

Nyemba: Bible for 1 Kolintu, 1 Petulu, 1 Tesalonika, 1 Timoteo, 1 Youano, 2 Kolintu, 2 Petulu, 2 Tesalonika, 2 Timoteo, 2 Youano, 3 Youano, Amose, Efeso, Ezundu, Filemone, Filipu, Hangayi, Havakuke, Kolose, Kuyombolola, Loma., Luka, Mako., Malakiya, Mateo, Mika, Nahume, Ngalata, Ovandiya, Tiango, Titu, Vahevelu, Vilinga, Vinyengo, Vushangumukilo 1, Yoele, Yona, Youano, Yunda, Zakaliya, Zefaniya.

Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>."

Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original. No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Vushangumukilo 1

1

¹Hakuli vanga, Kalunga uapangele lihi na livu. ²Livu lua kele lia ngocho viahi vuakeleho, Muthithi uakele thsinga akulova, Spiritu ya Kalunga yendelehelu lua Mema³Kalunga uahandekete. " Liinga hakale cheke," keho hakele cheke. ⁴Kalunga uamuene cheke, Ovio viakele liavi ngulu, va hanguile cheke kumuthithi. ⁵Kalunga uathanene cheke " Mutania" keho muthithi ua uthana "Mathsiki," Evi viakele chinguethi na chimene, litangua liaku livanga. ⁶Kalunga uahandekete, linga akale ntunda hakati kamema. Kehu linga viuhangule mema kumema aye akale kumema. ⁷Kalunga uapangele ntunda aku hangula mema oua akele kuithi lia ntunda atunde kumema oue akale helu lia ntunda . via kele gocho. ⁸Kalunga uathanene ntunda " Lilu." Evi via kele chinguethi na chimene lia kele litanua la muchivali. ⁹Ka;unga uahandekete, " Linga mema ali kuilu akale hamo lika hamu hela umo lik, linga livu litumbuke " Via kele ngocho vene. ¹⁰Kalunga uathanene llivu lia kuma. " hanthsi," mema aye akele hamo uahathanene " Mema a Kalunga" ua vimuene vina viaha. ¹¹Kalunga ua handekete. " Linga livu mema viti, viti via kutombeka navinthui viaku na viti via kuima vushuka navinthui kuvuana muvushuka, nkla chose chili fuile acho vavenia. " via kele ngocho. ¹²Lilulua tuhile vushaka, viakutambeka, vilithema mbuto mukufua avio vavenia, na viti vinehe vushuka kuvushuka kukale mbuto, via kufua ngue ovio vushuka. Kalunga muavi muene via muyile kumbunge. ¹³Evi via kele chimene na chinguethi, litangua lia muchitatu ¹⁴Kalunga ua handekete nguendi, " Linga hakale cheke oho muilu muku hangula mutania kumathsiki na kulinga hakale chithivukitho. na vinema, via litangua na muaka. ¹⁵Linga hakale cheke muilu chitangekele hathsi. " via kle vene ngocho. ¹⁶Kalunga ua pangele vueke vivali, cheke chakama chipanga mutania, cheke chachindende chipanga mathsiki, uapangele vintanga-ntanga lalo. ¹⁷Kalunga uavi hakele kuilu vihane chneke hathsi. ¹⁸Vipangele mutania mathsiki, na kuhangula cheke kumuthithi, Kalunga uavi muene nguendi vina viaha. ¹⁹Evi via kele chinguethi na chimenemene, lia kele litangua lia muchi uana. ²⁰Kalunga ua ahndekete, " linga mema mukale vuima via muono, linga tuthila tukatuke tuendele muilu. ²¹Kalunga uapangele ndonga yakama natuthitu tuamo, nathitu tuaka natueka, natuthitu tuakuenda natu tua kushulitha mema nkala kuoshe na natuthila tueshe tuavi mbava tuakulifuafua Kalunga ua vimuene via muyile kumbunge. ²²Kalunga vua vethukithile, na ku kuania " kalithemeni naku lilanetha, nakushulitha mema a Kalunga, linga tuthila tulila netha hatsi hoshe. ²³Evi vua kele chinguethi na chimene chi lia kele litangua liamu chitano. ²⁴Kalunga uahandekete , linga livu lituhule tuthitu tuamo mona, nkla chose chilifue acho vavenia, vimuna, via kuli kaka hathsi, na tuthitu tuahathi, nkala vioshe vilifue " Via kele ngocho. ²⁵Kalunga uapangele tuthitu tuakama tuahathsi mukufua, vuoshe via muyie kumbunge. ²⁶Kalunga ua handekete, " Linga tupange muntu uakufua yetu, ngue matuafa, linga atumine vathi va mundonga, ²⁷Kalunga uapangele muntu muchifua chendi, muchi fua chendi uapangele, mumala na mukentu uava pangele vakevo. ²⁸Kalunga uava vethukithile na kuvaleka, " kalithemeni na kulilanetha, shulitheni chifuti, naimo lien tangua lika pangela vathi vamundonga ya Kalunga, tuhitha tuamuilu, na voshe via mema via kala hathi. ²⁹Kalunga ua handekete, " Tala, china kuhana nkala vushuka vuaima mbuto evi via kala hosehana hatha , na nkala chiti chafushuka acho chakala na mbuto viayo vikale via kulia vove. ³⁰Kunkala tuthitu tuakama hathi, kunkala kathila ua muilu, na nakala vioshe via kulikoka hathi, na nkala vioshe viovu panga ovio via kala na muku uamono njina kuhana nkala vishoka vuakuntontola vikale vi akulia viovu via kele ngocho vene. ³¹Kalunga uavi mune vuoshe evi uapangele, Tala , via vuahele, evi viakele chinguethi na chimene, litangua lia mu chitano nalimo.

2

¹Keho melu na hathi via huile, na vioshe via muono. ²Muli tangua lia muchitanu na avali Kalunga ua uanene kupanga vipanga viendi vioshe vina panga, keho ua huimine muli tangua lia muchitanu na avali kuvipanga viendi vioshe. ³Kalunga ua vezikisile litangua lia muchitanu na avali na Yelesha, muomu muli likelio ua huimine kuvipanga viende vioshe vije viapangela muku panga chendi. ⁴Ovio vikevio vushangumukilo vua melu na hanthsi, Omo ua pangele, mu;litangua olio Yehova Kalunga ua pangele melu na hanthi. ⁵Kukuakele chihumbu camu muthenge te nolo chitumbuke, Muomu Yehova Kalunga kanokethele nyondhi hano hanthi. ⁶Vunoni Fuka ya tutumukile hanthi hoshe na kutontuetha mavu oshe. ⁷Yehova Kalunga ua mungile muntu mu mbundu ya livu, keho ua huimine mu majulu endi muku ua muono, Kehu uakele muka muono. ⁸Yehova Kalunga ua tombekele lihia ku kuija kua litangua, mu Endene, keho uahakelelo muntu uje ua pangele. ⁹kuli Yehova Kalunga uatumbuithile viti vioshe via cili mu kuvimona nou ua cili muku lia. Kuno muti ua muono uje uakele hakati ka liha, na muti ua ku dhivuka mana amangulu na mana aku viha. ¹⁰Ndonga ya tundilile ku mu Endene muku mbalumuina mu liha. Kehu kuje kuya kali tepelele yaka kele vindonga viuana. ¹¹Lidhina liou uaku livanga ikeye Pison. Ikeyo yahitle ku livu lioshe lia Havila, kukeko kua kele olu. ¹²Olu ya livu lia cili. Na maue a kuavo a cili. ¹³Lithina liou ua mucivali ngihone. Ikeyo yahitle kuli livu lioshe lia Kushe. ¹⁴Lithina liou ua mucitatu tingili, nendi ua hitile kuvukilo vua Ashu. Nando ya muciuana ikeyo Yufelate. ¹⁵Yehova Kalunga ua nonene mumala uje naku muhaka muliha lia Endene muku livuahetha naku liniunga. ¹⁶Yehova Kalunga ua lekele muntu nguendi, " Ku viti vioshe via muliha lia ngano. ¹⁷Vuno honi ku citi ca mana amangulu na aku viha keti ukalieko, muomu litangua lia kulia ko cili vene akutsa. ¹⁸Keho Yehova Kalunga ua handekete, " Kuca uahale mumala kukala likaliendi. Njika mu pangela mukuavo uje namu vuahela. " ¹⁹Keho kulivu Kalunga ua pangele vioshe tuthitu va mumuthenge na tuthila va muilu. Kehu ua vinehele ku muntu avi luke, muoshe muna fuila mathina avo. ²⁰Muntu ua lukile mathina kututhitu voshe,naku tuthila voshe va

muilu, amba na tuthitu voshe vamu muthenge. Vuno honi kumuntu endi vavenia kuva mu uanene mukuavo ua kumufuila.²¹Yehova Kalunga ua lahekele Andama mutulo tua kama. Keho mumala ua kothele. Yehova Kalunga ua tambuile impati yendi ya ku cimoshue na kufuika oho ha nonene mpati.²²Na mpati ije ya nonene Kalunga ku mumala , ua pangele mukentu naku muneha ku mumala.²³Mumala "nguendi, Ntsimbu ino, ou umo ua cithsiha ca vithsiha viange, na ntsitu ya ntsitu yange. Ikeye vatumbula 'Mukentu.' muomu vamu tambuile ku mumala."²⁴Ngoco vene mumala akatha Ishe na vayina, aka li vandakana na mukentu uendi, keho va kakala muvila umo lika .²⁵Keho voshe vakele mushenga shenga mumala na mukentu uendi, vunonikuva kele na ntsuama.

3

¹Ngeci linoka lia na mana amengi ku tuvakana tuthitu vakuavo vaje va tangele Kalunga. Ua handekele na mukenu, " Kalunga vene ua handekele nguendi, keti mu kalie ku nkala chiti vene liha? ²Mukenu ua handekele na linoka," Tu kalia vushuka vua ku viti viamu liha, ³Vunoni kutuala ku muti ua hakati ku liha, Kalunga nguendi, " keti tulie ko, keti k kuata ko, ndi Utsa."⁴Linoka ua handekele na mpuevo, ⁵Vushunga chili kou katsi, ⁶Muomu Kalunga na tivuka nguendi litangua muliako mesho eni kashaka, muka kala ngue Kalunga kuthivukavia vingulu nevi via vuvi, ⁷Omo napuevo ua talele kuchi ti chakele mua mungulu ku via kulia, chamu lekethele muachili ku mesho endi, na chiti cha yonguethetele umokuthangama, ua tambuileko vushuka vumo ua lile, kunahu ua hanene ko lalo kumu mala uendi, ovo ue kele nendi, na kulia ko.⁸Mesho ava asukile, va thivukele nguavo vali mushe ngashenga. vali tongelele vimaho via muku vavali fuike avo vavenia. ⁹Vo vuile Kalunga ali na kuenda muliha ku chinguethi cha litangua, liala nampuevo yendi va vandale ku mesho a Kalunga mu kati ka viti viamu liha.¹⁰Kalunga ua thanene liala na kumu leks nguendi, "Kuiko uli" ¹¹Lialo ua handekele, "Njina kuvu mu liha, njina kele na liova, mouma njili mushengashenga. ngechi njina vandela," ¹²Kalunga ua handekele nguendi yiya na kuleke nguendi una kale mushengashenga? munali ku chiti chiye nja ku lekele nguange keti ulie ko."¹³Lialo ua handekele, " mukenu ou ua njihanene ku kala hamo nange, Ikeye na nji hane vushuka vua kutunda ku chiti, ngechi njinali, " ¹⁴Kalunga ua handekele na mpuevo nguendi, " Vika evi una panga?" mukenu ua handekele. " Linona lina nji kuita ngeci njina li, ¹⁵Kalunga ua handekele na linoka, "Muomu una pange evi, Una lithingi ove vavenia ha kati ka vimuna vioshe na tuthitu voshe vamu liha. Na li kungu ukalia matangua oshe aku yoya chove. ¹⁶Njika haka vutothi ha kati kove na mukenu na ha kati ka mbuto vove na mbuto yendi aka pupa kumutue vove , nendi aka ku shuma ku lilumba, ¹⁷Ku mukenu vamu lekele ngundi, " Njike lanetha ku vuvala kua kama muku uana vanike. Chiyongola chove chika kala kulila liove, vunoni aka ku tumina."¹⁸Andama , vamu lekele nguendi, " Muomu una tolila ku lijui lia mukenu uove, ngechi unali ku chiti, ku kundama ku yiye njami shikile kuhandeka nguange keti mu kalieko, Livu lina li thingi muomu love; kuku panga kuove ukalia kuma tangua oshe amuove uove. ¹⁹Njika haka vutothi na kayando muomu hali yove, na kulia vishoka via mu liha. ²⁰Na li tukuta lia kuchihanga chove u kalia via kulia. noho uka hiluka ku livu, muomu ku keko va ku pangela. Muomu ove uli kunge na ku likunga uka hiluka, ²¹Kunahu liala uathanene yi mukenu uendi ua lithina Eva muomu endi ua puile va Yina vamu shovo yoshe. ²²Kalunga ua pangele Andamuna mukenu uendi vuthalo vua Chikanda naku vathaleka. ²³Kalunga nahandeka nguennidi, " Ngechi muntu na lifu ngue yetu honi, kuhivuke via vingulu nevi via vuvi, Linga keti vamu tavetha livoko liendi kuheta ku chiti cha muono alieko, naku yoya kuka lelelaho." ²⁴Ngocho Kalunga uva tundithilemo mu liha lia Endeni, vaka lime kulivu liye kuva tundile. ²⁵Kalunga ua tundithile mo liala muliha, naku mu haka kumu hela ua Selumbini uaku va chelo ua liha lia Endeni, na mulengi ua muele ua tengulukile nkala kuoshe, Chikuma muku takametha vingila viaku chiti cha muono.

4

¹Andamu uali vandakanene na mukentu uendi Eva, mukemuo uekele namivila vali ualile likile mona ualiala. Uahandekele nguendi, njina uana munike ualiala ou yanji kuatha Kalunga, "²Ua lileluka lalo mukuenje undi Abele," Vunoni uakele mukakulitha vindjui," Vunoni Kaini uakele mukakulima.³Hahitile thimbu, keho Kainua tualele mbuto yendi akaikombe leye kuli Kalunga. ⁴Ambele, nendi uakanehele vimbeli via vi muna viendi, viakuhindala keho uahana chikombelo chachili- Kalunga uatambuile Abel na chikombelo chendi. ⁵Vunoni Kaini na chikombelo chendi kachi tumbuile Kaini uahandukile na vua nakufua muamuo.⁶Kalunga ua handekele na Kaini, " Muomu vika unaha unahandukila? luho la lua ouluhua fu muamo? ⁷Ambe ulanga via chili kumani kovavi tambula ndi? vunini nga kouapangele via via chili. vuvi vuna kuvanda mene-nalishungu likuendetha. Vunoni ove uatha utumine muakama.⁸Kaini uahandekele na mukuenje uendi." viethile mukuende ngana mulihia, Kaini uaka tukilile Abele navukalu nakumuthila. ⁹Kalunga uehile Kaini nguendi, " kuio ali mukuenje uove Abele." endi uaku enjenengue nguendi,? konji thivuka kumange yange kanyungi kendi?"¹⁰Kalunga uamuihula nguendi,? Vika unapanga ? maninga amukuenje uove anjithana na ku tunda mulivu. ¹¹Ove unapu uakuthinga kulivu liko lio linashama kanua kalioli tambula maninga amukuenje uove. ¹²Moulima livu viahi uunamo alio kuli kalana nandhili. Ove ukala naku ndangana hathi ove limbo liahi mba ukapua uakuenda ngana hathi."¹³Kaini ualekele Kalunga nguendi, " milonga ya tuvakana yonjatha kuambata. ¹⁴I unanji sheke munomu livukutunda lio tangua likalelo mba lalo njikashuekeletha chahanga change kuliove. Ange konji kakalana limbo mbala lonjikaka uakuendangana , mba lalo uoshe yo njikali uana nendi kanjithila. ¹⁵Kalunga uamu lekele , uoshe akuthila akahinga mulonga uove na kufueta liandalia kupua muvitano naluvali. Kalunga uahaka-Kaini chithi vukitho kulingala oushe amu uana kechi amuluithe.¹⁶Keho Kaini uatundile kumesho a Kalunga uyile na kukatunga kuchifuti cha Nonde ku vutunde tangua vua Endeni. ¹⁷Kaini ua thivukile mukentu uendi uakelena mivila ivali. Mukentu uali lukile mona

ualithina Enoke, Kaini uatungile limbo liendi na kuli luka Enoke.¹⁸ Muli Enoke muatundile mona Irada. Muli Irada uakele Ishe yamehunja yele Mehunja uanehele Metusaele.¹⁹ Metusaele uaheke Lameke. Lameke uamba tele vakenyu vavali umolithina liendo Anda nalithina lia mukua Vozila.²⁰ Anda uanele Javale, Ou uakele Ishe Kalunga fuka vimuna, Ava vakalamuvi tende.²¹ Mukenje lithina liendi Juvale Ikeye uapuile Ishe yava yevakakuthika chi uauana mbendo.²² Kehu Sila endi ua haene tumbale Kaini ua ku njongo lalo, Vindenga na vikungu mukuenje ua tumbale Kaini ikeye Nama.²³ Lameke ualekele vakentu vendi nguendi," Anda na Zila, Vakentu vange. toliileniko ku liange. Ange kuthiha liala ou kunji lemeka ange kuhi mukuenje ou uekunjitha lia.²⁴ Uoshe apupa Kaini vamu fuetetha lutanu naluvali.ou apupa Lameke vamu fuetetha likumi lia kupua 17."²⁵ Andamu keho uali vandakanene na mukentu uendi ua nehele muna liala. Vamulukile Sete na kukuania nguendi," Kalunga uanji hana munike mu hingithila mumu hela ua Abele uye yathiha Kaini.²⁶ Sete uanehele munendi ualiala uamu luki;elithi na liendi Enose. Hathi mbuoyo vene vantu va tamekele kutumbula lithi nalia Kalunga.

5

¹Echi cha kecho chikota cha vana, Andama hali tangua liye Kalungu apanga vantu, ua va pangele kuli fua nendi. ²Liala Na Mukentu ua va pangele . ua va vethikithile ua va lukile vantu hava pangele.³Andama vuovo kele 130 ya muaka, ua kele namu nendi ua liala ua ku mufua, ua ku lifua nendi," uamu lukile Seth. ⁴Kunima Andamu ua puile Yishe ua Seth, ua yoyele vihita vitanu navi tatu via miaka ua puile Yishe ua vana va vengi vava mala na va vava kent. ⁵Andama uo vokele 930 lia miaka, mukemo hani ua thile.⁶Seth uovo kele 105 ya miaka, ua kele yishe ya Enose. ⁷Kunima yaku pua yishe ya Enosh, uovo kle 807 ya miakamua kemo ua kele lalo yishe ya vana vav va mala nava vava kent. ⁸Seth uovo kele 912 ya miaka, mua kemo uathsile.⁹Muo vo kele Enosh makumi atanu na uana amiaka, mokemo ua kele yishe ya Kenan. ¹⁰Kunima ua kele yishe ya Kanan, Enosh ua uovokele 815 ya miaka, Ua kele nava nika va vengi vava mala nava vava kent. ¹¹Enosh Uovo kele 905 ya miaka, mukemo ua thsile.¹²Muo vokele Kenan makumii atanu naa vali amiaka, Uakele yishe ya Mahalalel. ¹³Kunima uakele yishe ya Mahalalel. Kanan uovo kele 840 ya miaka . Uakele yishe ya vana vava mala nava vava kent. ¹⁴Kenan uovo kele 910 ya miaka, mukemo ua thsile.¹⁵Thimbu ya Mahalalel uovo kele makumi atanu na limo navi tavitanu, mokemo ua kaele yishe ya Jared. ¹⁶Kunima yaku kala Yishe ya Jared, Mahalalelou vokele 830 ya mika. Ua kele yishe ya vana va vengi vava mala nava vava kent. ¹⁷Mahalalel uovo kele 895 ya miaka.¹⁸Muakele Jared na 162 ya miaka, ua kele yishe ya Enoch. ¹⁹Kunima uaku kle yishe ya Enoch, Jared uovo kele vihita vitanu navi tatu ya miaka . uaku kele yishe yava nika vavengi vava mala nava vava kent. ²⁰Jared uovo kele 962 ya miaka, mukemo ua thsile.²¹Enoch mua kele na miaka makumi a tanu na limo nayi tanu, uaku kele yishe ua Methuselah. ²²Enoch ue ndele na Kalunga vihita vitatu via miaka, ku nima uakele yishe ya Methuselah, Uakele lalo Yisheya vana va vengi vava mala nava vava kent. ²³Enoch uovo kele 365 ya Miaka. ²⁴Enoch uendele hamo na Kalunga, keho auyle, Kalunga uamu tambuile.²⁵Methuselah uovo kele 187 ya miaka, ua kele yishe ua Lamech. ²⁶Kunima ya ku kala yishe ya Lamech, Methuselah uove kele 782 y miaka. Uaku kele yishe ya vanike vavengi vava mala vava kent. ²⁷Methuselah uovo kele 969 ya miaka, mukemo ua thsile. ²⁸Lamech muovo kele na 182 ya miaka, ua kele yishe ya muna ua liala. ²⁹Vamu lukile lidhina Noah, ihandeka echi (chitu hana ku huima ku vi panga vietu na ku fuitangana cha mavoko etu, muomu livu liana thingi Kalunga.³⁰Lamech uovo kele 595 ya miaka kunima ua kele yishe ya Noah, Uakele yishe uava nika vava mala nava vava kent. ³¹Lamech uovo kele 777 ya miaka, Mukemo ua thsile³²Kunima Noah uovo kele vihita vatanu vio miaka, ua ka kele yishe ya Shem, Ham, na Japheth.

6

¹Keho via puile ngachiye vene omo vantu vashangumukile kulilametha hantsi na vana vavakenu vathemukile kuli vavo, ²Nguavo vana va Kalunga va muene nguavo vana vava kent vaku vuaha. hakeho vava tambuile vakale vakentu vavo, nkala umo uana hangula . ³Kalunga nguendi," Sipiritu yange koyi kakalelela muvantu, Muomu avo vanthsitu. Avo vakovoka miaka 120 keho.⁴Va Nephilim hoakele hanthi mumatangua aye. Evi via solokele omua vana va Kalunga vambatele vana vavakentu vahanthitu, ua vakele na vana vavo. Ava vakele vamala vanzhili valaya, valuthsima.⁵Kalunga uamuene nguavo kuviha kua vantu kuelanene muakama hanthi, nkala viyongola viamu vithinganye ka viamu vi mbunge viavo viakele lika viakuviha nthsimbu yoshe, ⁶Kalunga ua liveyele nguendi uapangele muntu hanthi, na viamu hanene vuthiua mumbunge yendi.⁷Keho Kalunga ua handekele , " njika zhimangana vantu voshe nja pangele hanthi-natuthitu, vimbulu viaku kalava na tuzhila va muilu, njili veva vionja vipangelele. " ⁸Vunoni Noah uauanene vumpahu yakama kumesho a Kalunga.⁹Evi vikevio vilika via Noah. Noah uakele mumala uakuvuaha, na kakele nahamo hahi haku mupayela mukati kava vantu hanthimu yendi. Noah uendele na Kalunga. ¹⁰Noah uakele Ishe yavanike vavamala vatatu; Shem,Ham, na Japheth.¹¹Hanthi havihile kumesho a Kalunga, na hashulile luozhi. ¹²Kalunga uamuene hanthi; Tala, a vihile, mukonda nthitu ya vihithile ngila yavo yahanthi.¹³Kalunga uahandekele kuli Noah, " Njina mono eyi yikeyo nthsimbu yaku lengetha vantu voshe, muomu hanthi hana shulu luozhi kuhita muli vakevo. Mukemo njina zhivanganaho voshe. ¹⁴Lipangele ove vavenia vuato. pangamo vinjivo muvuato, na vuthote mukati nahanja . ¹⁵Omu mukemo mouvipanga ; kulaha kua vuato kukakala vihita vitatu viavikuvitu, vuihi makumi atatu avikuvi nakutuntuka kukala makumi atatu avikuvitu.¹⁶Panga njongua ya vuato na umanethe kushangumukila kuilu. Hakako chikolo na uhakeko thinkandu ya hanthi, yaku shaumako, na yamuchitatu. ¹⁷Tolila, ange mualolo njineha ivathi liamema hanthi, liaku vihithi nthitu yoshe muakala muku uakuhiuima muinhi lia lilu. Vioshe vili hanthi. vika thsa¹⁸Vunoni ange njika nehaho litavathano nove uka kovala muvuato, nove, na vana vove vavamala na mukentu uove, na vakentu vavana vove

vavamala. ¹⁹Via muono vioshe vavali vivali uvi nehe muvuato uvi hake vikale namuono uamu kenu. ²⁰Tuzhila mumishouo vato, na tuthitu mumishovo vato, vimbumbulu via kulikuka hanthi, vavali-vivali vikenja kuli yove uka vikovelethe vikakale na muono. ²¹Kunguiya viakulia vioshe na uvi kulike, linga viaku kale viakulia viove na uakulia viavo. ²²Noah ua vipangele evi kushuama kuli vioshe via muishikile Kalunga ua viavi pangele.

7

¹Keho Kalunga ua handekele na Noah nguendi, kovala ove na voshe vakua njivo yove voshe mu vuato ; muomu njina kumono umukua cuchili kumesho ange ha kati kati lizyimo eli, ²Tuthitu voshe va ku zhela u kalimone na vatanu na vavali vatanu na vavali; uamumala ou uemukentu; na shitu voye kava zhelele vavali vavali mumala na uakontu uendi. ³Kututhila lalo vamuilu vatanu na vavali ndemba na chilii muku yoyesa mbuto hano hamavu hoshe. ⁴Muomu kashi matangua atanu na vavali keho nji ka noketha mema hathi makumi auana a matanga na makumi auana amathiki keho chuma oshe cha muono chinja tambeleni kachi himangana hano ha mavu. ⁵Keho Noah ualingile muye muoshe muamu shikile Kalunga. ⁶Na Noah uakele na miaka vihita vatanu na chimo mo livhathi lia mema lia kele ha nthi. ⁷Na Noah uakovelele ; vanna vendi nava mpuevo yendi; vampuevo vavana vendi, hano nendi m vuato, muomu mema alivazi. ⁸Kutushitu vazhela na kutushitu kava zhelele na kututhila na ku vioshe vieku kalava hama hamavu. ⁹Muakovelele vavali vavali kuli Noah mu vuato mumala na mukentu; uendi muye ndjambi ua mulekele Noah; ¹⁰Keho cha puile ngechiye omo matangua atanu na vavali ama hitile mema alivatha akele hanthi. ¹¹Kumuaka mu vihita vatanu nachimo uamuono ua Noah ku ngonde ya mu Chivali kulitangua liamu likumi na atanu na avali liangonde, kulitangua olio vene zindundzi vioshe via kulova oye yakama via vueluokele na zinjamena via lilu via shokoloke; ¹²Keho mema anokele hanthi makumi auana a matangua na makumi auana avunthiki; ¹³Ku tangua olio vene mua kovelele Noah na Sema na Hame na Japheth vana va Noah na va mpuevo ya Noah na vampuevo vaye vatatu vavama vendi hamo navomu vuato. ¹⁴Vakevho natushitu voshe kumushovo ya tuthila voshe vavo na vavo ¹⁵Keho vakevo va kovelele kuli Noah mu vuato, vavali vavali kututhitu yoshe ili na mputhi ua muono. ¹⁶Navaye vakovelelemo va kovelele vamala nava mpuevo va kuthitu yoshe ngue muje muamu muishikile Kalunga keho Jehova uamu patelelemo. ¹⁷Keho livathi liakele matangua makumi auana hanthi; na mema aluene naku hungumuka vuato, keho uavua huangumiokele helu liahanthi. ¹⁸Na mema alondele alondele, keho elanene muakaua hanthi. ¹⁹Na mema alanene muakama hanthi na mikinia yoshe yaku laha yakele muintsi lia lilu lioshe yali luikile; ²⁰Mema alondele, kuilu vimetulu likumi na vitanu; na mikinia ya likuikile; ²¹Keho nthitu yoshe yendele hanthi ya thile tuthila na vimuna na tuthitu na va vimbumbulu voshe veku kalava hanthi na vantu voshe. ²²Vaye voshe mu mayulu avo mua kele mukuua Sipilitu cha muono kuli voshe vekuyoyoya mutunda va thile. ²³Keho voshe vaku yoya vakele ha nthiva nongele namuntu nachimuna, vimbumbulu vekukalava natuthila va muilu; na vakevo valongezhele na hanthi keho Noah lika ua ua thaleleho na vaye va kele hamo nendi mu vuato; ²⁴Keho mema alondelehanthi chihita na makumi atanu ku matangua.

8

¹Kalunga ua vulukile Noa, na tuthitu tuoshe, na viuma vioshe via kele nendi mu vuato. Keho Kalunga ua lingithile mpunzhi, hanzhi hoshe., amba mema a shangumukile kushelala kamandende. ²Mavutuhukilo a muinhi, na vijanena via hanthi via li shokele, na kulikela kuhita. ³Na mema a livazhi ayile kamandende-kamandende hanthi na kulikela kuhitisa mema matangua akupua 150. ⁴Na vuato vua uanene kuhuima mungonde ya mu chitanu na vivali, mu matangua likumi na atanu na avili a ngonde ije vene, ha mikinia ya Alalaha. ⁵Mema a talele kulutue muku shelela noho mu ngonde ya mu likumi. Muli tangua lia kulivanga lia ngonde, vintshongo via kulivanga via mikinia via jombolokele. ⁶Noho a hitile matangua aku pua makumi a uana mukemuo naua ua shokoluele vi janena via vuato vuje vua pangele. ⁷Ua tumuneko likololo, keho likololo lia yile kuvimbango viuana noho mema omina hanthi. ⁸Ua tumineko lalo livembe linga aka taleko nguavo mema a nomu hanthi, ⁹vunoni livembe ka uanene ha huimina, mukemo ua hilukile kuli ikeye mu vuato, muomu mema nolo komine hanthi. Keho hani uoluele livoko liendi hanja, uamu nona uamu haka muvuato nendi. ¹⁰Keho hani ua tumamene ko matangua atanu na avali mukemo lalo ua tumine livembe mu vuato. ¹¹Livembe ua hilukile ku chinguezi. Tala! mu kanua kendi muli chimaho cha ku tukula cha chiha cha Olivela. Keho ua zhivukile nguavo mema ngechi anomu hanthi. ¹²Keho ua tumamenene ko lalo matangua atanu na avali, mukemo ua tumineko lalo livembe. Kahilukile ko naua kuli yendi. ¹³Keho, cha kele muje mu vihita vitanu na chimo mu muaka ua kulivanga, na mungonde ya kulivanga, na mulitangua lia kulivanga mungonde, omo mema omina helu lia hanthi Noa ua noneneko chifuiko cha ku vuato, ua talele hanja, ua muene, ua talele, hanthi lia mavu ha nomu. ¹⁴Kungonde ya kushuama ko, mu makumi avali na vitanu na avali mu litangua lia ku ngonde, hanthi homine. ¹⁵Kalunga ua kuaniene na Noa, ¹⁶tuhuka janja lia vuato, yove, mukentu uove, na vana vove va vamala, na vakentu va vana vove kumo. ¹⁷Tuhula yove viuma vioshe vili na muono vioshe vili na nthitu evi vili nove_tuthila, tuthitu, na vimbumbulu vioshe vie ku kalava hanthi_Linga vika litheme mua kama-kama hanthi, naku lilanetha, vali lanese hanthi. ¹⁸Keho Noa ua tuhukile hanja na vana vendi vavamala, na mukentu uendi, na vakentu va vana vendi, kumo nendi. ¹⁹Nkala chuma cha kupanga chili na muono, na vimbumbulu na tuthila tuoshe, na vioshe vije vie kuenda hanthi, muku tuala vushoko vuavo, vathile vuato. ²⁰Noa ua tungile mutula kuli Yehova, ua nonene tuthitu tua kujela na tuthila tua kujela, na ku kombeleya ha mutula. ²¹Yehova ue vuile kunika kua chili keho ua kunia mu mbunge yendi, "Ku nji ka vihitha naua hanthi muomu mana a muntu nambe ngocho vi thinganieka via mumbunge ya muntu via kuvihia kutunda mu vunike vuendi. Ku nji ka vihitha lalo vioshe vili na muono, ngue omu njina lingi. ²²Nthimbu oyo

mavu ana thala, kuli nthimbu ya kukuna neyi ya kuyangula, kutontola na kutuima, nthimbu ya ndombo neyi ya lithika, mathsiki na mutania kuvi ka likele."

9

¹Keho Kalunga ua vedhikithile Noa na vana vendi vavamala, na kuva leka, "Lithemeni, livuetheleleni, na ku shulitha lifuti. ²Tuthitu tuoshe tua hanthi otu tuli na muono, tudhila tua muilu, vuima vioshe via mulivu na vanthi voshe vali mu mema. Njina vi hana mu livoko liove. ³Vioshe vije vi kende vili na muono vikapua viakulia viove, ngue vene munja ku hanene vishoka via ku tontola, ngechi nji ku hana viuma vioshe. ⁴Vuno honi keti mulie nthitu ili na muono uayo maninga ayo_mu ikeyo. ⁵Vuno honi ha maninga eni, muono uje uli mu maninga eni, njike hula fueto. Ku mavoko a nkala kathitu nji kehula. Ku livoko lia nkala muntu, avio evi, ku livoko lia uje nathsihi mukuavo, njika mu fuetetha kumuono ua uje uana thsihi. ⁶Uoshe a mbalumuna maninga a muntu, nendi lalo muntu a ka mbalumuna maninga endi, muomu muntu va mu panga mu chifua cha Kalunga. ⁷Eni honi, lithemeni muli vuedhelele, li shandueleni mu lifuti na ku livuedhelela mulikelio. ⁸Keho Kalunga ua kuaniene na Noa na vana vendi, nguendi, ⁹Ange, tolilileni! Njika haka kuliuvuathana hakati keni nange, na vana veni vakeja ko kunima yeni, ¹⁰nevi vioshe vili na muono vili neni, na tudhila, vimuna, na tuthitu tuoshe tua hanthi tuli neni, kuli voshe va tuhukile mu vuato, ku tuthitu tuoshe hanthi tuli na muono. ¹¹Hano nji hana ku liuvuathana neni, "nguange na litangua lalo liahi linji ka vihitha nthitu yoshe na mema a livazhi. Na litangua lalo liahi kuka kala livazhi lia kuvitha lifuti." ¹²Kalunga ua kuaniene, "Echi chikecho chileketho cha kulivuathana chi nji haka hakati kange neni na vioshe vili neni, via mishovo ikeja ko: ¹³Njina haka nkongolo mu lishelua, keho ikakala chileketho cha kulivuathana hakati kange na lifuti." ¹⁴Vika kala nguavo munji ka neha lishelua lia ku fuika hanthi na nkongolo va imona mu lishelua, ¹⁵keho njika vuluka kuliuvuathana kuange, echi chili ha kati keni nange na viuma vioshe via kala na nthitu. Mema kuakakala lalo livazhi lia kuvihitha nthitu yoshe. ¹⁶Nkongolo ika kala mu mashelua keho nji ka imona linga nji ka vuluke kuliuvuathana kua ku kalelela ho ha kati ka Kalunga na vioshe vili na muono via nthitu vije vili hanthi." ¹⁷Keho Kalunga ua kuaniene na Noa, "Echi chikechio chileketho cha kuliuvuathana chi nji na haka hakati kange na vioshe via nthitu vili hanthi." ¹⁸Vana va Noa va tuhukile mu vuato vakevo Seme, Hame, na Yafete. Hame ua kele ishe ya Kanana. ¹⁹Avo vatatu vakele vana va Noa, na muli yavo hanthi shoshe ha shulile na vantu. ²⁰Noa ua shangumukile kukala ndimi, ua limine lihia lia vinui. ²¹Ua nuine ko tu vinui tumo keho ua pendele. Ua ndandele mu mbalaka yendi mishenga-shenga. ²²Keho Hame, ishe ya Kanana, ua muene mushenga-shenga ua ishe keho ua lekele ko va munaina. ²³Keho Seme na Yafete va tambuile ntanga na ku ihaka ha vithsili viavo, keho vendele kathetanima vaka fuika ishe ua kele mishenga-shenga. Mesho avo va atalekethele kuako, kuteuetha kumona mushenga-shenga ua ishe. ²⁴Mua hindukile Noa ku vinui, ua dhivukile via mu pangethele mona ua kanike. ²⁵Keho ua kuania nguendi, "Kanana apue ua kuthinga. Apue ndungo ya vindungo via va munaina." ²⁶Ua kuaniene lalo nguendi, "Yehova, Kalunga ua Seme, a vedhike, na Kanana apue ndungo yendi. ²⁷Kalunga a hamethe livu lia Yafete na kumu tavethela ku tunga muvi mbalaka via Seme. Kanana apue ndungo yendi." ²⁸Munima ya livadhi, Noa uovokele vihita vitatu via miaka na miaka makumi atanu. ²⁹Matangua a Noa oshe kumo a puile vihita vitanu na viuana na makumi atanu, mukemo honi ua thsile.

10

¹Ava vakevo dhi ntekuluila dha vana va Noa, ava vakevo, Seme, Hame na Yafeta. Ava vana vendi va themukile kunima ya livadhi. ²Vana va Yafeta vakevo Ngomele, Mangonge, Mandai, Yavane, Tumbale, Meseke na Tilase. ³Vana va Ngomele vakevo Asekenaze, Lifeta, Tongalama. ⁴Vana va Yavane vakevo Elisa, Talisi, Kitime, na Ndondanime. ⁵Oku kumukulo ua mema vantu voshe vali tepele vayile kumi hela yavo, nkala umo na mushovo uendi, kushuama kuvana vavo, na mishovo yavo. ⁶Vana va Hame vakevo Kuse, Mizelaime, Pute, na Kanana. ⁷Vana va Kuse vakevo Seva, Havila, Sambeta, Lama, na Sambeteka. Vana va Lama vakevo Sheva na Ndendane. ⁸Kuse ua puile yishe ya Nimelonde, ua shangumukile kupua ua kama hano hanthi. ⁹Ua puile chiyambi uakama kumesho a Yehova. Vaje honi vikevio viove kuvi tumbula, "Ngue Nimelonde, chiyambi ua kama kumesho a Yehova." ¹⁰Eli likelio lia kele limbo liendi lia kulivanga lia vuangana vua Mbambiloni, Eleke, Akande, na Kalene mu chifuti cha Sinale. ¹¹Hanja lia muhela uje ua yile ku Asilia na kutunga Ninivayi, Lehovote Ile, na Kala ¹²na Lesene ha kati ka Ninivayi na Kala. Liakele limbo lia kama. ¹³Mizelaime ua puile ishe ya vaLundime, nava Anamime, nava Lehambine, nava Nafatuhime, ¹⁴nava Patulusime (muva tunda va Filisteo) nava Kafotolime. ¹⁵Kanana ua puile ishe ya Sindone, mbeli yendi, na Hete, ¹⁶nava ka Yembuseu, nava ka Amaleu, nava ka Ngilangaseu, ¹⁷nava ka Heveu, nava ka Alekeu, nava ka Sineu, ¹⁸nava ka Alevandeu, nava ka Zamaleu, nava ka Hamateu. Kunima mushovo ua vaka Kanana uali shandokele. ¹⁹Na dhangamba dha vaka Kanana dha tundilile ku Sindone, ku mutambela ua Ngelale, kutunda vulahe vua ku Ngaza, na ngamba ituleketha ku Sandoma, na Ngomola na Andema, na Zemboyime, vulahe vua kutunda ku Lasa. ²⁰Ava vakevo vana va Hame, ku mishovo yavo, naku dhindaka dhavo, mu mihela yavo, na mu chifuti chavo. ²¹Na vana navo vaku thema Seme, muluntu ua Yafeta. Seme nendi ua kele nkaka ya vantu voshe va Evele. ²²Navana va Seme vakevo ava Elame, na Asulu, na Alepekande, na Lundu, na Alame. ²³Vana va Alame vakevo Uze, na Hulu, na Ngetele, na Meseke. ²⁴Alepekande ua kele ishe ya Sela, na Sela ua kele ishe ya Evele. ²⁵Evele ua kele na vana vavali. Na lidhina lia umo ikeye Pelenge, kumatangua endi a a, mavu ali tepele. Na lidhina lia munaina ikeye Yoketone. ²⁶Yoketone ua kele ishe ya Alemondande, na Sefe, na Hazalamavete, na Yela, ²⁷na Handolame, na Uzela, na Ndikela, ²⁸na Ovele, na Avimaele, na Seva, ²⁹na Ofile, na Havila, na Yambambe. Ava voshe vakele vana va Yoketone. ³⁰Na livu liavo ku tundilila ku Mesa, noho ku Sefale, ku mukinia ua ku vukilo. ³¹Ava vakevo vakele vana va Seme, kutuala ku

mushovo uavo na ndaka yavo, na mulivu liavo, kutuala ku vifuti viavo.³²Ou ukeuo mushovo ua Noa, kutuala ku mushovo na mushovo, mu chifuti chavo. Kutunda hali evi chifuti cha li shandanganene muchifuti choshe kunima ya livadhi.

11

¹Nahano hanthi hoshe va pangethele ndaka imo lika na majui akulifua. ²Avo vaile vungenthi kuvukilo, avo va uanene cana mu cifuti ca Shinale avo va tungile nakuje. ³Avo vakuanieni umo kumukuavo, "Ijeni, tupangeni vindopi naku vioca vikole." Avo vakele na ndopi tenga livue na lilova via kutungitha. ⁴Va kuanieni, "Ijeni tutunge etu vavenia mbongi na njivo ya laha nchongo yaco ikahete muilu, na kuliluka lizhina etu vavenia. Nga etu kutuvilingi, etu tuka lishandokela na kuvatakana hanthi hoshe." ⁵Ngoco honi Yehova ua shelelele na kutala mbongi na ndjivo yakulaha ivatungile vana va Andama. ⁶Yehova ua kuania nguendi, "Talen, avo vantu vamo na ndaka ya kulifua, avo na vana shangumuka kupanga evi! Mualolo navimo viahi vika va kaluula vakevo. ⁷Ijeni, tuyeni tu shuluke naku ka tanganetha ndaka yavo kuje, linga vakevo keti va liuvue hakati kavo." ⁸Ngoco honi Yehova ua va shanduele kutunda oho va vatakanene helu lia hanthi hoshe avo na valikelele kutunga mbongi yakama ije. ⁹Mukemo honi, lizhina liayo vai lukile Mbambele, mukonda Yehova ua tanganethele ndaka yavo hanthi hoshe kutunda oho Yehova ua va shanduele nakuli janja hanthi hoshe. ¹⁰Ava vakele vana va Seme. Seme ua kele na miaka cihita ku vukuluntu, endi na ua kele ishe ya Alefashandi ha miaka ivali kunima ya livazhi. ¹¹Seme uakele namuono miaka vihita vitanu munima ya kukala ishe ya Alefashandi. Endi naua ua kele ishe ya vanike vakuavo vavamala nava vavakentu. ¹²Alefashandi omo muakele na miaka makumi atatu na itanu, endi ua kele ishe ya Selaha. ¹³Alefashandi uakele na muono miaka 403 munima ya kukala ishe ya Selaha. Endi ua kele lalo ishe ya vanike vakuavo vavamala nava vavakentu. ¹⁴Selaha omo muakele na miaka makumi atatu, endi uakele ishe ya Embele. ¹⁵Selaha ua kele na muono miaka 403 munima ya kukala ishe ya Embele. Endi lalo ua kele ishe ya vanike vakuavo vavamala nava vavakentu. ¹⁶Embele omu muakele na muono miaka makumi atatu-naiuana, endi uakele ishe ya Pelenge. ¹⁷Embele ua kele na muono miaka 430 munima ya kukala ishe ya Pelenge. Endi lalo uakele ishe ya vanike vakuavo vavamala nava vavakentu. ¹⁸Pelenge omo muakele na miaka makumi atatu, uakele ishe ya Leu. ¹⁹Pelenge uakele na muono miaka 209 munima yaku kala ishe ya Leu. Endi lalo uakele ishe ya vanike vakuavo vavamala nava vavakentu. ²⁰Leu omu muakele na muono miaka makumi atatu-naivali, endi uakele ishe ya Selengu. ²¹Leu uakele na muono miaka 207 munima yakukala ishe ya Selengu. Endi lalo uakele ishe ya vanike vakuavo vavamala nava vavakentu. ²²Selengu omu muakele na muono miaka makumi atatu, endi uakele ishe ya Nahole. ²³Selengu ua kele na muono miaka vihita vivali munima ya ku kala ishe ya Nahole. Endi uakele lalo ishe ya vanike vakuavo vavamala nava vavakentu. ²⁴Nahole uakele na muono miaka makumi avali-naitanu-naiuana, endi ua kele ishe ya Tela. ²⁵Nahole uakele na muono miaka 119 munima yakukala ishe ya Tela. Endi lalo uakele ishe ya vanike vakuavo vavamala nava vavakentu. ²⁶Tela munima ya kukala na miaka makumi atanu na avali, endi uakele ishe ya Avilama, Nahole na Halane. ²⁷Nahano honi, eli likelio limo lia Tela. Tela uakele ishe ya ya Avilama, Nahole, na Halane na Halane uakele ishe ya Lote. ²⁸Halane ua nthile ha mesho a ishe Tela mulifuti muva muthemenene, mu Ule ya vakaLendeya. ²⁹Avilama na Nahole vatambuile vakentu, lizhina lia mukentu ua Avilama liakele Salai na lizhina lia mukentu ua Nahole liakele Milekaha, muna Halane ua mukentu, ouo ua kele ishe ya Milekaha na Isekaha. ³⁰Hano honi Salai uakele nchimi; kakele na munike. ³¹Tela ua tambuile mona Avilama, Lote muna munendi ua mumala Halane, na vainamuono Salai mukentu ua mona Avilama, voshe vathile Ule ya vakaLendeya, na kuya mucifuti ca Kanana. Vuno honi avo vezhile ku Halana na kukala ko. ³²Tela uakele na muono miaka 205 keho honi ua nthililile mu Halana.

12

¹Ngoco Kalunga uahandekela kuli Avilahama, "tunda kucifuti cove, nakutunda kuvavushoko veni, na kutunda kunjivo ya isho, uje kuje njiku leketha. ²Njika kupuitha mushovo uakama, keho njika kuvuavuetha, naku kahametha lithina liove, naku kuvuavuetha. ³Njika vuavuetha vaje vaku vedthuka, Kehu uashe akakuthinga nange njika muthinga, kuhitilamuli yove vavushoko vavengi hanthi vava vuavuetha." ⁴Kehu Avilahamma uayile, ngue omo uamulekele Kalunga apange, na Lote uayile nendi. Avilahama uakele makumi atanu na avali na miaka itanu omo uayile ku Halane. ⁵Avilahama uatambuile Salai, na mukentu uendi, Lote, muna munaina ua mumala, vuoshe vufuko vakele navuo, na vantu vava fikile mu Halane. Kehu vatuhukile mukuya kucifuti ca Kanana, na kuija kucifuti ca Kanana. ⁶Avilahama uahitile mu cifuti noho naku Sikeme, kuciti ca Kaluvali uaku Mole. Hanthimbu ije vaka Kanana vakele mucifuti cije. ⁷Kalunga ua tumbukile kuli Avilahama, na kuhandeka, "Kumbuto yove njika hana cifuti cino." Kehu Avilahama uatungile mutula kuli Kalunga, ou uatumbukile kuli yikeye. ⁸Kutunda oho uayile kumikinya ya cifuti kuvutunde tangua vua Mbetele, keho uakatungule mbalaka, na Mbetele kuvutokelo na Ai kuvu tunde tangua. Okuje uakatungile mutula ua Kalunga na kuthana lithina lia Kalunga. ⁹Kehu Avilahama ua tuvakanene na vungendthi vuendi, vua kuya ku Nengev. ¹⁰Muakele njala mu cifuti, keho Avilahama uayile ku Ingito aka kaleko, muomu lia njala yakele yakama mucifuti. ¹¹Omo mualingile ngue akovela mu Ingito, uakuanyene na Salai mukentu uendi tala kuno, Njivi dthivuka ngua umukentu ua cili navua. ¹²Omo vaka Ingito vaka kumona vakakuanya, "Ou yikeye mukentu uendi" keho vanjithsiha, vunoni ove vakupungula na muono. ¹³Kuanyanguove umu nanana ua mukentu, linga vikale vuino nange muomu liove, na linga muono uange vaka uecele muomu liove." ¹⁴Viethile omo Avilahama uaka hetele ku Ingito, vaka Ingito vamuene nguavo uavuahele navua. ¹⁵Muna Falao ua mukentu ua mumuene, na kumu shangalela kuli Falao, keho mukentu vamutambuile nakumutuala munjivo ya Falao. ¹⁶Falao ua tambuile Avilahama muomu liendi, keho Avilahama ua uanene dthinjui na thingombe, vindongi via vimala,

vindundo vavamala , vindundo va vakentu, vindongi via vikentu na tumelu.¹⁷Keho Yehova ua yandethele Falao na njivo yendi na tuyando tuakama muomu lia Salai, mukentu ua Avilahama.¹⁸Falao ua thanene Avilahama, na kukuanya, "Vika evi unapanga kuli yange? Muomu vika ku uanjilekele nguove mukentu uove?"¹⁹Muomu vika una handekala, 'endi mukuenje uange ua mukentu; linga njimutanbule apue mukentu uange? Keho honi, mukentu uove ou. Mutanbule, linga uye nangila yove.²⁰Falao ua hanene mashiko ku vamala kutiamena kuli ikeye, keho vamutumine aye, kuma na mukentu uendi naviuma vioshe via kele navio.

13

¹Keho Avilama ua tundile ku Ingito na kuya ku Nengeve, ikeye na, na mukentu uendi na vioshe vije viakele navio. Lote nendi ua ile navo. ²Keho Avilama uakele mpite ua vimuna, na palata na olu.³Ua tamekele kuenda mu vungenzhi vuendi kutunda ku Nengeve kuya ku Mbetele, ku muhela uje uakele mbalaka yendi, hakati ku Mbetele na Ali. ⁴Ua yile ku muhela kuje vatungile laja mutula. Oku vatumbuile lizhina lia Yehova.⁵Ngeci Lote ou uendelele hamo na Avilama, nendi ua kele na vangamba, na vimuna, na vimbalaka. ⁶Muhela ka ua puile mukuovokela voshe vavali hamo, muomu vufuko vuavo vua li lanethele, linga keti vakale kumo. ⁷Mukemo, hakele vimpata hakati ka kaniungi ka vimuna via Avilama na kaniungi ka vimuna via Lote. Vaka Kanana na vakaPelezi hanthsimbu yaco vakele mu muhela uaco.⁸Mukemo Avilahama ua kuanieni na Lote, "Keti hakale kuli tepetha hakati kove nange, nahakati ka tuniungi vove nava vange; kunima yeve tuva vushoko. ⁹Keti muhela uoshe uli kuli yove? Ya kulutue na kulitepa kuli yange. Nga uya ku cimoshue, ange njiya kucilio. Nambe nga uya kucilio, kunahu ange njiya ku cimoshue."¹⁰Keho Lote ua tengulukile, na kumona vishoni vioshe via Yolondau viakele muacili omo vana vi mbalumuina mema na kuoshe ku vingila via Zola, ngue liha lia Kalunga, ngue muhela uaku Ingito. Evi viakele kulutue Kalunga aka thimangane Sandoma na Ngomola. ¹¹Ngeci Lote ua li hanguilile endi vavenia kutambula muhela uoshe ua Yolondau na kuenda aye tunde tangua, nava vushoko voshe valitepele umo ku mukuavo. ¹²Avilama uakele mu muhela ua Kanana, na Lote ua kele hamo mu vimbongi via muila. Ua hakele vimbalaka viendi hale na Sandoma. ¹³Ngeci vantu vamu Sandoma va kele vakupiha vakua milonga kuli Yehova. ¹⁴Yehova ua kuanieni na Avilama kunima endi Lote na litepe nendi, "Tala kutunda ku muhela ou unemana mu vuihi, kusulu, kuvucelo, naku vutokelo. ¹⁵Muhela uoshe ou una mono, njikakuhana uo na mushovo uove ua ku kalelela."¹⁶Njika linga mushovo uove naku uilanetha ngue likungu lia mucifuti, linga nga muntu akatha kutanda likungu lia mu cifuti, keho na mushovo uove vakatha ku utanda. ¹⁷Katuka, uende muvulahe na muvuihi vua muhela, muomu njika kuhana uo." ¹⁸Keho Avilama ua tambuile mbalaka yendi, na kuija aku kale ku Kaluvaliu yaku Mamele, oyo yakele ku Hevelone, Kuje va tungile mutula ua Yehova.

14

¹Keho cha hetele mumatangua a Amraphel, muene ua shinala, alieko mene ua Ellasar, Kedorlaomer, muene ua ku Goyim, ²Va pangele nzita na nava mbela muene ua KuSandoma , mbileshe muene ua muene uaku Andama, na Shemevele muene uaku Zeboyim, keho na muene ua ka mbelee (nou lalo sanene Zoar).³Uoshe vi muene vantanu vali vandakanene hamo lika muchimbongo cha Sindime (chikecho chisali chamukele). ⁴Mu miaka likumi na ivali, Kedprlaomer vuno honi mu miaka makumi atatu vatame kele nzhita. ⁵Keho mu miaka likumi naiuana, Kedorlaomer na muene uje uakele hamo nendi ue zile na kumuluisha va Ashteroth KARNaim, nava Zuzites mu Ham, va Emites mu Shavesseile, Kiriathaim, ⁶Nava Horites kumu kinha uavo ua kuchifutimcha Seir, na heta ku El Paran, likelio lia kundama muvindinda.⁷Keho vahilukile na kuija ku En Mishpat (Naue vavsanene kadesh), keho vali luisile muchifuti chose cha Amalekites, keho lalo va Amorites vaje va tungililile mo Hazezon Tamar. ⁸Keho muene uaku Sodom, muene uaku Gomora, muene ua Admah, muene uaku Zeboim, na muene uaku Bela (Naua lalo vasanene Zoar) vatuhukile na kukali uahasele nzhita muchimbolo ngoma via Siddim. ⁹Muku lua nava Kedorlaomer, Muene ua Elam, Tidal, muene ua Goyim, Amraphel, muene ua Shinar, Arioch, muene ua Ellasar; va muene va uana mukulua nava tanu.¹⁰Vuno muchi mbolongoma ua Siddim mua shulile na vipuku via mbitume, na vamuene vamu Sandoma na Ngomola vateuele, keho va uilemo. Vaje vasaleleho vateuele kumukinha. ¹¹Keho va muene vanone vioshe vitenga via ku Sandoma na Ngomola na viakulia keho vatuvakanene vungenzhi uavo. ¹²Omuo va Ile , vahituile lalo Lote, muna muiana Avilamo, uje ua kele mu Sandoma navi tenga viendi vioshe.¹³Kuakele umo ua Putukile muzita uakulekevioshe kuli Avilamo ka Hevelu. Ikeye uakele kuviti via kaluvaliu vije via mamele, va Amolete, Ikeye munaina ua Esekola na Anele, vikevuo uoshe va puile chizindo cha Avilamo. ¹⁴Ngocho omuo Avilahamo uouileko nguauo Kachizindo chendi vana tuala muna munaina, ua tualele vamala veje vakele kunjiuo yendi vihita vitatu na likumi navatanu na va tatu, Valongesha kulau uino Nzhita, mukemo ua vashamene noho kuheta ku Dame.¹⁵Uatepesele vamala vendi mukulua naua votshiki. Keho vakavapupile, nakuva shama noho kuhoba, ku chimoshe cha damasiku. ¹⁶Keho vahiluisile mo vitenga vioshe, na kuhiluese muna munaina Lote na vitena viendi, nava kenu lalo na vantu.¹⁷Omo Avilahama uahilukile ku Nzhita kuatsshile kendolaome na va miene vaje vakele hamo endi, muene uaku Sandoma uezile mukumu uana muchimbolongoma shaveli (nendi vamusanene muene muchimbolongoma) ¹⁸Melekizendeka, Muene ua Selema, ua nehele viakulia na vinu, ua puele Sasendota ua Kalunga uakama.¹⁹Ua muvezikisile nguendi, " Kuvezukamuli Avilahama kuli Kalunga zhili ya kama, ua pangele lilu na hatshi. ²⁰Vakuvezika Kalunga, uangolo yakama, ou nahana kavizhindo vove muli uoko liove. Keho Avilahama uahanene chimo chali kumi vioshe uakele navio.²¹Muene uaku Sandoma uahandekale na Avilahamo " Njihane vantu, nakuli nonena via chili ove vavenia," ²²Avilahama nguendi kuli muene ua Sandoma," Njinoluola liuoko linga muilu kuli Jehova, Kalunga mukua nzhili, ua pangele liluna hatshi,

²³Ngechiye kanji tambula nachimo chahi nambe mukole ua nkuaku yove nambe cheke chahi kuli yove, kutuesha uka kuhandeka nguove, yange nja Fukisile Avilahamo. ²⁴Viaho njika tumbula mpamo vije lika vivanali vakuendje, navije viakundama kuli vamala vaje vahili nange, Anele, Eseko na Mamele nauo vano neka vimo viauo.

15

¹Keho kunima yevi lijui lia Kalunga lie dhile kuli Avilahama chimona, nguendi, "Keti uvue, liova Avilahama, yange ntelo yove, na chilunguitho chove cha ku tuvakana vioshe muakama kama," ²Avilahama ua handekele nguendi A shukulu Kalunga, vika ukanjihana, mukonda ange konjethi namunike, nou akalinga njivo yange ikeye Eliezele uaku ndamasiku," ³Avilahama nguendi" Tala kuli yange kuua njhanene mbuto, tala umo ua kuthema munjivo yange ikeye muene yange!" ⁴Keho. Tala Lijulia Kalunga leithile kuli yikeye ngualio, "Ou kakala muene uove; Keho uje katuhuka muimo liove ove vavenya ukapua muene uove. ⁵Keho ua mutuhuile hanja, keho uahandেকে, "Tala ngechi kuilu, na kutanda vintangantanga," Ambe uatha kuvitanda." Keho ua handেকে nend," mukemo moyi kapua mbuto yove," ⁶Ua tavele Kalunga," Keho vikevio ua mu tande lelevio gue via chili. ⁷Keho ua handেকে kuli yendi." Yange Kalunga, uje ua ku tundithile ku ule yava Kalandau, muku kukuhana chifuti echi muku chihinga. ⁸Keho ua handেকে, muene Kalunga, vati njika vithivuka nguange njika vihinga evi?" ⁹Keho ua handেকে nendi," Neheni njinoneneko munange ua miaka itatu, na mpembe ua luhavo ua miaka itatu, na nayindui na muna lipukuua." ¹⁰Keho ikeye ua munonene vioshe evi. Keho ua vitetele ha vali, keho ua hakele tambela eyi ku tembele eyi; Keho tuthila kava tavuile. ¹¹Keho tadhila vakulia mivila va jujumanene ha vivimbi, keho Avilama ua vashekeleko. ¹²Keho molia tokele litangua, Avilama ua yile mutulo tuakama; Keho, Tala, vuangathithi vua mithithi ya kama vua mu uililile. ¹³Keho Kalunga ua lekele Avilama, "thivuka, ngove vuchilichili ngechi mbuto yove ika kala kuli shuka ngue mbuto yove ika kala yakulishuka mu chifuti chakecho ketji chavo nakuva pangela; Keho vaku vakayandetha chihita na miaka yiuana ya miaka. ¹⁴Ange njikahitha chifuti ocho ava kapangela, njika handeketha; Keho kulutue vaka tuhuka na vufuko vua vuingi. ¹⁵Keho ove ukaya kuliva yisho mungila yachili, Keho vakakushitika muachili mukukulupa kove na miaka. ¹⁶Keho kulimo lia muchiuana vakenjako lalo kuno; moumu vuvi vua vamaleu kanda vupueemo(te kanda vihetemo). ¹⁷Molia tokele keho lyanyekamene hathi keho lya thivalele, Taleni, muithi ua tuhia tua vindeho tua kushuama ua hitile hitile hakati kavipuka. ¹⁸Kuli tangua olio Jehova ua liuvathanene liuvuathano na Avilama nguendi, ku mbuto yove njina hana chifuti echi, kutunda kundonga ya Ingito na ku heta kundonga ije yakama, ndonga ya Fuhate. ¹⁹Ka Keneu, na kakenezue, na kandemoneu, ²⁰Na Kaheteu, na Kapelizu, na Vafeaime, ²¹Na ka Amoleu, Na ka kananeu, na kangile Ngaseu, na ka Yambutheu.

16 ¹Nthimbu ino Salai, mukentu uaAvilama, kathemene munike nendi, vuno honi ua kele na ndungo yendi uamu kent, muka Ingito, uali zhina Hangale, ²Ngocho vene Salai ua handেকে na Avilama," Tala, Kalunga Tata uanji vianetha kuthema vanike. Ya uka kothe na ndungo yange. Kuatha vikale nguavo njika uanena ko vanike kuli ikeye." Avilama ua tolilile lijui lia Salai. ³Evi viakele hanthsimbu yije Avilama uayoyele miaka likumi muchifuti chije cha Kanana mualingile Salai, mukentuua Avilama, ahane Hangale, ndungo yendi uaku Ingito, kuli mumala uendi a kale mukentu uendi. ⁴Keho uayile kuli Hangale, mukemo muemitile. Muamuene nguavo nemita, uatalele yinakulu na kashahuntu mumesho endi.. ⁵Keho Salai ua handেকে na Avilama, "Evi vitanga viaka haliange mukonda liove. Nja hanene ndungo yange ua mukentu ulihambe nendi, vunoni muamuene nguavo nemita, konja kele lalo na nachimo chahi mumesho endi. Yehova a hithe hakati kange nove." ⁶Vunohoni Avilama ua handেকে kuli Salai, "Tala kuno, ouo ndungo yove ua mukentu kanda mu kutumina kuove ali, panga nendi munamono munafuila vuino." Keho Salai ua mu yandethele chili, kamane ua teueleko kuli yendi. ⁷Kangelo ka Yehova ua mu uanene ku muta ua mema mumuthenge, muta uje uakala kungila yakuya ku Sulu. ⁸Ua handেকে, "Hangale, ndungo ya Salai, kuiko utundilila na kuiko kuya?" Keho ua handেকে nguendi, "Nji teua shokuanana Salai." ⁹Kangelo ua handেকে nendi nguendi, "Hiluka kuli vakuku yove, yakononoke ku kushika kuendi." ¹⁰Keho kangelo ka Yehova ua mulekele nguendi, "Nji kavuedhelela muyati uove, linga vaka kale nguavo vavengi navua kutanda." ¹¹Kangelo ua Yehova lalo ua mulekele nguendi, "Livandeke, unemita ove keho u kakala na munike ua mumala uka muluka, uka muthana lidhina liendi Ishmael, mukonda Yehova novu kulinienga kuove. ¹²A ka kala chindongi uamu muthenge ua vantu. A ka kala ua kuononoka ku nkala muntu, na nkala muntu a ka kononoka kuliendi, endi lalo a ka liyoyela kulitha na vamunaina." ¹³Keho ua hanene lidhina elikuli yehova uje ua handেকে nendi, "Yove Kalunga uje uka Nji mono," ngue mua handেকে, "Chili vene Nji tualaho kumona ndi, nambe kunima yendi muana njimono?" ¹⁴Ngocho vene valukile lidhina olio Mbelelahai-loi; tala, vili hakati ka Kandese na Mbelende. ¹⁵Hangale ua themene ua mumala, na Avilama ua lukile munendi ua mumala, uje uamuhanene Hangale, Ishmael. ¹⁶Avilama ua kele na miaka makumi atanu na atatu na miaka yitanu na umo mua hanene Hangale Ishmael kuli Avilama.

17

¹Omo Avilama ua kele makumi-atanu na auana na miaka itanu na iuana, Kalunga ua jombolokele kuli Avilama na kuhandeka kuli ikeye, "Yange Kalunga ua kulela. Enda kumesho ange, keho janguluka. ²Keho nji ka linga liuvuathano hakati kange nove, keho nji ka kuilanetha muakama." ³Avilama ua tuile mavuli endi na chihanga chendi hanthi keho Kalunga ua kuaniene nendi, nguendi, ⁴"Ngechi muange, tala, liuvuathano liange lili nove. Uka kala ishe ya mishovo ya yingi. ⁵Keho lizhina liovekuva ka lithana lalo Avilama, vunoni lithina liove lika kala Avilahama_muomu njina kuhangula ku ku puitha ishe ya mishovo yoshe. ⁶Keho nji ka kuimitha mua kama, keho ange nji ku puitha mushovo, na va miene

vaka tunda muli yove.⁷ Keho nji ka haka liuvuathano liange hakati kange nove na mbuto yove ikeja kunima yove, kuhitila mumemo avo kuka kala liuvuathano lia kama, muku kala Kalunga kuli ove na mbuto ikeja kunima yove.⁸ Njika hana kuli ove, na mbuto yove ikeja munima yove, mu chifuti muje mu uovokela, mu vifuti viose via Kanana, muka kala chikuata cha miaka yoshe, keho ange nji ka kala Kalunga kavo.⁹ Keho Kalunga ua kuanieni kuli Avilahama, "Ngechi muove, utakamethe liuvuathano liange, nove, na mbuto ikeja kunima yove miaka yavo yoshe.¹⁰ Eli likelio liuvuathano liange, li una pande kuniunga, ha kati kange nove na mushovo uove ukeja kunima yove: Nkala ou mumala ha kati keni vamulovole.¹¹ Vaku lovole ha nthitu ya chikanda chove cha kulutue, evi vikevio vika kala vileketho via liuvuathano lia ha kati kange nove.¹² Nkala mukuenje hakati keni ali na matangua atanu na atatu vamulovole, mu vantu voshe vaku limo lieni. Evi vili kuvoshe nou yivana sulumuna muimbo lieni nou iva landa ku vimbongo kuva ka vifuti vieka ou ua kala nguavo keti ua kumbuto yeni.¹³ Uoshe iva thema muimbo lieni nou iva landa na vimbongo muimbo lieni vamulovole. Ngocho liuvuathano liange likala munthitu yeni nthsimbu yoshe.¹⁴ Uoshe chilima kuva lovuele hanthitu ya chikanda cha kulutue vaka mu tunditha kuvantu vendi. Napokola liuvuathano.¹⁵ Kalunga ua kuanieni kuli Avilahama, "ngechi mua Salai mukentu uove, keti umuthane Salai lalo. Vunoni, lizhina lika kala Sala.¹⁶ Njika mu vethikitha, keho njika ku hana munike ua mumala uaka kuhana. Njika mu vethikitha, keho aka kala vayina va mishovo yoshe. Vimueue via vantu vaka tunda kuli ikeye."¹⁷ Keho Avilahama ua hakele mavuli na chihanga chendi hanthsi, keho ua jolelele, na ku kuania mu mbunge yendi, "kuatha munike kumuthema mumala ua miaka chihita? Vati Sala, ou ali na makumi atanu na auana, kuneha munike?"¹⁸ Avilahama ua kuanieni kuli Kalunga, "A ouo Ismaele a kovo ke kumesho ove!"¹⁹ Kalunga ua kuanieni, "Kuahi, keho Sala mukentu uove aka kunehela munike ua mumala, keho umu luke Isake. Nange njika haka liuvuathano liange nendi ngue liuvuathano lia miaka yoshe na mbuto yeni ikeja kunima yendi.²⁰ Ngue kuli Ismaele, njina kuvu. Tala, njina muvethikitha na njika muimitha naku muilanetha muamuingi. Aka kala ishe ya mishovo likumi nava vali, keho njika mupuitha mushovo ua kama.²¹ Keho liuvuathano liange njakuli haka na Isake, ou Sala aka kunehela ha nthsimbu eyi muaka ua kushuamako."²² Omo va manene kukuania nendi, Kalunga ua yile a tunde kuli Avilahama.²³ Keho Avilahama ua tambuile munendi ua mumala Ismaele, na voshe vaje va va sulumuine muimbo liendi na voshe vaje va landele na vimbongo viendi, vamala voshe hakati ka vakuenje vakele muimbo lia Avilahama, keho va lovuele thsitu ya kuchikanda cha kulutue litangua olio vene, ngue omo Kalunga ua mu lekele.²⁴ Avilahama ua kele na miaka makumi atanu na auana na miaka itanu na iuana omo vamu lovuele muthsituya chikanda cha kulutue.²⁵ Ismaele munendi ua mumala uakele na miaka likumi na miaka itanu omo vamu lovuele muthsitu ya chikanda cha kulutue.²⁶ Muli tangua olio limo lika Avilahama na Ismaele munendi ua mumala voshe vava lovuele.²⁷ Vamala voshe va muimbo liendi vava lovuele kumo nendi, kuvuetha ko vava nehele muimbo nava vava landa na vimbongo kuvaka mafuti eka.

18

¹Yehova ua mu jombolokelele Avilahama miti ya kaluvaliu ya Mamele, omo ua tumamene mu chikolo cha mbalaka omo ntuima ya mutania.² Keho ua anduile mesho endi na kutala, keho ua muene vamala vatatu vanemana musinia lije kulutue liendi. Keho omo ua va muene ua puikile ku ka liuana navo mu kutunda ku chikolo cha mbalaka, keho ua thsikile mavuli hanthi.³ Ua kuanieni, "Muene uange, vuno nga njina uana kavumbi kumesho ove kati utuvakane ngamba yove njina ku lombela."⁴ Vuno va ka shake tumo tumema muli tanese ku mikono yeni, keho mu huime muinthe lia chiti.⁵ Nange njineha tu viakulia tua tundende, linga mu chi shelelethe ko. Amba uoshe muka tuvakana, muomu mukemo vene muneza kuli ngamba yeni. "Keho vakevo nguavo, "Linga omo mu una kuania."⁶ Keho Avilahama ua shatukile vuathi ua ya mu mbalaka kuli Sala, naku kania nguendi, "Linga vuathi, tambula vi eja vitatu via vunga vua chili, uvu tike, upange mbolo."⁷ Keho Avilahama ua puikilile kuvutanga, ua hangula ho muna ngombe ua kuhindala, ua muhana kuli ngamba, keho uendelela kumu vuahetha.⁸ Keho ua tambuile mazhi na mahini, na muna ngombe uje yana vuahetha, keho ua va jumbuile, keho uemanene muhiehini navo muinthe lia chiti omo valile.⁹ Keho va kuanieni nendi nguavo, "Sala mukentu uove ali kuiko?" Keho ikeye nguendi, "Talen muje, mumbalaka."¹⁰ Keho ikeye nguendi, "Vuchili vene njika hiluka kuli ove mu nthimbu ya ntondue, keho tala, Sala mukentu uove aka kala na mona." Keho Sala uo vuileko mu chikolo cha mbalaka ikeyo ya kele kunima yendi.¹¹ Vuno Avilahama na Sala vana kulupa honi, vakulupe vene, na Sala na tundu mu miaka ya kukala na vanike.¹² Keho Sala ua jolele mu mbunge yendi nguendi, "Omo njina kulupa laja nji kevua lishungu shukulu yange lalo ua kulupa?"¹³ Keho Yehova ua kuanieni na Avilahama nguendi, "Vika Sala na jolele naku kuania nguendi, 'Chili vene ange njika thema munike, ange njina kulupa laja'?"¹⁴ Kuchili echi cha hona Yehova ndi? Kunthimbu oyoinja hangule, mu ntondue, njika hiluka kuli ove. Omo muaka una hiti keho Sala aka kala na kanike."¹⁵ Keho Sala ua vianene nguendi, "Ka nja jolele" muomu uevuile liova. Keho ikeye nguendi, "Kuahi, una jolo."¹⁶ Keho vamala vaje va katukile kuje vatalele ku Sandoma. Keho Avilahama ua ile navo muku va thindikia.¹⁷ Keho Yehova nguendi, "Njika mu shuekela Avilahama echi chi njikapanga,¹⁸ omo mua vuchili Avilahama akapua mushovo ua kama ua nzili na mishovo yoshe yahano hanthsi yika vethika muli ikeye?"¹⁹ Muomu njina muhangula linga ashike vana vendi na vakua njivo yendi munima yendi linga va niunge ngila ya Yehova, valinge vuchili na vuoloke, linga Yehova anehele Avilahama chije cha na mutumbula."²⁰ Keho Yehova nguendi, "Muomu mutambi ua Sandoma na Ngomola ua kama, muomu milonga yavo ya vukalu vua kama,²¹ njika shelela mualolo na kumona nga vana lingi ngechije ngue mutambi uavo uje una hete kuli ange, nga chili vana vilingi. Keho nga kuahi, njika thivuka."²² Keho vamala vaje vatundile kuje na kuya ku Sandoma na Ngomola, vunoni Avilahama uemanene kumesho a Yehova.²³ Keho Avilahama ua shueneneko naku kuania nguendi, "Uka thsiha muka vuchili mumo lika na muka kupiha?"²⁴ Mpano muva li makumi atanu avakua vuviuke muimbo olio. Uka

thsiha na kuohiela muhela ouo kuahi omo makumi atanu ava kua vuviuke valimo ndi? ²⁵Chikale hale nove kulinga ngechiye, uka thsihe vakua vuviuke hamo lika nava vavapi, linga vakua vuviuke va lifue mumo lika nava vavapi. Chikale hale nove! Ngaji ya hanthi hoshe ka lika linga vuchili ndi?" ²⁶Keho Yehova nguendi, "Nga nji uana mu Sandoma makumi atanu avakua vuviuke muimbo, keho nji kohiela muhela uoshe omo vakevo." ²⁷Keho Avilahama ua kuaniene nguendi, "Tala, njina kupatula kukuania na Muene, chipue omo ange likungu na lito! ²⁸Vati nga kukajela vatanu ku makumi atanu ava kua vuviuke? Uka thsiha limbo lioshe omo lia kujeneka vaje vatanu ku makumi atanu?" Keho ua kuania nguendi, "Kanji ka va thsihi, nga njika uana mo makumi auana na atanu." ²⁹Keho ua kuaniene nendi lalo, nguendi, "Vati nga vaka uana mo makumi auana muje?" Ua kuania ko nguendi, "Kanji ka chilinga omo lia vaje makumi auana." ³⁰Ua kuania lalo nguendi, "Kati unji tenukile njina kulombela, Muene, vunoni linga njika kuanie. Hamo makumi atatu uka uana mo muje." Ua kuania nguendi, "Kanji ka chilinga, nga njika uana mo makumi atatu muje." ³¹Ua kuania nguendi, "Tala, njina tuvakana mo kukuania na Muene uange! Vunoni hamo makumi avalu uka uana mo muje" Ua kuania nguendi, "Kanji ka chilinga omo lia vaje makumi avalu." ³²Ua kuania lalo nguendi, "Kati unji tenukile njina kulombela, Muene, vunoni njika kuania echi cha kumanesa. Hamo Likumi uka uana mo muje." Keho ua kuania nguendi, "Kanji ka chilinga omo lia vaje likumi." ³³Yehova ua yile na ngila yendi omo ua manene ku kuania na Avilahama, na Avilahama ua hilukile kuimbo.

19

¹Tungelu tuvali tuendhile mu Sandoma kucinguethi, omo Lote uatumamene kacikolo caSandoma. Lote uava muene ua katukile mukuli uana navo, uavathsi kamena cihanga cendi mulivu. ²Uahandeka, Shukulu kambu vashukulu vange, njina mikandelela acihiteni kunjivo ya ndungo yeni, mucindandeho nakutana kumahindi eni. mbahoni mulivanga cimene muyenangila yeni. " Vamulimbulula, " Nguavo kuahi tukakala mumbongi. ³Uavathininika naua, mukemuo vayilenendi vakakovelele munjivo yendi. Uaka vuahetha viakulia uako ca mboloto mekemuoValile. ⁴Kulutue vandande, vamala vamumbongi, Vamala vamu Sandoma, vadhengelekele njivo, voshe vanike nava kuluntu vamala voshe vamumbongi. Kunitambela yakulithatha. ⁵Vathanene Lote, vamuleka nguavo "Kuiko vali vaye vamala vanendhile kuliove" Cinguethi cavuivui? vanehe kulietu linga tuvathivuke, ⁶Mukemuo Lote uatuhukile uayile kulivakevo ualishokeyeya endi vavenia. ⁷Uahandeka navo nguendi shukulukambu vamuna nana, keti mupange muakuviha. ⁸Taleni ange njili navana vange vavakentu vavali nolo kanda vali uane navamala. njeceleni shukulukambu njimihanevo linga mupange navo evi vioshe vina fuila mumeshe eni, keti mupangeko vimo kuliavavamala, mukonda vaneja mumbalaka yange." ⁹Vahandelekele nguavo, shondolo kako navolalo vahandelekele nguavo, ou uenjamuno nguengendhi, vuno nalihaka vungathi! Ngeci tukapanga muakuviha kutuvakana vekevo," uavathininikanaku thindika cikolo. ¹⁰Vamala vamukuatele Lote, vamukokelele munjivo, vashokele kucikolo. ¹¹Keho vangenthi vaLote vavahakele vupuputua ovovamala voshe vakele hanja vanike navakuluntu. linga vivahone muku dhetela cikolo. ¹²Keho vamala vehuile Lote nguavo " Uakalako lalo naumokunondi? yisho-muene yove vanavove vavamala nava vavakentu nankala uoshe uakala muno muimbo liakama, vatu huihemo. ¹³Etutuyongola kuvihitha muhela uno, mukonda vupi vunakaheta kuli Ndjambi vikevio viovva natutumina tuakuvihithe linolimbo liakama." ¹⁴¹⁵Lote uatuhukile uakalekele vayeishe muene ovovamu thselelethelekukumbata vanavendi uava lekele, nguendi " tundenimo vuathi vuathi mumuhela uno Ndjambi ayongola kuvihithalimbo liakama " vayishemuene vamuene ngue Sanda. Moliakile cimene, tungelu valekele Lote, tambulamo mukentu uove navana vove mutundemo muno, ove koua kundameneko kukashitiko kano kamuiimbo liakama. ¹⁶Vunoni endi ualilangele mukutundamo mukemuo vamala vamukuatelekuli voko liendi, liamukentu uendi navavoko avana vendi vavakentu vavali. Moumu Yehova uavovuilile ngothi vavatuhiuthilemo muyemuimbo liakama. ¹⁷Muava tuhiuthilemo lialaumo uava lekele nguendi, " Teuetheni miono yeni! keti mutale kunima, kakaleni nkalahoshe mucana kavande kumukinia linga ket vakakushandole. ¹⁸Lote uavalekele nguendi, " Kuahi shukulukambu muene uange!. ¹⁹Ngamba yove nauana ngothi yakama kumeshe ove, unanjimuetha ngothi mukushueka muono uange mukonda viakuviha vikandjhitula, ndjikathsa. ²⁰Tala limbo liakama lilikuye muhehi ukavandeko, likelio lialindende. Shukulukambu linganjika kavande okuo (keti liali ndende?) muono uange ukovoka. ²¹Uamulekele, " Vuinolika njina vitambula evioundjijihula lalo. konjikathimangana limbo elilio unatambula. ²²Thambulako! kavande okuo, ange viahi lalo vionjipangako kamane yove una kaheta oliolimbo liakamakuli tumbula Zoar. ²³Litangua linatuhuka muakahetele Lote ku Zoar. ²⁴Keho Yehova uanokethele muSandoma namungomola vihemba viatuhia viatundile kuli Yehova mulu. ²⁵Uavithile membo oshe akama, nacana coshe nava vatungile mumembo akama. navishoka vioshe viahanthsi. ²⁶Vunoni mukentu ua Lote, Uakele munima yendi uatalelekunima uahimpukile culu camukele. ²⁷Avilahama uahindukile cimenemene cakama uayile kumuhela okuo kuaka lombelele Yehova. ²⁸Keho uamuene kuSandoma naku Ngomola nakuvifutivashe viamu cana. uamuene muithi kondo mucifuti ngue ualilala liakama. ²⁹Mukemuo omuo Ndjambi muavihithile membo akama amu cana keho nakuvulutha Avilahama. Endi ualingile Lote atundemukati katuyando tuamembo aye akama muye muatungile. ³⁰Keho Lote uatundile ku Zoar, Aye kumukinia akatunge kumo navana vendi vavali vava kent, mukonda uakele naliova liakuka tunga ku Zoar uakatungile mucina cakama camulivue navana vendi vavali vavakentu. ³¹Mona uambeli ualekele mukuenje uendi, " Tate nakulupa, uahi lalo liala uotu ndanda nendi mukushuama mungila yakushulitha cifuti. ³²Tuyeni tukanuithi Tate uala apende keho tukotha nendi, linga tuilanethe mushovo uaTate kulutue. ³³Vahanene yisheyavo vuala uapendele vuticiki vuye. Munendi uambeli uayile uakakotha nayishe, Yishe kavithivukile nguendi neyanandanda. Kathivukile lalo nguendi vatu muamutundile mona. ³⁴Litangua likuavo mbeli ualekele mukuenje uendi; "Tolila kuno, mathsihi ange njina ndanda na tata. Linga tumunithi lalo lelo, nove uye ukandande nendi." ³⁵Mukemuo vahanene yishe yavo vuala mathsihi lalo,

uamunike uayile ua kandandele na yishe kadthivukile vati uandandele kadthivukile vati ua hindukile.³⁶ Keho vana vaLote vakele na memo akutunda kuli ishe yavo.³⁷ Ua mbeli uathemene muna ua liala ua mulukile Moave. Yikeye ua uakele shokuluila yava Moavite kulelo.³⁸ Ou uamunike nendi uathemeni mona ua liala, uamulukile Mbenami. Yikeye uakele shokuilila ya vantu vaAmone kulelo.

20

¹Avilahama uendele uendele uataleketha kucifuti caNagevu, keho uatungile hakati kaKandeshi naSulu. Endi uakele mungendthzi muGerar.² Avilahama uatumbuile viakuhata kuli Sala mukentu uendi, "Ou mukuendje uange uamukentu." Keho Abimelech muene uaGerar uatumine Sala nakumutambula.³ Vunoni ndjambi uedhilekuli Abimelech muvilota muvuthsiki, nakuhandeka nendi nakumuleka nguendi, "Tala, ove uathsa laja muomu ou mukentu you natambula uambala."⁴ Ngeci Abimelech kedhile muhiehi nendi nakumuhandeka nguendi, "Muene, ove nkuma kuthsiha muyati uli muvucili ndi? Nkuma kandjilekele nguendi mukuendje uange ndi?"⁵ Kuma keti vavena uandjilekele nguendishongo yendi? Nambe vavena nguendi ou munanana? Muomu mundja vipangele evimuvucili vua mbunge yange kondja pangele viakuvuha?"⁶ Keho Kalunga uamulimbuluile mucilota nguendi, "I cili, ndjina vidhivuka nguange ove uavipanga nalijui liacili lia mumbunge yove, nange lalo ndjavindikile kulinga mulonga kuliane. Ange lalo kundjakutavethele kumuhuma."⁷ Mukemo muhiluitha mukentu uambala, endi mupolofeto. endi akulombelega, keho ukovoke. Amba kou muhiluitha, yove vene kuthsa yove vavena nalimbo liove lioxe mukathsa."⁸ Abimelech muje muahindikile cimene mene cakama uathanene vangamba vendi voxe. Uavalekelevio mudhimbu uamulekele shuku, vakele naliova. Abimelech uathanene Avilahama nakumuleka nguendi, "⁹Vika viou natupangela ngeci? Nange navantu vange tala tuna vulumuna kuliove nakuvumuene vuange ngeci una ndjinehela kuviha Ange nakuvumuene vuange kuviha kuakama? Evi viounapanga nga koviafuilile kupipanga."¹⁰ Vika vina kulingile upange viuma evi?"¹¹ Avilahama uamuleka, "Ange ndjina thinganieka nguange, "Vucili liova liakuteua shuku muno muhela liahimo. Nakulingila nga vandjithsiha muomu liamukentu."¹² Kutunduthako, ovio vucili ou mukuendje uange, munatata, vunoni ngecimunavanana, uapuile mukentu uange."¹³ Omuo Kalunga uamilinga ndjitunde mbo liatata nakuendangana tunda muhela yamuhela, ndjahandekela nendi, 'Ndjilekethe ndjithelile ngohoni mukentu uange: Nkala kuoxe kutuya, kuania nguove, "Ou munanana."¹⁴ Keho Abimelech uatambula vintjui navingombe, navindungo vavamala navindungo vavakentu, uahana Avilahama. Keho uahiluitha Sala mukentu uendi kuli yendi."¹⁵ Abimelech nguendi, "Tala, livu liange eli, tunga kuoxe kunai mbunge yove."¹⁶ Kuli Sala uahandekela nguendi, "Tala, ndjinahana munanoko likulukadhi liavimbongo. Uavihanene mukudhimangana mulonga kumexo avantu vove navantu voxe, ngeci ndjina toketha lidhina liove."¹⁷ Keho Avilahama ualombelega kuli Kalunga, Kalunga uakanguitha Abimelech, namukentu uendi, navindungo vendi vavakentu kulingila tangua vakanehe vanike."¹⁸ Muomu Jehova uapuithile vakentu voxe vamuimbo lia Abimelech vajeneke kuthema, muomu Sala mukentu ua Avilahama.

21

¹yehova uatolilile Sala ngue muavikuanene, keho yehova uapangelele Sala ngue mua mu tumbuile.² Sala uakele nalimo keho mukemo mua themene kanike ua liala kuli Avilahama muvukulupe vuendi, kunthsimbu oyo vene yamulekele ndjambi.³ Avilahama ualukile mona, ou uathemukulile kuliendi, ou uamuthemenene Sala, Isake.⁴ Avilahama ualovuele munendi Isake muakele namatangua atanu na atu, ngue muamuixikile ndjambi.⁵ Avilahama uakele namiaka cihita mua themukile mona Isake.⁶ Sala nguendi, "Ndjambi nandjijoletha; nkala uoxe aviuvua andjijolethako."⁷ Uakuania lalo nguendi, "Iya nekuhandeka na Avilahama nguendi Sala a ka amueka vana, keho ngeci ndjina muthemena mona ualiala muvukulupe vuendi!"⁸ Kanike uakolele keho vamuxumuine, Avilahama muakemo muapangele cilika hakuxumuna Isake."⁹ Sala uamuene muna Hangale muka Ingito, uje uathemenene kuli Avilahama, a thembulula."¹⁰ Keho uakuania na Avilahama, "Tundithamo ou ndungo uamukentu namunendi, muomu muna you mukentu uavundungo kakakala suana namunange, na Isake."¹¹ Evi viakolelele avilahama muomu munendi."¹² Vuno honi Kalunga uakuanene na Avilahama, "Keti ukale navixoti muomu liouo munove, muomu lalo liova mukentu uandungo. Tolila vioxo viakuleka kuvitanga evi, muomu muli Isake muakemo mukavalukila mixovo yove."¹³ Ndjikalingitha lalo munove uakali ndungo muxovo muomu nendi munove."¹⁴ Avilahama uahindikile cimene mene cakama, uanonene viakulia nangalafa yamema, naku ihana kuli Hangale, namutuikayo hacithsili. Uamuhanene mona keho uamutuma kuako. Ua tundileko nakukendangana mumuthenge Mbeleseva."¹⁵ Muahuilemo mema mungalafa, uathile munendi muvihumbu."¹⁶ Keho uaille, uakatumama kuje kuna luxondoloka nendi, ngue ndavi vanaxa kulunguxa, muomu nguendi, "Keci ndjimoneko muathsa munange." Mua tumamene thinia lije lia mona, uatambakanene nakulila."¹⁷ Keho ndjambi uovuile lijui liakanike, nakangelu kandjambi uatambakanene Hangale, na kumuleka nguendi, "Vitanga muka uli navio, Hangale? Keci uteue, muomu ndjambi novu lijui liakanike muje muali."¹⁸ Katuka, hindula kanike, nakumukaniameka, muomu ndjika mupuiitha muxovo uakama."¹⁹ Keho ndjambi uemuine mexo endi, keho uamuene lithima liamema. Uaile uaka xulitha limungalafau na mema, keho uanuitha kanike."²⁰ Ndjambi uakele hamo nakanike, noho uakulile. Uatungile mumuthenge keho uapuile ciyambi."²¹ Uatungile mumuthenge ua Palane, keho vaina vamu uanenene mukentu mulivu lia Ingito."²² Keho muviakela kunthsimbu ije Avimeleke na Fikole mukuluntu uavakandthzita vakuanene na Avilahama, nguavo, "Ndjambi ali nove muvioxevipanga."²³ Kehohoni lithinge kuli yange muli ndjambi nguove kuukalikuitha kuitha kupanga nange, nambe navana vange nambe navatekulu vange. Leketha kuli yange nacifuti cije ciuakele ngodhi ngue mundjalivuathanene

nove naluthselelo lundja lekethele kuliove." ²⁴Avilahama nguendi, "Ndjina lithingi." ²⁵Avilahama nendi ua tatokela Avimeleka kulithima lia mema lijje liva munyekele vindingo via Avimeleka. ²⁶Avimeleka nguendi, "kunjadthivukile nguenge iya napanga cuma eci. Ku uavangele kunjileka; nolo njiviuvue mpano lelo lika." ²⁷Keho Avilahama ua tambuile vingombe keho uavihanene kuli Avimeleka, Keho valiuvuathanene. ²⁸Keho Avilahama uapanguileho vana vavinjui vatanu na vivali vialuhavo halikaliavio. ²⁹Avimeleka uehuile Avilahama, "Vika vina languluka halievi vinjui via lunhavo vitanu na vivali viouna pangula halikaliavio?" ³⁰"Ua mutava, "Evi vinjui vitanu na vivali via luhavo uka vitambula mulivoko liange, linga vika kale vukaleho vuange, nguavo yange nja lihinda lithima eli." ³¹Keho mukemuo mualukile muhela uje nguendi Mbele-seva, muomu hakeho hova lithingile voshe. ³²Vakevo vahakele kuliuvuathana kuje ku Mbele-seva, keho lalo Avimeleka na Fikole, mukuluntu ua vaka ndhita, vahilukile ku cifuti ca Filisitiya. ³³Avilahama ua tombekele citi ca tamalisiki mu Mbele-seva. Kuje uashangalele Yehova, Kalunga uamiaka yoshe. ³⁴Avilahama ua kele ngue ngendthi mulivu lia cifuti cava Filisiteni matangua amengi.

22

¹Kunima ya vuima evi Kalunga uathekele Avilahama. Ua handekele nendi, "Avilahama" Avilahama ua taveleka nguendi, "Yange uno". ²Kalunga ua mulekele, Tambula munove ua ndualume, ouo vene umo lika, uouayongola, Isake, na kuya kumuhela ua Moliya. Uka mukombeleye kupua nkombelo ya kuenyeka kumukinia, uje undji kakuleka, ³Keho Avilahama ua hindukile cimene-mene cakama, ua kutile chindongi, ua tambuile vana vendi vava ndende vavali vaye nendi.hamo lika na munendi Isake. ua tavuile vikuni via nkombelo ya kuthsimika, mukemo mua tamekele vungendhi vuendi; aye kumuhela uje uamulekele Kalunga. ⁴Kulitangua liamu chitatu Avilahama ua hetukile ua muene muhela uli hale hale. ⁵Avilahama ua handekele navana vendi vavandende, "Thaleni aha nacindongi, Ange na munange tuyako,muku kamuthsikamena ndji keja ndjakumi uana, ⁶Keho Avilahama uatambuile vikuni via nkombelo ya kuthsimika ua vituikile munendi Isake. Mukemo mua tambuile tuhia na mpoko; keho voshe va yile kumo. ⁷Isake ua handekele na yishe Avilahama nguendi, "Tata." ua handekele nguendi, "Yange uno munange," ua handekele nguendi, "Tala, ndjina mono lika manungu atuhia navikuni, keho kuiko ali muna yindjui ua nkombeloya kuthsimika. ⁸Avilahama ua handekele nguendi, "Kalunga endi vavenia atuhana yindjui ua nkombelo ya kuthsimika, munange "keho vayile voshe kumo lika. ⁹Keho mo vedhile kumuhela uje uava lekele Shuku, Avilahama ua tungile mutala kuje vene keho vahakeleho vikuni. Keho mukemo mua kutile munendi Isake, uamu langekele ha mutula, helu lia vikuni. Avilahama uoluele livoko liendi naku tambula mpoko a thsihe munendi. ¹¹Keho kangelu ua Kalunga uamuthanene kutundilila muilu ua handekele nguendi, "Avilahama, Avilahama! " ua tavele nguendi "Yange uno, ¹²" Shuku ua mulekele nguendi, "Keti u kambeke livoko liove hamu nike, nambe chimo chakumu lemeka ikeye. ngeci ndjina dhivuka nguange ua teua Kalunga, Kalunga, na mono nguendi koua vianene, kutshiha munendiumo lika uaku tunda kuli yange. ¹³Avilahama ua hetukile uatala kuilu, uatalele kunima uamuene cizamba ca yindjui uaku mbindomoka vimbanga mu cihumbu. Avilahama ua yile ua tambuile yindjui uamu hanene kupua nkombelo yaku thsimika ahingithe mumu nendi. ¹⁴Avilahama ua tumbuile uje muhela, "Kalunga atu hana," uavi handekele kuli tangua eli "kumu kunia ua Kalunga ikeye uekuhana." ¹⁵Kangelo uaKalunga ua thenene Avilahama nthimbu yamu civali muilu. ¹⁶Ua handekele nguendi-ovu vukevo vumbangi vua Kalunga-Ndjina lithingi ange vavenia mukonda eni mna lingi evi, keho koua vindikile kundji hana munove umo lika. ¹⁷Ndjika ku vuavuethe na kuilanethadhi ntekuluila dhove ngue dhi ntanga ntangadha muilu, ngue mudheke uli kumukulo ua ndonga yamema a Kalunga; Na dhintekuluila dhove dhika shoka cikolo ca vitodhi vove. ¹⁸Muli dhi ntekuluila mishova yoshe ya hanthi yika vedhuka, mukonda unatava kuliya liange. ¹⁹Avilahama ua hilukile ku vana vendi vavandende vavali, vayile voshe hamo lika ku Mbeleseva, kuje kua tungile. ²⁰Munima yevi viuma Avilahama vamulekele, nguavo, "Mileka ua themene vanike, nendi, kuli munanoko Nahole. ²¹"Mbeli uze uakele, Buz munaina uamumala ua kele. Kamuele yishe ya Alama. ²²Kased, na Haze, na Yindelafe na Mbetuele. ²³Mbetuele uakele yishe Lembeka, ava vakevo tukeke va themene mileka hali Nahole, Munaina ya Avilahama. ²⁴Muka cihaleko cendi, uali dhina Leuma nendi ua thamene Teva, na Ngahame, na Tahase, na Maka.

23

¹Sara uo vokele miaka yakuheta ku 127. Oyo yakeyo miaka yo vokele Sarah. ²Sarah ua thsililile ku Kiriath Arba, mu Hebron, mu cifuti ca Kanana. Avilahama uakele mu vuthiua na ku lilila Sarah. ³Kunahu Avilahama ua katukile nakutunda ku muthsi ua mukenu uendi, na kuhandeka na vana va Heth, Nguendi, ⁴Ange nji ngenzhi ha kati keni. Shukulu kambu, nji kuatheniko vitengi na muhela ueni ua kutsinda, linga njika tsindeko mutsi uange, ⁵Vana va Hete va kumbuilile Avilahama, nguavo, ⁶Tolila kulietu, muene uange. Ove muna muene ua Kalunga ha kati ketu. Shitika muthsi uove muku hangula thimbumbo shitikemo muthsi uove. ⁷Avilahama uaka tukile naku thsika ku vantu vaka cifuti, na vana va Hete. ⁸Ua handekele navo nguendi," Nga munatava nguene ange njika shitike muthsi uange, Kunahu munji tolile na kuka lambelela kuli Efelone muna Zoha, Omo liange. ⁹Ka muihuleni anji landethe mbumbo yaku Machpelah, ciye cendi vavenai, yakala kusongo ya liha liendi. Mu ndando ya kusala anji landethelo kupua vinilo." ¹⁰Kunahu Efelone ua tu mamene hano na vana va Hete, Efelone na Mushova uavo ua kumbuluile Avilahama mu kuvua ca vana va Hete. na voshe ovo venzhile ku cikolo ca mbongi yendi. na kuhandeka nguendi, ¹¹" Kuahi, Muene uange, njivue, Njika hana liha, na mbumbo ovio vene. Njina ku hanevio kumesho avana va vantu vange. Njina kuhane vio uka thsinde mo muthsi uove" ¹²Kunahu Avilahama ua thsikamene kumesho vaka cifuti. ¹³Ua handekele na Efelone na kuvuitha ku vantu vaka cifuti, na kuhandeka nguendi," Vunoni nga muitavetha, Shukulukambu, njivueni, njika fueta kuliha. Tambuleni

vimbongo viange,, linga njika shitike muthsi uange kuye."¹⁴Efelone ua kumbuluile Avilahama, nguendi, "¹⁵Shukulukambu, muene uange, njivue. Muhela ua undende uli namulio ua vimbongo vihiti viuana via Palata, vika ovio vili hakati kange nove? Thsinda muthsi uove,¹⁶" Avilahama ua tolilile kuli Efelene na Avilahama ua thsikamene kuli Efelone na kupua ca Palata ovio via handekele mu ku vuitha ca vana va Hete, vihita viuana viavimbongo via Palata, ku kundama ku vaka kulanda.¹⁷¹⁸ Kunahu lihia lia Efelone, olio liakele ku Muchpelah, Olio lia kundamene kuli Mamele, olio vene, liha mukemo na mbumbo vakele omo vene, naviti vioshe ya kele muliha novo va kele kuvi nginga, nava kevo vejile kucikolo ca mbongi yendi.¹⁹ Kunima yevi Avilahama ua Shitikile mukentu uendi Sarah mu mbumbo yamu liha lia Machpelah, Olio lia kele ku Mamele, Olio vene, Efelone, mu cifuti ca Kanana. ²⁰Kunahu liha na mbumbo via hitilile hali Avilahama kupua ngue muhela ua vihilo kutunda ku vana va Hete.

24

¹Ngoco Avilahama ua kulupile muakama keho Yehova ua muvuavuethele Avilahama kuviuma vioshe. ²Avilahama uakelekele ngamba yendi, oujee uakele mukuluntu ualimbo ou uakele kutalela vioshe viakele navio, "Hakalivoko kuinthi lia viuma viange ³nakukukhaka yove ulithinge kuli Yehova, Kalunga uamuilu na Kalunga uahanthi, nguange kojukauana mukentu ua munange kuvana vava kentu vaka Kanana, Kuli yiya ukanjipangela limbo liange. ⁴Keho uya kucifuti cange, nakuvoshoko vuange, naku kauana mukentu ua munange Isaka."⁵Ngamba uamukumbuluile, "Ngavati honi ouo mukentu kaketava kunjishuama? Kuatha njitumbule munove ualiala njimuhiluithe oko kuatunda? ⁶Avilhamaua mulekele, "dthivuka nguove keti umuhiluitheko munange oko! ⁷Kalunga tata muene ua muilu, ou uanjitabuile kunjivo yatata na kucifuti chavushoko vuange, nakunji thseleletha yange na chithingo chachili nakuhandeka, muvana vove navatekulu njikahana livu eli; Endi atuma tungelu tuendi kulutue luove, naku kauana mukentu ua munange oko. ⁸Ambe mukentu kakayongola kukushuama, Keho ove unatunduko kuchithingo change. Yove lika nga utualako munange oko." ⁹Keho ngamba uahakele livoko liendi kuinthi lia litafu lia Avilahama vakuku yendi. ¹⁰Ngamba yendi uatambuile tumelu likumi uayako. Uatambuile vuana kuli muene uendi. Uakatukile na kuya kumuhela ua Alam Nahalayima, kuimbo lia kama lia Nahor. ¹¹Ualingile tumelu vathsikame hanja lia lilimbo lia kama halithima lia mema. Viakele kutjinguedthi, nthimbu yove kuya vakentu vakatekule mema. ¹²Keho uahandekela, "Yehova, Kalunga tata, muene ua shukulu Avilahama, tava vanjivuahele lelo na kumuetha litavathano mukuthselela kuli muene uange Avilahama. ¹³Tala, kuno ange njinemana kulithima lia mema na vana vavakentu nava vavamala vamu limbo lia kama venjna vakutekule mema. ¹⁴Linga vipuemo ngue ngeci honjihanekela kumuna mukentu, Sukulu kamba yitavetha ntjua yove njinuitheko, na kukuanya nange, nua, na kukhana vingamelo viove mema lalo, linga akale yekeye umo unenika akale ua ngamba yove Isaka. Kuli evi njinadthivuka nguange unaleketha kulikuatathana na kuthselela kuli muene uange."¹⁵Viendthile kulutue kanda amane kuhandeka, Tala, Lembeka uatuhuka na ntjua yendxi ya kutekula mema hachithsili. Lembeka uamuthema Mbethele muna ualiala ua Milika, Mukentu ua Nahole, mukuenje ua Avilahama. ¹⁶Muna mukentu ua kuvuaha muakama endi lalo kakele lumo na liala. Kadthivuka mumala. Uasheselele kulithima, kukatekula mema nakuhilukamo. ¹⁷Keho ngamba uashatukile akamuane nakuhandeka, "Shukulukambu njihaneko medma njinue muntjua yove." ¹⁸Uahandekedle nguendi, nuangano muene uange, "vuathi vuathi uatulile ntjua yendi mumavoko endi, naku muhana anue."¹⁹Uamanene kumuhana anue, Uamulekele, "Njitekuila vingamelu viove lalo mema vinue, noho vmane kunua."²⁰Uahilukilemo lalo navintjua viendi via mavokovoko uashatukile uayile kulithima uatekuile mema, nakutekuila mema vingamelu vioshe. ²¹Mumala uamutalele nakuholoka kulu nakutala ambe Yehova navuahetha ngila yendi ndi kuahi. ²²Hovia manene vingamelu kunua mema, liala uatuhuile mununga yamulijulu uethekethele hakati kavimbongo, navi olu vivali na makayi na chitimo chakuheta likumi lia vimbongo ²³nakumuihula, "Muneya nkuama ove? Njileke shukulukambu, koili njivo kuimbo lia yisho tuka ndandemo?"²⁴Uamulekele nguendi, "Ange muna Mbetele ua mukentu Mbetele muna Milika, ou uatheemena hali Nahole." ²⁵Uamulekele lalo nguendi, "Etu tuakuna via vingi vioshe vishoni na viakulia, nanjivo yove you kandanda."²⁶Keho liala uathsikamene na kulemetha Kalunga. ²⁷Uahandekela, Uakushangala Yehova Kalunga ua shukulu Avilahama, Ou uajenekele kuethela liuvuathano kuthselela na kumuthselela kuhitila muli muene uange. Muli yangeko, Yehova na njituamena kuviukilila kunjivo ya vushoko vua muene uange."²⁸Keho muna mukentu uashatukile na kukaleka vaina nava vatunga muimbo uavalekele voshe. ²⁹Keho Lembeka uakele na munaina lidthina liendi Lambone. Lambone uashatukile kuli liala ou uakele kungila ya kuya kulithima. ³⁰Hamuene mununga ua mulijulu na munchele kulivoko lia mukuenje uendi, Hovuile majui amukuenje uendi Lembeka. "Evi vikevioviahandekela kuli yange. "Uayile kuli liala, na, Tala, Uamanene kuvi ngamelo halithima. ³¹Keho Lambone uahandekela, "Yinja, ove akuvedthikitha Yehova. Vika unemanena hanja? Njavuahetha laja njivo, na muhela ua vingamelu."³²Keho mumala uedthile muimbo na kutula vingamelu viendi. Vingamelu vavihanene muila na kuvilitha, na mema vamuhanene atane kumahindi navaje vendele navo. ³³Vamuhanene viakulia alie, uahandekela nguendi, "Ange kunjilu noho njihanekela ovio vionja handekela," Ngoco Lambone uahandekela nguendi, "handeka." ³⁴Uahandekela yange ngamba ya Avilahama. ³⁵Yehova uavedthikitha muene uange muakama mukukala mukua kufuka. Vamuhanana vinjui na vingombe, Palata na Olu, na vangamba vavamala nava vavakentu, Vingamelu na vindongi. ³⁶Sala mukentu ua muene uange, Uathemene munendi ualiala te mukentu uendi na kulupa, nakuhana vije vioshe viakele navio kuli yikeye. ³⁷Muene uange uanjilekele njilithinge, nakuhandeka, 'Keti ukauanene munange vakentu vamuano muKanana, Omo monjitunga limbo liange. ³⁸Tenga uye kuvakatata, na kuvushoko vuange, na kukauana mukentu uamunange ualiala. ³⁹Njina muleke muene uange, Ambe mukentu kakanjishuama.'

⁴⁰Vunoni uanjilekele nguendi, Yehova ouo njekuendela, Atuma tungelo kuli yove na kuvuavuethele ngila yove, linga

ukauane mukentu ua munange kuvushoko vuange na kulimo lia vakatata. ⁴¹Vunoni ukovoka kutjithingo change ambe uya kuvushoko vuange ambe kova kakuhana yove. Keho ukovoka kchithingo change. ⁴²Keho ngoco njinakuheta lelo halithima, na kuhandeka nguendi, 'O Yehova, Kalunga ua muene uange Avilahama, shukulu kambe ambe vuchili uatuamenena ngila yange kupuamo ⁴³yange uno njinemana halithima lia mema linga muna mukentu ou enje akutekule mema, nauoshe muna mukentu ouo njakuleka, shukulukambu njihaneko mema munchuua njinue." ⁴⁴Mukentu uye anjileka, "Nua, nakuhana vingamelo viove mema" linga akale mukentu uje, Yehova, Una muhangula muna muene uange ualiala. ⁴⁵Nambe kulutue monjinamamnekuhandeka mumbunge yange, tala, Lembeka natuhuka nanchuua yendi hachithsili chendi akatekula mema kulithima. Keho njina mileke nguange, shukulukambu njihaneko njinue; ⁴⁶vuathi-vuathi uatula nchuua yendi hachithsili chendi na kunjileka nguendi nua, njihana vingamelo viove mema lalo." Keho njanuine, uahana vingamelu viange mema lalo. ⁴⁷Keho njamuihuile nguange, 'Ove muneya? Keho nanjikumbulula nguendi, yange muna Mbetele, Nohole ualiala, Ou uathemenene hali Milika. keho njinamuhaka Mununga mulijulu na munchele mulivoko liendi. ⁴⁸Keho njina thsikama njishangale Kalunga tata, na kuthsiliela Kalunga tata, Kalunga ua muene uange Avilahama, Ou uanjituamenena ngila ya kushungama muku juana muna mukentu uamuna muene uange kuvushoko vuendi. ⁴⁹Ngocho vene, Ambe muna livuahethela mukumuetha chithingo cha miaka yoshe na kuthselela kuli muene uange, njilekeni, njitenguluke kuchimoshue ndi kuchilio. ⁵⁰Ngocho Lambone na Mbetele vakumbuluile nguavo, "Nguavo ovio viuma vinatundu kuli Kalunga; Kutu kukukmbulula muachili ndi muakuviha. ⁵¹Tala, Lembeka ouo mutambule uye, halumo akakala mukentu ua muna muene uove ngue muana vihandeka Kalunga. ⁵²Nganba ya Avilahama muovuile majui oo, uathsikamena hanthi kumesho aKalunga. ⁵³Ngamba uatambuile vilanda na vilanda navithala na kuvihana kuli Lembekka. Uahanene mvimo lalo kuli mukuluntu uendi ualiala na kuli vaina. ⁵⁴Keho nendi na vakuavo vendele nendi valile na kunua. Vakele vene oho mathsiki, hova hindukile chimenemene, ua handekele, "Njitumeni njiye kuli muene uange." ⁵⁵Vakuluntu vendi vavamala na vaina vahandekele, "Linga ouo munike ua mukentu akale netu kumatangua amandende, kumatangua likumi kutunda oho mba honi muya. ⁵⁶Vunoni uahandekele kuli vakevo nguendi, "keti munjishuekele yange, kutameka hano Yehova njituamenena mungila yange njiye kuli muene uange. ⁵⁷Vamuleka, "Tuthana muna mumbanda tumuihuleko nendi. ⁵⁸Keho vamuthanene Lembekka na kumuihula, kuatha uje nouno mumala ndi? "Ua vakumbuluile nguendi, njiya." ⁵⁹Kedho vatumine mukuenje uavo Lebekka, kumolika na vangamba va vakentu, mungila yavo na ngamba ya Avilahama navakuavo. ⁶⁰Keho Lembekka vamu vuavuethele, vamuleka, "Mukuenje uetu ukakale yina ya makulukadthi na makulukadthi likumi, na vana vove na limo liove likashoke chikolo chove vaka kudthzinda. ⁶¹Ngocho Lembekka uakatukile, nendi na vingamba viendi vavakentu valondele vingamelu, na kushuama uje liala. Ngamba ua tambuile Lembekka, na kuya mungila yendi. ⁶²Keho Isaka uatungive muNengeve, na kuhiluka ka Mbelahayi Loyi. ⁶³Isaka uayile akendangane muliha chinguethi. Hahetukile uamuene, tala, vingamelo viovija! ⁶⁴Lembekka uatalele, ngocho uamuene Isaka, uajombokele ha ngamelo. ⁶⁵Uehuile ngamba, yiya uje liala endangana muliha atushesha? Ngamba uahandekele nguendi, Muene uange," Keho vatambuile ntanga yendi ualifuika endi vavenya. ⁶⁶Ngamba uakele muene uendi vioshe viapangele. ⁶⁷Keho Isaka uanehele mukentu uendi kuli vainana Sala munthingi ua kala mukentu uendi, ua muyonguele muakama. Keho Isaka vamudthembelekele hovathsile vaina.

25

¹Avilahama uakatambulako mukentu uaye lalo; lithina liendi liakele Keturah. ²Ua thanene Zimran, Jokshan, Medan, Median, Ishbak, Na Shuah. ³Jokshua uakele yishe ua Sheba na Dedan. Mushova uavo vakele vantu vava Assyrian, vantu va Letush, na vantu va Leum. ⁴Vana va Maidian vava mala Ephah, Ephraim, Hanok, Abida, Na Eldaah. Voshe vakele vushoko uava Keturah. ⁵Avilahama ua hanene vioshe via fukile kuli Isake. ⁶Nambe ngocho te nolo kanda ali namuono, ua hanene mavuana kuli vana vendi vava mala va kuci haleko ava tuma kucifuti caku vukilo, vatunde kuli Isake, mona ua liala. ⁷Aa akeo matangua na miaka viamono ua ⁸Avilahama na kuovoka, 175 ya miaka. Avilahama ua huimine naha kukotoka ua thsile ha miaka yavukuluntu, liala ua kulupile na muono liaku shula, mokemo lalo uamushitikile kuvantu vendi. ⁹Isake na Ishmael, vana vendi vava mala, vamushitikile mu mbumbo ya Machpelah muliha lia Ephron muna ua liala ua Zohar uaka Hittite, muhehi na Mamre. ¹⁰Eli lihia lio landele Avilahama kuli vana va Heth. Avilahama vamu shitikile muye namukentu uendi Sarah. ¹¹Kunima ya kuthsa kua Avilahama, Kalunga ua vethikhitha Isake mona ua liala, keho Isake uovo kelele hamu hehi na Beer Lahi Roi. ¹²Ngeci ovu vukevuo vushoko ua Ishmael, muna Avilahama ua liala, uye ua Hagar, ka Egyptian, ngamba ua Sarah, uakuthema Avilahama. ¹³Lia kelio lithina lia mona ua liala ua Ishmael, Mova lishona muka va thema; Nebaiioth-Mona Ishmael uaku livanga. Kedar, Adbeel. Mibsam, ¹⁴Mishma, Dumah, Massa, ¹⁵Hadad, Tema, Jetur, Naphish na Kedemah. ¹⁶Ovo vakevo vana Ishmael vava mala, naakeo mathina avo, aku membo avo, nakuvilomba viavo; likumi nava vali vana va muene vava kent ukuhuama kumishovo luavo. ¹⁷Ou uakele muakaua kuovoka kua Ishmael. 137 ya miaka. ua huimine kumanethela ua thsile, vamushitikileku vantu vendi. ¹⁸Vatungile ku Havilah naku Ashhu! kumuhehi na Egypt, nga uya ku Assyria. ua handunu kile ku vu shoko. ¹⁹Ovio vikevio vilika via Isake, mona Avilahama ua liala. Avilahama ua kele yishe ua Isake. ²⁰Isake mua kele nama kumi auana a miaka mukemo mua uanene Lembeka akale mukentu uendi, mona Bethuel na Aramean uaku Paddan Aram, nava munaina Laban na Aramean. ²¹Isake ua lombele kuli Yehova muomu mukentu uendi uakele nchimi, keho Yehova ua vuile kulomba kuendi, keho Lembeka mukentu uendi uakele na limo. ²²Va nike vali thindikile thindikile muimolia yina yavo, Keho ua handekele, Vika evi viyomboloka kuli yange? Nayile akehule Yehova ku Lievi. ²³Yehova ua handekele kumu kent, "Miyati yivali yili muimo liove, vantu vavali valitepa muimo liove, umo alina zhilinkuhita mukuavo, ua mu kuluntu aka paangela ua

munike.¹²⁴ Moya hetele thimbu yaku neha , Tala, vana va Kalunga vakele muimo liendi. ²⁵Uali vangele kutuhuka uaku venga muvila uoshe mafufu. Mokemo vam sanene lithina liendi Esau. ²⁶Kunima yeve, munaina ua tu hukile livoko liendi nakuata kulilumba lia Esau. Vamu thanene Jacob. Isaac uakele makumi atanu na limo ha kehe mu kentu ua themene vanike. ²⁷Keho mukuendje ua kulile, Na Esau uathi vukile vuyambi, liala mumuthenge; Vunoni Jacob ua kele liala uaku Moloka, ou uovakelelethimbu yendi hembo na yishe. ²⁸Mukemo Isaac ua yonguele Esau momu ualile mbunda yatuthitu vava yambi, vunoni Lembeka ua yonguele Jacob. ²⁹Jacob ua tele kele mushothi. Esau ua tundile mumu thenge, keho uavuile ndjala. ³⁰Esau ua handekele kuli Jacob, njihane njilie mushothi. shukulu kambu, njina hono mua kama!" viakevio oiva mu thanena Edom. ³¹Jacob nguendi," hakuli vanga nji landesa vu kulunu vuove. ³²" Esau nguendi," Tala ange njiyongola kuthsa. Ku uua ha muka kuli havu kuluntu ku liange?" ³³Jacob nguendi." hakuli vanga lithinge," mokemo Esau uali thingile chithingo mukuemo mua landesele vukuluntu vuendi kuli Jacob. ³⁴Jacob ua hanene mbolo namushothi yaku teleka namakunde. ualile naku nua, ua katuka na yile kungila yendi yakeyo ngila ya hanene vukuluntu vuendi.

26

¹Kuesile ndjala mucifuti, na ndjala yeka nayije yalivangele kumatangua Avilahama, Isake ua yile kuli Avilemeke, muene uava Falesiteuo, ku ngalale. ²Keho Yehova uali shomboluelue kuli ikeye naku handeka nguendi." keti uye ko Kuyingito; katunge kucifuti kuje njina kulekele kutunga. ³Katumame vuino mucifuti oco, njikakala nove nakukaku vethukisa; nove nacikota cove njikahana cifuti cino coshe, njikapuisamo cithingo cinje njalisingile na yisho Avilahama. ⁴Njika lanetha Cikota cove ngue vintangantanga via muilu njikalanesa cikota cove vifuti vioshe kulithimo liamu cikota cove vaka hanthi vuoshe vaka uana kuvezika. ⁵Njika vilinga evi mukonda Avilahama uononokele kulinjui liange nakunjunga vitume viange, na mashiko, na vithilika viange, na vitumevange, na methi alishiko." ⁶Keho Isake ua tungile ku ngalale. ⁷Omo mumala vavenya muhela uamu huile viaku tuala kuli mukentu uendi, uahandেকেle nguendi, "Ikeye mukuenje uange uamu kentu" uo vuile liova lia kuhandeka ngue, " Ikeye mukentu uange," Vuuno honi uathinganyekele ngue, " Vamala vajamuhela uno vanjithihia linga vanone Lembeka, mukonda uakele uaku uaha." ⁸Kulutue Isaka ua keleho thimbu ya laha. Avilemeke muene va Falesitene, viasoka uamuene havi Janena, ua muene, Taleni, Isakaali nakueha na Lembeka, mukentu uendi. ⁹Avilahama ua sanene Isaka na kuhandeka nguendi." Tala, Vucili uno mukentu uove. Vika uvihandeka ikeye mukuenje uange.? " Isaka uakuanienne ko nendi nguavo, " Muomu njathinganyekele nguavo hamo umo ahasa kunjithihia amunone. ¹⁰Avimeleke ua handেকেle vika una tupangela ngeci? nga umuo ua vantu vetu nakosele namukentu uove, keti nga una tunehele mulonga yetu? ¹¹Avimeleke ua nanguile vantu vousse nakuhandeka nguendi," nkala ou akuata ou mumala nambe mukentu uendi mu cili tuka mu haka kukutha." ¹²Isaka ua kunine mbuto muze mucifuti cinje naku itia mumuaka ouo vene mu cihita na cimo, muomu Yehova namuvethikisa. ¹³Mumala uno uafukila nakukula muakama kama noho uakuheta kukulikulitha. ¹⁴Uakele vinjui na thingombe, navaka kupanga vavengi. Va fililisitene vamuvuile cipululu. ¹⁵Vunohoni mathima aje valundile va yishe mumatangua a Avilahama yishe. VaFilisitene va vatukile kumo na livu, ¹⁶Avimeleki ua lekele Isaka.; tunda hano hali yetu, ove uakama kutu vakana yetu. ¹⁷" Keho honi Isaka uatundile hanja, naku jalukila munjimbolongoma ntja Galale, na kutunga kuje. ¹⁸Keho honi Isaka uahindile lalo muthima amema , aje vahindile naua mumatangua ayise Avilahama, Vuno honi VaFilisitene vahathikile kunima omuo Avilahama na thiyisaka ua halukile mathina mua kulifua ngue omuo yishe uaha sanene mo. ¹⁹Vunohoni omuo vakakupanga va Isaka vahindile lithima, va uanenemo muje mema aku ueluoka. ²⁰Mukuluntu yava nkuluntu ua mu galale valikuanienne na Isaka mukuakutuamenena. na kuhandeka nguovo," Ahame na helu," kahahoni keho Isaka ua sanene lithimadio "Yisek," muomu vali kuanienne nauo. ²¹Amba honi vahindile naua lithima likuaou umba valikuanienne lalo, Halilikelio, Mukemuouali lukile "Sitena. ²²" Uasile haje vene nakukahindakolithima likuaou, Umba honi kuvali kuanieneko kuli lije, keho uali sanene nguendi Lehovote, nakuhandeka nguendi," ngeci Yehova na tupangela yihondo vietu, ngoco tukalilanesa mucifuti. ²³Keho Isaka uayile kuje ku Bezeve. ²⁴Yehova ua mujombolokele kuli ikeye kumathiki kamo nguendi, " Yange Kalunga ua Avilahama yisho. Keti ukale na liova, Ange njili nove umba njikakuvezikisa umba njilelanetha limo liove hali mukuakunji pangela Avilahama. ²⁵Isaka uatungile mutula hae amba uasanene mulithina lia Yehova. Haje vene uatungile mbalaka yendi, amba vakuaku panga vendi vahindile lithima. ²⁶Keho Avilemeke ua yile kuli ikeye ku Galale naku ahuzate, vavuthamba vendi. umba Ficole mukuluntu vakathita. ²⁷Isaka uahandেকেle nauo, Vika munethila kuli yange, Kutunda ha muanjithindile, umba muanji shekele kuli yeni" ²⁸Keho vahandেকেle, Tuna muono vuino vuino nguavuo Yehova ali nove keho tuna likuminia nguavo kukalaho citingo hakati ketu, mukevmo, hakati ketu nove. Keho kukale livuathano nove. ²⁹Muomu keti ukatu linga vimo viakuvihia, omo netu kutua kupangele viakuvihia umba yetu tuakupangele vuino umba tuaku tumine kuako muciyulo. Yove umo mukuakuvethika kuli Yehova. ³⁰Keho Isaka uavapangelele cipito cavo, vakevuo va lile, na kunua. ³¹Keho vahindikile cimene-mene nakulithinga umo namu kuauo, keho Isaka uava tumine vahiluke, keho vahilukile mucivuovuo. ³²Litangua olio vene vakuakupanga va Isaka vethile nakumuleka viakutuala kulithima lije vahindile vahandেকেle, " Tuna auana mema. ³³Uathanene lithima liaco Siva," Lithina lia limbo olio likelio Belesiva naha lelo vene. ³⁴Omuo Esau uakele na makumi auana amiaka, uanonene mukentu uendi Yundite muna Bele ka Hiteu na Mbasemate muna Elone ka Heteu; ³⁵Navo vakevuo vakele na kulinyenyeta kumitima kuli Isaka na Lembeka.

27

¹Hakulupile Isaka na mesho endi akele ciuiui kumona kuahi, ua thanene Esau. munendi uamukuluntu na uamulekele." Munange. "Esau nguendi. "Yange uno. ²Na Isaka nguendi" tala kuno, ange ntjina kulupa. konjazhivukile litangua liange lia kuthsa. ³keho ngeci tambula vikuata viove,mikili na navuta, na yauye mumuthenge na uka yombe mbunda yange . ⁴Uaku njitekelele viakulia viaku tovala, viye vionja yongola , na uka vinehe kuli yange njakulie na njaku kuvuavuethe kulutue njithse." ⁵Lembeka uovile muahandekele Isaka kuli munendi Esau. Esau ua yile mumuthenge akayombe tuthitu aka nehe. ⁶Rebekah uahandekele namunendijacomba nguendi," Tala, njinevu Isho ahandeka na Esau mukuluntu ouve. Nguendi, ⁷Kanjineheleko mbelela yakathitu uamumuthenge na uaku njipangele vuakulia viaku tovala, njakuville na njaku kuvuavuethe kumesho a Kalanga kulutue njithse;⁸Keho ngoco munange thingimika lijui munji kuishika. ⁹Yauye kulimba , na ukanehe vana vimpembe vavali vacili; na njaku pangele isho viakulia via kutovala, Omuye muavi yonguela. ¹⁰Keho uaku vituale kuli isho, linga akalie , linga aku kuvuavuethe kulutue lia kuthsa kuendi¹¹Jakomba uahandekele kuli vayina, " Taleni, Esau mukuluntu uange muvila uendi ukalamufufu, nange kunja kele nama fufu. ¹²Halumo tata aka njikuata, na aka njimona muka vishaki. Njika linehela cithenge hali yange vavenia na ngeci kuvuavuethe." ¹³Vayina vamulekele,"Munange, cithingo cinje kuli yange. thingimika lijui liange na yauye uka vinehe." ¹⁴Jakomba uayile mukukaneha vana vimpembe na avi nehele vayina, na ua pangele viakulia viaku tovala. ¹⁵Rebeka ua tambuile vizhala via Esau via cili, munendi uamukuluntu, evi viakele navio muimbo, na uavi zhalekele Jakomba, munendi uamunike. ¹⁶Uamuzhalekele cikanda ciamuna mpembe mumavoko endi namunthingo. ¹⁷Keho uahakele viakulia viakutovalana mboloto yapangele mumavoko amunendi Jakomba. ¹⁸Jakomba uayile kuli ishe na uahandekele." Tata," ishe ngguendi." yange uno; yove yiya,munange ndi?" ¹⁹Jakomba uakumbuluile kuli Ishe; yange Esau munove uambeli. Njina panga muye munanji leka, Ngeci tumama na ulie mbunda yange yamumuthenge, Linga uaku njivuavuethe." ²⁰Isaka uahandekele kuli munendi," vati una muuana vuathi kathitu, munange? " Uahandekele "muomu Njambi Kalunga uove ikeye namuneha kuliyange. ²¹" Isaka uahandekele kuli Jakomba," Shuena muhehi kuliyange, njaku kukuata, munange, na njikutolilenguavo cili yove munange Esau ndi ngeci yove." ²²Jakomba Uayile kuli Ishe Isaka; na Isaka uamukuatele na uahandekele nguendi; Lijui lia Jakomba, vunoni mavoko a Esau. ²³" Isaka uamuzhivukile, muomu mavoko endi akele namufufu, ngue mavoko amukuluntu uendi, Esau, keho Isaka uamu vuavuethele." ²⁴Uahandekele , " Ove yove cili munange Esau?" endi uakumbuluile," Yange, ²⁵" Isaka uahandekele neha viakulia kuli yange. na njilie mbunda yove , linga njiku vuavuethe." Jakomba uanehele viakulia kuli yendi. Isaka ualile, na Jakomba uamu nehelele vinyu, na uavi nuine. ²⁶Keho ishe Isaka uahandekele kuli yendi, "Shuena hamuhehi na unji thsembe, munange, ²⁷" Jakomba uenzhile hamuhehi na uamu thembele, na uahumbile mphuzhi yavi thala viendi na uamu vuavuethele nguendi, " Tala, mpuzhi yavithala viamunange ngue mpuzhi yamuliha lia vuavuethe Kalunga. ²⁸Kalunga kange aku haneko lime lia muilu, nalivu lia cili,nmabuto yavingi na vinyu. ²⁹Vantu vaka kupangela na vifuti vika kuthsikamena, uka kala muene uava munanoko, nava munanoko vaka kuthsikamena, uoshe aka kuthinga vaka muthinga; vaye voshe vaka kuvuavuethe vaka vavuavuethe." ³⁰Oho vene hamanethele Isaka ku vuavuethe Jakomba, Jakomba uatundile naliova kumesho a Ishe Isaka, Esau mukuluntu endi uezhile kutunda mukuyomba tuthitu. ³¹Nendi ua telekele viaku tovala na uavinehelele kuli ishe, uahandekele kuli ishe, Tata,hinduka naulie mbunda yamunove yamumuthenge, Keho linga unji vuavuethe." ³²Isaka ishe uahandekele kuli yendi, " Yove yiya? uakumbuluile, " Yange munove, uambeli, Esau." ³³Isaka ua lupukile mbunge muakama na uahandekele, yiya uye naka yombe kathitu na namu neha? Ange njinali kulutue uinje,na nina muvuavueha laya mukemo, endi vaka muvuavuethe." ³⁴Mouvuiile Esau majui a ishe, ua lilile muakama na uahandekele kuli Ishe." Nange njivuavuethe Tata, " ³⁵Isaka uahandekele," mukuenje uove haneja hano nanikuithakuitha na natambula kuvuavuethe kuove." ³⁶Esau uahandekele," nkuma lizhina liendi ngeci ikeye Jakomba? nanji zhangamena luvali. Natambula vukuluntu vuange,na, Tala, ngeci natambula civuavuethe ciange," Keho uahandekele," koua thileko civuavuethe ciange. ³⁷Isaka uakumbuluile na uahandekele kuli Esau, " Tala njina muhaka akale mune uove, na vamunaina vaka kala vingamba viendi, na njina muhane mbuto yayingi navinyu,Vika luhua vikuavo njina pangela. Munange?" ³⁸Esau uahandekele kuli Ishe," koua thileko civezhikitho ciange nambe cimo, Tata? njivuavuethe nange, nambe yange, Tata," Esau ualilile nalijui liakama. ³⁹Ishe Isaka uakumbuilile naku handeka kuli yendi. "Tala, muhela uou kakala uka kala hale navufuko ua hanthi, hale nalime lia muilu. ⁴⁰Kulikunga liove ukovokela, na uka pangela mukuenje uove. Ambe una tokola, uka vutuka ku njoko yendi muthingo yove." ⁴¹Esau uazhindile Jakomba muomu lia civuavuethe ciamu hanene Ishe. Esau uahandekele nambunge yendi," matangua a akuthsa tata a anahete; keho kunima njika thsiha mukuenje uange Jakomba." ⁴²Majui a Esau munendi uamukuluntu ovuikile kuli Rebakah. Keho uatuminine na kukathana Jakomba munendi uamunike na kuhandeka kuli yendi, " Tala, mukuluntu uove Esau youa lilembezheka endi vavenia muku yongola kuku thsiha. ⁴³Keho ngeci, munange, njithingimike na ushatukile kuli labani, mukuluntu uange, ku halani. ⁴⁴Kakale nendi kanthimbu kakandende, noho vukalu vuamunanoko vuna tepuluka, ⁴⁵Noho vukalu vuamunanoko vuna kutundu, na Evale vioshe vioua mupanga. Keho njaku kutumina vaka kuhiluithe. Vika njimi zhimbaethela ngocho muvavali litangua limo?" ⁴⁶Rebekah uahandekelekuli Isaka," Ange njina hono nakuyoya muomu lia vana vavakentu va Hete; Ambe Jakomba atambulaho umo hakati kavana va Hete akale mukentu uendi, Ngeci muava vakentu, vamo kavana vakentu vamu cifuti, vungulu muka vukakala mukuyoya kuange?"

28

¹Keho Isaka ua thanene Jakomba. na kumuvethikitha, na kumushika, na muleka nguendi, keci ukambate mukentu ku vana va kent uku Kanana. ²Katuka, kaye ku Pandane-Alame, ku njivo ya mbuetele mukuluntu ua vanoko. ³Kalunga ua

kama akuvuavuethe, naku kuhana mbuto yacili mukuthema kuove naku kuilanetha, linga u kale mbunga ya miyati. ⁴Nakukuhana civethikitho ca Avilahama, kuli yove, naku mbuto yove hamo nove; Linga ukahiane cifuti caku lishuka yove lamo nove. Cakuhana Njambi kuli Avilahama. ⁵Keho Isaka ua tumine Yakomba, Yakombaua yile ku Pandane-Alame, ku Lambane, kuli Lambane, muna mbetuele mukuenje ua Lembeka. Vayina ya Yakomba na Esau. ⁶Vuno Esau ua muene ngeci Isake ua vethikilthile Yakomba naku mutuma ku Pandane-Aleme, kumabata mukentu ua kuje keho mua muvethikithile ua muishikile nguendi, keti ukambate mukentu ua Kuvana vakentu va Kanana. ⁷Esau nendi ua muene nguendi Yakomba uathingimikile yishe na vaina, keho ua yile ku Paddan Aram. ⁸Esau ua muene m ukentu ua Canaan kapangele vyacili kuli ishe Isaka. ⁹Keho ua yile Ismael, na kutambula, kuvuethelala kuvakentu vaje, Vakele navo, Mahalate muna Ismaele muna Avilahama, Mukuenje ua Nevalote; muka kala mukentu uendi. ¹⁰Keho Yakomba ua tundile mbeleseva ua yile ku Halale. Keho ua hetele kumuhela umo, ¹¹Keho ua tetelele kuje mathiki oshe, keho litangua lia kile laja keho ua tambuile limo livue aku mutambela uje, Keho uashalavalele oko vene naku ndanda tulo. ¹²Ua lotele keho taleni thindelo viakutumbika hathi, na kumantjongo avio ahetele muilu; keho, Taleni, tungelu va Kalunga va londa naku shuluka hali vikevio. ¹³Keho taleni Yehova uemanene helu liavo, na kuhandeka yange Yehova Ndjambi ya isho Avilahama, na Njambi ya Isaka; Cifuti houa ndanda, kuli yove njikatjihana nakumbuto yove. ¹⁴Nambuto yove ikapua ngue mbundu ya kulivu, keho uka lioluella kuvutokelo, naku vutunde tangua, na ku noite, na kusulu; Keho muli yove na mumbuto yove vavushoko vove voshe va hathi vakavethika. ¹⁵Keho, ange njili vene, keho njika kuhaka yove nkala koshe ukaya. ¹⁶Yakomba uahindikile mutolo, keho ua handekele, vucili Kalunga ali kumuneha uno, nange konja vithinganiekele. ¹⁷Ua kele naliova ua handekele nguendi, "vati ua kumouetha muhela ou, keti ueka kuvanga mpano njivo ya Kalunga. Eci cikolo ca muilu." ¹⁸Keho Yakomba ua katukile cimene-mene ua uhakele kuilu mukutenga muthakatelo na kumbalumuina ho mathihelu liavo. ¹⁹Ua thanene lithina lia cifuti oco Mbetele, keho lithina lia limbo liakama lia kele Luze. ²⁰Keho Yakomba ua lithingile cithingo, ua handekele, "Nga Kalunga a ka kalanange nakunjyunga mungila eyi inji enda, na kunji hana mboloto ya kulia, na vithala via kuthala. ²¹Keho njikahilika vuino kunjivo ya Tata, keho Yehova akakala Kalunga kange. ²²Keho eli livue linji nahaka aha linapu lia kushueketha. Kuli vyoshe viua njihana, Cili-Cili njika kuhana cimokuli kumi."

29

¹Kehohoni Yakomba uaille vungendhzi vuendi na uezhile kucifuti ca vantu vaku vukilo. Omu muatalelela, endi uamuene lithima mulikanda, taleni, na, matangua atatu a vinjui vutamene kuje. ²Omuo mulithima mukemuo muve kumitha matanga avo, na livu liaku kanua kalithima lia hamene. ³Omuohoni matanga oxe ana likunguiya/ aneja hamo/ vaka kutakametha vandumu na honi livue litunda kukanua kalithina na kunuitha vinji, keho na vahakeleko lalo livueku hama kalithima, kulihiluithila muhela ualio. ⁴Yakomba uahandekela navo, "vakuenje vange. kuiko mutunda? Avo nguavo, "Etu tutunda ku halana. ⁵" Endi uahandekela navo, eni mohivuka lambane muana na hole? "Avo nguavo, "Etu tunuizhivuka," Endi uahandekela navo, "Ali Vuino? "Avo nguavo, ⁶"Endi uahandekela navo, "ali vuino, tala na, kuje, lakele mouaua mukentu eja na vinjui." ⁷Yakomba nguendi, "unamo, ngeci hakatikati hali tangua. Oyo kethimbu yakulikunguiya matanga hamo. Eni kumuamuiitha lika honi vinjui muvathale va kalie. ⁸Avo nguavo, "Etu kutuatha kuvamuiitha noho matanga oxe ana analikunguiya hamo, vamala vaka andumina honi livue litunde kukama ka lithoma, mukemuo honi tukanuitha vinjui. ⁹Muthimbu kanda Yakomba nolo ahandeka navo, Lakele uezhile na vinjui via ixu, muomu yondi uavema nenene. ¹⁰Yakomba omu muamuene Lakele, muna Lambani uamukentu, mukuenje uavaina, Yakomba uezhileho, uandumine livu kulitundtha kukama kalithima, nakumitha vinjui via Lambane, mukuenje uavaina. ¹¹Yakomba uatzenbele Lakele na kulila muakama. ¹²Yakomba ua lekele Lakele nguendi, endo kavuxoko ka ishe, endi uakele muna Lembeka kehohoni endi uashatukile uakaleka na ishe. ¹³Lambane omu muovile muzhimbu uakutuala kulimuna mukuenje uendi ua mukentu, uashatukile aka muuane, uamuvumbatelele ua mutzenbele, na kumuneha kunjivo yendi, Yakomba ualekele Lambane vuima evi viose. ¹⁴Lambane uahandekela nendi." ove kuma ucitzihaange na mbunda yange, " keho honi Yakomba ua kele nendi ngonde imo. ¹⁵Keho honi Lambane uahandekela na Yakomba, "Citava ove unji pangele yange mavokovoko mukonda ove muka voxoko kange ndi? Ikeye, vika vikakala fueto yove? ¹⁶Nahano Lambane uakele navana vendi vava kentou vavali, lizhina lou uamukuluntu Leya, na Lizhina lou ua munike Lakele. ¹⁷Mexo a Leya akele andengexo, vuno honi Lakele ua vuahele cihanga ku mutala. ¹⁸Yakomba ua yonguele Lakele, mukentu nguendi; Ange njikakupangela miaka itanu naivali ya Lakele, munove uamukentu uamu nika. ¹⁹Lambane nguendi, " cacili ngoco ange njimu kuhana, kutu vakana njimu haneku mumala uaye. Kala nange, " ²⁰Ngoco Yakomba uapangele miaka mutanu naivali ya Lakele na ikeye uai muene yaindende kuli yendi mu kumuyongola ikeye. ²¹Keho honi Yakomba uakuanieni kuli Lambane, ndjihane mukentu uange, matangua ange ana pumo-linga nji muambate, " ²²Ngoco Lambane ua kunguilile hamo vamala voxu vakumuhela ualingile cipito. ²³Vutziki, Lambane ua tambuile Leya mona ua, mukentu uamunehale kuli Yakomba, uakovelele kuli ikeye. ²⁴Lambane uahanene Zilipa mukaku pangela ua mukentu kuli Leya munendi ua mukentu akale muku ku mupangela. ²⁵Kicimene, taleni, uakele Leya! Yakomba uahandekela na Lambane, " Vika evi vuina njipangela? kuatha njikupangele omo Lakele? vati honi unanji kuitha kuitha? ²⁶Lambane uahandekela, " Eci keci impi yetu kuhana uamunike hambangele kululu lua ua mbeli. ²⁷Hetethamo simano ya cixo ca munango ou, etu tukakuhana na mukuavo uka hilukana muku njipangela miaka iatanu naivali. ²⁸Yakomba ualingile ngoco, uakuithilemo visimano vua Leya. Keho honi Lambane uamu hanene munendi Lakele akale lalo mukentu uendi. ²⁹Lamba uahanene mbiliha muku kumupangela kuli mona Lakele, aka kale muku kumupangela. ³⁰Ngoco honi Yakomba ua ile na Lakele, honi vunohoni endi uayonguele muakama Lakele kutuvakana Leya. Ngoco honi Yakomba uapangele Lambane mika itanu-naivali. ³¹Yehova maumuene

nguendi, Leya kamu yonguele, ngoco endi uaxokoluele limo liendi, Vunohoni Lakele na vanike.³²Leya uakele nalimo uathemene muna mumala, uamu lukile lizhina liendi Luvene. Mukemuo nguendi, mukonda Yehova natala ha kayando kange; ngeci njinezhiva nguange mumala uange akanji yongola.¹³³keho endi uakelenalimo uathanene muna mumala. Endi nguendi, " Mukonda yehova novu nguendi, ange kanji yonguele, mukemuo nanji hana laloou muna mumala, "Uamulukile lizhina liendi Semione.³⁴Keho uakele nalimo uathemene muna mumala, endi nguendi, " Nahano mumala uange akathemena kuli yange, mukonda ange njina muthemena vana vava mala vatatu, " Mukemuo honi uamu lukile lizhina liendi Levi.³⁵Endi uakele nalimo uathemene muana mumala. Endi nguendi, " Thimbu ino njika xangala Yehova , " mukemuo ua mulukile lizhina liendi Yunda, ngoco honi valikelele kukala na vanike.

30

¹Omuo Lakele ua muene ngue kasemenene Yakomba vanike, Lakele ua kumuine mukunje uendi uamukentu. Uahandekele kuli Yakomba, " Njiselese vanike, nga nji kathsa, ²"Yakomba ua nhenguelele Lakele. Uahandekele nguendi, " Njili mumuhela ua Kalunga. uje naku vindika kusema vanike."³Endi Nguendi. "Tala, muka kunjipange Mbeleha. Kaye kuli ikeye, keho linga akakuate kakeke hamavuli liange, linga nji kuuna kanike kuli ikeye. ⁴" Ngoco uamu hanene Mbeleha ngue mukenu endi, keho Yakomba ua yile kuli ikeye.⁵Mbeleha uakele nalomo naku semena Yakomba, kakeke uamu mala. ⁶Keho Lakele nguendi, " Kalunga nanji handekela keho novu liui liange nanji hana kakeke uamumala ngoco honi uamu lukile lizhina liendi Ndane.⁷Mbeleha, Ikeye uapangelele Lakele, uakele nalimo na semena Yakomba munike ua mumala ua mucivali. ⁸Lakele nguendi, " na kuliluisa ca ndhili njina liluisa namu kuluntu uenge keho njina tuvakana. "Uamulukile lizhina liendi Nafutali.⁹Omo Leya ua vi muene nguendi, nalikela kusema, ua nonene Zilipa, Mukuakumu pangela, keho uamu hanene kuli Yakomba ngue mpuevo yendi. ¹⁰Zilipa, Mukuakumu pangela, Uasemenene Yakomba munike. ¹¹Leya nguendi, " Eci ku vezuka! " Keho ua mu lukilelizhina liendi Ngande. ¹²Keho Zilipa mukuakupangela Leya, ua semenene Yakomba munike uamucivali. ¹³Leya nguendi. " Nji yoyela! ku muana nge ua mpueuoakanji sana uakuyolesha." Ngoco njika ,uluka lizhina liendi Asele.¹⁴Luvene uaile kumatangua aku tsha na vindhilo mumusenge. Uavi nehele kuli vaina Leya. Ngoco lakele ua handekele na Leya, "Nguendi njihaneko vimo vindhilo viana uana munove. ¹⁵" Leya uahandekele nendi, "Cikeco cuma cacindende kuli yove,Omuo unanji nieke mumala uange? Utota lalo unji niekevindhilo via munange, Lalo? " lakele nguendi," Ngoco vene aka ndanda nove vutshiki ualelo, Muomu vidhilo via kunehele munove."¹⁶Omuo Yakomba uatundile mumusenge kucinguenzthi. Leya uamusheshele nakuli uana nendi uahandekele nguendi, uaku kosela kuli yange, Muomu njina kulanda na vindhilo via munange, " Ngoco Yakomba uakosele kuli Leya vutshiki vuje. ¹⁷Kalunga ua tolile Leya, keho uakele nalimo ua semene munike ua citanu kuli Yakomba. ¹⁸Leya nguendi, "Kalunga na njifuete, mukonda njahanene mukuaku nji pangela ku mumala uange, " Uamulukile lizhina liendi Isakale. ¹⁹Keho Leya uakele lalo na limo ua sanene munike ua mucitano an umo. ²⁰Leya nguendi, " Kalunga nanji hana vuana ua cili. Ngeci mu malauange a katumama nange. Njili navana vantu na umo. " Ua mulukile lizhina liendi Zembulone. ²¹Kunima ya simbu ua semene lalo munile ua mukentu na kumuluka lizhina liendi Ndina. ²²Keho Kalunga uasanene Lakele mumana na kumi tolilila. Uanehesa akale nalimo. ²³Ua kele nalimo keho uasemene munike uamumala. Uamule kele nguendi, " Kalunga nanji nono ncuama, ²⁴" Uamulukile lizhina liendi Yosefe, lia langunuka, Yehova nanji uezhelelako munike mukuauo uamumala."²⁵Omuo Lakele na seme Yosefe, Yakomba ua handekele, na Lambane nguendi, " Njina tume yange, linga njikaye kuimbo liange na kucifuti cange. ²⁶Nji hane vakenu vange na vana vange ava njina kupangela, mba u kanjecela njikaye, Muomu uanazhivuka mulemu njinakupangela na kukuhana."²⁷Lambane uahandekele nendi, "Nga ngoco njina uana ngonzhi yakama ku mesho ove, tumamena, muomu njina lilongesa mukupangasa visinganheka nguange Yehova vanji vendhikisha omuo yove. ²⁸Keho uahandekele nguendi, " Tumbula fueto yove, ange njika kufueta yo."²⁹Yakomba uahandekele nendi, " Udhivuka omuo munji nakupangela, Namuo vimuna viove munjina kala navio. ³⁰Muomu uakele nevi viavindende kulutue njiye, na vumo vinalilanesha muakama, Yehova nakuvedhikizile kuoshe kuhuya. Kumu kanji tavesa nange njiye njikapangele njiuo yange?"³¹Ngoco Lambane nguendi, " Vika njika fueta?" Yakomba nguendi, " Kuhuka nji fueta nacimo kuahi. Nga uka nji pangela vuima evi, nji kakunhungila lalo vimuna viove. ³²Nji tavesele kuendangana muvu tanga uove uoshe lelo, njitundile kalainjui vaje vamavala-mavala, naje vamala akuzhina mukati ka injui na vampembe mavala-mavala valikalele. Eyi ikeyo fueto yange.³³Cakeco kuhana cange ciuka njikalelaho nahano, Omuo ukeje mukua kutala kufueto yange. Nkala kucisiuino neci camava-mavala mukati kathi mpembe. Nakuzivala mukati thi Injui, nga ukava uana kulianje, kanjishume uizhi." ³⁴Lambene nguendi, "Njinetava, vipue ngue vene mulijui liove."³⁵Mulitangua vene Lambane uatepeshele vithamba vaje kuvakeleho na mavala-mavala, na vaje valuhavo vaje na mavala-mavala, Nkala cimo cakele namavala toka muli cekeco, Amba vaje hakuzhivala hakati kainjui, nava ukavahane muma uoko avana uove. ³⁶Lambane nendi ua uahakele vungenzhi uamatangua atatu hakati kendi vavenha Yakomba , Keho Yakomba ua lisile vishupo via matangua a lambane.³⁷Keho Yakomba Uanonene mitango yaviti viaku ntuntula Alama, na mungongo, amba yakatshanelo, nakuvushongo mukunonako vuila na kumintang, keho via uahele nakulelema uino. ³⁸Keho uanona viti viaco uavihaka kulutue lua limba, muhehi namangolo hakunuina, muomu vekulondua nga vanue mema.³⁹Omuo Vililondua oho aviti; Ngoco omuo vialilondue viali semesa vama vava-mavala akutatama, nava vamavala-mavala a vitoma. ⁴⁰Keho Yakomba uatepeshele vana njui, keho ava uoshe vama akuzivala uavaleke kulimba lia Lambane. Keho uatepeshele mo vutanga uendi kuali ka liauo kauhakele kumo navutanga ya Lambeni.⁴¹Keho cakele ngoco vinjui vase vakele nandhili mavutanga ualonduele, keho Yakomba uahakele viti kulutue lua mangola hakunuina mema mu kati kavutanga, ngoco vene valiluendele haviti. ⁴²Vuno honi vimuna vaje

vakithimbama, Muomu kaha keleho viti kulutue luavio. Ngoco vaje vakuthimbama uava hanene kuli Lambane, vaje vakeho nandhili vakeuo vakele vaYakomba.⁴³Mumala uafukele muakama, uakele na vutanga uakama. Navakuakumu pangela vavamalanava vava kenu, nava ngamelu amba vindongi.

31

¹Kunahu Yakomba vovuile kamajui vana va Labani. " Yakomba ua tambuile vioshe via ishe yavo. Kutunda kuvukama vuava tatana uana vupite voshe. " ²Yakomba ua muene kutala ca Labani kucihanga cendi. ua mune kukala cendi cina lenguluka ³Kunahu Kalunga ua handekele na Yakomba, " Hilika ku cifuti cava ka vu ishona vavuthamba vove, Ange njika kala nove." ⁴Yakomba na tumu vakathane Rachel na Leya kuliha liamuna viendi. ⁵Na kuva leka nguendi, " Njina mono kukala ca isho yeni na nge cinaluluka, vunoni Kalunga ou ua Tata ali hamo nange. ⁶Mu thivuka nguendi ange njina kale na nandhili yoshemuku pangelaishoyeni. ⁷Isho na njikuitha naku lundukila fueto yange thintsimbu likumi, Vunoni Kalunga ka muiitha vethele anji vulumune. ⁸Nga aka handeka nguendi, "Tuthitu vacili vakale fueto yove? kunahu navi mpembe voshe vava ndende ava vana thema, Nga akahandeka nguendi, " Na mavala mavala vika kala fueto yove; kunahu vimpembe vioshe vana theme vuma vala mavala. ⁹Mungila eyi Kalunga na tambula vimuna vioshe ku vihana kuli yange. ¹⁰Hantsimbu yaku livemba vimuna, nja muene munjothi cizamba ca mpembe ua landuele kuva mpanga cizamba ua mpembeua mavala mavala. " ¹¹Kangelu ua Kalunga ua nji lekele munjothi, Yakomba ! " Yange uno. ¹²Ua handekele, Tala mesho yove na kutala vizamba voshe va vimpembe ovo vali kulondua kuva mpanga. Vakele na mavala mavala, muomu njina mono vuima vioshe ovio Labani alikulinga kuli yove. ¹³Ange Kalunga uaku Betel, kuje vaku vuavuethe ugundhi, Oku una lithingi nange. Kunahu katuka na kutha cifuti eci uhiluke ku cifuti cove cacithemua. " ¹⁴Lakele na Leya vamu kumbuluile nguavo, 'Etu kalivimo tuka hingako ku vuima via munjivo ya Tata? ¹⁵Ka tulele le ngue vangendhi? Muomu ua tulandetha, navi mbongo viaco ua mana laya kuvilia. ¹⁶Vaka kufuka voshe Kalunga uava tumbuile kuli Tata na ngeci vali vetu na vana vetu. Ngeci kunahu ovio vioshe Kalunga aku leka una the ku vipanga. ¹⁷Kunahu Yakomba ua kutukile na va vendi na vakentu vendi ua londekele nava ngemule. ¹⁸Ua shingile vimuna kulutue luendi, hamo na vitenga viendi, kumo na vafuko vua uanene mu Paddan Arum. Kunahu ua tuhukile mukuya ku cifuti ca ishe Isaka ku Kanana. ¹⁹Omo Labani ua vile mu kukaneha vinzhi vendi, Lakele mu puanjele va Njambi veke vamu njivo ya Ishe. ²⁰Yakomba nendi ua kuithile Laban ua Arameun, mu ka jena kumu leka nguene ava. ²¹Ua shatukile na viuma vioshe via fukile naku javuka ndonga vuasi-vuasi, na kushungama kumukinia uaku cifuti ca Gilead. ²²Mu litangua liamu citatu Laban vuma lekele nguavo Yakomba na teua. ²³Kunahu ua tambuile va vusamba vendi kuya muku kava matangua atanu na avalu mungila. Ua ka mukuatetele kututue ua mukinia uamu cifuti ca Gilead. ²⁴Kanahu Kalunga Uendhile kuli Laban ua Aramean munjothi kuvutsiki naku muleka nguendi, "Thangama muka handeka na Yakomba muamungulu keti muaku viha. " ²⁵Laban ua kuatele Yakomba. Kunahu Yakomba ua hatele ci paka cendi ha mukinia ua cifuti ca Gilead. ²⁶Labana ua handekele na Yakomba. " Vika una panga, muka nji kuitha na kuhitula vana vange va vakentu ngue vaka ndhita? ²⁷Muomu lia vika una teuela muvusueke naku jena kunji leka? Nga njina kushika uendi muacili hamo na kuimba naku kuthikila vingoma, na tulialia. ²⁸Ku ua njitavethele njithsembe vatekulu vange na vana vange. Ngeci una panga vuheve. ²⁹Njili nandhili muku kumuetha lamba, Vunoni Kalunga vua Isho na handeka nange ku vuthsiki na kuhandeka; Thangama muku handeka na Yakomba muamungulu keti muaku viha; ³⁰Ngeci unayi muonu uana hiluka ku njivo ya Isho. Vunoni muomu lia viaka una puanjela va Njambi vange? " ³¹Yakomba uamu kumbuluile naku handeka na Laban. " Muomu njanieke vana vove mudhili ngeci njina kenja muvisueke. ³²Ou voshe na kupuanja va Njambi vove kakovoka naua kemesho ava vuthamba vove, Tala mua cili nkala eci cove cili kuli yange uci none ko; Muomu Yakomba ka thivukile nguvo Lakele ikeye nava puanje. ³³Labani ua kovelele mucu paka ca Yakomba, namu cipaka ca Leya, namu cipaka ca vaje vantu vendi vavali va vakentu vunoni kavi uanene mo, Ua tuhukile mu cipaka ca Leyana ku kovala mu cipaka ca Lakele. ³⁴Lakele ua tambuile va Njambi veka vamu njivo. Uavi haka kuinthsi ca lithala ca ngamelu, na ku tumama helu liavo. Labani ua thelela mu cipaka coshe, Vunoni kavi uanene. ³⁵Ua kelele Ishe nguendi, " Keti mukale navukulu muene uange, nguove konjimanekulutue luove muomu ange njili kuathila, " Mukemo ua thetelele vunoni ka uanene va Njambi veka vendi. ³⁶Yakomba uakele navukalu na kulikuanina na Labani, Uamu lekele nguendi. " Ange vika mulonga uange, via kunji shuma shuma ngeci. ³⁷Muomu una tondo vupite vuange voshe, Viuma vika una uanaovio vioshe una uana via mu njivo yove? Vihake aha kulutue lua vavusamba vetu, linga vatu hise tuva vavali. ³⁸Mu miaka likumi na iavali njina kala nove. Vinzhi viove na mpembe viove, kunja vimbatele, nambe nga njilieho cizamba cavi mpembe viove. ³⁹Vaje va lemanene kututhitu kunja ku nehelele vo. Tenga, ange njiva thimbatethe nkala aha uanji fuetethele nkala kathitu ua thimbalele, cikale nambe caku punda mutania nambe vutsiki. ⁴⁰Ku mutania nja uemene litania, ku vutsiki nja kele kuyaya lithika na kuenda naku kotha kuahi. ⁴¹Mu miaka oyo likumi na ivali njina kala muimbo liove, Njina kupangela miaka likumi na yiuana ya vana vove vavali va vakentu, na miaka yitanu na umo ya vimuna viove una lulula fueto yange hathinthsimbu likumi, ⁴²Mpano Njambi ua Tata yange, Njambi ua Avilahama na ou yovui lile Isaka liova, Vakele hamo nange, vusunga vene unji tuma njiye mavoko voko. Njambi na mono kayando kange na vati njina pange nandhili, na yendi na kuku payele ku vutsiki vuna hiti. ⁴³Labani uamu kumbuluile naku leka Yakomba, " Vana va vakentu vana vange, va tekulu nava tekulu vange, na vimuna via vimuna viange. Vioshe ovio umona viange. Vunoni vika nji panga lelo kuli ovio vana vange va vakentu, ndi ku vana vavo aovo va na vembe? ⁴⁴Ngeci tuye tuhake likuatathano, nove nange, na likelio lika vumbangi hakati kove na nge. ⁴⁵Ngeci Yakomba ua nonene livue naku lihaka likate ngue ngundhi. ⁴⁶Yakomba ua handekele nava vusamba vendi, " Hakeni mavue kumo. " Mukemo va tambuile mavue aco. ⁴⁷Labani ua yilukile Jegar-

SahaDutha, Vunoni Yakomba ua yilikile Galeed.⁴⁸Labani, ua handekele nguendi. " A mavue anapu vumbangi hakti kange nove kulelo," lalo lithina va tumbula Galeed. ⁴⁹Mukemo naua vali tumbula Mizipah, muomu Labani na handeka nguendi, Linga Kalunga atale ha kati kove nange, Omo yetu tuli lingila vukulu umo namu kuavo. ⁵⁰Nga uka yandetha vana vange, ndi nga uka nona nkala mukentu uaku vana vange, nambe nga na umo uahi ali netu, tala Kalunga ikeye mbangi, hakati ketu nove nange. ⁵¹Labani ua handekele na Yakomba nguendi, "Tala mavue a, naku tala mavue, Oyo onjina hake hakati kove nange. ⁵²A mavue anapu vumbangi, na mavue anapu vumbangi nguange konji ka hiti kulutue lia mavue nove, nove naua kouka hiti kulutue lia mavue na mavue aco kuli yange,linga aka tu vulumuithe. ⁵³Kalunga ua Avilahama, nava Njambi va Nahor, nava Njambi vava Ishe, vaka tuhithe ha kati ketu, Yakomba na lithingi muomu lia liova lia Ishe Isaka. ⁵⁴Yakomba uahanene cikombeleyo ku mukinia na kuthana va vuthamba vendi nakule vakulia, Va liele na ku kala vutsiki vuoshe kumukinia. ⁵⁵Ku cimene ca kama Labani ua hindukile, ua thsiemba va tekulu vendi na vana vendi na kuva vethikitha. Kunahu Labani ua tundileko na ku hiluka kuimbo.

32

¹Yakomba lalo ua ile ku ngila yendi, na tungelo tua Kalunga vali uanene nendi. ²Keho Yakomba omo ua vamuene uahandekerele nguendi, Eyiyekeyombunga ya Kalunga; keho ua lukile lizhina lia mu hela uje Mahanaimi. ³Keho Yakomba ua tumine tunganda kulutue luendi kuli munaiana Esau ku cifuti ca Seile, Muimbo lia Endome. ⁴Keho uava tumine nguendi; mumu ka handeka na shokuanoko Esau ngueni; Muana handeka ngamba yove Yakomba nguendi; Ange nja kala kuli Laban, kuhiluka kuange nja lilangele noho lelo, ⁵Ange njili navi ngombe, navi ndongi, na matanga, vua zhindungo vavamala, na zhindungo vava kentuu, Ange nji tuma mu zhimbukuli yove shukulu, halumo unju viulako ngozhi kumeshe ove. ⁶Keho zhingamba va hilukile kuli Yakomba nguavo, tuaka hetele kuli munanoko Esau, keho lalo yo ueja mu kua kuli uana nove, na vihita vi uana via vamala veja hamo nendi; ⁷Omo Yakomba uovile liova lia kama-kama ua kele naci njunju. Keho uatepelevantu vaje va kelenavo, na vutanga vua zhinjui, na zhingamelu mu zhimbunga zhivali; ⁸Endi nguendi. "Nga Esau eja kumbunga imo na kuilutha, keho mbunga ikuavo ina thalaho ikovoka. ⁹Ngoco Yakomba nguendi, A Kalunga ka Tata Avilahama, Kalunga ka Tata Isake, A Yehova, muka ku handeka nange nguendi, Hiluka ku cifuti cove, naku va vushoko vuove, nange njika linga vuino nove; ¹⁰Ange ko njethina mulio kuvi panga viovie vioshe, ku litavathano na kuthselela kuove kuoshela kua sho kuje ko ua panga muli ngamba yove. muomu nja keleleka na va ngamba . omonja javakile Yolondau li na mu lamu uange; keho mualolo njina pu muvimbunga vivali. ¹¹Njohiele njiana ku lombo, ku livoko laia mukuluntu, uange Esaum ngoco ange njili naliova liendi, Endi ayongolakuinja akunji luithe navaina kumona na vanike. ¹²Nove uahandekerele nguove, mua vushunga ange nji ka ku puithaua cili, na ku puitha mbuto yove kuilana ngue musheke uaku mema ali futa mukemuo omo kuilana cauo kova hathele kuutanda. ¹³Yakomba ua tulile haje vuthsiki vuje, keho ua tumbuile kuli vaje via kele navio vuana vua ku hana mukuluntu uendi Esau. ¹⁴Vihita vivali via vimpembe, via luhava na makumi avali a vimpembe viavi Zamba, vihita vivali via zhinjui thaluhavo na makumi avali avi Zamba tha zhnjui. ¹⁵Makumi Atatu a zhingamelu zha luhavo hamo na vana vako, makumi auana avi ngombe via vinkadhi na likumi lia vintuli, makumi avali avindongi via luhaov na vana vavovakupua likumi. ¹⁶Keho uavi kundikilekuma voko a zhindungo zheni, Vutanga na vutanga ha lika liavuo, keho ua lekele zhindungo zheni nguendi, javakeni hiteni ku lutue luange, keho hakeni cizhivukitho hakati ka vutangana vutanga. ¹⁷Keho ua ghikile uje ntuama lutue ngueni, ouo mukuluntu uange Esau omo muliuana nendi komu muihula nguendi; ove kuli iyaua kundama? kuiko oku ko uya? naveya ovo vali kulutue liove? ¹⁸Ngoco uka handeka nguove, Etu tu va ngamba va Yakomba; vukevuo vuana oua vuana tumu kuli shukulu Esau; keho, tala, ikeye lalo ali na lauja kunima yetu. ¹⁹Yakomba ue shikile mbunaga ya mu civali; nei ya mu citatu, nambunga ya shuamene kunina lalo nguendi mukemuo mumuka handeka na Esau omo muka liua na nendi; ²⁰Ngoco mukahandeka ngueni, Tala lalo, ngamba yove Yakomba ali kunima yetu, muomu ikeye ngueni, ngamba yove Yakomba yo ueja kunima yetu. " Endi ua thinganiekel, nguendi, njika mu zhembeleke na vuana vuje vuya kulutue luange, keho kulutue luange, keho kulutue njikanone cihangacendi; halumo a ka nji tava. ²¹Ngolo vuana vua javukile vua kele kulutue luendi; keho endi uavuania uatumamene vuthsiki vujemu kati ka mbunga. ²²Yakomba uahindukile vuthsiki vuje, keho ua tambuile vakentu vendi vavali, na vakentu vava ngamba, na vana vendi likumi na umo, naku javukamuava ua Yamboke. ²³Mungila li uava tumine mu Sinia liandong, na kutuma vije vioshe via kele navio. ²⁴Keho Yakomba uathalele lika liendi, na lila umo uamu luithile noho kuka kua litangua. ²⁵Omo mumala uamuene nguendi konja kuatele livoko liendi ha linunga lionyonga ya Yakomba; Keho linunga lia nyonga ya Yakomba lia thongoniokele, muje mua li uithile nendi. ²⁶Na liala ua handekerele nguendi, nje cele njiye, muomu litangua liyongola kukia." Yakomba ua handekerele nguendi, konji ku cela kuvanga una nji vezhikitha. ²⁷Ou liala ua handekerele nendi nguendi, lizhina liove lika?" Yakomba nguendi, yange Yakomba. " ²⁸Keho liala ua handekerele nguendi lizhina liove kova ka litumbula lalo Yakomba, vunoni Isaleli. Mukonda unalu na Kalunga na Vantu, keho una nji tuvakana ndzili. ²⁹Yakomba ua muihuile nguendi, njiana ku handelela nji leke lizhina liove." endi nguendi, vika lalo unanji huila lizhina liange? keho ua mu vezhikithile kuje. ³⁰Keho Yakomba ua lukile lizhina lia muhela uje Peniela; mukonda, nguendi, njina mono Kalunga cihanga na cihangam muomu na niungu muono uange. ³¹Ngoco litangua liamukililile omo ua javukile Peniele, keho ua vendukile mu nionga yendi. ³²Ngoco vene vana va Isaleli kove kulia nthitu ya mu nionga ije yakalaha linungalia nionga, naka lelo; mukonda ua kuatele livoko liendi ha linunga lia nionga ya Yakomba ku nthitu ya nionga yendi.

33

¹Yakomba uatalele kuilu keho, Tala, Esau uethile, na vamala vihita vi uana uethile. Yakomba ua tepelevanikekuli Leya, Lakele na kuva kentu vavali vava ndungo. ²Keho ua hakele vakentu vavndungo na vana vavo kulutue, kushuamako Laya na vana vendi, na Lakele na Yosefe ua kumanethela kuvoshe. ³Keho endi vavenia ua yile kulutue liavo ua hakele mavuli endi hansthi vinthimbu viatanu navi vali, noho uahetele muyeni na mukuluntu uendi. ⁴Esau ua shatukile aka mu uane, uamu vumbatelele, uamu vumbatelele kutshingo, naku mutshemba, keho va lilile. ⁵Omo Esau uatalele kuilu, ua muene vakentu na vanike. ua handekele, "Veya ava vantu vali nove?" Yakomba ua handekele "Vanike ava vanike ava nahana Njambi na ngothi kuva ndungo veni." ⁶Keho vandungo vava kentu vethile kulutue na vana vavo, keho vahakele mavuli avo hathi. ⁷Kushuamako Leya na vana vendi vethile kulutue keho vahakele mavuli hathi kumanthula Yosefe na Lakele vethile kulutue kumo naku haka mavuli hathi. ⁸Esau uahandekela, "Vika una tumbula na vimbunga evi vioshe njina uana?" Yakomba ua handekele, "muku uana ngothi mumesho a shukulu." ⁹Esau ua handekele, "njili nevi vina uania, mukuluntu uange, haka evi uli naviokuli yove vavenia. ¹⁰Yakomba ua handekele, "Kuahi, njina kandelala, nga nja uana ngothi mumesho ove, keho tambula nuana ovu muma voko angem muomu vucili, njina mono citanga cove, keho vili ngue kumona cihanga ca Njambi, keho unanji tambula yange. ¹¹Keho tambula vuana vuange, ovu vaku nehelele, muomu Njambi na lingi nange na ngothi, na muomu njili nevi vina pumo. " keho yakomba uamu thindueyele, na Esau uavi tambuile. ¹²Keho Esau ua handekele, " lingeni tukale mungila njiya kulutue liove. ¹³" Yakomba uahandekela nendi, " shukulu iange athivuka nguavo vanike novo vakule, na thinjui na thingombe va niamueca vana vavo. nga vava shinga muakama nambe litangua limo lika, lithitu voshe vathsa. ¹⁴Njina kandelala eceleni shukulu yange aye kulutue lia vandungo vendi vimuna vili kulutue liange, naha ha vendela vanike, nolo njikeja kuli shukulu yange ku Seile." ¹⁵Esau uahandekela, " Linga njiye kumo nove na vamala vamo vali nabge, " keho Yakomba ua handekele." Muomu vika upangela ngoco? linga njiuane ngothi mumesho a muangana." ¹⁶Keho Esau litangua lije mungila iendi yakuluhluka ku Seile. ¹⁷Yakomba ua yile ku sokote, ualitungilile endi vavenia njivo. na kupanaga vihambo via vimuna viendi, Keho lithina lia muhela likelio Sukote. ¹⁸Omo Yakomba ua tundile ku Pandane-Alame, ua kuhetele vuino kulimbo liakama lia Sekeme, via kala mulivu lia kanana. Ua kele oko muyehi na limbo lia kama. ¹⁹Keho ua landele kamuhela kaka ndende oho ua shimbikile mbalaka iendi yakuli vana va Hamole, Ishe ya Sekeme, na cihita cavi kethita via vimbongo. ²⁰Keho kuje vaha kele mutulo keho vau thanene EL-Elohe-Isaleli.

34

¹Keho Ndina ,muna Leya na Yakomba, uale kuka li uana na vana vavakentu vamu cifuti. ²Keho Sekeme muna Hamole na Hiveu, muna mueno ua liala vamu cifuti cije, uamu muene. uamu tambuile uandande nendi, nakumushahuitha. ³Ikeye mutima uendi uahakele muli Ndina, muna Yakomba. ua yonguele muna mpuevo keho ua mu kuaniethele muamungulu. ⁴Sekeme ua handekele naishe Hamole, nguendi, "Njihuelenikoou muna mukentu apue mukentu uange. ⁵"Keho Yakomba uovuile nguendi munendi Ndina vana mu vihitha. Vana vendi vava mala vakale navimuna mulihia, Keho Yakoma ua kaniama kamane kuva kedhilile. ⁶Hamole ishe ya Sekeme uale kuli Yakomba uaka handeka nendi. ⁷Vana va Yakomba vavamala vedhile kusanda mulihia muva viuvuile. Vamala va vavalethele vimbunga viavo. vakele navukalu muakama muomu ua shauthuile Isaleli mukundanda na muna Yakomba, muomu cuma oco ngakacathele kucipanga. ⁸Hamole ua kuaniene navo nguendi, "Munange Sekeme a yongola muneni. Njina kandelala muhaneniou apue mukentu uandi. ⁹Tuliambateleni, tuhaneni vana veni vavakebtu, neni mutambule vana vetu va vavakentu. ¹⁰Mukatunga netu, keho livu lika mi shokolokela kutungamo nakulandethela mo, na kufukila mo." ¹¹Sekemeua handekele na ishe nava munaina va Ndina nguendi, "Njuvuileni ko ngodhi, navioshe vimu kanjileka njika mi hana. ¹²Njihuleni vionda via vingi-vingi na vuana vuavingi ngue mumuvi yonguela, ange njimihana vioshe vimunjileka, vuno honi njihaneni muna mukentu apue mukentu uange, " ¹³Vana va Yakomba vavamala va tavako kuli Sekeme na ishe Hamole mukuvakuitha muomu Sekeme ua shauithile ndakadhi yavo Ndina. ¹⁴Va handekele navo nguavo, " Kuuatha kupanga cuima eci, kuhana ndakadhi yetu kunkala uoshe uva jeneka kulovala; muomu vikatu koletha shuama. ¹⁵Etu kuliuva neni ni mpano hacuma cimo lika; Ambe va mi lovola ngue yetue, amba nklamumala mukati keni vamuvala. ¹⁶Keho tukamihana munetu, netu lalo tuka li tambuila vana veni vavakentu, keho tukatunga neni na kupua vantu vamo lika. ¹⁷Vunohoni ambe kumutuvu linga vami lovole, etu keho tuka tambula ndokadhi yetu tukaya." ¹⁸Majui ava ajanguilithile Hamole namona Sekeme. ¹⁹Muna liala ka hitithile nthimbu kupanga viva handekele, muomu ua hakele muakama kumbunge muna Yakomba uamukerntu, keho lalo muomu yakeye yuva thingimikile muakama munjivo ya ishe. ²⁰Hamole namu nendi Sekeme vaile ku cikolo ca limbo liava naku handeka navamala va mulimbo liavo, nguavo, ²¹"Vamala ava vali na civova netu, keho tuva tavetheleni va tunge mucifuti cetu na kukapangelamo yoshe ndando yavo, muomu cili, cifuti cakama navo vahathe kutungamo. Tu tambuleni vana vava kentu vapue vakentu vetu, navo lalo yuvahane vana vetu. ²²Mpamo mungila imo lika vakatava vamala kutunga netu na kupua tuvantu vamolika; Ambe nkala mumala muli yetu vamuvala, ngue muva va lovala vakevo. ²³Nkuma vuima viavo na vitenga viavo-tuthitu tuavo tuoshe kuvika pu vietu? Keho tuliuvuveni navo, linga va tunge mukati ketu." ²⁴Vamala voshe vamuimbo vatolilile va Hamole na Sekeme, mona. Nkala liala vamu lovuele. ²⁵Ha litangua liamu citatu, avo oho te nolo vali mukuvavala, vavali va hali vana va Yakomba [Simione na Levi, va ndualume va Ndina], Nkala uoshe ua tambuilemuele uendi keho va kaluithile limbo eli lia kele nava ka kuli nuinga, keho va thsihile vamala voshe. ²⁶Va thsihile Hamole na munendi Sekeme na na muele. Vatambuile Ndina vamuutunditha kunjivo ya Sekeme vava nendi. ²⁷Vana va Yakomba vakuvavo vendhile kuvi mbi na kuluitha limbo nakutambula mo vitenga via mulio, muomu va shauithile ndokadhi yavo. ²⁸Va tambuile vutanga vua vinjui, vutanga vua dhangombe, vindongi viavo, na uioshe via

mulimbo na muhia ahamuyehi nalimbo na vufuko vioshe.²⁹Vana vavo voshe na vakentu vavo voshe va vakuatele. Vakatabuile na vuima vioshe via kele muvinjivo.³⁰Yakomba uahandekela na Simione na Levi nguendi, " Munanji nehela vitanga, mukunjilingithavakanjindhindaantu ua mucifuti cino, vaka Kanana na vaPelez. Etuco tuva vandende mukutu tanda. Amba vali kunguiya kumo vanjiluithe, vanji dhimitha, nange na njivo yange." ³¹Vuno honi Simione na Levi nguavo, " Ngoco honi Sekeme nga ka pangethashongo yetu ngue cikuindhi ndi?"

35

¹Kalunga ua lekele Yakomba. "Katuka, uye ku Mbetele, uka kaleko, nakutunga mutula ua Kalunga, uje uali jomboluele kuli yove moua teuele munanoko Esau. ²"Keho uahandekela na vaka limbo liendi na voshe muva kelekele kumo, Tunditheni tulungav vavo mukati keni, Liyeletheni naku dhala vudhalo viaku toka, ³Keho tukatukeni tuye ku Mbetele. njika tungile Kalunga mutula. Uje uandji kuathele hama tanga atuyando tuange, " uje uakele hamo kuoshe kuje kunjayile."⁴Ngoco vahanene Yakomba vioshe vi tutunga viavo vaje viova kele navio mumavoko avo, navilingua vije viva kele navio kamatui, Yakoma ua vishitikile muinithi lia citi cije kakele muhieh Sekeme. ⁵Muva ile Kalunga ua nehethela liova lia uililile m limbo liakama lije liakele muhieh navo, keho vantu vaje kova Shuamangeyele vana vaYakomba.⁶Ngoco Yakomba uahetele ku Luze(ikeyo, Mbetele), yije yakele mulivu lia Kanana, endi na vantu voshe vakele nendi. ⁷Uatungile mutala kumuhela uje na ku uluka EL-Mbetele, ngoco Kalunga uali jomboluele kuli ikeye, mukonda ua teuele kuli munaina. ⁸Ndevola, nkuathi ya Lembeka uathsile, vamu shitikile kuci mbolongana dia Mbetele muithi lia citi cavushuka, eci vacitumbuile Allone-Mbakute.⁹Keho Yakomba uatundile ku Pandane-Alame, Kalunga uali jomboluelekuli ikeye lalo naku muvuavuetha. ¹⁰Shuku uamu lekele nguendi, "Lidhina liove yove Yakomba, vunoni lidhina liove koli kakala luhua Yakomba vaka kutumbula Isaleli. " keho Kalunga ua muthanene Isaleli.¹¹Kalunga uamu lekele nguendi," Yange Kalunga uakama. Muli yove muka tunda mishovo vavingi vika lilanetha. Mushovo na mishovo vamu cifuti vika tundilila kuli yove, Nadhimiene dhose dhiks tundilila mukati kove nkata yeni. ¹²Njika kuhana cifuti cije condja hanene kuli Avilahama na Isake, ndji ka kuhanaco yove. nadhi ntekuluila dhove njika vahana cifuti kunima yove." ¹³Kalunga uanthile uayile kumuhela kuje kova kele kuhandekela nendi.¹⁴Yakomba uahakele ngudhi mumu hela uje ka handekelenendi Kalunga, ngundhi ya livue. Ua shuuliloho cikombelo cakunua na madhi. ¹⁵Keho Yakomba ua lukile ua lukile lidhina muhela uje uova hanketele nendi na Shuku Mbetele.¹⁶Muvungendhi vuendi kutunda ku mbetele te vali hale na Efalata Lakele ua fulukile, ua vavalele muakama. ¹⁷Endi tee noku ali vene mukuvavala kua kama,uje cifungidhi ua handekela nendi. "Keti ukale na liova, ngeci u vana mbututu ya dualume. ¹⁸Nokutele Lakele ali mukuthsa, ua tutumuithile mbunga yendi muku huima. Ua lukile munendi lizhina Mben-ono, vunoni yishe ua mulukile Mbenjamini, ¹⁹Lakele uathsile vamu shitikile kumu kulo uangila ya Efalate (ikeyo vene Mbetelema). ²⁰Yakomba uahetele ngundhi ha mbumbo. Chivulutho ca mbumbo ya Lakele kuli tangua eli.²¹Yakomba ua javukile kuje uaka shimbikile mbalaka yendi ku nkandela ua kapashi ka Endeke. ²²Isaleli tele noku kanda yili mucifuti cije, Luvene ua ndandele na Mbileha mukentu ua Ishe, na Isaleli ua viuvuile, Keho Yakomba ua kele natu keke likumi nava vali.²³Munendi ua ndualume ua hali Leya ikeye Luvene, na mbel ya Yakomba, na Simione, na Levi, na Yandu, na Isake, na Zembulone. ²⁴Munendi hali Lakele Yosfe, Mbenjamini. ²⁵Vana vendi vaha hali Mbilema ngamba ya ndungo ya Lakele Ndane, na Nafutuli.²⁶Vana va Zilipa ngamba ya ndungo ya Leya ngande, na Asele ava vakevo vana vavamala vaYakomba va themene ku Nandame-Alame. ²⁷Yakomba uedhile kuli ishe, Isake, ku Mamela ku kuli-ate-alave (kanda ikeye lalo Hevelone). Kukeko kova tungile va Avilahama na Isake.²⁸Isake uovokele miaka cihita na makumi atatu na atanu. ²⁹Isake uatulile mundhindhimue uathsile, mukonda vamu vandakanene kuva nkaka yavo, nendi tee oku nakulupa. Vana vendi va Esau na Yakomba vamu shitikile.

36

¹Ava vakevo vaka limo Esau(Vamuthana lalo Endome). ²Esau ua tumbuile vakentu vaku Kanana, ava vakevo vakentu vendi; Anda muna Elone ka Hiteu ; Ohilivama muna Ana, mutekulu ua mukentu ua Ziveone ka Heveu; ³Na Mbasemate,muna Isamael ua mukentu, mukuenje ua Neyavot ua mukentu.⁴Anda ua themene Elifaze kuli Esau, na Mbasemate ua themene Leuele. ⁵Ohilivama ua themene Yeuse, Yalame, na Kola. Ava vakevo vana va Esau vavamala vava themene kuli ikeye kumuhela ua Kanana.⁶Esaua ua tumbuile vakentu vendi, vana vendi vava mala, vana vendi vava kent, na vantu voshe vakle muimo liendi, vimuna viendi tuthitu tuendi tuoshe, na viuma vioshe evi ua fukile, evi via kunguiyile Livu lia Kanana,keho uayile hale kutunda kuli munaina Yakomba. ⁷Ua vipangele evi muomu vufuko vuavo vua kele vua vuingi kuatha kuahi vakale hamo. Kumuhela kuje vatungile kuviathele kuva kuatetha muomu lia vufuo vuavo. ⁸Keho Esau, ou vathuvukile nguavo Endome, uatungile muvi ndundu via cifuti ca Seile.⁹Ava vakevo vaka limo lia Esau, vashukulu yava Endomeu mucifuti ca vindundu ca Seile. ¹⁰A a akeo akele mathina aa vana va Esau vavamala; Elifaze muna Anda ua mumala,mukentu ua Esau; Leuele muna Mbasemate ua mumala, mukentu ua Esau. ¹¹Vana va Elifaze vakele Temane, Omale, Zefo, Ngetame na Kenaze. ¹²Timena, mukentu ua cihaleko ua Elifaze, muna Esau ua mumala, ua themene Amaleke. Ava vakevo vatekulu va Anda vavamala, mukentu ua Esau.¹³Ava vakevo vakele vana va Leuele vavamala; Nahate, Zela, Sama, Na Miza. Ava vakevo vatekulu va Mbasemate vavamala,mukentu ua Esau. ¹⁴Ava vakevo vana va Ohilivama vavamala,mukentu ua Esau, ou uakele muna Ana ua mukentu na mutekulu ua Ziveone. Ua themukile kuli Esau Yeuse, Yalame na Kola.¹⁵Ava vakevo vakele vamo va mushovo ua Kulimo lia Esau; Vakalimo lia Elifaze;Mbeli ya Esau; Temane, Omale, Zefa, Kenaze. ¹⁶Kola, Ngatame na Amaleke. Ava vakevo vaka mushovo ua limo lia Elifaze kumuhela ua Endome. Vakevo vatekulu va Anda.¹⁷Ava vakevo vakele vaka mushovo ua Leuele,muna Esau ua

mumala; Nahate, Zela, Sama, Miza. ¹⁸Ava vakevo vaka mushovo ua limo lia Leuele mumuhela ua Endome. Vakele vatekulu va Mbasemate vava mala, mukentu ua Esau. Ava vakevo vaka mushovo ua Ohilivama, Mukentu ua Esau; Yeusa, Yalame, Kola. Ava vakevo vaka mushovo ua limo lia mukentu ua Esau Ohilivame, muna Ana ua Mukentu. ¹⁹Ava vakevo vana va Esau vavamala (Ava vava thivukile nguavo Endome), Na ava vakevo vimiene viavo. ²⁰Ava vakevo vana va Seile ka Holeu, vandambo va cifuti; Lotane, Sovate, Zeveone, na Ana. ²¹Ndisone, Ezele, Ndisane. Ava vakevo vakavushoko vua Holeu, vaka vundambo via Seile mucifuti ca Endome. ²²Vana va Lotane vavamala vakele Holi na Hemale, na Timena ua kele mukuenje ua Lotane. ²³Ava vakevo vana va Sovale; Alevane, Manahate, Evale, Sefo na Oname. ²⁴Ava vakevo Ziveone; Aya na Ana. Ou ikeye Ana ou ua uanene muta ua kuhianguka mumu thenge, Omo uaku lithile vi ndongi via Ziveone Ishe. ²⁵Ava vakevo vana va Ana; Ndisone na Ohilivama, muna Ana ua mukentu. ²⁶Ava vakevo vana va Ndisone vavamala; Hemendane, Esevane, Itelane na Kelane. ²⁷Ava vakevo vana va Ezele vavamala; Mbilehane, Zavane na Akan. ²⁸Ava vakevo vana va Ndisone vavamala; Uze na Alane. ²⁹Ava vakevo vaka vushoko vua Holeu; Lotane, Sovale, Zeveone na Ana. ³⁰Ndisone, Ezele, Ndisane; Ava vakevo vaka vushoko vua Holeu, Kushuama omo vali Shuama muvushoko vuavo mucifuti ca Seile. ³¹Ava vakevo vimiene vathikile mucifuti ca Endone kulutue nkala vimiene vathikile vana va Isaleli. ³²Mbela muna mbeole ua mumala, ua thikile Endome, na lithina lia limbo liendi liakama lia kele Ndinehava. ³³Omo Mbela ua tshile, keho Yovane muna Mbozela ua mumala, ua thikile mucifuti cendi. ³⁴Omo ua thsile Yovane, Husame ou uakele ua kucifuti ca Temanita, ua thikile mu cifuti cendi. ³⁵Omo Husame ua thsile, keho Handande muna Mbendande ua mumala ou ua tuvakanene va mindiane mucifuti ca Moave, ua thikile mucifuti. Lithina lia limbo lia kama lia kele Avite. ³⁶Omo Handande ua thsile, keho Samela ua ku Maseleke ua thikile mu muhela uendi. ³⁷Keho omo Semela uathsile, keho Saulu ua ku Lehovote ia ndonga ua thikile. ³⁸Omo Saulu ua thsile, Mbale-hanane muna Akevoi ua mumala ua thikile mucifuti. ³⁹Omo Mbele-hanane muna Akevele, uathsile, Keho Handale ua thikile mucifuti cendi. Lithina lia mukentu uendi lia kele Pau. Muna Matelende ua mukentu, mutekulu ua Me-zehave. ⁴⁰Aa akeuo akele mathina ava vantu vakama muvushoko vakalimo lia Esau, kushuama kuma vushoko vavo na kuvifuti viavo, mathina avo; Timena, Aleva, Yetete, ⁴¹Ohilivama, Ela, Pinone, ⁴²Kenaze, Temane, Mivezale, ⁴³Mangendiele, Ilame. Ava vakevo vakele vakuluntu va mushovo ia Endome, kushuama kutungithi iva tungile mulivu liva fukile. Ou uakele Esau, Ishe yava Endomeu.

37

¹Yakomba uakele ku livu lia tungile ishe, mufuti ca Kanana. ²Evi vikevio via tiama Yakomba, Josefe, uakele liala uamunike na likumi na itanu na ivali miaka, ualitha vimuna hamo nava munaina. Ua kele na vana vavamala va Bilhah na vana vava mala va Zilipa, vakentu va ishe yavo. Yosefe muthimbu uavo uaku vihia. ³Mukemo Isaleli ua yonguele Yosefe kuhiana vana vendi vava mala voshe muomu munendi ua vanene muva kuluntu, uamu pangelele cikoveyo cacili. ⁴Vamu naina mova vi mune Ishe yavo uayonguele ku hita vakevo ndi vamu naina voshe. Vamu thindile kova handekele nendi lalo mua cili. ⁵Yosefe alota djothi aleka djothi yaco vamu naina, vamu ndjinaile mua kama. ⁶Ua va lekele, "shukulu kambu tolililini ndjothi yonji na loto." ⁷Tala, tua kutile vishua viamasha mulihia keho tala, cishua cange cakatu kile kuimana, Tala, vishua vieni via thenge lekele, cishuo cange naku ci unju manena. ⁸Vamu naina vamu lekele. "Uthetela utulonde hamitue? Uyongola utu tamine?" ⁹vamuthindile muakama omo lia ndjothi navi panga viendi. ¹⁰Ua lotele ndjothi yikuavo keho uayi lekele vamu naina. Ua handekele, Tala, Ange njina loto lalo ndjothi yikuavo; Litangua na ngonde na vi ntanga ntanga nayimo via njiyunju manenene. ¹¹Ua lekele Ishe ngeci muomu ua lekele vakuluntu vendi, Ishe ua mu via nena. Uamu lekele, ndjothi mukaa una loto? ove uyongola vanoko, nange isho nava mu nanoko tukuthsika mene hanthi?" ¹²Vamunaiana vamu mulile lifu ua, vuno Ishe ua uatulika vitanga na mana. ¹³Vamu naina mokemo vaile vaka lise vutunga vua vimuna via ishe yavo ku Shechem. ¹⁴Isaleli Ua handekele na Yosefe, "Keti vamuna noko va litha vutunga Shechem?" yinja, njaku ku tume ko ndi" yinja uaku yeko. Yosefe nguendi, "Esau." ¹⁵Ua handekele nguendi, "ya hani, katale nga vali mua cili navimuna nga vili vuino uaku nji leke," mokemo Yakomba ua tuma atuhuke kumu lamba ua Hebron, na Yosefe uayile ku Shechem. ¹⁶Liala uaye ua uanene Yosefe, Tala, Yosefe ua komo kle muli hia. Keho liala ua muihuile, "Vika uthetela?" ¹⁷Yosefe nguendi, "Njithetela vamu naina. Nji leke, shukulu kambu, kuiko kova lithila vutanga." ¹⁸Liala nguendi, "Vana tunduko kuno kumuhela, njina vovu va handeka, Tuyeni ku Dothani," Yosefe ua shikuile vamu naina uaku va uanene Dothane. ¹⁹Vamu muene kua hale, kulutue, ashuame muhehi navo, mokemo va tumbuile vutumbe kumuthsiha. ²⁰Vamu naina vali handekethele umo namukuavo, Tala, iye ndjothi ina hete. ²¹Injeni honi keho hani, Tumu thsiheni tumu mbile mucina, tuka handeka, kathitu uamu muthenge namu mini, Tutale vika vi yomboloka ku ndhothi yendi. ²²Reuben ua muvuile naku muohiela kuma vokoavo, nguendi, "Keti tumu none muono," ²³Reuben uahandekele navo; Maninga ahiambumuka, tu mu mbileni mucina eci muno mundinda, naumo uahi akambeke livo hali yendi-ciye ca kele kumu popelakuma voko avo linga amuhiluithe kuli Ishe. ²⁴Via kele ngeci mua hetele Yosefe kuli vamu naina, vamu shuluile cikovele cendi. ²⁵Vamu tambula vamumbila mu cina. mu cina viahi via kelemo na mema kakelemo. ²⁶Vatuma mene valie mbolo. Vahetukile vatale. na, Tala, va Ishmaelites vaku Gilead, vana lishuama vo venja, nadhi ngamelu dhavo na mukele uaku tovana Mbalasamo na Mirra. Venda nganene vava tuale ku Egypt. ²⁷Yunda ua handekele nava mu naina, "Vika tuka uanamo imba tuthsiha mukuenje uetu navika vika fuika maninga endi?" ²⁸Yinjeni, tuma landatheni kuliva Ishmalites linga keti tumu kambeke livoko. Muomu mu kuenje uetu, muene-muene mukuluntu uendi amu tolilila. ²⁹Vaka Midianite vaka kulanda nakulandesa vahitileho. Vamu naina vamu thothelimo Yosefe hakeho vamu Kakui lemo mu cina. Va landesele Yosefe kuva Ishmaelites makumi avala avi shilinga. Va Ishmaelites vatualele Yosefe ku Egypt. ³⁰Reuben ua hilu kile ku cina, keho, Tala, Yosefe kakele mu cina, Atavula vithala viendi. ³¹A hiluka kuli vamu naina handeka nguendi, "mu

kuenje ua himo muye! Ange, kuiko njiya?³¹Vathsiha mpembe keho vanoana cokoveyo ca Yosefe va ci mbuitika mumaninga. ³²Vaci neha kuli ishe yavo nguavo,"Tuna uana evi. Shukulu kambu tala hamo civeyo camu nove ndi keti cikeco." ³³Yakomba uacili thivukile uahandekete nguendi, " cikeco camu nange ua liala. Kathitu uamu muthenge namu mini. Yosefe vana mu tetanga." ³⁴Yakomba ua tavula cikovelo cendi mokemo ua thalekel cikeleyamkumu vila vendi. Mokemo ualililemona ua liala matangua aengi. ³⁵Vana vendi vavamala nava vava kentu vaku mu thembeleke, vuno hani ua vianene ku thembeleke. ³⁶Va Midianites vamu landethele ku Egypt kuli Potiphar, ku seketa ya Pharaoh, mukuluntu ua vaka kunuinga.

38

¹Cakele ngeci kuthimbu ije Yunda omo muathile vamunaina uakele na umo ka Andulameu, Lizabetha liendi Hala. ²Endi uakuanieneko muna mukentu muna ua mumala umo muka Kanana lizabetha liendi Shua. Endi uamutambuile uakovelele kuli ikeye. ³Endi uakele nalimo uathemene muna liala. Endi uamulukile El. ⁴Endi uakele nalimo lalo uakelena na muna mumala endi uamulukile lizabetha liendi Onana. ⁵Endi lalo uakele na muna mumala uamu lukile lizabetha liendi Shelaha. Ngoco tevali ku zhive mua muthemene. ⁶Yunda ua uanene munendi El mukentu, munendi ua mbeli. Lizabetha liendi Tamale. ⁷El mbeli ya Yunda, uakele ua kuviha kumesho a Yehova, Yehova ua mutzihile. ⁸Yunda uahandekete na Onana, "Yauye kumukentu ua munanoko. Panga nendi kapaundi kavu nyali, na kuhinduila munanoko munike. ⁹" Onana uezhivile nguendi munike kakapu uendi. Endi hoshe hila ku mukentu ua munaina, ua cukumuine vana muliva linga keci akale na munike ua munaina. ¹⁰Ovio vialingile viakele viakuviha kumesho a Yehova. Yehova ua mutzihile lalo. ¹¹Keho honi Yunda uahandekete na Tamale, vaina mueno, " Kala ntulune mundjivo ya isho noho shelela, munange ualiala, na Kulu. " Muomu endi uovuile lova, ;; Endi hamo akatza lalo, ngeci muatza munaina." Tamale uamuthile uakele na kunjivo ya ishe. ¹²Munima yathimbu yalaho, muna Shua, mukentu ua Yunda uatzile. Yunda ualizhembelekele uaile ku timana kuli va kakuteula vinjui viendi, ikeye na muthamba uendi Halaha ka Andulameu. ¹³Valekele Tamale, "Tala, vaishomueno vayaku imana vakateula vinjui viavo." ¹⁴Endi uavutuile uthala viavuntuluve vuendi ualifuikile endi vavenia na ntanga yendi ualipalekele endi vavenia. Endi uatumamene kucikolo ca Enaine, likeco cakala kungila ya kuya kuTimena, Muomu uamue nguendi Shelaha nakulu vunohoni kavamuhanene kuli ikeye akale mukuntu. ¹⁵Yunda muamu muene uathi nganiekele nguendi, endi cikuizhi, mukonda endi ua lifuikile ntanga kucihanga cendi. ¹⁶Endi uaile nendi mungila ua handekete nguendi. "Ija, Shukulukambu njitave njikothe nove- muomu endi kathivukile nguendi vaina-mueno-Endi honi nguendi, vika unji hana linga ukothe nange?" ¹⁷Endi nguendi, " njika kutumitha muna mpembe kutunda kuvutanga." Endi nguendi, "anji hanako mukili linga tuangua uka itume?" ¹⁸"Mukilili uka ndjatha kukuhana? ndi uamutava, muncela uove na mukole na mulamu uli mulivoko liove." Endi uamu hanenevio uaile uakakothete nendi, endi uakele na limo liakuli yendi. ¹⁹Endi uahindikile na uaile. Endi uavutuile ntanga yendi uazhalelena vizhala viendi via vuntulune. ²⁰Yunda uatumithile muna mpembe kuli muethamba uendi ka Andulameu linga aka mutambuilele vilinge viendi kulivoko lia mukentu, vunohoni endi kaka mu uanene. ²¹Keho honi ka Andulameu uehuile vamala vaha muhela uje, " kuiko ali au ciukuizhi uakama uoku ngila ya Enaime? kukuakele, cikuizhi ua kama kuino. ²²" Endi uahilukile kuli Yunda nguendi, kunja kamuaunanene. umba lalo vamala vakamuhela uaco nguavo." kuno kukuakele cikuizhi uakama. ²³"Yunda nguendi, "muecele avilenguele, linga etu keci vitushauithe. kuma, Ange nja tumine muna mpembe, vuno honi ove ku uaka muhanene. ²⁴"Evi viezhile munima yavi ngonde vitatu vavilekethele Yunda, " Vanoko mueno Tamale vana lingi vukuizhi, endi na kuma, naua limo. "Yunda nguendi, muneheni kuno tuaku muthzimike." ²⁵Omu muva munehele endi uatumine muthimbu kuli vaishemueno, "ku mumalaou kunjauana evi kukuoku njatambulalimo. "Endi nguendi, " shukulukambu vino ngononeni vieya, muncelena mukolena mulamu. ²⁶"Yunda uavi nongo nuene nguendi, " Endi ali muvucili kutuva ange, Ange, kunja muhanene akale mukentu uamu nange, Shla." Endi kakothete lalo nendi. ²⁷Keho vialingile ngeci kuthimbu yendi yakuthema, Taleni, vampasha vakele muimo liendi. ²⁸Viakele ngeci muahetele hakuthema umo ua tuhuithile livoko, muka kusulumuitha uatambuilemukole ua kuvenga ua mukutile kulivoko nguendi, ou uali vangele kuluhuluka. ²⁹Vuno honi endi uahiluithile livoko liendi, keho, taleni, mukuendje uendi ualivangele kutuhuka. Mukuaku sulumuitha nguendi, "Vika unapokokele !Ngoco vamulukile Peleze. ³⁰Amba honi uatukukile munaina,ou ua kele namukole ua kuvenga kuli voko liendi, endico vamulukile Zelaha.

39

¹Keho Yosefe vamutuale ku Ingito keho Poti jale muene umo uakuli Falao. Kapitaua vamu nuinga mukua ingito, uamu landele ku lovoko liava Ismaelite, Ku vaye vamu tuelele kuye; ²Keho Yehova uakele na Yosefe keho uakele yalaua kuvethika,keho ua kele munjivo ya shokua ina mukua Ingito. ³Keho sukua ina ua muene ngeci ye Yehova uakele nendi; keho ngaciye Yehova uauanene vivezhikisile vioshe via lingile. ⁴Keho Yosefe ua uanene kavumbu kumesho endi, keho uamu pangelele; na ikeye uamu puisile tuama ya njivo yendi na vioshe via kele navio uavi kundikile kulivoko liendi. ⁵Keho kutanda kuthimbu yovana mu puisa Tuama ya njivo yendi naku vioshe viakele na vio Yehova uavezhikisile njivo ya mukua Ingito omo Yosefe na civezhikiso ca Yehova cakele ku vioshe via kele navio mu njivo na mumehia. ⁶Potijarao uasile vioshe via kele navio mu livoko lia Yosefe; Keho kathivukile makama kamo kahi, kaviye via kele navio,ku vanga mbolo, iye lika ya lilena Yosefe ua viukile uaku lelema. ⁷keho kuniamu yevi cakale ngeciye mukentu uashokuaina uatalele Yosefe na mesho endi; Keho nguendi kosa nange. ⁸Vunoni Ikeye ua vianene, kuhandeka na mukentu uashokuaina nguendi, Tala shukulu ka thivuka evi vinji li navio munjivo, keho nakundika vioshe ali navio mulivoko liange; ⁹Munjivo

eyi ikeye ka njituvakane ange; cipue kanji ku ndikile na cimo cahi kuvanga yove, muomu u mukentu uendi. Umba, vati njika hasa kulinga vuvi vuakama ngauye na kuvulumuna kuli Ndjambi?"¹⁰Keho cakale ngeci ye omo ua handekele na Yosefe kulita ngua ku litangua ikeye kamutolilile kukosa nendi cakele ku tumama nendi; ¹¹Keho ngueku ntsimbu eyi Cakele ngeciye ikeye uaku velele mu njivo mu panga vipanga viendi keho na umo uahi uavana lana njivo ua kelelo. ¹²Keho ikeye uamu kuatele kucikovelo; nguendi kosa nange; keho ikeye uasile likovelo cendi mulivoko liendi nakumutue uatuhukile; ¹³Keho cakele ngueciye omo ua muene ngeciye na thile cikovelo ceni muli voko ua Puikile hanjai. ¹⁴Uatabakanene vamala va njivo yend naku handeka navo nguendi tenuna yu nehelamo haHevelu alinakutu thsopana kovele kuli ange mu kukosa nange keho nja tambakanene muakama; ¹⁵Keho ca kele ngeciye omo uavuile ngeciye nja tendekele muakam naku tendeka uathile vuthalovue ndi mulivoko liange; mukemuo na tua nathuhu ka hanja. ¹⁶Keho uahakele vuthao kuli liendi noho shokua ina uethile; ¹⁷Keho uahandekela nendi ngue ku majuaa nguendi uye ngamba ka Hevelu iu natunehela ua kovelele kuliange na kuthsopa; ¹⁸Keho ca kele ngueciye omo nja tendekele na lijui liange naku tambeka uathile vithila lueni kuli ange naku puika ateuele hanja; ¹⁹Keho cakele ngeciye omo shokua ina uavuile majui, amukentu uendi aa handekele nendi nguendi; mukemuo muana lingi ngamba yove nange,keho ua handukile muakama. ²⁰Keho shokua Ina ya Yosefe uamukuatele na kumu shokamuka menga; muye muva patelele vakami longa ; vamuene kehouakele mukamenga. ²¹Vunoni Yehova uakele na Yosefe nakumu muetha ngozhi na kumuetha kavundi kumesho amukaku nuinga kamenga. ²²Keho mukuakunuinga kamenga ua kundikile kulivoko lia Yosefe vakua milonga voshe vakele mu kamenga na voshe via pangele muye. Ikeye uakele mukua ku livanga. ²³Mukua ka nuinga kamenga kakalele na cimo cahi cakele kulivoko liendi muomu Yehova ua kele nendi na viye via lingile Yehova ua vivezhikisile.

40

¹Vie zhile kuli vikevio kunima ya vuima evi, mukua ku makela via kulia via muene ua Ingito na muka kuoca mboloto yendi, va koshele mbunge ya shokua-ina yavo muene ua Ingito. ²Falao ua kele nauakalu kuva kuluntu vavi ngamba vendi, mukuluntu ua vaka kumu makelela viakulia, amba na mukuluntu ua vaka kuoca mboloto. ³Ua va shokele mukamenga munjivo ya Kapitau ua vaka kunuinga, muka menga kazhe kava pandekele Yosefe. ⁴Kapitau ua vaka kunuinga uva kundikile kuli Yosefe, na Yosefe uava kuathele. Vakele mo nthimbu muka menga. ⁵Voshe vavali valotele vilota-muka ku makela via kulia na muka kuoca mboloto ua muene ua Ingito uava pandekele muka menga-muntu ku muntu ua lotele cilota cendi manthsiki aje vene, amba lalo nkala cilota ca kele nama tuatululo aco. ⁶Yosefa uezhile kuli vakevo cimene keho uava muene. Taleni, vakele na vu thui. ⁷Ue huile va kuluntu vava ngamba va Falao vaje va kele nendi mukamenga munzhivo ya muene uendi,nguendi, " vika muna kela mavu thiua lelo? " ⁸Vamu lekele nguavo, " muntu kumuntu naloto vilota viendi, amba lalo hakati ketu tuva voshe uahi atha ku tuatulula vilota viendi. " Yosefauave huile nguendi, " nkuma matuatululo keci a kundama kuli Kalunga Tata? njilekeni, njina milomba." ⁹Mukuluntu uva kaku mukela via kulia ua lekele cilotacendi Yosefa. Uamu lekele nguendi, " mu cilota cange, tala, citi ca vinui cina kele kulutue luange. ¹⁰Mu citi caco muna kala mintango itatu. Omuo muva manene ku haka mintango oyo iatatu mu citi caco ya shokolokela amba yatu huile ntshani na manjembele aco ahile. ¹¹Nganja ya Falao yakele muli voko liange, nja tambula manjembele nja a ku muina mu nganja ya Falao, yiye ya kele muli voko liendi. ¹²Yosefa uahandekela nendi nguendi, "Eci cekeco kulangunuka ca co. Ije mintango itatu ikeyo yitumbala matangua atatu. ¹³Muma tangua atatu Falao uka jelula mutue naku la hithuila vipanga viove. uka haka nganja yendi muli voko liendi,ngue vene muje mu au kele muka ku makela via kulia viendi. ¹⁴Vunu honi,kanje vuluke omuo vika kala uino nove, kunji vuluke naku njilekesha ngazhi. Katumbule lizhina liange ku Falao nakua kunji nonamo mukamenga. ¹⁵Muomu ange vanjipundilemucifuti cavaHevelu. Vuno nage kunja vihisiile vuima vivanji hakela mu kamena. ¹⁶Mukuluntu uava ka kupanga vi mboloto nendi muo vuile lilangununia ku vua ha, ua handekele na Yosefe." Nange njina lotele cilota, amba, tala, vihelevitatu via mboloto vina kele ha mutue uange. ¹⁷Muci hele cahelu muakele via kulia via kuli tepa via kuoca via Falao, vuno honi tuzhilangeci vana via lila ha mutue uange nthsimbu oyo ovio ha cihale vinakele." ¹⁸Yosefa uamulekele nguendi, " Eli likelio lilangululo lia yo. Vihele vitatu vikevio vi nenikila matangua atatu. ¹⁹Muma tagua atatu Falao aku Yundala mutue uove naku ku kulika ku citi. Tuzhilava kalia nthitu ya kumu vila uove." ²⁰Viakele ngeci muli tangua liamu, citatu lia puile litangua lia kuthemuka kua muene Falao. Ua panga ciuano cava nagamba vendi voshe. Ua jeluile mutue ua mukuluntu ua vaka kumu leka via kulia na mutue ua mukuluntu ua vaka kuoca mboloto, mukati kava nagama vendi. ²¹Uamu muluithile vipanga viendi, keho ua haka nganja muli voko lia Falao lalo. ²²Mukuluntu uava ka kuoca mboloto uamu sukika,ngue muthemua ua languininine Yosefa. ²³Vunohoni mukuluntu ua vakua ku makela ua valele Yosefa, vuno uamuivalele.

41

¹Ngoco omo miaka iavali ya mutuntu ena ehiti, Falao ua lotele ijozhi; Taleni ue manene ku ndoga ya Nile. ²Taleni kundonga ya Nile, kua tuhukile vingombe vitanu na vivali, via ku lelema viaku hindala; Keho via lile muila mu chihongo. ³Taleni, vingombe vikuavo vitanu na vivali via tuhukile ku ndonga ya Nile, Kunima kuemanene vingombe, via kutuakuluka, na ku konia; Keho viemanene hamo na vingombe vikuavo viemanene ku mukolo ua ndonga. ⁴Keho vingombe vije via kuluakuluka viaku konia via lile vingombe, viye vitanu na vivali viaku lelema na ku hindala, Ngoco Falao ua tungumukile. ⁵Keho ua lilile mu tulo ualotele njozhi nthsimbu yamu chivali; taleni uamuene makathi atanu na avala a vimbuta a shokele ku cisati cimo lika, vikevio longela vino na via cili. ⁶Taleni, aje makathi atanu an ivali, aku hekuiya via kuthilila na mpundzhi ya tundile kuvu kilo, via shokele kunima yavio. ⁷Keho makathi aje aku hekuiya,

aminine aje makathe atanu na avalu via kulongela vuino na vinona, Kehu Falao ua tungumukile, taleni ei yakele njozhi.⁸Kehu ca kele ngeci omolia kile cimene spilitu yendi ya lungalile; Kehu uatamine vaka thanene vimbanda voshe vamu Ingito, nava kamana voshe; Kehu Falao uavalekethele njozhi yendi; vunoni ka kua kele naumo uahi ua hathele ku ilangulula vuino kuli Falao.⁹Mukuluntu uava kaku makela via kulua ua handekele na Falao nguendi, nji na vuluka monja kele mu milonga yange litanua lia lelo; ¹⁰Falao ua handukile vukalu na vangombe vendi, vanje shokele muka menga munjivo ya Kapitau uava ka nuinga, yange na mukuluntu uaka kupanga mbolo; ¹¹Netu tua lotele vinjozhi ku vuthsiki vumo lika,nendi nange; kumuntu ku muntu tua lotele vinjozhi ngue kuki langunuka ca njozhi yendi.¹²Kuje kukanunge tuakele na umo mukuenje,ua ka Hevelu, ngamba ya Kapitau mu ka kumi nuinga; Kehu tua mulekele, na ikeye uatu langululite vinjozhi vietu; Kumuntu-kumuntu ua mu langulule ku tuala ku njozhi yendi. ¹³Mukemuo mo ca kele,muje mutua langulule, mu via puile; Ange vanji hiluithilile ku vipanga viange,na vamu thsihile.¹⁴Kehu Falao ua tumine na kuthana Yosefe, kehu vamu tuhuithile vuathi muka menga; ikeye vamu teule mu njezhi uendi, na ku tungulula vi zhala viendi, na ku kovela kuli Falao. ¹⁵Falao ua handekele na Yosefe nguendi, ange njina loto njozhi,ka kuethi na umo uahi ahatha kuilangulula; njina kuvu kuvantu nguavo ambe unov njozhi u hatha ku ilangulula. ¹⁶Yosefe ua kuaniene Falao nguendi, Evi keti kuli yange vavenia, Kalunga aka hana kuli Falao kumu limbulula mu chiyulo.¹⁷Falao ua kuaniene na Yosefe nguendi, Tala, mu njozhi yange, ange nje manene ku mukulo ua ndonga Nile. ¹⁸Taleni, ku ndonga ya Nile,kua tuhukile vingombe vitanu na vavali, viaku hindala na ku lelema; vilia muila mu cihongo.¹⁹Taleni vingombe viavio vitanu navavali via tuhukile ku nima yavio, via ku viha via ku konia, muaka via ku tuakuluka, na kuviha kuavio kanda nji vi mone lumu mu chiluti coshe ca Ingito. ²⁰Na vingombe via kukonia, via ku luakuluka via lile vingombe vije via ku livanga via kuhindala. ²¹Omo vana vili; laja, vioshenjua, muntu kathele kuvi zhivuka nguendi vana vili; Vunoni nolo vene kuvimona via fua kuluku, ngue muje movia kele laja, Ngoco nja tungumukile.²²Vikevio vi nja muene mu njozhi yange, Taleni makathi atanu na avalu via shokele ha cishati cimo lika, viaku shula navinona via cili. ²³Taleni vije vitanu na vivali via makathi via kuthithua, via shokele ha nima yavi kuavo. ²⁴Aje makathia ku thithua a nuinine aja makathi atanu na avalu aku tnginia, Kehu nja ilikele kuli vimbanda; Vunoni kokua kele na umo uahi uathele kunji langululayo.²⁵Yosefe ua handekele na Falao nguendi, " Oyo njozhi yove Falao ikeyo inapi ino lika. Vije Kalunga via yongola kupanga, vikevio na leketha ku liove Falao. ²⁶Vije vingombe vitanu na vivali via kuvuaha vikevio vinuka miaka itanu na ivali; a aje makathi mutanu na ivali via kuvuaha, vikevio vino ika miaka itanu na ivali; Njozhi ya co ikeye imo lika.²⁷Vije vingombe via ku konia na ku fuakuluka via tuntukile kunima ya vikuavo ikeye inuika miaka iatanu na ivali, Na aje lalo makothi atanu na avalu aku thithuana ku thilila ku mpunzhi ya ku tunda kuvu kilo; Ikeyo inapu miaka iatanu na ivali va njala. ²⁸Vikevio vije vio nja handekele na Falao; Vije Kalunga ayongola kukapanga navi lekethe laili Falao. ²⁹Tala ku keja miaka itanu na ivali; ya cindambo ca kama kucifuti coshe ca Ingito.³⁰Kehu kunima yayo kenja miaka itanu na ivali ya lilumbu lia kama; voshe va kevala mucifuti coshe ca Ingito; na njala ikalia cifuti' ³¹Na cindambo cije vuluka omo njala ika shuamako; mukonda ika vihitho muakama. ³²Evi vikevio njozhi viye thilile luvali kuli Falao, mukonda Kalunga navi handeka, kehu Kalunga aka vineha vuathi-vuathi.³³Ngoco vene Falao ua hangule mumala umo ua ku zhangama uamana, kehu a muhingithe mu cifuti ca Ingito. ³⁴Kehu Falao avihinge, A hangule nzhi ntuamena mu cifuti, na kuvaleka vaku nguiye vimbutu kumu tambela uamu citanu ua cifuti ca Ingito ku miaka ije itanu na ivali ya cindambo. ³⁵Eceleni vakevio vakunguiya vimbutu vioshe ki miaka ya cili ci ikeja kulutue na kupungula vimbutu ku mpoko ya Falao,ovo via kulua vio vaka pangetha muimbo. Vana pande kuvi nuinga vuino. ³⁶Na via kulua vio tuka vazhelamu cifuti mu miaka ci itanu na ivali va njala ika kala mu cifuti coshe ca Ingito. Munjila ci vene cifuti linga keti vaka landuke ku njala."³⁷Aa mana akele cili mumatua Falao namu matui vangamba vendi voshe. ³⁸Falao ua handekele na ngamba vendi nguendi, Etu tuatha ku uana mumala umo muli ikeye ua kala na Spilitu ua Kalunga?³⁹Kehu Falao ua handekele na Yosefe nguendi; omo Kalunga liketha vioshe vi, Ngoco kokuethi uaye uaku zhangama, ua mana ngeci muove. ⁴⁰Ove uka tumina mu njivo yange, ngue kulizhi liove uka tumina na vantu vange voshe; kuvanga lika ha ci tuano cange ca vamume yange lika nja ku tuvakana. ⁴¹Falao ua lekele Yosefe nguendi," Tala ange nji na ku hako helu lia cifuti coshe ca Ingito."⁴²Falao ua tundithile mumunga uendi ua cizivukitho ku livoko liendi, na kuuzhika ku livoko lia Yosefe, na kumu zhika vi zhala via linu vua ku vuaha. vamu zhikile lilenge liendi lia mucivali mu bthsinga yendi. ⁴³Kehu ua mucendethele mu litemba lia mucivali lije lia kele na lio; Kehu va tambekele ku lutue luendi nguavo, thsika ; Kehu vamuhingithile mucifuti coshe ca Ingito.⁴⁴Falao ua lekele Yosefe nguendi, ange yange Falao, Ko kuethi muntu na umo uendi aka zhundula livoko liendi nambe muonja uendi mucifuti coshe ca Ingito kuvanga vove lika. ⁴⁵Kehu Falao ua mulukile Yosefe lizhina lia Zafenate-Panea; kehu vamu hanene Asenate akale mukentu uendi, ikeye muna Poti-Fela Sasendote ua one, kehu Yosefe ue ndanganene mu cifuti coshe ca Ingito.⁴⁶Na Yosefe ua kele na miakamakumi atatu omo ue manene kumesho a Falao muene ua Ingito. ⁴⁷Mu miaka ije itanu na ivali miaka ya kuvuaha mucifuti vongulule via kulua mucifuti muakele lipemba.⁴⁸Endi uongululevia kulua vioshe via miaka ije itanu na ivali viakile mucifuti ca Ingito na ku pungula via kulua vije mu membo; na ku pungula ku nkala limbo via kulua via shulile kuoshe mucifuti ca Ingito. ⁴⁹Yosefe ua pungule vimbulu via vingi kuilana kuavio ngue musheke uaku lifuta, noho va likelele ku itanda, mukonda koya tavele ku tanda.⁵⁰Yosefe ua kele na vana vendi vavali vava mala tekonda uhete miaka ya Njala, Ikeye Asenate, muna Poti-Fela sasondote ua One, Lishima liange. ⁵¹Yosefe ua hilukile mona ua mbeli Manase. Ua handekele nendi," Nguendi, Kalunga nanji valetha ku vitanga viange vioshe na ku njivo yoshe ya Tata. ⁵²Kehu ua lukile mona ua mu civali ua lizhina lia Efalimi; Ua handekele lalo, Nguendi," Kalunga nanji hana vanike mu cifuti ca tuyando tuange.⁵³kehu miaka ije itanu na ivali yali pemba mu cifuti ca Ingito ya huile. ⁵⁴Kehu omo miaka Itanu na Ivali ya njala yashangumukile kuinjam ngue mua handekele Yosefe; Kehu kuakele njala mucifuti coshe"; Vunoni mucifuti coshe ca

Ingito muakele viakulia.⁵⁵ Omo cifuti coshe ca Ingito co vuile njala, vantu voshe va tambakanene viakulia kuli Falao; Kehu Falao ua handekele na vaka Ingito voshe nguendi," Yeni kuli Yosefe; Vije via ka mileka vilingeni. Na njala yakele hano hanthsi hoshe; Kehu yosefe ua shokuelele vishete vioshe viaviakulia na kuli landetha kuli va Ingito; ⁵⁶Na njala yelanene mu cifuti ca Ingito. ⁵⁷Kehu vifuti vioshe viezhile mu Ingito kuli Yosefe muku landa via kulia, muomu njalaye lanene hamo hanthsi hoshe.

42

¹Vuno Yakomba ua muene ngeciye mbuto ya kele ku cifuti ca Ingito, kehu Yakomba ua handekele na vana vendi nguendi vika mua litale ngoco. ²Kehu nguendi taleni nji novu ngeciye mbuto kuili ku cifuti ca Ingito; yeni kuye uakutulandelako; linga tu yoye keti tu thse; ³Kehu vana va naye ya Yosefe likumi va shelele mukulanda mbuto ku Ingito. ⁴Vunoni Mbenjameneni mukuendje ua Yoosefe; Yakomba ka mutumine hamo navamu naina; Muomu nguendi kateua kuvindama luka mu uana. ⁵Kehu vana va Isaleli vethile kukulanda hamo vaje vethileko; Muomu njala yakele mu cifuti ca Kanana. ⁶Na Yosefe ua kele muene ua cifuti; Ikeye vene uye ua landethele vantu voshe va cifuti; kehu vana munaina ya Yosefe vezile mukumi kulumanena na vihanga ha nthi. ⁷Kehu Yosefe ua muenevakuluntu vendi uava thivukile vunoni ualihi mpuisile ngendji kuli vakevo nakuhandeka navo na vukalu; kehu uahandেকেle navo nguendi; muna tundu kuiko? Kehu vakevo nguavo kucifuti ca Kanana tumezamuku landa viakulia." ⁸Na Yosefe ua thivukile va kuluntu vendi vunini vakevo kava muthivukile Ikeye. ⁹Kehu Yosefe ua vulukile vilota viye via kele nakuvalotela, kehu ua handেকেle navo nguendi eni muva kakunenga mukamona muthi lia cifuti munethza. ¹⁰Kehu va handেকেle nendi nguavo Houe shukulu; vunoni mukulanda via kuliatu nethza; ¹¹Etu tu va voshe tuvana vamumala umo lika; tu vakua cili. ¹²Kehu Ikeye ua handেকেle navo nguendi ambe, vunoni muku mona muzi uacifuti muneza; ¹³Kehu vakevo nguavo, etu vangamba yove tu vana vakupua likumi nava vali vana vamumala umo lika mucifuti ca Kanana; Kehu tala muendze nomba yalimo alihamo na Tata li tangua lia lelo kehu mukuavo Ikeye uahi; ¹⁴Kehu Yosefe ua handেকেle navo nguendi, mukemuo mu nja handেকেle neni nguange mukemuo mu nja handেকেle neni nguange eni vakua kumenga. ¹⁵Mukemuo munji kamiesheka; hali muona ua Falao ka muka tunda muno ku vanga mukeunje neni nenja kuno vemba. ¹⁶Tumeni umo hakati keni, kehu ikeye ashake mukuenje ueni neni tuka mikuta linga tuesheke meju eni nga acili vuli mulieni cakale nga ketimohali muomu ua Falao mu kunenga lili vene. ¹⁷Kehu Ikeye uava shokele hamo lika mu kamenga matangua atatu. ¹⁸Kehu Yosefe uahandেকেle navo litangua lia mu citatu nguendi, Lingeni eci kehu yoyeni muomu ange nja vuita Njambi liova. ¹⁹Ngamu vamala vavucili umo ua vana vakuluntu tumu pandeke mu kamenga keni; Vunoni eni Hameni tualeni mbuto omonjala ili ku njivo yeni. ²⁰Kehu neheni mukuendze ueni kuli ange ngoco meju eni akayo mboloka acii neni ka mu kathsa. ²¹Kehu vali handেকেshele umo na mukuavo nguava nguavo, Etu cilitulina mulonga omo mukuendze uetu yuamuene kayando ka muomu ueni, omo ikeye uatu lambelelele, Kehu ka tua tavele kutolila; ngoco vene lamba eyi inatu uana. ²²Kehu Luvene uava kuanienne nguendi kelinja muilekele nguange, Ketu muvu lumune kanike, neni ka muatavele ku tolilila? ngoco vene naua taleni vatu tambuila maninga neni. ²³Kehu vakevo kava muthuvukile ngeciye Yosefe uava vuile; Muomu kuakele kangamba ua ku langulula hakati kovo. ²⁴Kehu Ikeye uava talekeshela nima naku lila, Kehu uahilukile kulivakevo naku handeka navo, Kehu ua kuatele Simoni hakati kavo, na kumu kuta kumesho avo. ²⁵Umba vuoshe Yosefe ua sikile vashulishе vithako viavo nambuto, na kuhiluisa vimbongo kumuntu ku muntu nchiako yendi; naku hana nkuta ya mungila; Kehu mukemuo vali ngile navo. ²⁶Kehu vakluntu va Yosefe valondekele vinchiako viavo havindongi vavo nambuto yavo, kehu va tundileko. ²⁷Kehu omo uma uavo ua vutuile njeke yendi muku hana cindongi cendi viaku lia kuci lombo ua muene vimbongoviendi, kehu taleni viakele ku kanuaka njeke yendi. ²⁸Kehu ua handেকেle nava munaina nguendi, vimbongo viange vinahilika; Kehu taleni vilimu njeke yange vene; Kehu vimbunge viavo vatukukile kehu valitetelele umo na mukuavo; Na ngangamana uavo eci cika ci analingi Njambi netu. ²⁹Kehu vaile kuli Ishe yavo Yakomba kucifuti caKana naku muleka muoshe muva ku muene nguavo; ³⁰Mumala uye shukulu ya cifutiua handেকেle netu na vukalu nakutumbula nguendi eni vaka kumenga. ³¹Kehu etu tua mulekele nguetu tuvana la vakua cili; Ketu tuva kaku nenga. ³²Etu tuvana vakupua likumi na vavali va mumala umo; Ikeye uahi namukuendje uetu; ua nkomba. ³³Kehu yala uye shukulu ya cifuti ua handেকেle netu nguendi, Mukemuo munji ka njikathi vuka ngeciye eni muvamala vakuavucili theni umo uava munanoko hamo nange, kehu tualeni mbuto omo njala yaku njivo yeni, Kehu yeni. ³⁴Kehu neheni mukuendje ueni kuli ange, Kehu nji kathivuka ngeciye eni kati muvaka kumenga vunoni ngeciye eni muvamala vakua vucili; ngoco nji kamiecela mukuluntu ueni nemi muka landa mucifuti. ³⁵Kehu cakele ngeciye omo Lunduluile vinjeke viavoteni mukuta ua vimbongo ua muntu kumuntu munjeke yeni, Kehu omo vakevo na Isje yavo; Va mune mikuta yavo ya vimbongo vo vuile lio va. ³⁶Kehu Ishe yavo Yakomba ua handেকেle navo nguendi eno munanji thsa vana vange Yosefe ikee uahi, na Simoni uahi kehu muyongola ku tundisa naua Mbenjameneni evi vioshe via ni uila; ³⁷Kehu Luvene ua handেকেle na Ishe nguendi, thsiha vana vange vavali nga kanji muneha kuli ove; mukundike mulivoko lia , Kehu nge nji kamu neha kuove naua. ³⁸Kehu Ikeye nguendi munage kakashelela neni muomu munange ikeye ua thsa na Ikeye lika nalitu/luko; nga vimo vimu vihisa mu njila iye imuku yakeho eni muka mukahetesa vuele vuange na vusiua mu vukolo vua vathsi.

43

¹Nja ia kele Yakama mucifuti. ²Yethile ha ntshimbu havakele ku Ingito, Ishe yavo ua handেকেle kuli vakevo, " Kaye lalo; yeni lalo muka lande via kulia." ³Yunda ua mulekele, " Mumala uje lithingile kuu kamono cihanga cange kuvaga shongo yeni you. ⁴Amba utuma munanentu netu, uka shelela naku kalanda via kulia. ⁵Kehu amba Kuu mutumu, kutuka shelela.

Mumala ua handekele kuli ietu," Kuu kamona cihanga cange noho shongo yeni akale neni."⁶Isaleli ua handekele, " Vika au nji pangethele via kuviha oo ua lekele mumala nguavo, uakala na shongo yeni ua mumala ueka?" "Va handekele," Mumala uehuile via kuli ietu na vushoko vuetu, ua handekele, ' Nolo isho na muono uend? ua kalako na shongo yove ua mumala mukuavo ndi? Tuamulimbuilile kushuama ku mahula ano, Nga vati tua vuthivukile nguavo aka handeka,' Neha shingo yovekuno?"⁸Yunda uahandেকে kuli Isaleli ishe, " Tuma mukuenje nange. Tuka katuka nakuya linga tukale namuono keti tutshe,tuva voshe, yove na vana vetu. ⁹Njika pua ntombo yendi. Ku livoko liange uka mutumbula. Amba kunji kamu nehe kui yove na kumu neha kumesho ove, keho linga njika tambule mulonga kumiaka yoshe. ¹⁰Nga etu kutua lilangele, Cili-Cilingeci nga tunaka hilukila kontsthimbu yamu Civali"¹¹Ishe yavo Isaleli ua handekele navo," Nga vikala ngoco, Keho panga evi. Ambateni vushuka vua kutuvakana vua mucifuti muvitenga. Viambateni na kuvi tuala kuva mala ovu vuana--mathi amo, vuki, via kutova,na Mirra, Ndongo na Almonde. ¹²Keho tambula vimbongo vivali mulivoko liove. Vimbongo evi vaka hiliuthile omo va vutuile vitenga vieni, viambate lalo mulivoko. Mpano Cakale ca kuivala.¹³Tambula lalo mukuenje uove ua mumala. Katuka na kuya lalo kuli mumala. ¹⁴Keho Njambi muka ndhili yoshe ami hane ngothi kumesho a mumala, linga a kecele mukuenje uove mukuavo ua mumala Mbenjamini. Keho nga ange njina tshitha vana vange, nange njina tshitha." ¹⁵Vamala vatambuile ovo vuana, na mumavoko avo vatamuile vimbongo Luvali-Luvali, Kum na Mbenjamine. Va katukile na kuya ku Ingito na kukemana kumesho a Yosefe.¹⁶Omo Yosefe ua muene Mbenjamine navo, ua handekele kuli ngamba ya njivo iendi, "neheni vamala munjivo, tshiheni kathitu na kumu vuahetha, vamala valia nange ha kati ka litangua." ¹⁷Ngamba ua pangele ngue omo ua mulekele Yosefe. Ua nehele vamala kunjivo ya Yosefe.¹⁸Vamala vakele na liova muomu vava nehele kunjivo ya Yosefe. Vahandেকে, " Muomu lia vimbongo evi vaka hiliuthile muvinjeke vietu lua kuli vanga watu kuvelethelemo, Linga va uane ngila yaku luiitha ietu. Kuatha atu kuate na kutu tambula tuka pue vindungo, na kutambula vindongi vietu. " ¹⁹Keho va shuenene kuli ngamba ya limbo lia njivo ya Yosefe, keho va handekele nendi ha cikolo ca njivo. ²⁰Na kuhandeka, " Shukulu vange, teuthile nsthimbu ya kulivanga muku landa via kulia.²¹Keho via puile, omo tuahetele ku Cilombo, Keho tua vutuile vi njeke, na, Tala, nkala vimbongo via mumala via kelemu njeke ya kuvutula, vimbongo vietu ku citimo ca kushula. Tunaka vihiliutha mumavoko etu. ²²Vimbongo vikuavo vitua nehele mumavoko etu mukua kulanda via kulia. Kututhivuka nguavo, Iya nahaka vimbongo muvi njeke vetu." ²³Ngamba ua handekele," Civovo cikale neni, keti mutue. Njambi yeni na Njambi ia isho kuatha ikeye nahaka vimbongo muvi njeke vieni. Njina uana vimbongo vieni. " Keho ngamba ua tuhile Simeone hanja kuli vakevo.²⁴Ngamba yalimbo ua tualale vamala munjivo ya Yosefe. uava hanene mema, keho vakushile mianja yavo. Ua hanene via kulia ku vindongi viavo. ²⁵Va vuahethele vuana vua kuija kua Yosefe ha kati ka litangua, Omo vovuile nguavo va kulia kuje.²⁶Omo Yosefe uethile hembu, vanehelevuana ovu vua kele mumavoko avo munjivo, Keho vatshikile mavuli hatshi kulutue liendi. ²⁷Ua vehuile via Cihindu cavo na kuhandeka, "Ishe ieni ali vuino. mukulupe uje umua tumbuile? Nolo na muono uendi?"²⁸Vahandেকে, Ndungo iove ishe yetu ali vuino. Nolo ali na muono," Keho va tshikamene na kumu hana Kathingimiko. ²⁹Omo ueshukile mesho endi ua muene Mbenjamane shongo yavo ua mumala, muna vaina ua mumala, Keho ua handekele," Ou yakeye mukuenje uove ua munike muakama uaa tumbuile kuli iange?" Keho ua handekele, " Njambi akale na nkeke kuli yove,Munange."³⁰Yosefe ua tambuile na kutuha, ku nkondua yendi, uakele na vithiua muakama muomu liamukuenje uendi. Kunahu uatondele kumo aka lilila. Ua ile ku nkondua yendi na kuka lilila oko. ³¹Ua kushile Cihanga cendi,keho ua tuhukile. Keho ua lipokuethele, na kuhandeka, " Aveleni via kulia."³²Vangamba vahakelele Yosefe lika liendi nava muna ina navo lika liavo. Vaka Ingito valile kuje valile nendi na likaliavo muomu vaka Ingito kuvathele kulia mbolo kumo nava Hevelu, Muomu aco cithila kuli vaka Ingito. ³³Keho va munaina va tumamene kumesho endi, Mbeli kushuamako muvuva thema, nou ua munike muakama kushuama kuvu kuenje vuavo. Vamala viava komo kethele voshe kumo. ³⁴Keho Yosefe ua tumine mitamba kuli vakevo ya viakulia via kele ku mesho endi. Keho mutamba ua Mbenjamene va vanuine na kujolela hamo nendi.

44

¹Mukemo Yosefe ua shikile lilenga lia njivo yendi, ngeundi, " shulitha vithaku via ava vamala na viakulia, kushuama kundhili yavo, Keho vimbongo viavo vihake mumulungu ua vithaku viavo. ²Haka nganja yange, nganja ya Palata, mumulungu ua thaku ya nkomba ya limo liavo, na vimbongo viendi via ndano ya mbuto." lilenga lia vipanga ngue mua lekele Yosefe.³Kucimene-mene, vamala ua va lingille yaye, navindongi viavo. ⁴Muva tuhukile muimbo vuno honi kuvendele muhato ualaha, Yosefe ua leka Lilenga liendi nguendi, " Hinduka, shuama vaje vamala, mukava uana, yaka handeke navo nguove,' Vika muna pangela via kuvihia kuvia cili? ⁵Eyi nkuma keci nganjayekunuina muene uange? Ayo lalo keci yakeyo yakatahethetha? Via kuvihia muna panga, ece cuima cimuna panga ca kuvihia. "⁶Linga lia kava uanene keho uaku va leka meji oo. ⁷Vamu leka nguavo," Vika via kuhandekela ngoco muene uetu? Etu vindungo viove kutuatha kupanga cuma oco.⁸Tala, dhimbongo dhio tua uanene mumulungu ya vithaku vietu, tuaka vi tundithile kucifuti ca Kanana tuamihiliuthilile vio lalo. Vati honi mutu ne kupuanja Palata na olu kunjivo ya muene uove? ⁹Ambe kuli umo uetu uyi uanena, athse, netu lalo tukapue vindungo via muene." ¹⁰Lilenga ngualio, " Ngeci vikale ngue mumuna vihandeka. uoshe unji uanena nganja aka pua ndungo yange, keho eni vakuavo nji miecela."¹¹Keho muntu-kumuntu uadhambuile na kutula thaku yendi hanthsi. ¹²Lilenga ua talele muvi thaku. ua tamekele namukuluntu uavo. ua ka manetha na kathilantjongo, Keho nganja ua uanene muthaku ya Mbenjamini. ¹³Keho va tauuendhele vidhala viavo. nkala umo ua londekele vutengi vuendi hacitongi keho va hilukile kuimbo kua kele Yosefe.¹⁴Yunda na va muanaina vedhile kunjivo ya Yosefe. Endite kanda kali, va kotamenene hamavu kuluholo luendi. ¹⁵Yosefe uava lekele nguendi. " Cuma cika eci cimuna panga?

Muna dhivuka nguene ange liala umo uakutaho ndi?"¹⁶Yunda nguendi," Vika tukuleka muene uetu? Vika tuhandeka? Ndi vati tuatha kuli thambuetha etu vavenia? Njambi na mono laja kuvihia kuli muvindungo viove, Tala, etu tu vindungo via muene eutu,netu nou uavana uanena nganja. " ¹⁷Yosefe nguendi, "Viahi vinjatha kupangako. Lila ou uva na uanena nganja, Ikeye aka pua ndungoyange, vuno honi eni vakuavo, yemuyeni kuli isho yeni nacivova. "¹⁸Mukemo Yunda muamu shuenenene hamuyehi na kuhandeka nguendi," Muene uange, njina kukandelela utave ndungo yove a handeka lijui mumatui ove, Kehu keci u tavethele vukulu uove vu shukumine ndungo yove, muomu ove ualipua na Falao. ¹⁹Muene uange uehuile ndungo yendi, nguendi, ' Muakala na isho yeni ndi na muna noko ueni?"²⁰Etu tua tava kuli muene uetu nguetu, " Tua kala na Tata yetu, na kulupa, na mona ua muvukulupe vuendi, ua kanike. Vuno honi munaina ua thsa, keho hali vaina ikeye lika na thalaho, na ishe ua mu Yongola. ²¹Keho ua leka vindungo viove nguove, Yemu ka munaha linga njaku mumone," ²²Kunima liovio, tua handekelekuli muene uange nguetu, kamukuenje kahatha kuthedha ishe. Muomu ambe a muthedha ishe kuatha athse."²³Keho ua lekele vindungoviove nguove, 'Mpano shongo yeni akeja neni, ambe ngoco kumua kunjimono lalo. ' ²⁴Keho ngeci viakele nguavo mutuaile kuli ndungo yove Tata, tua ka mulekele maji a muene uange. ²⁵Tata yetu ua ka handekele nguendi, 'Yemikaye lalo,yemukalande viakulia. ' ²⁶Keho etu nguetu, ' Kutuatha kushelela. Ambe shongo yetu ayo netu, keho tu shelela, muomu kutu ka mono cihanga cauje lila kamane tuye na shongo yetu.²⁷'Ndungo yove tata uatulekele nguendi, ' Muna vidhivuka laja nguene vavali lika va pua hali mukentu uange. ²⁸Umo uavo ua njithile, keho nja handeka nguange, ' Cili vana mu papola hahandende-hahandende, nakumona kunja mu muene tutunda oho. " ²⁹Ngeci ambe lalo munjinieka ou, Kehu ka aka vetua, muka shuluitha vuele vuange vua kutoka na vuthiua ku kuthsa.³⁰Ngeci, honi, munji ka heta kuli tata ndungo, na kanike uahi, nomu mua haka muono uendi muli yakeye, ³¹Vika kala honi, ambe aka mona nguendi muna mukuenje uahi, akathsa. Vindungo viove vika neha vuele vua tata ndungo yove na vuthiua kukuthsa. ³²Muomu ange ndungo yove njina ka thselethele Tata nguange, ' Ambe kunji ka muhiluitha kuli yove, keho njika uana mulonga kuli Tata.³³Ngeci, honi, njina kandelela njita venathale yange njipue ndungo yove, ou kamukuenje aye nava munaina. ³⁴Muomu vati njiya kuli tata amba muna mukuenje uahi? Niiteua kuka mono viakuvihia ovio vikeja hali tata."

45

¹Keho Josefa kahathele kuli takametha endi vavena kulutue luavoxe vakuavo vaje vemanene hamo nendi. Uatambakanene nguendi, "Nkala uoshe andjitunde." Kehu naumo uahi uemanene hamo naJosefa muajombolokele kuvakuavo. ²Keho uatamekele kulila, vakaIngito vovuile vije, nandjivo yaFalao vovuileko. ³Josefa uahandekele kuvakuluntu vendi nguendi, "Ange yange Josefa. Tata nolo ayoya?" Vamunaina kovathele kumukumbulula, vakele naliova navua kuluholo luendi.⁴Keho Josefa uahandekele na kuvamunaina nguendi, "Shueneni kuno muhiehi nange, asikisi," Vejile muhiehi, Uakuaniene nguendi,"Ange yange mukuendje ueni uje umua landethele kuIngito. ⁵Mualolokeci muluvale ndi mulihandukithe enivavena nguene muandjilandetha ange oku, muomu shuku ualivangele kundjituma yange oku nguendi miono yeni yikayoye. ⁶Muomu mualolo ndjala miaka ivali inakala mucifuti, ngeci koili miaka itanu eyi yova yeneka kupululandi kuhela.⁷Kalunga uanjitumine kulutue lueni njakumikaleleho hano hanthsi, nakumiohiela namuono nakuovoka kuakama. ⁸Keci yeni muanjituma kuno vunoni Kalunga, nakunjipuiitha ishe yaFalao, muene uavinjivo evi, nakutumina cifuti coshe caIngito.⁹Yeni kuli tata mukavaleke nguene, 'Shuku uanjihana yange kukala mucifuti caIngito coshe. Ijeni kuli yange, keci mukale namalanga. ¹⁰Muakutunga mucifuti canjosene, muakukala muhiehi nange, eni vavena navana veni navatekulu veni navinjui vieni navingombe vieni navioshe muafuka. ¹¹Yange vavena njakukulela, muomu nolo koili miaka itanu yanjala, viahi uyongola nove vavena, nanjivo yove, nevi viakukundama vioshe.¹²"Talen mesho eni munamono, namesho amukuendje uange Mbenjamini, ngeci yange vavenya njihandeka nendi. ¹³Yenimukambulule kuli tata kuthsimana kuange omu mu Ingito, naviuma vioshe vimumona. Mukadhambuleko kuka vaneha kuno."¹⁴Endi ualihondeeye munthingo ya mukuendje uendi Mbenjamini na kulila, na Mbenjamini nendi ua lihondeeye munthingo yendi. ¹⁵Uathsebele vakuluntu vendi voshe na kuvalililla ha vinthingo. Kunima mba honi vahandekele nendi vakuluntu vendi na mukuendje uendi.¹⁶Movovuile mudhimbu ouo muimbo lia Falao nguavo: Vakuluntu va Yosefe na mukuendje vaneja Falao na vantu vendi vajolelele. ¹⁷Falao uahandekele na Yosefe nguendi, leka vakuluntu vove, lingeni mukutile vinkutila vieni, na kuya kujcifuti ca Kanana, kuimbo lien, ¹⁸Muka shake ishe yeni na vinjivo vieni, mukenje kuli yange. Ange njimihane via cili via cifuti ca Ingito na kulia via madthi acifuti.¹⁹Mukemo muvuleka nguove: vapange ngeci, mutambule matemba mukalondekemo vana veni na vakentu veni, mukashake isho yeni mukenje. ²⁰Keci muluvale mukonda lia viuma vieni via kuimbo, muomu evi via vuahelamo mucifuti ca Ingito vioshe, vieni via kukala.²¹Vana va Isaleli valingilemo, keho Yosefe ua vahanene matemba ngue honi mua mulekele Falao na nkuta ya mungila. ²²Endi ua vahanene nkala muntu cikovelo caciha. Vunoni Mbenjamini ua muhanene vihita vitatu havimbongo na vikovelo via viha. ²³Keho ishe ua vatumine likumi lia vindongi vije viva pelekele naviuma via kuvuaha mu Ingito; na vindongi via vikentu likumi vije viva pelekele vimbuto, namboloto na viakulia via ishe via nkuta.²⁴Ngoco uatumine vakuluntu vendi mungila na kumutha. Kehu endi uava kuanyene nguendi, "keti mulikuanyene mungila." ²⁵Avo vatundile mu Ingito na kuija ku cifuti caKanana, kuli ishe yavo Yakomba. ²⁶Vamulekele nguavo, "Yosefe noloali namuono, na ikeye muka kutumina cifuti ca Ingito." muono uendi uakathumukile, muomu ikeye kavathselelele.²⁷Avo vamulekele majui oshe ahandekele Yosefe. Omuo Yakomba uamuene matemba atumine Yosefe muku mutuala ikeye. Na cithithimbi ca Yakomba ishe yavo cathimpile. ²⁸Isaleli nguayo, "Vinapumo. Yosefa munange kanda ali namuono. Njiya njika mumone kulutue njikathse."

¹Isaleli uapangele vungendhi na vioshe viendi viakele navio uaile ku Mbeleseva. kuje vene endi na hanene cikombelela kuli Njambi ya ishe Isake. ²Njambi ua handekele na Isaleli mu vimona ku vutzhiki, " nguavio, " Yakomba, Yakomba, " ³Endi nguendi, " Njambi, Njambi ua isho. Keci uvue lova lia kushelela ku Ingito, Muomu okuo ange ndjika ku puitha muyati uakama. ⁴Ange njikashela nove ku Ingito, ange na cili nyeka kuhiluitha lalo na Yosefe akoshoka mesho ove na livoko liendi vavenia. ⁵Keho honi, Yakomba ua katukile kutunda ku Mbelesova. Vana vava Yakomba vatualele ishe yavo Yakomba, vanike vavo, na vakentu. mumatamba aje atumine Falao aka muambate. ⁶Avo vatambuile vingombe via uona vufuko vuavo vuva uanene mucifuti calie ndi hoshe. ⁷Endi uava nehele ku Ingito vana vendi, na vana vanana vendi, vana vendi vavakentu navana vava na vendi vavakentu, na limo liendi lioshe. ⁸A akeo mazhina avana vaIsaleli vaje vezhile ku Ingito: Yakomba na limo liendi. Luvene, mbeli ya Yakomba; ⁹Vana va Luvene, Hanoke, Pala, Hezelone, na Kalimi; ¹⁰Vana va Simeona, Yamuele, Yamine, ohande, Yakine, Zohale, Shaulu, muna ua mukentu mu ka Kanana; ¹¹Navana va Levi, Ngeleshone, Kohata, na Melali. ¹²Vana va Yunda vakele Eli, Onana, Shelaha, Peleza, Na Zelaha, (Vuno honi Elena Onane va tzile mucifuti ca Kanana). Vana va Peleze vakele Hezelone na Hamulu. ¹³Vana va Isakate vakele Tola, Peuaha, Lombena Shimelone; ¹⁴Vana va Zembulone vakale Selende, Elone, na Yahelele. ¹⁵Ava vakele vana va Leiaha vaje vathemuuikilekuli Yakomba mu Pandane Alame, mumo lika na mona ua mukentu Ndina vana vendi vava mala na vana vendi vava kentu kuvatanda mukumi Atatu-na-vatatu. ¹⁶Vana va nganda vakele Zefone, Hangi, Shuni, Ezembone, Eli, Alondi, Aleli. ¹⁷Vana va Ashele vakele Iminaha, Ishivaha, Ishivi, na mukentu. Vana va Mbeliyaha vakele Hembele na Nalikiyele. ¹⁸Ava vakele vana va Zilipa, uje uahanene Lambane kuli munendi ua mukentu Leya. Vana vendi ava athemene kuli Yakomba- Voshe likumi-na-vatanu-na-umo. ¹⁹Vana va Lakele mukentu ua Yakomba vakele Yosefe na Mbenjamini. ²⁰Mu Ingito Manase na Efalini ua themukile Yosefe kuli Asenata, muna Potifela, Sasendote ua One. ²¹Vana va Mbenjamini vakele Mbela, Mbekele, Ashembele, Ngala, Namana, Ehi, Loshe, Mupini, Hupini, na Alende. ²²Ava vana va Lakele vathe mukile kuli Yakomba- Voshe likumi na vauana. ²³Muna Ndane uakele Hushini. ²⁴Vana va Nafitali Yahaziyele, Nguni, Zezele, na Shileme. ²⁵Ava vakele vana va Yakomba vathe mukile kuli Mbiliha, uje yahanene Lambane kuli munendi ua mukentu Lakele voshe vatanu na vavali. ²⁶Ava voshe vaje vaile na Yakomba ku Ingito, likelio liakele limo liendi kuva tandekele vakentu va Yakomba, voshe vapuile makumi atanu na vatanu naumo. ²⁷Na vana va Yosefe vavali vathemukile kuli ikeye mu Ingito, na vakakuli vanda kana kuvushoko vuendi vaje vaile ku Ingito voshe vapuile makumi atanu na avali. ²⁸Yakomba uatumine Yunda kulutue luendi kuli Yosefe aka mulekethe ngila kulutue luendi yaku Ngosene. ²⁹Yosefe uaku tilile litemba liendi akali uane naishe Isaleli ku Ngosene, Endi uamu muene, na mu vumbatelele kuthzingo yendi, na kulilila kuthzingo yendi thimbu yalaha. ³⁰Isaleli ua kuanienne kuli Yosefe. " Nahano njithze lika. Omo njina mono cihanga cove, nguange ove nolo uli na muomu. " ³¹Yosefe ua handekele na munaina kunjivo ya Ishe, " Ange njiya njikaleka Falao, nguange, Vamuna nana na njivo ya Tata, Vaje vakele mucifuti ca kanana, vaneja kuli yange. ³²Vamala ovo tunuingi, muomu vaka kunyunga vimbombe. Avo vana neha matanga avo, vimuna viavo, na vioshe vivakele navio. ³³Mukutua omo muvikeja, Falao omu mua kamithana na kumihula, " Vipanga vieni vika? ³⁴Muka handeka nguene, " Vakakuku pangela vapuako vakutaka metha vingombe tunde voshe, na vatata yetu. " Vilingeni vene ngoco linga mukale mucifuti ca Ngosene, muomu muka kutametha uapua cizhila kuli vaka Ingito.

¹Keho Yosefe ua yile nakuleka Falao nguendi. " Tata nava muina yange vavamala, na vinjui, viavo namatanga avo, na vioshe vyovalu navio vatundile kuci futi ca Kanana. Keho taleni, vali mucifuti ca ngosene. ²Ua tambuile vamunaina vavamala vatanu ua valekethele kuli Falao. ³Falao ua handekele nava munaina vavamala, 'Vipanga vieni vika? ' Vahandeketele kuli Falao, " nguavo, vangamba vove tuniungi, etu, lalo vaishe yetu. ⁴Keho ua handekele na Falao nguavo, Mukulishuka mucifuti tuneja; Mukonda kokuethi muila ua matanga a vangamba vove; mukonda njalayinelana mucifuti ca Kanana; Keho mualolo vene, tua kuvundila, U tave vangamba vove kukala mucifuti ca Ngosene. ⁵Keho Falao ua handekele na Yosefe, nguendi, " Isho nava munanoko vavamala vaneja kuli yove. ⁶Cifuti ca Ingito cili kumesho ove mu cifuti ca kutuvakana tumbika isho nava noko; Keho una thivuka ha kati kavo vamala vamo vaku takama, vapuitha vaka kutumina vafuko vuange. ⁷Keho Yosefe ua kovelethelemo Ishe Yakomba, na kumuleketha kuli Falao. Yakomba ua vuavuethele Falao. ⁸Falao ua handekele na Yakomba, " Miaka yingahi Uovokele? " ⁹Yakomba ua handekele na Falao, " Matangua avu ngendhi vuange 130. Miaka ya vuovoke vuange ya yindende naku vavala. Keho kahetele ku matangua a miaka ya miono ya vatatu kumatangua avungedhi vuavo. ¹⁰Keho Yakomba ua vuavuethele Falao, Keho ua tuhukile kumesho a Falao. ¹¹Keho Yosefe ua tumbikile Ishe nava munaina vavamala. Ua va hanene vije via kufuka mu cifuti ca Ingito, ku cifuti ca kutuvakana, ku cifuti ca Lamese, ngue mua lekele Falao. ¹²Yosefe ua nehele via kulia Ishe, va mundina, na limbo lia Ishe lioshe, bgue kuvinjivo viavo. ¹³keho via kulia via kele viahi mucifuticose; mukonda kuakele lilumbu lia kama, Keho cifuti ca Ingito na cifuti ca kanana via uemene na njala. ¹⁴Keho Yosefe ua kungile vimbongo vioshe via kele mu cifuti ca Ingito, na mu cifuti ca Kanana, na mbuto ije ivalandele; Keho Yosefe ua nehele vimbongo vije munjivo ya Falao. ¹⁵Keho mo vamanethele vimbongo vioshe mucifuti ca Ingito, na mucifuti ca Kanana, vaka Ingito voshe vethile kuli Yosefe nguavo, Tuhane via kulia; mukonda vika tukathsila kumesho ove? mukonda vimbongo vietu viovihua. ¹⁶Yosefe nguendi. " ambe vimbongo vieni vinayi, neheni vimuna vieni; nange njikamila landetha na vimuna vieni, ngavimongo vina hu. ¹⁷Keho vanehele vimuna viavo kuli Yosefa; Keho Yosefe ua vanehele viakulia nakucinjitha na tukambe, na vinjui,

na matanga; na vindongi;keho ua va lithile na viakulia mu ku cinjithana vimuna viavo vioshe ku muaka uje.¹⁸Keho muaka uje ua huile, vethile kuli yakeye muaka ukuavo nakuhandeka kuli ikeye. " Kutu li shueka kuli muene uetu nguavo, vimbongo vietu vioshe vinayi, nama tangua a vimuna akeo a muene uange. kuvanga muvila yetu, na mahia etu. ¹⁹Vika tuthsila kumesho ove, Etu na mahia etu? tu lande etu na mahia etu kushinta na via kulia, keho etu na mahia etu tukakala vangamba kuli Falao; Keho tuhane muto, tuo voke, na kuthsa kuahi, keho cifuti keti ci kale ngoco."²⁰Keho Yosefe ua landelele Cifuti coshe ca Ingito Falao. Mukonda vaka Ingito valandethele kumuntu kumuntu lihia liendi mukonda njala yelanene muakama. Mu ngila eyi, Keho mahia akele a Falao. ²¹Ngue kuvantu ua va puithile vindungo kuoshe kuvia ka tua vingamba via Ingito. ²²Mpano livu lia vasasendeto lika lia jenekele kulanda Yosefe, muomu va sasendote va ua tavethelele vakevo valile via mu mahia aje ava hanene Falao.²³Keho Yosefe ua handekele navantu," Taleni, Njina milanda yeni na mahia eni lelo via Falao. Ngeci hano mbuto yove, Keho uka kuva muto yove mulihia. ²⁴Ha kuyangula , ukahana mutambela umo ua micitanu kuli Falao, keho mutambela umo ua muciana ukakala uove, mukakala mbuto ya ku mahia, na viakulia vieni. Nava je vaka njivo yeni navana vove."²⁵Vahandেকেle nguavo, " Unovola miono yetu. Utave tu uane kavumi kumesho ove. Tukakala vundungo via Falao. ²⁶Keho Yosefe ua vipuithilemo veta ya mahia aku Ingito na lelo, Ngeciye Falao a tambule mutambela uamu citano mahia avasasandeto lika aka yenekele kukala a Falao.²⁷Mukemo ngoco mu vatungile va Isaleli mu Ingito, mucifuti ca Ngosene. Vakeuo va livethelela muakama. ²⁸Yakomba ua tungile mu cifuti ca Ingito muaka makumi atanu nava vali, ukemo Yakomba ua yoyele miaka cihita na likumi avana na itano naivali.²⁹Omo Simbu yahetele muhehi kuli Isaleli; a thsa ua sanene munendi Yosefe na kuhandeka nendi nguendi, " Ange nga njina uana ngozhi kumesho ove, kovelesa ma uoko ove mukati kamahindi ange, unji thinge ngove ukanji ukanji lekesa Cilemo na kunjononoka, Keti ukanji citike mo Ingito. ³⁰Omuo njikandanda na tata, ukanji kakule muno mu Ingito,nakuka nji citikakumo lika nava kukuange kuvihilo vietu." Yosefe nguendi," Njikapanga gue mumuna handeka. ³¹Isaleli nguendi," Lisinge nange, Ualisingile nendi. keho isaleli ua kulumanene kumitue ya mu hela uendi.

48

¹Keho viapuile munje kunima vievi umo ua handekelena Yosefe," Tala, yisho a vavala." Keho uamu nonene navana vendi vavali vavamala manese amba Efalime. ²Omuo Yakomba vamu lekele," Tala, munove uamu mala Yosefe nakuheta nakukuthikama. Isaleli yali kotoseleleko ua tumamene hamu hela.³Yakomba ua handekele na Yosefe nguavo," Kalunga mukua ngolo ua jombolokele kuli yange ku Luz mucifuti ca kanana ua nji vezikisile ⁴Nakuhandeka nange nguendi," Njika kuimitha, Na ku kaku uathelela uove. Njika kupanga yove mbunga yomushovuo, njika kuhana cifuti kuvana vuove.⁵Keho vana vove vavamala vavali. vaje vasemenene mucifuti ca Ingito te nolo njiye kuli yove mu Ingito, vakevuo vange, efalimi na Manase vakapua vange, gue vene va Leubana na Somione vapua vange. ⁶Vaje vanike uka sema kunima yavuo vakevio vove; Vaka sana lizhina lia vamunaina mukuvahinga. ⁷Vuno honi ku liange muje munja tundile ku Padane, Lakele uathile kulia nge mucifuti ca Kanana mungila omua te kuli muhato ua kuya ku Efalate" (Kukeko ku Betelehemu). ⁸Omo Isaleli ua muene vana vaamala va ⁹Yosefe ua handekele nguendi," Veya ava?" Yosefe ua handekele na Ishe, " Vakevuo vana vange, vaje Njambi nanji hana kuno. " Isaleli nguendi, " vanehe kuno kuliange, Linga njiva vethikise," ¹⁰Ngoco mesho a Isaleli kakele kumona muomu citho cendi uakulupile, Keho kakele kumona naua, Keho Yosefe uava nehele muhiehi nendi, Keho uava thembele na ku va vumbatela.¹¹Isaleli ua handekele na Yosefe, " Kunja vitumamenene nguevo njika mona naua cihanga cove, vuno honi Kalunga nanji tavesela muku mona nambe vana vuove." ¹²Yosefe uava tuhuile muithi hakati ka Isaleli uathikamene na kukulu mana Cihanga cendi uathi. ¹³Yosefe uava nonene vuoshe vavali, Efalime kuli uoko lia alio mukutuala kuci voko lia Isaleli lia Cimuoshuo, Umba Manase kuli voko lia cimuesho mukutuala kuli Isaleli kuli uokolia cilia nakuva neha muhiehi nendi.¹⁴Isaleli uahelele na livoko liendi liacilio naku kuata mumutue ua Efalime, ou uakeleho munike, Umba Manase, kuli uoko lia cimuoshuo mukutala kuli Isaleli kuli uoko lia cilio nakuva neha muhiehi nendi. Isaleli uahelele na livuoko liendi liacilio naku kuata mumutue ua Efalime, ou uakeleho munike, Umba ua ka kuile na kuoluola , liuoko liendi mumutue ua Manase, ua shela Kanane mavuoko endi, Manase uapuile mbeli. ¹⁵Isaleli ua vezikisile Yosefe; na kuhandeka nguendi, Kalunga ujeua kumeso, endi vendele vatata Avilahama na Isake, Kalunga uje na njilitha kuvuoke cange coshena ha lelo. ¹⁶Tungelu vaje vana nji nyungile kumi longa yoshe va vethukise vakuenje ava. Nali thina liange vaka valuke lio, Umba nali thina lia tata Avilahama umba, Isake Vuno honi vakale ngue mukupua vivunga hakati kaha hanthi.¹⁷Omo Yosefe uamuene Ishe akambeka livoko liende liacilio mumutue ua Efalime, Kuca muyile kumbunge. Uanonene livoko lia ishe nakuli shondolelesa mumu nutue ua Efalime nakuli kambeke mumutue ua Manase. ¹⁸Yosefe ua handekele na ishe nguendi," keti ngoco tata; ou ikeye mbeli. haka livoko liove lia cilio mumutue uendi. ¹⁹Ishe ua vianene na handeka nguendi," njina vituivuka munange, njina vithiva, Nendi akapua muntu, Umba nendi naua akakala na luthimo. Vuno honi mukuenje uendi akakala na lithimo uaku mutuvakana na limo liendi lika Lilanesa mucifuti coshe. ²⁰" Isaleli ua va vethukisile na ma jui aha vantu vamu Isaleli vakauna vivethikiso mumathina naku handeka nguavo, Kalunga kange njilinge ngueva Efaline na Manese," Mungila ino, Isaleli ua hakele Efaline kulutue lia Manase.²¹Isaleli ua lekele Yosefe, Tala, Ange njili mukutha, vuno honi Kalunga ali nove Umba aka kuhuiluisa naua mucifuti ca Isho. ²²Kuli yove umo uahiana vamuna noko njiku hana mikinia ya Silope uje njanonene kulivoko lia va Amoleu na muele uange na vuta uamu kili uange.

49

¹Keho Yakomba uathanene vana vendi, na kuhandeka navo: "Likungululeni muvavoshe hamo, linga njimileke evi vika jomboloka kulutue. ²likungululeni muvavoshe na kutolilila, eni vana va Yakomba. Tolilileni kuli Isaleli, yishe yeni. ³Luvene, mbeli yange, vukama vuange na vushangumikilo vua ndhili yange ua tuvakana muvukama na kutuvakana mu ndhili. ⁴Muku tumika ngue mema akuendelega, kuuka tujvakana, muomu ualondele kumuhela ua isho. Keho ua unyatekele; ualolndele ha vukothedlo vuange. ⁵Simione na Levi vantu na munaina. Vitua via luodthi vikevio miele yavo. ⁶A muono uange, keti uije kumbunga yavo; keti ukovele kuvi nthango viavo, muomu mbunge yange yashula na kathingimiko kakama kavio. Muomu kuhanduka kuavo vathsihilamo vantu. Muomu lia kunyengua kuavo vapupile vihove. ⁷Vukalu vuavo vavuthinge, mujomu vua shuamene--na vukalu vuavo, vua vihile muakama. Njika tepethala muli Yakomba na kuva shanduela mu Isaleli. ⁸Yunda, vamunanoko vaka kushangala, livoko liove lika kala hanthingo ya vitodthi viove. Vana na isho vakatua vihangana viavo hanthi kumesho ove. ⁹Yunda ikeye muna Ndumba. Munange, unai ku mbunda, uashelele hanthi, ua tumamene ngue Ndumba, ngue Ndumba ua luhavo. Yiya aketheka kumuhindula? ¹⁰Mulamu kuukatundu kuli Yunda. Ndi nambe viuma via vaka kutumina hakati ka muhandi endi, noho Shilo neja. Keho vifuti vika muthingimika. ¹¹Akutila cindongi cendi kuliha lia vinyu, na muna cindongi cendi kuviniu via kuhangula, na kushu vidthala viendi mu viniu, na vidthala viendi mu maninga avushuka vua viniu. ¹²Mesho endi akadthivala vui ngue viniu, na madtho endi akatoka ngue mahini. ¹³Zembulone akakala kucikuma ca ngonga ya Kalunga. Akakala cavu ca mato akama, na vingamba viendi vaka vihametha noho ku Sindone. ¹⁴Isakale cindongi ca ndthili. Nandanda hakati kalimba lia dthinjui. ¹⁵Keho ikeye ua muene muhela ua cili ua kuhuimina na livu lia cili. Keho ua kulumanene cithsili mukuambata keho uakele ua vipanga. ¹⁶Ndane akapangula vantu vendi ngue umo ua mushovo ua Isaleli. ¹⁷Ndane akakala linoka kungila, linoka lia vushungunlie kushuma mahindi atukambe, Keho linga muka kulondaho akaue mukali. ¹⁸Ange njitatelela kuovola kuove, Yehova. ¹⁹Ngande vaka kulolnda vaka muluitha, vuno ikeye aka valuitha kumikono yavo. ²⁰Via kulia via Asele vikakala via madthi, keho ikeye akahana via kutovala via vimiene. ²¹Nafutali ikeye ntava ua kuvutula; aka kala na majui acili. ²²Yosefe ikeye muntango ua kuima, muntango ua kuima ua kukala muhiehi na lithima lia mema. Mintango yendi ya tandavalela helu lia civumbe. ²³Vata kuatha vaka muluithe na kumupiluila na kumuyandetha. ²⁴Vunoni vuta vuendi vuka kala na ndzili na mavoko endi akakala akudthangama muomu lia mavoko acili a Yakomba, muomu lidthina lia kanyungi, livue lia Isaleli. ²⁵Kalu,nga ka Isho akakukuatha na Kalunga ua ndzili yoshe aka kuvedthikitha na vivedthikitho via kuinthi via kala ha lova na vivedthikitho via mavele na limo. ²⁶Vivedthikisho via Isho via tuvakana vivedthikitho via mikinya ya laja ndi viyongola via tumikinya tua tundende tua laja. keho vakele kumutue ua Yosefe, nambe hakutumina vumuene kumutue ua muna muene uava muanaina. ²⁷Mbenjamini ikeye kangunga ua njala. Kucimenene akalia na kutovala mbunda, naku cinguethi aka tepetha vije via kupupa. ²⁸Eyi yikeyo mishovo likumi na ivali ya Isaleli. Evi vikevio ua handekele Ishe yavo kuli vakevo omuo mua vavuavuehele. Nkala umo uamu vedthikithile vivedthuko via kupuamo. ²⁹Keho ua vathikile na kuhandeka navo, "Ange njija kuvantu vange. Njishitikeneni kumo nava shukulu yange mu mukiya ua livue lia kala muliha lia Efelone ka Hiteu, ³⁰Mukinya ua livue lia kala muliha lia Makepela, ou uakala muhiehi na Mamele mucifuti ca Kanana, Liha lije Avilahama ualandele muhela uaku shitika kuli Efelone ka Hiteu. ³¹Okuje vashitikile Avilahama na Sala mukentu uendi, kuje vashitikile Isaka na Lembeka mukentu uendi, na kuje nja shitikile Lea. ³²Liha na mukinya ua livue ovio muli vikevio vavilandele kuli vantu vaku Hete." ³³Omo Yakomba uamanene aa mashiko kuvana vendi, uakovelethele mahindi endi hamuhela, ua huimine lua kumanethela, keho ua yile kuvantu vendi.

50

¹Keho Yosefe ua uililile kumesho A Ishe, na ualilile hali vendi, na uamu thsembele. ²Yosefe ualekele vimbanda vendi vavuahethe ci vimbi cia ishe ngeci civihe. Keho vimbanda va vuahethele Isaleli. ³Vatambuile makumi auana, amatangua, Akeo akele matangua aku puamo muku vuahetha. Va Ingito vamu lilile matangua makumi atanu ba avali. ⁴Omo matangua akuli ahitile, Yosefe ua handekele na limbo lia Falao, nguendi, " ambe ngeci njina uana kavumbi kumesho eni, njina milombela muhandeka, ngueni, ⁵Tata uanjilingile nji litinge, nguavo, Tala, ange mualolo nji thsa. Njishitikeneni mucihilo cio nja hinda ange vavenia mucifuti cia Kanana. Okuye muka njishitika, " Ngeci njecieleni njiye na njiye njika shitike Tata, na njika hiluka." ⁶Falao uakumbuilile, " Yauye uka shitike Isho, omo vene muaku thingi thile." ⁷Yosefe uaile aka shitike Ishe, vaka kupanga kuli Falao voshe vaile nendi, vakuluntu valimbo liendi, na vakuluntu vazhi mbeleua zha Ingito. ⁸Vantu voshe vamuimbo lia Yosefe na vamunaina, nava kua limbo lia Ishe. Vunoni vana vavo, vimpembe viavo, na vingombe viavo via thalele mucifuti cia Goseni. ⁹Tulosa na vamala vakulonda tunkambe navo vaile nendi. Vantu vavengi vakele. ¹⁰Hova kahetele halupale lua Atadi kusinya lie lia Jolondau, vashangumukile kulila viakthsa. Okue Yosefe uapangele muala ua ishe matangua atanu na avali. ¹¹Movovuile vaka Kanana kulila halupale lua Atadi, va handekele. " Oluo lulilitho oluo luava Ingito. " Vikevio vathanene muhela ua Mbili-Misilayimu, kuvutunde tangua. ¹²Munendi ua pangelele Yakomba muye muveshikile. ¹³Vana vendi vamu tualale ku Kanana na vaka mushitikile mucithilo mulia lia Makupela, muhehi na Mamule livu lia landele Ambilahama lia vihilo. Uali landele kuli Efloni, Muhete cihilo ciaku vutunde tangua vua Mamule. ¹⁴Hova manene kushitika ishe, Yosefe ua hilukile ku Ingito, nendi, nava munaina, na voshe vamu shuamene muku kashitika Ishe. ¹⁵Vamunaina ya Yosefe Hova mune nguavo Ishe nanthsi, vahandেকেle nguavo, " Vati ngo Yosefe nolo kanda ali navukalu netu na ayongole kutu hiluitha mukushula viye vua kuviha tuamupanga? " ¹⁶Keho vathanene Yosefe hali yavo, naku handeka, " Isho ua hanene mashiko kulutue athse, nguendi, ¹⁷Lekeneni Yosefe evi, Eciela kuvoshe viovva lingile vamunanoko na kuviha koshe kova pangele kuli yove " Ngeci eciela vantu va Kalunga ua isho, " Yosefe ua lilile mova

handekele nendi.¹⁶Vamunaina vayile na vali pokuethele kuli yendi. Vahandeketele," Tala, etu tuvantu vove"¹⁹Vunoni Yosefe uava kumbuilile, "Ngeci mukale naliova. Ange njili mumuhela ua kalunga?"²⁰Ngeci mueni, mua yonguele kunji Lemeka, Vunoni Kalunga uavi muene via cili, Akovole miono yayingi, Ngeci muomu namono lelo.²¹Ngeci mukale na liova, Nage njika milela navana veni vavandende," Uva lembethekele mungila yakufua ngeci na uahandeketele nangozhi kuvimbunge viavo.²²Yosefaua tungile mu Ingito, nava vushoko vua Ishe, Uayoyele miakacihita na miaka likumi.²³Yosefa ua muene zhintekuulila zha Eflaimu. Uamuene luhua vana va Makile muna Manase uamumala, Hova vahalekele hama voko mumeshe a Yosefa.²⁴Yosefa ua handekele kuli vamunaina, Ange mualolo njithsa; Vunoni Kalunga akenja kuli yeni na aka mituamenena muku tuhuka mucifuti cino nakuya kucifuti ciye cia thingile a hane Ambilahama, Kuli Isaka, na kuli Yakomba."²⁵Keho Yosefe ualingile muna Isaleli athinge cithingo. Endi ua handekele," Kalunga vuoli akenja kuli yeni. Hanthimbu yaco oyo eni muka vanga kutunditha vithsiha viange muno."²⁶Keho Yosefe uathsile, Miaka uo. Vau vuahethele muvila uendi naku uhaka mucikesa mu Ingito.

Ezundu

1

¹Aa akeo madthina avana va Isaleli vaje vazhile ku Ingito na Yakomba, muntu ku muntu uezhile na vushoko vuendi:
²Luvane, Simoni, Levi, na Yunda, ³Isakale, Zembulone, na Mbenjamini, ⁴Ndani, Nafatali, Ngande, na Asele. ⁵Vantu voshe vaje vapuile vatekulu va Yakomba vapuile vantu makumi atanu na avali. Yosefa nthimbu oyo endi uakele laja mu Ingito.
⁶Mukemo honi Yosefe, vamu naina voshe va vamala, na limo lije lioshe vathsile. ⁷Vana va Isaleli vapuile vaka luvembo luacili, va lithemene muakama mukuvatanda, amba na vapuile vantu va ndhili muakama, vashulithile muhela uoshe uva vahanene.⁸Hano honi kuedhile muene ua muha mu Ingito, uje kazhivukile Yosefe. ⁹Uahandeketele na vantu vendi, "Talen, vana va Isaleli vavengi muakama muku vatanda avo lalo vali na ndhili kutu tuvakana yetu. ¹⁰Ijeni, tuva luithe namana, ambe ngoco va livuedhelela kuilana, nga ndhita ija, vaka livuezha kuli vaka vidthindo vietu, vaka tuluitha, nakutha livu liet. ¹¹Mukemo va vahakelele vaka kuva paketha na vipanga via kulema. Vana va Isaleli va tungilile Falao vimbongi via vishepa: Pitome na Lemase. ¹²Vuno honi omuo muva va yandethele muakama, mukemo na muva lilanethele naku litepela mkuhela uavo. Hakeho honi vaka Ingito vatamekele kuva yandetha muakama.¹³Vaka Ingito va hanene vana va Isaleli vipanga via kulema muakama. ¹⁴Keho vashashethele vuyoye vuavo navipanga viakulema via vuma, vindopi, na vipanga vieka na vieka via mumehia. Vipanga viavo vioshe viva va hanene via kele viakulema muakama. ¹⁵Keho honi muene ua Ingito ua handekethele vaje vakentu vavali vaje vakuathele vampuevo va vahevelu muku mona tumbututu; lidhina lia umo ikeye Sifila, mukuavo Pua. ¹⁶Uahandeketele navo nguendi, "Omuo mumukuatha vakentu vavahevelu muku haka hama voko, vataleleni vuino. Nga vamonu munike uamumala, keho muthsiheni, nga uampuevo, mue celeni akale namuono".
¹⁷Vuno honi ovo vampuevo vakuathele vakuavo vovuilile Kalunga tata liova mukemuo honi kuvapangele ovio vilinge via valekele muene uavo ua Ingito, mukemo hani vehetele vanike vavamala navo vakale namiono yavio.¹⁸Muene ua Ingito uathanene vaje vakentu vavali keho uavehuile nguengi," Vika muna mpangela viuma via kufua ngeci, amba na vika muna lelela vanike vavamala vakale na muono?"¹⁹Ovo vakentu vavali vakumbuluile muene uavo Falao, "Vakentu va vaHevelu vakele ngue vakentu vaka Ingito. Avo vakola, vakala na mivila ya cili amba na vakala nandzili, vekulivanga kuhakaho mavoko kulutue etu tua kuvizhivuke."²⁰Kalunga tata uohielele vakentu ava vavali, vantu velanene muku vatanda avo lalo vakele na ndhili yakama. ²¹Mukonda vakentu ovo vavali, vovuilile Kalunga tata liova, vavedthukile navo vakele na vana vavo na vushoko vua vuingi. ²²Falao ua lekele vantu vendi voshe nguendi," Umbileni vanike voshe va vamala vova thema vakentu vavaHevelu mundonga, ambe vathema vana vavo vavakentu vetheni vakale namuono."

2

¹Vuno honi mumamala umo ua kumushovo uavo ua Levi. Uambatele mukentu ua kumushovo ua Levi. ²Mukentu ouo uakele na mivila ivali ngoco uathemene munike ua liala. Omuo mua mumuene nguendi munike uacili muamo ua kuvuaha, vamu shuekele ha vingonde vitatu.³Vuno honi hahetele hanthimbu ije uajenekele kuatha kumushueka, ua tambuile cikesa ca makovi ua cizhika mbetume na ngongoshi. Ngoco vahakelele munike ouo keho uacitua vaka cihaka kumahongo kumukulo ua ndonga. ⁴Munaina ua mukentu uemanene hale navo atale nguendi vika vimuana mukuenje uendi.⁵Muna ua muene Falao ua mukentu ua shelele kundonga linga akatane hanthi oyo avo vana vava vendele navo venda kunchongo ya ndonga. Vamonu cikesa muma hongo keho va tuma umo ua vana vavakentu vendele navo linga vaka munehele cho. ⁶Omuo honi mua chitukuile, ua uanenemo munike ua mumala. Taleni, munike ualilile. Uamu vuililile ngozhi nakuhandeka nguendi; ou muvu cili umo ua vana vava Hevelu.⁷Hakeho munaina uamunike ouo uahandekethele muna Falao nguendi, "Kuatha njiku uanene mukentu uaka Hevelu aku kulelele mbututu ou?"⁸Muna Falao uamukumbuluile nguendi, "Yauye," muna mukentu ouo uayile uakanaha vaina ya mbututu.⁹Muna muene Falao uamukentu ualekele vaina ya mbututu nguendi, "Tambula mbututu uka njileleuo, njika kufueta vimbongo." Mukentu ouo uaka Hevelu uatambuile munendi ua kamulela. ¹⁰Omuo muakulile munike, vamuhanu kuli muna muene Falao, kumupuitha ngue munendi. Muna muene Falao ualukile munike ouo Mosesa na kuhandeka nguendi, "Mukonda njamu uanene mundonga."¹¹Omuo muakulile Mosesa, uayile kuva vushoko vuendi naku katala vipanga via kulema viva va pangethele. Ua muene muka Ingito apupa ka Hevelu, umo uava vushoko vuendi. ¹²Uatalele noku-noku, omuo mua muene nguendi uahi aliko, ua thsihile muka Ingito keho uashitika muvila uendi mulivu.¹³Ua tuhukile litangua lia ku shuama ki,

Keho Taleni, Vamala vavali vana Hevelu vali pupile. Ua handekethele ho uje ka kele mavu cili, "Vika u pupila mukueni?"¹⁴ "Vuno honi mumala ouo uamu limbuluile nguendi," Iya uakuhana vukuluntu nakupua muka kutu panguiha hakati keti? Uyongola kunji thsiha ngue honi muna kathsihile uzhe muka Ingito?" hakeho Mosesa ua vuile liova naku handeka nguendi," Vinjui na kapanga vana vizhivuka vantu.¹⁵ Hano honi omuo mua viuvuile Muene Falao, Ua yonguele kuthsiha Mosesa. Keho honi Mosesa ua teua kuli Muene Falo uaku kala muimbo lia kuluka Mindiane. Omuo muimbo olio uaku tuma mene hali thima lia mema.¹⁶ Umo mukuluntu ua ci kungulukilo uamu Mindiane ua kele nava vendi vava mpuevo va kupua mutanu navavali va ile, Muku tekula mema, a shulithile ma avto avo vaka nuithe vutangua vua ishe yavo.¹⁷ Vaka kulitha vi nzhui ve zhile va vetheka kuva sheka-sheka ko, Keho honi Mosesa ua ya uaka va kuatha. Keho uakava hanena ko mema kuyu tanga vua ishe yavo.¹⁸ Omuo vana vava kentu va ile kuli Leuele ishe yavo, Ua handekele, " Vika muna hetela hembolelo nalitangua alio naku toka kuahi?"¹⁹ "Vahandeka nguavo, " Muka ingito umo na tuo hiela kuva ka kulitha vi nzhui. Ikeye naua natu tekuila ko mema naku tu nuithila vutanga vuetu,"²⁰ Ua handekethele vana vendi, " Keho kuiko ali? Vika muna muthila mumala ouo? kamu thaneni akulie kumo netu."²¹ Mosesa ua tavele kukala hembo lio ou mumala, uzhe ua u hanene munendi Zipola kupua mpuevo yendi ua kua mbata.²² Mpuevo yendi ua themene kanike uamu mala keho Mosesa uamu lukile Ngelesome; Ua handekele," nja ku tunga mucifuti ca mbala."²³ Nthimbu ya laha ya hitile ho, Muene ua Ingito ua thsile. Vana va Isaleli vali telelele mukonda lia vipanga via kulema via vundungo. Valilile muku tonda kuva kuatha, Kulila na kuli nienga kuavo kua ka hetele kuilu kuli Kalunga Tata mukonda vakele vaku shokeya.²⁴ Omuo Kalunga Tata vo vuile kuli nienga kuavo, Kalunga Tata va vulukile liyave thano liavo na kuku yetu Avilahama, Isaka, na Yakomba.²⁵ Kalunga Tata va Muene vana va Isaleli, Keho vo vuile tuyando tuavo.

3

¹Hano Mosesa ua kele muku litha vutunga vua va Ishemuene Yetolo, Mukuluntu ua ngeleka uamu Mindiane, Mosesa ua tua lele vutanga hale mumu thenge noho uaku hetele ku Hovele, Kundundu ya Kalunga Tata. ²Kuzhe kangelu ua Kalunga Tata uamu uanene kuhitila mumu lengi ua tuhia mucihumbu. Mosesa ua talele, Keho taleni, cihumbu ca tundile tuhia vuno honi ku ca uemene. ³Mosesa ua handekele, " Ange njitale kusinia eli linga njimone evi vilinge vinji kemoketha, Mukonda vika cihumbu kuci uemena?"⁴ Omo mua mu muene Kalunga Tata nguavo na tengulukila ku cihumbu linga aci tale, Kalunga Tata uamu thanene ku hitila mu cihumbu nguavo, " Mosesa, Mosesa, "Mosesa nguendi," Yange uno. ⁵kalunaga Tata ua handekele, keci u shuene mu hiehi. Vutula vinkaku viove kumi kono yove, Mukonda hano halivuha unemana ha lela," ⁶Ua vue zhelele ko, yange kalunga uava isho Kalunga ua Avilahama, Kalunga ua Isake, Na Kalunga uava Yakomba," Keho Mosesa uali fuika kuci hanga cendi, Mukonda ua kele na liove lia kuli tala na Kalunga Tata. ⁷Kalunga Tata ua handekele nendi," Ange njina mono vumo-vuino kayando ku vantu vange vuzhe vali mu Ingito. Njinovu kuli letela kuavo mukonda lia vaka kuva pangetha, hano ange njinezhiba kuyanda kuavo. ⁸Njinezha hano hanthi muku va tunditha mu ndzhili yava ka Ingito naku vaneha ku livu lia cililia kama, ku livu lia kushula nama hini amba na vuki, ku cifuti ca kuli hata na vaka Kanana, nava ka Hiteu, nava ka Amoleu, nava ka Pelizeu nava ka Hiveu, amba nava ka Yembuseu.⁹ Hano honi kutambakana kua vantu va Isaleli kuna kuheta kuli ange. Vikuavo naua, Njina mono tuyando tuva va Yundetha vaka Ingito. ¹⁰Mukemo honi, Njika tuma kuli Muene Falao linga uka nehe vantu vange, Vana va Isaleli kuva tunditha mu Ingito."¹¹ Vuno honi Mosesa ue huile Kalunga Tata," Yange iya, njiye kuli Falao amba njika nehe vana va Isaleli kuva tunditha mu cifuti ca Ingito? ¹²Kalunga Tata uamu lekele, " Ange vu cili njika kala kumo nove. Eci cika kala cimuethe kuli ove nguavo nja kutuma. Omuo honi muka mana kutuhula vantu vange kutunda mu Ingito, Muka nji pange yange ha ndundu ei."¹³ Mosesa ua handekele na Kalunga Tata, " Omuo munjiya kuli vana va Isaleli amba njika valeke, "Kalunga uava kuku yeni nanji tumu kuli yeni," Amba vaka njihula nguavo, "Iya lizhina liendi? " Vika njika va leka? ¹⁴Kalunga Tata ua lekele Mosesa, "ANGE-ANGE" Kalunga Tata ua handekele, " Muka leka vana va Isaleli, Ange nanji tumu kuli eni," ¹⁵Kalunga tata ua handekele na Mosesa naua,"Kaleke vana va Isaleli, "Kalunga tata, Kalunga uava kuku yeni, Kalunga ua Avilahama, Kalunga ua Isaka, na Kalunga ua Yakomba, nanji tumu kuli yeni, Eli likelio lizhina liange lia miaka yoshe, amba mukemuo nomuo muva kanji haka mumana avo ku memo oshe.¹⁶ Ya kaye uka hake hamo vakuluntu va Isaleli. Kova leke nguove, Kalunga tata, Kalunga ua Isaka, na Kalunga ua Yakomba, nezhile kuli yange naku handeka nguendi, "Ange muvu cili nje kumi talela amba na nje kumona vive kumi pangetha mu Ingito. ¹⁷Njina likuminia kumi tunditha mu cifuti ca vaka Kanana, nava Hiteu, nava Amoleu, nava Pelizeu, nava Hiveu, nava Yembuseu cifuti ca shula na mahini amba na vuki. ¹⁸Vaka viuvua vi uka valeka, Nove na vakantu va vana va Isaleli yemu kaye kuli muene ua Ingito, Amba muka muleka nguene, Kalunga tata, Kalunga uava Hevelu, nali uana netu, Hano honi tue cele linga tuye vungenzhi vua matangua atatu mukati ka mithenge, lingatuka jambe Kalunga ketu.¹⁹ Vuno honi nji nezhiva nguange muene ua Ingito kakamie cela linga muye, noho aka mie cele kunzhili. ²⁰Njikolola livoko liange njika luithe Ingito navi komoketha vinji kapanga mukati kavu. Kutunda oho, Aka mie cela muka ye. ²¹Njika yongola vana va Isaleli ku tuva kana vaka Ingito, Omuo na mumu kavatha, kumu kayi ma voko-voko. ²²Mpuevo oshe aka lomba tuvuetuami nchele navi zhala kuva ka Ingito vazhe voshe vava lihatu navo amba nkala mpuevo ua kala muimbolia muhiato uendi muku vi zhika vana veni vava malanava vava mpuevo. Mungila eyi muka nyeka vaka Ingito

4

¹Mosesa ua tavele ko, " Vuno honi vati co nga kuva tava ndi kuva ka nji tolilila amba n avaka handeke nguavo, "Kalunga tata kaku kezihile ki kuli yove? " ²Kalunga tata ua handekele nendi, " Vika ovio vili muli voko liove? " Mosesa ua handekele

nguendi," Mpango!" ³Kalunga Tata uamu leka nguendi," Umbila hanthi," Mosesa ua mbila hanthi valihimpula linoka. Mosesa ua teua ua hiluka munima.⁴Kalunga Tata ua lekele Mosesa," Olola livoko liove linga uli kuate kumu kila," Hakeho holuele livoko liendi akuate olio linoka. Linoka lia li himpuka mpango yamu livoko liendi na," ⁵Evi kulingitha linga va tave nguavo Kalunga Tata, Kalunga uava kuku yavo, Avilahama, Isaka, na Yakomba nezhile kuliyove.⁶Kalunga Tata ua handekele nendi na, Haka livoko liove mu nkondondo yove. Mua tundithile livoko liendi mu nkondondo yendi, Taleni, livoko liendi lia kele na mbumba, lia tokolokele ngue lia kele mulito. ⁷Kalunga Tata uamu lekele," Haka livoko liove mu nkondondo na," Keho Mosesa ua haka livoko liendi munkondondo yendi, muali tundithile mo, Uali muene lina kanguka lina lifu na livoko likua vo.⁸Kalunga Tata ua handekele nendi, "Nga kuva kuku tavele nga kuva kaku tolililile kucimuetho ca kuli vanga ca ndhzili yange nambe kuci thsiliela, Keho vaka tavacimuetho camu civali. ⁹Nga kuva tavele vimuetho evi vivali via ndhzili yange , Nambe naku ku tolilila kuahi, Keho katambule mema mundonga linga uka a shuuile halivu lia kuma. Mema a u katambula aka lithindumuka maninga hakivu olio vene lia kuma."¹⁰Mukemuo Mosesa ua handekele na Kalunga Tata," Kalunga Tata, Kunja kele nalizhi lia cili lia kuhandeka nambe ku nthimbu yaku nima nambe kunda nthimbu yimua handeka nange, Ange nja kala naci kukuma na ndaka yange yalema," ¹¹Kalunga Tata ua handekele nendi , " Iya ua panga tunua tua vantu voshe? Iya ueku holuetha kanua ka muntu ndi kumu puitha kathinda matui nambe amone ndi apue muntu ua kuthsa mesho? Nkuma keci yange Kalunga Tata? ¹²Hano honi youye, nange njika kala mumo na kanua liove njika kulongetha viu ka handeka." ¹³Vuno honi Mosesa ua handekele, " Kalunga Tata, njina milombo tumeni muntu ueka, nkala uoshe umu na hangula kutuma."¹⁴Hakeho Kalunga Tata ua nyenguele Mosesa. Ua handekele." Vati co Alone, Mukuluntu uove, vaka Levi? Njimuzhivuka ueku handeka mua cili. Muku vuezha kuli ovio, mungila ali ezha kuli yove, maba na muaka ku mona, Oka vuahelela mumbunge yendi. ¹⁵Uka handeka nendi keho uka muleka via ka handeka. Njika kala mumo na tunua tueni, Keho na njika mileketha muva voshe vimu kapanga. ¹⁶Aka handeka na vantu muku ku kuatele mo yove. Aka kala kanua kove, Keho uka pua kuli yendi ngue yange, kalunga Tata. ¹⁷Uka mbata muli voko liove mpango eyi, na mpangoeyi, Uka panga vi muetho."¹⁸Mukemo Mosesa ua hilukile kuli toluemo yendi Yetolo uaku muleka nguendi," Njecele nji hiluke kuli vavu shoko vange mu Ingito linga njika va mone nga kanda vali na miono yavo," Yetolo ua handekele na Mosesa," kaye na mbunge ya cili. " ¹⁹Kalunga Tata ua lekele Mosesa mu Mindiane, " Kaye, hiluka ku Ingito, Mukonda vamala voshe va vazhe va yonguele kuku thsihia va thsa." ²⁰Mosesa ua tambuile mukentu uendi na vana vendi uava haka ha cindongi. Ua hilukile ku Ingito, Keho va hituile mpango ua Kalunga Tata muli voko liendi.²¹Kalunga tata ua lekele Mosesa, " Omuo mu hiluka ku Ingito, mona nguove uka panga vikomo ketha vioshe vinja hana mu nzhili yove. ²²Vuno honi njika koletha mbunge yendi, Keho ka kecela vantu linga vaka ye. Uka leka Falao, "Evi vikevio via na handeka Kalunga tata; Isaleli munange vamu mala, munange ua kuli vanga, ²³Keho njikakuleka, " Ecela munange uamu mala aye, linga aka nji pangele," Vuno honi Omuo muna viana ku muecela, Mavu cili njika thsihia munove uamu mala, ua kuli vanga."²⁴Hano honi mungila yavo, Hava hetele hanthimbu vakuhumitha ko mathsihi, Satana uali uanene na Mosesa Keho ua yonguele kumu thsihia. ²⁵Hakeho Zipola ua nonene mpoko keho ua lovola munendi uamu mala, Amba na ua Kuatha cikanda coco ua ci haka kuvi liatelo viendi. Keho ua ahandekele, Cili-Cili unapu mumala uange mumaninaga," ²⁶Hakeho Satana ha mue celele, Ua handekele," Umu mala uange muma ninga " Mukonda lia kulovoka.²⁷Kalunga Tata ua lekele Alone," Kaye mumu thenge uka li uanae na Mosesa." Alone ua yile, Uaka mu uanene kundundu ya Klunga Tata, Keho vaka muthsemba. ²⁸Mosesa ua lekele Alone vioshe via u lekele kalunga Tata via mu tumine linga aka vi handeke havi muetho via nzdhili ya Kalunga Tata via mu tumine aka vipange.²⁹Hakeho Mosesa na Alone vayile, Keho vaka thana mbunga vava kuluntu va vana va Isaleli. ³⁰Alone ua handeka vihandeka vioshe via handeke Kalunga Tata mu mesho ava vantu. ³¹Vantu va tavele via va lekele. Omuo mu vovuile nguavi Kalunga Tata na mono vana va Isaleli Keho na mono na tuyando tuavo, Va thsikamene va kulumana keho vamu lemesa.

5

¹Kunima omuo vuoshe evi via hitile, Mosesa na Alone va Ile kuli Falao vaka handeka nguavo, " Evi vi kevio via na handeka Kalunga ua Isaleli, Nguendi; Ecela vantu vange va ye, linga vaka pange cipito cange mu kati kamuthenge," ²Falao nguendi," Iya Kalunga? Mukonda lia vika nji tolilila lijui liendi linga nje cele vana va Isaleli vaye? Kunji muizhiva Kalunga; Kuvuezhako na, Kunje cela vana va Isaleli linga vaye."³Vamu leka nguavo," kalunga uava Hevelu nali uana netu. Tu tavethela tuye vungenzhi vua matangua atatu mumuthenge etu na tuka hane vizhambo vietu kuli Kalunga Tata kuteuethela keci atui zhile nama vezhi nambe na muele," ⁴Vuno honi muene ua Ingito ua handekele navo, "Mosesa na alone, Vika muna tundithila vantu kuvi panga via vo? Hilukeni kuvi panga vieni." ⁵Ua handekele na, "Tuli honi na vantu va vengi muimbo lietui, Eni co na muva lingitha vali kele kupanga vipanga viavo."⁶Litangua olio vene, Falao ua hanene lishiko kuli vaka kuva pangetha na kuli vami shapayi vendi, Uava lekele, " ⁷Keci ngue matangua aku nima, kutunda aha keci muhane ava vantu muila linga va pange vindopi ve celeni vaka nehe muila avo vavenia. ⁸Nambe ngoco, Valekeni va pange vindopi via vingi ngue vene muzhe muva na kapanga kunima. Keci muka tave vindopi via vi ndende, Mukonda lia vulenda vuavo. Vikevio viva natu thanena amba vatuleke nguavo," Tutavetheleni tuye linga tuka hane kuzhamba kuetu kuli Kalunga uetu. ⁹Vuezheleleni vipanga via vingi kuva mala linga vavi pange avo na vazheneke kutolilila kuvi handeka via vishaki.¹⁰Vaka kuva pangetha nava mishipayi va tuhukile linga vaka leke vantu. Vaka handekele nguavo," Evi vikevio viana handeka muene Falao; Kunji ka mihana na muila. ¹¹Eni vavenia muya muka shake muila kuoshe kumu ka u Uanena, Vuno honi vipanga vieni ni kutepuluka kuahi.¹²Hakeho honi vantu vali shandangunene muaya Ingito linga vaka kunguiye vitungu via muila. ¹³Vaka kuva pangetha avo vana kuva thindueya, " Maneni vipanga vieni, ngue Muzhe mutu

naku mihana-hana yetu muila." Vaka kuva pangetha vazhe vantu va Falao va pupile mishipayi va vana va Isaleli, vazhe vene va mala vava hakele muku talela vaka kupanga. ¹⁴Vaka kuva pangetha vana kuvehula nthimbu yoshe," Mukonda vika kumuo pangelele vindopi vitua mitumbula, Nambe Izahau na lelo, ngie muzhe mumu na kuvi panga matangua aku nima?" ¹⁵Mishipayi ua vana Isaleli va ile kuli Falao vaka mulilila. Nguavo, "Vika utu pakethela mungila eyi?" ¹⁶Muila uahi vekutu hana na, Vuno honi kanda vatu leke tu pupa, Vuno honi vitango vaco co via vantu vove, " ¹⁷Vuno honi Falao nguendi, "Eni muvi lendo; Muvi lendo ngueni," Tu tave tuka hane kuzhamba kuetu kuli Kalunga Tata. ¹⁸Hano honi hilukeni kuvi panga vieni muila uahi na vaka mi hana, vuno honi eni ni kapangeni vindopi via vingi ngue muzhe muva na kalinga muila uaku mi nehela. ¹⁹Va Mishipayi va vana va Isaleli va Muene nguavo vali muvi tanga muva ua lekele," keti muka Tepulululeko ku vuingi vua vindopi viva kapanga. " ²⁰Va ile kuli Mosesa na Alone, Vazhe vema nene hanja lia mbala ya Muene, Muva tundile kuli Falao. ²¹Va handekele na Mosesa na Alone," Kalunga Tata ami tale anku mi hana kashitiko, mukonda muna tu nehela mulonga kumesho a Falao nava kuluntu va vipanga vendi. Muna va haka muele muli voko liavo linga vatu nthihie. ²²Mosesa ua hilukile kuli Kalunga tata uaka handeka nguendi," kalunga Tata, Vika muna nehela vitanga ku vantu ava? Vika mua njitumina ha kuli vanga? ²³Nthimbu njezhila kuli Falao nja ku handeke nendi muli zhina lieni, ua neha vitanga kuli vantu ava, Amba kumuo hielele vantu ava muku vatunditha kutu yando etu.!

6

¹Hakeho honi Kalunga Tata ua handekele na Mosesa," Hano honi umona vinji panga kuli Falao. Umona vilinge evi, Aka vecela mukonda lia nzhili ya livoko liange. Mukonda lia nzhili ya livoko liange, Aka va sheka muomu cifuti cendi. ²Kalunga Tata ua handekele na Mosesa naku muleka nguendi," Ange nji Kalunga. ³Njali muethele kuli Avilahama, Kuli Isaka, na kuli Yakomba kupua Kalunga ua zhili yoshe; Vuno honi muli zhilina liange, Kalunga, Kuva nji zhivukile. ⁴Ange na nja haka litavathano navo, Linga njiva hane cifuti ca Kanana, Cifuti civa tungile ngue vangezhi, Cifuti cize ca vundungo. ⁵Vukuavo na, Njovua kulila kua vana va Isaleli vazhe vaa puithile vandungo vaka Ingito, Hakeho njina vuluka litavathano liange. ⁶Mukemo honi, Leka vana va Isaleli, Yange Kalunga. Njaku mitunditha muvu ndungo vua vaka Ingito, Amba na njaku mie cela ku zhili yavo, Njaku mio hiela muku leketha zhili yange, Amba nashli ya vipanga viange via ku hitha. ⁷Njika mitambula ange va venia mukonda mu vantu vange, Nange nji kapua Kalunga keni. Muka zhivuka ngueni, Ange nji Kalunga keni, Uzhe uami tundithile muvu ndungo muma voko ava ka Ingito. ⁸Njika muneha ku Cifuti cizhe cinja li tavelele kuci hana kuli Avilahama, Kuli Isaka, na kuli Yakomba, Njika mi hana co cika kala Cifuti ceni. Yange Kalunga," ⁹Omuo mua vileke Mosesa vana va Isaleli, Kuva mu toli lilile mukonda via va tundithile zhili vipanga via kulema via vundungo vivo pangele. ¹⁰Hakeho Kalunga Tata ua handekele na Mosesa, nguendi, " ¹¹Kaye uka leke Falao, Muene ua Ingito, Ecele vana va Isaleli linga vaye va tunde mu Cifuti cendi, " ¹²Mosesa ua handekele na Kalunga Tata, "Nga vana va Isaleli kuva nji tolililile, Vati Falao aka nji tolilila, Nthimbu oyo ange keci nji muka kuhandeka mua cili?" ¹³Kalunga tata ua handekele na Mosesa na Alone. Muene ua Ingito, A tuthule vana va Isaleli va tunde mu Cifuti ca ingito. ¹⁴Ava vakevo va kele mitue ya vinjivo via va Ishe yavo; Vana va Luvene, Vana va kuli vanga va Isaleli, Vakevo Hanake, Palu, Hezelone, na Kalimi. Ovu vuekevuo vushoko vua Luvene. ¹⁵Vana va Simeone vakevo Yemuele, Yamine, Ahande, Yakine, Zahale, na Shaulu vana va ukentu uamu Kanana, Ovu vuekevuo vushoko vua Simeone. ¹⁶Hano vana thono mazhina a vana va Levi, kuo lika nava tekulu nava tekuluila vavo. Vakevo ava Ngelesone, Kahate, na Melali. Levi ua kele nthimbu yayingi na muno noho ua hetele ku miaka 137. ¹⁷Vana va Ngelesone vakevo Livini na Sime, Mu cithemua cavo. ¹⁸Vana va Kohate vakevo Amelame, Izehale, Hevelone, na Uziele. KOhate ua kele na muono kuheta ku miaka 133. ¹⁹Vana va Melali vakevo Mali na Mushi. Ava va kele vaka cithemua ca Levi, Kumo lika na vana vavo, Nava tekulu vavo. ²⁰Amelame ua mbatele Yokevende, Nshongo ya Ishe. Uamu hanene vanike va vali Alone na Mosesa. Amilame ua kele na muono noho uaka tulile muono uendi na miaka 137. ²¹Vana va Izehale vakevo Kola, Nefenge, na zikili. ²²Vana va Uziele vakevo, Misiale, Elezafane, na Sitili. ²³Alone ua mbatale Eliseva, muna Aminandave, mukuluntu va Nasene uamu hanene vanike ava Nandave, Avihi, Eleazale, amba Itamale. ²⁴Vana va Kola vakevo Asile, Elekana, na Aviasafe. Ava va kevo vavu shoko vua Kolahite. ²⁵Eleazale muna Alone, ua mbatele umo ua vantu uava mpuevo ua Putiele. Ua themene Finehase. Ava va kevo va kele mutue ya vinjivo via va Ishe yako mukati kava Levita, Kushuama kumu shovo uavo. ²⁶Vamala ava vavali va kevo Alone na Mosesa vazhe va lekele Kalunga tata, "Tunditheni vana va Isaleli mu Cifuti ca vaka Ingito, kuhitila muvi mbunga viavo via va mala vazhe vaka kulua nzhita." ²⁷Alone na Mosesa va handekele na Falao, Muene ua vaka Ingito, ave cele va tundithe vana va Isaleli mu Ingito. Ava vakevo vazhe vene va Mosesa na Alone, ²⁸Omuo mua handekele Kalunga Tata na Mosesa mu Cifuti ca Ingito, ²⁹Uamu lekele nguendi, "Yange Kalunga. Kaleke Falao, Muene ua Ingito, Vioshe vinji ka kuleka. ³⁰Vuno honi Mosesa ua handekele na Kalunga Tata," Ange kunji zhiva mo ku handeka, mukonda vika Falao aka nji tolilila ange?!

7

¹Kalunga Tata ua lekele Mosesa," Tala, Njina kupuitha ngue U Kalunga kumesho a Falao. Alone mu kuluntu uove aka kala ka Polofeto uove. ²Uka handeka viose vinji ka kutuma uka vi handeka. Alone mukuluntu uove aka handeka na Falao linga ake cele vana va Isaleli vaka tunde mu cifuti cendi. ³Vuno honi njika koletha mbunge ya Falao, amba njika panga vi muetho via vingi mu nzhili yange, vi komo ketha via vingi, Muimbo lia vaka Ingito. ⁴Vuno honi Falao kaka ku tolilila, ngoco njika haka mavoko ange hali vaka Ingito naku tuhula mbunga yava mala vaka kulua, Vantu vange, vantu vamu Isaleli, Kuva tunditha mu Ingito muvi panga via kadhutiko ka kama. ⁵Vaka Ingito vaka zhivuka nguavo ange nji Kalunga

tata munji ko lola livoko liange hali Ingito naku tunditha vana va Isaleli mukati kavo.⁶Mosesa na Alone va pangele ngoco; Pangele ngue muzhevene mua va tumine Kalunga Tata.⁷Mosesa ua kele na miaka makumi atanu na atatu, na Alone ua kele na miaka makumi atanu na atatu na miaka itatu muva ka handekele na Falao.⁸Kalunga Tata ua handekele na Mosesa na laone, ⁹"Omuo muaka handeka neni, " Pageni cikomo uetho; Keho uka leka Alone, Tambula mpango linga umbile hanthi kumesho a Falao, linga lithindumuke Linoka."¹⁰ Hakeho Mosesa na Alone va ile kuli Falao, vaka pange ngue mua va lekele Kalunga tata. Alone ua mbilile mpango yendi hanthi kumesho a Falao na vantu vendi ngoco ya himpukile linoka.¹¹Hakeho Falao ua thenene vaka mana navi mbando vendi. Vapangele vi komo ketha via kulitha kuhitila muma mbanda avo.¹²Nkala umo uavo uo mbilile mpango yendi hanthili ngolo mpango yali thindumuka linoka. Hakeho honi mpango va Alone yamina mina manoka avo.¹³Mbunge ya Falao ya kolele. nguo kava tolilile, ngue vene muava lekele Kalunga Tata.¹⁴Kalunga Tata ua lekele Mosesa," Mbunge ya Falao ya kala, amba yove viana kue cele vantu vange linga vaye,¹⁵Kayeni kuli Falao cimene muaya ku ndungo. Kemane kunshongo linga uka liuane nendi, Keho ka kuate muli voko liove mpango yizhe ya lithindumukile linoka.¹⁶Muleke nguove," kalunga tata, Kalunga uava Hevulu, Nanji tumu kuli ove nja kuku leka," Ecelo vantu vange linga vaye linga vaka nji pangele makati kami thenge. Noho hanthimbu ino kuua nji tolililile," ¹⁷Kalunga tata na handeka evi; Mukonda lia evi uka njizhivuka nguove yange Kalunga tata njika pupa ha mema amu ndonga na mpango evi yili muli voko lia nge, Keho mema aka lithindumuka manina. ¹⁸Vansi voshe vali mu ndonga va kathsa, na ndonga nayo yika nika. Vaka Ingito kuva katha kunua mema amu ndonga eyi.¹⁹Hakeho Kalunga tata ua handekele na Mosesa, " Leka Alone, "Tambula mpango yove keho uovole livoko liove kumema a vaka Ingito, Naku vindonga viavo, vishali, vindama, namu vindama via kufukila vansi, linga mema avo apue maninga panga evi linga mu Cifuti cavo mukale maninga halivu lioshe lia vaka Ingito, namu vitenga viavo via kuhaka mema amba mu mavue."²⁰Mosesa na Alone va pangele ngue muzhe muava tumine Kalunga tata. Alone ua kakule mpango amba ua ipupa ha mema amu ndonga, Mu mesho a Falao na vantu vendi. Mema oshe amu ndonga ali thindumukile maninga. ²¹Vansi vamu ndonga vathsile, ndonga nayo ya valekele kunika. Vaka Ingito kuva thele kunua mema amu ndonga, Amba maninga aco akele mu Cifuti coshe cava ka Ingito. ²²Vuno honi vimbanda vamu Ingito vapangele vilinge via kufua ngoco nama mbanda avo hakeho mbunge ya Falao ya kolele, Keho ua via nene kutolilila Mosesa na Alone, ngue muzhe mua handekele Kalunga Tata nguendi," Muvi kapua.²³Hakeho Falao ua tengulukile ua ya muimbo liendi. Ka hakele mbunge yendi kuvi linge evi. ²⁴Vaka Ingito voshe va hindile kushongo ya Ndonga va tundeke mema aku nua, Vuno honi kuva thele kunua mema amu ndonga ayo vavenia. ²⁵Matangua atanu na avala ho kuna ya thindumuthile Kalunga Tata mema amu ndonga muku a Puitha maninga.

8

¹Hakeho Kalunga Tata ua lekele Mosesa," Kaye kuli Falao uka muleke," Kalunga tata na handeka evi; "Cele vantu vange vaye linga vaka nji pangele yange. ²Nga u viana kuve cela, Njika haka manjunda mu Cifuti cove coshe. ³Ndonga ika shula na mandjunda, Vaka kanduka va kuya mu membo eni, Muvi njivo via ku kotha, na havi mbete vieni. Vaka ya namu vinjivo via vaka kuku pangela. Vaka ya ku vantu vove, namu vioto viavo, namu malonga aku pangela mboloto. ⁴Manjunda aka kulutha, Aka lutha vantu vove, Aka lutha na vundungo vove."⁵Kalunga Tata ua handekele na Mosesa," Leka Alone," Olala livoko liove na mpango yove ha ndonga, Havi shali, na muvi ndama, Keho tuma Manjunda mu Cifuti coshe ca vaka Ingito."⁶ Alone uo luele livoko liendi ha mema avaka Ingito, Keho manjunda a tuhukile ngoco a fuikile livu lioshe lia vaka Ingito. ⁷Vuno honi vimbanda navo va pangele vikomoketho avio nama mbanda avo; Va tumine manjunda mu Cifuti ca ingito.⁸Hakeho Falao ua thanene Mosesa na Alone keho uava leka," Lambeni kuli Kalunga ueni linga a tundithe manjunda kuli yange anku vantu vange. Ambe nji kecela vantu linga vaye, linga vaka zhambe Kalunga kavo."⁹Mosesa ua lekele Falao," Uli na mpoko ya kunji leka nthimbu nji kulombela ko yove, Vandungo vove, Vantu vove, Linga manjunda va atanduthile kuli yove, na muvi njivo vieni, keho akale lika mundonga."¹⁰Falao ua handekele," Imene. "Mosesa ua handeka," Vipue ngue omuo muna ahndeka, Linga uzihvuke nguove ua hiko na ua kulifua Kalunga tata, Kalunga uetu. ¹¹Manjunda aka tunda ko kuli yove, muvi njivo vieni, kuva ndungo vove, Naku vantu vove. Vaka kala lika mundonga."¹²Mosesa na Alone va thile Falao. Kuna hu Mosesa uaka lombela kuli Kalunga Tata kutuala ku manjunda a nehele kuli Falao.¹³Kalunga Tata ua pangele ngue muzhe mua lombele Mosesa; Manjunda a thsile muvi njivo viavo, Ku vitungu, namu mehia. ¹⁴Vantu va ahaka muvi ntumbo, Kunahu Cifuti coshe ca nikile. ¹⁵Vuno honi omuo mua muene falao nguendi, na uana ou huimino, ua koletthele mbunge yendi, katolilile va Mosesa na Alone, ngue muzhe mua va lekele Kalunga Tata nguendi, Muaka panga.¹⁶Kalunga Tata ua lekele Mosesa," Leka Alone, 'Olola mpango yove keho u ipupe mu mbundu ha livu linga ipue vishume mu cifuti cose ca Ingito."¹⁷Vapange ngoco. Omuo muo luele Alone livoko liendi na mpango yendi linga apupe ha mbundu yaha livu, vushume vue zhile ku vantu naku tuthitu. Mbundu yoshe ya puile vushume mu Cifuti coshe ca Ingito.¹⁸Vambanda navo ve thekelele ko na mumbando avo nguavo navo vapange vushumem Vuno honi kuva via thele. Hakeho honi vushume vua kele ha vantu naha tuthitu. ¹⁹Ngoco vimbanda va handekele na Falao," Evi via muli voko lia Kalunga tata," vuno honi mbunge ya Falao kathi ya kolele, ua via nene kuva tolilila. Vapuile ngue muzhe mua vitumbuile Kalunga tata nguendi muvi kapua.²⁰Kalunga Tata ua lekele Mosesa," Katuka cimene mene linga uke mane kulutue lua Falao mua kaya ku ndonga. Kamu leke 'Kalunga tata na handeka evi; Ecela vantu vange linga vaye linga vaka nji thsikamene yange. ²¹Vuno honi amba ku uecela vantu vange linga vaye, Njika tuma mbunga yavi nzhinzhi hali yove, vandungo vove, naku vantu vove, naku vizhivo vieni, Vinzhivo via vaka Ingito vika shula navi nzhinzhi, na hali have kuimana haka shula navi nzhinzhi.²²Vuno honi hali tangua olio vene njika tepa ko limbo lia

Ngosena muimbo lizhe livu kala vantu vange, Linga keci muka kale vinzhinzi muimbo lizhe. Evi njika vipanga linga uka zhivuke nguove yange Kalunga Tata njili mu Cifuti eci. ²³Njika tepetha hakati ka vantu vange na vantu vove. Eci cimuetho ca ndzhili yange njika cipanga imene, "" ²⁴Kalunga Tata uapangele ngoco, keho vimbunga via vinzhinzi viezhile ku njivo ya Falao naku vi njivo via vandungo vendi. Cifuti coshe ca Ingito ca kele nabi nzhinzi, na livu lia mu Ingito lia vihile mukonda lia vimbunga via vinzhinzi. ²⁵Falao ua thanene va Mosesa na Alone uava leka nguendi, " Kayeni, Jambe Kalunga ueni mu Cifuti ceni." ²⁶Mosesa nguendi, " Kuvuaha kuahi etu tupange vilinge via kala ngoco, Mukonda vi Jambo vitu ka hana kuli Kalunga uetu via pua vilinge via ku viha kuli vaka Ingito. Nga tu hana vi Jamba vietu mu mesho ava ka Ingito vikevio naua via pua via kuvuha kuli vaka Ingito, kuva ku tuashanga mavue ndi? ²⁷Kuahi, Ikeyo ngila yamu tangua atatu ya kuya mumu thenge linga tuka hane vijambo vietu kuli kalunga Tata, ngue muva na tumu. ²⁸Falao nguendi, " Njika mia cela linga muye muka Jambe Kalunga ueni mumu thenge. Kunahu lika keti muye hale mua kama. nji lombeleni ko." ²⁹Mosesa nguendi, " Hanthimbu inji tunda kuli ove, njika lomba kuli Kalunga Tata linga mbunga yavi Nzhinzi yiku tunde, Falao, Nava ka kuka pangela na vantu vove imene. Kehoni keti uva pangethe havu ngungu naua muku va vindika kuya linga vaka Jambe kalunga uavo. ³⁰Mosesa ua tuhukile atunde kuli Falao hakeho ua ile aka lombe kuli Kalunga tata. ³¹Kalunga Tata ua lingile ngue muzhe muamu lekele Mosesa, ua tundithile mbunga yovi Nzhinzi kuli Falao, Kuli vaku kumu pangela, naku vantu vendi. Nambe umo ka thupilekp. ³²Vuno honi Falao ua kolethele mbunge yendi ha nthimbu eyi na, Kehoni katavele kue cela vantu linga vaye.

9

¹Hakeho Kalunga Tata ua lekele Mosesa, " Kaye kuli Falao uka muleke Kalunga Tata, Kalunga uava Hevulu, na handeka evi; Ecela vantu vange linga vaye linga vaka nji pangele yange." ²Vuno honi uviana kuve cela linga vaye, nga nthimbu una vakuatela. ³Hakeho livoko lia Kalunga Tata lika neha vuvezhi vuaku viha kuvi muna vieni vazhe vali mumu thenge ha tuvalu, ha vimulu, ha tumelu ha vingombe, na ha matanga; naha vimbunga. ⁴Vuno honi Kalunga aka haka katepetho hakati ka vimuna via vana va Isaleli na vimuna via vaka Ingito kulingila vimuna via vana va Isaleli keci hathse nambe umo. ⁵Kalunga tata ua hakele nthimbu, " Muli tangua lia imene nja kupanga vilinge evi muimbo lino. "" ⁶Kalunga Tata ua pangele vilinge evi litangua lia ku shuamako; Vingombe vioshe via vaka Ingito via hsile, vuno honi uahi ua tshileho ha tuthitu tua vana va Isaleli, nambe kathitu umo. ⁷Falao ua taluluile vuino, taleni, na umo uahi na tuthitu va vana va Isaleli ua thsile. Vuno honi mbunga yendi ya kolele, ngoco kecelele linga vaye. ⁸Kehoni Kalunga Tata ua lekele Mosesa na Alone, "Tambuleni ku tuhia, yove, Mosesa, Muashe lito liaco mu mpundzhi nthimbu oyo endi Falao kutala avi tala na mesho endi. ⁹Lito olio lika pua mbundu ya indende ha livu lioshe lia vaka Ingito. Vika nehetha vimbulu navi mbandu ku vantu na kutu thitu mu Cifuti cose cava ka Ingito. ¹⁰Hakeho Mosesa na Alone vatambuile lito ku tuhia vemana kulutue lua Falao. Hakeni Mosesa ua shele lito muilu mu mpunzhi. Lito lia nehele vimbulu navi mabndu ku vantu naku tuthitu. ¹¹Vimbandu ku vathele kupanga vimpata na Mosesa mukonda lia vimbulu, vimbulu via kele hali vakevo na hali vantu voshe vamu Ingito. ¹²Kalunga Tata ua kolethele mbunge ya Falao ngoco Falao katoli lilile va Mosesa na Alone. Evi ngue vizhe Kalunga tata ua lekele va Mosesa na Alone nguendi muaka panga Falao. ¹³Ngoco Kalunga Tata ua lekele Moseesa, " Katuka cimene mene, kemande kulutue lua Falao, Uka muleke; Kalunga Tata, Kalunga uava Hevelu, Nahandeka evi; " Ecela vantu vange linga vaye vaka nji pangele yange. ¹⁴Mukonda hanthimbu eyi njika tumama vezhi aku vihia hali yove vavenia, hali vandungo vove na hali vantu vove. Njika panga ngoco linga muku zhivuke nguveni uahi ua litua nange hanthi hoshe. ¹⁵Nthimbu nga njinolola lazha livoko liange njiku kuithe hamo na vantu vove na vuvezhi, Amba na nga njina kutunditha mo mu Cifuti. ¹⁶Vuno honi omuo lia konda eyi njina kucecelela uyoye; Kulingila njiku leketha nzihili yange, Linga lizhina liange va lia mbulule kushe kua lenga Cifuti. ¹⁷Ove kanda una lituntula kuli vantu vange muku zheneka ku vecela linga vaye. ¹⁸Uvueni! Himene ha nthimbu ino njika tuma mphunzhi ya kama izhe kanda va mone lumu mu cifuti ca Ingito kutunda haca valeka noho hanthimbu ino. ¹⁹Hano honi, tumeni vamala va kunguiye vi muna vieni na vilinga vioshe viamu neha eni kumu hela ua cili. Nkala mumala na tuthitu vali mu mehia vasha kumua nehele hembo, mpunzhi yakama ikezha hali vakevo, avo na kathsa. ²⁰Hakeho vazhe vava ndungo va Falao vatavele mulizhi lia kalnga Tata va zhambuile vaka nehe vandungo vavo na vufuko vuavo mu membo avo. ²¹Vuno honi kuli vazhe kuva tavele mpundu mulizhi lia Kalunga tata ve celele vindungo via vo na vimuna viavo mume hia. ²²Hakeho Kalunga Tata ua lekele Mosesa, " Olola livoko liove muilu linga kunoke nyonzhi yamavue mu cifuti cose ca Ingito, ha vantu na tuthitu, Amba ha nkala mbuto yamu lihia mu cifuti ca Ingito. ²³Mosesa uo luelue mpango yendi muilu, Amba Kalunga Tata ua tumine mihianto, mavue, na mihianto yaku uemuna ha livu. Ua nokothele naua nyonzhi yamavue mu Ingito. ²⁴Ngoco kua kele mavue na mihianto ya kuli vandakana na nyonzhi yamavue, ya kama, izhe kanda yikale lumu mu Ingito kuvaleka haya valeka kupua cifuti. ²⁵Mu Cifuti coshe ca Ingito, nyonzhi yakama ya mavue ya tshile vilinge vioshe mu mehia, vantu na tuthitu. Nyonzhi ya tshihile mbuto yoshe mu mehia amba ya pokuezhele viti vioshe. ²⁶Kuvanga mu cifuti ca Ngosene lika muzhe muva kele vana va Isaleli, Mukemo kumua kele nyonzhi yamavue. ²⁷Hakeho Mosesa ua tumine va mala vakathane Mosesa na Alone. Ua handekele navo, " Njina panga vupi nthimbu ino. Kalunga Tata ua shungama, Amba na ange na vantu vange tuva kuvuha. ²⁸Lombeni kuli Kalunga Tata mukonda mihianto yakama na mavue ana tuva kanena. Njika miecela linga muye, Amba kumu kakalamo na muno. ²⁹Mosesa uamu lekele, "Hanthimbu yoshe inji ka tuhuka muimbo lino, nji kolola mavoko ange kuli Kalunga Tata. Mihianto ika likela, amba kuku ka kala naua mavue. Mungila eyi uka zhivuka nguove mavu oshe a kundama kuli Kalunga Tata. ³⁰Vunoni kuli yove na vindungo vove, njinedthiva nguange koua thingimikie Yehova Kalunga kove. ³¹Hano liniu na Savanda via vihile, Mukonda Sevanda ya kulile amba liniu ya temuine. ³²Vuno honi masha na

Sepeleta kuvua vihile mukonda via kulile kupua mbuto yaku kotokela.³³ Omuo Mosesa ua thile Falao na limbo lizhe, Uo luelue mavoko endi kuli Kalunga Tata; Mihiato na mavue ali kelele, na nyonzhi kuya nokele na.³⁴ Omuo mua muene Falao nguedi nyonzhi, mavue, na mihiato vina likele, Ua pangele vupi na amba ua kolethele mbunge, Mumo lika nava kavipanga vendi.³⁵ Mbunge ya Falao ya kolele, Umba hakeho ua vianene kue cela vana va Isaleli linga vaye, ngue muzhe Kalunga Tata ua handekele kuhitila muli voko lia Mosesa.

10

¹Kalunga Tata ua lekele Mosesa, "Kaye kuli Falao, mukonda njina koletha mbunge yendi na vimbunge via vaka vipanga vendi njina panga evi linga uji lekethe vimuetho via nzihili yange mukati kavo. ²Evi njina vipanga na linga neni mua kuleketheko vana veni nava tekulu veni vilinga vinji na panga, Kutuala munji na pangethelamo vaka Ingito navu kalu, Amba vati munji na hana vikomoketho via nzihili yange mukati kavo. Mungila eyi muizhiva nguene yange Kalunga Tata."³ Ngoco Mosesa na Alone va ile kuli Falao vaka muleka, "Kalunga Tata, Kalunga uava Hevelu, na handeka evi; Nthimbu yaku pua kuiko uka viana kuli kehetha kuli ange? Ecela vantu vange linga vaye linga vaka uji pangele yange. ⁴Vuno honi nga uviana kue cela vantu vange linga vaye, tolilila, Imene njika neha vimbimba mu cifuti cove." Vaka fuika livu lioshe keho na umo uahi aka mona livu va kalia vi thupo zizhe vioshe vio voku kunyonzhi yamavue. Va kalia na nkala citi ca shoka mu mehia eni. ⁵Vaka shulitha vi njivo vieni, via vaka vipanga veni, Amba via vaka Ingito voshe vilinge vizhe nambe isho nambe vakuku yove vava mala kanda vavi mone lumu, Via via mona kutunda litangua livezha hanthi na hano ha tuendela." "hakeho Mosesa ua tuhukile ua tundilw kuli Falao. ⁶Vaka vipanga va Falao va handekele nendi," Ntimbu ya kupua kuiko mumala ou apua vishoti kuli etu? Ecela vana va Isaleli linga vaye linga vaka pangele Kalunga uavo. Nolo vene unongonone nguove Ingito ina vihia?" ⁷Mosesa na Alone vava nehele na kuli Falao, uzhe ua handekele navo, "Kayeni muka pangele Kalunga ueni. Vuno honi vantu muka vaka ya?" ⁸Mosesa ua kumbuluile, "Tukaya va vanike vetu na vakuluntu vetu, na vana vetu vava mala na vana vetu vava kentu. Tukaya na vimbunga via tuzhila na matango avi muna, Mukonda tuka panga cipito ca Kalunga Tata." ⁹Falao ua handekele navo, "kayeni mukemuo vene Kalunga tata akale neni, nga njika mitavethela linga muye na vana veni vava ndende nao vakaye. Taleni, muli navi thinganieka via kuvihia mu mana eni. ¹⁰Kuahi! Kayeni, muva mala mala lika mukati keni, linga muka pangele kalunga tata, mukonda ovio vikevio vimu tonda." hakeho va Mosesa na Alone vava tundithile kumesho a Falao. ¹¹Ngoco Kalunga Tata ua lekele Mosesa, "Olola livoko liove halivu lioshe lia vaka Ingito kutaleketha ku vimbimba, linga vaka luithe livu lioshe lia Ingito naku lia vishoka vioshe, navizhe vithupo via thupa ku nyonzhi ya mavue." ¹²Mosesa ua luele mpango yendi halivu lia vaka Ingito, ngoco Kalunga Tata ua nehele mpunzhi yaku tunda kuku kia kua litangua halivu lizhe litangua lioshe na mathsiiki Omuo mulia lale litangua kuci mene impunzhi ije vene ya nehele vimbimba. ¹³Vimbimba va ile halivu lioshe lia Ingito amba na vatambuile vi nkandela vioshe via cifuti ca Ingito. Kanda va mone lumu vimbimba via kupua omuo mu cifuti ca Ingito, Amba na viahi via kufua ngeci vika kala ko na nambe kuma tangua aku lutue. ¹⁴Va fuikile helu lia livu lioshe amba livu nalio lia zhivalelle. Valile mbuto yoshe mu cifuti coshe na vishuka vioshe uua ku viti vije via thupile ku nyonzhi ya mavue. Mu Ingito yoshe cahi ca thupilemo ha muomu, Nambe nkala citi nambe mbuto yamu mehia. ¹⁵Ngoco Falao ua tahanene vuathi-vuathi va Mosesa na Alone Amba uava leka nguendi, "Njina panga vupi kuli Kalunga ueni na kuli eni. ¹⁶Hano ngoco, uji tundithileniho vupi vuanze nthimbu ino, Amba na lombeni kuli Kalunga Tata, Kalunga ueni linga atunditha kuthsa eci kuli ange. " ¹⁷Hakeho Mosesa ua tuhukile ua ile kutunda kuli Falao ngoco uaka vundilile kuli Kalunga Tata. ¹⁸Kalunga Tata ua tumine mpunzhi ya kama ya nzihili ya kutunda kuku toka kualitangua ya kakula vimbimba ngoco yaka vumbila mu ndonga ya Mahongo. Mbimba na umo uahi ua thupile mu cifuti coshe ca ingito. ¹⁹Vuno honi Kalunga Tata ua kolethele mbunge ya Falao, ngoco Falao katavele kue cela vana va Isaleli linga vaye. ²⁰Ngoco Kalunga Tata ua handekele na Mosesa, "Olola livoko liove mulu linga mukale mithithi mu Ingito yoshe, Mithithi ije ivovua." ²¹Mosesa uo luele livoko liendi mulu, Hakeho kua kele mithithi yaku hima mu cifuti coshe ha matangua atatu. Uahi ua thele kumona mukuavo, ²²Uahi ua thile limbo liendi ha matangua atatu. Nambe ngoco, Vana va isaleli voshe va kele mumu tana kuzhe kuoshe kuva tungilile. ²³Falao ua thanene Mosesa keho ua handeka, "Kayeni muka pangele Kalunga Tata. Nambe va vushoko vueni vaye neni navo, Vuno honi vimbunga na matanga avu fuko vueni vikevio lika vika thala." ²⁴Vuno honi Mosesa ua handekele, "Tutavethele tu kale navi jambo na vihana vikuavo via kuthimika linga tuka vihane kuli Kalunga Tata, Kalunga uetu. ²⁵Vingombe vietu navio noho viye netu; nambe likondo nalimo liahi lika thala kunima. Mukonda tuva tuala linga tuka pangela Kalunga Tata, kalunga uetu, Mukonda kutue zhivile ngueto na vika tuka pangela Kalunga Tata noho tuka hete kuje. ²⁶Vuno honi Kalunga Tata ua kolethele mbunge ya Falao, ngoco ka vecelele linga vaye. ²⁷Falao ua handekele na Mosesa, "Tunda kuli ange! Linyunge ku chilinge cimo, nguove keci uka uji mone na, Mukonda litangua lioshe liu ka mona ci hanga cange, Uka thsa." ²⁸Mosesa uendi, "Yove va venia una vihandeka. Kunji kamono ci hanga cove na."

11 ¹Ngoco Kalunga Tata ua lekele Mosesa, "Kanda kuli vuvezhi vumo vunji ka neha hali Falao na Ingito. Kunima yaco, aka miecela linga muye mutunde muno. Omuo mua ka miecela linga muye, aka misheka-sheka nanzhili yoshe muku mitundithilila mu cifuti cendi. ²Lekeni, vantu nguene nkala mumala na nkala mpuevo alomba muhiato uendi Palata nambe olu," ³Nthimbu eyi Kalunga Tata na lingitha vaka Ingito linga vakale navuthona vua kuneha ciyulo kuvi mbunge viavo. Muku vuezhako, mumala uzhe Mosesa ua puile muka vu cili mumesho avaka kupangela Falao naku vantu vamu Ingito. ⁴Mosesa ua handekele, Kalunga Tata na handeka evi; "Mukati kama tshiki njika hita mu Ingito. ⁵Vanike voshe

vakuli vanga mu Ingito vaka thsa, Kutundilila kuli muna ua kuli vanga ua Falao, uzhe ua tumama mu cipundi cavu muene, kutuala kuvana voshe vakuli vanga vavi ndungo viavo vava mpuevo vazhe vali kunima muku tua vunga, amba kuvana voshe va kuli vanga vavi muna viavo.⁶Hakeho ku kuzhe kuli tetela kua kama mu Ingito yoshe, Kuzhe kanda va mone lumu na kuli tetela kuaco kuku ka kala ko na. ⁷Vuno honi nambe katali na umo uahi aka vuozha nambe umo ua vantu va Isaleli, Akale muntu ndi kathitu. Mungila eyi muka zhivuka ngueni ange nji panga neni nava ka Ingito muvi ngila via kuli tepa. ⁸Voshe vaka kumi pangela, Falao, Vakeja kuli ange na kutua mavuli avo. Vaka handeka, "Kaye, Yove na vantu voshe vaka kuku shuama!" Kunima yaco"njika tuhuka," Ngoco ua tuhukile atunde kuli Falao navu kalu vua kama. ⁹Kalunga Tata ua lekele Mosesa, " Falao kaka mitolilila. Evi kulingila njika pange vikomoketha via vingi mu Ingito." ¹⁰Mosesa na Alone va pangele vikomoketho via kama kumesho a Falao. Vuno honi Kalunga Tata ua kolethele mbunge yendi ngoco Falao kecelele vantu va Isaleli va tuhuke mu cifuto cendi.

12

¹Yehova uahandekela na Mosesa na Alone mu cifuti ca Ingito. Nguendi, " ²Kuli yeni, ngonde ino ikeyo vushangumukilo vua vingonde, ngonde yakulivanga kuliyeni.³Lekeni lukungulukilo lua Isaleli, mulitangua liamu likumi lia ngonde ino nkala uoshe alikuatela muna injui nambe muna mpembe nkala njivo ivipange, muna injui kunkala njivo. ⁴Amba njivo ya indende muakama kuinjui, nendi namukuavo mavalihatela vanone nthitu ya injui nambe ya munampembe ije iuania muvantu voshe. Nkala uoshe a uane ko linga alie, keho vatambule ntsitu yaingi linga vva lithe voshe.⁵Muna injui nambe mpende uoe keci akale nambe na citonio, akale muna cidhamba ua muaka umo. Muka nona ho umo ua injui nambe impembe. ⁶Muka amuhaka noho litangua lia mu likumi na avana angonde oyo.Keho mbunga yoshe ya Isaleli inapande kuthsihia tuthitu otu kucinguedhi. ⁷Muapande kutambula maninga amo linga muakuite kuvipanga na kuvivuliko via njivo ovio vimu kalila nthitu. ⁸Muapande kukalia nthitu yaco kuvuthsiki, mumukamona mbangelo kuyoca hacoto. Mukailia nambolo yakunjeneka kuthinina navihemba via kushasha.⁹Keci mukailie halikaliyo nambe kukaitelaka. Vuno, muka yoca hacoto na mutuo uaco, mahindi na mutu. ¹⁰Keci muthedheho muthedha nambe umo nakucimene. Mithedha mua pande kuithsimika kucimene. ¹¹Omu mukemo mumu na pande kuilia: nakulidhitika miva muvimbunda vieni, navinkuaku ku mianja yeni, namulomu mulivoko lieni muapande kuilia vuathi-vuathi. Muomu yikeyo pasovala ya Yehova.¹²Yehova nahandeka evi nguendi: njikenda mucifuti ca Ingito vuthsiki vuaco na kuthsihia va mbeli voshe va vamala natuthitu tua cifuti ca Ingito. Njikaneha kashitiko ku tulunga tua mu Ingito. Yange Yehova. ¹³Maninga akapua cileketho havinjivo vieni mukuija kuange kuli yeni. Munji ka mona maninga, njika mituvakana munji ka katukila cifuti ca Ingito. citumbula eci kucikenji kuli yeni na kumi vihitha yeni. ¹⁴Litangua eli lika pua lia kama kuli yeni, lije limu ka vuluka ngue cilika ca Yehova. Likakala lishiko lieni nthsimbu yoshe, mu mema a vantu veni voshe, evi vimumona litangua lia lelo.¹⁵Muka lia mbolo yakunjeneka kuthinina matangua mutanu na avali. Litangua liambangelo mukatuhitha hingo muvinjivo vieni. Nkala uoshe a ka lia mbolo ya hingo tunde litangua lia mbangelo noho lia li mucitanu na avali, muntu ouo muna pande kumuteteko ku Isaleli. ¹⁶Kulitangua liambangelo kukakala lukungulukilo luange, na litangua lia mucitanu na avali kukala lukuavo naua. uahi aka panga mumatangua oo, kutundithako kuteleka lika nkala uoshe alie. Ovio vikevio lika vipanga vimu kapanga.¹⁷Munapande kuka takametha cilika eci ka mbolo yakujeneka hingo muomu likelio litangua eli likelio linja tunditha vantu veni, vimbunga na vimbunga, mu cifuti ca Ingito. Keho munapande kutaka metha litangua eli mu memo eni oshe . Eli likapua lishiko lieni. ¹⁸Muna pande kulia mbolo ya kuthinina kushangumuka kucinguedhi litangua lia mulikumi a auana angonde ya kulivanga mu muaka, noho kucinguedhi ca litangua lia makumi avali nalimo lia ngonde.^{19,20}Mumatangua oshe mutanu na avali, keci mukakale nahingo muvindjivo vieni. Uoshe aka lia mbolo ya hingo vana pande kumutetako kumuyati ua Isaleli, cikale ngedhzi nambe mundambo ua mucifuti. Keci mukalie navimo viahi viakupangetha hingo. Kuoshe kumukatamama, yemu ka lie mbolo ya kujeneka hingo."²¹Keho Mosesa uathanene vakuluntu va Isaleli na kuvaleka nguendi, " yemuye muka hanguleho dhinjui nambe hia hinike vije vikatha kulitha vinjivo vieni keho thsihieni ho njui ua pasovale. ²²Keho muka tambula kacifuta ka cithampo naku ka mbuitika mumaninga amulilonga. Keho muka kuita maninga ahalilonga helu lia vivuliko via vikolo nahavipampa. Naumo ueni uahi aka tuhuka cikolo canjivo yendi noho cimene.²³Muomu Yehova aka hitamo nakukatukila va ka Ingito. muamona maninga helu lia vivuliko via vikolo vieni na ha vipampa vivali via vikolo, a ka tuvakana vikolo vieni keho kaka tavathela muka kuvihitha aka mikatukile kuvinjivo vieni.²⁴Muapande kutakametha cilika eci. Eci cika pua lishiko lieni navana veni. ²⁵Mumukakovala mucifuti cije caka mihana Yehova, ngue muavitumbula kuvipanga, muna pande kuka niunga ngila eyi ya kulemetha kua ngeci. ²⁶Muva kamihula vana veni nguavo, ' vika kuna langunuka kulemesa kuageci?' ²⁷Keho mukavaleka ngueni, ' cikombelo ca pasovale ya Yehova, muomu Yehova uahitile kuilu lia vinjivo mu Ingito mua katukilile va ka Ingito. Ue celelele membo etu." Keho vantu vathsikamene nakulemetha Yehova. ²⁸Vana va Isaleli vaile na kupanga vuino ngue mua shikile Yehova kuli Mosesa na Alone.²⁹Kuakele vuthsiki vumo Yehova ua thsihile vimbeli vioshe mucifuti ca Ingito, kutundilila ku mbeli ya Falao, ou ua kuvumuene vuendi, noho kumbeli ya muka kamenga na vimbeli vioshe via vangombe. ³⁰Falao ua katukile vuthsiki yikeye vangamba vendi, na vaka Ingito voshe. Mu Ingito voshe. Mu Ingito muakele kulila kuakama, muomu kumuakele njivo ya jenekele mukakuthsa. ³¹Falao uathanene va Mosesa na Alone vuthsiki na kuvaleka nguendi, " katukeni, tundeni mukati kavantu vange, neni nava Isaleli. Yemuye, lemeseni Yehova, ngue mumua handekele kuvipanga. ³²Tambuleni malimba navihambo, ngue mumua handekele, keho yemuye, nange njivedhikitheni ko." ³³Vaka Ingito vadhambuile muakama kuvasheka mucifuti, muomu va handekele nguavo, " vanga tuvavoshe tuthsa."³⁴Keho vantu mukemo muva tambuile vitika viavo keho kuva

hakeleko hingo. Vitikilo viavo vavi kutilile muvidhala viavo nahavithisili viavo. ³⁵Ngeci honi vantu va Isaleli vapangele ngue muava lekele Mosesa. ³⁶Yehova ualingithile vaka Ingito vayongole kutoketha va Isaleli kuvimbunge. Mukemo vaka Ingito muavahanene viosehe viva yonguele. Mungila eyi, mukemo muva maneneko va Isaleli naka Ingito. ³⁷Vana va Isaleli va tundile ku Lamese vaye ku Sukote. avo vakele vamala vakaupua ku 600,00 va ka kuenda hamavu, mukuvuendha kuvakentu na vanike. ³⁸Na vantu vavengi-vengi. ³⁹Vocele mbolo yakujeneka hingo ku vitika viva hituile mu Ingito. Kumua kele hingo muomu vavatuhiithile mu Ingito keho kuvakele malanga akuvuahetha viakulia. ⁴⁰Va isaleli vatumamene mu Ingito miaka 430. ⁴¹Kukuhua kua miaka 430, halitangua olio vene, vimbunga viosehe via Yehova va tuhukile mu cifuti ca Ingito. ⁴²Vukevuo vuakele vuthsiki vua kukala lika mumesho, linga Yehova ava tundithe mucifuti ca Ingito. ovu vua kele vuthsiki vuaNjambi kuli vana va Isaleli kuliniunga muaya memo avo. ⁴³Yehova uahandekela na Mosesa na Alone nguendi, " ano akeo mashiko a pasovale : Ngendhzi uahi aka lieko. ⁴⁴Vuno honi, nkala ka Isaleli ua ndungo, uva landa na vimbongo, kuatha alieko kunima ya kumulovola. ⁴⁵Vangedhzi na vangamba va kufueta keci valie nambe cakulia cimo. ⁴⁶Viakulia muka vilila munjivo. Enico keci mukatuhithe mbunda munjivo, keci naua muka pokle nambe cithsihia cayo. ⁴⁷Miyati yoshe ya Isaleli vana pande kuniunga cilika . ⁴⁸Nga muli na ngendhzi ua tumama neni keho ayongola kutala pasovale ya Yehova, vushoko vuendi vuoshe vua vamala vana pande kuvulovola. Keha eja akutala. Akufua ngue vantu vava nehela mucifuti. Vuno honi uahi ua kujeneka kulovoka akalia kuviakulia. ⁴⁹Lishiko eli lika panga ku vantu voshe vana nehela mucifuti na vangedhzi vaka tumama mukati keni. " ⁵⁰Mukemo va Isaleli voshe muvapangele vuino ngue Yehova muashikile va Mosesa na Alone. ⁵¹Viakele ngeci nguavo litangua olio vene, Yehova ua tundithile va Isaleli mucifuti ca Ingito na vimbunga viavo.

13

¹Keho Yehova ua handekela na Mosesa, nguendi, " ²Nji toketheleni va mbeli, nkala mbeli ua kulivanga ua mumala ha kati ka vana va Isaleli, voshe vantu na tuthitu. Voshe va mbeli vakevo vange. ³Mosesa ua lekele vantu nguendi, " vulukeni litangua eli, likelio mua tuhukile mu Ingito ku ndjivo ya vundungo, muomou nthili ya livoko lia Yehova ua mi tundithile ku muhela ou. Komu kali mbolo ya ku thinina. ⁴Ha litangua lia lelo mu tuhuka mu Ingito, mu ngonde ya Avive . ⁵Omo Yehova aka kuneha mu cifuti ca vaka Kanana, nakahiteu, na ka Amoleu, maviata na ka Yembeseu, cifuti ciye ca lithingile na va yisho ku kuhana co, cifuti ca kuhita mahini na vuki-kunahu uka takametha cilikaeci ku ngonde eyi. ⁶Ku matangua matanu na avali ukalia mbolo ya kuyeneka ku thininka ku thinina; ha litangua lia mutanu na avali ku kakala ciuano kuli Yehova. ⁷Mbolo ya kuyeneka ku thinina u ka lia matangua oshe mutanu na avali; yahi mbolo ya kuthinina yika kala hakati keni. Nambe vikashetho keti vaka vi mone kuli yove nambe ku vingamba viose. ⁸Ha litangua olio u kaleka vana vove nguove, " muomu evi vikeo Yehova na ndjipangela mo ndja tuhukile mu Ingito. " ⁹Eci cikapua cileketho kuli yove kulivoko liove na cileketho ha luholo luove. Eli likelio lishiko lia yehova likala kala mu kanua kove muomu nthili ya livoko lia Yehova lia kutunditha mu cifuti ca Ingito. ¹⁰Keho uka niunga lishiko lino kuthimbu yalio ku muakana ku muaka. ¹¹Omo Yehova aka kuneha mu cifuti ca Kanana mua lithingile nove na vaisho, keho aka hana cifuti eci kuli yove. ¹²Keho uka hangunuina Yehova viose via kulivanga kuthemuka ku limo. Voshe va kulivanga kuthemuka ku kathitu ua mumala, vapua va Yehova. ¹³Voshe ua kulivanga kuthemuka ku cindongi u ka mu landa na muna yindzui. Nga ko ua mulandele, pokola nthingo yendi. Vunoni honi nkala mo ua kulivanga kuthemuka ku limo ku vana vove voshe- u ka va landa. ¹⁴Omo vana vove va vamala vaka kuihula kuthimbu ya kunima nguavo; vika vilangunuka evi? uka va leka nguove; muomu lia nthili ya livoko lia yehova lia tutundithile mu Ingito, ku njivo ya vundungo. ¹⁵Omo Falao ua vianene kutu ecela linga tuye, Yehova ua nthilile voshe ua ku livanga kuthemuka mu cifuti ca Ingito, voshe vakulivanga kuthemuka ku tuthitu. Ngoco vene njika kombeleya kuli Yehova voshe vaku livanga kuthemuka ku tuthitu, na kulanda vaku livanga kuthemuka ku vana vange. ¹⁶Eci ci kapua cileketho livoko liove, na cileketho ha luholo luove, muomu lia nthili ya livoko lia Yehova ya tu tuhula mu cifuti ca Ingito. " ¹⁷Omo Falao uecelele vantu va ye, Kalunga ua va hitithilili ngila kuya ku cifuti ca va Filistine, nambe cifuti ca kele ha muhehi. Kalunga ua handekela nguendi, " halumo vantu vakatenguluka mana avo omo vahiti mu nthita keho vaka hiluka mu Ingito. " ¹⁸Keho Kalunga ua tuamenene ku hita muvindundu naku ndong ya ku venga" va Isaleli va yile kuilu kutunda mu cifuti ca Ingito vana livuahethela kulua nthita. ¹⁹Mosesa ua hituile vinthiha via Yosefe, muomu Yosefe ua lingithile va Isaleli va lisinge keho ua handekela nguendi, " Kalunga yikeye aka mu ohiela, na kuhitula vithiha viange. " ²⁰Va Isaleli vendele kutunda kusokote keho va tulile ku etame ha muhehi navindinda. ²¹Yehova uava tuamenene ku lutue luavo kumutana mungunthi ya lishelua ava tuamene mingila. Keha manthiki mu ngunthi ya tuhi ava tuile ceke. Keha vakevo vendele mumutanya na manthiki. ²²Yehova ka tundithileko nguthi ya liselua ku mutana ku vantu ndi ku manthiki ngunthi ya tuhia.

14

¹Mukemo Yehova Uahandekela na Mosesa, nguendi, " ²leketha vana va Isaleli ngoco valithenge nakuka uimina kulutue lua Pi-hahilote, hakati Mingondole nandong ya Kalunga, kulutue lua Mbale-zetone. Mukauimina kundonga-ndoga ya Kalunga musinya lije lia Pi-hahilote. ³Falao a ka handeka kuli vana va Isaleli, " vali nakuyevele mucifuti. Zindinda zinava shakela kuli vakeuo. ⁴Mukemuo njikavavethe mbunge ya Falao, mukemuo a kava shuama. Keha njika leketha ndzili yange mukonda lia Falao namasualale vendi oshe. Keha vakua Ingito vakazivuka nguavo yange Yehova. " Ngoceo va Isaleli vahuimitshile ngue muje muava lekethele. ⁵Omo muene ua Ingito vamulekethele nguavo vana va Isaleli vanai, visinganieka via Falao nevi via vantu ventu via tengulukilile kuvantu vanje. Keha nguavo, " vika vi tunapanga? linga

tutuhule va Isaleli vaye nakutupangela kuahi.¹⁶Keho Falao uanonene matemba endi naku tuala masualale endi hamo nendi.⁷Uahonene vihita vitanu nacimo via matemba akuhangula na matemba oshe amu Ingito. Nava kapitau navo uoshe.⁸Yehova uakalu uithile mbunge ya Falao, muene ua vakua Ingito. Keho muene ua tsuamene ko kuva Isaleli. Ngoco vana Isaleli vanai mukonda vana katuka nalivoko liakuthungama.⁹Vuno honi va Ingito vava tsuamene, navioshe natu kambe tuoshe namatemba., navaje vakua kurambetha uino tukambe nama sualale vendi. Mukemuo uakava uanene tenga tenga vaumitheko kunchongo ya ndonga ya Kalunga vana sungama na Pi-handote, kulutue lua mbale-Zefone.¹⁰Keho Falao uahetele hamuhehi, vana va Isaleli vatalele kunjima vakomokele. Talenu, vakua Ingito valinakutu tsuama, keho vakele na liova muaka-kama. Keho vana va Isaleli valili-lile kuli Yehova.¹¹Keho vahandekle na Mosesa, " mukonda kukuakele vihilo vietu mu Ingito. Ngoco unakatunona linga tutsile kunoku cana? vika viu na tupangela vi, kutu nona mu Ingito? "¹²Keti mukemo tuakulekethele mu Ingito ni? tua handekele nove, ngueto, te ueze linga tupange va kua Ingito." chili kulutue kuvapangela keti kutsila kuno kucana.¹³Mosesa uahandekle navantu," nguendi, " keti mukale na liova. Tumameni lika mumone kuoyela ya Yehova ca kamupangela lelo. ngoco kmu kamono naua va kua Ingito ava vamumona lelo. "¹⁴Yehova a kami luelako, keho muna pandele ku tumamena lika."¹⁵Keho Yehova uahandekle na Mosesa, ngueni" mukonda lia vika, Mosesa, uli nakuhilukilamo nakunji sana yange? leketha vana vaIsaleli vaye kulutue. "¹⁶Kakula muilu mbueti yive, keho inika livoko liove helu lia ndonga ya Kalunga nakuitepetha avalu. Ngoco vene vana va Isaleli vende mukati kandonga halivu lia kuma. "¹⁷Taleni ange njikomethe vi mbunge ya Ingito ngoco vakova tsuana munji yavo. nji ka kala nge yanaluthimo mukonda lia Falao nama sualale vendi, matemba endi, nava kua kupuikitha tukambe. "¹⁸Keho vakua Ingito vaka zivuka nguavo yange Yehova mukonda njika kuvula Falao, namatemba, nava kua kupuikitha tukambe.¹⁹Kangelo ua Kalunga. Uje uendeke kulutue luava Isaleli, Keho uahitile kutjina yauo. Ngundzi ya lishelua liahitile kutue luauo na kuhiluka nakuima kunjina yauo. "²⁰Lishelua liezile hakati kambunga ya Ingito na mbunga ya Isaleli lia puile lishelua lia muthithi kuva ku Ingito, vuno honi nolo lia hele ceke kuvana va Isaleli, keho mukemuo vakuasinya lino keti veje muhehi nava kuavo vuthsiki voshe."²¹Mosesa uenikile livoko helu lia ndonga. Yehova ua hiluithile ndonga ya Kalunga nalimu kakundu kundu kakama kandzila kutundilila kuvucelo ualitanga vutsiki vuoshe amba pangele ndonga mukuyumitha mukupuitha livu liakuma. Munjila ino mema alitepethele. "²²Vana va Isaleli vaile mukati ka ndonga ya Kalunga mulivu lia kuma. Memu a kele civumbe cavo cimo ku cilio kucimoshue."²³Vakua Ingito vava shamene. Va ile hamo nauo atemu kati kati kandonga ya Kalunga- voshe tukambe va Falao, matemba, navakua kulonda tukambe. "²⁴Vuno honi kuvithimbu via cimene mene, Yehova uatalele hamavu kuma sualale ava kua Ingito mu ngundzi ya tuhia na lishelua. Uatamesele civunga cava kua Ingito. "²⁵Keho makosho aku temba avo atemene, nava katukambe vahonene mukuenda uasi-uasi. Vakua Ingito vahandekle nguavo," tuyeni ku va Isaleli, omuo Yehova ali kuvaluithilako omuo vakemuo kuli yetu."²⁶Yehova ualekele Mosesa, inika livoko liove mundonga ya Kalunga ngoco vene mema ali uane kumo lika va Ingito, matemba avo, natukambe hamo navantu. "²⁷Ngoco Mosesa uenikile livoko liendi mundonga yaKalunga, mukemuo akahiluka muje muacili mukonda omuo cimene cikia. Vaku Ingito vaike hamo na mema aKalunga, keho Yehova uauisilile va Ingito hakati ka ndonga yaKalunga. "²⁸Ngoco mema ahilukile nakufuika, matemba navakua tukambe, namasualale vaje kashikuile munyima ya va Isaleli mundonga ya Kalunga. uahi uovokeleho."²⁹Nambe vene, vana va Isaleli vendelele halivu lia kuma hakati-kati kandonga ya Kalunga. Memu hakele civunbe cavo kucilio naku cimuosue. "³⁰Ngoco vene Yehova uohielele vana Isaleli liangua lije nakuva nona muli voko liava kua Ingito. keho vana va Isaleli vamuene vakua Ingito vanatsi kushongo yandonga ya Kalunga. "³¹Omuo va Isaleli vamuene ndzili ya kama ya pangale Yehova kuli vakua. Ingito, Keho vantu vouilile Yehova, naku yava muli Yehova nangamba yendi Mosesa.

15

¹Keho Mosesa na vantu va Isaleli va himbile lithino kuli Yehova. Vahimbile, " njihimbila Yehova yakeye uatua kana ku yela; keho kakambe nauye ua londele ho vavombilile mumema a Kalunga.²Yehova ndthili yange nalithina, yakeye vuo vuoke vuange. Ou yakeye Kalunga keho ange njimu shangala yakeye, Tate Kalunga naku mushangala yakeye. "³Yehova nanjiluilako ndzita; Yehova lizina liendi.⁴Yakeye uomibilile Falao, matemba na masualale vendi mu mema a Kalunga. Lisualale lia Falao uakuhangula ua lovele mumema aka Kalunga aku vanga. "⁵Keho vindzinga via va fuika, vathivi lila kunthi ngue livue."⁶Livoko liove lia chilio, Yehova, lia vuaha lia ndzili livoko liove lia chilio, Yehova, ashandola vaka vindzindo. "⁷Muvukama vuove u uitha vaye vana ku katu kila yove. "⁸Haku hembra mumanjulu ove mema ali lundikile ma nkimba a mema ngue mutumbo; vindundu via kondelele ha kati ka mema a Kalunga.⁹Vakua vithindo nguavo, njika shikulako njika kuata njika tepetha viye vino vilio, vithingo viange vika kuta hali liavo; njika shomona muele uange; livoko liange lika venieka. "¹⁰Vuno yove ua futhilile mpuzi yove, na mema a Kalunga ava fuikile, valovele ngue chumbaa mu mem athe a kama. "¹¹Uye ualifua nove, Yehova, mukati katu lunga? uye ualifua nove, vukama vuaku yeleu kushangala na ku kule metha, kupanga vikomo uetho?"¹²Uolele livoko liove lia chilio, keho livu liava minine. Mungothi yove ua tuamena vantu vaye vu uo vuele. "¹³Mundzili yove uava tuamenene kumuhela uaku yela kuye ku ua kala yove."¹⁴Keho vantu vo vua, keho va ja ja, mishongo yino kuata va ndambo vaku Filistiya. "¹⁵Keho muene uaku Endome ua kele na liova; keho vakua ndthita Moave va jajele; va ndambo voshe vamu kanana vaka thothonoka."¹⁶vuangathithi na liova via va uililile. Muomu ndthili yali voko liove lia ndthili, vanaholoka ngue livue noho vantu vove vana hiti, Yehova- noho una mane kupopela vantu vove."¹⁷Keho uka vanaha naku va tula ku ndundu yavu suana vuove, muhela, Yehova vaye vo unalingi va tungemo, njivo yaku yela, shukulu Kalunga livoko liove lina yitungu. "¹⁸Yehova a ka shuana ku miaka na miaka kuhua kuahi."¹⁹Vuno tukambe tua Falao na matemba hamo na va katu kambe vakovelele mumema a Kalunga. Yehova

munima ua nehele mema a Kalunga kuli vakevo. Vuno vaIsaleli vendelele mu cifuti cha kuma mukati kati kandonga Kalunga.²⁰ Miliame ka profeto, mukulunu ua Alone ua mu kentuu, ua nonene kangona, naua kenu voshe vayile natu ngoma, nakukina hamo nendi.²¹ Miliame ua vembilile: Embila Yehova, muomu vumpahu vuendi ua kama-nava ye va londele hatu kambe ua va mbilile muKalunga ndonga."²² Kehu Mosesa ua tuamenene Isaleli kuya kulutue ku tunda ku Kalunga ndonga ya kuvenga. Kehu va tulukile muvindinda via sule. Vendele matangua atatu muvindinda na mema ahi.²³ Hakeho va hetele ku mala, vuno ko va naine mema kuye momo ashashele. hakeho va thanene muhela uye mala.²⁴ Hakeho vantu vatato kelele Mosesa nguavo, vika tunua?²⁵ Mosesa ua lilile kuli Yehova, Mukemo Yehova ua lekele thele chiti. Mosesa ua chumbilile mu mema, na mema atovalele kuanua. Okuye vene Yehova uava hanene mashiko, oko vene ua vethekelele.²⁶ Ua kuaniene nguendi, nga muli vandeka kutolila kulinjui lia Yehova Kalunga keni, mupange vi kushungama kumesho endi, nga muhana matui kumashiko na kuvi veta viendi vioshe- konji kamihana vuvethi vujikahana vakua Ingito, Ha keho ange Yehova uye uaku kanguitha.²⁷ Kehu vantu vendthile ku Elime, kuye kuakele mathima likumi na a vali amema na viti vitanu navi vali via tunkoma. Hakeho vatulile kuye ku mema.

16

¹Vantu vedthile kutunda ku Elime, nambunga ya vana va Isaleli vedthile ku vindinda via Sine, ije ya kala ha kati ka Elime na Sinai, mu litangua lia mucitanu lia ngonde ya muchivali kutunda hakutuhuka kuavo mu chifuti cha Ingito.² Mbunga yoshe ya ana va Isaleli va tatuethile Mosesa na Alone muvindinda.³ Vana va Isaleli va handekele navo nguavo, "Nambe nga tuathisile mumavoko aYehova muchifuti cha Ingito muje mutua tumamene ku vindeho via mbunda na kulia mbolo na kuikuta. Vunoni yeni muna tuneha muno muvindinda muaku thsihe mbunga yetu yoshe na njala."⁴ Mukemo Yehova ualekele Muosesa nguendi, "Ange njika minokethela mbolo ya kutunda muilu. vantu vaka tuhuka na ku kunga mbolo ya litangua limo lika nji vetheke njitale ambe venda mu mashiko ange.⁵ Chikapua ngue matangua atanu a limo, vaka kunga luvali kupuitha ngue muve kukunga matangua oshe mukemuo aka trlrka vije vivana neha,"⁶ Mukemo va Moesa na Alone vakele vantu va Isaleli nguavo" kuchinguethi mukethiva ngueni Yehova ikeye na mutuhithele mu chifuti cha Ingito.⁷ Ku chimene muka mona vumpahu vua Yehova ikeye movu kuli thethetha kueni kuli ikeye. Yetu veyu liinga mutithethelele kuli yetu?⁸ Mosesa ua valekele luhua nguendi, " eni mukethiva eci muje Yehova muaka mihana mbunda ku cinguethi na kuchimene mbolo ya kupuitha mo-mukonda ikeye navu vili nyenyeta vieni vimu nahandeka kuli Ikeye. Alone nangecho yetu veyu? kulithethetha kueni keti ku li yetu, vunoni kuli yehova."⁹ Mosesa ua lekele Mosesa nguendi, " handeka ku mbunga ya vantu voshe va Isaleli nguove, " injeni muyehi kumesho a Yehova, ikeye nova vilitheheta vieni." ¹⁰ Chapuile ngenchi, ngue Alone muakele na kuhandeka na mbunga ya vana va Isaleli, ngocho va talele ku lutue lua vindele, na kutu mamena vumpahu vua Yehova kunjomboloka mu lishelua.¹¹ Mukemu Yehova ua handekele na Mosesa nguendi,¹² Ange njinovu vili nyenyeta via vantu va Isaleli. Handeka navo na kuvaleka nguove, ku chinguethi mu kalia mbunda, na ku chimene va ka mikutitha na mbolo. mukemuo mukethiva ngueni yange nji Yehova Kalunga keni."¹³ Mukemu mu via puile muje vene ku chinguethi vutanga vua vitento vuethile vuafuile chilombo choshe. Kuchimene mbundu ya thengelekele chilombo chavo choshe.¹⁴ Muje muya tundileko mbundu helu lia vindundu hakele tumantu tumo tuatundende tua lifuile na mavanda hanthi.¹⁵ Omo vantu va Isaleli vavi muene vali handekethele umo na mukuavo nguavo" vika evi? kuvethivile nguavo vije viapuile vika. Mosesa uavalekele nguendi," Evi mbolo ije ya namihana Yehova mulie.¹⁶ Eli likevio lishiko lia na mishiki Yehova: muna pande kukunga umo ueni, vije vinapu mukulia kuendi chikote chimolika mu muntu kutuala kupua kua vantu vove. Omuo mukemu mu mu kavikungilamo kungeni viaku uanya mu kulia ku muntu uoshe ali mu mbalaka yove.¹⁷ Vantu va Isaleli valingile ngue omuo muvava lekele . Vamo va kungile via kutuva kenethamo. na vakuavo vakungile via vindende.¹⁸ Kehu muvaviethekele na chinkate cha kuetheketha, kuli vaje va kungile via kutava kanetha, ku kualisupile vimo, kuli vaje va kungile via vindende kuvijenekele kupua mo. Ku nkala muntu va kunguiyile via kupuamo kupuitha ngue muje muvavi yonguelele.¹⁹ Mukemuo Mosea uava lekethele nguendi, " kumua pandele kuthako na cimo cahi chavio chikale noho ku chimene".²⁰ Mukemuo, avo kuvatolilile kuli Mosesa. Vamo vavo vathileko vimo vikale noho kuchimene, vikevio via shulile na mavuno lalo via volele. Mukemuo uava nyenguelele.²¹ Vali kunguiyile ku chimene ku chimene. Nkala muntu ua kungile via kupuamo mukulia kua kele ntuima, via thothonokele.²² Chapuile ngue kulitangua lia mu chitanu nalimo va ku nguiyi luvali ngue ku vuingi vua mbolo, vinkote vivali ku nkala muntu. Vintuama voshe va mumbunga vethile muku vileketha kuli Mosesa.²³ Ikeye uahandekele navo nguendi, " Evi vikevio via handekele Yehova nguendi." Himene chikapu kuhiuma chakujela sapalalalo ya kujela ya kuthingimika Yehova. Ochen vishe vimuna yongola kuteleka. Vioshe vikalisupako, vihanken ku mukulo vieni vavenya noho ku chimene."²⁴ Mukemo vavihakale ku mulo noho ku chimene, ngue mua vashikile Mosesa. Vikevio kuvia vololele lalo, kumuakele lalo livuno na umo uahi mukati ka mbolo.²⁵ Mosesa uahandekele nguendi, " Lieni viakulia lelo, lelo likelio litangua lia kuhangula ngue Sambato mu ku thingimika Yehova. Lelo kumuka viuana mumithenge.²⁶ Muka vikunga mu matangua atanu na avali, vunoni kulitangua lia mu chitanu na avali likelio sambata. Mu Sambata kuku ka kala mana."²⁷ Chapuile ngechi kulitangua liamu chitanu na avali vantu vamo va tuhukile vaile mukukunga mana vuva aua nene.²⁸ Mukemo Yehova ualekele Mosesa nguendi," vuthimbi viakupua kuiko muka viana vitume viange na mashiko ange?²⁹ Taleni Yehova na mihana Sambata. Mukemuo kulitangua liamu chitanu na avali ikeye amu hana vimbolo via matangua avali. Nkala umo ueni napande kukala muuhela uendi vavenya; na umo uahi aka tuhuka kumihela uendi halitangua lia mu chitanu na avali,³⁰ Mukemu vantu vahuimine ha liatangua lia muchitanu na avali.³¹ Vantu va Isaleli vathanene viakulia vije nguavo" manna." Vikevio viapuile via kutoka ngue mbuto ka koliandele, na vutovalethi vuavio vua lifuele nge mpampi ya vuki.³² Mosesa

uhandekele nguendi,. evi vikevio vieshikile Yehova: lingeni vinkole via manna vipue via kuniunga muaya vithemua vieni linga vikota vieni vakamone mbolo ijeinja milethile mu vindinda mu nima lia ku mituhula mu chifuti cha Ingito.³³ Mosesa us handekele na Alone nguendi, " tambula ndeho hakamo vinkote via manna mukati kayo. Ui hake kumesho a Yehova muaya vithemua via vantu. " ³⁴Ngue muje Yehova mua shikile Mosesa, Alone ua vetulikile ku mu kulo ua mashiko mu chikasa cha lita vathano. ³⁵Vantu va Isaleli valile manna miaka makumi auana a miaka noho vethile mu chifuti cha kukala. Vavilile noho vethile ku mikua kua ya chifuti cha kanana. ³⁶Chinkote chapuile likumi li vi efa.

17

¹Keho mbunga yoshe ya vana va Isaleli yendele kuntunda ku vindinda via Sine, kukava mashiko a Yehova. Keho vatulile ku Lefindime. Vunohoni okuo kukuakele mema linga vantu vnue. ²Ngoco vantu vakua mene Mosesa mukonda lia vukalo vuaco ovuo, " tuhane mema tunue . " Mosesa nguendi , " mukonda vika muli kunuina nange? mukonda vika muethekela Yehova? ³vantu va kele na lihuila lia kama, owo vali thethelele kuli Mosesa. Vakevo nguavo, mukonda vika ua katushakela ku Ingito? mukua kuku thsiha kuno na vana vetu na vingombe vietu ku li huila?"⁴"Kumana Mosesa ua tamba kanene kuli Yehova," Vati mjipanga na vano vantu? Avo ngoco vayongola kunjasha mavue."⁵Yehova uahandekela na Mosesa, " Youye kulutue lua vantu, hitulako na vakuluntu vamo vava Isaleli . Ambata mpango yove iua pupile nauo ha ndonga , yaue na. ⁶Ange njikemana kulutue luove kuje kulivue liaku Holeve, ove ukapupa livue kukatuhuka mema linga vantu vakanue." ngoco honi Mosesa ua upangele mo ku mesho a vakuluntu va Isaleli. ⁷Endi ua lukile muhela ouo Mashaha na Melimba mukonda lia kulithetheta kua vana va Isaleli, mukonda na vethekele muene nguavo, Yehova ali mukati ketu ndi kuahi?"⁸Hanima masualale vantu va Ameleki vethile valuithile Isaleli ku Lefindime. ⁹Ngocohoni Mosesa uahandekela kuli Yehosua , " Hangulaho vamala vamo Yako. Lua na Amakele. Himene njikemana ha mukinya ua Kalunga na mpango ya Kalunga mulivoko liange. ¹⁰" Ngocohoni Yehosua ua luithile Amaleke gue mua muishikile Mosesa, muthzimbu oyo Mosesa, Alone, ma Hule valondele helu lia mukinya.¹¹Muthzimbu Mosesa uakakuile mavoko endi muilu, va Isaleli vavatuva kana, omu mua uitha mavako, Amaleke atameke ku tuvakana. ¹²omu mualemene mavoko a Mosesa, Alone na Hule vatambuile mavue na ahaka kuithzi liendi linga endi atumameho, kuthzimbu oyo vene ; Alone na Hule vakuatelelele mavoko endi muilu, muntu umo kumutambela uendi umo, na muntu mukuavo kumutambela uendi ukuavo. ¹³Ngoco honi mavoko a Mosesa a kanyamene noho litangua lia kovelele. Ngoco honi Yehosua ua uithile vantu va Amaleke na mpoko.¹⁴Yehova uahandekela na Mosesa," Thona evi mumukanda na utandela mu matuitui a Yehosua mukonda ange njikathimangana to vithinganika via Amaleke muithzi lia metu," ¹⁵Kunima Mosesa uatungile mutula na uluka " Yehova ikeye muka ku njituvakananetha." ¹⁶Endi nguendi, mukuolola livoko kuilu kucituamo ca Yehova - cije yejova akahana ndhiza na Amaleke kutunda kucithemua kuya ku cithemua.

18

¹Jetolo, sasendete ua ku Mindiane, ishemueno ya Mosesa uovuile viapangelele Kalunga, Mosesa na Isaleli vantu vendi. Uovuile nguavo Kalunga natunditha Isaleli mu Ingito. ²Jetolo ishemueno ya Mosesa, uatmbuile Zipola, mukentu ua Mosesa , kunima yaha hamu tumine kuimbo. ³Na vana vendi vavali vavamala; lizina lia munendi umo uamumala uakele Ngelesome, mukonda Mosesa uahandekela, " ange njimukua kulishuka mu cifuti chambala." ⁴lizina lia mukuavo liakele Eliezele, mukonda Mosesa uahandekela, " Kalunga kova shukulu uanjohielele. Ua njohielele kulikunga lia Falao.⁵Jetolo , ishemueno ya Mosesa, uendzile namuna Mosesa uamumala na mukentu uendi kuli Mosesa mumuthege mukemo muaka tulilile kumukinya ua muangana. ⁶Uahandekela kuli Mosesa," ange ishemueno Jetolo njinja kuli yove na namukentu uove na vana vendi vavamala vavali.⁷Mosesa uatuhukile aka liuane nava ishemueno, keho uakumanene, naku muthemba. Valihuile vihindu nava kovelele mumbalaka. ⁸Mosesa ualekele va ishemueno viose via pangele Jehova kuli Falao nava Ingito mukonda liava Isaleli; nakayando koshe kova muene mungila na vati Jehova ua vohielele.⁹Jetolo uovuile kuvuahelela kuvioshe via pangelele Jehova va Isaleli mua vohielele mulivoko liava Ingito. ¹⁰Jetolo uahandekela , " Jehova vamu shangale.Mukonga uakuohielele mulivoko liava Ingito na mulivoko lia Falao, na ku vahetetha vatunde mulivoko liava Ingito. ¹¹Ngeci njinezhiya nguange Yehova uatuvakana miangana voshe, mukonda hova pangethele vaka Ingito va va Isaleli na vukalu kalunga uohielele vantu vendi.¹²Jetolo, ishemueno ya Mosesa, uanehele cikombeleyo ciaku thsimika na vikombeleyo via Kalunga. Alone navakuluntu voshe va Isaleli vendzile mukulia vikulia kumesho a Kalunga nava ishemueno ya Mosesa.¹³Litangua liakusuamako Mosesa uatumamene naku pangula vantu. Vantu vemanene kumuzhengeleka kushangumuka cimenemene noho kucinguezhi. ¹⁴Ischemueno ya Mosesa hamuene vapangele kuvantu, ua handekela," vika evi vioupanga ha vantu? mukonda vika utumamena lika liove na vantu voshe vana kuimanena kushangumukila cimenemene noho kucinguezhi?"¹⁵Mosesa uahandekela kuli ishemueno," vantu vaneza kuli yange vehule ngila. ¹⁶Houe kukala naliji, venja kuli yange. ange njeku kutokola hakati kamuntu namukuavo, na nge njeku longetha vituma via Kalunga namashiko."¹⁷Ischemueno ya Mosesa uahandekela kuli yendi," evi viu panga kovia vuahele. ¹⁸Muvuchili ukahona nove na vantu vouli navo. Chipanga eci cialema kuli yove. Kouatha kucipanga ali kaliove. ¹⁹Njitolile. Njikumamunako Kalunga akala nove mukonda yove uemanenaho vantu kuli Kalunga, na uka neha meji avo kuli yendi. ²⁰Valongethe vituma viendi namashiko endi. Valekethe ngila yakuenda navipanga viakupanga.²¹Keho luhua, hangula vamala vakuatha vipanga kuvantu voshe, vamala vathingimika Kalunga, vamala vavu cili ava kovayonguele fetu yalukulu. Uvahake muvantu, vahitithile vantu makulukadthi vihita makumi atanu namakumi. ²²Vakapangula vantu muvioshe vakahita vunoni viakama vaka kuhelavio evi viavindende vavi handeka avo vavenya, mungila oyo vika

kuathiuiila, muka likuatha vipanga evi nove.²³ Ambe ukavipanga nambunge Kalunga aka kushika mukuvipanga evi, keho uka shuenethako vipanga viove na vantu voshe vakatha kuheta kuimbo na chivovo.²⁴ Mosesa ua toliile ku meji ava ishemueno keho uapangele viose viahandekele .²⁵ Mosesa uahanguile vamala vakuatha vipanga mu vaIsaleli voshe na uava hakele mitue muvantu, vintuami muku hitithila makulukazhi vihita makumi atanu na makumi.²⁶ Va panguile vantu nkala aha. Vipangula viakama vavituana kuli Mosesa, vunoni vipangula via vindende kuvi handeka vavenya.²⁷ Keho Mosesa ua lingile vaishemueno vaye, na Jetolo uahilukile mu cifuti ciendi.

19

¹Mungonde yamucitatu omuo vantunda vantu vamu Isaleli mu Ingito, litangua olio vene, vahetele mu vindinda via Sinayi. ²Omuo vana thi Replidemu nakuija mu vindinda via Sinayi. Keho vatungile chilombo cavo muvindinda kulutue lua mukinya.³ Mosesa ua londele kuli Kalunga. Yehova uamu sanene kumikinya nakuhandeka nguendi, una pande ku leka viuo Yakomba, vantu vamu Israel: ⁴Muna muono omuo njina panga va Ingito, omu njina muambata ngue mumavava angonga" na kumineha kuli ange va venya. ⁵Ngeci honi, nga muivua na kunjitolilila kuli njui liange naku njunga civuathano, keho muka pua vantu vange va thehokuvantu voshe , viose vifuti via pua viange. ⁶Mu kapua vakacifuti tha va sasendote umba vakua ku vezika vacifuti cange. A akeho manjui aha ukahandeka navantu vamu Isaleli.⁷ Keho Mosesa uethile na kuthana vakuluntu vavantu. Keho ua tumamene kulutue luava naku va ambuilila viose Yehova uamuthikile. ⁸Mbunga yoshe ya kumbulula kumo lika nguayo," Tukapanga viose viana handeka Yehova. Keho Mosesa uedthile na kuambulula majui avantu kuli Yehova. ⁹Yehova ua handekele na Mosesa, njikeja kuli yove mulishelua lakama linga vantu vovue ovio vinjihandeka nova umba lalo vaka kuthselele thsimbu yoshe." Keho Mosesa ua leka Yehova majui avantu. ¹⁰Yehovva ua handekele na Mosesa," ya kuvantu. Lelo na imene keho kanji shovuelevo, valinge vakushe vikovelo viavo. ¹¹Uka va vuahethela litangua lia mucitatu muomu mulitangua lia mucitatu Yehova akashuluka kumukinya ua Sinayi.¹² Una pande ku kahaka vingamba kuoshe kuthengeleka mukinya ku vantu. Valeke nguove " takameheni ngueni kati muye kilu lia mukinya ndi mukua nteko kuvingamba. Nkala ou akuatako kuvingamba muvucili vakamu haka kukutha. ¹³Nalivoko liahi likamukuata muntu uacifuti eci. Vuno honi, vakamuasha ndi kumuloya. Nambe muntu ndi kathitu, vana pande kumuhaka kukutha. Omuo lumbendo lukathika, vana pande ku londa kumu kinya.¹⁴ Keho Mosesa ashuluka hathi kutunda ku mukinya kuya kuvantu. Ua va shovueta vantu kuli Yehova umba vakakushe vikovelelo. ¹⁵Ua handekele na vantu liuaheselenu kuli tangua lia mucitatu: keti mukale hamuhiehi nava mpuevuo veni.¹⁶ Muli tangua liamu citatu, omo te cimenemene, kuakele, mandunduma namihato nalishelua liakama kumikinya, amba nalijui liakama lia lumbendo. vantu voshe vamu cilombo vajajele. ¹⁷Mosesa uano na vantu haja lia cilombo nakuli uana na Kalunga. Umba vemane nakuthikama muithi lia mukinya. ¹⁸Mukinya ua Sinayi kua kele muithi kuoshe kuoshe uathengelekele muomu Yehova ua shelelele mu tuhiana , mumuithi. Muithi ua yile helu. Ngue muithi ua lilala, umba mukinya uoshe uajajele.¹⁹ Kaha linjui lia lumbendo lia tambakanene muakama kama Mosesa ua hanadekele, umba Kalunga ua mu limbulula mulinjui. ²⁰Yehova uashuluka hathi kumukinya ua sinayi helu lia mukinya. keho ua sanene Mosesa helu. Keho Mosesa ua yile helu. ²¹Yehova ua lekele Mosesa shuluka uka mamune vantu keti vashomboke vingamba vishuene kuliange nakunji tala nga vatha. ²²Nava sasendote navuo vaje vikuheta kuliange vali hakeleko nakuliviukisi lako vavenya mukuinja cange-linga kati njiva luithe."²³ Mosesa ua handekele na Yehova," vantu kuvasa kulonda kumukinya. Ua Sinayi kuli shiko liove nguove ; haka vikamba kuthengeleka kukinya naku uhanguila kuli Yehova."²⁴ Yehova uamulekele nguendi " touye, shuluka ko kumukinya, amba ukanehe Alone nove, vunohoni keti ukathe vasasendote navantu vashomboke vingamba na kuinja kuliange, keho njikav luitha." ²⁵Keho Mosesa ua shulukile hathi ku vantu na kuhandeka navo.

20

¹Kalunga uahandekele majui ano. " ²Yange njambi yove, njaku tundithile kucifuti ca ingito, kunjivo yavundungo. ³keti uka kale natulunga vavo ku vesho ange.⁴ Ketu uka lipangele cifua caku shonga nambe cifua ca nkala cima cili muilu nambe cili hano hathi nambe cili mumema muithi livu , ⁵kati uka likulu manene kuvi kevio nambe kuka vipangala, muomu ange yange yehova njambi ualifuua. ⁶Ange njika kashitiko kutu lunga vavo nuku neka kashitiko kulimo liamu citatu neli liamu ciuana kuli va nyenga. Ange njika muetha ngozhi kuma kulukathi kuli ava vanji yongola na niunga masiko ange.⁷ Ketu uka tumbule ngoco lizhina lia yehova kaluna kove, muomu yehova kaka thambuetha uye atumbula lithina liendi ngoco⁸ Vuluka litangua liaku huima naku lileletha. ⁹Matangua atanu na limo akeo aku panga vipanga viove ¹⁰.Litangua liamu citanu na avalu lia yehova njambi yove.Muli tangua ali keti uka pange, yove nambwe munove ua mumala, nambe munove uampuevo, nambe mumala mukakuku pangela, nambe mukakuku pangela uampuevo, nambe ngombe yove , muka kuija ou ali mukati ka cikolo cove. ¹¹Muomu mumatanga atanu nalimo yehova uatangele melu na mavu na ngonga yakama, na viose via kele muye ngeci ua huimene muli tangua liamu citanu na vali yange vene yehova ua livezhikisile. ¹²Thingimika isho noko,linga uka yoye nthimbu yalaha ku cifuti caka kaku hana yehova njambi yove. ¹³Keti uka thsiha. ¹⁴Keti uka pange vukuizhi¹⁵keti uka punde. ¹⁶Keti uka hane vumbangi vuavi shaki kuva ma shangembo, ¹⁷Keti uka liveyeye njivo ya va mashangembo vove, Ketu uka liveyele mpuevo ya mashangembo uove nambe muka kuka pangela ua mpuevo, Ngombe yendi, ci ndongi cendi, Nambe nkala cimo ca camena ku kushangembo yove,"¹⁸Vantu uoshe vo vuile kuthzima namu hiate nakuvua lijui lia Luneta, naku mona mikinya. omo vantu vavi muene, Va yayeke ngeci vamenene hale. ¹⁹Mosase uandekele na vantu, " Handeka netu, Tulilila , keho keti uka tavethele kalunga aka handeke netu, Nga tuhantha." ²⁰Mosesa ua handekele na vantu " keti muvue liova, muomu njambi nenja muku miethaka atale nguendi

kathingimiko kendi mukali muli yeni, mungila keti muvithe," ²¹Vantu vemanene hale Mosesa ua shuenene kumi lima kuye kua kele kalunga. ²²Yehova ua handekele na Mosesa, 'Ove una limuenavio njina handeka nove muilu. ²³keti mukali pangele kalunga ueka hamo nange kalunga ua palata na kalunga ua muilu ²⁴Muka njipangela muyombo ua livu ange, Muka njikombela vikombelo viaku nthsimika naku hana, Yijui na ngombe kumu hela uoshe kunji kavuluitha lithina liange, njikeja kuli eni naku mive nthikitha. ²⁵Mba unji pangela muyombo ua muvue keti uka tunge na mavue aku shonga, mba uka pangetha vipangetho viove kuvi kevio uka lijualethe. ²⁶Keti uka londe kuilu lia muyombo uange hanthi ndondelo kutewetha mushenga-shenga uove uka yomboloka ha ukauo.

21

¹Ngeci aa akeo mathiko au kava thika nao ²Nga ulanda ngandu ua kahevelu, Apange miaka yitanu na umo, Mu miaka ya mucitanu na iavali uka muethela akaye mavoko naku mu fuetetha kuahi. ³Nga uezhile endi likaliendi, muethele aye ngoco likaliendi; ambe uambata, na mukueto uendi muethele aye nendi. ⁴Nga mjuene uendi yikeye uamu hanene mukentu, nendi atheme nendi vana vava mala nava vava kentu, mukentu uendi navana vendi yakalakala kuli muene uendi, lika liendi lika uka tavethele aye ⁵Vunoni nga ngamba aka handeka mpundu nguendi, " Njamu yongola muene uange na mukenketu uange, na vana vange, Konji katuhuka ngocio. Kehu muene uendi aka muneha kuli kalunga. Na muene aka muneha kucikoll ndi kumi vuliko, ⁶kehu muene uendi aka tuva kuli litui liendi na mumba. Kehu ngamba yendi aka mu pangela miaka yoshe. ⁷Nga mumala aka landetha munendi uamukentu akale ngamba, Kaka tuhuka ngoco ngue muve katuluika dhangamba va vamala. ⁸Ambe muene kovia muvuahethele kumbunge, ndi kamuyonguele akale mukentu wendi, Kehu amu tavethela vamu lande lolu. Kathinathi uakumu landetha kovantu vaka vifuti, Kathi noyo mpoko, tunde oho hova mupangethele via viuvi. ⁹Keho nga amuambatetha yikeye mukukala mukentu ua munendi. ¹⁰nendi aka mu pangethe ngue mua pangethele mona ua mukentu. Ambe ambatako mukentu mukuavo, keti amumine viakulia, vidhala, anambe mpako ya muvulo. ¹¹Vunoni, ambe kanehele vuima evi vitatu kuli yikeye, Kehu yikeye akaye mavoko-voko naku fueta zhibongo kuahi. ¹²Uje uoshe andhalia muntu nguendi anthe, muntu uje chili cili vaka muhaka kukuthsa. ¹³Ambe vaneja muku vandamena, vunoni kulutue vika yomboloke njika kuleketha muhela ua ka tevela. ¹⁴Vunoni nga muntu aluitha mukuavo na kumu thiha ngue munayi vithinganyeka viendi, Kehu muna tuala, Nambe nga ali kumutula ua kalunga, vamu thsihe. ¹⁵Uje uoshe undhalia yishe nambe vaina vamu thsiha. ¹⁶Uje uoshe apuandja muntu-nambe kumu landetha, nambe nga vana munene ouo muntu muli vako liendi ouo chidthi vamu thsihe. ¹⁷Uje uoshe atuka yishe nambe vaina vamu thsihe. ¹⁸Nga vamala valinga luothi umo uavo asha mukwavo livue nambe na nkombe yendi nambe ka thsihe, Vunoni ndanda hamu hela uendi. ¹⁹Keho nga ahinduka enda na ndhalia mukwavo amu fueete muku mana nthsimbu vendi, na pande kumu limba akanguke mpundu. vunoni ouo mamala keti muka mulonga uakunthiha ²⁰Keho nga muntu andhalia ngamba yendi ua liala namba yendi ua mukentu na mulamu. ngamba uje anthsa ngue ku nkome, muntu uje na pande ku tambula kashitiku, ²¹Vuno nga akala na muono litangua limo nambe avalu. muene keti vamuhanu kashitiku. keho aka yanda muku zhimbalethe ngamba uje. ²²Keho nga vamala avli luitha, keho va ndunda mukentu ualimo kaa tuntumika, vunoni oku jeneka kuvale kulemana kukuavo lalo kuli yendi, ouo mumala muka kuvitha na pande kumu fuetetha kuuala kuku shika kudu vena mukentu. Napande kukufueta mulonga ngue muve kau handekelamo zhingaji. ²³vuno nga hali kulemana kuakama, keho una pande kuka hingithilama muono-na- muono. ²⁴Na lisho na lisho, na lidho na lidho, na livoko na livoko na muandja na muandja. ²⁵Na tuhia na tuhia na mbundu na mbundu, na miki na miki. ²⁶Keho nga muntu andzhalia mu lisho lia ngamba yendi ua liala nambe ngamba yendi ua mukentu nakuli tuva napande kuethela ngamba aye ngoco mundava ya lisho liendi. ²⁷Nga umo apukula lizho lia ngamba yendi ua liala nambe ngamba yendi uamu kentu, na pande ku muethela aye ngoco mundava ya lizho liendi. ²⁸Nga ngombe ya hove nava yi tuva mumala nambe mukentu na kuthsa, oyo hove vana pande ku yasha mavue, Yithse, na mbelela yaco keti va yilie, vavenya muka ngombe vana pande ku muhana mulonga. ²⁹Vuno nga ngombe yili na cithilila ca ku lialia mbuto vavena muka ngombe na pande kumu mamuna vunoni oyo ngombe na kaishoko mu hambo, Oyo ngombe nga yika thsiha mumala nambe mukentu, Oyo ngombe va yashe mavue hithse, Na vavenya muka ngombe vana pande kumu thsiha. ³⁰ambe vamu tambuila ndando yaku mukula, na pande kufueta ku nkala evi viovu muhula afuete ³¹Ambe ngombe yituvu muna shokua yina ua mumala nambe ua mukentu, yove va muka ngombe na muoshe mua yonguela kupanga oyo ngombe yendi. ³²Nga ngombe yove yina tuvuvu ngamba yendi ua liala nambe ngamba yendi uamu kentu yendi uamukentu, yove na ngombe vamifueete zhibongo zhapalata makumi atatu oyo nbombe naku yithsiha. ³³Ambe muntu afukulaku cipuku, nambe muntu ahinda cipuku ajeneke kuci fuika, nga ngombe nambe cindongi auila mucipuku caco. ³⁴Vavenya muka cipukunapande ku fueta kuli ovio vana zhibala. Napande ku fueta, zhibongo kuli vavenya muka kuthitu, ouo kathitu uana fueta apuauendi. ³⁵Ambe ngombe ya hove yitu ha hove yikuavo keho yithsa, Yana pande kulandetha oyo keho yili namuono na kuli tepela ndandona kulitepela mbelelayoy ngombe yakuthsa. ³⁶Vuno ambe vayi zhivuka nguavo oyo ngombe yakala na cizhilila ca ku tuva na mbinga ku laja, vaveja kayi shokele, napande ku fueta hove nahove nangombe yakuthsa yikala ya vavena.

22

¹Nga mumala napuanja hove ndi yijui na kayithsiha, apande kufueta vihove vitanu muyimo yana puanja, lilui yimo mukahita vinjui vivana. ²Ambe muka vuithi vana kukutakana youa pokola, ambe vana mundzhalia nathsi, uyayih vakehula mulonga kunkala uoshe ku mulonga uendi. ³Amba litangua lina tuhuka kulutue aka pokote, Mulonga kunkala

uoshe a uye amunthsiha .Muka vuithi na pande kumulandetha muvuithi vuendi. ⁴Ambe kathitu uaku puanja vana mu uana namuono mumavoko endi, nambe hove, cindongi ndi yijui na pande kufueta luvali vihiluke.⁵Ambe mumala alithila thimuna mulihia ndi mucipata ambe vina thimbala, Na ku kalilia mulihia liambala, anapande kuhingithilamo kutuvakana via mulihia liendi na mucipata cendi.⁶Ambe tuhia tuna kuata naku kuata mumanja navimbuto via kuima ndi lihia lia kuuema owo nathsimika lihila ana pande kuhingithilamo.⁷Ambe mumala ahana vimbongo kuli mashangembo muku mushuekela ambe ana vipuanja munjio yendi, mukua vuithi vana muuana,Ouo navi puanja napande kufueta vavali. ⁸Nambe cithi kova mukuatetele endi na vavenya mukua njivo napande kumupangula vamone nguavo na kambekako livoko liendi kuviama viamu kuavo. ⁹Ambe valithunga vimo, vihove, vindongi, vinjui vitenga ndi kunkala vioshe ovio uo alinga nguendi viange , "Kunkala vioshe umo alinga nguendi viange napande kuija kumpangula, uoshe vaka uana mulonga napande kufueta luvali kuli mashangembo uendi,¹⁰Ambe mumula nahana cindongi kuli mashangembo uendi, hove , yinjui na nkala cimuna amufuithe, ambe cinathsi, ndi cinalemanana ndi kuali umo nanjitambula kehoulali nanjimono. ¹¹Vana pande kulithingakuli shukulu voshe vavali, Oho hava vali nga kuata umo nakuata cimuna camukuavo. Endi vavenya anapande kuvitambula, mukuavo kamu hingithilamo. ¹²Ambe nana vipuanja kuli yikeye, umo napande kuhiluitha endi vavenya. ¹³Ambe cimuna vana cithanyona, napande kunjinehela vumbangi. Endi kafuete oco cina thanyoka.¹⁴Ambe liala nalambo nkala cimuna kuli mushangebo uendi keho cimuna cithse endi vavenya kakelehonayo, ana pande kulihuiitha ndi kuyihingithilamo. ¹⁵ambe vavenya nayo nakala, muna ndi halakana, mukuavo kafuete ,ambe cimuna vana njikumuna, vana pande kucifueta mukucikumuna.¹⁶Ambe mumala ashongo mukentu uye kanda alimone lumu naliala, nambe nandanda nendi, napande kukala kukala mukuntu uendi nakufueta viye napande kufueta. ¹⁷Ambe yishe naviana kuhana mukentu kuli yikeye, Na pande kufueta vimbongo via kupua hamona mukentu uakuyeluka kukala naliala.¹⁸Keti muitavethe valothi vakale namuono. ¹⁹Nkala uoshe andanda nakathitu napande kumunthsiha.²⁰Nkala uoshe akombeleda kuli kalunga kutundithako kuli shukulu Kalunga ouo vamuviithe atundehe. ²¹Keti uvihithile ngeci ndi umunthsihe, nave mungethisi mu cifuti ca Engito²²Keti uyandethe ntuluue ndi nambe munike uakuyeneka yishe. ²³Nambe uva yandethe kamandende, Ambe vanjithana ange njivoua mova njithana. ²⁴Vakalu vuange vushuama keho njikuthia na muele; mukentu uove akala ntuluue, na vana vove vithiua vakuyeneka vaishe yavo. ²⁵Ambe ukolotetha vimbongo kuli nkala ngue muka ouo ali mukati kendi uatjihutu, Ketu ukale ngue muka kukolotetha kuli yikeye ndi kumufuetetha naku mu vuethelako. ²⁶Ambe utambula cikovelo camukueni cihiluithe kulutue litangua litoke. ²⁷oco cikeco lika chekuthala; cikovelo cendi caha muvila. mukalola muatha kundanda? ambe anjithana yange njimuvia ange ngothi.²⁸Keti munjishaule ,shukulu kalunga , keti kuthinga vaka kumihithila vantu veni. ²⁹Keti usheke kuli yevi unayongula ndi mahina. njihane mbeli yove uamumala. ³⁰Panga lalo mukemuo kuhove yove na yinjui. Mumatangua atanu na avala vakale na nayina yove, mumatangua atanu na atatu munjihane. ³¹Mukale vantu vana litepe kuli yange. Ketu mukalie mbunga yakathitu vana thanionaka mumuthenge.muna pande kuyumbila kututali.

23

¹Keti uhane mu zhimbu ua vishaviki kuli nkala uoshe keti uli vandakane na mumala ua litha uja kethi na vumbangi nambe ke kuononoka . ²keti ushuaama mbunga ije ali na vupi, nambe keti uhane vumbangi vua mu tambela umo mu mbunga muku vohiola kuku shetha. ³Ove keti ulekethe katepetho kuli vantu vavihutu ku lizhi liondi.⁴Nga uli uana na ngombe ndi cindongi ca citozhi cove vina lishandangana, una pande ku cikondolola na ku mu nehela vio. ⁵Nga umona cindongi ca uje uaku zhinda nga cina uila hathsi na kutila via vitenga, ove muntu uje keti umuthe. Ove ukale na vucili vene una pande kumu kuatha kumo na cindongi chendi⁶Keti uhengathe vusunga vuje vuna pande kuli cikutu ku cihuti ku lithi liendi. ⁷keti uli vandakane navavo vaje vaka makuli vali na mulonga. keti uka uje kethi na mulonga ndi mu ka vusunga. mukonda ange konjikotha buetha uje muka kalinga via kuviha. ⁸keti utambule via kukuethela muvu shueke nakonda upuputitha veje va muna keti uvi hithe vantu uaje vaka ku shunga kovethi na mulonga. ⁹yove keti upakethe muka kulishuka mu cifuti ca Ingito.¹⁰Mu miaka itanu na umo uka kuva mbuto mucifuti cove na ku ngueya via kulia vioshe hamo. ¹¹keho mu miaka itanu na yivali yove na kueni kali kela kulima naku vishuma keho vihutu hamo na vantu vove valie. vije vio mu katha, Cihutu va mu muthenge va valie. ove uma pande ku linga muije liha lia viti na liha lia oliveta.¹²Kunthsimbu ya matangua atanu nalimo yove uka panga vipanga viove, vunoni muli tangua citanu na avala unapande ku huima. Panga evi mukemo yove na zhingombe viove na vindongi viove linga vi huime, Na ngendzhi yove ahuime naku huimunuka. ¹³Tolilaleni kuli evi vioshe vio njihandeka neni. keti uka tumbule lizina lia tu lunga vavo, Nambe keti va viuvue mu kanua kove. ¹⁴yove omo uenda linga uniunge lishiko liange mu nkala muaka. Ove upue muka kutalela cilika ca mbolo yaku yeneka hingo. ¹⁵Ngue omo yande nji na kuishika, Yove uka lia mbolo koyethi na hingo matangua atanu na avala. kuthimbu oyo venu uka yomboloka ku lutue luange mungonde ya avive, eci cikeco cikuma co va cipangela. Ei ikeyo vene ngonde yo muezhile mutunde mu Ingito. Vuno yove keti ukeje ku lutue luange mavoko-voko. ¹⁶Yove uka niunga shilika ca kutia vimbuto, vushuka vua livanga via kuvipanga viove viye viauokulisa kuvile mbuto yove yove mulihia. Oye lalo uka niunga cilika ca ku kunguiya kuheta kukuhua ca muaka, Nga una vihaka hamo viye viounongulula via tunda mulihia. ¹⁷Vamala voshe viose vana pande kuka yomboloka ku lutue, lua muene Yehova lutatu mu nkala muaka.¹⁸Ove keti uhane chikombelo ca maninga unji pangele ange mbolotoili na hingo. nambe mazhi aku tunda ku cikombelo ca cilika change keti ha thale vimo ku vuthsiki vuoshe na kuhela ku cime. ¹⁹Yove una pande ku neha vushuka vua ku livanga vuo ukangula ku tunda mu cifuti cove vukeye kunjivo yange, Ku na kunjivo ya Yehova kalunga kove yove keti uka telekeko muna pande mu mahini ova ina.²⁰Ange njiya nji ka tuna kangelu kulutue luove mu kuku

niunga mu ngila, na ku neha ku muhela uje unja ku vuahethela. ²¹Thangama kuli ikeye naku muononoka. keti mumu shangumune, muomo endi nakatava ku mithambuetha ku milonga yeni. lizina liange lili muli yendi. ²²Nga yemi monononoka cili ku liji liendi na kulinga viuma vioshe vionja milekele, na muka nkole kuli muka nkole yove. ²³Kangelo kange akaya ku lutue luove aka kuneha yove kuli va Amoleo kuli va Hateu, Naka Pelezeu, Na muka kamana, Naka Heveu, Ndi Embeseu. Ange nji ka va nongetha. ²⁴Ove keti unthsikamene kalunga vakuavonakulemetha yakevo, Uma pande ku ku temunuina vije vio vapanga. Tenga, Una pande ku mpundu vene, Naku vatetanga na vatula zhingunthi zha mavue mu vivala vala. ²⁵Ove una pande ku lemetha Yehova Kalunga kove, Endi aka ku ve zhikitha mbolo na mema. Ange njika tunditha mavethi mukati keni. ²⁶Mukentu naumo uahi aka tuntumika na umo uahi akakala ncimi mu cifuti cove. Nji kami hana matangua kuku yoya kueni. ²⁷Ange njika ka tuma liova liange vavenia ku lutute luove vuli vantu vaje vaka kumitanguitha. Ange njika nthsiha vantu voshe vaye vou kali uana navo. keho ande njika lingi ka lingitha vitozhi vove voshe kuhika kumema naku teua. ²⁸Ange nji katuma kuononoka kutue luove ange njika lingitha ka Hiveu, vaka Kanana na ka Hileu kutundithako lutue luove. ²⁹Ange ka nji kava tunduthamo kavundende kulutue luove ha muaka umo, kuteuetha cifuti cikakala ca mu pulungua, mukonda tuthitu va mu muthenge va kenja vaka kuilanena. ³⁰Tenga ange nji ka va tundethamo vatundemo ka vundende ku vundende lueni noho uka ukapua vushuka naku hinga cifti. ³¹Ange njika haka thingamba theni kutunda ku ndonga kuva Falisteo. ange nji ka ni hana ku vula chifuti coshe na kukalamo. uka vashekamo vatuhakemo kulutue luove vavenia. ³²Yove keti uhake chuvua thana hamo navo na tulunga tuavo. ³³Kati vatunge mu cove cifuti, Nambe keti valinge vupi vua ku nji luitha yange. Nga ove ulemetha tulunga tuavo, Evi vika pua cili cli nganjo yove.

24

¹Keho kalunga ua handekele na Mosesa, nguendi. "ija kuli yange yove Alone, Handave na makumi atanu na avali ava nava kuluntu va Isaleli naku njilemesa yange hale. ²Mosase lika yike lika a shuene kuli yange. nambe vakueni keti va kale mamuyehi nove ndi naumo wahi ija nove uahi. ³Mosesa ua ile likaliendi keho na ualekele na vantu voshe mezhi Yehova kumo naku tepuluka. Vantu voshe vataveleko na liji limo lika keho, nguavo "etu tupanga viana meji a handeka Yehova. ⁴Keho Mosesa uathonekele methi a Yehova. Cimenemene, Mosesa uatungile mutula kuinthsi lia mukinya keho uavuahethele mavue likumi na avali linga oo mavue likumi na avali mukuletha mushouo ua Isaleli. ⁵Uatumineko vakuendje ku mbunga ya Isaleli vakombebelelele vikombelo via kuthsimika. Na kukombebelelelele vikombelo via chivovo via vihove kuli Yehova. ⁶Mosesa ua tambuile mutamba ua maninga naku ahaka mulilonga; na mutamba ua maninga ua ashampuile ha mutula. ⁷Uatambuile mukanda ua kuliuvuathana naku utanda kutambakana ku vantu. Vahandekela nguavo, "Tukapanga vioshe via handeka Kalunga. Tuka muthingimika." ⁸Ngoco Mosesa ua tambuile maninga naku ashampuila havantu. Uahandekela nguendi, "Aa akeo maninga akuliuvuathana analingi Kalunga neni mukumihana kuthseleletha na majui aa oshe." ⁹Ngoco Mosesa, Alone, Ambihu, na makumi atanu na avali avakuluntu vava Isaleli vaile kumukinya. Ngoco vakamuene Kalunga ka Isaleli. ¹⁰Muinthi lia mianja yendi muakele ngue cipanga ca mavue aSafila, aviadthima ngue lilo vene. ¹¹Kalunga ka kambekele mavoko endi ha vana vaIsaleli. Vamuene Kalunga, na kulia na kunua. ¹²Keho Kalunga ua handekele na Mosesa nguendi, "Ija kanduka kuno kumukinya kunjili yange ukakale kuje vene. Njika kuhana vitale vije via mavue na mashiko na cilika vinjinathono, ngoco uka valongethe." ¹³Ngoco Mosesa ua katukile na Yehosua ndungo yendi vakandukile kumukinya ua Kalunga. ¹⁴Mosesa ua lekele vakuluntu nguendi, "Kalen kuno mututute noho hatukedthila kuli yeni. Alone na Hule vali netu. Nnga nkala muntu ali na lijui ashene kuli vakevo." ¹⁵Ngoco Mosesa ua kandukile kumukinya, na lishelua lia mufuikile. ¹⁶Vumpahu vua Kalunga vua tumamene ha mukinya ua Sinai, lishzhelua lia ufuikile matangua atanu na limo. Mulitangua lia ucitanu na avali ua tambakanene Mosesa hakati ka lishelua. ¹⁷Cifua ca vumpahu vua Kalunga vua fuile ngue tuhia tuakama tuashuamene mumeshe avana vaIsaleli. ¹⁸Mosesa ua kovelele mu lishelua uakandukile ku mukinya. Uakele kumukinya matangua makumi auana amutana na avuthsiki.

25

¹Yehove uahandekela moesa, " ²Leka va Isaleli va tambule viyi na vuana viange kuli nkala muntu nkala ou evevi nayongola mbunge yendi. Uana pande kumbula vuana kuli ange. ³ovu vukeyu vuana ovu ukatambula kuli yakevuo, Olu, na palata, kengethi, ⁴cafufua lilo purupura aya kuvenga na vintanga viakutoka na maka ayi pembe; ⁵Navi kanda via vinjui vavengesa naku vikotongloa vuino na viti viamuthu; ⁶Nama amuvilmbi; navihemba via mathi aku kuita naku litutumikila kaputhika cili; ⁷Mavue a Onikisi na mavue aku tumbika aku efendo na vintelo. ⁸Keho vanji tungila ngeleka linga nji kale hali avo. ⁹Una pande kukapanga ngue omuo njikakulekethalamo mu visinga nyeka via tave nakulu muku shauma cimueso eci njika milekethalamo. ¹⁰Vashonge cikahia ca citi ca muhia muulale uaco cikala vivali na cimbaluvuila kuvitu ci mba vuila; coshe coshe cipue kuvitu yimo na mbaluluvuila. ¹¹uka cifuika muithi na olu ya ku yela. Amba una pande kukapanga cilongo ya olu nakuthingeleka helu liaco. ¹²Uka fumuinako vinguthi. yi uona ya olu amba uka yihakako ku cikatha mikono yiuana mukona yina linkandela yimo amba yivali nkandela yikuavo. ¹³Uka panga naua vinguthi via citi camuthu naku vifuika kumo na olu. ¹⁴Uka vinguthi kumikulu yoshe ya cikatha, Linga vakakule cikatha. ¹⁵Vinuthi vinapande kukala omuo vene mumukulu ya cikasa, keti va kavinoneko. ¹⁶Uka viliaka haci katha livuathano njika kuhana. ¹⁷Keho upanga cipundi ca ngozi ca olu ya vucili. mu ulahe yaco yina pande kukala vivali na cimbuluila kuvitu. mahuihi uaco cikale kuvitu na cimbaluila. ¹⁸Keho ukapanga vase kuluini vavali naku fumuinako olu kuvi mbando vivali kucituamo ca ku lela. ¹⁹Heho panga Selubini yimo kushongo amba nasulula ni yimo kushongo yikuavo, muvapanga ngue

cimbuluila cimo lika vaku fumuineho Sulubini yimane kumo lika. ²⁰Selubini vakakule ma mbava auo muilu amba va fuisse cipundi cakulela. Selubini vana pande kuli tala umo namukuouo nakuli tala ha kati kaci tuamo cakulela. ²¹Ukahaka cituamo ca kulela helu lia cikesa amba uka vihaka hacikesa livuathano njikaku hanalio. ²²Oho hakeho ha cikesa aha njika ku uanena. njika handeka nove kumu hela kuilu lia cituamo caku vu mbangi kukeko njikahandekela nove kutuala ku viose kumashiko njika kuhana mukutumina va na va Isaleli. ²³upande kupanga mesa ya muthu. muvulahe uaco cinapande kukala na vi cubite vivali; muhuihi cihale na kubite yimo na cimbaluila. ²⁴Una pande kucifuika na olu ya kulila amba ukahaka vingamba via olu kuthengeleka kuilu. ²⁵Una pande kukapanga nakuthengeleka na vivuliko ngue muvuihi, Ua livoko. na kuthengelekako cilongo ca olu na vivuliko. ²⁶Una pande kuvi pangela mucele yiuana vili kuviliato viuana. ²⁷Mikole ina pande kukuata ku vivuko vi uaha kuhakako muhela ua mikambo ling vambate mesa. ²⁸Una pande kukala mikambo ya citi ca muuthu amba uka vifuika na olu na linga va hase kuambata mesa yavo. ²⁹Keho ukapanga malonga na vinguto, Navinganja viovio navi ndeho viavio viaku muanya navio kuha vua na. ³⁰Una haka ho mbolo ya nkala kulutue luange. Keho upanganga lambi ya olu yene. ³¹Keho ukapanga lambi ya olu mpundu. Amba lambi na mianja yaco ivene vi nganja viovio miako yayo, na tsani yaco vikaua yimo lika hamo navio. ³²keho kukakala mitango yikali yimanena amba mintango yitatu na umo mukutuhuka kushongo yayo, mintango yitatu yavi lambi yikali menena, amba yavi lambi yikati manena halikaliyo. ³³Muntango ua kuli vanga una pande kukakala vinganja vitatu viakupanga nathsani yamu ngongo kumuntango umo lika na vi maho na nthsini. Vina pande kulipua hamo viose vitano nacimo via mintango yika tuhuka na lambi. ³⁴Omuo vi lambi avio vavenya, na hakati kati kukale vinganja viuana viaku panga. ntsini yamu ngongo vavi maho viavio na mbuto. ³⁵Kuna pande kukakala vimaho kuithi liami ntango vivali yakupanga ngue yimo lika amba mungila yimo lika kuna pande kukala vimaho kuithi kumintango yamu citatu, Yakupanga ngue mutamba umo lika yina pande kuli pua hamo lika yoshe mintango yitanu na yimo yikatuhuka ku lambi. ³⁶Yi maho amba mintango yinapande kupua hanu lika. Mukupua hamo na vipanga via olu yaku jela. ³⁷Ukapanga vi lambi viavio vitanu navivali amba ukovihaka. Helu viavi lambi kuli vakevo yika vahana ceke. ³⁸keho lumana na malonga vina pande kuvipanga via olu yaku yaku jela. ³⁹Pangesa vuana umo ya ku jela uka pange vi lambi hano navi tenga viose. ⁴⁰Linga vucili uka vapangela kulutue lua vintanga vije njika kulekesa kulutue mukinya.

26

¹Una pande ku panga tambe nacle hamo navi ntanga likumi viovio atha, muaku vuaha via kufua lalo Pulu pulu, na kuotha vuanda vivo na vuatha va Selubini. Evi vipanga via vaye vavithivuka na vantu vakala na vuino vuaku panga. ²Ku laha kua vintanga imo vika pua makumi a avali navitanu navitatu avi kuvitu viuana. ³vintanga viose via kele na kutheka kumo lika. vintanga vitanu kuvi vanda kana hamo, vavi kuavo lalo vitanu kuvi vanda kona kumo. ⁴Upanga konthi kakufua lilu ku congo ya ntanga imo yaku kutitha. Mungilo imo vene, panga via kulifua ku vitenga vikuavo via ku suana ko. ⁵Upange tuonthe makumi atanu ha ntanga yaku livanga, Una pande kupanga makumi atanu atuonthe kuncongo ya ntanga yaku shuamako. panga lifue cino na cikuavo. Uka ⁶pange vikuatetho makumi na atanu ya ulo viaku pandakanetha vintanga kumo tavena kulu ika kale imo lika. ⁷Uka panha vintanga via maka avmbembe mu kupua mbalaka helu lia Tavenakulu. uka panga vintanga likumi naimo. ⁸Vulahe vuavio vuka pue kakumi atatu avi kuvitu, mu vuihi una ntanga imo ika vikuvitu viuana kuvi ntanga viose likumi naimo yavi ntanga vilipue. ⁹Una pande kuvandakana vintanga vitanu kumo lika na vikuavo na kuavo vieka vitanu na cimo viavi ntanga kuvi vandakana. una pande ku vuethelala helu makumi atanu na cino avi ntango kulutue ya mbalaka. ¹⁰Upange tuonthe makumi atanu kumi kuduilo yavi ntanga viaku livanga na tuonthe makumi atanu kumi kuduilo yavi ntanga viamu civali. ¹¹Unapande kupanga vikuatho via nkengelethi uvihake mutuonthe. keho uvi vandakane kumo na mbelako linga cikale cimo. ¹²Caku supaho mbaluvuila ya ntanga, Oco kuye kuka kala kunyengelela kua kama visupo vioku mbalaka muna pande kuvi nienge lesa kunima ya Tavenakulu. ¹³Kuna pande kukala kuvitu imo ya ntanga ku mu tambela umo kuvitu imo lika ya ntanga ku sinyi liye ciye na shupuhu kuvulahe una mbalaka ntanga yinyengelele kuoshe ku tavenakulu Kuhela umo naku sinyi liye ku cifuika. ¹⁴Una pande ku panga cifuiko caci lambu vikuavo viovio kotongola mua cili kuvifuika helu. ¹⁵Una pande ku panga ma vava a akasia tavenakulu. ¹⁶Vulahe vua civuliko vukapue likumi lia vikuvitu, mu vuihi mpindi ya kuvitu. ¹⁷Muna pande kukala manunga avali mucu vuliko cino muku vandakana vivuliko kumo lika. mokemo mou panga vivuliko via tavenakulu. ¹⁸Muye mou panga vivuliko via tavenakulu, Unapande kupanga makumi avali avivuliko kumu tambula uakusulu. ¹⁹panga vipampa via palata muithi lia makumi avali avi vuliko. Vivali vina pande kukala kuithi lia civuliko caku livanga ku kale vikuatetho vivali, keho lalo kuithi lia yimo ku kale vikuatho vivali. ²⁰Kumu tambula ukuavo ua tavenakulu, ku mu tambela ua laha ua cifuti, upangeleko makumi avali avi vuliko. ²¹Na makumi avali apalata kuithi. kuna pande kukala vivali kuithi lia civuliko vavali kuithi lia civulikocaku shuamako navikuavo via kuthupako. ²²kunima ya tavenakulu kumu tambula ua vu tokelo, uma pande ku pangelako vivuliko vitanu na chimo. ²³Una pande ku panga vivuliko vivali kunima mu ngombo ya tavenakulu. ²⁴Ovio vivuliko vilitepe kuithi liavio, Vuno vihake vivuliko hamo kuye kuilu muringa imo, vikale mungila eyi viose ku nima ya ngombo. ²⁵Vikale vivuliko vitanu navitatu, kumo na palata kuithi liavio. Mu na pande ku kala vingudhi likumi navitanu nachimo viose, vingudhi vivali kuithi lia chi vuliko chaku livanga, vingudhi vivali ku chi vuliko chamu chivali, nevi viaku lihonako. ²⁶Upange mikambo ua chi cha a kasia -vitanu viamu chivuliko chimo kumu tambela ua tavenakulu, ²⁷Mikambo yitanu muvivuliko viakusinia lijie lia tavenakulu, na mikambo itanu ya ku nima ya vutokelo vua tavenakulu. ²⁸Mikambo yaha kati kavi vuliko, kampindi kuilu, china pande kuheta kuncongo naku ncongo. ²⁹Uka fuika vivuliko na olu. Una pande mincele ya olu, viakeviovikuata mikambo, ku fuika mikambo na olu.

³⁰Una pande kuhakaho tavenakulu ku liy chiua muene kumu kinia. ³¹Unapanga ntanga yaku vunduluka, yakuvenguluka, na kuotha vuanda na kutunga nathenga, mavala ava Selumbinu, navamala vaka vuino vaye vathivuka vipanga. ³²Uka yi nzienje lesa havi ngundthi vivana via akasia vifuika na olu. Mavelo avio a olu hamanunga auana a palata. ³³Uka nzenje letha nganga muithi lia vikuatetho, uka nehiamo chiketha chavu keleho. Kehu ntanga yika tepetha muhela uaku yela namuhela uaku yela navua. ³⁴Uua pande kuhaka chifuiko chaku lembetha ku chiketha vumbangi, kuye kumuhela uaku yela. Una pande kuhaka tafula hanja ya ntanga. ³⁵Una pande kuhaka chiticha lambi kumuhehi na metha muvuihi ya tavenakulu. Metha yina pande kukala muvu lahe vua metha. ³⁶Unapandekuvinienge letha kuaku kovala mu mbalaka. Unapande kuvipanga via ku vunduluka, pulu pula, navipangetho via kuotha na ku vitunga mua vuina, vipanga via kaleka. ³⁷Uka nienge letha, ukapanga vinguthi vitanu via akasia naku vifuika na olu, unapande ku mbi lamo mathanda atanu a nkengelezi.

27

¹Keho uka panga muyombo ua mavaya ua mavaya a muthu vikuvitu vitanu muvulahe na vikuvitu vi tanu mu vuihi. Muyombo upwa mumo ku mitamba yoshe yiwana na thikuvitu thi tatu mu vukahe. ²Keho uka panga vimbinga viauo ku vimbango viayo viuana mgue via hove. Vimbinga u ka vipanga mumo lika na muyambo, na ku vi fuika na nkengelezi. ³U kapanga vitenga via ku muyombo: vindeho via ou ha ku ambatela lito liuo, navi hupulo, malonga akama na malovo avo a mbunda, namalonga ao a tuhia. una pande kuvipanga vitenga e vi na nkengelethi. ⁴Keho uka upangela vuanda vua mase avuanda, vua nkengelethi: keho ku vuanda uka panga muntjele ua kumunye ua nkengelethi nkala ku vuanda mu vimbango via uo viuana. ⁵Uka haka vuanda muinthi lia kuntjongo ya muyombo, mbaluvuila yimo kusheletha kuithi. ⁶Uka panga mikambo ya ku muyombo, mikambo ya vipilangi, via citi ca Akasia, na ku vi fuika na nkengelethi. ⁷Keho mikambo yauo vaka yi koveletha mu mundjele, mikambo yika kala kunchongo luali ya muyonbo, mu ku yambata. ⁸Uka panga ua mpako, namatavua. Uka panga ngue mova naka kulekethele ku mukinya. ⁹Keho uka panga citungu ca tavenekulu. Kunapande kuyendjelela ku vuihi vua citungu ca muyombo, kuyendjelela mikole ya yindende ya kuotha vikuvitu cihita muvulahe. ¹⁰Na vingundhi viaco vikapua makumi avali, na manunga ayo makumi avali a nkengelezi. Kukale malavo ali ku vingundzi, na vikuatetho viayo via Palata. ¹¹Una panga ngue muye vene ku vulahe vuamutambela ya citangu, ku kala vintanga via kukala via vikuvitu cihita na vingunthi viayo makumi avali na matangua ayo nkengelethi, malovo anakuata kungunthi, na vikuatetho via palata. ¹²Ku mutamba ua citungu ua ku vutokelo kukala ntanga ya makumi atanu vikuvitu mukulahe. Ku kala likumi lia vingunthi na likumi lia manunga. ¹³Keho mu atungu ku mutambela ua vukilo vua litangua uka pua makumi atanu mu vulahe. ¹⁴Ntanga ya ku mutamba yimo ya cikolo yipue makumi, atanu muvulahe. Ku ka kala vingunthi vitatu na manunga atatu. ¹⁵Ku mutambela ukuavo ku ka kala vintanga via vikuvitu likumi na vitanu na vulaha. ku kakala vingunthi viayo viayo na manunga ayo atatu. ¹⁶keho ku cikolo ca citungu ku ka kala ntanga ya vikuvitu makumi avali mu vulahe. Ntanga yi kala ya kufua lilu na pulupula, nevi vivenga, na mukole ua kuontha vuino, vipanga via muka kutunga vuanda. ku kala vingunthi na manunga auana. ¹⁷vingunthi viose via palata malovo a palata, Na manunga annkengelethi. ¹⁸Vulahe vua citungu vu kala cihita ca vikuvitu mu vulahe, Mu vuithi vikuvitu makumi atanu, Na mu kutuntuka vi kuvitu vitanu na mukole ua kuontha muacili vili kuoshe, Na manunga a nkengelethi. ¹⁹Vitenga viose viva pangetha mu tavenakulu, Na viose vimbohua via mbalaha ya tavenakulu, Na citungu vika pua via nkengelethi. ²⁰Una pande kushika vana va Isaleli va nehe mathi olive, akulela, linga vi lambi vi tue ceke nthimbu yoshe. ²¹Mu mbalaka ya ku kungulukila, hanja lia ntanga ya kufuika yili kulutue lua tavenekulu lua vukaleho, Alone na vana vendi vana pande ku vuahethako lambi yishuamene thimbu yoshe kumesho a Yehova, Kutameka ku cinguethi noho cimene. Vu kapua vutume vua yaye ku memo oshe a vana va Isaleli.

28

¹Thana yove vavena alone mukuluntu uove na vana vendi Nandave, Avihi, Eleazale, na Itamale hakati ka Isaleli mukunjpangela mukupua vasasendote. Una pande kutongelako munamono, ²Alone cikoveyo eci cina litepe nange. Oca chikoveyo cikale cavumpuvu vuendi na senga. ³Unapande kuhandeka navantu voshe vakakuthangama kuvimbunga, ovo njahana spilitu ya mana vana pande kupangela Alone vikoveyo via kuli kalela muku njipanga yange muku kalasasendote. ⁴cikoveyo oco vatonda ca ntelo, kuhakako nthili, nacithala na muivo. vatonge cikoveyo chaku litepa kuli yange vikale via mukuluntu uove Alone na vendi vavamala muku njipangela vakale va Sasendote. ⁵Vinkulungu viaviti vapangethe vuanda vua olu cina lilu, Prupula na kuvenga. ⁶vana pande kupanga cikoveyo ca vinthili ya olu, Cina lilu Pulupulu, na kuvenga ca vuanda na mavala aku shovasathana. Vikale vipanga via va vantu vavu nkulungu uaviti. ⁷Cina pande kukala vinthili vivali via mbaluvuila vavihake kuvimbango vivali via kuilu. ⁸Muiva uakutunga vuino via kulifua vau pange ukale na mbaluvuila ya cikeyo vaci pange na kuvenga. ⁹Unapande kutambula livue lia kuthivala na na kulithoneka lithina lia Isaleli vana va vamala makumi na vavali. ¹⁰Vitanu na cimo via mathina avo vikale halivue limo lika mathina hambo umue lalo akale ha livue limo, Omuye muva lishuamena mukuva neha. ¹¹Vipanga viovu vaka kushoka hamavue, Ngue musheke, Muna pande kushonga mavue avli namathina ava Isaleli likumi navavali. Kuna pande kukuateta mavue a olu. ¹²Muna pande kuhana mavue avali avali havi nthili na cishuta caci koveyo, Vikala halivue vi vulukile shukulu Kalunga ua vana va Isaleli. Alone ambata mathina kulutue ya shukulu Kalunga va vinthili vuendi vivali muku muvulukitha. ¹³Una pande kuhaka mavua lishuamena. ¹⁴Na malienge avali a olu mpundu ngue lilapa Una pande kuhaka vuketanga movua lishua mena. ¹⁵Unapande kupanga cikanduitho cakutokola, vipanga viava vankulundi vava

mala, via vihia ngue efonde. vipange via olu, cina lilu pulupulu na vuanda via kuvenga, Nama vala mavala. ¹⁶Vikale via ku lietheka. Una pande kuheteka ntelo luvali. Cikale viualaha namuvuihi. ¹⁷Una pande kuhaka vipalo viuana via mavue aseho. ¹⁸Cipalo ca kulivanga cina pande kukala Silindiu, Topaziu, na kalembunkulu. ¹⁹Cipalo camu civali uapande kukala Esemelanda, na Safila na Ndiamante. cipalo camu citatu cikale Yasintu, Angata, na Ametisita. ²⁰cipalo ca mu ciuana cina pande kukala na Mbelilu na Onikisi na yasipe. vikale nuncele ua olu muku vihaka. ²¹Mavue ana pande kuli shuama kumathina avana va Isaleli mulonga nava vali, nkala coshe kutuala mulithina. Cikale ngue nafuatula naku thivukitha na mu njele vaku munye, nkala lithina limane ku umo uamuyati ua likumi vaivali. ²²Una pande kupanga ntelo ya vuketanga ngue lilapa, navimbilingua. ²³Una pande kuvipanga munjele yivali ya Olu na ntelo uvivandakane kujuongo ya ntelo. ²⁴Una pande kuvivandakana vi Olu vivali via vuketanga muvingombo vavali via ntelo. ²⁵Una pande kukuatathana kuncongo ya vuketanga via kuvinda. Kehu unapande kuvikuatathana havithili cishuta ca cikovelo caha lutue. ²⁶Una pande kupanga minjele yivali ya Olu, Kehu uvihakaho kuvi mbango vivali via ntelo, kuncongo kushuama muithi via vingamba. ²⁷Una pande kupanga vi Olu vivali via munjele, napande kuvi kuatathana kuncongo ya vinthsili vivali mutamba uantelo ya halutue, yilihate naku kuaku kunkula kuillu lia cikoveyo. ²⁸Vana pande kushuelela tuminjele hantelo ya hantulo ya chikoveyo. Yakufua ha vuanda ua cina lilu, Kehu vikuate kuilu lia chikoveyo kuncongo yaco. kulingila ntelo keti yikale ntambela yimo ya cikoveyo. ²⁹Omo alone muayile kumuhela uaku jela ana pande kuambata mathina ava Isaleli kumbunge yendi kuntelo yakutkola, vikale kumbunge ya Alone oma aya kulutue lia shukulu Kalunga. ³⁰Ove uhakeho vimbandi hantelo ya kutokola, vika kumbunge ya Alone oma aya kulutue lia shukulu kalunga. Alone na pande kuambata nakutokala kuvantu va Isaleli kumbunge yendi kulutua lia shukulu Kalunga. ³¹upanga konthi kacikoveyo ca cina lilu. ³²Cina pande kukala ca kushokoloka mukutue ha kati kaco. kuakushokolokela kuna pande kotongelako vinkumbu ngue omo via kala vimbaikisa vioshe. ³³Kuaku kunkuilo uahathi hakako Zilomathi ya cina lilu, Pulupula na kuvenga ngengu unjithengelekeko. Cilandakale ca Olu hakati kavio vioshe vili thengeleke. ³⁴Vina kona kukala vilanda via Olu na Zilomathi, cilanda ca Olu na Zilomathi kunjango ya cikoveleyo. ³⁵cikoveyo cikale kuli Alone mua kala muvipanga. kuli ngila keti anthse. ³⁶Upange lilonga lia via Olu mpndu lia kufuata, ngue lia kufuatula vimbandi, "kunjela shukulu Kalunga". ³⁷Unapanade kuvi haka kulilonga lia cina lilu kulutue lia tepa. ³⁸Likale kukuhola lua Alone kualokuyeya vuana vuo vanahana va Isaleli mukuhangula kuli shukulu Kalunga, litepa lina pande kukala kumutue uendi nkala hoshe kulingila shukulu Kalunga atambule vuana vuavo. ³⁹Panga kopote kathenga, una pande kulinga litepa lia thenga. Panga lalo muiva ovio vipanga via muka kutenga. ⁴⁰Vana va Alone vapangele kapote na miva, namatepa akuthini mikila a senga. ⁴¹Una pande kutheleka Alone mukuluntu uove kumo lika navana vendi. Una pande kuvavuetha na mukuha mpoko, hangula va cipangele mukukala va Sasendote. ⁴²Vapangela vimbulukueva muku fuika mishenga shenga yavo, Vakufuiko matafu avo. ⁴³Alone navana vendi vana pande kuthala ovio vikoyeko omo vakovela mumbalaka mukukali uana ndi omo vakaheta muhehi na kupanga vino na kumuhela uakuyela. Vana pande kupanga vino na yenekala kuuana mulonga kuteuetha vantha. Mashiko aku kaleleho kuli Alone navana vendi navatekuluendi ovo vakenjako.

29

¹Evi vikevio viou kapanga muku vahana hamo nange linga vaka njipangele mukupua Sasendote. ²tambula muna ngombe vamundende ua ntueyi na vinjui vivali viavi zamba viaku yeneka kulelemanana. Mbololo yaku yeneka cimbaluila na cikuki ca kuyeneka cimbaluila vana kuitiko mathina vunga tiliku hia muacili uka vipanga. ³Una pande kuneha haci hele, viheke muciheke una pande kuvi nehahamo na ngombe ya ntueyi na vinjui vivali viali zamba. ⁴Unapande kuneha Alone na vana vendi vava mala kuye kuaku kovelela kunjivo yavi nthango. Kusheni va Alone hamo lika na vana vendi mumema. ⁵unatambula vikovelo uthaleke Alone navikovelo cacili na ntelo yaku mutheleka muiva ua cili. ⁶Uhaka tepa kumutue uendi keho ku tepa uka hakako cilongo. ⁷Uka tambula mathi akumu vuavuetha muka mushuulakumutue, omu mukemo momu kamu vuavuetha. ⁸Muka neha vana vendi naku va ntheleka vuthalo vuaco. mukathaleka Alone na vana vendi muiva naku va kuta kumutue yavo. ⁹vapanga viavu kukute vili hali yavo miaka yoshe omu mukemo omu mukemo momu kavi panga Alone na vana vendi linga vaka nji pangele. ¹⁰Muva voshe muka hena ntueyi kunjivo yavi nthango. Alone na vana vendi vaka langeke mavoko avo hamutue. ¹¹Muka nthika ngombe ya ntueyi kulutue ya Yehova ha cikolo ca njivo ya vi nthango. ¹²Muka tambula maninga avala ngombe vivali viavi ntueyi naku naku kuita maninga havi mbinga via mutula namunge uove uka mbulumuna mininga aka thalaho muithi lia mutula. ¹³Uka tambula mathi oshe akala kuviuma via muinithi na manthi akala kuli shuli na vinthiona mathi akalako, vinthimi kilelri kumutula. ¹⁴Mbelela ya ntueyi na cipapa na fuati muka vi nthsimika lanyu lia lilombo cikoko cikombelo ca vupi. ¹⁵Una tambula cizamba umo, alone na vana vendi vaka kambeka mavoko avo hamutue ua cizamba. ¹⁶Muka nthsiha cizamba naku shampu kumutula uoshe. ¹⁷muka teta cizamba halande hahandende muka kusha vilio voshe via muinithi hamo na thimpindi thendi namutue uendi. ¹⁸Hamutula keho nthsimika ci zamba uoshe cikeko cikombelo caku nthsimika kuli Yehova, cikeko ku vuaha kuaku tunda kuli Yehova cikombela ca tuhia. ¹⁹Tambula cizamba Alone na vana vendi va kambeke mavoko avo hamutue uaci zamba. muka nthsiha cizamba muka tambulako maninga. ²⁰Muka kuita kuli tuitui lia cilio lia Alone nakuma tuitui acilio avana vendi nakulinyetete lia livoko lia cilio, nakuli nyetete lia muanja ua cilio. muka shampula maninga ku mutula uoshe. ²¹Muka tambula maninga amu ali kumutula na mathi aku vauavuetha muka shampula Alone, naku vithala viendi, naku vana vendi, naku vuthalo vuavo. Alone Alone aka lela navuthalo vuendi novu vua vana vendi navu thalo vua vana vendi hamo nendi. ²²Uka tambula mathi aci dhamba na mukila ua mathi, na mathi afuika vilio via muinithi, kuli shuli, na vintho vivali, na mathi ako, na litafu lia cilio eci cidhamba ca sasendote. ²³Tambula muinithi umo ua mboloto na mboloto yakupanga na

mathi, na kambolo kaku vuavuetha kuci hele ca mbolo ka yethi na hingo ku mesho a Yehova.²⁴Vihake muma voko a Alone na mumavoko a vana vendi nakuvi thengeleya ngue cikombeloca ku hana vuana ku mesho a Yehova.²⁵Uka tambula viakulia muma voko avo naku viuemeka kumutula helu lia cikombelo caku uemeka, muku kala vueko vuaku lembuluka ku mesho a Yehova: cikeco cikombelo ca tuhia kuli yange.²⁶Uka tambula nkundo ya cidhamba ua ku hana ua Alone, naku vuana vua cili ngue cikombelo caku sengeleya ku mesho a Yehova, uka kala muatamba uove.²⁷Uka jelesa nkundo ya cikombelo caku hana vuana, nali tako lia cidhamba eci cikeco kuhana ca va sasendote voshe nkundo yova na sengeleya nali tako lia cidhamba yo vana hana kuli Alone na vana vendi.²⁸Cikeco cikapua ca Alone na vana vendi. cikapua ca vana va Isaleli muku hana kuli Yehova mu ku hana civovo.²⁹Vunthalo vua jela vua Lone vuka kala kui vana vndi kuima ku kuva vuavuetha kuvu keviuo naku vuavuetha hamo nendi.³⁰Munendi uye akapua Sasennodote uye akenja kunjivo ya vinongi mukunjpangela hela vaku jela, aka thata viaku jela matangua atanu na avali.³¹Uka tambula cizamba co vana kundika sasendote kuli yange muka teleka mbelela yaco kumu hela uaku jela.³²Alone na vana vendi kavalia mbelela ya cizamba na mbolo yili haci kolo ca njivo.³³Una pande kulia mbelila na mbolo yiye yova Yiye yova va thambuethela yavo muku va ka kuli ange naumo uahi aka lia via kulia viye, muomu vikevio via jela.³⁴Kunkala mbelela yiye yaku cikombelo, na mbolo vika ku ci menemene ca ku shuamko, muna pande kuvi wemeka. Kati muka vilie muomo via hata yange.³⁵munjila muka shuama vioshe viye vio njina handeka mukamo muomu ka panga, Alone na vana vendi muka linga mua cili.³⁶Nkala litangua muka kombelela ntueyi ku cikombelo ca vupi muku thambuetha. Uka jeletha mutula mu ukambeleya uka vuavuetha mutula.³⁷Matanga atanu na avali uka kombelela mutula naku u jeletha keho mutula uka tuva kana kunjela vioshe vikaheta kumutula viaku jela via Yehova.³⁸Uka kombelela kumutula nkala litangua vinjui vivali vio va mumuaka umo.³⁹Yinjui umo uka kombelela kucimene, umo uka mu kombelela ku cinguenthi.⁴⁰Na yinjui uaku livanga mutamba ua mulikumi ua epha ya vunga vua kuhia vuaku shinga na mutamba uamu ciuana uahine ya viniu muku pua cikombelo.⁴¹Muna yinjui ua muli vali uka mu kombelela kuci nguenthi ua uka yikombelela ngue via kulia ku kucimene, nevi vua kuhua muka kombelela mukupua vueko vua ku lembuluka cikombelo ca tuhia kuli Yehova.⁴²Cikapua cikombelo caku wemeka ku nthimbu yoshe, kucikolo ca njivo yavi nthango kulutue lua Yehova kunjimiwana kami uana muku handeka neni.⁴³Kaye hakelo honji kami uana na vana va Isaleli, njika jeletha kunjivo yiye ya cili.⁴⁴Njika jeletha kunjivo yeyi na kukumutha ku voshe va camena kuli ange njika kaka Alone na vendi mukunji pangela ngue va Sasendote.⁴⁵Njika tumama ha vana va Isaleli kala njambi yavo. Vaka nthivuka ngua yange Yehova Njambi kavo.⁴⁶Njikavuka nguavo yange Tehova kalunga njaka tunditha ku Ingito njika kala hamo vavo yange kalunga kavo njambi yavo.

30

¹Keho ukapanga mutula ua ku kuthsimikila vihemba' yove kacipanga namaya aciti. ²Vulahe vuacho vunapande kupua kuvitu imo namu vuihivua co chinapande kupua kuviku imo, cinapande kupua kumo lika. Namuvulahe uacho cinapande kupua vikuviko vivali. Navimbinga viaco vipue mumo lika. ³Keho uka ufuika na olu helu liauo, Namuvimpatu viacho navi thimbunga viaco. Ukapanga chilongo cha olu ukathengelekako nauo. ⁴Ukapanga michele yivali ya olu ukahaka hakati kathingamba. Kuthinkande thivali, Namichele yikakala yakukuata thinguthi thakukuata mutula.⁵Ukapanga thinguthi tha mavaya aviti, a dtho ukathifuika na olu. ⁶Keho ukauhaka kumutula uaku thsimikila vihemba kuluntue lua ntanga yiye yovanafuika kuchikasa chali tavathano. chikakala kuluntue lua cituamoca ngothi chili helu lua vumbangi, kuje njikali uana nove.⁷Keho alone akathsimika vihemba nkala cimenemene. Napande kuthsimika muauahesa thindeya, ⁸Na Alone lalo napande kushuameka thi ndeya kuchinguezi akathimikavihemba viaku miaka yoshe kulutue lua Jehova, kumemo eni oshe. ⁹Keti muka thsimikileho vihemba viavio lalo kumutula, Nambe nkala vuana vukuavo vuaku thsimika, Nambe nkombelo yavia kulia. Kati mukashuileho vikombelo viaviakunua.¹⁰Keho Alone ukakombelelaho kuthimbinga thauo lumo lika mumuaka. Na maninga ankombelo ya vaka vupi nacho lumo mumuaka kumemo ove oshe akeo ana tuvakana kujela kuli Yehova.¹¹Na Yehova ua handekele na Mosesa, nguendi, ¹²Mouyongola vana va Isaleli na nkala muntu napande kuhana ko ndando imo kumuono uendi kuli Yehova. Unapande kuka vilinga evi kunima ya kuvitanda, kulingila mavedhi aku lishambuitha mukati kavo moumana kuka vatanda.¹³Uje uoshe uvana tanda napande kufueta mbaluvuila vimbongo na palata, kutuala kukulema kua vimbongo kua kuvipkunguila (Sikulu ikeyo vene makumi avali avitamboli) eyi sikulu yamukati vukapua vuana vua kuhana Yehova.¹⁴Uoshe ahita kuje kuli uoshe uvana tanda, kutamekela hamiaka makumi avali, vikanduithe, napande kuneha vuazna kuli yange.¹⁵¹⁶Vantu muva hana vuana vuavo kuli yange kufuetela miono yavo, muka kufuka ka pandele kuhana via viavingi vina tuvakana mukati ka shikule, na cihutu kapandele kutepululako ahane viavindende.¹⁶Uka tambula thimbongo thaku kombelela kuli vaka Isaleli una pande kuvi haka muvi panga vipange ku njivo ya vinthango. vina pande kupua viaku va vuluitha va Isaleli ku mesho ange muku kombelela miono yen.¹⁷Keho Yehova ua handekele kuli Mosesa nguendi, ¹⁸Una pande kukapanga lalo lilonga liakama lia nkengelethi na mutula uaku tumbika, lilonga liaku tanena. Unapande ka lihaka hakati kanjivo ya thi nthango na mutula una pande kuka hakaho mema.¹⁹Alone na mona vaka tana kuma vako naku mianja yavio mumema aco.²⁰Muyaya munjivo ya vinthango nambe mukaya mu hiehi na mutula muku njoyiela muku nthsimika cikombelo ca tuhia.²¹Vana pande kutana kuma voko naku mianja yavo muku lingila keti yathe. Aa akapua mashiko a Alone aku kalelela na eci cikeco cikapua citume kumiaka yoshe kuli vakevo, na kuli yikeye vene naku memo ovo oshe.²²Keho Yehova ua kuanyene na Mosesa, nguendi, ²³Tambula thimboto viavu heke. vihita vitanu viu sikulu via Mira ya kunika luhunthi Sinamone, Vihita vivali na makumi atanu akunika luthinthi.²⁴Vihita vitanu via kashiya, vethekele kulema kuathi shukulu via kunyunga, na hine ya

mathi o Oliva. ²⁵Una pande kupanga mathi aku jela kuvi mbuto viaco, Vipanga via kunika luthinthi, aka pua mathi aku jela. muku njika punguilao. ²⁶Una pande kuhangula njivo ya thinthango na mathi ano ngue ku cikesa ca vumbangi. ²⁷Na mutula navioshe vibombelo viaku nthsimika, N a citenga ca vitumbika ndeya na vioshe vihemba viaku nthsimika kumutula. ²⁸Na mutula ua kunthsimikila vihemba na vikulungu vioshe, Naha haku litumbika lilo. ³⁰Una pande kuli hakela na mutamba uavio kuli yange vikapue viaku jela kulu yange , nevi vioshe viovu kukuata vika pua. ²⁹Una pande kuhangula Alone na mona unji hanguleko yange vaka njitakamethe yange mukupua va sasendote vange. ³¹Ana pande kuleka va Isaleli" Aa anapande kupua mathi aku jela ova kakela mbaluvuila kali Yehova kuhitila muvantu vove namu memo ove. ³²Keti aku vikuite ku muvila uavantu, pande kupanga mathi akulifua ngeci mua aa. mukonda voa hakela mutambela ua Yehova. Muna pande kuvi haka mucifua eci. ³³Uoshe apanga mathi ngue a a. Nambe nga uoshe mo aka kuita umo, ouo muntu uaco vaka mutepe kuvantu vendiYehova ua kuanene na Mosesa, " tambula mbuto ya vuheke Situlake, na Onika , na vihemba via kulumba via vuino, vioshe via mulio umo lika. Vipanga mucifua ca kunika luthinthi ,vije viana shingi vuino muka kuyipanga, na nthimbu na mongua, Vuino na ku yitepako. Uka panga vishovathana nakuvitua. Uka vihaka namutamba uavio kulutue lua cikesa cavumbangi ayo yekeyo lalo njivo ya thinthano, kukeko kunji kali uana neni. Una vihaka ngue via jela kuli yange. ³⁷Vihemba viaku nthsimika vije vio uka panga, keti muka pangeko lalo via kulifua ne viovu navavenya, vika kala viaku jela muakama kama kuli yove. ³⁸Uoshe akapanga viakulifua navio aka vi pangethe munde uendi vaka mutepe kuvantu.

31

¹Keho Yehova uahandekela na Mosesa guendi, " ²Tala, njina thana kuhzina Mbezalele muna Uli uamumala muna Hule, uamushovo ua Yunda. ³Njina mushulitha Mbezalele na Spilitu yange, yimu hane mangana, mana, na kuzhivukitha, kunkala cipanga. ⁴Kufuatula viavu nkulungu na mukupanga na olu, na palata, na nkelengelezhi; ⁵Naku teta luhua mavue muka kuathetha na nakushonga vipilangi⁶Muku vuezhelela ko kuli yendi, njina hangula oholiave, muna ahisamake uamumala, ua mushovo ua ndane, Njina haka mangana muvimbunge viava vaka kuzhangama vaka pange vioshe vionje na mushiki. Evi vina kuatelamo ⁷Njivo yavi nothango, cikesa cia vumbangi, na cituamo cia ngozhi helu lia cikesa, navitenga vioshe viamu njivo- ⁸tafula n vitenga viavo, citi cia lambi navitenga viacio vioshe, na mutula ua vihemba, ⁹mutula ua vikombeleyo via kuthsimika navitenga viaho vioshe, na mbasiya navuimaneno vuayo.¹⁰Evi vina vuezhelelako luhua na vizhala viye via kupanga muacili-vizhala via kujela via Alone sasendote nevi via vana vendi vavamala, vanji hakelavio kulingila navo vaka pange cipanga ciavu sasendote. ¹¹Evi vina vuezhelelako luhua mazhi aku vuavuetha na vihemba vi a kunika lemba hamuhela yakujela.Vamala ava vakushonga vapange vioshe evi njina kushika."¹²Keho Yehova uahandekela na Mosesa nguendi, " ¹³leka vaka Isaleli: kanyungeni matangua ange aku huima, mukonda vikevio vika mizhivitha hakati kendi neni limo navantu vove kulingila vakezhive nguavo endi Yehova, yikeye uamitepako mukale vendi. ¹⁴Nyungeni litangua liakuhuima mukonda liacio muka upanga liakuyela, muka muthingimikila lio. Uoshe aka panga mulitangua lia kuhuima, muntu uangocio vaka mutunditha muvantu vendi. ¹⁵Vipanga muka vipanga mumatangua atanu naumo, vunoni liamu citanu na avalu lika kala litangua liakuhuima lioshe, lia kuyela kumesho a Yehova. Uoshe aka panga mulitangua liakuhuima kuka muthsiha.¹⁶Keho va Isaleli vathingimikile litangua lia kuhuima vaka litalela mulimo lia vantu vavo ngue mashiko aku kalelela. ¹⁷Litangua liakuhuima lika kala nthimbu yoshe cizhivitho hakati ka Yehova na va Isaleli, mulitangua liamu citanu na limo Yehova uatangele lilo na mavu, na mulitangua liamu citanu na avalu ua huimine na ua huiithile."¹⁸Hamanene Kalunga kuhandeka na Mosesa kumukinya ua sinayi, uamu hanene vitafula vivali via mashiko, ovio via kele vitafula via mavue, via thona vavenya Kalunga nalivoko liendi.

32

¹Vantu muvamuene ngue Mosesa ualilangele kuija kutunda kumukinya, vali kungile kuaku thengela Alone vamuleka nguavo" ija, tupangele Kalunga uakupanga atuame kulutue luetu. ngue ou Mosesa, ou liala uatundithile mucifuti ca Ingito, kutuizhiva vika vina muana." ²Ngoco Alone uandekela navo" vutuleni vimbilingua via ol ovio vili ku matuitui a vakentu veni, na kumatuitui a vana veni vavamala nava va vakentu, vineheni kuli yange."³Vantu voshe vavutuile vimbilingua viavo via olu vikele kumatuitui avo vavinehele kuli Alone. ⁴A endi uatambuile olu ije yatundile kuli vakevo, va vinyo ngoluele na kuvishonga, vavipangele munangombe uaku nyongolola. ngoco vantu vahandekela, " Isaleli, ou ikeye Kalunga keni uje uamitundithile mu cifuti ca Ingito."⁵Alone muamuene evi, endi uatungile mutula kulutue lua muna ngombe na kuhia na lijui; nguendi, " himene kukala cipito ca kathiko ka Yehova."⁶Mukemu vantu vali vangele kuhinduka litangua lia kushuama ko nahana vikombelo via kuthzimika na kuneha vikombelo vimolika. Ngochoni vakevo vatamamene nakulia nakunua, vaka tukile na nakulinga muyoyo uakuthambelela mu vindinda.⁷Ngoco honi Yehova uahandekela na Mosesa," yauye thambulako, muomu vantu vove, vaje vauakatunditha kuvifuti ca Ingito, vana likuithakuitha avo vavenya. ⁸Avo vamathi vuathi vuathi ngila iye injiva tumine. Avo vana lifulila munangombe avo vanenya va mulemetha vamuhia vuana. Avo nguavo, Isaleli, ou ikeye Kalunga keni uje uamishaka kucifuti ca Ingito."⁹Ngoco honi yehova uahandekela na Mosesa." ange njinavamono ava vantu. Tala, avo vantu vaku kamkamana vithzingo. ¹⁰Mulolo honi, keci muetheke kunji vindika yange. vukalu vuange vuka vashuamena vakevo hiangu, ngoco ange njika uavitha. Keho hon ange njika muyati uakama ukatunda muli yove."¹¹Vunohoni Mosesa uethekele ku kandangeya Yehova, muomu vika vukalu vuove vushuamena vantu vove, vaje vauakashaka kucifuti ca Ingito na ndthili yakama na livoko lia ku thsimana?"¹²Muomu lia vika vaka Ingito vakahandeka nguavo, 'Endi uavatuamene na vithi

nganyeka via kuviha, kuka vathsiha omu mikinya na kuvanongetha vatunde hanthi? tenguluka utunde kuvukalu vuove vuakushuama litule ku kashiti ku aka ku vantu yove. ¹³Vuluka Avilahama na Isake na Isaleli, vakakuku pangela, kuli vanje vaua lithingile navo ove vavenya na kuvaleka nguove, ange njikelanetha muyati uove ngue kulama kua vitangantanga via muilu. Ange nji kahana ku muyati uove cifuti eci coshe cije cinja tumbuile. Ava vaka cihinga miaka yoshe. ¹⁴"Mukemuo Yehova ualitulile kutunda ku kashitiku kaje katembele ku kalinga ha vantu vendi. ¹⁵Ngoco Mosesa ua tengulukile kuli thenga ua shelelethele mukinya, nambata vitale vivali via mashiko a liuvuathano mu livoko liendi. Vitale via kuthona ku mitambela yoshe. Kuthona kulutue na kunima. ¹⁶Vitale viakele vipanga via vavenya Kalunga, na mathona akele mathona a vavenya Kalunga, kuola ha vitale. ¹⁷Yehosua omu muovuile muyoyo ua vantu omo muvoluile, endi ua lekele Mosesa nguendi, "Muli muyoyo ua ndthita mucilombo." ¹⁸Vunoco Mosesa nguendi, Kuohia kuaco keti kua kuvula, keci kuohia kua vantu vaje vava sheka sheka, vuno honi kuohia kua kuimba ndjuvua ange. ¹⁹Mosesa omu muashuenene ku cilombo, endi ua muene muna ngombe na vantu vakina. Endi ua handukile mua kama. Endi uashele vitale vitunde mumavoko endi na ku vithsiha kuinthi lia mukinya. ²⁰Endi uatambuile muna ngombe uje uva pangele vantu, ua mu thsimikile, ua mu tuile lito, ua lishuulile mu mema. Ngoco endi ua hanene vantu va Isaleli vanue. ²¹Ngoco Mosesa ua handekele na Alone, Vika va lingile vantu kuli yove, linga uva nehele vupi vua kama ngeci?" ²²Alone nguendi, vukalu vuove keci vushuame hiangu, Shukulu. Ove uva thivuka vantu ava, vati vayongola kupanga vupi. ²³Avo va handekele nange nguavo, tupangeleko Kalunga uje akatuama kulutue luetu. Muomu ou Mosesa, liala uje ua ka tushaka ku cifuti Ingito, etu ku tudhivuka vika vina mu uana. ²⁴Ngoco ange njahandekela navo, ' uoshe ali na nkala olu, a yivutule. 'Avo vanjihanene olu ange nja viumbilile mu tuhia, muatuhuka honi muna ngombe ou, ²⁵Mosesa muamuene vantu vateuela mu muthenge (muomu Alone na vecelela, na valingitha vashauke ku vitodhi viaco). ²⁶Ngoco Mosesa uemanene ku cikolo ca cilombo ua handekele nguendi, uoshe ali ku mutambela ua Yehova eje kuli yange." Valevi voshe valikungulile vamu dhengelekele. ²⁷Endi ua handekele navo nguendi, "Yehova, Kalunga ka Isaleli, ua vi handekela: Nkala mu mala ashuele mpoko yendi ha mbunda yendi na ku hiluka mu kuendangana tunda cikolo ya cikolo mukati ka cilombo, nthsiha mukuendje uendi, mukuavo, na lishangembo uendi. ²⁸Valevi vapange vije via valekele Mosesa. Litangua olio kuathsiile vantu vahetele ku makulukadhi atatu. ²⁹Mosesa ua handekele na Valevi, " Vana mihaka mu vipanga via Yehova lelo, muomu nkala umo ueni na tambula cipanga caku luitha mona na mu kuendje uendi, ngoco Yehova a mihana kuvedhika lelo. ³⁰Litangua lia ku shuamako Mosesa ua handekele na vantu nguendi, " Eni munalingi vupi vuakama kama. Mualolo honi ange njiya kuli Yehova. Halumo nji ka mihandekelako omo vupi vueni. " ³¹Mosesa ua hilukile kuli Yehova na ku kahandeka nguendi, "Aye, vantu ava vana lingi vupi vuakama vana lipangela avo vavenya kalunga ua olu, ³²Vuno honi mulolo, Shukulukambu vecele ku vupi vuavo; vuno honi nga kucitava, Njidhimangane mumukanda u uasonekele. ³³Yehova ua handekele na Mosesa nguendi, " uoshe ua panganga vupi kuli yange, muntu uje ange njika mudhimangana mumukanda uange. ³⁴Ngoco yaue mualolo, tuamena vantu ku muhela uje ku njahandekela nove. tala, kangelo kange akaya kulutue luove, vuno honi halitangua linji kava hana kashitiko omo vupi vuavo. " ³⁵Yehova uatumine kuvudhi ha vantu muomu va pangelele muna ngombe, ouo ua pangele Alone.

33

¹Mukemuo Yehova ua handekele kuli Mosesa, Tunda hano, Nove na vantu vaje va una nehe kuno ku va tunditha mucifuti ca Ingito. Kaye ku cifuti cije cinjina lisingile kuli Avilahama, kuli Isake, na kuli Jacomba, Njahandekela nguange, 'Ange njikacihana kumbuto yove.' ²Njika tuma kangelu kulutue luove; amba njika sheka vakua kanana; ka Ameleu, ka Hiteu, na Kapelizeu, ka Hiveu, naka Yembuseu. ³Kayeni kuje kucifuti, cije cakuhita na mahini na vuki; vuno honi kunjikayi neni kuye; muomu eni mu vantu vaku kuvavaleth dhiimbunge. Kuteua nji ka minthiha mungila. ⁴Omuo vantu vo vuile mudhimbu ou ua kuviha, vali nyengele muvuthiwa, keho naumo uahi uazazele mincele yendi. ⁵Keho Yehova ua lekethele Mosesa, "Leketha va Isaleli, ' Eni mu vantu vaku vavaletha dhimbunge. Nga njikaya hamo neni nambe munthimbu yayi ndende, njika minthsiha. Ngoco vene, Vutuleni mincele linga njihangule vika njikapanga neni." ⁶Ngoco vene va Isaleli vavutuile mincele noho ku mukinya ua Holeve. ⁷Mosesa ua nonene mbalaka na kuyi shimbika hanja lia Cilombo, umo muhato ku cilombo. ua hilukile mu mbalaka ya ndhango. uoshe uye atambakana Yehova ku vioshe aya ku mbalaka ya ndhango, hanja lia cilombo. ⁸Omo Mosesa nga ikeye aya ku mbalaka iye, vantu voshe vemanene ku cikolo ca mbalaka na kutalela Mosesa noho naka kovala muinthe. ⁹Nthimbu yoshe nga Mosesa ukovela mu mbalaka, ngundhi ya lishelua yishelela hanthi naku shimbama ku cikolo, keho Yehova a handeka na Mosesa. ¹⁰Nthimbu yoshe nga vantu vana mono ngunthi ya lishelwa lina shimbama ku cikolo ca mbalaka, vana pande kuimana na kulemetha, uoshe muntu emana ku cikolo ca mbalaka yendi. ¹¹Yehova ua handekele na Mosesa mesho na mesho, keho Mosesa ahilukamo ku cilombo, vuno honi ngamba yendi Yehosua muna Nune, muna mukunje, ikeye uathalele thalele mu mbalaka. ¹²¹³Mosesa ua handekele na Yehova, " tala, ua nji lekele nguove, " tuala vantu vano mu vungendhi, vuno honi koua njilekethele ngove yiya uka njituma nendi. Una handeka nguove, njina kunthivuka ha linthina liove, Yimba lalo una uana kavumbi kumesho Ange. ' Ngoco nga njina uana kavumbi kumesho ove, Njilekethele vingila viove linga nji kuthivuke na ku uana kavumbi kumesho ove. Vuluka nguove muyati ou vakevo vantu vove. ¹⁴Yehova ua vatavele nguendi, "Njika kala kala hamo lika neni nthimbu yoshe na kumihana kuhuima ca cili. " ¹⁵Mosesa ua handekele nendi nguendi. " nga ko u kakala netu nthimbu yoshe mu vungenthithi ovu, kati utu tunditheko kuno. ¹⁶Omuo ngoco, vati njika vinthivuka nguange njina uana kavumbi kumesho ove, nange na vantu vove? vi kapuamo ambe u kaya netu linga nange na vantu vove vakapua va kulitepa ku vantu vakuavo voshe vakala hano hanthi?" ¹⁷Yehova ua lekele Mosesa nguendi, " Ange nji ka kupangela viuma vio una

lombo, muomu una uana kavumbi kumesho ange, na linthina liove njili nthivuka." ¹⁸ Mosesa ua handekle nguendi, " njina lambelela nji lekethe vumpahu vuove. ¹⁹ Yehova ua handekele nguendi, "njikalingitha kuvuaha cange coshe ci kenje hali yove, njika solola linthina liange Yehova kulutue luove. Nange nji ka leketha cikeketima, Yimba njika leketha ngonthe kuli yavaye nji ka leketha ngothi. " ²⁰ Vuno honi ua handekele nguendi, " kouatha kunji mona cihanga cange, ngoco na umo uahi atha kunji mona na muono. " ²¹ Yehova ua handekele nguendi, "tala. ou ukeuo muhela uange; ukemana ha livue lino. ²² Keho vumpau vuange vuoshe vu hita, nji ka kuhaka mumuandthi ua livue na kuku fuika na livoko liange kamane njinahiti. ²³ Mukemuo nji ka nona ho livoko linange, yimba uka njimona muongo uange, vuno honi luholo kou ka lumono.

34

¹Yehova ua lekele Mosesa nguendi, " Shonga mavue avali ngue aje ambangelo, aje o ua tavuile. ²Livuahethele ku cimene an kulonda ku mukinia ua sinayi, na ku ka lijombolola kuli yange helu lia mukinia. ³Kati u kejeko na muntu umo. Keci ukethelele muntu aka limuethe ha mukinia. Na vutanga vua vinjui ndi vua thingombe na vumo vuahi vuka lila hamu hehi na mukinia. " ⁴Mosesa mukemo mua shongele mavue avali ngue aje ambangelo, keho ua hindukile cimene mene na kulonda ku mukinia ua sinayi, ngue mua mulekele Yehova. Mosesa uambatele aje mavue a kushonga mu mavoko endi. ⁵Yehova ua shulukile mulishelua keho uemanene haje na Mosesa, keho ua tumbuile muatho nguendi ; "Yehova." ⁶Yehova ua muhitile kumesho endi na kuambulula nguendi, "Yehova, Yehova, Kalunga muka ngodhi na vumpahu, ua livandeka ku vukalu, mukemuo mua kuatelela cuvuathano ca kuononoka na lunthilielo. ⁷Atakametha cuvuathano ca kuononoka hama kulukathi a memo, ecela vuhenge, lithino, na vupi. vuno nahamo hahi a ka dhimangana muka mulonga. Aneha kashitiko ka vupi vua vaishe kuli vana na vana va vana vavo, na kulimo lia mu citatu neli lia mu ciuana. " ⁸Mosesa ua kotamene cihanga cendi vuathi vuathi hanthi na kulemetha. ⁹Mukemuo mua handekele nguendi, "Nga njina uana ngothi mumesho ove, Kalunga kange, njina ku kandlela linga uye mukati ketu, muomu vantu ava vali na lithino. tuecele ku lithino lietu na vupi, keho tutambule tupue va suana. ¹⁰Yehova nguendi, "tala, mualolo njipanga cuvuathano. kulutue lua vantu, nji kapanga vi komouetho vije vicha kanda vapange lumo hanthi hoshe nambe muyati umo uahi. Vantu voshe mukati keni vaka mona vipanga viange, muomu cuma caliova eci cinji panga nove. ¹¹Tolilila kuli eci cinji kushika lelo. Njiyongola kusheka va Amoleu, vaka Kanana, va Hiteu, va Pelizeu, va Hiveu, na va Yembuseu. ¹²Dhangama keti ukapange cuvuathano na vantu va mu cifuti cije ciu kaya, ndi vaka pua cilaha mukati keni. ¹³Vuno, muna pande ku katavula miyombo yavo, muka lundumuna vungunthi viavo via mavue, nakuteta vingunthi via kalunga kavu Ashela. ¹⁴Muomu kumua pandele kulemetha kalunga ueka, muomu Yehova, muatho uendi lifuua, ikeye Kalunga ua lifuua. ¹⁵Keho dhangama kupanga cuvuathano na vantu vamu cifuti cije, muomu vaka litenguluka nava tulunga vavo, na kukombeleya kuli va tulunga vavo. Keho umo uavo aka mithana keho mukalia ku cikombelo cendi, ¹⁶eni naua muka tambula vana vavo vava kentu na kuva hangela vana veni va vamala. ¹⁷Keti uka lipangele tulunga tua kushonga. ¹⁸Muna pande kuniunga cilika ca mbolo ya kujeneka kuthinina. Ngue munja mishikile, muna pande kulia mbolo ya kujeneka hingo matangua mutanu na avali ha nthimbu ije vene mu ngonde ya Avive, muomu mu ngonde ya Avive mua tuhukile mu Ingito. ¹⁹Vambeli voshe vange, nambe vambeli va vamala, va thingombe, va thimpembe, na vampanga veni. ²⁰Vunoni amba kumu vahiluitha handando, muna pande kupokola vinthingo viavo, Muna pande kuhiluitha vana va vambeli veni ha ndando. uahi a keja ku mesho ange ma voko voko. ²¹Kuatha ukapange matangua mutanu na limo, vuno litangua lia mu citanu na avali una pande kukahuimako. Nambe hanthitu ya kupulula, na kungula, ove yakahuime. ²²Una pande kukatakametha cilika ca vivike na mbuto ya kulivanga, una pande naua kukaniunga cilika ca kulikungulula kukuhua kua muaka. ²³Vantu vana pande kujombolola ku mesho a Yehova Kalunga, Kalunga ua Isaleli Vi nthimbu vitatu. ²⁴Muomu njikasheka mishovo kumesho ove nakuka hametha vingamba viove. Naumo uahi a kali veyela livu liove ngue liavo mu ukaya kukajomboloka kumesho a Yehova Kalunga kove vinthimbu vitatu. ²⁵Keci uka kombeleye maninga a cikombelo cange na hingo, nambe keci uka thedhemo muthedha ua cikombelo ca ku cilika ca pasovala noho kucimene. ²⁶Una pande kukaneha vushuka vueni vuacili vua kulivanga kutia mumeha eni na ku yituala kunjivo yange. keci muka teleke muna mpembe ali mumahini avaina. ²⁷Yehova ua lekele moesa nguendi, "Thona meji aa, muomu kushuama ku meji aco njina liuvuathana nove na Isaleli. " ²⁸Mosesa ua kakele kuje na Yehova makumi auana a mutania na auana a vunthiki, ka uanene nambe tuakulia tua kushuma ndi nambe tumema tua kunua. uathonene meji a cuvathano hamavue, mashiko likumi. ²⁹Mua kandukile Mosesa ku mukinia ua sinayi na mavu a cuvuathano mulivoko liendi, kadhivukile nguendi cikanda ca luholo luendi cakethimine mua handekele na Kalunga. ³⁰Va Alone na vana va Isaleli mova muene Mosesa, cikanda ca muluholo luendi ci kethimina, na vakevo vateuele kushuena ha muhehi nendi. ³¹Vuno Mosesa ua va thanene, keho va Alone na vakuluntu va mishovo vedhile kuli yendi. Mukemuo Mosesa muava handekethele. ³²Munima yevi, vantu voshe va Isaleli vedhile kuli Mosesa, keho mukemuo muava lekethele mashiko aka muhanene Yehova kumukinia ua sinayi. ³³Mua manene Mosesa kuhandeka navo, ua hakele ntanga kuluholo luendi. ³⁴Hoshe hakele kuya Mosesa kuli Yehova linga aka handeke nendi, a tundithako ntanga, kamane haka tuhukila. Ha kutuhuka, a lekethako vana va Isaleli viva na muishika kuhandeka. ³⁵Vana va Isaleli muva mona Mosesa a kedhimina muluholo, ali fuika naua ntanga kamane mua hiluka naua aka handeka na Yehova.

35

¹Keho Mosesa ua kunguluile mbunga yoshe ya vana va Isaleli, naku valeka nguendi, "aa akeo majui aje ana mishika Kalunga. Ngacije muka a linga. ²Matangua atanu na limo muka panga vipanga; vunoni mulitangua lia mucitanu na avali

kuhuima ca kuhuima ca hana Kalunga, uoshe apanga nkala vipanga mulikelio vaka mu nthiha. ³Ngeci muka shuameka tuhia mumembo eni mu litangua lia sambata. ⁴Keho Mosesa ua handekele na mbunga yoshe ya vana va Isaleli, nguendi, "eci cikeco cije ceshikile Kalunga nguendi. ⁵Litambuile hakati keni ci kombelo kuli Kalunga, uoshe ali na mbunge yakuyongolamo, acinehe. cikombelo ca Kalunga; Olu na Palata, na Nkengelethi. ⁶Na Azule, na Pulupula, nevi via kuvenga, na linyu lia kutoka, na maka a Mpembe. ⁷Na vilambu via vizamba na vilambu viahia kukotongola, na vilambu via tuthitu va mukalunga. na mavaya a Akasia. ⁸Na madhi aku ndeya, na vihamba via madhi aku vuavuetha, nevi via vihamba via kulumba nevi via kulembuluka. ⁹Na mavue a Onikisi, na mavue na mavue aku kuatetha, ku Efonde, na ntelo. ¹⁰Keho vamala voshe vavu nkulungu ha kati keni venje vaku pange viose viana veshika Kalunga. ¹¹Tavenekulu mbalaka yayo, na cifuiko cayo, vikuatetho viayo, namavaya ayo, na mikambo yayo, na thingunthi thayo, na manunga ayo. ¹²Cikasa na mikambo yaco, cituamo ca ngothi, na ntanga ya cifuiko, na ntanga ya cifuiko. ¹³Mesa na mikambo yaco, na vitenga viayo viose, na mbolo yakuleketha; ¹⁴Lambi lalo iku tua ceke, na vitenga viayo, nadhilambi dhayo, na maholi aku lambi. ¹⁵Na mutula ua kulumbila vihamba, na mikambo yauo, na madhi aku vuavuetha, na ihamba via kulumba via kunika muacili, na cifuiko ca ku cikolo, ku cikolo ca tavenekulu. ¹⁶Mutula haku nthimikila cikombelo, na vuanda vuauo vua mashua avuanda, mikambo yauo, na vitenga viauo viose, mbashiya na mikono yauo; ¹⁷Va nehele vintanga ku ngumbu na thingundhi na lithanda lialio, na cifuiko ca ku cikolo ca nthango. ¹⁸dhimbambo dha tavenakulu, na dhimbambo dha nthango, na mikole yatho. ¹⁹Na vithala viye via kupanga muacili muku panga navio mumuhela uaku jela, vithala via ku jela via Alone Sasendote na vithala via vana vendi, muku panga vipanga via sasendote. ²⁰Mbunga yoshe ya vantu keho va tundileho hamuhela ua kele Mosesa. ²¹Nkala ou ua yonguele kuvipanga hauye uoshe muthithimba uendi ua mutavethele, vanehele cikombelo ca Kalunga, ca cipanga ca mbalaka ya kuluanana, naku vipanga viayo viose, na ku vuthalo vua ku jela. ²²Keho vethile na vamala na vakentu, voshe na mbunge yaku yongolamo, vanehele thimpande na vimbilingua, na minciele, na makai, viose via kuthala via Olu; nkala muntu uoshe vene vakombebele ci kombelelo ca Olu kuli Kalunga. ²³Keho vantu voshe vakele na vikanda via kuvunduluka, nevi via ku venguluka, nevi viaku vengula, na vinjui via kutoka, na maka ampembe, na vilambu via vi thamba via hua ku kotongola, na vilambu via tuthitu va mundonga ya Kalunga, vavi nehele. ²⁴Uoshe uje ua kombelele cikombelo ca palata na Nkengelethi vanehele cikombelo kuli Kalunga. Na nkala muntu uoshe ua kele na mavaya a Akasia aku linga vipanga yaku vipanga viye vava hanene. ²⁵Na vakentu voshe vakele na vuana vothele na mavoko avo, naku neha viye viva nothele, via kuvenguluka, nevi via kuvenga, na liniu lia kutoka. ²⁶Keho vakentu voshe thimbunge thavo thava lingithile vakale na vuino mukutunga maka a mpembe. ²⁷Vantuamalutue vanehele mavue a Onikisi, na mavue a ku kuathela, ku Efonde, na ku ntelo. ²⁸Na vimba, na mathi a kulambi, na mathi aku vuavuetha, na vihamba via kulumba nevi via kunika muacili. ²⁹Vana va Isaleli va nehele cikombelo ca kuyongola kuli Kalunga; vamala voshe na vakentu voshe, vaye vimbunge viayo via valingithile va nehe vipanga viose, viana tumina Kalunga Mosesa a vilinge. ³⁰Keho Mosesa ua handekele na vana va Isaleli nguendi, taleni, Kalunga nathana halithina muna Uli, ua kumushovo ua yunda. ³¹Ua sulisa Mbazabele na Sipilitu, yimu hane mangana, kuivuilila ca cili, na mana, aku pangetha, Kuli muka kuthinganieka vipanga via vuino, ³²muku panga na Ola, na palata, na Nkengelethi. ³³Na mukushonga mavue aku kuatetha, na mukushonga mavaya, mukupanga ku vipanga viose via vunkulungu via vuino. ³⁴Keho na hake mu mutima uendi linga alongethe, nendi na Oholiave, muna Ahisamake, ua ku mushovo ua Ndane. ³⁵vakevo nava shulitha na mangana amutima linga va pange vipanga via kulitha tha, vaka kushonga, na muka ku ngangula, na muka ku taleka na vuanda vua kufua lilu, na pulupula, na nevi vivenga, na liniu lia cili, na muka kutunga ntanga. Vakevo vaka vithinganieka vipanga via vuino.

36

¹Keho Mbazalele na Oholiave na nkala muntu ua mutima ua mangana uye Yehova namu hana mutima ua mangana muku panga nkala vipanga mukutunga muhela ua kulela ua Kalunga, vapange ngue muye Yehova na shika. ²Mosesa ua thanene Mbazalele, Oholiave, na uoshe muntu ua mutima ua mangana uye athivuka nguendi Yehova na muhana mutima ua mangana, na uye uoshe mutima uendi una muthindiya linga endje na kupanga vipanga. ³Vatambuile kutundilila kuli Mosesa uoshe mulambu uo vahanene va Isaleli linga vakevo vaku tungitheko muhela ua kulela. Kanda vantu vakele nakuhana mulambu uavo ua vuana kuli Mosesa nkala cimene ca lintangua, ⁴Voshe vantu va mutima ua mangana va pangele muhela ua kulela va tundile ku vipanga via kulifua nevi vio va kupangele. ⁵Keho vaka kutunga va lekele Mosesa nguavo, "viovva neha vantu via vingi kutuvakana viana tushika Yehova linga tuvi pange, " ⁶Keho Mosesa ua lekele vantu vamu limbo nguendi na umo uahi na ane ha mulambu ua kutungitha muhela ua kulela. Keho vantu valikelele kune ha ma vuana avo. ⁷Vakevo viye viovva kele navio via hitakanene vye vio vatondele muku pangetha. ⁸Vaka panga va pangele Tavenekulu na vintanga likumi via liniu ya kuotha muacili, ya kufua lilu, ya pulupula, na vuanda vua kuvenga na cifua ca Selumbini. Evi via puile vipanga via Mbazalele, vakevo vapuile va mutima ua mangana na vuino. ⁹Mu kulaha ca nkala ntanga capuile vikuvitu makumi avala na vitanu na vitatu, mu vuihi dhikuvitu viuana. Viose vintanga viapuile hamo lika. ¹⁰Mbazalele ua vuethelile vintanga vitanu kumo mutambela umo, na ku haka vintanaga vitanu ku mutambela ukuavo. ¹¹Ua pangele vikongo via kufua lilu kunchongo ya handja ya ntanga yimo, na kupanga muyeve ne ku ntanga yikuavo ya mucivali. ¹²Ua pangele vikongo makumi atanu ku ntanga imo na vkongo makumi atanu kunchongo ya ntanga ya mucivali. vikongo ku mutambela ou na kumutambela ukuavo. ¹³Keho ua pangele vikuatetho via Olu makumi atanu na ku kuata kumo lika thintanga thoshe linga tavenakulu yipue yimo lika. ¹⁴Mbezalele ua tungile thintanga na maka a mpembe ya mbalaka kufuika helu lia tavenekulu; Ua pangele vintanga via kupua ku likumi na yimo. ¹⁵Kulaha kua nkala

ntanga dhikuvitu makumi atatu, na vuihi vua nkala ntanga dhikuvitu viuana. vioshe vintanga likumi na yimo via puile hamo lika.¹⁶Ua vandakanene vintanga vitanu kumo na vintanga vitanu na yimo kumo.¹⁷Ua pangele vikongo makumi atanu kunchongo ya vintanga via kulivanga, na makumi atanu a vikongo kunchongo ya vintanga via mu civali.¹⁸Mbezalele ua pangele vikuatetho via nkengelethi makumi atanu linga akuatetheko mbalaka yipue yimo lika.¹⁹Upangelele Tavenekulu ca kufuika helu ca cikanda ca njui vana haka livala lia kuvenga, cifuiko cikuavo ca kuhaka helu liaco ca cikanda.²⁰Mbezalele ua pangele vivuliko via kuimana via citi ca Akasiya via tavenakulu.²¹Kulaha ca nkala civuliko ca puile vikuvitu likumi, na vuihi vua nkala civuliko capuile vikuvitu cimo na cimo caku tepa hakati.²²Nkala civuliko ca kele na vimbambo vivali via citi ia kukuathe vivuliko via tavenakulu yoshe.²³Keho ua pangele tavenakulu mu njila eyi: makumi avali a vivuliko ku mutambela ua vuihi vua cifuti.²⁴Mbazalele ua pangele mathanda a nkengelethi akale kuinthi lia vivuliko makumi avali. Kuakele mathanda avali kuinthi lia chivuliko chino atoka kane vivuliko kumolika, na mathanda akuavo lalo kuinthi lia nkala vivuliko vikuavo mu kutokakana vivuliko vioshe ku molika.²⁵Ku mutambela uamu chivali ua tavenakulu, ku mutambela uamu vuhati vua cifuti, ua pangele vivuliko makumi avali.²⁶Na mathanda avio a kupua makumi auana a nkengelethi. Kuakele mathanda avali kuinthi lia civuliko cha kuhatako, vi lishuame muje vene.²⁷Kunima ya tevenakulu ku vutokelo, Mbezalele ua pangele vivuliko vitanu na cimo.²⁸Ikeye ua pangele vivuliko vivali via kunima ya vimbango vivali via tavenakulu.²⁹³⁰Vivuliko evi vavi tepethele kuinthi liavio, vunoni via litokakanene helu via lithengelekele mumo lika. Ikeye ua vilingile munjila iye vene, muvimbango vivali. Vikevio via puile vivuliko vitanu na vitatu, kumo lika na mathanda avio a nkengelethi. Mathanda oshe ku a vandakana apuile likumi na atanu na limo, mathanda avali kinthi lia civuliko ca kulivanga, avali lalo kuinthi lia civuliko ca kuhatako, mukemuo vene via lishuamene.³¹Mbezalele ua pangele mavalu a citi ca mungongo atanu ku mutambela umo ua vivuliko via tavenakulu,³²Mavalu atanu ku muatmbela ua ku nima ya tavenakulu ku vutokelo.³³Ikeye ua pangele mavalu mukati ka vivuliko, cikeco, ca vatakamene nakuheta kunchongo na kunchongo.³⁴Ikeye ua fuikile vivuliko na Olu. Ikeye ua pangele vikuatetho viayo via Olu, vipue vikuatetho ku mavalu, na yikeye ua fuikile mavalu na Olu.³⁵Mbezalele ua pangele ntanga ya kuvunduluka, na kuvenguluka, na maka akuthivuluka, yakuvuaha ya kutonga mua cili, na cifua ca va selumbinu. Vianga via muntu muka vuino mu vipanga.³⁶Ikeye ua pangele ku vintanga vingundhi viuana via mavaya a muthu, na ikeye ua vifukuile na Olu. Ikeye lalo napangelele tu lovo tua Olu ku vingunthi, Ikeye uombilileko mathandaa uana a palata.³⁷Ikeye ua pangele cifuiko ca ku cikolo ca ku mbalaka. ua vipangele na kuvunduluka, kuvenguluka, maka aku thivuluka, va pangethele ntanga ya kuvuaha ya kukotongola vuino, vipanga via mu kakutonga na vuana muku shovathana mavala.³⁸Ikeye ua pangelele vifuiko vitanu ku vingudhi na tulovo. Ikeye uafuikile helu liavo na mampanda avio atanu va apangethele na nkengelethi.

37

¹Mbezalele ua pangele cikesa ca mavaya a Akasia. Muvulahe apuile dhikuvitu dhivali na cithimpa, na mu kutuntuka caco capuile kuvitu yimo na cithimpa.²Ikeye ua fuikile muinthe na handja na Olu ya cili uka panga dhangamba dha kudhengeleka helu.³U ka fula minunga iuana ya Olu ku mikono yaco iuana, na minunga ivali ku mitambela umo, na minunga ivali ku mitambela ikuavo.⁴Keho ua pangele mikambo ya mavaya a Akasiya a viti keho ua ikuitile na Olu.⁵Keho ua kovelethele mikambo mu minunga ku mikulo ya cikesa, linga vambate cikesa.⁶Keho ua pangele cituamo ca cikeketima ca kulidhenga cakuvuaha ca olu. Kulaha caco capuile Dhikuvitu dhivali na mpindi, na muvuihi vuayo kuvitu imo na mpindi.⁷Mbezalele ua pangele va selumbinu vavali va Olu vipanga via kufula ua vipangele dhi nchongo dhivali dha cituamo ca ci keketima ca ku lidhenga.⁸Selumbinu umo kunchongo imo, na selumbini umo kunchongo yikuavo mu kupua kumo na cituamo ca ku lidhenga ca cikeketima ua va pangele ka cimpindi kamo ku cituamo ca kulidhenga ca cikeketima.⁹Va Salumbinu va janjele vimbava viavo kuilu muku fuika cituamo ca kuli dhenga ca cikeketima kumo navo. Va salumbinu vali talele vihanga viavo umo na mukwavo hakati ka cituamo ca cikeketima ca ku lidhenga.¹⁰Mbezalele ua pangele tafula ya citi ca muthu. Muvulaha vuayo dhikuvitu dhivali, muvuihi vuayo kuvitu imo, muku tuntuka kuayo kuvitu imo na mpindi.¹¹Ua ifuikile na Olu ya cili naku haka dhangamba dha Olu ya cili yaku dhengeleka helu.¹²Ikeye ua pangele mu kundulo ngue vuihi vua livoko, mu ku idhengeleka na kupanga nkata ya Olu ku mukundulo uayo mu ku idhengeleka.¹³Ua fulile minunga iuana ya Olu minunga yikuate muvimbango viuana. dhakele ku mikono yavio iuana.¹⁴Minunga vayikale ku mukulo muku niunga muhela ua mikambo, va ku ambata tafula.¹⁵Ua pangele mikono yayo ya citi ca Muthu keho ua yifuikile na Olu, muku ambata tafula.¹⁶Ua pangele vitenga vije via kupangetha helu lia tafula-na malonga ayo, na vimbonde viayo, na dhinganja dhayo, na vindeho viayo, lifano lia kuluketha vuana vua kushuula. keho ua pangelele vakevo Olu ya ku vuaha.¹⁷Ua pangele ngundhi ya lambi ya Olu yacili ua pangele ngundhi ya lambi na lithanda lia ngundhi na kalilonga kaku shomeka kuilu muaku haka lambi, na vingandja via yo, na vimaho viayo, na dhinchani vioshe ua vipangele mukupua cimo cimo lika.¹⁸Mintango yitanu na umo ya tuhukile ku mukulo uayo mintango yitatu ya tuhukile ku mutambela umo, na mintango itatu ya ngundhi ya lambi ya tuhukile kumu tambela ukuavo.¹⁹Ku muntango ua kulivanga kua kele dhinganja dhitatu va vipangele na Olumonde ya ku livundungula, na vimaho viauo na dhinchani dhaoao, na muntango ukuavo va pangele dhinganja dhitatu tha Olemonde ya kulivunduluka ku nkala mutango, kuakele vimaho viauo na ije itanu na umo ya tuhukile ku ntunda mu ngundhi ya lambi.²⁰Mu ngundhi ya lambi ayo vavenia, hakati kavio, hakele dhinganja dhiuana vadhi pangele na Olumunde ya muvundungulu, na vimaho viauo navi nchani viauo.²¹Viakele na vimaho viauo kuinthi ya muntango ua lipando lia ku livanga-ua pangele mu tambela umo lika, na vimaho viauo kuinthi lia muntango ua mu civali-mukemuo lalo ua pangele mutambela ukuavo,

mungila ije imo lika kuakele vimaho viauo kuinthi lia muntango lia mutambela, ua mu citatu, va pangele mutambela uje vene. viose via kele mumo mungila yimo lika mintango ije yitanu na umo via tuhukile kutunda mu ngundhi ya Lambi.²²Vimaho viauo na mintango yayo via puile hamo lika nayo: ku vutuntu vuayo cakele cipanga cimo lika, ca kufula Olu ya ku vuaha.²³Mbazelele ua pangele ngundhi ya lambi lua kele dhilambi dhitanu na dhivali, na tukonde tuayo na malonga ayo a Olu ya ku vuaha.²⁴Ua pangele ngundhi ya lambi ikeye umo lika uakele na vuino vua kupuithamo ku panga Olu ya ku vuaha.²⁵Mbezalele ua tungile mutula ua ku lumbila vihamba ua u pangele na mavaya a citi ca Mukula. Muvulahe vuayo kuvitu yimo, na muvuihi vuayo kuvitu imo. Yoshe yapuile hamo, na vutuntuke vuayo vikuvitu vivali. ua pangele vimbinga via ku chomotoka via puile hamo na mutula.²⁶Ua fuikile vihamba ha mutula na Olu ya cili na kuilu, na mukati, na vimbinga. keho ua pangele lalo dhingamba dhaku dhengeleka ya Olu ije.²⁷Keho ua pangele minunga ivali ya olu ya ku kuata munthi lia thingamba thivali mu dhali shungamena. Mununga uje ua kuata ngundhi ya ku ambata mutula.²⁸Ua pangele mikono ya mavaya a citi ca Mukula, ua vi fuikile na Olu.²⁹Ua pangele madhi aku vuavuetha aku jela na kunika mpundu a vihamba via ku thimika, via lembe, ngue ku vipanga via muka vihamba.

38

¹Mbezalele ua pangele muyombo ua vikombelo via kunthimika na vikuni via muthu. Ua vikuvitu vitanu mu vulahe na vikuvitu vitanu mu vukama - vimbango vi uana vinapu viose hamo lika - na vikuvitu vitatu mu vutuntu.²Keho ua vuethaleleko ku vimbango viuana via kufua ngue dhimbinga dha hove. dhimbinga dhaco dha puile puile hamo lika na muyombo,ua fuikileho na nkengeledhi.³Ua pangele vitenga via kupangetha ku muyombo - vindeho via kuhaka lito, vihupulo, malonga, malovo a kuhaka mbunda, na malonga a tuhia. Ua pangele vitenga viose na nkengeledhi.⁴Keho ua pangele vunda vua masheluvuanda vua muyombo, ua nkengeledhi muinthe muinthe lia kunchongo, kusheluletha kuinthi.⁵Ua fuikile minchele yiuana ku vimbango viuana via vuanda via nkengeledhi, linga vikuate mikambo.⁶Mbezalele ua pangele mikambo ya citi ca muthu na kuyi fuika na nkengeledhi.⁷Ua hakele mikambo mukati ka minchele ya ku vinchongo via muyombo, linga va ambatele. Ua hakele mpululu mu muyombo, ua pangethele matavua.⁸Mbezalele ua pangele lilonga lia kama lia nkengelethi na mukono ualio ua nkengelenth. ua pangele lilonga ku pangetha tutalelo tua va kent uakele ha cikolo ca kukovela mu mbalaka ya kuli kunguluila.⁹Keho ua pangele citungu. Ntanga ya kuvuihi vua mutambela ua cifuti kukala liniu lia kuotha vuino, cihita ca dhikuvitu muvulahe.¹⁰Vingunthi viaco makumi aval, na vingunthi makumi aval a nkengeledhi. kuakele malovo va ahakele ku vingundhi, na vikuatetho viao via palata.¹¹Mukemuo lalo uka panga kumu tambela ua muvulahe vua cifuti, vintanga via vikuvitu cihita muvulahe, na vingunthi makumi aval, na manunga avio makumi aval, na malovo ali kuvingunthi, na vikuatetho via palata.¹²Ku mutambela ua vutokelo ku kala vintanga via vikuvitu makumi atanu muvulahe, vingunthi likumi na manunga avio likumi. Malovo na vikuatetho via kuvingunthi via palata.¹³Ku mutambela ua kuvu tunde tangua vua citungu upua vikuvitu makumi atanu muvulaha.¹⁴Vintanga ku mutambela umo ua cikolo vipua vikuvitu likumi na vitanu muvulaha. Vingunthi vitatu na manunga avio atatu.¹⁵Ku mutambela ukuavo ua cikolo ca citungu kukala vintanga via vikuvitu likumi na vitanu mu vulahe, na vingunthi vitanu na manunga avio atanu.¹⁶Vintanga vishe via kuthengeleka ku citungu vi kapua via ntanga ya cili.¹⁷Manunga a vingunthu va pangethele nkengelethi. Malovo na vikuatetho via vingunthi va pangethele palata, cifuiko ca kuilu lia vingunthi viaova pangethele palata. Vingunthi viose via citungu va vi fuikile na palata.¹⁸Ntanga ya ku cikolo ca citungu vikuvitu makumi aval muvulahe. Ntanga vayi pangele mu cifua ca kulifua na lilu, pulupula, na ntanga ya kuvenga, ya kuotha mua kuvuaha, ya vikuvitu makumi aval muvulahe. Ya puile vikuvitu makumi aval mu vulahe na vikuvitu vitanu mu vutuntu, ngue vene ije ntanga ya citungu.¹⁹Yakele na manunga auana nkengeledhi. malovo ayo auana a palata na cifuiko ca kunchongo yaco ya kuilu liaco na vikuatetho viaco via palata.²⁰Vimbohua viose via tevenakulu na citungu via nkengeledhi.²¹Eci cikeco ku vuethelala viuma viose via mu tavenekulu, tavenekulu ya vukaleho vua litavasiano, ngue mova nonene mashiko kuli Mosesa. Via puile vipanaga via va levi, na ku tuamenena ca Itamale muna sasendote Alone.²²Mbezalele muna Uli muna Huti, ua ku muyati ua Yunda, ua pangele viose vieshikile Mosesa.²³Oholiave muna Ahisamake, ua ku muyati ua Ndane, ua pangele hamo na Mbezalele kupua muka kushonga, muka vuino vua kupanga, na muka kutonga vintanga mu vifua via kufua lilu, pulupule, na vuanda vua kuvenga, na ntanga ya kuvuaha muakama.²⁴Olu yoshe yova pangethele ku vipanga, ku vipanga viose vina pandama ku muhela ua kulela - vitalentu makumi aval na viyanu na viuana na dhisikulu vihita vitanu na vivali na makumi atatu, ngue ku thisikulu tha njivo ya kulela.²⁵Palata yova hanene vantu va cikungulukilo ya puile vitalentu cihita na likukathi limo na vihita na likulukathi limo na vihita vitanu na vavali na makumi atan na aval na vitanu ya thisikulu ngue ku thisikulu tha njivo ya kulela,²⁶Ndi mbeka yimo ku muntu ku muntu, inapu tha njivo ya kulela. Vauanene voshe vantu muva puile mu kutanda ca kaleko ca kutanda vantu, kutunda ha miaka makumi aval na miaka yiya kulutue- vamala vapuile vihita vitanu na cimo via makulukathi na makulukathi atatu na vihita vitanu na makumi atanu.²⁷Cihita ca vitalentu via palata vikevio via kufuta manunga a muhela ua kulela na manunga a vitanga- chihita ca manunga, talentu imo ku nkala linunga.²⁸Ku thisikulu ukulukathi na vihita vitanu na vivali na makumi atan na aval na vitanu via palata via thaleleho, mbazabele ua pangele malovo aku vinguthi, kufuika kuilu lia vinguthi, na kuapanga vikuatetho via vo.²⁹Nkegelethi ya ku cikombelo ya puile thitalentu makumi atan na aval na thisikulu makulukathi aval na vihita viuana.³⁰Nvi viose ua pangele manung a cikolo ca kumblaka ya kuli kunguluila, muyombo ua nkengelethi, vuao na vuanda vua va mashelua vuanda vua nkengelethi, vipangetho viose via muyombo, manunga a citungu,³¹manunaga a cikolo ca citungu, vimbambo via mbalaka ya tevenakulu, na viose vimbambo via citungu.

¹Vapangele vizhala viacili viaku pangetha mumuhela uaku yela, vapangele na mavala acinalilu, Pulupula, na vuanda vuaka venga. Vapangelele Alone vizhala viamu muhela uakuyela, ngeci mua shikile Yehova Mosesa. ²Mbezalele uapangele efonde ya olu, na cinalilu Pulupula, na vuanda vuakuvenga, na vitanga viacili via kuotha. ³Vashemune olu yikale vikunga viaku totokana nakuviteta vikale vinthambo, vavipange mumala a civunduluke, Pulupula, na vuanda vuakuvenga, namu vitanga via cili, vipanga via vamala vavunkulungu. ⁴Vatongele miva yakuhita havithsili via cikambe, vatongelele mikole havithsili viacio. ⁵Muiva uaku tungu muacili uakele ngeci mua cikambe; vaupangethele ntanga yakulifua nacikambe via olu, cinalilu, pulupula na vuanda, ngeci vene mua shikile Kalunga Mosesa. ⁶Keho vapangele mavue a onikisi, muku kuatetha vikuatetho via olu, viaku thona nakuthonena hamunchele na vathonene namazhina avana va Isaleli likumi navivali. ⁷Mbezalele uahakele kumikole yaha vithsili via cikambe. Ngeci muamavue vivulukithe Yehova vana va Isaleli vanamala likumi navavali, ngeci mua shikile Yehova Mosesa. ⁸Vapangele njato yahantulo vipanga via vamala vavunkulungu, kuvuahetha ngue cikambe. Ua cipangele na olu, na kuvunduluka, pulupula, na vuanda vuakuvenga na vitanga viaku tonga muacili. ⁹Cikale ciakupua hamo muvuihi namu vulahe. Vahetekele njato yahantulo luvali. Yakele muvulahe vumo namu vuihi vumo. ¹⁰Vahakeleho vingila viuana via mavue. Ngila yaku livanga vahakelemo lubini, topazi na galanete. ¹¹Ngila ya mu civali vahakelemo emelalide, safile, na diyamande. ¹²Ngila yamu citatu vahakelemo Jasintu, na Angate, na ametisita. ¹³Ngila yamu ciuana vahakelemo Mbeleli, Onikisi, na Yasipe. Va kuatethele na vikuatetho via olu. ¹⁴Mavaue va shandethele mumazhina avana va Isaleli likumi navavali, ngue kumazhina avo. Vakele ngue vaku shongelaho ha minchele yaku minye, nkala lithina limaneneho mushovo umo ua mishovo likumi na vavali. ¹⁵Hanjato yahantulo vapangeleleho vuketanga ngue mikole, cipanga cia kuvinda na olu jela. ¹⁶Vahakele vipangetho vivali via olu na minchele yivali yakuminye ya olu, na vahakele minchele yakuminye yivali kuvincono via njato yahantulo. ¹⁷Vahakele maketanaga avala akuvinda a olu muku akoveletha mumincheke yivali kuvincono via njato yahantuli. ¹⁸Vahakeleko kuvincono via mauketanga aku vinda kuvikutetho. Vavi hakele kuvishuta viaha vitsili via cikambe kulutue yacio. ¹⁹Vapangele michele yivali ya olu na naku vihaka kuvincono vivali via njato yahantulo, kumikinkilo uaka lihata na vingamba via mukati. ²⁰Vipangele minchele yivali luhua yaku minye na vavi hakele kuinthi lia vithsili vivali via kulutue ya cikambe, hamuhehi na mukunkulo kuilu lia muiva uakutunga ua cikambe. ²¹Vakutile njato yahantulo kuminchele yacio naku minchele yaku cikambe namukole ua cinalilu. Kulingila vacikute helu lia cikambe muiva ua kutunga. Via kele ngoco kulingila ngeci vavi tunditheko ku cikambe. Evi vavi pangele ngeci vene mua vishikile Yehova Mosesa. ²²Mbezalele ua pangele mukole ua cikambe mulivala lia cinalilu, vipanga via va kakutunga. ²³Cia kele nanthingo hakati kacio haku kovelela mutue. Kunthingo vakuileko kudhengeleka kulingila ngeci citavuke. ²⁴Kumukunkulo, vapangetheleko dhilomati dha cinalilu, pulupula na vuanda na vintanga va dhenga. ²⁵Vapangele Dhingenjo via Olu ya kujela na dhingenjo hakati ka dhilomathi kumikunkulo ya kuinthi lia vidhala, hakati dhilomathi - ²⁶Ngenjo na dhilomathi, ngenjo na dhilomathi - kudhinchongo via vithala via Alone apangetheko. Evi viakele vene ngeci mua shikile Yehova Mosesa. ²⁷Vapangele Tudhaku na ntaga ya thenga tua Alone na vana vendi va vamala. ²⁸Vapangele lilesu navi ntanga via thenga. ²⁹Miva ya dhintanga dha thenga via cinalilu, pulupula, na vuanda vua kuvenga, vipanga via muka ku taleka. Evi viakele muyevene mua vishikile Yehova Mosesa. ³⁰Vapangele mbandi na Olu yaku jela; va thoneneho, ngeci muaku thona hamunchele, "via jela kuli Yehova." ³¹Vahakele mukole ua cinalilu kulilesu kuilu lia lilesu. Evi viakele ngeci mua vishikile Mosesa Yehova. ³²Keho vipanga via mbalaka ya lukungulukilo, mbalaka ya vindhango, ya huile. Vantu va Isaleli vapangele vioshe. Vashuamene mashiko a hanene Yehova kuli Mosesa. ³³Vanehele mbalaka kuli Mosesa - mbalaka na vipangethetho vioshe, vihake viacio, vivuliko, vikungu, mikambo, vingundhi na luvula. ³⁴Cikanda ca injui vaci panga ca kuvenga, cikanda ca ngombe ya mundonga ya Kalunga, nantanga yaku shokethaho. ³⁵Cikesa ca vumbangi na vingunthi na cifuiko ca ku litavela. ³⁶Vanehele citafula, na vipangethetho vioshe na mboloto ya mualolo. ³⁷Citi ca lambi ca Olu yaku jela na vi lambi mungila yimo, na vipangethetho na mathi amu lambi; ³⁸Mutula ua Olu, mathi aku vuavua na vihemba via kunika muacili; na vintangavia cikolo ca mbalaka; ³⁹Mutula ua nkengeledhi na vuanda vua mathelavuanda vua nkengelethi na vingundhi na vipangethetho na mbasiya ya kama na luvula luayo. ⁴⁰Va nehele vintanga via ku dhengeleka muhela na vingundhi na luvula luadho, vintanga viaha cikolo; mikole yako na vikuatetho via mbalaka; navipangethetho vioshe via ku pangetha mu mbalaka, mbalaka ya vindhango. ⁴¹Va nehele vithala via kupanga na vuino via ku pangetha mu muhela ua kujela. Vithala via ku jela, via Alone Sasendote na vana vendi, vapangetheko via vu sasendete. ⁴²Ngeci vene vantu va Isaleli va pangele ngeci mua shikile Yehova Mosesa. ⁴³Mosesa ua talele vuino vipanga vioshe na tala vioshe vana panga muacili. Ngeci muashikile Yehova. Mungila oyo vavi pangele. Keho Mosesa ua va vethikitha.

40

¹Mukemo Yehova uahandekele na Mosesa, nguendi, ²Mulitangua lia kulivanga mungonde ya kulivanga mu munaka ua kulivanga uka tungitha tavenakulu, mbalaka ya ndzhango. ³Unapande kuka hakamo cikesa cha vumbangi mukati kayo, unapande kuka fuikako ku chikesa nantanga. ⁴Unapande kuhakamo mesa naku vuahethelamo viuma vije via tiamamo. Keho ukahakamo vilambi naku vitangeka. ⁵Unapande kuhakamo mutula ua Olu uaku thsimikila vihemba kulutue lua chikesa cha vumbangi, nakuhakako ntanga ku chikolo cha Tavenakulu. ⁶Keho uka hakako mutula uaku kombeleya kulutue lua chikolo ca Tavenakulu, Mbalaka ya ndzhango. ⁷Keho unapande kuhakamo lilonga lia kama mukati ka mbalaka ya ndzhango na mutula unapande kuhakaho mema. ⁸Keho unapande kutungilako lilapa muku

dthengelekako, Unapande kukatiko ntanga mukufuika ku cikolo cakulilapa. ⁹keho ukanona mandhi aku uavuetha na kuvuetha tavenekulu na vije vioshe vilimo. keho ukavihakala kushongo amba njika vimanethe viathi kuli yange ; Keho vika jela. ¹⁰Unapande kuuavuetha mutula uaku kombeleya na vitenga viako vioshe. ¹¹Keho ukanjihakelako kutula kushongo yange keho ua kulela muakama kuli yange. ¹²Unapande kuuavuetha lilonga na kumahindi yayo nakunji hakeleyo kushongo yange. Unjinehele Alone vana vendi vavamala kuvukovelelo ua mbalako ua mbalaka ya nthango keho unapandele kukamutanetha namema. ¹³Unapande kumuzaleka vizala via cili vije muka njihakelavio kushongo yanga, yange ngoco vene anjipangele kuvipanga via vu Sasendote . ¹⁴Ukanjipangela vana vavamala na kukuva zaleka natuthaku. ¹⁵Unapande kuva uavuetha ngue muye mu unavavuetha ishe yavo ngoco vene vanjipangele vipanga via va sasendote. ku uavuetha cauo cikava lingitha mukapua vasasendote va miaka yoshe hakati kamanthimo liavo. ¹⁶Evi vioshe Mosesa vua vilipangele, uashuamene vioshe vije Yehova uamuishikile. Uapangale vioshe. ¹⁷Ngaco Tavenekulu tungile muli tangua liaku livanga yongonde yakuli vanga mumuaka uamuaka uamucivali . ¹⁸Mosesa uatungithile Tavenekulu ua hakako thanda yayo, Na kuhakako vivuliko na mikambo, nakuhakako vinguthi na vipanga. ¹⁹Keho ua fuikako kuoshe-kuoshe Tavenekulu kulu na kuhakamo mbala muithi liaco ngue muye Yehova uamuishikile. ²⁰uanonene litavathano na kuli haka cikesa. Unahakele ngunthi ha cikesa naku hakaho cipungi ca ngothi helu liaco ²¹Unanethle cikesa mu Tavenekulu. Uahakeleho Ntanga helu mkukufuika cikesa cali tavathano, ngue Yehova ua mushikile. ²²Ua hakelemo mesa mukati kambalaka ya nthango, muvulaha Tavenekulu.honja lia ntanga. ²³Uuahethele lalo mbolo kumesa a Yehova, ngue Yehova na mushikile. ²⁴Uahandekelomo mutula ua Olu mukati kombeleya kulutue lua ntanga. ²⁵Keho ua nthitimikileko vehamba, ngue yehoa na muishikile. ²⁶Keho ua mthitimikileho vihamba ngue Yehova na muithikile. ²⁷Ua kutokona ntanga kucikokolo ca Tavenekulu. ²⁸Mbalaka ya nthango. naku kombeleya caku nthitimika na cikombeya ya vungu, ngue Yehova na ²⁹mushikile.Uuahethele mbasiya hakati ka mbalaka ya nthango na mutula, Keho nakuhaka mema a kutana. ³⁰Mosase, Alone navana vendi vavamala va vatane kuma vuako auo na kuhindi auo mbasiya. ³¹Mosesa, Alone, na vanavendi va vamaala vatanene kumavoko avo nakumianja yavo halilonga ³²Nthimbu yoshe nga vanga mu kati kambaia ya nthango amba nthimbu yoshe nga yava ku mutula. Vanapande kuli tanetha avo vavena. Ngue muje Yehova ua muishikile. ³³Mosesa ua tungile lilapa ku Tavenakulu. Keho ua hakele ntanga kucikolo ca lilapa lia dhengeleka Tavenekulu munji na mutula. Keho ua hakele ntanga kucikolo ca lilapa lia dhengelekele Tavenakulu. Mungila ino, Mosesa ua manethele vipanga. ³⁴Keho lishelua lia fuikile mbalaka ya ndzhangho, keho vumpau vua Yehova vua shukile mu Tavenakulu. ³⁵Mosesa kathele kukovelamo mu mbalaka ya ndzango mukonda lishelua lina tumam mutavenakulu, Ambe mukoknda vumpahu vua Yehova Kalunga mu tavenakulu. ³⁶Omuo lishelua lia tundilemo mu Tavenakulu, mukemo vana vaIsaleli vendele mangendthi avo. ³⁷Vuno honi nga lishelua kuliatundilemo mutavenakulu, vana va Isaleli nga kuvendele. Vatumama noho litangua lije lilitundamo. ³⁸Omuo lishelua lia Yehova lia kelemo mutanya, ambaco tuhia tuakelemo vuthsiki, kumesho avantu voshe vaka Isaleli muvungendzhi vuavo vuoshe.

Vinyengo

1

¹Na limbo liye lya kama ya kele na kushula lya vantu mualolo lina tumama lika lyalo. Yikeye nakala ngue ntuluue, nambe yendi uakama ku mishovo. Endi ua kele muene hakati ka mishovo, vuno yikeye mualolo muka ku lambula mulambu. ²Yikeye ua lilile muakama ku vutiki, na mishodhi yendi ya fuikile matama endi. Naumo uendi ua chidhango ua mu dhembekelekele yikeye. Voshe vamuthamba vendi vana mutenguluka. Vakevo vana kala vaka chidhindo chendi. ³Yunda na yi mu vundhinda kunima ka kayando na vipana vyakama. Yendi ua kele hakati ka mishovo keho ka uanene ko vu huimino. Voshe vaka kumu yandetha va muanene mu kayando. ⁴Vingila vya Siyono vi linyenga muomu na umo uahi ue kinja ku viuano vya kama. Vikolo vyendi vyoshe vili vya ngocho. Vasasendote vendi va vakentu vali na kuyanda. Na yikeye vavenya na mono vya kushasha. ⁵Vaka chidhindo chendi vana kala vimyene vendi; vitodhi vendi vana fuku. Yehova na mu yandetha muomu kuilana cha milonga yendi. Na vana vrendi vana kala vindhindha ku lutue lya muka chidhindo chendi. ⁶Na ku muna mukentu ua Siyono. Vunulu vuendi vuna kala ngue vamyene vendi vaye va tenguluka ngue vantava, keho vakevo kava uanene ndhili kulutue lya muka ku vakava. ⁷Mu matangua a kayando kendi na mapaketho endi, Yelusalema yika vulukitha vyoshe vyendi vya ku tovala viye vya kele kutunda ku matanua a kunima. Muje vantu vendi va uile mu livoko muka chitodhi, keho na umo uahi ua mu kuathele yikeye. Na vaka chidhindo vendi va mumuene na ku tcopa ku vihya kuendi. ⁸Yelusalema na panga mulona ua kama, ngicho vene na tenguluka chuma chiye cha kuviha. Voshe va mu thingimikile va mu yengula muomu vana mono mushengashenga uendi. Yikeye a tutumuitha muintci na ku futuluka. ⁹Madhile endi akele ku vintana vyeni. Ka thinganyekele vya kulutue. Ngocho vene ku lahuka chendi chakomokethele. Kuye ku kua kele naumo uahi ua ku mudhembeleka yikeye. Yikeye ua tambakanene nguendi, "Tala ku kayando kange, Yehova, muomu chitodhi na lihake ku vukama!" ¹⁰Muka chidhindo na haka livoko lyendi hali vyoshe vyendi vya ku vuaha. Muomu na mono nechije mishovo yina kovala munjivo yendi ya kuyela, nambe ngocho yeni muneshikile ngechiye keti vakovele mu vikungulukilo vyove. ¹¹Vantu vendi voshe va tutumuitha va thetela mbolo. Vakevo vana hane vyavo vya ku vuaha ku vya kulya mu ku koletha myono yavo. Mona, Yehova, keho tala yange, muomu njina vihya. ¹²Ka chethi na chimo chahi kuli yeni, eni voshe mune kuhita ko ndi? Taleni na ku mona nga kuye kuli umo ali na vuthiua ngue vuthiua vuye vuna yandethele hali yane, vua na njiyandetha navuo Yehova ku litangua lya vukalu vuendi vua ku lema. ¹³Kutunda muilu na tumu tuhya mu vitciha vyange, keho vili na ku va tuvakana vakevo. Na

tela vilyato vyange vuanda na nji futulula na nji vihisa na ku nji hombuesa litangua lyoshe. ¹⁴Njoko ya milonga yange livoko lyendi lina yikutu kumolika. Vina kuheta ku ntingo yange ndhili yange vana yihaka kumo lika. Yikeye napanga ndhili yange linga yishelele. Na Muene na njihele yange mu mavoko avakevo, keho ange ku njatha kuimana. ¹⁵Na Muene a yenula voshe vamala vane vaye va njohyelele yange. Endi na nji kuluila chiuano cha kama ku thanyuona vamala vange. Na Muene na lyatangela ngue likina lya vinyu vana vakentu va Yunda. ¹⁶Muomu vyuma evi ange nji lila, mesho ange a hita mishodhi; muomu muka dhembeleka uye ua pandele ku kolesa ku kolesa muono ali kulako na muono uange. ¹⁷Siyono a lolola mavoko endi; kuye ku kuakele umo muka ku mu dhembeleka. Yehova neshika vya Yakomba ngechiye vaye vana mu dhengelekele vana pande ku kala vaka chidhindo chendi. Yelusalema yili hakati kavo ngue vyuma vya ku vihya. ¹⁸Yehova yikeye muka vungulu, ngue , muomu njina vyana lishiko lyendi. Tolilileni, njina mi kandeleda eni vantu voshe, na ku mona vusua vuange. Vana vakentu vange vakuenje va nayi mu vunkuati. ¹⁹Nja thanene vaka chidhango change, vuno vanji kuithile. Va sasendote vange na vakuluntu vange vechelele muthithimba muimbo, vuoshe va thetelele vya ku lya mu ku kolesa myono yavo. ²⁰Tala, a Yehova, muomu njili mu kayando; mbune yane yili na kulua, na mbunge yange yina tenguluka hakati kange, muomu nji na kala muakama dhimpata. Hanja, na mukuale utciha; na mukati ka njivo muye mukemo muli kutca. ²¹Vakevo vana nji tolilila ku linyenga change, vuno kuye ku kuakele umo muka ku njidhembeleka. Vaka chidhindo change voshe vana tolilila kayando kange, keho vakevo va yolela ngechiye vana chi panga. Una neha litangua liye li una tumbula; mualolo linga va kale ngue yange. ²²Milonga yavo yoshe yi hete ku mesho ove. Kehu panga navo ngue mu una panga nange muomu lya ku vihya change. Na ku linyenga change chikecho cha chingi keho na mbunge yikeyo yina dheye.

2

¹Na Muene na fuiki muna mukentu ua Siyono na lishelua mu vukalu vuendi. Yikeye nombila hantci kutunda muilu ku vuaha kua Isaleli. Yikeye ka vulukile chilyatelo chendi ha litangua lya vukalu vuendi. ²Na Muene na mini vikalo vyoshe vya Yakomba keho na nodhi yahi. Mu matangua a vukalu vuendi endi na uitha membo akama a muna mukentu ua Yunda; mu ku vi puitha mo yikeye na sheleletha hantci vumuene na ku shika kuacho. ³Na vukalu vua kulema na vatula mbinga yoshe ya Isaleli. Na jendeka livoko lyendi lya chilyo kulutue lya chitodhi. Kehu na tcimika Yakomba ngue tuhya va ku shukuma ve kulya kuoshe. ⁴Na koko vuta vuendi vua lunkusa ngue chitodhi, ne mana na livoko lyendi lya chilyo ngue muka chidhindo. Kehu na tcihi voshe va vyukilile ku lisho mu mbalaka ya muna mukentu ua Siyono; yikeye na muanya vukalu vuendi ngue tuhya. ⁵Na Muene na kala ngue chitodhi. Yikeye na mini Isaleli. Yikeye na mini membo endi a vumuene. Yikeye na viyitha kuimana kua vindhili vyendi. Yikeye na vuedhelelele kulinyenyeta na ku lila hakati ka vana vakentu va Yunda. ⁶Yikeye na panga ndhita ku viuano ngue lihya. Yikeye na viyitha mihela ya vikungulukilo. Yehova na panga vyoshe viuano vyakulya na Sambata linga vayivale mu Siyono, muomu yikeye na hisa voshe muene na sasendote mu vukalu vuendi. ⁷Na Muene na vyana mutula na vyanetha muhela uendi ua kuyela. Yikeye na hana vivumbe vya mihela yendi mu mavoko a chitodhi. Vana katula kalua mu njivo ya Yehova, ngue ha litangua lya shovola lya chiuano chakama. ⁸Yehova na thinganyeka ku viyitha chivumbe cha lyakama lya muna mukentu ua Siyono. Endi nolola chetheketho keho ka hetekete livoko lyendi ha ku viyitha chivumbe. Yikeye na panga chimpaka na chivumbe ku linyenga; vi hungumuka kumo. ⁹Vikolo vyendi vina nyekumuka mu livu; nenyeka na ku vatuola mivelenge ya vikolo vyendi. Muene uendi na vimyene va vakentu hakati mishovo, na majui a lishiko na vupolofeto vendi ku ve ku uana chimona cha kuli Yehova. ¹⁰Vakuluntu va muna mukentu ua Siyono va tumama hantci mu ku holoka kulu. Va nombila likungu ha mitue yavo vana lidhitika vavenya vikoveyo vya vishaku. Vana vakentu va Yelusalema vana tcikamena mitue yavo hantci. ¹¹Mesho ange ana vulua ku mishodhi yavo; mbunge yange yimona kalua; lishuli lyange limuanya hantci muomu ku tca kua muna mukentu ua vantu vange, vanike na tumbututu mu vingila vya membo akama. ¹²Va handekele kuli vayina yavo nguavo, "Mbuto na vinyu kuiko yili?" Ngue vakevo va tca ngue lyala a lemana mu vingila vya membo akama, na myono yavo vana yimuanya ku ntulo ya vanaye yavo. ¹³Vika njika mbuluila kuli yove vumbangi? Ku vika njiketheketha nove, muna mukentu ua Yelusalema? Ku vika njika ku yonguela yove, viye njikatha ku dhembeleka nove, muna mukentu ua Siyono? Na mbandu yove yikeyo yakama ngue kalunga ndonga. Yiya aka ku nguitha yove? ¹⁴Vapolofeto veni vamuene vimona vya vishaki na vuheve. Kehu ku va fukuile ku milonga yove, mu ku hiluitha vundhinda vuove, vuno muomu va hanene majui a vishaki nevi vya ku shevuitha. ¹⁵Voshe vaye vahita ko ku ngila vya na ku shangala mavoko avo. Va kempa na ku nenenga mitue yavo vana vakentu va Yelusalema na ku handeka nguavo, "Eli likelyo limbo liye vantu vali lukile nguavo 'Vu tantuluke vua ku vuaha,' 'Na ku yolela kua hantci hoshe ndi?'" ¹⁶Vitodhi vove voshe vana kuashamena muakama milomo yavo. Vakevo va kempa na ku likuecha ku madho na ku handeka nguavo, "Etu tuna mu mini! Eli likelyo litangua litua tatelelele! Etu tua kele na muono linga tu limone." ¹⁷Yehova na panga viye vya thinganyekele kupanga. Yikeye na puithamo majui endi, aye eshikile mu matangua a kunima. Yikeye na kumbila yove ku yeneka ngodhi; muomu yendi netavetha chitodhi chove ku kuyolela hali yove; endi na kulitha vimbinga vya vitodhi veni. ¹⁸Vimbunge vyavo vitambeka kuli Muene, vivumbe vya muna mukentu ua Siyono! Linga mishodhi yove yishelele ngue ndonga vutici na mutanya. Ketu uli hane yove vavenya ku kalua kua mbunge, na mesho ove keti alile. ¹⁹Katuka, lila mu matciki, vingileni mu ku shangumuka kua matciki! Muanya mbunge yove ngue mema kumesho a Muene. Katula mavoko ove kuli yikeye muomu lya myono ya vana vove vaye vaua na njala ku vimbango lya nkala ngila. ²⁰Tala, Yehova, keho mona yiya yuna panga ngechiye. Vakentu vaka lya vushuka vuavo, na vanike vaye vuva lela? Kuatha sasendote na ka polofeto va ka tciha mu njivo ya kuyela ya Muene ndi? ²¹Voshe mukuenje na mukuluntu va kotha ha likungu lya mu vingila. Vana vange va

vakentu na vakuenje vana uu ku mukuale; Una va tcihi ku litangua lya vukalu vuove na kuyeneka ku tambula ngodhi hali vakevo. ²²Ngue ku litangua lya chiuano cha kama una thana vantu, na lyova lyange ha nkala hoshe, ha litangua lya vukalu vua Yehova na umo uahi aka shevuka ndi kuovoka; voshe nja yongola na ku valela, chitodhi change na va viyitha.

3

¹Yange lyala uye na mono kayando ha mulamu ua vukalu vua Yehova. ²Na njituamena na ku njenderha mu muthithi na mutanya. ³Chili vene yikeye natengulula livoko lyendi kulyange lalo, litangua lyoshe. ⁴Na puitha ntcitu yange na chikanda change vya vikalu, endi na vatuola vctiha vyange. ⁵Na nji tungila yange na ku nji dhengeleka na nyanga na vi fuitangana na ku kaluua. ⁶Na nji tumametha mu mihela ya kudhivala vui, ngue vaye va tca ku laya. ⁷Na tungu chivumbe chaku dhengeleka yange keho ku njatha ku tuhuka mo. Endi na panga malyenge ange aku kola ⁸keho nambe ngocho nji thana na ku lila va nji kuate, yikeye shoko kulomba change. ⁹Na shoko vingila vyange na chivumbe cha mavue aku shonga; na hengeleka vingila vyange. ¹⁰Kulyange na kala ngue usu muka vutamina yange, ngue ndumba mu vishuekelo; ¹¹Endi na tengulula vingila vyange, endi napanga vya kuviha kuli yange. ¹²Na koko vuta vuendi vua lunkusa na ku nji puitha chetheketho cha muvi uendi. ¹³Na koveletha mivi ya hovyo yendi mu vintco vyange. ¹⁴Njina tenguluka kayengu kuli vange, na lidhina lyavo litangua lyoshe. ¹⁵Na nji shulitha na vihamba vya kushasha na ku thininika yange ku nua vihamba vishasha. ¹⁶Na padhuola madho ange na vuntcengelenyenye, keho na nji fuiki na lito. ¹⁷Keho una futulula muono uange ku lahako na chivovo; nji na shuvile ku vedhika. ¹⁸Keho nguange ndhili yange ya tca na ku tcelela kuange kuli Yehova. ¹⁹Thinganyeka kayando kange na ku vindama kuange vihamba vya kushasha na nyanga. ²⁰Muono uange nolo uli na ku thinganyeka keho una linyongamena kuli yange. ²¹Vuno nji tumbula echi ku mana keho ngocho vene njili na lutcelelo. ²²Na ngodhi ya Yehova ka tua tcile ko keho ngodhi yendi kuye kulenga, ²³vikevyo vya ku vihya ku nkala chimene; na ku kutcelela kuove kukekuo kua kama. ²⁴"Yehova yikeye kuhinga change," munahandeka muono uange, ngocho vene nji tcelela muli yikeye. ²⁵Yehova yikeye muka ngodhi na vaye vamu tumamena yikeye, ku muono uye uli na ku thetela yikeye. ²⁶Chivuaha ngechiye muntu uye a tumamena kulu vuovole vua Yehova. ²⁷Chi vuaha kuli lyala ngechiye ambate mukambo ku vakuenje vuendi. ²⁸A tumame kua lika lyendi na ku holoka muomu yikeye na muhake uo. ²⁹A hake kanua kendi mu likungu nga ngocho mpamo ku kale lutcelelo. ³⁰Linga yikeye a hane litama lyendi kuli umo uye a yandetha yendi, keho linga yikeye lyuvue ku ku shula na ka shahundu. ³¹Muomu na Muene kali ka tuvyaneyet ku myaka yoshe, ³²vuno nambe yendi a panga ku linyenga, yikeye aka kala na ngodhi ku shuama ku chidhango chendi. ³³Muomu endi ke ku yandetha kutunda mu mbunge yendi ndi a pupe vana va vantu. ³⁴Ku tcekenyena muintci lya vilyato vindhinda voshe va hantci. ³⁵Ku vyana chiye cha pande lyala ku mesho a muka kutuvakana vyoshe, ³⁶ku hengeleka vya muntu ku lijui lyendi ku vyaile Suku ku mbunge! ³⁷Yiya uye a handeka keho che kuinja, nambe Suku ka chi handekele ko? ³⁸Mu kanua ka muka kutuvakana vyoshe ka mue kutuhuka vya ku vihya nevi vya chili ndi? ³⁹Vati muntu atha kulinyenga muono uendi? Vati muntu atha kulinyenga vya kayando muomu lya mulonga uendi ndi? ⁴⁰Tu konkenu na kuetheka dhingila dhetu, na ku hiluka lalo kuli Yehova. ⁴¹Tu dhunduleni mbunge yetu hamo na mavoko etu. ⁴²Tuna viyitha na ku panga vimpata, yove ku uechelele. ⁴³Una lifuiki vukalu na ku kavangeya yetu, una tchihi keho ku ua vethelele. ⁴⁴Una lifuiki lishelua ngechiye chivundilo na chimo chahi chatha ku tuvakana. ⁴⁵Na tu puitha mavanda aku kongu na vikombelo na ku vayana hakati ka vantu. ⁴⁶Vitodhi vetu voshe vana tuthingi, ⁴⁷Lyova na chipuku vinenja hali yetu, ku viyitha na ku nongetha. ⁴⁸Mesho ange a hita na vindonga vya mema muomu ku nongetha kua vantu vange. ⁴⁹Mesho ange a muanya na ku likela kuahi, na kandhingili kahi, ⁵⁰noho Yehova atala hantci na ku mona kutunda muilu. ⁵¹Mesho ange apangetha muono uange muomu lya vana vakentu va muimbo lyange. ⁵²Vana nji yombo muakama ngue kadhila kuli voshe vaye vakele vitodhi vange; vana nji yombo ⁵³Vana vatula muono uange mu china, na ku mbila livue hali yange, ⁵⁴keho vapanga mema linga ahite, kufuika na mutue uange. Ange nja handekele nguange, 'Nji na vatuka! ⁵⁵Nja tambakanene ha lidhina lyove, Yehova, kutunda kuintci lya china. ⁵⁶Uo vuile lijui lyange muye mu nja handekele nguange, 'Keti ushoke matui ove ku ku lila change'. ⁵⁷Uedhile muyehi ha litangua nja thanene hali yove; keho ua handekele nguove, 'Keti ukale na lyova. ⁵⁸Suku, uno vola majui a muono uange, una kula muono uange! ⁵⁹Yehova, una muene ku viyitha chiye chiva pangele kuli yange; pangula chipanga change. ⁶⁰Una mono ku lingula chavo chose na vutumbe vuavo vuoshe kuli yange. ⁶¹Unovuile ku shahula chavo, a Yehova, na vutumbe vuavo vuoshe kuli yange. ⁶²Na milungu ya vaye va nji katukilile na vutumbe vuavo kuli yange litangua lyoshe. ⁶³Tala ku tumama chavo na ku katuka; va nji tcopa na madhina avo. ⁶⁴Uka va linguitha chilinguitho, a Yehova, ku shuama ku vipanga vya mavoko avo. ⁶⁵Uka vahana ku kaluua cha vimbunge vyavo! Linga chithingo chove chikale hali vakevo! ⁶⁶U ka va kava na vukalu na ku va viyitha vakevo kutunda kuintci lya muilu, a Yehova!"

4

¹Na livue lya vunchele lina kala lya ku vyadhima; vati livue lya vunchele liye lya tuvakana kuyela lina tenguluka! Mavue a njivo ya kuyela yijukuka ku mbango ya nkala ngila. ²Vana va va mala va Siyono vakele va kuetheka na livue lya vunchele lya ku vuaha, vuno mualolo vana thinganyeka ngue dhinjava dhya vuma, vipanga vya mavoko a muka kushonga! ³Nambe vambanje vene va hana livele va muetha vana vavo, vuno muna mukentu ua vantu vange na kolo, ngue vankumbua mu limbalanda. ⁴Na ndaka ya mbututu yi vamuetha ya kakateya ha ndakulo ya kanua kendi omo lihuila; na vanike valomba vya kulya, vuno kukua kele naumo. ⁵Vaye va lile vya vutupe vana vihya mu vingila. Vaye voshe va dhalele vintanga vya ku venga mualolo vana kotha vintumbo vya muto. ⁶Na milonga ya muna mukentu ua vantu una tuvakana mulonga ua Sandoma, uye uva uithilile mu kantcimbu na mavoko aku tjaleka yikeye ahi. ⁷Vimyene vendi va

yelele ngue neve, na tokele mu ku tuvakana mahini, va vengele mivila mu ku tuvakana mavue a rubi, ku vatumuna chavo cha kele ngue safila.⁸Vihanga vyavo vya dhivala ku tuvakana linungu; vakevo ku ve ku va dhivuka mu vingila. Chikanda chavo cha kakateya vitciha vyavo; vina kala ngue kuma ngue chiti.⁹Vaye va tciha na mukuale vana tuvakana vaye va tciha ku njala, vaye vombilile kuti, va ku tuva omo vaka yeneka vushuka vua kuhya.¹⁰Na mavoko a vakentu vaka ngodhi ana teleka vana vavo vavenya; vana kala vana vya kulya vyavo ntcimbu muye muna mukentu ua vantu vange vamu viyithile.¹¹Yehova na leketha vukalu vuendi vuoshe; na muanya vukalu vuendi vua ku kola. Kehu na vuiki tuhya mu Siyono liye lilya mavula endi.¹²Na vimyene vya hantci ku va tcelelele, nambe vandambo voshe va hantci va tcelelele, ngechiye muka chidhindo na chitodhi va ka kovele mu vikolo vya Yelusalema.¹³Vya yombolokele muomu lya milonga ya vapolofeto na ku viyitha kua vasasendote vendi vaye vana muanya maninga avaka vungulu mukati kendi.¹⁴Vendangana, ngue tupuputua, mu vingila. Vana juala na maninga ngechiye vantu ku vatha ku kuata ku vidhala vyavo.¹⁵"Kayeni! vaka kuyeneka kutoka!" Vantu vatambakanene kuli vakevo. "Kayeni! Kayeni! Ketu mukuata ko!" Ngocho vendanganene; vantu va handekele hakati ka mishovo nguavo, "Ka vaka lishukila muno lalo."¹⁶Yehova vavenya uava shanduile vakevo; endi ke ku vatala vakevo lalo. Vakevo kuva thingimikile vasasendote, kehu kava thompelele ku va kuluntu.¹⁷Mesho etu ana hono, kutatela vukuathi vuetu vua ngocho; mu kutatelela chetu tutatelela mushovo ku uatha kuovola yetu.¹⁸Va shuama myanja yetu, etu ku tuendele mu vingila vyetu. Ku manethela chetu cha kele muyehi na matangua etu ali na kupua mo, ku manethela chetu chinenja.¹⁹Vaka ku tukava vakele na ku shatuka kutuvakana vihungu va muilu. Va tu shekuile yetu ku mikinya kehu vatu tatelele mu muthenge.²⁰Muku ua mayulu_ etu uye umo yuva vuavethele Yehova_ va mu kuatele mu vipuku vyavo; uye yitua tumbuile ngueto, "Muintci lya muthithimba uendi tuka kala na muono hakati ka mishovo."²¹Yolela na ku yanguluka, munamukentu ua Endome, yeni vaye mua kele mu chifuti cha Uze. Vuno kuli yeni lalo nganja yika mihita; mu kanua na ku lishulula yeni vavenya vuntcelentcele.²²Muna mukentu ua Siyono, kayando kove ka kenja ku kulenga; yikeye ka ka vuedhelela ko vundhinda vuove. Vuno muna mukentu ua Endome, yikeye aka yandetha ku vihya kuove; kehu yikeye ka ka fuiki milonga yove.

5

¹Thinganyeka, Yehova, vika vya yomboluele kuli yetu; Tala na ku mona ku shahuka chetu. ²Kuhinga chetu china tenguluka kuli vangendhi; vinjivo vyetu kuli vaka vifuti. ³Yetu tu vana ntcuia, va kuyeneka yishe, na vayina vetu vana kala ngue ntuluue. ⁴Tunua mema etu mu ku fueta vimbongo, vikuni vyetu va tu landetha vyo. ⁵Voshe vaye venja kunima yetu vali muyehi munima yetu; tuna hono kehu ku tu uana ku huima. ⁶Tuna lihana yetu vavenya kuli Yingitona kuli Asiliya ku uana vya kulya vya ku puamo. ⁷Va tata yetu vapangele mulonga, kehu vahiko, Netu tunemi milonga yavo. ⁸Vangamba vali na ku shika yetu, kehu ku kua kele umo muka ku tuovola ku livoko lyavo. ⁹Tu uana mbolo yetu na vushonde vua myono yetu, muomu mukuale ua mu muthenge. ¹⁰Chikanda chetu chi dhivala ngue choto cha kuochela mbolo muomu ntuima ya ku tcimika ya njala. ¹¹Vakentu va va kuatela kundhili mu Siyono, na vana vakentu mu membo akama a Yunda. ¹²Va kulikile vimyene ku mavoko avo vavenya, na ku thingimika vihanga vya va kuluntu. ¹³Vakuenje vambatele mavue aku lola, na vana vakuenje va shuntukile muintci lya vikuni. ¹⁴Na vakuluntu vana tundu ko ku chikolo cha ku membo, na vana vakuenje vanethela madhina avo. ¹⁵Yolela ya mbunge yetu yina likela na vuchino vuetu vuna tenguluka. ¹⁶Chilongo china u ku mitue yetu; chikele kuli yetu, muomu tuna panga mulonga! ¹⁷Muomu echi mbunge yetu yina ledhumuka, muomu vyuma evi mesho etu ana tcitcivala ¹⁸muomu mukinya ua Siyono una tenguluka, vambanje vendela ko. ¹⁹Vuno yove, Yehova, uakala ku myaka yoshe, kehu una tumama ha chitumamo chove cha vumuene kutunda mushovo ku mushovo. ²⁰Vika vi ua tushuvila yetu ku myaka yoshe? Vika ua tuthila yetu ntcimbu yakama ngechiye? ²¹Tu tengulule kuli yove vavenya, Yehova, kehu tuka tenguluka. Puitha matangua etu amaha ngue alaya_ ²²vuno una tuvyana kehu una kala na vukalu hamo netu muakama.

Yoele

1

¹Eli likelyo lijui lya Yehova liye lyedhile kuli Youele muna ua Pethuele. ²Tolilileni evi, eni va kuluntu, na ku tolilila, eni voshe vandambo va chifuti. Echi muna chi muene ku matangua eni ndi ku matngua ava yishe yeni?. ³Leketheni ku vana veni va leke vana vavo, na vana vavo vaku lidhimo likuavo. ⁴Chiye cha nechela lyungu, lyungu vya lile; vika vya nathile ko lyungu ua kama, na mbimba vya nalile; kehu vika vya nathile ko mbimba, cha na li mbimba. ⁵Hindukeni, eni vaka kupenda, na ku lila! Na ku lila mbimbyamutue, voshe eni vaka kunua vinyu, muomu vinyu yaku tovala vana yitete ko kutunda kuli yeni. ⁶Muomu mushovo unenja ha chifuti, vaka ndhili na ku yeneka muvalu. Madho endi akeo madho a ndumba, kehu endi ali na madho a vindumba. ⁷Endi ua pangele muhela uange ua vinyu na tuvula mukuyu uange. Na tuvula to, na ku umbula kuti; mintango yauo ya ku toka. ⁸Linyengeni ngue munab mukentu uaku dhala vidhala vya vi shaku omo lyala ua vunike vuendi. ⁹Chikombelo cha vya kulya ne chi cha vya kunua vikatca, vinyu ku njivo ya Yehova. Sasendote, ngamba ya Yehova, a linyenga ¹⁰Mahya dhimangana; livu lili na ku linyenga muomu mbuto vana yi viyitha. Na vinyu ya yiha yinomu; na madhi ana lehuka. ¹¹Komokeni, eni vaka kulima, lileni mbimbyamutue, eni vaka viti vya vinyu, muomu tiliku na sevanda. Muomu ku kunguiya kua mahya chi katca. ¹²Chiti cha vinyu chaku juja na chiti mukuyu chi lehuka; chiti cha ku lomela, chiti cha kukonkama lalo, na chiti cha masela_ viti vyoshe vya yina juja. Muomu yolela ya juja ku vana vantu. ¹³Dhaleni vidhala vya vishaku yeni vavenya na ku linyenga, eni vasasendote! Lileni mbimbya mutue, eni

vindungo vya mutula. Yinjeni, kotheni matciki mu vidhala vya kutonga na vishaku, eni vindungo vya Kalunga. Muomu chikombelo cha kulya na chikombelo cha ku nua china juja ku njivo ya Kalunga keni. ¹⁴Thikeni litangua lya ku likela kulya, thaneni vikungulukilo vya kama. Kunguiyeni vivedhi na vandambo va chifuti ku njivo ya Yehova Kalunga keni, keho tambekeni kuli Yehova. ¹⁵Alas muomu litangua liye! Muomu litangua lya Yehova lina hete. Kehu ngue kutca ku kenja mu kutunda kuli muka ndhili. ¹⁶Vya kulyaketi vya kutca kumesho eni, na ku yolela na ku tangalala ku njivo ya Kalunga ketu ndi? ¹⁷Vimbuto vi vola muintci lya mathinde avyo, vithete vili mu ngocho na vithete vina thihuka, muomu vimbuto vina juja. ¹⁸Vimuna vinjuoka! Vutanga vuavo vuli na chitanga muomu ku vethi na vulyo. Nambe vutanga vua vinjui vuli na kuyanda. ¹⁹Yehova, kuli yove nji tambakana kuli yove. Muomu mahila ana li vuilo vua mu muthenge, keho mulengi una tcimika viti vyoshe vya mu muthenge. ²⁰Nambe tuthitu va ku muthenge va hekela kuli yove, muomu mikonga ya mema na luhila lu na li vulyo vua ku muthenge.

2

¹Thikeni luneta ku Siyono, keho thikeni chithandi ha mukinya ua yela! Vandambo voshe va chifutiva jaje mu lyova, muomu litangua lya Yehova lili na kuinja, chili, lili muyehi. ²Litangua lya mithithina ku dhedhumuka, litangua lya mashelua na mithithi yakama. Ngue litangua liye lye kucha ha mikinya, vya kama na vantu vaka ndhili. Kuye kua kele vaka kupuako, nambe ka ku kakala veka kunima yavo, na ku myaka ya madhimoayengi vene. ³Luhila lu lya kulutue lyavo, na kunima yavo mulengi u shuama. Chifuti cha lifua lihya lya Endene kulutue lyavo, na ku nima yavo mu limbalanda lya ngocho. Chili, naumo uahi na va shevunuka. ⁴Chifua chavo chikecho ngue chifua cha tukambe, keho ngue vaka kuendela ha tukambe, vakevo veku shatuka. ⁵Vakevo ngue kuohya kua matemba kuilu lya mikinya muva yomboka, ngue kuohya kua mulengi ua luhila omo lya vishuashua, ngue vantu vaka ndhili va kulinoneka mu ku lua ndhita. ⁶Ku mesho avo vantu vaka mona chihonda na vihanga vyavo vyoshe vya shenguluka. ⁷Va shatuka ngue vaka ndhili va londa ha chivumbe ngue vamala vaka ndhita; keho voshe venda muntu ku muntuku ngila yendi, ku ve kutunda ku mikana yavo. ⁸Nambe naumo uahi na tuvakana mukuavo; venda ku muntu ku muntu ngila yendikeho va tuvakana vitua keho ku ve kutunda ku mukana uavo. ⁹Va ku tuhukila ha limbo lyakama, vakevo shatukila ha chivumbe, vakevo vaka londa mu vinjivo, na ku kovala ha vinjanena ngue vaka kupuanja. ¹⁰Mavu a ndunduma kumesho avo, lili li jaja, litangua na ngonde lina dhivala, keho vintanga ntanga vina likela ku vyadhima. ¹¹Yehova a handeka na lijui lyendi kulutue lya vakandhita veni, muomu chilombo chendi chakama muakama, muomu uye a pangetha lijui lyendi yikeye muka kushika. Muomu litangua lya Yehova likelyo lya kama na ku jajetha. Yiya alyatha? ¹²"Hanga nambe mualolo vene" _evi vikevyo vya na Handeka Yehova nguendi_ "Tengulukeni kuli yange hamo na vimbunge vyeni vyoshe. Na mu ku likela kulya, na mu kulila na ku linyenga." ¹³Keho tavuleni vimbunge vyeni keho keti vidhalo vyeni lika, na ku tenguluka kuli Yehova Kalunga keni. Muomu yikeye muka mema ku mbunge na muka ngodhi, ua livandeka na vukalu keho ua tuvakana ngodhi keho a a tenguluka ku chiye cha ku vihya. ¹⁴Yiya a dhivuka mpano aka hiluka na ku tenguluka mbunge, na kuethela chivedhikitho kunima yeni, chikombelo vene cha vya kulya nechika cha vya kunua kuli Yehova Kalunga keni ndi? ¹⁵Thikeni luneta mu Siyono, thaneni litangua lya ku likela kulya, thaneni vikungulukilo vya kama. ¹⁶Likungululeni vantu; thaneni vantu va kuyela, kunguiyeni vakuluntu; kunguiyeni vanike na vanike va ku nyamua. Linga muka kuambata a tuhuke ku njivo yendi, keho muka kuambata a tuhuka munjivo ya kuambata. ¹⁷Lingeni vasasendote, vangamba va Yehova, va lile hakati mbalanda na mutula. Linga vakevo va handeke nguavo, "Tetela vantu vove, a Yehova, keho keti upange kuhinga kuove ka ku shaula, ngechiye mishovo yika tcopa vakevo. Vika vaka handeke hakati ka vantu nguavo, 'Kuiko ali Kalunga kavo?'" ¹⁸Keho Yehova ua vulile chifuti chendi lifuua keho ua tetelele vantu vendi. ¹⁹Yehova ua kuanyene vantu vendi nguendi, "Talen, njika tuma mbuto, vinyu ya yiha, na madhi. Eni muke kuta navyo, keho keho ku nji ka mi puitha lalo kushavuka hakati ka vaka vifuti. ²⁰Njika mithekuila kulaako vakandhita va mu vuihi chilyo cha chifuti kutunda kuli yeni, keho njika thinga vakevo mu chifuti cha ngocho. Na mutamba uavo ua ku vukilo vua kalunga ndonga na kunima vua vutokele vua kalunga ndonga. Na katenge kavo ka ka londa ho, na ku nika chavo ku ka londa ho, muomu vana panga vyuma vyakama. ²¹Keti uivue lyova, chifuti; yolela na ku yanguluka, muomu Yehova aka panga vyuma vyakama. ²²Keti uive lyova, eni tuthitu va mu muthenge! Muomu vulyo vua mu muthenge vuli na ku shoka, chiti chikema vushuka vuacho, keho chiti cha mukuyu na viti vya vya vinyu vikema na ndhili ya cho. ²³Yoleleni, vantu va ku Siyono, na ku yanguluka muli Yehova Kalunga keni. Muomu yikeye aka mihana mema amuthanda muana mi pande, keho ami nokethela mema amuthanda na mema ali hungula ntcake, ku ngonde ya ku livanga. ²⁴Keho vithete vika shula na tiliku, na dhangola dhika thumpuoka na vinyu ya yiha na madhi. ²⁵keho njika mihiluithila myaka yiye yiva lile ka ntcenya, na mbimba likumbi_ na mbimba likumi, na mbimba kapoko na lyungu, yiye mbunga yange yakama ya vaka ndhita yinja tumine hakati keni. ²⁶Eni muka lya vya kulya vya vingi na kuikuta, keho muka lemetha lidhina lya Yehova Kalunga keni, uye na panga vikomoketho hakati keni, keho ange kunjika haka shuama ha vantu vange. ²⁷Muka dhivuka ngechiye ange njili hakati ka va Yisaleli, keho ngechiye ngechiye ange yange Yehova Kalunga keni, na kuye ku kuakele mukuavo, keho kunjika neha lalo shuama ha vantu vange. ²⁸Vikenja kunima yevi njika muanya Mpundhi ha muvila uoshe, na vana vove va vamala na vana veni va vakentu vaka polofeta. Vamala va vakuluntu veni vaka lota vilota; vakuenje veni vaka mona vimona. ²⁹Lalo hali vangamba na vangamba va vakentu, mu matangua aye nji muanya Mpundhi yange yakuyela. ³⁰Njika leketha vikomoketho mulu na hantci, maninga, tuhya na vingundhi vya muintci. ³¹Na litangua lika tenguluka ku muthithi na ngonde ku maninga, kulutue lya litangua lyakama na ku vihya lya Yehova likenja ³²Vika kala ngechiye nkala umo uye

athana ha lidhina lya va kovoka. Muomu ha mukinya ua Siyono na Yelusalema kuye akala kushevunuka kayando, ngue muana handeka Yehova nguendi, keho hakati kava kuovoka, vaye vana thana Yehova

3

¹Taleni, mu matangua na ha ntcimbu yiye, muye njika huilitha va Yunda na Yelusalema, ²njika kunguiya mishovo yoshe, na ku neha vakevo ku limbalanda lya ngocho lya Yohoshafate. Njika vapangula vakevo kuye, muomu lya vantu vange na ku hinga change Yisaleli, vaye nja shanduele hakati ka mishovo, keho muomu vakevo vali shandanganene mu chifuti change. ³Vakevo vana kutu vantu vange vavengi, va landethele mukuenje uange muomu lya vukuidhi, na ku landetha muna mukentu muomu lya vinyu linga vakevo vanue. ⁴Mualolo, vika muna kalela na vukalu kuli yange, Tile, Sindone na membo oshe a Filisitiya? Muka nji fueta ndi? Nambe nga muka nji fueta yange, vuathi ange njika hiliutha fueto yeni ha mitue yeni. ⁵Muomu mua tambuile mavue ange aku toka achili na mavue avunchele, keho mua nehele vufuko vuanje vua chili mu vi tembele vyeni. ⁶Mua landethele vantu va Yunda na Yelusalema kuli va Ngelengu, muku va tuma vakevo kulahako kutunda ku membo avo. ⁷Tala, ange nji yongola ku shinga vakevo, kuhuka mu mihela kuye kumua valandethele, keho nji ka hiliutha fueto yeni ha mitue yeni vavenya. ⁸Njika landetha vana va vakuenje na vana veni va vakentu, ku livoko lya vantu va Yunda. Vakevo vaka landetha vakevokuli va Sambeane, ku mishovo ya ku lahako, muomu muana handeka Yehova. ⁹Handekeni kuli vantu va mishovo yoshe: "Li vuayetheni yeni vavenya ku ndhita; vua yetheni vamala vaka ndhili; linga venje muyehi; linga vantu voshe vaka kulua venje. ¹⁰Vapupeni vaka chidhindo cheni na mikuale yeni na ku shitula vimpoko mu ku kala mikuale. linga vaka kujumua va handeke nguavo, 'Ange nji muka ndhili. ¹¹Shatukeni na kuinja, eni voshe mishovo ya ha muyehi; likunguiyeni yeni vavenya kuye. Yehova, sheleltha vakandhita va ndhili veni. ¹²Linga mishovo hindukeni yeni vavenya na kuinja ku limbalanda lya Yehoshafate. Muomu kuye njika tumama ku pangula yoshe yina dhengeleka mishovo. ¹³Hakeni mu vishaku, muomu kutya kuna pu mo. Yinjeni, ntcikinyeni manjembele, muomu lya vinyu mukushula. Manjembele aka hita, muomu vaka ku vihya vavo vakevo vakama. ¹⁴Kuye kuli muyoyo, na muyoyo uli mu limbalanda mu kupangula. Muomu litangua lya Yehova lili muyehi lya kupangula mu limbalanda. ¹⁵Litangua na ngonde vika kala vya kudhivala, vintanga ntanga yika sheketha mutangeko uavo. ¹⁶Yehova aka tambeka ku Siyono, na ku kandula lijui lyendi kutunda ku Yelusalema. Muilu na hantci vika linenenga, vuno Yehova aka kala njivo ya vantu vendi, na ndhili ya vantu va Yisaleli. ¹⁷Ngocho eni muka dhivuka ngechiye nguendi ange Yehova Kalunga keni uye ali mu Siyono, mukinya uange ua kuyela. Keha HyeYelusalema yika kala ya kuyela, na vaka vifuti ku vaka hiti hakati ka yikeye lalo. ¹⁸Vikenja ha litangua liye ngechiye mukinya uka mbueketha vinyu ya kutovala, na mukinya yika pupa hamo na mahini, na mathima a Yunda aka pupa mema, na lithima likenja kunjivo ya Yehova na mema ha limbalanda lya Shitme. ¹⁹Yingito yika kala na ku linyenga, na Endome yika kala mu limbalanda, muomu muyoyo va upanga ku vantu va Yunda, muomu vakevo vali hanene maninga mu chifuti chavo. ²⁰Vuno Yunda aka kala ntcimbu yoshe, na Yelusalema yika kala ku tunda mushovo ku mushovo. ²¹Njika valuitha maninga avo aye unja yenekele kuluitha, muomu Yehova ali na muono mu Siyono."

Amose

¹Aa akeuo majui a Amose, uye ua kele hakati vutanga kutunda ku Tekoua, viye vya muene kushuama Yisaleli mu matangua a Uziya muene ua Yunda, keho lalo mu matangua a Yelomboame muna ua Yoashe muene ua Yisaleli, myaka yivali kulutue lya kungangama kua livu. ²Endi ua handekele ngue di, "Yehova akohya kutunda ku Siyono; endi aka katula lijui lyendi ku Yelusalema. Na muthenge ua vutanga uka tambakana; na kuilu lya mukinya Ngamelu likema. ³Evi vikevyo vya na handeka Yehova nguendi: "Muomu milonga yitatu ya Ndamasiku, nambe vya kuheta ku viuana, ange kunjika tenguluka chilunguitho, muomu vakevo viyithile Ngileande hamo na mukuale ua chikungu. ⁴Njika tuma tuhya ku njivo ya Hazaele, keho tukalya va Mbene-Handande. ⁵Njika pokola vikolo vya vikungu vya Ndamasiku na ku teta muntu uye aka shika mu limbalanda lya Avene, keho lalo na muntu uye akuata vaka kushika mu Mbete Endene. Na vantu va Alame vakaya mu ku vakuata ku Kile," muana handeka Yehova. ⁶Evi vikevyo vya na handeka Yehova nguendi: "Muomu milonga yitatu ya Ngaza, nambe yiuana, ange kunjika yeneka kuva yandetha, muomu vakevo vambatele vantu voshe ntcimbu vaka ku kuata, ku vahana kuli va Endome. ⁷Ange njika tuma tuhya ha vivumbe vya Ngaza, keho tuka mulya yikeye. ⁸Njika teta muntu uye akala mu Ashendone na muntu uye akuata vaka kushika ku Ashekelone. Ange njika tengulula livoko lyange kuli va Ekelone, keho voshe va Filisitiya vaka dhimangana," muana handeka Muene Yehova. ⁹Evi vikevyo vya na handeka Yehova nguendi: "Muomu milonga yitatu ya Tile, nambe yiuana, ange kunjika tengulula chilunguitho, muomu vakevo va hanene vantu voshe ku Endome, keho vakevo va pokuele lyuvuathano lyavo lya vu munayina. ¹⁰Ange njika tuma tuhya ha vivumbe vya Tile, keho tuka mulya yikeye. ¹¹Evi vikevyo vya nahandeka Yehova nguendi, "Muomu milonga yitatu ya Endome, nambe yiuana, ange kunjika tengulula kayando kavo, muomu ua thininikile munayina ua lyala na mukuale na ku kuta voshe. Vukalu vuendi ua va tavula vakevo kulishuama, na vukalu vuendi vuka kala kumyaka yoshe kuye kulenga. ¹²Ange njika tuma tuhya ha Temane, keho tukalya muhela ua Mbozela. ¹³Evi vikevyo vya na handeka Yehova nguendi, "Muomu milonga yitatu ya vantu va Amone, nambe yiuana, ange kunjika tengulula kayando kavo, muomu vakevo vashokoluele vakentu vaka mita va Ngileande, vaye vakevo linga vahamethe vingamba vyavo. ¹⁴Njika shuameka tuhya mu vivumbe vya Lamba, keho vikalya mihela, na tambakana mu litangua lya ndhita, hamo na matoto mu litangua lya mpundhi. ¹⁵Muene uavo akaya muku mukuata, yendi na vantu vendi hamo lika," muana handeka Yehova.

2 ¹Evi vikevyo vya na handeka Yehova nguendi: "Muomu milonga yitatu ya Moave, nambe yiuana, Ange kunjika tengulula kayando kavo, muomu endi ua tcimikile vitciha vya muene vya Endome ku lime.²Ange njika tuma tuhya ha Moave, keho tukalya vaka ndhili va Keliote. Moave vakatca mu ku linyenga, hamo na ku tambakana na kuohya kua vimbanga vya yinjui. ³Ange njikaviyitha muka kupangula muli yikeye, keho njika tcihya vimyene vya vikentu hamo lika na yikeye," mua na handeka Yehova. ⁴Evi vikevyo vya na handekele Yehova nguendi: "Muomu milonga yitatu ya Yunda, nambe yiuana, ange kunji tengulula kayando, muomu vakevo va vyanene lishiko lya Yehova keho kuva takamethele vitume vyendi. Ku kuitha kuavo kua vapanga vakevo linga vaye ku milonga, kunima yava yishe lalo mu vendele. ⁵Njika tuma tuhya hali va Yunda, na ku valya vaka kushika va Yelusalema." ⁶Evi vikevyo vya na handekele Yehova nguendi: "Muomu milonga yitatu ya va Yisaleli, nambe yiuana, ange kunjika tengulula kayando, muomu vakevo valandetha vaka kuyeneka kuviyitha na livue lya kutoka na ku yongola vinkuaku. ⁷Vatongamene ha mitue ya vihutu ngue vantu vali ha likungu lya hantci; vakevo thindikile kuako. Na muntu na yishe yendi vakaya kuli muna mukentu umo keho ngocho kutuhula lidhina lyange lya kuyela. ⁸Vakotha kunchongo ya nkala mutula ha vidhala vatambuile ngue vaka kutakametha, na mu vinjivo vya Kalunga vakevo vanua vinyu ya vaye voshe va thininkile ku fuetetha fueto. ⁹Nolo ange njika viyitha va Amolite kumesho avo, vaye va kulaha ngue kulaha kua chiti; endi ua kele na ndhili ngue kulaha senda; endi ua kele na ndhili ngue livue. Keha nja viyithile vushuka vuendi vua kuilu na midhi muintci. ¹⁰Lalo, nja kutuhuithile yove kutunda ku chifuti cha Yingito na ku kuhaka myaka makumi auana mu limbalanda lyangocho ku kala mu chifuti cha va Amolite. ¹¹Nja hinduile va polofeto kutunda hakati ka vana veni na Nazilite kuli vana vakuendje veni. Ketu ngocho, vantu va Yisaleli ndi? - evi vikevyo vihandeka vya Yehova. ¹²Vuno ove ua thininkile va Nazilite ku nua vinyu na ku leka va polofeto keti va polofete. ¹³Tala, njika kuthanyona ngue litemba liye lina shulu na mbuto yatha ku thanyuona umo. ¹⁴Kuteua yika dhimangana ku kushatuka; va ndhili ku vatha ku vuedhelela ku ndhili yendi vavenya; nambe muka ndhili alyovole yendi vavenya. ¹⁵Vaka kuloya vingamba ku va kemana; vaka ku shatuka muakama ku teua; vaka tukambe ka katha kulyovola endi vavenya. ¹⁶Nambe vaka kuvula ndhita vaka pulula mushenga shenga mu litangua liye_ eli likelyo lijui lya Yehova."

3 ¹Tolilila majui aa aye Yehova ana handekele kushuama kuli yeni, vantu va Yisaleli, kushuama vushoko vuoshe vuye nja tuuithile mu chifuti cha Yingito: ²"Nja shovuele yove lika kutunda ku vushoko vuoshe vua hantci. Ngocho vene njika yandetha yove muomu lya milonga yove yoshe." ³Kuatha voshe kuenda kumo kuvamba vakevo vana pangele ndi? ⁴Kuatha ndumba ohya mu muthenge muye endi kakele na kathitu ndi? Kuatha muna ndumba ana kutunda ku mulivu uendi nga endi ka ka kuatele na chimio chahi ndi? ⁵Kadhila kuatha kiuula munganjo ya hantci muye na yimo nganjo vana muhakela yikeye ndi? Kuatha nganjo yi yomboke kutunda hantci muye ku cha kuatele na chimo chahi ndi? ⁶Nga vimbanga vya yinjui vyohya muimbo lyakama, keti vantu vaka jaja ndi? Nga kayando kaka tuvakana limbo lyakama, keti Yehova na vitumu ndi? ⁷Vuchili na Muene Yehova katha kupanga navimo kuvanga endi na yombolola vithinganyeka vyendi kuli vandungo va va polofeto. ⁸Na ndumba ana; uye katha ku kala na lyova ndi? Na Muene Yehova na handekele ; uye katha ku polofeta ndi? ⁹Vuovoke ovu kuli vakandhita va Ashendonde, na ku li vakandhita mu chifuti cha Yingito; va handeka nguavo, "likunguiyeni yeni vavenya ha mukinya ua Samaliya na ku tala muyoyo uakama uli muli yikeye, keho vika liyango lili muli yikeye. ¹⁰Muomu vakevo kuva dhivukile vati vapanga vya vingulu_vakevo va punguile muyoyo na vukalu muli vakandhita vavo." ¹¹Ngocho vene, evi vikevyo vya na handeka Muene Yehova nguendi: "Vaka chidhindo vaka dhengeleka chifuti, na ku koka ndhili yove na ku shandangana vakandhita vove." ¹²Evi vikevyo vya na handeka Yehova nguendi: "Ngue muka kutakametha akovola hanja lya kanua ka ndumba myanja yivali lika, ndi chimbalavala cha lituitui; ngocho vantu va Yisaleli vaye vakele mu Samaliya va vovole; vakevo vaka vethela hamo lika na mbango ya chipundi ndi mbalavala ya muhela," ¹³Tolilila na ku hana vumbangi vua njivo ya Yakomba_ou ukeo vukaleho vua Muene Yehova, Kalunga ua vimbunga: ¹⁴"Muomu mu litangua liye njika yandetha milonga ya Yisaleli, njika yandetha lalo mutula ua Mbetele: Na vimbanga vya ku mutula vaka viteta ko na ku wila hantci. ¹⁵Njika viyitha njivo hamathika hamo lika na njivo ya nyondhi. Na vinjivo vya vikanda vika dhimangana, na vinjivo vya kama vika dhimbala_evi vikevyo vihandeka vya Yehova."

4 ¹Tolilildni ku majui aa, eni vingombe vya Mbashane, yeni vaye muli mu mukinya ua Samaliya, yeni vate mua yandethele vihutu, yeni vaye mua thanyuine viyongola, yeni vaye mua handekele kuli vamala veni ngueni, "Tuneheleni ko vya kunua." ²Na Muene Yehova ua lithingile ku vumuene vuendi nguendi, "Tala, na matangua akenja akenja hali yove muye muva ka tambula ko yove hamo na vihake, va kumanethela veni na viloveletho. ³Mu kaya hanja kuhita na kupokola mu vivumbe vya membo akama, nkala umo ueni akaya kushungama likelyo, keho vaka kumbila hanja kulutue lya Halemone_evi vikevyo vihandeka vya Yehova." ⁴Kaye ku Mbetele na ku panga mulonga, ku Ngilangele na ku lanetha milonga, neheni likumiyo lyeni nkala chimene, chimo cha kulikumi cheni nkala matangua atatu. ⁵Haneni likumiyo lya ku shangala hamo na mbolo; ambululeni kumanguluka kuhana; vilekeni vikevyo, muomu evi vikevyo vimja yongola ku panga, eni vantu va Yisaleli_evi vikevyo vihandeka vya Muene Yehova. ⁶Ange nja hanene kutoketha kua madho mu membo oshe akama na ku yeneka mbolo mu mihela yeni yoshe. Nolo kumua tengulukile kuli yange_evi vikevyo vya handekele Yehova. ⁷Ange lalo nja mihele nyondhikuli yeni muye kuye kua kele vingonde vitatu muku tya. Nja hakele yikeyo kunoka ha limbo limo lyakama, na ku haka yikeyo keti yinoke kuimbo likuavo lyakama. Chimbalavala cha chifuti chimo chikuavo cha nokele, vuno chimbalavala cha chifuti kuye ku kuanokele kua kele kua kuma. ⁸Membo akama avalu ndi atatu aka leka membo akama akuavo ku kunua mema, vuno ku vaka kumua. Vuno eni kumua tengulukile kuli yange_evi vikevyo vihandeka vya Yehova. ⁹Ange nja tumine mpundhi na mbundu. Na mbunga ya vipata vyeni, na mehya

a vinyu eni, na viti vya vushuka vyeni, na viti viti vyeni vya oliva ma mbimba vaka vilya vyoshe. Te eni nolo kanda mutenguluke kuli yange_evi vikevyo vihandeka vya Yehova.¹⁰ Ange nja umine mavedhi hali yeni ngue hali Yingito. Ange nja tchihile vana vakuenje veni hamo na mukuale, hamo lika na vinkuati vya tukambe veni, na ku panga vya kunka ha vimbalaka vyeni kuinja kuilu lya mayulu eni. Nolo kumua tengulukile kuli yange_evi vikevyo vihandeka vya Yehova.¹¹ Ange njombilile membo akama hakati keni, ngue muye Kalunga uo mbilile Sondoma na Ngomola. Eni mua kele ngue chiti chitunda mutuhya. Nolo eni kumua tengulukile kuli yange_evi vikevyo vihandeka vya Yehova.¹² Ngocho vene njika panga vimo vya ku vihya kuli yeni, Yisaleli; keho muomu njika panga vya ku vihya kuli yeni, livuayetheleni ku mona Kalunga keni, Yisaleli! ¹³Muomu, tala, yikeye uye apanga mikinya lalo apanga mpundhi, ayombolola vithinganyeka vyendi ku vantu, apanga mutangeko kukala mulima, na ku haka vilyato kuilu lya lya mihela ya hantci. Yehova, Kalunga ua vimbunga, likelyo lidhina lyendi."

5

¹Tolilileni majui aye nja tambuile nja ahandekele kuli yove, njivo ya Yisaleli. ²Vana va vakentu va Yisaleli vanau; endi kaka hinduka lalo; endi vana mudhindi ha chifuti chendi; ku kuakele naumo ku muhindula yikeye. ³Muomu evi vikevyo viye vya handekele Muene Yehova nguendi: "Na limbo lyakama liye lya tuhukile hamo na makulukadhi lika kala chihita vaka lihona mo, keho umo uye a tuhuka hamo na chihita aka kala na likumi vaka lihona ku njivo ya Yisaleli. ⁴Muomu muali na kuhandeka Yehova ku njivo ya Yisaleli nguendi: "Nji theteleni keho mukovoka! ⁵Keti muthetele Mbetele; ndi kukovela Ngilengale; keti mukale vungendhi ku Mbeleshemba. Muomu vuchili Ngilangele yikaya mu mu ku yikuata, keho Mbetele yikatca. ⁶Theteleni Yehova keho mukovoka, ndi aka uema ngue tuhya mu njivo ya Yesefe. Kehu valya, keho kuye ku ku ka kala umo muka vadhima mu Mbetele. ⁷Eni vantu vaka kuhaka vuoloke vushungu, na vaka ku uisa vuchuli hantci!" ⁸Kalunga ua pangele va Peleyande na Oliyone; endi atengulula muthithi ua kama ku chimene; endi apanga litangua hamo na matciki na ku tumbula mema a kalunga ndonga; endi a muanya akeo helu lya hantci. Yehova likelyo lidhina lyendi! ⁹Endi aneha kutca cha vuathi_vuathi chakama linga kutca chinje ha vantu. ¹⁰Vadhinda nkala umo uye aleka vakevo mu vikolo vya membo akama, keho vadhinda nkala umo uye ahandeka vuchili. ¹¹Muomu muka lyatangela vihutu na ku thininka ku vanyanga tiliku kuli vakevo_nambe ngocho muna tungu vinjivo vyeni vya kupanga na mavue, ku mu ka kala muli vikevyo. Muna tombেকেle viti vya kutangeka mu mahya, vuno ku mu kanu vinyu yacho. ¹²Muomu njina dhivuka milonga yeni yngahi na vukama vua milonga yeni_yeni vaye mua yandethele va vuchili, tambula vishaki, keho a tenguluka kyongola mu vikolo vya membo akama. ¹³Ngocho vene nkala muntu muka kupangula yikeye na holoka ha ntcimbu oyo, muomu yili ntcimbu ya kuvihya. ¹⁴Theteleni vya vingulu keti vya ku vihya, linga ukovoke. Ngocho Yehova, na Kalunga ua vimbunga, chili atha ku kala hamo lika nove, ngue mu una handeka endi yikeye. ¹⁵Dhinda vya kuvihya, yongola vya vingulu, tunga vya kuovola mu chikolo vya limbo lyakama. Ngocho Yehova, Kalunga ua vimbunga, aka shangala ku njivo ya Yosefe. ¹⁶Ngocho vene, evi vikevyo vya na handeka Yehova, Kalunga ua vimbunga, na Muene nguendi, "Ku kala kutambakana kua kama mu membo oshe, keho va ka handeka mu vingila nguavo, 'Chikele, Chikele!' Va ka tambakana vaka kulima ku linyenga na voshe vaye vadhivuka vuthiua na ku linyenga. ¹⁷Mu mahya oshe a vinyu kuye aka kala kutambakana, muomu ange nji ka hita mukati keni," muana handeka Yehova. ¹⁸Chikele kuli yeni vaye muyongola litangua lya Yehova! Vika muyonguela litangua lya Yehova? Lika kala na muthithi mutanya ua hiko, ¹⁹ngue muye muntu a shatuka ku ndumba na kathitu ua kulifua ngue ndumba enja kuli yikeye, ndi endi a kovala mu njivo na ku haka livoko lyendi ha chivumbe keho linoka limushuma yukeye. ²⁰Keti litangua lya Yehova lika kala muthithi na mutanya ua hiko ndi? Muthithi keho mutangeko ua hiko ndi? ²¹"Ange nja dhinda, ange nja dhinda viuano vyeni, ange kunje kutambula mu mue ku kunguluka. ²²Nambe ngocho eni mue hana kulyange vikolembelo vya kutcimika na ku kombeleya mbuto, ange ku njika vitambula vikevyo, nambe kuatha ange njitale vikombelo vya vikungulukilo vya tuthitu va kuhindala. ²³Litundithe kulyange muyoyo ua madhina eni; ange ku njika tolilila ku kuohya kua mbendo yeni. ²⁴Ndi, linga kuhisa kuende ngue mema, na vuchili ngue kuenda kua mema a lithima. ²⁵Mua nji nehelele vikombeleyo na milambu mu muthenge ha makumi auana a myaka, njivo ya Yisaleli ndi? ²⁶Yeni muanduile kuilu vihanga vya Sikute, muene ueni, keho Kaiuane kalunga keni, uye yimua pangele yeni vavenya. ²⁷Ngocho vene njika mithindiya yeni kulutue lya Ndamasiku," muana handeka Yehova, uye ua lidhina yikeye Kalunga vimbunga.

6 ¹Chikele ku voshe vaye vana dheye mu Siyono, na kuli voshe vaye vana vuahelela mu mukinya ua ua Samaliya, na vantu vaka thingimiko ka kama kumushovo, kuli uye akenja ku njivo ya Yisaleli muku kuatha! ²Vantuama veni va handeka nguavo, "Kayeni ku Kalene na ku tala; kutunda kuye ya ku Hamate, limbo lyakama kama; keho shelela ku Ngateya Filisitine. Vakevo hasha kutuvakana vimyene vivali ndi? Vingamba vyavo vyakama kutuvakana vingamba vyeni ndi?" ³Chikele ku voshe vaye vahaka litangua lya kayando na ku panga chitumamo cha muyoyo chinja muyehi. ⁴Va kotha ha mihela ya vikanda na kutumama ha vitumamo vyavo vya chili. Valya mbunda vinjui kutunda ku vutanga na vana vangombe kutunda muhambo. ⁵Vakevo vemba madhina a vuheve ku madhina a lumbendo; va thika vikuata ngue Ndaviti vya pangele. ⁶Vakevo vanua vinyu yitunda ha malonga na ku vuavetha yavo vavenya hamo na madhi a chili, vuno vakevo ku va lilile kuviyitha kua Yosefe. ⁷Ngocho vakevo mualolo vaya ku ndhita hamo lika na ndhita ya kulivanga, keho na chiuno cha voshe vaye vatumama vika hitakana. ⁸"Yange, Muene Yehova, nja lithingile yange vavenya_evi vikevyo vihandeka vya Yehova, Muene ua vimbunga, nja dhinda va vukama va Yakomba; nja dhinda vaka ndhita vendi. Ngocho vene nji ka hana limbo lyakama hamo lika na vyoshe viye vili muli yikeyo. ⁹Vikenja vya viye nga vamala likumi vaka

thala munjivo yimo, vakevo vaka tca voshe. ¹⁰Muye va vushoko vendi ndi uye umo a tcimika yikeye a tambula vitciha ku njivo_muye endi a handeka kuli muntu mukati ka njivo nguendi, "kuye uli ko naumo ndi?" uye muntu aka handeka nguendi, "Naumo uahi." Keho endi a handeka nguendi, "Holoka kulu, muomu keti tu tumbule lidhina lya Yehova."¹¹Muomu, tala, Yehova aka shika, keho njivo yakama yika thivuka mu vimbalavala, na vinjivo vya vindende ku dhimangana.¹²Tukambe veku shatuka ha mavue ndi? Kuali umo umo ue pulula kuye hamo na vingombe ndi? Ndi una tengulula kuvula ku vushungu na vushuka vua vuchili ku kushasha_ ¹³Yeni vaye mu yolela ku Lo Ndembale, uye a handeka nguendi, "Keti tua tambuile Kalenaime ku ndhili yetu vavenya ndi?"¹⁴Vuno tala, ange nji ka hindula ndhita kulyeni mushovo, njivo ya Yisaleli_evi vikevyo vihandeka vya Yehova, Muene ua vimbunga. Vakevo vakevo vaka mithindiya yeni kutunda ku Lembo Hamate ku ndonga ya va Alamba."

7 ¹Evi vikevyo vya na nji leketha yange Muene Yehova. Tala, endi napanga limbimba lyungu muye nyondhi mbuto yi shangumuka ku tuhuka, keho, tala, cha cha kumanethela kunima cha kutya cha muene. ²Muye vamanethele kulya vimaho hantci, keho ange nja handekeke nguange, "Muene Yehova, njina kukandelela nji tundithileho,; vati Yakomba atha kuimana? Muomu endi ua mundende." ³Yehova ua handekeke kushuama evi. "Ku vika yomboloka," endi ua handekeke nguendi.⁴Evi vikevyo vya na nji leketha Muene Yehova nguendi: Tala, Muene Yehova na tambakana ha tuhya ku pangua. Uo mithile hantci, na mema a kuintci-kuintci lya hantcikeho tua lile chifuti lalo. ⁵Vuno ange nja handekeke nguange, "Muene Yehova, njina kandelela likele; vati Yakomba akemana cho? Muomu endi ngocho ua mundende." ⁶Yehova ua thinganyekeke kushuama evi, "Evi kuvika yomboloka lalo," muana handekeke Muene Yehova.⁷Evi vikevyo vya lekethele endi kulyange: tala, Muene nemana kulutue lya chivumbe, hamo na mukole mu livoko lyendi. ⁸Yehova ua handekeke kulyange nguendi, "Amose, vika uli na kumona?" ange nja handekeke nguange, "Mukole." Keho Muene ua handekeke nguendi, "Tala, njika haka mukole hakati kavantu vange va Yisaleli. Kunjika va yandetha lalo."⁹Na muhela ua laha ua Yisaka vaka u viyitha, na muhela ua va Yisaleli vaka u viyitha, keho njika katuka na njivo ya Yelomboame hamo na mukuale."¹⁰Keho Amazia, sasendote ua Mbetele, ua tumine lijui kuli Yelomboame, muene ua Yisaleli nguendi: "Amose muali mukati ka njivo ya Yisaleli. Chifuti ku chatha kuambata majui endi oshe. ¹¹Muomu evi vikevyo vya handekeke Amose nguendi, 'Yelomboame akatca ku mukuale, keho Yisaleli chili vene yika ya mundhita kulahako kutunda kuimbo lyendi.'"¹²Amazia ua handekeke kuli Amose nguendi, "Tuhuka, kaye, hiluka ku chifuti cha Yunda, keho kuye uka lya mbolo na ku polofeta. ¹³Vuno keti upolofete lalo kuno ku Mbetele, muomu muhela ua muene na ku njivo ya muene."¹⁴Keho Amose ua handekeke kuli Amazia nguendi, "Ange keti njika polofeto ndi nji muna kapolofeto. Ange nji muntu ua kutakametha, keho nje kutakametha sycamole chiti cha vushuka. ¹⁵Vuno Yehova ua njitambuile kutunda ku vutanga na ku handeka kuli yange nguendi, 'Kaye, polofeta kuli vantu vange va Yisaleli.'¹⁶Mualolo tolililini lijui lya Yehova. Eni mua handekeke ngueni, 'Ket i uka polofete kuli va Yisaleli, keho keti uka handeke ku njivo ya Yiasaka.'¹⁷Ngocho vene evi vikevyo vya handekeke Yehova nguendi, 'Mukentu uove aka kala chikuidhi muimbo lyakama; vana vove vavamala na vana vove vavakentu vakaua ku mukuale; chifuti chove vaka chimeta na ku chitepetha; yove uka tca mu chifuti cha kuyeneka kutoka, keho Yisaleli chili vene akaya ku ndhita kutunda ku chifuti chendi.'"

8 ¹Evi vikevyo vya na njileketha Muene Yehova kuli yange nguendi. Tala, na lilonga vushuka vua ha ntcimbu ya nyondhi! ²Eni ua handekeke nguendi, "Vika vyuli na kumona, Amose?" Ange nja handekeke nguange, "Lilonga lya vushuka vua ha ntcimbu yanyondhi." Kulenga kua hantci kunenja ku vantu vange va Yisaleli; ku njika va tundithila ho lalo. ³Na madhina a mutembele aka linyenga mu litangua liye_echi chikecho chihandeka cha Muene Yehova_mivila ya yingi ya vaka kutca vana yumbila nkala kuoshe! Kuholoka kulu!"⁴Tolililini kuli evi, yeni vaye thindiya vaka kuyeneka na ku tambula vihutu mu chifuti. ⁵Va handekeke nguavo, "Litangua lika ngonde yayiha yikahua, ngocho linga etu tuka landethe mbuto yetu? Litangua lika lya Sambata lika hua, linga tuka landethe tiliku? Tuka panga chimetetho cha chindende na ku vuedhelela ndando, ngue etu tukuitha hamo na chivihitho cha vishaki. ⁶Evi vikevyo ngocho tuka landerha tiliku ya ku vihya, kulanda vihutu hamo na mavue akutoka, na vaka kuyongola vimo vinkuaku."⁷Yehova na lithingi ku lihahametha kua Yakomba, "Chili ange kunji kevala vimo vya vipanga vyavo." ⁸Keti chifuti chingangama kulyevi, keho nkala umo uye ua kala mo aka linyenga ndi? Vyoshe vika katuka ngue Ndonga ya Nile, keho yika lova na ku dhivilila lalo, ngue Ndonga ya Yingito."⁹Vika kala mu litangua liye_evi vikevyo vi handeka vya Muene Yehova_viy e amge njika panga litangua likovele ku chinguedhi, keho njika dhivaletha hantci litangua lya ngonde. ¹⁰Ange njikantengulula chiuano mu ku linyenga na madhina eni mu ka lila. Ange nji haka vidhala vya vishaku ha mivila yoshe na ku tevula vinkambu ha nkala mitue. Ange njika panga ngue alinyenga muomu mona ua lyala, na litangua lya ku vavaletha ku ku manethela."¹¹Taleni, matangua akenja_evi vikevyo vi handeka vya Muene Yehova_muye njika tuma njala hantci, keti njala ya mbolo, ndi vya lihuila lya mema, vuno muomu lya majui a Yehova. ¹²vaka komoka kutunda ku kalunga ndonga ku kalunga; vaka shatuka kutunda ku vuye tangua na kuya kuvutunde tangua ku thetela majui a Yehova, vuno ku vaka viuana."¹³Mu litangua liye vana vakentu na vana vakuenje vakaua ku lihuila. ¹⁴Vaye voshe va lithinga ku milonga ya Samaliya na ku handeka nguavo, 'Ngue kalunga keni ali namuono, Ndani,' keho, 'Ngue na ngila ku Mbeleshemba yakala ko, ' vaka ua keho ku vaka hinduka."

9 ¹Njamuene Muene nemana muyehi na mutula, na ku handeka nguendi, "Ndhili ya kuilu ya ngundhi linga yingangame hantci. Yipokole yikeyo mu vimbalavala ha mitue yavo voshe, keho ange njika tciha ua ku manethela uavo hamo na

mukuale. Keti umo uavo aka tundaho; keti umo uavo aka theunuka ho. ²Nambe ngocho vaka hinda mu Sheole, kuye livoko lyange lika tambula vakevo. Nambe ngocho vaka londa kuilu, kuye ange njika va sheleletha vakevo. ³Nambe vaka lishueka helu lya Kalemele, kuye ange njika thetela na ku vatambula vakevo. Nambe vali shueka kumesho ange kuintci lya kalunga ndonga, kuye njika shika shika linoka, keho lika vashuma. ⁴Nambe vava mu ku vakuata, va vashinga ku vaka chidhindo chavo kumesho avo, kuye njika hana shika ku mukuale, keho uka vatciha vakevo. Ange njika haka mesho hali vakevo mu ku vavaletha keho keti mua chili. ⁵Na Muene Yehova ua vimbunga akuata chifuti keho chika thongonoka; vaye voshe vali namuono mu ku linyenga; vyoshe vika hinduka ngue Ndonga, na ku dhivilila lalo ngue ndonga ya Yingito. ⁶Yikeye uye atunga vilondelo muilu, keho endi apanga njivo yendi hano hantci. Endi a thana mema amu kalunga ndonga, na ku amuanyanya akeo helu lya hantci, Yehova likelyo lidhina lyendi. ⁷"Keti yeni ngue vantu vaku Kushe kuli yange, vantu va Yisaleli_eli likelyo lijui lya Yehova_keti yange nja tuhuithile va Yisaleli kutunda ku chifuti cha Yingito, na Filistine kutunda ku Kulete, na Alameyanse ku Kile ndi? ⁸Taleni, meshoa Muene Yehova ali ha vumuene vua kuvihya, keho njika njika viyitha kutunda kumesho a hantci, kuvanga viye ange kunjika viyitha njivo ya Yakomba_eli likelyo lijui lya Yehova. ⁹Taleni, ange njika shika, keho ange njika ngangametha njivo ya Yisalelihakati ka mishovo yoshe, ngue umo a nenenga mbuto ha muthalo, linga mavue amandende aka uile hantci. ¹⁰Voshe vaka milonga va vantu vange vaka tca ku mukuale, vaye va handeka nguavo, 'Kayando ku ka tutuvakana ndi ka liuane netu. ¹¹Mu litangua liye ange nji ka hindula mbalaka ya Ndaviti yiye ya uile, na ku shoka vikolo vyacho. Ange njika hindula ku viyitha kuacho, na ku yitungulula ngue mu matangua a laya, ¹²viye vyatha kufuka chilyo cha Endome, na mishovo yoshe yiye yithana mju lidhina lyange_eli likelyo lijui lya Yehova_endi apanga evi. ¹³Taleni, matangua akenja_eli likelyo lijui lya Yehova_muye mbuto yendendeleda kuhya, na manjembele endelela yikeye uye a tapeka mbuto. Mikinya yika hititha vinyu ya kutovala, na mikinya yoshe yika pupa hamo lika. ¹⁴Ange njika hiluitha kutunda vantu vange va Yisaleli vovakuata. Vaka tunga membo akama uva viyitha na ku kala mukemuo, vaka kuna mahya a vinyu na ku nua vinyu yavo, keho vaka panga vikunino na ku lya vushuka vuavo. ¹⁵Ange njika kuna vakevo ha chifuti chavo, keho vakevo lalo kuva kuva shituka midhi kutunda ku chifuti chiye nja va hanene vakevo," muana handeka Yehova Kalunga keni.

Ovandiya

1

¹Chimona cha Ovandiya. Muene Yehova ua handekele evi kutumbula Endome nguendi: tunovu mudhimbu ua kuli Yehova, keho vana tumu kanganda hakati ka mishovo na ku handeka nguendi, "Katukeni! keho tumu katuleni muku lua ndhita!" ²Taleni, nji ka puitha ua mundende hakati ka mishovo; uka shavuka muakama. ³Ku lihalettha cha mbunge yove chika ku kuitha, ove uye ua ku kala mu myandhi ya livue, muimbo lyove lya chili; uye a handeka mu mbunge yeni nguendi, "Yiya aka nji uitha hantci?" ⁴Vutuhu u londa muilu ngue chungu, vutuhu lishua lyove ua lihaka hakti ka vintanga -ntanga, ange njika ku tunditha kuye_evi vikevyo vya nahandeka Yehova. ⁵Nga vaka kupuanja venja kuli yove, nga vaka ku puanja venja ku matciki_vati una vatuka!_Nga va puanjele noho vana puithamo ndi? nga vaka kuhela vushuka vua vinyu venja kuli yove, nga vanethela vushuka vumo vua ku shasha ndi? ⁶Vya Esau va vithetela vati cho? Vufuko vueni vua ku shuekettha va vutonda vati cho? ⁷Voshe vamala vaka vuthamba vove vana ku tuala mu njila mu njila yove ku ngamba. Vamala vaye vakele na chivovo hamo lika nove vaka ku kuitha keho vana ku tuvakana. Vaye valya mbolo yove va kuta nganjo muintci lyove. Muli yikeye ku mua kele mana. ⁸"Ku litangua liye"_mua li na kuhandeka Yehova nguendi_"Ku njika nyeka vamala vaka mana kutunda ku Endome na ku dhivuka vya ku mukinya ua Esau ndi? ⁹Vamala veni va ndhili vaka komoka, Temane, linga nkala vamala vakatca ku mukinya ua ua Esau ha ku va tciha. ¹⁰Muomu muyoyo ua uingi una pangele kuli munanonko Yakomba, shuama yika kufuika, keho uka vatuka ku myaka yoshe. ¹¹Ha litangua liye omo vangendhi va ambatele vikuata vyendi, na vana vambala va kovelele mu vikolo vyendi, na ku lithahela Yelusalema, yove vene ua kele ngue umo uavo. ¹²Vuno keti utale litangua lya munanoko, mu litangua lya ku vihilila kueni, keho keti u yolele muakama vantu va Yunda mu litangua lya kutca kuavo; keti uli hamethe mu litangua lya kayando. ¹³Keti u kovele mu chikolo cha vantu vange ku litangua lya kayando kavo; chili, keti utale lipaketho lyavo ku litangua lya kayando kavo, keti muthaleke mavoko vyavo ku litangua lya kayando kavo. ¹⁴Keti u kemane ku vimbango muku vatula vaye veni vanovoka, keho keti u ka kundamethe vaye veni vana thupu ko, keti uka hane vaka kuovoka ku litangua lya kayando kavo. ¹⁵Muomu litangua lya Yehova lili muyehi ku mishovo yoshe. Ngue mu una pangele, vaka vipanga kuli yeni; milonga yeni yika tenguluka ku mitue yeni vavenya. ¹⁶Muomu ngue yeni mua nuine ku mukinya ua kuyela, ngocho mu va kanua ntcimbu yoshe mishovo yoshe. Chili va kanua na ku mina keho vika kala ngue ku va kele ko. ¹⁷Vuno ku Mukinya ua Zion ku kala vaye vana trua, keho va kala va kuyela, na njivo Yakomba vaka fuka vufuko vuavo. ¹⁸Njivo ya Yakomba yika kala tuhya, na njivo ya Yosefe mulengi, na njivo ya Esau vishuashua, keho vaka shuama hakati kavo, na ku valya vakevo. Kuye ku ka lihona umo ku njivo ya Esau, muomu Yehova ua handekele evi. ¹⁹"Vantu vatundile ku Nengeve va kafuka mukinya ua Esau na vantu vaye va ku chana va Filisteo; keho vaka fuka chifuti cha Efalaime na chifuti cha Samaliya, na Mbenjamine aka fuka Ngileande. ²⁰Keho vakandhita va vantu ava va Yisaleli va kafuka chifuti cha Kanana ngue ku lahako ngue Zalefate. Vaka ndhita va Yelusalema, vaye vali ku ku Sefalande, vakafuka limbo lyakama lya Nengeve. ²¹Keho muovole vaka kanduke ku mukinya ua Siono ku shika chifuti cha mukinya ua Esau, na vumuene uka kala kuli Yehova.

Yona

1

¹Mualolo majui a Yehova edhile kuli Yona muna ua Amitai, ua handekele nguendi, ²"Katuka na kuya ku Ninive, liye limbo lyakama, na ku kuanya, muomu milonga yavo yina hete kumesho ange." ³Vuno Yona ua katukile ku teuela kutunda kumesho a Yehova na kuya ku Taleshishe. Endi ua shelelele ku Yopa na ku uana vuato vua kuya ku Taleshishe. Ngocho endi ua fuelete vungendhi vuavo na ku londa vuato kuya hamo lika na vakevo ku Taleshishe, kutunda kumesho a Yehova. ⁴Vuno Yehova ua tumine mpundhi yakama mu Kalunga ndonga keho hakele chinkumba chakama ha Kalunga ndonga. Mualolo vika yomboloka ngechiye vuato ua yonguele ku vatuka. ⁵Keho vaka vuato va kele na lyova keho nkala muntu ua tambakanene kuli kalunga kendi. Vakevo vambilile vikuata mu Kalunga ndonga vikuata vya kele vya kele mu vuato ku vihehula vikeyo. Vuno Yona na kovelele mukatikati ka vuato, keho endi ua kothele kuye tulo tuakama. ⁶Ngocho vavenya vuato uedhile kuli yikeye na ku handeka kuli yikeye nguendi, "Vika upanga mu una kotha tulo? Katuka! Tambakana kuli kalunga kove! Mpamo kalunga aka tuvuluka linga keti tuka dhimbale." ⁷Nkala muntu ua handekele kuli lihalambo lyendi nguavo, "Yinjeni, linga tuka tahe, linga tudhivuke uye ali na mulonga uno uli na ku yomboloka kuli yetu." Ngocho vatahele, keho mpelo ya uililile kuli Yona. ⁸Keho va handekele kuli Yona nguavo, "Tuleke tuna kukandelela etu yiya uye ali na kupanga evi vya kuvihya viye vili na ku yomboloka kuli yetu. Vipanga vyove vika, keho kuiko ua tunda? Chifuti chove muka, na ku vantu muka ove?" ⁹Yona ua handekele kuli vakevo nguendi, "Ange njika Hevelu; keho njili nalyova lya Yehova, Kalunga ua mulu, uye ua panga Kalunga ndonga na chifuti cha kuma." ¹⁰Keho vamala vaye va kele nambe na lyova lyakama na ku handeka kuli Yona, "Vika viye vi una panga?" Muomu vamala va muene viye vadhivukile ngechiye yikeye ua kele na ku teua kumesho a Yehova, muomu endi uava lekele vakevo. ¹¹Keho va handekele kuli Yona nguavo, "Vika tuka panga kuli yove linga kalunga ndonga a holoke kuliyetu?" Muomu kalunga ndonga uayile na ku kala chinkuma muakama. ¹²Yona ua handekele kuli vakevo nguendi, "Nji yunduleni na ku njumbila mu kalunga ndonga. Keho kalunga ndonga aka holoka, muomu nji na dhivuka ngechiye echi chinkumba chino chakama chili na kuyomboloka kuli yeni." ¹³Nambe ngocho vamala vaye vethekele linga vahiluke vavenya ku ntunda, vuno ku vathele ku vipanga muomu kalunga ndonga uayile na kutuvakana chinkumba vakevo. ¹⁴Ngocho vene va tambakanene kuli Yehova na ku handeka nguavo, "Tuna ku kandelela, Yehova, tuna ku kandelela yove, keti utavethe linga tuka dhimbale mu likongo lyala muono ua lyala ou, keho keti utu hakele maninga aye ku akele na mulonga, muomu yove, Yehova, una panga chiye chaku yile ku mbunge." ¹⁵Ngocho va yundule Yona na ku mumbila mu kalunga ndonga, keho kalunga ndonga ua likelele ku chuma chendi. ¹⁶Keho vamala vakele na lyova lya Yehova lyakama. Keho vakoyelele chikombeleyo kuli Yehova na ku panga chithingo. ¹⁷Mualolo Yehova vyukithile yintci ua kama ku mina Yona, keho Yona ua kele mu lidhimo lya yintci matangua atatu na matciki atatu.

2 ¹Keho Yona ua lombele kuli Yehova Kalunga mu lidhimo lya hintci. ²Endi ua handekele nguendi, "Nja tambakanene kuli Yehova Kalunga muomu kayando keho endi ua ua nji kuanyene; kutunda mu lidhimo lya Sheole ange njatambakanene ku nji kuatha! Eni muovuile lijui lyange." ³Muomu yove ua nji mbilile ndhinga, hakati ka mbunge ya kalunga ndonga, na ndonga ya nji dhengelekele; na mankimba ove oshe na chuma chove choshe vya nji hitile yange. ⁴Ange nja handekele nguange, "Vana njumbila kuti kumesho ove; kathi njika tala lalo kutembele yove ya ku yela." ⁵Mema anji dhengelekele na ku heta ku ntingo yange; na kulova kuoshe kua nji dhengelekele yange; na mulu ua mu kalunga ndonga ua nji dhengelekele mutue uange. ⁶Nja shelelele kuintci kuye kuashangumukila mukinya; na vkolo vya hantci va vishokele hali yange kumyaka kuye kulenga. Vuno yove ua nehele uange kutunda muchina, Yehova, Kalunga kange! ⁷Muye muono uange ua tuhukile muli yange, nja tambakanene Yehova mu mana; keho kulomba kuange kuedhile kuli yove, ku tembele yove ya kuyela. ⁸Vya hanene kathingimiko kuli vakalunga vangocho ntcimbu va vyanene lyuvuathano lya kutcelela. ⁹Vuno ngue yange, nji ka lihana kuli yove hamo lika na lijui lya ku shangala; nji ka puithamo viye nja lemethele. Vuovo ke vukenja kutunda kuli Yehova!" ¹⁰Keho Yehova ua handekele kuli yintci, keho ua shanjele Yona kuntunda kua kuma.

3 ¹Na ljuu lya Yehova lyehile kuli Yona ntcimbu ya mu chivali, na ku handeka ngualyo, ²"Katuka, kaye ku Ninive, kuye kuimbo lyakama, na kuambulula kuli vakevo majui aye nji na kuishika ku hana." ³Ngocho Yona ua katukile na ku ya ku Ninive, kushuama ku lijui lya Yehova. Mualolo Ninive lya kele limbo lyakama, limo lya ku matangua atatu avungendhi. ⁴Yona ua shangumukile ku kovala muimbo lyakama keho kunima ya litangua lya vungendhi endi ua thanene na ku handeka nguendi, "Mu makumi auana amatangua Ninive vaka yumbila kuti." ⁵Vantu va Ninive va tcelelele Kalunga keho va tambuile na ka vuathi Voshe va hakele ko vidhala vya vishaku, kutunda kuli uye uakama uavo ku shelele kuli ua mundende uavo. ⁶Mualolo mudhimbu ua hetele kuli muene ua Ninive. Ua katukile ua ku chipundi chendi cha vumuene na ku shulula mukole uendi, na ku lifuika hamo na chikovelelo cha vinjeke, keho ua tumamene mu lito. ⁷Keho endi ua tumine vukaleho vue ua handekele nguendi, "Mu Ninive, ku lishiko lya muene na vamuata vendi nguendi: 'Keti utavethe muntu ndi kathitu, vutanga ndi chimpuma, ku makela nkala vimo. Linga vakevo keti valye, ndi vanue mema.' ⁸Vuno vantu voshe na tuthitu linga va lifuika na vi koveyo vya vishaku keho linga vatambakane muakama kuli Kalunga. Linga nkala umo a tenguluke kutunda ku milonga yendi na kutunda ku ku vihya kuye kuli mulivoko lyendi. ⁹Yiya adhivuka? Mpano Kalunga aka litenga ko na ku tengulula mana endi na ku tenguluka kutunda ku vukalu vuendi linga keti tuka dhimbale." ¹⁰Kalunga ua muene vipanga vyavo, viye vakevo vana tenguluka kutunda ku milonga yavo. Ngocho keho Kalunga ua tenguluile mana endi aku yandetha viye vya handekele nguendi vyaka panga kuli vakevo, keho endi ka vipangele ko.

4¹Vuno chikecho cha koshele Yona muakama keho ua kele na vukalu vua kama. ²Ngocho Yona ua lombele kuli Yehova na ku handeka nguendi, "Njina ku kandlelela Yehova, keti eyi vene nja handekele yange muye nja hilukile ku chifuti change vavenya? Ngocho vene nja pangele mu ku teua ku Taleshishe_muomu nja dhivukile ngechiye ove u Kalunga, muka chivovo, na muka kondhi, ua livandakana ku vukalu na ku tuvakana ngodhi, keho u tengulitha ku milonga. ³Ngocho vene mualolo, Yehova, njina ku kandlelela yove, tunditha muono uange, muomu cha tuvakana kutca ku kala na muono." ⁴Yehova ua handekele nguendi, "U panga mua chili ngechiye ku kala na vukalu ndi?" ⁵Keho Yona ua tuhukile muimbo lyakama keho ua tumamene muintci lyayo mu chivule noho aka mone vika vikayomboloka kuimbo lya kama. ⁶Yehova Kalunga ua vyukithile viti na ku panga vikule kuilu lya Yona linga chikale chivule ha mutue uendi muku muovola yikeye ku matoto endi. Yona ua yolelele muakama muomu lya chiti. ⁷Vuno Kalunga ua vyukithile likelete hu lyakile litangua chimene chaku shuamako. Ua luithile chiti keho chiti cha tcile. ⁸Keho chakele ngechiye muye litangua lya tuhukile chimene cha kushuamako, Kalunga ua vyukithile mpundhi ya ku hyanguka ya kutunda ku chelo. Lalo, litangua lya tuililile ha mutue ua Yona keho endi ua uile. Keho Yona kandlelele ngechiye endi linga atce. Endi ua ua handekele kuli yendi vavenya nguendi, "Kuli yange cha tuvakana kutca ku kala na muono kunima." ⁹Keho Kalunga ua handekele kuli Yona nguendi, "U panga mua chili ngechiye ove uli na vukalu vua chiti ndi?" Keho Yona ua handekele nguendi, "Nji panga mua chili ngechiye ange nji li na vukalu, nambe ku kutca." ¹⁰Yehova ua handekele nguendi, "Ove uli na chivovo muomu lya chiti, muomu chiye chiuu yeneka kupanga yove, ndi upange chikule. Chikecho chikula matciki keho chi katca mu matciki. ¹¹Ngocho ngue yange, ku njika kala na chivovo cha Ninive, limbo liye lyakama, mukemo mua kala vantu kutuvakana 120,000 vaye vayeneka ku dhivuka hakati ka livoko lya chilyo na livoko lyavo lya chimoshue, keho na tuthitu vavengi lalo?"

Mika

1

¹Eli likelyo lijui lya Yehova liye lye dhile kuli Mika ua Moleshete mu matangua a Yotame, Ahaze, na Hezekia, vimyene va Yunda, vaye yendi uamuene kushuama Samalia na Yelusalema. ²Tolilileni, yeni vantu voshe. Tolilileni, hantci, na viye vyoshe vili muli yeni. Linga Muene Yehova akale mukaleho ueni, Muene kutunda ku tembele yendi ya kuyela. ³Tala, Yehova a tuhuka mu muhela uendi; endi aka shelela na ku tumina ha mihela ya kuilu lya hantci. ⁴Mikinya yika thothonoka kuintci lyendi; limbalanda lika hangunuka, ngue vyula kulutue lya tuhya, ngue mema aye uva na muanyena kuilu lya muhela. ⁵Vyoshe evi muomu lya mulonga ua Yakomba, keho muomu lya mulonga ua ku njivo ya Yisaleli. Mulonga uka ua Yakomba? Ketu va Samaliya ndi? Vika muhela ua laha ua Yunda? Ketu Yelusalema ndi? ⁶Njika panga Samaliya mukueyo ua ku viyitha ku viyitha mu mahya, muhela ua ua tapeka vinyu, keho nji ka muanyena yikeye mavue kushelela mu limbalanda na ku fuikula luvula luendi. ⁷Vyoshe vyendi vya ku shonga vika pokodhoka mu vimbalavala, na ku tambula vufuko vuye vua tambuile yendi vuka mutcimika yikeye na tuhya, keho nji ka panga miyombo vungocho. Kutunda endi aka kunguiya vufuko vuendi kutunda ku fueto ya vukuidhi, vakevo vaka kala fueto ya vukuidhi lalo. ⁸Muomu lijui eli njika lila na mbimba mutue; nji kaya myanja myanja na mushenga shenga; njika lila mbimba mutue ngue kangunga na ku lila ngue ka kulu. ⁹Muomu Muomu mbandu yendi kuve ku yithaka, muomu yatunda kuli Yunda.Yina kuheta ku chikolo cha ku vantu vange, ku Yelusalema. ¹⁰Ketu uhandeke vya mu Ngate; ketu uka lile na hamo hahi. Hali Mbete Leafera nje kulishinga yange vavenya mu likungu. ¹¹Ku hita ko, muli vaka Shafile, mu mishenga shenga na shuama. vaka ku shuama Zanane ketu mutuhuke.Mbete Ezele, muomu kuamena kuavo vana ku tambula ho. ¹²Muomu vaka ku shuama va Malote tateleni na ku thimpa ku mudhimbu ua chili, muomu kayando kana shelela kutunda kuli Yehova ku vikolo vya Yelusalema. ¹³Halenese litemba ku mbunga ya Tukambe, muku shuama va Lakishe. Yeni, Lakishe, kuye ku vshangumukilo vua mulongavana va vakentu va Siyono, muomu kashaundu ka Yisaleli kaye kuva uanene muli yeni. ¹⁴Ngocho yeni muka hana vufuko kuli Moleshete Ngate; ku njivo ya Akezimbe aka jujitha vimyene va Yisaleli. ¹⁵Njika neha lalo kuvula kuli yeni, vaka ku shuama va Maleshahe kushansangana kua Yisaleli ku kenja kuli Andulame. ¹⁶Tevaleni mitue yeni na teta vinkambu vya vya vana muli uye yimua yongola. Lipangeni yeni vavenya ngue mitue ya ku yeneka vinkambu ngue chungu, muomu vana veni vaka kovala mundhita kutunda kuli yeni.

2¹Chikele kuli vaye voshe vathinganyeka vya kuvihya, kuli vaye vathinganyeka ha mihela yavo kupanga vya kuvihya. Mu chimene cha litangua vakevo va vipanga muomu vali na ndhili. ²Vakevo va yongola mehya na ku va luitha vakevo; vakevo va yongola vinjivo na ku vitambula kuli vakevo. Vakevo va thininika lyala na njivo yendi, lyala na ku hinga kuendi. ³Ngocho vene Yehova ua handekele evi nguendi, "Talen, kuva njivo njika eyi njithinganyeka mulonga umo, ku vukevo ku muka tunditha vintcingo vyeni. Nambe luenda na ku lishangala, muomu yino ntcimbu ya kuvihya. ⁴Ku litangua liye vantu vakemba lidhina na lidhina lya ku jujitha yeni na ku linyenga chinyengo cha vuthiua. Vakevo vakemba nguavo, 'Etu va Yisaleli tuna tcilila na kuvihya; Yehova atengulula vihanda vya vantu vange. Vati aka endi aka vitunditha kuli yange? Ua tambuile mutambela ua lihya kuli muka vungungu!" ⁵Ngocho vene, eni vantu vaka kufuka kumu ka kala na mushovo muku hangununa mihela ya yingi mu mbunga ya Yehova. ⁶"Ketu muka polofete."vupolofeto vuavo vu handeka nguavo. "Vakevo ketu vapolofete vyuma evi; mulonga ko uka kovala kuli yetu." ⁷Kuatha chili va chihandeka nguavo, njivo ya Yakomba, "Yehova na keha ndi? Evi vikevyo vipanga vyendi ndi?"Ketu majui ange apanga vya chili kuli umo uye enda mu vungulu ndi? ⁸Kunima vantu vange vana shitukile ngue vaka chidhindo. Eni mua kutile mukole, na ntanga, ku voshe vaye va hita vaku yeneka kudhivuka, ngue mukandhita a hiluka kutunda kundhita kuye

vathinganyeka nguavo vika va takametha.⁹Eni mua shingile vakentu vidhala kuli vantu vange kutunda ku vinjivo vyavo vya ku vuaha; eni mua tambuile vufuko vuange kutunda ku vanike vavandende vavo ku myaka kuye kulenga.¹⁰Katuka na kutha, muomu ou keti muhela umo uye uatha ku huima, muomu lya kuyeneka kutoka kuacho; ukeo vana vana uviyitha hamo na milonga ya kushula.¹¹Nga umo enja kuli yeni mu mpundhi ya kuvihya na vishaki na ku handeka nguayo, "Nji ka polofeta kuli yeni vya vinyu na ku nua kua kama," endi vaka muhaka ngue ku kala kapolofeto ku vantu ava.¹²Njika kunguiya chili vene voshe veni, Yakomba. Chili njika kunguiya vithupo vya Yisaleli. njika vahaka vakevo ngue vutanga vua vinjui mu mboyela, ngue vutanga mukati vulilo vuavo. Kuye ku kala mjoyo ya kama muomu mbunga yakama ya vantu.¹³Umo uye apokola ashokolola ngila yavo vakaya kulutue vya vakevo. Vakevo vapokola chikolo na ku tuhuka; Muene uavo ahita kulutue lyavo. Yehova aka kala ku mitue yavo.

3¹Nja handekele nguange, "Tolilileni mualolo, eni vantua mena va Yakomba na vaka kushika membo a Yisaleli: Keti kuma vya vingulu yeni ku tolilila kuhitha ndi? ²Yeni vaye mua dhinda vuchili na ku yongola kuvihya, yeni vaye shuva chikanda chavo ha mivila, keho ntcitu yavo ku vitcihya vyavo_ ³yeni vaye lalo mulya ntcitu ya vantu vange, na ku shuva chikanda chavo, na ku va tetanga mu vi mpindi vimpindi, ngue mbunda ya mu ndeho, ngue mbunda yamu poto.⁴Keho eni vaka kushika muka tambakana kuli Yehova , vunoendi ka ka mikunya yeni. Aka sheka chihanga chendi kuli yeni ha ntcimbu yiye, muomu eni muna panga vipanga vya ku vihya."⁵Yehova ua handekele evi nguendi, "Ngue ku va polofeto vaye vatua mena vantu vange ku ku vihya, nga umo ahana vakevo vimo vyuma vya kulya, vakevo vaka yongola, 'Chivovo.' Vuno nga endi ahaka na vimo vyahi mu milono yavo, vakevo vaka yongola vakevo vavenya ku fueto ya ndhita hali yikeye. ⁶Ngocho vene, kuka kala matciki muomu eni kumona vimona vyeni kuahi; ku kala muthithi linga keti muka mukali hangunuke. Litangua lika shelela hali va polofeto, keho litangua lika dhivala hali vakevo. ⁷Vaka ku mona vaka va haka ku shuama, vaka vungulu vakovua shuama. Voshe vakevo vaka fuika milungu yavo, muomu kuye ku kua kele kukuanya kutunda kuli Kalunga."⁸Vuno ngue muomu yange, njika shula na ndhili yaku Mpundhi ya Yehova, keho ange njina shulu muku hitha na vukama, ku handeka ku mulonga ua Yakomba, na kuli Yisaleli milonga yendi.⁹Mualolo tolilileni kuli evi, eni vantua mena va njivo ya Yakomba, na vaka kushika ku njivo ya Yisaleli, eni vaye mua yeneka kuyongola chihitho, na kuyengula nkala vyoshe viye vya vingulu.¹⁰Yeni mua tungile Siyono na maninga na milonga ya Yelusalema. ¹¹Va ntua mena veni vapangula muomu lya vishaki, va sasendote veni va longetha muomu lya ndando, na vapolofeto veni vapanga vungulu muomu lya vimbongo. Keho eni muashuama hali Yehova na ku handeka ngueni, "Keti Yehova ali netu ndi? Na umo mulonga ukenja hali yetu,"¹²Ngocho vene, muomu yeni, Siyono lika kala lihya lya ku pulula, Yelusalema lika kala vithanyu thanyu vya mavue, na mukinya ua tembele uka kala muhela ua laha ua kama.

4¹Vuno mu matangua aku manethela ku kenja vya vuye mukinya ua njivo ya Yehova vaka yitunga ngue muene ua kuilu lya mikinya yikuavo. Vaka yishangala kuilu lya mikinya, na vantu vka kala kuli yikeyo.²Mishovo ya yingi yikaya na ku handeka nguayo, "Yinjeni, lingeni tukanduke ku mukinya ua Yehova, ku njivo ya Kalunga ua Yakmba. Yikeye aka tulongetha yetu vingila vyendi, keho tukenda mungila yendi." Momu kutunda Siyono lishiko lika tuhuka, na lijui lya Yehova kutunda Yelusalema. ³Yikeye aka pangula hakati kavantu vavengi na ku thinganyeka kushuama muvalu ua mishovo ngila ya ku lahako. Vakevo vaka pupa mikuale yavo muku pulula na makunga avo. Mushovo ku uka yundula kuilu mukuale ku katukila mushovo ukuavo, ndi vaka longetha muomu lya ndhita lalo.⁴Nambe, vakevo vaka tumama nkala muntu muintci lya vinyu yendi na muintci chiti chendi cha mukuyu. Naumo uahi aka va teuetha vakevo, muomu kanua ka Yehova ua vimbunga muana handekele. ⁵Muomu vantu voshe vakenda, nkala umo, mu lidhina lya lya kalunga kavu. Vuno etu tukenda mu lidhina lya Yehova Kalunga ketu ku myaka yoshe kuye kulenga.⁶"Ha litangua liye" _ evi vikevyo vyana handeka Yehova ngendi_"Njika kunguiya vilema na ku kungulula vaka kuthinga na vaye voshe vunja yandethele. ⁷Njika tengulula vilema linga vende, na vaye vamo vashingile mushovo kundhili, keho yange, Yehova, njika shika vakevo ha Mukinya ua Siyono, mualolo na ku myaka yoshe. ⁸Ngue muomu yeni, vaka kutakametha muomu lya vutanga, mukinya ua vakentuva Siyono_kuli yeni vikenja, ueni ua kunima ya kuvula vaka hindula, vumuene vuye vua kala kuli vakentu va Yelusalema.⁹Mualolo, vika mutambakanena ngocho muakama? Ku mua kele na muene hakati keni ndi? Vaka ku mishika veni vatca ndi? Evi vikevyo vivavaletha ngue mukentu mu ntcimbu ya kuthema yiviyitha yove ndi?¹⁰Kala mu ku vavalana muku thema, vana vakentu va Siyono, ngue mukentu ali muku thema. Muomu mualolo uka ya muimbo lyakama, ku kala mu lihya, na kuya ku Mbambilone. Kuye vaka kuovola. Kuye Yehova aka tambula yove kutunda kulivoko lya muka chidhindo chove.¹¹Mualolo mishovo ya yingi vana likungulula kuluitha yove; vakevo va handeka nguavo, 'Lingeni tu viyithe yikeye; lingeni mesho etu amone kuye ku Siyono.'¹²Vakevo kuva dhivukile mangana endi vya Yehova, nambe ku tolilila vithinganyeka vyendi, muomu endi na va kunguiya ngue vishaku vya mbuto vana vuayethela kuvitua vunga.¹³Hindukeni na ku yandetha, vana vakentu va Siyono, muomu njika panga vimbinga vyeni ku kala vikungu, keho njika panga chikanda chove chikale livue lya chili. Ove uka thanyuona vantu vavengi keho uka va thindiya vakevo kuvihya kutambula kuli Yehova, vufuko vuavo kuli Muene ua hantci hoshe.

5¹Mualolo yinjeni kumo mu ndhita, vana va vakentu va vakandhita! Na chivumbe chi va hakele hakati ketu! Na milamu va pupile vaka kupangula va Yisaleli ha hanga.²Vuno eni, Mbeteleherme Efelatahe, nambe ngocho eni muva vandende hakati ka mushovo ua Yunda, kutunda muli yeni umo akenja kuli yange ku shika mu Yisaleli, vaye vashangumuka vakevo kutunda ku ntcimbu ya shukulu, ku kalelela. ³Ngocho vene Kalunga aka vahana vakevo kuilu, nohontcimbu muye mukentu uye ali muku thema kanike, na va munayina voshe va vamala vaka hiluka kuli vantu va Yisaleli.⁴Endi akemana

na ku takametha vutanga vuendi mu ndhili ya Yehova, mu vukama vua lidhina lya Yehova Kalunga kendi. Vakevo vaka thala, muomu keho endi aka kala uakama ku ku manethela kua hantci. ⁵Yikeye aka tuhana chivovo. Muye va Siliya vakenja mu chifuti chetu, muye mu vakenda na vilyato kuli yetu, keho tuka hinduka tulue na vakevo vaka kutakametha vatanu na vavali na va ntua mena vatanu na vatatu kuilu lya vama. ⁶Vakevo vaka takametha chifuti cha Siliya hamo na mukuale, na chifuti cha Nimelonde mju vukovelelo vuacho. Yikeye aka tuoyela kuli va Siliya, muye muva kenja mu chifuti chetu, muye mu vakenda mukati ka vingamba vyetu. ⁷Mushovo ua Yakomba uka kala mukati kava vantu vavengi, ngue lime litunda kuli Yehova, ngue mema ali ha muila, aye kekutatelela muntu, keho vakevo kuve kutatelela vanike va vantu. ⁸Mushovo ua Yahcomba uka kala hakati ka mishovo, hakati ka vantu vavengi, ngue ndumba ali hakati ka tuthitu vamu muthenge, ngue vana vandumba vali hakati ka vutanga vua vinjui. Muye muaya hali vakevo, endi ava jajetha vakevo na ku vatavula vakevo mu vimbalavala, keho ku kala umo aka vovola vakevo. ⁹Livoko lyove vaka lijundula kuli vaka chindhindo chove, keho lika va viyitha vakevo. ¹⁰"Vika kala mu litangua liye". Evi vikevyo vyana Handeka Yehova nguendi. "Ngechiye njika viyitha tukambe veni kutunda hakati keni keho njika njika thanyuona matemba eni. ¹¹Njika viyitha membo akama mu chifuti cheni na kumbila hantci vimua fuka vyoshe. ¹²Njika viyitha vya vulodhi mu mavoko eni, keho eni kumu kapanga lalo vya vulodhi. ¹³Njika viitha vya kushonga vyeni na mavue eni avi ngundhikutunda hakati keni. Eni kumu lemetha lalo vipanga vya muntu vya panga na livoko. ¹⁴Njika shitula mikambo yenii ya Ashela kutunda hakati keni, keho njika viyitha membo eni akama. ¹⁵Njika luitha mu matoto na vukalu ha mishovo yiye ku ya tolilile."

6 ¹Mualolo tolililini kuli yiye Yehova na handekele, "Hindukeni na ku haka mukanda kumesho a mukinya; liga mikinya yitolilile lijui lyeni. ²Tolililini, eni mikinya, vyali na ku vangeya Yehova, eni vaka luvula lua hantci. Muomu Yehova ali na vidhala vya kupangula hamo na vantu vendi, keho endi akalua mu chipangulo na va Yisaleli. ³Vantu vange, vika vinja viyitha kuli nyeni? Vati nja ku mi teuethelanyi? Nji kuanyeni! ⁴Muomu ange nja mituhithile yenii kutunda mu chifuti cha Yingito na ku myohela yenii kutunda ku njivo ya kayando. Nja tumine Mosesa, Alone, na Miliyame kuli yenii. ⁵Vantu vange, thinganyekenii vika Mbalake muene ua Moave, na vati Mbalame muna ua lyala ua Mbeole ua kuanyene yikeye ngue yenii mua yile kutunda ku Shitime ku Ngilangale, ngocho eni linga mudhivuke vuchili vipanga vya Yehova. ⁶Vika njika hana kuli Yehova, ngue nji tcikamena kuli Kalunga ua kuilu ndi? Nji kenja kuli yikeye hamo na vikombeleyo vya kutcimika ndi? Na vana vingombe va vakuluntu ndi? Yehova vika muya ku mbunge na makulukadhi a vinjui vya vimala, ndi likumi lya makulukadhi a vindinga vya madhi ndi? ⁷Endi ua milekele yenii nguendi, muntu, vika vya chili, keho vika vyana yongola Yehova kuli yenii: Panga vya chili, chidhango cha chili, na kuenda na ka thingimiko hamo lika na Kalunga kove. ⁸Lijui lya Yehova lipanga vuovoke kuli vaka membo akama nambe mualolo teua lidhina lyove: "Tolililini ku lijui, na kuli umo uye ami haka mu muhela. ⁹Kuye kua kala vufuko mu njivo ya vaka ku vihya vaye vaku yeneka kutcelela, na vaye vapanga vya ku vihya. ¹⁰Kuatha nji shuame muntu ku kala kua kulikehetha nga endi apanga vyaku viyitha, hamo na ku kuata vulemu ndi? ¹¹Muntu muka kufuka ali na muyoyo ua kama, endi ua kala na ku handeka vishaki, na vindaka vyavo mu kanua kavo vye ku kuitha. ¹²Ngocho vene ange njika panga yenii mu vavale, na ku mihiluitha munima, kupanga yenii mukale vakushoka muomu lya milonga yenii. ¹³Muka lya vuno kumu kekuta; vungocho vueni vuka kala mukati keni. Muka pungula vya chili ku lahako vuno kuvi ka vanda, keho vika uuka panga uovoke njika hana ku mukuale. ¹⁴Uka kuna vuno ku uka kunguiya; uka tombeka viti vya olive vuno ku uka livuavetha yove vavenya na madhi; uka tcekenyena manjembele vuno ku ka nu vinyu. ¹⁵Mua talele vitume vya Omeli, na vipanga vya njivo ya Ahambe. Eni muendele mu vingila vyavo, ngocho vene ange njika mihana ku tuvakanena ku ku viyitha na ku kala ku vipanga, keho eni mukema lipungu lya ku vantu vange.

7

¹Chikele change! Ange nji nakala ngue mbunga ya vushuka vua njombo, keho ngue manjembele aye uva natambuile; kuye kukua kele chiti cha manjembele aku lya, ku kua kele chiti cha vushuka ua ku livanga chiye muvila uange uka yongola. ²Vaye vaka kutcelela vamo vadhimanganene kutunda ku chifuti; kuye ku kua kele muntu ua vungulu mu vantu voshe. Vakevo voshe vaka vishaki mu ku tatela ku muanya maninga; nkala umo aka ta munayina ua lyala na vuanda. ³Mavoko avo achili mu ku panga vyaku vihya: muka shika akehula vimbongo, muka kupangula endi na li vuayethela ku kuitha, na muntu ua ndhili yikeye aleka vakuavo yiye vya yongola yikeye. Muomu vakevo va likunguiya kumo lika. ⁴Vachili vavo vana kala ngue va kuvihya, vavengi va vuchili vana kala kutuvakana nchongo ya manja. Liklyo litangua liva muyelekele vantu vaka kutalela, litangua lyeni lya kayando. Mualolo nticimbu yavo yaku va kuitha. ⁵Keti muka tcelele vamo va mahalambo veni; keti muka hake ndhili yenii mu vamo va vuthamba veni. Kutunda nambe mukentu uye nakotha mukushangala kutakametha ku kovala mukaua kove. ⁶Muomu muna ualyala kaka thingimika yishe, na muna mukentu aka shituka na ku luitha vayina, na va yina mueno va luitha va nayemueno. Na muka chidhindo ua lyala vakevo vantu va muimbo lyendi vavenya. ⁷Vuno ngue muomu yange, njika tala kuli Yehova. Njika tatela kuli Kalunga ua vuovoke vuanje; Kalunga aka njuvua yange. ⁸Keti muyolele hali yange, vaka chidhindo change. Kunima nji nau, njika hinduka. Muye munji tumama mu muthithi, Yehova akala cheke kuli yange. ⁹Muomu njina panga mulonga kuli Yehova, njika kala na kathingimiko noho endi nethela na ku pangula yange. Endi aka njineha yange ku cheke, keho njika mona vungulu vuendi. ¹⁰Keho vaka chidhindo change vaka chimona, na shuama yikenja kuli uye umo ua handekele kuli yange nguendi, "Kuiko ali Yehova Kalunga kove?" Na mesho ange aka tala yikeye; endi vaka mulyatangela ngue lilova lya mu vingila. ¹¹Na litangua kutunga vi vumbe vyeni likenja; ha litangua liye vivumbe vyoshe vaka vishueneyha kula hako. ¹²Ha litangua liye

vantu vakenja kuli yove, kutunda ku Asiliya na membo akama aku Yingito, kutunda Yingito na ku ya Ku Ndonga, kutunda ku kalunga ndonga ku kalunga ndonga, kutunda ku mukinya ku mukinya. ¹³Vuno chifuti chika kala cha kushoka muomu vantu vaye vakala muye, muomu lya vushuka vua vipanga vyavo. ¹⁴Takametha vantu vove na mulamu, na vutanga vuove vua kuhinga. Vakevo vakala likalyavo mu ku kala, mukati ka chifuti cha viti. Linga va lime mu Mbashane na Ngileande ngue mu matangua a laya. ¹⁵Ngue mu matangua muye ove mu ua tuhukile mu chifuti cha Yingito, ange njika va leketha vakevo vikomoketho. ¹⁶Na mishovo yikamona na ku kala na shuama na vindhili vyavo vyoshe. Vakevo vaka haka mavoko avo mu milomo yavo; matui avo akala tuthinda matuitui. ¹⁷Vaka kalya likungu lya linoka, ngue vya kupanga viye vili koka hantci. Vakevo vaka tuhuka na lyova; vaka kala na lyova lyove, Yehova Kalunga ketu, keho vakevo vaka kala na lyova muomu yove. ¹⁸Yiya Kalunga ngue yeni_uye atambula milonga yeni, uye a hititha milonga yeni ku kuhinga chendi ndi? Endi keku shueketha vukalu ku myaka yoshe muomu endi ahaka cheke mu chikombeleyo chendi cha lutcelelo. ¹⁹Uka kala na ngodhi ha li yetu; uka lyatangela milonga kuintci lya vilyato vyove. Ukombila milonga yetu yoshe muintci lya Kalunga ndonga. ²⁰Uka hana vungulu kuli Yakomba na chikombeleyo cha kutcelela kuli Avilahama, ngueyove ua lithingile kuli va shukulu ku ncimbu ya laya.

Nahume

1 ¹Lijui lya ku tumbula Ninive. Mukanda ua chimona cha Nahume, muka Elekoshite²Yehova yikeye Kalunga ua lifuua na ku lingula na yikeye ua shula vukalu; Yehova linguilila kuli vaka chidhindo chendi, keho a tulikila vukalu vuendi ku vitodhi vendi. ³Yehova alivandeka ku vukalu na ku ndhili yakama; yikeye nahamo hahi a thambuetha vaka milonga. Yehova apanga ngila yendi mu chinkuma na mu mpundhi, keho mashelua akeo likungu lya vilyato vyendi. ⁴A handekele kalunga ndonga na ku yumitha, keho omitha vindonga vya vindende. Mbashane unjumua, na Kalemele lalo; nchani ya Lembanone yina njumua. ⁵Na mikinya yi jaja kumesho endi, na mikinya yishangunuka; livu lijunduka kumesho endi, chili vene, chifuti na voshe vali mo. ⁶Yiya atha kuimana kulutue lya litoto lyendi? Yiya atha ku kala ku vukalu vua ku nyengua kuendi? Vukalu vuendi vu jukuka ngue tuhya keho yikeye atavula mavue kutunda kuli yikeye. ⁷Yehova yikeye ua chili, akuata ku litangua lya kayando; keho endi adhivuka vaye veku teuela muli yikeye. ⁸Vuno endi apanga kulenga kua kushula kuli vaka chidhindo chendi hamo lika na luhanjo; endi ava kava vakevo mu muthithi. ⁹Vika vantu eni mua tumbila Yehova? Endi aka panga kulenga kua kushula kuli chikecho; kayando kali ka katuka ntcimbu yamu chivali. ¹⁰Muomu muku lidhenga ngue vimbimbo na mu ku kolua ngue na viye vive kunua, vakevo vaka valya ngue vishoni vya kuma. ¹¹Kua ku tuhuka umo kuli yove, yikeye a tumbila Yehova mulonga, a shuama nguli ya mulonga. ¹²Evi vikevyo vya na handeka Yehova nguendi, "Nambe nga vakevo vana shulu na ndhili keho vakevo vavengi, nambe ngocho vaka va pupa; vantu vavo vaka tca. Vuno ove,Yunda: vutuhu njina kuyandetha, ku njika kuyandetha lalo. ¹³Mualolo njika ku vatuala mukambo ueni; keho njika ku vatuala mikole yove." ¹⁴Yehova na hana lishiko muku mu tumbula yeni, Ninive: "Kuye ku ku ka kala lalo mushovo ukema lidhina lyove. Ange njika ka teta chifua cha ku shonga na ku thinga chifua cha chikungu kutunda ku njivo ya kalunga keni. Ange njika ka vuayetha mbumbo yove, muomu ove ua ku vihya." ¹⁵Taleni, ku mukinya kuye hali myanja youye a neha mudhimbu ua chili, uye ambulula chivovo! Takametha viuano vyove, Yunda, keho panga viye vyuna lithingi, muomu vaka mionga vamo kali ka hita lalo hakati kove; endi vana mu tete ko.

2 ¹Uye muka kumu kuakula yikeye na ku katukila yove. Takametha limbo lyakama, takametha vingila, koletha vintungi vyove, likanyamethe muakama. ²Muomu Yehova yikeye aluitha vukama vua Yakomba, ngue vukama vua Yisaleli, muomu vaka ku jukula vana va jukula vakevo na ku viyitha mintango yavo ya viti vya vinyu. ³Ntelo ya vaka ndhili vendi yina venge, na vakandhita vana dhala vya ku venga; matemba a temuna na vikungo ku litangua liye omo avyukitha, keho va helengendha makunga makunga avo mu mpundhi. ⁴Matemba a jaluka mu vingila; vakevo va hiluka vuathi na mu makumi auana mu vingila vya kama. Vakevo vatala ngue vilambi, keho vakevo va shatuka ngue vilambi. ⁵Endi a vuluka vamuata vendi; va pundukile kuli umo na mukuavo mu kuenda kuavo; va shatukile vuathi ku luitha limbo lya kama. Ntelo yakama yi vapanga ku kuohyela ava vaka kuluitha. ⁶Vikolo vya vindonga vya shokolola, keho njivo ya muene ya uile. ⁷Huzambe yikeye na kutu keho yikeye va mutuala; ndungo yendi ua mukentu a lila ngue livembe, vali pupa ha vintulo vyavo. ⁸Ninive yikeye ngue mema aku hita, hamo lika na vantu vavo va pulula ngue mema aku shatuka. Vakuavo vatambakana nguavo, "Yimaneni, yimaneni," vuno naumo uahi a tenguluka kunima. ⁹Pupeni viye vya mavue aku toka achili, tambuleni mavue a vunchele achili, muomu kuye ku kuakele kulenga kua vufuko, kuli muka vufuko vuoshe mu Ninive ayongola vyuma. ¹⁰Ninive vyahi vilimo; mu ngocho na vukalu. Nkala mbunge ya umo yishangunuka, ku tcikama kua nkala uoshe enda kumo lika, keho vihanga vya vakevo vina njumua. ¹¹China cha vindumba chili cho, na muhela uliuo ua vana vindumba kuye ve kulila, kuye ku vendele vindumba na luhavo, hamo lika na muna ndumba, kuye kuva kele na lyova lyahi ndi? ¹²Ndumba ua tavuile vya ku puithilamo vana vendi; endi ua takenyene va luhavo luendi, keho ua shulithile vina vyendi viye vya ku pupa, na vivandelo vyendi na viye vya ku puanja. ¹³Tala, ange njika mukachidhindo chove_ovu vukevo vumbangi vua Yehova ua vimbunga. Njika tcimika matemba eni mu muintci, keho na mukuale uka lya vana vandumba veni. Njika teta mbunda yove kutunda ku chifuti, na majui a tunganda ku va kovu lalo."

3

¹Chikele kuimbo lyakama lya shula na maninga! Lya shula lyoshe na vishaki na ku puanja; vya ku pupa ku vye kutunda ko. ²Vuno mualolo kuye kuli muyoyo ua kulila na chikumo cha likosha lya ku tcekengeya, na tukambe vaku lyata ngela,

na matemba aku yombuoka.³Vaka tukambe mu ka londa, na mukuale ua ku vyakula na likunga lya ku vyadhima! Na mbunga ya vaye vaka tciha, na mutumbo uakama ua mivila_keho ku kua kele kuhua ku mivila_vaka punduka ha mivila yavo. ⁴Evi vya yombolokele muomu vuingi vua vukuidhi ua chili, chikuidhi ua chilodhi, uye alandetha mushovo kuhitila mu vukuidhi vuendi, na vantu kuhitila muli yikeye vapanga vulodhi.⁵"Tala, ange nji muka chidhindo chove_ou ukeo umbangi ua Yehova ua vimbunga_njika hengumuna vikoveyo vyendi kumesho eni na ku leketha vaka chifuti mushenga-shenga uove, shuama yove ku vumuene. ⁶Njikombila madhilo aku vihya hali yove na panga yove vya kuvihya; njika ku haka ha mutanya. ⁷Keho chika kala ngechiye voshe vaka ku tala hali yove na ku pulula kutunda kuli yove na ku handeka nguendi, 'Ninive vana yi viyitha; yiya aka yi lilila yikeye?' Kuiko njika ya ku uana umo ku lembedheka yove?"⁸Ninive, ove una tuvakana Tembese, uye ua kele ku Ndonga ya Nile, uye ua kele na mema amu dhengelekele yikeye, chivumbe chendi cha kele kalunga ndonga, na kalunga ndonga ua kele chivumbe ndi? Kushe na Yingito kuye kua kele ndhili yendi, keho kuye ku kua kele kulenga kuendi; Pute na Limbya vakele vaka ku kuatha kuli yikeye.¹⁰Hanga Tembese va mu tualele; endi ua kele mu ndolongo; na vana vendi vendi va vandende va va muakuile ku vimbango vya vingila; vaka chidhindo vendi va muashele lutcimo lua vamala, na vamala vamala vendi voshe vakama vakele mu malyenge. ¹¹Yove lalo uka kolua; uka yongola ku vanda, keho ove lalo uka tala vungendhi vua chidhindo chove.¹²Membo ove oshe aka kala ngue chiti cha vushuka na vushuka vuye vu livanga kuhya: Nga va yi ninganga viua mukanua ka muka kulya. ¹³Tala, vantu hakati kove vakevo vakentu; vikolo vya chifuti va chishokoluele muakama kuli vakachidhindo chove; tuhya vana lile mivelenge yove. ¹⁴Lishuile mema omo vaka ku tungila chivumbe; koletha limbo lyove; kovala mu malova na ku lyatangela matata; tambula lilova lya vindopi. ¹⁵Tuhyu tuka lya yove kuye, na mu kuale uka viyitha yove. Uka kulya ngue mambimba alya nkala vyoshe. Panga yove vavenya ngue vavengi ngue vavengi vambimba vaku kula.¹⁶Una vuedhelela vaka kulandetha muakama kutuvakana vintanga ntanga vya mulilu; vuno vakevo vambimba va vandende: na muhela uavo kuva kala keho va pulula. ¹⁷Va muene vove vavakentu vana kala ngue vimbimba, na va kuluntu vove ngue vimbimba vaye vali mu chivumbe ha litangua lya mathika. Vuno muye litangua lituhuka vakevo va pulula, keho na muhela ku vava ku va udhivuka.¹⁸Muene ua Asilya, vaka kutakametha vove vana kotha tulo; vimyene vove va huima. Vantu vove vana shanduoka ku mikinya, keho kuye ku kua kele umo ava kungiya vakevo. ¹⁹Ku kua kele ku thaka vimbandu vyove. Vimbandu vyove ya ku vihya muakama. Nkala umo uye ovua lijui lya thakuilila kua mavoko ove mu ku yolela kuove. Hali uye ali na ku vihya kuli yiya ku vua hetele ntcimbu yoshe?

Havakuke

1

¹Lijui lya muene kapolofeto Havakuke. ²"Yehova, vintcimbu vingahi njika tambakane ku vakuatha, keho ku ukovuko? Nja tambakenene kuli yove, 'Muyoyo!' vuno kumu kovoka.³Vika unji muetha mulonga na ku tala vupuye ndi?Muomu kuenyeka na muyoyo vili kumesho ange; keho kua kala muyoyo, na ku katula vimpata. ⁴Ngocho vene lijui lya lishiko lya kuvihya na kuovoka kuye ku tuhuka nkala ntcimbu. Muomu vaka kuvihya vana dhengeleka vaka vuchili; ngocho vuoloke vu tuhuka vua kuhenga."⁵"Talenihakati ka vaka vifuti keho moneni na ku komoka chikomokelo chakama! Muomu nji kapanga chipanga chimo ku matangua eni ngechiye eni ku mu tcelela nambe va chileka kuli yeni. ⁶Muomu taleni! Ange nji katula va Kalendeya_mushovo uye ua kuatha vuathi_kutuvakana mu vuihi vua hantci, mu ku fuka vikalo viye keti vyavo vavenya. ⁷Vakevo vana hono na ku kala nalyova; kupangula chavo na vukama vuavo vi tuhuka vakevo vavenya. ⁸Tukambe vavo lalo va tuvakana va yinge, ku tuvukana tungunga va ku chinguedhi. Ngocho vaka tukambe vavo va tunda ku laako, va tuvakana ngue chungu ashatukila ku kulya. ⁹Vakevo voshe va nenja mu ku panga muyoyo; va taleketha vihanga vyavo kulutue krho vaka kungiya ngue musheke.¹⁰Ngocho vakevo vashopele muene, na kuishika lika vaka kushopa vakevo. Vana kala vaka kuyola kuli yikeye muomu vakungiya likungu lya hantci na ku vikuata. ¹¹Keho aka hita ngue mpundhi; na ku panga mulonga na ku uana mulonga uye vene una puitha ndhili Kalunga kavo."¹²"Keti ove ua tunda ku ntcimbu yoshe kuye kulenga, Yehova Kalunga kange, muka Kuyela Umo uange? Kotu ka tca. Yehova una mutumbula yikeye muka ku pangula, keho ove, Livue, una muhaka yikeye mu ku mushungametha.¹³Yove muka mesho aku yela ngechiye ko uatha ku tala mulonga, keho ku uatha ku tala vupuye, vika uva talela vaye vapanga vungungu ndi? Vika uhokoloka omo muka milonga amina uye na mi tuvakana vungulu ndi? ¹⁴Na ku puitha vantu ngue vantci va mu Kalunga ndonga, ngue vaye va kokava, kova kele na muka ku vashika vakevo.¹⁵Endi ane ha voshe kuli vakevo hamo lika na malovo; endi ava kuata mu vuanda; ngocho vyukilila na ku yolela. ¹⁶Ngocho vene endi aka kombelela ku vuanda vuendi keho a shinga vihamba ku vuanda vuendi; muou ha vukevuo muono ueni uka hindala na vya kulya vyeni vi kelana. ¹⁷Ngocho vene aka jukula vya mu vuanda vuendi, na ku likela kuahi ku tciha vaka vifuti ntcimbu yoshe ndi?

2

¹Njikemana ha vungililo vuange, na ku lihaka ha njivo ya ku tuntuka keho njika tala kuye mu ku mona viye vya ka handeka, keho vati njika kuanya ko omo ku lijunga.²Keho Yehova ua nji kuanyene yange na ku handeka nguendi, 'Thona chimona na ku chi shungametha vuino ha vitale, linga uye achi tanda linga vakevo va shatuke. ³Muomu chimona chi chili ntcimbu ya ku chitumbula keho chi ka hana vumbangi na ku dhimbalethe. Nambe vikuata ntcimbu, ku tatela chikecho. Muomu vuchili chickenja keho ku chika kala.⁴Talen! Vamo vaye vali na chidhango keti cha chili hamo lika na yikeye ku vaka mono muono. Vuno vaka vuchili vaka kala na muono ku lutcelelo luendi. ⁵Chili, ngue vinyu yili na muono, nambe

vantu vaka lithino ku ve kukala ku membo. Endi a vuayetha mulivu ngue ua kama ngue Sheole; keho ngue kutca, endi ke kuikuta . Endi akunguiya mishovo yoshe kumo lika, keho a kunguiya vantu voshe kuli yendi vavenya.⁶ Ava voshe keti ku tambula vithimo na ku tcopa, ku shaula vya yikeye, na ku handeka nguendi, 'Chikele kuli umo a vuedhelela viye keti vyendi! Muomu vintcimbu vingahi uka livuedhelela ku chikumo cha vufuko vu mua tambuile ndi?' ⁷Vaye vamo vami shumine keti vaka shituka na ka vuathi, na vaye vami teuethale vaka shituka ndi? Uka kala muka chidhindo kuli vakevo. ⁸Muomu eni mua nyangele vantu vavengi, voshe vantu vaye vali honene ho vaka minyanga yeni. Muomu muali hakele maninga a vantu na ku panga muyoyo mu chifuti, limbo lya kama, na vaye voshe vakele muli vakevo. ⁹Chikele kuli vamo vaye va tambula vufuko vua ku vihya ku membo avo, ngocho endi aka haka lishua lyendi kuilu kuli hana yendi vavenya ku mavoko chitodhi. ¹⁰Eni muna nehela vinjivo vyeni shuama mu ku teta vantu vavengi, keho vana panga mulonga ku muono uove. ¹¹Muomu livue lika tambakana kutunda mu chivumbe, keho vipilangi vika kuanza vakevo, ¹²Chikele kuli vaye vamo va tunga limbo lyakama na maninga, keho uye atunga limbo mu mionga. ¹³Keti vya kutunda kuli Yehova uye ahaka vaye vantu vapanga muomu lya tuhya, keho mishovo yavo vavenya yiya mungocho ndi? ¹⁴Nambe chifuti chika shula na mana a vungulu vua Yehova ngue mema a fuika kalunga ndonga. ¹⁵Chikele kuli vaye vamo thininika lihambo lyendi kunua_uka thindila vukalu vuove kulutue keho uka panga vakevo vakolue muku tala mushenga shenga uavo. ¹⁶Uka shula hamo na shuama nga vungulu. Mualolo yikeyo ntcimbu yove! Nueni, keho uka haka vaka kuyeneka vaka kuyeneka kulovoka ha mutanya! Nganja mu livoko Yehova lya chili likenja ku lidhemga kuli yove, na shuama yika fuika vungulu vuove. ¹⁷Na muyoyo va upanga ku Lembanone vuka kuilanena yove na vukalu vua tuthitu vuka viyitha yove. Muomu ua pangele maninga a vantu keho ove ua pangele muyoyo ku chifuti, limbo lyakama, na kuli voshe vaye vakele muli vakevo. ¹⁸Vika muka uana muye mu chifua cha kushonga? Muomu cha ku shonga vana chishongo! ndi ku kuta chifua cha chikungu, mulongithi ua vishaki ndi? Muomu muka kupanga a tcelela muli viye vyana panga muye apanga echi chaku yeneka ndhili muyombo. ¹⁹Chikele kuli vamo va handeka kuli vya kushonga nguavo, Katuka! Ndi ku livue lya kuholoka nguavo, Hinduka! Panga vyuma evi kulongetha ndi? Taleni, vana chidhaleka hamo na mavue a vunchele na mavue achili, vuno kuye ku kua kele kuhuima muli chikecho. ²⁰Vuno Yehova yikeye muali mu tembele yendi yaku yela! Holokeni kumesho a yikeye, vifuti vyoshe."

3

¹Chilombelo cha Havakuke ka polofeto: ²Yehova, ange nji novu lijui lyove, keho njili na lyova. Yehova, panga vipanga vyove mukati ka ntcimbu eyi; mukati ka muaka ou upanga linga udhivuke; vuluka ku kala na chivovo mu vukalu vuove. ³Kalunga ua tundile ku Temane, keho Umo ua Kuyela ku Mukinya ua Palane. Sela vungulu vuendi muilu, na hantci ha shulile na ku lemetha yikeye. ⁴Hamo lika na mutangeko ngue litangua, mihyato yivali yitunda mu livoko lyendi; keho kuye endi ua shuekele ndhili yendi. ⁵Mikithi ya kutciha ya yile kulutue lya yikeye, na kutca kua tuhukile ku myanja yendi. ⁶Endi ue manene na ku meta hantci; endi ua talele na ku jajetha mishovo. Nambe mikinya ya kele kuholoka, na mikinya ya ku kalelela ya tcikamene hantci. Ngila yendi yikeyo ya ku kalelela. ⁷Nja muene vimbalaka ku Kushane vali na lyova, na muhela ua kupanga vimbalaka mu chifuti cha Mindiane cha jajele. ⁸Yehova ua kele na vukalu ku ndonga? Vukalu vuove ua kele ku ndonga, ndi lya ku nyenguetha kalunga ndonga, muye upupa ha kakambe kove na kuvula matemba ndi? ⁹Una nehele lilonga lyove lya kuyeneka chifuiko; una haka ko vikuti ku lilonga lyove! Sela Ove uvyavadhela hantci hamo lika na mema. ¹⁰Mikinya ya muene yove keho ya kele na lyova mu ku vavala. Kuintci lya mema va hitile vakevo; kuintci lya kalunga ndonga lya hindukile. Lya kanduile mavoko acho muilu. ¹¹Litangua na ngonde nolo yinemana mu mihela yavo na ku vyadhima kua vikuti ngue vipula, ha temuna kua vyadhima kua vikuti vyeni. ¹²Eni munendele hano hantci hamo na vukalu. Mu vukalu vuakama mua lyatangalele mishovo. ¹³Eni muayile hanja muomu vuovoke vua vantu veni, muomu vuovoke vua uye umo ua ku shovola. Mua holokethele mutue ua njivo ya muka kuvihya ku tunda vilyato na ku heta ku ntingo. Sela ¹⁴Ove ua thanyuine mutue ua ntuamena uendi hamo na mukuale kutunda vakevo vedhile ngue likungu kunviyitha yetu; vithinganyeka vyavo ngue umo uye alya vihutu vaye vana vandeke mu muhela. ¹⁵Muendele ku kalunga ndonga na tukambe veni, keho mua pangele mankimba akama. ¹⁶Njo vuile, na muintci lya viloy vyange vya jajele! Milungu yange ya shikile. Kuvola kuedhile mu vitciha vyange, keho kuintci lyange nja jajele ngue nja tatelelele kuholoka muomu litangua lya kayando likenja hali vantu vaye vakovelele muli yetu. ¹⁷Nambe chiti cha vushuka ku che kuima keho kuye ku che kuhana vushuka kutunda ku vinyu; keho nambe ku hana vushuka vua chiti cha olive na lihya kulye kuhana vushuka vua kulya; keho nambe vutamba vana uteta kutunda kua liheteka keho kuye ku kua kele vingombe mu chivunga, evi vikevyo vinji ka panga. ¹⁸Nolo, ange nji ka yolela muli Yehova. Njika kala na ku yolela muomu lya vuovoke vuange muli Kalunga. ¹⁹Muene Yehova yikeye ndhili yange keho endi apanga myanja ngue ngila. Endi apanga yange njiye kuya kulutue kuilu lya mihela yange. _Kuli mukuluntu ua myatho, ha vimbitho vyange.

Zefaniya.

1

¹Lijui lyedhile kuli Zefaniya muna Kushi ua lyala muna Ngenda liya ua lyala muna Amaliya ua lyala muna Hezekiya ua lyala, ku matangua a Yosiya muna Amone ua lyala, muene ua Yunda. ²"Ange njika nongetha vyuma vyoshe vya hantci nguendi Yehova. ³Ange njika nongetha vantu na tuthitu; njika nongetha tudhila vamuilu na hantci vya mundonga Kalunga, kuvihitha na kuva komba vaka madhilo. Kehonkika vatula vantu helu lya hantci--Echi nguendi Yehova. ⁴Ange

njikolola livoko lyange helu lya Yunda na voshe vaka mashangembo a Yelusalema. Njika vatula visupe vyoshe vya va Mbale kutundilila kumuhela uye na lidhina lyava Chemalime vantu mukati kava Sasendote, ⁵keho vantu vaye vashangala njivo ya mulu na mulu, na vantu vaye vashangala naku lithinga kuli Yehova vuno nauye lalo alithinga na muene uavo. ⁶Ange lalo njivatula vaye va tenguluka ngila yavo kutunda kukushuama Yehova, na vaye kuvehuile Yehova na vaye kuvehuile ku tuamenena kuendi. ⁷Holoka kulu kumesho a Yehova! Muomu litangua lya Yehova hamuhyehi; Yehova ua livuahethelele chikombelo na kuhakela kusinyeli va ngendhi vendi. ⁸Chika kala kulitangua lya chikombelo cha Yehova, Hakeho njika pupa vana va vimeyene va vakentu nava va vamala navaye vaka dhala vidhala vya vangendhi. ⁹Ku litangua oloyo ange njika pupa voshe vaye va tcikamena tumponya ngue va panga nava vaka kupunda navaka kutciha kulingila nguavo vashulithe vinjivo vyavimeyene dhavo nevi vya ku kuata. ¹⁰Keho kulitangua oloyo_lya kelyo lijui lya Yehova nguendi ku kakala kulila na kayando ka kama kutundilila ku chikolo cha vintci, na kulinyenga chamu chivali, na kundulunga kuakama ku mikinyo. ¹¹Lileni, eni vandambo va mihela ya malandethelo, ku vantu voshe vaka Kanana vana nongo; voshe vaye va tangukile na palata vaka va vatula. ¹²Muchi kakala ha ntcimbu oyo ange njika thetela Yelusalema navi lambi na kupupa vamala vaye vana tumama ku vuala na vaye vakuanya na dhimbunga dhavo nguavo, 'Kalunga kaka lingi navimo vyahi, ndi vyachili ndi vya kuvihya; ¹³Keho vufuko vuavo vuka kala vana vukuata, viti vya vinyu vuno keti vya vinyu vya kunua. ¹⁴Litangua lyakama lya Yehova hamu hyehi lili, hamuhyehi na kuendelela kuija! Lijui lya litangua lya Yehova na vaka ndhita vaka litetela muaku shasha! ¹⁵Litangua oloyo lika kala litangua lya vukalu, litangua lya kayando kakama na vuthiua, litangua lya mpundhi na kuvihitha, litangua lya kudhivala na ku layima, litangua lya mashelua na kudhivala kuakama. ¹⁶Likelyo litangua lya lukathika lumbendo na vingoma nkuita kumembo na avipaka navi mama vya kutuntuka. ¹⁷Keho ange njika neha kayando ka kama ku vantu, linga vakende ngue vamala va kutca mesho kutunda hovanapanga mulonga kuli Kalunga. Maninga avo akambalumuka ngue likungu, na muinthe yavo ngue lilombo. ¹⁸Nambe palata nambe olu yavo kuyi kavovola halitangua lya kunyengua kua Kalunga. Chifuti choshe ndi hantci hoshe haka uema na tuhya tualifuma, mukonda aka manetha, mavu oshe akalenga mua kuvya na vandambo voshe."

2 ¹Chili likungululeni na kuli vandakana, eni mushovo ua kujeneka suama-- ²kulutue vashike lishiko lika mitanganetha na litangua lika hita ngue mujungu, kulutue vukalu vuakama vua Yehova vuaku vihya vihya kuli yeni. ³Ethekeni Yehova, eni voshe vaka ku konkama hantci vaye voshe vana takametha lishiko lyendi! Ethekeni kuyela. Ethekeni kukonkama, halumo muka uana kumyohiela kulitangua lya kuvihya lya Yehova. ⁴Mukonda Ngaza yika kala ngundu, na Asekelone yikapua limbalanda lya ngocho. Vaka sheka Asendonde mukati kalitangua, na Ekelone yika tukuka! ⁵Chikele cha vaka mashangembo vaka nchongo ya ndonga Kalunga, vaka mushivo ua Celeteo! Yehova na mivindika, Kanana chifuti cha Filisteo. Ange njika kunongetha kuku kathala lalo mundambo uahi. ⁶Keho kunchongo ya Kalunga ndonga kukakala vyama vya vashita na vinyongo vya vinjui. ⁷Chifiti chaku nchongo ya ndonga chika kala cha visupo vya njivo ya Yunda, vakevo vaka lithilako matanga avo kuye. Vantu navo vaka ndanda oko ku chinguedhi na vinjivo vyava Asekelone, Muomu Yehova Kalunga kavo aka takametha naku va hiluithila vyavo. ⁸Ange njinovu kutomba kua Moave na kuvuluka vantu va Amone muye muva shauile vantu vange na kuvihitha vingamba vyavo. ⁹Ngocho vene, ngue munji yoya_ evi vikevyo vya kuanyene shukulu Yehova, Kalunga ka Yisaleli Moave aka kala ngue Sandoma, na vantu va Amone ngue Ngomola; Muhhela ua vinchoncho na mathima a mongua, mpambo ya ngocho. Vuno visupo vya vantu vange vaka vatambula, vaye vaka thalaho mushovo uange uka vafuka. ¹⁰Evi vika yomboloka ku Moave na Amone mukonda ku lituntula kuavo, kutunda hova shaula na vukalu kuvantu va shukulu Yehova. ¹¹Keho aka vovuitha lyova, mukonda aka vihitha tulunga tuavo tua hantci. Mushovo uoshe uka mutcikamena yakeye, mushovo uoshe ku muhela uavo, kutunda kunchongo ya chifuti na ku mishovo yoshe. ¹²Na vantu lalo njika vatuvanga na muele uange, ¹³na Kalunga akapangetha livoko lyendi na ndhili kuvulahe na kuvihitha Asilya, keho akapuitha Ninivayi mpambo ya ngocho, ya kuma ngue mu vindinda. ¹⁴Keho lika kala lya kundanda matangua, kathitu uoshe ua kulithatha; Kuoshe ku mpambo kua kala vatu kulu mampanda na tukulu mampanda va kateta muakama ku ntombi ntombi. Lijui lyavo lika tundilila ha vinjanena; vya ngocho vika kala ku vipampa vya vikolo; mukonda na fukula vya mukati. ¹⁵Okuo kuakekuo kuyolela kua mu limbo kua kelema na lyova lyahi, yiye ya kuanyenne mu mbunge yendi, "Ange, navimo vyahi nja lipua navyo." Vati yina hikunuka mpambo ya ngocho, muhela uva kahuimina vaka shuama. Uoshe uye akahitako aka yaya mukonda lyendi.

3

¹Cheke cha limbo lya kama lya kuvihya! Na vimpata na kupaketha. ²Ku chekutolilila ku lijui lya Kalunga, kutambula vuchili vua Yehova kuahi. Kathetelele Yehiva na kushena kuli Kalunga kuahi. ³Vana va vimeyene vava kentua vana kala vindumba vyakama mu kati keni. Dhingadhi dheni ku chinguedhi vanapu tungunga kuthi vimo vya yimene chimene. ⁴Vaplofeto va kuyena kathingimiko na vamala va kuyena kutcelela. Va Sasendote va ku jualettha vya kuyela nava kakuvihitha mashiko. ⁵Yehova ua yela muli yendi vavenya. Kekilinga mulonga. Ku chimene ku chimene ayombolola vuchili vuendi! Kuvu kavanda ku lambi, vaku yeneka vuchili kuva yidhiva shuama. ⁶"Ange njika tundithako mishovo; na kushandola membo avo. Njina lingi vingila vyavo vyakama mavoko voko, linga naumo uahi aka vahite vakevo. Membo avo akama njina ashandolaho linga naumo uahi ahinge. ⁷Ange nguange, mu vuchili unjuvuile lyova. Tambula kushungametha linga keti vaka miteteko kumembo eni na kuli voshe vinji nathinganyeka kulinga ndi kumilingila yeni; Vuno va hi ndukile chimenene vana shishua vatamekele kuvihitha vipanga vyavo vyoshe viva pangele. ⁸Keho njitateleleni yange-nguendi Yehova nahaka litangua njikashama njilombe. Chitela change cha kukunguiya mishovo kuyi neha mu

vumuene hamo, muku va palumuina matoto ange-nakuwemeka kuange kua kuvihya; Muomu livu lyoshe lika uema na tuhya tua lifuua lyange.⁹Yimba njikatengulula milomo ya vantu, linga voshe vaka tambakane lidhina lya Yehova na kumupangela kuvuchili na vuchili.¹⁰Kutundilila musinya liye lya ndonga ya Chush vaku njipangela-vantu vange vashandoka vaka nehya mulambu kuli yange.¹¹Kutunda ku litangua oloyo konji kakuhaka kushuama kul vyoshe vyo vapanga kuli yangevya kuvihya, kutunda ha uola oyo njika tunditha mukati keni vaka kulituntula na vaka kulipamba, mukonda kuka lituntula lalo ku mukinya uange ua kuyela.¹²Vuno njiakathana vantu va kuyanda na vihutu mukati kove, Na vakevo vaka teuela mulidhina lya Yehova.¹³Keho visupo vya Yisaleli kovipanga mulonga ndi kuka kuanya vishaki, ndi ndaka ya vishaki koyi kakala mutunua tuavo; keho vaka lithilako na ku ndandako, naumo uahi aka vovuitha lyova."¹⁴Himba, muna mukentu ua Siyono! Tambeka, Yisaleli. Yolela na kuvuahelela na mbunge yove yoshe, muna mukentu uamu Yelusalema.¹⁵Yehova na tunditha chihitho chove; nombila kuti vaka vidhindo vove! Yehova yakeye muene ua Yisaleli mukati keni. Komu kateua mulonga mukati keni lalo!¹⁶Kulitangua oloyo vaka kuanya ku Yelusalema, "Keti uvue lyova, Siono. Keti utave mavoko ove adheye.¹⁷Yehova Kalunga kove muali muli yove, yakeye muene ue kukuohyela yove. Aka vuahelela hali yove na kuyolela; aka liholuetha hali yove na liyango lyendi; Aka vuahelela hali yove aka tambakana na kuyoyela.¹⁸Ange njika kunguiya hamo vaye vali na vushona, vaye vona lihanguilile, linga keti uka tambule shuama kuvikevyo.¹⁹Tala ku ntcimbu oyo njika kulinguila vaye voshe vaka kuyandetha. Ha uola oyo, Ange njikohyela vaye va venduka na ku kakunguiya vaye vovombilile kuti hanja. Keho njika linga chishangala, na shuama yavo njika yitengulula kuva dhivuka hantci hoshe.²⁰Ha ntcimbu oyo ange njika mituamena yeni; Hantcimbu oyo njika mikunguya hamo. Njika hana kumidhiva na kushangala vantu voshe hantci haye honji ka mivuanuetha nguendi Yehova.

Hangayi

1 ¹Mumuaka uamu chivali ua Ndalinyu muene, mungonde yamu chitanu nayimo, mulitangua lya kulivanga lya mungonde, lijui lya Yehova lyedhile kulivoko lya Hangayi kapolofeto kuli nguvvulu ua Yunda, Zolombambele muna Saleteli ua lyala, na kuli kapolofeto ua kama Yehosua muna Yehozandake ua lyala, nguendi, ²"Yehova nguendi evi: Vyova kuanya vantu nguavo, 'Keti yikeyo ntcimbu yetu ya kuija ndi ya kutunga njivo ya Yehova.'" ³Keho lijui lya Yehova lyedhile kulivoko lya kapolofeto Hangayi, ngualyo, ⁴"Yino yikeyo ntcimbu yeni vavenya yakukala mu vinjivo vyeni vya kuhua, ntcimbu kanda eyi njovo nolo yidhimangane? ⁵Ngechi vene Yehova nguendi evi: Talululeni dhingila dheni! ⁶Muna kunu dhimbutu dhadhingi, Vuno munehamo vya vindende; Mulya vuno ku uanya kuahi; munua vuno kumue kukolua. Mudhala vidhala vuno kumuvu ntuima, mu uana fueto ya dhimbongo mueku vihaka mu vinjato vya kutuika!⁷Shukulu Kalunga nguendi evi: "Talululeni vingila vyeni! ⁸Kandukeni ku mukinya, Neha mavaya, na kutunga njivo yange; keho njika yishangala, naku yivuahelela!-nguendi Yehova. ⁹Muathetelele vya vingi, vuno tala! uanehele vya vindende kunjivo, yange nja vipekumuine! Mukonda vika?" nguendi Shukulu Yehova. "Mukonda nja yongola hoyo yungulukila, ha ntcimbu oyo eni umo umo mushatukila kuvinjivo vyeni.¹⁰Mukonda yeni lilo livindika lime kuli yeni, na livu livindndika vushuka. ¹¹Ange nja thanene lukukuta hantci naha mikinya, noku kulihuila na kuvinyu vya viha, naha madhi naha halenga livu, naha vantu naha tuthitu, naha halenga vipanga vya mavoko!"¹²Keho Zelombambele muna Saleteli ua lyala, na Yehosua sasendote ua kama muna Yehozandake, kumo na visupo vyoshe vya vantu, vetavele ku lijui lya Yehova Kalunga kavo na mutumu na vantu vakele na kuthingimka kumesho a Kalunga. ¹³Keho Hangayi mutumua ua Kalunga, kuanya mudhimbu ua Kalunga kuvantu na kukuanya nguove, "Ange njili neni!-evi vikevyo vyana kuanya Kalunga!"¹⁴Keho Kalunga ua takamethele mpundhi ya nguvulu ua Yunda, Zelumbambele muna Saleteli ua lyala, na mpundhi ya Sasendote ua kama Yehosua muna Yehozandake ua lyala, na vimpundhi vya visupo vantu vyoshe, linga vaye vakapange kunjivo ya Kalunga kavo. ¹⁵Ku matangua amakumi avalinaa uana mungonde ya muchitanu nayimo, ku muaka ua muchivali ua Ndalinyu muene.

2

¹Mu ngonde ya muchitanu na vivali mumatangua amu makumi avalina limo akungonde, Lijui lya Kalunga lyedhile kulivoko lya Hangayi kapolofeto uakama ngualyo, ²"Kuanya kuli nguvulu ua Yunda, Zelumbambele muna Saleteli ua lyala, na kuli visupo vya vantu. Nguove, ³Yiya nathalako hakati keni? Yiya ua muene eyi njivo vumpahu vuayo? Vati mumu yimona mualolo? Keti ngue vyahi lika mumona mumesho eni? ⁴Mualolo kali na ndhili, Zelumbambele!-nguendi Kalunga- kala na ndhili, Sasendote uakama Yehosua muna Yehozandake ua lyala; Kala na ndhili, na vantu voshe muchifutuli-nguendi Kalunga-navipanga, muomu ange njili novel-nguendi shukulu Kalunga. ⁵Eli likelyo lyuvuathano lyo tua lyuvuathanene haye homua tuhukile mu Yingito, na mpundhi yange yemanene mukati keni. Keti muvue lyova."⁶Keho shukulu Kalunga ua kuanyene nguendi: Ka ntcimbu kakandende. Ange njika jajetha lilo na livu, ndonga Kalunga na ntunda! ⁷Ange njijajetha mushovo uoshe, na mushovo uoshe vaka nehya vyuma vyoshe vya chili vaka njinehelavyo yange, keho njika vuahelela munjivo oyo nguendi shukulu Kalunga.⁸Palata na Olu vikevyo vyange!-Shukulu Kalunga endi. ⁹Vumpahu vua njivo eyi vukala vuakama kutuvakana ha kulivanga, nguendi Kalunga, Shukulu, njikaneha chivovo-echi Shukulu Kalunga nguendi.¹⁰Mu matangua makumi avalina aauana mu ngonde yamu chitanu navi uana, mu muaka uamu chitanu ua Ndalinyu, lijui lya Kalunga lyedhile kuli kapolofeto Hangayi, ngualyo, ¹¹Shukulu kalunga nguendi: Yihula kasasendote vya veta, nguove, ¹²Nga muntu ambata mbunda yiye yovana tulikila Yehova yovana dhengela hachikoveyo, ngue mbolo yiye yova nocho ndi yakuteleka, vinyu ndi madhi, ndi nambe nkla vyakulya, vika yela?" Keho

sasendote aka kumbulula naku kuanya nguendi, "kuahi."¹³ Kehu Hangayi ua kuanyene nguendi, "Nga umo kayelele muomu kutca kuocha vilinge vyoshe, Kuatha vayeneke kuyela?" Sasendote akambulula nguendi, "mukemo, vakakala vaku yena kuyela."¹⁴ Hakeho Hangayi akumbulula nguendi, "Evi vili mu vantu na mushovo ou kumesho ange!-Kalunga nguendi-kumo na vipanga vya mavoko avo. Vika vaka njihana ange kova yelele!"¹⁵ Kehu mualolo, thinganyeka mu mana ove uvuluke kutuamenena kua laya nahano lelo matangua a mualolo. Kulutue livue vali hakele kulivue mungeleka ya Kalunga,¹⁶ Vati vya kele ovio? Haye hauinja ku chiviha makumi avli amasha, vyakevyo vya puile likumi lika; namuje mu uinja kuchitenga cha vinyu muka kutekulamo makumi atanu lika, vyakevyo vakele makumi avali.¹⁷ Ange njika miyandetha navipanga vyeni vyoshe vya mavoko na litanya lya chivue, vuno nolo kumuedhile kuli yange-Evi nguendi Kalunga.¹⁸ Thinganyeka litangua lya lelo na kulutue, kutunda ha matangua makumi avali na aauana amatangua mungonde yamu chitanu na yiuana, kutunda mulitangua lije vatamekele luvula lua ngeleka ya Kalunga yiva hakele, vithinganyeka vyacho!¹⁹ Muye munjivo ya kupunguila kanda movili vimbuto ndi? Chiti cha vinyu, na mukuyu, na chiti cha lomasi, na Olivela kanda vime; Vuno kutunda litangua lya lelo ange njika mivuvuetha yeni!"²⁰ Kehu liji lya Kalunga lyedhile luamu chivali kuli Hangayi mumatangua makumi avali naa auana akungonde naku kuanya nguendi,²¹ Kuanya kuli nguvulu ua Yunda, Zolembambele, naku kuanya nguove, Ange njika yemanga lilu na hantci.²² Kehu Njika uitha vituamo vya dhimylene naku yungululaho ndhili ya vyimylene na mishovo! Ange njika uitha matemba navaye valondelemo; Tukambe vaye valondeleho vauile, umo umo muomu mukonda muele ua mukuendje uavo.²³ Muli tangua olyo-nguendi shukulu Kalunga-ange njika mimona, Zelumbambele muna Salateli ua lyala, nendi ngamba yange-nguendi Kalunga. Njika kupuitha munchele ua chimuetho, Hakeho ange njakuhangula yove! Eli likelyo lijui lya shukulu Kalunga.

Zakaliya

1

¹Mu ngonde yamu chitanu nayitatu ya muaka ua mu chivali mu vumuene ua Ndalyu, lijui lya Yehova lyedhile kuli Zakaliya muna ua lyala ua Mbetekiya muna ua lyala Yindo, kapolofeto, ua hadekele nguendi, ²Yehova ua tuvakanene vukalu hamo na va yisho yeni! ³Handekele kuli vakevo nguendi Yehova ua vimbunga ua handekele evi: Tengulukeni kuli yange! _eli likelyo lijui lya Yehova ua vimbunga_ keho ange njika tenguluka kuli yeni, mua handekele Yehova ua vimbunga.⁴ Ketu mukale ngue va yisho veni kuli vaye va polofeto va tambakanene kunima ya ntcimbu, va handekele nguavo, "Yehova ua vimbunga ua handekele evi nguendi: Tenguluka kutunda ku vingila vya vya ku ihya na ku vipanga vya kuvihya!" Vuno vakevo ku vakovu ko na ku tolilila kuli yange _eli likelyo lijui lya Yehova_,⁵ Va yisho veni _kuiko vali vakevo? Na va polofeto_vakevo vakala namuono kuue kulenga ndi? ⁶Vuno majui na vitume vyange viye ange njeshikile vange va polofeto, ketu vakevo va tuvakanene va yisho veni ndi? Ngocho vatengulukile na ku handeka nguavo, 'Ngue Yehova ua vimbunga ua thinganyekele ku panga kuli yetu vika vingila vyetu na vipanga vikala, ngocho endi ua pangele kuli yetu."⁷ Ha matangua makumi avali na auana munonde yamu likumi na limo, yikeyo ngonde ya Shambate, mu muaka ua muchivali ua kutumina kua Ndaliu, na lijui lya Yehova lyedhile kuli Zakaliya muna ua Mbelekiya muna ua Indo, kapolofeto, ua handekele nguendi, ⁸Ange njamuene mu vutiki, na ku, mona! Lyala ua londele ha kakambe ua ku vemba, keho endi uemanene hakati viti viye vya kele mu muthenge; keho kunima yendi kuye kua kele kua kuvenga, kuvenguluka, na ka kambe ua kutoka."⁹ Ange nja handekele nguange, "Vyuma vika evi, Muene?" Kehu na kangelu uye ua handekele kulyange ua handekele kuli yange nguendi, "Ange njika ku leketha vyuma vika vyuma evi."¹⁰ Kehu na muntu uye uemanene hakati ka viti vya milite ua kuanyeneko na ku handeka nguendi, "Aa akeo ana tumu Yehova hantci hoshe."¹¹ Vakevo kuanyene tungelu va Yehova vaye vemanene hakati ka viti vya milite; vakevo va handekele kuli yikeye nguavo, "Etu nendanganene hantci; taleni, hantci hoshe hatumama kulu keho yikeyo yi huimitha."¹² Kehu na kangelu ua Yehova ua kuanyeneko na ku handeka nguendi, "Yehova ua vimbunga, ntcimbu yingahi uka leketha ngodhi ku Yelusalema na ku membo akama a Yunda, aye yeni muakele na vukalu ku myaka makumi atanu na avali?"¹³ Yehova ua kuanyene na kangelu uye ua handekele nange, hamo na majui achili, majui aku dhembaleka.¹⁴ Ngocho kangelu uye ua handekele nange ua handekele kuli yange nguendi, "Yehova ua vimbunga na handeka evi: Ange nja kele na lifuua lya Yelusalema na Siyono hamo lika na lifuua lyakama!"¹⁵ Ange njili na vukalu vuakama ku mushovo uye uli pamba. Muye nja kele na vukalu vua vundende hamo navo, vakevo vapangele vya ku vihya.¹⁶ Nocho vene Yehova ua vimbunga ua handekele evi nguendi: Ane nja tengulukile ku Yelusalema na chivovo. Njivo yange vaka yitunga na muli yikeye _echi chikecho chihandeka cha Yehova ua vimbunga_ na chitepetho chika kala ha Yelusalema!"¹⁷ Tambakana lalo, handeka nuove, "Yehova ua vimbunga na handeka evi nuendi: Membo ange akama lalo aka kala na ku thumpuoka vuchili, keho Yehova lalo aka dhembaleka Siyono, keho endi lalo aka shovola Yelusalema."¹⁸ Kehu ange nja nduile mesho ange keho njamuene vimbina viwana!¹⁹ Evi vikevyo vimbina vina shanduola Yunda, Isaleli, na Yelusalema."²⁰ Kehu Yehova ua njilekethele vangangula vauana.²¹ Kehu ange njahandekela nguange, "Vika va kupanga vantu ava?" Endi ua kuanyeneko na ku handeka nguendi, "Evi vikevyo vimbina vina shandangana mu Yundeya linga naumo muntu akatha kuandula mutue uendi. Vuno ava vanenja mu ku vayandetha vakevo, ku kuta vimbina vya mishovo yiye ya hinduile vimbina hakati ka chifuti cha Yunda mu ku mushanduola yikeye.

2 ¹Kehu nja talele mesho ange kuilu na ku mona muntu na mukole ua chetheketho mu livoko lyendi.² Nja handekele nguange, "Kuiko kuli na kuya?" Ngocho ua handekele kuli yange nguendi, "Ku kuethaka Yelusalema, ku mona vuihi vuayo na mu vulahe."³ Kehu taleni kangelu uye ua handekele nange ua tuhukile, na kangelu mukuavo ua tuhukile ku ka

liuana nendi. ⁴Na kangelu ua ua muchivali ua handekele na muna mukuenje nguendi, "Shatuka na ku handeka kuli muna mukuenje uye, ua handekele nguendi, 'Yelusalema yika tumama mu chifuti changochi muomu lya vuingi vua vamala na tuthitu hamo lika nendi. ⁵Muomu Yange_evi vikeyo cihandeka vya Yehova_yikenja muomu kudhengeleka kua chivumbe cha tuhya hali yikeye, keho njika kala chivovo hakati kendi. ⁶Kuilu! Kuilu! na ku pulula kutunda mu vuihi vua chifuti_evi vikeyo vihandeka vya Yehova_muomu ange njina kushanduola ngue vimpundhi viwana vya muilu!_Echi chikecho chihandeka cha Yehova. ⁷Kuilu! Teuela ku Siyono, yeni vaye muakala hamo lika na vana va vakentu va ku Mbambilone!" ⁸Muomu kunima Yehova ua vimbunga nonoka kuli yange na ku tuma yange kuluitha na mishovo yiye ya tambuile yove_muomu nkala uoshe aku kuata yove, na kuata li apele lya lisho lya Kalunga!_kunima yana pangele evi Yehova, yendi ua handekele nguendi, ⁹"Yange vavenya njika valuitha na livoko lyange vakevo, keho vaka kala na vufuko vua ndungo vavo." Keho muka dhivuka ngechiye Yehova ua vimbunga na njitumu yange. ¹⁰"Yimbeni na yolela na ku yangukuka, vana vakentu va Siyono, muomu ange vavenya njijongola kuinja na ku kala hakati keni! Evi vikeyo vihandeka vya Yehova." ¹¹Keho mishovo yakama yika kovala yikeyo vavenya kuli Yehova ha litangua liye. Yendi ua handekele nguendi, "Keho muka kala vantu vange; muomu njika kala mukati keni," keho muka dhivuka ngechiye Yehova ua vimbunga na njitumu yange kuli yeni. ¹²Muomu Yehova aka hinga Yunda ngue vendi vaka kufuka vungulu mu chifuti cha kuyela keho lalo vaka shovola Yelusalema muomu yikeye vavenya. ¹³Holokeni kulu, ntcitu yoshe, kumesho a Yehova, muomu yikeye ua katukile kutunda hanja lya muhela uendi ua kuyela!

3 ¹Keho Yehova ua njika lekethele Yehoshua sasendote ua kama nemana kumesho akangelu ua Yehova na Satana uemanene ku livoko lyendi lya chilyo ku mu vangeya yikeye mulonga. ²Na kangelu ua Yehova ua handekele kuli Satana nguendi, "Linga Yehova akuvyane, Satana; linga Yehova, uye uva shovuele ku Yelusalema, aku vyane yove! Echi kechi chidhivukitho chiva kokele kutunda mutuhya ndi? ³Yehoshua ua dhalele mu vidhala vya kutoka ngue yendi uemanene kumesho a tungelu. ⁴Na kangelu ua kuanyene ko na ku handeka kuli vaye vemanene kumesho endi, "Shulula vintanga vya kunyata kutunda hali yikeye." Keho endi ua handekele kuli Yehova nguendi, "Tala! Ange njina panga milonga yove ku kuhita kuli yove keho njika kudhaleka vidhala vya kunyengelela. ⁵Keho ange njika handekele nguange, "Lingeni vakevo vahake ko nkata ya kutoka ku mutue uendi!" Ngocho na hakele nkata ya kutoka ha mutue ua Yehoshua na ku mudhaleka yikeye hamo lika na vidhala vya kutoka, ntcimbu tungelu va Yehova vakele kutatela. ⁶Ngocho kangelu ua Yehova ua lekele Yehoshua na ku handeka nguendi, ⁷"Yehova ua vimbunga na handeka evi nguendi: nga ukenda mu ngila yange, keho nga uka takametha mashiko ange, keho uka takametha njivo yange na limbo lyange, muomu njika kuitavetha kuya na ku kenja hakati ka vaye vemanene kumesho ange. ⁸Tolilila, Yehoshua sasendote ua kama, yove na vuthamba vove vaye vakele hamo lika nove! Muomu lyala yikeye chidhivukitho, muomu yange vavenya njika neha vindungo ku mintango. ⁹Mualolo tala ku livue liye linja hakele kulutue lya Yehoshua. Ha livue limo eli ha kele mesho atanu na avala, keho njika shitula mathona_echi chikecho chi handeka cha Yehova ua vimbunga_keho njika shulula milonga kutunda ku chifuti echi mu litangua limo lika. ¹⁰Ha litangua liye_echi chikecho chihandeka cha Yehova ua vimbunga_nkala muntu aka thana ko lialambo lyendi ku tumama muinti lya vinyu yendi na muinti lya chiti cha vushuka

4 ¹Keho kangelu uye ua handekele hamo lika nange ua tengulukile keho ua njika katukithile ngue muntu a hinduka mutulo tuendi. ²Endi ua handekele kuli yange nguendi, "Vika vyuna mono?" Ange njika njika handekele nguange, "Nji na mono ngundhi ya lambi yi vapanga na livue lya vundeche, hamo lika na lilonga kuilu lya cho. Lya kala na vilambi vitanu na vivali hali yikeyo keho vilambi vitanu na vivali vina dhengeleka kuilu lya nkala lambi. ³Viti vivali vya oliva vili hali vikeyo, chimo ku chilyo cha lilonga na chikuavo ku chimoshue. ⁴Ngocho njika handekele lalo kuli kangelu uye ua handekele hamo lika nange. Ange njika handekele nguange, "Vika vilanguluka vyuma evi, muene uange?" ⁵Kangelu uye ua handekele hamo lika nange ua kuanyene ko na ku handeka kuli yange nguendi, "Ku udhivuka kulanguluka kua vyuma evi ndi?" Ange njika handekele nguange, "Kuahi, muene uange. ⁶Ngocho endi ua handekele kuli yange nguendi, "Eli likelyo lijui lya Yehova kuli Zelumbambele: Keti ku vu kama ndi ku ndhili, vuno ku Muthithimba uange muana handeka Yehova ua vimbunga. ⁷Yove vika, mukinya ua kama ndi? Kulutue Zelumbambele uka kala ua ngocho, keho endi aka tuhula mavue a kuilu ku kutambakana 'Chivovo! Chivovo ku chikecho!'" ⁸Na majui a Yehova endhile kuli yange, a handekele nguavo, ⁹"Na mavoko a Zelumbambele a pangele luvula lua njivo eyi keho na mavoko endi aka vi neha ku manuthela." Keho muka dhivuka ngechiye Yehova ua vimbunga na tumu yange kuli yeni. ¹⁰Yiia na viyitha litangua ku vyuma vya vindende? Vantu ava vaka yolela keho vaka mona livue lya pulumu mu livoko lya Zelumbambele. (Evi vilambi vitanu na vivali akeo mesho a Yehova ngechiye endangana hantci hoshe.) ¹¹Ange njikehula kangelu nguange, "Viti evi vitanu na vivali vya oliveta ku chilyo cha chiti cha lambi na chimoshue chacho vikeyo vika?" ¹²Njika muihuile yikeye ntcimbu yikuavo nguange, "Vika evi mintango yivali ya oliveta kunchongo miyengo yivali ya mavue a vundeche aye ali na madhi a mavue a vundeche a tuhuka muli akeo?" ¹³Keho endi ua handekele kulyange nguendi, "Ku udhivuka vika evi ndi?" Njika handekele nguange, "Kuahi, muene uange." ¹⁴Ngocho endi ua handekele nguendi, "Ava vakevo vana va vamala a madhi a oliveta uye uye uemanene kumesho a Muene ua hantci hoshe."

5 ¹Keho njika tengulukile na kuandula mesho ange, keho ange njika muene, taleni, na likololo ua kupulula! ²Na kangelu ua handekele kulyange nguendi, "Vika vya namono?" Ange kuanyene ko nguange, "Nji na mono likololo ua kupulula muilu, vulahe makumi avala a likuvitu na mu vukame likuvitu likumi." ³Keho endi ua handekele kuli yange nguendi, "Echi chikecho chithingo chiye chituhuka helu mavu a hantci hoshe. Muomu nkala muka ku puanja vaka muteta kushuama ku

vika vihandeka ha mutambela umo, keho nkala umo uye alithinga mashiko avishaki vaka muteta kushuama ku vika vi handeka ha mutambela umo. ⁴"Njika vituma hanja_evi vikevyo vihandeka vya Yehova ua vimbunga_ngocho vika kovala ku njivo ya muka kupuanja na ku njivo ya uye umo ua kulithinga vishaki ku lidhina lyange. Vika kala mu njivo yendi na ku lya matavua acho na mavue. ⁵Keho kangelu uye ua handekele hamo lika nange ua tuhukile na ku handeka kulyange nguendi, "Andula mesho ove na ku mona vika vili nakuinja!" ⁶Ange nja handekele nguange, "Vika ovyo?" Endi ua handekele nguange, "Eli likelyo limbasiya lili na efa yiye yili na kuinja. Eyi yikeyo milonga mu chifuti choshe." ⁷Keho na chifuiko cha ku fuika va chinonene koho kuye kua kele mukentu ua tumamene hali chikecho! ⁸Na kangelu ua handekele nguendi, "Ou ukeo mulonga!" Keho ua mumbilile mukati ka efa, keho uo mbilile chifuiko cha kufuika mu ku chifuuikula. ⁹Keho nja anduile mesho ange na ku mona vakentu vavali venja kulyange, na mpundhi ya kele mu vimbava vyavo_muomu vakevo vakele na vimbava ngue vimbava a lihanda. Keho va junduile efa hakati ka hantci na mulu. ¹⁰Ngocho nja handekele na uye kangelu ua handekele ku lyange nguange, "Kuiko ku vali na ku tuala efa" ¹¹Yikeye ua handekele kulyange nguendi, "Mu ku mu tungila njivo ku chifuti cha Sinale, ngechiye muye mbunga yina li vuayethela, na efa vaka mi hakela yo kuye ku muhela ueni."

6 ¹Keho nja tengulukile na kuandula mesho ange keho nja muene matemba auana a tuhukile mukati ka mikinya yivali; na mikinya yiye ya kele mikinya ya vu nkengeledhi. ²Ku litemba lya ku livanga kwa kele tukambe tua kuvenga, na litemba lya muchivali lya kele na tukambe va ku dhivala, ³na litemba lya mu chitatu lya kele na tukambe va kutoka, na ku litemba lya mu chiuana kua kele tukambe va ku lifua na vukivuki. ⁴Ngocho ange nja kuanyene ko na ku handeka kuli kangelu uye ua handekele hamo nange nguange, "Vika evi, muene uange?" ⁵Na kangelu ua kuanyene ko na ku handeka kulyange nguendi, "Evi vikevyo vimpundhi yiye viuana vya mulu yiye vituhuka ku muhela kuye ku vemanene kumesho a Muene ua hantci hoshe. ⁶Uye umo ua kele na kakambe ua ku dhivala a tuhuka hanja yikeye aya mu vuihi vua chimoshue cha chifuti; na vaye va kutoka va yile ku vutokelo vua chifuti; na tukambe va vukivuki va yile mu vuihi vua chilyo cha chifuti." ⁷Tukambe ava va ndhili va tuhukile na kuetheka kuya linga vendangane hantci hoshe, ngocho na kangelu ua handekele nguendi, "Kayeni na kuendangana hantci hoshe!" keho vakevo tuhukile na hantci hoshe. ⁸Keho yikeye ua nji tambakanene na ku handeka kuli yange nguendi, "Tala ku li vaye va ya mu vuihi vua chimoshue cha chifuti; vana holoketha vimpundhi vyange vya mu vuihi vua chimoshue cha chifuti." ⁹Ngocho na majui a Yehova edhile kuli yange, a handekele nguavo, ¹⁰"Tambula vamo vaye vaka vindhinda ku Helendayi, ku Toviya, na ku Yendaya na ku ya ku litangua eli vene na ku kovala mu njivo ya Yosiya muna ua Zefaniya, uye ua tundile ku Mbambilone. ¹¹Keho tambula livue lya vunchele na livue lya vunchele, panga nkata na ku yihaka ku mutue ua Yehosua muna ua Yzandake, sasendote ua kama. ¹²Keho muleke yikeye na ku handeka nguove, "Yehova ua vimbunga na handeka evi nguendi: Taleni yala uye lidhina lyendi Muntango! Yikeye aka kula ku muhela uendi keho yikeye aka tunga tembele ya Yehova! ¹³Yikeye vene uye aka tunga tembele ya Yehova, na yikeye aka dhala vumuene vua vungulu, keho aka tumama na ku shika ha vumuene vuendi. Yikeye aka kala sasendote ha vumuene vuendi, na chivovo chika kala hakati kavo voshe vavali. ¹⁴Na nkata vaka yi hana kuli Helendayi, Toviya, Yendaya na Hene muna ua Zefaniyangue ku vuluka mu tembele ya Yehova. ¹⁵Na vaye vali ku lahako va kenja na ku tunga mu tembele ya Yehova, ngocho mu ka dhivuka ngechiye Yehova ua vimbunga na nji tumu kuli yeni; muomu evi vika yomboloka nga mu tolilila ku lijui lya Yehova Kalunga keni!"

7 ¹Muye Muene Ndalyu ua kele na ku shika ha myaka yiuana, ha litangua lya mu chiuana lya Kisileve (liye lyakele ngonde ya mu chitanu na yiuana), na lijui lya Yehova lyedhile kuli Zakaliya. ²Na vantu va ku Vetele va tumine Shalezele na Lengeme_Meleke na vamala ku lombakulutue lya chihanga cha Yehova. ³Va handekele kuli va sasendote vaye va kele ku njivo ya Yehova ua vimbunga na kuli va polofeto; va handekele nguavo, "Kuatha ange nji tambakane mu ngonde ya mu chitanu ku vya ku dhilila, ngue nja vipangele myaka ya yingi ndi?" ⁴Ngocho na lijui lya Yehova ua vimbunga lyedhile kuli yange, lya handekele ngualyo, ⁵"Handeka kuli vantu voshe va hantci na kuli va sasendote na ku handeka nguove, 'Muye yeni muadhilile na ku tambeka mu ya muchitanu na mu ngonde ya ya mu chitanu na yivali muomu eyi myaka makumi atanu naavali, chili ove ua dhililile muomu yange ndi? ⁶Muye mu mualile na ku nua, keti mua lile na ku nua yeni vavenya ndi? ⁷Aa keti majui aye Yehova ua handekele ku livoko lya va polofeto va kunima, muye Yelusalema na ku dhengeleka membo akama vakele mo na ku fuka, na ku Nengeve na ku chikunkumuko cha chifuti ku vutokelo ua chifuti va kele mo ndi?" ⁸Na lijui lya Yehova lyedhile kuli Zachaliya, lya handekele ngualyo, ⁹"Yehova ua vimbunga na handeka evi nguendi, 'Pangula hamo lika na kuhisa vuchili, likumiyo lya vutcelelo, na ngodhi. Linga nkala muntu apange evi kuli munayina ua lyala. ¹⁰Vya vaka kucitha na vintciua, vaka vifuti, na muntu ua kayando_keti uka vayandethe vakevo, keho linga naumo ueni ovuitha mukuavo ku vavala mu vi mbunge vyeni. ¹¹Vuno va vyanene ku tolilila na ku haka vitcili vyavo kuyeneka ku tolilila. Vemanekela matui avo ngocho vakevo ku vovuile ko. ¹²Ngocho vapangele vimbunge vyavo ngue ku kola ngue livue ngocho linga keti vovue mashiko ndi majui a Yehova ua vimbunga. Yikeye na tumu mathona aa kuli vantu ku Mpundhi yendi mu ntcimbu ya ku livanga, vya mu kanua ka va polofeto. Vuno vantu va vyanene ku tolilila, ngocho Yehova ua vimbunga ua kele na vukalu hamo lika navo. ¹³Vya Yombolokele ngechiye muye mua thanene yendi, ku va tolililile. Mungila yiye vene," mua handekele Yehova ua vimbunga nguendi, "Va katambakana kuli yange, vuno ku nji ka va tolilila. ¹⁴Muomu nji ka vashanduola vakevo hamo lika mpundhi ku mishovo yoshe yiye yiva yenekele kudhivuka, na chifuti vaka chishoka kunima ya vakevo. Muomu naumo uahi aka hita mukati ka chifuti ndi kutenguluka kuli acho vavenya ntcimbu vantu vana panga chifuti cha chili mu ku vihya."

8

¹Na majui a Yehova ua vimbunga uedhile kuli yange, ua handekele nguendi, ²"Yehova ua vimbunga ua handekele evi: Ange yange Siyono ya lifuua hamo lika na lifuua lya kama, keho yange muka ngondhi muomu yendi hamo lika na vukalu vua kama! ³Yehova ua vimbunga na handeka evi nguendi: Ange njika tenguluka ku Siyono na ku kala mukati ka Yelusalema, muomu Yelusalema vaka yitumbula Limbo lya Vuchili na mukinya ua Yehova ua vimbunga vaka utumbula Mukinya ua Kuyela!⁴Yehova ua vimbunga na handeka evi nguendi: Mukuluntu ua lyala na mukuluntu ua mukentu kuatha lalo ku kala mu vingila vya Yelusalema, na nkala munru aka thetela chitenga mu livoko muomu endi na kulu. ⁵Na vingila vya mu membo vika shula na vakuenje na vana vakentu vaha muli vakevo.⁶Yehova ua vimbunga na handeka nguendi: Nga vimo vileketha ku kola mu mesho vyuma evi vantu mu matangua aye, kuatha echi lalo chikale cha ku kola mu mesho ange ndi?_Echi chikecho chihandeka cha Yehova. ⁷Yehova ua vimbunga ua handekele evi nguendi: Taleni, ange nji thetela ku kuatha vantu vange kutunda ku chifuti cha vukilo vua litangua na ku tunda ku chifuti cha vuye tangua!⁸Muomu ange njika va hiluitha ko, keho vaka kala mukati ka Yelusalema, ngocho vakevo lalo vaka kala vantu vange, keho ange nji njika kala Kalunga kavo mu vuchili na mu vungulu!⁹Yehova ua vimbunga na handeka evi nguendi: Yeni vaye mualolo mutuikila kuvua majui amolika aye a tuhukile mu kanua ka va polofeto muye luvula lua njivo yange va yitungile_njivo eyi yange, Yehova ua vimbunga: Akoletha mavoko ove linga ngechiye tembele va yitunge. ¹⁰Muomu kulutue lya matangua aye mbuto yahi va kunguiye mukati ku nkala umo, kuye ku kua kele viuana mo muomu nambe muntu ndi kathitu, keho kuye ku kua kele chivovo kutunda ku chidhindo ku nkala umo enja ndi aya. Ange nja haka nkala muntu ku dhinda lihalambo lyendi.¹¹Vuno mualolo ku vi kala ngue mu matangua akunima, vuingi vua vantu ava_echi chikecho chihandeka cha Yehova ua vimbunga. ¹²Muomu mbuto ya chivovo vaka yikuna; na vinyu ya kuilu yikema vushuka vuacho na hantci akahana mihako yacho; na lilu lika hana ndavu yavo, muomu njika panga vuingi vua vantu ava kuhinga vyuma vyoshe evi.¹³Yove ua kele chileketho ku mishovo yikuavo ya kuthinga, njivo ya Yunda na njivo ya Yisaleli. Ngocho njika kuovola yove keho uka vedhuka. Ketu ukale na lyova; linga livoko lyove likale lya kukola! ¹⁴Muomu Yehova ua vimbunga na handekele evi nguendi: Ngue munji na vithinganyeka ku panga kuvavaletu kuli yove muye vashokuanoko veni vashangumuine vukalu vuanze_hando handekele Yehova ua vimbunga_keho kavathile, ¹⁵ngocho lalo njika thinganyeka mu matangua aa kupanga vya chili lalo ku Yelusalema na ku njivo ya Yunda! Ketu mukale na lyova. ¹⁶Evi vikevyo vyuma viye vya kapanga: Handeka vuchili, nkala muntu na lihalambo lyendi. Pangula na vuchili, kuhisa, na chivovo mu vikolo vyove. ¹⁷Ketu uthinganyeka ku panga vya kuvihya mu mbunge yove ku luitha umo na mukuavo, keho ketu uka yongole mashiko avishaki_muomu evi vikevyo vyuma nja dhinda!_echi chikecho chi handeka cha Yehova."¹⁸Keho na majui a Yehova ua vimbunga edhile kuli yange, a handekele nguavo, ¹⁹"Yehova ua vimbunga na handeka evi nguendi: Na kudhila kulya kua ngonde ya mu chiuana, na ngonde ya mu chitanu, na ngonde ya mu chitanu na yivali, na ngonde ya mu likumi yika kala ntcimbu ya ku yolela, kuyanguluka, na ku yolela chiuano ku njivo ya Yunda! Ngocho vene yongola vuchili na chivovo!²⁰Yehova ua vimbunga na handeka evi nguendi: Vantu vakenja lalo, nambe voshe vaye vakele mu membo amengi akulitha-tha. ²¹Na ku kala kua limbo limo likaya kuimbo likuavo na ku handeka nguavo, 'Linga nakavuathi yetu tuye na ku lombu kumesho a Yehova na ku thetela Yehova ua vimbunga! Netu vavenya lalo tuli na kuya.'²²Vantu vavengi na mishovo yakama yikenja ku thetela Yehova ua vimbunga mu Yelusalema na ku lombu chivovo cha Yehova!²³Yehova ua vimbunga na handeka evi nguendi: Mu matangua ouo vamala likumi ku nkala yindaka na mishovo vaka kuata vidhala vya ku laha vya Yunda na ku handeka nguavo, 'Linga tuye nove, muomu tunovu ngechiye Kalunga ali hamo lika nove!"

9

¹"Echi chikecho chihandeka lijui lya Yehova kushuama chifuti cha Handalake na Ndamasiku, ku huima cha muhela uacho; muomu mesho a vantu voshe na mishovo ya Yisaleli yili kulutue lya Yehova. ²Echi chihandeka lalo kushuama Hamate, yikeyo chiludhi ha Ndamasiku, na ku shuametha ku Tile na Sindone, muomu vakevo vadhangama muakama. ³Tile na tungu yendi vavenya vukolelo na ku yundula livue lya kutoka ngue likungu na ku vuayetha livue lya vundekele ngue lindova mu vingila. ⁴Taleni! Muene aka muhaka ha kutoka yikeye na ku viyitha ndhili ha kalunga ndonga, ngocho yendi tuka mulya tuhya.⁵Ashekelone aka vimona na ku kala nalyova! Ngaza lalo aka ngangama muakama kama! Ekelone, lutcelelo luendi luka mudheyetha! Na muene aka dhimangana ku Ngaza, na Ashekelone ku yi kakala ho. ⁶Vangendhi vaka panga membo avo mu Ashendonde, keho njika vatula ko vukama vua va Filistine. ⁷Muomu njika tambula ko maninga avo mu kanua kavo na ku viyitha kutunda hakati ka madho avo. Keho vaka kala vukama muomu lya Kalunga ketu ngue muene mu Yunda, na Ekelone yika kala ngue Yembusite.⁸Njika likunguiya na ku dhengeleka chifuti change ku teutha vaka ndhita va vakachidhindo, linga naumo uahi aka hita mukati ndi kutenguluka, muomu uahi aka vahemeka vakevo, muomu mualolo njina mono na mesho ange vavenya!⁹Yoleleni muakama kama, vakentu va Siyono! Tambekeni, vakentu va Yelusalema! Taleni! Muene ueni ali nakuinja kuli yeni. Yikeye ua vuchili na ku vula. Yikeye ua uakathingimiko na londo ha chindongi, ha chindongi ua chikentu. ¹⁰Keho njika teta ko litemba kutunda kuli Efalaime na kakambe kuli ku Yelusalema, na vuta vua lunkusa vaka vuteta ko ku ndhita; muomu yendi aka handeka chivovo ku vifuti, na ku vula chendi chika kala kutunda kalunga ndonga ku kalunga ndonga, na kutunda ku Ndonga na ku ku manuthula cha hantci!¹¹Ngue yeni, muomu lya maninga ange lyuvuathano kuli yeni, njika haka vindhinda veni ku vechela kutunda ku china kuye kuaku yeneka mema. ¹²Tengulukeni ku vindhili, vindhinda va lutcelelo! Nambe lelo ange njili na kuhandeka

ngachiye njika tenguluka luvali kuli yeni,¹³muomu njina yendeka Yunda ngue vuta vua lunkusa. Ange njina shulitha vilyanga kuli Efalaime. Ange nji katula vana veni va vamala, Suyono, kuluitha vana veni va vamala, Ngilisi, keho njina panga yeni, Siyono, ngue vakandhita va mukuale!"¹⁴Yehova aka yomboloka kuli vakevo, na vuta vua lunkusa uka loyoka ngue kutemuna kua nyondhi! Muomu Muene uange Yehova aka sika lumbinga lua yinjui keho akenja na mpundhi ku Temane.¹⁵Yehova ua vimbuga aka vovola vakevo, keho vakevo vaka valya na ku vula mavue. Kehovakevo vaka nua na ku tambakana ngue lyala na kolua vinyu, keho vakevo vaka shula na vinyu ngue lilonga, ngue vimbango vya mutula.¹⁶Ngocho Yehova Kalunga kavo aka vovola vakevo ha litangua liye, ngue vutanga vua vantu vendi. Vakevo vilanda vya nkata yiye yi vyadhima ha chifuti chendi.¹⁷Vati vuchili na vati ku vuaha vaka kala vakevo! Na vakuenje vakalya mbuto na vana vakentu ha vinyu ya ku tovala!"

10 ¹Ithana nyondhi kuli Yehova mu ntcimbu ya ku noka nyondhi_Yehova uye apanga mihyato_keho ahana nyondhi ku nkala uoshe na muila mu muthenge. ²Muomu njivo ya muyombo yihandeka vya ku vihya; na vaka langununa vilota vishaki; vakevo va handeka vilota vya ku kuitha na ku dhembeleka kua ngocho, ngocho vakevo vendangana ngue yinjui na ku yanda muomu ku kua kele muka ku vitakametha.³"Vukalu vuange vuema kuluitha na muka kutakametha; yikeye chikungue_ntuamena_uye yinji ka yandetha. Yehova ua vimbunga lalo aka kalela ku vutanga vuendi, njivo ya Yunda, na ku vapanga vakevo ngue tukambe va ndhita vali mu ndhita!"Kuli Yunda ku kenja livue lya mumbango; kuli yikeye kuka tuhuka mbalaka ya chiti; kuli yikeye kuka tuhuka ndhita ya lunkusa; kuli yikeye kuka tuhuka nkala ntuama kumo lika.⁴Vakevo vaka kala ngue vakandhita vaye vaka thingimika vaka chidhindo vavo mu mandova a muvingila mu ndhita; vaka panga ndhita, muomu Yehova ali na vakevo, keho vaka haka shuama voshe vaye va londa tukambe vandhita.⁵Njika koletha njivo ya Yunda na kuovola njiva ya Yosefe, muomu njika va tengulula vakevo keho njili na ngodhi hali vakevo. Kehovaka kala ngue kunja va vyanene vakevo, muomu yange Yehova Kalunga kavo, keho njika kuanya kuli vakevo.⁶Keho Efalaime aka kala ngue mukandhita, na vimbunge vyavo vika yolela ngue na vinyu; vana vavo vaka mona na ku yolela. Na vimbunge vyavo vika yolela muli yange!⁷Njika va thana na ku va kungulula vakevo, muomu yange njina vovola vakevo, keho vakevo vaka kala vakama ngue muva kele laya! ⁸Keho njika va kuva hakati ka vantu, vuno vaka nji vuluka ku vifuti vya ku laako, ngocho vakevo na vana vavo vaka kala na muono na ku tenguluka. ⁹Muomu Muomu njika tunditha lalo ku chifuti cha Yingito na ku va kunguiya ku Asilia. Kehovajika va neha ku chifuti cha Ngileande na Livanone noho ku vaka va uanena muhela vakevo.¹⁰Keho aka hita mukati ka kalunga ndonga na kayando kavo; na dhindhinga dhoshe dhya Nile dhika kumba. Kuli kunkula kua Asilia vaka ku sheleletha, na mbulo ya Ingito vaka yitunditha kuli vaka Ingito. ¹¹Njika va koletha muli yange vavenya, keho vakenda mu lidhina lyange_eli likelyo lijui lya Yehova."

11

¹Shokola vikolo vyove, Levanone, tuhya tuye tukalya chiti chove cha mintango! ²Tambakanenin, viti vya vushuka, muomu chiti cha muntango china thihuka! Vati vungulu vuka kaluitha! Tambakaneni, yove chiti cha mu Vashane, muomu muthenge una thihuka. ³Kuye kuli muyoyo ua vaka ku takametha, muomu vungulu vuavo vana vu viyitha! Kuye kuli lijui lya vana vandumba vali na kuohya, muomu kuli hametha kua Ndonga ya Yolondau yina kala na vukalu!⁴Evi vikevyo Yehova Kalunga kange vya na handeka nguendi, "Ngue muka kutakametha, talela vutanga vihake kusinya limo ku vitciha! ⁵(Vaye voshe va valanda vakevo va va tciha vakevo keho ku va kele na mulonga, na vaye voshe va va landetha vakevo va handeka nguavo, 'Ua ku vedhuka akale Yehova! Ange njina kala muka kufuka!' muomu muka ku takametha apangela kuli vavenya vutanga kakele na ngodhi hali vakevo.) ⁶Muomu ange ku njika kala na ngodhi lalo vaka kuhinga chifuti!_echi chikecho chihandeka cha Yehova. Yange vavenya nji thetela ku tengulula nkala muntu ku livoko lya lihalambo lyendi na ku livoko lya muene uendi, keho vaka viyitha chifuti keho naumo uavo uahi aka vahana vakevo kutunda ku livoko lyavo."⁷Ngocho nja kele muka kutakametha vutanga vanenika mu ku tciha muomu vaye voshe vapanga mu yinjui. Ange njina tambula vimbinga vivali, mbinga ange njiyithana "Ngodhi" na yikuavo njayithannene "Ku likuata kumo". Mu ngila eyi vene ange nja takamethele vutanga. ⁸Mu ngonde yimolika ange nja viyithile vaka kutakametha vatatu. Ange ku nja kele na ngodhi hamo lika navo keho na vakevo lalo va njidhindile. ⁹Keho ange nja handekele kuli vavenya nguamge, "Ange ku njika panga ngue muka kutakametha kuli yove lalo. Yinjui vaye vali na ku tca_linga lika vakevo va tce; na yinjui vaye vana viyitha_linga lika va vayithe. Linga yinjui vaye vana thala ho nkala umo alya mbunda ya lihalambo lyendi."¹⁰Ngocho nja tambuile mbueti yange "Ku vuaha na ku vatula, linga nji tcihe lyuvuathano lyange li na pangele vangtu voshe. ¹¹Ha litangua liye vene lyuvuathano vali pokuele, keho vaye va ku vindama na ku vutanga vaye va kele na ku njitolilila va dhivukile ngechiye likelyo lijui lya Yehova. ¹²Nja handekele kuli vakevo nguange, "Nga vileketha mua chili kuli yove, fueta fueto yange. Vuno nga keti ngocho, keti uvi pange." Ngocho etheka fueto yange_makumi atatu a vivala-vala vya livue lya kutoka.¹³Keho Yehova ua handekele kuli yange nguendi, "Umnbila ku ntongi, ndando yiye ya ku vuaha yiye yiva nji yolelele!" Ngocho nja tambuile makumi atatu a livue lya kutoka na ku ambila ku ntongi mu njivo ya Yehova. ¹⁴Keho nja pokuele mbueti yange ya mu chivali, "Mikole vene," linga nji tcihe vamunanoko hakati ka Yunda na Isaleli.¹⁵Yehova ua handekele kuli yange nguendi, "Lalo, tambula vitenga vya muka ku takametha ua liheve, ¹⁶muomu tala, njika hindula muka ku takametha mu chifuti. Yikeye kali ka hinduitha yinjui va ku dhimbala. Yikeye kali ka thetela yinjui ya ku dhimbala, yindi ku kanguitha yinjui ya ku pokoka. Yikeye kali ka litha yinjui uye ua vukangule, vuno aka lya mbunda ya yinjui ya ku hindala na ku thanyona dhintcenge dhya vavala-

vala.¹⁷Chikele kuli muka kutakametha uye ua ngocho muka ku seza vutanga! Linga mukuale ua kala ha livoko lyendi lika thekua , na lisho lyendi lya chilyo lika dhivala!"

12 ¹Echi chikecho chi hyandeka cha Yehova na lijui ku shuama Isaleli_chihandeka cha Yehova, uye ua pangele lilu na ku haka luvula lua hantci, uye na panga muthithimba ua muntu mukati kendi nguendi, ²"Talení, njika puitha Yelusalema nganja ya ku panga vantu voshe vana mu dhengeleka, na kuli Yunda lalo yika kala omo va ka tungila Yelusalema vimpaka muku lua nayo. ³Ha litangua liye, njika puitha Yelusalema livue lya ku kola kuli vantu voshe. Nkala umo etheka kuambata liye livue aka lilemeka yendi vavenya, na mishovo yoshe ya hantci yika li kungulula muimbo liye. ⁴Ha litangua liye_eli likelyo lijui lya Yehova ngualyo_Njika luitha voshe tukambe na kuva tengulula mana na ku londa hamo na vudhaluke. Kuilu lya njivo ya Yunda njika shokolola mesho ange, vuno nkala kakambe ua vantu njika luitha na vupuputa. ⁵Keho na vimyene vya Yunda vaka handeka mu vimbunge vyavo nguavo, 'Vandambo va Yelusalema vakevo ndhili yange muli Yehova ua vimbunga, Kalunga kavo. ⁶Ha litangua liye njika puitha vimyene vya Yunda ngue chitenga cha tuhya hakati ka vikuni na ngue mumuniko ua ku suama hakati ka visua, keho va kalya vantu voshe vana dhengeleka ha livoko lya chilyo na ku chimoshue. Vaka Yelusalema vaka tumama lalo mu muhela uendi vavenya. ⁷Yehova lalo a kovola vimbalaka vya Yunda ha ku livanga, ngocho thingimika njivo ya Ndaviti na ku thingimika voshe vaye vakala mu Yelusalema linga keti vatuvakane voshe va Yunda. ⁸Ha litangua liye Yehova a kovola vandambo va Yelusalema, keho ha litangua liye voshe vaye vaka kudheya hakati kavo vaka kala ngue Ndaviti, ntcimbu njivo ya Ndaviti yika ngue Kalunga, ngue kangelu ua Yehova ku lutue lyavo. ⁹"Ha litangua liye njika shangumuka ku viyitha mishovo yoshe yiye yikenja kuluitha Yelusalema. ¹⁰Vuno njika muanya ha njivo ya Ndaviti na hali vandambo va Yelusalema, ngocho va ka ntala kuli yange, uye yiva tuvile. Vaka lila muomu yange, ngue umo a lilila munendi umo lika ua lyala; keho vaka mona ku shasha muomu yikeye ngue voshe vaye vantu va mona ku tca kua munendi ua kulivanga ua lyala. ¹¹Ha litangua liye ku ka kala ku lila kua kama ku Yelusalema ngue ku lila chiye cha Handande Limone mu limbalanda lya ngocho lya Mengindone. ¹²Na chifuti chika lila, vaka njivo na njivo lika lyayo. Vushoko vua njivo ya Ndaviti kua lika lyavo na vakentu vavo kua lika lyavo, na vushoko vua njivo ya Natane kua lika lyavo na vakentu vavo kua lika lyavo. ¹³Vushoko vua njivo ya Levikua lika lyavo, na vakentu vavo kua lika lyavo. Na vushoko vua SHimeite kua lika lyavo na vakentgu vavo kua lika lyavo. ¹⁴Voshe va vushoko va ku lihona ho_nkala vushoko kua lika lyavo na vakentu vavo kua lika lyavo.

13 ¹"Ha litangua liye ku ka vueluoka ndundhi ku njivo ya Ndaviti na kuli vandambo va Yelusalema ya ku milonga na madhilo. ²Ha litangua liye_eli likelyo lijui lya Yehova ua vimbunga_Njika teta ko madhina a miyombo kutunda hantci keho ku vaka va trhinganyeka lalo. Njika tambula ko va polofeto na vimpundhi vya ku yeneka kutoka kutunda hantci. ³Nga umo muntu ashuamertha ku polofeta, yishe na vayina vaye va muthemene va ka muleka nguavo, 'Ku ka kala na muono, muomu una handeka vishaki mu lidhina lya Yehova.' Keho yishe na naye uye ua muthemene yikeye vaka mutuva muye mua polofeta. ⁴Ha litangua liye nkala kapolofeto aka kala na shuama ku vimona vyendi muye mua yongola ku polofeta. Va polofeto ava ku vaka dhala vidhala vya vinkambu, mu ku kuitha vantu. ⁵Muomu nkala umo aka handeka nguendi, 'Ange keti njika polofeto! Ange nji muntu uye apangela mavu, muomu chifuti china kala vipanga vyange ntcimbu nja kele nji mukuenje!' ⁶Vuno umo aka handeka kuli yikeye nguendi, 'Vilalo evi vili hakati ka mavoko ove?' keho endi aka kuanya ko nguendi, 'Njina ka lemana mu njivo ya muthamba uange.' ⁷"Mukuale! Hinduka na kulua na muka ku njitakametha, muntu uye nemana muyehi nange_eli likelyo lijui lya Yehova ua vimbunga. Luitha muka kutakametha, na vutanga uka shanduoka! Muomu njika taleketha livoko lyange kuli vaye vamo va vandende. ⁸Keho mutamba mutamba uye ua mu chitatu njika uteta ho! Vantu vaye vaka dhimbala; vuno umo ua vatatu aka lihona ho kuye. ⁹Njika neha uye ua muchitatu ku tuhya keho njika ka va leletha ngue livue lya kutoka; na kuetheka vakevo ngue livue lya vunquele li va netheka. Va tambakana ha lidhina lyange, keho njika va kunya vakevo na ku handeka nguange, 'Ava vakevo vantu vange!' keho vaka handeka nguavo, 'Yehova yikeye Kalunga ketu!'"

14

¹Talení! Litangua lya Yehova lili na kuinja muye uove aka kuveta a vaka vipangela hakati ka kove. ²Muomu njika kunguiya mishovo yoshe ku Yelusalema mu kulua ndhita na limbo vaka likuata. Na vinjivo vaka viveta na vakentu va vakuatela ku ndhili, vuno vithupo vya vantu ku vaka viteta ko kutunda kuimbo lyakama. ³Vuno Yehova aka tuhuka na ku panga ndhita na mishovo yoshe ngue muye yendi apanga ndhita ha litangua lya ndhita. ⁴Ha litangua liye vilyato vyendi vikemana ha Mukinya ua Oliveta uye ua kala muyehi na Yelusalema ku vutunde tangua. Mukinya ua Oliveta vaka utepetha hakati ka vutunde tangua na vuye tangua ku nkala limbalanda lyakama na chithupo cha mukinya chika tenguluka ku taleketha mu vuihi vua chimoshue cha chifuti na vithupo vikuavo vitaleketha mu vuihi vua chilyo cha chifuti. ⁵Keho eni muka teuela mu limbalanda lyangocho hakati ka mukinya ua Yehova, muomu limbalanda lyangocho hakati ka mikinya oyo yika heta ku Azele. Yove uka teua ngue uteua kutunda ku lingangamo lya livu mu matangua a Uziya, muene ua Yunda. Keho Yehova Kalunga kange akenja na vaye voshe va kyela vaka kala hamo nendi. ⁶Ha litangua liye kuye ku kuka kala mutanya, vuno ku kuka kala lithika ndi nambe ndau. ⁷Ha litangua liye, lika kala litangua limo lya na dhivuka Yehova, kuye ku kuka kala mutanya ndi matciki, muomu chinguedhi chika kala ntcimbu ya mutangeko. ⁸Ha litangua liye mema a muono aka tuhuka mo mu Yelusalema. Vithupo vyavo vika pupila ku kalunga ndonga ua ku vutunde tangua na vithupo ku kalunga ndonga ya ku vuye tangua, mu ntcimbu ya nyondhi na mu mathika. ⁹Yehova aka

kala muene hantci hoshe. Ha litangua liye kuye kuka kala Yehova, Kalunga umo lika, na lidhina lyendi lika. ¹⁰Hantci hoshe haka kala ngue Alava, kutunda ku Ngeva ku Limone mu vuihi vua chilyo cha chifuti cha Yelusalema. Yelusalema yika shuametha ku katula na ku kala mu muhela uendi vavenya, kutunda ku chikolo cha Mbenjami ku heta ku muhela kuye kua kele chikolo cha ku livanga, ku chikolo cha mu mbango, na ku chivumbe cha Hananele na ku heta ku makina a vinyu a muene. ¹¹Vantu vaka kala mu Yelusalema keho kuye ku kuka kala chithingo kutunda kuli Kalunga kulua na vakevo. Yelusalema yika kala kulu. ¹²Ou uka kala musongo ua ka va veta nauo Yehovavantu voshe vana lu ndhita na Yelusalema: Mbunda yavo yka vola nambe ngue vanemana ha vilyato vyavo. Mesho avo aka vola mu vi mpako vyavo na vindaka vyavo vika vola mu milomo yavo. ¹³Ha litangua liye lyova lyakama kutunda kuli Yehova likenja hakati kavo. Nkala umo aka kuata ku livoko lya mukuavo na livoko lyendi lika katukila livoko lya mukuavo. ¹⁴Keho Yunda lalo aka lua ku Yelusalema. Vaka likunguluila vufuko vua mishovo yoshe ya dhengeleka vuka kuluka hamo lika livue lya vunchele, livue lya kutoka, na vidhala vya chili mu kuilana muakama. ¹⁵Muka kala mushongo lalo ua tukambe na mula, na ngamelu na vindongi, na nkala kathitu mu vilombo vaka yanda lalo mushongo uye vene. ¹⁶Keho chika yomboloka ngechiye voshe va lihona mu mishovo yiye yinja ku luitha Yelusalema yika ya kuilu kutunda muaka ku muaka ku lemetha muene, Yehova ua vimbunga, na mu ku takametha Chiuano cha vi Njivo. ¹⁷Vika yomboloka ngechiye nga nkala umo atunda mu mishovo yoshe ya hantci ku vayi kuilu lya Yelusalema mu ku lemetha Muene, Yehova ua vimbunga, keho Yehova ka hana nyondhi hali vakevo. ¹⁸Nga mishovo ya Ingito kuyi kayi kuilu, keho kuva ka tambula nyondhi. Mushongo utunda kuli Yehova uka luitha mishovo yiye keti yikaye kuilu ku takametha Chiuano cha vi Njivo. ¹⁹Echi chika kala kayando ka Ingito na kayando ka nkala mishovo uye ku uatha kuya kuilu ku takametha Chiuano cha vi Njivo. ²⁰Vuno ha litangua liye, mayundo a tukambe aka handeka nguavo, "Haka vimo kuli Yehova," na vindoho mu njivo ya Yehova vika kala ngue malonga aku mutula. ²¹Muomu nkala ndeho mu Yelusalema na Yunda vaka yihaka kuli Yehova ua vimbunga na nkala umo uye ahana limumiyo vaka lya kuli vakevo na ku vakevo na kuenyeka muli vakevo. Ha litangua liye vaka ku landetha ku vaka kala mu njivo ya Yehova ua vimbunga.

Malakiya

1 ¹Mulonga ua lijui lya Yehova kuli va Yisaleli ku livoko lya Malakia. ²"Ange njami yonguele yeni," mua handekele Yehova. Vuno eni mua handekele ngueni, "Vati ua tu yonguele yetu?" "Keti Esau munayina ua Yakomba ndi?" Mua nahandeka Yehova. "Nolo nja yonguele Yakomba, ³vuno Esau nja mu dhindile. Mikinya yendi nja yi puithile ua ngocho, keho nja pangele kuhinga muhela ku vambanje vamu muthenge." ⁴Nga Endome ua handekele, "Tuna vihya, vuno etu tuka tenguluka na ku tunga viye vya kutca," Yehova ua vimbunga aka handeka nguendi, "Vakevo kuatha vatunge, vuno njika vombila lalo hantci. Vakuavo vaka thana vakevo 'Chifuti cha vaka kuvihya' na 'Vantu vaye vana vuila Yehova vukalu ku myaka yoshe.' ⁵Mesho eni aka mona evi, keho muka handeka ngueni, 'Yehova yikeye ua kama ku tuvakana vingamba vya Yisaleli.' ⁶"Mona a thingimika yishe, keho ndungo a thingimika muene uendi. Nga ange, yange Yishe, ka thingimiko kange kulihi? Nga ange nji muene, ku nji vuila lyova change chi lihi cho?" Yehova ua handekele kuli sasendote, vaye vaka kuyengula lidhina lyange. "Vuno eni mua handekele ngueni, 'Vati tua yenguile lidhina lyove?' mu ku ngechiye chitafula cha Yehova cha ngocho. ⁸Muye mu kombeleya ka puputua ngue chikombelo, chikecho chiye keti cha ku vihya ndi? Muye mukombeleya chilema na mavedhi, chikecho chiye keti cha ku vihya ndi? Chi hane mualolo kuli nguvulu ueni! Uka ka muya ku mbunge ndi aka kuitava ku mesho ove ndi?" Muana handeka Yehova ua vimbunga. ⁹Mualolo njina milombela ku mesho a Kalunga, linga atu vuile mema ku li yetu. Vuno Yehova ua vimbunga a handeka ngechiye hamo na chikombelo cha livoko lyove, aka mitava eni vamo vihanganya vyeni ndi? ¹⁰"A, nga hakele umo hakati keni a tava ku shoka vikolo vya tembele, linga keti mu vuike tuhya ha mutula uange mu ngocho! Ka mua nji yile ku mbunge yeni," muana handeka Yehova ua vimbunga nguendi, "keho ku niika tambula nkala chikombelo chitunda mu livoko lyove. ¹¹Muomu kutunda ha ku tuhuka kua litangua na ku heta ha ku lahuka chalyo vene lidhina lyange lika kama hakati ka vaka vifuti na ku mihela yoshe vaka lumbila lidhina lyange vihamba na chikombelo cha ku yela. Muomu lidhina lyange lika neha hakati ka vaka vifuti, muana handeka Yehova ua vimbunga. ¹²Vuno eni muli viyitha mu mu handeka ngueni, chitafula cha Muene china vihya, na vuye vushuka vuayo, vya kulya vyacho, yikeyo vya ngocho. ¹³Eni lalo mua handekele ngueni, 'Talen, vikeyo ku li yandetha ngocho,' Muana handeka Yehova ua vimbunga. "Keho muna neha chiye cha ku puanja na vindhili, na chilema ndi mavedhi; keho evi uneha ngue chikombelo. Cha nji pande ku tambula vya ngechiye ku livoko lyeni ndi?" Muana handeka Yehova. ¹⁴"Vuno ua ku thinga uye muka vishaki yikeye mu vutanga vuendi ali na chidhamba, keho a lithinga na ku kombeleya kuli yange, Muene, chuma cha chipenga! Muomu ange nji Muene uakama," Muana handeka Yehova ua vimbuga, "Na lidhina lyange vali thingimika hakati ka mishovo."

2

¹Mualolo eni vasasendote, lishiko eli likelyo kuli yeni. ²"Nga ku muitava ku tolilila, keho nga ku muitava ku chi haka ku mbunge, mu ku thingimika mu lidhina lyange," muana handeka Yehova, "keho njika tuma chithingo hali yeni, keho njika thinga vivedhikitho vyove. chili, njina va thingi vakevo, muomu mue ku vihaka ku mbunge. ³Talen, njika handekela mbuto yeni, keho njika thinga tudhi ku vinga, tudhi va viuano vyeni veni keho muka tca navo. ⁴Eni muka dhivuka ngechiye yange nji na mutumu lishiko eli lya litavyathanolyange likale na Levi," muana hankele Yehova. ⁵"Lyuvuathano lyange lya kele muono na chivovo, na nge nja vihele kuli yikeye linga akale na lyova lyange, keho yikeye ua kele na lyova

lyange keho endi ua komokele lidhina lyange. ⁶Lishiko lya vu chili lya kele mu kanua keni, na vuhenge kava vu uanene mu kanua keni. Endi uendele hamo lika nange mu chivovo na vu vyuke keho endi a tengulula vavengi ku tunda milonga yavo. ⁷Muomu milungu ya sasendote ya pande ku takametha mana, keho vana pande ku thetela lishiko ku kanua keni, muomu yikeye kanganda ka Yehova ua vimbunga. ⁸Vuno eni mua tengulukile kutunda ku ngila ya vuchili. Eni mua hakele vavengi ku kala hamo ;lika na ka thingimiko ku lishiko. Eni mua viyithile lyuvuathano lya Levi," muana handeka Yehova ua vimbunga. ⁹"Ngocho, ange nja pangele na ku mi kehetha ku mesho a vantu voshe, muomu ove ku ua takamethele ngila yange, vuno muna thingimika mivila ya vantu ku lishiko." ¹⁰"Etu voshe kati tuli na Tata yetu umo lika ndi? Keti Kalunga ua pangele yetu ndi? Vika tu pangela vungungu muntu uoshe na munayina muku shauitha lyuvuathano lya va tata yetu ndi? ¹¹Yunda na pangele vungungu chidhila va chi pange mu Yisalelina mu Yelusalema. Muomu Yunda na viyitha ku yela chiye cha Yehova cha yongola, keho na mbata muna mukentu ua kalu ga ua vifuti. ¹²Linga Yehova aka vatula ku muntu ku muntu uye aka panga echi, umo uye a hinduka no uye a kuanyana ko, nambe nga endi aneha chikombelo kuli Yehova ua vimbunga. ¹³Yeni lalo mue ku chipanga echi: Mufuika mutula ua Yehova na mishidhi, na ku lila na ku vinjuoka, muomu nolo kanda a chitave kuheta ku chikombelo ndi ku tambula chidhango cha chili ku livoko lyendi. ¹⁴Vuno eni mu handeka ngueni, "Vika cho endi?" Muomu Yehova ua kele mbangi hakati kove na mukentu uove ha vukuenje uove, nendi muna pangele vungungu, nambe mukentu ua kele mukueni na mukentu uove ku lyuvuathano. ¹⁵Keho yikeye ka pangele umo lika ndi, nambe ua kele na vithupo vya Mpundhi ndi? Keho vika vya pangelele yove umo lika? Muomu endi ua thetelele mbuto ya ku lemetha Kalunga. Ngocho takametheni yeni vavenya mu vimpundhi vyeni, keho keti mukale na vungungu na mukentu ya vukuenje uove. ¹⁶"Muomu ange nja dhinda ku kondola," muana handeka Yehova, Kalunga Yisaleli, "keho umo uye afuika chikovele cha muyoyo," muana handeka Yehova ua vimbunga. "Ngocho takametheni yeni vavenya mu vimpundhi vyeni keho keti mukale na vungungu." ¹⁷Muna ka taletha Yehova na majui eni. Vuno mu ka handeka ngueni, "Vati tuna muka taletha yikeye?" mu ku handeka ngueni, "Nkala umo uye apanga mulonga na vuaha ku mesho a Yehova, na vakevo va muya ku mbunge," ndi "Kuiko ali Kalunga ua ku fuetetha?"

3 ¹"Talen, nji tuma kanganda kange, na yikeye aka vuayetha ngila kulutue lyange. Keho Muene, uye muka thetela, aka heta vuathi vuathiku tembele yendi. Kanganda ua lyuvuathano muli uye yimua yongola, taleni, endi akenja," muana handeka Yehova ua vimbunga. ²Vuno yiya atha ku kela litangua lya kuinja chendi? Yiya ake mana muye mua kenja? ³Muomu endi aka kala ngue feua ya muka kutunga ntanga. Endi aka tumama ngue muka kupangula na muka kuleletha mavue aku toka achili, keho aka toketha vana va Levi. Endi aka vuayetha vakevo ngue livue lya vunchele na livue lya ku toka lya chili, keho vakevo vaka neha chikombeleyo kuli Yehova. ⁴Keho chikombeleyo cha Yunda keho Yelusalema chika vuaha kuli Yehova, ngue ku matangua a laya, ngue ku myaka ya ku laya. ⁵"Keho njika mi shuena mu ku mi pangula. Keho njika kala mukaleho ua ku kuingula vaka vulodhi, na kuli vaka vukuidhi, na kuli vaye ve ku paketha ngamba ku fueto yeni, na ntuluue, na ntcuia, na kuli vaye va hangetha vya muka kulishuka, keho kova nju vuila lyova, muana handeka Yehova ua vimbunga. ⁶Muomu yange, Yehova, ku nje kualuluka; ngocho vene eni mushovo ua Yakomba, ku mua tcile. ⁷Kutunda matangua ava yishe yeniva tengulukile ku vitume vyange keho vavi takamethele vakevo. Tenguluka kuli yange, keho njika tenguluka kuli yove," muana handeka Yehova ua vimbunga. "Vuno mu handeka nguendi, 'Vati tuka tha kutenguluka?' Muntu aka puanja vya Kalunga ndi? hanga eni muna puanja yange. Vuno eni muna handeka nguendi, 'Vati tuna puanja yove?' Ku chimo cha ku likumi na ku vikombelo. ⁹Eni vami thinga hamo na chithingo, muomu eni muli na ku nji puanja, mushovo uoshe vene. ¹⁰Neheni chimo choshe cha ku likumi ku chishete, linga muka kale vya kulya mu njivo yange, na ku njetheka navyo mualolo muli evi," muana handeka Yehova ua vimbunga, "nga ange ka nji mishokoluela vinjanena vya muilu, na ku muanyena chivedhikitho, ngechiye ko muka kala na muhela ha ku chitambuila. ¹¹Ko njika vindika muka ku vilya omo yeni, keho kali kenyeke vushuka vya livu lyeni, nambe muti ua vinyu ko uka lundumuitha vushuka vuauo ku mehya ntcimbu kanda." muana handeka Yehova ua vimbunga. ¹²"Na vifuti vyoshe vika mi tumbula vaka ku vedhuka, muomu muka kala chifuti cha ku vyuka, muana handekele ua vimbunga. ¹³"Majui eni ana kulu mu ku nji panga njikole," muana handeka Yehova. "Vuno eni muna handeka ngueni?" ¹⁴Eni muna handeka ngueni, "Vika vituna handeka hakati ketu vavenya kuli yeni ndi?" Eni muna handeka ngueni, "Cha ngocho ku pangela Kalunga. Keho nganyo yika tuna mono mu ku takametha lishiko lyendi, nomo tu nende na ku linyenga kumesho a Yehova ua vimbunga ndi? ¹⁵Ngocho mualolo tu tumbula vaka ku lihalettha ngue vana vedhika, chili vaye va panga vya mulonga vana litungitha, chili vetheka Kalunga, na kuovoka." ¹⁶Keho vuoshe vaye vo vuililile Yehova lyova va handekele umo na mukuavo, keho Yehova ua tolililileko na ku tolilila, keho mukanda ua thinganyeka vya thonene kumesho a yikeye vya vaye vo vuila Yehova na ku thingimika lidhina lyendi. ¹⁷Na vakevo vaka kala vange," muana handeka Yehova ua vi mbunga, "Vufuko vuange vavenya, ha litangua liye nja pangele. Njika vo hyela vakevo, ngue muntu munendi uye apangela yikeye. ¹⁸Keho vuoshe muka hiluke na ku nongongonona hakati ka vaka vungulu na vaka ku vihya, hakati kou pangela Kalunga na uye ke ku mu lemetha yikeye.

4 ¹Muomu taleni, litangua liye likenja, lishuama ngue lutengo, muye voshe vaka ku lihalettha, na voshe vaka kupanga vya ku vihya ku kala vishuashua. Litangua liye likenja lika va tcimika vakevo," muana handeka Yehova ua vimbunga, "ngechiye ka li ka va thila nambe mudhi ndi muntango. ²Vuno muomu uye ali na lyova lidhina lyange, litangua lya vungulu li ka katuka na ku vathaka mu vimbava vyendi. Keho muka tuhuka, na ku lithamba ngue vana vingombe va panga. ³Ha litangua liye muka lyatangela vaka milonga, muomu vakevo vaka kala lito kuintci lya myanja ha litangua liye

nja panga," muana handeka Yehova ua vimbunga.⁴"Vulukeni lishiko lya Mosesa ngamba yange uye nja shikile yikeye ku Holembe muomu Yisaleli yoshe, vitume na kuishika.⁵Taleni, njika mitumina kapolofeto Eliya te kanda liye litangua liye lya kama lya ku teutha lya Yehova.⁶Keho yikeye aka tengulula mbunge ya va yishe kuli vana, na mbunge ya vana kuli vayishe, kuteua ange nji kenja na ku pupa hantci na chithingo."

Mateo

1

¹Mukanda ua ku themuka kua Yesu Kilistu, muna Ndaviti, muna Avilahama. ²Avilahama ua kele yishe ua Yisake, na Yisake ua kele yishe ua Yakomba, na Yakomba ua kele yishe ua Yunda na vamunayina, ³na Yunda ua kele yishe ua Pelezi kuli Tamale, Pelezi yishe ua Hezelone, na Hezelone yishe ua Lama.⁴Lama ua kele yishe ua Aminandambe, Aminandambe yishe ua Nashone, na Nashone yishe ua Salmone. ⁵Salmone ua kele yishe ua Mbouaze kuli Lahave, Mbouaze yishe ua Ombeti kuli Lute, Ombeti yishe ua Yese. ⁶Yese ua kele yishe ua Muene Ndaviti. Ndaviti ua kele yishe ua Solomone kuli mukanjivo ua Uliya.⁷Solomone ua kele yishe ua Lehomboame, Lehomboame yishe ua Ambiya, Ambiya yishe ua Asa. ⁸Asa ua kele yishe ua yehoshafate, Yehoshafate yishe ua Yolame, na Yolame yikeye ua ku mushovo ua Uziya.⁹Uziya ua kele yishe ua Yotame, Yotame yishe ua Ahaze, Ahaze yishe ua Hezekiya. ¹⁰Hezekiya ua kele yishe ua Manase, Manase yishe ua Amone, na Amone yishe ua Yosiya. ¹¹Yosiya ua kele ua ku mushovo ua Yekoniya na vamunayina ku ntcimbu ya ku va kuata ku Mbambilone.¹²Kunima ya ku vakuata ku Mbambilone, Yekoniya ua kele yishe ua Sheyaletete, Sheyaletete ua kele ua ku mushovo ua Zelumbambele. ¹³Zelumbambele ua kele yishe ua Ambiyute, Ambiyute yishe ua Eliyakimi, na Eliyakimi yishe ua Azole. ¹⁴Azole ua kele yishe ua Zandoke, Zandoke yishe ua Akimi, na Akimi yishe ua Elyundu.¹⁵Elyundu ua kele yishe ua Eliyazale, Eliyazale yishe ua Mathane, na Mathane yishe ua Yakomba. ¹⁶Yakomba ua kele yishe ua Yosefe lyala lya Maliya, ku lya uye Yesu ua themukilile, uye ua kutumbula Kilistu. ¹⁷Ku mushovo uoshe ua kutunda kuli Avilahama na kuli Ndaviti kua kele likumi na yiuana lya mishovo, kutunda kuli Ndaviti na kuheta ku ku vakuata ku Mbambilone likumi na yiuana lya mishovo, na ku tunda ku ku vakuata ku Mbambilone na ku li Kilistu likumi na yiuana lya mishovo.

¹⁸Kuthemuka kua Yesu Kilistu kua yombolokele mungila eyi. Vayina vendi, Maliya, va mulamenene kuambata Yosefe, vuno kulutue va ku kele kumulika, va ku mu uanene na ku kala na mivila yivali yaku Mpundhi Yakuyela. ¹⁹Vuno Yosefe, lyala lyendi, ua kele lyala ua vungulu keho kayonguele voshe shaule mukentu uendi, ngocho endi ua yonguele ku muvyana mu vushueke.²⁰Ngue yendi ua thinganyekele ku vyuma evi, na kangelu ua Muene yombolokele kuli yikeye munjodhi, na ku handeka nguendi, "Yoshefe muna Ndaviti, keti ukale na lyova ku tambula Maliya ngue muka njivo yove, muomu umo uye ali muimo yikeye ua kutunda ku Mpundhi Yakuyela. ²¹Endi aka thema muna mukuenje, keho muka mutumbula lidhina lyendi Yesu, muomu endi akovola vantu vendi ku milonga yavo."²²Mualolo vyoshe evi vya yombolokele linga chikale ngechiye chiye cha na handekele Muene hali kapolofeto, na ku handeka nguendi, ²³"Taleni, muna mukentu uye kanda ali mona na lyala, keho va ka muluka lidhina lyendi Yimanuele" - nkumbu yalyo, "Kalunga ali netu."²⁴Yosefe ua hindukile ku tulo na ku panga viye vya muishikile kangelu ua Muene, keho endi ua mutambuile ngue muka njivo yendi. ²⁵Vuno endi ka mu muene noho na themene muna mu mala. Keho endi ua mulukile lidhina lyendi Yesu.

2

¹Kunima yesu na themukile mu Mbetelehema mu Yundeya mu matangua a Helonde Muene, taleni vaka mana vatundile kuvukilo vua litangua na ku heta mu Yelusalema na ku handeka nguavo, ²"Kuiko ali uye yi vana theme Muene ua va Yundeya? Muomu tuna mono ntanga ntanga yendi yitunda kuvu kilo ua litangua keho tunenja linga tua ku mulemethe yikeye." ³Muye Muene Helonde ua vya vuile evi, endi ua dheyele, na vaka Yelusalema voshe vakele hamo lika na yikeye. ⁴Keho Helonde ua thanene voshe hamo lika na vakuluntu va va sasendote na vaka kuthona ha kati ka vantu vaye, keho endi ua vehuile vakevo nguendi, "Kuiko aka thema Kilistu?" ⁵Va handekele kuli yikeye nguavo, "Mu Mbetelehema mu Yundeya, muomu ngechiye vana thono hali kapolofeto nguendi, ⁶Vuno eni, va Mbetelehema, mu chifuti cha Yundeya, keti ua mundende hakati kava ka kushika mu Yundeya, muomu kuli yove kukenja umo uye aka shika, uye aka kala kutakametha vantu vange va Yisaleli."⁷Keho Helonde ua vathanene vaka mana vaye muvu shueke ua va konkele nguendi ntcimbu yika ntanga ntanga yiye yina yombolokele. ⁸Keho ua va tumine ku Mbetelema, na ku handeka nguendi, "Kayeni na ku thetela muachili ka mbututu uye. Muye mo mu kamu uana mua ku nji leke ko nange lalo linga nja kuye na ku mulemethe yikeye."⁹Kunima omo vovuile lijui lya Muene, va yile mungila yavo, taleni ntanga - ntanga yiye va yi muene kuvukilo vua litangua ya va tuamenene kulutue lyavo noho yedhile na kuimana haye ha kele ka mbututu. ¹⁰Muye muva muene ntanga ntanga, va yolelele na ku yolela kua kama.¹¹Keho va kovelele munjivo va muene kambututu nava yina Maliya. Va tcikamene na ku mulemetha yikeye. Va dhituile vitenga vyavo na ku muhana vuana vuavo yikeye livue lya vunchele na vihamba vya ku tcimika na nevi vya ku vuava. ¹²Kalunga ua va nanguile vakevo munjodhi keti va hiluke ku li Helonde, ngocho va yile ku chifuti chavo mungila yeka.¹³Kunima omo vana yile, na kangelu ua Muene ua yombokelele kuli Yosefe mu njodhi na ku handeka nguendi, "Katuka, tambula ka mbututu na va yina, na ku teuela ku Yingito. Tumama kuye noho nji ka kuleka, muomu Helonde aka thetela kambututu ku mu tcihya yikeye." ¹⁴Vutciki vuye Yosefe ua katukile na ku tambula kambututu na va yina na ku ya ku Yingito. ¹⁵Endi ua ka kele kuye noho ha kutca kua Helonde. Linga vikale ngechiye vika viye vya na handekele Muene ku hitila muli vapolofeto na handekele nguendi, "Munange nja

muthanene ku Yingito."¹⁶Keho Helonde, muye mua muene ngechiye vaka mana vana mukuithi, ua kele na vukalu. Endi ua tumine na kutcihya tumbututu tua tumala tuye tuakele mu Mbetelema na ku membo a mandende vaye vakele na myaka yivali na ku sheleletha, kushuama ku ntcimbu yiye endi ua va konkele vaka mana.¹⁷Keho ua vi puithilemo viye vya na handendekele kapolofeto Yelemya, na handeka nguendi,¹⁸"Vovuile lijui lya mu Lama, kulila na ku linyenyenga kua kama, Lakele alilila vana vendi, keho endi ketavele va mu holuethe, muomu vahiko."¹⁹Muye Helonde ua tcile, taleni, na kangelu ua Muene ua yombolokele mu njodhi ku li Yosefe mu Yingito na ku handeka nguendi,²⁰"Katuka na ku tambula ka mbututu na va yina na ku ya ku chifuti cha Yisaleli, muomu vaye vathetelele muono ua kambututu va na tci."²¹Yosefe ua katukile, ua tambuile kambututu na va yina, keho vayile ku chifuti cha Yisaleli.²²Vuno muye uo vuile nguavo Alekelau na hingi ku Yundeya mu muhela ua yishe Helonde, endi uo vuile lyova lya kuya kuye. Kunima Kalunga ua nanguile ku njodhi, endi ua hilukile kuimbo lya Ngalileya²³keho uedhile na ku kala muimbo lyakama lya ku tambula Nazaleta. Linga chi kale ngechiye chiva handekele hali kapolofeto, ngechiye endi vaka mutumbula muka Nazaleta.

3¹Ku matangua aye Youano mu ka kumbuitika ue dhile na kuambulula mulimbalanda lya ngocho lya Yundeya,²"Tengulukeni, muomu vumuene vua muilu vuli muhyehi." Muomu ou yikeye ua handekele nguendi, "Na lijui lya muka kutambeka mulimbalanda lya ngocho, 'Vuayetheni ngila ya Muene, vuayetheni ngila yendi.'"⁴Mualolo Youano vavenya ua kele na vidhala vua maka a ngamelu na muiva ua chikanda mu mbunda yendi. Vya kulya vyendi vya kele vimbimba na vuki vua mu muthenge.⁵Keho Yelusalema, Yundeya yoshe, na ku membo oshe amandende na chifuti choshe cha lihata na Ndonga ya Yondau ua yile hanja kuli yikeye.⁶Va va mbuitikile ku li yikeye mu Ndonga ya Yondau, mu ku litavela milonga yavo.⁷Vuno muye mua muene va Faliseo na va Sanduseo va vengi vedhile kuli yikeye mu ku va mbuitika, endi ua handekele kuli vakevo nguendi, "Eni mbuto ya mambuambua, yiya na mi nangula kuteua vukalu vuye vukenja ndi?" Ngocho vene yimeni vushuka uye vuna vuayela kuli tengulula.⁹Keti mu livange ku lileka yeni vavenya, "Tuli na tata yetu Avilahama." Muomu njina handeka kuli yeni ngechiye Kalunga atha ku shitula vana va Avilahama nambe kumavue ano.¹⁰Keho mualolo vene ngimbu va na yi kambeka laya ha midhi ya viti. Ngocho vene chiti choshe kochimi vy

¹¹Ange chili nji mi mbuitika mu mema ku muetha ku tenguluka kua vimbunge. Vuno uye akenja kunima yange na nji tuvakana kundhili nambe vi nkuaku vyendi ko nji ka vyatha ku vyambata. Yikeye aka mi mbuitika mu Mpundhi Yakuyela na mu tuhya.¹²Sheua yendi yi li mulivoko lyendi aka pekula nalyo mua chili ha chiyungulo chendi keho tiliku yendi aka yihinguilila mu chishete. Vuno muyungu aka u tcimika na tuhya vaye ko ve kudhima."¹³Keho Yesu ua tundile ku Ngalileya ue dhile kuli Youano ku Yolondau linga amu mbuitike.¹⁴Vuno Youano ua yonguele ku muvyana yikeye, na ku handeka nguendi, "Njina vuayela kunji mbuitika kuli yove, keho uli na kuinja kulyange ndi?"¹⁵Yesu ua kuanyene na ku handeka kuli yikeye nguendi, "Nji tave mualolo, muomu cha chingulu linga tupuithe mo vyoshe vya vingulu." Keho Youano ua mutavele yikeye.¹⁶Kunima endi vana mu mbuitika, Yesu ua tuntukile mumema vuathi vuathi, keho taleni, na lilu lya shokolokele kuli yikeye. Endi ua muene Mpundhi ya Kalunga ya shelelele ngue nkuti na ku tulila hali yikeye.¹⁷Taleni, lijui lyandile muilu na ku handeka ngualyo, "Ou yikeye Munange yinja yongola. Ua njiya ku mbunge."

4

¹Keho Mpundhi ya tualele Yesu mulimbalanda lya ngocho linga va ka muetheke kuli Satana.²Muye mua likelelelele kulya matangua makumi auana na matciki makumi auana, ua kele na njala.³Muka kuetheka uedhile na ku handeka kuli yikeye nguendi, "Nga u Muna Kalunga, panga livue likale mbolo."⁴Vuno Yesu ua kuanyene na ku handeka kuli yikeye nguendi, "Va na thono nguavo, 'Muntu ka kovoka ku mbolo lika, vuno ku nkala lijui liye litunda mu mukana ka Kalunga.'"⁵Keho Satana ua mu tualele yikeye kunjivo Yakuyela kuimbo lyakama na ku muhaka kuilu lya ka nchongua ka tembele,⁶na ku handeka kuli yikeye nguendi, "Nga u Muna Kalunga, lyumbile yove vavenya hantci, muomu vana thono nguavo, 'Endi aka leka tungelu tuendi mu ku kuovola yove,' Keho, 'Linga vaka kuambate ha mavoko avo, ngechiye keti uka punduke myanja yove halivue.'"⁷Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Vana thono lalo nguavo, 'Keti uka muetheke Muene Kalunga kove.'"⁸Lalo, Satana ua mutualele kuilu lya mukinya na ku muleketha yikeye vu Muene vuoshe vua hantci hamo lika na vungulu uavo.⁹Endi ua handekele kuli yikeye nguendi, "Vyuma vyoshe evi nji ka ku hana vyo, nga uka tcikama na ku nji lemetha."¹⁰Keho Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Tunda kuno, Satana! Muomu vana thono nguavo, 'Uka lemetha Muene Kalunga kove, na ku pangela yikeye lika.'"¹¹Keho Satana ua muthile, keho taleni, tungelu vedhile na ku mu pangela yikeye.¹²Muye Yesu uo vuile ngechiye Youano vana muhake mu kamenga, endi ua yile ku Ngalileya.¹³Ua tundile ku Nazaleta keho ua yile na ku ka tumama ku Kapenama, kuye ku Kalunga ndonga ku Ngalileya kuimbo lya Zembulone na Nafutali.¹⁴Evi vina yombolokele ku puitha viye viva handekele kuli ka polofeto Yisaya nguendi,¹⁵"Chifuti cha Zembulone na chifuti cha Nafutali, kulutue lya Kalunga ndonga, kuilu lya Yolondau, Ngalileya ya vaka Vifuti!"¹⁶Vantu vaye va kele mu muthithi vamuene mutangeko ua kama, na kuli voshe vaye vakele ku membo amandende na muthithimba ua kutca, hali vakevo ha shitukile mutangeko."¹⁷Kuntcimbu yiye Yesu ua shangumukile kuambulula na ku handeka nguendi, "Litengululeni, muomu vumuene vua muilu vuli muhyehi."¹⁸Ngue uendanganene kumukulo ua Kalunga ndonga ya Ngalileya, endi uamuene vamunayina vavali, Simone ua luka Petulu, na Anduleu munayina ua lyala, va kutile manda avo mu Kalunga ndonga, muomu vakele vaka kukuata vantci.¹⁹Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Yinjeni, nji shuameni, keho nji ka mihaka vaka kukuata vantu."²⁰Hantcimbu yiye vene vathile manda avo na ku mushuama yikeye.²¹Ngue Yesu ua yile ngocho kuye uamuene vamunayina vavali vamo, Tyango vana vavamala va

Zembende na Youano munayina ua lyala. Vakele muvuato hamo lika na Zembende yishe yavo mu ku vuayetha manda avo. Ua va thanene vakevo, ²²keho haye vene vathile vuato na yishe yavo na ku mushuama yikeye. ²³Yesu uayile ku Ngalileya yoshe, ua longethele mu vi thinangonga vyavo, ua mbuluile mudhimbu ua chili ua vu Muene na ku kanguitha ku nkala mavedhi hakati ka vantu. ²⁴Na mudhimbu uendi ua yile hanja ku chifuti cha Siliya yoshe, keho na vantu va mu nehelele kuli yikeye voshe vaye vayandele ku mavedhi na ku vavala, vaye yuva yandethele mpundhi yaku vihya, na vaka vikeka, na vaka tulepa. Yesu ua va kanguithile vakevo. ²⁵Mbunga yakama ya mushuamene yikeye ku Ngalileya, na Ndekapolise, Yelusalema na ku Yundeya, na kulutue lya Yolondau.

5

¹Muye Yesu uamuene mbunga, uayile ku mukinya. Muye mua tumamene hantci, na vandonge vendi vedhile kuli yikeye. ²Ua shamene kanua kendi na ku valeka vakevo, ua handekele nguendi, ³"Vavedhuka vaye vana hutua mu mpundhi, muomu vyavo vili mu vumuene vua muilu. ⁴Vavedhuka vaye voshe valila, muomu vaka vaholuetha. ⁵Vavedhuka vaye vaka kuli kehetha, muomu vaka hinga vya hantci. ⁶Vavedhuka voshe vaye vali nanjala na lihuila lya vungulu, muomu vaka shula. ⁷Vavedhuka voshe vaye vali na ngodhi yakama, muomu vaka tambula ngodhi. ⁸Vavedhuka vaka vimbunge vya ku toka, muomu vaka mona Kalunga. ⁹Vavedhuka vaye vaka kupanga chivovo, muomu vaka va tumbula vana vaKalunga. ¹⁰Vadhuka vaye voshe vova yandetha muomu lya vipanga vya vungulu, muomu vumuene vuavo vuli muilu. ¹¹"Vaku vedhuka yeni muye vantu vaka mituka na ku miyandetha na ku handeka vyuma vyoshe vya ku vihya muomu lya vipanga vyange. ¹²Yoleleni na ku shangala, muomu ku uana kueni kua kama kuli muilu. Muomu mungila eyi vantu vayandethele kapolofeto ua kele kulutue lyeni. ¹³"Yeni mukele ua hano hantci. vuno nga kutovala kuna tundu mo mukele, vati uka panga linga uka tovale lalo? Ko uka kala lalo ua chili kuvanga vaka umbila kuti keho vantu vaka ulyatangela na myanja. ¹⁴Muna kala mutangeko ua hantci. Limbo lyakama liye li vana haka kumukinya keti koli katha kushueketha. ¹⁵Ndi vantu veku tangeka lambi na ku yihaka muinthe lya chihele, vuno uyihake helu lya tafula, keho linga yitangeke ku nkala uoshe ali munjivo. ¹⁶Linga lambi yitangeke kumesho a vantu mu ngila yiye ngechiye vamone vipanga vyove vya chili na ku shangala Yishe ueni uye ua muilu. ¹⁷"Keti muthinganyeke ngechiye nje dhile mu ku viyitha mashiko ndi vya vupolofeto. Ko njedhile ku viyitha vikevyo, vuno ku puitha mo akeuo. ¹⁸Muomu vungulu nji handeka kuli yeni ngechiye noho melu na hantci vina hiti, ku majui amandende ndi ku majui alishiko koku ka tundu kandaka kandende, nambe vyuma vyoshe vika heta mo. ¹⁹Ngocho vene nkala uoshe apokola limo lya majui a lishiko eli na ku longetha vakuvavo kupanga ngocho, va ka mutumbula ua mundende mu vumuene vua muilu. Vuno vaye uoshe vaka ashuama na ku vilongetha vakevo va ka va tumbula vakama mu vumuene vua muilu. ²⁰Muomu nji na handeka kuli yeni ngechiye nguange mpano vungulu vueni vuka tuvakane vungulu vua va ka kuthona na va Faliseo, na hamo hahi muka kovela mu vumuene ua muilu. ²¹"Munovuile ngechiye va chi handekele kuli vakevo kuncimbu ya vashukulu vetu nguavo, 'Keti uka tcihye,' keho, 'Nkala uoshe atcihya vaka muhaka ku chipangulo.' ²²Vuno nji handeka neni ngechiye nkala voshe uye ali na vukalu na munayina ua lyala vaka muhaka ku chipangulo; keho uye uoshe a handeka kuli muna yina ua lyala nguendi, 'Muntu ua kuvihya!' vaka muhana ku mbunga; na uye uoshe a handeka nguendi, 'Ove litha!' vaka mumbila mu tuhya. ²³Ngocho vene nga uka likombeleya vuana vuove ku muyombo, keho haye vene ngechiye thinganyeka munanoko ua lyala uye ua kuviyithile yove, ²⁴ethela vuana kuye kulutue lya muyombo, keho na kuya mungila yove. Ha kulivanga kalihambe na munanoko ua lyala, keho yinja na ku hana vuana vuove. ²⁵Lichele na muka chidhindo chove ntcimbu u chili nendi mungila, ndi ku teua muka cbidhindo chove aka kutuala kuli vaka kupangula, keho muka kupangula aka kuhana kuli muka kunyunga, keho aka kumbila mu kamenga. ²⁶Vungulu nji handeka kuli yeni nguange, ko muka tuhuka mo muye noho muna fuete vimbongo vyove vua ku manethela. ²⁷Mu novu ngechiye va handekele nguavo, 'Keti uka pange vukuidhi. ²⁸Vuno nji handeka kuli yeni nguange ngechiye nkala umo uye atala mukentu na lishungu kunima yendi na panga laya vukuidhi hamolika nendi mu mbunge yendi. ²⁹Nga lisho lyove lya chilyo li ku yandetha, litundithe mo. Muomu china ku vuahela linga chimo cha mbaluvuila yove linga yika dhimbale ngechiye muvila uove uoshe vaka umbile mutuhya. ³⁰Nga livoko lyove lya chilyo liku yandetha, livatule ko na ku lyumbila. Muomu china ku vuahela ngechiye chimo cha mbaluvuila yamuvila uove linga chidhimbale ngechiye muvila uove uoshe uka ya mu tuhya. ³¹Va handekele lalo nguavo, 'Uye uoshe avyana mukentu uendi, yikeye amu hane mukanda ua ku tcihya vulo.' ³²Vuno njina handeka kuli yeni ngechiye nguange nkala uoshe avyana mukentu uendi, kuvanga omo vukuidhi, amu pangetha chikuidhi. Uye uoshe aka muambata mukentu ou kunima yo va na muvyana na panga vukuidhi. ³³Mu novu lalo, ngechiye va handekele ku ntcimbu ya vashukulu vetu, 'Keti uli thinge vishaki, vuno uka panga kumesho a Muene evi vyuna pangethele. ³⁴Vuno nji handeka kuli yeni nguange, keti muka lithinge, nambe vya muilu, muomu vukeyuo vumuene vua Kalunga; ³⁵ndi vya hantci, muomu vikevyo vilyatelo vya myanja yendi; ndi vya Yelusalema, likelyo limbo lyakama lya Muene. ³⁶Nambe ulithinge na mutue uove, muomu ko katha kutoketha ndi kulavetha lunkambu lumu. ³⁷Vuno vihandeka vyeni vikale ngechiye 'mukemuo, mukemuo,' ndi 'Kuahi, kuahi.' Muomu vyoshe vituvakana evi vitunda ku milonga. ³⁸"Munovu ngechiye va handekele nguavo, 'Lisho na lisho, keho lidho na lidho.' ³⁹Vuno nji handeka kuli yeni nguange, keti muka vyane umo uye ali na milonga. Vuno uoshe aku pupa kuchimbange lya chilyo, mutenguluile lalo aku pupa kuchimbange chikuavo. ⁴⁰Nga umo ayongola ku handeka nove aku akulombe chikoveyo chove, ngechiye muntu uye muhane lalo chiveyo chikuavo. ⁴¹Uye uoshe aku thindikiya kuvulahe vua chimo kaye nendi mu vulahe vua vivali. ⁴²Hana ku nkala umo uye akulomba, keho keti uka mutalekethe nima kuli uye uoshe ayongola ku lombi. ⁴³"Muovule ngechiye va handekele nguavo, 'Una pande kuyongola muka lihata lyove na kudhinda muka chidhindo chove.' ⁴⁴Vuno nji handeka kulyeni nguange, yongola vaka

chidhindo chove na kulomba kuli vaye vaku yandetha,⁴⁵Ngechiye muka kala vana va Yisho uye ua muilu. Muomu yikeye ue kutuhitha litangua lyendi ku vaka ku vihya na vaka kuvuaha, na ku noketha nyondhi ku li vaka kuvuaha na va ka ku vihya.⁴⁶Muomu nga uyongola vaye va kuyongola yove, vika uka uana mo? Nambe vaka lithimu mukemuo veku panga vyuma vimo ndi? ⁴⁷Nga umeneka vamuna noko, vika uka panga kuli vaye vakuavo cho? Ketu nambe vaka Vifuti vapanga vyuma vimo ndi? ⁴⁸Ngocho vene muna pande kukala vaku vuaha, ngue Yisho ueni ua muilu ua vungulu.

6

¹"Dhangameni ngechiye kuteua mu ka pange vungulu vuenu kumesho a vantu linga va mi mone, ndi keti mu ka uane chidhangametho kuli Yisho yenu uye ali muilu. ²Ngocho vene muye uhana vimo, keti uli hametbe kumesho ove vavenya ngue mu ve kupanga vaka vishaki mu vi thinangonga na mu vingila, ngechiye linga va va shangale vantu. Vungulu nji handeka kulyeni nguange, vana tambula fueto yavo mu kushula. ³Vuno muye mu hana vimo kuli Kalunga, livoko lyove lya chimoshue keti lidhivuke evi lipanga livoko lyove lya chilyo. ⁴Ngechiye kuhana kuove kukale mu vu shueke. Kehu Yisho yikeye uye ue kumona mu vu shueke aka ku hana fueto yove. ⁵"Muye mulomba, keti mukale ngue vaka vishaki, muomu va yongola na kulomba mu vi thinangonga na mu vi mbango vya ngila ngechiye vantu va va mone. Mu vungulu nji ka handeka kulyeni nguange muna tambula vuana vuavo. ⁶Vuno, muye mulomba, kovelenu mu vinjivo vyenu. Shokeni vikolo na ku lombha kuli Yisho ueni, uye ali mu vu shueke. Kehu Yisho yenu uye ue kumona mu vu shueke aka mivfueta. ⁷Muye mu lombha, keti mu hilukile- hilukile mo ngue vaka vifuti ve ku panga, muomu va thinganyeka ngechiye va ka vovue omo majui avo amengi. ⁸Ngocho vene, keti mukale ngue vakevo, muomu Yisho yenu na dhivuka vyuma vika muyongola kulomba kuli yikeye. ⁹Ngocho vene lombeni ngechiye: "Tata uetu uli muilu, linga lidhina lyove vali thingimiki ngue ua Kuyela. ¹⁰"Vu Muene vuove vuinje. Linga chidhango chove va chipange hano hantci ngue chili muilu. ¹¹Tu hane mbolo ya litangua lya lelo. ¹²Tuethela ku makongo etu ngue yetu lalo tu nethela va ka makongo etu. ¹³Keti utu tuamene ku vyetheko, vuno tuovole kuli umo muka milonga. ¹⁴Muomu nga ue chela vantu ku milonga yavo, Yishe yenu ua muilu aka myechela yenu lalo. ¹⁵Vuno nga ku mu kechela vaka milonga, nambe Yisho yenu ka ka myechela milonga yenu. ¹⁶"Muye mu likela kulya, keti mukale chihanga cha vuthiua ngue vaka vishaki vapanga, muomu vakevo va vihitha vihanga vyavo ngechiye vantu va va mone nguavo vana likela kulya mu vungulu nji handeka kuli yenu nguange, va na tambula laya chidhangametho chavo mu ku shula. ¹⁷Vuno eni, muye mu likela kulya, kuita madhi ku mutue uove na ku tana ku mesho ove ¹⁸ngechiye eni linga vantu va ku mone nguavo una likela kulya, vuno Yisho yenu lika uye ali mu vushueke; kehu Yisho yenu uye a mona mu vushueke aka kufueta. ¹⁹"Keti muli lundikile yenu vavenya vufuko hantci, hano tuntembulu na nkalaue ve ku vulya, kehu kuye vaka kupanja va pokola na ku panja. ²⁰Vuno, lilundikile yenu vavenya vufuko vuli muilu, nambe nkalaue ku va ka vu vihitha, kehu kuye va ka kupanja ku va katha ku pokola na ku panja. ²¹Muomu kuye kua kala vufuko vuenu, kuke ku lalo ku ka kala vimbunge vyenu. ²²Lisho likelyo mutangeko ua muvila. Ngocho vene, nga lisho lyove lya chili, na muvila uove uoshe una shulu na mutangeko. ²³Vuno nga lisho lyove lya kuvihya, na muvila uove uoshe una shulu na muthithi. Ngocho vene, nga mutangeko uye uli mukati una kala muthithi, vati ku hama kua muthithi uye! ²⁴Naumo uahi apangela vamyene va vali, muomu endi aka dhinda ho umo na ku yongola ho mukuavo, ndi aka yongola ho umo na ku dhinda mukuavo. Ku mu katha kupangela Kalunga na vufuko. ²⁵Ngocho vene nji na handeka kuli yenu nguange, Ketu mume vimbunge vyenu omo lya muono ueni, vika mu kalya ndi vika mu kanua; ndi vya ku mivila, vika mu kadhala. Muomu muono una tuvakana kulya, na muvila utuvakana vidhala ndi? ²⁶Talenu tudhila va muilu. Ku ve ku kuna ndi kutya ndi ku kunguiya mu vishete, vuno Yisho yenu ua muilu ue ku va litha vakevo. Eni ku mua va tuvakanene vakevo ndi? ²⁷Kehu yiya hakati keni oma mbunge avuedhelela ku vu lahe vua muono uendi? ²⁸Vika mumina vimbunge omo vidhala? thinganyekeni muila ua mu muthenge, na vika ue ku kula. Ku ue kupanga, kehu ku ue ku lidhengela vintanga. ²⁹Vuno nji na handeka neni nguange, nambe Solomone mu vungulu vuendi vuoshe ka dhalele ngue umo ua vino. ³⁰Nga muila ua mu muthenge uli lelo lika kehu yimene va umbila mu choto, nga Kalunga au dhaleka ngechiye, ka ka tuvakana ku mi dhaleka yenu ndi? Eni vaka lutcelelo lua lundende? ³¹Ngocho vene keti mu kome vimbunge vyenu na ku handeka nguenu, 'Vika mukalya?' ndi 'Vika mu ka nua?' ndi 'Vidhala vitu kadhala?' ³²Muomu vyuma vyoshe vaka Vifuti veku viyongola, kehu Yisho yenu ua muilu na dhivuka ngechiye vimu yongola vene. ³³Vuno yongola vumuene na vungulu, kehu vyuma vyoshe evi vaka mihana vyo. ³⁴Ngocho vene, keti mume vimbunge ku litangua lya yimene, muomu litangua lya yimene li ku mina alyo vavenya. Kayando kana li puitha litangua lyalyo vavenya.

7

¹"Keti muka pangule, kehu nove lalo va ka kupangula. ²Muomu na chipangulo chiye mu pangula nacho, va ka mi pangula nacho, kehu na chetheko chiye muetheka nacho, vaka chetheka kulyeni. ³Vika umona ka chishuakuta kali halisho lya munanoko ua lyala, vuno mukambo uli mulisho lyove ku uka thinganyeka ndi? ⁴Umba uka handeka kuli vamunanoko nguove, 'Yimana ngocho nji tambule kachishualukuta mulisho lyove,' kehu tala muuli mukambo mulisho lyove? ⁵Eni vaka kulihaka vyo! Ha kulivanga tambula kamukambo kali mulisho lyove, kehu uka mone muachili kutunditha kachishulukuta kali mu lisho lya munanoko. ⁶Chiye cha ku yela keti mu chihane ku tutali, kehu vimbaluvila vyenu keti mu vyumbile ku vingulu. kuteua vaka vi lyate na vilyate nanyanja yavo, kehu ku tenguluka na ku mi thanyona. ⁷"Lombeni, kehu vaka mihana vyo. Theteleni, kehu muka uana. Ngongoleni, kehu vaka mishokoluela. ⁸Muomu nkala uoshe uye a lombha, aka tambula; nkala uoshe athetela, aka uana; kehu kuli muntu uye angongola, vaka kushokoluela. ⁹Ndi yiya umo ueni, nga munendi ua lyala amu lombha mbolo, linga amu hane livue ndi? ¹⁰Ndi nga amulomba yintci, linga aka muhane

linoka ndi?¹¹ Ngocho vene, nga eni mu vaka milonga muna dhivuka ku hana ngocho vya chili ku vana veni, Yisho yeni ua muilu ka katuvakana muakama ku mihana vyuma vya chili kuli voshe vaye vamulomba ndi? ¹² Ngocho vene, vyuma vyoshe mu yongola vantu vami pangelevyo, muna pande lalo ku vipanga kuli vakevo, muomu akeo mashiko na vupolofeto. ¹³ Koveloni mu chikolo cha chindende. Muomu chikolo chakama na ngila yakuhama yikeyo ngila ya ku tuala ku kutca, keho vantu vavengi vaka kovala mo. ¹⁴ Vuno na chikolo chachindende na yikeyo ngila ya kukola ngechiye yituala ku muono, keho kuye va vandende vaka yiuana. ¹⁵ Dhangameni kuli vapolofeto va vishaki, vaye vakenja kuli yeni mu vidhala vya vinjui vuno mukati vana kala vinkuidhi vaka ku kuata. ¹⁶ Uka vamuena ku vushuka vuavo. Vantu ve kuhela vushuka ua vinyu ku vimbimbo ndi vushuka ua mukuyu ku chiti cha mungu ndi? ¹⁷ Ngechiye vene chiti choshe cha chili chima vushuka ua chili, vuno chiti chaku vihya chima vushuka ua ku vihya. ¹⁸ Chiti cha chili ko chatha kuima vushuka ua ku vihya, ndi chiti cha ku vihya chima vushuka ua chili. ¹⁹ Nkala chiti chiye ko che kuima vushuka ua chili va ka chiteta na ku chumbila mu tuhya. ²⁰ Ngocho vene, uka vamuena ku vushuka uavo. ²¹ Ketu nkala umo uye a handeka kuli yange nguendi, 'Muene, Muene,' Aka kovala mu vumuene ua muilu, vuno kuli vaye vapanga chidhango cha Tata uye ali muilu. ²² Vantu vavengi vaka handeka kuli yange ku litangua liye nguavo, 'Muene, Muene, ko tua tua polofetelele mu lidhina lyove, mu lidhina lyove ku tua tundithile vimpundhi vya kuvihya, na mu lidhina lyove tua pangele vikomoketho vya vingi?' ²³ Kehu nji ka kuanya kuli vakevo nguange, 'Ko nji mudhivuka eni! Tundeni kuli yange, eni vaka kupanga vya kuvihya!' ²⁴ Ngocho vene, nkala uoshe uye ovua majui ange na ku a thingimika aka kala ngue muntu uye ua ku dhangama uye atunga njivo yendi ha livue. ²⁵ Kehu nyondhi yedhile, na livadhi lyedhile, keho na mpundhi yedhile na kupupa ha njivo yiye, vuno koya lundumukile hantci, muomu luvula luayo lua kele ha livue. ²⁶ Vuno nkala uoshe uye ovua majui ange keho endi ka shuama aka kala ngue lyala ua ku heva uye ua tungile njivo yendi ha musheke. ²⁷ Na nyondhi ya nokele, na livadhi lyedhile na mpundhi ya pupile vya lundumukile keho ya mbndukile hantci, na ku mbanduka kuayo ya vihile muakama. ²⁸ Kehu vya kele ngechiye muye Yesu ua manethele kuhandeka majui aa, na mbunga ya komokele ku vilongetha vyendi, ²⁹ Muomu ua va lekele ngue umo uye ua kele na ndhili keho keti ngue vaka kuthona vavo.

8

¹ Muye Yesu ua shelelele ku mukinya, mbunga yakama ya mu shuamene yikeye. ² Taleni, muka vikeka ue dhile kuli yikeye keho ua tcikamene kumesho endi na ku handeka nguendi, "Muene, nga una yongola, uka nji toketha." ³ Yesu uoluele livoko lyendi na ku mukuata yikeye, ua handekele nguendi, "Nji na yongola. Kutoka vene. Haye vene ua tokele ku vikeka. ⁴ Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Tala ngechiye keti uka vihandeke ku nkala muntu. Kaye mungila yove, kali lekehethe yove vavenya kuli va sasendote, muomu lya vumbangi kuli vakevo." ⁵ Muye ua kovelele mu Kapename, kuedhile mukandhita umo kuli yikeye, na ku mulomba yikeye ⁶ keho ua handekele nguendi, "Muene, ngamba yange nakotha kuimbo ali na vuvedhi ua kalepa keho ali na ku yanda muakama." ⁷ Kehu Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Nji kenja na ku muthaka yikeye." ⁸ Na mukuluntu ua vakandhita ua mukuanyene na ku handeka nguendi, "Muene, ange ko nji fuila linga ukovele munjivo yange ngechiye. Vuno handeka lika lijui keho ngamba yange aka kanguka. ⁹ Muomu ange lalo muntu uye ua kushuama ku vakuluntu, keho ange njili na vakandhita va kushuama kulyange. Nou nji handeka nendi umo, 'Kaye,' keho aya, kuli vamo vakuavo, 'Yinja,' keho enja, keho kuli ngamba yange, 'Panga evi,' keho ue ku vipanga evi." ¹⁰ Muye Yesu uovuile evi, ua komokele na ku handeka kuli voshe vaye va mushuamene yikeye nguendi, "Vungulu nji handeka kuli yeni nguange, na kumo kunja uanene umo ua kutcelela ngechiye kuahi mu Yisaleli. ¹¹ Nji mileka yeni nguange, vavengi vakenja kuvutkilo ua litangua na ku vuye tangua, keho vaka tumama hamolika na Avilahama, Yisake na Yakomba, mu vumuene vua muilu. ¹² Vuno na vana va vumuene vaka vombila ku muthithi, kuye kuka kala kulila na ku litakinya kumadho." ¹³ Yesu ua handekele kuli mukluntu ua vakandhita nguendi, "Kaye! Ngue mu una tcelela, ngocho linga va chipange muomu yove." Kehu na ngamba ua kangukile ngechiye ntcimbu yiye vene. ¹⁴ Muye Yesu ua hetele kunjivo ya Petulu, uamuene vayina mueno va Petulu vana kotha na ku vavala mathikathika. ¹⁵ Yesu ua mukuatele ku livoko lyendi, keho na mathika thika amuthile yikeye. Kehu ua katukile na ku mupangela yikeye. ¹⁶ Muye chinguedhi cha hetele, vantu va nehele kuli Yesu va vengi vaka vimpundhi vya kuvihya. Ua va tundithile vimpundhi na majui na ku kanguitha voshe vaye vakele na mavedhi. ¹⁷ Evi vya kele mu ku puitha viye viva handekele muli kapolofeto Yisaya, ua handekele nguendi, "Yikeye ua tambuile kuvavala kuetu na kuambata mavedhi etu." ¹⁸ Muye Yesu uamuene mbunga yina mudhengeleka yikeye, ueshikile kuya mu sinya lya Kalunga ndonga ya Ngalileya. ¹⁹ Kehu vaka kuthona vedhile kuli yikeye na ku handeka nguavo, "Mulongithi, nji ka kushuama nkala kuoshe ku kaya." ²⁰ Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Vambanje va li na vina, keho na tudhila va muilu vali na mashua, vuno Muna Muntu na yeneka ha kuthakatela mutue uendi." ²¹ Vamo va vandonge va handekele kuli yikeye nguavo, "Muene, ha kulivanga nji tavethele kuya na ku shitika tata uange." ²² Vuno Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Nji shuame, keho ethela vaka kutca linga vaka lishitike vavenya." ²³ Muye Yesu ua kovelele mu vuato, vandonge vendi va mu shuamene yikeye. ²⁴ Taleni, kuye kua shitukile mpundhi yakama mu Kalunga ndonga, ngechiye na vuato vua yonguele ku lifuikza na mankimba. Vuno Yesu ua kele mutulo. ²⁵ Na vandonge vendi vedhile kuli yikeye na ku muhindula yikeye, va handekele nguavo, "Tuovole, Muene; tuli na kutca!" ²⁶ Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Vika muli nalyova, eni va ka kutcelela kua kundende?" ²⁷ Kehu ua hindukile ua holuethile mpundhi na Kalunga ndonga. Kehu kuye kua kele kuholoka kua kama. Kehu vantu vaye vakomokele na ku handeka nguavo, "Muntu muka ou, ngechiye nambe mpundhi na Kalunga ndonga yimu shuame yikeye?" ²⁸ Muye Yesu na kuhetele ku sinya liye keho ku chifuti cha Ngandala, vamala vavali vaye vuya yandethele mpundhi ya kuvihya va liuanene nendi. Va tundile ku vihilo keho vakele na vukalu, ngechiye na umo uahi uathele kuhita

mungila yiye.²⁹ Taleni, vatambakenene na ku handeka nguavo, "Tuli na vika nove, ove Muna Kalunga? unenja na ku tuyandetha omo ntcimbu kanda yinje ndi?"³⁰ Mualolo hale navo kua kele vutanga vua vangulu vavengi, va kele na kulya.³¹ Na mpundhi yakuvihya ya mu lombele nguayo, "Nga utu tuhula, tu tume ngechiye mu vutanga vua vingulu." ³²Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Kayeni!" Na mpundhi ya kuvihya ya tuhukile na ku kovala mu vingulu; keho taleni, vingulu voshe va lupukile vuathi mu chingelenganya na muchishali cha Kalunga ndonga na kutca mu mema.³³ Vaye vaka kutakametha va teuele va yile kuimbo lyakama na kuambulula vyoshe vi vamuene vaka vimpundhi vya kuvihya.³⁴ Taleni, vaka membo oshe akama vedhile mu ku liuana na Yesu. Muye muva mumuene yikeye, va mulombeke linga atuhuke muimbo lyavo lya lindende.

9

¹Yesu ua kovelele mu vuato, ua yavukile, keho uedhile kuimbo lyendi lyakama.² Taleni, va munehelele yikeye muntu umo muka kalepa ua kothele ha muhela. Keha ha kumona kutcelela kuavo, Yesu ua handekele kuli muntu maka kalepa nguendi, "Munange, vyukilila. Milonga yove va na yechela."³ Taleni, vamo va ka kuthona vamo vali handekethele mu vimbunge vyavo vavenya nguavo, "Lyala ou a shaula." ⁴Yesu ua dhivukile vithinganyeka vyavo keho ua handekele nguendi, "Vika muthinganyekela vya ku vihya mu vimbunge vyeni?" ⁵Muomu cha chingulu ku handeka nguendi, 'Vana kuechela milonga yove,' ndi na ku handeka nguavo, 'Katuka na kuenda?' ⁶Vuno ngechiye mudhivuke ngechiye Muna Muntu ali na ndhili hano hantci kuechela milonga,..." ua handekele kuli muka kalepa, "Katuka, ambata muhela uove, keho kaye ku njivo yove."⁷ Keha na muntu ua katukile keho ua yile kunjivo yendi. ⁸Muye mbunga yamuene evi, vakele na lyova na ku shangala Kalunga, uye ua hanene ndhili yiye ku vantu. ⁹Ngue Yesu ua tu vakanene kuye, uamuene muntu ua kuluka Mateu na tumama ha ku tambula lithimu. Ua handekele kuli yikeye nguendi, "Nji shuame." Ua katukile na ku mushuama yikeye.¹⁰ Ngue Yesu mua tumamene mu kulya mu njivo, taleni, vavengi vaka ku tambula lithimu na vaka milonga vedhile keho va tumamene hamo lika na Yesu na vandonge vendi. ¹¹Muye va Faliseo vamuene viye va handekele kuli vandonge vendi nguavo, "Vika mulongithi ueni alya hamo lika na vaka lithimu na vaka milonga?"¹² Muye Yesu uo vuile evi, ua handekele nguendi, "Vantu va ka vukangule mu mivila kuva thetela chimbando, vaye lika va vavala." ¹³Vuno kayeni na ku lilongetha mana ano: 'Njili na liyango lya ngodhi keti chikombeleyo.' Muomu konjedhile mu ku thana va ka vungulu, vuno vaka milonga.¹⁴ Keha vandonge va Youano vedhile kuli yikeye na ku handeka nguavo, "Vika etu na vaFaliseo tue kuli kela kulya, vuno vandonge vove kuve kulikela kulya?" ¹⁵Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Vaka kuambata kuatha ku kala na vuthiua ntcimbu vavenya vulo achili navo ndi? Vuno matangua akenja omo va ka vatundithila vavenya vulo, keho voshe va ka likela kulya."¹⁶ Na umo uahi atongela chivando cha ntanga ya yiha ku vidhala vya laya, muomu chivando chiye china vuahela kudhikamo chika tavula vidhala, keho chihametha mbengua.¹⁷ Nambe vantu ve kuhaka vinyu vya kuvihya ko ku vilongela mu vinjeke vya chikanda cha laya, nga vapanga ngocho, na vinjeke vika vituika, na vinyu ya chikata yika vihya. Umba, va longela vinyu mu vinjeke vya viha, keho va vitakametha vyoshe."¹⁸ Omo Yesu ua handekele vyuma evi kuli vakevo, taleni, kuedhile umo muka kuhana lishiko, ua tcikamene kuli yikeye. Ua handekele nguendi, "Munange ua mukentu natci mualolo vene, vuno yinja ukambeke livoko lyove hali yikeye, keho akovoka." ¹⁹Keho Yesu ua katukile na ku mushuama yikeye, keho ngocho vapangele vandonge vendi.²⁰ Taleni, mukentu umo uye ua yandele myaka likumi na yivali vuvedhi ua kuhita maninga uedhile ku nima ya Yesu keho ua kuatele livoko ku mukundulo ua vidhala vyendi. ²¹Muomu yikeye ua handekele kuli yendi vavenya, "Nga nji kuata livoko lika ku vidhala vyendi nji ka kanguka." ²²Vuno Yesu ua tengulukile ua mumuene yikeye, na ku handeka nguendi, "Vyukilila muna mukentu, kutcelela kuove kuna ku kanguitha." Keha na mukentu ua kangukile ha ntcimbu yiye vene.²³ Muye Yesu uedhile munjivo ya muka kuthika, ua muene vaka kuthika malumbendo na mbunga ya kele na ku neha muyoyo, ²⁴Ua handekele nguendi, "Shondolokeni, muomu muna mukentu katcile, vuno ali mutulo." Vuno va muyolele na ku mushaula yikeye.²⁵ Muye mbunga va yituhithile hanja, ua kovelele munjivo ua mukuatele ku livoko muna mukentu ua hindukile. ²⁶Na mudhimbu ua vyuma evi ua lishandanganene kumembo oshe amandende.²⁷ Ngue Yesu ua tuvakanene kuye, tupuputua vavali vavala vamushuamene yikeye. Vatambakanene na ku handeka nguavo, "Tu vuile ko ngodhi, Muna Ndaviti!" ²⁸Muye Yesu uedhile ku njivo, tupuputua va vamala vedhile kuli yikeye. Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Muna tcelela ngechiye njatha ku vipanga evi ndi?" Va handekele kuli yikeye nguavo, "Mukemo, Muene."²⁹ Keha Yesu ua kambekela mavoko kumesho avo na ku handeka nguendi, "Linga vachipange kuli yeni kushuama ku kutcelela kueni," ³⁰keho mesho avo ashukile. Keha Yesu ua ve shikile na ku handeka navo nguendi, "Taleneni ngechiye na umo uahi avi dhivuka evi." ³¹Vuno vamnala vavali vayile hanja na ku tcimanetha mudhimbu ua vyuma evi muimbo liye lya lindende.³² Ngue vaye vamala vavali vayile, taleni, na lyala ua kuholoka kumpundhi ya ku vihya va munehele kuli Yesu.³³ Muye mpundhi yaku vihya yayi tuhithile mo, na muntu ua kuholoka ua handekele. Na mbunga ya komokele na kuhandeka nguavo, "Evi kanda tu vimone kumesho ava Yisaleli!" ³⁴Vuno va Faliseo va handekele nguavo, "Ue kuleka vimpundhi vya kuvihya, ue kutunditha vimpundi vya kuvihya."³⁵ Yesu ua hitanganene muaya membo akama na ku membo amandende. Ua longethele mu vithinangonga vyavo, ua mbuluile mudhimbu ua chili ua vumuene na ku kangukitha mavedhi oshe. ³⁶Muye mua muene mbunga, ua kele na ngodhi ya vakevo, muomu vakele mu vitanga na ku va dhembeleka. Va kele ngue vinjui va ku yeneka muka ku va takametha.³⁷ Yikeye ua handekele kuli vandonge vendi nguendi, "Na mbuto yili ya yingi, vuno vaka kupanga va vandende." ³⁸Ngodhi vene lombeni kuli Muene ua vimbuto, ngechiye linga aka tume vaka kupanga mu lihya lyendi."

10

¹Yesu ua thanene vandonge vendi likumi na vavali kumolika keho ua va hanene ndhili ya ku tunditha vimpundhi ya kuvihya vakevo, keho na ku va kanguitha ku mavedhi oshe. ²Mualolo madhina ava positolu vaye likumi na vavali. Ua kulivanga, Simone (Yikeye lalo ua kuluka Petulu), na Anduleu munayina; Tiango muna Zembende, na Youano munayina; ³Filipu na Mbatolomeu; Tomasi, na Mateu muka kutambula lithimu; Tiango muna Alefeu, na Tandeu; ⁴Simone ua ku kanana, na Yundasa Yisakalyota, uye ua muendele vungungu yikeye. ⁵Ava likumi na vavali Yesu ua va tumine. Ua ve shikile vakevo na ku handeka navo nguendi, "Keti muye ku mihela ya vaka vifuti, keho keti muka kovele mu membo aku Samaliya. ⁶Vuno kayeni ku vinjui va kudhimbala va ku njivo ya Yisaleli; ⁷keho ngue yeni muya, ambululeni na ku handeka ngueni, 'Na vumuene vua muilu vuli muhyehi. ⁸Kanguitheni vaka mavedhi, shituleni vaka kutca, toketheni vaka vikeka, na ku tuhula vaka vimpundhi vyaku vihya. Muna tambula ngocho, va haneni. ⁹Keti mu kambate mavue avunchele, livue lya kutoka, ndi livue lya kuvuaha mu miva yeni. ¹⁰Nambe mukompyo ua vungendhi vueni, ndi vikovelo vivali, ndi vinkuaku, ndi mulamu, muomu vaka kupanga navuayela vyakulya vyendi. ¹¹Nkala limbo lyakama ndi limbo lyo muka kovala, nambe ku chikolo, na ku kala kuye noho muka tunda ko. ¹²Ngue momu ka kovala munjivo, li thambeleleni. ¹³Nga vaka njivo yiye va vangulu, linga chivovo cheni chinje hali chikecho. Vuno nga ku ya vuahele, keho chivovo chi ka tenguluka kuli yeni. ¹⁴Keho uoshe uye ka mitambula yeni ndi ku mitolilila ku majui eni, muye mu tuhuka kunjivo yiye ndi limbo lyakama, kukumuneni likungu ku myanja yeni. ¹⁵Vungulu nji handeka kuli yeni, ku vihya kua limbo liye kuka tuvakana lya Sondoma na Ngomola mu matangua aku pangula limbo liye lyakama. ¹⁶Taleni, nji na mitumu ngue vinjui vili mukati ka vinkuidhi, ngocho vene kaleni vaka mana ngue manoka na ku likehetha kua nkuti. ¹⁷Litakametheni ku vantu! Muomu va ka mituala ku mbunga ya ku pangula, keho vaka mipupa yeni muvithinangonga vyeni. ¹⁸Keho vaka mituala kumesho a nguvulu na muene muomu lyange, ngue mukaleho kuli vakevo na kuli vaka Vifuti. ¹⁹Muye mu va ka mituala yeni, keti mukome vimbunge ndi vika muka handeka, muomu ha ntcimbu yiye vene vaka mihana viye vi mu kahandeka. ²⁰Muomu keti yeni mukahandeka, vuno Mpundhi ya Yisho yeni uye aka handeka muli yeni. ²¹Munayina aka tuala munayina ku kutca, na yishe na munendi. Vanike va ka katukila vithemi vavo na ku vatcihya. ²²Neni voshe vaka midhinda muomu lidhina lyange. Vuno muka kukoletha na ha ku manethela, ngechiye muntu akovoka. ²³Muye vami yandetha kuimbo lyakama eli, teueleni ku limbo likuavo, muomu vungulu njihandeka kuli yeni, komu ka manetha membo oshe akama amu Yisaleli kumesho a Muna Muntu nenja. ²⁴Ndonge keti aka tuvakane mulongethi uendi, ndi ndungo kuilu lya muene uendi. ²⁵Ndonge na ka puitha mo nga aka kala hamo lika ngue mulongithi uendi, na ndungo ngue muene uendi. Nga vana mutumbula Mbelesembulu, ko va ka tuvakana vaka njivo yendi! ²⁶Ngocho vene keti mu vovuile lyova, muomu ko kua kele chaku fuika ko chika fukuka, chikale chaku shueketha ko vaka chiyombolola. ²⁷Evi vinji ka mileka mu muthithi, vihandekeni ha mutanya, keho nevi vi mu kovua mulituitui lyove, vya mbululeni haka nchongua ka njivo. ²⁸Keti muvue lyova lya vaye vatcihya muvila vuno ko vatha kutcihya muono. Vuno, kaleni na lyova lya uye atha kutcihya muono na mivila yoshe mu ngehena. ²⁹Ko ve ku landetha tudhila tuvali tua tundende na lumbongo lumo lika ndi? Vuno na umo uahi vavo aka uila hantci kuyeneka mangana a Yishe. ³⁰Vuno nambe vinkambu vya mu mitue yeni va na vitanda vyoshe. ³¹Keti ukale na lyova. Vuino vueni vuna tuvakana tudhila va vengi. ³²Ngocho vene nkala uoshe uye aka njitava kumesho a vantu, nange nji ka muitava lalo kumesho a Tata uye ua muilu. ³³Vuno uye aka njivyana kumesho a vantu, nji ka muvyana lalo kumesho a Tata uye ua muilu. ³⁴Keti uthinganyeke ngechiye njedhile kutuma chivovo hano hantci. Konjedhile kutuma chivovo, vuno mpoko ya utuethi. ³⁵Muomu njedhile ku tepetha muntu na yishe, na muna mukentu na va yina, na vayina mueno na va nayemueno. ³⁶Keho vaka njivo ya muntu vakevo va ka kala vaka chi dhindo chendi. ³⁷Uye ayongola yishe na va yina ku nji tuvakana yange yikeye kanji yongele yange; uye ayongola mona ua lyala ndi ua mukentu kunji tuvakana yange yikeye ka nji yonguele yange. ³⁸Uye ka kakula chiti chaku lindakana na ku nji shuama yikeye ka nji yongola yange. ³⁹Uye auana muono uendi aka udhimbaletha. Vuno uye adhimbaletha muono uendi muomu yange aka u uana. ⁴⁰Uye ami tambula yeni na nji tambula yange, na uye anjintambula yange na tambula lalo uye ua njituma yange. ⁴¹Uye atambula kapolofeto mulidhina lya kapolofeto aka tambula fueto ya ka polofeto, keho uye atambula muntu muka vungulu aka tambula fueto ya muntu muka vungulu. ⁴²Nkala uoshe aka hana mulidhina lya ndonge nganja yamema atontola kuli umo ua va va vandende linga anue, mua vungulu nji handeka kuli yeni nguange, ka kadhimbaletha fueto yendi."

11

¹Keho chakele ngechiye muye Yesu na manethele kuishika vandonge vendi likumi na vavali, endi ua tundile ko kuye muku longetha na mu kuambulula ku membo avo akama. ²mualolo omo Youano uovuile mu kamenga vya vipanga vya Kilistu, ua tumine lijui kuli vandonge vendi ³na ku handeka nguendi, "Yove vene uye akenja, ndi tuka tatelela ueka?" ⁴Yesu ua kuanyene ko na ku handeka kuli vakevo nguendi, "Kayeni muka mbulule kuli Youano vika muna mono na kuvua. ⁵Tupuputua vama, vilema vo venda, vaka vikeka vo vatoka, tuthinda matuitui vo vovuako lalo, vatci vashituka ku muono, na mudhimbu va uambulula ku vihutu. ⁶Ua vedhuka nkala uoshe uye ka uana choua cha ku mutambula muli yange. ⁷Ngue muye vayile vamala ava mungila yavo, Yesu ua shangumukile ku handeka ku mbunga vya kuli Youano nguendi, "Muna yile mulimbalanda lya kuholoka ku ka mona vika? lihongo lya kuli nenganga na mpundhi ndi? ⁸Vuno vika mua yile kuka mona ko - muntu nadhala vya ku vuaha ndi? Taleni, voshe vaye vadhala vidhala vya ku votcika mu vinjivo ya vimuene. ⁹Vuno vika muna yile na ku mona - kapolofeto ndi? Mukemuo, nji na handeka kuli yeni nguange,

vingahi vya kutuvakana kapolofeto. ¹⁰Ou yikeye uye yiva thonene nguavo, "Talen, nji ka mutumina kanganda kange kumesho achianga cheni, uye aka vuayetha vingila vyeni kulutue lyeni." ¹¹Vungulu nji handeka kuli yeni ngechiye hakati ka vaye vana themuka ku vakentu, ko kua katukile na umo uahi ua kutuvakana Youano muka kumbuitika. Vuno muntu nakala ua mundende mu vumuene vua muilu ua kutuvakana yikeye. ¹²Ku matangua a Youano muka ku mbuitika na mualolo, na vumuene vua muilu na ku vu kovala na ndhili, keho vaka ndhili vali na ku vatumbula. ¹³Muomu vapolofeto na majui a mashiko va mbuluila vupolofeto na ku matangua a Youano; ¹⁴keho nga muna yongola ku chitava, Yikeye Eliya uye akenja. ¹⁵Endi uye ali na matui akuvua, linga yikeye ovue. ¹⁶Vuno mushovo ou nji ka upuitha na vika? Vana kala ngue vanike va na tumama ku vitanda vatambeka kuli vakuavo, ¹⁷na ku handeka nguendi, "Tuna thikile vimbendo muomu yeni, keho komua kinine. Tuna linyengele, keho ko mua lilile. ¹⁸Muomu Youano uedhile keti mu kulya ndi mu kunua vinyu, va handekele nguavo, 'Yikeye ali na vimpundhi vya ku vihya.' ¹⁹Na Muna Muntu nenja kulya na kunua vahandekela nguavo, Taleni, uatca mu kulya na mu kunua vya kupendetha, vuthamba ua vaka lithimu na vaka milonga!" Vuno mana athambua ku vipanga vyendi." ²⁰Keho Yesu ua shangumukile ku handekela ku membo akama aye mukati kavo na pangele mo vikomoketho, muomu vakevo kova tengulukile. ²¹"Chikele kuli yeni, Kolazine! chikele kuli yeni, Mbetesayinda! Nga va na vipangele mu Tile na Sindone vikomoketho evi vyakama vi va napangele muli yeni, nga vana litenguluithile laya na ku dhala vikeleya na ku tumama mu lito. ²²Vuno, nji mileka nguange, ha litangua lya kupangula milonga, muka mona ku vihya kua kama kua ku tuvakana kuye kua Tile na Sindone. ²³Nove Kapenama mpano vaka kushangala na muilu ndi? Kuahi, uka shuluka ku vukalo vua ku vatci. Muomu nga vikomoketho vya kama viye va na vipangele muli yove, nga va na vipangele mu Sondoma nga lina kalaho na ku litangua lya lelo. ²⁴Vuno nji handeka kuli yeni nguange ha litangua lya kupangula milonga uka mona kuvihya kua kama kua kutuvakana kuye kua chifuti cha Sandoma." ²⁵Ha ntcimbu yiye Yesu ua handekele nguendi, "Njina ku shangala, Tata, Muene ua muilu na hantci, muomu mu vyuma evi ua vi shuekethele ku vaka mana na ku vaka mana, keho una viyomboluela ku vanike va vandende. ²⁶Mukemuo, Tata, muomu vina vuaha ngechiye ku mesho ove. ²⁷Vyuma vyoshe Tata na vi kundika kulyange; na umo uahi adhivuka Mona kuvanga Yishe, na umo uahi adhivuka Yishe kuvanga Mona nkala uoshe uye yana shovola Mona mu ku muyombolola yikeye. ²⁸Yinjeni kuli yange, eni voshe vaye muli na ku fuitangana na ku hona, ange nji ka mihumitha. ²⁹Tambuleni njoko yange kuli yeni, keho lilongetheni kuli yange, muomu njina lithingimika na ku likehetha mu mbunge, keho uka uana ku huima kua muono uove. ³⁰Muomu njoko yange ya yathi na vutengi vuange vua vuhu."

12

¹Hantcimbu yiye Yesu ua hitile ku mehya ha litangua lya thapalalo. Keho vandonge vendi vakele nanjala keho vashangumukile kuhela vimbuto keho valile. ²Vuno muye va Faliseo vamuene ngechiye, va handekele kuli Yesu nguavo, "Talen, vandonge vove viva li na kupanga evi kavi tava kupanga ha litangua lya Thapalalo." ³Vuno Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Ko mua tandele chiye cha pangele Ndaviti muye mua kele na njala, na vamala vaye vakele hamo lika nendi? 'Ngue omo ua kovelele mu njivo ya Kalunga ua lile mbolo yiye va hakele kulutue, yiye ko ya mu vuayelele ku yilya yikeye nambe vaye vakele hamo lika nendi, kuvanga va sasendote lika. ⁵Nambe komua tandele ku majui alishiko ngechiye va sasendote ve ku dhilula thapalalo mu tembele vuno ku vaka milonga ndi? ⁶Vuno nji handeka kuli yeni ngechiye umo ua kutuvakana tembele ali kuno. ⁷Nga muna dhivukile mana a majui ano, 'Njili na chidhango cha ngodhi keho keti chachikombeleyo,' Nga ko mua hithile vaka milonga. ⁸Muomu Muna Muntu yikeye thapalalo." ⁹Keho Yesu ua tundile kuye, ua kovelele mu thinangonga yavo. ¹⁰Talen, kuye kua kele muntu umo na livoko lya kuthekua. Va Faliseo ve huile Yesu, na kuhandeka nguavo, "Vuino ku kanguitha mu litangua lya thapalalo ndi?" Ngechiye linga vamu vangeye milonga. ¹¹Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Muntu yiya hakati keni ali na yinjui yendi yimo lika, keho nga yinjui auila muchina ha litangua lya thapalalo, ko ukatha ku mu kuata na ku mutunditha mo ndi? ¹²Keti kuvuaha kua muntu kutuvakana kua yinjui ndi! Ngocho vene vuino ku kapanga vya vingulu ha litangua lya thapalalo." ¹³Keho Yesu ua handekele kuli muntu uye nguendi, "Olola livoko lyove, keho ua lyoluele lya kangukile ngue livoko likuavo. ¹⁴Vuno va Faliseo va tuhukilemo vayonguele hakati kavo vati vatha ku mukuata yikeye. ¹⁵Yesu, mu ku vidhivuka evi, ua tundileko kuye. Vantu vavengi va mu shuamene yikeye, keho endi ua va kangukithile vakevo voshe. ¹⁶Ua veshikile vakevo keti va mu tcimanethe. ¹⁷Linga chikale ngechiye chiye chiva handekele kuli kapolofeto Yisaya, ua handekele nguendi, ¹⁸"Talen, ndungo yange uye nji na shovola; umo muka chidhango change, yikeye ua njia ku mbunge yange. Nji kahaka Mpundhi yange hali yikeye, keho aka langulula chihitho kuli vaka Vifuti. ¹⁹Yikeye ka kandungula ndi ku tambeka kuakama; nambe umo uahi akovua lijui lyendi mu vingila. ²⁰Lihongo lya ku thanyuoka ka ka lipokola; na vuanda vua ku tcima vuntca ka ka dhimi ku vanga na tumu chihitho kuli vaka kuvula, ²¹keho mu lidhina lyendi va ka kala na lutcelelo. ²²Keho Yesu vamutualelele umo muka kapuputua na chipulupulu, uye uakele na vimpundhi vya kuvihya. Ua mu kangukithile yikeye, ngechiye chipulupulu ua handekele na ku mona. ²³Keho vimbunga vyoshe vya komokele na ku handeka nguavo, "Lyala ou kuatha akale Muna Ndaviti ndi?" ²⁴Vuno muye va Faliseo vovuile vikomoketho evi, va handekele nguavo, "Lyala ou katunditha vimpundhi vya ku vihya kuvanga na ndhili ya Mbelezembulu, muene ua vimpundhi vya kuvihya." ²⁵Vuno Yesu ua dhivukile vithinganyeka vyavo keho ua handekele kuli vakevo nguendi, "Vumuene vuoshe vua ku litepa vukatca, keho namembo oshe akama ndi njivo yika litepa vavenya keti kuimana. ²⁶Nga Satana atunditha Satana, na lihanganuna yendi vavenya. Vumuene vuendi vukemana vati cho? ²⁷Keho nga nji tunditha vimpundhi vya kuvihya kuli Mbelezembulu, kuli yiya hani vana veni aka va tunditha cho? Muomu vakevo vakakala vaka kupangula. ²⁸Vuno nga nji tunditha vimpundhi vya ku vihya na Mpundhi ya Kalunga, keho na vumuene vua Kalunga unenja hali yeni. ²⁹Vati umo atha ku kovala munjivo yamu

ka ndhili na ku tambula mo vufuko vuendi, ha ku livanga akuta mu ka ndhili? Kehu aka puanja vufuko vua munjivo yendi.³⁰ Na uye ka li vandakana nange yikeye muka chidhindo change, na uye umo keku likungiya hamo lika nange na shanduoka.³¹ Ngocho vene nji handeka kuli yeni nguange, nkala mulonga na ka shaundu koshe va ka vechela ku vantu na Mpundhi koyika muechela.³² Uye uoshe akahandeka lijui limo lya ku shaula Muna Muntu, ngechiye yikeye vaka muechela. Vuno uye uoshe aka shaula Mpundhi Yakuyela, ngechiye yikeye ko vaka muechela, nambe mu chifuti chino, ndi muntumbu yiye yikenja ko.³³ Pageni chiti cha chili na vushuka ua chili, ndi pageni chiti cha ku vihya na vushuka ua ku vihya, muomu chiti uchimuena ku vushuka uacho.³⁴ Eni vana va mambuambua, muatha ku handeka vyuma vya chili vati? Muomu kanua kendi ke ku handeka viye vina shulu kumbunge.³⁵ Na muntu ua chili ku vufuko vuendi vua chili ue kutuhula vya chili, keho na muntu ua ku vihya ku vufuko vuendi ua ku vihya ua mu mbunge yendi ue kutuhula vya ku vihya.³⁶ Nji handeka kuli yeni ngechiye nguange, majui oshe a ngocho vantu va ka handeka va ka va pangula ha litangua lya ku kuhandeka.³⁷ Muomu ku majui ove uka thambua, na ku majui ove uka uana mulonga.³⁸ Kehu vamo vaka kuthona na va Faliseo vakuaryene Yesu na ku handeka nguavo, "Mulongithi, tuthetela ku mona chidhivukitho kuli yove."³⁹ Vuno Yesu ua vakuaryene na ku handeka navo nguendi, "Mushovo ua kuvihya na vukuidhi uthetela chileketho. Vuno chidhivukitho na chimo cha hi va ka kuhana cho kuvanga chidhivukitho cha Yona ka polofeto.⁴⁰ Muomu ngue Yona ua kele matangua atatu na matiki atatu mu lidhimo lya yintci ua kama, ngocho vene Muna Muntu aka kala matangua atatu na matiki atatu mu mbunge hakati ka hantci.⁴¹ Na vamala va ku Niniveyi vaka katuka ha litangua lya kupangula hamo lika na mushovo ou, keho vaka uuana mulonga. Muomu vatengulukile vimbunge vyavo ha kuambulula kua Yona, keho taleni, umo ua kutuvakana Yona ali kuno.⁴² Muene uye ua mukentu ua mu vuihi ua chimoshue ua chifuti aka katuka ha litangua lya kupangula milonga hamo lika na vamala va mushovo ou. Muomu yikeye ua tundilile kuye kua lenga mavu mu kuvua mana a Solomone, keho taleni, umo ua ku tuvakana Solomone ali kuno.⁴³ Muye vimpundhi vya ku juala yitunda ku muntu, yi hita ku muhela kuye ko kua kele mema na ku thetela ku huima, vuno ko cha uanene ko.⁴⁴ Kehu chika handeka nguacho, 'Nji ka hiluka ku njivo yange kuye ku njina tundile.' Mu ku hiluka, cha ku uana njivo ya ngocho - va na kombo mo muna toko na ku vuayetha mo.⁴⁵ Kehu chiya na kuneha vimpundhi vikuavo vitanu na vivali vya kuvihya kutuvakana vavenya, keho voshe vakenja ku kala muye. Kehu ku vihya kua kumanethela kua muntu uye kutuvakana ua kulivanga. Ngocho vene chika kala lalo na mushovo uno ua ku vihya."⁴⁶ Muye Yesu ua kele na ku handeka na mbunga yiye, taleni, vayina vendi na va munayina vendi vemanene hanja, va yonguele ku handeka na yikeye.⁴⁷ Umo ueka ua handekele nendi nguendi, "Tala, vanoko na vamunanoko va vamala vanemana hanja, va yongola ku handeka nove."⁴⁸ Vuno Yesu ua kuanyene ko na ku handeka kuli yikeye uye ua mulekele yikeye nguendi, "Yiya vanana na veyama vama nana va vamala cho?"⁴⁹ Kehu uoluele livoko lyendi kuinika vandonge na ku handeka nguendi, "Tala, vanana na vamuna nana va vamala!"⁵⁰ Muomu uye uoshe apanga chidhango cha Tata uye ua muilu, ngechiye muntu yikeye muna nana ua lyala na muna nana ua mukentu."

13

¹Ha litangua liye Yesu ua tuhukile mu njivo na ku tumama keho ua tumamene kumukulo ua Kalunga ndonga.² Mbunga yakama ya mudhengelekele yikeye, ngocho endi ua kovelele mu vuato keho ua tumamene ntcimbu mbunga yoshe yemanene kuntunda ya Kalunga ndonga.³ Kehu Yesu ua handekele vyuma vya vingi kuli vakevo mu vithimo. Ua handekele nguendi, "Talení, muka kuva ua tuhukile mu ku kuva mbuto.⁴ Ngue ua kuvile, Mbuto yimo ya uililile ku shongo ya ngila, na tudhila vedhile na kuyilya.⁵ Mbuto yikuavo ya uililile ha mavue, haye kuvya kele nalivu lya lingi. Kehu vya shokele vuathi muomu livu ko lya lovele ko.⁶ Vuno muye litangua lya tumbukile, vya uemene muomu ko vya kele na midhi, keho vyomine.⁷ Mbuto yikuavo ya uililile hakati ka vimbimbo. Kehu vimbimbo vya kulile hamo lika na ku yitcihya.⁸ Mbuto yikuavo ya uililile ha livu lya chili, keho vye mine, yimo chihita, yimo makumi atanu na limo, keho yimo makumi atatu.⁹ Uye ali na matui, linga ovueko."¹⁰ Na vandonge vedhile na ku handeka kuli Yesu nguavo, "Vika uli na ku handeka navo mu vithimo?"¹¹ Yesu ua vakuaryene na ku handeka kuli vakevo nguendi, "Vana hana kuli yeni kudhivuka mahungu a vumene vua muilu, vuno kuli vakevo ko va va hanene.¹² Muomu uye uoshe ali navyo va ka muhana vyeka, keho aka kala na vya vingi. Vuno uye uoshe ka kele navyo, nambe evi vya li navyo vaka munyanga vyo yikeye.¹³ Evi vikevyo nje ku handekela navo mu vithimo: Muomu mu ku tala, ku ve kumona, keho muomu mu kuvua keti vovue ko, ndi kudhivukitha.¹⁴ Ku li vakevo kapolofeto Yisaya yikeye na puithamo, ngechiye ahandeka nguendi, "Kutolilila, mu kovua, vuno komu kovu ko; Na kutala, muka tala, vuno ko muka vidhivuka."¹⁵ Muomu na mbunge ya vantu ava yina kolo, matui avo ana thindi, na mesho avo vana lalameka. Kuteua va mona na mesho ngano, na kuvua na matui avo, na ku dhivukitha kumo lika na vimbunge vyavo na ku tenguluka lalo, keho nji ka va kanguitha vakevo."¹⁶ Vuno mesho eni ana vedhuka, muomu ali na kumona; na matui, muomu ali na kuvua ko.¹⁷ Vungulu nji handeka neni ngechiye nguange vapolofeto vavengi na vamala va ka vungulu va yonguele kumona vyuma viye vi muli na ku mona keho ko va vimuene vakevo. Va yonguele kuvua vyuma viye muli na kuvua keho ko va vyuvuile vakevo.¹⁸ Ngocho vene tolililini chithimo chiye cha muka kuva mbuto yendi.¹⁹ Muye umo uye ovua majui avumuene vuno kavyuvuile, na umo muka kuvihya enja na ku vinyanga viye vi va ku vile mu mbunge yendi. Eyi yikeyo mbuto yiye yuvakuvile ku mukulo ua ngila.²⁰ Yiva kuvile ha mavue yikeye muntu uye ovua lijui keho vuathi vuathi na tambula na ku yolela,²¹ Vuno kakele na midhi muli yikeye vavenya keho aka kala ho kantcimbu. Muye lamba ndi kayando vikenja muomu lya lijui, endi aka tanguka.²² Na yiye vakuvile hakati ka vimbimbo, yikeye muntu uye ovua lijui, vuno kuyongola vyuma vya hano hantci na ku kokoya cha vufuko vi tcihya lijui, keho ka kemi vushuka.²³ Na mbuto yiye va kuvile ha livu lya chili, yikeye muntu uye ovua lijui na

ku tolilila. Ema vushuka na ku hana mbuto, mu nchako yimo vihita, mu yikuavo makumi atanu nalimo, keho mu yikuavo vintcumbu makumi atatu ngue muye muva vi kuvile."²⁴Yesu ua va telelele chithimo chikuavo vakevo. Endi ua handekele nguendi, "Na vumuene vua muilu vuna kala ngue muntu uye akuva mbuto ya chili mulihya lyendi." ²⁵Vuno ntcimbu vantu vana kothele, muka chitodhi chendi uedhile ua kuvile muila hakati ka tiliku keho ua yile. ²⁶Vuno muye mbuto ya thokele yemine, muila ua shokele lalo. ²⁷Na vandungo va lyavenya njivo vedhile na ku handeka kuli yikeye nguendi, 'Muene, ko ua kuvile mbuto ya chili ku lihya lyove ndi? Vati muka kala muila lalo? ²⁸Ua handekele kuli vakevo nguendi, 'Muka chidhindo na vipanga evi.' "Na vandungo vahandeketele kuli yikeye nguavo, 'Ngocho uyongola yetu linga tuye na ku vitukula mo ndi?'²⁹"Na lyavenya lihya ua handekele nguendi, 'Kuahi. Muomu ntcimbu yimuli na ku tukula muila, kuatha muka tukule hamolika na mbuto. ³⁰Vyetheleni vikule vyoshe hamo lika noho ha kutya mbuto. Ha ntcimbu ya kutya nji ka handeka na va ka kutya nguange, "Ha kulivanga tukule nimo muila na ku ukuta linga muka utcimike ukeuo, vuno kunguiyeni mbuto mu chishete change."³¹Keho Yesu ua va lekethele chithimo chikuavo kuli vakevo. Yikeye ua handekele nguendi, "Na vumuene vua muilu una kala ngue kambuto kamuthalata muntu vua ka nonene na ku ka kuva mu lihya lyendi. ³²Ka keko ka ka ndende muakama ku vimbutu vyoshe. Vuno muye yina kulu, yakama kutuvakana vishoni vyoshe vya mu lihya. China kala chiti vene, ngechiye tudhila va muilu vedhile na ku tunga ko mashua avo ku mintango ya chiti." ³³Keho Yesu ua va telelele chithimo chikuavo nguendi. "Na vumuene vua muilu vuna kala ngue chimbaluuila cha tiliku mukentu ua tambuile keho ua chishuekele mu vi njongo vitatu vya vunga noho vya futumukile." ³⁴Vyuma vyoshe Yesu ua vi handekele mu vithimo; keho na chimo chahi cha handekele navo kuvanga vithimo. ³⁵Linga chikale ngechiye cho va handekele hali kapolofeto linga vika pue mo, muye mua handekele nguendi, "Njika shama kanua kange mu vithimo. Njika handeka vyuma viye viva shuekethele ku kushangumuka kua chifuti." ³⁶Keho Yesu ua thile mbunga yiye na kuya munjivo. Vandonge vendi vedhile kuli yikeye na ku handeka nguavo, "Tu langunuine chithimo cha muila lya mu lihya." ³⁷Yesu ua vakuananyene na ku handeka nguendi, "Uye ua kuvile mbuto ya chili yikeye Muna Kalunga. ³⁸Na lihya likelyo hano hantci; keho na mbuto ya chili, ava vakevo vana va vumuene. Na muila vakevo vana va muka kuvihya, ³⁹keho na chitodhi uye ua va kuvile yikeye Satana. Keho litangua lya ku tya likelyo litangua lya ku manethela kua chifuti, keho vaka kutya vakevo tungelu. ⁴⁰Ngocho vene, ngue omo vana kunguiya muila na ku utcimika ku tuhya, ngocho vene vaka panga haku manethela kua myaka. ⁴¹Na Muna Muntu aka tuma tungelu tuendi, keho vaka vakunguiya mu vumuene vuendi vyuma vyoshe vya ku shevuiitha na vaye vapanga milonga. ⁴²Keho vaka vombila mu lutengo lua tuhya, kuye kukala kulila na ku lishumanga kumadho. ⁴³Keho vantu vaka vungulu vaka tangeka ngue litangua mu vumuene vua Yishe yavo. Uye ali na matui, linga yikeye ovueko. ⁴⁴"Na vumuene vua muilu uli ngue vufuko vua ku shitika mu lihya. Muntu aka u uana keho endi aka ushueka. Na ku yolela endi akaya, na ku landetha vyoshe vya fukile, na ku landa lihya liye. ⁴⁵Lalo, vumuene vua muilu ngue muntu uye muka kuthetela nganyo ya chili. ⁴⁶Muye ua uanene umo uye ua vinganyo vya chili, ua yile na ku landetha vyoshe viye vya fukile na ku lilanda. ⁴⁷Lalo, na vumuene vua muilu una kala ngue vuanda vuye vu va nate mu Kalunga ndonga, ngechiye ku kunguiya vantci voshe. ⁴⁸Muye mu va shulithile, vaka kukuata vantci vakokele vuato kuntunda. Keho va tumamene hantci na ku kushovola vya chili mu vitenga, vuno vya ku vihya va vyumbilile. ⁴⁹Ngechiye chika kala ku tcimbu ya ku manethela. Na tungelu va ka tuhuka, vaka shovola vaka ku vihya ku vaka ku vungulu. ⁵⁰Va ka vombila mu lutengo lua tuhya, muye vaka kala na kulila na ku lishumanga ku madho. ⁵¹"Mu na tolilila vyuma vyoshe evi ndi?" Vandonge va handekele kuli yikeye nguavo, "Mukemuo." ⁵²Keho Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Ngocho vene uoshe muka kuthona uye na lipuiitha ndonge ku vumuene vua muilu ngue lyala uye vavenya njivo, uye ue kutuhula ku vufuko vuendi vyuma vya viha nevi vya laya." ⁵³Keho Yesu ua manethele vithimo evi ua tundile ko. ⁵⁴Keho Yesu ua hetele kuimbo lyendi, ua va longethele mu vi thinangonga vyavo. Ngocho vene vakomokele na ku handeka, "Kuiko kuana uana muntu ou mana na vikomoketho evi na ndhili kuiko? ⁵⁵Ou keti muna nkulungu ndi? Ketii yayina vendi Maliya ndi? Na vamunayina keti va Tiango, Yosefe, Simone, na Yunda ndi? ⁵⁶Vamunayina va vakentu keti vali hamo lika netu ndi? Kuiko kua na uana vyuma vyoshe evi?" ⁵⁷Keho va dhivalele vimbunge omo yikeye. Vuno Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Kapolofeto ko vaka muthingimika kuvanga mu chifuti chendi na va vushoko vuendi vavenya." ⁵⁸Keho muomu vimpata vyavo ka pangele ko vi komoketho vya vingi.

14

¹Kuntcumbu yiye, nguvulu Helonde uo vuile lutcimo lua Yesu. ²Ua handekele ku vandonge vendi nguendi, "Ou Youano muka ku mbuitika; na shituka ku kutca. Ngocho vene vipanga evi vya ndhili yili muli yikeye." ³Muomu Helonde ua kuatele Youano, ua mu kutile, na ku muhaka mu kamenga muomu mulonga ua Helondiya mukentu ua Filipu munayina. ⁴Muomu Youano ua handekele kuli vakevo. "Ku chitava ove ku kala nendi ku kala mukentu uove." ⁵Helonde ua yonguele ku mutcihya yikeye, vuno ua kele na lyova lya vantu, Muomu va muhakele ngue ka polofeto. ⁶Vuno muye litangua lya kupuiitha myaka ya Helonde lya hetele, na muna ua mukentu ua Helondiya ua kinine na kuvota kumesho avo, keho ua shangalele Helonde. ⁷Umba ua mulekele na ku lithinga mu ku muhana nkala evi vyaka muihula. ⁸Kunima yayina vamuishikile, ua handekele nguendi, "Nji nehele kuno, ha lilonga, mutue ua Youano muka kumbuitika." ⁹Na Muene ua vavalele ku mbunge, vuno muomu yikeye ua lithingile muomu voshe vaye hamo lika na yikeye ha vya kulya vya chinguedhi, ua veshikile linga vaka vipange. ¹⁰Ua tumine na ku teta mutu ua Youano mu kamenga. ¹¹Keho mutue uendi va unehele halipanda na ku hana muna mukentu ua utualele kuli yayina. ¹²Vandonge vendi vedhile na ku tambula muvila, keho vaka ushitikile. Kunima yevi, yayile na ku leka Yesu. ¹³Vuno muye Yesu uo vuile evi, ua yile kumuhela ua limbalanda ua kuyeneka mema. Muye mbunga yovuile evi, ya mushuamene yikeye na kuenda kumembo akama. ¹⁴Keho Yesu uedhile

kumesho avo keho ua muene mbunga yakama. Ua vovuulilile ngodhi vakevo na ku kanguitha vaka mavedhi.¹⁵ Muye chinguedhi cha hetele vandonge vendi vedhile kuli yikeye na ku handeka nguavo, "Ou muhela ua limbalanda, na litangua li li na ku hita. Shandola mbunga, ngechiye linga vaye ku membo na ku kalanda vya kulya vyavo vavenya."¹⁶ Vuno Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Keti vaye. Va haneni vimo linga valye."¹⁷ Va handekele kuli yikeye nguavo, "Tuli na vimbolo vitanu na vintci vivali."¹⁸ Yesu ua handekele nguendi, "Vi neheni kulyange."¹⁹ Kehu ua lekele mbunga yi tumame ha muila. Ua tambuile vimbolo vitanu na vintci vivavi. Ua talele mesho endi muilu, ua vedhukithile keho ua vatuile vimbolo na ku vahana vandonge, na vandonge vahanene kumbunga.²⁰ Na voshe valile na kuikuta. Kehu va tambuile vyatheleleho viye vya kulya - vya shulithile vihele likumi na vivali.²¹ Voshe vaye valile vakele makulukadhi atanu a vamala, keho vakentu na vanike lalo.²² Haye vene ua thinduiyile vandonge vendi va kovele muvuato na ku tuama kulutue lya sinya liye, ntcimbu achi shandola mbunga.²³ Kunima na shandola mbunga, uayile kumukinya kua lika lyendi mu ku lombela. Muye chinguedhi cha hetele, ua kele lika lyendi.²⁴ Vuno na vuato ua kele hakati kamema mu ku heta kuntunda, na mankimba a vetele mu vuato, muomu mpundhi ya pupile kuli vakevo.²⁵ Ku ntcimbu ya mu chiuana ya vutiki Yesu ua va yombolokelele vakevo, uendele helu lya Kalunga ndonga.²⁶ Muye vandonge va muene yikeye enda helu lya Kalunga ndonga, va kele na lyova keho va handekele nguavo, "Chithithimba ocho." Kehu vakele na lyova.²⁷ Vuno Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Yimaneni! Yange vene! Ketu mukale na lyova."²⁸ Petulu ua mukuanyene yikeye na ku handeka nguendi, "Muene, nga yove vene, njileke yange linga njinje kulyove mukuenda helu lya mema."²⁹ Yesu ua handekele nguendi, "Yinja." Ngocho Petulu ua shulukile mu vuato uendele helu lya mema na kuya kuli Yesu.³⁰ Vuno muye Petulu ua muene mpundhi ua kele na lyova. Ngue ua shangumukile ku dhivilila, ua tambakanene na ku handeka nguendi, "Muene, njovole!"³¹ Yesu vuathi vuathi vene uoluele livoko lyendi, ua kuatele Petulu, na ku handeka kuli yikeye nguendi, "Ove muka kutcelela kua kundende, vika vyuna kalela na vimpata?"³² Kehu Yesu na Petulu vayile mu vuato, na mpundhi ya holokele kulu.³³ Kehu na vandonge vakele mu vuato va mu lemethele Yesu na ku handeka nguavo, "Muachili ove u Muna Kalunga."³⁴ Muye vana yavukile, vedhile ku chifuti cha Ngenezaleta.³⁵ Muye vavenya chifuti va vovuile Yesu, va tumine ku chifuti chiye choshe na ku neha vaka mavedhi ku li yikeye.³⁶ Kehu vamu lambele linga va thaleke mavoko avo kuchongo ya vidhala vyendi, ngue vavengi ngue va kuatele ko va kangukile.

15

¹Kehu va Faliseo na vaka kuthona vedhile kuli Yesu va tundile ku Yelusalema. Va handekele nguavo, ²"Vika vandonge veku viyithila vingila vya vakuluntu? Muomu ko ve kutana ku mavoko avo muye mu valya mbolo." ³Ua vakuanyene na ku handeka nguendi, "Kehu eni vika mue ku vihithila lijui lya lishiko lya Kalunga muomu vingila vyeni?" Muomu Kalunga na handeka nguendi, 'Thingimika yisho nava noko,' keho ue kuhandeka vya kuvihya kuli yishe ndi vayina vuchili aka tca.'⁵ Vuno mu kahandeka nguendi, 'Uye uoshe aka handeka kuli yishe ndi naye, 'Evi vi njathele ku kuatha navyo, njina vihana kuli Kalunga, ' "ngechiye muntu keti aka lemethe yishe.' Mua vungulu vene lijui lya Kalunga muomu vidhila vyeni.⁷ Eni vaka vishaki! Mua vuchili vene lijui olyo lyana mitumbuilile kapolofeto Yisaya nguendi, ⁸Vantu vana njithingimika na vimbunge vyavo, vuno vimbunge vyavo hale nange. ⁹Vali naku njilemetha ngocho muomu va longetha ngue mashiko a vingila vya vantu."¹⁰ Kehu ua thanene mbunga kuli yendi vavenya na ku handeka kuli vakevo nguendi, "Njitolilileni na ku vua - ¹¹Evi vye ku kovala mukaua ka muntu ku vye ku mu viyitha muntu. Vuno evi vituhuka mukaua, evi vikevyo vi viyitha muntu."¹² Kehu vandonge vedhile na ku handeka kuli Yesu nguavo, "Una dhivuka ngechiye va Faliseo vana dhivalele vimbunge muye vovuile mudhimbu ou?" ¹³Yesu ua kuanyene na ku handeka nguendi, "Nkala chiti chiye chana yenekele kutombeka Tata ua muilu vaka chishitula mo. ¹⁴Vetheleni ngano, vana kala vantuama lutue va tupuputua. Nga muntu ua kapuputua akala ntuama lutue ya muntu uaka puputua mukuavo voshe vaka uila muchina."¹⁵ Petulu ua kuanyene na ku handeka kuli Yesu nguendi, "Tuleke chithimo echi." ¹⁶Yesu ua handekele nguendi, "Neni lalo ku mua vyuvuile ndi? ¹⁷Ko mudhivuka ngechiye vyoshe viye vikovela mukaua vika kovala mulidhimo keho vika tuhuka na ku vyumbila kumuthenge?"¹⁸ Vuno vyuma viye vye kutunda mukaua vye ku tunda kumbunge. Vikevyo vyuma viye vye ku vihitha muntu. ¹⁹Muomu ku mbunge kua kutunda vithinganyeka vya kuvihya, kutcihya, ku kotha na mukentu ua mbala, vu kuidhi, ku puanja, mukaleho ua vishaki, na ku shaula. ²⁰Evi vikevyo vyuma viye vye ku viyitha muntu. Vuno kulya na mavoko amadhilo ku vye ku vihitha muntu."²¹ Kehu Yesu ua tundile kuye ua shondolokele ku mutamba ua limbo lyakama lya Tile na Sindone. ²²Taleni, mukentu ua ku Kanana ua tundile kuimbo lya lindende. Ua tambakanene na ku handeka nguendi, "Nji vuile ko ngodhi, Muene, Muna Ndaviti! Munange ua mukentu ali na ku yanda na mpundhi ya ku vihya." ²³Vuno Yesu ua mukuanyene lijui na limo lyahi. Vandonge vendi vedhile na ku mu kandelega yikeye, va handekele nguavo, "Musheke ko, muomu ali na ku tambeka kunima yendi."²⁴ Vuno Yesu ua kuanyene na ku handeka nguendi, "Ko vanji tumine kuvanga ku vinjui vya ku dhimbala ku njivo ya va Yisaleli." ²⁵Vuno uedhile na kuncikama kumesho, ua handekele nguendi, "Muene, nji kuathe." ²⁶Ua kuanyene na ku handeka, "Kuvya vuahele ku tambula mbolo ya vanike na ku yumbila ku tutali tua tundende."²⁷ Yikeye ua handekele nguendi, "Mukemuo, Muene, vuno nambe tutali tua tundende vilakuimuina vimo vye kuua ku chitafula cha shukulu yendi." ²⁸Kehu Yesu ua kuanyene na kuhandeka kuli yikeye nguendi, "Mukentu, kutcelela kuove kua kama; linga va chipange kulyove ngue mu una chiyonguela." Na munendi ua mukentu va mu kangukithile ku ntcimbu yiye vene.²⁹ Yesu ua tundile kuye ku muhela keho ua yile ku muyehi na Kalunga ndonga ya ku Ngaleleya. Kehu ua kandukile ku mukinya na ku ka tumama kuye. ³⁰Mbunga yakama yedhile kuli yikeye. Nava va mu hanene vaka kuvenduka, tupuputua, vaka kuyeneka kuhandeka, na vilema, na veka va vengi vaye vakele na mavedhi. ³¹Ngocho mbunga ya komokele muye vamuene vaka kuyeneka kuhandeka va

handeka, vilema vakanguka, vaka kuvenduka venda, keho tupuputua vamonu, Va shangalele Kalunga ua va Yisaleli.
³²Yesu ua thanene vandonge vendi venje kuli yikeye keho ua valekele nguendi, "Njili na ngodhi ku mbunga muomu vana kala nange matangua atatu na vya ku lya ko va kele navyo. Ko nja yonguele ku va shandula ngocho na kuyeneka kulya, ndi kuatha va kaue mungila yavo." ³³Vandonge va handekele kuli yikeye nguavo, "Kuiko tuka uana vimbolo vya ku puamo ngechiye kuno ku limbalanda lya ngocho linga tuikutithe mbunga yino?" ³⁴Yesu ua handekele kuli vakevo, "Vimbolo vingahi muli navyo?" Keho va handekele nguavo, "Vitanu na vivali, na vintci vya vindende." ³⁵Keho Yesu ua lekele mbunga ku tumama hantci. ³⁶Keho ua nonene vimbolo vitanu na vivali na vintci, keho mua manethele kuhana kushangala, ua yi pamuine mbolo na ku yihana kuli vandonge vendi. Na vandonge va hanene ku mbunga. ³⁷Na vantu voshe valile na kui kuta. Keho va kunguiyilile vihele vitanu navivali vya ku shula vya vi mbalavula viye vya lihonene ho. ³⁸Vaye voshe valile vakele makulukadhi auana ya vamala, vakentu na vanike. ³⁹Keho Yesu ua shanduile mbunga keho ua kovelele mu vuato na kuya kumembo aMangadana.

16

¹Va Faliseo na vaSanduseu vedhile na ku muetheka yikeye mu ku muihula yikeye ku valeketha vakevo chidhivukitho cha muilu. ²Vuno ua kuanyene na ku handeka kuli vakevo nguendi, "Muye chinguedhi chiheta, muka handeka ngueni, 'Lilu li kavenga, muomu muka mona mpundhi ya kuvuaha.'" ³Muye chimene chiheta muka handeka ngueni, 'Mu vilua na mpundhi, muomu lilu lina kala lya kuvenga na dhedhemuka.' Eni muatha ku dhivuka evi vili muilu, vuno komu ka vilangununa vidhivukitho vya ku yomboloka ku ntcimbu eyi. ⁴Mushovo ua kuvihya na vukuidhi vathetela chidhivukitho, vuno chidhivukitho cheka vaka chihana ku chikecho kuvanga chidhivukitho cha Yona." Keho Yesu ua va thile vakevo na kuya. ⁵Keho vandonge va hetele musinya liye, keho vevalele ku tambula mbolo. ⁶Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Dhangameni na ku litakamethe ku vaFaliseo na va Sanduseu." ⁷Na vandonge vali handekethele umo na mukuavo nguavo, "Muomu ko tua mbatele vimbolo." ⁸Yesu ua vidhivukile evi keho ua handekele nguendi, "Eni vaka kutcelela kua kundende, vika muli na ku li handekethela ngechiye muomu ko muambatele vimbolo ndi?" ⁹Ko mua vidhivukile ndi? Komua vivulukile vimbolo viye vitanu vya makulukadhi atanu avantu, na vihele vingahi mua kunguluile? ¹⁰Ndi na vimbolo vitanu na vivali ha makulukadhi auana, na vihele vingahi mua nonene? ¹¹Vati ko mudhivuka ngechiye ange ko nja handekele lya vimbolo? Dhangameni na ku litakametha ku va Faliseo na va Sanduseu." ¹²Keho va dhivukile ngechiye ka va lekele ku litakametha ku mbolo, vuno ku litakametha ku vi longetha vya va Faliseo na va Sanduseu. ¹³Mualolo muye Yesu uedhile ku membo akala muyehi na Sesaliya ya Filipu, endi ue huile vandonge vendi keho va handekele nguavo, "Yange yiya vantu vahandeka ngechiye Muna Muntu cho?" ¹⁴Vahandekele nguavo, "Vamo va handeka nguavo Youano muka ku Mbuitika; vamo, Eliya; na vakuavo; Yelemiya, ndi umo ua vapolofeto." ¹⁵Yikeye ua handekele kuli vakevo nguendi, "Vuno eni mu njitumbula ngueni yange yiya?" ¹⁶Keho Simone Petulu ua handekele nguendi, "Ove u Kilistu, Muna Kalunga ua muono." ¹⁷Yesu ua kuanyene na ku handeka kuli yikeye nguendi, "Una vedhuka, Simone muna Yona, muomu ntcitu na maninga ko va vi yomboluella evi kulyove, vuno Tata uange uye ali muilu. ¹⁸Njina handeka lalo kulyove ngechiye nguange yove Petulu, keho ha livue lino nji ka tungila ho chiuaneno change. Na ndhili yoshe ya vukalo vua vaka kutca ko yikatha ku lituvakana." ¹⁹Njika kuhana vipatululo vya vumuene vua muilu. Nkala vyoshe uka kuta hano hantci vana vikutu na muilu, keho nkala vyoshe vavutula hano hantci vana yi vutula na muilu." ²⁰Keho Yesu ua veshikile vandonge keti va vileke ngechiye yikeye Kilistu. ²¹Kutunda ntcimbu yiye Yesu ua shangumukile ku leka vandonge vendi ngechiye endi aka ya ku Yelusalema, aka yanda muakama ku mavoko ava kuluntu na va kuluntu va va sasendote na va ka kuthona, linga vaka mutcihye, keho aka shituka kumuono ha litangua lya muchitatu. ²²Keho Petulu ua mu tualele kua likalyavo ua shangumukile ku mu handekela nguendi, "Kalunga aku vuile ngodhi Muene! Linga evi keti vika yomboloke kulyove!" ²³Vuno Yesu ua tengulukile na ku handeka kuli Petulu nguendi, Tunda ko kunima yange, Satana! Una kala chingoua cha ku nji njipundukitha yange, muomu koua thinganyekele vyuma vya Kalunga, vuno na vyuma vya vantu." ²⁴Keho Yesu ua handekele kuli vandonge vendi nguendi, "Nga umo ayongola ku nji shuama, endi aka livyana yendi vavenya, lituika chiti chaku lindakana, na ku njishuama. ²⁵Muomu uye uoshe ayongola kuovola muono uendi aka udhimbalettha, keho uye uoshe aka dhimbalettha muono uendi muomu yange aka uana. ²⁶Muomu muntu cha mu vuahela vati nga afuka mavu oshe keho muono uendi aka udhimbalettha? Muntu aka hana vika mu kuovola muono uendi?" ²⁷Muomu na Muna Muntu akenja mu vungulu vua Yishe hamo lika na tungelu tuendi. Keho aka hana ku vantu voshe ku shuama ku vipanga vyavo. ²⁸Vungulu nji handeka kulyeni nguange, Kuli vamo ava va ne mana kuno vaye ko va komono kutca noho na mono Muna Muntu omo akenja mu vumuene vuendi."

17

¹Keho omo matangua atanu na limo Yesu ua yile na Petulu, Tiango, na Youano munayina, keho ua va tualele ku mukinya ua laha kua likalyavo. ²Ua tengulukile ku mesho avo. Na chihanga chendi cha vya dhimine ngue litangua, na vidhala vyendi vya tokele ngue muedhi. ³Taleni, kua yombolokele kuye vakevo va Mosesa na Eliya va handekele nendi. ⁴Petulu ua kuanyene na ku handeka kuli Yesu nguendi, "Muene, kua chili ku kala kuno. Nga muyongola, nji ka tunge vinjivo vitatu kuno - yimo yove, na yimo ya Mosesa na yimo ya Eliya." ⁵Ntcimbu ua kele na ku handeka, taleni, lishelua lya va fuikile vakevo, keho taleni, kuye kua tuhukile lijui mu lishelua, na ku handeka ngualyo, "Ou yikeye Munange yinja yongola, ua nji ya ku mbunge. Mu tolilileni yikeye." ⁶Muye vandonge va vyuvuile, va uile vihanga vyavo keho vakele nalyova. ⁷Keho Yesu uedhile na ku vakuata keho ua handekele nguendi, "Katukeni keti mukale na lyova." ⁸Keho va talele kuilu vuno uahi

vamuene kuvanga Yesu lika.⁹Ngue va shelelele kutunda ku mukinya, Yesu ua veshikile vakevo, na ku handeka nguendi, "Keti mu vya mbulule vimona evi kuli umo noho Muna Muntu aka shituka ku kutca." ¹⁰Vandonge vendi va muihuile yikeye, na kuhandeka nguavo, "Vati vaka kuthona veku handeka ngechiye ha kulivanga Eliya na pande kuinja?"¹¹Yesu ua kuanyene na ku handeka nguendi, "Mua vungulu Eliya akenja na ku hiluitha vyuma vyoshe." ¹²Vuno ni mileka nguange, Eliya nenja laya, vuno ko va mu dhivukile yikeye. Nambe, keho va pangele nkala vyoshe va yonguele ku li vakevo. Muye vene, Muna Muntu nendi lalo akayanda ku mavoko avo." ¹³Keho vandonge va dhivukile ngechiye ua handekele kuli vakevo vya Youano muka kumbuitika.¹⁴Muye va hetele kumbunga, muntu umo uedhile kuli yikeye, ua tcikamene kumesho endi, na ku handeka nguendi, ¹⁵"Muene, nju vuile munange ua lyala ngodhi, muomu ali na ku shinya na kuyanda muakama. Muomu ue ku uila mu tuhya ndi mumema vintcimbu vya vingi." ¹⁶Keho nja mutualele ku vandonge vove, vuno ko vathele ku mukanguitha.¹⁷Yesu ua kuanyene na ku handeka nguendi, "Eni mishovo ya vimpata, vintcimbu vingahi ni ka kala hamo lika neni? Ntcimbu vingahi ni ka miyandela? Mu neheni kulyange." ¹⁸Yesu ua mu handekelele na vimpundhi vya kuvihya, vya tuhukile muli yikeye, na mukuenje ua kangukile ku ntcimbu yiye.¹⁹Keho vandonge vedhile kuli Yesu kua lika lyavo na ku handeka nguavo, "Vika etu ko tuathele ku chumbila kuti?" ²⁰Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Muomu lya ku tcelela kueni kua kundende. Muomu mua vungulu ni handeka kuli yeni nguange, nga muli na ku tcelela ngue kambuto ka chili mu ka handeka ku mukinya ngueni, 'Tunda kuno, na kuye,' keho ukenda, nga nachimo chahi chika mihona." ²¹²²Keho omo vakele mu Ngalileya, Yesu ua handekele ku li vandonge vendi, "Na Muna Muntu va ka muhana ku mavoko avantu, ²³keho vaka mutcihya yikeye, na mu litangua lya muchitatu va ka mushitula." Vandonge vakele na vuthiua uakama.²⁴Muye va hetele ku Kapenama, vaka kutambula lithimu vedhile kuli Petulu na ku handeka nguavo, "Mulongethi ueni ke ku fueta lithimu ndi?" ²⁵Ua handekele nguendi, "Mukemuo." Muye Petulu ue dhile ku njivo, Yesu ua li vangele ku handeka kuli yikeye keho ua handekele nguendi, "Vika uthinganyeka Simone? Vimiyene vya hano hantci ve kutambula lithimu ndi? Kuli vana vavo vavamala ndi ku li vakuavo?"²⁶"Kuli vakuavo, " Petulu ua kuanyene ko. "Keho vana va vamala va na vutuka," Yesu ua handekele nguendi. ²⁷Vuno kuteua ngechiye tu va shevuitha vaka kutambula lithimu, kaye ku Kalunga ndonga, lyumbile mu mbango, keho uka nona yintci uye ua ku livanga. Muye uka fukula kanua, uka uana mo vimbongo. Tambula keho hana kuli vaka kutambula lithimu muomu yange nove.

18

¹Ha ntcimbu yiye vandonge vedhile kuli Yesu na ku handeka nguavo, "Yiya uakama muvumuene vua muilu?" ²Yesu ua thanene kanike umo ua mundende enje kulyendi vavenya, ua mutumbikile hakati kavo, ³keho ua handekele nguendi, "Vungulu ni handeka kulyeni nguange, kuvanga muna tenguluka na kukala ngue munike ua mundende, ko muka kovela mo mu vumuene vua muilu." ⁴Ngocho vene, uye uoshe ali kehetha ngue kanike ua mundende ou yikeye uakama mu vumuene vua muilu. ⁵Uye uoshe aka tambula kanike ua mundende ou mulidhina lyange na tambula yange. ⁶Vuno uye uoshe aka shevuitha umo ua kanike ua mundende umo uye ua tcelela mulyange, china mu vuahela ngechiye ku mu haka livue lyakama mu ntingo yendi, keho ngechiye vaka mumbile mu Kalunga ndonga.⁷"Chikele kuli vaka hantci muomu vya ku shevuitha! Muomu vukovelelo vua ku shevuitha vuna pande kuinja, vuno chikele kuli muntu uye hali yikeye unenja ukovelelo ua ku shevuitha! ⁸Nga mavoko ndi vmyanja yeni vika mishevuitha, vi vatule ko na ku vyumbila kuti kulyove. China vuahela ku kovela mu muono chilema ndi muka kuvenduka chili munima ku kala na mavoko avali ndi na myanja, keho vakumbile mutuhya ko ve kudhima." ⁹Nga lisho lyove li kushevukitha, li chakumune mo na ku lyumbila kuti kuli yove. China ku vuahela ku kovela mu muono na lisho limo lika chili munima ku kala na mesho avali keho va kumbile lutengo lua tuhya.¹⁰Taleni ngechiye keti mu yengule umo ua va vamo va vandende. Muomu ni na handeka kuli yeni ngechiye nguange tungelu tuavo muilu ntcimbu yoshe va li naku tala - tala ku chihanga cha Tata uye ua muilu.¹¹¹²Vati muna thinganyeka? Nga muntu umo ali na chihita cha vinjui, keho umo na dhimbala, keti ethela vaye makumi atanu na auana na atanu na vauana, keho aye ku mukinya athetele umo uye na dhimbala? ¹³Nga na mu uana, mua vungulu ni handeka kulyeni nguange, aka yolela muakama kutuvakana vaye makumi atanu na uana na atanu navauana vaye vaku yeneka kudhimbala. ¹⁴Mungila yiye vene, keti chiyongola cha Yishe yeni ua muilu ngechiye umo uava va vandende vaka dhimangana.¹⁵"Nga muna noko ua lyala aku vihithila, kaye uka mulekethe mulonga uendi hakati keni lika. Nga aka kutolilila una muuana munanoko. ¹⁶Vuno nga ka ku tolilile yove, tambula umo ndi vavali vakuavo hamo lika nove ngechiye mukana ka vavali ndi vatatu vumbangi kunkala lijui lyoshe aka litave." ¹⁷Keho nga aka vyana ku va tolilila kuli vakevo, lekeni kuli vaka mbunga. Nga lalo na vyana ku tolilila vaka mbunga, akale kumesho ove ngue muka vifuti na vaka lithimu.¹⁸Mua vungulu ni kumileka nguange, nkala vyoshe vyuma vimu ka kuta hano hantci vaka vikuta na muilu, na nkala vyoshe va ka vutula hano hantci na muilu vana vi vutula. ¹⁹Mua vungulu ni mileka nguange, nga hakati keni muna lyuvuathana hano hantci chuma chimo lika ku chilombela, vaka vapangela cho vakevo kuli Tata uye ua muilu.²⁰Muomu kuye vana likunguluila vavali ndi vatatu mu lidhina lyange, nange nj ka kala mukati kavo."²¹Keho Petulu uedhile na ku handeka kuli Yesu nguendi, "Muene, vintcimbu vingahi munana aka vihitha mulonga kulyange keho ni ka mutundithile ho? Noho vintcimbu vitanu na vivali ndi?" ²²Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Ko nja kulekele vintcimbu vitanu navivali, vuno noho makumi atanu na avala i vintcimbu." ²³Ngocho vene vumuene vua muilu vana pu ngue vumuene uye vua yonguele kutanda makongo vangamba vendi. ²⁴Ngue ua shangumukile kutanda, umo ngamba ua nehele kuli yikeye uye ua mu kolotele yikeye likumi lya makulukadhi a vimbongo. ²⁵Vuno ka kele nevi vya ku fueta, Muene uendi ua mu lekele yikeye linga alandethe, hamo lika na mu ka njivo yendi na vana vendi na vyoshe viye vya kele navyo, keho linga afuete makongo endi.²⁶Ngocho na ndungo ua tcikamene mavuli, na kulomba kumesho endi, na ku

handeka nguendi, 'Muene, nju vuile ko ngodhi, keho nji kufueta vyoshe.' ²⁷ Ngocho muene ua ndungo uye , ntcimbu ua muvuililele ngodhi, keho ua muechelele yikeye na ku muechela ku makongo endi. ²⁸ Vuno ngamba uye ua tuhukile ua uanene ngamba mukuavo uye ua mu kolotele chihita cha vimbongo. Kehu ua mukuatetele yikeye, ua mukuatetele muncingo yendi na ku handeka nguendi, 'Nji fueete evi ua nji tambula.' ²⁹ Vuno ngamba mukuavo ua tcikamene na ku kandeleda kuli yikeye nguendi, ua handekele nguendi, 'Njuvuile ko ngodhi, njika ku fueta vyo.' ³⁰ Vuno ndungo ua kulivanga ua vyanene, ua yile na ku mumbila yikeye mu kamenga noho nafuete yikeye makongo. ³¹ Muye ndungo mukuavo vamuene evi vya yombolokele, va kele na lyova lyakama. Vedhile na ku leka muene uavo vyoshe viye vya yombolokele. ³² "Keho ua handekele nendi ua muthanene ndungo kuli yikeye vavenya na nguendi, 'Ove undungo ua ku vihya, nji na kuechela makongo ove muomu una lihana kulyange. ³³ Nove lalo china kuvuahela ku vuila ngodhi kuli vandungo vakueni, nambe ngue nji no vuila ngodhi kulyove ndi?" ³⁴ Muene uendi ua kele na vukalu na ku muhana kuli vaka kuyandetha noho na fueete viye vya mu kolotele. ³⁵ Ngocho lalo Tata uange ua muilu aka panga neni nga ka muechela vamuna noko kuvi mbunge vyeni."

19

¹ Kehu chakele ngechiye muye Yesu ua manethele majui ano, ua tundile ku Ngalileya keho ua yile kuimbo lya Yundeya kulutue lya Ndonga ya Yolondau. ² Mbunga yakama ya mushuamene yikeye, na yikeye ua va kanguithile vakevo kuye. ³ Va Faliseu vedhile kuli yikeye, va muethekele yikeye, va handekele kuli yikeye nguavo, "Chi tava muntu kuechela mukentu uendi ku milonga yoshe ndi?" ⁴ Yesu ua va kuanyene na ku handeka nguendi, "Ko mua tandele ngechiye uye uva pangele ha kulivanga lyala na mukentu ndi?" ⁵ Ua handekele navo lalo nguendi, "Muomu evi vikevyo lyala akatha va yishe na naye keho aka livandakana na mukentu uendi keho ava voshe vavali vaka kala muvila umo lika." ⁶ Ngocho ko va kele vavali lalo, vuno muvila umo lika. Ngocho vene Kalunga aka va vandakana kumo lika, linga naumo uahi aka va tepetha. ⁷ Kehu va handekele kuli yikeye nguavo, "Vika Mosesa ua hanene mukanda ua ku tcihya vulo, keho ko mu kondola?" ⁸ Yikeye ua valekele, nguendi, Mosesa omo ku-kaluua cha mbunge yendi ua mu tavele kukondola vakentu veni: vuno kutunda ha kutameka ko cha kele ngachiye. ⁹ Nji handeka kuli yeni nguange, uye uoshe aka vyana mukentu uendi, kuvanga na panga vukuidhi, keho ambata mukuavo, napanga vukuidhi. ¹⁰ Vandonge va handekele kuli Yesu nguavo, "Nga chi na kala ngechiye ku muntu na mukentu uendi, ko cha vuahele kua mbata." ¹¹ Vuno Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Keti nkala umo aka tambula vihandeka evi, vuno kulya vaye vo vana hana. ¹² Muomu ku vali vamo va ka kuyeneka kuambata kutunda mumemo avayina yavo, keho vaye va ka kuyeneka kuambata va vapangele kuli va ka kuyeneka kuambata, keho vaye va ka kuyeneka kuambata vali pangethele vavenya vakuyeneka kuambata muomu lya chidhango cha vumuene vua muilu. Uye atha ku tambula vilongetha, muetheleni yikeye atambule vene." ¹³ Kehu vamu nehelele vanike va vandende linga ava kambeke mavoko yikeye ngechiye ua va kambekele mavoko endi hali vakevo na ku valombela, vuno vandonge vendi ua va vindikile vakevo. ¹⁴ Vuno Yesu ua handekele nguendi, "Etheleni vanike va vandende, keho keti muva vindike vakevo kuinja kulyange, muomu vumuene vua muilu uakala kuli vakevo." ¹⁵ Kehu ua kambekele mavoko endi kuli vanike, na yikeye ua tundile ko kuye. ¹⁶ Taleni, lyala umo uedhile kuli Yesu na ku handeka nguendi, "Mulongithi, vika vimo vya vingulu nji ka panga linga nji ka uane muono ko ue kulenga ua yaye?" ¹⁷ Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Vika unji huila ange echi cha vungulu? Kuli umo lika ua ku vuaha, vuno nga uyongola ku kovala mu muono, shuama majui alishiko. ¹⁸ Lyala ua handekele kuli yikeye nguendi, "Mashiko aku vati?" Yesu ua handekele nguendi, "Keti uka tcihye, keti uka pange vukuidhi, keti uka puanje, keti uva vangeye, ¹⁹ thingimika yisho na noko, keho yongola voua lihata nove ngue yove vavenya." ²⁰ Na muna mukuenje ua handekele kuli yikeye nguendi, "Vyuma vyoshe evi nji na vyononoka. Vika lalo nji kapanga?" ²¹ Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Nga una yongola kukala ua ku vuaha, kaye, kalandethe vufuko vuove, na ku hana kuvihutu, keho uka kala na vufuko muilu; keho yakenje, unji shuame yange." ²² Vuno muye muna mukuenje muo vuile vya handeka Yesu ngechiye ua yile na vuthiua, muomu ua kele na vufuko vuavuingi. ²³ Yesu ua handekele na vandonge vendi nguendi, "Mua vungulu nji handeka kulyeni nguange, chika kala mua mukalu muka kufuka ku kovala mu vumuene vua muilu. ²⁴ Nji handeka kulyeni lalo nguange, Ku kala kua kuathi ngamelu ku kovala mulisho lya nguya keho muomu mua mukalu muntu muka kufuka ku kovala mu vumuene vua Kalunga. ²⁵ Muye vandonge mu vovuile evi, va komokele na ku handeka nguavo, "Yiya uye akovoka?" ²⁶ Yesu ua va talele vakevo na ku handeka nguendi, "Ku vantu ku vitava, vuno vyuma vyoshe kuli Kalunga vya vyathi." ²⁷ Kehu Petulu ua mukuanyene na ku handeka kuli yikeye nguendi, "Talen, tunethela vyoshe na ku kushuama yove. Vika tuka tambula?" ²⁸ Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Mua vungulu nji handeka kuli yeni nguange, mualolo muye Muna Muntu aka tumama ku chitumamo cha vungulu vuendi, eni muna shuamene yange lalo vaka tumama likumi na vivali vya vitumamo, na kupangula mishovo likumi na vivali yava Yisaleli. ²⁹ Nkala umo uye na thile njivo, vamunana va vamala, vamunana va vakentu, va tata, vanana, vanike, ndi mehya muomu mu lidhina lyange vaka tambula chihita chimo cha chuma chimo cha nathile keho muka hinga muono ko ue kulenga ua yaye. ³⁰ Vuno vavengi vaye valivangele va ka kotokela, keho vaka kukotokela vaka livanga.

20

¹ Muomu vumuene vua muilu vuna kala ngue muntu vavenya muhela ua yile chimene mene mu ku thetela vaka ku panga mu lihya lyendi. ² Kunima na lyuvu na vaka kupanga ku fueta vimbongo, ua va tumine ku lihya lyendi. ³ Endi ua yile lalo ha ntcimbu ya mu chitatu keho ua muene vaka kupanga va nemana ha muhela ua ku landethela. ⁴ Kuli vakevo na

handeka lalo nguendi, 'Neni lalo, ka yeni ku lihya, keho nji ka mihana vika vya vungulu.' Ngocho vayile ku vipanga.⁵Endi ua yile lalo ha ntcimbu ya muchitanu nayimo keho lalo ha ntcimbu ya mu chitanu nayiuana, keho ua vipangele vene. ⁶'Na ntcimbu ya likumi na yimo ua yile ko na ku uana vakuavo va nemana. Ua handekele kuli vakevo nguendi, 'Vika vyo mu nemanena ngocho litangua lyoshe?' ⁷"Keho vahandekela kuli yikeye nguavo, 'Muomu na umo uahi na tu hana vipanga.' "Ua handekele kuli vakevo nguendi, 'Neni lalo kayeni ku lihya. ⁸Muye mu cha hetele chinguedhi, Iya venya lihya ua handekele kuli mukuluntu ua vipanga vyendi nguendi, 'Thana vaka kupanga na ku va fueta vimbongo vyavo, kushangumukila kuli uye ua ku manethela ku heta kulyauye ua ku livanga. ⁹"Muye vaka vipanga vaye vali vangele kupanga ha ntcimbu ya mu likumi na yimo, nkala umo ua tanbuile vimbongo vimo. ¹⁰Muye vaka kulivanga kupanga, va thinganyekele ngechiye vaka tambula vya vingi, vuno lalo vatambuile vimbongo yimo nkala umo. ¹¹Muye vatambuile vimbongo vyavo, vakele na vu kalu kuli vavenya lihya. ¹²Keho vahandekela nguavo, 'Ava vaka kumanethela kupanga va na pangele ntcimbu yimo lika, vuno una puitha hamo lika netu, hali yetu tuna pangele litangua lyoshue na kuuema ku litanya. ¹³"Vuno vavenya ua kuanyene ko na ku handeka kuli umo uavo nguendi, 'Vakuetu, ku nja pangele vya kuvihya. Ketu muatavele hamo lika nange na vimbongo yimo ndi? ¹⁴Tambula viye vina ku kundama na kuya kungila yeni. Njina shovola ku hana kuli ava vo njina manethela vaka kupanga ngue yeni vene. ¹⁵Ko chitava ange kupanga vufuko vuange ngue yange vavenya nji na yongola? Ndi lisho lyove Iya ku vihya muomu yange nji ua chili ndi? ¹⁶Ngocho vaku manethela vaka kala vaku livanga, keho va ku livanga vaka kotokela. ¹⁷Ngue Yesu ua kandukile ku Yelusalema, ua tualele va ndonge vendi likumi na vavali kua lika lyavo, keho mungila yavo ua va lekele vakevo nguendi, ¹⁸"Talen, tuli na kuya ku Yelusalema, keho Muna Muntu vaka muhana kuli vasasendote vakamana va ka kuthona. Keho vaka mukuata yikeye mu ku mutchiya ¹⁹keho vaka muhana kuli vaka Vifuti vakevo vaka mutcopa, na ku muveta, na ku mukulika yikeye. Vuno ha litangua Iya muchitatu aka shituka. ²⁰Keho va yina ya vana vaZembendeu uedhile kuli Yesu hamo lika na munendi ua Iyala. Ua tcikamene kumesho yikeye na kuihula vimo kuli yikeye. ²¹Yesu ua handekele kuli mukentu nguendi, "Eni muna dhivuka ngechiye evi vimue kulomba ndi?" Mukentu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Leka ngechiye vana vange ava vavali va vama linga vatumame, umo kulivoko lyove Iya chilyo na mukuavo ku livoko Iya chimoshue, mu vumuene vuove. ²²"Vuno Yesu ua kuanyene na ku handeka nguendi, "Eni ko mudhivuka vika muli na kulomba. Kuatha munue munganja yiye nji yongola kunuina ndi?" Keho va handekele kuli yikeye nguavo, "Etu kuatha. ²³"Ua handekele kuli vakevo nguendi, "Mua vungulu eni muka nua munganja yange. Vuno ku tumama ku livoko Iyange Iya chilyo na ku livoko Iyange Iya chimoshue keti yange muka ku vihana, vuno vaka chihana kuli vaye voshe vana vuahethela Tata. ²⁴"Muye vandonge vakuavo likumi vovuile evi, vakele na vukalu hamo lika na va munayina vavali. ²⁵Vuno Yesu ua va thanene vakevo kulyendi vavenya na ku handeka nguendi, "Muna dhivuka ngechiye vimyene vaka Vifuti veku lihametha vakevo, na vantu va ka vukama vali na ndhili ya ku va shika. ²⁶Vuno hakati keni. Nambe uye uoshe ayongola kukala ua kama hakati keni hakale ndungo yeni, ²⁷keho uye uoshe akala ua ku livanga hakati akale ndungo yeni, ²⁸ngue Muna Muntu kedhilile mu ku mupangela, vuno mu ku pangela, na ku hana muono uendi ua kushula kuli vavengi. ²⁹Ngue mu vayile ku Yeliko, mbunga yakama ya mu shuamene yikeye. ³⁰Kuye kua kele tupuputua vavali va tumamene ku ngila. Muye vovuile ngechiye Yesu ali na kuhita kuye, va tambakanene nguavo, "Muene, Muna Ndaviti, tuvule ko ngodhi. ³¹"Mbunga yava patakanene vakevo, kuvaleka linga vaholoke kulu, vuno vatambakanene muakama, "Muene, Muna Ndaviti, tu vuile ko ngodhi. ³²Keho Yesu uemanene ua va thanene vakevo na ku handeka nguendi, "Vika muyongola ange nji mi pangele vyo?" ³³"Va mulekele yikeye nguavo, "Muene, ngechiye mesho etu linga amone. ³⁴"Keho Yesu, ua vo vuililile ngodhi, ua kuatele mesho avo. Haye vene mesho avo amuene keho vamu shuamene yikeye.

21

¹Yesu na vandonge vendi mu va hetele muhehi na Yelusalema, vedhile ku Mbetefanje, ku mukinya ua Oliveta, keho Yesu ua tumine vandonge vavali, ²nguendi, "Kayeni muimbo Iya ku shuama ko, keho mu ka uana chindongi u va na kutu, a li na muna chindongi. Yemu ka va vutule mu ka va nehe ku Iyange. ³Nga umo a ka mi hula, ka kuanyeni ngueni, 'Muene a vi yongola,' haye vene a ka mi hana vo. ⁴Vyoshe evi vya yombolokele mu ku hetetha mo viye vi va kuanyene ku hitila mu va polofeto, nguavo, ⁵"Leken muna mukentu ua Siyono, ngueni, 'Tala Muene uove youenja ku lyove, na li kehetha, na londo ha chindongi na ha muna chindongi. ⁶Keho vandonge va yile na kupanga ngue mua va lekele Yesu. ⁷va ka nehele chindongi na munendi keho va hakele vintanga ha muongo ua chindongi, keho Yesu ua tumamene ho. ⁸Vantu vavengi valele vintanga vyavo mungila, vamo va pokuele mintango ya viti na ku vyala mungila. ⁹Keho vantu voshe vaye va kele kulutue lua Yesu na vaye va mu shuamene va tambakanene nguavo, "Ozana kuli muna Ndaviti! Va mu shangale uye enja mu lidhina Iya muene! Ozana muilu!" ¹⁰Mua kovelele Yesu mu Yelusalema, limbo lyoshe Iya nyangumukile keho nguavo, "Yiya ou?" ¹¹Vantu nguavo, Ou yikeye Yesu ka polofeto ua ku Nazaleta mu Ngalileya. ¹²Keho Yesu ua kovelele mu tembele. ua shekele mo voshe vaye va landele na ku landethela mo, na ku uithanga vitafula vya va ka ku chinja vimbongo na vitumamo vya vaye va landethele vi nkuti. ¹³Ua va kuanyene nguendi, "Vana thono nguavo, 'Njivo yange va ka yi thana nguavo njivo ya malombelo,' vuno eni muna yi puitha ngue njivo ya vidhi. ¹⁴Keho tu puputua na vilema vedhile ku lyendi, ua va kambekele. ¹⁵Vuno va kuluntu va vasasendote na vaka mathona mu va muene a panga vi komoketho, nomu mu vo vuile vanike va tambakana mu tembele nguavo, "Ozana kuli muna Ndaviti," va kele na vukalu vua kama. ¹⁶Va muihuile nguavo "Unovu ko vi va kuanya?" Yesu nguendi, "Yii! Vuno eni ku mua tandekele ngueni, 'Mu ka vuahethela vishangala mu tunua tua vanike na tu mbututu tua ku mavele?" ¹⁷Keho Yesu ua va thile keho ua tuhukile mu limbo na kuya ku Mbetaniya kuye kua ka kele vutiki vuoshe. ¹⁸Ngocho ku chimene mua hilukile ku limbo Iyakama, uo vuile njala.

¹⁹Ku mona chiti cha mukuyu ku nchongo ya ngila, ua yileko vuahi ua ka uanene ko kuvanga vimaho lika. Ua kuanyene nacho nguendi, "Na litangua limo lyahi lalo lyukema vushuka," oho vene chiti chomine.²⁰Mu va vi muene va ndonge vendi, va komokele na ku kuanya nguavo, "Vati chi nomu vuathi echi chiti?"²¹Yesu ua va limbuilile nguendi, "Vuchili nji mi leka, nga ku mu tcelela na vimpata vyahi, ku mu ka panga evi vi na yombolokela chiti echi lika, vuno nambe mikinya mu ka yi leka ngueni, 'Tunda hano linga va ka kumbile mu Kalunga ndonga,' keho vi ka yomboloka."²²Nkala vyoshe vi mu ka lombaa, na lutcelelo, mu ka vi uana."²³Yesu mua kovelele mu tembele, vasasendote vakama na vakuluntu va vantu vedhile ku lyendi ngue mua kele na ku longetha keho va handekele nguavo, "Ndhili muka u pangetha vyuma evi, na yiya na ku hana ndhili yacho?"²⁴Yesu ua va kuanyene nguendi, "Nange lalo nji mi hula ko lihula limo. Nga mu nji leka, nange nji ka mileka ndhili yi njili na ku pangetha vyuma evi."²⁵Ku mbuitika kua Youano_kuiko kua tundilila? Muilu ndi ku vantu?" Va li yongele, nguavo, "Nga tu kahandeka nguetu, 'Kua tundilila muilu,' a tu leka nguendi, 'Vika ku mua mu tcelelelelele?'²⁶Vuno nga tu mu leka nguetu, 'Kua tundilila ku vantu,' tu teua vantu, muomu va ka mona Youano ngue kapolofeto."²⁷Keho va lekele Yesu nguavo, "Ku tu dhivuka ko." Keho ua va lekele lalo nguendi, "Nange ku nji mi leke ndhili yi nje ku panga nayo."²⁸Vuno vika mu thinganyeka? Lyala ua kele na vana vavali va vamala, ua yile kulyo uye ua ku livanga nguendi, 'Munange, ya ka pange mu lihya.'²⁹Munendi nguendi, 'Ange ku nji yi ko,' vuno ku nima ua li huile mu mana endi keho ua yile."³⁰"Keho lyala ua yile kulyo uye ua mu chivali ua kamu tuma lalo ngue uye ua kulivanga. Yikeye ua mu tava nguendi, 'Nji ya lika, tata,' vuno ka yile ko."³¹Yiya hakati kavo ua pangele chidhango cha yishe?" Nguavo, "Ua kulivanga." Yesu nguendi, "Vuchili nji mi leka, va ka ku tambula lithimu na vikuidhi va ka kovala mu vumuene vua Kalunga umbaa yenii."³²Muomu Youano uedhile mu ngila ya lutcelelo, vuno ku mua mu tcelelele.Vuno va ka ku tambula lithimu na vikuidhi vya mu tcelelele. Vuno eni, nambe mu mua vi muene, ku mua tengulukile na ku mu tcelela."³³Tolileni ku chithimo chikuavo. Kua kele lyala umo, vavenya limbo. Ua tombekele lihya, uatungilemo lalo njivo yakulaha, keho uayi hanene kuva ka lihya, vavenya keho vavenya lihya uayile vungendhi."³⁴Keho muye ntcimbu muyahetele yakuhya vushuka, keho ua tumineko vaka kupanga vendi ku vaka lihya, vakatambule vushuka vuendi."³⁵Vuno vaka kupanga ku lihya vakuatetele ndungo umo va mupupile, mukuavo vamu tcihya, keho mukuavo va mupupile mavue."³⁶Kutunda haye lalo uatumine vandungo vavengi, kutuvakana va kulivanga. Navo vaku vapangele ngue vakuavo."³⁷Mu ku manethela ua tumine munendi uendi vavenya, ua handekele nguendi, "Munage vaka muvuila lyova."³⁸"vuno muye vaka kupanga ku lihya vamuene mona enja, vali handekethele umo na mukuavo nguavo "yikeye muka ku hinga nou, tuyeni tumu tcihye linga tuhinge vufuko vuendi."³⁹"keho va mukuatetele va mumbilile hanja lya lihya, vamutcihile."⁴⁰Mualolo vavenya lihya mua kenja, vika akatha kuvapanga kuli vaye vaka kupanga mu lihya?"⁴¹Keho vahandeketele kuli yikeye nguavo, "Aka vihitha vaye vantu vakuvihya, naku lihana lihya kuli veka, vantu vaye vaka muhana yikeye mbuto ntcimbu yaku kunguiya."⁴²Yesu ua handekele navo nguendi, "Ko muatandele vya mathona ndi? "Livue liva vyanene vaka kutunga lina kala livue lyamu mbango. Evi vya tundile kuli Muene, vikevyo vyaku vuaha kumeshe etu?"⁴³Ngocho vene njihandeka kulyeni nguange, 'Vumuene vua Kalunga vaka vutundithako kulyeni, na ku hana kumushovo uye ukapanga vushuka."⁴⁴Uye uoshe aka uila halivue lino likamu tavola muvimbavila. Vuno nkalaushe lika uila livue lika muthanyona."⁴⁵Muye sasendote uakama nava Faliseo vovuile chithimo chendi, vadhivukule uahandeketele vya ku li vakevo."⁴⁶Kuyongola kumukuata, vakele na lyova lyambunga, muomu vantu vamuhakele ngue kapolofeto.

22

¹Yesu uahandeketele navo lalo muvithimo, uahandeketele nguendi, ²"Na vumuene vua muilu vunakala ngue muene uye avuayetha chiuvano chavulo cha munendi ua lyala."³Ua tumine vandungo vendi ku lyavaye vovathanene mukuinja kuchiuano chavulo, vuno kuve dhileko."⁴Mukemo lalo muene ua tumine vandungo vendi, uahandeketele nguendi, "Lekeni vaye vo va nathana, "Talenii, njina vuayetha vya kulya vya chinguedhi. Na ngombe yange yakuhindala njina tcihi, na vyuma vyoshe njina vi vuayetha laya. Yinjeni ku chiuvano chavulo."⁵Vuno kova mutolilile keho vayile ku ivngila vyavo, umo ku lihya lyendi, mukuavo ku vinganyo vyendi."⁶Vakuavo vakuatetele vandungo vamuene, nakuva yandetha kumo na ku vatcihya."⁷Keha muene ua kele na vukalu, ua tumine vaka ndhita vendi na ku ka tcihya vaye vaka ku tcihya na ku tcimika limbo lyavo lyakama."⁸Keho uahandeketele kuvandungo vendi, "chiuvano chavulo chili muhyehi, vaye voshe vova thanene kuva kele nandhili."⁹Ngocho vene yenii ku vingila linga mukathane voshe vantu vahita mungila muvuingi vuavo."¹⁰Vandungo vayile kuvingila nakutonda vantu voshe vuva uanene, vachili nava vakuvihya. Keho chiuvano chavulo chashulile vangendhi."¹¹Vuno muye muene mua kovelele mo muku tala vangendhi, ua muene lyala kadhalele vidhala vyaku chiuvano chavulo."¹²Muene ua handeketele nendi nguendi, "Mukuetu vati mu una kovala mo uyeneke vidhala vya ha chiuvano chavulo? vuno lyala kakele nevi vya ku kuanyako."¹³Keho muene uahandeketele nava ndungo vendi nguendi, mukuteni mavoko na ku mahindi, keho mumbileni hanja lya muthithi, kuye ku kakala kulila na ku lishumanga kumadho."¹⁴Muomu vantu vavengi vanathana vuno va vandende lika vovana shovola mo."¹⁵Keho vafaliseu vayile na ku thinganyeka vati va kuata Yesu muvihandeka vyendi vavenya."¹⁶keho vamutuminine vandonge vavo, kumo lika nava va Helonde. Va handeketele Yesu nguavo, "Mulongithi, tuna dhivuka ngechiye ove umu ka vungulu, na viye ue kulongetha vya vungulu vua Kalunga. Muomu kuue kutambula vithinganyeka vya vamo, na kupanga ngodhi hakati ka vantu."¹⁷Ngocho tuleke, vika uthinganyeka ko? Lishiko lya lingulu kufueta lishimu kuli Sezale ndi kuahi?"¹⁸"Vuno Yesu ua dhivukile chipululu chavo na ku handeka nguendi, "Muomu vika mu njethekela, eni vingungu?"¹⁹Njileketheni vimbongo vya lishimu." Keho va mu nehelele mbongo yimo."²⁰Yesu ua va vehuile nguendi, "Chihanga cheya na lidhina lyeya vili ho aha?"²¹Vakevo nguavo, "Sezale." Keho Yesu ua va lekele nguendi, "Haneni vya Sezale kuli Sezale, keho vya Kalunga kuli Kalunga

vene." ²²Mu va vyuvuile, va komokele. Kehu vamu thile haye vene na kuya kuavo. ²³Ha litangua olyo vene, vaSanduseu, vaye va handekele nguavo kushituka kuahiko, vedhile kulyendi. va muihuile, ²⁴va handekele nguavo, "Mulongishi, Mosesa ua ua handekele nguendi, 'Nga lyala a tca, na munendi uahi, munayina ua lyala a hinga mukentu uendi linga a mu hakeleho vana.' ²⁵Kua kele vantu na vamunayina vatanu na vavali. Ua ku livanga uambatele keho ua tcile. Yikeye ka kele na mona, uathile mukentu uendi kuli munayina. ²⁶Keho ua mu chivali nendi ngocho, ua mu chitatu nendi ngocho, kamane ua mu chitanu na vavali. ²⁷Munima, mukentu nendi ua tcile. ²⁸Keho ha kushituka, mukentu ueya a ka kala hakati kava vatanu na vavali? Muomu voshe va muambatele. ²⁹Vuno Yesu ua kuanyene na ku handeka nguendi, "Muna shevuka muomu ku mu dhivuka majui a mathona na ndhili ya Kalunga. ³⁰Muomu ku kushituka ku kala kuambata ndi ku ka hana mu kuambata. va ka kala ngue tungelu va muilu. ³¹Vuno vya ku kushituka kua kutca, ku mua tandeleye vye vya kuanyene Kalunga kulyeni, ua handekele nguendi, ³²Yange Kalunga ua Avilahama, Kalunga ua Yisake, na Kalunga ua Yakomba? Kalunga keti yikeye Kalunga ua kutca, vuno ua muono." ³³Muye mbunga mu yovuile evi, ya komokele ku vilongetha vyendi. ³⁴Vuno va Faliseu mu vo vuile ko nguavo Yesu ua holuethela va Sanduseu, va li kunguluile hamo. ³⁵Umo uavo, mu ka ku dhivuka vuino mashiko, ua muihuile chihula cha kumuethaka, nguendi. ³⁶"Mulongishi, lishiko lika lya tuvakana ku majui a lishiko?" ³⁷Yesu ua mu lekele nguendi, "Yongola Kalunga Muene uove na mbunge yove yoshe, na muono uove uoshe, na mana ove oshe." ³⁸Eli likelyo lishiko lyakama lya kulivanga. ³⁹Lishiko lya mu chivali nalyo ngue mukemo. 'Yongola mukueni ngue yove vavenya.' ⁴⁰Ha mashiko avali hakeho hana yendamena mashiko oshe na ku li vapolofeto. ⁴¹Ntcimbu vaFaliseu va chili kungulula hamo, Yesu uehuile chihula. ⁴²Ua handekele nguendi, "Vati mue ku thinganyeka Kilistu? Yikeye muneya cho?" Va kuanyene ko nguavo, "Yikeye muna Ndaviti." ⁴³Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Vati Ndaviti ua mu tumbuile Muene mu muthithimba, ua handekele nguendi, ⁴⁴Muene ua kuanyene na Muene uange nguendi, "Tumama ku livoko lyange lya chilyo, noho nji ka panga vaka chidhindo vove vilyatelo vya myanja yove" ⁴⁵Nga Ndaviti a tumbula Kilistu nguendi 'Muene,' Vati aka kala muna Ndaviti cho?" ⁴⁶Na umo uahi uathele ku tava ko nambe lijui limo, na umo uahi lalo uathele ku muihula ku tunda litangua liye.

23

¹Keho Yesu ua kuanyene na mbunga na vandonge vendi. ²Ua kuanyene nguendi, "Vaka mathona na vaFaliseu vana tumama ha chitumamo cha Mosesa. ³Keho vyoshe vi va mi tuma vi pangeni, keho vishuameni. Vuno keti mu ka temuinine vipanga vyavo, muomu ve ku tumbula vyuma vuno ku ve ku vi panga. ⁴Chili, ve ku kuta vutengi vua kulema vua vukalu kuambata, keho va vu tuika ha vitcili vya vantu. Vuno avo vavenya ku va kuatako minye yavo. ⁵Ve ku panga vipanga vyavo vyoshe linga va li lekethe ku vantu. Va li pangela mikanda ya ku li kutila ha maluholo avo. Muomu va na panga vilombelo vyavo vyakama na ku hametha mi kundulo ya vidhala vyavo. ⁶Va li yonguela mihela ya vukama ku vilika na vi tumamo vya vumuene mu vithinangonga, ⁷na ku va va meneka mua mungulu mu mihela ya ku landethela, na ku va thana valongishi ku vantu. ⁸Vuno keti va mi thane 'Valongishi,' muomu mulongishi ueni umo lika, keho eni muvavoshe vantu na va munayina yavo. ⁹Keti mu thane na umo uahi, muomu Yishe yeni umo lika, na yikeye a li muilu. ¹⁰Nambe keti va mi thane nguavo 'valongishi,' muomu mulongishi umo lika, yikeye Kilistu. ¹¹Vuno uye a li haka vukama mu kati keni yikeye a ka kala ndungo. ¹²Muomu uye a li haka vavenya ku vukama va ka mu kehetha, na uye a li kehetha vavenya va ka mu kametha. ¹³Vuno chikele cheni, eni va ka mathona, na vafaliseu, na vingungu! Mua shokela vantu chikolo cha vumuene vua muilu. Muomu ku mu kovelamo yeni vavenya, nambe ku tavethela vaye va thetela ku kovela va vi pange ngocho. ¹⁴Chikele cheni, vaka mathona, va faliseu na vingungu! muomu mue ku hita mu vi kalunga ndonga na ha vintunda na ku tengulula muntu umo, na muye mu na mu tengulula, mu na mu puitha mu ka ngehena luvali ku mi tuvakana yeni. ¹⁵Chikele cheni, va ka ku tuamena tu puputua, eni vaye mukuanya ngueni, 'Nkala uoshe a li thinga mu tembele, navimo vyahi. Vuno Uoshe a li thinga na livue lya vunchele lya tembele, na pande ku vi panga.' ¹⁷Eni tupuputua va kuheva! vika vya tuvakana, livue lya vunchele ndi tembele yiye ye ku lingitha livue linga li kale lya kuyela? ¹⁸Keho lalo, 'Uye uoshe a li thinga na muyombo, navimo vyahi. Vuno uye uoshe a li thinga na vuana vuye vua kala ho, na pande ku panga vya na li thingi.' ¹⁹Eni tupuputua va kuheva! Vika vya tuvakana, kuhana kua muyombo uye ue ku lingitha kuhana kua kuyela? ²⁰Ngocho vene, uye a li thinga na muyombo yikeye a li thinga navuo na vyoshe vya kala ho. ²¹Uye a li thinga na tembele a li thinga na uye ua tumama mo. ²²Na uye a lithinga na lilo a li thinga na chitumamo cha vumuene vua Kalunga na uye na tumama ho. ²³Chikele cheni, vaka mathona, va faliseu, na vingungu! Muomu mu ka hana chimo kulikumi cha ku vimbuta vya olitela, na endelu na kuminyu, vuno muna thi vipanga vya vingulu vya majui a lishiko. vungulu na ngodhi na lutcelelo. Vuno evi vikevyo vi mu na pande ku panga keho keti ku tha ko vi kuavo. ²⁴Eni tupuputua va ka ku tuamena vakueni, mue ku thembulula kathitu ka kandende vuno mu mina ngamelu! ²⁵Chikele cheni, vaka mathona, va Faliseu, na vaka vishaki! Muomu mue ku toketha helu lya nganja na lilonga, vuno muintci lyavyo muashula na vishaki na mashungu. ²⁶Eni va Faliseu va tupuputua! vangeni ku kusha muinthe lya nganja na lilonga, linga na helu lyacho ha vuahe. ²⁷Chikele cheni, eni vaka mathona, na vaFaliseu, na vaka vishaki! Muomu muna kala ngue mbumbo yi va na toketha, helu lyayo hahangulu, vuno muintci muna shulu vi tcihya vya vantu va ku tca na madhilo oshe. ²⁸Mungila yiye vene, neni lalo mue ku moneka vuino hanja ku vantu, vuno mu vimbunge vyeni muna shulu vishaki na madhilo. ²⁹Chikele cheni, vaka mathona, na vaFaliseu, na vaka vishaki! Muomu mue ku tunga vi mbumbo vya vapolofeto na ku vuahetha vi mbumbo vya vantu va vangulu. ³⁰Mue ku kuanya ngueni, 'Nga tua kele ko ku matangua a va yishe vetu, nga ku tua li vandakanene navo mu maninga a vapolofeto.' ³¹Ngocho vene mue ku lyambulula yeni vavenya ngueni mu vana va vaye va tcihile vapolofeto. ³²Neni lalo shulitheni vi va viyithile va yishe veni. ³³Eni manoka, eni vana va mambuambua,

vati mu ka teua chipangulo cha ngehena?³⁴ Ngocho vene, taleni, nji mi tumina vapolofeto na vaka mana na vaka mathona. Vamo vavo mu ka va tcihya na ku va kulika, vamo mu ka va komba mu vithinangonganga vyeni na ku va sheka mu membo na membo.³⁵ Kehu vikenja ko mu ka kala na mulonga ua maninga a vana va mbala, ku tunda ku maninga a Ambele, na ku maninga a Zakaliya muna mbalakiya, vaye va mua tcihile hakati ka tembele na muyombo.³⁶ Vungulu nji handeka kulyeni nguange, vyuma vyoshe evi vikenja ha mushovo ou.³⁷ Yelusalema, Yelusalema, ove ua tcihya vapolofeto na kuasha mavue vantu va va mi tumine! Lungahi nja tha ku kunguiya vana veni kumo, ngue mua ka kunguiya kathumbi tuana tutiyo mu vimbava vyendi, vuno eni ku mua yonguele!³⁸ Taleni, va mi thila njivo mu pulungua.³⁹ Muomu nji mi leka nguange, ku mu ka nji mono ku tunda hano noho mu ka kuanya nguani, 'Ua vedhika uye enja mu lidhina lya Muene.'"

24

¹Yesu ua tuhukile mu tembele mu kuya na ngila yendi. Vandonge vendi vedhile na ku mu leketha vi vumbe vya vitembele.² Vuno yikeye ua va lekele nguendi, "Ku mua muene vyuma vyoshe evi ndi? Vungulu nji mi leka nguange, na limo livue lyahi li ka thala helu lya likuavo liye ha ku ka lyumbila hantci."³ Mua tumamene ha mukinya ua Oliveta, vandonge vendi vedhile kua ku muihula mu vushueke nguavo, "Tuleke, ntcimbu yika vyuma evi vi ka yomboloka? Chileketho chika tu ka mona cha kuinja kuove na ku lenga kua chifuti?"⁴ Yesu ua kuanyene nguendi, "Dhangameni kuteua va ka mi dhimbaletha.⁵ Muomu vavengi va kenja mu lidhina lyange. Va ka kuanya nguavo, 'Yange Kilistu,' keho va ka dhimbaletha vantu vavengi.⁶ Mu kovua vi ndhita na vihandeka vya vi ndhita. Taleni ngechiye keti mu kale na vishoti, muomu vyuma evi vi na pande ku yomboloka; vuno ku lenga kua chifuti nolo kanda kuhete.⁷ Muomu vifuti na vifuti vi ka li katukila, vimyene na vimyene vi ka li katukila. Ku ka kala njala na ma ndunduma a livu ku mihela yeka na yeka.⁸ Vuno vyuma evi vi ka kala lika kushangumuka kua kayando.⁹ Kehu va ka mi tuala ku kayando, va ka mi tcihye: mishovo yoshe va ka midhinda muomu lidhina lyange.¹⁰ Kehu va vengi vakatanguka, na ku lipaya umo na mukuavo, keho va ka lidhinda umo na mukuavo.¹¹ Vapolofeto va vengi vavishaki va ka katuka na ku tanganetha va vengi.¹² Muomu lya va ka lilanetha, chidhango chava vengi chika tontola.¹³ Vuno uye a koletha noho ha kumanethela a ka uana muono.¹⁴ Mudhimbu ua chili ua vumuene va ka ua mbulula kuvifuti vyoshe ngue vumbangi ku mishovo yoshe. Kehu kumanethela kukenja.¹⁵ Ngocho vene, muye mu ka mona mulonga uye ua ku neha vungocho, viye vya handekele kuli kapolofeto Ndaniyele nguendi, Unemana ku njivo yiye ya kuyela "(Linga vaka kutanda vatolilileko),¹⁶ Nga voshe vaye va li mu Yundeya va teuelele ku mukinya:¹⁷ Uye a li kuilu lya njivo keti a shuluke na kuambata vyuma viye vili mu njivo yendi:¹⁸ Na uye ali mu lihya keti aka hiluke akuambate vidhala vyendi.¹⁹ Vuno chikele kuli vaye va li namemo na vaye va li na ku nyamueka ku matangua aye!²⁰ Kehu lombeni keti muka teue ha ntcimbu ya mathika ndi ha litangua lya thapalalo.²¹ Muomu ku ka kala matangua a kayando ka kama ngue ku vya kele ko ha kulivanga kua chifuti na ku lelo, kuahi, ndi ko vi kakala ko lalo.²² Mpano matangua aye vaka tepulula na ntcitu yikovoka. Vuno muomu lya chidhango cha vaye matangua vana tepulula.²³ Kehu nga umo uavo a handeka kulyove nguendi, 'Tala, Kilistu ya uno! Ndi 'Kilistu kuali kuye!' Ketu mu ka vi tcelelele.²⁴ Muomu va Kilistu va vishaki, na va polofeto va vishaki vaka katuka na ku leketha vikomoketho vya kama, ngocho vene ngue ku tuala ku ku viyitha, nga kuatha, nambe kushovola.²⁵ Taleni, nja milekele kulutue lya ntcimbu.²⁶ Ngocho vene, nga vaka handeka neni, Taleni, a li mu limbalanda, 'Keti mu ye mo mu limbalanda lya ngocho. Ndi, 'Talen, ali mukati ka njivo, ' Ketu mu ka vitave.²⁷ Muomu ngue muhyato u tuhuka ku vu ku vukilo vua litangua na ku tangeka ku vutokelo vua litangua, ngocho mu chi kala kuinja cha Muna Muntu.²⁸ Nkala kuoshe kuli kathitu ua ku tca, kuye ku keko ku ka likunguluila makuvi.²⁹ Vuno ntcimbu yiye vene ku nima ya kayando ka matangua aye, litangua lika kala mu muthithi, na ngonde ko yika hana myedhi, na vintanga ntanga vi ka ua kutunda muilu, na ndhili ya muilu yika ngangama.³⁰ Kehu ngocho chidhivukitho cha Muna Muntu chi ka lileketha muilu, keho mishovo yoshe ya hantci yi ka lila. Va ka mona Muna Muntu yo uenja ha mashelua a muilu na ndhili na vungulu vua kama.³¹ A ka tuma tungelo tuendi na lijui lya kama lya lumbendo, keho va ka likungulula kumo lika vaye va na shovuele ku mihela yi uana, ku tunda ku ku manethela kua lilu na ku heta ku likuavo.³² Lilongetheni mana ku chiti cha mukuyu. Muye mu chi tuikilila vimaho ku mintango ya cho, mu na dhivuka laya nguani ntondue yili hamuyehi.³³ Kehu lalo, mu mu mona vyoshe evi, dhivukeni nguani ali hamuyehi, ku vikolo.³⁴ Vuchili nji mi leka nguange, limo eli kuli ka tci noho vyuma vyoshe vina yomboloka.³⁵ Lilu na chifuti vi ka tca, vuno majui ange ka a ka tci.³⁶ Vuno na umo uahi a dhivuka litangua nambe ntcimbu, nambe tungelu va muilu, ndi Mona, vuno kuvanga Yishe lika vavenya.³⁷ Ngue mua kele matangua a Noua, Na Muna Muntu vene ngocho a kenja.³⁸ Muomu ngue mu matangua aye kulutue lua luhanjo vantu va lile va nuine, va lyambatele na ku li hangela vakentu noho litangua liye lya kovelele Noua mu vuato,³⁹ na vimo vyahi vi va dhivukile ko noho luhanjo lua ku va tambuile ho - ngocho na Muna Muntu vene mukemo mua kenja.⁴⁰ Kehu vantu vavali va ka kala mu lihya umo va ka mu tambula ho, mu kuavo aka thala.⁴¹ Vakentu vavali va ka tua vunga kumo lika - umo va ka mu tambula ho, mukuavo a ka thala.⁴² Ngocho vene litakametheni, muomu ku mu dhivuka litangua lya kenja Muene ueni.⁴³ Vuno vi dhivukeni nguani, unga vavenya njivo ua dhivukile ntcimbu ya vutiki ya kuinja mu ka ku puanja, yikeye na pande ku litakametha keho nga ka ta vetha njivo yendi linga va yi pokole.⁴⁴ Ngocho vene muna pande ku li vuayethela lalo, muomu Muna Muntu a kenja ha ntcimbu yiye yi mu na yenekela ku tatelela.⁴⁵ Kehu yiya ndungo ua vuchili mu ka mana uye ua na haka vavenya njivo mu njivo yendi linga a va hane vyakulya ha ntcimbu ya ku vuaha?⁴⁶ Ua ku vedhika ndungo uye muene uendi aka uana a panga muye mua kenja.⁴⁷ Vuchili nji mi leka ngechiye nguange muene a ka mu haka helu lya vufuko vuendi vuoshe.⁴⁸ Vuno nga ndungo ua kuvihya a handeka mu mbunge yendi nguendi, 'Muene uange na kala ko ntcimbu,'⁴⁹ keho a shangumuka ku

pupa va ndungo vakuavo, na kulya na kunua hamo lika na va ka ku penda,⁵⁰ keho muene ua ndungo uye a kenja ha litangua lya na yeneka ku dhivuka.⁵¹ Muene uendi a ka mu tetanga mu vimpindi hamo lika na va ka vishaki, kuye ku ka kala kulila na ku li shumanga kumadho.

25

¹Vumuene vua muilu vu na kala ngue vana vakentu vaye likumi va yile na mitangeko yavo linga va ka sheshe muka vulo.
²Vatanu va kele viheve na vatanu va ku dhangama.³Vaye vatanu va kuheva mu va nonene mitangeko yavo, ku vambatele madhi.⁴Vuno vaye vaku dhangama vambatele mitangeko yavo na madhi.⁵Vuno muye va venya vulo ua kele ko ntcimbu, voshe vanengukile, vakothele tulo.⁶Vuno mu kati ka vutiki kua kele mudhimbu, nguavo, Taleni, vavenya vulo! Tuhukeni muka mu sheshe.⁷Keho vana va vakentu vaye voshe va hindukile, va ua yethele mitangeko vyavo.⁸Ngocho vene viheve va handekele na va ka kudhangama, nguavo, Tu haneniko madhi eni ; muomu mitangeko yetu yi yongola kudhima.⁹Ngocho vaka kudhangama va handekele ko, nguavo, kuahi, kuteua ka ka pumo hakati keni netu, vuno yeni kuli va kakulandetha linga mukali landele yeni vavenya.¹⁰Ntcimbu va yile na kulanda, venya vulo uedhile, na vaye va li vuayethele kumo mu ku kovala hamo lika nendi mu chiuano cha kulya cha vulo, na chikolo va chishokele.¹¹"Ku nima, ya vaye va kuavo vana vavakenu lalo vedhile na ku handeka nguavo, 'Muene, muene, tu shokolole ko.¹²Vuno yikeye ua va kuanyene na kuhandeka nguendi, 'Mua vuchili nji mi leka, nguange, ko nji midhivuka eni.¹³Ngocho vene litakametheni, muomu ko mudhivuka litangua ndi ntcimbu.¹⁴"Muomu vi na kala ngue muye muntu a ya ku chifuti cheka, a thana vaka vipanga vendi, a tha vufuko vuendi ku li vakevo.¹⁵Kuli umo uavo ua mu hanene vinchako vitanu, ku li mukuavo endi vivali, na uye ua hanene nchako yimo lika. Nkala umo ua tambuile ku vimbongo shuama ku chiyongola chendi vavenya, keho ua yile mu vungedhi vuendi.¹⁶Na uye ua tambuile vinchako vitanu ua yile ntcimbu yiye vene na ku kapanga navyo keho ua ka uanene mo vinchako vitanu.¹⁷Mungila yiye vene, uye umo ua tambuile vinchako vivali ua pangele ngechiye, ua ua nenemo vimo vivali.¹⁸Vuno ndungo uye ua tambuile nchako yimo lika ua yile, na ku shueka vimbongo vya muene uendi.¹⁹Vuno muye ntcimbu ya kama ya hitile, muene ua ngamba vaye ue dhile na ku tanda navo vimbongo vyendi.²⁰Keho uye ua tambuile vinchako vitanu ue dhile, keho ua nehele vinchako vikuavo vitanu. Ua handekele nguendi, 'Muene, ua nji thililile vinchako vitanu. Tala, nji na uana mo vinchako vitanu lalo.²¹"Muene uendi ua mu lekele, nguendi, 'U na panga mua chili, u ngamba ua ku tcelela! U nakala ua kutcelela ha vyuma vya vindende. Nji ka kuhaka ku tumina vyuma vya vingi. Kovala mu ku yolela kua muene uove.²²"Na ngamba uye ua tambuile vinchako vivali ue dhile, ua handekele, nguendi, Muene, ua nji thililile vinchako vivali. Tala, njina vue dhelelako vinchako vikuavo vivali.²³Muene uendi ua handekele kuli yikeye nguendi, 'U na panga mua chili, u ngamba ua ku tcelela! U na kala ua ku tcelela ha vyuma vya vindende. Nji ka ku haka mu ku tumina ha vyuma vya vingi. Kovala mu ku yolela kua muene uove.²⁴"Keho uye ua tambuile nchako yimo lika ue dhile, na ku handeka nguendi, 'Muene, nji na dhivuka ngechiye u muntu ua mukalu. Ue ku tya viye ku ua kunine, ue ku kunguiya viye keti vi ua yenekele ku shanduola.²⁵Nja kele na lyova, ngocho nja yile na ku kashueka nchako yove muintci lya livu. Tala, njili na viye vya kala kulyove.²⁶Vuno muene uendi ua mu kuanyene, na ku handeka kuli yikeye nguendi, 'Ove u ngamba ua ku vihya na vulenda, u na dhivuka ngechiye nje kutya kuye ku nja kunine na ku kunguiya viye ku nja ku nja shanduile.²⁷Ngocho vene nga ua hanene vimbongo vyange ku li vaka ku pungula, na ha kuinja kuange nga nji na tambula vimbongo vyange vavenya hamo lika na vi uanamo.²⁸Ngocho vene tambuleni vimbongo vyange na ku vi hana ku va ngamba vakuavo vaye vali na vimbongo likumi.²⁹Muomu ku li umo uye ua fuka vya vingi va ka muhana, na yikeye aka kala navyo ku tuvakanena. Vuno ku li umo uye ua kuyeneka kufuka, nambe viye vya kala navyo va ka munyanga vyo.³⁰Ngamba uye ua ngocho mu mbilenei hanja lya muthithi, kuye ku ka kala ku lila na ku lishumanga ku madho.³¹"Muye mua kenja Muna Muntu mu vungulu vuendi na tungelo voshe hamo lika nendi, a ka tumama ku chitumamo cha vungulu vuendi :³²Keho va ka kunguiya mishovo yoshe ku mesho endi, keho a ka tepetha umo ku mukuavo, ngue kanyungi ue ku tepatha vinjui ku vimpembe ;³³Keho a ka haka vinjui ku livoko lyendi lya chilyo, vuno vimpembe ku chimoshue.³⁴Keho Muene a ka handeka na vaye va li ku livoko lya chilyo, nguendi, 'Yinjeni, va na vedhukitha Tata, hingeni vumuene vuye vu va mi vuayethele kutunda ha kupanga kua chifuti.³⁵Muomu nja kele na njala, keho mua nji hanene vya kulya; nja kele na lihuila, keho mua nji hanene vya kunua; nja kele ngendhi, keho mua nji tambuile;³⁶Nja kele mushenga shenga, keho mua nji dhalekele; nja kele na ku vavala, keho mua nji kanguithile ; nja kele mu kamenga , keho mue dhile kulyange.³⁷"Keho vaka vungulu va ka kuanya, na kuhandeka nguavo, 'Muene, ntcimbu yika tua ku muene na njala, keho tua ku lithile? Ndi na lihuila, keho tua ku nuithile? ³⁸Ntcimbu yika ua kele u ngendhi keho tua ku tambuile? Ndi mishenga shenga keho tua ku dhalekele? ³⁹Ntcimbu yika tua ku muene u vavala, ndi mu kamenga, keho tue dhile tua ku ku tale? ⁴⁰"Keho Muene a ka va tava na ku handeka nguendi, 'Vuchili nji mi leka, nguange, viye mua pangele kuli umo uava vavandende vamunanana, mua vi pangele kulyange.⁴¹Keho a ka handeka na vaye va ku livoko lya chimoshue, nguendi, 'Tundeni kulyange, eni vaka chithingo, yeni ku tuhya tuye tua ku yeneka ku dhima, tu va pangelele Satana na tungelu vendi, ⁴²Muomu nja kele na njala, ku mua nji hanene vya kulya; nja kele na lihuila, ku mua nji hanene vya kunua; ⁴³Nja kele ngendhi, ku mua nji tambuile; nja kele mishenga shenga ku mua nji dhalekele; nja vavalele na ku nji haka mu kamenga, vuno ku mua nji hakelele chishoti.⁴⁴Keho va ka tava ko na ku handeka, nguavo, 'Muene, ntcimbu yika tua ku muene mu njala, ndi mu lihuila, ndi u ngendhi, ndi mishenga shenga, ndi mu ku vavala, nambe mu kamenga, keho ku tua ku pangelele? ⁴⁵Keho a ka va kuanyene na ku handeka nguendi, 'Vuchili nji mi leka, nguange, viye vi mua yenekele ku panga ku umo ua vaye va vandende, ku mua vi pangele kulyange lalo.'

⁴⁶Ava vakevo va ka kovala mu kayando ku ke ku lenga, vuno vaka ku panga vya vingulu va ka kovala mu muono ku ue ku lenga."

26

¹Vya kele ngechiye muye Yesu mua manethele kuhandeka, ua kuanyene na vandonge vendi nguendi, ²"Muna vi dhivuka ngechiye munima ya matangua avali litangua lya Pasovala li kenja, Muna Muntu va ka mu hana linga va ka mu kulike."³Keho mukuluntu ua vasasendote na va kuluntu va vantu va li kunguluile hamo lika ku muhela ua sasendote ua kama, uye yu va tumbula nguavo Kayafase. ⁴Va lyuvuile kumo linga va kuate Yesu mu vushueke va mu tcihye. ⁵Muomu va kuanyene nguavo, "Ku va vi pangela mu chilika, ku teuetha muyoyo u ka katuka mukati ka vantu."⁶Ntcimbu Yesu a chili mu Mbetaniya ku njivo ya Simoni muka vikeka, ⁷ua tumamene ku tafula, mukentu uedhile kulyendi na ntadhi ya livue ya madhi a mangulu, keho ua a mbalumuine ku mutue uendi. ⁸Vuno mu va vimuene vandonge vendi, va kele na ku handeka nguavo, "Muomu vika a viyithila ngechi?" ⁹Evi nga kua landetha ha ndando yakama linga viye ku vihutu."¹⁰Vuno Yesu, mua vyuvuile, ua vehuile nguendi, "Vika mu hanena vishoti kulyou mukentu? Muomu na nji pangela vyuma vya vingulu. ¹¹Ntcimbu yoshe mue ku kala na vihutu, vuno ange ku mu ka kala nange lalo."¹²Ngocho mua netila madhi ha muvila uange, na vi pangela ku shitika kuange. ¹³Vuchili nji mi leka, kuoshe kuye ku vambulula vimpande vya chili mu chifuti choshe, evi vya na panga ouy mukentu va ka vi kuanya mu ku mu vulukila ho."¹⁴Keho umo hakati ka vandonge likumi na vavali, u va tumbula nguavo Yundasa Sakalyota, ua yile ku vakuluntu va vasasendote ¹⁵na ku ku handeka nguendi, "Vika mu yongola ku nji hana linga nji mi hane ye?" Keho va muethekelele makumi atatu a vimbongo vya livue lya kuvuaha. ¹⁶Kutunda haye ua uanene ntcimbu ya ku mu hana kuli vakevo. ¹⁷Ngocho litangua lya ku livanga lya mbolo ya kuyeneka hingo vandonge vedhile kuli Yesu na ku muihula nguavo, "Muhela uka u yongola linga tu ka ku vuayethele vyakulya vya Pasovala?" ¹⁸Ua va lekele nguendi, "Yeni muimbo lyakama kuli umo lyala na ku handeka yikeye ngueni, Mulongishi na handeka nguendi, "Ntcimbu yange yi na pu mo. Nja ku pangela Pasovala yange ku njivo yove na Vandonge vange."" ¹⁹Vandonge va pangele ngue mua va lekele Yesu, keho va ka vuayethele vyakulya vya Pasovala. ²⁰Muye mu cha hetele chinguedhi, ua tumamene mu ku lya hamo lkika na vandonge vendi likumi na vavali. ²¹Ngue mu va kele na ku lya, ua handekele nguendi, "Vuchili nji mi leka nguange umo ha kati keni a ka njenda vungungu. ²²Vakevo vovuile vuthiua, keho nkala umo ua shangumukile ku muihula nguendi, "Chili keti yange vene, Muene?"²³Ua va tavele nguendi, "Uye uoshe a mbuitika munye uendi kumo lika nange ha lilonga yikeye vene a ka njenda vungungu. ²⁴Muna Muntu a ka ya, ngue mu va na thono. Vuno chikele chendi uye uoshe a kenda Muna Muntu vungungu! Chi na vuaha nga yikeye ku va mu themene." ²⁵Yundasa, uye a ka muenda vungungu ua muihule nguendi, "Yange vene Mulongishi?" Ua mu tavele nguendi, "Omuo mu na vi handeka yove vavenya." ²⁶Muye mu va lile, Yesu ua tambuile mbolo, ua yi vedhikithile, keho ua yi tavuile. Ua yi hanene ku vandonge vendi na ku handeka nguendi, "Tambuleni, lyeni. U keuo muvila uange."²⁷Ua tambuile nganja ua lombele, keho ua va hanene na ku handeka nguendi, "Nueni, mu va voshe. ²⁸Muomu akeo maninga ange a lyuvathano liye loiva na mbalumuina vavengi mu ku vechela ku milonga yavo. ²⁹Vuno nji mi leka nguange, ku nji ka nu lalo ku vushuka vua vinyu eyi, noho ha nji ka nuina neni mu vumuene vua Tata."³⁰Muvembile lidhina, va tuhukile na kuya ku Mukinya ua Oliveta. ³¹Keho Yesu ua va lekele nguendi, "Mu va voshe mu ka nji vyana ku vutwiki, muomu mukemo mu va na thono nguavo, 'Nji ka kuata mu ka ku takametha vutanga vua vinjui vu ka li shandoka.'" ³²Vuno mu va ka nji shitula, nji ka ya ku lutue lyeni ku Ngalileya."³³Vuno Petulu ua kuanyene nendi nguendi, "Nambe voshe va ka ku vyana, ange ku nji ka ku vyana." ³⁴Yesu ua mu kuanyene nguendi, "Vuchili nji ku leka, vutwiki vuno vene, kulutue linga ndemba a tambeke, u ka nji vyana lutatu." ³⁵Petulu nguendi, "Nambe nga nji tca kumo lika nove, ku nji ka ku vyana." Vandonge voshe navo mukemo mu va kuanyene. ³⁶Keho Yesu ua yile navo ku muhela ua ku tumbula nguavo Ngetesemane na ku handeka ku li vandonge vendi nguendi, "Tumameni hano nji chiye mu kulomba." ³⁷Ua hituile ko va petulu na vana va Sembendeu keho va shangumukile ku kala na vuthiua na vishoti. ³⁸Keho ua va lekele nguendi, "Muono uange uli na vuthiua, vua ku tca. Kaleni hano mumesho kumo lika nange."³⁹Ua shuenene ko hale navo, ua tcikamene ku mavuli, na kulomba. Ua handekele nguendi, Tata, nga kuatha, linga nganja eyi yi nji tuvakane. Vuno, keti ngue chiyongola change, vuno ngue chove. ⁴⁰Keho uedhile ku vandonge vendi ua ku va uanene va na ndanda, keho uehuile Petulu nguendi, "Vati, ko mua thele ku takametha hamo lika nange?" ⁴¹Takametheni na kulomba kuteua mu uila mu kuetheka. Chithithimba chiyongola, vuno muvila una hono."⁴²Ua yile lalo lua mu chivali na ku ka lombaa. Nguendi, "Tata, nga ku yi nji tuvakana mpano kuvanga nji yi nue, chiyongola chove va chi pange. ⁴³Muedhile lalo ua ku va uanene va na ndanda, muomu mesho avo a lemene. ⁴⁴Ua va thile lalo, ua yile na ku ka lombaa lua mu chitatu, majui a ku lifua." ⁴⁵Keho Yesu uedhile ku vandonge vendi na ku handeka navo nguendi, "Nolo munandanda mu huima ko ndi? Taleni, ntcimbu yi na hete, Muna Muntu va muenda vungungu na ku mu hana mu mavoko a vantu va ku vuhya. ⁴⁶Hindukeni, tuyeni. Taleni mu ka ku njenda vungungu a li muyehi."⁴⁷Te nolo a chi kuanya, Yundasa, umo ua vandonge likumi na vavali, uedhile. Na mbunga yakama ya vakuluntu va vasasendote na va kuluntu va vantu. Vedhile na myele na milamu. ⁴⁸Keho mu ka ku muenda vungungu ua va hanene chileketho, nguendi, "Uye u nji ka tcemba yikeye vene. Mukuateni." ⁴⁹Haye vene uedhile kuli Yesu, "Njina ku meneka, Mulongishi!" keho ua mu tcembeke. ⁵⁰Yesu ua mu lekele nguendi, "Mukuetu, Panga vyunendela." Keho vedhile, va kambekele mavoko hali Yesu, na ku mu kuata. ⁵¹Taleni, umo ua vaye va kele hamo lika na Yesu uoluele livoko lyendi, ua shomuene muele uendi, ua kuata ndungo ya mukuluntu ua vasasendote, na ku mu teta lituitui lyendi. ⁵²Keho Yesu ua mu lekele nguendi, "Hiluithila mo muele uove, muomu voshe va kuata muele va ka tca lalo ku muele. ⁵³Mu u thinganyeka nguove nga ku nja lombele kuli Tata, linga a nji tumine vuingi vua ku tuvakana likumi na yivali ya tungelu ndi?" ⁵⁴Keho

vati atha kuhetamo majui a mathona, linga vyuma evi viyomboloke?"⁵⁵ Ha ntcimbu yiye vene Yesu ua handekele na mbunga nguendi, "Munenja na myele na milamu linga mua ku njii kuate ngue muka ku puanja? Nkala litangua nja tumamene mutembele, ku mua njii kuatele." ⁵⁶Vuno vyoshe evi vi na yomboloka linga mathona a vapolofeto a hete mo." Kehu vandonge vendi voshe a mu thile na ku teua. ⁵⁷Vaye va kuatele Yesu va mu tualele kuli Kayafase kasasendote ua kama, kuye ku va kele va ka mathona na vakuluntu. ⁵⁸Vuno Petulu ua shuamene ko hale na limbo lya kasasendote ua kama. Ua kovelele muintci ua ka tumama na misipayi linga a talele vya ku shuama ko. ⁵⁹Kehu vakuluntu va vasasendote na mbunga ya vakuluntu va thetelele vukaleho vua vishaki vua ku vangeya Yesu linga va mu tcihye. ⁶⁰Kuva uanene nambe vumo vuahi, nambe mu va yombolokele va ka vukaleho va vishaki. Vuno kunima kua yombolokele vavali ⁶¹na ku handeka nguavo, "Lyala ou ua handekele nguendi, 'Ange kuatha ku lundumuna tembele ya Kalunga keho nji yi tunga lalo mu matangua a tatu lika.'" ⁶²Sasendote ua kama ua katukile na ku muihula nguendi, "Ku uatha ku kuanya ko ndi? Ku vyuma evi vi va ku vangeya?" ⁶³Vuno Yesu ua holokele kulu. Sasendote ua kama ua mu lekele nguendi, "Nji ku shika hali Kalunga ua muono nguange, tuleke nga yove Kilistu, Muna Kalunga ndi." ⁶⁴Yesu ua mu tavele nguendi, "Omuo vene mu na handeka yove vavenya. Vuno nji ku leka nguange, ku tunda hano u ka mona Muna Muntu na tu mama ku livoko lya chilyo lya Vukama, na kuinja ha mashelua a muilu." ⁶⁵Kehu sasendote ua kama ua tavuile vidhala vyendi na ku kuanya nguendi, "Na li hana vukama! Vika lalo vi tu thetelele vumbangi? Taleni, ngechi mu novu ku li shangaletha. ⁶⁶Vati mu mu thinganyeka?" Va mu tavele nguavo, "Na vuayela ku tca." ⁶⁷Kehu va mu yekuile mate kumesho endi na ku mu pupa vipakela, vamo va pupile ma lukuthi ⁶⁸va handekele nguavo, "Tu polofete, ove Kilistu. Yiya na ku pupu?" ⁶⁹Kehu Petulu ua tumamene hanja lya muimbo, na ngamba ua mukentu uedhile kulyendi na ku handeka nguendi, "Nove kumo ua kele na Yesu ua ku Ngallileya." ⁷⁰Vuno ua ua vyanene kumesho avo voshe, nguendi, "Ange ku nji dhivuka vya li na ku kuanya." ⁷¹Mua tuhukile ku chikolo, ngamba mukuavo ua mukentu ua mu muene keho ua leka vaye va kele ho nguendi, "Lyala ou nendi ua kele kumo lika na Yesu ua ku Nazaleta." ⁷²Kehu ua vyanene lalo na ku li ku nkula nguendi, "Ange ku nji mu dhivuka ou lyala!" ⁷³Munima ya kantcimbu vaye vemaneneho va kuanyene na Petulu nguendi, "Chili nove umo uavo, muomu kuanyetho yove yi kuambulula." ⁷⁴Kehu ua shangumukile ku kunkula na ku li ku nkula nguendi, "Lyala ou ku nji mu dhivuka," haye vene ndemba ua tambekele. ⁷⁵Petulu ua vulukile majui a Yesu mua kuanyene nguendi, "Kulutue ndemba a ka tambeke u ka nji vyna lutatu." Kehu ua tuhukile hanja na ku lila muakama.

27

¹Kehu mu cha hetele chimene, vakuluntu voshe va vasasendote na va kuluntu va vantu va lyuvuile kuenda Yesu linga va mu tcihye. ²Va mu kutile, va mu tuala, na ku mu hana kuli nguvulu Pilatu. ³Kehu Yundasa, uye ua muendelevungungu, mua muene nguendi Yesu vana mu shaula, ua tengulukile keho ua hiluithile vimbongo makumi a tatu ku vakuluntu va vasasendote na va kuluntu va vantu, ⁴na ku kuanya nguendi, "Njina viyitha kuenda maninga a kalamba ka mbala." Vuno vakevo va mu kuanyene nguavo, "Etu cho vika? Ovyo vyove vavenya." ⁵Kehu uombilile vimbongo hantci mu tembele, keho ua tundile mo, na ku ya hanja na ku li kuta yendi vavenya. ⁶Va kuluntu va va sasendote va tambuile vimbongo na ku handeka nguavo, "Keti vyuma vya chili vya ku haka evi vimbongo mu chiketha muomu vina kala ndando ya maninga." ⁷Va li yonguele kumo lika, va vi landa lihya lya vindeho lya ku shitikila vangendhi. ⁸Muomu va li tumbuile lihya liye nguavo, "Lihya lya maninga" na lelo lino. ⁹Ngocho viye vya kuanyene ka polofeto Yelemya vya hetele mo, nguendi, "Va tambuile vimbongo likumi na vitatu, ndando yi va hakelele vana va Yisaleli, ¹⁰na ku yi hana ku lihya lya vindeho, Ngue mua na nji lekethele Muene." ¹¹Ngocho Yesu uemanene kulutue lya nguvulu, na nguvulu ua muihuile nguendi, Yove Muene ua vaYundeya ndi?" Yesu ua mu tavele nguendi, "Mu u na handeka." ¹²Vuno mu va mu vangeyele va kuluntu va vasasendote na va kuluntu va vantu, ka tavele ko. ¹³Kehu Pilatu ua muihuile nguendi, "Ku uovuile ku vyuma vyavingi vi va kuvangeya ndi?" ¹⁴Vuno ka tavele ko nambe nguli yimo lika, ngocho vya komokethele nguvulu. ¹⁵Kehu ha chiuano vya kele chilika cha nguvulu mu ku vutula umo ua va ka kamenga u ya shovuele mbunga. ¹⁶Ha ntcimbu yiye va kele na muka kamenga u va tambuile nguavo Mbalanambasa. ¹⁷Kehu mu va liuanene hamo, Pilatu ua vehuile nguendi, "Yiya mu thetela nji mu vutule? Mbalanambasa, ndi Yesu u va tumbula nguavo Kilistu?" ¹⁸Ua vi dhivukile ngechiye Yesu va na mu hana mu livoko lyendi muomu lya chipululu. ¹⁹Mua tumamene ha chitumamo cha ku panguila, mukentu uendi ua mu tuminine lijui nguendi, "Keti u pange vyuma kuli kalamba kambala. Muomu nji na yanda mua kama lelo ku chilota chendi." ²⁰Kehu vasasendote va kama na vakuluntu va shongangeyele vantu nguavo linga vovole Mbalambasa keho va tcihye Yesu. ²¹Nguvulu ua vehuile nguendi, Yiya ha kati kava vantu vavali u nji vutula ho?" Vakevo nguavo "Mbalambasa." ²²Pilatu ua vehuile nguendi, "Vika vi nji panga Yesu ua ku tumbula Kilistu?" Voshe va tavele ko nguavo, "Mu ku likeni." ²³Kehu ua kuanyene nguendi, "Muomu vika, na viyitha?" Vuno va tambakanene muakama nguavo, "Mu ku likeni." ²⁴Ngocho muye Pilatu mua vi muene nguendi vyahi a uana ho, vuno muyoyo lika ua shangumukile, ua tambuile mema ua tana ku mavoko kumesho a mbunga, na ku kuanya nguendi, "Ange ku nji kuatele ko kumaninga ou lyala. Ovyo vyeni vavenya." ²⁵Vantu voshe va kuanyene nguavo, "Maninga endi a kale halyetu na vana vetu." ²⁶Kehu mukemo mua vutuile Mbalambasa, ua kuata Yesu na ku mu hana linga va mu kulike. ²⁷Kehu va kandhita va nguvulu va kovelethele Yesu mu njivo ya vunguvulu na ku kunguiya mbunga ya va kandhita. ²⁸Va mu shuluile vidhala vyendi na ku mu dhaleka vidhala vya ku venguluka. ²⁹Va mu pangelele nkata ya manja na ku mu dhaleka ku mutue uendi, na ku mu haka mulamu mu livoko lyendi lya chilyo. va mu tcekele kemesho endi na ku mu shaula, nguavo, "Hinduka, Muene ua vaYundeya!" ³⁰Va mu yekuile mate, keho va tambuile mulamu na ku mu pupa uo mu mutue kushua kumo. ³¹Mu va mu shuile, va mu shuluile vidhala na ku mu dhaleka vidhala vyendi vavenya, na ku mu tuala linga va ka mu kulike. ³²Mu va tuhukile mo, va uanene

lyala ua ku Silene ua ku luka Simone, u va kakateyele kuya nendi vutcki vuye linga a mbate chiti cha ku lindakana.
³³Vedhile ku muhela u va tumbula Ngolongota, yina languluka nguavo "Muhela ua Vikola." ³⁴Va mu hanene vinyu vya kushova shova na nyanga anue. Vuno mua makelele ko, ka nuine ko. ³⁵Mu va mu kulikile, va lya vadhelele vidhala vyendi mu kueha, ³⁶va tu mamene na ku mu takametha. ³⁷Helu lya mutue uendi va thoneneho mulonga uendi, nguavo, "Ou yikeye Yesu, muene ua vaYundeya." ³⁸Vaka ku puanja vavali va va ku likile kumo lika nendi, umo ku chilyo chendi na mukuavo ku chimoshue. ³⁹Vaye voshe va hitile mu ngila va mu shauile, na ku lipuka ku mitue ⁴⁰nguavo, "Ove ua yonguele ku viyitha tembele nguove u yi tunge mu matangua a tatu, lyohyele yove vavenya! Nga chili u Muna Kalunga, li shukule ko ku chiti cha kulindakana!" ⁴¹Mungila yiye vene na vasasendote vakama mukemo mu va mu shauile ngocho, na va ka mathona na vakuluntu, na ku kuanya nguavo, ⁴²"Uo hyelele vakuavo, vuno katha ku lyohyela. Endi yikeye Muene ua va Yisaleli. A shuluke ku chiti, keho linga tu mu mone." ⁴³Ua tcelela muli Kalunga, mualolo Kalunga a muohyele honi, nga Kalunga a yongola ku muohyela. Muomu ua kuanyene lalo nguendi, 'Ange nji Muna Kalunga.'" ⁴⁴Na vaye vo va mu kulikile kumo lika nendi va mu shauile lalo. ⁴⁵Keho ku shangumuka ha ntcimbu ya mu chi tanu na yimo mithithi yedhile hantci hoshe noho ha ntcimbu ya mu chitanu na yiuana. ⁴⁶Mu ya hetele ntcimbu ya mu chitanu na yiuana, Yesu ua tambakanene na lijui lya kama nguendi, Eli, Eli, lama sabachthani?" yina tumbulaa nguayo, "Kalunga kange, Kalunga kange, vika u na njechelela?" ⁴⁷Mu va vyuvuile vaye va kele ho, va kuanyene nguavo, "Tolileni yo ua thana Eliya." ⁴⁸Haye vene umo uavo ua shatukile ua ka tambula siponja, ua yi shulitha na viniu vya kushasha,, ua vi haka ku lihongo, na ku mu hana linga a nue. ⁴⁹Voshe cho va kuanyene nguavo, "Muecheleni. Tu mu taleni nga Eliya enja a ku muohyele." ⁵⁰Keho Yesu ua tambakanene lalo na lijui lya kama na ku li hana chithithimba chendi. ⁵¹Taleni, ntanga ya mu tembele va na yi tete havali kushangumukila kuilu noho hantci, na livu lya li yemangele, na mavue a li tepele. ⁵²Vimbumbo vya fukukile, na mivila ya vant u va ndandele tulo tua kutca ya hindukile. ⁵³Va tuhukile mu vimbumbo ha ku shituka kuendi, va kovelele mu limbo lya kuyela, keho va li yomboluele kuli vavengi. ⁵⁴Mualolo mu kuluntu ua va kandhita na vaye va kele mu ku takametha Yesu va muene Ku li yemanga kua livu na vyoshe viye vya yombolokele, vovuile lyova na ku kuanya nguavo, "Vuchili kuma ou Muna Kalunga." ⁵⁵Vakentu vavengi va shuamene Yesu kutunda ku Ngalileya va ku mu pangele vya yonguele va vi muenenene hale. ⁵⁶Hakati kavo ha kele Malia Mandalena, Maliya vayina ya Tyango na Yosefe, na vayina ya vana va Sembendeu. ⁵⁷Mu cha hetele chinguedhi, kuedhile muka kufuka umo ua ku Alimateya, lidhina lyendi yikeye Yosefe, uye ua kele umo ua vandonge va Yesu. ⁵⁸Uedhile kuli Pilatu na ku mu lomb muvula ua Yesu. Pilatu ua tumine ku ka mu hana uo. ⁵⁹Yosefe ua tambuile muvula, Ua u dhengeyele mu ntanga ya ku toka ya yi ngulu, ⁶⁰na ku ka u haka mu mbumbo ya yiha yendi vavenya yiye ya hindile ku livue. Keho ua thindumuine ko livue lya kama ku chikolo cha mbumbo keho ua tundile ko. ⁶¹Maliya Mandalena na Maliya mukuavo hova kele, va tumamene thinya liye lya mbumbo. ⁶²Litangua litangua lya kushuama ko, lya kele litangua lya ku li vuayethela, va sasendote va kama na vaFaliseo va li kunguluile na Pilatu. ⁶³Va kuanyene nguavo, "Muene, tu na vuluka ngueto uye mu ka vishaki mua kele na muono, ua kuanyene nguendi 'Munima ya matangua a tatu a ka shituka lalo.' ⁶⁴Keho honi shika nguove mbumbo va yi nyunge noho litangua lya mu chitatu, nga ngocho vandonge vendi va ka mu puanjamo na ku ka kuanya nguavo, 'Na shituka ku kutca,' keho vishaki vi ka tuvakana ha ku livanga." ⁶⁵Pilatu ua va lekele nguendi, "Tambuleni va kandhita. Yemu ka takamethe vuino ngue mu mu vi dhivukila." ⁶⁶Keho va yile na ku ka takametha mbumbo, na ku fuika ko livue na ku haka ko va kandhita.

28

¹Kunima ya matangua a thapalalo, ngue haye litangua lya kulivanga lya muchivike, Maliya Mandalena na Maliya mukuavo vedhile kutala mbumbo. ²Taleni, kuye kua kele kungangama kuakama hantci, muomu kangelu ua Muene ua shulukile muilu, uedhile keho ua thindumuine ko livue, keho va tumamene ho. ³Chihanga chendi cha kele ngue muhyato, na vudhalo vuendi ngue mema aku konda. ⁴Vaka ku takametha mbumbo va kele na lyova na ku kala ngue vant u va ka ku tca. ⁵Kangelu ua kuanyene ua lekele vakentu na ku handeka kuli vakevo nguendi, "Keti mukale na lyova, muomu nji na dhivuka ngechiye muli na kuthetela Yesu, uye yiva kulikile. ⁶Endi ua hiko kuno, vuno na shituka, ngue mua milekele. Yinjeni taleni ha muhela haye Muene ha kothele. ⁷Kayeni vuathi na ku leka vandonge vendi ngueni, 'Endi na shituka ku vatci. Taleni, endi aya kulutue lyeni ku Ngalileya. Kuye muka mumona yikeye.' Taleni, nji na mileke yeni." ⁸Vakentu va tundile vuathi ku mbumbo na lyova na ku yolela kua kama, keho va shatukile ku kaleka vandonge vendi. ⁹Taleni, Yesu ua li uanene navo na ku handeka nguendi, "Chihindu!" Na vakentu vedhile, na ku kuata vilyato vyendi na ku mulemetha yikeye. ¹⁰Keho Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Keti mukale nalyova. Kayeni muka leke vamunana vaye ku Ngalileya. Kuye ku kekuo vaka nji muena." ¹¹Vuno muye vakentu vakele na kuya, taleni, vamo vaka kutakametha vayile kuimbo lyakama na ku leka mukuluntu ua va sasendote vyuma vyoshe viye vya yombolokele. ¹²Muye vasasendote muva liuanene na vakuluntu na kuli handeketha vavenya, va hanene vimbongo vya vingi kuli vaka ndhita ¹³na ku valeka vakevo nguavo, "Valeke va kuavo nguavo, Vandonge va Yesu vedhile matciki na ku puanja mo muvula uendi ntcimbu tuna kothele." ¹⁴Nga echi chi kaheta ku li nguvulu, keho tuka mudhika tu muo hyela." ¹⁵Ngocho vakandhita va tambuile vimbongo na ku panga ngue muye va va lekele. Keho nguavo evi vya shanduile hakati kava Yundeya na ku litangua lya lelo. ¹⁶Vuno vandonge likumi na limo vayile ku Ngalileya, ku mukinya uye ua veshikile Yesu vakevo. ¹⁷Muye mu va mumuene, va mu lemethele yikeye, vuno vamo vakele na vimpata. ¹⁸Yesu uedhile kuli vakevo keho ua va lekele vakevo na ku handeka nguendi, "Ndhili yoshe vana yi hana kulyange muilu na hano hantci. ¹⁹Kayeni ngocho vene na ku panga vandonge ku vifuti vyoshe. Va mbuitikeni vakevo mu lidhina lya Tata, ne li Mona, na Mpundhi Yakuyela. ²⁰Valongetheni

ku takametha vyuma vyoshe viye nji na mi lekele yeni. Taleni, nji li neni ntcimbu yoshe, nambe ku myaka ko ye kulenga ya yaye."

Mako.

1

¹Oku kukekuo kushangumuka kua mudhimbu ua Yesu Kilistu, Muna Kalunga. ²Ngue muvana vithono kuli Kapolofeto Yisaya, "Talen, njika mitumina kanganda kulutue lueni, kulyauye umo aka vuayetha vingila vyeni. ³na lijui lyaumo uye atambakana mumpambo, 'muku vuayethela ngila ya Muene; kupanga ngila yendi yivuahe." ⁴Youano uedhile, ua mbuitikile mumpambo na kuambulula kumbuitika cha kulyaluluitha muomu mukuechela kua milonga. ⁵Mu choshe chifuti cha Yundeya na vantu voshe vamu Yelusalema vatuhikile kuli yikeye. vava mbuitikile kuli yikeye muNdonga yaYolondau, kulitavela milonga yavo. ⁶Youano uadhalele maka a kamelu, na muiva ua chikanda mumbunda yeni, keho ua lile vambimba na vuki vua mumuthenge. ⁷Keho uambuile, "kukenja umo uye uakala nandhili kutuvakana yange; na mikole ya vinkuaku vyendi kanji vyatha kuvivutula. ⁸Nji mimbuitika mumema, vuno aka mimbuitika naMpundhi Yakuyela." ⁹Chakele ngachiye kuma tangua aye Yesu ua tundilile kuNazaleta muNgalileya, na yikeye vamumbuitile kuli Youano mu Ndonga Yolondau. ¹⁰Omo Yesu ua tuhikile mumema, ua muene lilu lina shokoloka na Mpundhi Yakuyela yatundile muilu yashelele hali yikeye ngue livembe. ¹¹na lijui lya tundile muilu, "Yove Munange yinja yongola. ua njiya kumutima." ¹²Keho haye vene Mpundhi Yakuyela yamutualele kumpambo. ¹³ua kele makumi auana amatangua mumpambo, muku muetheka kuli Satana. Uakele natu thitu, na tungelo tambuile. ¹⁴Kunima hova kuatele Youano, Yesu uedhile kuNgalileya mukuambulula majui aKalunga. ¹⁵Uandekela nguendi, "Na ntcimbu yinapu mo, na vumuene vua Kalunga vuli muhyehi. Tengulukeni na kulitavyela kumajui aKalunga." ¹⁶Muye uendanganene kushongo yaKalunga Ndonga ya Ngalileya, uamuene Simon na Anduleu munayina ua lyala ua Simon vate manda mu Kalunga Ndonga, muomu vakele vaka kukuata vantci. ¹⁷Yesu ua handekela navo nguendi, "Yinjeni, njishuameni, na kumipanga mukale vaka kukuata vantu." ¹⁸Keho hantcimbu yiye vene vethelele manda na ku mushuama. ¹⁹Omo Yesu uendele ko kamandende kulutue, uamuene Tiango muna Zembende na Youano munayina; vakele muvuato vakuta manda. ²⁰Uava thanene na vakevo vathile yishe muvuato na vangamba keho vashuamene. ²¹Keho uedhile kuKapenama, hali tangua lya Thapalalo, Yesu uayile muthinangonga na kuambulula. ²²Keho vakomokele kuvi longetha vyendi, muomu uava longethele kuli umo uye ali nandhili keti ngue vaka kuthona. ²³Keho haye vene muthinangonga muakele lyala uye uakele nampundhi yakuvihya, uye ualile muakama, ²⁴Ua handekela nguendi, "Vika tuatha kupanga kulyove, Yesu ua Nazaleta? Unenja muku tuyitha ndi? Njikuidhiva yiya yove. Umo muka Kuyela ua Kalunga!" ²⁵Yesu ua vyanene ndemone na kuhandeka nguendi, "Holoka na kutuhuka mo muliyikeye!" ²⁶Mpundi yakuyuala yamu uithile na kuthuka mo muli yikeye na kulila nalijui lya kama. ²⁷Vantu voshe vakomokele, keho valihuile umo namukuavo, "Vika evi? Vilongetha vyavihya vili nandhili! Endi atumina vimpundhi vyakuyuala na yikeyo yimuononoke!" ²⁸Na mudhimbu ua kukundama kuli yikeye uayile kumutambela uoshe uaNgalileya. ²⁹Keho haye vene, omo vatuhikile muthinangonga, vedhile kunjivo yaSimone na Anduleu, kumo na Tiango, na Youano. ³⁰Vuno yina mueno ua Simoni ua kothele namathika- thika keho haye vene Yesu vamulekele. ³¹Keho uedhile ua mukuatele kulivoko, na kumuhindula; namathika-thika amu tundile na yikeye uava pangelele. ³²Keho kuchinguedhi kunima yalitangua linakovala, vamunehelele voshe vaye vaka mavedhi na vaye vakele navi mpundhi vya kuvihya. ³³Limbo lyoshe lyakama vali kunguluile kuchikolo. ³⁴Uakangulthile vavengi vaye vakele nama vedhi aku litha-tha na kutuhula vimpundhi vyaku vihya, vuno katavethele vimpundhi vya kuvihya linga yikuanye muomu yamu dhivukile. ³⁵Keho kuchimene chakama, ntcimbu te kuli kamuthithi; ua vathile keho ua tuhukile kumpambo na kulombela. ³⁶Keho Simone navaye vakele nendi vamu kevele. ³⁷Vamu uanene na kukuanya nguavo, "Voshe vaku thetela." ³⁸Keho uahandekela navo nguendi, "Tuyeni kuako kuako, kumembo aku kulihata, linga njika vambuluile lalo, vikevyo vinjinedhila kuno." ³⁹Keho ua kovelele muthinangonga vya Ngalileya yoshe na kuambulula na kutuhula vimpundhi vya kuvihya. ⁴⁰Keho kuli yikeye kuedhile muka vikeka. Ua mulombebele na kuhandeka nendi nguendi, "Nga chitava, uatha kunjitanetha. ⁴¹Keho uovuile ngodhi, Yesu uoluele livoko lyendi na kumukuata, na kukuanya nguendi "Njiyongola. Nji toke." ⁴²Haye vene muka vikeka ua muthile na yikeye ua tokele. ⁴³Yesu ua mukikiyiye nandhili na kumutuma kuako. ⁴⁴Ua handekela nendi nguendi, "Tala keti uvileke nambe umo, vuno kaye, uka limuetha kuli vasasendote, na kuhana chikombeleyo chakutoketha milonga yeni ngue kumashiko aMosesa, nambe vukaleho kuli vakevo." ⁴⁵vuno Yikeye uatuhukile na kutcimanetha muakama, ua shanduile mudhimbu uachili kuoshe, ngocho Yesu kathele kukovala kulimbo kumesho avantu, vuno ua kele hanja kumpambo. Keho vantu voshe vedhile kuli yikeye.

2

¹Muye mua hilukile Yesu ku Kapenama munima ya matangua a mandende, vovuile nguavo yikeye ali hembo. ²Vavengi vakungulukile kukua kele lalo njenjo kuye, nambe vene ha chikolo, na kuambulula majui. ³Keho vamala vamo vedhile kuli yikeye vaae vanehele lyala umo uakele na vulema vua kayekele; vantu va uana va muambatele. ⁴Omo ku vathele kuheta muhyehi muomu lya mbunga, va yambuluile helu lya njivo yakele Yesu, muva hakele katuntu, vathothele chishenge chiva langekele muka kayekele. ⁵Muamuene kutcelela kuavo, Yesu ua lekele muka kayekele nguendi, "Munange, mulonga uove vana uethela. ⁶Na vaka kuthona mathona va tumamene kuye, va lihuile muvimbunge vyavo nguavo, "Vati muntu ou a handeka mungila eyi? Nashaula! Ou echela mulonga Kalunga lika?" ⁷Vuathi-vuathi Yesu ua

vidhivukile mu mpundhi yendi viye yiva thinganyekele avo vavenya. Ua valekele nguendi, "Muomu lya vika muthinganyekela evi muvimbunge vyeni?"⁹Chika cha chathi kukuanyanya namu ka kayekele, "Mulonga uove vana uethela" ndi ku kuanya "Katuka , ambata chiyalo chove uende?"¹⁰Vuno linga mudhivuke nguenu muna muntu ali na mpoko hano hantci ya kuechela mulonga," Ua lekele muka kayekele ,¹¹"Ange nji kuleka nguange katuka, ambata chiyalo choye, uye kunjivo yove."¹²Muka kayekele ua katukile vuathi vuathi, ua ambatele chiyalo chendi ua tuhukile munjivo kumesho a voshe, va komokele vahanene kushangana kuli Kalunga, va kuanyene nguavo, "Nolo kanda tu mone chuma chakufua ngechi."¹³Endi ua tuhukile lalo ua yile ku mukulo ua lishali. Na mbunga yoshe yamushuamene, ua valongethele.¹⁴Endi mua hitile kumukulo uamuene Levi muna Alufeu natumama kunjivo ya kufuetethela lithimu ua mulekele nguendi, "Nji shuame, endi ua katukile, ua mushuamene"¹⁵Yesu ua lile liyumbu ku njivo ya Levi, nava vengi vaka kufuetetha lithimu, na vaka milonga va lile mumo nendi na vandonge vendi, haye ha kele va vengi va mu shuamene.¹⁶Mukemo vaka kuthona vaje va puile vafaliseu vamuene Yesu alya mumo na vaka milonga na vaka kufuetetha lithimu, va kuanyene na vandonge nguavo, "Muomu lyavika yikeye ue kulila na vaka kufuetetha lithimu na vaka milonga?"¹⁷Omuo Yesu uovuile evi ua valekele nguendi, "Vantu vaye vali namivila ya vukangule kuvathetela chimbanda, vuno, vaka kuvavala lika. Ange kunjedhile muku thana vaka vuchili vuno vaka milonga."¹⁸Ngocho vandonge va Youano na va Faliseu, vali kelele kulya muku dhiliya. vantu vamo vamulekele nguavo, "Muomu lya vika vandonge vaYouano na vandonge va va Faliseu veku likela kulya vuno vandonge vove kuve kulikela kulya?"¹⁹Yesu ua valekele nguendi, "chitava vaka kuinja ku chilika chavulo kudhiliya muntcimbu vavenya vulo a chili navo?" Muntcimbu va chili na vavenya vulo ku va dhiliya.²⁰Vuno matangua akenja muva katunditha vavenya vulo kuli yavo, namu matangua aye, vaka likela kulya.²¹Na umo uahi a tongela chivando cha ntanga ya yiha ku chidhala cha laya. Nga ngocho, chivando chacho chi ka tavukila haye vene hali uanena cha laya, kutavuka kuacho ku ka tuvakanena.²²Na umo uahi ahaka vinyu vya vihya mu njeke ya chikanda cha laya, nga ngocho vinyu vya viha vika tavula vikanda, na vinyu na njeke vyoshe vika dhimbala. Te nga vinyu vya viha ku vihaka mu njeke ya yiha.²³Ha litangua lya Thapalalo Yesu ua hitile kumahya a vimbuto, na vandonge vendi va shangumukile ku tambula mitue ya vimbuto valile.²⁴Va Faliseu va mulekele nguavo, "Tala, muomu lyavika vapanga viye kuva tavethele ku vipanga mu litangua lya Thapalalo?"²⁵Yesu ua valekele nguendi, "Nolo kanda mutande nguavo, Ndaviti ua vilinge muje mua yenekele vya kulya na muye uo vuile njala. yikeye na vantu vaye vakele nendi?"²⁶Mukemuo va yile ku njivo ya Kalunga, muye Ambiata ua kele sasendote ua kama, ua lile vimbolo vya munjivo ya Kalunga viye kuva vitavethelele ku vilya nkala muntu, kuvanga sasendote ua kama, yikeye ua haneneko lalo kuli vaye vakele mumo nendi.²⁷Yesu uahandekele nguendi, "Thapalalo yayi pangelele muomu lya muntu, Kuva pangelele muntu muomu lya Sapalalo.²⁸Mukemuo muna muntu yikeye Muene nambe vene ku Thapalalo yikeye Muene."

3

¹Yesu uendele lalo muvi thinangonga, ha kele lyala ua livoko lya kuthithua. ²Kuakele vantu vamo va mutalele ntoma nguavo ambe amukanguitha mu litangua lya Thapalalo kulingila vamu payeleho.³Yesu ua lekele lyala ua kuthithua livoko nguendi, "Katuka uimane mukati kavoshe." ⁴Keho ua lekele vantu nguendi, "Ku mashiko kuatha kupanga vyachili ha litangua lya Thapalalo ndi ku vihitha; mu kuohyela muono ndi kutciha?" Vuno voshe va holokele.⁵Ua talele mukati kavo na vukalu, ua kele na vuthiua omuo lya ku kola kua dhimbunge dhavo, keho ua lekele uye lyala nguendi, "Olola livoko lyove." Keho uoluele livoko lya kangukile. ⁶Va Faliseu vatuhukile, vuathi vuathi muku tameka kulyuvua na vaka Helonde nguavo vati vatha kumu tcihya.⁷Yesu nava ndonge vendi vayile ku Kalunga ndonga na mbunga yayingi ya vantu vamu shuamene kutunda ku Ngalileya na ku Yundeya ⁸na vaku tunda kuYelusalema, Indumea na musinya lya Yolondau naku membo ahata ku Tile na Sindone. Mu kuvua vyuma vya pangele, mbunga ya yingi yedhile kulyendi.⁹Ua lekele va ndonge vamu vuayetheleko vuato vua vundende muomu mbunga ya yingi, ku lingila vantu kechi vamu tceke. ¹⁰Ua kanguithile va vengi, keho voshe vaye va vavalele ku vimbunge vyavo vakele na chi dhango cha ku mushuena muhyehi linga amukuate akanguke.¹¹Nkalaha mpundhi yaku vihya moya mumuene, vantu va uile kumesho endi nakulila nguavo, "Ou muna Kalunga." ¹²Yesu ua lekele vantu nguendi keti vaka vyambulule.¹³Ua yile kumukinya nakuthana vaye va yonguele, keho vedhile kulyendi. ¹⁴Uahanguile likumi navavali vaye valukile va postolo linga akale navo naku vatuma vatuale midhimbu.¹⁵Nakukala nandhili yakusheka vimpundhi vya kuvihya. ¹⁶Uahanguile likumi navavali: Simoni, yalukile Petulu;¹⁷Tiango muna Sembendeo, na Youano munayina ya Tiango, uye yalukile Mbonangesi, kutumbula, vana va chidhimo;¹⁸na Enduleu, Filipu, Mbatolomeu, Mateu, Tomasi,Tiango mona Alufeu, Tandeusa, Simoni muka Zelote, ¹⁹na Yundasa Yishakalyota, uye a kamuenda vungungu. ²⁰Keho uayile kuimbo, mbunga yedhile kumo lalo, na kumbolo kovayilile.²¹Mova vyuvuile vavushoko vuendi, vayile vaka muvindikile, vahandekele nguavo, 'nashevuka. ²²Vaka mathona vaye vatundile ku Yelusalema vahandekele nguavo, "ou uakala na Mbelesembulu" muene ua vimpundhi vyakuvihya yikeyo yapangetha mukusheka vimpundhi vya kuvihya."²³Yesu uava thanenene na kuhandeka navo muvithimo, "Vati Satana atha kusheka Satana mukuavo?" ²⁴Ambe vumuene vuka litepa avuo vavenya, vumuene ovuo kovu kemana. ²⁵Ambe njivo yilitepa ayo vavenya, njivo oyo koyi kemana. ²⁶Ambe Satana aliluitha endi vavenya alitepa, katha lalo kuimana, vuno alenga. ²⁷Na umo uahi aha kukovela munjivo yalyala uandhili aka puanje vufuko vuendi ayeneke kuvanga kukuta lyala uye ua ndhili mbangelo, othe hani apuanja njivo yiye.²⁸Vuchili nji mileka, mulonga uoshe ua vana vavantu vaka uethela, nambe voshe vaka kumushahula naku muhandeka muaku vihya, ²⁹vunoni nkala uoshe ashaula mpundhi yakulela kaka uana kuechela, vuno ali namulonga ua myaka yoshe". ³⁰Yesu uavi tumbuile evi muomu va handekele nguavo, "ali na mpundhi yakuvihya."³¹Keho vayina na vakuenje vendi vedhile vemaana hanja. Vamu tuminine, vaka muthane. ³²Mbunga

yamu dhengelekela yamuleka nguayo, "vanoko nava munanoko hovali hanja, vaku thetela."³³Ua vatavele, "Yiya vanana nava munanana?"³⁴Ua talele muli ava vatumamene vamuthengelekele uahandekela nguendi, "Tala, ava vakevo vanana nava munanana!"³⁵Uoshe apanga chidhango cha Kalunga, yikeye munanana ua lyala na munanana ua mukentu, na vanana."

4

¹Uatamekele kulongetha mbunga yakama ya mudhengelekele ku mukulo ua ndonga ya Kalunga. Ua londele mu vuato vuye vuakele Kalunga ndonga, ua tumamene mo. Mbunga yoshe ya kele kumukulo ua ndonga-Kalunga. ²Ua va longethele vya vingi mu vithimo, mu vi longetha vyendi, evi vikevio vya valekele. ³"Tolilileni! Ndimi ua yile na ku kuna mbuto yendi. ⁴Omo mua kunine, yimo ya uililile mu ngila, keho tu dhila va yilile. ⁵Yimo ya uililile ha mavue, kuya kele na livu lya lingi helu lya mavue, keho koya shokele muomu livu kulyayile hale. ⁶Vuno omuo litangua lya kile, mbuto yomine muomu koyakele na midhi, yomine. ⁷Mbuto yimo ya uililile mu manja. Manja akulile ayishokele, keho koyemine. ⁸Yimo ya uililile mu livu lya kutuima, ya kulile na kuima muachili. ⁹Keho ua handekela nguendi, "Ou ali na matui, akuvua, ovue!"¹⁰Omo Yesu mua kele likalyendi, na vaye va kele muhyehi nendi na vandonge likumi na va vali va muihuile vya vi thimo. ¹¹Ua valekele nguendi, "Kulyeni vana hana kulangununa vya vumuene vua Shuku Kalunga. Vuno ava voshe vali hanja, vyoshe vili muvithimo, ¹²ngocho va tala, vuno kumona kuahi, vovovua, vuno vuvuitho kuahi, nga va tenguluka, Kalunga aka vethela. ¹³Ua valekele nguendi, "Ko mua kovuile ngano kathimo aka ndi? Vati mukovua vithimo vyoshe? ¹⁴Muka kukuna akuna lijui. ¹⁵Eli limo likelyo lya kele kungila kuye kova kunine lijui. Omo mu vovua, Satana keho vuathi vuathi uenja na kutambula lijui lya vakunine mulyavo. ¹⁶Eyi yikeyo mbuto yova kunine ha mavue; vaye, mu kuvua lijui vuathi vuathi va tambula naku yolela. ¹⁷Vuno kuva kele na midhi mulyavo, vuno va likanyamekele kamandende lika. Kunima yantcimbu mu vinja vyetheko, vuathi vuathi vaua. ¹⁸Mbuto yimo vayi kunine ha manja. Hali vamo ve kuvua majui, ¹⁹Vuno kuyongola vyuma vya hantci naku kokueya vufuko na mashungu avyuma vyavyo, na kutanganetha majui,vikevyo kovye kuima. ²⁰Yiye yo vakunine ha livu lya chili va kevo vantu ve kuvua majui, ku atambula na kuima vushuka vuavuingi, vihita na vihita. ²¹Yesu ua valekele nguendi, "uekuneha lambi munjivo na kuyihaka muinthe lya chi hele ndi muntalathi lya muhela? Ndi kuyi koveletha naku yihaka helu ku chiti? ²²Chahi cha kuvanda vuno chi kayomboloka, chahiko cha kushueka kuvanga chika yomboloka halitanya. ²³Uoshe ali na matui, ovue!"²⁴Ua valekele nguendi, "Tolilila vuino kulyevi vyouvua, kuvyetheka vyo upangetha nove vaka kuetheketha vyo yove vavenya, vaka ku vandaka nenako vya vingi. ²⁵Muomu ou ali navyo, vaka muhana vya vingi, nou nayeneka, nevi vyali navyo vaka munyeka vyo. ²⁶Ua handekela lalo nguendi, "Vumuene vua Kalunga vunafu ngue lyala ua kunine mbuto yendi mulivu. ²⁷Ua kotha vutici mua hindukile mutanya, na mbuto yendi mulivu yinashoko, nendi kadhivukile vati ya yinashoko. ²⁸Livu kushoketha mbuto yalyo vavenya:, hakulivanga muele, umba litui, kumanetha mbuto yaku kola mulitui. ²⁹Mukuhya kua mbuto, vuathi atuma va ka kuhela muomu ntcimbu ya kuhela yina hete. ³⁰Ua handekela lalo, "Na vika tuetheketha vumuene vua Kalunga, ndi chithimo chika tulangunuiha? ³¹Ngue mbuto yakufutunuka, mu kuyikuna ya yindende mulivu. ³²Vuno mu kuyikuna, yishoka naku hitakana vimbuto vyoshe mulihia nakutavula mintango yakama, natudhila va mulu va tunge mashua avo muchivule."³³Navithimo vyange vyakufua ngechi ua handekela navo nga vavyuvue muchili, kahandekela navo nga keti navithimo. ³⁴Vuno omo ua kele likalyendi na vandonge ua va languinine vyoshe. ³⁵Halitangua liye, omo chinguedhi cha hetele , ua valekele nguendi, "Tuyeni musinya lya ndonga." ³⁶Vathile mbunga, nakuya naYesu kumo ngue mua kele-kele navo, mu vuato. Mato akuavo amushuamene. ³⁷Kamandende lika mpundhi yakama yakatukile na mankimba akupukile muvuato, vuato muhyehi nakuvombela. ³⁸Vuno Yesu vavenya uakele kulituthi lya vuato,na kotha endi nathakatela hantanga ali mutulo. Vandonge va munyanguimuine na kuhandeka nguavo, "Mulongithi ove chishoti chahi netu ngove tu tca"? ³⁹Uahindukile na kuholuetha mpundhi naku handekela mema aKalungandonga, "Chivovo! chikaleho ! Litule!" Mpundhi yaholokele kulu. ⁴⁰Ua valekele nguendi, "Vika mu kela na lyova? Nolo kanda mutcelele ndi?" ⁴¹Vakele na lyova lyakama, valihuile vavenya, "Yiya ou nambe mpundhi na mema aKalunga vina mutava?"

5

¹Vedhile kumukulo ua Kalunga ndonga, ku chifuti cha Ngelesene. ²Yesu mua tundile mu vuato, oho vene kuedhile lyala umo ua tundile havihilo ua mpundhi yaku vihya. ³Lyala ou ua tungile ha vihilo. Na umo uahi uathele kumu nyunga nambe mu malyenge. Va mukutile ntcimbu ya kama muma lyenge. ⁴Ua vatuile lilyenge hakati hamo na vimpindi vya shandokele. Na umo uahi ua kele na ndhili yaku muatha. ⁵Vutici namutanya na ku mikinya ua lilile naku liteta endi vavenya na livue lyaku homona. ⁶Mua muene Yesu ku hale, ua shatukile naku tcikama ku luholo luendi. ⁷Ua lilile naku tambakana, "Vika nji napande kupanga nove, Yesu, Muna Kalunga ua kama uakuilu? Njina kukandelela kuli Kalunga vavenya, keti unji vavalethe. ⁸Ua handekela nendi nguendi, "Tuhuka mo mu lyala ou ove mpundhi yaku vihya."⁹Ua muihuile, "Yove yiya lidhina lyove?" Ua mutavele nguendi, "Lidhina lyange yange Mbunga, muomu tuva vengi." ¹⁰Ua mu kandelelele lalo nguendi keti ava tume hanja lya chifuti. ¹¹Keho vutanga vua kama vua vingulu vu va lithilile hamukinya, ¹²Navo vamu kandelelele, nguavo, "Tu tume muvi ngulu, tuyeni tukovele mu lyavyo." ¹³Keho ua vatavethele na mpundhi ya kuvihya ya tuhukile mo yakovelele muvingulu, vashelilele vuathi ku chimbolongoma mumema aKalunga, va kele ma kulukadhi avali avi ngulu va tcile mu mema aKalunga ndonga. ¹⁴Keho vaye va lithile vingulu va teuele va kambuluile vije vya yombolokele muimbo lyakama ku nchongo ya chifuti, Na vantu vatuhukile vayile vaka tale vika vina yomboloka. ¹⁵Keho vedhile kuli Yesu vamuene lyala, Uye uakele na-vimpundhi kuli uye vene ua kele na vimpundhi vya mbunga, ua

tumamene, na vidhala na mana a chili, Navo lyova lyava uanene.¹⁶ Vaye vamuene viye vyahitile lyala uye uakele na vimpundhi vya kuvihya vava lekeleko mua muingi, vava lekeleko lalo vya vingulu.¹⁷ Vashangumukile kumu kandlelela atuhuke mu chifuti chavo.¹⁸ Mua kovelele mu vuato, lyala uye ua kele na vimpundhi ua kandlelele-lele nguendi akale nendi.¹⁹ Kehu Yesu kamutavele ua mulekele nguendi, "Ya kundjivo yove na kuvantu vove na kuvaleka vika vyana kupangela Kalunga, na vati na kumuetha ngodhi."²⁰ Kehu ua yile ua tamekele kuambulula muNdekapolu vyuma vya chili vyoshe vya mupangela Yesu, voshe vakomokele.²¹ Kehu Yesu mua yavukile musinya na vuato na vuato, mbunga ya yingi yamu yamudhengelekele ua kele kumukulo ua Kalunga ndonga.²² Umo ntuama lutue ua thinangonga ua lidhina Njayiru uedhile ua mumuene ua uile mavuli kumyanja yendi.²³ Ua tamekele lalo ua handekele nguendi, "Munange ua mukentu ali muhyehi-hyehi na kutca. Njina ku kandlelela tuye kumo uka mukambeke mavoko linga ovoke."²⁴ Kehu ua yile hamo nendi na mbunga ya yayingi ya mu shuamene yamu dhengelekele.²⁵ Kuakele mukentu ua hitile maninga ha myaka likumi na yivali.²⁶ Ua yandele muakama kuvimbanda na ku hana vyuma vyendi vyoshe, muntcimbu ovueko hashu vuvudhi vuali vuedhelele.²⁷ Muovuile vu kaleho vya Yesu, uedhile kunima yendi mu mbunga naku kuata kuchi dhala chendi.²⁸ Muomu ua handekele nguendi, "Ambe nji kuata kuvidhala vyendi nji kanguka."²⁹ Ua mukuatetele, naku nokola kua likelele, uo vuile vukangule mumuvila uendi nguendi na kanguka ku vuvudhi vuendi.³⁰ Hantcimbu oyo vene Yesu uovuile ndhili yendi yina mutepuluka. Ua tengulukile mu mbunga ua handeka nguendi, "Yiya nanji kuata kuvi dhala vyange?"³¹ Vandonge vamulekele nguavo, "Una mono mbunga yina kudhengeleka, u handeka nguove "Yiya nanji kuata kuvidhala vyange?"³² Kehu Yesu ua talele mumbunga amone nguendi yiya navipanga.³³ Mukentu, uadhivukile nguendi vika vya kele ku lyendi, chova-ova chamu uanene. Uedhile naku uila kulutue lyendi ua handekele vuchili vuoshe.³⁴ Ua mulekele nguendi, "Munange uamukentu kutcelela kuove kuna kukanguitha. Ya na chivovo, kanguka ku vuvudhi vuove."³⁵ Ntcimbu a chi handeka, vantu vamo vatundile ku vantumalutue vamu thinangonga, nakuhandeka nguavo, "Munove ua mukentu natci. vika mumu yandethela lalo mulongithi?"³⁶ Kehu Yesu mukuvua mudhimbu uva handekele, ua handeka nantuama lutue uamu thinangonga nguendi, "Keti muvue lyova, tceleleni lika."³⁷ Uahi uatavethele kuenda nendi kuvanga Petulu, Tiango, Yoano na munaina ya Tiango.³⁸ Vedhile kunjivo ya ntumalutue ua mu thinangonga ua muene kuye kovalingile vantu muyoyo ua uingi. Va lilile naku tambakana.³⁹ Mua kovelele munjivo, uahandeka navo nguendi, "Muomu vika muna kela navuthiua na vika mulila?" Munike katcile vuno tulo lika na ndanda."⁴⁰ Vamu yolele. Kehu uava tuhuithilemo voshe hanja ua tambulaho yishe ya munike navayina ya munike na voshe ovo vakele navo, kehu ua kovelele muye mua kele munike.⁴¹ Ua kuatetele kulivoko lya munike na kuhandeka nendi nguendi, "Talitha koulm!" kulangunuka "munike ua mukentu, nji handeka nove, hinduka."⁴² Ntcimbu oyo vene munike ua hindukile na kuenda, munike uakele namyaka likumi na yivali. Vuathi vuathi voshe vakomokele naku yolela muakama.⁴³ Ua valekele nguendi na umo uahi uomu kavileka evi. Kehu ua va lekele va muhaneko vimo vya kulya.

6

¹Ua tundile kuye nakuya kumbongi yakuimbo lyendi kehu vandonge vendi va mushuamene.² Omo Thapalalo yahetele, Ua longethele muThinangonga. Vantu va vengi va muvuile kumo naku mu komoka. Va handekele nguavo "kuike kua na uana evi vyalongetha?" "Mana aka vamuhana?" " Vikomoketho vika evi vya kupanga na mavoko endi?" " ³Ou keti yikeye ;nkulungu mukakushonga, muna Malia na mukuenje uendi ua lyala Tiango na Yosefe na Yunda hamolika naSimoni? Va kuenje vendi va vakentu vahiho hano? Yesu uava vavalethele vimbunge vyavo.⁴ Yesu ua valekele nguendi, "Kapolofeto uahi vathingimika mumbongi yendi vavenya, muvushoko vuendi nava muimbo lyendi, kuvanga kuchifuti cheka aka uana kathingimiko ." ⁵ Kathele kupanga vyakama, kutundithako kuva kambeka mavoko endi vantu va vandende vaku vavala naku vakanguitha. ⁶Ua komokele ku kuyeneka lutcilyelo luavo. Kehu ua yile mukue ndangana mu membo na kulongetha.⁷ Ua thanene likumi na vavali hamolika naku valeka ku va tuma vavali na vavali, na kuvahana ndhili kumpundhi yakuvihya, ⁸na kuvaleka keti vambate chimo mukuenda kuavo, kutundithako vyuma, keti kuambata mbolo, nkombe ndi vimbongo mu miva yavo. ⁹Vuno vanapande kudhala vinkuaku vya vyula, keti vinkuaku vya kufuikiya.¹⁰ Ua valekele, "Nkala hoshe homukovela munjivo, tumameni mo noho homu katuhukila. ¹¹Ambecho Nkala limbo lina mivyana kumitambula ndi kumi tolilila, omo mo mutundamo mumuhela, likukumuneni likungu ku myanja yeni mukupua vukaleho kulyavo."¹² Vatuhukile na kuvaleketha vantu vana pande kutenguluka nakutha vya kuvihya.¹³ Vatundithile vimpundhi vya kuvihya vya vingi naku vuavuethe vantu vavengi namadhi naku vakanguitha.¹⁴ Muene Helonde omo mua vyuvuile evi, lidhina lya Yesu lya tchimanene, vamo va handekele nguavo, "Youano muka kukusha nashituka kukutca, ngocho ali nandhili ya kupanga vikomoketho mulyendi." ¹⁵ Vamo vahandeketele, "Yikeye Eliya". Vakuavo va handekele nguavo, "Yikeye kapolofeto ngue umo ua vapolofeto vakeleko ku laya."¹⁶ Kehu muene Helonde mua vyuvuile uahandeketele nguendi, "Youano ou yonja tetele mutue, nashituka." ¹⁷ Kuli Helonde ua tumine linga Youano vaka mukuatetele naku muhaka mukamenga mulidhina lya Helondiya (mukentu ua munayina Filipu) muomu ua muambatele.¹⁸ Youano ua lekele Helonde, "Kocha kelemo mulishiko, ua mbate mukentu ua mukuenje uove." ¹⁹ Kehu Helondiya ua kele na vukalu vuakama na kuyongola kumutcihya, vuno ka uanene ngila, ²⁰muomu Helonde ua kele na lyova kuli Youano; ua vidhivukile nguendi muntu uakele muvuchili lyala ua mungulu uaku shungama uakuyela, ngechi ua munyungile. Mukumu tolilila vya muhanene vukalu na kunyengua muakama vuno ua muvuile vuino.²¹ Kehu litangua lya chili molya hetele Helonde ua kele nalitangua lyendi lyakumuthema na kuvuahetha vyakulya vya chili vya chinguedhi vya mashinja vanguvulu na vakuluntu vamasualale vaku Ngalileya. ²² Muna Helondiya nendi uedhile mo na kuvakinina mua thenga, ua yanguilithile Helonde navoshe vathanene vashangalele. Muene ua handekele namuna mukentu, "tumbula vyoshe vyo

uyonola nange lalo njiku hane vyo.²³Ua lithingile kulyendi nguendi, "Nkala vyoshe vyo unji lomba ange nji kaku hana vyo nambe mbaluvuila yavumuene vuange." ²⁴Muna mukentu ua tuhukile naku kehula vayina nguendi, "Vika nji ka mulomba?" Ua handekele, "Mutue ua Youano muka kumbuitika." ²⁵Uahilukile vuathi vuathi kuli muene, na kumuihula nguendi, "Nji yongola unji hane ngechi vene mutue ua Yoano ha lilonga lya chiti." ²⁶Nambe mucha nehelele muene Helonde vuthiua, kathene ku vyana mukonda ua lithingile kulutue lya vangendhi vendi. ²⁷Ngeci muene ua tumine lisualale uendi naku mushika a kamu nehele mutue ua Youano. Ngechi lisualale ua yile naku vatula mutue ua Youano mukamenga. ²⁸Ua nehele mutue ua Youano halilonga naku uhana kumuna mukentu, endi ua utmabula ngechi ua uhanene kuli vayina. ²⁹Va ndonge muku vyuvua, vedhile na kutambula muvila uendi ngocho va uhakele mu mbumbo. ³⁰Va postolu vali uanene naYesu na ku muleka vipanga viva pangele. ³¹Keho uava lekele nguendi, "Yinjeni muye mumpambo muka huimithe kama ndende." Vavengi vedhile na vavengi va hilukile, ku vakele nantcimu ya kulya. ³²Vayile mu vuato ku shungama mumpambo yavo vavenya. ³³Keho vantu vamuene muva kaya na va vengi va vanonguenene, navo va shatukilileko hantci kutunda kuvimbongi vya kulitha-tha nakuka vanga kuheta kulutue luavo. ³⁴Muva hetele ku mukulo ua ndonga va muene vantu vavengi, keho va vovuile ngodhi muomu vakele ngue vinjui vyaku yeneka kutakametha. Ngechi ua tamekele kuva longetha vya vingi. ³⁵Kunima yantcimu vandonge vedhile kulyendi naku muihula nguavo, "Muno mumpambo tuli na litangua lina toko laya. ³⁶Vatume vaye kumembo akala ha muhyehi navifuti vya hamuhyehi vaka lande ko vimo vya kulya." ³⁷Keho uataveleko naku valeka nguendi, "Va haneni vya kulya." Va muihuile nguavo, "Kuatha tuye tu ka lande mintci ya vimbolo ya kuheta ku vihita vivali tuaku va hane valye?" ³⁸Ua vehuile nguendi, "Mintci ya vimbolo yingahi muli nayo? Yeni mukatale." Muva manene kutala vamu lekele nguavo, "Mintci yitanu na vinthi vivali tuli navyo." ³⁹Ua lekele vantu voshe va tumame mu vimbunga-mbunga ha muila ua kutontola. ⁴⁰Va tumamene mu vimbunga-mbunga vya kuheta kuchihita na makumi atanu. ⁴¹Keho ua tambuile mintci yitanu na vinthi vivali, ua tala muilu naku kundika mintci ya vimbolo naku vi tavola ua vihanene ku vandonge vavi hane kuvantu valye. Uavelele lalo vintci vivali muvantu voshe. ⁴²Voshe valile vekutile. ⁴³Va tambuile vitavu vya mbolo, vya hetele ku vihele likumi navivali vya kushula, na vitavu vya vintci navyo. ⁴⁴Hakele vamala va kuheta ku makulukadhi atanu va kevo va lile minthi ya mbolo. ⁴⁵Mukumana ua lekele vandonge valonde mu vuato va tuame kulutue, kuya ku Mbetesaida, hantcimu yiye ua tumine mbunga yihiluke. ⁴⁶Mova hilukile, ua yile ku mukinya aka lombele. ⁴⁷Omo chinguedhi chahetele, vuato vuakele ha kati Kalunga ndonga, ua kele likalyendi ha ntunda. ⁴⁸Ua vamuene va chakana na chikathi, muomu kua kele mpundhi ya vatanganethele. Muhyehi nakuheta ku vutici uedhile kulyavo, enda ha Kalunga ndonga, ua yonguele kuva tuvakana. ⁴⁹Vuno omo mo va mu muene enda helu lya mema vathinganyekele nguavo mpano ndumba yamuntu na kuvua lyova. ⁵⁰Muomu mo va mumuene va kele navishoti. Vuathi vuathi uahandekele navo nguendi, "Kalenii nandhili! Yange Yesu! Keti muvue lyova". ⁵¹Ua kovelele muvuato navo, na mpundhi ya likelele, vakomokele muakama. ⁵²Omo ku vovuithile nguavo vika yina yomboloka mintci yavimbolo. Tenga yayanguluke, vimbunge vyavo kovya kele naliyango. ⁵³Muva yavukile musinya lya ndonga, vedhile ku Ngenesaleta naku tutika vuato. ⁵⁴Mo vashulukile muvuato, haye vene vantu vamu dhivukile, ⁵⁵keho membo oshe vashatukile namihela yoshe vatamekele nakuneha vavedhi kuye kuoshe ko vovuilele Yesu. ⁵⁶Nkala membo, vimbongi ndi mu chifuti kua kovelele, va hakele vavedhi kumihela yaku landethela. Nakumu kandeleda linga ava tavethele vakuate ku chidhala chendi, nava vavengi voshe va kuateleko va kangukile.

7

¹Va Faliseu na vaka kuthona mathona vedhile ku Yelusalema kova likunguluile mbunga yavo naku mudhengeleka. ²Vamuene vandonge valya mbolo namavoko a madhilo. ³Muomu vaka kulihakavyo na vaYunda voshe, avo kovekulya ngocho kuvanga vana tana kumavoko avo, muomu va kuatele lishiko lya chithemua cha vakuluntu. ⁴VaFaliseu vedhile kutunda ku muhela uaku landethela kova lile, kuvanga vana tana umba vakuate kuvyuma ndi kutambula, Noho vana kushu vitenga vyavo umba valya. ⁵Va Faliseu na vaka kuthona mathona vehuile Yesu, "Muomu vika vandonge vove kove kushuama mashiko achithemua cha vakuluntu, vuno valya mbolo nakutana kumavoko kuahi?" ⁶Ngechi ua valekele nguendi, "Kapolofeto Yisaya ua muene vuino chivembulu cheni ngue muvana thono nguavo, "Vantu ava vekunji thingimika ange namilungu, vuno vimbunge vyavo vyakala hale nange." ⁷Ange mavoko-voko vekunji dhumboka, valongetha vantu mashiko achithemua na ndotilina yavo. ⁸Ove unathi mashiko aKalunga udhivuka vuathi vya chithemua cha vantu. Ua vehuile nguendi, ⁹"Vati muna vyana mashiko aKalunga eni munyunga lika mashiko a chithemua!" ¹⁰Kuli Mosesa ua handekele nguendi, "Thingimika yisho na vanoko", na "Uoshe a handeka muaku vihya na yishe ndi navayina chili chili atce." ¹¹Vuno ove uhandeka nguove, "Nga muntu ahandeka na yishe ndi na vayina, "nkala vyoshe vaku kuatha, una pande ku vitambula kuli yange ngue vuana vua kuhana kuli Kalunga." ¹²Ngocho kouethi na mpoko kumu tavetha apange nkala vyuma kuli yishe ndi kuli vayina. ¹³Ove unatepulula lijui lya Kalunga una hakamo vyuma vya chithemua viye muli navyo, una shueka kuintci. na vyuma vikuavo vyavingi vya kulifua." ¹⁴keho ua thanene mbunga lalo na kuvaleka nguendi, "Nji tolilileni muvoshe na ku njuvuilila. ¹⁵Navimo vyahi vya hanja vikovela muli muntu vyatha kumuviyitha, vuno viye vituhuka mukati ka muntu vyatha kumu viyitha". ¹⁶Nga nkala muntu uoshe a li na matui akuvua ovueko. ¹⁷Omo Yesu uathile mbunga ua kovelele mu njivo, na vandonge vendi va muhuile vya vithimo. ¹⁸Yesu nguendi, "Ove nolo kanda uvuithithe ndi? Ove koua muene nguove vyoshe vikovela mu muntu vya kutunda handja ko vyatha ku vihitha muntu, ¹⁹muomu kovi kovela ku mbunge, vuno vikovela muimo lya muntu, vika tu hakamo vi kayaku muthenge?" ViyeYesu ua va lekethele nguendi vyakulya vyoshe vyavingulu. ²⁰Endi ua handekele, "Evi vituhuka mu muntu vikevyo vyatha kumu viyitha. ²¹Muomu vituhuka mu mbunge ya muntu, vya ku vihya vitualelelaha,

vithinganyeka, mashungu, vuidhi, kutcihya,²²vumbayi, vunkondi, kuhongua, vishaki, shuama, chidhindo, thembulule, kuli hametha, vuheve.²³Evi vyoshe vya ku vihya vye kutunda mukati, vikevyo vyathaku viyitha muntu".²⁴Uakatukile uayile kumutambela ua chifuti cha Tile na Sindoni. Okuye uayile ku njivo, ka yonguele nkala umo a dhivuke kuye kuali. Nambe ngocho yikeye kali shuekele.²⁵vuno, vuathi vuathi mukentu uye uakele namunendi ua mukentu uye uakele na mpundhi ya kuvihya, uedhile ua tcikamene kumyanja yendi.²⁶Ou mukentu ua kele Kangelengu, ku chithemua cha Silofonika. Yikeye ua tamekele kutunditha mpundhi ya kuvihya muli munendi ua mukentu.²⁷Ua handekele na mukentu, "Haneni vanike va livange kulya. Muomu ko chatavele vyakulya vya vanike mu vihane kututali.²⁸Vuno ua handeka nendi nguendi, "Mukemo Muene, na tutali vekulya vulalumuina vua kumesa ya vanike."²⁹Ua mulekele nguendi, "muomu ku viye vyouna handeka, ove vana kuethela yaa. muomu mpundhi ya kuvihya yina tundumo muli munove ua mukentu."³⁰Ua hilukile uayile kunjivo yendi ua kauanene mona nandanda hamuhela, mpundhi yakuviha yina mutundu.³¹Mukemo ua tuhukile uayile lalo uatundile kumutambela ua Tile, nakuheta ku Sindoni ku chishali cha Ngaleleya nakuheta ku mutambela ua Ndekapoli.³²Keho vamunehелеlele umu kathinda matui endi uakele na vitanga muku handeka, ngocho vamu kandekelelele shukulukambu linga amu kambeke livoko lyendi hali yikeye.³³Vamutualele ku mukulo vamu tundithile mu mbunga vakale kua lika lyavo, Ua hakele minye yendi mu matui endi nakumu pampela mema na ndaka yendi.³⁴Mukemuo ua tengulukile uatalele muilu, ua handekele nendi nguendi, "Efalanta," chikecho chitu mbula, shokolola!³⁵Hantcimu oyo vene matui endi ashokolokele na ndaka yendi ya vutukile ua shangumukile kuhandeka vuino.³⁶Yesu ua va kikiyile nguendi keti muvi leke naumo uahi. Vuno mua vakikiyile mukemo vakele na ndhili ya kua mbulula mudhimbu uacho.³⁷Vakomokele muakama, nguavo, "Napanga vyuma vyoshe muachili. yikeye lalo a lingitha tuthinda matui vovue natuveveve vahandeke".

8

¹Mumatangua aye, kua kele mbunga yakama, kokua kele vyakulya. Yesu ua thanene vandongethi vendi ua valekele nguendi, ²"Njili na ngodhi nambunga, mukonda vana kala hamo nange matangua atatu nevi vyo vanali vyahi. "Nga njiva shandola vayeku membo avo nakulya kuahi, kuatha vamo vatce vi njala mungila. Vamo vanende ntunda ya laha."⁴Vandonge vendi vamu limbuluile, "Kuiko tu uana mboloto ya kupuamo muno mumpambo yakulitha eyi mbunga yavantu?"⁵Ua vehuile nguendi, "mintci yingahi muli nayo? "Vahandekele nguavo, "yitanu nayivali." ⁶Ua lekele mbunga vatumame hantci. Ua tambuile mintci yamboloto, yiye yitanu na yivali, keho ualombeke, keho ua yi vanyuine. Uayi hanene kuli kuvandonge vendi yayihake kulutue luavo, na kuyihaka kulutue lua mbunga.⁷Keho lalo vakele na vintci vya vindende, munima yaku vi lombela, ua lekele vandonge linga navyo va vyavele. ⁸Va lile vekutile, keho va nonene vimpindi vya thaleleho, vyakuheta kuvihеle vya kama vitanu na vivali. ⁹Va kele vantu vakupua makulukadhi a uana. Keho, ua va shanduele. ¹⁰Haye vene nendi nava ndonge vendi va kovelele muvuto, keho vayile kumutamba ua Ndalamanute.¹¹Keho, vaFaliseu va tuhukile keho va shangumukile kuli kuanya nendi. Va tcetelele kumona chileketho cha muilu muli yikeye, linga va muetheke. ¹²Ua tutumuithile muakama mu mpudhi yendi yakujela nakuhandeka nguendi, "Mukonda vika limo eli lithetelela chimuetho? Vuchili njimi leka nguange, chileketho chahi chiva ka hana kulimo eli."¹³Keho, uava thile, ua kovelele mu vuato lalo, nakuya musinya liye lyandonga.¹⁴Vandonge vevalele kuhitula mboloto. Vakele namuintci umu lika uambolo muvuto kuvakele na mboloto yikuavo lalo yahi. ¹⁵Ua va lekele, nguendi, "Takametheni naku li vingila na hingo ya vaFaliseu na hingo ya Helonde."¹⁶Vandonge valihuile umu namukuavo nguavo, "Muomu motuna yeneka mbolo." ¹⁷Yesu ua vidhivukile evi, Keho ua vehuile nguendi, "Vika mulihuila ngueni mbolo yahi? Nolo kanda mutave? Nolo kanda muvyuve ndi? Vimbunge vyeni vili na kutakanya ndi?"¹⁸Muli namesho, komue kumona ndi? Muli na matui, komue kuvua ko ndi? Komue kuvuluka? ¹⁹Monja pamuine mintci yitanu ya vimbolo hambunga yamakulukadhi atanu, vihele vingahi vyo mua shulithile vya vithanyu vya vimbolo vya thalele ho? Vahandekele nguavo, "Likumi navivali."²⁰Monja vanyuine vimbolo vitanu navivali hama mbunga yamakulukadhi a uana, vihele vingahi vya vitavu vya vimbolo viye vyo mua uanene? Vamulekele nguavo, "Vitanu navi vali." ²¹Ua vehuila nguendi, "Nolo kanda lalo muvyuvue ndi?"²²Vedhile ku Betesaida. Vantu vako vamunehелеlele kapuputua nakumulombo amukambeke mavoko. ²³Yesu ua kuatele kapuputua uye kulivoko, nakumu tuamenena kutuhuka muimbo. Omo mua muyekuila hamesho nakumu kambeka mavoko, ua muihuile, "Yove umona vyuma ndi?"²⁴Ua kankukile, nakuhandeka nguendi, "Njina mono vamala venda lui vanafu ngue viti." ²⁵Keho Endi lalo ua mukambekele mavoko hamesho, mumala ue shukile, ua kangukile nakumona vyoshe kalanganja. ²⁶Yesu uamu tumine kuimbo nakumuleka nguendi, "Keti uka kovele muimbo lyalindende."²⁷Yesu uayile navandonge vendi mumembo a Sesaliya Filipu. Mungila yavo uehuile vandonge vendi, "Yange Yiya vekenjitumbula vantu?"²⁸Vamulimbuile nguavo, "Youano muka kumbuitika. Vamo nguavo "Eliya", vamo nguavo, umu ua vapolofete."²⁹Ua vehuile lalo, "Eni cho vati mue kunji tumbula yange yiya?" Petulu ua mulekele nguendi, "Ove Kilistu." ³⁰Yesu ua va vindikile keti mukambulule kuli nkala uoshe vya kuli Yange. ³¹Ua tamekele kuva longetha, nguavo muna Muntu atha kuyanda ku vyuma vya vingi, vakuluntu vaka mu vyana na va sasendote na va kamathona vakatha ku kamutcihya, keho kunima yamatangua atatu aka shituka. ³²Ua tokethele mudhimbu uoshe. Keho Petulu ua mutualele kua likalyendi na kumu vyanena.³³Vuno Yesu ua tengulukile na kutala vandonge naku vyana Petulu, naku handeka nguendi, "Tunda kumesho ange, Satana! Ko ua hakele ko mana ove ku vyuma vya Shuku, vuno ku vyuma vya vuntu." ³⁴Ngechi ua thanene mbunga kumo navandonge, ua handekele navo nguendi, "nga umu a yongola kunji shuama, a likumiye, ambate chilindakano chendi keho anji shuame."³⁵Uoshe a yongola kuohyela muono uendi, nou uoshe a dhimbaletha muono uendi muomu lyange na mudhimbu ua chili aka u uana. ³⁶Vika vyatha muntu muku uana lifuti lyoshe keho adhimbalethe

muono uendi? ³⁷Vika atha kuhana muntu muku uana muono uendi?³⁸Uoshe ovua shuama mulyange na majui ange muntcimbu yino ya kuvihya navupangala, muna muntu aka muvuilala suama muakenja mu vumuene vua Yishe natungelo vakuyela."

9

¹Uahandeketele navo nguendi, "Vuchili njimileka nguange, kuvali vamo munemana aha komuka makela kukutca, kulutue lua kukamona vumuene vua Kalunga vu kenja na ndhili. ²Kunima ya matangua atanu nalimo, Yesu ua yile na Petulu, na Tiango na Youano ku mukinya uakulaha navo. Ua hilumukile kulutue luavo. ³Vidhala vyendi vya vyakuile muakama, kutoka kutuvakanena, vya tokele kutuvakana kutoka cha hantci chiye chiva toketha vakevo. ⁴Keho Eliya na Mosesa vayombolokele kulivakevo, keho vahandeketele na Yesu. ⁵Petulu ua kuanyene na kuhandeka kuli Yesu ngendi, "Mulongithi, muachili tukale kuno, tutunge vintcingi vitatu yimo yove, yimo ya Mosesa na yimo ya Eliya." ⁶Muomu kadhivukile vyahandeketele, muomu vovuile lyova. ⁷Lishelua lyedhile lya vafuikile. Keho lijui lya tundile mulishelua, "Ou yikeye munange yinja yongola. Mutolilileni! ⁸Kushangumuka, muku tala tala, naumo uahi vamuene, vuno Yesu lika." ⁹Mukushelela kuavo kutunda kumukinya, ua va vindikile nguendi keti vaka handeke evi vi vana mono, kuvanga Muna Muntu aka shituka ku kutca. ¹⁰Keho vyakele muvimbunge vyavo vavenya, vunoni va lihandekethele mukati kavo vika, "ku kashituka ku kutca" vilangunuka. ¹¹Vamuihuile nguavo, "Vaka kuthona va handeketele nguavo Eliya aka livanga kuinja?" ¹²Ua valekele nguendi, "Eliya aka livanga kuinja mu kupuithamo vyuma vyoshe. Vika vyova thonene, nguavo muna muntu atave mukuyanda muvyuma vya vingi naku mutcinda?" ¹³Vuno njimileka nguange Eliya nenja, vana kupanga vyoshe vyo vana yongola kuli yakeye, ngue omu muva muthonene. ¹⁴Hovethile kuvandonge, va muene mbunga ya yingi yina vathengeleka, na vaka kulilongetha na vo vakele navimpata navo. ¹⁵Oho vene Yesu muva mu muene, vakomokele, mbunga yoshe naku shatukila kuli yikeye vakamukunde. ¹⁶Ue huile vandonge vendi, "vika mulingila vimpata?" ¹⁷Umo ua mumbunga uamu kuanyene nguendi, "Mulongithi kulyove njinaneha munange ua mumala. ali na mpudhi yakuvihya, yi mulingitha na kuatha kuhandeka kuahi. ¹⁸Keho ya muyemangele na kumu uitha, nantutu kukanua, kuli kuecha kumatho, nakukala nomu, njinehula vandonge vove vayi tundithemo mulyendi, avo nakuyathakuahi." ¹⁹Uava kuanyene nguendi, Eni vaka kuyeneka kutava, thimbu yakupua heho njatha kukala neni? Ntcimbu yakupua heho njili thingimika neni? Muneheni kuno kulyange." ²⁰Vamunehetelele munalyala. Keho mpudhi moya muene Yesu, Oho vene yamumbile ua shinya. Muna lyala ua uila hatci na kututumuka lifulu mukana. ²¹Yesu ue huile yishe, "Ntcimbu ya kupua heho nakala nevi? yishe nguendi," kutunda vene kuvu nika vuendi. ²²Lualuingi honi hamo kumumbila mutuhya hamo mumema nakuethaka kumu tcihya. Ambe kouatha kupangako vimo, tuvuileko ngothi u tuohyele." ²³Yesu ua handeketele nguendi. "Ambe uatha? vyuma vyoshe kuatha vihetelele kuli ou natcelela." ²⁴Haye vene yishe yamunike ua lilile nakuhandeka, "Njina tava! ohyle uange uayeneka kutava!" ²⁵Omu Yesu mua muene mbunga yishatukila kulyavo, ua vyanenene mpundhi yakuvihya na kuyitingumukila, "Ove holoka mpundhi yaku thinda matui, njikuleka nguange, tundamo mulyendi keti ukovelele lalo." ²⁶Ya litetelele na kumu yemanga uye munalyala ua kama na kutuhukamo mulyendi munalyala ua fuile ngue ua kutca, vavengi vahandeketele nguavo, na tci." ²⁷Keho Yesu uamu kuatetelele kuli voko kumu katuiitha, na ku muimaneke. ²⁸Keho Yesu muethile munjivo, vamuihuile vandonge vendi muvu shueke, "Vika tuna yihonena kuyi tundithamo?" ²⁹Ua valekele nguendi, "Kutundithako chilombelo chuma echi uahi ua kuchatha." ³⁰Keho va tundilemo vahitile mu Ngalileya. Kayonguele nkala uoshe adhivuke nguavo kuiko vali, ³¹Endi ua longethele vandonge vendi. Ua valekele nguendi, "Muna muntu vakamuhana mu mavoko a vantu na ku ka mu tcihya, oho hovaka mutcihya ku nima yamatangua atatu aka shituka lalo." ³²Vuno kova vyuvuile vya handeketele, vakele nalyova lyaku muihula. ³³Keho vedhile ku Kapenama. Kunima muva kovelele munjivo ua vehuile nguendi, "Vika ovyo muna mu nahandeka mungila." ³⁴Vuno va holokele. Vuno vandonge va handeketele umo namukuavo mungila nguavo yiya ua tuvakana kuvukama hakati kavo. ³⁵Vatumamene, ua thanene vaye likumi na vavali ua valekele nguendi, "Nkala uoshe a yongola ku kala ua kulivanga, a ka kala ua kukotokela kuli voshe na kukala ndungo kuvoshe." ³⁶Keho ua nonene kanike ua mundende uamuhaka mukati kavo, ua muhaka mumpati yendi na kuhandeka nguendi, ³⁷"Nkala uoshe aka tambula kanike ua mundende mulidhina lyange, natambula yange; nkala uoshe a katambula yange na tambula ou ua nji tumine." ³⁸Youano ua handeketele kulyendi, "Mulongithi, tuna mono umo atunditha mpundhi yaku vihya mulidhina lyove, tuna mulengethetha mukonda katu shuamenene yetu." ³⁹Vuno Yesu ua mukuanyene nguendi "Keti mumu vindike, uahi ua kutuvakana vipanga mulidhina lyange nalelo, kulutue a kahandeketele mudhimbu ua kuvihya kulyange." ⁴⁰Nkala ou a tava lijui lyetu a li netu. ⁴¹Nkala uoshe mukati keni a mihana nganja ya mema mu kunua muomu lidhina lyange a li na Kilistu, vu chili nji mileka, kadhimbaletha fueto. ⁴²Uoshe a ka dhimbaletha ava vatava va vandende, cha chingulu kumukuta livue muntcingo naku kamumbila mu kalunga ndonga. ⁴³Nga livoko lyove likuputhumuiitha, livatuleko. Cha chingulu kuka kovala muilu na vulema ku tuvakana kuya nomu muka kovala mu tuhya tua myaka yoshe ko tuekudhima. ⁴⁴Kua kala mavuno kekutca na tuhya ko tuekudhima. ⁴⁵Nga muanja uku pundukitha, u teteko. Cha chingulu kovele muilu navulema kutuvakana u kale na myanja yivali va kumbile mutuhya. ⁴⁶Kua kala mavuno avo kekutca na tuhya kotue kudhima. ⁴⁷Nga lisho lyove liku punduitha kuku vihya, lichokolemo. Cha chingulu kuka kovala mu vumuene vua Kalunga na lisho limo vili hone kukala na mesho avali na ku ka kumbila mutuhya. ⁴⁸Kua kala mavuno avo kekutca natuhya kotue kudhima. ⁴⁹Nkala umo va kamuethaka na mukele ua tuhya. ⁵⁰Mukele ua chili, vuno mukele ambe una shamuka, vati ulinga u kale una tovala? Kaleni mukele mukati keni muva voshe na kukala chivovo umo namukuavo.

10

¹Yesu ua yile mukulongetha mu chifuti cha Yundeya kumuhela ua kutuvakana ndonga ya Yolondau, na mbunga yedhile ku lyendi. ²Va Faliseu va muethekele na kumuihula nguavo, "kuatha ku kondola mukentu uove ndi?" ³Ua valekele nguendi, " Mosesa vati uami lekele?" ⁴Va limbuluile nguavo, "Mosesa ua tavathele kuthona mukanda uaku vyana mukentu naku mukondola a ye kuimbo lyavo." ⁵Yesu ua valekele nguendi, "Muomu lya kukola cha vimbunge vyeni vikevyo Mosesa ua milekele ngocho. Vuno kutunda ha kupanga, "Kalunga uapangele mumala na mukentu." ⁶Muomu lyevi mumala akatha yishe na vayina, naku ka livandakana na mukentu uendi, voshe vaka kala muvila umo. ⁷Mukemo kuva kala lalo vavali, vuno muvila umolika. ⁸Mukemo, viye vyana vandakala Kalunga, uahi muntu ua kuvitepa. ⁹Mova kekele munjivo, vandonge vendi va muihuile lalo ku lyevi, ¹⁰Ua valekele nguendi, "Uoshe a vyana mukentu uendi a kambate ueka na lingi vupangala. ¹¹Nga mukentu a vyana mumala uendi a kambate ueka nalingi vupangala. ¹²Vamu nehelele vanike vavandende muku va kambeka mavoko, vuno vandonge vava vindikile. ¹³Vuno Yesu muku vimona, kuvya mu yile kumbunge naku vakuanya nguendi, "Echeleni vanike va va ndende veye kulyange, muomu vu muene vua muilu vuna pu vuavo. Na vumuene vuamulu vuka pua vua vaye vali kehetha ngue vanike. ¹⁴Vuchili njimileka nguange, "Uoshe ka tambula vumuene vua Kalunga ngue vanike vavandende kaka kovala mo." ¹⁵Ua vatambuile naku vakambeka mavoko, ua va vuavethele. ¹⁶Muvungendhi vuendi lyala uamu shatukilile naku mu tcikamena, ua muihuile nguendi, "Mulongithi ua chili, vika nji panga linga nji ka kovele muvu muene vua muilu?" ¹⁷Yesu ua mulekele, "Vika unji tumbula mulongithi ua chili? Na umo uahi ua chili kuvanga Kalunga." ¹⁸Una dhivuka mashiko; "Keti uka tcihye, keti upangale, keti uka puanje, keti uka vangeye, kati uka shueke kuvihya, thingimika yisho navanoko" ¹⁹Mukuenje nguendi, " vyoshe nji vidhivuka kutunda vunike vuanje." ²⁰Yesu ua mutalele naku mu yongola, "Ua mu lekele nguendi, "Chimolika chi na lithupu ko, landetha vufuko vuove vuoshe vuli navuo, hana kuvihutu na ku nji shuama." ²¹Mukuenje mukuvua majui ano ua luvalele nakuya ua yile na mbunge ya ku vihya. Mukonda ua kele na vufuko vuendi vua vuingi. ²²Yesu ua talele vandonge vendi naku kuanya navo nguendi, "Muamukalu mpite kukovela mu vumuene vua Kalunga!" ²³Ngechi vandonge va komokele kulijiu eli. vuno Yesu ua valekele nguendi, "Vana vange cha chi kalu muomu muku kovala mu vumuene vua Kalunga!" ²⁴Cha chathi ngamelu ku kovala mu lisho lya nguya kutuvakana mpite muku kovala mu vumuene vua Kalunga. ²⁵Vandonge vakomokele va venya naku lihandeketha nguavo, "yiya a kovoka?" ²⁶Yesu ua vatalele nguendi, "Kuvantu vyakola, vuno kuli Kalunga vya vyathi." ²⁷Petulu ua shangumukile kuhandeka nendi nguendi, "Tala etu tunathi vyoshe mukemo tuna ku shuama." ²⁸Yesu nguendi, "Vu chili nji mileka nguange, na umo uahi nathi njivo yendi na mu nayina ua mukentu ndi ua lyala, yishe na vayina, vana vendi na chifuti chendi muli yange na lijui lya chili lya Kalunga. ²⁹Uye ka tambula vintcimbu chihita hano hantci; vinjivo nava mu nayina vava mala nava va vakentu, nava yina na vanike na livu, tuyando ku chifuti e chi chi kenja ko ku muono ua myaka yoshe ka yekulenga. ³⁰Vuno vaye va livanga vaka kotokela, na vaye va kotokela va ka livanga." ³¹Va kele mungila ya kuya ku Yelusalema, na Yesu ua va tuamenene. vandonge vakomokele, na vaye vamu shuamene mu nima vakele na lyova. Ngechi Yesu ua tambuile vandonge likumi nava vali kua likalyavo lalo, ua valekele vyoshe vi ka yo mboloka hali yakeye kulutue. ³²Taleni etu tuya ku Yelusalema, na muna muntu va ka muhana ku vakuluntu vava sasendote navaka mathona. Vaka mu vangeya muku tcihya na kumu hana ku vaka vifuti. ³³Va kamu shaula, na ku mu yekuila, naku mupupa noho vaka muhaka ku kutca. Vuno kunima ya matangua atatu a ka shituka. ³⁴Tiango na Youano, vana va Sembendeu vedhile kulyendi nguavo, Mulongithi, tuyongola utu pangele vyoshe vyo tuku lombaa. ³⁵Ua vehuile, "Vika muyongola nji mipangele vyo?" ³⁶Va handekele nguavo, "Tu tavethele tuka tumame nove mu vumuene vuove, umo ku livoko lyove lya chilyo mukuavo ku chimoshue." ³⁷Vuno Yesu ua valimbuile nguendi, "Komuadhivukile vika muna lombo. Eni ngueni munua nganja eyi yonje ku nua yange na ku kakala mu kumbuitika echi cho vaku nji mbuitika?" ³⁸Va mu lekele nguavo, "Tuvyatha." Yesu ua handeka navo nguendi, "Nganja yonje kunua, neni mua kuyi nua, na kumbuitika change neni chova kumi mbuitikitha. ³⁹Vuno kulyou aka tumama kulivoko lyange lya chilyo na livoko lyange lya chimoshue keti kulyange ua kuvihana, vuno vya vaye vava vua yethela laya." ⁴⁰Muva vyuvuile vaye vandonge likumi va kele na vukalu na Tiango na Youano. ⁴¹Yesu ua va thanene kulyendi na kuvaleka nguendi, "Mudhivuka vaye vava tumbula vantuaama lutue vaka vifuti vava tuvakana, na vantuaama lutue vavo vatha kuhaka mashiko hali vantu vavo. ⁴²Vuno keti vi ka kale ngocho halyeni. ⁴³Ou uoshe a kala ua kama hakati keni, a kale ndungo ua voshe. ⁴⁴Kuli Muna Muntu kedhile mu kumu lemetha, vuno mu kuhana muono kuvantu voshe." ⁴⁵Uedhile ku Yeliko. Muva tuvakanene Yeliko na vandonge vendi na mbunga yakama va uanene muna Timoteu, Mbatimeusa, kapuputua uakele kulomba ua tumamene kungila. ⁴⁶Muku vua nguavo Yesu uaku Nazaleta ali na kuinja, ua shangumukile ku tambakana nguendi, "Yesu muna Ndaviti njuvuileko ngodhi! ⁴⁷Vavengi va muvyanethele kapuputua naku muleka nguavo a holoke. Vuno yikeye ua lilile naku tambakanene muakama, "Muna Ndaviti, njuvuile ko ngodhi!" ⁴⁸Yesu uava vindikile naku valeka linga vamuthane. Vamu thanene uye lyala ua kapuputua nguavo, "Kanyama! Katuka! Yesu a kuthana." ⁴⁹Ua thile kadhaku kendi, na ku yomboka a ye kuli Yesu. ⁵⁰Yesu ua muihuile nguendi, "Vika u yongola njiku pangele vyo?" Kapuputua ua kuanyene nguendi, "Lambi, nji yongola kumona." ⁵¹Yesu ua mulekele nguendi, "Yauye. Kutcelela kuove kuna ku kangula." Haye vene ua shangumukile kumona na kushuama Yesu mungila.

11

¹Ngechi mova hetele mu Yelusalema, vakele muhyehi na Mbetefange na Mbetani ku mukinya ua Oliveta, keho Yesu ua tumine vandonge vendi va vali, ²uava lekele nguendi, "Kayeni muimbo lya lihata netu. Mo muka kovala ngechi,

mukauana chindongi chova yeneka kulonda lumu. Kachi vutuleni muka chinehe kuno kulyange. ³Nga umo aka mihula nguendi, 'Vika muvi pangela evi?' kamulekeni ngueni, 'Muene achi yongola, naku ka chituma vuathi kuno kulyange.' ⁴Vayile naku ka uana chindongi vana chikutiya kuchikolo hanja mungila, oshe va chi vutuile. ⁵Vantu vamo vemanene haye naku vehula nguavo, 'Vika evi vyomu panga, kuvutula chindongi?' ⁶Va valekele ngue muaveshikile Yesu, na vantu vaye va vechelele vaye nangila yavo. ⁷Vanehele chindongi kuli Yesu kumo na kuala vintanga vyavo ha chindongi, na Yesu ua londele ho. ⁸Vavengi valele vintanga vyavo hantci mungila, na vakuavo valele vimaho vyova ka tetele ku vihumbu. ⁹Vaye va hitile kulutue lyendi nava vashuamene munima va tambakanene nguavo, 'Hossana! Va mushangale uye enja mu lidhina lya Kalunga. ¹⁰Va shangale kuinja kua vumuene vua Yishe ya Ndaviti! Hosanna! yakama!' ¹¹Keho Yesu ua kovelele mu Yelusalema ua kovala mutembebe nakutala vyoshe. Ngocho litangua te kanda li toke keho ua yile ku Mbetelema nava ndonge vendi likumi na vavali. ¹²Litangua lya ku shuamako muva tundile muMbetelema uo vuile njala. ¹³Muku tala hale nendi ua muene chiti cha mukuyu chili na vimaho vyacho ua shueneneko naku thinganyeka nguendi aka uanako vushuka, muku heta ku chiti, ua uanene vimaho lika kukua kele vushuka. vua kulya mukonda kuya kele ntcimbu yacho. ¹⁴Ua kuanyene na chiti nguendi, 'Kutunda hano uahi a kalya vushuka kulyove lalo.' Na vandonge vendi va vyuvuile. ¹⁵Va yile ku Yelusalema, na yikeye ua kovelele mu tembele naku shandola vaka kulandetha na va kakulanda va kele mutembebe. Uombangele vimetha vya va ka kufuetetha lithimu, na ku vipundi vya va kaku landetha maputukuua. ¹⁶Uahi yatavethele mu kuambata vimo ku viye vya kele mu tembele. ¹⁷Ua va longethele na ku handeka nguendi, 'Keti movathona nguavo, 'Njivo yange va ka yitumbula njivo ya malombelo ku mishovo yoshe ndi?' Vuno muna yi puitha chishuashua cha vidhi.' ¹⁸Vakuluntu vava sasendote na vaka kuthona mathona va vyuvuile evi vya kuanyene, navo vayonguele ngila ya kumutcihya. Kulyavo vamu teuele mukonda mbunga yoshe ya yonguele vi longetha vyendi. ¹⁹Omo chinguedhi cha hetele, va tundile mo mu mulimbo liye. ²⁰Mukuenda kuavo ku chimene, va muene chiye chiti chamukuyu chinomu. ²¹Petulu ua vulukile naku kuanya nguendi, 'Lambi, tala! Chiti chamukuyu chiye cho una kathingile chinomu.' ²²Yesu ua va limbuilile nguendi, 'Tceeleni muli Kalunga. ²³Vuchili nji mileka nguange nga umo ueni a handeka ku mukinya ou nguendi, 'Tunda hano naku kalyumbila mu kalunga ndonga,' na yikeye nga ka kala na mehula mu mbunge yendi vunoni atave nguavo vije vya nahandeka vika puamo, ovyo vikevyo vyatha kupanga Kalunga. ²⁴Vuno njimileka nguange: Vyoshe mulomba na kuihula, tceeleni muka viuana, vika kala vyeni. ²⁵Nga muimana naku lomba ,muatha kuechela ku voshe kumilonga yavo, ngocho yisho yeni ua mulu nendi nga aka myechela milonga yeni ²⁶Nga komuechela Yishe yeni ua mulu nendi kaka myechela. ²⁷Vedhile mu Yelusalema lalo. Yesu mukuenda kuendi mu tembele, vakuluntu vava sasendote, na vaka kuthona mathona na vakuluntu vedhile kulyendi. ²⁸Va muihuile nguavo, 'Nandhili yika upanga nayo vyuma evi, yiya ua kuhana mpoko yacho yaku vipanga?' ²⁹Yesu ua valekele nguendi, 'Njimihula lihula limo. Nji lekeni nange nji ka mileka nguange na ndhili yika nji panga vyuma evi.' ³⁰Kumbuitika kua Youano kuiko cha tundile mulu ndi kuvantu?' Nji lekeni. ³¹Vali handekethele nakuyeveta nguavo, ' Nga tuka handeka ngueto, chatutunda mulu, a ka handeka nguendi, 'Vika komua mutcelelele?' ³²Vuno nga tukahandeka ngueto, 'Kuatunda kuvantu,' vaka tuasha mavue. Vakele na lyova ku vantu, muomu vantu vavengi va dhivukile nguavo Youano kapolofeto. ³³Keho vedhile na kumuleka nguavo, 'Kutudhivuka ko.' Keho Yesu ua valekele nguendi, 'Nange kunji mileka nguange kuiko kuatundu ndhili yange mukupanga vyuma evi.'

12

¹Ngechi Yesu ua shangumukile kulongetha vandonge vendi na vithimo. Nguendi, 'Mumala ua kele na lihya lya vinyu, ua dhengelekele ko, na kuhinda china cha ku kenchekela vinyu. Ua tungile njivo ya kulaha ya vuntombi uafuithile lihya lya vinyu kuvantu va ka kulima vinyu. Ngechi uayile vungendhi. ²Hantcimbu ya chili, ua tumine ngamba ku li muka kulima vinyu ku kashaka vushuka vua vinyu vua mu lihya. ³Vuno vamu tambuile, vamu pupupile, naku mutuma a hiluke mavoko voko. ⁴Lalo ua tumako ngamba mukuavo, ngechi vaka mutua mbandu mu mutue naku mu thaka vuthempulule. ⁵Ua tumako mukuavo, ou va ka mutcihile. Vavengi vava thakele mungila yiye vene, vamo ku vapupa umba vamo ku vatcihya. ⁶Ua thaleleko muntu umo uakutuma, mona ua ku muya kumbunge. Yikeye ua kele ua kumanetha kutuma kulyavo. Ua handekele nguendi, 'Vaka muthingimika munange.' ⁷Vuno vaka kulima va vinyu valyuvuile nguavo, 'Ou yikeye suana.' yinjeni, tumu tciheni keho na kuhinga ku kala kuetu. ⁸Vamu kuatele, na kumutcihya na kumumbila hanja ya lihya lya vinyu. ⁹Keho, vika ua pangeleko va venya lihya? Yikeye uedhile na kuviyitha vaka kulima vinyu nakuhana lihya ku vakuavo. ¹⁰Komua utandele mukanda ou? 'Livue lyo va vyanene vaka kutunga vana lipanga likale livue lya muvimbango. ¹¹Evi vya tunda kuli Kalunga vikevyo vikomoketho mu mesho etu.' ¹²Kunima yevi vantuama lutue vava Yunda va yonguele ngila ya ku kuata Yesu muomu vovuile nguavo ua handekele chithimo chiye cha kulyavo. Vuno vovuile lyova na mbunga. Ngechi va muethelele hoshe vayile. ¹³Keho ua tumako va Faliseu na vakaHelonde kuli Yakeye naku muetheka vamukuate na vinguli. ¹⁴Muva kuhetele vamu lekele nguavo, 'Mulongithi, tuna dhivuka nguavo ku ua kele na chishoti na vithinganyeka na vihandeka vya vantu kuli yove, ku ueku hangula ha vantu. Vuchili ue kulongetha ngila ya Kalunga. Chitava kufueta lithimu kuli Sezale ndi kuahi?' ¹⁵Vuno Yesu ua dhivukile vishaki vyavo naku valeka nguendi, 'Vika muna njethekela?' Nji neheleniko vimbongo nji vitale. ¹⁶Yesu va mu neheleleko yimo mbongo. Ua vehuile nguendi, 'Chihanga na lidhina lyeya lili hano?' Va limbuilile nguavo 'Cha Sezale.' ¹⁷Yesu nguendi, 'Haneni kuli Sezale viye vina mufuila, naku hana Kalunga viye vina mufuila' Va komokele ku medhi endi. ¹⁸Kutunda haye va Sendusau, vaye va tava nguavo kukua kele kushituka vedhile kuli Yesu naku muihula, nguavo, ¹⁹Mulongithi, Mosesa ua thonekele nguendi, 'Nga mumala na tcitha nakutha mukentu uendi, uye ka kele na munike, uye mumala a hinge mukentu, naku lela

mbuto ya mu nayina.²⁰ Kua kele vantu na mu nayina vatanu nava vali; ua kulivanga uambatele mukentu ngechi ua tcile, ka thile munike.²¹ Ua mu chivali ua tambuile uye mukentu naku muambata nendi ngechi ua tcile nendi ka thile munike. Ua mu chitatu nendi lalo.²² Voshe va mala vatanu na vivali kuva thileho vanike. Mukumanetha mukentu ua tcile.²³ Muku shituka, mukentu ueya aka kala? Va munayina vatanu nava vali voshe va muambatele.²⁴ Yesu nguendi, "Eyi yikeyo konda yo mua shevukila, muomu komudhivuka mathona nambe ndhili ya Kalunga?"²⁵ Nga va shituka ku kukutca, kova kambata ndi va uane vulo, vuno vaka kala tungelu muilu.²⁶ Vuno kutuala ku vatci vaye va vakashituka, kumua tandeke mumukanda ua Mosesa, muvue vya chihumbu, muye Kalunga uahandekele nendi nguendi, 'Yange Kalunga ua Avilahama na kalunga ua Isaka na Kalunga ua Yakomba?'²⁷ Endi keti Kalunga ua vaka kutca, vuno ua vaye va muono. Eni muna yomboka mungila.²⁸ Umo ua vaka mathona uedhile nakuvua viye vyo vali thikuile; ua muene Yesu uava lekele mua chili. Ua vehuile nguendi, "Lijui lika lya Meshiko lya tuvakana akuavo oshe?".²⁹ Yesu ua valimbuile nguendi, " Lijui lya tuvakana a kuavo likelyo, 'Tolilileni vaYisaleli, Muene uetu Kalunga, Muene umo lika.'³⁰ Unapande kuyongola Muene Kalunga kove na mbunge yove yoshe, na muono uove uoshe, na mana ove oshe, nandhili yove yoshe.'³¹ Lyamu chivali eli, 'Uka yongola mukueni ngue mo ua liyongola ove vavenya.' Lyahi lishiko likuavo lya kutuvakana aa.³² Kehu muka mathona ua taveleko nguendi, "Muachili, Mulongithi! una handeka nguove Kalunga umolika, uahi ueka vuno Yakeye lika."³³ Kumu yongola nambunge yoshe na mana oshe na ndhili yoshe, nakuyongola mukueni ngue mo ualiyongola ove vavenya, evi vikevyo vya tuvakana vyoshe vya vikombekele vya kucimika."³⁴ Yesu mua muene na handeka na mana, ua mulekele nguendi, "Ove keti hale uli na vumuene vua Kalunga, Kehu uahi lalo uathele kumuihula Yesu."³⁵ Yesu muntcimbu yiye mualongethele mu tembele, ua handekele nguendi, "Vati vaka mathona vahandeka nguavo Kilistu Yakeye muna Ndaviti?"³⁶ Ndaviti endi vavenya, mu Mpundhi ya kuYela nguendi, 'Muene ua handekele na Muene uange, "Tumama ku chilyo kamane njika linga vaka vindhindo vyove vilyatelo vya myanja yove"³⁷ Ndaviti vavenya amuthana 'Muene', kehu vati Kilistu a kala muna Ndaviti?" Mbunga yakama yamu tolilile.³⁸ Kehu mukulongetha nguendi, "Linyungeni ku vaka mathona, vaye venda mu vidhala vya kulaha na ku lithambekele ku malandethelo,³⁹ naku uana vipundi vyoshe vya kama muvi thinangonga naku mihela yaku-lila."⁴⁰ Avo vatambula vinjivo vya vaka kucitha nakulomba vilombelo vya vilaha linga vantu va vamone. Vamala ava vaka uana kuva vyanena kuakama."⁴¹ Kehu Yesu ua tumamene kulishungama na chiketha cha vimbongo; ua talele vantu muye mova kele na kumbila vimbongo mu chiketha. Vampite va vengi vombilile vimbongo vya vingi.⁴² Ngechi umo uava kakucitha ua chihutu uedhile nakumbila mo tumbongo tuendi tuvali.⁴³ Ua thanene vandonge vendi naku handeka nguendi, "Vuchili njimileka nguange, ou muka kucitha ua chihutu nombila mo kutuvakana voshe vaye vana hana ko kuhaka mu chiketha cha vimbongo."⁴⁴ Mu voshe vana hana kushuama vuingi vua kufuka kuavo. Vuno ou muka kucitha mu vuhutu vuendi, uo mbilile mo tumbongo tuoshe tua kele natuo

13

¹ Muye mua tuhukile Yesu mutembeke, ndonge uendi umo uahandekele nendi nguendi, "Mulongithi, tala ku mavue a kukomoketha na makuma a kukomouetha."² Yikeye nguendi, "Una mono aa makuma a kama?" Nalimo livue lyahi lika thala helu lya likuavo, liye kuli ka uila hantci.³ Muye mua tumamene ku mukinya ua Oliveta ua hata ku tembele, Petulu, na Tiango, na Youano na Anduleu, va muihuile muvushueke nguavo,⁴ Tuleke, ntcimbu yika vika yomboloka vyuma evi? Chimuetho chika tuka mona nguethu vyuma vyoshe evi vika yomboloka?"⁵ Yesu ua shangumukile kuvaleka nguendi, "Dhangameni keti umo ami shevuithe."⁶ Vavengi vakenja mu lidhina lyange nguavo, 'Yange vene,' naku dhimbalatha vavengi.⁷ Mo mukovua vindhita na manguavo keti muka kale navishoti; vyuma evi vina pande kukayomboloka, vuno kulenga cha chifuti nolo.⁸ Chifuti chika katukila chifuti chikuavo na kuliluitha, na vumuene kuliluitha na vumuene vu kuavo. Kukala ku jaja cha livu ku mihela yayingi, na njala. Ovu vukapua vushangumukilo vua tuyando.⁹ Vingileni. Va kamituala kuvi ndhango, eni lalo vaka mipupa mu vithinangonga. Mukemana kulutue lua vanguvulu na vimyene omu yange, ngue vukaleho kuli vakevo.¹⁰ Vuno mudhimbu una pande ku uambulula ku vantu voshe.¹¹ Omo muva ka mikuata naku mi hana, keti muka lishoshomue ngueni vika muka handeka. Ku ntcimbu oyo vene, ovyo vimu ka handeka vaka mi hana vyo; Ketu yeni muka handeka, vuno Mpundhi Yakuyela.¹² Muntu na munayina vaka lituala ku kuli tchihya, yishe na mona. Vanike vaka katula vidhindo na vakuluntu vavo lalo vika valingitha vakali tchihye.¹³ Eni vaka mi dhinda muomu lya lidhina lyange. Vuno uoshe uye a kanyama naku kumanethela a kovoka.¹⁴ Mu muka mona vidhila na vidhilika vi nemana haye kuvya vuahelele kuimana," (muka kutanda ovueko) "Echeleni vaye vali mu Yundeya vateuele ku mukinya,¹⁵ Ketu muka tavethele uye ali helu lya njivo linga aka shuluke kuya munjivo nambe aka tambule chimo cha munjivo,¹⁶ Uye aka kala mulihya keti aka hiluke mukua kushaka vidhala vyendi.¹⁷ Vuno ngongo ya vaye vana vavo kanda vachili mu memo, na vaye vali na kunyamueka kumavele kumatangua.¹⁸ Lombeni kuteua keti viyomboloke muchithika.¹⁹ Muomu aka kala matangua a vitanga vyakama, aye ka keleko lumo kutameka kuku shangumuka, kuye Kalunga ua pangele chifuti, noho lelo, vyahi, kuvika kala ko lalo.²⁰ Kuvanga Muene mpano uehihitha matangua, na umo uahi a kovoka. Vuno muomu lya kuhangula, kuli vaye va hangula, nehihitha matangua.²¹ Vuno nga umo a mileka nguendi, 'Talen, Kilistu yauno!' ndi nguendi 'Talen, yaue haye!' keti muka tave.²² Muomu Va Kilistu va vishaki na vapolofeto va vishaki vaka yomboloka va ka hana vimuetho na vikomoketho linga va shevuithe, nga vi tava, nambe vaye va vanahangula.²³ Vingileni! Njina mileke vyo vyoshe kulutue lua ntcimbu.²⁴ Vuno kunima ya tuyando ku matangua aye, 'litangua lika dhivala, ngonde kuyikahana myedhi yayo.²⁵ vintangantanga vikaua kuilu, nandhili ya muilu yika linenenga.²⁶ Kehu vaka mona Muna Muntu a ka shuluka hamashelua nandhili yakama na vungulu.²⁷ Mukemo aka tuma tungelu tuendi kehu aka kungiya hamo vaye vendi vahanguile kutundilila kumitambela yiuana, kushangumukila kuvinshongo vya livu na kuvinshongo vya lila.

²⁸Lilongetheni mana ku chiti cha mukuyu. mintango muiy tontola na kutuikilila vimaho, muna dhivuka ngueni ntondue yili hamuhyehi. ²⁹Mukemo lalo, nga muka mona vyuma evi viyomboloka, dhivukeni ngueni yikeye ali hamuhyehi, shokeni ku vikolo. ³⁰Chili nji mileka nguange, limo eli kuli ka hiti kuvanga vyuma evi vyoshe vinapu mo. ³¹Lilu na lifuti vi ka lenga, vuno liji lyange kuli ka lenge. ³²Vuno haku kutuala ku litangua oloyo ndi ntcimbu oyo, na umo uahi a vi dhivuka, nambe tungelu va muilu, nambe Mona, kuvanga Yishe lika. ³³"Dhangameni! Vingileni, muomu kumu dhivuka ntcimbu ya cho. ³⁴Vina lifu ngue lyala a ya vungendhi a tha njivo yendi na kuhaka mo vangamba vendi muku takametha njivo, nkala uoshe na vipanga vyendi, nakuishika muka kutakametha keti a kothe. ³⁵Ngocho dhangameni muomu kumu dhivuka ntcimbu ya kenja vavenya njivo kuimbo; kuatha vikale ku chinguedhi, mukati ka vuntciki, ku vindemba, ndi ku chimene. ³⁶Nga a kenja thithumuku, keti a kumi uane muna ndanda. ³⁷Evi vinji handeka neni nji vi handekela voshe: Dhangameni!"

14

¹Kua kele matangua avala a kuheta Pasovala na chilika cha mbolo ya kujeneka kuhaka hingo. Vasasendote vakama na vaka kuthona mathona vali yongele nguavo vati vatha ku kuata Yesu linga va mu ntcihye. ²Muomu va handekele nguavo, "Keti mulitangua lya chilika, kuteuetha muyoyo ukatuka mukati ka vantu." ³Mua kele Yesu mu Mbetaniya ku njivo ya Simoni muka vikeka, muku tumama ku chilyalya chakulila, mukentu uedhile kuli yikeye na ntadhi. Uambatele ntadhi ya vuma ya madhi a ndando yakama, madhi a sende yachili yiva thana nandi. ⁴Vuno kua kele vamo va kele na vukalu. Va li handekethele nguavo, "Muomu vika a vihithila madhi ano? ⁵Madhi ano ana vuahela ku alandetha kundando yakama kutuvakana vihita vitatu naku vihana ku vihutu." Kehu Va mu payele. ⁶Vuno Yesu ua valekele nguendi, "Muetheleni. Vika mumu hanena vishoti? Nanji pangela vyuma vya kuvuaha. ⁷Ntcimbu yoshe mua kala na vihutu, keho hoshe homu yonguela mu ka va pengela vyo lika, vuno ku muka kala nange ntcimbu yoshe. ⁸Napanga evi vya natha kupanga. Na vuavuetha muvula uange muku u shitika. ⁹Chili njimi leka nguange, kuye kuoshe kuva kambulula majui a chili mu lifuti lyoshe, evi vyana panga ou mukentu vaka vi handeka, nakumu vuluka." ¹⁰Keho Yundasa Yishakalyoto umo ua vandonge likumi na vavali, ua yile ku vakuluntu va vasasendote linga a ka mukundike kuli vakevo. ¹¹Vakuluntu va vasasendote muva vyuvuile, va kele na lyango naku mu tceleletha ku mu hana vimbongo. Ua shangumukile kuthetela ngila yaku muhana kuli vakevo. ¹²Mulitangua lya kulivanga lya mbolo ya kuyeneka hingo, mova kombelele muna injui ua Pasovala, vandonge vendi va mu lekele nguavo, "Kuiko utuyonguela kuya linga tu ka vuahethe, linga uathe kulya mbolo ya Pasavala?" ¹³Ua tumine va ndonge vendi va vali keho ua handeka navo nguendi, "Yeni mbongi, muye mua ka mi uana lyala na mbata njava yamema. keho kamushuameni. ¹⁴Muye mua ka kovala kunjivo, kamu shuameni na kuhandeka na vavenya njivo ngueni, 'Mulongithi nguendi, 'Kuiko kuli njivo ya vangendhi kuye kunji ka lila Pasovala na vandonge vange?" ¹⁵Aka mi leketha konda yakama ya kuilu yiye yo vana vua hetha. Lingeni mukatu vua yethele yo. ¹⁶Vandonge va tundileho nakuya ku mbongi. Vaka uanene vyoshe ngue muava lekele, keho vaka vuahethele mbolo ya Pasovala. ¹⁷Mo cha hetele chinguedhi, uedhile na vaye likumi na vavali. ¹⁸Muye mova tumamene ku chilyalya na kulya, Yesu uava lekele nguendi, "Vuchili njimileka nguange, umo ueni ali nakulya hamo nange yikeye a ka njenda vungungu." ¹⁹Voshe va kele va vavalele kuvimbunge vyavo, nkala uoshe ua muihuile nguendi, "yange ndi?" ²⁰Yesu ua valimbuluile naku handeka navo nguendi, "Umo ua mulikumi na vavali, uye yi nji kalya nendi lilonga limo. ²¹Muomu Muna Muntu aka ya ngue muvana thoneka hali yendi kumukanda. Ngongo ya uye a kenda muna muntu vungungu. Chili kulutue nga katemukile." ²²Omo vakele nakulya, Yesu ua tambuile mbolo ua yi vedhikithile na ku yivanyuna na kuva hanayo, ua handekele nguendi, "Tambulen. Ou ukeuo muvula uange." ²³Ua tambuile nganja, naku yi ve dhikitha nakuva hana yo, voshe va nuine mu nganja yiye. ²⁴Ua valekele nguendi, "Ano akeo maninga ange a mbalumukila va vengi. ²⁵Vuchili nji mileka nguange, kunji kanu lalo ku vushuka ovu vua vinyu kuvanga litangua linji kanua vinyu vya vihya mu vumuene vua Kalunga." ²⁶Mo vamanene kuimba lidhina, vatuhukile nakuya ku mukinya ua Oliveta. ²⁷Yesu ua handekele nguendi, "Muva voshe muka mukaua, vavi thoneka, 'Njika pupa kanyungi na vampanga vaka lishandoka." ²⁸Vuno kunima omo njina shituka nji kaya kulutue lyeni ku Ngalileya. ²⁹Petulu nguendi, "Nambe nga vakuetu vaka ua, ange njika kushuama." ³⁰Yesu ua mulekele nguendi, "Vuchili njiku leka, lelo- vene vutciki vuno- kulutue ndemba a ka tambeke uka njivyana lutatu." ³¹Vuno Petulu nguendi, "Nga a nge njina fuila kutca nove, kunji ka kuvyana." Voshe valyuvua thanene nguli yimo. ³²Vedhile kumuhela na kuluka Ngetesemane Yesu ua handekele na vandonge vendi nguendi, "Tumameni hano ange njiya mu kulombela." ³³Ua hituile Petulu, na Tiango, na Youano hamo nendi na kushangumuka kuvua vishoti navithinganyeka vya vingi. ³⁴Ua valekele nguendi, "Muono uange una shulu na vuthiua, nambe mukeheta ha kutca. Thaleni hano naku vingila." ³⁵Mukuya kulutue, Yesu ua uile hantci naku lombela nguendi nga chi tava ntcimbu yihite hali yikeye. ³⁶Ua handekele nguendi, "Abba, Tata vyuma vyoshe vya vyathi hali yove. Tambula nganja eyi kulyange. Keti chiyongola change vuno ngue munayongola yove." ³⁷Ua hilukile uava uanene vana ndanda, Ua handekele na Petulu nguendi, "Simoni, una ndanda?" Ko uathele kuvingila nambe ntcimbu yimo ndi? ³⁸Vingileni na kulombela, kuteuetha keti muka kovele mu vyetheko. mpundhi ya ku yela yiyongola vuno muvula uange ndhili yahimo. ³⁹Keho ua hilukile lalo mu kulombela, naku lombela medhi aku lifua ngue aa livangele kuhandeka. ⁴⁰Mua hilukile lalo, ua ku vauanene vana ndanda, namesho avo alemene. Kuvadhivukile vika vamu leka. ⁴¹Uedhile luamu chitatu na kuvaleka nguendi, "Kanda muna ndanda na ku huimitha? Vinapu mo! ntcimbu yina hete. Taleni! Muna Muntu va na muende vungungu kumu hana mu mavoko a vaka ku mutcihya. ⁴²Hindukeni, Katukeni tuyeni. Taleni, uye anjenda vungungu hamu hamuhyehi ali nahete. ⁴³Mo vayile muku handeka Yundasa umo ndonge ua mu likumi nava vali ua hetele na mbunga yendele nayo na myele yavo na vivulo, kutundilila kuva sasendote vakama, vaka mathona, na vakuluntu. ⁴⁴Keho muka kumuenda vungungu ua va hanene

chileketho, naku handeka nguendi, "Uye yi nji katcemba yikeye lyalala ouo vene. Kamukuateni na kumu hanaku mashualale va mu takamethe. ⁴⁵Yundasa mua hetele , haye vene uali uanene na Yesu naku handeka nguendi, "Lambi," kumo nakumu tcemba. ⁴⁶Keho va mu kambেকে mavoko na kumukuata. ⁴⁷Keho umo ua vandonge ue manene ua shomuene muele uendi mu ndalo yauo naku vatulako litui lya ngamba ua vakuluntu uavo, ⁴⁸Yesu uavalekele nguendi, "Vati muija kulyange ngue mu ku kuata chindhi, na myele, navi vulo nakunji kuata?" ⁴⁹Matangua o nja kele neni nakulongetha mu tembele, kumua nji kuatele. Vuno vino vi puithemo mathona. ⁵⁰Na voshe va kele na Yesu va teuele nakumutha. ⁵¹Mukuenje ua dhalele vidhala viye vyali vuvile ua shuamene Yesu. Ngechi vamala vaye vamu kuatele. ⁵²Ua thile vidhala vyendi ua shatukile mishenga shenga. ⁵³Vatuaelele Yesu kuka sasendote uakama. Vakungulukile nendi navoshe vakuluntu vavasasendote, na vantuama lutue, na vaka kuthona. ⁵⁴Keho Petulu uamu shuamene uamu kelelele hale, na njivo ya kupanguila milonga ya kaSasendote uakama. Ua tumamene mukati kavaka ku takametha, vaye votele tuhya. ⁵⁵Vuno vakuluntu vava sasendote na nava kuluntu voshe vava Yunda vathetelele vumbangi vua Yesu kulingila vamu tcihe. vuno kovavu uanene. ⁵⁶Vavengi vanehele vu mbangi vua vishaki ku lyedndi, vuno vu mbangi vuavo kovua li tombuele. ⁵⁷Vamo va katukile naku hana vumbangi vua vishaki ku lyendi, va handekele nguavo, ⁵⁸"Tua muvuile a handeka nguendi, 'Njika lundumuna yino tembele yova tunga na mavoko, Njika tunga yikuavo mu matangua atatu vuno keti yakutunga nama voko.'" ⁵⁹Chili vene nambe vumbangi vuavo kovua litombuele. ⁶⁰Kasasendote uakama vakatukile mukati kavo na kuihula Yesu nguendi, "Ka uethi na lijui lyaku kumbululako?" Vumbangi muka vuva hana vamala ava kumesho ove? " ⁶¹Vuno ua holokele kulu ka taveleko. Ka Sasendote uakama ua muihuile lalo nguendi, "Yove Kilistu, Muna uye ua kuvedhuka?" ⁶²Yesu nguendi, "Yange vene; mu kamona Muna Muntu muaka tumama ku livoko lya chilyo lya ndhili na kuinja na mashelua a muilu." ⁶³Mukuluntu uava sasendote va tavuile vidhala vyendi na kuhandeka nguendi, "Kanda tuthetela lalo vimbangi? " ⁶⁴Munovu kushaula kuendi. Vika muna tokolaho? " Voshe vamu uanenene mulonga nguavo na fuila ku mutcihya. ⁶⁵Vamo vashangumukile kumu yekuila mate naku mufuika ku chihanga chendi naku mupupa vamu leka nguao, Polofeta! Muka ku takametha uamu tambuile naku mupupa. ⁶⁶Te Petulu ali kuintci lya njivo yaku pangula milonga, umo ua vangamba ua vakuluntu vava sasendote ua mukentu uedhile ku lyendi. ⁶⁷Ua muene Petulu ota tuhya , muna mukentu uamu talele ntoma naku handeka nguendi, "Nove umo ua kele na Yesu uaku Nazaleta." ⁶⁸Vuno Petulu uali vyanene ua handekele nguendi, "Ange kunjidhivuka naku vuithitha nguange vika uhandeka." Keho ua tuhukile hanja lya chikolo cha limbo. ⁶⁹Vuno ngamba ua mukentu muamu muene ua shangumukile lalo kuhandeka nguendi kulyava voshe va nemana oho, Ou lyala nendi umo uavo! " ⁷⁰Vuno Petulu uali vyanene lalo. kancimbu lika vaye vemanene kuye va handekele kuli Petulu nguavo, "Chili nove umo uavo, nove umo uava Ngalileya." ⁷¹Vuno ua shangumukile kuli thinga naku livyana ua handekele nguendi, "Ange konji mudhivuka ou lyala yomu tumbula." ⁷²Ndemba haye vene ua tambekele ntcimbu yamu chivali. Keho Petulu ua vulukile majui ano mulekele Yesu nguendi, "Kulutue ndemba a tambeke luvali, uka nji vyana lutatu." Ua uililile hantci naku lila.

15

¹Chimenemene cha kama, Sasendote ua kama uali uanene hamo na va kuluntu na vaka mathona na chiyongelo cha vaYundeya. Va kuatele Yesu na ku mu tuala. va mu hanene kuli Pilatu. ²Pilatu ua muihuile nguendi, "Yove muene ua vaYundeya ndi?" Ua mu limbuluile nguendi, "Omo vene mu una handeka." ³VaSasendote vakama va mu vangeyele vyuma vya vingi. ⁴Pilatu ua muihuile lalo nguendi, "Ko u limbulula ko ndi? Una mono vyuma vya vingi evi vyo va ku vangeya!" ⁵Vuno Yesu ka limbuluile ko lalo kuli Pilatu, na Pilatu ua komokele. ⁶Keho hantcimbu ya chilika, Pilatu ue chelele umo uamu kamenga ou uva lombele vantu linga va mu tuhule, ⁷kua kele lyala uva tumbuile nguavo Mbalambasa mu kamenga na vamo vaka kutcihya vantu muku liluitha. ⁸Mbunga yedhile kuli Pilatu nakumu lombamba linga ava lingile ngue muane kulinga ku laya. ⁹Pilatu ua va kumbuluile nguendi, "Mutonda nje thele muene ua vaYunda?" ¹⁰Ua vidhivukile nguendi muomu lya chipululu chavo chamuene uava sasendote ua vahanene Yesu. ¹¹Vuno muene ua vaSasendote ua yonguethetele mbunga linga va tambakane nguavo Mbalanambasa va muethele aye. ¹²Pilatu ua va limbuluile keho ua va leka nguendi, "Vika nji panga nou muene ua vaYundeya?" ¹³Vantu va tambakanene lalo nguavo, "Mu kulikeni!" ¹⁴Pilatu ua vehuile nguendi, "Vyaku vihya vika na panga?" Vuno vakevo vatambakanene muakamakama nguavo, "Mukulikeni!" ¹⁵Pilatu ua yonguele kupuithamo viya yonguele mbunga, keho uechelele Mbalambasa. Ua kutile Yesu na kumu hana linga va kamu kulike. ¹⁶Mashualale va mu tualale mu kati ka chifuti (munjivo ya ndhango ya kupanguila), Va thanene mbunga yoshe ya mashualale. ¹⁷Va mu dhikile chidhala cha kuvenguluka na kumu tuika nkata ya myanja. ¹⁸Va shangumukile ku mushangala na ku handeka nguavo, "Ovoke, Muene uava Yundeya!" ¹⁹Vamu pupile na lihongo kumutue na kumu yekuila mate. Va tcikile ku mavuli avo na ku kulumana kumesho endi. ²⁰Va mu thembuluile, vamu shuluile chidhala chakuvenguluka vamudhika chendi vavenya, keho vamu tuala linga vaka mu kulike. ²¹Lyala umo, ua kuthana Simoni ua kuSilene, uedhile kutunda mu chifuti (yikeye yishe ya Elesandela na Lufu), vamu kakateya kuambata chiti cha kulindakana. ²²Mashualale va nehele Yesu ku muhela uva thanene nguavo Ngolongota (una kulangunuka "Muhela ua vikola"). ²³Va mu hanene vinyu vya ku haka madhi a Mile vuno kanuine ko. ²⁴Va mu kulikile naku tavodhola vidhala vyendi na kulyavadhela vyo ha kati ka masualale. ²⁵Yapuile uola yamu chitatu hova mu kulikile. ²⁶Vathonene mu kumuetha vyana vihitha nguavo, "Muene ua vaYundeya." ²⁷Vamu kulikile kumo na vidhi vivali, umo ku chilyo chendi na mukua vo ku chimoshue. Mathona a laja ku a kele na Mako 15:28, ²⁸Mathona a puilemo nguao, 'Va mutandele kumo nava ka kuvihya, ²⁹Vaye voshe va hitile kungila va mu yolele, va puka kumitue na kuhandeka nguavo, "Ehe! Yove ua kuvihitha tembele na ku yitunga mu matangua atatu, ³⁰Iyamene ove vavenya ushuluke ku chiti!" ³¹Ngue muye vene mova mu

thembuluile vakuluntu va vasasendote mu mbunga yavo, kumo na vaka mathona nguavo, "Uamenene vakuavo, vuno na hono kulyamena endi vavenya.³² Kilistu, Muene ua Yisaleli, ngechi vene a shuluke kuchiti, linga tuvi mone naku vi tava." Vaye vova mu kulikilile kumo navo vamu yolele.³³ Ha ntcimbu ya muchitanu na yimo, mithithi yedhile mu chifuti choshe noho ku ntcimbu ya muchitanu na yiuana.³⁴ Ha ntcimbu ya mu chitanu na yimo Yesu ua lilile na lijui lya kama, "Eloyi, Eloyi, lama sabachthani?" ku langunuka nguayo, "Kalunga kange, Kalunga kange, vika una nji thila."³⁵ Vamo vakele ho va muvuile mua handekele keho va mu yolele nguavo, "Talení, youa thana Eliya."³⁶ Umo ua shatukile, ua hakele vinyu vya ku uauata ku chishambo, na ku vi haka kulihongo, keho ua muhanene linga a nue. Kehó lyala umo ua handekele nguendi, "Lelo tu tala nga Elia enja linga a ku mu shuluithe ko."³⁷ Yesu ua lilile na lijui lya kama keho mukemo mua tcile.³⁸ Ntanga ya mutembele ya tavukile hakati kutunda kuilu nahantci.³⁹ Kehó mukuluntu ua masualale uye uemanene kutala kuli Yesu ua muene mua tcile mungila ya chifua chiye, ua handekele nguendi, "Kuma chili lyala ou Muna Kalunga."⁴⁰ Kua kele lalo vakentu vamu muenenene hale. Hakati kavo hakele Maliya Mandalena, Maliya (vayina ya Tiango shongo ya Yose), na Salome.⁴¹ Muye mua kele muNgalileya vamu shuamene na kumu pangela. Na vakentu vavengi vedhile nendi kuYelusalema.⁴² Mo cha hetele chinguedhi, muomu lya kele litangua lya kuli vuahethela, likelyo, litangua lyakele kulutue lua Thapalalo.⁴³ Yosefe uaku Alimateya uedhile. Ua kele umo uava kuluntu vakathingimiko va ndhango uye uatumamenene vumuene vua Kalunga. Ua yile kuli Pilatu linga aka lombe muvila ua Yesu.⁴⁴ Pilatu ua komokele mukuvua nguavo Yesu na tci, ua thanene mukuluntu ua mashualale na ku muihula nga Yesu natci.⁴⁵ Pilatu muo vuile mukuluntu ua mashualale amu leka nguendi Yesu natci, ua hanene muvila ua Yesu kuli Yosefe.⁴⁶ Yosefe ua landele ntanga ya chili. Uamu tambuile ku chiti chaku lindakana uamu dhengelele hantanga na kumulangeka mu mbumbo yova hinda mu livue.⁴⁷ Maliya Mandalena na Maliya vayina ya Yose va muene muhela ou uova shitikile Yesu.

16

¹Molya hitile litangua lyaThapalalo, Maliya Mandalena, na Maliya vayina ya Tiango naSalome valandele vihamba nguavo linga vaka vuavuethe muvila ua Yesu. ²Chimenemene ku litangua lya kulivanga muchivike, vayile kumbumbo mulya tumbukile litangua. ³Keho valihuile nguavo, "Yiya a katu thindumuina livue ku chikolo cha mbumbo?" ⁴Vuno muva hetukile va muene livue vana li thindumuna ko, mukonda lya puile lya kama navua.⁵ Mo va kovelele mu mbumbo vamuene munike ua lyala na dhala vya kutoka, na tumama ku chilyo, keho vovuile lyova. ⁶Yikeye ua handekele navo nguendi, "Keti muvue lyova. Eni muthetela Yesu uaku Nazaleta, ou uovana ka kulikile. Yikeye na shituka! Uahimo muno. Taleni hamuhela uova naka mulangekele." ⁷Vuno yemuyeni muka leke vandonge vendi na Petulu ngueni, 'Aya kulutue lueni Kungalileya. Kuakeko komu ka mu mona, ngue mua mi lekele.⁸ Vashatukile kutunda ku mbumbo, va komokele naku jaja. Kuva kavyambulule ku nkala umo muomu vakele na lyova.⁹ Ku chimene mene cha litangua lya kulivanga, Yesu mua shitukile, haku livanga ua yombolokele kuli Maliya Mandalena, uye ya tundithile vimpundhi vitanu na vivali vya kuvihya. ¹⁰Ua yile a ka, hantcimbu yiye vene tee vali na vuthiua vuakama na kulila. ¹¹Keho mu vovuile nguavo Yesu ali namuono, endi lalo tee Maliya Mandalena namu mono, kova vi tavele.¹² Munima yevi Yesu uali yombuelele ku vandonge vendi vavali mu vifua vyavingi muye muvendele vaye hanja lya chifuti. ¹³Vayile vaka lekethele vandonge va kuavo vaye va thalele.¹⁴ Kunima Yesu uali yomboluelele kulyavaye vandonge likumi na umo va tumamene kumetha na kulya, uava vyanene mukonda lya vimpata vyavo naku kola kua vimbunge vyavo muku yeneka kutcelela. ¹⁵Ua valekele nguendi, "Yeni mu vifuti vyoshe, na kuambulula mudhimbu kumi shovo yoshe. ¹⁶Uye uoshe atcelela naku mubuitika a kovoka, uoshe uye katcelela aka uema.¹⁷ Vileketho evi viya kulya vaye vakaku mutcelela; mu lidhina lyange vaka tunditha vimpundhi vya kuvihya. vaka handeka vindaka vya vihya. ¹⁸Vaka kuata manoka na mavoko avo, nambe nga vakanua vyuma vya vushungu, kuvi kava lingi navimo vyahi. Vaka kambeka mavoko avo hali vaka ku vavala, vaka kanguka."¹⁹ Mukemo muene Yesu ua manethele ku longetha, va mutualele muilu, ua tumamene kuchilyo chalivoko lya Kalunga. ²⁰Mukemo vandonge va hilukile na kuambulula kumihela yoshe, na Muene ua pangele hamo navo na ku hetethamo majui kumo na vileketho vyova yile navyo.

Luka

1

¹Vavengi vatambuile vipanga muku vihaka kumo vanetheka kuambulula vyuma viye vina kupuamo mukati ketu. ²Mova hitile kuli yetu vaye vakele vakulivanga vanapu vambangí, na vangamba vamu ntcimbu. ³Chinapu lalo kuli yange, muomu njinendetha vuino vyuma vyoshe mukutameka, mukuthona vuino muku kutceleletha yove, ua kathingimiko kakama Teoufilu, ⁴Kulingila nove udhivukeko vimo kuvyuma vyovana longetha.⁵ Hamatangua a Helonde muene uava Yundeya kuakele umo Sasendote ua lidhina Zakaliya uaku mushovo ua Ambinjah; mukentu uendi Elizambeta nendi ua kele umo ua mushovo ua Alone. ⁶Voshe vakele vava ngulu kumesho aa Kalunga. ⁷Vuno kovakele na munike mukonda Elizambeta ua kele nchimi, voshe vakele vana kulupa kuncimbu yavo.⁸ Kehó ntcimbu yahetele Zakaliya ue dhile kumesho a Kalunga, mukuambata vipanga vya vuSasendote muku tepetha vipanga vyendi. ⁹Kushuama ku hanguthithi ya kukakulu ya kaSasendote ou atha kupanga, vavengi vamuhangule muku kovala mutembele ya Kalunga muku tcimika vihamba. ¹⁰Mbunga yoshe ya vantu valombebele hanja hantcimbu yiye yova tcimikile vihamba.¹¹ Ntcimbu yiye Kangelo ua Kalunga uamu yombolokelele na kuimana kumutambela ua chilyo cha chintako cha vihamba. ¹²Zakaliya muamu muene, ua kele na vitanga, Na lyova lyamu ua nene. ¹³Vuno Kangelo ua handekele nguendi, "keti uvue lyova, Zakaliya, mukonda

mukulomba kuove njina kuvu. Mukentu uove Elizambeta aka kuhana munike ua lyala. Uka muluka lidhina lyendi Youano.¹⁴ Uka yolela na kulithamba, na vavengi vaka yolela haku muthema kuendi.¹⁵ Aka kala uakama kumesho a Muene. Keti akanue vya kushasha nambe vya kukoluetha, keho aka shula na mpundhi yaku yela tunde muimo lya vayina.

¹⁶Vavengi va mushovo ua Yisaleli vaka uhiluitha kuli Muene uavo Kalunga. ¹⁷Akaya kulutue lua chihanga cha Kalunga namu mpundhi yakuyela na ndhili ya Eliya, mukutengulula dhimbunge dhava yishe kuvana vavo navaka lithino kumana avo aangulu linga vali vuahethele kuli Kalunga vantu vaye vana mu vuayethela.¹⁸ Zakaliya ua handekele na kangelo nguendi, "Vati nji vidhivuka evi? Ambe ange lyala njina kulupa na mukentu uange nakulupa muakama kumyaka."

¹⁹Kangelo ua kuanyeneko na kuhandeka nendi nguendi, "Yange Ngambiliyele, njinemana ku luholo lua Kalunga. Va njitumine nji handekele nove, nji kunehele ou mudhimbu ua chili. ²⁰Tala! uka holoka ku uatha kuhandeka, noho litangua oloyo vyuma vina yomboloka. Evi muomu koua tolilile kulijui lyange, liye liva kapuithamo hantcambu ya chili."²¹ Kehovantu va tatelele Zakaliya. Vakomokele nguavo nakuata ntcambu yakama mu tembele. ²²Keho mua tuhukile hanja, ka handekele navo, Vavulukile nguavo ua muene chimona endi tee ali mu tembele. Ua kele na kuvaleketha na mavoko ua holokele kulu. ²³Chedhile omo matangua endi avipanga ahuile, ua yile kunjivo yendi. ²⁴Kunima ya matangua aye, mukentu uendi Elizambeta ua kele na limo lya vingonde vitatu ua lishuekele endi vavenya. Ua kuanyene nguendi, ²⁵Muene nanji lingilavyo evi omo muahetele matangua aye uanji talele muku njitunditha shuama yange hakati ka vantu. ²⁶Kungonde ya mu chitanu nayimo, Kalunga ua tumine kangelo Ngambiliyele kulimbo liye lya Ngalileya lya kuluka Nazareta, ²⁷Ku muna mukentu yova lamene uye kanda alimone na lyala ku lyala ua lidhina Yosefe, muna Ndaviti, lidhina lya muna mukentu uacho Maliya. ²⁸Keho ua kovelele kuli yikeye ua handekele nendi nguendi, "Hinduka, ove ua vedhuka navua navua! Kalunga ali nove." una vedhuka hakati kavakentu voshe. ²⁹Keho chamutangele ku lijui oloyo na kukomoka nguendi vati namu hinduitha. ³⁰Keho kangelu ua kuanyene nendi nguendi, "keti uvue lyova, Maliya, muomu una uana kavumbi kuli Kalunga. ³¹Tala uka kala nalimo uka thema munike ua lyala. Uka muluka lidhina lyendi "Yesu". ³²Yikeye akakala uakama vaka muluka muna ua muka kutuvakana voshe. Kehovantu aka muhana chituamo cha vumuene vya yishe Ndaviti. ³³Yikeye aka tumina njivo ya Yakomba kumyaka yoshe, navu muene vuendi vuka kala vya myaka yoshe". ³⁴Maliya ua kuanyene kuli kangelo nguendi, vika kala vati ange konja kele na lyala? ³⁵Keho kangelu ua kuanyene nguendi, "Mpundhi yachili yikenja hali yove. Na ndhili yamuka kutuvakana voshe yika kufuika. Kehou uaku yela uo ukathema vaka mutumbula muna Kalunga. ³⁶Tala, kavushoko kove Elizambeta nendi uakele nalimo te noku nakulupa. Eyi yikeyo ngonde yamu chitanu na yimo kuli yikeye, uye uova tumbuile nchimi. ³⁷Mukonda vyahi vika muhona Kalunga. ³⁸Maliya nguendi, "Tala, Ange nji ngamba ya Kalunga ua mukentu, Vikale ngue omo muna vyambulula yove. Kehovantu uayile. ³⁹Keho matangua aye Maliya ua yile vuathi ku chifuti cha ku mukinya, kuimbo lya Ngalileya. ⁴⁰Keho ua yile kunjivo ya Zakaliya naku meneka Elizambeta. ⁴¹Keho cha kele ngachiye Elizambeta muovuile Maliya nenja muku mumeneka, mbututu uakele muimo lyendi ua nyangumukile, Na Elizambeta ua shulile na mpundhi yakuyela. ⁴²Ua tambakanene na lijui lya kama, "ove una vedhuka hakati kava kent, Una vedhuka vushuka vya muimo lyove. ⁴³Muomu vika vina yombolokela kuli yange nguavo vayina ya Muene uange venje kuli yange? ⁴⁴Tala, lijui lyove lya kama lyaku meneka mulya hetele mu matui ange, Mbututu muimo lyange ua tungumukile na ku yolelela. ⁴⁵Ua vedhuka mukentu uye uatavele nguendi vyuma vyoshe vyamu lekethele Kalunga tangua vikapuamo. ⁴⁶Maliya nguendi, muono uange u shangala Kalunga. ⁴⁷Na mpundhi yange yakuyela yiyolela muli Kalunga muovole uange. ⁴⁸Muomu na mono chihindu changamba yendi ua mukentu chachindende. Tala, tunde lelo ku memo oshe vaka njitumbula muka kuvedhuka. ⁴⁹Muomu uoshe uye uakama napanga vyuma vya kama kuli yange na lidhina lyendi lya yela. ⁵⁰Na ngodhi yendi ya kala limo ku limo lya voshe vaye vanjuvuila lyova. ⁵¹Naleketha ndhili na livoko lyendi; Nashandola vaye voshe vaka kulituntula muvithinganyeka vyamu dhimbunge dhavo. ⁵²Natunditha vana va dhimyene kuvi tumamo vya vumuene ngechi na hakako vaye vavandende. ⁵³Nekutitha vaka njala na vyuma vya chili vuno vaka kufuka nava thi vangocho. ⁵⁴Ua hanene vukuathi ku Yisaleli kuli ngamba yendi vika muvuluithe kumuetha ngodhi. ⁵⁵(ngue mua handekele kuli vashokuanoko) kuli Avilahama navushoko vuendi ntcambu yoshe. ⁵⁶Maliya ua kele hamo na Elizambeta dhingonde dhitudu mukemo mua hilukile kunjivo yendi. ⁵⁷Keho muyahetele ntcambu kuli Elizambeta ua lilelukile mbututu, munike ua lyala. ⁵⁸Vaka mahalembo na vavushoko vovuile nguavo Kalunga na mumuetha ngodhi yendi yakama, mukemuo muva yolelele hamo nendi. ⁵⁹Keho chakele ngechi ku litangua lyamu chitanu na a atatu vedhile muku lovola munike. Handende vamu luke nguavo "Zakaliya," muku luka yishe. ⁶⁰Keho vayina vataveleko nguavo, "Kuahi. Va muluke Youano," ⁶¹Vakuanene nendi nguavo, "Ua hiko umo ueni ua va vushoko yiva luka lidhina eli." ⁶²Valekethele vileketho kuli yishe kutuala ngue omo mua viyonguelele yikeye. ⁶³Yishe ua lombele chitale cha kuthona keho ua thonene. "Lidhina lyendi yikeye Youano," Voshe va komokele. ⁶⁴Haye vene kanua kendi kashokolokele na ndaka yendi ya vutukile. Ua handekele na kushangala Kalunga. ⁶⁵Lyova lyedhile kuvantu voshe vaye vova tungile navo. Namajui ano oshe a tcimanene ku chifuti cha mikinya ya Yundeya. ⁶⁶Keho voshe va vyuvuile va vi takamethele mu dhimbunge dhavo, nguavo, munike ou akapua yiya? Muomu livoko lya Kalunga lya kele nendi. ⁶⁷Yishe Zakalia ua shulile na mpundhi yakuyela, na kukuanya vupolofeto nguendi, ⁶⁸Vishangala kuli Muene, Kalunga ua Yisaleli, muomu nenja mukukuatha keho napuithamo kukula kua vantu vendi. ⁶⁹Natu yeluila mbinga ya vuovoke vuetu munjivo ya ngamba yendi Ndaviti. ⁷⁰(Ngue mua handekele na kanua kavu polofeto vuendi vuakuyela tunde kulaya). ⁷¹Vuovoke kuli vakua nkole na kulivoko lya vaka kutudhinda. ⁷²Aka panga echi linga aka muethe ngodhi kuli vayishe yetu naku vuluka chuvuathano chendi cha kuyela, ⁷³chiva tcelelethele kuli yishe yetu Avilahama. ⁷⁴Ku tufungila yetu kuovoka kulivoko lya vaka nkole yetu, linga tu mupangele na lyova lyahi. ⁷⁵mukuyela namu vungulu ku mesho endi matangua etu oshe.

⁷⁶Mukemo, nove vene, munange, va kakutumbula kapolofeto ua muka vukama, Muomu yove ukaya kulutue lua chihanga

chaMuene muku vuayetha vingila vyendi, na muku vuahethela vantu kuinja kuendi, ⁷⁷mukuhana mana a vuovoke ku vantu vendi muku vechela ku milonga yavo. ⁷⁸Echi chiymboloka muomu ngodhi ya Kalunga ketu yakama, muomu mukemo mukakala kutuhuka kua litangua lya muilu kuye kukenja muku tuamena. ⁷⁹mukutuila cheke hali vaye va tumama mumithithi na chivule chakutca. Aka chipanga echi mu kutuamena myanja yetu mungila ya chivovo. ⁸⁰Keho munike ua kulile na ndhili mu mpundhi ya kuyela, ua kele mumpambo noho litangua lya kuyomboloka kuendi ku Yisaleli lyahetele.

2

¹Mu matangua aye, kua kele Sezale Angustu ua tumine mashiko nguendi vatande vantu voshe vakala muchifuti. ²Oku kukeko kua kele kutanda kuaku livanga mua kele Kilinyu Nguvulu ua Asilya. ³Keho nkala umo ua yile ku chifuti chendi vaka muthoneneko. ⁴Yosefe nendi ua yile ku Ngalileya, kuimbo lya kama lya Nazaleta, ku Yundeya kuimbo lya kama lya Ndaviti, livatumbula Mbetelema, muomu nendi ua kele muka limbo na vushoko vua Ndaviti. ⁵Nendi ua yile kumathona na Maliya, uye yiva mu lamene na yikeye te nakulitha. ⁶Vya kele ngechi avo te nolo kanda vachili kuye vene, ntcimbu yendi yakumona mbututu ya puilemo. ⁷Ua lilukile mona ua lyala, mona ua mbeli, ua mudhengelele hantanga ya laha ua mulangekele mu lingola, muomu ko kuakele njivo yahi yova tulila. ⁸Kua kele tunyungi, mu chifuti chiye vaye vakele mu muthenge, vanyungile vimuna vyavo kuvutiki. ⁹Kangelu ua Kalunga ua va yombolokelele, na vumpahu vua Muene vua vatuilile, vakele na lyova-lyova. ¹⁰Keho kangelu ua va lekele nguendi, "Keti muvue lyova, muomu njina minehela mudhimbu ua ungulu ou uminehela kuyolela kuakama kuvantu voshe. ¹¹Lelo vana mi themena muovole muimbo lya Ndaviti! Yikeye Kilistu Muene! ¹²Echi chikecho chileketho chova ka mihana: Muka uana mbututu yova na dhengela hantanga na ndanda mulingola lya dhingombe. ¹³Haye vene vakele hamo na kangelu nambunga yakama ya muilu, vashangalele Kalunga na kukuanya nguavo, ¹⁴Vungulu kuli Kalunga ua kuilu kuilu, na chivovo chikale hantci hakati kavantu vaye vamuya kumbunge. ¹⁵Hantcimbu yiye te tungelu vanayi muilu, tunyungi va liyonguele nguavo, "Tuyeni kuMbetelema tuka tale evi vina keleko, vyana tu leketha Muene." ¹⁶Vadhambuile va ka uanene Maliya, Josefe, na mbututu, uye ua ndandele mu lingola lya dhingombe. ¹⁷Munima ya kumumona, va vambuluile viye vi va valekele vyovu mbututu. ¹⁸Voshe va vyovuile vakomokele kulyevi viva kuanyene tunyungi. ¹⁹Keho Maliya ua kele navithinganyeka kulyevi vyoshe vyovuile, ua vihakele kumbunge. ²⁰Tunyungi va hilukilemo, Vadhumbokele na kushangala Kalunga kulyevi vyo vovuile na kuvimona, ngue muva vi kuanyene kuli vakevo. ²¹Mukuhua kua matangua atanu na atatu, mova mu lovuele, vamulukile Yesu, lidhina lya mulukile kangelu muntcimbu kanda auile muimo. ²²Muye mua hitele matangua ava hakeleho a kuliyeletha, kutuala ha mashiko a Mosesa, va munehele ku tembele mu Yelusalema vaku mulekethe kuli Muene. ²³Ngue muva thona mumashiko a Muene, "Nkala mumala ou ashokolola nchiue vaka mukundika kuli Muene". ²⁴Mukemo vanehele vikombelo kutuala kuli viye viva handekele mumashiko a Muene, "Mavembe avala nambe vana va vinkuti vavali". ²⁵Taleni, kuakele lyala mu Yelusalema ua lidhina Simiyone, lyala ou ua kele muka kuli kundika mu vuchili. Ua tatelele kudhembeleka kua Yisaleli, na mpundhi ya chili ya kele hali yikeye. ²⁶Mpundhi yakuyela yamulekele nguayo ka kamono kutca noho namono Kilistu Muene. ²⁷Muku tuamenena kua mpundhi, Simiyone ua kovelele mukembele. Vakuluntu va nehele mbututu Yesu, vamupangele kutuala kuchilika cha mashiko, ²⁸mukemo mua mukakuile nakumu haka hamavoko endi na kushangala Kalunga, na kuhandeka nguendi, ²⁹Ntcimbu yino tavetha ngamba yove aye muchivovo, Muene, ngue kulijui lyove. ³⁰Muomu mesho ange anamono vuovoke vuove, ³¹vuye vuna vuahethela kumesho a vantu voshe. ³²Cheke cha kuyomboluela vaka vifuti na vungulu kuvantu vove va Yisaleli. ³³Yishe na vayina va komokele viva kuanyene vya kutuala kuli yikeye. ³⁴Simiyone ua vavuavuthele na kukuanya na vayina Maliya nguendi, "Tala, munike ou yivana hangula muka kuitha na kuhindula vantu vavengi mu Yisaleli na vileketho vyova na vyana. ³⁵Na muele ukatua muono uove linga vithinganyeka vya vimbunge vyavingi viyomboloke. ³⁶Kapolofeto ua lidhina Anna nendi hakele. Muna ua Fanuele ua mushovo ua Ashele. Yikeye te nakulupa. Ua kele na lyala lyendi myaka yitanu na yivali tunde kuvumbanda vuendi, ³⁷nayikeye ua kele ntuulue myaka makumi atanu na atatu na myaka yiuana. Ka tundile mutembele ua pangele na kudhiliya na kulomba, vutiki na mutanya. ³⁸Hantcimbu yiye vene mukentu ue dhile hamuhyehi navo ua shangumukile kuhana chishangala kuli Kalunga, na mukentu ua kuanyene vyaku kundama ku munike ku nkala umo uye ua tuma menene kukula kua Yelusalema. ³⁹Muye mova manene vyoshe vyova va tumine kushuama ku mashiko a Muene, va hilukile ku Ngalileya, kuimbo lya Nazaleta. ⁴⁰Munike ua kulile ua kele na ndhili, na mana, na kavumbi ka Kalunga kakele hali yikeye. ⁴¹Nkala muaka vakuluntu vendi vayile ku Yelusalema ku chiuno cha pasovala. ⁴²Muakele na myaka likumi na yivali, vayile lalo kuchilika cha chithemua. ⁴³Muva puithilemo matangua achilika, va shangumukile kuhiluka kuimbo. Keho mukuenje Yesu ua thalele kunima mu Yelusalema na vakuluntu vendi kuva vidhivukile. ⁴⁴Va thinganyekele nguavo nendi muakele mu mbunga yovendele nayo, vendele litangua lyoshe. Mukemo vashangumukile kumuthetela hakati kava vushoko na va vuthamba. ⁴⁵Muva yenekele kumu uana, vahilukile ku Yelusalema keho vaka shangumukile kumuthetela. ⁴⁶Muahitile matangua atatu vamu uanene mutembele, na tumama mukati kavalongishi, atolilila na kuvehula vihula. ⁴⁷Voshe va muvuile vakomokele kulimbulula kuendi. ⁴⁸Muye mova mumuene, va komokele. Vayina va handekele nendi nguavo, "Munange, vika vyo una tupangela ngachiye? Tala, Yisho nange una tuhonetha ku kuthetela. ⁴⁹Mukemo mua va kuanyane nguendi, "Vika muna njithetelela? Kumu dhivuka nguendi ange njipanga vipanga vya tata ndi? ⁵⁰Vuno kuvovuithile vuino vika ua tumbuile mu majui aye. ⁵¹Keho ua hilukile navo kuimbo ku Nazaleta uava thingimikile. Vayina va vihakele kumbunge vyoshe vya kuanyene. ⁵²Vuno Yesu nolo ua kulile mu mana na muchitco, na ku livuedhelela vungulu na Kalunga na vantu.

3

¹Kumyaka likumi nayitanu mu vumuene vua Timbelyus Cesale- oku Pondeu pilatu ua kele nguvulu ua yundeya, Helonde, ua hingile Ngalileya, mukuenje uendi Filipu, ua hingile Atuleya na Talakoniti, Lisanya ua hingilemo Ambilene. ²Hantcimbu ya vusasendote vuakama vua Anase na Keyifase mudhimbu ua chili ue dhile kuli Yoano muna Zakaliya mumpambo. ³Uendanganene muvifuti vyoshe vyadhengeleka Yolondau, kuambulula na kumbuitika kumuetha kutenguluka kumbunge na kuechela kumilonga. ⁴Ngue muvathona mumukanda ua majui akapolofeto Yesaya nguendi, "Lijui lya muka kutambakana mumpambo, vuayetheni ngila ya Muene, shungametheni ngila yendi." Nkala Vimbolongoma vyoshe vavyofuele, mikinya yoshe namalundu oshe vavi nyekamethe, na dhingila dhakuhenga vaka vishungamethe, na dhingila dha kudhika vaka vidhikula, ⁶na nkala muntu aka mona kuovoka kuli Kalunga. ⁷Keho Youano ua kuanyene nambunga yiye yedhile kuli yikeye muku va mbuitika nguendi, "Eni mumbuto yamanoka! Yiya na mi lungula linga muteue vukalu ovuo vukena?" ⁸Ngocho vene, yimeni vushuka vuna fuila kutenguluka, keti mulivange kukuanya eni vavenya nguendi, "Tuli na Avilahama yishe yetu", muomu njimileketha nguange Kalunga atha kutengulula mavue ano akale vana va Avilahama. ⁹Nambe ngechi ngimbu vana yi haka laja kumidhi ya viti. Nga nkala chiti choshe kochimi vushuka vuachili vaka chivatula na kuchumbila mutuhya. ¹⁰Keho dhimbunga dhamuihuile, kuhandeka nguavo, "Etu vika tuka panga?" ¹¹"Uava kuanyene nguendi, "Nga umo ali navikovele vivali keho hanako uye kethi nacho, nou ali na vyakulya nendi lalo apangemo." ¹²Vaka kutambula milambu navo vedhile nguavo vava mbuitike, Keho vakuanyene nendi nguavo, "Mulongisi, etu tuka linga vika?" ¹³Keho uava lekele nguendi, "Keti muka tambule vimbongo vyavingi kutuvakana vyova na mi tumu." ¹⁴"Na mashualale vamo navo vamuihuile, nguavo, "Vati cho etu?" "Vika tukapanga?" Ua kuanyene navo nguendi, "Keti mukatambule vimbongo vya nkala umo kundhili, Umba lalo keti muka vangeye nkala ou vishaki. vuahelela viye vive ku kufueta." ¹⁵Keho vantu muva kele na kutumamena Kilistu enje, nkala muntu ua takanyene Youano mumbunge yendi, nguendi hamo yikeye Kilistu. ¹⁶Keho Youano ua valekele voshe nguendi, Kulyange, njimi mbuitika mumema, vuno kuli umo akenja ou nanji tuvakana yange, nambe yange konjatha kuvutula mikole ya vinkuaku vyendi. Umba lalo yikeye akamimbuitika mumpundhi ya Kalunga na mutuhya. ¹⁷Sheua yendi yili mulivoko lyendi ya kupekula nayo mbuto yiva na yungula na kuyilonga muchishepa chendi. vuno muyungu au tcimika natuhya kutue kudhima. ¹⁸Na majui amo lalo amengi, Youano ua mbuluile mudhimbu ua vungulu kuli vantu. ¹⁹Keho honi muene Helonde muambatele mukentu ua munayina Filipu Helondeyas, nevi vyoshe vya kuvihya vya pangele Helonde, ²⁰vyoshe uavi vandakanene, vikevyo vya lingithile Youano amu hake mukamenga. ²¹Keho vya kele ngechi, muye mua mbuitikile vantu voshe, Yesu nendi lalo va mu mbuitikile, muntcimbu achi lombi, lilu lya shokolokele, ²²na mpundhi ya kuyela ya muchifua cha muvila yedhile hali yikeye ngue liputukuua, na lijui lya tundile muilu ngualyo, "Ou munange, yinja yongola. Ua njiya kumbunge." ²³Mua shangumukile Yesu vipanga vyendi, endi te ayongola kupuitha makumi atatu amyaka. Yesu ua puile ngue muna Yosefe (muvithinganyeka vya vantu), na Yosefe muna Heli, ²⁴muna ua Matati, muna Levi, Levi muna Meleki, Meleki muna Yanayi, Yanayi muna Yosefe. ²⁵Yosefe muna Matatias, Matatias muna Amose, Amose muna Nahumi, Nahumi muna Eseli, Eseli muna Nangayi, ²⁶Nangayi muna Mata, Mata muna Matatias, Matatias muna Semeneyi, Semeneyi muna Yosech, Yosech muna Yonda. ²⁷Yonda muna Youanane, Youanane muna Lesa, Lesa muna Yelumbambele, Yelumbambele muna Salatiele, Salatiele muna Neli, ²⁸Neli muna Meleki, Meleki muna Andi muna Kosame, Kosame muna Elimandame, Elimandame muna Ele, v ²⁹Ele muna Yehosua, Yehosua muna EYezele, Eyezele muna Yolime, Yolime muna Matati, Matati muna Levi. ³⁰Levi uakele muna Simiyone, Simiyone muna Yunda, Yunda muna Yosefe, Yosefe muna Yoname Yoname muna Eliyakimi, Eliyakimi muna Meleya, ³¹Meleya muna Mena, Mena muna Matati, Matati muna Natane, Natane muna Ndaviti, ³²Ndaviti muna Njesi, Njesi muna Obed, Obed muna Mbouaze, Mbouaze muna Salomone, Salomone muna Nashoni. ³³Nashoni muna Aminandave, Aminandave muna Andimine, Andimine muna Alini, Alini muna Hezelone, Hezelone muna Pelezi, Pelezi muna Yunda, ³⁴muna Yakomba, Yakomba muna Yisake, Yisake muna Avilahama, Avilahama muna Tela, Tela muna Nahole, ³⁵Nahole muna Selungu, Selungu muna Leu, Leu muna Pelengi, Pelengi muna Embele, Embele muna Selayi. ³⁶Selayi muna Kayinani, Kayinani muna Alufashandi, muna Seme, muna Noua, Lameki, ³⁷muna Matusela, muna Enoke, muna Yalende, muna Mahalalela, muna Kayinani, ³⁸muna ua Enosi, muna Sete, muna Andama, Andama muna Kalunga.

4

¹Keho Yesu, mukushula nampundhi ya kuyela, ua hilukile kutunda kundonga ya Yolondau mpundhi yakuYela ya mutualele mu mpambo, ²muye muaka muethekele Satana. makumi auana amatangua. namatangua aye kalile navimo vyahi, keho uo vuile njala. ³Satana ua muleke nguendi, "Nga ove umuna Kalunga, leka mavue aa ahilumuke mbolo." ⁴Yesu ua mutavele nguendi, "Vanathono nguavo, 'muntu ke kuovoka kumbolo lika lyayo.'" ⁵Keho haye vene Satana ua mutualele Yesu kumukinya na kumuleketha vumuene vua hantci. ⁶Satana ua mulekele nguendi, "Njika kuhana vumuene ovu na vungulu vuavo vuoshe, muomu vana nji hanavuo, keho njivihana ku nkala uoshe uo njiyongola. Keho, ambe unji tcikamena na kunjidhumbangeya, vika kala vyove." ⁷Vuno Yesu ua mutavele nguendi, "Vana thona nguavo, 'Uka tcikamena kalunga Muene uove, yikeye lika yu kapangela.'" ⁸Keho satana ua tualele Yesu ku Yelusalema na kumuhaka kuilu kuilu lya kantjongua katembele yakutunga, nakumuleka nguendi, "Nga umuna Kalunga, lyumbile hantci." ⁹Mukonda vana thono nguavo, 'Aka tuma tungelu kuli yove, muku kutakametha' ¹¹Keho, 'Vaka kukavuila mumavoka avo, linga keti uka punduke muanja uove kulivue.'" ¹²Mukutavako, Yesu ua kuanyene nguendi, "Vana kuanya nguavo, 'Keti

uetheke Muene Kalunga kove.¹³ "Muamanene satana kuetheka Yesu, ua tundileho uayile noho ntcimbu yayo."¹⁴ Keho yesu ua hilukile ku Ngalileya na ndhili ya mpundhi ya kuyela, keho mudhimbu uendi ua lishandele na hanja lya chifuti.¹⁵ Keho ua shangumukile kuambulula muvi thinangonga na voshe vamu shangalele.¹⁶ Uedhile na kukovela muNazaleta, muye muva mu lelelele, keho, kutuala hachithemua chendi, ua kovelele muthinangonga mulitangua lyaThapalalo keho uemanene na kutanda nalijui lyakama.¹⁷ Lidhengununo lya mukanda ua kapolofeto Yisaya vamu hanenelyo. Ua fukuile lidhengununo nakutala kuye kuva thonene nguavo,¹⁸ "Mpundhi ya Muene yili hali yange, muomu ua njivuavuethele mukuambulula mudhimbu ua chili kuvi hutu. Nanjitumu kuambulula kuvutula vaka tumenga na kukanguitha tupuputua, kuvutula vaye vova na yandetha,"¹⁹ kuambulula muaka ua ngodhi ua Muene."²⁰ Keho ua dhengele lidhengununo, ua lihanene kuvantu vaye vakeleho, mukemo mua tumamene. Mesho a voshe vakele muthinangonga atalele kuli yikeye.²¹ Ua shangumukile kuhandeka navo nguendi, "Mathona aa lelo ana pumo linga mu a tolilile."²² Nkala uoshe uakele muye ua handekele vya chili kutuala hali yikeye nakukomoka vinguli viye vya tundile mukana kendi, keho valihuile nguavo, "Ou kuma keti muna Yosefe ndi?"²³ Ua va lekele nguendi, "Muvuchili muka njitela chithimo echi ngueni, 'Chimbanda, lithake ove vavenya. Vyoshe vituovuile vi ua pangele mu Kapenama, vipange namuno muimbo lyove.'" ²⁴ Vuno ua kuanyene nguendi, "Vuchili njimileka nguange, kapolofeto naumo uahi yiva tambula muimbo lyendi vavenya."²⁵ Vuno mu vuchili njimileka nguange kua kele vantuluue vavengi mu Yisaleli kuntcimbu ya Eliya, ha lya lishokele lilu hamyaka yitatu na vingonde vitanu na yimo na njala yakama yedhile muchifuti choshe.²⁶ Vuno Eliya kuva mutumine kuli vakevo, ava kuahi, kuvanga lika kuli Zelafati mu Sindone, muye mua kele ntuluue.²⁷ Kuntcimbu ya kapolofeto Elisha, mu Yisaleli muakele vaka vikeka vavengi, vuno naumo uahi yiva kanguithile kuvanga lika Namane muka Silya."²⁸ Vantu voshe vakele muthinangonga va kele navukalu mukuvua vihandeka evi.²⁹ Vakatakile naku mutuhula hanja ya limbo, naku mu kanduitha kuilu lya mukinya kuye kuva tungilile mbongi yavo, linga va mumbile hantci.³⁰ Vuno ua hitile hakati kavo nakuya kuakuo.³¹ Keho ua shelelele ku kapenama, limbo lyamu Ngalileya, mukemo mua shangumukile kuvalongetha mu Thapalalo.³² Vakomokele kulongetha kuendi, muomu ua kuanyene na ndhili.³³ Keho muthinangonga mua kele lyala ua mpundhi ya kuvihya, keho ua lilile na lijui lya kama,³⁴ "Ai! Vati tukupanga, ove Yesu ua Nazaleta? Unenja muku tu shandola ndi? Njina kudhivuka yove ua kuyela umo ua Kalunga!"³⁵ Yesu ua vyanene mpundhi ya kujuala na kukuanya nguendi, "Keti ukuanye! Tuhu kenimo muli yikeye!" Keho mpundhi ya kujuala ya uithilile lyala uye mukati kavo, ya tuhukilemo, nevi vyoya viyithile muli yikeye vyahi.³⁶ Vantu voshe va komokele, keho vayile na kulihandeketha umo na mukuavo. Keho nguavo, "Vihandeka muka viye? Endi kutumina vimpundhi vya kuvihya na ndhili keho vitu hukamo."³⁷ Keho mudhimbu uendi ua lishandele kunkala mutambela ua chifuti.³⁸ Ngocho Yesu ua tuhukile muthinangonga keho ua kovelele munjivo ya Simoni. Vayina mueno ya Simoni vayandele ku lithika-thika, vantu va lombelelele Yesu nguavo shukulu kambu.³⁹ Keho ua katukile ua lombele lithika-thika, mukemo lya mutundile. Haye vene ua katukile na ku va vadhela.⁴⁰ Omo lyatokele litangua, vantu va nehelele Yesu vaka kuvavala mavedhi aku litha-tha. Uava kambekele mavoko na kuva kanguitha.⁴¹ Vimpundhi vya kuvihya vya tuhukile mu vantu, na kulila nguavyo, "Ove Umuna Kalunga!" Yesu ua vindikile vimpundhi vya kuvihya keti vihandeke, muomu vya mu dhivukile nguavyo yikeye Kilistu.⁴² Kuntcimbu ya mutanya, Yesu ua yile kumuhela ua lika lyendi. Vantu vavengi va mu thetelele na kuinja kumuhela kuye kua kele. Va mutatelele linga keti a vathe.⁴³ Vuno ua kuanyene navo nguendi, "Njina pandele lalo kuambulula mudhimbu ua vumuene vua Kalunga kumembo avakueni, muomu evi vikevyo vyova njitumina hano."⁴⁴ Keho ua shuene theleko kuambulula mu vithinangonga vya mu Yundeya muoshe.

5

¹ Keho vya kele ngechi mbunga yavantu ya dhengelekele Yesu na kutolila lijui lya Kalunga, Yikeye ue manene ku lishali lya Ngenesalete.² Ua muene mato avala va akokela ku chikuma cha lishali. Vaka ku kuata vintci va tundilemo na ku kusha manda avo.³ Yesu ua kovelele muvuato vumo, vuye vua Simoni, keho ua mu lekele linga a vu thindikile mu lishali vuli shondoloke kamandende na ntunda. Mukemo mua tumamene na kulongetha vantu.⁴ Mua manene kuhandeka, ua lekele Simoni nguendi, "Tambula vuato u vushuenethe kuye kualova mute manda eni linga mulavule."⁵ Simoni ua tavele ko nguendi, "Muene, etu tuna te vutiki vuoshe kutua lavuile, vuno kulijui lyove ange njika ta manda."⁶ Muva vi pangele evi, va lavuile vintci vya vingi, na manda avo a tavokele.⁷ Ngocho va thanene vakuavo va kele muvuato vuavuo veye vaku va kuathe ko. Vakuavo vedhile vashulithile mato avo, ahangumukile kuvombela.⁸ Omo Simoni Petulu, ua vimuene, ua uililile ku mavuli a Yesu, nguendi, tunda kuli yange, muomu ange njimuntu ua kuvihya, Muene.⁹ Endi uakomokele hamo na vakuavo voshe vaje va kele navo, muomu lya vintci viye viva kuatele.¹⁰ Hakati kavo ha kele Tiango na Yoano, vana va Sembendeu, vavu thamba va Simoni. Yesu ua lekele Simoni nguendi, "Keti uvue lyova, Muomu ove kutunda hano ukapua muka kukuata vantu."¹¹ Omo vanehele mato avo kuntunda, vathile vyuma vyavo vyoshe vamu shuamene.¹² Vya kele ngechi, te achili mumbongi yimo, mua kele lyala mukavikeka. Mua muene Yesu, ua uile ku chihanga chendi na kumu lombela, nguendi, "Muene, shukulu kambu, njikanguithe."¹³ Yesu mukemo muo luele livoko lyendi ua mu kambeka, nguendi, "Njiyongola vene. Ngechi vene kanguka." Haye vene vikeka vya mu tundile.¹⁴ Endi ua mukikiyiye keti avi handeke nambe ku umo uahi keho nguendi, "Ya na vungendhi vuove, linga uka lilekethe kuli Sasendute na ku ka hana chikombelo mu kukanguka kuove, ngue muye mueshikile Mosesa, muku va leketha vumbangi vua kukanguka kuove."¹⁵ Vuno mudhimbu uendi uali shandelele na kumihela ya hale, na vimbunga vya kama vya vantu yedhile hamo muku mutolilila mualongetha na kuka nguitha mavedthi avo.¹⁶ Vuno endi ntcimbu yoshe na kuya mumuthenge na ku ka lombela.¹⁷ Keho vya fuile ngechi, litangua limo mua longethele, kuakele va Faliseu na valongishi vamashiko va tumamene kuye,

vaye va tundile kumembo aku Ngalileya na ku Yundeya na ku Yelusalema. Na ndhili ya Muene ya kele hamo nendi muku kanguitha.¹⁸ Ngechi kuedhile vamala vamo vambatele lyala muka kayekele hachiyalo, vathetelele ngila ya kumu koveletha muintci vaku mulangeke kulutue lua Yesu.¹⁹ Avo kuva uanene ngila ya kumuneha muintci muomu lya mbunga, mukemo muva londele helu lya njivo vaka mu shuluithile mulipudhu, ha chiyalo chendi, mukati kavantu, kulutue-lutue lua Yesu.²⁰ Mukumona kutcelela kuavo, Yesu nguendi, "Ove lyala, milonga yove vana yechela."²¹ Vaka mathona nava faliseu vasha ngumukile kulihula, nguavo, "Yiya ou akuanya na kapayo? Yiya a hatha kuethela mulonga te nga Kalunga lika lika lyendi?"²² Vuno Yesu, ua dhivukile viye viva thinganyekele, ua va lekele nguendi, "Vika mulihuila muvimbunge vyeni?"²³ Vika vya vyathi kukuanya, 'Mulonga uove vana uethela' ndi nguavo katuka uende?'²⁴ Vuno, munapande kudhivuka nguendi muna muntu ali nampoko hano hantci ya kuechela mulonga." _ua kuanyene na lyala muka kayekele nguendi, "Njikuleka nguange, katuka, kakula chiyalo chove uye kunjivo yove."²⁵ Haye vene ua katukile kulutue luavo ua kakule chiyalo chiye cha ndandele. mukemo mua yile kunjivo yendi, na kushangala Kalunga.²⁶ Nkala umo ua komokele va shangalele Kalunga. Vashulile na lyova, nguavo, "Etu tunamono vyuma vya kama-kama lelo."²⁷ Kunima te vyuma vyoshe vina hiti, Yesu ua tundile ho keho ua muene muka kufuetetha lithimu lidhina lyendi Levi natumama ku mbalaka ya kufuetethela lishimu. Ua mu lekele nguendi, "Linga u njishuame."²⁸ Ngocho Levi ua katukile uamu shuamene, vyuma vyendi vyoshe ua vithile.²⁹ Ngocho Levi mukemo mua yumbuile Yesu. Vaka kufuetetha lithimu vavengi na vantu vavo vali dhengelekele kutafula mukulya navo.³⁰ Vuno vafaliseu na vaka mathona va tatuethela vandongi vendi, nguavo, "Vati mulya na kunua kumo na vaka kufuetetha lithimu na vaka mulonga?"³¹ Yesu ua va tavele nguendi, "Vantu vaye vali na vukangule kuva thetela chimbanda; kuvanga vaye lika vavavala."³² Ange kunjedhile ku vaka vungulu, vuno ku vaka mulonga linga va tenguluke."³³ Va mu lekele nguavo, "Vandonge va Yoano ntcimbu kuntcimbu vadhilila na kulomba, na vandonge lalo va vaFaliseu navo lalo muve kupanga. Vuno vandonge vove kulya lika na kunua."³⁴ Yesu ua vehuile nguendi, "Kuatha umo ueni a panga vulo vuendi keho vantu va dhiliya kulya hantcimbu kanda u chili navo ndi?"³⁵ Vuno haka kala matangua a kayeneka ho ndungi, keho matangua ova ka dhilila."³⁶ Umba lalo Yesu uava telelele chithimo. Nguendi, "Na umo uahi a tavula kachitavu kachithala cha chihya achipangethe mukuvandeka ku chikovelo cha ku kulupa. Nga a linga ovyo, a tavula chikovelo cha chihya, umba lalo chitavu china tundu ku chikovelo chachihya kuchi ka fuila ku chikovelo cha kukulupa."³⁷ Na umo uahi a longela vinyu vya vihya mu vinchako vya chikanda cha ku kulupa. Nga a panga ovyo, vinyu vya vihya vitavula vinchako, Na vinyu vika mbalumuka, na nchako ya vinyu yika vihya."³⁸ Kumani vinyu vya vihya vya fuila kuvihaka munchako ya yiha."³⁹ Na umo uahi nga a vanga kunua vinyu vya laya ayongole vya viha, mukonda a handeka nguendi, 'Vya laya hasho ko.'"

6

¹Vuno chakele ngechi hali tangua lya Thapalalo Yesu uahitile mulihya lya tiliku, na vandonge vendi vachelele mitue ya mbuto ya tiliku, va tcenene mumavoko avo, keho valile.² Vuno vamo vaFaliseu vahandeketele nguavo, "muomu vika mupangela vyuma viye kuvatavethela kupanga mulitangua lya Thapalalo?"³ Muku va kumbulula, Yesu nguendi, "komuatandele vika vyapangele Ndaviti muakele na njala, na vaYe vamala vakele navo?"⁴ Ua kovelele munjivo ya Kalunga na kutambula mbolo ya kelemo ua tavulako ualya, yimo ua haneneko kuli vaye vamala vakele navo valye, nambe ngocho muakele lika yakutavethela vaSasendote valye.⁵ Kehu ua handeketele navo nguendi, "Muna Muntu yikeye Muene ua Thapalalo."⁶ Mu chakele halitangua lya Thapalalo ua yile muthinangonga ua longethele vantu muye. Muakele lyala umo livoko lyendi lya chilyo lya thekua.⁷ Vaka kuli longetha na vaFaliseo vakele muhyehi vamu talele linga vamone nga akanguitha umo hali tangua lya Thapalalo linga vaua neneho kashuilo kaku muvangeya.⁸ Vuno ua muene vithinganyeka vyavo ua handeketele ku lyala uye ua kele na vulema vua livoko lya chilyo lya kuthekua, "katuka uimane kuno mukati kavo. Ngocho lyala ua katukile uemanene kuye."⁹ Yesu ua kuanyene navo nguendi, "njimihula, chitava halitangua lya Thapalalo kupanga vuchili ndi kupanga vya kuvihya kuohyela muono ndi kuvihitha ndi?"¹⁰ Kehu ua talele mukati kavo voshe na kutala kulyala ou, "Olola livoko lyove." Endi ua pangele mo, na livoko lyendi vali kanguithile.¹¹ Vuno vashulile na vukalu na kuli handeketha umo namukuavo nguavo vika vatha kupanga kuli Yesu.¹² Vyakele mumatangua aye uayile kumukinya mukulombela. Ua tualieleleho vutici vuoshe kulomba kuli Kalunga.¹³ Mulya kile litangua, ua thanene vandonge vendi venje kulyendi, uava hangule likumi na vavali, vaye lalo va lukile vaPostolu.¹⁴ Madhina avo va Postolu akele Simoni(ua kuluka Petulu) na mukuenje uendi Anduleuo, Tiango Youano, Filipu, Batulumeu.¹⁵ Mateo, Tomasa, Tiango muna Alufeu, Simoni yova thanene Zilote.¹⁶ Jundasa muna Tiango, na Yundasa Sakalyoto uye ua kele chingungu.¹⁷ Kehu Yesu ua shulukile kumukinya navo na kuimana kumuhela ua kulyala na mbunga yakama yava ndonge na vuingi vuakama vua vantu vaku Yundeya na Yelusalema na kunchongo ya mema a Kalunga na kutile na kuSindone.¹⁸ Vedhile muku mutolilila na kuva kanguitha mavedhi avo. Vantu vaye vova yandethele mpudhi ya kuvihya lalo.¹⁹ Nkala umo uamu mbunga ue thekele kumuhuma muomu ndhili ya kukanguitha ya tundile muli yakeye mukemo ua vakanguithile voshe.²⁰ Kehu uatalele kuva ndonge vendi na kukuanya nguendi, "Muavedhuka eni muahutua, muomu vumuene vua Kalunga vukala vueni."²¹ Muavedhuka eni muli na njala mualolo, keho vaka mikutitha, Vavedhuka vova kokota mishodhi mualolo, kulyeni mukayola yola.²² Muavedhuka eni omo vantu vamidhinda, na muye vakami tundithako na kumituka na kumi vyana nalidhina lyendi lyaku vihya, muomu lya lidhina lya Muna Muntu.²³ Ku litangua olyo muka muyolela na kulithamba kua kama, muomu muli na vuchili muka uana fueto ya kama mulu, muomu na vashukulu veni vapolofeto mu vava pangethele mungila oyo vene.²⁴ Vuno ngongo yove muka kufuka, keho eni mua uana laya ku dhembeleka.²⁵ Kulyeni munekuta mualolo, keho eni muka kala na njala kunima. Ngongo yeni muyola yola

mualolo, muka linyenga kulila na kulihunda kunima yantcimbu.²⁶Ngongo yeni omo vantu vaka mishangala vuino, mukemo lalo muva pangele vashukulu veni vapolofeto va vishaki.²⁷Vuno ange njikuanya kuli lyeni muli na kunjitolilila yongoleni vaka vidhindo vyeni na kupanga vuchili kuli vaye vami dhinda.²⁸vua vuetheni vaye vami thinga na ku lombelela vaye vami yandetha muakuvihya.²⁹Uye aku kapula kuchimbangi, mutenguiluile lalo mbangi yikuavo. Nga umo akutambula chikovele chove, keti umuvindike chikovele chove lalo.³⁰Hana ku nkala umo a kulomba. Nga umo atambula vimo vyove, keti uka muihule linga aka kuhiluithilevyo.³¹Ngue muna yongola vantu va kupangele vyo, linga mo lalo nove kuli vakevo.³²Nga uyongola vantu vaye vakuyongola, chishangala muka chili kuli yove? Navaka milonga vayongola vaye vava yongola vakevo.³³Nga upanga vya chili kuli vaye vakupaga yove muachili, chishangala muka kuli yove? Nga vaka mulonga vepanga mo.³⁴Nga uhana vuima viye vyuna tcelela kukufueta vyo, chishangala muka kuli yove? Navaka mulonga vekuhana kuva kamulonga, vahiluitha muvyapua vene.³⁵Vuno yongoleni vaka chidhindo cheni naku vapangela vya chili. Hana, vuno keti uthinganyeke kukuhiluthila lalo, na fueto yove yikapua ya kama, ukapua muna ua vukama kama, muomu yakeye adhvika vaye kuve kumulomba na vantu vaka mulonga.³⁶Kala nangodhi, gue Yisho ua kala na ngodhi.³⁷Keti upangule, kuteua nove ku vaka kupangula. keti upayethe nove ku vaka kupayetha. Etheleni vakueni, nove vaka kuethela.³⁸Hana, na kuli yove vaka kuhana, chetheko cha kuthindangeya, cha kunyukangeya cha kushumpoka neni vaka mihana. na kuethaka chimuethaka nacho va kueni, neni vaka myetheka lalo.³⁹Keho yikeye lalo ua vatelelele chithimo.' kapuputua katha atuamenene kapuputua mukuavo ndi? Nga avi panga, voshe vavali vaka uila muchina, ndi keti ngocho? ⁴⁰Ndonge kapu hamo na mulongithi uendi, Vuno uoshe nga nalilongetha vuino akapua gue mulongithi uendi.⁴¹Vika umuena chishuashua cha chindende chili halisho lya munanoko ua lyala, Vuno ko ua muene mukambo uli mulisho lyove vavenya ndi? ⁴²vati uatha kukuanya na munanoko ua lyala, Munanana ua lyala, linga njikutundithe ka chishuashua kali mulisho lyove, nga ove vavenya ko uathele kumona mukambo uli mulisho lyove vavenya? Ove chingungu! hambangelo Tunditha mukambo uli mulisho lyove vavenya, umba uatha kumona kachishuashua kali mulisho lya munanoko ua lyala.⁴³Nga chahi chiti chachili chiye cheku hana vushuka vua kuvola, kuahi kukuakele chiti chaku vola chime vushuka vua chili . ⁴⁴Nga nkala chiti vachidhivuka kuvushuka vuacho vuo chekuima. Nga vantu kovatha kove kushukula vushuka ku chiti chalyanja, ndi kuchiti cha vushuka kutunde manjembele ku chihumbu cha lyanja.⁴⁵Lyala ua chili uye ue kutuhitha vya chili vya vufuko vuendi vuakala kumbunge yendi, na lyala ua kuvihya ue kutuhitha vya kuvihya vya vufuko vuendi vua ku vihya. vua kala mumbunge yendi kanua kendi kekuvikuanya.⁴⁶Muomu vika mueku njithanena ange, 'Muene, Muene,' eni komue kuononoka vyuma vinje kumileka yange? ⁴⁷Uoshe muntu enja kuli yange na kuvua majui ange kumana aa linga, njimileka nalifu gue. ⁴⁸Nalifu na lyala muka kutunga njivo, ua hindile luvula lua kulova mulivu kumana na kutunga luvula lua njivo halivu lua kukola, moluedhile luhanjo, muta ua mema ua hitile kunjivo, vuno njivo koya linenengele, muomu vayi tungile vuino.⁴⁹vuno muntu uye ovua majui ange, keho kononoka nalifu na lyala uye ua tungile njivo yendi halivu yaku yeneka luvula.Keho luhanjo luedhile lua pupile kunjivo yiye, vuathi - vuathi njivo ya thi kile.

7

¹Kunima Yesu mua manethele vyuma vyoshe , ua kuanyene muku vuithitha vantu, ua kovelele mu Kapenama.²Ngocho muene ua kele nandungo yendi uye uamu thingimikile muakama. Ua vavalele muhyehi-hyehi nakutca. ³Muye muene muovuile vya kuhata kuli Yesu, ua tumine vakuluntu vavali ku Yundeya, mukumu kandeleda aku kanguithe ndungo yendi. ⁴Mu vedhile kuli Yesu, va muihuile, nachivovo nguavo, kuatha umu pangele vyo yikeye. ⁵"Muomu ua yongola chifuti chetu, yikeye umo ua tutungila thinangonga yetu."⁶keho Yesu ua yile navo mungila yendi. Vuno muye kakele hale na kuye ku njivo, mukuluntu ua vaka ndhita ua tumine va vuthamba vendi vaka muleke nguavo, "Muene , keti uli pakethe ove yivena, muomu ange konja fuililile yove ukovele munjivo yange. ⁷Kulyevi kunja lihakeleko ange vavenya, konja fuililile kuinja kuli yove, vuno kuanya lika nalijui na ngamba yange akanguka. ⁸Nga ange lalo lyala ua kala muintci lya mpoko, na vaka kulua ndhita vakala muintci lyange, ange njikuanya evi, 'Aye,'na yikeye uayile, na kuli umo, ' Yinja,'na yikeye uedhile, na kuli ngamba yange, 'panga evi,' na yikeye ua vipangele."⁹Muye Yesu muo vuile vyuma evi, ua mukomokele, mukemuo ua tengulukile kumbunga ya mushuamene ua kuanyene nguendi, " Ange njimileka nguange, keti nambe mu Yisaleli konja ua nene kutcelela kua kufua ngechi." ¹⁰Muye voshe vaye vova tumine vahilukile kunjivo, vaka uanene ndungo na kanguka.¹¹Muhyehi, naku manetha, Yesu uayile ku limbo lya vatumbuile Naini, na vandonge vendi Nambunga ya yingi ya mu shuamene. ¹²Mua hetele muhyehi na chikolo cha limbo lya kama, taleni, lyala uye ua tcile chivimbi chendi vachi tuhuile hanja, ua kele munike umo lika ua lyala muva muthemene vayina {uye ua kele ntulu-ue}, na mbunga yayingi ya tundile muimbo lya kama ya kele hamo nendi. ¹³Muene mua muene uye mukentu, uamu vuililile ngodhi, ua mulekele nguendi, keti ulile. ¹⁴Ua shueneneko na kukuata kuchipoya chiye chova mbatelele chivimbi, na vaye va chambatelele chivimbi ve manene nkili. Endi ua handekele nguendi, "Mukuenje ua lyala ange njina handeka nguange, hinduka. ¹⁵Keho mukuenje ua lyala uje uatcile ua hindukile ua shangumukile ku handeka, na Yesu ua muhanene kuli vayina.¹⁶Keho chova-ova chava uanene voshe, vayile kulutue na kushangala Kalunga, vahandekela nguavo, "kapolofeto ua kama na shituka mukati ketu" na "Kalunga ua talele mu vantu vendi. " ¹⁷Mudhimbu ou ua Yesu uali shandanganene, muli voshe va Yundeya na vifuti viye vya hatele ku Yundeya.¹⁸Vandonge va Youano vamulekele vyuma vyoshe. ¹⁹Keho Youano ua thanene vandonge vendi ua vatumine kuli Muene vaka handeke nguavo, "Yove uye uva tumbuile nguavo akenja, ndi tuka tatelela uaye akenja?" ²⁰Muedhile muhyehi na Yesu, vamala vahandekela nguavo, "Youano muka kumbuitika natu tutumu kuli yove nguendi, " Ove yove uye akenja ndi tuka tatelela uaye?"²¹Ha ntcimbu yiye vene ua

kanguithile vantu vavengi vakele nama vedhi na vaka kuvavala vimpundhi vyakuvihya, nava vavengi tupuputua ua veshuile. ²²Yesu uava tavele na kukuanya navo nguendi, kunima ya ntcimbu ambe munayi mungila, yeni mukambulule kuli Youano viye vyomu namono nevi vyomu novu. Tupuputua va muene, na vilema vendele, vaka vikeka vakangukile, tuthinda matui vovuile, vaka kutca va shitukile vakele na muono na vihutu va va-ambuluilile mudhimbu ua chili. ²³Na vedhuka muntu uye ke kuli kela kunji tcelela muomu lya vipanga vyange. ²⁴Kunima ya mudhimbu ua Youano unahu, Yesu ua shangumukile kukuanya ku mbunga vya mudhimbu ua Youano, "Vika mua kamuene vyo mua yililile mumpambo? Lihongo lili nenanga kumpudhi ndi? ²⁵Nkuma vika muaka muene? Lyala nadhala vidhala vya kutcimbuka ndi? Taleni, vaye veku dhala vidhala vya ndando yakama vakevo vekutumama ha hangulu muvimbala vya vi myene. ²⁶Vuno vika mua tuhukilile muka mone? Kapolofeto ndi? Mukemo, Ange njikuanya neni nguange, njina tuvakana kapolofeto. ²⁷Ou yikeye uye uova thonene, Tala, Ange njituma mudhimbu uange kulutue lua chihanga chove, uye avua yetha ngila yove kulutue luove. ²⁸Ange njikuanya neni nguange, hakati kavo voshe vovana theme kuvakentu uahiko ua kama uaku tuvakana Youano. Vuno nambe ngocho uye uoshe ua mundende muvu muene vua shukulu Kalunga yikeye natuvakana Youano. ²⁹(Muye vantu voshe mova vyuvuile evi, hamo navaka kutambula lithimu, vantu vatavele nguavo Kalunga yikeye muka vuchili. ³⁰Mukemo va Falisau, nava longishi va majui alishiko va vyanene vutumbe vua Kalunga kulyavo vavena, muomu kava mbuitikile Youano.) ³¹Kuvika, lalo, kuatha njethekethe vantu ava nalimo lya ntcimbu yino? Vakufua vati? ³²Va nalifu ngue vanike vava ndende vaye vehela mumuhela uaku landethela, Vaye vana tumama va lithana umo na mukuavo na kukuanya nguavo, tuami thikilile dhimbendo, eni komua kinine. Tuembile muaso uaha kutca, eni komua lilile, ³³Muomu Youano muka kumbuitika, uedhile kalile mbolo nambe kunua ku vinyu, keho eni mua kuanyene nguene, eni navi mpundhi vyakuvihya. ³⁴Muna muntu uedhile ualile na kunua, eni muakuanya nguene, Taleni, uatca hakulya navu nkolue, kavu thamba kavaka kutambula lithimu navaka kuvihya. ³⁵Vuno vaka lyano vana thambua ku vana vavo voshe. ³⁶Keho umo ua vaFaliseu ua kumuine Yesu akalye nendi. Keho munima Yesu mua kovelele mu vinjivo ya vaFaliseu, ua tumamene kumetha na kulya. ³⁷Taleni, kua kele mukentu umo muimbo lyakama uye uakele muka mulonga. Omuo mua dhivukile nguendi yikeye aka tumama kumesa munjivo ya kaFaliseu, ua nehele ntadhi yakushula ya madhi akunika luengo. ³⁸Ngue mue manene kunima yendi hamuhyehi na myanja yendi, ua hundile, ua shangumukile kujulika myanja yendi na mishodhi yendi, naku muhunda na vinkambu vyaku mutue uendi naku mutcamba kumyanja yendi na kumu vuavuetha na madhi akunika luengo. ³⁹Uye kaFaliseu ua kumuine Yesu muavi muene evi, ua lihuile endi vavenya, nguendi, Nga ou lyala ua kele kapolofeto, nga nadhivuka yiya na chifua chou mukentu ou namukuata, mukentu muka mulonga. ⁴⁰Yesu uamu tavele na kumu leka nguendi, "Simoni, njili navimo vyoni kuanya nove. Nguendi, vikuanye, Mulongithi!" ⁴¹Yesu ua kuanyene nguendi, Umo muka ku levaleta vimbongo uakele na vavali vamu lya makongo. Keho umo uamu levalele vihita vitanu vyapalata, mukuavo makumi atanu. ⁴²Muva yenekele kumu fueta, voshe vavali ua vethelele, Ngocho, yiya umo uavo akamu yongola muakama?" ⁴³Simoni uamu tavele uakuanyene nguendi, "Tenga yange umo uye yethelele muakama," Yesu uamu lekele nguendi, una kuanya muachili. ⁴⁴Yesu ua tengulukile ku mukentu ua kuanyene na Simoni nguendi, "Una mono ou mukentu. Ange nja kovelele munjivo yove. Ove koua njihanene mema nji tane kumyanja yange, vuno ou mukentu ua yulikile myanja yange na mishodhi yendi naku njihunda navi nkambu vya kumutue uendi. ⁴⁵Ove koua nji tcembele, vuno kutunda ha ntcimbu yo njedhilemo mukentu kali kelele kutcamba kumyanja yange. ⁴⁶Ove koua vuavuethale mutue uange na madhi, vuno mukentu ua vuavuethale myanja yange namadhi akunika luengo. ⁴⁷Ngocho vene njikuleka nguange, milonga yendi, yiye yelanene, vana muethelayo mukonda ua muethele ngodhi yendi yakama. Vuno kuli uye uova nethela kamandende, aka muetha ngodhi yayi ndende. ⁴⁸Keho Yesu ua lekele uye mukentu nguendi, "Milonga yove vana kuethelayo. ⁴⁹Keho vaye voshe va tumamene hamo nendi kumetha vashangumukile kukuanya hakati kava nguavo, yiyacho ou atha kuethela milonga?" ⁵⁰Keho Yesu ua kuanyene nauye mukentu nguendi kutcelela kuove kuna kuovola. Ya nachivovo."

8

¹Vyakele hantcimbu yiye vene kunina yevi Yesu ua shangumukile kuenda ngana muaya membo akama na kumembo naa amandende, kuambulula na kulongetha mudhimbu ua vumuene vua Kalunga. Ava likumi na vavali vakele hamo nendi, ²Hamo lika navakentu vaye vakanguithile vaka vimpundhi vyakuvihya na Maliya uye uva lukile Mandalena, uye muli yikeye mua tuhukile vimpundhi vitanu vyakuvihya; ³Yohana, mukentu ua Kusa, uye uakele ua kumesho aHelonde, na Susanna, nava kuavo vavengi, vaye, va pangethele vufuko vuavo, muku kuatha vaye vavi yongola. ⁴Te mbunga yayingi ya vantu yina likungulula, na vantu vedhile kulyendi kutunda limbo ku limbo, uava telelele chithimo nguendi: ⁵Ndimi ua tuhukile uayile muku kuna mbuto yendi. mua kunine, mbuto yimo ya uililile kunchongo yangila keho vayi lyata ngelele na manja, na tudhila vamuilu vayi lile. ⁶mbuto yikuavo ya uililile ha mavue; vuathi-vuathi haye vene yashokele, vuno ya yuyuile muomu koya kele na ndhili yakama. ⁷Keho mbuto yikuavo ya uililile mukati kamanja, manja na mbuto vyoshe vyakulile kumo lika na manja ayituvile keho yaticile. ⁸Keho yikuavo ya uililile kulivu lya ntuima keho yemine vushuka vuye vua kuilana kutuvakana chihita chimo muntcimbu yiye vene." Kunima Yesu mua kuanyene vyuma evi, ua tambakanene nguendi, Uye uoshe ali namatui akuvua, ovueko. ⁹Vandonge vendi va muihuile nguavo vika chi langumuka chithimo chino. ¹⁰Ua kuanyene nguendi," Vana mihana kudhivuka mahungu avu muene vua Kalunga, vuno kuli vamo nji kuanya mu vikuidhi, kulingila, mukumona keti vamone, na kuvua keti vovue. ¹¹Echi chakecho chilanguluka cha chithimo echi: Mbuto yikeyo lijui lya Kalunga. ¹²Yiye ya kele kunchongo yangila va kevo vaye vovua lijui, Vuno Chitodhi enja aku tambula lijui muvi mbunge vyavo linga keti va tcelele naku takametha. ¹³Yiye yaha mavue vakevo, mu vovua lijui, vali

tambula naku yolela. Vuno ava kovethi namidhi; avo veku tcelela muntcimbu ya yindende lika, nga vitanga vinja va teua.

¹⁴Mbuto yiye ya uililile mukati kamanja vakevo ava vanovu lijui, vuno muvaya muvingila vyavo, vimbunge vyavo vili navishoti navyuma vya hantci, tuyando na vufuko naku vuahelela kua muono ou, na vushuka vuavo kuvue kuhya. ¹⁵Keho mbuto yiye yamu livu lya ntuima, vakevo ava, vovua lijui na vimbunge vya chili na kakondhi. ¹⁶Nauno uahi ashuameka lambi ayi fuike mundeho ya vuma ndi ayihaka muintci lya muhela. vuno, ayi haka helu lyametha kulingala vaye vakovelamo vamone chite. ¹⁷Chahi chaku shueka chova kayeneka kuyombolola, nambe nkala chuma chiye chaku shueketha chika yeneka kuija ku chite. ¹⁸Ngocho tolilileni vuino, kuli umo uye ali navyuma vyavingi, vaka muvanda kane na ko vikuavo lalo. vuno kulya uye umo kethi navyo, nambe nevi vyeku thinganyeka nguendi uakala navyo vaka mu nyekavyo. ¹⁹Keho vayina nava kuenje vendi vavamala vedhile kulyendi, vuno kovathele kushuena muhyehi nendi muomu lya mbunga. ²⁰Vamu lekele nguavo, "Vanoko nava kuenje vove vavamala vanemana hanja. vathetela ku kumona." ²¹Vuno Yesu ua taveleko uava lekele nguendi, "Vanana nava kuenje vange vavamala vakevo ava vatolilila lijui lya Kalunga, naku lipanga." ²²Kua kele litangua limo ua kovelele muvuato kumo na vandonge vendi, keho ua va lekele nguendi, "Tuyeni tu javuke tuye musinya lya lishali." keho va sunuine vuato. ²³Vuno mu kujavuka kuavo ua uililile mutulo. Keho mpundhi yakama yedhile mulishali, keho vuato vuavo vua shangumukile kushula na mema, keho vakele navishoti. ²⁴Keho Yesu' vandonge vedhile kuli yikeye vamuhi nduile, vakuananyene nguavo, "Shukulu! shukulu! Lelo tu tca!" Keho ua hindukile, ua holuethele mpundhi na mankimba, a litulile, a holokele kulu. ²⁵Keho ua kuanyene navo nguendi, "Kutcelela cheni kuiko chili?" Vuno vovuile lyova va komokele, keho va lihuile umo na mukuavo nguavo muntu muka ou, a hatha kuleka nambe mpundhi na mema, keho vi muononoka yendi?" ²⁶Keho vahetele kuchi futi cha va Ngelethene, cha kala musinya lya Ngallileya. ²⁷Keho Yesu mua kandukile kuntunda, ua li uanene na lyala umo muka limbo liye ua kele na vimpundhi vya kuvihya. Ntcimbu yakama ka dhalele vidhala, ka tumamene muimbo vuno kuvihilo lika ua kele. ²⁸Muye mua muene Yesu, ua lilile na ku uila kulutue luendi keho ua tambakanene na lijui lya kama nguendi, "Vika uyongola kupanga nange, ove Yesu, muna Kalunga ua kama? Njina ku kandeleda shukulu kambu, Ketu u nji yandethe. ²⁹Yesu ua tuminine vimpundhi vya kuvihya keho vya tuhukile muli yaue lyala. Vintcimbu vya vingi vyamu kuatele, keho nambe muva mu kutile na maketanga na mikole muku munyunga, kanda ua vatuile maketanga na mpundhi ya kuvihya ya mu tuelele mumuthenge. ³⁰Keho Yesu ua muihuile nguendi, "Yove yiya lidhina lyove? Keho ua mu tavele nguendi, "Mbunga," Nga vimpundhi vyavingi vya kuvihya vya mukele. ³¹Keho vya mu lombelelele linga keti avi tume kuchina cha ngehena. ³²Keho kuye kua kele vutanga vua kama vua vingulu kumukinya. Vimpundhi vya kuvihya vya mu lombelelele linga a vi tavethele vikovele mu viye vingulu, Keho mukemo mua vi ta vethelele. ³³Keho vimpundhi vya kuvihya vyatuhukile mulyala uye na kukovela mu vingulu, keho vutanga vua vingulu vua shelelele ku chimbolongoma vya shatukile naku ka uila muchishali. ³⁴Keho vaye va lithile vingulu muva muene viye vya kele haye, va teuele va kambuluile kuimbo na ku mitambela ya chifuti. ³⁵Keho vantu va yile vaka muene vya kele kuye, vaka hetele kuli Yesu keho vaka uanene lyala uye uvya tundile vimpundhi vya kuvihya. Yikeye na tumama kumyanja ya Yesu, vana mu dhaleka na mana endi ana hilukila mo; keho vovuile lyova. ³⁶Keho vaye vakele ho va vimuene vakevo va valekele nguavo vati va kanguithile uye lyala ua kele na vimpundhi vyakuvihya. ³⁷Keho vantu voshe vaka chifuti changelesene va lekele Yesu linga a va shondoloke atunde kuli vakevo, muomu vovuile lyova lyakama. Keho yikeye ua kovelele muvuato, linga va hiluke mo. ³⁸Vuno lyala uye yova tundithile vimpundhi vya kuvihya ua mu lombelele linga aye mumo lika nendi, Vuno Yesu ua mu tumine, ua kuanyene nguendi, ³⁹"Hiluka kuimbo lyove, linga uka mbulule vyoshe viye vyana kupangela Kalunga." Keho lyala ua hilukile mungila yendi, na kuambulula kulimbo lyoshe lyakama vyoshe viye vyana mu pangela Yesu kuli yikeye. ⁴⁰Keho muye Yesu ua hilukile, mbunga ya mu tambuile muachili, muomu voshe vakele na kumu tumamena. ⁴¹Taleni, kuedhile lyala umo ua kuluka Njailu, yikeye ua puile mukuluntu ua thinangonga, ua tcikamene ku myanja ya Yesu ua mu kandeleda linga aye kunjivo yendi. ⁴²muomu ua kele na munendi umo lika, ua mukentu ua myaka likumi nayivali, te a thetela kutca. Yesu mungila yendi yakuya, mbunga ya vantu yali tcekenene halyendi. ⁴³Keho hakele mukentu ua kele navuvedhi vua maninga myaka likumi nayivali navimbongo vyendi vyoshe vyahuile, vuno ka uanene naumo uahi ua kumuthaka. ⁴⁴Uedhile kunima ya Yesu, ua kuatele kunchongo ya chidhala chendi, keho hantcimbu oyo vene maninga a likelele kuhita. ⁴⁵Yesu ua kuanyene nguendi, "Yiya uye nanjikuata?" Omo voshe va vyanene, Petulu ua kuanyene nguendi, "Shukulu, mbunga yavantu yinaku dhengeleka na kuli tcekenena kuli yove." ⁴⁶Vuno Yesu ua kuanyene nguendi, "Hali umo na nji kuatele, muomu njinovu ndhili yina nji tundu." ⁴⁷Muye mukentu mua muene nguendi katha kuvanda, uedhile na kungangama Keho ua tcikamene kumesho endi. Uambulule kumesho a vantu voshe muye mua mu kuatele namuye mua kangukilile hantcimbu yiye vene. ⁴⁸Keho yikeye ua mu lekele nguendi, "Munange, lutcelelo luove luna kukanguitha. Ya na chivovo. ⁴⁹Ntcimbu te kanda achi kuanye umo ua kunjivo ya mukuluntu ua thinangonga uedhile, ua kuanyene nendi nguendi, "Munove natci. Ketu lalo unehele mulongithi vishoti." ⁵⁰Vuno omo Yesu ua vyuvuile, ua limbulile Njailu ua limbulule nguendi, "Ketu uvue lyova; tcelela lika, na endi akakanguka." ⁵¹Muye mua hetele kunjivo, katavethele umo akovele mo nendi, kuvanga Petulu na Youano, na Tiango, nayishe ya muna mukentu, na vayina. ⁵²Keho voshe vakele nakulila na kulinyenga, Vuno yikeye ua kuanyene nguendi, "Ketu mulile; muomu endi katcile vuno nakotha tulo." ⁵³Vuno vakevo va mu yolele, muomu va dhivukile nguavo natci. ⁵⁴Vuno ua mu kuatele ku livoko ua mu thanene, ua handekele nguendi, "Muna mukentu, hinduka!" ⁵⁵Na mpundhi ya muono yamu hilukilile, keho ha ntcimbu yiye vene ua hindukile. Keho ua valekele va mu hane ko vimo vya kulya a lye. ⁵⁶Vithemi vendi va komokele muakama, vuno yikeye ua valekele nguendi keti muvileke na umo uahi evi vyo tuna lingi hano.

¹Ua thanene vaye likumi navavali ua vahanene ndhili nampoko ya kutunditha vimpundhi vyoshe vya kuvihya na kukanguitha mavedhi. ²Keho ua vatumine va kambulule vumuene vua Kalunga na kukanguitha vaka kuvavala. ³Endi ua valekele nguendi, "Ku muambata nachimo chahi muvungendhi vueni nambe mpango, nambe nkombe, nambe vya kulya, nambe vimbongo, nambe vivandakana ho vyahi. ⁴Nkala njivo yoshe yomu ka kovala, kaleni omo vene noho hamu ka tundila mo. ⁵Nkala kuye kuoshe kuva ka yeneka ku mitambula, homu ka tuhukamo muimbo liye, komuka kukumuna likungu kumyanja yen yupue vumbangi vueni kulyavo. ⁶Keho vatuhukile vahitile mumembo, na kuambulula mudhimbu ua chili na kuva kanguitha. ⁷Muye Helonde uo vuile vyoshe vyahitile ko, keho uatakanyene. Muomu vamo va mutumbuile nguavo, "Youano". Nashituka kukutca, ⁸Keho vamo nguavo, Eliya nayomboloka, vamo lalo nguavo umo ua vapolofete valaya nashituka. ⁹Helonde ua kuanyene nguendi, "Ange njamu vatuile mutue Yoano. Yiya lalo yo njuvua oko?" mukemo ua yonguele kumumona. ¹⁰Omo vapostolo vahilukile vambuluile Yesu viye vyo vapangele. Keho ua yile navo kua likalyavo, hembo limo lya Mbetesenda. ¹¹Omo mbunga mo yovuile evi, keho ya mushuamene. Ua yitambuile ua handekele nayo ya vu muene vua Kalunga na ku kanguitha vaka kuvavala. ¹²Omo te litangua liya kukutoka vaye likumi na vavali vedhile kulyendi, va mulekele nguavo, "Tuma mbunga yiye mu membo vakathetele malalo na vya kulya, muomu kuno kotuli mumpambo. ¹³Keho endi ua valekele nguendi, "Yeni muvahana vyakulya valye, vandonge valimbuluile nguavo, "Tuli lika navimbolo vitanu navintci vivali. Mpano tuye tukalande vyakulya vya vantu voshe. ¹⁴{ Muomu kuakele vantu vavengi makulukadhi atanu avamala,} mukemo ua lekele vandonge nguendi, vatumame hantci mu nkala mbunga vapue makumi atanu. ¹⁵mukemo mo vavipangele, vatumbikile vantu vatumame. ¹⁶Ua tambuile vimbolo vitanu navintci vivali, ua talele muilu ua lombele Keho uayi vanyuine muvi valavala ua yihanene vandonge linga vahane mbunga. ¹⁷Voshe valile vekutile na viye, vya thaleleho vavi tambuile va shulithile vihele likumi navivali vya vithanyu thanyu. ¹⁸Vya kele omo Yesu ua lombele ha lyendi vavenya, na vandonge vakele hamo nendi. keho ua vehuile vakevo, ua kuanyene nguendi, "Mbunga eyi veku njitumbula nguavo, yange yiya? ¹⁹Keho valimbuluile nguavo, "Vamo nguavo Youano muka ku mbuitika. vuno vakuavo nguavo Eliya, na vamo nguavo umo ua vapolofeto va laya yikeye nashituka. ²⁰Keho ua vehuile nguendi, eni cho vati mumue ku njitumbula ngueni yange yiya?" Petulu ua limbuluile nguendi, "Yove uu Kilistu muna Kalunga." ²¹Vuno uava kikiyile nguendi titityo keti mu ka vileke naumo uahi. ²²Ua kuanyene nguendi Muna Muntu akayanda ku vyuma vya vingi naku muvyana kuli vakuluntu vakama nava kuluntu vava sasendote na vaka kuthona, endi vaka mutcihya halitangua lyamutatu aka shituka. ²³Keho uakuanyene navo nguendi, "nga nkala umo ayongola kunjishuama munima yange, na pande kuli vyana yendi vavenya keho akakule chilindakano chendi naku njishuama. ²⁴Nkala uoshe uye ayongola kuohyela muono uendi aka udhimbalettha, vuno nkala uoshe adhimbalettha muono uendi mukonda lyange aka uohyela. ²⁵Vika vya chili ku muntu vya kufuka chifuti choshe, vuno adhimbalettha muono uendi ndi ali nehela luvinda endi vavenya? ²⁶Nkala uoshe aka njuvuila shuama omo majui ange, na muna muntu nendi aka muvuila shuama omo muakenja Muvu Muene vuendi vavenya na vumuene vua Yishe novu vua Mpundhi ya kuyela na tungelo tuendi. ²⁷Vuno vu chili njimileka nguange, ava vamo vanemana kuno kovaka mono kutca kuvanga noho vakamone vumuene vua kalunga". ²⁸Kunima muahitile matangua atanu na atatu Yesu uakuanyene majui aa ua tambuileho va Petulu na Youano na Tiango vayile vakandukile kumukinya mukulomba. ²⁹Keho omo ua lombele chihanga chendi cha hikunukile navi dhala vyendi vyatokele too naku vyakula. ³⁰Taleni, vamala vavali vakuanyene nendi, Mosesa na Eliya. ³¹Vayombolokele mu vumuene, vakuanyene nendi vyakuya kuendi, viye vya yonguele tee kuneha nakupuithamo mu Yelusalema. ³²Omo Petulu navaye vakele navo vakele mutulo tuakama, vuno muye mova kathumukile vamuene vu muene vuendi navaye vamala vavali ve manene hamo nendi. ³³Omo vaye vamala vahilukile vatunde kuli Yesu, Petulu ua kuanyene nendi nguendi, "Mulongithi, cha chili tukale kuno. Linga tutunge vintcingi vitatu, yimo yove, yimo ya Mosesa, na yikuavo ya Eliya." (Endi ka dhivukile viye vya kuanyene). ³⁴Muye mua kuanyene evi, lishelua lye dhile lya vafuikile, nava kevo vakele na lyova omuo va kovelele mulishelua. ³⁵Na lijui lya tundile mulishelua ngualyo, Ou yikeye Munange uye umo yu njahangula; mutolilileni." ³⁶Muye lijui mo lyakuanyene, Yesu lya mu uanene lika lyendi. Vaholokele kulu kovalekeleko na umo uahi ku matangua aye vyuma vyoshe viye vyova ka muene. ³⁷Keho litangua lya ku shuamako, va shelelele vatunde ku mukinya, mbunga ya kama yamu uanene. ³⁸Taleni mu mbunga mua tundile lyala umo ua tambakanene nalijui lyakama nguendi, "mulongisi, njina kukalombeleta tala munange ua lyala, mukonda yikeye munange umo lika. ³⁹Una mono, mpundhi yaku vihya yeku mu pangetha hali yikeye ha ntcimbu yiye vene ua ku litetela; yeku mu nehela ku shinya na lifulu ku kanua. koye ku mutunda vuathi yeku mu vavaletha mua kuvihya. ⁴⁰Ange njina kandeleta vandonge vove vayi shekemo, vuno kova yathele. ⁴¹Yesu ua limbuluile ko nguendi, "Eni vaka kuyeneka kutava na mushovo uakushevuka, vi ntcimbu vyakupua kuiko njikala neni na kuyanda neni? neha kuno munove." ⁴²Mukuinja kua munike, keho mpundhi yakuvihya yamu uithilile hantci na kushinya. Vuno Yesu ua vindikile mpundhi yaku vihya na munike ua kangukile, keho uamu hiluithile uamu hanene kuli yishe. ⁴³Keho voshe va komokele vukama vua Kalunga. Te voshe vanatci chintcima kuli viye vyoshe vya pangele, keho ua kuanyene nava ndonge vendi nguendi, ⁴⁴"Hakeni majui a kovele mukati-kati kamatui eni. Muna Muntu vaka muhana ku mavoko avantu." ⁴⁵Vuno ko vovuithithile vuino viye vya kuanyene. Vikevyo vya kele ndhimba kuli vakevo, keho kova dhivukile viye vya kuanyene, na vakevo vakele nalyova lyaku muhula viye vya kuanyene. ⁴⁶Keho vimpata vya shangumukile mukati kavo nguavo yiya akakala uakama ho mukati ketu. ⁴⁷Vuno Yesu, ua dhivukile vithinga nyeka viye vyakele mu vimbunge vyavo, ua tambuile munike ua mundende ua muimikile muhyehi nendi, ⁴⁸Keho ua handekele nguendi, uoshe atambula munike ua mundende mulidhina lyange, nange muna njitambula;

na uoshe uye anji tambula, na tambula uye ua njitumine. uye uoshe napu ua mundende mukati keni yikeye akapua ua kama."⁴⁹Youano ua limbuluileko nguendi, " Muene, tuna mono muntu umo athininka kutunditha vimpundhi vya kuvihya mulidhina lyove mukemo motuna muvindika. muomu endi keti umo ue kulishuama netu." ⁵⁰"Keti mumu vindike," Yesu nguendi, " muomu uye uoshe keti muka chidhindo cheni ouo ueni." ⁵¹Muye matangua endi akulonda muilu akele ha muhyehi, ua talekethele chihanga chendi mukuya ku Yelusalema. ⁵²Ua tumine tunganda kulutue luendi, vayile vaka kovelele muimbo lya Samaliya muku vuahetha vyuma vyendi vyoshe. ⁵³Vuno vantu ko vamutambuile muomu va muene na taleketha chihanga chendi aya ku Yelusalema. ⁵⁴Keho vandonge Tiango na Youano muva muene evi, vakuananyene nguavo, "Muene, uyongola yetu tutume tuhya tuinje hano hantci tutunde muilu tuaku vashandole ndi?" ⁵⁵Vuno ua tengulukile keho uava kandlele, ⁵⁶na vakevo vayile kuimbo lyikuavo. ⁵⁷Mu vayile nakuenda mungila yavo, umo ua kuanyene nendi nguendi, "ange njika ku shuama kuoshe kuuya." ⁵⁸Yesu ua kuanyene nendi nguendi, "dhimbanje vali navina, natudhila tua muilu vali na mashua. Vuno Muna Muntu kethi naha ha thakatela mutue uendi." ⁵⁹Keho mukuavo ua handekele namukuavo nguendi, "Nji shuame," vuno ua handekele nguendi, "Muene, ha kulivanga nji tave njiye nji kashitike tata." ⁶⁰vuno ua mulekele nguendi, "Etheleni vaka kutca valishitike avo vavenya. .vuno kuli yove, ya hale ukambulule na kuilanetha vumuene vua Kalunga". ⁶¹Keho mukuavo lalo ua kuanyeneko nguendi, "Ange njiyongola ku kushuama ,Muene, vuno ha kulivanga njitave njiye njikeshike vaka limbo lyange. ⁶²Yesu ua mulimbuluile nguendi, "Naumo uahi nakuata livoko lyendi ku chipululo, atale kunima, afuile mu vu muene vua Kalunga".

10

¹Vuno kunima yevi muene ua hanguile vavo makumi atanu na avali, keho ua vatumine vavali na vavali kulutue lyendi kumembo oshe nakumihela yoshe kuye kuayonguele kuya vavenya. ²Keho ua valekele nguendi, " Mbuto yayingi, Vuno vaka kutya vakevo va vandende. keho lombeni kuli muene ua vimbuto, linga atume vaka kutya mbuto. ³Yeni mungila yeni. Taleni, ange njimituma ngue vana vavinjui mukati kaminguli. ⁴Keti muambate nkombe ya vimbongo, nambe nkombe yavidhala nambe vinkuaku, nambe keti mulikunde naumo yomu uana mungila. ⁵Nkala mu njivo yomu kovala, hambangelo ngueni, 'Chivovo chikale munjivo yino!' ⁶Nga muntu ua chivovo muali omo, na chivovo cheni chika kala hali yikeye, vuno honi nga uahi, chika hiluka kuli yeni. ⁷Kaleni munjivo oyo vene, nakulya na kunua viye vyoshe viva mi hana, mukonda muka kupanga nafuila ku uana fueto yendi. keti muendangane tunda njivo ya njivo. ⁸Nkala mbongi yimu ka kovala, keho va mi tambula, lyeni viye vyo va mi hana. ⁹keho kanguitheni vaka kuvavala vaye vali oho. Valekeni ngueni, 'Vumuene vua Kalunga vuneja vuli hamuhyehi neni.' ¹⁰Nkala mbongi yoshe yomu kovala vaye kova mi tambuile, tuhukeni yeni kuvi ngila vyavo naku kuanya ngueni, ¹¹Nambe likungu lyamu mbongi yeni lina kakatela kumyanja yetu tu mi kukumuina lyo! vuno dhivukeni ngueni: vumuene vua Kalunga vunenja ha muhyehi.' ¹²Njimileka nguange hali tangua olyo lyakupangula mbongi yiye yikavihya muakama kutuvakana Sandoma. ¹³Ngongo yove, Kolazine! Ngongo yove Mbetesainda! Vipanga vya kama viye viva mi pangelele nga vavi pangele kuTile na Sindone, nga va tenguluka laya, na kutumama muvidhala vya vi shako na mu lito. ¹⁴Keho hakupangula vaka tolilila muakama vaka Tile na Sindone kumi tuvakana yeni. ¹⁵Nove, Kapenama, uthinganyeka nguove namuile vaka kushangala ndi? Kuahi, vakaku neha muchimbongo chakutca. ¹⁶Uoshe uye ami tolilila anji tolilila yange, na uye ami vyana anji vyana yange, nga anji vyana yange avyana uye ua njituma." ¹⁷Vaye makumi atanu na avali vahilukile nakuyolela, na kukuanya nguavo, "Muene, nambe vimpundhi vya kuvihya vina tuononoka mulidhina lyove." ¹⁸Yesu uava lekele nguendi, njina kamuene Satana aua muilu ngue muhyato. ¹⁹Taleni, njina mihana mpoko yakulyatangela manoka navinye, na ndhili yoshe yachitodhi, keho navimo vyahi vika mi vetuetha. ²⁰Nambe ngocho keti muyolele muli yevi lika, mukonda vimpundhi vina myononoka, vuno yoleleni muakama kama muomu madhina eni vana athono muilu." ²¹Ku ntcimbu yiye vene ua yolelele mumpundhi yakuyela, naku kuanya nguendi, "Njiku shangala, Tata, Muene ua muilu na hano hantci, Mukonda vyuma evi uavi shuekethele kuva ka mana muku yeneka kuvyu vuithitha Keho vi nayombolola kuli vaye vaye nekele kulongetha, ngue vanike va vandende. Mukemo, Tata, muomu cha kele cha chingulu kumesho ove. ²²Vyuma vyoshe na vitcelela muli yange Tata, naumo uahi adhivuka Mona kuvanga Yishe, naumo uahi adhivuka yiya Yishe kuvanga Mona na vaye voshe vana hangula Mona linga mu kulekethe yendi." ²³Keho ua tengulukile kuli vandonge vendi muvu shueke nguendi, " Vavedhuka vaye va mona vyuma viye vi muli nakumona yeni. ²⁴Ange njimileka nguange, vapolofete va vengi na vimyene va kele nachidhango linga vamone evi vi mumona yeni, keho ko vavi muene, keho muku vua vyuma evi vi muli nakuvhua yeni, keho kova vyuvuile vakevo." ²⁵Taleni, umo mulongithi ua majui alishiko ua katukile naku muetheka, nguendi, "Mulongithi, vika njika panga linga njika hinge muono ua kumyaka yoshe?" ²⁶Yesu ua mulekele nguendi, " vika vana thono mumeji ali shiko?vati ue ku atanda ?" ²⁷Yikeye ua mu limbuluile na ku kuanya nguendi, uka yongola muene Kalunga kove nambunge yove yoshe, na muono uove uoshe, na ndhili yove yoshe, na mana ove oshe, nava vo ua lihata navo ngue yove vavenya." ²⁸Yesu ua mulekele nguendi, " una kuanya mua chili. panga evi, keho ukovoka." ²⁹Vuno yikeye, ua yonguele kuli thambuetha yendi vavenya, ua kuanyene kuli Yesu nguendi, Lihalembo lyange motua lihatela yiya?" ³⁰Yesu ua mulimbuluile naku kuanya nguendi, "Lyala umo ua tundile ku Yelusalema ua shelelele ku Yeliko. Kundhimba yendi ua kovelele muvidhi, vaye vamu vutuile vidhala vyendi, na kumupupa, keho vamu thile lyilenge lenge. ³¹Mu kancimbu vene mulongithi ua shelelele mungila yiye vene, Keho mua mumuene, ua muongo lokele. ³²Haye vene lalo Kalevi umo, mua hetele kumuhela uye nendi na mumuene, ua muo ngolokele. ³³Vuno kaSamalia umo, muye muvu ngendhi muendele, muedhile kuye kuakele, Omo uamu muene, uamu vuililile ngodhi. ³⁴Ua mushuenene naku kukuta ha vimbandu vyendi, naku hakako madhi, na vinyu. Ua mulondekele hachi ndongi chendi vavenya, ua mutualele kunjivo yava ngendhi, naku

munyunga.³⁵ Litangua lya ku shuamako ua nonene vimbongo vivali vyapalata, naku vahana vakua kunyunga, naku veshika nguendi, 'mutaka metheni, Keho vyoshe vimuka vihitha, muye monjika hiluka njaku mifueta vyo.³⁶ 'Yiya muna thinganyeka ha kati ka vatatu ua kele lihale mbo lya uye uali uanene nava kua ku puanja.³⁷ 'Yikeye ua kuanyene nguendi,' uye ua muvuilile ngodhi, keho Yesu ua mulekele nguendi, Kaye uka pange ngachiye vene.³⁸ Omo mova yile mungila yavo, yikeye ua kovelele mulimbo limo, na umo mukentu ua kuluka mata ua mutambuile kunjivo yendi.³⁹ Na yikeye ua kele namu nayina uendi ua mukentu, lidhina lyendi Maliya, yikeye ua tumamene kumyanja ya Muene naku tolilila lijui lyendi.⁴⁰ Vuno mata ua kele nachi shoti ntcimbu yoshe chaku panga vyakulya. keho uedhile kuli Yesu na kukuanya nguendi, " Muene, ko ua kele nachi shoti mukuenje uange na njethelela nji pange lika lyange? ngocho muleke anji kuatheko.⁴¹ Vuno Muene ua mulimbuluile na kuhandeka nendi nguendi, mata, mata, uli na kuli yandetha navyuma vyavingi.⁴² Vuno chuma chimo lika chachingulu ho, chana hangula Maliya, naumo uahi aka mutambula cho.

11

¹Kuli tangua limo vya kele ngachiye Yesu ua kele muku lomb kumu hela umo. Mua manethele, umo ua vandonge ua kuanyene nendi nguendi, "Muene, tulongethe kulomba ngue mua longethele Youano vandonge vendi."² Yesu ua kuanyene navo nguendi, "momu mulomba nguene, 'Tata, lidhina lyeni vali thingimike ngue mpundhi yakuyela. Vumuene vuene vujnje.³ Tuhane mbolo yetu yankala litangua. 'Tuechele kumilonga yetu, Ngue mutu nechela yetu vaka milonga yetu. keti utu tuamene kuvyetheko."⁴ Yesu ua kuanyene navo nguendi, "Yiya hakati keni ua kala na muthamba uendi, aya ku lyendi mukati kavutici, naku kuanya nguendi, 'Muthamba, nji kuate ko vimbolo vitatu. 'kutunda oho hanedhile muthamba uendi uye ua tundilile kuchitavula, u yeneke navimo vyahi vyaku muyumbula ndi?'⁵ Kehu uye umo ua kele mukati ua kuanyeneko naku takanya nguendi, 'keti unji tanganganethe. Chikolo vana chishoko laya, nange na vana vange tuna kotha. konjatha naku hinduka nakuku hana yove mbolo.⁶ 'Ange njimileka eni nguange, nambe kahathele kuhinduka aku hane mbolo kuli yove muthamba uendi, moyi mukola shuama ahinduka aku hana vimbolo vya vingi ngue mo una yongola.⁷ Ange njimileka lalo nguange, lombeni, keho vaka mi hana vyo; theteleni, keho muka uana; ngongoleni, vaka mishokoluela.⁸ Uoshe alomba akatambula, nou a thetala aka uana, 'nou a ngongola vamu shokoluela.⁹ 'Yiya yishe mukati keni, nga mona a mulomba yintci, Kehu a muhane linoka keti nga yintci?'¹⁰ Ndi yikeye nakulombo livunda, uka muhane yinye ndi?'¹¹ Muye vene, nga eni vaka milonga mudhivuka ku hana vuana vuachili ku vana veni, kuma Yishe yeni ua muilu kaka tuvakana muakama kumihana Mpundhi Yakuyela kuli vaye voshe va mulomba ndi'?"¹² Omo Yesu ua tundithile mpundhi yaku vihya yiye yaku holoka kulu. Muye vene mpundhi yaku vihya moya tuhukile mo, mu mumala uye ua tcile lijui ua kuanyene, na mbunga ya komokele.¹³ Vuno vantu vamo vakuanyene," nguavo Mbelezembulu, ntuama ya vimpundhi vyaku vihya, yikeye a tuhula mpundhi yaku vihya."¹⁴ Vamo va muethekele naku thetela vimuetho vya muilu.¹⁵ Vuno Yesu ua dhivukile vithinganyeka vyavo naku kuanya navo nguendi, "Nkala vu muene vuoshe vuli tepa avuo vavenya kuvu kakala na ndhili, na njivo yiye yilitepa ayo vavenya yiu.¹⁶ Nga Satana ali tepa vavenya, vati vui mana vumuene vuendi? Kuli yeni nguene nja tuhuithile mpundhi yakuvihya kuli Mbelezembulu.¹⁷ Nga njituhula mpundhi yakuvihya kuli Mbelezembulu, kuli yiya mu vandonge vove yiya akava tuhula mo? Muomu vikakala mpangulo yeni.¹⁸ Vuno nga nji tuhula mpundhi yaku vihya na munye ua Kalunga, keho vumuene vua Kalunga vunenja kuli yeni.¹⁹ Muye lyala ua ndhili uye nali vua yethela muku takametha njivo yendi, ohyela vufuko vuendi,²⁰ Vuno lyala ua ndhili na mutuvakana, lyala ua ndhili a tambula vufuko vua vuingi vuye vua tcelela na ku munyanga viye vya fukile.²¹ Umo uye kakala nange nakala nkole yange, na uye kali vandakana nange aka litepa nange.²² Ambe mpundhi yaku vihya yina tuhuka mumuntu, yikenda ngana mungocho naku tonda koyihuimina, yikuanya nguayo, Njihiluka kunjivo yange kuye konja tundile.²³ 'Moyihuluka, yiuana njivo yiye vanayi kombo naku vuahetha mo vuino.²⁴ Kehu yiya yika shaka vimpundhi vikuavo vitano na vivali vya kuvivya kutuvakana ayo vavenya na yikeyo lalo yakukale mo. Kehu mukumanethela lyala oukuvihya kuendi kutuvakana ha kulivanga."²⁵ Vyuma vyakele ngechi, kua kele mukentu ua tuhuile lijui lyendi mu kati kambunga naku kuanye nendi nguendi,"²⁶ Vuno ua kuanyene nguendi, mua kutuvaka vavedhuka vaye vovua lijui lya Kalunga naku linyunga."²⁷ Omu mbunga ya livuedhelele, Yesu a tameka kukuanya nguendi, "Mushovo ou u keuo mushovuo ua kuvihya. mutonda njimi hane chimuetho nambe vava hane chimuetho kuvanga chimuetho cha Yona.²⁸ Nga Yona ua kele chimuetho cha ku Ninive, nambe Muna Muntu nendi akakala chimuetho chaku mushovo ou."²⁹ Na Muene uye ua mukentu ua kuvutokelo aka katuka ku mpangulo na lyala ua ku mushovo uye naku kupangula, muomu mukentu ua tundile kuye kua kalenga livhu aku tolilile mana a Solomone, naku mona, uye ua kama na tuvakana Solomone ali hano.³⁰ Nalyala ua kuNinive nendi akemana kumpangulo namu shovuo ou ua vantu naku upangula, muomu vatengulukile mukua mbulula cha Yona, na kumona, uakama kutuvakana Yona ali hano.³¹ Naumo uahi, ashuameka lambi, ayi shueke ndi ayihake muintci lyachihele, vuno ha ngundhi yalambi, omuo voshe vakovela vamone mutangeko.³² Lisho lyove likelyo mutangeko ua muvila. Ambe lyisho lyove lya chili, namuvila uove uoshe una shulu na mutangeko. Ambe lisho lyove lyavihya, muvila uove uoshe ua shula na muthithi.³³ Muye vene, livandeke ou mutangeko uli mulyove keti muthithi.³⁴ Nga muvila uove uoshe una shulu namutangeko, na chilyo chove chimo chahi chikakala mumuthithi, namu vila uove uoshe ukafua ngue muye kuvyadhima lambi kalanganja kulyove."³⁵ Muye mua manene kukuanya, ka Faliseo ua muhiuile linga a kalye nendi kunjivo yendi, Oho vene Yesu ua yile naku tumama.³⁶ Ka Faliseo ua komokele omo Yesu katanene kulutua lua kulya vya kulya vya chinguedhi.³⁷ Vuno Muene ua kuanyene nendi nguendi," Muye vene, eni va Faliseo mu muku vuahetha vinganja namalonga helu ndi, vuno muintci lyeni munashulu namilonga na vya kuvihya.³⁸ Ove lyala ua litha! Ou ua pangele vya hanja keti yikeye lalo ua pangele vya muintci ndi? Hana kuvi hutu vaye vali mukati, na vyuma vyove

vyoshe vika vuaha.⁴²Vuno ngongo yeni vaFaliseo, muomu chimo chaku likumi chachitaka mbunge na ngodhi na nkala vipata vyavyo vya vihamba,vuno eni muombilile kuti vuchili vua kuyongola kalunga. Chachingulu kupanga mualolo naku yongola Kalunga, muku yeneka kuvyatha mupange vyuma vyavyo lalo.⁴³Ngongo yeni vaFaliseo, nga eni muyongola vaye vatumama kulutue musinangonga na kuvakunda na kathingimiko muye mua kulandethela,⁴⁴Ngongo yeni, eni muafua ngue vihilo vya vantu viye vekuenda ho vantu vya kuyeneka chileketho,⁴⁵Umo uava nkulungu mu majui ali shiko va kuanyene nendi nguendi,"Mulongithi,vyo una kuanya netu una tupaya."⁴⁶Yesu ua mulekele nguendi," Ngongo yeni valongithi vama shiko! Eni mueku hana vantu vikutila vyaku lema mukuvya mbata,vuno eni komueku humako kuvi kutila nambe munye ueni umo uahi.⁴⁷Ngongo yeni eni, muomu mueku tunga vihilo vyava polofeto,navaye vova tcihile va shukulu veni.⁴⁸Ngocho eni muna kala vambangi kuvi panga vyava shukulu veni, muomu va kevo vava tcihile chili hakeho muva tungila vihilo vyavo.⁴⁹Muomu chikuma chino lalo, mana a Kalunga ana kuanya nguavo,' Ange njiva tumina va polofete na vapositolo, linga vava yandethe na kuva tciha vamo vavo.'⁵⁰Mushovo ou, ukeuo, aka vatcimanena maninga ava polofeto vaye vova tcihile kutunda kuku shangumuka chachifuti, ⁵¹Kutunda kumaninga Abele na ku maninga a Zakaliya, uye uva tcihilile mukati kamutula na muhela ua kuyela. mukemo, Ange njimi leka nguange, mushovo ou vaka uhana chitengeketho.⁵²Ngongo yeni valongithi va mashiko, muomu mua litambuilile shapi ya vaka mana; ko ua kovelelo yove vavenya, naku yeneka kuihula vaye vakovelamo."⁵³Mua manene Yesu ua tundilemo kuye, valongithi va mashiko na va Faliseo va shangumukile kumu luitha na kumu vangeya navyuma vya vingi, ⁵⁴Vayonguele kumutela mu mejui vavenya.

12

¹Muntcambu yiye vene, muye makulukadhi a vantu va kungulukile hamo chikuma a vali lyatangelele hali umo namu kuavo, yikeye ua shangumukile kukuanya na vandonge vendi nguendi, "linyungeni kuhingo yava Faliseo vaye vaka kulihaka vyo.²Vuno na chimo chahi chakufuika chiyeneka kuka fukuka, navimo vya kushueka vi yeneka kuka yomboloka. ³Ku vyoshe vimu ka kuanya mumuthithi viko vuika kumutana, navi muna kuanya mumatui namu kati kanjivo vavya mbulula helu lyanchongua ya njivo.⁴Ange njikuanya neni nguange, vavuthamba vuange, kati mukale na lyova lyoye atciha muvila, kunima kutunda oho na vimo vyahi lalo va panga ko. ⁵Vuno Ange njimi nangula kuli uye yomu vuila lyova. muteueni ou umo uye, a tciha, ali nandhili yaku kumbila mu ngehena. Mukemo, Ange nji kuanya neni nguange, mu teueni yikeye.⁶Keti tudhila vatanu vimuna landethe navimbongo vivali ndi?Keho naumo uavo uahi yiva nevala kumu tambela ua Kalunga. ⁷Vuno na vinkambu vyaku mitue yeni vyoshe navyo vana vitanda. Ketu mukale nalyova. Eni mulyo ua uingi kutuvakana tudhila vavengi.⁸Ange njikuanya neni nguange, nkala uoshe uye ali tavela kumesho a muntu, na Muna muntu nendi lalo vaka mutavela kumesho a tungelo tua Kalunga, ⁹Vuno uye anji vyana kumesho a vantu vakamu vyana kumesho a Tungelo tua Kalunga. ¹⁰Nkala uoshe a kuanya lijui lyaku shaula Muna Muntu vaka muechela, vuno uye aka shaula mpundhi yaku yela kuvaka muechela.¹¹Muye vana kuneha kulutue lua thinangonga, vaka mashiko,na vaka ndhili, keti mukale na vishoti ngueni vati tuka kuanya na vati tu kalyohyela, na vika viye vyoyu kakuanya. ¹²Nga mpundhi yaku Yela yiku longetha mu ntcimbu yiyevene uka kuanya."¹³Keho kua kele umo mbunga ua kuanyene nendi nguendi, "mulongithi, leka muna nana ua lyala linga tulyavele vufuko nange."¹⁴Yesu ua kuanyene nendi nguendi, "Lyala, uye ua njipanga linga njikale mukua kupangula ndi njimikalele helu lyeni ndi?"¹⁵Ua kuanyene navo nguendi, Tala ngachiye una tundu ko kulishungu lyakama, muomu vuyoye vua muntu ko vua kele kushuama kuvufuko vuendi."¹⁶Keho Yesu ua valekele mu chithimo, naku kuanya nguendi, "lihya lya mpite lyemine muakama, ¹⁷Naku lihula yendi vavenya, nguendi, muomu konjakele na muhela ua kuhaka mbuto yange?"¹⁸Ua kuanyene, evi vikevyo nji kapanga. Njika lundumuna naku tunga limbo lyakama, na mukemo monji ka punguila mbuto na vufuko vumo. ¹⁹Njikaleka muono uange, "Muono, uli na vufuko vuuna pungula ha myaka yayingi. Huima na chiyulo, lya, nua, naku yolela."²⁰Vuno Kalunga ua mu lekele nguendi, ' Lyala ua litha, vu tciki vuno vene njika tambula mo muono muli yove, na vyuma vyoshe vyouna li vuayethela,vikakala vyeya?'²¹Ngocho vene muna fu ngue uye nali hakela vufuko ku lyendi vavenya na ku yeneka kuvu hetetha kuli Kalunga, "²²Yesu ua handekele nava ndonge vendi nguendi, " Njimi leka nguange, keti mukale navishoti vya muono ueni, Ngueni vika vimu kalya, nambe vya ku muvila ueni, ngueni vika vimuka dhala. ²³Muomu muono ueni uli na mulyo uaku tuvakana vyakulya, na muvila uli na mulyo uaku tuvakana vidhala.²⁴Taleni makololo, kuve kulima nambe kutya. Kova kele navi njivo nambe vishete vyaku punguila, vuno Kalunga ueku valitha. Yeni muli namulyo ku tuvakana tudhila!²⁵Yiya umo hakati keni ua kala na mbunge ya vukalu ua muku vuedhelela vya muono uendi? ²⁶Nga kathele kupanga vya vindende, vika vi uthinga nyekela vikuavo?²⁷Thinganyekeneni nchani- mu yili na ku kukula. Kuye kupanga, nambe kuthithua. Keho njikuanya neni nguange, nambe vumuene vua Solomone na vu fuko vuendi kadhalele vidhala vya ku vuaha kavya lifuile ngue evi. ²⁸Nga Kalunga a dhaleka muila uamu muthenge, viye vikula nalelo, na yimene vaka vyumbila mutuhya, kaka tuvakana kumidhaleka yeni ndi, Eni vaka kutcelela chachi ndende!²⁹Keti muthetele vyomu kalya nevi vimu kanua, keti mukale navu kalu. ³⁰Vuno mishovo yoshe ya muchifuti vathetela vyuma evi, na Yisho yeni nadhivuka viye vyo muthetela.³¹Vuno theteleni vumuene vueni, na vyuma evi vyoshe aka mi vivuedhelela. ³²Keti mukale nalyova, na mbunga yayindende, muomu Yisho yeni navua helela muakama muku mihana vumuene.³³Landetheni vyoshe vyo muafuka mu vihana kuvihutu. Litongeleni eni vavenya vinkombe viye kuvi kakulupa -vufuko vya muilu uye kavue kuhua, muye vidhi kuvaka shuena ko, na tuntembulu kayatha kuviyitha. ³⁴Muye muakala vufuko vuove , na mbunge yove lalo moyi kakala.³⁵Lingeni vidhala vyeni vyalaha muvi shuele mumiva yeni, na vilambi vyeni vikale vyaku shuama. ³⁶Kaleni ngue vantu vaye vathetela muene uavo muaka hiluka ku chilika cha vulo, keho muye muenja na ku

ngongola hantcambu yiye vene vamu shokoluela chikolo.³⁷Vavedhuka vangamba vaye va tatelela shokuayina yavo muenja avo vali na ku talela . vungulu nji mileka nguange, endi aka shuela chikoveyo chendi chalaha mumuiva mumbunda yendi akava tumbika ku mesa yendi, na ku vahana vya kulya. ³⁸Nga muene akenja ntcimbu yamu chivali muku vatala vutici, nambe muakenja muku vatala ntcimbu yamu chitatu, aku vauane vana li vuayethela, vana vedhuka va vangamba vaye.³⁹Vuno uvuulileni echi, nga vavenya njivo na dhivukile ntcimbu muka muka kupuanja enja, nga katavele njivo yendi yayi puanje. ⁴⁰Livuyetheleni lalo muomu ko mu dhivuka ntcimbu yika Muna muntu akenja."⁴¹Petulu ua kuanyene nguendi, "Muene, unatuleke vithimo evi yetu lika, ndi nankala uoshe?"⁴²Muene ua kuanyene nguendi, "yiya yomua tcelela ntuama ali namana linga Muene uendi amu hake mukuluntu uava kuavo ueku vahana vya kulya ku ntcimbu yacho?"⁴³Ua vedhuka ngamba uye omo Muene uavo akenja akumu uane apanga muye vene. ⁴⁴Vuchili njimileka nguange ou vaka muhaka helu lya vyuma vuoshe.⁴⁵Vuno ngamba uye a kuanya mumbunge yendi nguendi, 'muene uange ali na malanga kaka hiluka vuathi,' naku tameka kupupa vangamba va vamala nava vavakentu na kulya na kunua naku penda napu muka kolua, ⁴⁶Muene ua ngamba ouo akenja li tangua lya nayeneka kutata na ntcimbu yana yeneka kudhivuka aka muvatola vipuka na ku muhaka kumolika navaye vaka ku yeneka kutcelela.⁴⁷Ngamba uye, adhvuka viyongola vya muene uendi naku yeneka kuli vya yethela muku panga kutuala mua viyongola, vaka mupupa na vivandhi vyavingi. ⁴⁸Vuno umo uye ka dhivukile na ku panga viye vina na fuila kumupupa, vaka mupupa navivandhi vya vindende. Vuno nkala uoshe uye yiva hanene vya vingi, ku lyendi vyavingi vaka uanako, na uye umo yatcelelele mua kama ,nambe lualuingi vaka muhula. ⁴⁹Ange njedhile muku neha tuhya hano hantci,vika lalo nji pangako nga tuna shuamene laya. ⁵⁰Vuno ange njili naku mbuitika njipue muka kumbuitika chacho,na vati ange njika thinganyeka noho vikapuamo!⁵¹Muna thinganyeka ange njedhile kuneha chivovo hano hantci ndi? kuahi, Ange njimileka nguange, vuno kuvanga kulitepa vene. ⁵²Mukutunda hano vene kuka kala vantu vatanu mu njivo yimolika va ka litepa- vantu vatatu vaka kadhinda vavali, nava vavali vaka dhinda vatatu. ⁵³Kukala kulitepa, yishe aka dhinda mona ua lyala na mona ua lyala aka dhinda yishe, yina aka dhinda mona ua mukentu namona ua mukentu aka dhinda vayina, vayina -mueno vaka dhinda vayina mueno vayina mueno vaka dhinda va yina mueno."⁵⁴Yesu ua kuanyene na mbunga lalo nguendi, "Muye muka mona mashelua atuhuka kuvutunde tangua, vuathi- vuathi dhivukeni ngueni, 'mema ali hamu hyehi,' na kulima chi nenja,' na mukemo movikafua. ⁵⁵Muye mpundhi yitunda kuvutokelo omo yi huhua, muka kuanya ngueni, 'kukakala ntuima,' mukemo movi kafua. ⁵⁶Eni vaka chivembulu, muna dhivuka kula ngulula vya hantci na muilu, vuno vati eni ko mudhivuka kula ngulula kua ntcimbu oyo vene?"⁵⁷Vika mua yene kela kupangula vya vushunga kuli eni vavenya?⁵⁸Muomu ntcimbu mukaya mumo namuka chidhindo chove kulutue lua muka kupangula, mukuya mungila uana ntcimbu yaku lyechele kulutue lua lihako, muomu lihako keti aku uane na mulonga aku hane kuli muka kutakametha, na uye muka kutakametha linga keti aku mbile mukamenga. ⁵⁹Ange njimi leka nguange, kouka tuhukamo noho una fueete mulonga vuove na vimbongo."

13

¹Ha ntcimbu yiye vene, vantu vamo va mulekele vya VaNgalileyavaye Pilatu ua vandakanene maninga kumo navi kombelo vyavo. ²Yesu ua kuanyene, naku va leka nguendi, "muna thinganyeka ava Vangalileya vapangele vupi vuakama kutuvakana vaNgilileya vakuavo muomu va yandele munjila eyi?"³Kuahi, ange njimileka. Vuno nga eni komu tenguluka, eni mu vavoshe muka dhimbala mungila yiye vene.⁴Ndi vaye vantu likumi navatanu navatatu vamu Silome munjivo yiye yakulaha yava uililile naku vatciha, muna thinganyeka vupi vuavo vua tuvakanene vua vamala vaye vamu Yelusalema ndi?"⁵Kuahi, Njikuanya nguange. Vuno nga ko mualuluka, eni muva voshe muka dhimbala lalo."⁶Yesu ua valeke chithimo echi nguendi, "Muntu umo ua tombekele chiti chendi cha mukuyu mulihya lyendi lya viti vya vinyu na yikeye uedhile naku thetelako vumo vushuka vyahi vya ua nene ko. ⁷Lyala ua lekele vaka kulima nguendi, taleni, ha myaka yitatu njedhile ko mukuthekelu vushuka ku chiti echi cha mukuyu na vimo vyahi vyonja ua nene ko. uvatulenimo uhuile hantci. Muomu vika unayandethela livhundi?"⁸Muka kulima ua kuanyeneko nguendi, 'chetheleni lika lyacho uno muaka njichi fundiyyeko na ku hakako lilombo . ⁹Ambe chima vushuka ku muaka owo, mua mungulu; Vuno ambe kuchemine, njika chi tukulamo.¹⁰Omo Yesu uava longethele mu thinangonga yimo ha ntcimbu ya thapalalo. ¹¹Taleni, mukentu uye ua kele na myaka likumi na yitatu ua kele nampudhi ya vulenda, ua kula manene na yikeye ka hathele kushungama vyuno. ¹²Muye Yesu uamu muene, ua muthanene ua mulekele nguendi,' Mukentu, una vutuka kuku hongua kuove,"¹³Ua mu kambekele mavoko endi, ha ntcimbu yiye vene, uolokele, naku shangala Kalunga. ¹⁴Vuno mukuluntu ua thinangonga ua lekethele vukalu muomu Yesu ua kanguithile hali tangua lya Thapalalo. Omo vene mukuluntu ua kua nyenene ko na ku leka mbunga nguendi, " ha matangua atanu nalimo akeo akupanga vipanga vyeni vyoshe. yinjeni vaku mi kanguithe vene, keti hali tangua lya Thapalalo."¹⁵Muene uamu limbuluile yikeye naku kuanya nguendi, " Eni vaka chivembulu! Hali umo aka vutula hove ndi chindongi chendi kuye kouna mu kutile umutuale akanue mema hali tangua lya Thapalalo ndi?"¹⁶Ou mukentu yikeye muna Avilahama, chitodhi ua mukutile taleni myaka likumi nayitanu nayitatu, kafuulilile kumuvutula mikole muli tangua lya Thapalalo ndi?"¹⁷Omu yendi ua kuanyene vyuma evi; vitodhi vendi voshe vovuile chuama, na mbunga yoshe yavuayecelelele omo vyuma vyoshe vya vungulu vuye vua pangele.¹⁸Keho Yesu ua kuanyene nguendi, "vu muene vya Kalunga vuna lifu navika, nambe na vika nji vye theketha cho?"¹⁹Vunafu ngue honi ka mbuto kamuthalata, muntu uaka nonene nakuka kuna muchi pata chendi; na chiti cha kulile mukupua chiti chakama, na tudhila va muilu vatungilileko mashua avo kumintango yauo,"²⁰Ua kuanyene lalo nguendi, na vika njika vuetheketha vumuene vua Kalunga?"²¹Vunapu ngue hingo yatambuile mukentu naku kuyishinga muvitenga vitatu vya vunga noho

vua fulithile vunga vuoshe."²²Keho Yesu uendele muaya membo a kama na tumembo kulongetha naku vuayetha ngila yendi yaku Yelusalema. ²³Umo ua kuanyene nendi nguendi, "Muene, vantu vavandende lika vakovoka ndi?" keho endi ua valekele nguendi. ²⁴"Lithininikeniku kovala muye muchikolo chachindende, muomu, ange nji kuanya neni nguange, vavengi vakayongola ku kovelamo, vuno kuvakatha ku kovelamo. ²⁵Omo vavena njivo akatuka naku pata kuchi kolo, ngocho eni mukemana hanja naku kundundula ku chikolo naku kuanya nguendi, Muene, Muene, tutave tukovelemo.' "Yikeye aka limbulula naku kuanya neni nguendi, ange konjimidhivuka yeni veyi na kuiko komuna tundu. ²⁶Eni muka kuanya nguendi, 'tualile naku nua kulutue lyove, naku longetha muvingila vyetu.' ²⁷Vuno yikeye aka va limbulula nguendi, 'Njihandeka nguange, konji midhivuka komuna tundu. Tundeni ko kulyange, eni vaka kupanga vyaku vihya! ²⁸Kuye kukala kulila naku likuecha kumadho, muye momuka mona Avilahama, Yisake, Yakomba na vapolofeto voshe mu vuMuene vua Kalunga, vuno eni vaka myumbila hanja. ²⁹Vakatunda kuvukilo litangua, kuvutokelo vua litangua, na mu vuihi vua chimoshue cha chifuti, na muvuihi vua chilyo cha chifuti, na kutumama kuchitafula mu vuMuene vua Kalunga. ³⁰vedhiva evi, kuli vaye vavengi vaka kukotokela vakapua vaka livanga, na kuli vavengi vaka kulivanga vakapua vaka kotokela. ³¹Havuihi kunima yivi, vaFaliseo vamo vedhile naku kuanya nendi nguendo, 'Ya tunda kuno, muomu Helonde ayongola kuku tciha. ³²Yesu ua valekele nguendi, "Yemu yeni muka leke ouo mbanje, 'Teni, njichi tunditha vimpudhi vyaku vihya naku kanguitha lelo na yimene naku tikya muku puitha mo vipanga vyange. ³³Nambe ngocho, chuma chachili kulyange kushuenetha ko lelo, yimene nalitangua lyaku shuamako nga kucha pandele kapolofeto kutcila hanja lya Yelusalema. ³⁴Yelusalema, Yelusalema, yove umu ka kutciha vapolofeto naku vasha mavue vaye vova tuma kulyove, vintcambu vingahi njayonguele ku kunguiya vana vove ngue chali muye avungutiya vana vendi muintci lya vimbava vyendi, vuno ove koua vi yonguele evi. ³⁵Taleni, njivo yeni vana yithi, njimileka nguange, kumu kanjimonu lalo noho muka kuanya nguendi, ' uaku vedhuka uye enja mulidhina lya Muene."

14

'Vya kele muye halitangua limo lya Thapalalo, muye mua yile munjivo yaumo uava kuluntu vava Faliseo muku lya mbolo, navo vamu talelele vakele muhyehi-hyehi. ²Taleni, kulutue luendi kua kele lyala ua yandele na vuvedhi vua kudhimbanga. ³Yesu ue huile vaka majui alishiko lya vaYundeya na vaFaliseo, "mulishiko litava ku kanguitha hali tangua lya Thapalalo, ndi kuahi?" ⁴Vuno vakevo va holokele kulu. Yesu uamu tambuile, uamu kanguithile naku mutuma aye. ⁵Ua kuanyene navo nguendi, "Yiya ueni uye ali na mona ndi na hove yendi yiye yina uila mulithima hali tangua lya Thapalalo ha ntcimbu oyo vene ayeneke ku ka yikoka mo?" ⁶Uahi uathele kulimbulula ko kuli yeve. ⁷Muye Yesu ua muene kuli voshe vaye vava thaneneko muku hangula vipundi vyaka thingimiko, ua handekele chithimo, naku kuanya navo nguendi, ⁸"Ambe vana kulanya kuchilika chimo chavulo, keti u tumame mu muhela ua kathingimiko, muomu kualo umu uvana lanya ua kutuvakana kathingimiko kove. ⁹Muye muntu uye nami lanya yeni muva voshe momu heta, aka mileka nguendi, 'vahane muhela ou kuli mukueni,' na shuama yove yikatuvakana muku tambula muhela ukuavo. ¹⁰Vuno ambe vana ku lanya, yaue naku tumama mumuhela ua undende, omo enja uye nami lanya, na halumo aka kuanya neni nguendi, 'Muthamba, uange londa kuno kuilu, Ngocho uka uana kuthingimika ku mesho avoshe vaye vanatumama nove kumesa. ¹¹Muomu nkala uoshe aka lihaka vavenya ku vukama vaka mukehetha, nauye lalo ali kehetha vavenya vaka muhametha. ¹²Yesu lalo ua kuanyene nauye uamu lanyene nguendi, "Ambe uhana vya kulya vya chinguedhi ndi chilika, keti uthane ko vavu thamba ndi vamu nanoko vava mala ndi vavushoko vove ndi vaka mahalambo vove vampite, ambe muye lalo vaka kuhilukila kumithana naku lifueta. ¹³Vuno ambe u haka chilika, thana vihutu, vilema, vaka kupokoka mahindi na vaka kutca mesho, ¹⁴keho ukavedhuka, muomu kovakatha kuku fueta. Ove vaka kufueta ha chishitukilo chavaka vuchili. ¹⁵Muye umu uavo ua tuma mene kumesa na Yesu uo vuile evi, ua kuanyene nendi nguendi, "ua vedhuka uye akalya mbolo muvu muene vua Kalunga!" ¹⁶Vuno Yesu ua mulekele nguendi, "Kuakele lyala umu ua vua hethale vyakulya vya vingi vya chinguedhi naku thana vavengi. ¹⁷Omo vinahu ku vuayetha vyakulya vya chinguedhi, ua tumine ngamba yendi aka leke vaye voshe vova thanene, 'yinjini, muomu vyoshe vinahu kuvua yetha. ¹⁸Voshe va li fuile mumo lika na kushangumuka kulyamena avo vavenya. Ua mbangelo ua kuanyene nendi nguendi, 'Njina landa lihya, Keho njina pande kuya linga njika li tale. Shukulu kambu njitave njiye. ¹⁹"Mukuavo nguendi, 'Ange njina landa vihove likumi, keho njichi ya linga nji ka vyetheke, njina lombo unjethale. ²⁰"Mumala mukuavo nedi nguendi, 'Njinambata mukentu, keho kunjinja ko. ²¹"Ngamba uye ua hilukile na kuka vyambulula kuli shokuayina, keho vavenya njivo uava valethele navua mbunge yendi na kukuanya na ngamba yendi nguendi, 'Yauye vuathi muvingila na kuvinchongo vya membo uka shake vihutu, vaka kuvenduka, na vaka kutca mesho na vilema. ²²Keho ngamba yendi nguendi, 'Shukulu, vyuna nji tumine vinahu kupanga, keho nolo kuli muhela. ²³"Shokuayina ua lekele ngamba nguendi, 'Yauye mu vingila vyakama uvaleke vakukovele, nguove njivo yange hamo yina shulu. ²⁴Muomu ange njikuleka nguange uahi hakati kavu vamala vaye vanji na thanene vaka makele vyakulya evi. ²⁵Keho mbunga yakama ya mushuamene, endi ua tenguluka, ua valekele nguendi, ²⁶"Uoshe uye enja kulyange nga kadhindi yishe, nambe vayina, nambe mukentu uendi, nambe mona, nambe vamu nayina vavamala, nambe vamunayina vavakentu, nambe muono uendi, ka kapu ndonge yange. ²⁷Uye uoshe ayeneka kuambata chiti chaku lindakana na kunji shuama ka kapu ndonge yange. ²⁸Yiya umu ueni ayongola kutunga njivo yaku laha ayeneka mbangelo ku tumama atande vi pangethetho vyendi nga vinapumo? ²⁹nga ngocho, muye muana shangumukile luvula luendi keho kalu manethele, vaye voshe vanalumono luvula luacho va ka shangumuka kumu yola, ³⁰nguavo, Lyala ou ua shangumukile kutunga vuno kalumane thele. ³¹Ndi muene yiya, muye muaka liuana na muene mukuavo mundhita, ka vanga kutumama na kutolila mana nga atha kukatuka na makulukadhi likumi a vamala ku ka luitha muene mukuavo

uye amu katukila na makulukadhi makumi avari a vama? ³²Nga keti ngocho, muye mova chendela vakuavo hale, a tuma tunganda linga vaka lombe chivovo. ³³Muakemo honi, uoshe hakati keni ka hana vufuko vuendi katha kupua ndonge yange. ³⁴Mongua uachili, vuno ambe udhimbaletha kutovala, vati vaka utovaletha lalo? ³⁵Kouethi namulyo kulivu, ndi nambe kuvuilo. Vaumbila kuti. Ou ali namatui akuvua, ovue."

15

¹Vuno vaka kutambula milambu nava ka milonga lalo vedhile kuli Yesu mukumu tolilila. ²Keho vaFaliseu nava ka kuthona vali ninguthile umo namu kuavo, nguavo, "Ou lyala aka tambula vaka milonga nakulya hamo navo." ³Yesu uava tililile chithimo, chaku kuanya nguendi, ⁴"Yiya umo ueni, nga ali nachihita cha vinjui keho hadhimbale yimo, katha kutha makumi atanu na auana a vinjui mu mpambo, na ku ya muku kathetela yinjui umo noho a ka mu uana ndi? ⁵Keho mua mu uana, a mu haka ha chitcili naku yolela. ⁶Mua kuheta kuimbo, a thana vakuavo na vaka mahalembo vendi, nguendi 'Njiyoletheniko, yinjui yange ya dhimbalele njina yi uana.' ⁷Njimileka nguange nambe ngocho, muilu muka kala kuyolela nga muka mulonga nambe umo lika a tenguluka, kutuvakana makumi atanu na auana na vantu vatanu na vauana vaye vaka kuyeneka kuyongola kutenguluka. ⁸Ndi mukentu yiya ali na vimbongo likumi, nga yimo yidhimbala, kuma ka tangeka mutangeko, a kombe munjivo, na kuthetela muachili noho na yi uana? ⁹Nga na yi uana, a thana vakuavo na vaka mashangembo vendi, nguendi, 'Njiyoletheniko, njina uana mbongo yange yiye yo njina dhimbalethele.' ¹⁰Mukemo lalo, nji mi leka nguange, kuli kuyolela kumesho a tungelu tua Kalunga kuli muka mulonga uoshe uye na tenguluka." ¹¹Keho Yesu nguendi, "Lyala umo ua kele na vana vendi vavali va vama, ¹²keho ua munike ua lekele yishe nguendi, 'Tata, nji haneko vufuko vuange.' Keho yishe mukemo muava hanene hakati kavo. ¹³Ko hahitile matangua a mengi, munike ua kungile vufuko vuendi vuoshe ua yile kuchifuti cha hale, kuye kukeko kua ka viyithilile vufuko vuendi na kuviyitha ku vuyoye vua muono uendi. ¹⁴Keho mua manene kuviyitha vyoshe, njala ya kama yedhile muchifuti chiye, keho ua shangumukile kuhutua. ¹⁵Keho uali hanene ku umo mundambo ua chifuti chiye, ou aka mutume kutakametha vingulu. ¹⁶Nendi ua yonguele kuikutitha limo lyendi vi nkuekue viye vyova lile vingulu, muomu uahi ua mu haneneko vimo vyakulya. ¹⁷Vuno mua lithinganyekele, ua lihandekethele nguendi, 'Vindungo vangahi vali kuli tata valya muachili vapuithamo, keho ange yange uno, njitca kunjala! ¹⁸Ange njikakatuka njikaya kuli tata, njika muleka nguange, 'Tata, njina viyitha kuli Kalunga na kuli yove. ¹⁹Keti lalo unjithane munove; nange njipuithe ngue umo ua vindungo vove.'" ²⁰Keho munike ua katukile uayile kuli yishe. Te kanda a chili hale, yishe ua mu muene ua muvuilile ngodhi, mukemo mua mu shatukilile na kuka mudhengeya mavoko na kuka mutcemba. ²¹Munendi nguendi, 'Tata, njina viyitha kumesho a Kalunga na kuli yove. Ketu lalo unjithane munove. ²²"Yishe ua lekele vindungo vyendi nguendi, 'Neheni vuathi vidhala vyachili mu mudhaleke, na kumuhaka munchele kumunye uendi, na vinkuaku kumyanja yendi. ²³Keho neheni muna ntueyi ua kuhindala mu yi tcihye. Lingeni tuyolele ku chilika echi! ²⁴Muomu munange uatcile, ngechi na hinduka. Ua dhimbalele, vuno na yomboloka.' Keho va shangumukile kuyolela. ²⁵"Haye mona ua mukuluntu ua chikele mulihya. Muedhile a hete hamuhyehi na limbo, uo vuile madhina na vantu va kina. ²⁶Ua thanene ndungo umo ua kumuihuile nguendi vyuma vika vyakama vilimo. ²⁷Ndungo ua mulekele nguendi, 'Munanoko nenja keho yisho ngechi na mu tchila muna ntueyi muomu nahiluka na kuheta muachili. ²⁸"Mona uye ua mukuluntu ua vavalethele mbunge yendi keho ka kovelelemo muimbo, keho yishe ua tuhukileko na kuka mu dhembeleka. ²⁹Vuno mona ua limbuluile yishe nguendi, 'Tala, myaka yoshe eyi njina kupangela, nahamo hahi honja yeneka ku kuononoka, vuno koua nji hanene nambe muna mpembe njilithambe navavu thamba, ³⁰vuno muanenja munove, ou naviyitha muono uove na vukuidhi, una mu tchila muna ntueyi ua kuhindala. ³¹"Yishe ua mu lekele nguendi, 'Munange, ove nange uakala vintcimbu vyoshe, na vyange vikevyo vyove. ³²'Cha chili tulithambe na kuyolela, muomu ou munanoko ua tcile, vuno na hinduka, ua dhimbalele, vuno tuna mu uana."

16

¹Yesu lalo ua lekele vandonge vendi nguendi, "kuakele lyala umo uaku yela mukakufuka umo uakele na muntu uendi ua mu hakele havipanga akale mukuluntu ua vakuavo, vamedhile va kuambuluile kulimuka kufuka nguavo mukuluntu uetu avihitha vufuko vuove. ²Keho mukakufuka ua muthanene na kukuanya nendi nguendi, 'vika vinjili na kuvua kulyove? njileke vukuluntu vuove vuavati, mupomu koukakala mukuluntu lalo kuvi panga vyange.'" ³Mukuluntu ua kuvipanga ua lihuile vavenya, ' Njikapanga vati, ntcimbu muene uange ha ka njitunditha vukuluntu vua vipanga vyange? kanjethi nandhili muku hinda na shuama lalo muku ka mu lombi. ⁴Njima dhivuka vinjipanga, muye movana njitunditha vukuluntu vua vipanga vyange, vantu linga vanjitambule kuvi njivo vyavo. ⁵Keho mukuluntu ua vipanga ua thanene vaka makongo kuli muene uendi umo-koumo nakuihula uambangelo nguendi, 'vingahi uatambula kuli muene uange?' ⁶Endi nguendi, 'chihita chamadhi a oliva .' ⁷"Ua mulekele nguendi, 'Nona mukanda ua makokongo, tumama vuathi-vuathi, naku thona makumi atanu.' ⁸Keho mukuluntu ua muka vipanga ua kuanyene namukuavo nguendi, 'likongo lingahi liuakala nalyo?' ⁹"Ua kuanyene nguendi, 'chihita cha vishako vya lukokotua, ' tambula mukanda ua likongo, naku thona makumi atanu naatatu. ¹⁰Muene ua shangalele mukuluntu ua vipanga muka vipanga muomu ua pangele muakuvihya. Muomu vanike vamu chifuti chino vana tuvakana kuvihya kupanga na vantu vavo nava kevo vanike vamutana. ¹¹Njimileka nguange, kaleni nava vuthamba veni vavenya muku panga vaka vufuko vakujuala omo vukaya ,keho vakaku tambula kuntcimbu yoshe. ¹²Uye uvatcelela kulyevi vyavindende nevi vyakama vaka mutcelela lalo kulyevi vyakama, na uye kapanga vuchili kuli yevi vya vindende kapanga lalo vuchili kulyevi vyakama. ¹³Ambe koua tcelelele mukupangetha vaka kuyeneka kutcelela vufuko, yiya aka kutcelela kuvufuko vuachili? ¹⁴Ambe koua tcelelele mukupangetha vyuma

vyavantu, yiya aka kuhana vimbongo vyove vavenya?¹³Uahi ngamba atha kupangela vimyene vavali, muomu akadhindaho umo naku yongolaho mukuavo, ndi aka kundama kuli umo lika na kuethela mukuavo. Kouatha kupangela Kalunga na vufuko."¹⁴Keho vaFaliseu, vaye vayonguele vimbongo, va vyuvuile vyoshe evi, navo vakevo vamutcopele. ¹⁵Ua valekele nguendi, "Eni vaka kulithambuetha yeni vavenya kumesho avantu, vuno Kalunga adhivuka vimbunge vyeni. Muomu chakama hakati kavantu navua kumu tambela ua Kalunga.¹⁶Mashiko nava polofeto vyakele kamane Youano uedhile. kutunda hantcimu yiye, mudhimbu uachili uavu muene vua Kalunga uava mbuluilile, nkala uoshe ua hanene kuthininika mungila yavyo. ¹⁷Vun lilu na hantci vya vyathi kudhimangana ngocho navimo vyahi vika tunda kumathona amashiko.¹⁸Nkala uoshe akondola mukentu uendi akambate uaye napanga vukuidhi, na uoshe aka muambata uye ya nakondola yishamona amupangetha ukuidhi.¹⁹Kuakele mumala umo mukakufuka uadhalele vidhala vya kuvenguluka nevi vyakutoka vya kulelema ua yolelele nkala litangua muomu ua vufukile. ²⁰Kuakele muka kuyanda umo ua lidhina Lazalu ua ndandele hachikolo, uakele na vimbandu, ²¹ua yonguele vamu lithe vulalumuina vua uile kumesa ya mukakufuka. Natutali vakele na kumulyatha havimbulu vyendi.²²Omo muatcile muka kuyanda tungelo va muambatele vamutualele kuye kua kele Avilahama. Mukakufuka nendi uatcile lalo va mushitikile, ²³Omo uashukile mu muhela ua vakakutca, uakankuile mesho endi uamuene Avilahama na Lazalu mu mpati yendi.²⁴Ngocho ualilile na kuhandeka nguendi, 'Tata Avilahama, njuvuileko ngodhi tuma Lazalu, ambuitiki nchongo yamunye uendi mumema atontuelethe handaka yange, muomu ange kuno kunjili mukayando kamu lengi ua tuhya.²⁵Vuno Avilahama nguendi, 'Munange, vuluka nguove ove ua uanene vyachili omu mu uakele namuono, na Lazalu ua uanene vyuma vyakuvihya. ngechi vamudhembeleka, ove uli mukayando kakama. ²⁶Keho kuli evi vyoshe, hakati ketu neni vana hakeho chimbongo chakama, naumo uahi ajavuke enje kuli yeni kahiti, ua hiko umo atha kujavuka atunde oko linga enje kuli yetu.²⁷'Mukakufuka ua kuanyene nguendi, 'Njina kukulombelela, Tata Avilahama, linga umutumeko kunjivo yaTata-²⁸Muomu njakala na vakuenje vange vavamala vatanu-linga aka valungule muakama, linga navo keti vakenje kumuhela uno ua kayando.²⁹'Vuno Avilahama ua kuanyene nguendi, 'Vali na Mosesa navapolofeto; vecheleni linga vavatolilile.'³⁰'Mukakufuka ua kuanyene ko nguendi, 'Kuahi, Tata Avilahama, vuno nga umo mukakutca aya kuli vakevo, vaka tenguluka.'³¹'Vuno Avilahama ua handekele nendi nguendi, 'Ambe kuva tolilila Mosesa na vapolofeto, nambe kuli umo a kashituka kukutca kuvaka mutolilila.'"

17

¹Yesu ua kuanyene ku vandonge vendi nguendi, "kutava kuahi ku vyuma viye vyatha kutu pundukingitha kumilonga, vuno ngongo ya muntu uye kuye kuvi kedhilila! ²Vikakala hashako kuli yikeye nga vamukutiya mavue vamudhengeye muntcingo yendi naku mumbila mu Kalunga ndonga nga aka dhimbalettha umo ua vanike vavandende.³Litaleni yeni vavenya. Ambe mukuenje uove ualyala apanga mulonga, muvyanene, nendi ambe natenguluka, mutundithile ho. ⁴Ambe naku viyithila vintcimu vitanu navivali mulitangua, keho enja lalo yintcimu vitanu navivali nguendi, 'Njina tenguluka,' Una pande ku muechela!⁵Vapostolo vakuanyene na Muene nguavo. "Tu vuedheleleko lutcelelo luetu." ⁶Muene ua va lekele nguendi, "Nga muakele nalutcelelo lua ku kola ngue mbuto ya muthalata, na ku kuanya nachiti cha mukuyu ngueni 'Tukuka mo, na ku litombeka Kalunga ndonga, 'na chi kecho chika myononoka.⁷Vuno yiya umo ueni, uye ali nangamba apulula ndi alitha vinjui, a kuanye nendi nguendi muye vene nenja mukutunda kumahya, 'Yinja hantcimu oyo tumama linga ulye'? ⁸Vuno kou kuanya nendi nguove 'Njivuayethele ko vimo vyakulya linga njilye, lihake muiva uove kuvidhala vyove na ku njihana noho njinamane kulya na kunua. Kunima yacho umba ukalya na ku nua ndi?'⁹Keku shangala ngamba yendi muomu keku panga vyuma vyaku mutuma, ndi ? ¹⁰Nambe yeni lalo, ambe muna panga viye viva na mitumu, handekeni ngueni, 'Etu vangamba vangocho. Tuna pangako lika vipanga viye vituatha kupanga."¹¹Vyakele ngechi muayile ku Yelusalema, ua yile hakati ka vingamba vyaSamaliya naNgalileya. ¹²Keho muye mua kovele muimbo limo, muye muali uanene na vamala likumi vaka vikeka.Vemanene hale nendi ¹³vatambakanene na majui avo, na ku kuanya nguavo, "Yesu, Muene, tuvule ko ngodhi."¹⁴Muye muava muene, ua kuanyene navo nguendi, "Yeni mu ka lyambulule eni vavenya kuli vaSasendote." Muoshe muvayile va na kanguka. ¹⁵Muye umo uavo omo uamuene nguendi nakanguka, ua tengulukile kunima, ua tambakanene muku shangala kalunga. ¹⁶Ua tcikamene kumyanja ya Yesu, naku mushangala. Ua kele mu kaSamaliya.¹⁷Keho Yesu ua kuanyene nguendi, "Keti vaye likumi kovakangukile ndi? Kuiko vali vaye vatanu nava uana? ¹⁸Ko kuakele vakuavo vahilukile mukushangala Kalunga, kuvanga mungendhi?" ¹⁹Ua kuanyene nendi nguendi, "Katuka, uye. kutcelela kuove kuna ku kanguitha."²⁰VaFaliseu vamuihuile ntcimbu yika vumuene vua Kalunga vuinja, Yesu ua valimbuilile nguendi, "Vumuene vua Kalunga kuvuinja dhangameni na ku talela. ²¹Ndi vakamileka nguavo, 'Talen, vuovuno!' ndi, 'Vuavuye!' Muafua taleni, vumuene vua kalunga muvuli mulyeni."²²Ua handekele na vandonge vendi nguendi, "Matangua akenja amu kaliveyela kumona litangua lya muna muntu, vuno kumu kalimono. ²³Keho vakamileka nguavo, 'Talen, kuye!' Taleni, kuno!' vuno keti mukayeko ndi muka vashuame, ²⁴Muomu muyi kavyatha mihyato kusinyeli lya lilu na ku sinyo oloyo lya lilu, mukemo muli kafua litangua lya Muna Muntu.²⁵Vuno mbangelo napande kuyanda kuvyuma vyavingi na kumuvyana kumushovo. ²⁶Ngue muvya kele kuma tangua aNoua, mukemo lalo muvi kafua kumatangua aMuna Muntu. ²⁷Valile, vanuine, vambatele, keho valihangelele vakentu kamane litangua lyakovelele Noua muvuato-na lihuenja lyedhile keho lyaku vadhimanganene voshe.²⁸Ngechi lalo vene, muvya kele hamatangua aLote valile na kunua, valandele na kulandetha, vatombekele na kutunga. ²⁹Vuno halitangua liye Lote lyatuhukile mu Sandoma, kuanokele tuhya tuatundile muilu, na kuvanongetha voshe.³⁰Kunima yavithinganyeka vyakulifua vika kala hali tangua lyaMuna Muntu aka yomboloka. ³¹Halitangua liye keti uka mutavethe muntu uye ali

hanchongua yanjivo na ku shuluka hantci linga aka tuhuithe mo vitenga vyendi munjivo, keho keti uka tavethele uye ali mulihya linga a hiluke.³² Vulukeni mukentu ua Lote. ³³Kuli uoshe a thetela muono uendi aka udhimbaletha, vuno uoshe adhimbaletha muono uendi aka uohyela. ³⁴Njimileka nguange, ku vutici vuye kuka kala vantu vavali hamuhela umo. Umo vaka mutuala, namukuavo vakamutha. ³⁵Kukakala vakentu vavali vakatua kumo. Umo vaka mutuala, namukuavo vakamutha. " ³⁶³⁷Va muihuile nguavo, "Kuiko, Muene?" Ua kuanyene navo nguendi, "Kuoshe kuli muvila, makuvi lalo kuva kalundama.

18

¹Keho uava tililile chithimo ngue muye muva lomb ntcimbu yoshe na ku yeneka kudhumua, ²Ua kuanyene nguendi, "Muimbo limo lyakama muakele lihako uye kakele nalyova na kalunga naku yeneka kuthingimika vantu. ³Vuno muimbo liye lyakama muakele lalo ntuluue, namukentu uye uedhile kuli yakeye, uakuanyene nguendi, 'Njikuathe vakavidhindo vyange vanjuvuileko chivovo.' ⁴Ntcimbu yakama kayonguele kumukuatha, vuno kunima ualithinganyekele, 'Nambe munjayeneka kuteua kalunga nakuthingimika vantu, ⁵Ngechi muomu ntuluue ou akanji pangela muyoyo uakama, njimu kuathe mualolo ngechi, linga anji shondoloke keti lalo enjeko.'" ⁶Keho Muene nguendi, "Tolilileni vyaka handeka lihako ua chivembulu. ⁷Muololo kalunga katha lalo kuma kuhana chivovo kuli vendi vaye vamulilila mutanya navutici ndi? Kuma akambata ntcimbu ndi? ⁸Njimileka nguange aneha chivovo kulyavo vuathi vuathi. Nambe ngocho, omo Muna Muntu akenja, chili vene aku uana lutcelelo hano hantci ndi?" ⁹Ngechi lalo uatile chithimo kuli vaka kulihametha naku limona kuvuaha hakati ka vantu vakuavo. ¹⁰"Vamala vavali vayile mungeleka vaka lombe- umo kafaliseu na mukuavo mukaku fuetetha lithimu. ¹¹Kafaliseu ua katukile na kulomba vyuma vyendi vavenya, 'Kalunga, njina kushangala ange konja lifuile ngue vantu vavo- va vuidhi, vantu vaku yeneka kuyela, vaka vukuidhi- ndi ua kufua ngue muka kufuetetha lithimu.' ¹²Njeku likela kulya luvali mu chivike. Nje hana chimo kulikumi kuvyoshe vyo njeku uana, ¹³Vuno muka kufuetetha lithimu, uema nene hale, kathele kukankuka mesho endi muilu, vuno ua lipupile hantulo, nguendi, 'Kalunga , njuvuileko ngodhi, njimuka mulonga. ¹⁴Ange njimileka nguange, lyala ua hilukile kuimbo na chivovo kutu vakana mukuavo, muomu uoshe alihametha vaka mukehetha, vuno uoshe aliketha vaka muhametha. ¹⁵Vantu vamu nehelele lalo vana vavo linga aku vahume , vuno muva vimuene vandonge, vava vindi kile. ¹⁶vuno Yesu ua vathanene, nguendi, "Tavetheni vanike vavandende venje kulyange, keti muva vindike. Muomu vumuene vua Kalunga vuka kala vuavo. ¹⁷Vuchili njimileka, uoshe katambula vumuene vua Kalunga ngue munike, kakakovala nahamo hahi." ¹⁸Kuakele umo ua vaka kutumina uamui huile, nguendi, "Mulongithi uaku vuaha, Vika njikapanga linga njika kovele mumuono ua myaka yoshe?" ¹⁹Yesu uamu lekele nguendi, "Vika unji thanena uaku vuaha? uahi uaku vuaha, kuvanga Kalunga lika. ²⁰Una edhiva ma shiko- keti ukapange vukuidhi, keti ukatcihe, keti ukapuanje, keti uvangeye, thingimika yisho na vanoko." ²¹Muka kutumina nguendi, "Vyuma vyoshe ovyo njavi puithamo kutunda ku vukuendje vuange." ²²Yesu muavyuvuile, ua mulekele nguendi, "Una yeneka ho cho chimo. Landetha vyoshe vyo uakala navyo linga uvyavele ku vihutu, vaka ku punguilavyo muilu-yija, unji shuame." ²³Vuno muovuile vyuma ovyo muka kutumina, ua luvalele, muomu ua fukile muakama. ²⁴Yesu ua mumuene ali na vuthiua navua, nguendi, chinapu cha chikalulu kuli vaka kufuka kuka kovala mu vumuene vua Kalunga! ²⁵Vuno chachathi kuli ngamelu kukovala mulisho lya nguya, cha chikalulu kuli muntu muka kufuka kuka kovala mu vumuene vua Kalunga. ²⁶Vaye vavyuvuile vakuanyene nguavo, yiya akovoka? ²⁷Yesu ua vaku mbuluile nguendi, "Chiye cha chikalulu kuli kumuntu cha chathi kuli Kalunga. ²⁸Petululu nguendi, "Mukemuo, tala etu tunathi vyuma vyetu tuna kushuama yove." ²⁹Hakeho Yesu ua valekele nguendi, "Vuchili, njimileka nguange uoshe uye nathi limbo lyendi, ndi mukentu uendi, ndi vamu nayina, vithemi vendi, ndi vana vendi, muomu ya vumuene vua Kalunga, ³⁰Uye kaka tambula vyavingi navua muchifuti chino, muchifuti chiye chickenjako, muono ua myaka yoshe." ³¹Keho uava hakele hamo vaye likumi navavali kulyendi vavenya, ua valekele nguendi, Taleni, tuya kuYelusalema vyuma viye vyoshe viva thonene kuli vapolofeto hali Muna Muntu ngechi vika puamo. ³²Muomu vaka muhana kuli vaka vifuti, naku mutcopa, vakapanga nendi vya shuama vyaku thembulula, na kumuyekuila mate. ³³Hova manene kumupupa, ngocho vene vaka mutcihya, vuno halitangua lyamu chitatu aka shituka lalo. ³⁴Kova vyuvuile vuino vyuma evi, namathona aye avandele kuli vakevo, naku yeneka kuvua kuvyuma viye vyova kuanyene. ³⁵Mo vyakele ngachiye, muye Yesu ua hetele kuYeliko, kuakele umo muntu kapuputua ua tumamene kuntchongo yangila nakulomba, ³⁶Omo uo vuile mbunga yihita, uehuile vika ovyo vihita oko. ³⁷Va mulekele nguavo Yesu uaku Nazaleta a hita. ³⁸keho kapuputua ua tambakanene muakama, ua kuanyene nguendi, "Yesu, Muna Ndaviti, njuvuile ko ngodhi." ³⁹Ava voshe vatuumene kulutue vamu vindikile lyala uaka puputua, vamu lekele linga aholoke kulu. Vuno endi ua tambakanene muakama, "Muna Ndaviti, njuvuile ko ngodhi." ⁴⁰Yesu ue manene naku valeka nguendi muneheni kuno kulyange. Omo lyala ua kapuputua ua kele muhyehi , Yesu ua muihuile nguendi, ⁴¹"Vika uyongola ange njikupangele vyo?" Ua kuanyene nguendi, "Muene, ange njiyongola kumona." ⁴²Yesu ua handekele nendi nguendi, "Mona. Kutcelela kuove kuna kukanguitha." ⁴³Haye vene ua muene ua shuamene Yesu, naku shangala kalunga. Omo vantu voshe, va muene evi, va shangalele kalunga.

19

¹Yesu ua kovelele na ku hita muYeliko. ²Taleni, kuakele lyala ua kuluka Sangeu, Endi uakele mukuluntu uaku fuetetha lishimu na yikeye ua kele mpite. ³Ua yonguele a mone Yesu nkuma yikeye yiya, vuno ka hathele kumumona muomu mbunga yakele yayingi. Muomu uakele ua muihi. ⁴Na yikeye ua puikilile kulutue lya vantu aka londe kuchiti linga amu mone. Muomu Yesu ua yonguele kuhita mungila yiye vene. ⁵Muye Yesu mua hetele hamuhela, endi ua kankukile mesho

endi kuilu ua kuanyene nguendi, "Sangeu, shuluka vuathi, lelo njikakala kunjivo yove, " ⁶Keho uashulukile hantci ua mutambuile nanjangi. ⁷Muye va vimuene evi, vaye voshe vaninguele nguavo, " naye naku kathikama na lyala uye mukua milonga. ⁸"Sangeu ue manene naku kuanya na Muene, nguendi, " Tala, Muene, vufuko vuanze njivuhitha mukati njikahana kuvihutu, nga nja tambuile vya umo mumahuku nkala vyuma, anze njika mu hingithilamo lu uana." ⁹Yesu ua kuanyene nendi nguendi, "Lelo kuovoka kunenja munjivo yino, muomu nendi muna Avilahama. ¹⁰Muomu Muna Muntu uenja muku thetela na kuovola vantu vaye vaka ku dhimbala." ¹¹Muye muvovuile vyuma evi, ua tuikile kukuanya na kuvaleka na chithimo, muomu uakele muyehi na Yelusalema, va thinganyekele nguavo, vumuene ua Kalunga mualolo vuka yomboloka. ¹²Ua handekele haye vene nguendi, "Hakele lyala muka kathingimiko uayile kuchifuti chahale muku katambuila yendi vavenya vumuene na ku kahilukamo. ¹³Ua thanene vindungo vyendi likumi naku vahana malonga likumi, na ku valeka nguendi, pangeni vyakulandetha noho honji kahiluka. ¹⁴Vuno Vaka chithemua chendi kava muyonguele vamu dhindile va tumine tunganda kunima yendi, nguavo, kotuayonguele uno lyala atu tumine yetu voshe. ¹⁵Vya yombolokele haka hilukile lalo, haka uanene vu muene ua tumine vingamba kuli uye yiva hanene vimbongo vamu thanene kulyendi, linga Adhivukithe vingahi viva na uana mo muvana landetha. ¹⁶Ua kulivanga ue dhile kulyendi, nguendi, 'Muene, vimbongo vyove vyo ua njihanene vina litheme likumi lalo. ¹⁷Muene ua mulekele nguendi, ndangi, ngamba uachili. Muomu njaku tcelelele kuvyuma vyavi ndende, uka kala nandhili yaku tumina muMembo akama likumi. ¹⁸Ua muchivali uedhile, uakuanyene nguendi, 'Vimbongo vyove, Muene, vina theme vimbongo vitanu. ¹⁹Muene ua kuanyene nendi nguendi, Uka kala nandhili ya kutumina membo akama atanu. ²⁰"Mukuavo uedhile, ua kuanyene nguendi, 'Muene, vimbongo vyove vyo ua njihanene njavi kutilile kuntanga, ²¹njakele nalyova kulyove, Muomu ove ue kutumina muntu. "Ove muntu ua chikakata. Ove kutambula evi keti vyove mba lalo ove ue kutya kuye ku ua kuvile. ²²Muene ua mulekele nguendi, Mu lijui lyove njiku pangula, Ove ungamba ua chilenda. Uvi dhivuka nguove anze nji muntu ua mukalu, anze nje kutambula viye vyasha ko nja hakele, nje kutya evi kuye kunjakuville. ²³Ambe vika viua yenekele kuvi haka vimbongo vyange mumbanga, ambe muye monjika hiluka njaku vitambula ko na ka konduethi? ²⁴Muene ua kuanyene na vaye vemanene kuye nguendi, mutambulenji vyo vimbongo, naku vihana kuli uye uakele nalikumi lya vimbongo. ²⁵Vakuanyene nendi nguavo, 'Muene, endi ali navimbongo likumi. ²⁶Njimileka eni nguange, kuli uoshe uye ali navyo vaka muhana vyavingi, vuno kuli ouo aviyeneka, nambe akakala navyo vaka munyeka vyo vene. ²⁷Vuno vaka chidhindo change, voshe vaye vayeneka kunjijongola kuvatumina vakevo, vanehe ni kuno ma vatciha kulutue lyange. ²⁸"Muye mua manene kuhandeka vyuma evi, endi ua suenene kulutue, ua yile kuYelusalema. ²⁹Kuakele ngachiye muye muedhile muhyehi na Betafange na Betani, ku mukinya uove kuthana Oliveta, ua tumine vandonge vendi vavali, ³⁰Ua kuanyene nguendi, " Yeni kumembo akushuamako. Homu kakovela mo, muka uana chindongi uova yeneka kulonda lomo. Kamu vutuleni mukamunehe kuli yange. ³¹Ambe nkala uoshe aka mihula nguendi, vika mumu vutuila ouo chindongi? kamu leke ni ngueni Muene amuyongola. ³²"Ku voshe vaye vatumine vaye naku uana chindongi ngue mua valekele Yesu. ³³Muye mova mu vutuile chindongi, vavenya uave huile, vika mumu vutuila ouo chindongi?" ³⁴Vakuanyene nguavo, Muene amu thetela. ³⁵Vamu nehele kuli Yesu, navakevo va muhakele vidhala vyavo ha chindongi na Yesu ua tumamene ho. ³⁶omo yikeye uayile, valele vidhala vyavo mungila. ³⁷Omo endi ha hetele muhyehi namuhela ua mukinya ua Oliveta, vandonge vavengi va shangumukile na njangi naku shangala kalunga na lijui ku ndhili ya Muene ku vipanga vyoshe viye vyova muene. ³⁸Nguendi, Vavedhuka Muene uye enja muli dhina lya Muene! chiyulo chamuile naku shangala chili muile? ³⁹Vamo vavaFaliseu vamu mbunga vakuanyene nendi nguavo, "Mulongithi, vindika vandonge vove. ⁴⁰Yesu ua valimbuluile naku valeka nguendi, Anze njimileka nguange, nga voshe ava vakaholoka kulu, na mavue ano aka tambakana. ⁴¹Omo Yesu mua shuenene muhyehi nalimbo lyakama, ualilile, ⁴²Ua kuanyene nguendi, "Ambe nga muna dhivukile litangua eli, nambe yeni, ku vyuma vya nehele chiyulo! vuno ngechi vana vishueke kumesho ove. ⁴³Muomu matangua ekenja kuli yeni muye vaka chidhindo vaka hinda china liku dhengeleke naku lidhenguluka kulyove na ku thita chimpaka kuvi mbango vyoshe. ⁴⁴Avo vaka kuthanyona na vana vove hantci. Muli yove kuva kathimo livue helu lya likuavo muomu ntcimbu yove yachili yiye ya kuohyela Kalunga vuno ove ko uavi dhivukile. ⁴⁵Yesu ua kovelele mutembele ua shangu mukile kutuhulamo voshe valandethelelemo muye, ⁴⁶ua kuanyene navo nguendi, "Vanathono nguavo, 'Njivo yange, njivo ya kulombela; vuno eni muna yitenge njivo ya vidhi. ⁴⁷Omo Yesu ua longethele nkala litangua mu tembele. Vakuluntu va vasasendote na vaka kuthona na vakuluntu vavantu va yonguele ku mutciha, ⁴⁸Vuno kova uanene ngila ya kuvipanga muomu vantu voshe vamu yonguele ku mutolilila.

20

¹Vya yombolokele ha litangua liye omuo Yesu mua longethele vantu mutembele na kuambulula mudhimbu uachili kuedhile vakuluntu vaka kukombelela na valongisi vaka majui alishiko hamo navakuluntu voshe vedhile. ²Vakuanyene, nendi vamuihuile nguavo, "Tuleke nandhili yeyatjo upanga nayo vyuma evi, ndi yiya nakuhana npoko eyi. ³Uava kuanyene naku handeka navo nguendi, "Nange njimihula chihula, eni munjileke. 'Kumbuitika kua Youano: kuatundile muilu ndi kuaatundile kuli muntu?" ⁴Keho vashangumukile kulihula hakati kavo, vahandekela nguavo, "Nga tuka handeka ngueto, 'yatundile muilu; aka handeka nguendi, 'Keho vika kumua mutcelelele? ⁵Vuno nga tuka handeka ngueto, 'yatundile kumuntu; vantu voshe vaka tashanga mavue, muomu voshe vadhivukile nguavo Youano ua kele Kapolofeto. ⁶Vamu kuanyenene nguavo kotua dhivukile kuya tundilile. ⁷Yesu uava lekele nguendi, "Nange kunjimileke mpoko eyi yonji pangetha nayo vyuma evi. ⁸Ua lekele vantu chithimo echi nguendi, "Lyala umo ua kunine lihya lya vushuka vua vinyu, ua thile lihya eli kuli vaka kupanga, ua yile vungendhi ku chifuti chacho ua keshualeleko ntcimbu

yakama. ¹⁰Omo ntcimbu ya kutya vushuka ya hetele, ua tumine ngamba yendi kuli vaye vaka kupanga muku katambula mutambela uye uva tyeko laya. vuno vaka kupanga vamu kuatele vamupupile, vamu hiliuthile mavoko-voko. ¹¹Ua tumine ngamba mukuavo na yikeye lalo va mupupile, vamupangele muakuvihya, vamu hiliuthile mavoko-voko. ¹²Ua tumine lalo ngamba uamu chitatu vamu lemekele, vamu mbilile hanja lya lihya. ¹³Keho vavenya muene muka lihya ua handekele nguendi, 'Vika njatha kupanga ko? Nji katuma munange ua lyala uonja yongola muakama. Halumo vaka muthingimika.' ¹⁴"Vuno omo vaka kupanga vamu muene, valihandekethele yavo vavenya, nguavo, 'Ou yikeye mona. Tumu tcihyeni, linga vufuko vuka kale vuetu.' ¹⁵Vamumbilile hanja lya lihya na kumutciha. Vika muene vya kupangele navo vaye vaka kupanga mulihya? ¹⁶Akenja akashandola vaye vaka kupanga, na kuhana lihya liye kuli vakuavo. "Omo mova vya vuile, vakuaryene nguavo, "havue titityo vyalyovyoyo!" ¹⁷Vuno Yesu ua va talele, ua kuanyene navo nguendi, "Vika vyana handeka aa mathona: 'Livue liye lyova vyanene vaka kutunga linapu livue lyamu mbango?' ¹⁸Uoshe aka uila halivue eli aka pokodhoka hahandende -handende, na uoshe uye uli kauila aka thanyoka." ¹⁹Keho valongithi vamajui alishiko na vakuluntu vava sasendote vayonguele kumukuata haye vene, muomu vadhivukile nguavo chithimo echi yetu nachitela. Vuno vakele nalyova lya vantu. ²⁰Vamutalelele ntcimbu yachili, vatumine vantu vamo vapue ngue vaka vuchili, nguavo halumo kuatha vaka mu uanene mulonga kuli evi vyana kuanya, va hanene mpoko ya kutumina kuli nguvulu. ²¹Vamuihuile, va handekele nguavo, "Mulongishi tuna vidhiva ovyo vi ulongetha vuchili vya vuchili, omo ku ue kutala kumuntu nambe ua kathingimiko, vuno ueku longetha vuchili vya ngila ya Kalunga. ²²Kumashiko etu cho vanavindika kufueta lishimu kuli Sezale ndi kuahi?" ²³Vuno Yesu ua dhivukile vi thinganyeka vyavo, naku kuanya nguendi, ²⁴"Njileketheni vimbongo vya shiliva, chihanga cheya na lidhina lyeya liliho?" Va kuanyene nguavo, "Cha Sezale." ²⁵Ua kuanyene navo nguendi, "Haneni kuli Sezale viye vya Sezale, vya Kalunga vi haneni kuli Kalunga." ²⁶Kova mu uanenene mulonga kumajui kumesho a vantu, vuno vaholokele kulu vakomokele ku ku kuanya kuendi. ²⁷Vamo va vaSandusehu vedhile kulyendi, vaye veku mukuanya nguavo kakuethi kushituka kukutca, ²⁸va muihuile, nguavo, "Mulongishi, Mosesa ua tuthonenene lishiko eli nguendi nga munaina ua lyala atca, ua kala na mukentu uendi, kathemenene ho munike, ou munayina ua lyala kuatha ahinge mukentu ua munayina, ahake ho munike ua munayina. ²⁹Kuakele vamala vatanu na vavali na uye ua kulivanga ua mbatele mukentu, uatcile kahakele ho munike, ³⁰Nou ua muchivali nendi. ³¹Ua muchitatu nendi lalo ua kuambatako, noho ua muchitanu navavali voshe vatcile kova hakeleho munike. ³²Kunima mukentu nendi lalo uatcile. ³³Keho hakushituka, kukutca mukentu ou honi akakala uaya? Muomu voshe yendi lika va mbatele." ³⁴Yesu uavalekele nguendi, "vana vetu vantcimbu yino valyambata naku hangetha malo. ³⁵Vuno vamala navakentu vaye vana livuayethela kushituka kukutca na kuovoka muntcimbu yiye yikenja kulutue kuva kalyambata nambe ku hangela. ³⁶Muomu avo lalo naumo uahi akatca, vakafua tungelu vana vaKalunga, vana vachishitukilo. ³⁷Vuno va ka kutca va ka shituka, nambe Mosesa ua viyomboluele, muchihumbu, muye muatumbuile Muene Kalunga ua Avilahama na Kalunga ua Yisaka na Kalunga ua Yakomba. ³⁸Ngechi keti Kalunga ua vakakutca, vuno ua vaka muono, muomu voshe vakakala mulyendi." ³⁹Vamo vaka kuthona vakuaryene nguavo, "Mulongithi, una tukuanya muachili." ⁴⁰Ngocho naumo uahi lalo uamuihuile vihula. ⁴¹Yesu ua kuanyene navo nguendi, "Vati mukuanya nguene Kilisitu muna Ndaviti? ⁴²Nga Ndaviti vavenya ua kuanyene mumathona aVisamo, Na Muene ua kuanyene kuli Muene uange nguendi, tumama kulivoko lyange lya chilyo, ⁴³noho njikapuitha vitodhi vove vakale vilyatelo vya myanja yove." ⁴⁴Ndaviti muye vene uathanene Kilisitu 'Muene; ngocho vati akala muna Ndaviti?" ⁴⁵Mukutolilila na mbunga ya vantu voshe ua kuanyene na vandonge vendi nguendi, ⁴⁶"Takametheni ku vaka kuthona mathona, ava vayongola kudhala vikovelo vya kulaha va menekela haku landethela naku mihela ya chili naha vithinangonga naha mihela ya vaka vukama havilika. ⁴⁷Navakevo lalo valya vufuko muvi njivo vyava kakutciha, na kuleketha muye mova pangetha na kulomba kua laha. Vantu vakufua ngechi vakatambula mulonga ua kama."

21

¹Yesu ua talele muilu ua muene vaka kufuka vaye vahanene vuana vuavo muchihele. ²Uamuene mukentu umo ntuluue ua chihutu uo mbililemo tumbongo tuvali tua tundende tua vunengu. ³Keho Yesu ua kuanyene nguendi, "Chili njimileka nguange ou ntuluue ua chihutu nahana vyavingi kutuvakana voshe. ⁴Voshe vaye vahanene vya kuthalako kuvufuko vuavo. Vuno ou nthiua, nahana vyoshe vyakele navyo mu vuhutu vuendi, nahana vyoshe vyana kele navyo vya kuli kuatha navyo." ⁵Omo vamo vakuaryene mu tembele, vati kuvuaha kuayo na kuvuaha kua mavue na vuana vuva na hana, endi nguendi, ⁶"Nga vyuma evi vimumona, litangua likenja kaku kala livue nambe limo lyahi li ka dhala likuavo lya ku yeneka kulyumbila hantci." ⁷Keho va muihuile yendi, nguavo, "Mulongithi, ntcimbu yika vika yomboloka vyuma evi? Vika vikakala vimuetho omo vyuma evi viyongola ku yomboloka?" ⁸Yesu ua kuanyeneko nguendi, "Dhangameni eni keti vaka mikuithe. Vavengi vakenja mu lidhina lyange, nguavo, 'yange vene yikeye,' na,; ntcimbu yili ha muhyehi.' Ketu mukava shuame. ⁹Muye mumu kovua ndhita nama nguavo, keti muka ngangame, omo vyuma evi vinapande kuyomboloka haku livanga, vuno kulenga kua chifuti kuchi kayomboloka vuathi." ¹⁰Keho ua kuanyene navo nguendi, "Chifuti chimo chikalua ndhita nachifuti chikuavo, na vumuene vukaluitha vumuene vukuavo. ¹¹Kukakala mandunduma akama, nanjala namavedhi akulitambuiha. Kukakala vyuma vyakungangametha naku komoketha kuakama kukatunda muilu. ¹²Vuno ntcimbu kanda vyuma evi viyomboloke, vaka mikuata naku miyandetha, vakamituale yeni kuvithinangonga vyoshe naku mihaka mundolongo, vaka mituala kulutue lya muene nakuli vanguvulu muomu muli dhina lyange. ¹³Vuka kala vukaleho na ntcimbu yakutuala mudhimbu ua vungulu. ¹⁴Muye vene vihakeni kuvi mbunge vyeni keti muvuyethe kunyunga ntcimbu na kulyohyela kulutue lyeni, ¹⁵keho njikamihana majui namana aye oshe vitodhi veni kuvakatha

kumipayetha nambe kuka mi vyanetha vimu ka kuanya.¹⁶Vuno eni vaka mihana kuva kuluntu veni lalo, vana va munanoko vavamala, vavu shoko nava vuthamba, naku kamihaka kukutca. ¹⁷Eni vamo vaka midhinda kuli voshe muomu lidhina lyange. ¹⁸Vuno keti vinkambu vyakumitue yeni vika dhimbala. ¹⁹Koletheni muke manena ho myono yeni. ²⁰Muye muka mona Yelusalema vanayi dhengeleka vaka ndhita, keho dhivukeni ngueni kutca kuayo kuli muhyehi. ²¹Keho vaye voshe vali muYundeya vaka teuela kumikinya, lingeni voshe vali muimbo lyakama vatunde mo, na voshe vaye vali hanja lya chifuti linga keti vakovelemo muimbo lyakama. ²²Muomu matangua ano akudhangametha, nga vyuma vyoshe viye viva thonene vika yomboloka. ²³Ngongo yeni voshe muli namivila yivali na voshe vaye vaka nyamueka ku matangua aye! Muomu kukakala ndhili yakama hantci hoshe, na vukalu kuli vantu. ²⁴Vamo vakavatcihya kumikuale, navaye na ku vakuata kuvifuti vyoshe, na ku Yelusalema vaka lyatangela kuli vaka vifuti noho ntcimbu yavaka vifuti yina yomboloka. ²⁵Kukakala chidhivukitho kulitangua, na ngonde, namu vintanga - ntanga, nahano hantci. Mishovo yoshe vakakala nalyova, muomu kayando kaku dhima kua Kalunga ndonga nakuohya kuamankimba. ²⁶Kukakala lyala aua kulyova na muye mova kavandamena kuvyuma viye vika yomboloka muno muchifuti. Muomu nandhili ya muilu yika ngangama. ²⁷Keho muka mona Muna Muntu akayomboloka hamashelua na ndhili na vungulu vua kama. ²⁸vuno muye vyuma evi vika yomboloka, yimaneni naku kankula mitue yeni, muomu muka kumi patula ha muhyehi. ²⁹Yesu uava lekele chithimo, "Talení kuchiti cha mukuyu, na viti vyoshe. ³⁰Omo utuikilila vimaho, muka vimona eni vavenya na kudhivuka ngueni ndombo yili muhyehi. ³¹Ambe lalo, muye momu kamona vyuma evi vika yomboloka, dhivukeni ngueni vumuene vua Kalunga vuli muhyehi. ³²Chili njimileka nguange, ku mushovo uno kouka tunduko noho vyoshe vinapu mo. ³³Lilu na hantci vika hitakana, vuno mathona ange kaka lenge. ³⁴Vuno tolilileni kuli yeni vavenya, ngocho vene vimbunge vyeni keti vikale na vishoti vya kulya na kunua vya muono ou, naku litangua liye lyaku minyangumuna ngue mulye kumuashuka lihetó. ³⁵Omo litangua liye likenja kuli nkala uoshe ali na muono kulutue lya chifuti choshe. ³⁶Vuno dhangameni ntcimbu yoshe, nakulomba linga mukakale nandhili muku teua vyuma vyoshe viye vyatha kupanga, na kuimana kulutue lua Muna Muntu. ³⁷Ngocho litangua liye lyava longethele mungeleka, na kuvutiki uatuhukile uayile kumukinya ua Oliveta. ³⁸Vantu voshe vedhile mungeleka kuchimene vaku mutolilile.

22

¹Chilika chakulya mbolo chakele muhyehi, chiye veku tumbula pasovala. ²vakuluntu vavasasendote, na vaka mathona vali handekethelele vati muye mova katcihya Yesu, muomu vakele na lyova lya vantu. ³Keho Satana ua kovelele muli Yunda Yishakalyota, umo uavaye likumi navavali, ⁴Yunda uayile kuvasasendote vakama na tupitau nakuthimutuiya navo vati Yesu vaka muenda vungungu. ⁵Vayangulukile muakama na kulyu vuathana vamuhane vimbongo. ⁶Uatavele naku tala mukuthetela ngila yika yovaka muhana Yesu mumavoko avo ntcimbu kanda mbunga yahiho. ⁷Ngocho litangua lya mbolo yakuyena hingo lyahetele, ha kutcihya vana vinjui vakukombelega pasovala. ⁸Keho Yesu ua tumine Petulu na Youano, nguendi, "Yeni naku tu vuayethela linga tukalye yino pasovala." ⁹Va muihuile nguavo, "Kuiko uyongola tuka kuvuayetheleyo?" ¹⁰Ua vakuanyene nguendi, "Talení, muye muka kovela muimbo lyakama, muka uana muntu nambata njava ya mema. Mushuameni na munjivo muye mua kakovela. ¹¹ngocho vene handekeni na vavenya njivo ngueni, Mulongithi na tutumu kuli yove kuakala njivo ya vangendhi, kukeko kunja kulila Pasovala hamo na vandonge vange?" ¹²Endi aka mileketha njivo ya kama ya kuilu. Muli na vitenga vyoshe tu vuayetheleni kuye." ¹³Muye mova yile, naku uana vyoshe viye ngue muavalekele. Mukemuo va vuayethele vyakulya vya chilika cha kulya Pasovala. ¹⁴Ngocho ntcimbu ya hetele, yendi ua tumamene hamo na vapostolo. ¹⁵Keho ua kuanyene navo nguendi, "Ange njili nalishungu muakama lyakulya pasovala eyi muntcimbu kanda njiyande. ¹⁶Njimileka nguange, kunji kayili lalo, noho yina puithamo muvumuene vua Kalunga. ¹⁷Keho Yesu ua tambuile nganja, na muye mua hanene kushangala, ua kuanyene nguendi, "Tambuleni na kulishumuina yo hakati keni. ¹⁸Njimileka nguange, ange kunjikanu lalo kuvushuka vua vinyu noho vumuene vua Kalunga vukenja. ¹⁹Keho ua tambuile mbolo, naku hana kushangala, ua yipanuine, ua vahanene yo, ua kuanyene nguendi, Ou ukeuo muvula uange, uva na mihana. vipangeni muku njivuluka yange." ²⁰omo vana mane kulya ua tambuile nganja mungila yiye vene ua kuanyene nguendi, "Eyi nganja yinapu lyuvuathano lya lihya lyamu maninga ange, avana mi shampuila. ²¹Vuno tolileni. Livoko lya muka kunjenda vungungu alinange kuno kumesa. ²²Mukemuo muna muntu akaya ngue muye mua vitumbika. Vuno ngongo ya muntu uye aka muenda vungungu!" ²³keho Vashangumukile ku lihodhola mukati kavo yiya honi ou aka panga vyuma evi. ²⁴Mukemo kua katukile vimpata hakati kavo yiya honi hakati kavo uva katumbula ua kama. ²⁵Ua va lekele nguendi, "Vimyene vaka vifuti vakevo vali helu lyavo, vuno kuli umo ali na mpoko helu lya voshe veku vatumbula vaka kukuatha muachili kuli vantu vavo. ²⁶Vuno keti vipue ngue ngechi kuli yeni. Ambe ou ua kama hakati keni apue ua mundende, nou napu ntuaama hakati keni napande kupua ngamba. ²⁷Muomu yiya ua kama, uye natumama kumesa, ndi uye avuayethela vyakulya? Ketí ou na tumama kumesa ndi? Mukemuo munjili yange hakati keni ngue muka kuavathela. ²⁸Vuno yeni vamo mu neshuala hamo nange mu vyetheko vyange. ²⁹Njika mihana vu muene, ngue omo Tata ua hanene vumuene kulyange. ³⁰Muomu yeni mukalya na kunua kumesa yange muvumuene vuange, neni muna tumama ha vitumamo vya vumuene kupangula mishovo likumi na yivali ya Yisaleli. ³¹Simoni, Simoni, dhangama, Satana a kulomba ku kutambula, aku pekula ngue tiliku. ³²Vuno nja kulombelelele yove, linga kutcelela kuove keti ku-ue. Omo una tenguluka koletha va munanoko vove. ³³Petulu ua kuanyene nendi nguendi, "Muene, njinali vuayethela laya kuya mumo nove nambe mundolongo namu kutca." ³⁴Yesu ua mukuanyene nguendi, "Njikuleka, Petulu, Vutiki vuno vene, ntcimbu ndemba atambeke, uka njivyana lutatu nguove kounji dhivuka ange." ³⁵Omo Yesu ua kuanyene navo nguendi, "Muye monja mitumine na nkombe yahi, na njeke yahi, ndi vinkuaku,

muayenekele chuma chimo ndi?" Va kuanyeneko nguavo, "Vyahi." ³⁶Omo yikeye ua kuanyene navo nguendi, vuno mualolo, uoshe ali nankombe ambate, na njeke lalo. Na uoshe kethi na muele na pande ku landetha kapote kendi alande muele umo. ³⁷Muomu njimileka nguange, vika viva thonene viye yange vina pande kupuamo, 'vamu tande hamo nava kamilonga." Muomu vika viva nji tumbuilile vya kulyange vinapumo." ³⁸Vakuanyene nguavo, "Muene, tala! tuli na myele yivali." Yikeye ua kuanyene navo nguendi, "Vina pumo." ³⁹Yesu ua yile, ngue muye mua kele na kupanga, ku mukinya ua Oliveta, na vandonge vamu shuamene. ⁴⁰ngocho omo vahetele, yendi uakuanyene navo nguendi, "Lombeni linga keti mukovele mu vyetheko." ⁴¹Uayile ua tundile mukati kavo ngue livue vanashe, na yendi ua tcikamene na kulomba, ⁴²ua kuanyene nguendi, "Tata, nga utava, tambula nganja eyi kulyange, vuno keti ngue kuchidhango change, Vuno chidhango chove chipange." ⁴³Omo kangelo ua mulu uedhile kuli kulyendi, ua mukolethele. ⁴⁴Muku kaluua, ua lombelele muakama kama, naku litukuta lyendi lya hilumukile ngue manothi akama amaninga aholomo kele hantci. ⁴⁵Omo ua hetukile ku kulombela kuendi, uedhile ku vandonge na ku va uana vanandanda muomu lya vuthiua vuvakele navuo. ⁴⁶Ua vehuile vakevo nguendi, "Vati mu nandanda? Hindukeni na kulombela, linga keti mukovele mu vyetheko." ⁴⁷Te nolo achi kuanya mbunga ya hetele, na Yundasa, umo uavaye likumi na vavali, uava tuamenene kulutue. Yundasa uedhile muhyehi na Yesu naku mutcembe, ⁴⁸Vuno Yesu ua kuanyene nendi nguendi, "Yundasa, uenda Muna Muntu vungungu na ku mutcemba ndi?" ⁴⁹Ngcho voshe vaye vadhengelekele Yesu vamuene viye vya kele haye, va kuanyene nguavo, "Muene, chitava tu lue na myele ndi?" ⁵⁰Uye umo uavo ua pupile ngamba ua Sasendote uakama, na kumuvatula litui lyendi lya chilyo. ⁵¹Yesu ua kuanyene nguendi, "Keho vinapu mo!" Yesu ua kuatele kuitui, ua muka nguithile. ⁵²Yesu ua kuanyene na va Sasendote va kama, na tupitau va tembele, na vakuluntu vaye vedhile muku muluitha, "Munenja muku njikuata ngue chidhi, na myele na milamu?" ⁵³Munjakele neni matangua oshe mutembele, komua nji kambekele mavoko eni. Vuno yino yikeye ntcimbu yeni, na ndhili yamu mithithi. ⁵⁴Va mukuatele ,vamu tualale kunjivo ya sasendote ua kama. Vuno Petulu ua shuameneko nohaye hakele hana shondoloka. ⁵⁵Mova shuamekele tuhya mukati ka ndhango va tumamene hantci hamo,na Petulu ua tumamene mukati kavo. ⁵⁶Umo ngamba ua mumbanda uamu muene mua tumamene muchite cha tuhya ua mushungamene naku kuanya nguendi, "Ou lyala lalo nendi uakele mumo lika nendi." ⁵⁷Vuno Petulu ua livyanene, ua kuanyene nguendi, "Ove mukentu, ange kunjimudhivuka ouo." ⁵⁸Kunima ya kantcimbu ka kandende umo ua vaye ua mumuene, ua kuanyene nguendi, "Ove lalo umo uavo." Vuno Petulu nguendi, "Ove muntu keti yange." ⁵⁹Kunima ntcimbu hahitile vili lyala uaye ua muthininikile nguendi, "Vu chili lyala ou lalo uakele hamo nendi, muomu yendi ka Ngalileya." ⁶⁰Vuno Petulu ua kuanyene nguendi, "Lyala, kunjividhivuka ovyo vya kuanya." "Vuathi-vuathi te achihandeka, ndemba ua tambekele. ⁶¹Ua tengulukile, Muene ua talele kuli Petulu, na Petulu ua vulukile lijui lya Muene muye mua kuanyene nguendi, "Muntcimbu kanda ndemba atambeke litangua lino lya lelo uka njivyana lutatu." ⁶²Petulu ua tuhukile hanja ua lilile muakama. ⁶³Ngcho vamala va nyungile Yesu vamu tcopele na kumupupa, ⁶⁴Va mufuikile kumesho va kuanyene nguavo, "Polofetala! yiya umo uye na kupupu?" ⁶⁵Muye vene vakuanyene vyuma vikuavo vya vingi vyo vamu vangeyele Yesu,na ku mushaula. ⁶⁶Muye molya kile litangua, vakuluntu vavantu va likunguluile, hamo na vakuluntu va vasendote na vaka kuthona. Mukemuo vamutualele kumpunga ⁶⁷Va kuanyene nguavo, "Nga yove u kilistu, tuleke" Vuno ua kuanyene navo nguendi, "Ambe ange njimileke kumunjitecelela, ⁶⁸Nambe nji mihule, kumu njilimbulula. ⁶⁹Vuno kutunda hano, Muna Muntu aka tumamama kulivoko lya chilyo lya ndhili ya Kalunga." ⁷⁰Muye vene voshe va kuanyene nguavo, "Kuma ove u Muna Kalunga ndi?" Yesu ua kuanyene nguendi, "Omo vene mumu na kuanya yange vene." ⁷¹Va kuanyene nguavo, "Vika lalo tuthetela. Vumbangi? Etu vavenya tuna lyuvuilako vya kutunda mukania kendi vavenya."

23

¹Mbunga yavo yoshe vakatukile vanehele Yesu kumesho a Pilatu. ²Vashangumukile kumuvangeya,vakuanyene nguavo, "Tuna uana lyala ou a tanganantha mushovo uetu, kuvindika kufueta lisimu kuli sezale, nakukuanya nguendi yikeye kilistu, Muene." ³Pilatu ua muihuile, nguendi, "Yove u Muene ua vaYundeya ndi?" Yesu ua mulimbuluile nguendi, "Omo vene mou nakuanya." ⁴Pilatu ua kuanyene na vakuluntu vava sasendote na mbunga, "Ange kunja uanene mulonga ku lyala ou." ⁵Vuno avo vathininikile, naku kuanya nguavo, "Yendi ali na kushongangeya vantu, kulongetha muyundeya yoshe, ua shangumukile ku Ngalileya na kuno kumuhela vene." ⁶Muye Pilatu mua vyuvuile evi, uehuile ou lyala ua kele ka Ngalileya. ⁷Muomu uadhivukile nguendi yikeye ua kele kuintci lya npoko ya muvusuana vua Helonde, uatamine Yesu kuli Helonde vavenya, uye ua kele muYelusalema ha matangua aye. ⁸Muye Helonde ua muene Yesu, ua yolelele muakama, muomu ua yonguele ku mumona kuntcimbu ya kunima. Endi uovuile vya kulyendi kumona vimuetho vimo vye kupanga yendi. ⁹Helonde uehuile yesu mu majui amengi, vuno Yesu ka mulimbuluile navimo vyahi. ¹⁰Vakuluntu va vasasendote na vaka kuthona mathona vemanene,mu kumuvangeya yendi muakama-kama. ¹¹Helonde na masualale vendi vamutukile Yesu na kumutcopa. Keho vamudhikile vidhala vyalaha vya ku vuaha muakama naku mutuma ahiluke kuli Pilatu. ¹²Va Helonde na Pilatu valikuatele vuthamba, ha litangua liye vene, muomu kulaya validhindile umo namu kuavo. ¹³Pilatu ua thanene hamo vakuluntu va vasasendote na vakakutamina mashiko na mbunga ya vantu ¹⁴Ua kuanyene na vavo nguendi, "Muna njinehela lyala ou ngue lyala ali na kutanganantha vantu kupanga vyaku vihya, naku tala, ange, njina muihuile kumesho eni, kunja uanene mulonga mu lyendi kutuala kuvyuma vimuli naku muvangeya." ¹⁵Kuahi, nambe Helonde, nga yendi na mutumu ahiluke kuli yetu lalo, naku mona, vyahi vya kuvihya vya kumu tchihila vya na panga yendi . ¹⁶Ange muye vene njika muyandetha njika muethela." ¹⁷¹⁸Vuno mbunga vyshe va tambakanene, nguavo, mutcihyeni lyala ouo, mu tuechelela Mbalambasa." ¹⁹Mbalambasa ua kele lyala uye uva hakele mukamenga omo lya

kupanga mpuatha muimbo lyakama naku tcihya vantu.²⁰ Pilatu ua kuanyene navo lalo, ua yonguele kuethela yesu.²¹ Vuno vatambakanene, nguavo, "Mukulikeni hachilindakano, mukulikeni ha chilindakano."²² Endi ua kuanyene navo ntcimbu ya muchitatu, "Muomu lya vika, mulonga uka vuana panga lyala ou? Kunja uanene mulonga ua kumutcihya. Muye vene kunima ya kumu mangola, njika muethela."²³ Vuno keho vatambakanene nalijui lya kama, va mutuminine nguavo vaka mukulikeni. Majui avo atuva kanene Pilatu.²⁴ Kehu Pilatu uatetele lijui kutuala kukutumina kuavo.²⁵ Ua vethelele uye umo uvalombe uye uva hakele mukamenga vuno lya mpuatha na kutcihya. Vuno ua vahanene Yesu kutuala muviyongola vyavo.²⁶ ngocho vamu tuelele Yesu, vakuatele umo Simoni uaku Silene, ua tundile kuchifuti, na kumutuika chilindakano ambate, ashuame Yesu.²⁷ Mbunga yakama ya vantu, nava kentu vaye vakele navuthiua nakulinyenga omo lyendi, va mushuamene.²⁸ Yesu ua kuanyene nguendi, "Eni vana vavakentu vamu Yelusalema, keti munjilile yange, vuno lilileni eni vavenya navana veni."²⁹ Nga mutala, matangua ali nakuinja, muye mova kakuanya nguavo, "Vana vedhuka dhinchimi na memo aye kathamene na mavele aye ka amuekele."³⁰ Kehu muye vene vaka shangumuka kukuanya na mikinya nguavo, tuuileni; na malundu, nguavo, "Tufuikeni."³¹ Nga valinga vyuma evi kuchiti chitontola, vikafua vati kuchiti cha kuma?"³² Vamala vamo, vavali vaka vuidhi, vava tuelele hamo na Yesu muku kava tciha.³³ Muye mo vedhile kumuhela uvatumbula, "Chikola." Kuye vamukulikile na vidhi-umo kuchilyo chendi na mukuavo kuchimuoshue chendi.³⁴ Yesu ua kuanyene nguendi, "Tata, vechele, kuvadhivukile vyova panga." Kehu muye vene valyavelele vidhala vyendi.³⁵ Vantu vemanene vatalele ku vaka kuhaka mashiko lalo muye mova mutcopele yendi nguavo, "Uo vuelele vakuavo, achi lyovole endi vavenya, nga yikeye Kilistu ua Kalunga, uye umo yova hanguile."³⁶ Va kandhita lalo vamuthembuluile, va shuenyeneko kulyendi vamuhanene vindangele,³⁷ na kukuanya nguavo, "Nga yove u Muene ua vaYundeya, lyovole ove vavenya."³⁸ Hakele lalo chidhivukitho halyendi, "Ou yikeye Muene ua va Yundeya."³⁹ Umo ua vidhi vaye vova kulikile hamo nendi ua kuanyene nguendi, "Ove keti u kilistu ndi? Lyovole ove vavenya netu u tuovole."⁴⁰ Vuno uye mukuavo ua kuanyene nguendi, "Ove lyova lya Kalunga lyahi, te ove una tambula chihitho ngue yendi?"⁴¹ Chihitho chetu ni chinatufuila, omo tutambula fueto ya vyuma vyetu, vuno lyala ou kethi na mulonga."⁴² Kehu ua kuanyene nguendi, "Yesu, kanjivulukeko ange mukaheta muvu muene."⁴³ Yesu ua mulekele nguendi, "Vuchili njikuleka, lelo vene ukakala mumo nange muchitungu cha Kalunga."⁴⁴ Cha kele ngechi muhyehi nantcimbu yamuchitanu na yimo, na muthithi uedhile muchifuti choshe noho hantcimbu yamuchitanu na yiuana.⁴⁵ kuakele muthithi ha litangua liye. Na ntanga yiye yamutembele yataavukile muvali.⁴⁶ Ua tambakanene na lijui lya kama, Yesu ua kuanyene nguendi, "Tata, mu mavoko ove njinakundika muono uange." Muye mua kuanyene viye, ua tcile.⁴⁷ Uye mukuluntu ua mashualale ua muene viye vya kele haye, ua shangalele Kalunga, ua kuanyene nguendi, "Chili kuma lyala ou uakele muka vungulu."⁴⁸ Muye mbunga yoshe ya kungulukile hamo vakele vimbangi kumutambela uye vamuene vyuma viye vya pangele, vahilukile na kuli pupanga havintulo vyavo.⁴⁹ Vuno voshe vaye vamudhivukile, na vakentu vaye vamushuamene kutunda kuNgalileya, vemanene hale, nakutala vyuma evi.⁵⁰ Taleni, kuakele lyala umo lidhina lyendi Yosefe, uye uakele mukachilyo cha ndhango. Yikeye uakele lyala ua kathingimiko.⁵¹ Lyala ou ka lyu vuathanene na muvutumbe vuavo na vipanga vyavo. Endi ua tundile kuYundeya kumbongi ya Alimateya, na yikeye ua tcetelele vumuene vua Kalunga.⁵² Lyala ou, ua shuenyenene Pilatu, ua lombele muvila ua Yesu.⁵³ Ua shukuile, ua dhengelele ya ntanga ya kuvotcika ya linyu, ua mu hakele mumbumbo ya kuchokola mulivue, muye nolo kanda va shitikemo muntu.⁵⁴ Lyakele litangua lya kuli vuayethela, na Sabata ya kele muhyehi na kushangumuka.⁵⁵ Na vakentu vaye vatundile ku Ngalileya vedhile hamo na Yesu vamushuamene na kumona ha mbumbo na vati valangekele muvila uendi.⁵⁶ Vakevo va hilukile na kuvuahetha vihamba na madhi. Kehu mu Sabata vahuimine kutuala mu lishiko lyavo.

24

¹Vuno ku chimenemene kuku kya kua litangua lya kulivanga lya chivike, muye vedhile kumbumbo, vanehe vihamba viye viva vuayethele. ²Muye va uanene livue vana lyandumuna ko kumbumbo. ³Va kovelelemo, vuno kuva uanene muvila ua Muene Yesu. ⁴Vya kele ngechi, omo vakele navitanga ya viye vya, vuathi-vuathi vamala vavali vemanene hamo navo navidhala vya kuvyakula. ⁵Keho vakentu vakele nalyova va kulumanene vihanga vyavo hantci, vakuanyene na vakentu nguavo, Vika muthetelela muka muono mukati ka vaka kutca?⁶ Kuno uahiko, vuno na shituka! Vulukeni muye mua kuanyene neni te muli ku Ngalileya, ⁷Nguendi Muna Muntu vana pande kumuhana kumavoko avantu vaka milonga vaka mushukike, keho aka shituka lalo halitangua lyamu chitatu."⁸ Na vakentu va vulukile majui endi ⁹Vahilukile va tunde ku chihilo va kambuluile vyuma vyoshe kuli vaye likumi naumo na kuvakuavo voshe. ¹⁰Vuno vakele va Malia Mandalena, na Yohana, na Malia vayina ya Tiango, na vakentu vavo vakele hamo navo va limbuluile vyuma evi kuli vaPostolu.¹¹ Vuno mudhimbu uavo uakele ngue vihandeka vya ngocho kuli vaPostolo, kova vitavele nambe ku vatcelela vakentu. ¹²Muye Petulu ua katukile ua shatukilile kumbumbo, keho ua kulumanene nakutala mo mukati, ua muene vintanga vyakutoka lika lyavyo. keho petulu ua hilukile ua yile kunjivo yendi, ua komokele viye vya kele kuye.¹³ Taleni, vamo vavali vayile kulitangua liye vene kuimbo limo lyakuluka Emau, hakele ntunda yakuheta kuYelusalema vikilometa makumi atanu na limo. ¹⁴Vana kulileka vyuma vyoshe viye vya lingiule.¹⁵ Vya kele ngechi mova va yile na kuthimutuila na ku lihula umo na mukuavo, vavenya Yesu ua shuenene hamu hyehi uendele hamo navo. ¹⁶Vuno vuivuitithile mesho avo linga yendi keti va munongonone.¹⁷ Yesu ua kuanyene navo nguendi, "Eni muvavali muendemo kuma vya ku kundamaa kuiko muli na ku thimutuila?" Kehu vemanene vihanga vyavo vya kele na vuthiua.¹⁸ Umo uavo, ua kuluka Keleopa, ua mu mulimbuluile nguendi, "Yove lika mpano ungendhi mu Yelusalemana ku uadhivukile vyuma evi vinahitimo mu matangua ano ndi?"¹⁹ Yesu ua kuanyene navo nguendi, "Vyuma vika?" vamukumbuluile nguavo, "Vya Yesu muka Nazaleta, ua kele

kapolofeto, ua kama muka ndhili kuvipanga naku majui kumesho a Kalunga na kumesho avantu voshe,²⁰ na vakuluntu vavasasendote na vaka kutumina linga va mu uane mulonga umutuale ku kutca na kumu kulika hachilindakano.²¹ Vuno etu tua tcelelele ngueto yikeye akakula vaYisaleli. Mukemo, na vika vya vingi, lelo linapu litangua lya muchitatu kutunda haye hovya yombolokele vyuma vyoshe.²² Vuno lalo, vakentu vamo vakumbunga yetu va tukomokethele, mo va menekele chimene mene ku mbumbo.²³ omuo kuva uanenemo muvila uendi, vedhile, nguavo vanamono chimona chimo cha tungelo vaye vava lekele nguavo ali na muono.²⁴ Vamala vamo vaye vakele netu vayile kumbumbo, vaka uanene muye vene muva valekele vakentu. vuno yikeye kova mumuene."²⁵ Yesu uakuanyene navo nguendi, "Eni mumatha muvaka vimbunge vya malanga ku kutcelela viye vyoshe viva kuanyene vaPolofeto!"²⁶ Kavya kele na mulyo Kilistu akayandele vyuma evi, nakukovela vungulu vuendi ndi?"²⁷ Keho hakushangumuka na Mosesa navapolofeto voshe, Yesu ua valanguluilile ku mathona aye aku mutumbula yikeye.²⁸ Omo vashuenene kuimbo liye li vayile, Yesu ua lingile ngue ayongola ku vatuvakana.²⁹ Vuno vakevo vamu kokuele, nguavo, "Kala netu, mukonda lili kuchinguedhi na litangua liyongola kukovela mualolo." keho Yesu ua kovelele mo mu kukala navo.³⁰ Vya kele ngechi, muye mua tumamene navo kukulya, ua tambuile mbolo, uayi lombelele, ua yivanyuine, uayi vahanene.³¹ Keho mesho avo emukile, vamu nonguenene, keho ua lavukile ua tundile.³² Omo valihandekethele umo na mukuavo nguavo, "Keti netu ku vimbungevyetu tuovuile voo, muye endi ua kuanyene mungila, muye mua tulanguilile yetu mathona?"³³ Omo vakatukile hantcimbu yiye vene vahilukile ku Yelusalema. Va uanene vaye likumi naumo vana kunguluka vavo vaye vakele hamo navo,³⁴ Va kuanyene nguavo, muene chili vene nashituka, na yombolola kuli Simoni.³⁵ Keho vambuluile vyuma viye vya yombolokele mungila, nomuye Yesu mua vanuine mbolo.³⁶ Muye mo vahandeketele vyuma evi, yikeye vavenya uemanene hakati kavo, ua kuanyene navo nguendi, "Chivovo chikale neni."³⁷ Vuno vakevo vatcile chintcima na kukala na lyova, vathinga nyekele halumo vana muene mpundhi.³⁸ Yesu ua kuanyene navo nguendi, "Vika munomina vimbunge? Vika mulihuila muvimbunge vyeni?"³⁹ Taleni mavoko ange namyanja yange, uno yange vene. Njikuateri mutale. Muomu mpundhi ka yakele nambunda na vitciha, ngue momu nanjimonono ange njili navyo."⁴⁰ Muye mua handeketele evi, ua valekethele mavoko endi na myanja yendi.⁴¹ Muye vene kova tcelelele evi muomu lya kuyolela, vakele nayo na vakevo va komokele, Yesu ua kuanyene navo nguendi, "Muli na vimo vyakulya kuno ndi?"⁴² Keho vamuhanene mbaluvuila ya yintci ua kuocha,⁴³ na yikeye ua yitambuile ualile kumesho avo.⁴⁴ Ua kuanyene navo nguendi, "Majui ange aye vonja milekele muye munjakele neni, kuvyoshe viva thonene mashiko a Mosesa na kuli vaPolofeto naku Visamo vina pande kupuamo.⁴⁵ Keho va shokolokele mana avo, linga vadhivuke na kuvuithitha mathona.⁴⁶ Keho ua kuanyene navo nguendi, "ngachiye vene muvavithona, Kilistu akayanda keho aka shituka kukutca kulitangua lya muchitatu.⁴⁷ Kutenguluka na ku lyechele umo na mukuavo ku milonga na ku yambulula muli dhina lyendi ku mishovo yoshe, kutamekela mu Yelusalema.⁴⁸ Eni munapu vimbangi kuvyuma evi.⁴⁹ Taleni, ange njimi tumina ku tceleletha kua tata. Vuno kaleni muimbo lyakama noho muna dhala ndhili ya muilu."⁵⁰ Keho Yesu ua vatuaenenene noho muhyehi na Mbetaniya. Uoluele mavoko endi ua va vuavuethele.⁵¹ Keho chakele ngechi, ntcimbu achi va vuavuethele, ua lihandele navo va mutualele muilu.⁵² Ngocho va mulemethele va hilukile ku Yelusalema na kuyolela muakama.⁵³ Ngocho vakalelemo ntcimbu yoshe mutembele, na kushangala Kalunga.

Youano

1

¹Ha ku livanga kua kele lijui, na lijui lya kele hamo lika na Kalunga, na lijui likelyo Kalunga.² Evi vya kele ha ku livanga hamo lika na Kalunga.³ Vyuma vyoshe va vi pangelele muli yikeye, nga yikeye ka kele ko nga na chimo chahi chiva panga.⁴ Muli yikeye mua kele muono, na muono uakele mutanya ku vantu.⁵ na mutanya ua tangekele mu muthithi, na muthithi ku ua tuvakanene lalo mutanya.⁶ Kua kele lyala u va tumine kutunda kuli Kalunga, lidhina lyendi Youano.⁷ Uedhile mu ku kala mukaleho ua kuambulula mutangeko, linga voshe va tavele muli yikeye.⁸ Youano ka kele mutangeko, vuno uedhile mu kua kuambulula mutangeko.⁹ Mutangeko ua vuchili, ua kuhana mutangeko ku vantu voshe, uedhile muno mu chifuti.¹⁰ Ua kele muno mu chifuti, na chifuti va chi pangelele muli yikeye, vuno vaka chifuti kuva mu dhivukile.¹¹ Ue dhile kuli vendi vavenya, keho vendi vavenya kuva mu tambuile yikeye.¹² Vuno kuli vavengi vaye va mu tambuile, vaye va tavele mu lidhina lyendi, ua va hanene ndhili ku kala vana va Kalunga.¹³ muomu avo kuva themukilile ku maninga, nambe ku chidhango cha ntcitu, ndi ku chidhango cha muntu, vuno cha Kalunga.¹⁴ Lijui lya tengulukile ntcitu keho ya tungile mukati ketu. Tua muene vungulu vuendi, vungulu vua uye umo lika ua tundile kuli Yishe, ua shula na chivovo na vuchili.¹⁵ Youano ua mbuluile vumbangi vuendi na kutambakana, nguendi, " Ou yikeye u nja milekele nguange, 'Ou akenja munima yange ua nji tuvakana yange, muomu ua kele kulutue lyange.'"¹⁶ Muomu mukushula kuendi tua uana chivovo ku chivovo.¹⁷ Muomu mashiko va a hanene kuli Mosesa. Chivovo na vu chili vyedhile ku hitila muli Yesu Kilistu.¹⁸ Naumo uahi ua mona Kalunga, Kalunga umo lika, uye yikeye ali kuli Yishe, endi leketha Kalunga linga va mu dhivuke.¹⁹ Ovu vukevuo vumbangi vua Youano muye va Yundeya muva tumine va sasendote na vaLevi kuli yikeye va mu Yelusalema na ku muihula nguavo, "Yove yiya?"²⁰ Ua litavelele ka vyanene, vuno ua tavele nguendi_ "Keti yange Kilistu."²¹ Ngocho va muihuile lalo nguavo, "Kuma yove yiya? Yove Eliya ndi? Ua va kuanyene nguendi. "Keti yange." Va handeketele nguavo, "Keti yove kapolofeto ndi?" Ua va kuanyene nguendi, "Kuahi."²² Keho mukemo mu va muihuile nguavo, "Yove yiya, linga tu kambulule kuli vaye vana tu tumu? Vati mu u tukuanya yove vavenya?"²³ Ua kuanyene nguendi, "Yange lijui, li lilila mu limbalanda lyangocho ngualyo: 'Vuayetheni ngila ya Muene yi vuahe,' mua na handeka kapoleto Yisaya

nguendi,"²⁴Ngocho vamo va ku va Faliseu navo va va tumine,²⁵keho va ku muihuile na ku kuanya nendi nguavo, "Muomu lya vika umbuitikila nga ove keti u Kilistu kuli ndi Eliya ndi keti kapolofeto?"²⁶Youano ua va kuanyene,na ku handeka nguendi, "Nji mbuitika mu mema. Vuno mukati keni muli umo yimua yeneka ku dhivuka."²⁷Yikeye a kenja munima yange, nambe mikole ya ku vinkuaku vyendi kunji ka vyatha ku yi vutula."²⁸Vyuma evi va vi pangelele mu Mbetaniya muthinya liye lya Yolondau, muye mua mbuitikilile Youano.²⁹Litangua lya ku shuamako Youano ua muene Yesu enja kuli yikeye keho ua handekele nguendi, "Talen, uye yikeye muna Yinjui ua Kalunga Tata uye aka tunditha milonga ya hano hantci!"³⁰Ou yikeye u nja mi lekele nguange, 'Ou a kenja munima yange ua nji tuvakana, muomu ua livangele kulutue lyange.'³¹Kunja mu dhivukile, vuno vya kele muye vene linga va mu yombolole ku Yisaleli nguavo njikenja mu ku mbuitika mu mema."³²Youano uambulule, na ku handeka nguendi, , "Nja muene Mpundhi ya kuyela yitunda mulu na kushuluka hali yikeye ngue nkuti, ua kele helu lyendi."³³Ange ku mu dhivuka kuahi, vuno uye ua nji tumine ku mbuitika mumema ua kuanyene nange nguendi, 'Uye u mu ka muena Mpundhi yi shuluka na ku kala hali yikeye, yikeye uye a ka mbuitika mu Mpundhi Yakuyela.'³⁴Ange njina mono na kuambulula vumbangi nguange ou yikeye Muna Kalunga."³⁵Keho lalo, litangua lya kushuama ko, Youano uemanene na vandonge vendi vavali.³⁶va muene Yesu a hita , keho Youano nguendi, "Talen, muna Yinjui ua Kalunga!"³⁷Vandonge vendi vavali va muvuile yikeye va handekele keho va shuamene Yesu.³⁸Keho Yesu ua tengulukile ua va muene vo va mu shuama munina yendi keho ua vehuile nguendi , "Vika mu thetela?" Va mu kuanyene nguavo, "Lambi" (china langulula nguavo "Mulongithi") kuiko ua kala?"³⁹Ua handekele navakevo nguendi, "Yinjeni mu tale." keho vedhile va ku mone kuye kua kele; va kele hamo lika nendi litangua lyoshe, muomu ya kele ntcimbu ya mu likumi.⁴⁰Umo ua vaye vavali vovuile ku kuanya kua Youano keho va shuame Yesu yikeye Andeleu, munayina ua Simoni Petulu.⁴¹Ha kulivanga ua uanene munayina uendi vavenya Simoni na ku mulekako nguendi. "Tuna uana Mesiya" (china langulula "Kilistu").⁴²mukemo mua mu tualele kuli Yesu, keho Yesu ua mu talele na ku ha ndeka nguendi, "Yove Simoni muna Youano. Va ka ku tumbula Sefase" (china langulula "Petulu").⁴³Keho litangua likuavuo, Yesu ua thetelele kuya ku Ngalileya, ua uana Filipu keho ua handekele nendi nguendi, "Nji shuame."⁴⁴Keho Filipu ua kele ua ku Mbetasayinda, limbo lyakama liye lya va kele va Andeleu na Petulu.⁴⁵Filipu ua uanene Natanayekele na ku handeka nendi nguendi, "Uye ua thonene Mosesa mu majui a lishiko, na va Polofeto, tuna mu uana: Yesu muna Yosefe, ua ku Nazaleta."⁴⁶Natanayekele ua handekele kuli yikeye nguendi, "Ko vili vimo vya vingulu vitunda mu Nazareta ndi? Filipu ua handekele nendi nguendi, "Yinja keho ua ku tale."⁴⁷Yesu uamuene Natanayekele youenja kuli yikeye na ku handeka vya ku kuli yikeye nguendi, "Talen, ka Yisaleli ua vuchili, muli yikeye ka kele na mulonga."⁴⁸Natanayekele ua handekele nendi nguendi. "vati una nji dhivuka ndi?" Yesu ua mukuanyene na ku handeka ku li yikeye nguendi, "kulutue Filipu akuthane, muye mu ua tumamene muintci lya chiti chamukuyu, nja ku muene laya."⁴⁹Natanayekele ua mu kuanyene nguendi, "Lambi, ove u Muna Kalunga! Yove Muene ua va Yisaleli!"⁵⁰Yesu ua mukuanyene na ku handeka nguendi, "Muomu nji na handeka nguange, 'Nja ku muene mu chiti cha mukuyu,' vikevyo vyuna tavela ndi? U ka mona vikuavo vya kama ku tuvakana vino."⁵¹Keho ua handekele nguendi, "Mua vuchili, vuchili, vu nji ku leka nguange, u ka mona lilu lina shokoloka, na tungelo va Kalunga va londa na ku shulukila Muna Muntu."

2

¹Munima ya matangua atatu, kuakele chilika cha vulo mu Kana ka Ngalileya, na vayina ya Yesu va kele kuye. ²Yesu na vandonge va va thanene ku vulo.³Ngocho vinyu ya huile, Vayina ya Yesu va kuanyene nendi nguavo, "Kotua kele na vinyu ngechi."⁴"Yesu ua handekele nendi nguendi, "Mukentu, vika unedhila kulyange? Ntcimbu yange kanda yichi hete."⁵Vayina va handeka na vaka kupanga nguendi, "Nkala vyoshe vya mi leka, vi pangeni."⁶Kua kele vindeho vitanu na yimo vya mema yiye yuva pangethele va Yundeya chilika chavo mu ku kusha, nkala yimo ya kele na vulahe ua kuheta mu vivali ndi vitatu.⁷Yesu ua handekele navo nguendi, "Shulitheni mema mu vi ndeho." Keho mukemo muva vi shulithilile mua kama-kama.⁸Keho ua va lekele vangamba nguendi, "Tekulenimo linga mu tualele ku mukuluntu ua vaka ku havaleka," Keho va pangelele ngue mua va tumine.⁹Mukuluntu ua makelele ku mema aye a tengulukile vinyu, vuno ka dhivukile ku vya tundile (vuno vangamba vaye va tekuile va vi dhivukile). Keho ua thanene vavenya vulo ¹⁰Na ku handeka nendi nguendi, "Nkala muntu a ka uana vinyu ya ku livanga chili ku vantu na ku heta ku lyauye ua ku manethela neyi ya ku shamuka mu va penda vantu. Vuno una shueke vinyu ya chili noho ngechi."¹¹Echi chikecho chikomoketho cha ku livanga cha pangele Yesu ku Kana ka Ngalileya, Na kuyombolola vungulu vuendi, na vandonge vendi va tcelelele muli yikeye.¹²Munima yevi Yesu, vayina, vamunayina, na vandonge vendi vayile ku Kapenama ku va ka kele matangua a mandende.¹³Keho va hetele muyehi na matangua a Pasovala ya va Yundeya, Yesu ua yile ku Yelusalema.¹⁴Ua ka uanene vaka ku landetha vingombe na vinjui na vinkuti mu tembele, na vaka ku landa na vimbongo va tumamene.¹⁵Keho uapangele chikote ya tuondhi keho ua va tuhuile voshe hanja lya tembele, kumo na vinjui na vingombe vyoshe. Ua shanduele vimbongo vya vaka ku landakana na ku uithanga vi tafula vyavo.¹⁶Vaka ku landetha vinkuti ua va lekele nguendi, "Evi vyuma vinone nimo muno. Ketu muhake njivo ya Tata ngue muhela ua ku landethela."¹⁷Vandonge vendi va thinganyekele nguavo va vi thona nguavo, "Chidhango cha njivo yove chi ka njilya."¹⁸Keho vakuluntu va vaYundeya vataveleko na ku handeka kuli yikeye nguavo, "Chidhivukitho chika u tu leketha, mu u panga vyuma evi?"¹⁹Yesu ua kuanyeneko nguendi, "Lundumuneni tembele eyi , keho nji ka yi tunga ha matangua atatu ."²⁰Keho va kuluntu va vaYundeya va handekele nguavo, "Tembele eyi va yi tungile makumi a uana a myaka na myaka yitanu na yimo, keho nguove u ka yi tunga mu matangua atatu?"²¹Kuma yikeye ua handekele tembele ya muvula uendi.²²Munima ya ku shituka kuendi ku kutca, va ndonge vendi va thinganyekele nguavo ua vi handekele laya, keho va tcelelele mu majui a mathona

na majui aye a handekele Yesu.²³ Kehu muye mua kele mu Yelusalema ku chilika cha Pasovala, vavengi va tcelelele mu lidhina lyendi muva muene vikomoketho viye vya pangele.²⁴ Vuno Yesu ka va tcelelele muomu ua va dhivukile voshe,²⁵ muomu ka yonguele umo a muambulule vumbangi vua muntu, muomu ua dhivukile vya kele mu muntu.

3

¹Keho kua kele ka Faliseu muka lidhina Nikondemu, mukuluntu ua vaYundeya. ²Lyala ou uedhile kuli Yesu vushueke ua ku muihuile nguendi, "Lambi, tu vidhivuka ngueto ove mulongishi ua ku tunda kuli Kalunga, Muomu na umo uahi atha ku panga evi vyuna panga ku vanga Kalunga ali yikeye." ³Yesu ua mu lekele nguendi, "Mua vuchili, nji mileka nguange kuvanga muntu va mu theme luvali lalo, ka ka mono vumuene vua Kalunga." ⁴Nikondemu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Vati muntu va mu thema luvali nga na kulu laya? Katha ku hilukila muimo lya vayina linga va mu theme lalo, ndi?" ⁵Yesu ua kuanyene nguendi, "Mua vuchili, mpano va mutheme mu mema na mu Mpundhi, keti ngocho ndi katha ku kovala mu vumuene vua Kalunga. ⁶Chiye chi vathema ku ntcitu, chikecho ntcitu vene, na chiye chi vathema ku Mpundhi, chikecho vene mpundhi. ⁷Keti u komoke ku lyevi vi nji na handeka kulyove nguange, ⁸Va kutheme luvali lalo." ⁹Mpundhi ye ku pupa kuoshe ku yi na yongola; uka yuvua ku pupa kuayo, vuno ku mudhivuka nguendi kuiko yi tunda no ku kui ya. Mukemo mua na kala uoshe uye vana theme mu Mpundhi." ¹⁰Nikondemu ua kuanyeneko na ku handeka kuli yikeye nguendi, "Vati vika kala vyuma evi?" ¹¹Yesu ua mu kuanyene na ku handeka nendi nguendi, "Ove u mulongishi ua Yisaleli, vuno kanda ku vuako kuahi ndi?" ¹²Vuchili, nji ku leka nguange, tu handeka viye vi tu dhivuka, na kuambulula vi tua mona. Vuno ku tava vumbangi vuetu kuahi. ¹³Nga njina myambulula vyuma vya kala hantci ku vi tcelela kuahi, vati cho u tcelela nga nji ka kuleka vyuma vya muilu? ¹⁴Na umo uahi ua londele muilu kuvanga uye ua shulukile muilu yikeye Muna Muntu. ¹⁵Ngue muye mua kulikile Mosesa linoka ku chiti mu limbalanda lyangocho, na Muna Muntu muva ka mu kulika muye vene, ¹⁶linga uoshe a tcelela muli yikeye a ka uane muono ua myaka kuye kulenga. ¹⁷Muomu Kalunga ua yonguele vaka hantci muakama, mukemo mua hanene Mona umo lika, nguendi uoshe a mu tcelela keti a ka dhimbale vuno a ka kale na muono ua myaka ku ye kulenga. ¹⁸Muomu Kalunga ka tumine Mona hano hantci mu ka ku hitha vaka chifuti, vuno linga a kuovole chifuti ku hitila muli yikeye. ¹⁹Uye uoshe a tcelela muli yikeye kahi, vuno uye a mu vyana vana muhitha laya muomu ka tcelelelele mu lidhina lya Muna Kalunga lika. ²⁰Echi chikecho chipanga cha kupangula: cheke chinenja hano hantci, keho vantu va yongola mithithi ku tuvakana cheke muomu vipanga vyavo vya ku vihya. ²¹Muomu uye uoshe a panga vya ku vihya a vyana cheke, keho kenja ku cheke, linga vipanga vyendi keti vili yombolole. ²²Vuno honi, uye ue ku panga vuchili ue kuinja ku cheke linga vipanga vyendi va vi mone ngue vikevyo vya na panga kuli Kalunga." ²³Kunima yeve, Yesu na vandonge vendi va yile ku muhela ua Yundeya. Ku keko kua kakele navo vi ntcimbu vimo na ku mbuitika. ²⁴Youano nendi lalo ua mbuitikile mu Anone muyehi na Salime muomu kua kele mema amengi. Vantu vedhile kuli yikeye a ku va mbuitike ²⁵ntcimbu yacho Youano kanda va muhake mu kamenga. ²⁶Mukati ka vandonge va Youano na va Yundeya mua shangumukile vimpata ku tuala ku chilika cha ku litoketha. ²⁷Va yile kuli Youano na ku handeka ku li yikeye nguavo, "Mulongithi" uye ua kele nendi musinya lya ndonga lya Yolondau, uye yu ua mbulule, Tala, youa mbuitika, na vantu voshe vo va ya kuli yikeye. ²⁸Youano ua kuanyeneko nguendi, "Muntu katha ku tambula nkala chuma kuvanga vana chi hana ku li yikeye cha ku tunda muilu. ²⁹Yeni vavenya kuatha mua mbulule vumbangi vuye nja handekele nguange, ³⁰Keti yange Kilisitu; vuno, ³¹Va nji tuma ku lutue lyendi. ³²Muka vulo ua mukentu a li hana ku li muka vulo ua lyala. Mualolo va vuthamba va vavenya vulo ua lyala, uye nemana na ku tolila lijui lya va venya vulo ua lyala a yolela muakama mu ku vua lijui lya mukentu uendi. Echi, ngocho, chikecho ku yolela kuange kuye ku na uayeneka. ³³Yikeye na pande ku kala uakama, vuno ange njina pande ku kala ua mundende. ³⁴Uye a tunda kuilu a tuvakana vyoshe. Uye a tunda hantci yikeye ua hantci yikeye a handeka vya hantci. Uye a tunda kuilu hali kuilu lya vyuma vyoshe. ³⁵A mbulula vumbangi vua viye vya na mono na viye vyo vua, vuno na umo uahi a tcelela vumbangi vuendi. ³⁶Uye na tambulula vumbangi vuendi yikeye na tcelela ngechiye Kalunga ua vuchili. ³⁷Muomu kuli uye ya na tumu Kalunga a handeka majui a Kalunga. Muomu ke ku hana Mpundhi ya kuethekela. ³⁸Yishe ua yongola Mona na ku muhana vyuma vyoshe mu mavoko endi. ³⁹Uye uoshe a tcelela muli Mona a li na muono ku ue kulenga, vuno uoshe a yeneka kutava Mona ka ka mono muono, vuno vukalu vua Kalunga vuka kala muli yikeye.

4

¹Muye Yesu ua dhivukile ngechiye va Faliseu vo vuile ngechiye endi ua pangele na ku mbuitika vandonge vavengi ku tuvakana Youano ²(Nambe vavenya Yesu ka Mbuitikileko, vuno vandonge vendi lika va mbuitikile), ³Ua tundile ku Yundeya na ku hiluka lalo ku Ngaleleya. ⁴Vuno nga cha chingulu linga va hite Musamaliya yoshe. ⁵Ngcho uedhile kuimbo lya ku Samaliya, li va thanene Sikale, muyehi na ka chifuti kaye ka hanene Yakomba kuli mona Yosefe. ⁶Na lithima lya Yakomba mulya kele muye. Yesu ua honene mu vungendhi vuendi mukemo mua tumamene ku lithima. Yikeyo ya kele ntcimbu ya mu chitanu nayimo. ⁷Kuedhile mukentu umo muka Samaliya mu kua ku tekula mema, Yesu ua handekele nendi nguendi, "Nji haneko mema njinue." ⁸Muomu vandonge vendi vanayi muimbo mu ku landa vya kulya. ⁹Keho mukentu muka Samaliya ua handekele nguendi, "Ngechi mua vati ove, ku kala ka Yundeya, u lombu kulyange, mukentu muka Samaliya, mema unue?" ¹⁰Muomu va Yundeya ku ve ku lyuvua na va ka Samaliya. ¹¹Yesu ua kuanyene na ku handeka ku li yikeye nguendi, "Nga una dhivukile vuana vua Kalunga, na uye ngechiye ali na ku handeka ku lyove nguendi, ¹²Nji haneko mema nji nue, nove nga una mu lombu, na yikeye a ku hana mema a muono." ¹³Mukentu ua handekele nendi nguendi, "Muene, ove na chitenga chahi, lithima cho lya lova. Kuiko cho, u uana mema a muono?" ¹⁴Ove

keti u ua kama, ndi u ua kama ove, ku tuvakana yishe yetu Yakomba, ou ua tu hanene lithima eli na vavenya ua nuine mo, na vana vendi, na vimuna vyendi?"¹³ Yesu ua handekele nendi nguendi, "Ou uoshe a nua ku mema aa a kovua lalo lihuila, ¹⁴vuno uye a nua ku mema aye a nji ka mu hana ka kovu lalo lihuila. Vuno uye uoshe mema a nji ka mu hana a ka kala ndundhi ya mema muli yikeye, a ku vueloka ku myaka yoshe".¹⁵ Ngocho mukentu nguendi, "Muene, nji hane mema oo linga keti njuvue lihuila nambe keti njinja yinje ko lalo mukua ku tekula mema. ¹⁶Yesu ua mu lekele nguendi, "Ya ka thane yisha munove, keho u ka hiluke kuno."¹⁷ Mukentu ua mu kuanyene na ku handeka nguendi, "Ange ku nja kele na Lyala uahi." Yesu ua mu kuanyene nguendi, "Una handeka muachili nguove, 'Ange kunja kele na lyala uahi,' ¹⁸Muomu ua kele na vamala vatanu, nou uli nendi ngechi keti lyala lyove. Mukemo una handeka muachili."¹⁹ Mukentu ua handekele nguendi, "Muene, njina mono ngechiye u kapolofeto. ²⁰Va Yishe yetu va lemethelele ha mikinya eyi, vuno una handeka nguove Yelusalema ukeuo muhela u va na pande vantu kulemethela."²¹ Yesu ua mu lekele nguendi, "Vuchili, ove mukentu, ntcimbu yo yinja yi mu ka lemetha Kalunga Yishe keti hano ha mukinya nambe keti mu Yelusalema. ²²Eni mulemetha viye ku mu dhivuka. Etu tu lemetha viye vi tu dhivuka, muomu vuovoke vu tunda kuva Yundeya. ²³Vuno honi, ntcimbu yoyinja, na yikeyo yina hete, oyo yi va ka lemetha va ka ku lemetha Yishe yavo ha mpundhi na mu vuchili, muomu Yishe a thetela va ka ku mu lemetha ngechiye vene linga vakale vendi. ²⁴Kalunga yikeye Mpundhi, keho na vantu vaye va mu lemetha va na pande ku vi panga ha mpundhi na mu vuchili."²⁵ Munkentu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Njina vi dhivuka nguange Mesiya yo uenja (uye u va tumbula nguavo Kilistu). Muye muenja, a ka langununa vyoshe kulyetu."²⁶ Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Yange vene, umo a handeka kulyove."²⁷ Kehu ha ntcimbu yiye vene vandonge vendi vedhile. Kehu va komokele muomu ua handekele na mukentu, vuno na umo uahi ua muihuile nguendi, "Vika u thetela?" nambe nguendi "Vika u handeka nendi?"²⁸ Kehu munkentu ua thile chitenga chendi, ua hilukile kuimbo, ua ka lekele ko vantu nguendi, ²⁹"Yinjeni, mua ku tale uno lyala na njambulula vyuma vyoshe vi nja panga. Ou katha ku kala yikeye Kilistu, kuatha ndi?" ³⁰Va tundile muimbo vedhile kuli yikeye.³¹ Haye vene, vandonge va mu lombelele, vahandekela nguavo, "Mulongithi, a chi lye." ³²Vuno ua va lekele nguendi, "Ange njili na vya kulya viye ku mua dhivukile." ³³Ngocho vandonge va li handekethele umo na mukuavo nguavo, "Uahi na mu nehela vyakulya, ndi yiya?"³⁴ Yesu ua va lekele nguendi, "Ku panga chidhango cha uye ua nji tuma na ku hetetha mo vi panga vyendi vikevyo vene vyakulya vyange."³⁵ Ketu mu handeke ngueni, 'Nolo kuna thala vingonde viuana keho kutya ku kenja?'. Taleni nji mi leka nguange, taleni mesho eni mutale mahya, muna fuila kutya! ³⁶Uye uoshe a tya a uana fueto keho akunguiya vushuka vua muono ua myaka yoshe, linga muka ku kuna na muka kutya va yolelela hamo lika."³⁷ Muomu mu lijui eli lihandeka ngualyo, 'Umo a kuna, mukuavo a tya,' vuchili. ³⁸Nja mi tumine kutya viye ku mua vipangele. Vakueni vana pangele, ngocho eni muna kovela mu kupanga kuavo."³⁹ Vaka Samaliya vavengi va muimbo liye lyakama va tcelelele muli yikeye muomu lijui lya uye mukentu uambuluile vumbangi vuendi nguendi, "Na njambulula vyuma vyoshe vi nja panga." ⁴⁰Kehu mu vedhile vaka Samaliya kuli yikeye, va mu lombele linga a chi kale navo, keho ua kele navo kuye matangua avali.⁴¹ Vavengi veka navo va tcelelele muomu lijui lyendi. ⁴²Kehu va handekele na mukentu nguavo, "Ngechi ku tu tcelela vihandeka vyove, muomu tuna lyuvuilako yetu vavenya, keho tuna dhivuka ngueto ou yikeye Muovole ua chifuti."⁴³ Munima ya matangua avali, ua tundile kuye ua yile ku Ngalileya. ⁴⁴Muomu Yesu vavenya uambuluile nguendi kapolofeto kuva mu thingimika mu chifuti chendi vavenya. ⁴⁵Vuno muedhile mu Ngalileya, vaka Ngalileya va mu tambuile muachili. Muomu va muene vyoshe vya pangele mu Yelusalema ku chilika, Muomu na vakevo lalo ku va yile.⁴⁶ Kehu uedhile lalo ku Kana mu Ngalileya, muye mua tenguluile mema kukala vinyu. Kehu mu Kapenama mua kele mukuluntu umo ua vakandhita ua vavalethele munendi. ⁴⁷Muovuile nguendi Yesu na tundu ku Yundeya nenja ku Ngalileya, uayile kuli yikeye na ku mulomba linga enje a ku kanguithe munendi, uye ua yonguele kutca."⁴⁸ Kehu Yesu ua mu lekele nguendi, "Eni nga ku mua muene vidhivukitho na vikomoketho, ku mu tcelela." ⁴⁹Mukuluntu ua vakandhita ua muene ua mu lombelelele nguendi, "Muene, yinja vuathi kulutue munange a tce." ⁵⁰Yesu ua mu lekele nguendi, "Yauye. Monove na kanguka." Lyala uye ua tcelelele lijui liye lya mu lekele Yesu, Kehu ua yile.⁵¹ Mu ku shelela kuendi, vangamba vendi va mu uanene yikeye, va handekele nguavo munendi na kanguka. ⁵²Kehu ua vehuile ntcimbu ya shangumukile ku kala ko hashu. Va mu lekele nguavo, "Hidhau ha ntcimbu ya mu chitanu na yivali lina ka mu tundile lithika-thika yikeye."⁵³ Ngocho yishe ua thinganyekele nguendi yikeyo vene ntcimbu ya mu lekele Yesu nguendi, "Munove na kanguka." Kehu endi vavenya nanjivo yendi yoshe va tcelelele. ⁵⁴Echi chikecho chidhivukitho cha mu chivali cha pangele Yesu mua tuhukile mu Yundeya aye ku Ngalileya.

5

¹Munima yevi kua kele chilika cha va Yundeya, keho Yesu ua ua yile ku Yelusalema. ²Mu Yelusalema muyehi na chikolo cha vinjui kua kele chishali, chiye chi va tumbuile mu chi Hevelu nguavo Mbatesayinda, cha kele na matala-tala atanu. ³Mua kothete mbunga ya yingi ya vaka kuvavala, tupuputa, vilema na vaka ku leuama. Va tumamenene kutheta kua mema. ⁴Kua kele lyala umo ua vavalele myaka makumi atatu na yitanu na yitatu. ⁵Yesu mu ku mu mona kuye kua lombelelele, na ku mona nguendi ua kele ko ntcimbu ya kama, Ua muihuile nguendi, "U thetela ku kanguka ndi?" Muka kuvavala ua mu tavele nguendi, "Muene, uahi ua ku nji haka mumema muye mu a theta. Muye munjinja, muntu ueka a nji tuvakana a ka lyata mo yikeye." ⁶Yesu ua mu lekele nguendi, "Hinduka, ambata muhela uove, na kuenda." ⁷Haye vene lyala uye ua kangukile, uambatele muhela uendi keho ua yile. Ngechiye litangua lya kele lya thapalalo.⁸ Kehu va Yundeya va handekele kuli uye lyala uva kanguithile nguavo, "Lelo thapalalo keho kuatha kuahi linga uambate muhela uove." ⁹Ua kuanyene ko nguendi, "Uye na nji kanguitha yikeye na nji leke nguendi, 'Ambata muhela uove keho uende.'" ¹⁰Vamuihuile nguavo, "Yikeye yiya lyala ou na handeka kulyove nguendi, 'Kakula muhela uove linga uende?'" ¹¹Vuno honi, uye u va

kanguithile ka dhivukile nguendi yiya, muomu Yesu ua tundileho mu vushueke, muomu mu muhela uye mua kele mbunga.¹⁴ Munima, Yesu ua mu uanene mu tembele, keho ua mu lekele nguendi, "Tala, una kanguka! Ketu lalo u pange mulonga, kuteua u ka uana vyuma vyeka vya ku vihya."¹⁵ Muntu uye ua yile ualekele vaYundeya nguendi Yesu yikeye ua mu kanguithile.¹⁶ Va Yundeya mukemo mu va shangumukile ku yandetha Yesu, muomu ua pangelelele vyuma evi ha thapalalo.¹⁷ Yesu ua va lekele nguendi, "Tata a panga na mualolo vene, keho nange vene, nji panga."¹⁸ Muomu lyevi, va Yundeya va thetelele muakama ku mu tcihya, muomu keti mua pokuele lika litangua lya thapalalo, vuno na ku tumbula Kalunga nguendi Yishe, na ku lihaka yendi vavenya hamo lika na Kalunga.¹⁹ Ngocho Yesu ua va kuanyene vakevo nguendi, "Chili, Mona katha ku panga chuma halyendi vavenya, muomu vyoshe vya panga Yishe na vipanga, muomu Mona nendi mukemo mua shuama."²⁰ Muomu Yishe ua yongola munendi, keho a mu leketha vyoshe vyapanga yendi vavenya, keho a mu leketha vipanga vya kama ku tuvakana evi vya panga mu komoke.²¹ Muomu ngue Yishe mue ku hindula vaka kutca na ku va hana myono, ngocho vene Mona lalo a hana muono kuli uoshe ua yongola.²² Muomu Yishe ke ku pangula naumo uahi, vuno na hana ndhili ya ku pangula kuli Mona.²³ Ngechiye nkala uoshe a ka thingimike Mona ngue mu va thingimika Yishe. Ou uoshe ka thingimika Mona ka thingimika Yishe uye ua mu tuma.²⁴ Chili, uye uoshe ovua lijui lyange keho a tcelela uye ua nji tuma ali na muono ua myaka yoshe keho ka ka uana kuvihya, vuno na tundu mu kutca, na kovala mu muono.²⁵ Chili, nji mi leka nguange ntcimbu yina hete, nambe ngechi ku yili, yiye yi va kovua vaka kutca lijui lya Muna Kalunga, na vaye vovua vaka mona muono.²⁶ Muomu ngue Yishe ua kala na muono muli yikeye vavenya, mukemo lalo mua na hana kuli Mona ngechiye a kale na muono muli vavenya,²⁷ keho na mu hana ndhili ya kupangula muomu yikeye Muna Muntu.²⁸ Ketu vi mi komokethe, muomu ntcimbu yo yinja yiye yiva kovua lijui lyendi vaye voshe vali mu vi mbumbo.²⁹ keho va ka shituka: vaye vana panga vya vingulu va ka shitukila ku muono, nava va ka ku panga vya kuvihya va ka shitukila ku chipangulo.³⁰ Likalyange ku njatha na kamo kahi. Ngue mu njuvua, na ku pangula keho kupangula kuange kua vuchili muomu ku njithetela chidhango change vuno chidhango chauye ua nji tuma.³¹ Nga njambulula vumbangi vuange vavenya, vumbangi vuacho keti vua vuchili.³² Kuli uye ambulula vumbangi vuange, keho nji dhivuka ngechiye vumbangi vuye vu vana hana vua vuchili.³³ Eni muna tumu kuli Youano, keho nambulula vumbangi vua vuchili. Vuno vumbangi vu nji tambula, keti vua kutunda ku muntu.³⁴ Vuno nji handeka vyuma evi linga muvoke.³⁵ Youano ua kele lambi yiye ya ku shukuma na ku tangeka, keho neni ha ntcimbu yimo mua yonguele ku yolela mucheke chendi.³⁶ Vuno vumbangi vu njili navuo vua kama ku tuvakana vuye vua Youano, muomu vipanga yiye vya nji hana Tata linga nji vi puithemo, ngue vene evi vi nji panga, vyambulula vumbangi vuange nguavyo Tata yikeye ua nji tuma.³⁷ Tata uye ua nji tuma yikeye vavenya uambulula vumbangi vuange. Eni kanda muvue nambe lijui lyendi nambe ku mua muene muafua yikeye.³⁸ Keho lijui lyendi kulyakele mulyeni, muomu kumua tcelelele mulyaue ya tumine.³⁹ Mu ka tanda majui a mathona muomu mu ka thinganyeka ngue muli na muono ua myaka yoshe, na majui acho akeo vene a mbulula vumbangi vuange,⁴⁰ keho eni ku mu yongola kuinja kulyange, linga mua ku tambule muono.⁴¹ Ku nji tambula vishangala vya vantu,⁴² vuno nji vi dhivuka nguange chidhango cha Kalunga chahimo mulyeni.⁴³ Njenja mu lidhina lya Tata, keho kumua nji tambuile. Nga ueka enja mu lidhina lyendi vavenya, muatha ku mu tambula.⁴⁴ Vati muatha ku tcelela, eni mu ka tambula vishangala kuli umo na mukuavo keho ku mu thetela vishangala vya ku tunda kuli Kalunga uye umo lika?⁴⁵ Ketu mu thinganyeka ngueni yange vavenya nji ka mi vangeya kumesho a Tata. Mosesa yikeye ueku mi vangeya uye u mua tcelelele, mulyaue yimua tcelela.⁴⁶ Muomu nga mua tcelelele Mosesa, nga mu nji tcelela nange, muomu yikeye ua thonene vya ku kulyange.⁴⁷ Nga ku mu tcelela mathona endi, vati mu ka tcelela majui ange?"

6

¹Munima ya vyuma evi, Yesu uayile musinya liye lya Kalunga ndonga ya Ngalileya, yikeyo yi va thanene nguavo Tembeliasa.² Keho mbunga ya yingi ya mu shuamene muomu va muene vikomoketho viye vya pangele ku vaka ku vavala.³ Keho Yesu ua kandukile ku mukinya keho ua tumamene hamo lika na vandonge vendi.⁴ (Ngocho Pasovala, chilika cha vaYundeya, cha kele muyehi)⁵ Muye mua talele mesho endi Yesu ua muene mbunga ya kama yinja kuli yikeye, keho ua handekele kuli Filipu nguendi, "Kuiko tu ka landa vyakulya ava linga va lye?"⁶ (Vuno Yesu ua handekele evi linga etheke Filipu, muomu ua dhivukile vika vya thetelele ku panga.)⁷ Filipu ua mu tavele nguendi, "Vihita vivali vya vimbongo ku vipumo mukulanda vi mbolo linga nkala umo a lye ko kamo."⁸ Umo ua vandonge vendi, yikeye Anduleu, munayina ya Simoni Petulu, ua handekele kuli Yesu nguendi,⁹ "Kuali kanike umo ali na vimbolo vitanu na vantci vavali, vuno vika vipanga ku mbunga yoshe eyi?"¹⁰ Yesu ua handekele nguendi, "Leka vantu va tumame." Keho ha muhela uacho ha kele muila ua uingi. Ngocho vantu mu va tumamene va hetele ku makulukadhi a tanu.¹¹ Keho Yesu ua tambuile vimbolo keho munima ya kulomba, ua yi hanene kulyavaye va tumamene. Mukemo lalo mua pangele na vantci, ngue mu va yonguele.¹² Keho vantu voshe mu vekutile, ua lekele vandonge vendi nguendi kunguiyeni evi vitavu vina thupu ho, linga keti ku dhimbale."¹³ Ngocho mukemo mu va vi kunguiyile na kushulitha vihele likumi na vivali na vi valavala vya thalele ko ku vimbolo viye vitanu kuli vaye va lile ko.¹⁴ Keho, muye vantu mu va muene chikomoketho chiye cha pangele, va handekele nguavo, "Chili vene ou kuma kaPolofeto uye a kenja hano hantci."¹⁵ Yesu mua muene nguendi va thetelele kuinja linga va mu kuatetele ku ndhili na ku mu haka vu Muene, ua vombolokele lalo ua yile ku mukinya kuli ka lyendi.¹⁶ Muye mu ya hetelele ntcimbu ya chinguedhi, vandonge vendi va shelelele ku Kalunga ndonga.¹⁷ Keho va kovelele mu vuato, linga va javuke mu sinyi liye lya Kalunga ndonga ku Kapenama. Ha ntcimbu yiye kuna dhivala, na Yes nolo a chinje kuli vakevo.¹⁸ Mpundhi ya kama ya pupile, na Kalunga ndonga kua katuille mankimba.¹⁹ Muye mu va javukile vendele muhato ua kuheta ku makumi avala na atanu ndi makumi atatu, va muene ko lika Yesu enda ha Kalunga ndonga na ku shuena

muyehi na vuato, keho lyova lya va kuatele." ²⁰Vuno yikeye ua va lekele nguendi, "Yange uno! keti mu kale nalyova." ²¹Keho ngocho vene va yonguele ku mu tambula muvuato, keho haye vene vuato vua hetele ha ntunda kuye vene kuvayile. ²²Litangua lya kushuama ko, mbunga yiye yemanene musinya likuavo lya Kalunga ndonga va muene ngue ku kua kele vuato vueka lalo kuvanga vumo lika, Keho Yesu ka kovelele mo na vandonge vendi vuno va yile lika lyavo. ²³Vuno honi, kua kele mato eka a tundile ku Tembelyasa a kele muyehi na muhela uye u va lililile vimbolo muye mua manene Muene ku lombi. ²⁴Muye mbunga mu ya muene ngechiye Yesu ua hiko kuye nambe vandonge vendi, vavenya va kovelele mu mato va yile ku Kapenama na ku ka thetela Yesu. ²⁵Kunima mu va mu uamene musinya lya Kalunga ndonga, va muihuile nguavo, "Mulongishi, ntcimbu yika unenja kuno?" ²⁶Yesu ua kuanyene kuli vakevo na ku handeka nguendi, "Chili, muthetela yange, keti muomu muna muene vidhivukitho, vuno muomu muna ka lile vimbolo na kuikuta. ²⁷Keti mu ka pangele vyakulya viye vye kuvola, vuno pangeleni vyakulya viye vya muono ua myaka yoshe uye ua mi hana Muna Muntu, muomu Kalunga Yishe na haka chidhivukitho chendi hali yikeye. ²⁸Keho mukemo mu va handekele kuli yikeye nguavo, "Vika tuatha ku panga, linga tu pange vipanga vya Kalunga?" ²⁹Yesu ua handekele nguendi, "Echi chikecho chipanga cha Kalunga: Mu tcelele muli uye ya tuma." ³⁰Ngocho va handekele kuli yikeye nguavo, "Chi dhivukitho chika chi u ka panga linga, tu chi mone na ku ku tcelela? Vika u ka panga?" ³¹Vashukulu va lile mana mulimbalanda lya ngocho, ngue muva vi thona nguavo, 'Ua va hanene mbolo ya kutunda mulu. ³²Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Chili, keti Mosesa ua mi hanene mbolo ya kutunda mulu, vuno Tata uye a mi hana mbolo ya vuchili. ³³Muomu mbolo ya Kalunga yikeyo yiye yi tunda mulu keho yi hana muono kuli vaka chifuti." ³⁴Keho va handekele nendi nguavo, "Muene, tu hane mbolo yacho ntcimbu yoshe. ³⁵Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Yange mbolo ya muono; uye uoshe enja kulyange, na uye a nji tcelela ka kovu lihuila. ³⁶Vuno nja mi lekele nguange eni mua nji mona, vuno ku mua tcelelele. ³⁷Kuli uoshe uye ua nji hana Tata a kenja kulyange, keho ou enja kulyange kunji ka mumbila kuti. ³⁸Muomu nja tunda mulu, keti muka ku panga chidhango change, vuno cha uye ua nji tuma. ³⁹Keho echi chikecho chidhango cha uye ua nji tuma, ngocho keti nji dhimbaletheho nambe umo uahi ua vaye va nji hana, vuno nji ka va hindula ku ku manethela kua matangua. ⁴⁰Muomu echi chikecho chidhango cha Tata, nguendi uoshe ali Mona keho a mu tcelela a ka kala na muono ku ue kulenga keho nji ka mu hindula ku litangua lya ku manethela. ⁴¹Keho vaYundeya vali lihulile vya yikeye muomu vya handekele nguendi, "Yange mbolo yiye ya tunda mulu." ⁴²Keho va handekele nguavo, "Ou keti Yesu muna Yosefe, vayina na yishe vaye vo tu dhivuka ndi? Keho vati mua handeka nguendi, 'Njina tundu mulu?' ⁴³Yesu ua va kuanyene na ku handeka nguendi, "Keti mu kale vishoti mu kati keni vavenya. ⁴⁴Na umo uahi atha kuinja kulyange kuvanga uye ua nji tuma a mu kokele ko keho njika mu shitula ku litangua lya ku manethela. ⁴⁵Vana thono mu vapolofeto nguavo, Kalunga a ka va longetha voshe. Uye uoshe na tolilila kuli Tata keho nali longetha enja ku lyange. ⁴⁶Keti ngechiye umo ua mona Yishe, kuvanga uye lika ua tunda kuli Kalunga lika_ yikeye ua mona Yishe. ⁴⁷Chili, uye uoshe a tcelela ali na muono kuue kulenga. ⁴⁸Yange mbolo ya muono. ⁴⁹Va yishe yeni va lile mana mu li mbalanda lyangocho, keho va tcile. ⁵⁰Eyi yikeyo mbolo yiye yi tunda mulu, linga muntu a lye ko keho katci. ⁵¹Yange mbolo ya muono ya ku tunda mulu. Nga umo a lya ku mbolo eyi, aka kala muono myaka yoshe ku ue kulenga. Na mbolo yi nji hana yikeyo ntcitu yange ya muono ua vantu va hantci. ⁵²Ngocho va Yundeya va shulile na vukalu mukati kavu keho va shangumukile ku li kuanya, va handekele nguavo, "Vati a tu hana ntcitu yendi tu lye ou lyala?" ⁵³Keho Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Chili, kuvanga mu na li ntcitu ya Muna Muntu na muku nua maninga endi, ko muka kala namuono muli yeni vavenya. ⁵⁴Uye uoshe a lya ntcitu yange na ku nua maninga ange a li na muono ku ue kulenga, keho nji ka mu shitula ku litangua lya ku manethela. ⁵⁵Muomu ntcitu yange yikeyo vyakulya vya vuchili, na maninga ange akeo vyakunua vya vuchili. ⁵⁶Uye uoshe a lya ntcitu yange na ku nua maninga ange a kala mulyange nange muli yikeye. ⁵⁷Ngue Tata muka muono ua nji tuma, keho ngue ange njili namuono muomu Tata, ngocho uye a nji lya yange, aka kala namuono lalo muomu lyange. ⁵⁸Eyi yikeyo mbolo yiye ya tundile mulu, keti ngue vashukulu va lile keho vatcile. Uye a lya mbolo eyi aka kala namuono myaka kuye kulenga. ⁵⁹Vuno Yesu ua handekele vyuma evi muthinangonga ntcimbu uakele mu ku longetha mu Kapemama. ⁶⁰Keho vandonge vendi vavengi mu va vya vuile evi, va handekele nguavo, "Lijui eli lya likalu; uye alyuvua? ⁶¹muomu Yesu muku dhivuka mu mbunge yendi ngue vandonge vendi valihuile evi; ua handekele kuli vakevo nguendi, "Chuma echi chimi dhimbaletha ndi? ⁶²Keho vati nga muka mona Muna Muntu alonda aya kuye kua kele laya. ⁶³Uye uaku yela ya keye uamu hanene muono; ntcitu ku yuana mo na vimo vyahi. Lijui liye lya njina handeka neni lya kelyo mpudhi, keho vali namuono. ⁶⁴Na mualolo kulyeni vamo ko mua tcelelele." Muomu Yesu ua dhivukile kutunda hakushangumuka veye vaye ko vatcelele na uye aka muenda vungungu yikeye. ⁶⁵Keho ua handekele nguendi, "Muomu lyaviye njihandeka kulyeni ngechiye naumo uahi enja ku lyange kuvanga vana mu hanavyo kuli Tata. ⁶⁶Muomu lyevi, vandonge vendi vavengi va yile ko vendele hamo nendi. ⁶⁷Ngocho vene Yesu ua handekele na vaye likumi na vavali nguendi, "Neni lalo mu yongola ku tunda ko ndi?" ⁶⁸Simone Petulu ua kuanyene kuli yikeye nguendi;" Muene; tu ya kuli yiya lalo? Yove uli na lijui lya muono ku ue kulenga; ⁶⁹Keho etu tuna tcelela naku dhivuka ngechiye yove umo ua Kuyela ua Kalunga." ⁷⁰Yesu ua handekele navo nguendi, "keti yange njami shovuele, likumi na vavali, na umo ueni yikeye satana?" ⁷¹Mualolo ahandeka vya Yundasa muna Simone Yishakalyota ua lyala, muomu uakele yikeye, ua vaye likumi na vavali, uendele Yesu vungungu.

7

¹Keho kunima yevi Yesu ua hitile ku Ngaliya, Muomu kayonguele kuhitila ya Yundeya Muomu va Yundeya vayonguele ku mutcihya. ²mualolo chilika chava Yundeya cha kele muyehi. ³Vamu nayina ngocho vene va handekele kuli yikeye nguavo, "Tunda ku muhela uno uye ku Yundeya, Linga vandonge vove lalo navo vakamone vipanga vyove vyupanga.

⁴Naumo uahi apanga vyuma vya vushueke nga yikeye vavenya ayongola kuli dhivukitha. Nga uvi panga ovyo liyombolole yove vavenya mu chifuti.⁵Muomu vamu nayina kuva mu tcelelele yikeye. ⁶Ngocho vene Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Ntcimbu yange kanda yihete, vuno ntcimbu yeni yili ntcimbu yoshe. ⁷Chifuti kucha tha kumi dhinda yeni, vuno chinji dhinda yange muomu ange nji mukaleho vua viye vipanga vyavo vyaku vihya. ⁸Yeni ku chilika; Ange kunji yiko oko ku chilika muomu ntcimbu yange kanda yihete." ⁹Kunima ya ku handeka vyuma evi kuli vakevo, uathalele mu Ngalileya. ¹⁰Vuno omo vamu nayina vayile ku chilika, nendi lalo uayile, keti ngue kumesho avantu vuno mu vushueke. ¹¹keho va Yundeya vamu thetelele oho ha chilika na ku handeka nguavo, "Kuiko ali?"¹²kua kele ku li handeketha kua kama mu kati kambunga yavo omo yikeye. Vamo vahandeketele nguavo, "Lyala ua chili." Vakuavo va handekele nguavo, "Kuahi, ua tangane thelele mbunga." ¹³Vuno uahi uavihandeketele kumesho avantu muomu lyova lya va Yundeya. ¹⁴Muye chilika cha kele hakati, Yesu uayile kutembele keho ua shangumukile ku longetha. ¹⁵Keho va Yundeya vakomokele, va handekele nguavo, "Vati ou lyala nadhivuka vya vingi? Endi kalilongethele ko." ¹⁶Yesu ua va kuanyene na kuhandeka nguendi, "Kulongetha kuange keti kuange vavenya, vuno kua uye ua njituma. ¹⁷Nga umo athelela kupanga chiyongola chendi, akadhivuka kulongetha kuendi, Nga vitunda kuli Kalunga, ndi nga njihandeketele vyange vavenya. ¹⁸Uoshe ahandeka vyendi vavenya yikeye atcelela vungulu vuendi vavenya, Vuno uye uoshe athetela vungulu vua uye uamu tumine yikeye, ngechiye muntu yikeye ua vuchili, na muli yikeye muakala vuchili. ¹⁹Keti Mosesa uami hanene mashiko? Nambe umo uahi uashuamene mashiko. Vika mu thetelele kunji tchihila?" ²⁰Keho mbunga ya kuanyene ko nguayo, "Uli na vimpundhi vya ku vihya. Yiya a thetela ku kutchiya?"²¹Yesu ua kuanyene ko na ku handeka kuli vakevo nguendi. " Njina panga chi panga chimo lika, eni muva uoshe muna vikomoka. ²²Mosesa ua mihanene chilika cha-kulovola (keti ngue lya tundile kuli Mosesa vuno kuli vashukulu), keho mu thapalalo mue ku lovola vamala. ²³Nga lyala a tambula kulovoka mu thapalalo ngocho kumua pokuele lishiko lya Mosesa, vika muna kalela na vukalu hamo lika nange muomu munji na kanguiha muntu mu thapalalo ndi? ²⁴Keti mupangule muchifua chivi yomboloka, vuno panguleni na chipangulo cha vuchili. ²⁵Vamo vaka Yelusalema va handekele nguavo, "Keti yikeye yova thetelele linga vamu tcihye Ndi? ²⁶Taleni , ua handekele kumesho avoshe, nava kevo vyahi vakuanyene kuli yikeye. Keti ntuama ua vuchili mukemo va mudhivuke yikeye Kilisitu? ²⁷Nolo tudhivuke ou kua na tundu. Vuno muye Kilisitu akenja, naumo uahi adhivuka kuaka tundilila. ²⁸Yesu ua tambakanene na lijui mu tembele ua longethele na ku handeka nguendi," Eni muva voshe munjidhivuka ange noku kunji natutundu, ku njedhile muchidhango change, vuno uye na njitumu yikeye ua chili vene, eni komu mudhivuka, ²⁹Ange nji mu dhivuvuka muomu kuli yikeye nja tundilila ange yikeye ua nji tuma. ³⁰Vethekele kumu kuata, vuno uahi ua kambekele livoko hali yikeye muomu ntcimbu yendi kanda yihete. ³¹Vuno mumbunga yayingi ya tcelelele muli yikeye, na ku handeka nguavo, "Litangua lika akenja Kilisitu, aka panga vikomoketho vya vingi vya kutuvakana vyana panga ou?" ³²Va Faliseu vovuile mu mbunga yiye yili yevetela vyuma vya Yesu, keho vakuluntu va vasasendote na va Faliseu vatumine vakandhita ku mu kuata yikeye. ³³Keho Yesu ua handekele nguendi, "Ange njili neni haka muntcimbu ka kandende lika, keho njika yako kulya uye uanji tumine. ³⁴Mukanji thetela vuno ku mu kanji uana; oku ku njiya, ko muatha kuinja ko." ³⁵Va Yundeya ngocho vene vali handekethele mukati kavo vavenya nguavo, "Kuiko kuaya ou lyala kuye kutu ka yeneka kumu uana yikeye? Akaya ku li vaka ku shandanganena hakati kava Ngelengu aka valongetha chi ngelengu ndi? ³⁶Lijui lika lya na handeka nguendi, 'Muka nji thetela vuno ku mu kanji uana , ' kuye ku njiya, ku mu katha kuinja ko?' ³⁷Mualolo haku manethela, litangua lya kama lya chilika, Yesu uemanene na ku tambakana, ua handekele nguendi, "Nga kuli umo ali nali huila, enje kulyange na kunua. ³⁸Uye a tcelela mulyange, ngue muana handeka mathona nguavo, ndonga ya mema a muono aka pupa muimo lyendi. ³⁹Vuno ua handekele vya Mpundhi, kulya vaye vatcelela muli yikeye linga vaka tambule; Mpundhi kanda vayi hane Yesu muomu kanda a kovele mu vungulu. ⁴⁰Vamo va mbunga, muye vovuile majui aa, va handekele nguavo, "Chili vene ou kaPolofeto." ⁴¹Vamo va handekele nguavo, "Yikeye Kilisitu." Vuno vamo va handekele nguavo, "Kilisitu aka tunda ku Ngalileya ndi? ⁴²Keti mathona ahandeka, ngechiye Kilisitu a ka tunda ku mushovo ua Ndaviti na kutunda ku Mbetelema, kuimbo kuye kua kele Ndaviti?"⁴³Ngocho mua tuhukile ku litepa mumbunga muomu lya yikeye. ⁴⁴Vamo va yonguele kumu kuata yikeye, vuno na umo uahi uamu kambekele livoko. ⁴⁵keho vakandhita va hilukile ku vakuluntu va va sasendote na va Faliseu, vaye va handekele kuli vakevo nguavo, "Vika muna yeneka ku muneha kuno?" ⁴⁶Vakandhita va kuanyene ko nguavo, "Kanda tuane umo a handeka ngue evi." ⁴⁷Va Faliseu va kuanyene ko nguavo, "Neni lalo vana mikuithi ndi? ⁴⁸Ku vali lalo vaka kuishika ndi va Faliseu vana tcelela muli yikeye ndi? ⁴⁹Vuno mbunga eyi ku yi dhivuka lishiko, vana va thingi. ⁵⁰Nikondemu (Umo ua va Faliseu, uye uedhile kuli yikeye) ua handekele kuli vakevo nguendi, ⁵¹"Majui etu a lishiko a pangula muntu kulutue lya kuvua kuli yikeye na ku dhivuka vya na panga ndi?" ⁵²Vamu kuanyene na ku handeka kuli yikeye nguavo, "Nove lalo ku Ngalileya una tundu ndi? Thetela na ku tala ngechiye kapolofeto naumo uahi ua tunda ku Ngalileya." ⁵³[Keho voshe va yile ku membo avo.

8

¹Yesu uayile ku Mukinya ua Oliveta. ²Ua livangele chimene - mene uedhile lalo mutembele, na vantu voshe vedhile; ua tumamene na ku va longetha. ³Vaka mathona na vaFaliseu vanehele mukentu uva kuatele apanga vukuidhi. Va muhakele mukati. ⁴Keho vahandeketele kuli yikeye nguavo, "Mulongisi, mukentu ou tuna mukuata a panga vukuidhi. ⁵Mualolo mu mashiko, Mosesa uatu lekele ku vasha mavue vantu va ngechiye; vika u handeka ko vya kuli yikeye?" ⁶Va handekele evi mu ku mutala yikeye ngechiye va uanene ho vya ku muhitha navyo yikeye, vuno Yesu ua kulumanene ua thonene hantci na munye uendi. ⁷Muye va shuenetheleko ku muhitha, ua katukile uemana na ku handeka ku li vakevo nguendi, "Hakati keni uye uoshe kapangele mulonga, alivange kuasha livue hali yikeye." ⁸Endi ua kulumanene lalo, ua thonene hantci na

munye uendi.⁹ Muye mu vovuile ngocho, vamuthile umo na umo, ku shangumuka uye uakama. Mu ku manetha Yesu ua thalele ho lika lyendi, hamo lika na mukentu uye uakele mukati.¹⁰ Yesu ua katukile ua handekele kuli yikeye nguendi, "Mukentu, kuiko vali vaye vana ku vangeya? Naumo uahi na ku hitha yove?"¹¹ Mukentu ua handekele nguendi, "Naumo uahi, Muene," Yesu ua handekele nguendi, "Nambe yange ku nji ku hitha yove. Ya na mulonga uove uahi ko."¹² Yesu ua kuanyene lalo kuli vakevo, na ku handeka nguendi, "Ange yange cheke cha hantci; uye a nji shuama yange ka kende mu mithithi vuno aka kala na mutanya ua muono."¹³ VaFaliseu va handekele kuli yikeye nguavo, "U lyambulula mu ku tuala hali yove vavenya; vumbangi vuove keti vua vuchili."¹⁴ Yesu ua kuanyene ko na ku handeka kuli vakevo nguendi, "Nambe nga njambulula vya kulyange vavenya, vumbangi vuange vua vuchili. Ange njina dhivuka ku nja tunda noku ku nji ya, Vuno eni ku mu dhivuka kunjatunda ndi oku ku nji ya."¹⁵ Eni mu pangula kushuama mu ntcitu; Ange ku nji pangula na umo uahi.¹⁶ Vuno nga nji pangula, ku pangula change cha vuchili muomu keti likalyange, vuno njili na Tata uye ua nji tuma.¹⁷ Mukemo, na mu mashiko eni vana vithono nguavo vumbangi vua vamala vavali va vuchili.¹⁸ Ange yange nji lyambulula vyange vavenya, na Tata uye ua nji tuma ambulula vya ku shuama kulyange."¹⁹ Va handekele kuli yikeye nguavo, "Kuiko ali yisho?" Yesu ua va kuanyene nguendi, "Eni ku mu dhivuka nambe yange ndi Tata; nga mua nji dhivukile, na Tata lalo nga mu na mu dhivuka."²⁰ Yikeye ua handekele majui ano mu njivo ya ku hakela vimbongo ngue mua longethele mu tembele, keho na umo uahi ua mu kuatele muomu ntcimbu yendi kanda yi hete mo.²¹ Ngocho lalo ua handekele kuli vakevo nguendi, "Ange nji na yi; mu ka nji thetela keho mu ka tca mu milonga yeni. Kuye ku nji ya, eni ku muatha kuinja ko."²² Va Yundeya va handekele nguavo, "A ka litcihya yendi vavenya ndi? Vikevyo vya handekela ngechiye nguendi, 'Kuye ku nji ya eni ku muatha kuinja ko?'"²³ Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Eni muatunda hantci; ange nja tunda kuilu. Eni mu va hano hantci; ange keti nji ua hano hantci."²⁴ Mukemo honi, mu nji na mi leke nguange eni mu ka tca mu milonga yeni. Muomu kuvanga mu tcelele nguene ange nji Yikeye, nga ngocho mu katca mu milonga yeni."²⁵ Ngocho vene va handekele kuli yikeye nguavo, "Ove yove yiya?" Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Yange uye vene u nja mi leka ku tunda ha kulivanga."²⁶ Ange njili na vya vingi vya ku ku kuanyene neni na ku pangula kutuala kulyeni. Nambe ngocho, ou ua nji tuma yikeye mu ka vuchili; Na vyuma vi njovua yange kuli yikeye, vikevyo lalo vi nji handeka hantci."²⁷ Vakevo ku va dhivukile ngechiye endi ua handekele ku li vakevo vya kuli Yishe."²⁸ Yesu ua handekele nguendi, "Muye mu mu ka kulika Muna Muntu kuilu, keho mu ka dhivuka nguene yange Yikeye, keho ku nji panga na vimo vyahi vyange vavenya. Ngue mua nji longethele Tata, mukemo mu njili na ku handeka vyuma evi."²⁹ Uye ua nji tuma ali nange, keho ka nji thile likalyange, muomu vi ntcimbu vyoshe nje ku panga viye vi mu ya kumbunge."³⁰ Ngue mua handekele Yesu vyuma evi, vavengi va tcelelele muli yikeye."³¹ Yesu ua handekele kuli vaYundeya vaye va tcelelele muli yikeye nguendi, "Nga mu kala ngocho mu lijui lyange, mu na kala vandonge vange va vuchili;"³² keho mu ka dhivuka vuchili, na vuchili vuacho vu ka mi vutula."³³ Vakevo va mu kuanyene nguavo, "Etu mushovo ua Avilahama kanda tu kale lumu vindungo kuli umo; keho vati u handeka nguove, 'Eni mu ka vutuka?'"³⁴ Yesu ua va kuanyene nguendi, "Chili, nji handeka kulyeni nguange, nkala uoshe a panga mulonga na kala ndungo ya mulonga."³⁵ Ndungo ka kala mu njivo ntcimbu yoshe; vuno mona a kala moo ntcimbu yoshe."³⁶ Ngocho vene, nga mona a mi vutula, mu ka vutuka mu vuchili."³⁷ Ange nji mi dhivuka ngechiye mu mushovo ua Avilahama; muthetela ku nji tcihya muomu mulyeni muhela ua lijui lyange lyahimo."³⁸ Ange nji handeka viye vi nji na mono hamo lika na Tata, keho neni lalo mu panga viye vi mu novu kuli yishe yeni."³⁹ Va kuanyene ko na ku handeka nguavo, "Avilahama yikeye yishe yetu." Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Nga muakele mu vana va Avilahama, nga mu panga vipanga vya Avilahama."⁴⁰ Vuno, muthetela ku nji tcihya, muntu uye na mi leke vuchili vuye vu njovua kuli Kalunga. Avilahama kapangele vya ngechi."⁴¹ Eni mu panga vipanga vya yishe yeni." Keho va handekele kuli yikeye nguavo, "Etu ku va tu themenene mu vukuidhi; vuno tua kala na Yishe yetu umo lika: yikeye Kalunga."⁴² Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Nga Kalunga uakele Yishe yeni, nga mua nji yongola, muomu nja tunda kuli Kalunga ngocho yange uno hano; ku njedhile halyange vavenya, vuno yikeye ua nji tuma."⁴³ Vika ku mu tolilila majui ange? Muomu eni ku muatha kuvua majui ange."⁴⁴ Eni mua kala kuli yishe yeni, Satana, keho muyongola kupanga vidhango vya yishe yeni. Yikeye ua kele muka ku tcihya ku tunda ku ku livanga na yikeye ke ku kala mu vuchili muomu muli yikeye vuchili vua himo. Muye mua handeka vishaki a handeka vya chifua chendi vavenya muomu yikeye muka vishaki na yishe ua vishaki."⁴⁵ Ngocho, muomu nji handeka vuchili, eni ku mua nji tcelelele."⁴⁶ Yiya ha kati keni a nji uana mulonga? Nga nji handeka vuchili, vika ku mu nji tcelelele?"⁴⁷ Uye uoshe ua kala kuli Kalunga ovua majui a Kalunga; eni ko mua vovuile vakevo muomu eni keti va kuli Kalunga."⁴⁸ Va Yundeya va kanyene ko na ku handeka kuli yikeye nguavo, "Kuma keti vuchili tue ku handeka ngechiye ove u muka Samaliya ua kala na mpundhi ya kuvihya ndi?"⁴⁹ Yesu ua kuanyene ko nguendi, "Ange kunja kele na mpundhi ya kuvihya, Vuno njika thingimika Tata, keho eni ku mue ku nji thingimika yange."⁵⁰ Ange ku nji thetela vungulu vuange vavenya; vuno kuli umo athetela na ku pangula .⁵¹ Chili, nji handeka kulyeni nguange, nga uoshe a kuatelela lijui lyange, ka ka mono kutca."⁵² Va Yundeya va handekele kuli yikeye nguavo, "Mualolo tuna dhivuka ngechiye uli na mpundhi ya kuvihya. Avilahama na va polofeto va tca; vuno u handeka nguove, 'Nga uoshe a kala na lijui lyange ka ka makela kutca.'"⁵³ Ove ku uatha ku tuvakana yishe yetu Avilahama uye ua tca, u muatha ndi? Vapolofeto lalo navo va tca. Yove uli tumbula yove vavenya nguove yiya?"⁵⁴ Yesu ua kuanyene ko nguendi, "Nga nji li shangala yange vavenya, vungulu vuange vua ngocho; vuno Tata yikeye a nji shangala ku shuama kulyauye u mu handeka ngechiye yikeye Kalunga keni."⁵⁵ Eni ku mua mu dhivukile. Nga nji handeka nguange, 'Ku nji mu dhivuka, 'Nji na kala ngue yeni, nji mu ka vishaki. Vuno, nji mu dhivuka na ku takametha lijui lyendi."⁵⁶ Yishe yeni Avilahama ua yolelele muamuene litangua lyange; ua li muene keho uovuile ku vuaha."⁵⁷ VaYundeya va handekele kuli yikeye nguavo, "Nolo kanda u hete ku myaka makumi atanu, keho uamona vati Avilahama?"⁵⁸ Yesu ua handekele kuli

vakevo nguendi, "Chili, nji handeka kulyeni nguange, kulutue lya Avilahama, ange ku njakele, YANGE VENE." ⁵⁹Keho va ka kuile mavue linga va muashe, vuno Yesu ua vandeke na ku thivuka mu tembele.

9

¹Mualolo ngue Yesu mua hitile, ua muene lyala ua kapuputua ku tunda mu va muthemene. ²Vandonge vendi va muihuile nguavo, "Mulongisi, yiya ua pangele mulonga, ou mumala ndi vakuluntu vendi, ngechiye vi va mu themena kapuputua?" ³Yesu ua kuanyene ko nguendi, "Nambe keti ou lyala ua viyithile, ndi keti vakuluntu vendi, vuno ngechiye vipanga vya Kalunga vi li yombolole muli yikeye ⁴Tuna pande ku panga vipanga vya uye ua nji tuma ntcimbu ku chili cheke cha mutanya. Vutciki vukenza keho uahi lalo a katha ku panga. ⁵Ntcimbu nji chili mu chifuti, yange mutanya ua chifuti. ⁶Mua manene Yesu ku tumbula vyuma evi, ua yekuilile hantci, ua mungile lindova na mate, keho ua mu hakele lyo ha mesho endi. ⁷Ua handekele kuli yikeye nguendi, "Yauye, u ka tane mu chishali cha Siloami." (china langunuka "Ua ku tuma"). Keho lyala uye uayile, ua ka tanene, keho mua hilukile uamuene. ⁸Keho va ka mashangembo na voshe vaye va mu dhivukile laya nguavo mu ka kulomba-lomba va kuanyene nguavo, "Ou keti yikeye uye uakele kulombo-lomba?" ⁹Vamo va handekele nguavo, "Yikeye vene." ¹⁰Vakuavo va handekele nguavo, "Kuahi, vuno ngue yikeye." Keho vavenya ua handekele nguendi, "Yange vene." ¹¹Va handekele kuli yikeye nguavo, "Keho mesho ove vati aneshuka?" ¹²Ua va kuanyene nguendi, "Lyala uye va tumbula nguavo Yesu na shingile lindova keho ua nji kuita lyo ha mesho ange keho ua nji lekele nguendi, 'Yauye ku Saloami u ka tane.' Ngocho nja yile njika tane, keho njina tambula ku mona kuange," ¹³Va handekele kuli yikeye nguavo, "Kuiko ali?" ua handekele kuli yikeye nguendi, "Ku nji dhivuka." ¹⁴Va nehele lyala uye uakele kapuputua kuli va Faliseu. ¹⁵Ngocho lya kele litangua lya Thapalalo muye mua pangele Yesu lindova linga athake mesho endi. ¹⁶Keho lalo vaFaliseu va muihuile vati mu emukile mesho endi. Ua handekele nguendi, "Nanji hakele lindova ha mesho, njaka tanene, keho mualolo nji mona." ¹⁷Vamo va vaFaliseu va handekele nguavo, "Lyala ou keti ua ku kutunda kuli Kalunga muomu ka shuamene litangua lya Thapalalo." ¹⁸Vakuavo va handekele nguavo, "Vati muntu nga mu ka mulonga atha kupanga vikomoketho vya ngechi?" Ngocho kuakele ku litepa mukati kovo. ¹⁹Ngocho vehuile lalo uye lyala ua kapuputua nguavo, "Vika u handeka ko kuli yikeye, ngue mu kuishula mesho ove? "Lyala ua kapuputua ua handekele nguendi, "Yikeye kapolofeto." ²⁰Mualolo vaYundeya kuva tcelelele ngechiye uye lyala ua kele kapuputua ngocho ua muene kuvanga ho va thanene vakuluntu vendi. ²¹Vehuile vakuluntu vendi nguavo, "Ou yikeye muneni yo mu handeka ngueni ua themukile kapuputua ndi? Ngue vati ngechi mua mona?" ²²Ngocho vakuluntu vendi va kuanyene vakevo nguavo, "Vi tu dhivuka ngechiye munetu keho lalo tua mu thema kapuputua. ²³Omu mua na mono, ku tu dhivukitha ngueto vati, nou lalo neshula mesho endi, ku tu mu dhivuka. Muihuleni, yikeye na kolo. Atha kuli kuanyena ho endi vavenya." ²⁴Vakuluntu vendi va kuanyene vyuma evi, muomu va kele na lyova lya vaYundeya. Muomu va Yundeya vakevo va li yonguele laya nguavo uoshe a mu tcelela nguavo yikeye Kilistu va ka mumbila hanja lya thinangonga. ²⁵Muomu lyevi, vakuluntu vendi va kuanyene nguavo, "Na kolo, muihuleni." ²⁶Ngocho lua mu chivali lalo va thanene mumala uye ua kele kapuputua na ku kuanya nendi nguavo, "Hana vungulu kuli Kalunga. Muomu tuna dhivuka ngueto lyala ou muka milonga." ²⁷Keho lyala uye ua kuanyene nguendi, "Ange ku nji vi dhivuka nguange muka mulonga. Chuma lika chi nji na dhivuka yange: Nja kele kapuputua, keho mualolo nji mona." ²⁸Keho va handekele kuli yikeye nguavo, "Vika vya na panga kulyove? Vati neshula mesho ove?" ²⁹Yikeye ua kuanyene ko nguendi, "Njina mi leke laya, keho ku mua nji tolilile! Vika muyonguela kuvua lalo? Neni ku mu yongola ku kala vandonge vendi, ndi muyongola?" ³⁰Va mu shauile yikeye na ku handeka nguavo, "Ove u ndonge yendi vuno etu vandonge va Mosesa. ³¹Tu dhivuka ngechiye Kalunga ua handekele kuli Mosesa, vuno ku tua dhivukile kua na tundu ou." ³²Lyala uye ua kuanyene na ku handeka kuli vakevo nguendi, "Ovu vuchili, ngechiye ku mu dhivuka ko kua tunda, vuno neshula mesho ange. ³³Tu vi dhivuka ngueto Kalunga ke ku tolila vaka milonga, vuno nga umo a mu lemetha na ku panga vidhango vyendi, a mu tolilila. ³⁴Kutunda ku ku livanga kua chifuti ku tuovuile lumu nguavo umo neshula mesho a muntu u va neha kapuputua. ³⁵Nga lyala ou keti ua ku tunda kuli Kalunga, nga ka pangele na chimo chahi," ³⁶Vamu kuanyene na ku handeka kuli yikeye nguavo, "Ove va ku themenene mu milonga ya kushula, keho u tu longetha yetu ndi? "Keho va mu mbilile hanja. ³⁷Yesu ua vyuvuile ngechiye vana mu shekela hanja lya thinangonga. Ua mu uanene yikeye na ku handeka nguendi. "Una tcelela muli Muna Muntu ndi?" ³⁸Ua kuanyene ko na ku handeka nguendi, "Yikeye yiya, Muene, ngechiye njatha ku tcelela muli yikeye?" ³⁹Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Una mu mono, na yikeye uno vene a handeka nove." ⁴⁰Na lyala ua handekele nguendi, "Muene, nji na tcelela," keho ua mu lemetha yikeye. ⁴¹Yesu ua handekele nguendi, "Muomu kupangula njedhila hano hantci linga voshe vaye ku ve kumona va mone navaye va ka mono va kale tupuputua." ⁴²Vamo va vaFaliseu va kele ho vovuile vyuma evi keho va muihuile nguavo, "Etu tu tupuputua ndi?" ⁴³Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Nga mua kele tupuputua, nga ku mua kele na milonga, vuno lelo mu handeka ngueni 'Tumona,' ngocho milonga yeni mu yili."

10

¹Chili, nji mi leka nguange, ou ka kovelelela ku chikolo a ye muhambo ya vinjui, vuno a londa linga a hitile kuako, yikeye chidhi na mu ka ku puanja. ²Uye uoshe a kovelelela ku chikolo yikeye muka ku takametha vinjui. ³Muka ku takametha chikolo a mu shokoluela yikeye. Yinjui ovua lijui lyendi, keho a thana yinjui yendi vavenya ku lidhina keho a mu tuama kulutue. ⁴Muye mua tuhula vyoshe vyendi vavenya hanja, a hita kulutue lyavo, keho yinjui vi mu shuama; muomu vi dhivuka lijui lyendi. ⁵Ku vatha kushuama ngendhi vuno va mu teua, muomu ku va dhivuka lijui lya ngendhi. ⁶Yesu ua va telele chithimo echi, vuno ku vovuile vyuma evi vya handekele ku li vakevo. ⁷Keho Yesu ua handekele lalo kuli vakevo

nguendi, "Chili, nji handeka kulyeni nguange, yange chikolo cha vinjui. ⁸Uoshe uye ua li vangele kulutue lyange yikeye muka kupuanja, keho vinjui ko vya mu tolilile. ⁹Yange chikolo. Nga uoshe a kovelela mulyange, a kovoka; endi a ka kovele na ku tuhuka, na ku uana vulilo vuendi. ¹⁰Muka kupuanja ke kuinja kuvanga ku puanja, na ku tcihya na ku viyitha, ange nji ne nja linga va ka kale na muono keho vakale nauo ua kushula. ¹¹Yange muka ku takametha mua chili. Na muka ku takametha ua chili uye a hana muono uendi muomu lya vinjui vyendi. ¹²Na ngamba veku muhaka keti muka ku takametha na yikeye vavenya ka kele na yinjui. Nga a mona vinkuidhi enja keho a tha vinjui a teua, keho vinkuidhi a vi kuata na ku vi shandangana. ¹³A teua muomu yikeye va muhaka ngamba keho ka kala na chishoti muomu cha vinjui. ¹⁴Yange muka ku takametha ua chili, keho nji dhivuka vange, na vange vavenya va nji dhivuka. ¹⁵Ngue Tata a nji dhivuka, nange nji mu dhivuka, keho nji hana muono uange muomu lya vinjui. ¹⁶Nja kala na vinjui vikuavo, viye ku vya kele mu hambo yino. Njina pande lalo ku vineha vikevyo, linga vikovue lijui lyange keho vyoshe vi ka kale vutanga vumo lika na muka ku takametha umo lika. ¹⁷Evi vikevyo vya nji yonguelaTata: nji hana muono uange linga nji ka u tambule lalo. ¹⁸Na umo uahi a nji nyeka uo, vuno yange vavenya nji u hana. Njili na ndhili ya ku u hana, keho njili na ndhili lalo ya ku u tambula. Lishiko eli nja li uana kuli Tata uange. ¹⁹Kua kele ku li tepa lalo mukati ka vaYundeya muomu lya majui aa. ²⁰Vavengi vavo va handekele nguavo, "Ali na mpundhi ya ku vihya, na yikeye na dhaluka. Vika vimu mu tolililila?" ²¹Vakuavo vandekele nguavo, "Majui aa keti a muntu muka mpundhi ya ku vihya. Mpundhi ya ku vihya yatha kuashula mesho a kapuputua ndi?" ²²Keho ku Yelusalema kua kele chilika cha ku vuavuetha. Cha kele chithika, ²³keho Yesu uendele mu tembele ku likeke lya njivo ya Solomone. ²⁴Keho vaYundeya va mu dhengelekele na ku handeka kuli yikeye nguavo, "Vintcimbu vingahi tu ka ku takanya? Nga yove u Kilistu, vutuka utu leke." ²⁵Yesu ua kuanyene kuli vakevo nguendi, "Nja mi leka, vuno ku mua nji tcelelele. Vipanga evi vinje ku panga mu lidhina lya Tata, vikevyo vyambulula vumbangi vuange. ²⁶Keho eni ku tcelela kuahi muomu eni keti mu vinjui vyange. ²⁷Vinjui vyange vyuvua lijui lyange; nange nji vi dhivuka, keho vinji shuama. ²⁸Keho nji va hana muono ua myaka yoshe; ku va ka mono kutca lalo, keho na umo uahi a ka va tambula mu livoko lyange. ²⁹Tata uange, uye ua nji hana vo vakevo, yikeye ua kama ku tuvakana voshe, keho na umo uahi atha ku va tambula mu livoko lya Tata. ³⁰Na Tata nange tua kala umo lika." ³¹Keho va Yundeya va kakuile lalo mavue linga va muashe. ³²Yesu ua va kuanyene nguendi, "Njina mi leketha vyuma vya vingi vya vingulu vya kutunda kuli Tata. Muomu vipanga viye vikevyo vi mu njashela mavue ndi?" ³³Va Yundeya va mu kuanyene yikeye nguavo, "Ku tu kua shela mavue muomu lya vipanga vya vingulu, vuno kuli shangaletha, muomu ove, u muntu, keho uli haka yove vavenya Kalunga." ³⁴Yesu ua kuanyene vakevo nguendi, "Keti vana thono mu mashiko eni nguavo, 'Nja handekele nguange, 'Eni mu va Kalunga'?" ³⁵Nga ua va thanene nguendi va kalunga, ku lyavaye lyedhile lijui lya Kalunga (na mathona ku muatha kuapokola), ³⁶muna handeka kuli yikeye uye yana shovola Tata na ku mutuma hantci, 'Ove u li shangaletha,' muomu munji na handeka nguange, 'Yange Muna Kalunga ndi?' ³⁷Nga ku nja pangele vipanga vyaTata, keti munji tcelele. ³⁸Vuno nga nji vi panga, nambe nga ku mua nji tcelelele yange, tceleleleni mu vipanga linga mu dhivuke ngechiye Tata ali mulyange nange njili muli Tata." ³⁹Vethekele lalo kumu kuata, vuno ua chakunukile mu livoko lyavo ua yile. ⁴⁰Keho ua yile lalo musinya lyaYolondau muye mua vangele Youano ku mbuitika, mukemo mua ka kele. ⁴¹Keho vavengi vedhile kuli yikeye na ku handeka nguavo, "Youano ka pangele vikomoketho na vimo vyahi, vuno vyuma vyoshe vya handekele Youano vya lyala ou vya vuchili." ⁴²Keho vantu vavengi va kele ho va mu tcelelele yikeye.

11

¹Ngocho lyala umo ua ku luka Lazalu ua vavalele. Yikeye muka Mbetaniya, likelyo limbo lya va Maliya na munayina Marta. ²Maliya yikeye uye ua vuavuethale Muene na Madhi yikeye lalo ua hundile ma hindi endi na vinkambu vyendi, yikeye uye ua vavalethele munayina ua lyala Lazalu. ³Va munayina va vakentu va tumine kuli Yesu, va handekele nguavo, "Muene, uye ua yongola a vavala." ⁴Vuno Yesu muovuileko, ua handekele, nguendi, "Vuvedhi vuendi keti vua kutca, Vuno vua ku yombolola vungulu vua Kalunga, linga Muna Kalunga va mu shangalele ha vukevuo." ⁵Ngocho Yesu ua yonguele Marta na munayina na Lazalu. ⁶Ngocho muye muovuile nguendi Lazalu a vavala, Yesu ua kele ku muhela uye matangua avala. ⁷Munima yao, ua handekele na vandonge vendi nguendi, "Tuyeni lalo ku Yundeya." ⁸Vandonge vendi va handekele kuli yikeye nguavo, "Mulongisi, mualolo vene vaYundeya vathetela ku kuasha mavue, keho u thetela kuya kuye lalo ndi?" ⁹Yesu ua kuanyene ko nguendi, "Ku mutanya kua kele likumi nayivali ya vintcimbu ndi?" Nga umo enda mu kati ka mutanya, katha ku punduka, muomu a mona cheke cha mutanya ua hano hantci. ¹⁰Vuno, nga enda vutici, a punduka muomu mutanya ua himo mulyendi." ¹¹Ua handekele vyuma evi, munima yavyo, ua va lekele nguendi, "Muthamba vuetu Lazalu na ndanda tulo, Vuno nji ya linga nji ka mu hindule mutulo." ¹²Keho vandonge va handekele ku li yikeye nguavo, "Muene, nga na yi mu tulo, a kanguka." ¹³Vuno Yesu ua handekele vya kutca kuendi, vuno vakevo va thinganyekele ngue ua handekele tulo tua ku huimitha ko. ¹⁴Keho Yesu ua handekele muachili kuli vakevo nguendi, "Lazalu na tci." ¹⁵Keho ange nji vuahelela, muomu lyeni, muomu ku nja kele ko linga mu tcelele. Lingeni tu ye ku lyendi." ¹⁶Ngocho Thomasi, uye yiva tumbuile nguavo muna mpatha, ua handekele na vandonge vakuavo nguendi, "Tuyeni netu linga tu ka tce hamo lika nendi." ¹⁷Muye Yesu muedhile, ua uanene Lazalu ua kele laya matangua a uana mu mbumbo. ¹⁸Mualolo Mbetaniya ya li kele muyehi na Yelusalema, na muhato ua ku heta ku likumi na yitanu. ¹⁹Va Yundeya vavengi vedhile kuli Marta na Maliya linga va ku va dhembeleke ku kutca kua munayina yavo. ²⁰Keho Marta muovuile nguendi Yesu yo uenja, ua mu sheshele, vuno Maliya ua tumamene munjivo. ²¹Ngocho vene Marta ua handekele kuli Yesu nguendi, "Muene, nga ua kele kuno, munayina uetu nga ka ka tcile. ²²Nambe mualolo vene, nji na dhivuka nguange vyoshe vyulomba kuli Kalunga, a ku hana vyo." ²³Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Munanoko a ka hinduka lalo." ²⁴Marta ua handekele kuli yikeye

nguendi, "Nji na dhivuka ngechiye a ka hinduka lalo ha kushituka kua ha litangua lya ku manethela." ²⁵Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, Yange chi shitukilo na muono; ou a nji tcelela, nambe nga a tca, nolo a kovoka; ²⁶na uoshe ovoka keho a nji tcelela ka ka tci. Mu vi tcelela evi ndi?" ²⁷Keho ua handekele kuli yikeye nguendi, "Mukemo, Muene, nji na tcelela ngechiye yove Kilistu, Muna Kalunga, uye nenja hano hantci." ²⁸Mua handekele evi, ua yile, ua ka thanene munayina mu vushueke. Nguendi, "Mulongisi na ku heta yo ua ku thana." ²⁹keho muovuileko ua katukile vuathi ua yile kuli yikeye. ³⁰Mualolo Yesu kanda a chi hete muimbo, vuno ua chi kele ku muhela kuye kua ka mu uanene Marta. ³¹Keho vaYundeya, vaye va kele nendi mu njivo na vaye va mu dhembelekele va muene Maliya mua katukile vuathi-vuathi na ku tuhuka va mu shuamene, muomu va thinganyekele nguavo ua yile ku ka lilila ku mbumbo. ³²Ngocho Maliya mue dhile kuye kua kele Yesu keho ua mu muene, ua uile ku myanja yendi na ku handeka kuli yikeye nguendi, "Muene, nga ua kele kuno, munanana nga ka tcile." ³³Yesu mua mu muene a lila, kumo na va Yundeya vaye vedhile hamo lika nendi lalo, ua kele na vukalu mu chithithimba chendi keho ua kele na vishoti; ³⁴Keho ua handekele nguendi, "Kuiko muna mu haka yikeye?" va mu lekele nguavo, "Muene, yinja ua ku tale." ³⁵Yesu ua lilile. ³⁶Keho va Yundeya va handekele nguavo, "Talení mua yonguele Lazalu!" ³⁷Vuno vamo va handekele nguavo, "Ou lyala, uemuine mesho a uye kapuputua, nga kathele kupanga lyala ou linga keti a tce ndi?" ³⁸Keho Yesu lalo, mu ku vavaletha muakama mbunge yendi, ua yile ku mbumbo. Mualolo ha kele china cha mukinya na livue lya fuikile ku chikolo. ³⁹Yesu ua handekele nguendi, "Andumuneni ko livue." Marta, munayina ua Lazalu, uye ua tcile, ua handekele kuli Yesu nguendi, "Muene, ngocho a nika, muomu naha ha na tcila hana hiti matangua a uana." ⁴⁰Yesu ua mu lekele nguendi, "Kuma ku nja handekele nguange, nga u tcelela u ka mona vungulu vua Kalunga ndi?" ⁴¹Ngocho vene va thindumuine ko livue. Keho Yesu ua talele mesho endi ua handekele nguendi, "Tata, njina ku shangala muomu una njuvu. ⁴²Njina dhivuka mo nguange vi ntcimbu vyoshe u ka nji tolilila, vuno njina vi handekela mbunga eyi yina njimanena, linga va tcelele nguavo yove ua nji tuma." ⁴³Kunima mua na handekele evi, ua tambakanene na lijui lya kama nguendi, "Lazalu, tuhuka mo!" ⁴⁴Muka kutca ua tuhukile; myanja na mavoko endi va vi kutile na vintanga, na chihanga chendi va chi kutile na vintanga. Yesu ua va lekele nguendi, "Mu vutuleni linga a ye." ⁴⁵Keho vaYundeya vavengi vedhile kuli Maliya mo va muene viye vya pangele Yesu, va mu tcelelele. ⁴⁶Vuno vamo mukati kavo va yile kuli va Faliseu na ku va leka vyoshe vya pangele Yesu. ⁴⁷Keho va kuluntu va vasasendote na vaFaliseu va tumamene mu chiyongelo chavo na ku ku handeka nguavo, "Vika tuatha ku panga ko? Lyala ou a panga vikomoketho vya vingi. ⁴⁸Nga tu muethela ngechiye vene, voshe va ka tcelela muli yikeye; keho va Loma vakenja na ku tu nyeka muhela uetu, na chifuti choshe." ⁴⁹Vuno honi, lyala umo mukati kavo, Kayafase, uye ua kele sasendote ua kama muaka uye, ua va lekele nguendi, "Eni ku mua dhivukile ko vimo vyahi. ⁵⁰ku mu tala ngueni hashako nga muntu umo a tcile vantu voshe ku tuvakana chifuti choshe chi dhimangane." ⁵¹Mualolo yikeye ka handekele vya ku mbunge yendi vavenya. Vuno, mu ku kala yikeye sasendote ua kama muaka uye, uambulule vu polofeto vua kutca kua Yesu linga ovole chifuti; ⁵²keti ngue chifuti lika, vuno na vana va Kalunga vaye voshe va li shandangana va li kunguluile hamo lika. ⁵³Ngocho ku tunda ha litangua liye va li yonguele ngila ya ku tcihya Yesu. ⁵⁴Na Yesu kendantanene lalo hakati ka vaYundeya, Vuno ua tundile muye ua yile ku chifuti muyehi na limbalanda lyangocho muimbo lya Efalimi. Keho ua ka tumamene muye hamo lika na vandonge vendi. ⁵⁵Mualolo ku li uana chaPasovala chava Yundeya cha kele muyehi, keho vavengi va tuhukile va kandukile ku Yelusalema mu ku li yelettha vavenya ntcimbu Pasovala kanda yi chi hete. ⁵⁶Ngocho vakevo va thetelele Yesu, keho va li handekethele umo na mukuavo mu vemanene mu tembele nguavo, "Vati muthinganyeka? Ngue kenja ko ku chilika ndi?" ⁵⁷Mualolo vakuluntu va vasasendote na vaFaliseu va hanene lijui nguavo nga umo ua dhivukile kua kele Yesu, a muambulule linga va ka mu kuate.

12

¹Matangua atanu na limo kulutue lya Pasovala, Yesu uedhile ku Mbetaniya, kuye kua kele Lazalu, uye ya shituile Yesu ku kutca. ²Kuye va ka mu pangelele vya kulya vya chinguedhi, na Marta yikeye ua ha lekele vya kulya, vuno Lazalu ua kele umo ua vaye va tumamene kumetha kumo lika na Yesu. ³Maliya mukemuo mua nonene mutamba ua madhi a mangulu muakama, ua kuitile Yesu ku myanja yendi na ku mu kokota na vinkambu vyendi. Keho njivo yoshe mua nikile vuino na mpundhi ya madhi. ⁴Vuno Yundasa Yishakalyota, umo ua vandonge vendi, muka ku muenda vungungu, ua handekele nguendi, ⁵"Muomu vika ku va landethelele aa madhi vihita vitatu vya vimbongo vya mavue a kuvuaha linga va vi hane ku vihutu?" ⁶Yikeye ua handekele evi, muomu lya chishoti na vihutu, vuno muomu yikeye ua kele muka kupuanja, ua mbatelele njato ya vimbongo keho ua puanjele vyoshe viye vi va hakele mo. ⁷Yesu ua handekele nguendi, "Muetheleni a hake evi vyali navyo litangua lya kushitika kuange. ⁸Muomu eni mu ka kala na vihutu vi ntcimbu vyoshe. Vuno ku mu ka kala nange vi ntcimbu vyoshe." ⁹Mualolo mbunga ya vaYundeya ya dhivukile nguayo Yesu kua kele kuye, keho vedhile, keti kuli Yesu lika, vuno na kua ku mona Lazalu lalo, uye ya shituile Yesu ku kutca. ¹⁰Vakuluntu vava sasendote va li handekethele linga va tcihye na Lazalu lalo; ¹¹muomu yikeye va lingithile vaYundeya vavengi va shangumuke ku tcelela mu li Yesu. ¹²Litangua lya kushuama ko mbunga ya kama yedhile ku chilika. Mu vovuile nguavo Yesu youenja ku Yelusalema, ¹³va tambuile mintango ya viti ya tunkoma na ku yala hantci na ku mu shesha na ku tambakana nguavo, "Ozana! A vedhuke uye nenja mu lidhina lya Muene, yikeye vene Muene ua Yisaleli." ¹⁴Yesu ua uanene muna chindongi keho ua londele ho; ngue mu va na thono nguavo, ¹⁵"Keti uvue lyova, ove muna mukentu ua Siyono; tala, Muene uove youenja, na tumama ha muna chindongi." ¹⁶Vandonge vendi ko va vi tolilile muachili ha ku livanga; vuno muye mu va shangalelele Yesu, va vulukile nguavo vyuma evi va vi thona keha va pangele ngue muye mu vya yombolokele kuli yikeye. ¹⁷Ngocho mbunga yambulule vumbangi nguayo ya kele hamo lika nendi muye mua thanene Lazalu ku mbumbo na ku

mu shitula ku kutca. ¹⁸Yikeyo lalo viva mu sheshelele mbunga muomu vovuile nguavo ua pangele chikomoketho chiye. ¹⁹Keho vaFaliseu va li handekethele mukati kavo nguavo, "Talen, navimo vyahi vi muatha vya vingulu; taleni, chifuti choshe chi na mu shuama yikeye." ²⁰Keho kua kele vaNgelengu vamo mukati ka vaye va kandukile ku chilika va ka lemethe. ²¹Vakevo va yile kuli Filipu, ua ku Mbetesainda Ku ngalileya, na ku ka muihula, nguavo, "Muene, tu yongola ku mona Yesu." ²²Keho Filipu ua yile uambuluile kuli Anduleu; keho Anduleu ua yile na Filipu, na ku leka Yesu. ²³Keho Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Ntcimbu yina hete muomu Muna Muntu vaka mushangala. ²⁴Chili, nji mi leka nguange, mbuto kuvanga yina uila mu livu keho yi tca, yi kala likalyayo; vuno nga yi tca, yikema vushuka vua vuingi. ²⁵Uye uoshe a yongola muono uendi a ka u dhimbaletha; vuno uye ka yongola muono uendi muno mu chifuti yikeye a ka kala nauo muono uye ua myaka yoshe. ²⁶Nga umo a nji pangela, a nji shuame; keho kuye ku nji ka kala, kukekuo vene ngamba yange kua ka kala. Nga umo anji pangela, Tata a ka mu shangala. ²⁷Vuno mbunge yange yili na vishoti keho vika nji ka handeka? "Tata, Njovole ku ntcimbu yino ndi? Vuno mukemuo vene ange nje nja ku ntcimbu yino. ²⁸Tata, va lishangale li dhina lyove." Keho lijui lya tundile mulu na ku handeka ngualyo, "Njina li shangala, keho nji ka li shangala lalo." ²⁹Mbunga yemanene haye na kuvua ko ya handekele nguayo lijui lya tyavokele. Vakuavo va handekele nguavo, "Kangelu na handeka kuli yikeye." ³⁰Yesu ua kuanyene navo nguendi, "Lijui eli ku lyedhilile yange, vuno linedhila yeni. ³¹Mualolo chithingo cha chifuti chino: Mualolo muka kuishika hano hantci va ka mumbila ko. ³²Keho mu va ka nji kulika kuilu, nji ka kokela vantu voshe kulyange vavenya." ³³Ua handekele evi ku leketha cha ku tca kuendi. ³⁴Mbunga ya kuanyene yikeye nguayo, "Tuovua ku majui a li shiko nguao Kilistu a ka kala myaka yoshe. keho vati ove u handeka nguove, 'Muna Muntu vana pande ku mu kulika? Yiya ouo Muna Muntu?' ³⁵Ngocho Yesu ua va lekele nguendi, "Mutanya kanda u chi li neni ha kantcimbu ka kandende. Endeni ntcimbu mu chili na mutanya, kuteua muthithi uakumiua. Ou enda mu muthithi ka dhivuka oku kuaya. ³⁶Mo muli mu mutanya, tceleleni cheke linga mu kale vana va cheke." Yesu ua handekele vyuma evi keho ua tundile ua ka li shuekele kuli vakevo. ³⁷Nambe mua pangele Yesu vikomoketho vya vingi kulyavo, nolo vene ku va mu tcelelele. ³⁸linga lijui lya kapolofeto Yisaya li hete mo, lya handekele nguendi: "Muene, yiya na tcelela kuambulula kuetu, na kuli yiya vana yomboluela livoko lya Muene?" ³⁹Muomu kulyevi ku vathele ku tcelela, muomu Yisaya ua handekele lalo nguendi, ⁴⁰"Na puputuitha mesho avo, keho na kaletha vimbunge vyavo, Kuteua vamona na mesho avo na kutolilila na vimbunge vyavo, Keho va tenguluka, Keho nji ka va kanguitha vakevo." ⁴¹Yisaya ua handekele vyuma evi, muomu ua muene vungulu vua Yesu na ku handeka vya kulyendi. ⁴²Vuno kunona ku shuama viye, vakuluntu vavengi va tcelelele muli Yesu; vuno muomu lya vaFaliseu, ku va litavelele vyo ku teutha ku va sheka mu thinangonga. ⁴³Vakevo va yonguele muakama vishangala vya ku tunda ku vantu ku tuvakana vya kutunda kuli Kalunga. ⁴⁴Yesu ua tambakanene na lijui lya kama na ku handeka nguendi, "Uye uoshe a tcelela mulyange, ka tcelela mulyange lika vuno na mulyaue ya nji tuma, ⁴⁵na uye namono yange na mono uye ua nji tuma. ⁴⁶Ange nje nja ngue cheke cha hano hantci, ngechiye uye uoshe a tcelela mulyange ka kala mu muthithi. ⁴⁷Nga umo ovua lijui lyange vuno ku li takametha kuahi, ange ku nji ka mu pangula; muomu ange kunjedhilile ku pangula chifuti, vuno mu kuovola chifuti. ⁴⁸Uye uoshe a nji vyana na uye ka tambula majui ange, kuli umo muka ku pangula. Lijui li nji handeka li ka mu pangula kuli tangua lya ku mathela. ⁴⁹Muomu ku nja handekele vya ku mbunge yange vavenya, vuno vya Tata uye ua nji tuma, uye ua nji hana majui u nji mi leka keho nevi vi nji handeka. ⁵⁰Ange njina dhivuka nguange lishiko lyendi likelyo muono ua myaka yoshe, ngocho akeo a nji mi leka ngue mua nji leka Tata, ngocho nji kuanya."

13

¹Evi vya yombolokele kulutue lya chilika cha Pasovala kanda chi hete. Yesu ua dhivukile nguendi ntcimbu yendi yinenja ya ku tunda muno mu chifuti linga a ye kuli Yishe. Mu ku yongola vendi va kala hano hantci, ua va yonguele na ha ku manethela. ²Mualolo mu va lile ku chi nguedhi satana na haka laya mumbunge ya Yundasa Yishakalyota, muna Simoni kuenda Yesu vungungu. Ngocho ha kulya kua chinguedhi, ³Yesu ua dhivukile nguendi Yishe na haka vyuma vyoshe mu mavoko endi keho lalo yikeye ua tundile kuli Kalunga na kuli Kalunga a ka hilukila. ⁴ua katukile ha kulya keho ua vutuile chikoveyo chendi. Mukemuo muanonene ntanga ua li dhengeyayo yikeye vavenya. ⁵Keho ua hakele mema ha lilonga, ua shangumukile ku tanetha myanja ya vandonge na ku va kokota na ntanga yiye ya li dhengeyele. ⁶Mue dhile kuli Simoni Petulu, na Petulu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Muene, u tanetha myanja yange ndi?" ⁷Yesu ua mu kuanyene na ku mu leka nguendi, "Vinji panga ngechi ove ku vidhivuka, vuno mualolo u ka vi dhivuka." ⁸Petulu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Na litangua na limo lyahi lyu ka tanetha myanja yange." Yesu ua mu kuanyene nguendi, "Nga ku nji ku tanetha, Keho ku ua kele kulyange." ⁹Simoni Petulu ua mu lekele nguendi, "Muene, keti u kushe myanja lika, vuno na mavoko ange na mutue lalo." ¹⁰Yesu nguendi, uye na tana laya ka thetela lalo ku tana, kuvanga kutana lika ku myanja, muomu na toko laya; keho ove ua toka laya, vuno keti muvoshe." ¹¹(Muomu Yesu ua dhivukile uye a ka muenda vungungu; vikevyo vya handekelele nguendi, "Keti muva voshe muna toko.") ¹²Ngocho muye Yesu mua manene ku tanetha myanja yavo keho na ku nona vidhala vyendi na ku tumama, ua handekele nguendi, "Muna dhivuka vati njina panga vyuma evi vi kulyeni ndi? ¹³Eni mu nji thana ngueni 'mulongisi' na 'Muene,' mu handeka vuchili muomu yange vene. ¹⁴Keho nga yange, Muene na Mulongisi, njina tanetha myanja yeni neni lalo li tanetheni umo na mukuavo. ¹⁵Muomu nji na mi hana chidhivukitho neni linga mu chi pange ngue munji na mi pangela cho yeni. ¹⁶Chili, nji handeka kulyeni nguange, ndungo ka tuvakana shokuayina yendi; nambe kanganda ka tuvakana uye ua mu tuma. ¹⁷Nga mu dhivuka vyuma evi, muna vedhuka nga mu vi panga. ¹⁸Ku nja tumbuille muvoshe; njina dhivuka ava vo njina shovola mo vuno mu ku hetetha mo majui a mathona: 'Uye a lya ku mbolo yange na nji kakuila lilumba lyendi.' ¹⁹Nji mi leka vyo evi mualolo kulutue vika yomboloke ngechiye

mu ye mu vi ka yomboloka, mu ka tcelela ngechiye YANGE VENE. ²⁰Chili, nji handeka kulyeni nguange, uye uoshe a tambula uye ua nji tuma a nji tambula nange, nou a nji tambula yange, a tambula uye ua nji tuma. ²¹Muye Yesu mua handekele evi, ua vavalethele chithithimba chendi. Endi uambulule na ku handeka nguendi, "Chili, nji handeka kulyeni nguange hali umo ha kati keni a ka njenda vungungu." ²²Vandonge va li talele-talele, va honene ku thinganyeka nguavo yiya umo ya handekele. ²³Umo hakati ka vandonge vendi, vaye va yile Yesu ku mbunge, ya yendamene ha ntulo ya Yesu ku metha. ²⁴Simoni Petulu ua shovueyele uye ndonge nguendi, "Muihule a tu leke yiya uye ya na handeka." ²⁵Ngocho ua yendamene Yesu lalo ha ntulo na ku muihula nguendi, "Muene, tuleke yiya kuma?" ²⁶Yesu ua mu kuanyene nguendi, "Uye uoshe yinji ka hana chivala- vala cha mbolo." Keho mua mbuitikile chivala-vala cha mbolo, ua chi hanene kuli Yundasa. Muna Simoni Yishakalyota. ²⁷Keho ua tambuile chivala-vala chiye, Satana ua mu kovelele, ngocho Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Echi chu yongola kupanga chi pange vuathi." ²⁸Mualolo na umo uahi kumetha ua ku takamethele vika vya vi handekelele kulyendi. ²⁹Vamo va thinganyekele ngechiye, muomu Yundasa ua kele na njato ya vimbongo, ngocho Yesu ua mu lekele nguendi, "Landa viye vi na vuahela ha chilika," nambe linga a hane vimo ku vihutu. ³⁰Haye vene Yundasa mua tambuile chivala-vala cha mbolo, ua tuhukile. Kua kele vutiki. ³¹Muye Yundasa nayi laya, Yesu ua handekele nguendi, "Mualolo vene Muna Muntu vana mu shangala, na Kalunga vana mu shangala muli yikeye. ³²Nga Kalunga vana mu shangala, na Kalunga akashangala Mona muli va venya, keho a ka mu ahangala yikeye haye vene. ³³Vana vange, nji chili neni kantcambu kakandende. Mu ka nji thetela, keho ngue vene mu nja handekele kuli vaYundeya nguange, 'Kuye ku nji ya, ku mu kenja ko.' Mualolo nji handeka evi kulyeni lalo. ³⁴Lijui lya lishiko lya lihya li nji mi hana, ngechiye linga mu li yongole umo na mukuavo; ngue munja mi yongola yange, neni lalo mu li yongole umo na mukuavo. ³⁵Hakeho vene hava ka mi dhivukila nguavo mu vandonge vange, nga mu li yongola umo na mukuavo. ³⁶Simoni Petulu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Muene, kuiko uya?" Yesu ua kuanyene ko nguendi, "Kuye ku njiya, ku uatha ku nji shuama mualolo, Vuno u ka nji shuama kunima." ³⁷Petulu ua handekele nguendi, "Muene, muomu vika ku nji ku shuamena mualolo? Nange nji ka hana muono uange muomu lyove." ³⁸Yesu ua kuanyene ko nguendi, "U ka hana muono uove muomu lyange? Chili, nji handeka kulyove nguange, ntcimbu ndemba kanda a tambeke u ka nji vyana lutatu."

14

¹"Keti mu kale na vishoti mu vimbunge vyeni. Tceleleni Kalunga; nji tceleleni nange lalo. ²Mu njivo ya Tata mua kala mihela ya yingi. Nga keti mukemo, nga nji na mi leke, muomu nji ya na ku mi vuayethela mihela. ³Nga njiya na ku mi vuayethela mihela, nji ka hiluka lalo nja ku mi shake, linga oku ku njia kala yange neni lalo ku mu ka kala. ⁴Eni mu na dhivuka ngila yoku ku njiya." ⁵Tomasi ua handekele kuli Yesu nguendi, "Muene, ku tua dhivukile ko oku ku u ya; vati tu ka dhivuka ngila?" ⁶Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Yange ngila, na vuchili, na muono; na umo uahi enja kuli Tata kuvanga halyange. ⁷Nga mua nji dhivukile, nga mua dhivuka Tata lalo. Kutunda lelo muna mu dhivuka keho muna mu mono yikeye. ⁸Filipu ua handekele kuli Yesu nguendi, "Muene, tulekethe Yisho, keho tuna puitha mo." ⁹Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Njina kala neni ntcimbu ya laha keho kanda ku unji dhivuka yange ndi, Filipu? Uye uoshe na nji mono yange, na mono Tata. Vati lalo u kahandeka nguove, "Tulekethe Yisho"? ¹⁰Kanda ku ua tcelelele ngove ange njili muli Tata na Tata a li mulyange ndi? Majui a nji handeka neni keti a ku ndhili yange, vuno Tata muka ku kala mulyange Yikeye a panga vipanga vyendi. ¹¹Nji tceleleni ngechiye njili muli Tata, na Tata a li mu lyange, nga keti mukemo tceleleni muomu lya vipanga avyo vavenya. ¹²Chili, nji handeka kulyeni nguange, uye a tcelela mulyange a panga vipanga evi vi nji panga, na yikeye a ka panga vi panga vya kama muakama ku tuva kana evi muomu ange nji ya kuli Tata. ¹³Keho nkala chuma chi mu ka lombaa mu lidhina lyange, nji ka mi pangela cho linga va ka shangale Tata hali Mona. ¹⁴Nga mu ka nji lombaa nkala chuma mu lidhina lyange, nji ka mi pangela cho. ¹⁵Nga mu nji yongola, mu ka takametha majui a lishiko lyange ¹⁶keho nji ka lombaa kuli Tata, a ka mi hana Mukuathi mukuavo uye a ka kala neni myaka yoshe. ¹⁷yikeye vene Chithithimba cha vuchili. Vaka hantci ku va ka mu tambula yikeye muomu ku va mu mono nambe ku mu dhivuka kuahi. Vuno eni mu mu dhivuka, muomu ua tumama neni keho a ka kala mulyeni. ¹⁸Ku nji ka mi thi ngue vintciua; vuno nji ka hiluka kulyeni. ¹⁹Vuno ha ntcimbu lika ya yi ndende na chifuti kuchi ka nji mono lalo, eni mu ka nji mono. Muomu njili na muono, neni lalo mu ka kala na muono. ²⁰Ha litagua liye mu ka mona nguene ange njili muli Tata, keho lalo neni muli mulyange, nange njili mulyeni. ²¹Uye uoshe a li na mashiko ange, keho aa takametha yikeye vene a nji yongola, nou a nji yongola, na yikeye Tata a ka mu yongola, nange lalo nji ka mu yongola keho nji ka li yombolola kuli yikeye." ²²Yundasa (keti Yishakalyota) ua handekele kuli Yesu nguendi, "Muene, muomu vika u ka li yomboluela kulyetu vuno keti ku chifuti?" ²³Yesu ua kuanyene na ku handeka kuli yikeye nguendi, "Nga umo a nji yongola, a takametha lijui lyange. Tata a ka mu yongola, keho tu kenja kuli yikeye tu ka panga limbo lya ku tumama hamo lika nendi. ²⁴Uye kanji yongola katakametha majui ange. Lijui li muvua likelyo keti lya mu mbunge yange vuno lya Tata uye ua nji tuma. ²⁵Nji na handeka neni vyuma evi, ntcimbu nji chili neni. ²⁶Vuno honi, mukuathi yikeye Mpundhi Yakuyela uye vene ya ka tuma Tata mu lidhina lyange_ a ka mi longetha vyuma vyoshe keho a ka mi vulukitha vyoshe viye nji handeka kulyeni. ²⁷Nji mi thila chivovo; nji mi hana chivovo change. Ku nji mi hana cho ngue mu ve ku hana va ka chifuti. Ketu mu kale na vishoti mu vimbunge vyeni, nambe keti mu kale na lyova. ²⁸Munovuile nji handeka ngechiye kulyeni nguange, 'Ange nji ya, keho nji ka hiluka kulyeni.' Nga mua nji yonguele, nga mu yolela, muomu nji ya kuli Tata, muomu Tata ua kama ku nji tuvakana yange. ²⁹Mualolo njina mileke vyo kulutue vi chi yomboloke ngechiye, mu ye mu vi ka yomboloka mu ka vi tcelele. ³⁰Ku nji ka kuanya lalo vya vingi neni, muomu muene ua chifuti chino youenja. Ka kele na ndhili kulyange, ³¹vuno linga chifuti chi dhivuke ngechiye ange nja yongola Tata, nji panga ngue mua njishikaTata. Tu katukeni tu tunde ho hano."

15

¹"Yange vinyu ya vuchili, Tata yikeye muka kulima. ²Muntango uoshe ko ue kuima vushuka mulyange, au tunditha ko, keho muntango uoshe uima vushuka au vuayetha linga uime vushuka vukuavo. ³Eni mua toka laya muomu lijui linji na handeka kulyeni. ⁴Kaleni mulyange, nange nji kale mulyeni. Ngue muntango ku uatha kuima vushuka ha lika lyauo kuvanga mu chiti, ngocho vene neni ku muatha, kuvanga mu kale mulyange. ⁵Yange chiti cha vinyu, eni mu vintango. Uye uoshe a kala mulyange nange mulyendi, yikeye vene ema vushuka vua vuingi, muomu nga nji uahi ko na vimo vi muatha vyahi. ⁶Nga umo ka kala mulyange, va ka mumbila kuti ngue muntango keho uma, keho va yikungiya hamo na ku yumbila mu tuhya, keho yi uema. ⁷Nga mukala mulyange, na majui ange a kala mulyeni, lombeni nkala chuma cho mu yongola, keho nji ka mi pangela vyo. ⁸Mukemuo va ka shangala Tata, nga muima vushuka vua vuingi na ku leketha ngueni mu va ndonge vange. ⁹Ngue Tata mua nji yongola yange, nange lalo nji mi yongola yeni. ¹⁰Nga mu takametha mashiko ange, mu ka kala mu chidhango change, ngue mu nja takametha yange mashiko a Tata mukemuo mu nja kala mu chidhango chendi. ¹¹Nji na handeka vyuma evi linga liyango lyange li kale mulyeni na likelyo likale lya kushula. ¹²Eli likelyo lishiko lyange, ngechiye mu li yongole umo na mukuavo ngue yange munja mi yongola. ¹³Na umo uahi ali na chidhango cha ku tuvakana evi- ngechiye umo ua hakele muono uendi muomu lya muthamba vuendi. ¹⁴Eni muva vuthamba vange nga mupanga evi vinji na muishika. ¹⁵Kunji mitumbula lalo vangamba vange, muomu ngamba ka dhivuka viye vya panga shokuayina; muomu vyoshe vyo nji novu kuli Tata njina vileketha kulyeni. ¹⁶Eni ku mua nji shovuele, vuno yange nja mishovuele na ku mi shovueya ngechiye muye mu kema vushuka, na vushuka vueni vuka kalelele. Ngocho nkala vyuma vi mu ka lombamba kuli Tata mu lidhina lyange, a ka mi hana vyo. ¹⁷Evi vikevyo vi nji mi shika ngechiye, liyongoleni umo na mukuavo. ¹⁸Nga vaka chifuti va mi dhinda, dhivukeni ngueni vana nji dhindi yange ku lutue lya ku mi dhinda yeni. ¹⁹Nga mua kele vaka chifuti, na chifuti chi mi yongola ngue acho vavenya. Vuno muomu yeni keti mu vaka chifuti keho lalo nja mi shovola ku tunda ku chifuti, vaka chifuti va mi dhinda. ²⁰Vulukeni lijui liye li nja mi lekele nguange, 'Ngamba ka tuvakana shokuayina.' Nga va nji yandethele, neni lalo va ka mi yandetha; nga va takamethele lijui lyange, na lijui va ka li takametha. ²¹Va ka mi panga vyuma vyoshe evi muomu lidhina lyange, muomu ku va dhivuka uye ua nji tumine. ²²Nga ku nje dhile nja ku handeke navo, nga ku va kele na mulonga, vuno ngechi na hamo hahi ha va ka li thambuethela ku mulonga yavo. ²³Uye a nji dhinda yange a dhinda Tata lalo. ²⁴Nga ku nja pangele vipanga viye ka pangele na umo uahi ha kati kavo, nga ku va kele na mulonga, vuno mualolo vana mono na ku nji dhinda yange na Tata. ²⁵Vuno evi vina yomboloka mu ku hetetha mo lijui liye lyo va thonene mu lijui lya lishiko lyavo nguavo, 'Va nji dhindile na chitela chahi. ²⁶Muye mua kenja muka ku dhenbeleka_ uye u nji ka mi tumina kutunda kuli Tata, yikeye, mpundhi ya vuchili, uye a tunda kuli Tata a mbulula vumbangi vuange. ²⁷Neni lalo mu kambulula vumbangi, muomu muna kala nange kutunda haku livanga.

16

¹"Njina handeka vyuma evi kulyeni ngechiye keti muka ue. ²Vaka myumbila hanja ya thinangonga. Vuno ntcimbu yina hete yiye uoshe a mi tchiya a thinganyeka nguendi a pangela kuli Kalunga. ³Evi va ka vi panga muomu ku va dhivukile Tata nambe yange. ⁴Nji na handekele vyuma evi kulyeni linga ntcimbu yavo mu yi heta mu ka vuluka ngechiye nja mi lekele vya vakevo. Ku nja mi lekele vya vyuma evi ha kulivanga, muomu njakele hamo lika neni. ⁵Vuno mualolo njiya kuli yikeye uye ua nji tuma, keho naumo ueni uahi ua nji hula nguendi, 'Kuiko uya?' ⁶Vuno muomu nji na handeka vyuma evi kulyeni, vi mbunge vyeni vi na shulu na vuthiua. ⁷Vuno vuchili nji mi leka nguange, chili kulutue kulyeni linga nji ye. Muomu nga ku nja yile, muka ku dhembeleka ka kenja ko kulyeni, vuno nga nji ya, nji ka mu tuma kulyeni. ⁸Muye mua kenja muka ku dhembeleka, a ka leketha chifuti ku vihya kua mulonga, vya ku vungulu, na vya kupangula_ ⁹ku tuala ku mulonga, muomu ku va tcelelele mulyange; ¹⁰vya ku vungulu, muomu nji ya kuli Tata, keho ku mu ka nji mono lalo; ¹¹ne vi vya ku kupangula, muomu muene ua chifuti vana mu pangula laya. ¹²Njili na vyuma vya vingi vya ku handeka kulyeni, vuno ha ntcimbu yino ku mu vyatha. ¹³Vuno muye, Mpundhi ya Vuchili, yinja, a ku mi tuamena mu vuchili vuoshe, muomu ka ku handeka vya ku li yikeye vavenya. Vuno a ka handeka vyoshe vyovua, na kua ku mi leka vyoshe viye vi kenja kulutue. ¹⁴A ka nji shangala, muomu viye vya ka mi leka a ka vi uana kulyange. ¹⁵Vyoshe vya li navyo Tata vikevyo vyange. Ngocho vene, nji handeka ngechiye nguange, Mpundhi yi ka tambula vili kulyange keho yi ka mi leka vyo. ¹⁶Mu ntcimbu ya yindende ku mu ka njimono lalo, keho mu ntcimbu ya yindende lalo mu ka nji mona. ¹⁷Keho vamo va vandonge vendi va handekele umo na mukuavo nguavo, 'Vika lalo evi vya handeka kulyetu nguendi, 'Mu ntcimbu ya yindende ku mu ka nji mono keho yi kuavo lalo ya yi ndende mu ka nji mona,' na, 'Muomu nji ya kuli Tata?' ¹⁸Ngocho vene va handekele nguavo, 'Vika evi vya handeka nguendi, 'Ntcimbu ya yi ndende'? Etu ku tuvuko vya kele na kuhandeka. ¹⁹Yesu ua muene nguendi va yonguele ku muihula, keho ua handekele kuli vakevo nguendi, 'Evi vikevyo vi mu lihuedhela, vi nji na handeka nguange, ' Mu ntcimbu ya yindende ku mu ka nji mono lalo na ntcimbu ya yindende lalo mu ka nji mona'? ²⁰Chili, nji handeka nguange, mu ka lila na ku li thethetha, vuno chifuti chi ka yolela, vuno eni mu ka kala na vuthiua, vuno vuthiua vueni va ka vu tengulula mu kuyolela. ²¹Nga mukentu a thema kambututu a kala na vishoti muomu ntcimbu yendi yina hete, vuno nga na mono mbututu ke ku thinganyeka lalo kuvavala kuendi muomu ali na liyango nguendi muntu vana muneha hantci. ²²Ngocho muli na vuthiua, vuno njaku mi mona lalo, na vimbunge vyeni vi ka yolela, keho na umo uahi a ka mi nyeka liyango lyeni. ²³Litangua liye vyahi ku mu ka nji lombo chuma na chimo chahi. Chili, nji handeka kulyeni nguange, nga mu lombamba vimo kuli Tata mu lidhina lyange, a ka mi hana vyo. ²⁴Na lelo lino

ngechi ku mua lombele na chimo chahi mu lidhina lyange. Lombeni linga va mi hane, keho liyango lyeni va ka li hetetha mo.²⁵ Ange nji na mi leke vyuma evi mu vithimo, vuno ntcimbu yina hete, ku nji ka kuanya lalo mu vithimo, vuno nji ka mileka vuino vya kala kuli Tata.²⁶ Litangua oloyo mu ka lombela mu lidhina lyange, vuno kunja handekeke kulyeni nguange nji ka mi lombela kuli Tata,²⁷ muomu vavenya Tata ua mi yongola muomu eni mu na nji yongola na kutcelela nguene nja tunda kuli Kalunga.²⁸ Ange nja tunda kuli Tata, keho nji nenja hantci. Keholalo nji tunda mu chifuti njiya kuli Tata.²⁹ Vandonge vendi va handekeke nguavo, "Tala, ngechi yove u handeka ku shungama ko u pangetha lalo vithimo.³⁰ Ngocho tu na dhivuka ngueto u dhivuka vyoshe, keho ku u thetela umo lalo a kuihodhole. muomu lyevi, tuna ku tcelela ngueto ua tunda kuli Kalunga." ³¹Yesu ua va kuanyene nguendi, "Muna tcelela mualolo ndi?"³²Taleni, ntcimbu yina hete, mukemo, na yikeyo yina hete laya, yi mu ka li shandoka, nkala umo kuimbo lyendi, keho mu ka nji tha lika lyange. Vuno nambe ngocho ku nji kala likalyange muomu Tata a li nange.³³Nji na handeka vyuma evi kulyeni linga mu kale na chivovo mulyange. Hantci muli na vitanga, vuno kanyameni, ange njina tambula chifuti."

17

¹Munima Yesu ua handekeke vyuma evi, ua talele mesho endi mulu na ku handeka nguendi, "Tata, ntcimbu yinenja, shangala Munove ngechiye Munove lalo a ku shangale yove - ²ngue mu ua mu hana yikeye ndhili ku ntcitu yoshe linga a hane muono ua myaka yoshe ku nkala uoshe uye yi ua mu hanene yikeye.³Ou u keuo muono ua myaka yoshe: Muku ku dhivuka yove, Kalunga umo lika ua vuchili, na yikeye uye ua tuma, Yesu Kilistu. ⁴Njaku shangalele yove hantci. Njina mane vipanga vi ua nji hana yange nji vi pange. ⁵Ngocho, Tata, nji shangale mumo nove vavenya na vishangala vi nja kele navyo nove kulutue lya ku panga chifuti.⁶Njina yombolola lidhina lyove ku vantu vo ua nji hana muno mu chifuti. Vakele vove, mukemo mo ua njihana vo yange, na vakevo vana takametha lijui lyove. ⁷Mualolo vana dhivuka nguavo vyoshe vi ua nji hana vya ku tunda kulyove, ⁸muomu nja va hana majui oshe o ua nji hanene. Va a tambula na vakevo va dhivukile vuchili nguavo ange nja tunda kulyove, keho va tcelela ngechiye yove ua nji tuma.⁹Nji va lombela vakevo. Ku nji ka lombela chifuti vuno vaye vo ua nji hana, muomu vakevo vove. ¹⁰Vyoshe vyange vikevyo vyove, na vyove lalo vikevyo vyange, keho nji uana vishangala muli vikevyo. ¹¹Ange keti lalo ua mu chifuti, vuno vantu ava vali mu chifuti, keho ange njinja kulyove. Tata ua kuyela, va hake mu lidhina lyove liye li ua nji hana yange linga va kale vamo lika, ngechi mo tua kala nove nange tu vamo.¹²Muye mu nja kele hamo lika navo, nja va takametha mu lidhina lyove, liye li ua nji hana. Nja va takamethele, na umo uahi ua tcile, kuvanga Munove u va tcihya, linga mathona a hete mo. ¹³Mualolo njinja kulyove, vuno nji handeka ku va ka chifuti linga va kale na liyango lyange lya ku shula mulyavo vavenya. ¹⁴Njina va hana lijui lyove, keho chifuti china va dhindi muomu vakevo keti va ka chifuti, ngue yange keti mu ka chifuti. ¹⁵Kunja ku lombele nguange linga u va tundithe mu chifuti, vuno linga u va takamethe vakevo kulyauye ua ku vihya. ¹⁶Keti va mu chifuti, ngechi muange keti nji muka chifuti. ¹⁷Vahake ku mutamba ueka na vuchili. muomu lijui lyove lya chili. ¹⁸Ngue mu ua nji tuma yange mu chifuti, nange nji na va tumu lalo mu chifuti. ¹⁹Muomu lya vakevo mukemuo mu njina li haka kulyove yange vavenya, ngechiye vakevo vavenya lalo va li hake kulyove mu vuchili. ²⁰Ku nja va lombelele lika vakevo, vuno lalo na voshe vaye va tcelela yange ku hitila mu kuambulula kuavo ²¹linga voshe va ka kale vamo lika, ngue yove, Tata, uli mulyange, nange njili mulyove. Linga lalo vene va kale mulyetu ngechiye chifuti chi tcelelele ngechiye yove ua nji tuma. ²²Vishangala evi vi ua nji hana yange, nji na va hanavyo, linga va kale vamo lika, ngechi mutua kala yetu tuvamo. ²³Ange muli vakevo, nove mulyange tu va nehe mu vumo vua ku shulilila, linga chifuti chi dhivuke ngechiye ua nji tuma, keho ngechiye ua va yongola vakevo ngue mu ua nji yongola yange. ²⁴Tata, nji yongola vaye vu ua nji hana va ku kale kumo lika nange kuno ku njili yange, na kua ku mona vukama vuange, vuye vu ua nji hana muomu ua nji yonguele kulutue lya kushangumuka kua chifuti. ²⁵Tata ua vungulu, chifuti ku cha ku dhivukile, vuno ange nji ku dhivuka; nava va vi dhivuka nguavo yove ua nji tuma. ²⁶Nja va leketha lidhina lyove, keho nji ka va leketha lya lalo linga chidhango chiye chi ua nji yonguele nacho chi kale muli vakevo, nange lalo nji ka kale muli vakevo."

18

¹Mua manene Yesu ku handeka majui aa, ua yile na vandonge vendi musinya liye lya Kindone, muye mu lya kele lihya lya ka kovelele na vandonge vendi. ²Keho Yundasa, uye ua muendele vungungu, nendi ua dhivukile muhela uye, muomu lua luingi Yesu ua li uanene ko na vandonge vendi. ³Keho Yundasa, ua tuamenene mbunga ya va kandhita na vakuluntu vamo va vasasendote na vaFaliseu, keho va yile na vilambi, na viluitho. ⁴Keho Yesu, ua dhivukile vyuma vyoshe viye vya mu yombolokelele, ua yile ku lutue ua ka vehuile nguendi, "Yiya mu thetela?" ⁵Va mu kuanyene yikeye nguavo." Yesu ua ku Nazaleta." Yesu ua handekeke kuli vakevo nguendi, "Yange vene." Ngocho Yundasa, uye ua muendele vungungu, nendi uemanene hamo lika na vakandhita. ⁶Ngocho muye mua handekeke kuli vakevo nguendi, "Yange vene," va hilukile ha nima na ku tcikama ku mavuli. ⁷Keho ua vehuile lalo nguendi, "Yiya mu thetela?" Navo lalo nguavo, "Yesu ua ku Nazaleta." ⁸Keho Yesu nguendi, "Njina kuanya nguange yange vene. Ngocho nga yange mu thetela, etheleni ava va ye." ⁹Evi linga a hetethemo lijui lya kuanyene nguendi: "Ha voshe vaye vo ua nji hanene, ku nja dhimbalthele na umo uahi." ¹⁰Keho Simone Petulu, uye ua kele na muele, ua u shomuene mo keho ua vatuile litui lya ku chilyo cha ngamba ua sasendote ua kama. lidhina lyendi yikeye Maleko. ¹¹Yesu ua handekeke kuli Petulu nguendi, "Hiluithila mukuale mundalu yauo. Kuma ku njatha nji nue nganja yiye ya na nji hana Tata ndi?" ¹²Mbunga ya vakandhita na vakuluntu va vakandhita, na vakuluntu va vaYundeya, va kuatele Yesu na ku mu kuta. ¹³Ha kulivanga va mu tualele kuli Anase, muomu ua kele yishe-mueno ya Kayafase, uye ua kele sasendote ua kama muaka uye. ¹⁴Kayafase yikeye uye ua hanene mana kuli

vaYundeya ngechiye chika kala chili ngechiye muntu umo a tcile muomu lya vantu.¹⁵Simoni Petulu ua shuamene Yesu, na ndonge mukuavo. Mualolo ngechiye ndonge va mu dhivukile kuli sasendote ua kama, nendi ua kovelele na Yesu muimbo lya sasendote ua kama; ¹⁶vuno Petulu uemanene hanja lya chikolo. Uye ndonge yi va dhivukile kuli sasendote ua kama, ua tuhukile keho ua handekele na muka kuimana ha chikolo, linga a kovelethe Petulu muintci.¹⁷Keho ngamba ua mukentu, muka kuimana ha chikolo, ua handekele kuli Petulu nguendi, "Keti nove lalo umo ua vandonge vou lyala ndi?" Yikeye nguendi, "Keti yange." ¹⁸Ngocho vangamba na vakandhita va vuikile tuhya tua manungu, muomu kua kele lithika, keho votele ko. Petulu nendi ua kele hamo lika navo, uemanene kuye na kuota tuhya.¹⁹Sasendote ua kama keho uehuile Yesu kutuala ku vandonge vendi na ku longetha kuendi. ²⁰Yesu ua kuanyene yikeye nguendi, "Njina handeka na ku vutuka ku vantu. Nja longethele ntcimbu yoshe mu vithinangonga na mu vitembele muye mu va kele vaYundeya voshe kumo. Vyahi vi nja shuekele." ²¹Keho vika u nji huila? Yihula ovo va njuvuile ku tuala vi nja kuanya. Tala, vantu ava va dhivuka vi nja handekele.²²Muye mua handekele Yesu vyuma evi, umo ua vakandhita uemanene kuye ua luithile Yesu na ku handeka nguendi, "Mukemo mu u handeka na na sasendote ua kama?" ²³Yesu ua handekele nguendi, "Nga njina handeka vya kuvihya, ambulula vya kuvihya, vuno nga mu vuchili, vika una nji pupila?" ²⁴Keho Anase ua mu tumine mu vinkute kuli Kayafase, sasendote ua kama.²⁵Keho Simone Petulu uemanene na kuota tuhya. Vantu va handekele kuli yikeye nguavo, "Keti nove u ndonge yendi?" Ua vyanene na ku handeka nguendi, "Keti yange." ²⁶Ngamba umo ua sasendote ua kama, vushoko vua uye lyala ya vatuile Petulu litui, ua handekele nguendi, "Keti yove njina mono mumo nendi mulihya?" ²⁷Petulu ua li vyanene lalo; keho haye vene ndemba ua tambekele.²⁸Keho va tualele Yesu ku tunda kuli Kayafase a ye ku mutue ua kama ua nguvulu. Ovyo vya kele ku chimene-mene, kuva ka kovelele mo ku teua va viyitha vuno va kathe kulya kua Pasovala, ²⁹Ngocho Pilatu ua tuhukile ua yile kuli vakevo na ku handeka nguendi, "Vika vana vangeya ou lyala yi mu na neha?" ³⁰Vamu kuanyene na ku handeka nguavo, "Lyala ou nga ka pangele vya ku vihya vyahi, nga kutua mu hanene kulyove." ³¹Pilatu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Mu tambuleni eni vavenya, mu mu pangule muaya lishiko lyeni." VaYundeya va handekele nguavo, "Ku vya kele mu lishiko lyetu vya ku tcihya nkala muntu." ³²Evi va vi handekele linga majui a Yesu a hete mo aye a handekele ngue ku chifua cha kutca kuendi. ³³Keho Pilatu ua kovelele lalo mu njivo ya vunguvulu na ku thana Yesu keho ua muihuile yikeye nguendi, "Yove Muene ua va Yundeya ndi?" ³⁴Yesu ua mu kuanyene nguendi, "U na handeka halyove vavenya ndi kuli vamo vana ku leke vya kulyange ndi?" ³⁵Pilatu ua kuanyene ko nguendi, "Ange keti nji kaYundeya, nji kaYundeya ange? vantu vove vavenya na vakuluntu va vasasendote vakevo va na ku nehe kulyange. Vika una viyitha?" ³⁶Yesu ua kuanyene ko nguendi, "Vumuene vuanze keti vua chifuti chino. Nga vumuene vuanze vua li vandakanene na chifuti chino, vangamba vange nga va nalu keho nga kuvathele ku nji hana ku vaYundeya. Vuno vumuene vuanze keti vua muno," ³⁷Pilatu ua muihuile lalo nguendi, "Keho u muene ndi?" Yesu ua mu kuanyene nguendi, "Yove una handeka mo nguove nji muene. Muomu chitela echi chikecho chi va nji nehela, na chikecho cha nji neha muno mu chifuti, linga nja kuambulule vuchili. Nkala uoshe ua kala ku vuchili a tolilila lijui lyange." ³⁸Pilatu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Vuchili vukevu vuka?" Omuo muehuile evi, ua tuhukile lalo kuli vaYundeya na ku handeka kuli vakevo nguendi, "Kunja uanene mulonga mulyou lyala." ³⁹Vuno muomu mua kala na lishiko lya kuethela muntu kulyeni ha Pasovala. Ngocho Muyongola linga njethele Muene ua vaYundeya ndi?" ⁴⁰Keho vantu va tambakanene lalo nguavo, "Keti lyala ou, vuno Mbalambasa." Vuno Mbalambasa ua kele chingungu.

19

¹Keho Pilatu ua hanene Yesu va ka mu pupe. ²Vakandhita va dhengele nkata ya manja. Keho va mu tuikile yo ha mutue ua Yesu, keho va mu dhalekele chikoveyo cha ku vanga. ³Vedhile kulyendi nguavo, "Hindukeni, Muene ua vaYundeya!" Keho va mu kapuedhele malukuthi. ⁴Mokemuo Pilatu ua tuhukile lalo hanja ua va lekele nguendi, "Talen, nji mi tuhuila ye linga mu dhivuke ngueni ange ku nja uanene mulonga mulyendi." ⁵Mukemuo Yesu ua tuhukile hanja, nadhala nkata ya manja na chikoveyo cha ku vanga. Pilatu ua va lekele nguendi, "Talen, muntu ouo." ⁶Keho mu va mu muene va kuluntu va vasasendote na vakandhita, va tambakanene nguavo, "Mu kulikeni, mu kulikeni!" Pilatu ua kuanyene navo nguendi. "Mu tambuleni eni vavenya linga mu ka mu kulike, muomu ange ku nja uanene mulonga mulyendi." ⁷VaYundeya va mu kuanyene nguavo, "Etu tua kala na lishiko, keho ku shuama ku lishiko endi na pande ku tca muomu ua li tumbuile nguendi Muna Kalunga?" ⁸Pilatu muo vhuile lijui eli, uovuile lyova lya kama, ⁹keho ua kovelele lalo mu njivo ya vunguvulu na ku kehula Yesu nguendi, "Kuiko ua tunda?" Vuno Yesu ka kuanyene ko. ¹⁰Pilatu mukemuo mua mui huile nguendi, "Ove ku uyongola ku handeka nange ndi? Ku ua dhivukile nguove ange njili na ndhili ya ku kuechela, na ndhili ya ku ku kulika ndi?" ¹¹Yesu ua mu kuanyene yikeye nguendi, "Ku ua kele na ndhili ku lyange kuvanga vana ku hana yo kuilu. Keho ou na njihana kulyove yikeye ua tuvakana mulonga." ¹²Mu majui aa, pilatu uethekele kumuethela yikeye, vuno vaYundeya va tambakanene mua kama, na ku handeka nguavo, "Nga u muethela ou lyala, keti u kavuthamba ka Sezale. Nkala uoshe a li hana vavenya yikeye Sezale." ¹³Pilatu muovuile majui aa, ua tuhuile Yesu hanja na ku tumama mu chitumamo cha ku pangula ku muhela ua ku tumbula nguavo, "Ua kuala mavue." keho mu luhevelu nguavo, "Gabbatha." ¹⁴Keho lya kele litangua lya ku vuayetha Pasovala, na ntcimbu ngue ya mu chitanu na yimo. Pilatu ua handekele na vaYundeya nguendi, "Talen, muene ueni ou!" ¹⁵Va tambakanene nguavo, "Mu tundithe ho, mu tundithe ho, mu kulike ku chiti cha kulindakana!" Pilatu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Kuatha nji kulike muene ueni ndi?" vakuluntu va vasasendote nguavo, "Etu ku tua kele na muene uahi kuvanga Sezale lika," ¹⁶Mukemo Pilatu ua va hanene Yesu vamukulike. ¹⁷Mukemuo mu va tumbuile Yesu, va mu tuhuithile, ua mbatele chiti cha kulindakana yikeye vavenya, va yile ku muhela uva thanene nguavo, "Muhela ua chikola," u va thanene mu lu Hevelu nguavo, "Golgotha." ¹⁸Vamu

kulikile Yesu kuye, kumo lika nava mala vavali, umo kuchilyo mukuavo ku chimoshue Yesu hakati.¹⁹ Pilatu lalo ua thonene chi dhivukitho keho ua chi hakele ha chiti cha kulindakana. Ua thonene ho ngechi: YESU UA KU NAZALETA, MUENE UA VA YUNDEYA.²⁰ VaYundeya, va vengi va tandekele chi dhivukitho echi muomu muhela u va kulikilile Yesu ua kele muyehi na limbo lya kama. Chi dhivukitho va chi thonene mu chi Hevelu, mu chi Latini, na mu chi Ngelengu.²¹ Va kuluntu va vasasendote va vaYundeya va handekele kuli Pilatu nguavo, 'Ket i u thone, nguove, "Muene ua vaYundeya," vuno nguove, 'Ou ua li tumbula nguendi, "Yange Muene ua vaYundeya."'''²² Pilatu ua kuanyene ko nguendi, "Ovyo vi njina thono njina thono vene."²³ Muye vakandhita mu va kulikile Yesu, va tambuile vidhala vyendi, va vi tepa ha uana, keho va lya velele cho; keho na chikoveyo lalo. Chikecho ku cha kele na mutonga, vuno cha ku tunga mumo lika kutunda helu noho kuintci lyacho.²⁴ Mukemuo mu va li handekethele umo na mukuavo nguavo, "Ket i tu chi tavule, vuno lingeni tuchite vuela nguetu yiya a chi tambula." Cha yombolokele ngechiye mathona a hetemo aye a handeka nguao, "Va lyavelele vidhala vyange na ku chita vuela chikoveyo change." Evi vikevyo vi va pangele vakandhita.²⁵ Mualolo ku nchongo ya chiti cha Yesu cha kulindakana kuemanene vayina, na munayina, Maliya mu kent u Kelopa, na Maliya Mandalena.²⁶ Yesu mua muene vayina na ndonge yendi ua yonguele vana muimanena hamuyehi, ua handekele na vayina nguendi, "Mukentu, tala, munove!"²⁷ Mukemo mua ua handekele lalo na ndonge yendi, nguendi, "Tala, vanoko!" Kutunda ha ntcimbu yiye vene ndonge ua tuelele vayina va Yesu ku njivo yendi.²⁸ Munima yevi, na dhivuka laya nguendi vyuma vyoshe yo ua vi hetetha mo na mathona o a heta mo, Yesu ua handekele nguendi, "Lihuila li nji kola."²⁹ Kuye kua kele chitenga cha kushula cha vinyu vya kushasha, mukemo va tambuile chi shampo chi va hakele ku chiti cha hisope keho va chi mbuitika mu vinyu ya kushasha keho va mu hakele cho ku kanua kendi.³⁰ Muye Yesu mua nuine kuye ku vinyu ya kushasha, ua handekele, nguendi, "Vinahu." Ua kotamethele mutue uendi keho ua li hanene muono uendi.³¹ Keh o va Yundeya, muomu lya kele litangua lya ku li vuayethela, na vivimbi ket i vi kale ha chiti cha kulindakana mu Thapalalo (muomu Thapalalo yiye ya kele litangua lya kuvuaha muakama), va lombele kuli Pilatu linga va va pokole mahindi avo linga va va tundithe ho.³² Vakandhita mukemo mu vedhile va ku pokola mahindi a uye ua ku livanga na uye ua mu chivali vaye vo va kulikile kumo lika na Yesu.³³ Mu vedhile kuli Yesu, va muene nguavo na tci laya, mukemo ku va pokuele mahindi endi.³⁴ Nambe ngocho, mukandhita umo ua mu tuvile likunga ku mpati yendi, haye vene maninga na mema vya hitile.³⁵ Uye ua vi muene uambuluile vumbangi, na vumbangi vuendi vua chili. Na dhivuka nguendi vya handeka vya chili linga neni mu vi tcelele.³⁶ Muomu vyuma evi vya yombolokele linga vi hetethe mo mathona, nguao, "Na chimo chi tcihya chendi chi ka pokoka chahi."³⁷ Keh o lalo, mathona, akuavo a handeka nguao, "Va ka mu tala uye yi va tuvile."³⁸ Munima yevi, Yosefe ua ku Alimateya, yi keye ua kele ndonge ya Yesu (mu vushueke muomu ua teuele lyova lya vaYundeya), ua lombele muvula ua Yesu nga kuatha a u tambule ho. Pilatu ua mu tavethelele, Yosefe uedhile ua ku tambuile muvula ua Yesu.³⁹ Nikondemu nendi uedhile, uye vene uedhile ha kulivanga kuli Yesu muvushueke. Ua nehele vihemba vya ku shinga vya mila na aloasi, chikumo chao cha hetele ku chihita.⁴⁰ Ngocho mu va tambuile muvula ua Yesu na ku u dhengela ha ntanga ya kutoka na vihemba, muayila chilika cha vaYundeya nga va shitika chivimbi.⁴¹ Mu muhela u va mu kulikilile mua kele lihya; mulihya lyacho mua kele mbumbo ya yihya yiye kanda va shitike mo lumu muntu.⁴² Keh o muomu lya kele litangua lya vaYundeya kuli vuayethela na likelyo lya kele muyehi, mukemo mo va hakele Yesu.

20

¹Ku chimenemene cha litangua lya kulivanga lya mu chivike, te nolo kuna dhivala, Maliya Mandalena uedhile ku mbumbo keho ua muene livue vana li thindumuna ho.² Keh o ua shatukile uedhile kuli Simone Petulu na kuli ndonge yendi mukuavo ua yonguele Yesu, keho ua va lekele nguendi, "Muene vana mu tambula mo mu mbumbo, keho kutua dhivukile nguetu kuiko vana kamushueka."³ Keh o Petulu na ndonge mukuavo va yile, ku mbumbo.⁴ Voshe va shatukile hamo, vuno uye ndonge mukuavo ua tuvakanene Petulu ua ka li vanga kuheta ku mbumbo.⁵ Keh o mua kulumanene, ua muene vintanga vya kutoka vana yala mo, vuno ka kovelele muintci.⁶ Simone Petulu ua ku hetele munima yendi keho ua kovelele mu mbumbo. Ua muene vi ntanga vana vyala⁷ na ntanga yakele ku mutue uendi. Yikeyo ku ya kele ha vintanga vikuavo vuno ya li dhengele-dhengele ha likalyayo.⁸ Keh o ndonge mukuavo, uye ua li vangele ku heta ku mbumbo, nendi ua kovelele mo, ua ka muene keho ua tcelelele.⁹ Muomu ha ntcimbu yiye nolo ku va dhivukile mathona nguavo endi a ka shituka ku kutca.¹⁰ Keh o va hilukile lalo kuimbo.¹¹ Vuno Maliya uemanene hanja lya mbumbo na kulila. Omuo mua lilile, ua shelele mu mbumbo.¹² Keh o ua muene tungelu vavali vana tumama vana dhala vya kutoka, umo ku mutue, na mukuavo ku myanja kuye ku va langekele muvula ua Yesu.¹³ Va handekele kuli yikeye nguavo, "Mukentu, vika ulila?" Yikeye ua handekele kuli vakevo nguendi, "Muomu Muene uange vana mu tambula mo, keho ku nja dhivukile kuiko ku va na mu haka."¹⁴ Muye mua handekele evi, ua tengulukile ua muene Yesu nemana, vuno ka mu dhivukile nguendi Yesu.¹⁵ Yesu ua muihuile nguendi, "Mukentu, vika ulila? Yiya u thetela?" Yikeye ua thinganyekele ngue muka kulima, keho ua mu kuanyene nguendi, "Muene, nga u na mu tambula mo, nji leke kuna mu haka, linga nji ka mu tambule ko."¹⁶ Yesu ua mu thanene nguendi, "Maliya." keho ua tengulukile ua mu tava mu chi Hevelu, nguendi, "Rabboni" (china langunuka "Mulongisi")¹⁷ Yesu ua mu lekele, nguendi, "Ket i u nji kuate, muomu nolo nji chiye kuli Tata na yikeye Yisho, na kuli Kalunga kange yikeye kalunga kove."¹⁸ Maliya Mandalena ue dhile kua ku leka vandonge, nguendi, "Njina mono Muene," keho nguendi ua handekele vyuma kuli yikeye.¹⁹ Ku chinguedhi, litangua lya ku li vanga lya mu chivike, vikolo vya muye mu va kele vandonge vana vishoko muomu lyova lya vaYundeya, Yesu uedhile na kuimana mukati kavo na ku handeka nguendi, "Chivovo chi kale neni."²⁰ Kunima ya ku handeka evi, ua va lekethele mavoko endi na mpati yendi. vandonge va yolelele muye vamuene Muene uavo.²¹ Yesu ua handekele kuli vakevo lalo nguendi, "Chivovo chi kale neni. Ngue muye

mua nji tuma Tata, nange mukemo mu nji mi tuma." ²²Keho Yesu mua handekele evi, ua va huiminine na ku va leka nguendi, "Tambuleni Mpundhi ya Kuyela. ²³Uye uoshe echela vaka milonga, va ka muechela; uye uoshe ku mu ka muechela ku milonga, ku va ka muechela." ²⁴Tomasa, umo ua likumi na vavali, yi va thanene mpatha, ka kele ho muedhile Yesu. ²⁵Vandonge vakuavo va mu lekele, nguavo, "Etu tuna mono Muene." Keho yikeye nguendi, "Kuvanga nji mone vimbandu vya vimbambo mu mavoko endi, keho nji kuate mo munye uange, na ku haka livoko lyange mu mpati yendi, nga ngocho ku nji vi tcelela." ²⁶Munima ya matangua atanu na avalu vandonge vendi va kele muintci lalo, na Tomasa mua kele. Yesu uedhile vikolo vana vi shoko, Keho uemanene mukati kavo, ua handekele nguendi, "Chivovo chikale neni," ²⁷Keho ua handekele kuli Tomasa nguendi, "Neha munye uove kuno linga u tale mavoko ange. Keho neha mavoko ove linga u a hake mu mpati yange. Ketu mu kale vaka kuyeneka ku tcelela, vuno tcelela." ²⁸Tomasa ua mu kuanyene na ku handeka nguendi, "Muene uange na Kalunga kange." ²⁹Keho Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Muomu u na nji mono, ngechi una tcelela. Va vedhuka vaye voshe kanda va mone, keho va tcelela." ³⁰Yesu ua pangele lalo vikomoketho ku mesho a vandonge vendi, vikomoketho vi va yenekela ku thona mu mukanda ou, ³¹vuno evi va vi thona linga mu tcelelele ngechiye Yesu yikeye Kilistu, Muna Kalunga, keho ngechiye ku tcelela, mu ka uana muono mu lidhina lyendi.

21

¹Munima yeve, Yesu uali yomboluele endi vavenya lalo kuli vandonge ku Kalunga ndonga ya Timbelyasi. Mukemo muali yomboluele endi vavenya; ²Simone Petulu vakele hamo lika na Tomasa yu va tumbula nguavo Ndindimusi Natanale uamu Kana ya Ngalileya na vana va Sembendeu, na vakuavo vavali vandonge va Yesu. ³Simone Petulu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Ange njiya njika kuata vintci," Va handekele kuli yikeye nguavo, "Netu lalo tu ku shuama? Keho vayile kumo valondele muvuto. vuno vyahi vaka kuatele kutunda vutici vuoshe." ⁴Mualolo, muye litangua lya yonguele ku tuhuka ku chimenemene, Yesu uemanene ku nchongo ya ndonga, vuno vandonge ku va dhivukile nguavo Yesu. ⁵Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Eni vakuenje, muli na vyakulya ndi?" Va mu kuanyene nguavo, "Vyahi." ⁶Ua va lekele nguendi, "Asheni likue ku chilyo cha vuato, keho mu uana mo vimo." Keho vashale likue vuno ku vathele ku vu koka mo muomu vantci va kele vavengi. ⁷Keho uye ua yonguele ho Yesu ua handekele kuli Petulu nguendi, "Muene ou." Petulu muo vuile nguendi Muene, ua dhalele chikoveyo chendi cha helu (muomu ua kele mishenga-shenga), keho ua ui lilile kalunga ndonga. ⁸Vandonge vakuavo vedhile na vuato (muomu ku va kelehole na ntunda, muhato ua ku heta vihita vivali), keho va kokele vuanda vua shulile vantci. ⁹Mu va kandukile ha ntunda, va muene manungu a tuhya hali vantci, hamo lika na mbolo. ¹⁰Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Neheni vantci vamo va mu na kuata kuno." ¹¹Keho Simoni Petulu ua kandukile ua ka kokelele vuanda ha ntunda, vua ku shula vua vantci, va kele mo 153, vuno nambe mu va kele vantci vavengi, vuanda ku vua tavukile. ¹²Yesu ua handekele kuli vakevo nguendi, "Yinjeni mua ku lye vyakulya." Na umo ndonge uahi uathele ku muihula, nguendi, "Yove yiya?" Muomu va mu dhivukile nguavo Muene. ¹³Yesu uedhile, ua nonene mbolo, ua va hanene yo, keho na vantci lalo. ¹⁴Eyi va kele ntcimbu ya mu chitatu ya li yombeluele Yesu vavenya ku vandonge kunima ya ku shituka ku kutca. ¹⁵Munima ya kulya, Yesu ua handekele kuli Simoni Petulu nguendi, "Simoni muna Youano, ua nji yongola vuino-vuino ku tuvakana voshe ndi?" Petulu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Mukemo Muene, Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Litha vinjui vyange." ¹⁶Ua handekele lalo luamu chivali, "Simoni muna Youano, ua nji yongola ndi?" Petulu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Mukemo Muene, u vi dhivuka vene nguove nja ku yongola." Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Takametha vinjui vange." ¹⁷Ua handekele ntcimbu ya mu chitatu, "Simoni muna Youano, ua nji yongola ndi?" Petulu ua kele na vishoti muomu Yesu ua handekele kuli yikeye luamu chitatu nguendi, "Ua nji yongola ndi?" Keho ua handekele nguendi, "Muene, u dhivuka vyuma vyoshe, u vi dhivuka vene nguove nja ku yongola." Yesu ua handekele nguendi, "Litha vinjui vyange." ¹⁸Chili, nji handeka kulyove nguange, muye mu ua kele u munike, ua kele ku li dhaleka yove vavenya na ku ya kuoshe ku na yongola, vuno ngechi una kulu, u kolola mavoko ove, keho umo ueka a ka ku dhaleka na ku kuambata na ku ku tuala kuye ku ua yonguele kuya." ¹⁹Yesu ua vi handekele evi linga a mu lekethe Petulu cha ka shangala nacho Kalunga. Mua manene ku handeka evi, ua handekele kuli Petulu nguendi, "Nji shuame." ²⁰Petulu ua tengulukile keho ua muene ndonge uye ua yonguele Yesu yo ua va shuama, uye vene ua thakatelele ha ntulo ya Yesu ha va lile vya kulya vya ku chinguedhi uye ua muihuile nguendi, "Muene, yiya umo a ka kuenda vungungu?" ²¹Petulu uamu muene keho ua leka Yesu nguendi, "Muene, ou muntu vika a ka panga?" ²²Yesu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Nga nji yongola nguange a kale noho ha njikenja, vishoti muka uli navyo? Nji shuame." ²³Ngocho lijui liye lya li shandanganene mukati ka va munayina, nguavo uye ndonge ka ka tci. Vuno Yesu ua handekele kuli Petulu nguendi ndonge mukuavo tangua ka ka tci, vuno, "Nga nji yongola ngechiye a kale noho ha nji kenja, vishoti muka uli navyo?" ²⁴Ou yikeye ndonge atha kuambulula vumbangi vua vyuma evi, na ku vi thona, netu tu na dhivuka ngueto vumbangi vuendi vua chili. ²⁵Kuli lalo vyuma vyeka viye vya pangele Yesu. Nga nkala choshe cha kele ha mathona, nambe chifuti acho vavenya ku chatha ku kala na mikanda ya ku thona mathona oshe.

Vilinga

1

¹Ku vinkanda viye vya laya njina thono, kulyove Teofilu, njikuleka nguange nja mbuluile viye Yesu ua shangumukile kupanga na ku longetha, ²na ku heta kuli tangua oloyo mu va mu tualele kuilu, ku nima ue shika laya hali Mpundhi Yakuyela vapostolu vaye va shovuele. ³Kuli vakevo lalo ua lilekethele na muono munima ya kutca kuendi ua lilekethele

vya vingi, ua yombolokele kuli vakevo ntcimbu ya makumi auana a matangua ua mbuluile vyuma viye vya vumuene vua Kalunga.⁴Keho mu ku kala hamo lika navo ua va ve shikile keti vatunde ko ku Yelusalema, vuno kutumamena livuathyano lya Yishe, likelyo, nguendi, mua lyuvuile kuli yange,⁵muomu Youano chili vene ua mbuitikile mu mema, vuno eni va ka mi mbuitika mu Mpundhi Yakuyela kutunda hano keti matangua amengi.⁶"Ngocho vene vakevo, omo vakele hamo lika va muihile, nguavo, "Muene, ku ntcimbu eyi ya mualolo uka hiluitha vumuene kuli Yisaleli ndi?"⁷Keho yikeye ua valekele nguendi, "Keti vyeni kudhivuka vintcimbu nambe myaka viye Tata na hake ku ndhili yendi vavenya.⁸Vuno eni muka tambula ndhili muye Mpundhi Yakuyela yinenja kulyeni, keho muka kala vambangi vange mu Yelusalema na kuoshe kuYumdeya na ku Samaliya, na kuoshe kua lenga mavu."⁹Muye Muene Yesu nahandeka vyuma evi, ngue muva talele muilu, va mu tualele muilu, na lishelua lya mu tundithile kumesho avo.¹⁰Keho omo vakele na ku tala ntoma kuilu omo yikeye ua londele, taleni vamala vavali vemanene hamo lika navo na vidhala vuavo vua ku toka .¹¹Va handekele nguavo, "Eni vamala vaku Ngalileya, vika mune manena kuno na ku tala kuilu? Yesu uye yiva tundithile kuli yeni na ku mutuala kuilu, akenja ngechiye vene ngue muye mu mua mumuene mua yile muilu."¹²Keho va hilukile ku Yelusalema va tundile ku mukinya ua kutumbula Oliveta, uye ua kele muyehi na Yelusalema, na vungendhi vua litangua lya thapalalo.¹³Keho muye muva hetele, va yile ku njivo yiye ya kele kuilu, kuye ku va kele. Va kele Petulu, Youano, Tiango, Anduleu, Filipu, Tomasi, Mbatolomeu, Tiango muna Alefeu, Simone muka kudhangama, na Yundasa muna Tiango.¹⁴Voshe va kele na mbunge yimo lika mukulombela na ku tcelela, hamo lika na va kentu, Maliya yina ua Yesu, na vamunayina.¹⁵Keho hamatangua aye Petulu ua katukile ha kati ka vamunayina, va kele madhina a vantu kuye (ngue chihita na makumi avari), na ku handeka nguendi,¹⁶"Vamuna-nana, tuna pande kupanga ngue viye vya handekele Mpundhi Yakuyela laya mu kanua ka Ndaviti vya Yundasa, uye ua kele ntuama lutue ya vaye vakuatetele Yesu."¹⁷Muomu va mu tandekele ha kati ketu, na yikeye ua tambuile mutamba uendi."¹⁸(Vuno uye ua thekanyenene lihya na chi lunguitho chiye cha ku hona, keho mu ku ua, na muvula uendi ua vatukile hakati, na mila yendi yoshe ya tuhukile.¹⁹Keho cha tcimanene kuli voshe vandambo va mu Yelusalema, ngechiye ku majui avo va lukile lihya liye "Akendelama" likelyo, "Lihya lya Maninga.")²⁰Muomu vana thono mu Mukanda ua Visamo, 'Lihya yendi lyikale lya ngocho, na ku yeneka nambe muntu umo uahi aka kalamo'; 'Pangeni vamo veka va tambule vipanga vyendi vya vuntuama lutue.²¹Ngocho vene, ku vamala vaye vanende hamo netu ntcimbu yoshe Muene Yesu ua kovelele na ku tuhuka mo mukati ketu,²²kutunda ku kumbuitika kua Youano kuli tangua liye liva mutualele kuilu kutunda kuli yetu, mu ku kala va mbangi kumo netu ku ku shituka chendi."²³Keho va tumbuile vavali, Yosefe ua kutumbula Mbalasamba, uye va mu hakele lalo nkumbu ya Yustu na Matiya.²⁴Keho va lombele na ku handeka nguavo, "Yove, Muene, udhivuka vimbunge vya vantu voshe, muetha yiya ua va vali vuna shovola ho"²⁵ku tambula muhela uye ku vipanga vino na vapostolu, ku vikevyo Yundasa ua tengulukile aye kuendi."²⁶Keho va shovuele ha kati kavo, ngocho va shovuele Matiya, na ku mutanda hamo lika na vaye likumi na umo.

2

¹Keho omo litangua lya pentecosta lya hetele vene, vakevo vakele kumu hela umo lika. ²Keho vuathi-vuathi kuilu kuatundile ngue mpundhi ya tundile muilu, na ku shulitha njivo yoshe yiye yova tumamene. ³Keho kua vayombolokele vindaka vya ku litepa tepa ngue tuhya, keho tua tumamene kuli voshe ku umo na mukuavo. ⁴Keho voshe vashulile na Mpundhi Yakuyela na ku shangumuka kuhandeka vindaka vyeka, ngue omo Mpundhi ya va handekethele.⁵Vuno ku Yelusalema kua kele vaYumdeya, vamala vaku lemetha Kalunga, va ku tunda nkala mishovo yoshe vya kala muintci lya muilu. ⁶Keho omo vovuile ngenjo eyi, mbunga yali kunguluile keho vakomokele muakama muomu voshe va vovuile vahandeka vindaka vyavo. ⁷Keho voshe vashamene na kumoka; na kuhandeka nguavo, "Vuchili, keti vaye voshe vahandekela va ka Ngalileya ndi?"⁸Vika viye tuka vyuvuila kuli vakevo, ku vindaka vyetu viye vitua themukile navyo ndi?⁹Vaka Patiliya na vaka Mende na vaka Elame, na voshe vaka ku kala ku Mesopotamiya ku Yumdeya na Kapandosiya, ku Pontu na ku Asiya, ¹⁰ku Filiziya na Pamefiliya, ku Yingito na ku vilyo vya Limbiya kuheta Kusilene, na vaka kulishuka va ku Loma, ¹¹va Yumdeya na vaka kudhilika, vaka Kaleta, na Alambiya, tuli na ku va tolilila ku handeka vindaka vyetu vipanga vya kama vya Kalunga."¹²Keho voshe va komokele na vitanga; va handekele kuli umo na mukuavo nguavo, "Vika vina yomboloka evi?"¹³Vuno vamo vayenguile na ku handeka nguavo, "Vana shulu na vinyu."¹⁴Vuno Petulu ue manene na vaye likumi nalimo, ua kolethele lijui lyendi, na ku lyambulula kuli vakevo nguendi, "Vamala eni va kuYumdeya na kuli yeni voshe muakala muYelusalema, dhivukeni evi; tolilileni ku majui ange. ¹⁵Muomu vantu ava ku vapendele ngue mu mu vithinganyeka yeni, muomu yina kala ntcimbu ya mu chitatu lika yalitangua."¹⁶Vuno evi vikevyo viye vi va handekele hali kapolofeto Youele: ¹⁷Keho ku matangua aku manuthela, 'Kalunga aka handeka nguendi, 'Njika mbalumuina Mpundhi yange ku ntcitu yoshe. Vana vendi vava mala nava vavakentu va kambulula vupolofeto, va kuenje veni va kamona vimona, na vakuluntu veni vaka lota vilota."¹⁸Chili na ku vindungo vange na ku vindungo vange va vakentu ku matangua aye njika mbalumuina vya Mpundhi yange, na vakevo va ka polofeta. ¹⁹Njika muetha chimuetho muilu na vidhivukitho vya hantci, maninga, tuhya, na mbundu ya muithi.²⁰Litangua li ka tenguluka ku kudhivala na ngonde ku maninga ntcimbu kanda liye litangua lya Muene linja litangua liye lya kama likelyo lya tcimana. ²¹Keho vika kala ngechiye nkala muntu aka tambula lidhina liye lya Muene yikeye akovoka."²²Vamala vaka Yisaleli, tolilileni majui ano: Yesu ua ku Nazaleta, Kalunga ua yombolokele ku chifua cha lyala uye kuli yeni na vipupu vya kama na vikomoketho na vidhivukitho viye Kalunga na pangele hali yikeye, ngue yeni vavenya muna vidhivuka. ²³Lyala ou ua kele ntcimbi ya tumbuile Kalunga na ku mana endi aku dhivukitha laya viye vikenja yimua mu kulikile ku chiti chaku lindakana na ku tcihya ha mavoko hashitukile Kalunga ha mavoko a vantu kova kele na majui alishiko. ²⁴Vuno Kalunga ua mushituile, omo na vutuile

kayando ka ku tca, muomu ko chakele chachathi muomu ka chathele ku chitakametha.²⁵ Muomu Ndaviti ua handekele vya yikeye nguendi, 'Nja muene Muene kulutue lyange ntcimbu yoshe, muomu yikeye ali ku livoko lyange lya chilyo linga keti njende.²⁶ Ngocho vene mbunge yange yayolelele na ndaka yange ya vuahele. Lalo, ntcitu yange yika kala na muono muku tcelela.²⁷ Muomu ka uka hono muono uange vukalo vua vatci, nambe ka uka tava yove mu ka Kuyela kumuka mono kuvola.²⁸ Yove ua njambuile vingila vya muono; yove uka nji shulitha na ku yolela ku chihanga chove.²⁹ Vamuna nana, china vuaha muomu njika handeka neni vya ku vyukilila Ndaviti, vaye voshe natcile na yikeye va mushitikile, na ku mbumbo yendi chili netu na lelo lino vene.³⁰ Ngocho vene, endi ua kele kapolofeto na ku dhivuka viye Kalunga ua tumbuile mu ku lithinga kuli yikeye viye endi ka panga vimo vya ku vushuka cha vidhala vyendi ku ndhili yendi.³¹ Ua muene vika vikatha kuyomboloka mu muono na ku kuanya vya kushituka kua Kilistu, viye nambe endi va mu vyanene mu Mpundhi, ndi ua pangele ntcitu yendi kutala muyivola.³² Yesu ou-Kalunga ua mu shituile, kuli viye vyoshe tuna kala vambangi.³³ Ngocho vene, vana muhaka ku livoko lya chilyo lya Kalunga na kutambula likumiyo lya Mpundhi Yakuyela lya kutunda kuli Yishe, yikeye nali mbalumuina muli yetu kuli viye muna mono na kuvua.³⁴ Muomu Ndaviti ka londele muilu, vuno vavenya ua handekele nguendi, 'Muene ua handekele na Muene uange, "Tumama ku livoko lyange lya chilyo³⁵ noho nji ka haka chidhindo vchove chitumamo cha myanja yove." ³⁶ Ngocho vene, njivo yoshe ya Yisaleli va dhivuke viye Kalunga vya pangele yikeye voshe Muene na Kilistu, Yesu uye yo mua kulikile."³⁷ Vuno muye va vi vuile evi, vya va tuvile muvi mbunge vyavo, keho va handekele na Petulu na va positolu va kuavo nguavo, " Vamuna nana, tuka panga vati?"³⁸ Kehu Petulu ua va lekele nguendi, "Tengulukeni vi mbunge vyeni, keho limbuitikeni, eni voshe, mu lidhina lya Yesu Kilistu muomu mu kuechela kua milonga yeni, keho mu ka tambula vuana vua Mpundhi Yakuyela." ³⁹ Muomu likumiyo lili kulyeni na ku vana veni na ku li voshe vaye vali kulahako, ngue vantu vavengi ngue Muene uetu Kalunga ava thana."⁴⁰ Kehu na majui amengi eka ua ambulule vumbangi na ku va mamuna vakevo, na kuhandeka nguendi, "Lyo voleni ku mushovo ou ua ku shevuka." ⁴¹ Kehu na vaye voshe va tambuile lijui lyendi keho va va mbuitike, keho va va vuedhelele ko ku litangua liye ngue makulukadhi avantu.⁴² Kehu vakevo vali hakele vavenya kuli va postolo' kulongetha na ku muimbila, mu ku pamuna mbolo na mu ku lombela.⁴³ Kehu lyova lyedhile ku vi mbunge vyoshe, na va postolo va pangele vi komoketho na vidhivukitho vya vingi.⁴⁴ Na voshe vaka ku tcelela va kele kumo lika, na vyoshe vyavo va vuedheleleko hamo lika,⁴⁵ keho va landethele vufuko vuavo na vi tenga vyavo, keho va vi hanene kuli voshe ngue muye va yonguele.⁴⁶ Kehu ku litangua ku litangua va kele na vi panga vimo mu tembele. Kehu lalo va pamuine mbolo mu membo, na ku lyavadhela vya kulya na liyango na vi mbunge vya ku kanyama,⁴⁷ va shangalele Kalunga, keho va yonguele vi mbunge vya vantu voshe. Kehu Muene ua va vuedhelelele ku li tangua ku li tangua vaye va kangukile.

3

¹ Vuno Petulu na Youano vayile ku tembele ku ntcimbu ya ku lombela, ku ola ya mu chitanu na yiuana. ² Vuno lyala uye yikeye ua kele chilema kutunda mu limo lya vayina va mua mbatele va mu hakele ku litangua ku litangua ku chikolo cha tembele yiye ya ku tumbula ya ku vuaha, linga alombe vuana kuli vaye va kovala mu tembele. ³ Muye yikeye ua muene Petulu na Youano mu va yonguele ku kovala mutembele, ua va va lombele vuana.⁴ Kehu Petulu hamo lika na Youano ua mu talele tomaiua handekele nguendi, "Tu tale yetu." ⁵ Na lyala ua chilema ua talele ku li vakevo, tatelela utambula vimo kuli vakevo. ⁶ Vuno Petulu ua handekele nguendi, "Livue lya ku toka lya kuvuaha na livue lya vunchele ku nja kele navyo, vuno evi njili navyo, nji ka kuhana vyo. Muli dhina lya Yesu Kilistu ua Nazaleta, enda."⁷ Kehu ua mi kuatele ku livoko lya chilyo, Petulu ua mu katuihile, keho haye vene vitcihya vya myanja yendi nevi vya mu tu thendengele vya tambuile ndhili. ⁸ Kehu ua yombokele, chilema ua lyala ue manene na ku tameka kuenda; na ku kovala mumo na Petulu na Youano mu tembele, uendele, na kuyomboka, na ku shangala Kalunga. ⁹ Kehu vantu voshe va mu muene enda na ku lemetha Kalunga. ¹⁰ Kehu va mu dhivukile, nguavo yikeye uye ua kele na ku lombela vuana ku vantu ku chikolo cha tembele; keho va shulile na kuashama na ku komoka muomu kuli evi vili na ku yomboloka kuli yikeye. ¹¹ Ngue endi mua kuatele kuli Petulu na Youano, vantu voshe va shatukile kumo kuli vakevo mu chidhangamo chiye cha ku tumbula cha Solomone na ku komoka mua kama. ¹² Muye Petulu ua muene evi, ua kuanyene vantu vaye nguendi, "Eni va mala va Yisaleli, vika komokela ou? vika mu vuayethela mesho eni kulyetu, ngue nga tuna pangele endi linga ende ku vi ndhili yetu vavenya ndi ya vukalunga?" ¹³ Kalunga ua Avihama, na Yisake, na Yakomba, na Kalunga tata uetu, yikeye na haka ngamba yendi Yesu. Uye yimua kutile na ku mu vyana ku chi hanga cha Pilatu, muye mua yonguele ku mue chela. ¹⁴ Vuno eni mua vyanene uye muka Kuyela na umo muka vuchili, keho mua handekele linga va myechelele mu ka tcihya vantu. ¹⁵ Kehu mua tcihile Muene ua muono, uye ya shituile Kalunga ku kutca- na ku kala mukaleho ku lyevi. ¹⁶ Kehu mu ku tcelela lidhina lyendi, lidhina lyendi lya pangethele lyala ou, yomu na mono na ku dhivuka, na ndhili. Ku tcelela kuye kuli hali Yesu ku na muhana vu kangule vua ku yanguluka ku mesho eni voshe. ¹⁷ Vuno, vamunanana, njina dhivuka viye vi muapangele mu ku vyana, ngue lalo vaka kushika. ¹⁸ Vuno vyuma viye Kalunga vya kuanyene na kanua kuli va polofeto voshe, viye Kilistu uendi aka yanda, endi mualolo navi puitha mo. ¹⁹ Litengululeni, ngocho vene, na ku tenguluka, linga milonga yeni va ka yinone ho, ²⁰ linga ntcimbu ya ku livulutha ku kenja kuli Muene; na viye endi aka tuma Kilistu uye ya shovuele kuli yeni, Yesu. ²¹ Lilu lya vuahela ku mu tumbula noho ku kenja vintcimbu viye vya ku vuayetha vyuma vikevyo vya na tumbuile Kalunga ku kanua ka vapolofeto vendi va kuyela vaye va na kele kutunda ku laya. ²² Mosesa ua handekele nguendi, 'Muene Kalunga aka shitula ka polofeto ngue yange ha kati ka va munanonoko. Muna vuahela ku tolilila ku vyoshe ami leka. ²³ Vika yomboloka viye ku nkala muntu uye ke ku tolilila kuli uye kapolofeto yikeye vaka mu tcihya ha kati ka vantu. ²⁴ Mukemuo, na vapolofeto voshe kuli Samuele na vaye vedhile munima yendi, va handekele

vyoshe na kuambulula ku matangua ano.²⁵Yeni vana va vapolofeto na lyuvuathano liye Kalunga lya pangele na va kuku veni, mu mbuto yendi va vu shoko voshe va hano hantci vaka vedhuka.²⁶Kunima Kalunga ua shituile va ngamba vendi, endi ua mutumine kulyeni ha kulivanga, mu ku mivedhukitha yeni mu ku tengulula voshe vamo veni ku ku hona kueni."

4

¹Ngue Petulu na Youano va handekele kuli vantu, va sasendote na mukuluntu ua vakandhita va tembele na va Sanduseu vedhile kuli vakevo. ²Vakele naku linyenga muakama muomu Petulu na Youano va longethele vantu na kuambulula muli Yesu mu ku shituka ku kutca. ³Keho va va kuatele na mavoko avo na ku vahaka mu kamenga noho ku chimene chikuavo, muomu kua kele chinguedhi. ⁴Vuno va vengi vaye vovuile lijui lya kutcelela; na ku vatanda vamala va kele ngue makulukadhi atanu. ⁵Keho ku chimene cha litangua likuavo va pangele ngechiye vaka kushika, na va kuluntu, na vaka ku thona va likunguluile mu Yelusalema. ⁶na Anase sasendote ua kama ua keleko, na Kayafase, na Youano, na Alesandele, na voshe vaye va kele va vushoko vua sasendote ua kama. ⁷Muye va tumbikile Petulu na Youano mukati ka mbunga yavo, va vehuile vakevo nguavo, "na ndhili yika" ndi na mulidhina lyeya, limu na pangela echi?"⁸Keho Petulu, ua shulile na Mpundhi Yakuyela, na kuhandeka navo nguendi, "Eni vaka kushika vantu, na vakuluntu, ⁹Nga lelo mu li na ku tukonka mu ku shuama vuchili omo chipanga echi cha ngodhi na muntu ua ku vavala, na muntu uye va mu kanguithile, ¹⁰dshivukeni muva voshe, na voshe vantu va Yisaleli, ngechiye mulidhina lya Yesu Kilistu ua ku Nazaleta, uye yumua kulikile, vuno uye Kalunga na shituile ku kutca. ¹¹Yesu Kilistu yikeye livue liye limua shauile eni vaka kutunga, vuno liye liva na panga livue lya mu mbango. ¹²Keho komua kele na vuovoke kuli vantu vamo, muomu ko kua kele lidhina limo lili muintci lya muilu lyo va hanene hakati ka vamala kuviye vika tuovola."¹³Vuno muye va muene kuli kehetha kua Petulu na Youano na ku dhivuka viye vakele vya kuli kalela, vamala vakuyeneka kulilongetha, va komokele, mu ku kala ngechiye Petulu na Youano vakele kumo na Yesu. ¹⁴Vuno muye mu ku mona muntu uye na kangukile nemana hamo lika navo, kavathele ku handeka vimo vya kuvindika evi. ¹⁵Vuno omo va ne shikile kuya kua lika lyavo kutunda ku mbunga, va lihandekethele ha kati kavo. ¹⁶Vahandেকেle nguavo, "Tuka panga vati na vamala ava? Muomu china yomboloka chili kuli voshe vali mu Yelusalema ngechiye va na panga chidhivukitho cha kama, netu ka tuatha ku chi vyana. ¹⁷Vuno ngechiye keti chi tcimane lalo hakati ka vantu, tu va dhangametheni mu ku handeka lalo mu lidhina eli."¹⁸Keho va va thanene na ku veshika keti va handeka ndi kulongetha ku vyoshe mu lidhina lya Yesu. ¹⁹Vuno Petulu na Youano va kuanyenene na ku handeka kuli vakevo nguavo, "Nga china vuaha ku mesho a Kalunga mu ku mishuama yeni kumu tuvakana yikeye, mu ka pangula. ²⁰Muomu ka tuatha kuholoka kuhandeka ku vyuma vyo tua mona na ku vyuvua."²¹Kunima ya kuva nangula Petulu na Youano, va vechele. Ku vathele ku uana chidhangametho mu ku vayandetha vakevo, muomu vantu voshe va shangalele Kalunga muomu vika vyo muna mane. ²²Na muntu uye ali yi va na pangelele chidhivukitho echi cha ku kanguitha ua kele na myaka yendi ya tuvakanene makumi auana. ²³Kunima mu va vechele, Petulu na Youano vedhile ku vantu vavo na ku va mbuluila vyoshe vi va handekele vakuluntu vava sasendote, na va kuluntu vakuavo. ²⁴Muye muva vyuvuile, va tambakanene na majui avo kuli Kalunga na mbunge yimo lika na kuhandeka nguavo, "Muene, yove ua pangele lilu na hantci na Kalunga ndonga, na viye vyoshe vya kala mo. ²⁵Ua handেকেle vya Mpundhi Yakuyela kuhitila mu kanua ka ngamba ueni, yishe uetu Ndavititi, 'Vati cho vaka vifuti va kele na vukalu na vantu vaye vapangele vyuma vya ngocho?"²⁶Ua handেকেle nguove, 'Va myene va hantci va katukile kumo lika, na va ka kushika vali kunguluilile mu ku lua na Muene, na ku lua nendi Kilistu."²⁷Muomu mua mungulu mu njivo eyi mu ku lua na Ngamba yove ua kuyela Yesu, uye yi ua vuavethele kua likunguluilile Helonde na Pontu Pilato, hamo lika na vaka vifuti na vantu va Yisaleli. ²⁸Va likunguluile mu ku panga viye vyoshe livoko lyove na liyango lyove va handেকেle laya ku ka panga viye vika yomboloka. ²⁹Mualolo, Muene, tala kudhangametha kuavo na ku fueta kuli vangamba vove na kuhandeka lijui lyove na ku likehetha kuoshe. ³⁰Olola livoko lyove mu ku kanguitha na mu kuhana vidhivukitho na vi komoketho kuhitila ha lidhina lya ngamba yove ua kuyela Yesu. ³¹Kunima yuvalombe, muhela uye kuva likunguluilile va ngangamene, na vakevo vashulile na Mpundhi Yakuyela na ku handeka lijui lya Kalunga na ku likehetha. ³²Keho mbunga ya vaye vatcelela va kele na mbunge yimo lika na muono umo lika. Na umo uahi ua tambuile vyuma vya fukile ngue vyendi, vuno vyoshe vyavo va vi hakele kumo lika. ³³Keho na ndhili ya kama vapositolu vambuluilevumbangi vua chi shitukilocha Muene Yesu, na kavumbi ka kama ka kele na va voshe. ³⁴Muomu hakati kavo ko ha kele umo ua ku yeneka vimo, muomu voshe vaye vafukile mehya ndi vinjivo va vi landethele, keho va nehele vindando vya viye vi va landethele ³⁵va vi hakele ku myanja ya vapositolu, na ku vitepela kuli voshe kushuama ku viyongola vyavo. ³⁶Keho Yosefe, uye vapositolu va tumbuile Mbalambasa (likelyo lilangulula Muna ua kumamuna), yikeye ka Levita, lyala ua Sipilu, ³⁷Yikeye ua kele na lihya, ua lilandethele na ku tuala vimbongo na ku vihaka ku myanja ya vapositolu.

5

¹Vuno lyala ua lidhina Ananiya, na mukentu uendi Safila ua landethele vufuko vumo, ²keho endi ua shuekele mutamba (na mukentu uendi lalo ua vi dhivukile), keho ua nehele mutamba umo, ua u hakele ku myanja ya vapositolu. ³Vuno Petulu ua handেকেle nguendi, "Ananiya, vika Satana na shulitha mbunge yove u handekela vishaki na Mpundhi Yakuyela na ku shueka mutamba ua lihya? ⁴Omo ua kele nalyo, ndi? Keho omo ua lilandethele lya kele ku ndhili yove ndi? una panga vishaki keti na vantu vuno na Kalunga. ⁵Keho Ananiya mu kuvua majui ano, Ananiya ua uile hantci na kuechela mpundhi ya ku manethela, keho lyova lya kama lyedhile kuli voshe va vya vuile. ⁶Keho vakuenje va katukile va mudhengele keho va mu tuelele hanja na ku mu shitika yikeye. ⁷Keho munima yavi ntcimbu vitatu, mukentu uendi uedhile, yikeye ka

dhivukile evi vya yombolokele. ⁸Petulu ua handekele nendi nguendi, "Njileke nga muna landethele lihya mu chingandi." Yikeye ua handekele nguendi, "Mukemuo, mu chingandi vene." ⁹Vuno Petulu ua handekele nendi nguendi, "Vati muka lyuvuathana hamo lika mu kuetheka Mpundhi ya Muene? Tala, myanja ya lyala lyove vaye va na shitikile yisha munove vali ku chikolo keho va ka kutuala yove." ¹⁰Keho haye vene ua uile ku myanja yendi, na kuechela mpundhi ya kumanethela. Muye vakuenje vedhile mo, va mu uanene yikeye natci, keho va mutualele hanja va mu shitikile hamo lika na yisha munendi. ¹¹Keho lyova lyakama lyedhile kuli voshe vaka mbunga na ku li voshe va vyuvuile vyuma evi. ¹²Keho mavoko a vapositolu a pangele vidhivukitho na vi komoketho vya vingi hakati ka vantu. Keho vakele na mbunga yimo lika mu chidhangamo cha Salomone. ¹³Vuno va ku thala ho na umo uahi uathele kuli vuedhelela navo; vuno vantu va va shangala. ¹⁴Na vaka ku tcelela vavengi va li vuedhelelele kuli Muene, na mbunga yakama ya vamala na vakentu, ¹⁵ngechiye vene va tualele vaka kuvavala ku vingila, na ku vahaka ha mihela na vitumamo vya ku votciya vya chili, linga ngechiye ngue Petulu ua hitile, na muthithimba uendi ua uile kuli vamo. ¹⁶Keho kua kungulukile lalo vimbunga vya ku membo adhengelekele Yelusalema, va nehele vaka kuvavala, na vaye va yandele na vimpundhi vya kuvihya keho voshe vakangukile. ¹⁷Vuno sasendote ua kama ua katukile, na voshe vaye vakele nendi(vakevo va ka mbunga ya vaSanduseu); va shulile na lifuua. ¹⁸Keho va kuatele vapositolu na mavoko avo na ku muhaka mu kamenga. ¹⁹Vuno kangelu ua Muene ua shokoluele chikolo cha ku kamenga ku vutci, keho ua tuhuithile, keho ua handekele nguendi, ²⁰"Kayeni, yimaneni mutembe, keho handekeni na vantu majui oshe amuono ou." ²¹Keho omo va vyu vuile evi, va kovelele mutembele ku ku tuhka kua litangua na ku va longetha. Vuno sasendote ua kama uedhile na vaye vakele nendi, keho ua thanene mbunga kumo lika, na vakuluntu va vantu va Yiasaleli, na ku vatuma ku kamenga mu ku kaneha vapositolu. ²²Vuno misipayi omo va ka hetele ka va va uanene mu kamenga, keho va hilukile na kuambulula, ²³nguavo, Kamenga tua ka uanene ka ku shoka mua chili, na vaka ku takametha va nemana ku chikolo, vuno muye mutua shokoluele, katua uanene mo naumo uahi mukati. ²⁴Vuno omo mukuluntu ua tembele na va kuluntu va vasasendote vakama vo vuile majui ano, vakele na chitanga chakama omo vakevo na vi va kamona lalo. ²⁵Keho kuedhile umo na ku valeka vakevo nguendi, "Talen, vamala vaye vo muna hakele mu kamenga vali mu tembele va nemana na ku longetha vantu." ²⁶Keho mukuluntu ua va kandhita ua yile hamo lika na va kandhita keho va va nehele, vuno keti na vukalu, muomu va teuele vantu, ngechiye kuatha va vashe mavue. ²⁷Keho omo va na vaneha va va hakele kumesho ambunga, keho sasendote ua kama ua ve huile, ²⁸na ku handeka nguendi, "Tua mi vindikile muakama keti ku longetha mu lidhina eli, keho taleni muna shulitha Yelusalema na vilongetha vyeni na chidhango mu kuneha maninga alyala kulyetu." ²⁹Vuno Petulu na vapositolu va kuanyeneko nguavo, "Tuna vuahela kushuama Kalunga kutuvakana vantu. ³⁰Kalunga ya va shukulu yetu ua shituile Yesu, uye yimua tcihile na ku mu kulika ku chiti cha ku lindakana. ³¹Kalunga yikeye yana haka ku livoko lyendi lya chilyo mu ku kala Muene na Muovole, mu ku hana kutenguluka ku li va Yisaleli, na kuechela kua milonga. ³²Netu tu vambangi va vyuma evi, keho linga Mpundhi Yakuyela, uye Kalunga yana hanene kuli vaye vamu shuama yikeye." ³³Vuno omo va vyu vuile evi, vakevo va kele na vukalu na ku yongola ku tcihya vapositolu. ³⁴Vuno kafaliseo ua kutumbula Ngamalyele, mulongishi ua mashiko uye yiva thingimikile kuli vantu voshe, ua katukile mu mbunga na ku hana lishiko kutuala vamala hanja ha kantcimbu kakandende. ³⁵Keho ua handekele navo nguendi, "Vamala vaYisaleli, dhangameni eni vika mu kapanga na vantu ava. ³⁶Muomu ku nima ya matangua ano kua katukile Teundes, kukala muntu umo, na mbunga ya vamala, vamala vali vuedhelelele, vakele vihita viuana, va mushuamene. Yikeye va mu tcihile na ku li voshe vaye va kele na ku mushuama yikeye va vashanduile na ku kala vyahi. ³⁷Kunima ya lyala ou, kua tumbukile Yunda ua ku Ngalileya ku matangua aye aku thona lishimu na yikeye ua tenguluile vantu vamo ku mushuama yikeye. Yikeye lalo ua tcile, na vaye voshe va mu shuamene va va shanduile. ³⁸Mualolo njihandeka neni nguange, likeleni ku vantu ava na ku vethela lika lyavo, muomu nga vithinganyeka evi ndi vipanga vya ku li muntu, va ka vyumbila kuti. ³⁹Vuno nga vya ku li Kalunga, ko u ka vatha ku ka vyumbila kuti; ku teua va ka mi uana mpamo mu ku lua na Kalunga. ⁴⁰Keho omo va na thanene va positolu vakovele, na ku va vindika vakevo keti va mbulule mu lidhina lya Yesu, na ku vechela vakevo vaye. ⁴¹Ngocho vene vakevo va tundile ku mesho ava ka mbunga, na ku yolela muomu va na vuahela kuyanda na ku shaula muomu lya Lidhina. ⁴²Keho matangua oshe, mu tembele na mu vinjivo vyavo ko va likelelele kulongetha na kuambulula mudhimbu ua chili uye Kilistu yikeye Yesu.

6 ¹Mualolo ku matangua aye, omo mbunga ya va ndonge ya kele na ku li vuedhelela, va Yundeya va ku va Ngelengu va shangumukile ku lutha va Hevelu, muomu vakevo vevalele vimbundu vyavo vya vakentu va va ntuluue omo vapangele vya kulya vya nkala litangua. ²Keho vaye likumi na va vali va thanene mbunga ya vandonge venje kuli vakevo, keho va handekele nguavo, "Ku vya tu vuahalele kuivala lijui lya Kalunga na ku panga tafula. ³Ngocho vene vamunanana, theteleni ha kati keni vamala vatanu na vavali vaye vaka lutcimo lua kuvuaha, va ku shula na mpundhi yakuyela na mana, vaye vutuatha kuhana vipanga. ⁴Ngue yetu, ntcimbu yoshe tuka shuenetha ko ku vilombela na ku vipanga vya lijui." ⁵Keho lijui olyo lya yonguele mbunga yoshe, keho vashovuele Setefanu, yikeye lyala ua kushula na Mpundhi Yakuyela, na Filipu, na Polokolu, na Nikonalu, na Timone, na Palemenase, na Nikolau mu ka vidhilika ua ku Antiyoka. ⁶Va ka ku tcelela va nehele vamala ava ku mesho a vapositolu, vaye valombeke na ku va kambeka mavoko avo. ⁷Keho lijui lya Kalunga lya li shandele, na vuingi vua vandonge vua livuedhelele mua kama mu Yelusalema, na vuingi vua kama vua va sasendote vuedhile mu ku lyonononuetha ku ku tcelela. ⁸Keho Setefanu, mu ku shula na kavumbi na ndhili, ua pangele vikomoketho, na vi dhivukitho ha kati ka vantu. ⁹Vuno kua tumbukile vantu vamo va ka thinangonga yiye ya ku tumbula thinangonga ya Vana va mbala, na vaka Sileniya, na va ka Alesandeliya, na vaka Silisiya na Asiya. Vantu ava vakele na vi

mpata.¹⁰ Keho ka vathele ku vyana mana na Mpundhi yiye ya handekele ku li Setefanu. ¹¹Keho va kuithile vamala vamo ku handeka nguavo, " Tu na tolilila Setefanu vya handeka majui aku shaula Mosesa na Kalunga." ¹²Keho va shangumuine vantu, na vakuluntu, na vaka ku thona, keho va mu viyithile na ku mu kuata, na ku muneha ku mbunga. ¹³Keho va hakele ko vumbangi vua vishaki, va handekele nguavo, "Muntu ou ke ku likela ku handeka majui a ku shaula muhela ou ua kuyela na majui alishiko. ¹⁴Muomu tuna mu tolilila yikeye a handeka ngechiye evi Yesu ua ku Nazaleta a ketheka muhela ou, keho aka tenguluka vilika viye vyana tu hele Mosesa." ¹⁵Keho voshe vatumamene ku mbunga mu ku tala mesho avo kuli yikeye vamuene chihanga chendi cha lifuile na chihanga cha kangelu.

7

¹Keho sasendote ua kama ua handekele nguendi, "Mukemuo vene movi na kala ndi?" ²Setefanu ua handekele nguendi, "Vamuna nana na va tata, nji tolilileni: Kalunga ua vungulu aka yomboloka kuli yishe uetu Avilahama omo ua kele mu Mesopotamiya, te nolo kanda akale mu Halane. ³ua handekele ku li yikeye nguendi, "Tunda ko kuno ku muhela na va vushoko vuove, na ku ya ku muhela uye nji ka kuleketha." Keho ua tundile ku chifuti cha vaka Kalendeya, ua kele mu Halamane; keho kuye, omo yishe ua tcile, Kalunga ua mu tundithile na ku muneha ku chifuti chino, mukemuo mu mu li mualolo. ⁵Keho ka muhanene vya kuhinga na vimo vyahi mu vikevyo, kuahi, nambe keti kua ku haka myanja yendi. Vuno ua likumiyile - nambe ngocho Avilahama te kanda auane mona - ngechiye aka muhana chifuti ngue vufuko na ku mushovo ua kunima yendi. ⁶Kalunga ua handekele kuli yikeye ngechiye nguendi, mushovo uendi u ka lishuka ku chifuti cha vangendhi, na vaye va ka va tengulula vundungo, na ku va yandetha vakevo vihita viuana ya myaka. ⁷Vuno nji ka pangula chifuti chiye chi ve kupangela, ' mua na handeka Kalunga, ' Kunima ngechiye va ka tuhuka hanja ku lemetha yange mu muhela uno.' ⁸Keho ua muhanene Avilahama lyuvuathano lya kulovoka, linga Avilahama ua kele yishe ya Yisake na ku mulovola yikeye ha myaka yitatu na yitatu; Yisake ua kele yishe ua Yakomba, na Yakomba yishe ua likumi na yivali. ⁹"Muomu vivendhi mu ku kala na lifuua lya Yosefe, va mu landethele ku Yingito; vuno Kalunga ua kele nendi ¹⁰na ku muohyela ku kayando kendi koshe. Keho ua mu hanene mana na ku yongola mbunge ya Falao, muene ua Yingito, uye ua mu hakele nguvulu ua Yingito na ku njivo yendi yoshe. ¹¹Mualolo kuedhile njala ku Yingito kuoshe na ku Kanana, na va tata vetu ka va uanene vya kulya. ¹²Vuno omo Yakomba ua vuile ngechiye ku Yingito kua kele vimbuto, ua tumine ko va yishe vetu ha ku livanga. ¹³Keho haye ha mu chivali Yosefe ua liyomboluele ku li vamunayina, na mushovo ua Yosefe ua yombolokele ku li Falao. ¹⁴Keho Yosefe ua tumineko, ua thanene yishe Yakomba enje ku Yingito, kumo na vushoko vuendi vuoshe, va kele makumi atanu na avalali avantu voshe. ¹⁵Keho Yakomba ua yile ku Yingito, na yikeye ua tcile, yikeye na va yishe vetu. ¹⁶Keho va tualele Kusekeme na ku mu haka mu mbumbo yiye ya landele Avilahama na ndando ya livue lya kutoka lya ku vuaha na vana va Hamole mu Sekeme. ¹⁷"Vuno omo ntcimbu yiye ya lyikumiyi lya shuenene ha muyehi, na likumiyi liye Kalunga ua pangele ku li Avilahama, na vantu vakulile na ku li kuilana mu Yingito, ¹⁸noho kua tumbukile Muene ueka ku Yingito, muene uye kadhivukile vya ku li Yosefe. ¹⁹Yikeye ua kuithile vantu vetu na ku yandetha va yishe vetu, linga vombile kuti tumbututu tuavo linga keti vamone muono. ²⁰Ku ntcimbu yiye Mosesa ua themukile; yikeye ua vuahele muakama, keho va mu lelele mu njivo ya yishe. ²¹Muye muva mu mbilile hanja, mona ua mukentu ua Falao ua mu nonene yikeye na ku mulela ngue munendi uendi vavenya. ²²Keho va longethele Mosesa mana oshe a vaka Yingito, na yikeye ua kele na ndhili mu majui na vipanga vyendi. ²³" Vuno muye yikeye ua kele ha muyehi na myaka makumi auana, ua thinganyekele mu mbunge yendi ku hinduitha vamunayina va ku mushovo ua Yisaleli. ²⁴Keho omo uamuene umo ua kele na ku yanda ngocho, ua muovuelele, na ku pangela uye yiva yandethele ua tcihile uye muka Yingito: ²⁵Keho ua thinganyekele ngechiye vamunayina va dhivukithile ngechiye Kalunga, ua kele na kuovola ku livoko lyendi, vuno kova vi dhivukile. ²⁶Keho halitangua lya ku shuamako endi ua yombolokele ku li vakevo muye vakele na vimpata, keho ua yonguele kupanga kavumbi hakati kavo, na kuhandeka nguendi, 'Eni vamala, mu vuana vua va munanoko; vika muli luithila umo na mukuavo?' ²⁷"Vuno uye ua pangele milonga kuli valihata mambo vendi va mu thinduile yikeye kuako, na ku handeka nguendi, 'Uye ua ku shovuele ku shika na ku pangula yetu?' ²⁸Uyongola ku nji tcihya yange, ngue omo ua tcihile uye muka Yingito dhau ndi?" ²⁹Keho Mosesa ua teuele omo lijui eli, ua kele ngendhi mu chifuti cha Mindiyame, kuye ua ka themene vana va vamala vavali. ³⁰"Muye myaka makumi auana ahitile, na kangelu ua yombolokele kuli yikeye mu muthenge ua Mukinya ua Sinayi, mu mulengi ua tuhya mu chihumbu. ³¹Keho omo Mosesa ua vi muene, ua komokele chimona chiye, keho omo ua shuenene ha muyehi mu ku tala, na lijui lya Muene lye dhile na kuhandeka ngualyo, ³² Ange nji Kalunga ya va shukulu, Kalunga ua Avilahama, na Yisake, na Yakomba. Mosesa ua ngangamene keho kathele ku tala ko. ³³"Na Muene ua handekele nendi nguendi, 'Vutula vinkuaku ku myanja yove, muomu muhela uno u ne mana u keuo muhela ua Ku yela. ³⁴Mua vuchili njina mono vantu vange vaye vali mu Yingito; keho nji novu kutambakana kuavo, keho njina shuluka mu ku vohyela; mualolo yinja, nji ka kutuma ku Yingito. ³⁵"Mosesa uye yiva vyanene, muye mu va handekele nguavo, 'Uye aka shovola mu ka kushika na ku pangula?' - yikeye ua kele umo uye Kalunga ua tumine voshe na ku vahana. Kalunga ua tumine yikeye ku livoko lya kangelu uye ua yombolokele ku li Mosesa mu chihumbu. ³⁶Mosesa ua va tuhuithile mo muYingito, kunima ya kupanga vikomoketho na vidhivukitho na Kalunga ndonga mahongo, na mu muthenge ha myaka makumi auana. ³⁷"Muye vene Mosesa uye ua handekele ku vantu va Yisaleli, 'Kalunga aka shitula kaplofeto muli yeni hakati ka va munanoko, kaplofeto ua kulifua nange. ³⁸Yikeye uye ua kele muvikungululiko mu mithenge ku mo na tungelu vaye va handekele ku li yikeye ku Mukinya ua Sinayi, uye ua kele na va yishe vetu, na uye ua tambuile majui amuono linga va hane ku li yetu. ³⁹"Vuno yishe ua vyanene ku mushuama yikeye; va mu mbilile kuti kuli yendi vavenya, na ku vimbunge vyavo vya tengulukile ku Yingito. ⁴⁰Ha ntcimbu yiye yiva

handekele kuli Alone, "Tupangele vaKalunga va ka tutuala. Ngue muomu evi Mosesa, uye ua tutundithile mu chifuti cha Yingito, kotu dhivuka vika vya yombolokele ku li yikeye."⁴¹Keho vapangele muna ngombe ku matangua aye, keho vanehele chikombeleyo ku muyombo na ku yanguluka muomu lya vipanga vya mavoko avo. ⁴²Vuno Kalunga ua tengulukile na ku vechela ku pangela vintanga-ntanga vya mulu, ngue mu vana vithono mu mukanda ua va polofeto nguavo, ' Muna nji kombeleyele tuthitu va ku tcihya na likumiyo ha myaka makumi auana a myaka mu muthenge eni va ka njivo ya Yisaleli?⁴³Keho muna tambuile tembele ya Molohe, na ntanga-ntanga ya Kalunga Lefane, na vihanga viye vi muna pangele mu ku va lemetha vakevo: keho nji ka mituala kuoko ku mitamba ya Mbambilone."⁴⁴"Va yishe vetu va kele na tembele yiye ya vumbangi mu muthenge, ngue Kalunga ueshikile muye yikeye ua handekele ku li Mosesa nguendi, ngechiye yikeye aka vi panga ngue chifukula chiye cha na muene. ⁴⁵Yikeyo va shuku vetu, muintci lya Yehoshua, omo va kovelele ku vufuko vua vaka vifuti, vaye Kalunga ua shekele ku mesho ava shukulu vetu, na ku neha ku matangua a Ndaviti, ⁴⁶yikeye ua lemene mbunge ya Kalunga, na yikeye ua lombele linga a uane muhela ua kuyela muomu lya njivo ya Yakomba.⁴⁷Vuno kua kele Solomone uye ua tungile njivo ya Kalunga. ⁴⁸"Muye vene, uye ali helu lya vyoshe yikeye ka tumama mu njivo ya kutunga na mavoko, ngue mua na handeka kapolofeto nguendi, ⁴⁹Lilu lina kala chitumamo change cha vu Muene, na hantci hakeho ha kulyatela myanja yange. Njivo yimuna yongola ku nji tungila yi ka kala vati? Muana hana handeka Muene nguendi, ndi muhela uka unji ka huimina? ⁵⁰Keti mavoko ange apangele vyuma vyoshe evi ndi?⁵¹"Eni vantu va ka ku kankama vintcingo, na kuyeneka kulovoka mu vi mbunge na matui, mu vyana Mpundhi Yakuyela ntcimbu yoshe , ngue mu va pangele va shukulu veni. ⁵²Yiya cho ua ku vapolofeto uye vashukulu veni kuva panguile? Va tcihile kapolofeto uye ua yombolokele mu kuinja umo ua vungulu; eni mualolo muna kala vaka kupanga vungungu na ku mutcihya yikeye lalo, ⁵³eni vantu vaye mua tambuile lishiko ngechiye tungelu va mulekele, vuno ko mua vi hakele."⁵⁴Mualolo omo vo vuile vyuma evi, vakele na matoto muvi mbunge vyavo na ku li shumanga ku madho omo Setefanu. ⁵⁵Vuno yikeye, mu ku shula na Mpundhi Yakuyela, ua talele mulu keho ua muene vungulu vua Kalunga; na yikeye ua muene Yesu nemana ku livoko lya chilyo lya Kalunga. ⁵⁶Setefanu ua handekele nguendi, " Taleni, nji mona lilu lina shokoloka, na Muna Muntu nemana ku livoko lya chilyo lya Kalunga."⁵⁷Vuno vakevo vatambakanene na lijui lya kama, keho va dhikile matuitui avo, va shatukilile voshe kuli yikeye na chipanga chimo. ⁵⁸Keho va mumbilile hanja lya limbo lya kama na ku muasha mavue. Keho vumbangi va hakele vidhala vyavo ku myanja ya mukuenje umo ua ku luka Saulu. ⁵⁹Ngue mu va shele mavue Setefanu, ua tambakanene ku li Muene na ku handeka nguendi, "Muene Yesu, tambula muvula uange." ⁶⁰Keho ua tcikamene na ku tambakana na lijui lya kama nguendi, "Muene, keti uva hakele mulonga ou. Keho omo na handekele ngechiye, yikeye ua kothele mutulo.

8

¹Na Saulu ua tavele ku kutca chendi. Keho kua katukile ku litangua oloyo vene kuyandetha kua kama ku chikungulukilo chiye chakele mu Yelusalema; na vaka ku tcelela vali shanda nganene mu membo amandende amu Yundeya na Samaliya, ku vanga vapositolo. ²Keho vamala va ka ku lemetha Kalunga va shitikile Setefanu na mbunga yakama ya mu lilile yikeye. ³Vuno Saulu ua yonguele kuviyitha mbunga ya Kalunga. Ua kovelele mu vinjivo vyoshe, ua kokele vamala na vakentu, na ku vahaka mu ka menga.⁴Ngocho vene va ka ku tcelela vaye va shanduokele va tuhukile mu kuambulula majui. ⁵Filipu ua shelelele kuimbo lya kama lya Samaliya na kuambula ku li vakevo vya Kilistu.⁶Vimbunga vya vantu vya mu tolililile na mbunge yimo lika ku vyuma viye vya handekele Filipu; omo vo vuile vidhivukitho viye vya pangele yikeye, na vakevo vamuene vimuetho vya pangele yikeye. ⁷Muomu vi mpundhi vya ku vihya vya tundile ku li vavengi vaye va kele navyo, vya tambakanene na lijui lyakama, na vavengi va ka tuyekele na vaye vakele vilema, va kangukile. ⁸Kua kele yolela yakama kuimbo lya kama.⁹Vuno kua kele lyala umo uimbo lyakama lidhina lyendi Simone, uye ku ntcimbu ya laya ua kele na ku panga vumbanda, ua komokethele vantu va ka Samaliya, ua litumbuile yendi vavenya nguendi muntu ua vungulu. ¹⁰Kuli va Samaliya voshe va mu tolililile, ku tunda kuli uye ua mundende na kuheta kuli uye ua kama, va handekele nguavo, "Lyala ou yikeye ali na ndhili ya Kalunga ya ku tumbula yakama. ¹¹Keho voshe vamu tolilile muomu ua va komokethele ntcimbu ya kama na vumbanda vuendi.¹²Vuno muye mu va tcelelele Filipu, ngue yikeye ambulula mudhimbu uachili vua vumuene ua Kalunga na lidhina lya Yesu Kilistu, keho va va mbuitikile, voshe vamala na vakentu. ¹³Nambe Simone vavenya ua tcelelele, keho mu ku limbuitika yikeye ua kele na Filipu. Muye mua muene vimuetho na vipanga vya kama, yikeye ua komokele.¹⁴Vuno omo vapositolo va mu Yelusalema vo vuile ngechiye va ka Samaliya va na tambula lijui lya Kalunga va va tumithile Petulu na Youano. ¹⁵Vakevo omo va na shelelele, va va lombelelele vakevo, ngechiye linga vatambule Mpundhi Yakuyela. ¹⁶Muomu noho ha ntcimbu yiye, Mpundhi Yakuyela te kanda yi hete ha li umo uavo; va kele na kumbuitika mu lidhina lya Muene Yesu. ¹⁷Keho Petulu na Youano va kambekele mavoko avo ku li vakevo, keho va tambuile Mpundhi Yakuyela.¹⁸Mualolo muye Simone ua muene ngechiye va mbalumuine Mpundhi Yakuyela omo vapositolo va kambekele mavoko avo, yikeye ua yonguele ku vahana vimbongo. ¹⁹Yikeye ua handekele nguendi, "Nji haneni ndhili eyi, lalo, ngechiye nkala uoshe uye nji ka kambeka mavoko ange linga aka tambule Mpundhi Yakuyela."²⁰Vuno Petulu ua handekele nendi nguendi, "Vufuko vuove vuka dhimangane hamo lika nove, muomu una thinganyeka kutambula vuana vua Kalunga na vimbongo. ²¹Ove ko uakele na mutambela nambe ua kuhinga mu lijui eli, muomu mbunge yove koyakele na vungulu ku mesho a Kalunga. ²²Ngocho vene tenguluka ku milonga yove, na ku lombi kuli Muene, linga ngechiye yikeye hamo aka kuechela kuvi thinganyeka vya mu mbunge yove. ²³Muomu njina mono ngechiye ove uli na nyangua ya kushasha na ku likuata na viye vya kuyeneka vungulu."²⁴Keho Simone ua kuanyenene ko na ku handeka nguendi, "Lombeni kuli Muene muomu yange, linga ngechiye vyahi vika

yomboloka kuli yange kulyevi muna handeka.²⁵ Muye vene vakevo omo vana mbuluile vumbangi na ku handeka lijui lya Muene, Petulu na Youano va hilukile ku Yelusalema, keho vambuluile mudhimbu ua chili ku membo amengi a vaka Samaliya.²⁶ Vuno kangelu ua Muene ua handekele kuli Filipu nguendi, "Katuka na ku ya kulutue lya mu vuihi ua chimoshue lya chifuti ku ngila yiye yitundilila ku Yelusalema yi tuala ku Ngaza." (Ngila yikeyo ya mu limbalanda lya ngocho.)²⁷ Kehu yikeye ua katukile na ku ya. Taleni, kua kele lyala ua ku Etopiya, yikeye Eunuku ua ndhili yakama ua kuli Kandase muene ua mukentu ua va ka Etopiya. Yikeye ua nyungile vufuko vuendi vuoshe. Yikeye uedhile ku Yelusalema mu ku lemetha.²⁸ Kehu yikeye ua kele na ku hiluka ua tumamene mu litemba lyendi, keho ua tandeke ku mukanda ua kapolofeto Yisaya.²⁹ Kehu Mpundhi ya handele na Filipu nguayo, "Kaye na ku kala muyehi na litemba lyendi." ³⁰ Kehu Filipu ua shatukile kuli yikeye na ku mu tolilila yikeye a tanda mukanda ua kapolofeto Yisaya, na ku handeka nguendi, "Una vyuvu vyuli na ku tanda ndi?" ³¹ Kehu yikeye ua handekele nguendi, "Vati njatha ange, ku vanga umo anji tuamenena?" Yikeye ua thanene Filipu kulonda mu litemba lyendi, na ku tumama kumo lika nendi.³² Mualolo mutambela uye ua mathona aye a ka Etopiya ana tandeke akeo ano, "Va mu tualele ngue yinjui ku ku tca, ngue muna yinjui aholoka kulu ku mesho ava ka ku mu tevula, yikeye vene kashamene ko kanua kendi. ³³ Mu ku likehetha kuendi ku va mu panguile. Mushovo uendi yiya aka uambulula? Muomu muono uendi va utambuile ho hantci." ³⁴ Kehu Eunuku ua kuanyenene Filipu na kuhandeka nguendi, "Nji ku lombela, nji leke kuno kapolofeto atumbula vika cho?" ³⁵ Filipu ua shangumukile kuhandeka na ku shangumuka na mathona endi ua mbuluile mudimbu ua chili ua Yesu ku li yikeye.³⁶ Ngue muvayile mungila, va hetele ku mema amo na Eunuku ua handekele nguendi, "Tala, kuli mema kuno. Vika vinji vindika ku nji mbuitika?" ³⁷ Kehu ka Etopiya ue shikile litemba lyendi limane. Kehu vayile mu mema, voshe Filipu na Eunuku, keho Filipu ua mu mbuitikile yikeye.³⁸ Kehu muye mu va tuntukile mu mema, Mpundhi ya Muene ya mbatele Filipu, na Eunuku ka mu muene lalo, vuno ua yile mungila yendi na ku yolela. ⁴⁰ Vuno Filipu ua yombolokele ku Azotu na yikeye ua yile kuimbo liye, ua mbuluile mudhimbu ua chili ku membo akama oshe noho na ku hetele ku Sesaliya.

9

¹ Vuno Saulu, nolo ua li veyelele vandonge va Muene ku va yongola na ku va tcihya, ua yile ku li sasendote ua kama ² na ku mulomba mukanda ua ku thinangonga ya ku Ndamasiku, linga ngechiye nga yikeye na uana vaye vaka ngila yiye, nambe lyala ndi mukentu, ava nehe ku Yelusalema. ³ Ngue yikeye muendele mu vungendhi vuendi, vya yombolokele ngechiye ngue endi mua kele muyehi na Ndamasiku, keho vuathi - vuathi Ua mu tulilile uoshe mutangeko ua muilu; ⁴ na yikeye ua uile hantci na ku tolilila lijui lya handekele nendi ngualyo, "Saulu, Saulu, vika vya nji yandethela?" ⁵ Kehu yikeye ua kuanyene nguendi, "Yove yiya, Muene?" Na Muene ua handekele nguendi, "Yange Yesu, uye yuli na ku yandetha; ⁶ Vuno katuka, kovala muimbo lyakama, keho vaka kuleka vya kapanga." ⁷ Na vamala vaye vendele kumo lika na Saulu vemanene kulu, va tolilile lijui, vuno naumo uahi yi vamuene. ⁸ Kehu Saulu ua katukile hantci, keho omo ua shukile mesho endi, kamuene na vimo vyahi; keho va mutualele na livoko, va mu nehele ku Ndamasiku. ⁹ Muomu ua kele matangua atatu kumona kuahi, keho ua kele kulya ndi ku nua kuahi. ¹⁰ Mualolo ku Ndamasiku kua kele ndonge umo ua kuluka Ananiya. Muene ua handekele nendi ku chimona nguendi, "Ananiya!" Yikeye ua handekele nguendi, "Tala, yange uno Muene." ¹¹ Muene ua mulekele nguendi, "Katuka, na ku ya kungila yiye ya kutumbula Yavungulu, na kuimbo lya Yunda uka vehula lyala umo muka Talusu lidhina lyendi Saulu, muomu yikeye aku lombela. ¹² Kehu na mono lyala umo ua lidhina Ananiya akovela mo na ku mu kambeka mavoko endi ha li yikeye, linga ngechiye yikeye a mone lalo." ¹³ Vuno Ananiya ua kuanyene nguendi, "Muene, nji novu vya lyala ou va vengi, milonga ya yingi ya na pangele ku li vantu vove vakuyela mu Yelusalema. ¹⁴ Yikeye ali na ndhili ya kutunda kuli sasendote ua kama ku kuta voshe vaye vatambakana mu lidhina lyove." ¹⁵ Vuno Muene ua mulekele nguendi, "Kaye, muomu yikeye njina mushovola kukala chitenga change, mu kuambata lidhina lyange ku mesho ava ka Vifuti na vi muene na vana va Yisaleli; ¹⁶ muomu nji ka muleka vyuma viye vya vingi vya ka yanda omo lidhina lyange." ¹⁷ Kehu Ananiya ua yile, na ku kovala mu njivo. Mu ku mu kambeka mavoko endi ua handekele nguendi, "Muna nana Saulu, Muene Yesu, uye ua yombolokele ku lyove mungila muye muna kele mu kuinja, na njitumu linga ngechiye uathe kutambula ku mona na ku ku shulitha na Mpundhi Yakuyela," ¹⁸ Kehu haye vene mesho a Saulu kua lamukile ngue mavanda, na yikeye ua muene; endi ua katukile na ku mu mbuitika; ¹⁹ na yikeye ua lile keho ua li kanyamekele. Yikeye ua kele na vandonge ku Ndamasiku ha matangua aye. ²⁰ Kehu haye vene mu vithinangonga uambulule Yesu, ua handekele ngechiye yikeye Muna Kalunga. ²¹ Kehu voshe va mu tolilile va komokele na ku handeka nguavo, "Keti yikeye lyala uye ua viyithile ku Yelusalema vaye vatamba kanene mu lidhina eli ndi? Nenja kuno na chidhango echi linga ava kute ava tuale ku li sasendote ua kama." ²² Vuno Saulu ue lanene mua kama ndhili na ku payetha va Yundeya voshe va kele ku Ndamasiku mu ku mutha ngechiye Yesu yikeye Kilistu. ²³ Kunima ya matangua amengi a hitile, va Yundeya va thinganyekele ku mu tcihya. ²⁴ Vuno vi thinganyeka vyavo vya yombolokele ku li Saulu. Kehu vatakamethele vikolo ku mutanya na matciki linga va mu tcihye. ²⁵ Vuno vandonge vendi va mu tambuile matciki na ku mukothetha ku chivumbe, mu ku musheleletha yikeye mu chivuvi. ²⁶ Kehu omo yikeye na hetele ku Yelusalema, Saulu ua yonguele ku li vuedhelela ku va ndonge, vuno voshe va kele na lyova lya yikeye, ko va tcelelele ngechiye yikeye ua kele ndonge. ²⁷ Vuno Mbanambasa ua mu tambuile na ku mu neha ku li vandonge, keho ua va lekele vati Saulu na ka muene Muene mu ngila na ngechiye Muene ua handekele ku li yikeye, na vati Saulu ua ka kuanyene ku Ndamasiku mu lidhina lya Yesu. ²⁸ Kehu ua kele navo, mu ku kovala navo na mu ku tuhuka mu Yelusalema. Yikeye ua mbuluile mu lidhina lya Muene Yesu ²⁹ na mu yoyo ua vimpata ku li va Yundeya va ku va Ngelengu; vuno vethekele ku mu tcihya. ³⁰ Muye va munayina va lilongethele evi, va mu tualele ku Sesaliya keho va mu tumine ku Talusu. ³¹ Kehu vikungulukilo vyoshe vya

mu Yundeya, na Ngalileya, na ku Samaliya vya kele na chivovo keho va yitungile; na kuenda na lyova lya Muene na mu ku dhembeleka kua Mpundhi Yakuyela, keho chikungulukilo cha kulile mu ku yitanda. ³²Vuno cha pangele ngechiye, ngue Petulu ua uendanganene ku membo oshe, ua hetele lalo ku li vantu va kuyela va Kalunga vaye vakele limbo lyakama lya Linda. ³³Ngocho endi uali uanene na lyala ua lidhina Enease, yikeye ua kele ku muhela uendi myaka yitanu na yitatu, muomu ua kele mu ka ka lepa. ³⁴Petulu ua handekele nendi nguendi, "Enease, Yesu Kilistu na ku kanguitha. Katuka na ku vuayetha muhela uove," keho haye vene ua katukile. ³⁵Keho voshe va kele mu Linda na mu Salone va muene lyala keho va tengulukile ku li Muene. ³⁶Mualolo ku Yopa kua kele ndonge lidhina lyendi Tambita (lya ku tumbula "Ndolokase") mukentu ou ua shulile na vipanga vya chili na vuana vua ngodhi vua pangele ku vihutu. ³⁷Keho cha kele ku matangua aye ngechiye yikeye ua kele na ku vavala keho ua tcile; muye muva manethele ku mu kusha, va mu kothethele mu njivo ya kuilu. ³⁸Omo Linda ya kele ha muyehi na Yopa, na vandonge mu kuvua ngechiye Petulu ua kele kuye, va tumine ko vamala vavali ku li yikeye, va lombele ku li yikeye nguavo, "Keti ukaleko mu kuinja ku lyetu." ³⁹Keho Petulu ua katukile ua yile navo. Muye mua ka hetele, va mu tualele mu njivo ya kuilu, na vantuluue voshe ve manene hamo lika nendi valilile, na ku muleketha vikoveyo na vidhala viye vya pangele Ndolokase ntcimbu ua kele na vakevo. ⁴⁰Vuno Petulu ua tuhuithile voshe, keho ua tcikamene, na ku lombaa; keho, mua tengulukile atale ku muvila, yikeye ua handekele nguendi, "Tambita, hinduka." Keho uashukile mesho endi, na ku tala Petulu ua tuma mene. ⁴¹Keho Petulu ua mu hanene livoko lyendi na ku mu katula; keho muye mua thanene vantu vakuyela va Kalunga na va ntuluue, ua va lekethele endi ali na muono ku li vakevo. ⁴²Keho cha tcimanene ku Yopa kuoshe, na vantu va vengi va tcelelele mu li Muene. ⁴³Cha yombolokele ngechiye Petulu ua kele matangua amengi mu Yopa kumo lika na lyala ua lidhina Simone mu ka ku konga vikanda.

10

¹Mualolo kua kele lyala umo ua mu limbo lya kama lya Sesaliya, lidhina lyendi Kolonelyu, mukuluntu ua mbunga yiye ya va kandhita va Yitalya. ²Yikeye mu ka ku lemetha Kalunga, yikeye ua kele na lyova ku li Kalunga na njivo yendi yoshe, ua hanene vuana vuendi vua vuingi kuli vantu, na ku lombaa kuli Kalunga ntcimbu yoshe. ³Ha ntcimbu ya mu chitanu na yiuana ya litangua, yikeye ua muene chili chimona kangelu ua Kalunga enja kuli yikeye. Kangelu ua handekele nendi nguendi, "Kolonelyu!" ⁴Kolonelyu ua talele ku li kangelu keho yikeye ua kele na lyova lya kama na ku handeka nguendi, "Vika Muene,?" Kangelu ua handekele nendi nguendi, "Kulomba kuove na vuana vuove vina londa ngue chivulukitho ku mesho a Kalunga. ⁵Mualolo tuma vamala kuimbo lya kama lya Yopa mu ku neha lyala ua lidhina Simone, uye ua ku tumbula Petulu. ⁶Ua kala hamo lika na mu ka kukonga vikanda ua lidhina Simone, njivo yendi yakala kumukulo ua Kalunga ndonga." ⁷Keho omo kangelu uye ua handekele nendi ua tundileko, ua thanene vangamba vendi vavali va mu njivo, na umo ua mu kandhita ua ku li vaye va mu pangelele ntcimbu yoshe, yikeye muka ku lemetha Kalunga. ⁸Kolonelyu ua va lekele vakevo vyoshe ngechiye vya yombolokele na ku vatuma ku Yopa. ⁹Mualolo ha litangua lya ku shuamako ha ntcimbu ya mu chitanu na yimo, ngue muye vakele mu vungendhi vuavo keho muva hetele kuimbo lya kama, Petulu na londele ku njivo ya kuilu mu ku lombelo. ¹⁰Keho uo vuile njala keho ua yonguele vimo vya kulya, vuno omo va mu pangelele vya kulya vimo, ua hilumukile. ¹¹Keho ua muene lilu lina shokoloka, na chitenga chimo cha shulukile cha lifuile na ntanga ya kama yishelela hantci, yishelela mu vimbango viuana. ¹²Mukati kalyo mua kele tuthitu va mikono yiuana va ku litepa - tepa na vyuma vyoshe viye vilikoka hantci, na tudhila va muilu. ¹³Keho lijui lya handekele kuli yikeye: "Hinduka, Petulu, tcihya na ku lya." ¹⁴Vuno Petulu ua handekele nguendi, "Keti ngocho, Muene; muomu kanda nji chilye vimo viye vya ngocho na ku juala. ¹⁵Vuno lijui lyedhile kuli yikeye ntcimbu ya muchivali lalo: "Vika viye Kalunga vya ku toketha, keti mu vithane vya ngocho." ¹⁶Vya yombolokele evi lutatu; keho haye vene ua tambuile chitenga chiye muilu. ¹⁷Mualolo Petulu ua kele na chishoti cha kama mu li vavenya vika cho chimona ngechiye endi ua chimuene vika chitumbula, taleni, vamala vaye va tumine Kolonelyu vemanene ku chikolo cha limbo, ku nima yi vehuile ngila yavo ya kuya ku njivo. ¹⁸Keho va thanene na kuihula Simone, uye ua kutumbula Petulu, ua kele kuye. ¹⁹Ntcimbu Petulu ua kele na ku thinganyeka vya chimona, na Mpundi Yakuyela ya handekele nendi nguayo, "Tala, vamala vatatu vali na ku ku thetela. ²⁰Katuka na kuya hantci keho u kaye navo. Keti uli katadhe mu ku ya navo, muomu yange nji na tumu." ²¹Keho Petulu ua yile hantci ku li vamala na ku handeka nguendi, "Yange vene yi mu li na ku thetela. Vika vi mu nedhila?" ²²Va handekele nguavo, "Mukuluntu ua va kandhita ua lidhina Kolonelyu, mu mala ua vungulu, na yikeye ua kala na lyova lya Kalunga, keho yikeye va muhandeka muachili ku mishovo yoshe ya mu Yundeya, va mu tumine ku li kangelu ua kuyela mu ku tuma yove linga uye ku njivo yendi, linga aka tolilile lijui litunda ku lyove." ²³Keho Petulu ua va thanene linga vakovele na ku kala nendi. Chimene cha kushuama ko yikeye ua katukile na ku ya navo, na vamo va munayina va ku Yopa va mu shuamene yikeye. ²⁴Ha litangua lya ku shuamako vedhile ku Kasela. Kolonelyu ua va tatelele vakevo; ua thanenene voshe va vushoko vendi na va vuthamba vendi. ²⁵Keho chakele ngechiye muye Petulu ua kovelele, Kolonelyu ua li ua nyekele nendi na ku uila hantci na ku mulemetha yendi. ²⁶Vuno Petulu ua mu katuile na ku handeka nguendi, "Katuka! Nange lalo nji muntu." ²⁷Ntcimbu te Petulu uahandekele nendi, yikeye ua kovelele mo na ku uana vantu vavengi vana likungulula. ²⁸Keho ua handekele navo nguendi, "Yeni vavenya mua dhivukile ko chi tava lyala yikeye ka Yundeya ku li vuedhelela nambe kuinja ku li umo mu ka mushovo ueka. Vuno Kalunga ua vi yomboluele ku li yange ngechiye keti njika tumbule muntu umo muka vungocho ndi mukho ku vihya. ²⁹Ngocho vene ange lalo nji nenja na vimpata vyahi, muye mu va njitumine. Ngocho vene nja kuihule vika vi ua njitumina." ³⁰Kolonelyu ua handekele nguendi, "Muna hiti matangua auana ha ntcimbu yino, nja kele na ku lombaa ha ntcimbu yamu chitanu na yiuana mu njivo yange; keho taleni, lyala umo ue manene ku mesho ange na vidhala vya ku kedhimina. ³¹Ua handekele nguendi, 'Kolonelyu, kulomba kuove vana ku

tolilila ku li Kalunga, na vuana vuove vana vu vuluka ku mesho a Kalunga.³² Ngocho vene tuma ku Yopa, na ku thana muntu ua lidhina Simone uye yiva tumbula Petulu. Yikeye ua kele mu njivo ya Simone muka kukonga vikanda, ku mukulo ua Kalunga ndonga.³³ Ngocho haye vene nja tumine kulyove. Kehu una panga muachili omo unenja. Ngocho vene mualolo etu voshe tu na likungulula kuno ku mesho a Kalunga mu ku tolilila vyoshe viye vya neshikile Muene.³⁴ Kehu Petulu, ua shamene kanua kendi, na ku handeka nguendi, "Mua vungulu nji na mono ngechiye Kalunga ka hangula ku vantu.³⁵ Vuno ku mishovo yoshe, ou uoshe amu vuila lyova keho apanga vya vungulu yikeye na tava yendi.³⁶ Lijui oloyo lya na tumine ku li vana va Yisaleli mu kuambulula vinkanda vya chili vya chivovo ku li Yesu Kilistu, yikeye Muene ua voshe.³⁷ Lijui oloyo li mua dhivukile yeni vavenya, liye lya tcimanene ku Yundeya kuoshe, mu ku tunda ku Ngalileya, ku tunda ku ku mbuitika kuye kuambuluile Youano.³⁸ Likelyo Yesu ua ku Nazaleta, ngue omo Kalunga ua mu vuavethele yikeye na Mpundhi Yakuyela na ndhili. Yikeye uendanganene mu ku panga vya chili na ku kanguitha vaye voshe va yandethele Satana, muomu Kalunga ua kele nendi.³⁹ Tuna kala vambangi ku vyuma vyoshe vya pangele Yesu, viye vya pangele ku chifuti cha Yundeya na ku Yelusalema. Vamu tcihile yikeye mu ku mu kulika ku chiti,⁴⁰ vuno Kalunga ua mu shituile ha litangua lya mu chitatu na ku mutava a yomboloke,⁴¹ keti ku vantu voshe, vuno ku vambangi vaye va shovuele ku livoko lya Kalunga - kuli yetu tua lile na ku nua hamo lika nendi kunima ya kushituka ku kutca.⁴² Kehu ua tuishikile yetu ku lemetha ku vantu na vumbangi ngechiye yikeye umo uye ya shovuele Kalunga mu ku kala mu ka kupangula vaka muono na va ka kutca.⁴³ Vapolofeto voshe va mua mbulula vumbangi, ngechiye ha lidhina lyendi uye uoshe amu tcelela aka tambula kuechela kua milonga."⁴⁴ Ntcimbu Petulu ua kele na kuhandeka vyuma evi, Mpundhi Yakuyela ya uile hali vaye voshe va tolilile lijui lyendi.⁴⁵ Kehu vaye vaka ku lovoka vakevo vaka ku tcelela va komokele - voshe vaye vedhile hamo lika na Petulu - va komokele, muomu vuana vua Mpundhi Yakuyela va yi mbalumuinine lalo ku va Ngelengu.⁴⁶ Muomu va vyuvuile evi va Ngelengu va handeka vindaka na ku shangala Kalunga. Kehu Petulu ua kuanyenene ko nguendi,⁴⁷ "Umo atha ku vindika mema; linga keti tu mbuitike vantu ava, vakevo vana tambula Mpundhi Yakuyela ngue mua chili ngue yetu ndi?"⁴⁸ Kehu yikeye ua veshikile ku mbuitika mu ludhina lya Yesu Kilistu. Kehu va muihuile ku kala navo ha matangua amo.

11

¹Vuno vapositolu na va munayina vaye vakele ku Yundeya vo vuile ngechiye vaka Vifuti lalo va na tambula majui a Kalunga.² Muye Petulu ua kandukile Ku Yelusalema, vaye va kele va ka ku lovoka va kele na vimpata;³ va handekele nguavo, "Ua kovelele kuli vamala va kuyeneka ku lovoka na ku lya navo!"⁴ Vuno Petulu ua shangumukile ua va languilile viye mu vya kele, ua handekele nguendi,⁵ "Nja kele na ku lombu muimbo lya kama lya Yopa, keho mu ku kovela nja muene chimona chitenga chimo cha shulukile hantci, chalifuile na ntanga yakama yiye ya ku kotha muilu ku vimbango viuana. Kehu chedhile ku li yange.⁶ Nja chi talele keho nja vithinganyekele. Nja muene tuthitu va mikono yiuana va hantci, tuthitu va ku muthenge, na tuthitu va ku likoka hantci, na tudhila va muilu.⁷ Kehu nja vuile lijui lihandeka nange ngualyo, 'Katuka, Petulu; tcihya na kulya.⁸ Vuno ange nja handekele nguange, 'Keti ngocho, Muene; muomu kanda chikovele mu kanua kange chimo cha ngocho na ku juala.'⁹ Vuno lijui lya muilu lya kuanyeneko ntcimbu ya mu chivali ngualyo, 'Chiye chana panga Kalunga, keti uka vitumbule vya ngocho.'¹⁰ Evi va vya yombolokele vintcimbu vitatu, keho vyuma vyoshe vavi tambuile lalo muilu.¹¹ Taleni, haye vamala vatatu vanemana ku chikolo cha njivo yiye yu tuakele; ku Sesaliya va va tumine kuli yange.¹² Na Mpundhi yeshikile yange mu ku ya navo, keho na ku shovola kuahi. Vamunanana vatanu na umo vayile nange, keho tua kovele mu njivo ya uye lyala.¹³ Kehu yikeye ua tulekele ngechiye ua muene kangelu nemana mu njivo yendi na ku handeka nguendi, "Tuma vamala ku Yopa na ku ka hiluitha Simone uye ua ku tumbula Petulu.¹⁴ Yikeye aka ku leka majui na akeo u kovoka - yove na va ka njivo yove yoshe.¹⁵ Kehu omo nja shangumukile kuhandeka navo, na Mpundhi Yakuyela ya uile hali vakevo, ngue muana uile hali yetu ha ku livanga.¹⁶ Kehu nja vulukile lijui lya Muene ngue omo mua handekele, 'Youano lalo ua mbuitikile na mema; vuno va ka mi mbuitika na Mpundhi Yakuyela.'¹⁷ Kehu nga Kalunga ua va hanene vuana vumo ngue yikeye na tuhana muye mu tua tcelele mu li Muene Yesu Kilistu, ange yange yiya, ngechiye nji vindike Kalunga?"¹⁸ Muye mu va vyuvuile vyuma evi, ku va handekele na vimo vyahi, vuno va mu shangalele na ku handeka nguavo, "Kehu Kalunga ua hanene kuechela muomu muono kuli vaka Vifuti lalo.¹⁹ Ngocho vene vaye va lishandokele omo kayando ka katukile omo Setefanu vayile ku Fenisiya, na Sipulu, na Antiyoka na kumo kuahi ku vambuluile lijui kuvanga ku li va Yundeya.²⁰ Vuno ha kati kavo kua kele vamo, vamala va ka Sipulu na Silene, vedhile ku Antiyoka na ku handeka lalo ku li va Ngelengu, kulemetha mudhimbu ua chili ku li vakevo vya Muene Yesu.²¹ Na livoko lya Muene lya kele navo; na vuingi vua kama mu ku tcelela na ku tenguluka ku li Muene.²² Mudhimbu ua vakevo ue dhile ku matui ambunga ya mu Yelusalema, keho va tumine ko Mbanambasa ku Antiyoka.²³ Muye muedhile na ku mona kavumbi ka Kalunga, yikeye ua kele na kuyanguluka na ku vamamuna vakevo voshe kukala na Muene na vipanga vya mbunge.²⁴ Muomu yikeye ua kele lyala ua chili keho ua kele Mpundhi Yakuyela na ku tcelela, na vantu vavengi va va vuedhelela ku li Muene.²⁵ Kehu yikeye ua yile ku Talusu mu ku thetela Saulu.²⁶ Muye mua mu uanene, endi ua munehele yendi ku Antiyoka. Kehu cha kele ngechiye, muaka ua kushula vene va likunguluile na mbunga yiye, va longethele vantu va vengi. Kehu ku Antiyoka va livangele ku kala vandonge va Kilistu.²⁷ Mualolo mu matangua ano vapolofeto vamo kutunda ku Yelusalema vedhile ku Antiyoka.²⁸ Umo uavo, ua kutumbula Angambu, uemanene na ku leketha ku li vya Kuyela ngechiye njala yakama yikenja hantci hoshe. Evi vya yombolokele mu matangua a Kalandiyu.²⁹ Kehu vandonge, ngue nkala umo vathele, va yonguele ku tuma vimo mu ku kuatha vamunayina mu Yundeya.³⁰ Vapangele evi; vatumine vimbongo kuli vakuluntu ku mavoko a Mbanambasa na Saulu.

12

¹Vuno cha kele ngue ku ntcimbu oyo Helonde muene uoluele mavoko endi mu ku yandetha vamo va ku mbunga. ²Keho ua tcihile Tiango na munayina Youano na mukuale. ³Keho omo ua muene ngechiye cha vuahelele va Yundeya ua shuenetheleko na ku kuata Petulu lalo. Akeo akele matangua ambolo ya kuyeneka hingo. ⁴Keho omo vamukuatetele yikeye, ua mu hakele mu kamenga, ua mu hakele ku vimbunga viuana vya va kandhita vya vantu vauana linga vamu takamethe; ua yonguele ku mu tuhutha ku li vantu omo chiuno cha pasovala. ⁵Ngocho va takamethele Petulu mu kamenga, vuno mbunga ya lombele kuli Kalunga na chidhango cha kama. ⁶Ha vutiki vuye kulutue Helonde ua yile muku tuhula yikeye mukamenga, Petulu ua kothele ha kati va kandhita vavali, na ku mu kuta malyenge avali, na vaka ku mutakametha vemanene ku chikolo mu ku mutakametha mu kamenga. ⁷Taleni, kangelu ua Muene ue manene hamo lika nendi, na cheke cha tangekele mu njivo ya kamenga. Keho yikeye ua vetele Petulu ku vimpati na ku muhinduitha na ku handeka nguendi, "Katuka naka vuathi," na malyenge endi auile mu mavoko endi. ⁸Keho kangelu ua mulekele nguendi, " Lidhitike yove vavenya keho haka ko vinkuaku vyove." Petulu ua vipangele ngocho. Na kangelu ua handekele nendi nguendi, "dhala chikoveyo chove na ku nji shuama." ⁹Keho ua tuhukile ua shuamene kangelu. Yikeye kadhivukile ngechiye vika vya na pangele kangelu vya chili, vuno ua thinganyekele ngechiye ua muene chimona. ¹⁰Keho omo vana tuvakanene vaka kutakametha vaye va ku livanga na vaye va mu chivali, va hetele ku chikolo cha vikungu yiye yituala kuimbo lya kama; likelyo lya li shokoluele alyo vavenya. Keho vatuhukile va tuvakanene ngila yimo, keho kangelu ua muthile. ¹¹Keho omo Petulu omo ua kathumukile ku yendi vavenya, ua handekele nguendi, "Mualolo nji nadhivuka mua vungulu ngechiye Muene na tumu kangelu kendi linga aku njovole ku livoko lya Helonde, na ku viye vyoshe vantu va Yundeya vatatelelele." ¹²Muye mua vimuene evi, ua yile ku njivo ya Maliya va yina va Youano, ua kutumbula lalo Mako, kuye kuva likunguluile vantu vavengi keho vaka lombele. ¹³Muye muana ngongola ku chikolo cha limbo, ngamba ua muna mukentu ua lidhina Londa uedhile na ku kuanyako. ¹⁴Muye yikeye ua dhivukile lijui lya Petulu, ka shokoluele chikolo omo lya kuyolela; nambe, yikeye ua shatukilile mu njivo; yikeye ua kambuluile ngechiye Petulu ue manene ku chikolo. ¹⁵Ngocho va handekele nendi nguavo, "Una dhaluka." Vuno yikeye ua kolethele ko muakama ngechiye mu ku tumbula omo vene. Keho va handekele nguavo, "Uye yikeye kangelu kendi." ¹⁶Vuno Petulu ua thininikile ku ngongola, keho muye muva shokoluele chikolo, va mumuene keho va komokele. ¹⁷Petulu ua va shovueye na livoko linga va holoke, na ku valeka vati Muene na mu tuhuthile mu kamenga. Endi ua handekele nguendi, "Leken vyuma evi kuli Tiango na ku li vamuna nana." Keho endi ua tundile na kuya ku muhela ukuavo. ¹⁸Vuno omo litangua lya kile, kua kele muyoyo ha kati ka va kandhita nguavo vika vina yomboloka ku li Petulu. ¹⁹Kunima Helonde na muthetelele yikeye keho ka mu uanene ko, ue huile va ka ku takametha keho ueshikile va va tcihye. Keho ua yile ku Yundeya na ku shelela Sesaliya na ku kala kuye. ²⁰Mualalo Helonde ua kele na vukalu vua kama vantu va ku Tile na Sindone. Keho vayile kuli yikeye na chidhango chimo, omo vana likuatelele vuthamba na Mbalastu, muka ku kuatha Muene, mu ku vakuatha vakevo, ve huile chivovo muomu vifuti vyavo vitambula vya kulya kuli va venya chifuti. ²¹Keho ku litangua limo Helonde ua dhalele yendi vavenya vidhala vya vumuene na ku tumama ku chitumamo cha vumuene; endi uambuluile vinkanda kuli vakevo. ²²Keho vantu vatambakanene muakama nguavo, "Eli likelyo lijui lya Kalunga keti lijui lya muntu!" ²³Haye vene kangelu ua Muene ua muvetele yikeye, muomu ka hanene vungulu kuli Kalunga; keho tulume va mu lile na kutca. ²⁴Vuno lijui lya Kalunga likelyo lya kulile na ku likulitha. ²⁵Ngocho Mbanambasa na Saulu mua manethelele vipanga vyavo, va hilukile ku Yelusalema, va yile na Youano, lidhina lyendi lalo Mako.

13

¹Mualolo mu mbunga ya Antiyoka, mua kele vapolofeto na va longishi. Vakele Mbanambasa, Simeone (uye va lukile Ningele), na Lusiu ua ku Silene, na Manaene (yikeye uye ua kulile hamo na Muene Helonde), na Saulu. ²Keho omo va pangele Muene Helonde na ku likela ku lya, Mpundhi Yakuyela ya handekele nguayo, "Nji hangulieniko Mbanambasa na Saulu ku vipanga viye vinja va thanena. ³Umba vuoshe, omo va na likelele lombi na ku kambeka mavoko avo kuli vamala ava, va va tumine. ⁴Ngocho Mbanambasa na Saulu, omo Mpundhi Yakuyela ya va tumine, va shelelele ku Seleusiya; keho mu ku tunda kuye vayile ku Sipulu mu vuato. ⁵Keho omo va kele ku Salamisi vambuluile lijui lya Kalunga mu vi thinangonga vya vaYundeya. Youano lalo ua kele ngamba yavo. ⁶Keho omo va tuvakanene nkundu yoshe na ku Pafose va uanene umo chimbanda, kapolofeto ua vishaki yikeye kaYundeya lidhina lyendi Mbaleyesu. ⁷Yikeye ua kele hamo na nguvulu, Selengiu Paulu, yikeye lyala muka mana. Yikeye ua thanene Mbanambasa na Saulu, muomu endi ua yonguele kuvua lijui lya Kalunga. ⁸Vuno "uye chimbanda Elimase" (ngechiye mukemuo mua lundulula lidhina lyendi) ua vyanene; ue thekele ku tangenetha nguvulu keti a tcelele. ⁹Vuno Saulu yikeye lalo ua ku luka Paulu, ua shulile na Mpundhi Yakuyela, ua mu talele ntoma na mesho endi. ¹⁰Keho ua handekele nguendi, "Yove muna ua Satana, una shulu na kushevuka na vishaki vyoshe. Ove chitodhi cha Satana cha vaka kuovoka voshe kou katava kulikela kutenguluka vingila vya ku vuaha vya Muene, ndi?" ¹¹Mualolo tala, livoko lya Muene lili hali yove, keho uka kala kapuputa. Kouka mono litangua ha ntcimbu yimo." Keho haye vene kua uililile likungu na muthithi; keho uendanganene mu ku thetela umo amu tuamene yikeye na livoko. ¹²Keho uye nguvulu ua muene vika vya yombolokele, endi ua tcelelele, muomu endi ua komokele ku vilongetha vya Muene. ¹³Keho Paulu na vaye va kele nendi va yile mu vuato ku Pafose. Vuno Youano ua va thile vakevo na ku hiluka ku Yelusalema. ¹⁴Paulu na va vakuavo mu ku tunda ku Pelenga na kuinja ku Antiyoka na Pisindiya. Keho vayile ku vi thinangonga ha litangua lya thapalalo na ku tumama hantci. ¹⁵Keho omo vamanethele

kutanda mashiko na vapolofeto, na va kuluntu va vithinangonga na ku va tumina lijui, na kuhandeka nguendi, "Vamuna nana, nga uli na majui aku mamuna vantu vokuno, vihandeke evi."¹⁶Ngocho Paulu ua katukile na ku va shovueya na livoko lyendi; endi ua handekele nguendi, "Vamala va Yisaleli neni muakala na lyova lya Kalunga, nji tolililini."¹⁷Kalunga ua vantu ava vaka Yisaleli ua shovuele va shukulu vetu na ku haka vantu ku vukama omo va lishukile ku chifuti cha Yingito, keho na livoko lya ku vuaha ua va tu huithile kuye.¹⁸Keho ku ntcimbu yimo ngue myaka makumi auana endi ua vambatele vakevo mu limbalanda lyangocho.¹⁹Kunima endi nenyেকেle mishovo yitanu na yivali ku chifuti cha Kanana, endi ua hanene vantu vetu muhela ua kuhinga.²⁰Vipanga vyoshe vya tambuile muhela vihita viuana na makumi atanu amyaka. Kunima ya vyuma vyoshe evi, Kalunga ua va hanene ku ku pangula noho Samuele kapolofeto.²¹Keho vantu va lombele Muene, keho Kalunga ua hanene Saulu muna Kise, vamala va ku mushovo ua Mbenjame, mu ku kala Muene ha makumi auana ya myaka.²²Omo Kalunga na mu tundithile ku vumuene, endi ua shituile Ndaviti mu ku kala Muene. Vya kele Ndaviti ngechiye Kalunga ua lyuvuathanene, na ku handeka nguendi, "Nji na uana Ndaviti Muna Njese mu ku kala muntu ua ku njiya ku mbunge, uye apanga vyoshe vinja yongola yikeye mu ku panga."²³Muomu lyala ou mushovo ua Kalunga na neha Muovole ku li va Yisaleli, Yesu, ngue mua hakele lyuvuathano mu ku panga.²⁴Kulutue kua kuinja kua Yesu, Youano ua mbuluile ku mbuitika ku tenguluka ku li vantu voshe va Yisaleli.²⁵Ngue Youano ua manethele vipanga vyendi, ua handekele nguendi, 'Muna thinganyeka yange yiya? Ketu yange yikeye. Vuno tolililini, umo akenja kunima yange, vinkuaku vya ku myanja yendi ku nji vyatha ku vi vutula.'²⁶Vamuna nana, vana va chikota cha Avilahama na vaye va hakati keni vali na lyova lya Kalunga, va na tu tumitha etu lijui eli lya vuovoke.²⁷Muomu vaye vakele muYelusalema na va ka kushika kova mu dhivukile yikeye, va puithilemo majui a vupolofeto vaye votu tanda nkala thapalalo va va puithile va ka kupangula.²⁸Nambe ngocho kuva uanene mulonga ua ku mu tcihya, va tambakanene Pilatu mu ku mu tcihya yikeye.²⁹Muye muva manethele vyuma vyoshe viye vyova thona vya kuli yikeye, va mu kulikile kuchiti na ku muhaka yikeye mu mbumbo.³⁰Vuno Kalunga ua mu shituile ku ku tca.³¹Keho haye vatundile hamo nendi ku Ngalileya mu kuinja ku Yelusalema va mu muene matangua amengi. Vantu ava mualolo va na kala vaka kuhana vumbangi vuendi.³²Keho etu tuna mi nehela vinkanda vyachili: likumiyo liye lya ku tunda ku li shukulu yetu.³³Kalunga na li puithamo muomu yetu, mu ku shitula Yesu. Ngue mu vana thono ku Samo ya muchivali nguendi, 'Ove una kala munange, ku litangua lya lelo nji na kala Yisho.'³⁴Ngue mu ku shituka yikeye ku kutca, na mualolo ka hiluka ku kuvola, endi na handeka nguendi: 'Njika kuhana vivedhukitho viye vya kuyela na likumiyo lya Ndaviti.'³⁵Muomu a handeka lalo ku Samo yikuavo nguendi, 'Kouka hana uove muka Kuyela ku mona kuvola.'³⁶Muomu Ndaviti omo yikeye ku ntcimbu yendi na pangele chidhango cha Kalunga ku mushovo uendi, ua kothele tulo; endi va muhakele hamo na va shukulu yendi keho muvula uendi ua volele.³⁷Vuno endi uye yana shituile Kalunga kamuene kuvola.³⁸Ngocho vene dhivukeni, vamuna nana, ngechiye ha li ou tu li na ku myambulula kuechela kua milonga. Na mashiko a Mosesa kathele kupanga vyeni vya vungulu.³⁹Vuno hali lyala ou Kalunga vungulu kuli uoshe uye atcelela.⁴⁰Ngocho vene kanyameni ngechiye vyuma viye vana handekele vapolofeto keti vika yomboloke kuli yeni: ⁴¹'Talen, eni vaka kushaula, na ku komoka keho mu dhimbala; muomu njina panga mu matangua eni, na vipanga viye ku mu katcelela, nambe nga umo aka myambulula vyo.'⁴²Ngue Paulu na Mbanambasa va tuhukile, vantu va va lombelelele linga va ka vaka vambuluile majui lalo aku thapalalo yikuavo.⁴³Vuno omo vali shandanganene ku thinangonga va vengi va Yundeya vaka vaka ku dhila vaye va lemethele Kalunga va shuamene Paulu na Mbanambasa, keho vakevo mu ku handeka navo va va thininikile ku shuenetha ko mu kavumbi ka Kalunga.⁴⁴Keho thapalalo yiye yedhile ko, ve ku likunguluile voshe vaka limbo lya kama mu ku tolilila lijui lya Kalunga.⁴⁵Vuno omo va Yundeya vamuene vi mbunga viye, vashulile na lifuua na ku vyana viye vya handekele Paulu na ku mu shaula yikeye.⁴⁶Vuno Paulu na Mbanambasa va handekele na ku likehetha na ku handeka nguavo, "Cha vuahela ngechiye tu handeke lijui lya Kalunga neni ha kulivanga . Taleni omo muli na kuli mangola kuli yeni keho muna litumbula ngechiye ko mua vuahalele muono uye ka ue kulenga,talen, tuka hiluka ku li vaka Vifuti.⁴⁷Muomu Muene na tuishika ngechiye vene nguendi, 'Njina mishovola yeni ngue mutangeko ua vaka Vifuti, ngechiye ukapange vuovole na ku mutamba kuye kua lenga chifuti.'⁴⁸Keho omo vaka Vifuti vo vuile evi, va kele na kuyanguluka na ku shangala lijui lya Kalunga . Ngue vaye voshe va na va tumbuilile muono ka ue kulenga va tcelelele.⁴⁹Keho lijui lya Muene lya shandanganene kuye ku membo oshe.⁵⁰Vuno vaYundeya va thininikile vakentu vaye va tcimanene vakevo va ka ku lemetha Kalunga na vamala vaka limbo liye lyakama. Keho va shangumuine kayando ku li Paulu na Mbanambasa keho va vombilile hanja lya limbo lyavo.⁵¹Vuno Paulu na Mbanambasa vali kukumune likungu ku myanja yavo. Keho vedhile kuimbo lya kama lya Yikoniyu.⁵²Na vandonge va shulile na yolela na Mpundhi Yakuyela.

14

¹Keho chakele ngechiye ku Yikoniyu Paulu na Mbanambasa va kovelele thinangonga hamo na va Yundeya, keho va handekele ngechiye mbunga ya kama ya Yundeya na va Ngelengu va tcelelele.²Vuno vaYundeya vaye vakele lishandu va shangumuine vimbunge vya vaka Vifuti ngechiye vovuile vukalu kuli vamunayina.³Ngocho vene va kele ntcimbu yakama, na ku handeka na ku likehetha muli Muene na yikeye ua tambuile vumbangi vya majui a kavumbi. Ua va fungilile vidhivukitho na vikomoketho na mavoko aPaulu na Mbanambasa.⁴Vuno mbunga ya kuimbo lya kama lyiye lya ltepele; vamo vakele na vaYundeya, vakuavo na va positolo.⁵Keho omo vaka Vifuti na va Yundeya hamo lika na va kushika vethekele kupanga navo vya shuama na ku vasha mavue,⁶vuno ngue ntcimbu yiye va lilongethele evi, va shatukilile ku membo aye aku Likaoniya, akeo Listala na Ndevele na membo aku lihata,⁷keho vambuluile mudhimbu ua chili kuye.⁸Keho Listala kua tumamamene lyala umo, muka kayekele ku vilyato vyendi, yikeye chilema kutunda mulimo

lya vayina, uye kanda achende.⁹ Lyala uye uo vuile Paulu omo ua handekele. Kehu Paulu ua mu talele mesho endi, keho omo ua muene ngechiye uye ua kele na ku tcelela mu ku kanguka,¹⁰ keho ua handekele na lijui lya kama nguendi, "Katuka na mahindi ove. Kehu ua yombokele uendele."¹¹ Kehu omo mbunga ya muene viye vya na pangele Paulu, va tambakanene majui avo, na ku handeka ku vindaka vya ku Likaoniya nguavo, "Kalunga na shuluka ha vifua vya vantu ku li yetu."¹² Kehu va lukile Mbanambasa "Yupitele" na Paulu "Melekulyu" muomu yikeye ua tuvakanene mu ku handeka.¹³ Kehu sasendote ua Yupitele, tembele yendi ya kele kulutue lya limbo lya kama, yikeye ua nehele vingombe na vinkata ku vikolo; endi na mbunga yakama vayonguele ku neha vya ku kombeleya.¹⁴ Vuno omo vapostolo, Mbanambasa na Paulu, va vyuvuile evi, va tavuile vidhala vyavo keho vayile hakati kambunga na ku tambakana nguavo,¹⁵ "Eni vamala vika mupangela vyuma evi? Netu lalo tu vantu ngue yeni, tuli na ku minehela mudhimbu ua chili linga muethele vyuma evi vya ngocho na kutenguluka ku li Kalunga, uye ua pangele lilu, na hantci, na Kalunga ndonga, na vyoshe viye vilimo."¹⁶ Ku vi ntcimbu viye vi na hiti ua tavele mishovo yoshe kuenda mu vingila vyavo.¹⁷ Vuno yikeye ka li kelele ngocho na vumbangi vuahi, ngechiye endi ua pangele vya vingulu na ku mihana mema akutunda muilu na myaka ya vimbuto na shulitha vimbunge vyeni na vya kulya na kuyanguluka."¹⁸ Nambe kumajui ano, Paulu na Mbanambasa kuvindika vimbunga vyakama keti va va kombelele vakevo.¹⁹ Vuno kuye kuedhile va Yundeya kutunda ku Antiyoka na Yikoniyu keho va thininikile mbunga. Vashele mavue Paulu na ku mukokela hanja lya limbo lyakama, vathinganyekele ngechiye ua tcile.²⁰ Vuno omo vandonge vamu dhengelekele ua hindukile na ku kovala muimbo lyakama. Litangua lya ku shuama ko, endi ua yile ku Ndevele hamo lika Mbanambasa.²¹ Kehu omo vana mbuluile mudhimbu ua chili muimbo liye keho va na panga vandonge va vengi, va hilukile ku Listila, ku Yikoniyu, na ku Antiyoka.²² Vakele na ku koletha vi mbunge vya vandonge na ku vamamuna mu ku shuenetha ko mu ku tcelela, na ku handeka nguendi, "Tuna pande ku kovala mu vumuene vua Kalunga ku tuyando tua tuingi."²³ Muye muva mu shovuele vakuluntu ku vimbunga vyoshe, na ku lombha hamo na ku likela kulya, va va hanene vakevo kuli Muene, uye yuva tcelelele.²⁴ Kehu vatuvakanene vaPisindiya va kuhetele ku Pamefiliya.²⁵ Kehu omo va nambuluile lijui mu Pelenge, va shelelele ku Atalanta.²⁶ Kehu kuye vayile na vuato ku Antiyoka, kuye ku kekuo kuva va hanene ku kavumbi ka Kalunga ha vipanga viye vyova manethela mualolo.²⁷ Kehu omo vana hetele ku Antiyoka, keho omo vana likunguluile hamo lika na mbunga yiye va va lekele vyuma vyoshe viye vya napangele navo Kalunga, keho vati ua shokoluele chikolo cha ku tcelela cha vaka Vifuti.²⁸ Kehu va kele ko ntcimbu yalaha hamo lika na vandonge.

15

¹Kehu vamo vatundile ku Yundeya na kuya ku Antiyoka na ku longetha vamunayina, na kuhandeka nguavo, "Mpamo muna pande ku lovoka ku chilika cha Mosesa, ko mu katha kuovoka."² Kehu Paulu na Mbanambasa vakele na vimpata na vikevyo keti vya vindende na ku lidhunga navyo. Ngocho Paulu na Mbanambasana vamo veka hakati kavo va kanduke ku Yelusalema kuli vapositolu na vakuluntu na kuihula evi. Ngocho vene vakevo, omo mbunga ya va thininkiile ku ngila yavo, va tuvakanene Fenesiya na Samaliya na kuambulula kutenguluka kua vaka Vifuti. Va nehele kuyanguluka kua kama ku li vamuna nana voshe.⁴ Omo vedhile ku Yelusalema, va va tambuile ku mbunga na vapositolu na vakuluntu, keho va va lekethele vyoshe viye Kalunga vya nava pangela.⁵ Vuno kua katukile vamo vaka mbunga ya va Faliseu, vakevo vaka ku tcelela va katukile na ku handeka nguavo, "China vuaha kuva lovola na ku vashika ku takanetha mashiko a Mosesa."⁶ Kehu vapositolu na va kuluntu vali kunguluile mu ku thinganyeka lijui eli.⁷ Kehu omo vana lidhungile, Petulu na katukile na ku handeka navo nguendi, "Vamuna nana, muna dhivuka ngechiye ntcimbu yakama laya Kalunga ua shovuele hakati keni, ngechiye ku kanua kange vaka Vifuti vana pande kuvvua lijui lya mudhimbu ua chili na ku tcelela."⁸ Kalunga, uye nadhivuka mbunge, na vatumbuila vumbangi mu ku vahana Mpundhi Yakuyela, ngue mua pangele netu.⁹ Kehu yikeye ka shovuele hakati kavo netu, ua kushile vimbunge vyavo na ku tcelela.¹⁰ Ngocho vene vika muli na kuethekela Kalunga, mu ka haka mikambo ku vitcingo vya vandonge ukeo ua lema kava uathele ku uambata va shukulu vetu nambe yetu?¹¹ Vuno tuna tcelela ngechiye tu kovoka ku kavumbi ka Muene Yesu, ngue vakevo vene."¹² Kehu mbunga yoshe ya holokele kulu na ku tolilila kuli Mbanambasa na Paulu omo va mbuluile vidhivukitho na vikomoketho vya na pangele Kalunga hali vakevo hakati ka vaka Vifuti.¹³ Kehu omo vakevo va holokele, Tiango ua kuanyene ko na ku handeka nguendi, "Vamuna nana, nji tolilileni."¹⁴ Simone na mbulula ngue omo Kalunga hinduithile vaka Vifuti ha ku livanga mu ku tambula ha kati kavo vantu vamo omo lidhina lyendi.¹⁵ Kehu kuli evi va lyuvuathana majui avapolofeto, ngue mu vana thono,¹⁶ Munima yeve njika hiluka, keho njika tunga lalo tembele ya Ndaviti, yiye ya thihukile; njika tungulula lalo viye vyavvyo vya thihukile keho njika yishungametha,¹⁷ linga vithupo vya vantu vathetele Muene, na vaka Vifuti voshe vaye vo vana tha nene mulidhina lyange."¹⁸ Evi vikevyo vya na handeka Muene nguendi, uye na dhivukitha vyuma vyoshe kutunda kulaya.¹⁹ Ngocho vene, njina thinganyeka ngechiye keti tu kalua kuli vaye vatenguluka kuli Kalunga hakati ka va ka Vifuti.²⁰ Vuno tuva thonena linga valikele ku lijualetu na mahamba a miyombo, na vukuidhi, keho na mbunda ya tuthitu na maninga.²¹ Muomu Mosesa ku tunda na ntcimbu ya laya ali na vaye va muambulula ku membo oshe ve ku mutanda ku vi thinangonga mathapalalo oshe."²² Kehu china vuahela ku mesho a vapositolu na va kuluntu, hamo lika na mbunga yoshe, ku shovola vamala ku mbunga yavo, na vatumu ku Antiyoka hamo lika na Paulu na Mbanambasa. Madhina avo, Yundasa ua kuluka Mbalambasa, na Silase, vakevo vamala vakama hakati ka va munayina. Kehu vathonene ngechiye hali vakevo nguavo,²³ "Vapositolu na vakuluntu, na vamunanoko, va ku vaka Vifuti ku Antiyoka, Siliya, na Silisiya: Chihindu cheni!"²⁴ Muomu tu novu ngechiye vamo va ka tunda kuli yetu va na mihana kalua majui na ku viytha vimbunge vyeni,²⁵ cha tuvuaahela omo tuna uitha mumo ku shovola vamala na ku vatuma kuli yeni hamo lika na

vaka chidhango chetu Mbanambasa na Paulu, ²⁶vantu ava va ne ku tulilile myono yavo omo lidhina lya Muene uetu Yesu Kilistu. ²⁷Ngocho vene tuna tumu Yundasa na Silase vakevo vavenya va ka mileka evi vimo lika vya mu kanua kavo. ²⁸Muomu cha vuahela Mpundhi Yakuyela netu lalo, keti ku mi hakela milonga ya ku tuvakana vyuma evi vya mi vuahela. ²⁹linga mudhile kuvyuma vya ku kombelela mahamba, na ku maninga, na ku viye vya ku tekenya, na ku vukuidhi. Nga eni mu ka likela vyuma evi, mu ka panga muachili. Kaleni vuino. ³⁰Ngocho vakevo, omo va na lishika navo vahetele ku Antiyoka; keho omo va likunguluile hamo na mbunga yiye va va hele mukanda uye. ³¹Keho omo vana utandele omo lijui lya ku liholuetha. ³²Keho Yundasa na Silase omo vakevo lalo vapositolu, va mamuine vamunayina na majui amengi na ku vakoletha vakevo. ³³Keho omo vana kele ko ntcimbu yimo kuye, vamunayina va lishikile navo va hilukile na chivovo kuli vaye va va tumine. ³⁴³⁵Vuno Paulu na Mbanambasa va kele ku Antiyoka, kulongetha na kuambulula (hamo lika na vakuvavo vavengi) majui a Muene. ³⁶Keho omo matangua amo ana hitile Paulu ua handekele na Mbanambasa nguendi, "Tu hilukeni mualolo na ku hinduitha vamuna nana ku membo oshe akama ku tuambulule lijui lya Muene na ku tala vati vali." ³⁷Mbanambasa ua yonguele ngechiye vaye hamo na Youano lalo, uye yiva lukile Mako. ³⁸Vuno Paulu ua thinganyekele nechiye ko cha vuahele mu kuambata Mako, uye ua vathile mu Pamefiliya keho kayile hale na vakevo mu vipanga. ³⁹Keho kua katukile vimpata vya kama ngechiye va litepele umo na mukuavo, keho Mbanambasa ua hituile Mako vaye nendi na vuato ku Sipulu. ⁴⁰Vuno Paulu ua shovuele Silase, keho ua yile omo vamunayina va va kundikile ku kavumbi ka Muene. ⁴¹Keho ua hitanganene ku Siliya na Silisiya, na ku koletha vimbunga.

16

¹Paulu lalo uedhile ku Ndeleve na ku Listala, keho taleni, ndonge umo ua lidhina Timoteo ua kele kuye, muna mukentu uaku Yundeya uye ua kele muka ku tcelela, vuno yishe ua kele ka Ngelengu. ²Yikeye vene ua kele na ku handekele vya kuli vamuna nana vaye vakele ku Listala na Yikoniyu. ³Paulu ua yonguele aye nendi, keho ua tambuile ua mulovuele yikeye muomu va Yundeya viye vya kele ku mihela yiye, muomu voshe vadhivukile ngechiye yishe ua kele ka Ngelengu. ⁴Ngue omo vayile mungila yavo kumembo akama, va ve shikile ku takametha mashiko aye ava na tumbuile kuli vapositolu na vakuluntu vaku Yelusalema. ⁵Ngocho vimbunga vya li kolethele mu ku tcelela keho vali kanyamekele ku mbunga ku nkala litangua. ⁶Keho va hitanganene ku chifuti cha Filingiya na Ngalata, omo Mpundhi Yakuyela yava vindikile kua mbulula lijui ku Asiya. ⁷Muye vana hetele ngue ha muyehi na Misiya, vethekele ku kovela ku Mbitiniya, vuno Mpundhi ya Yesu ya mu vindikile. ⁸Keho mu ku tuvakana Misiya, vahetele ku Teleose. ⁹Keho chimona cha vutici cha yombolokele kuli Paulu: kua kele lyala umo ua ku Masendonya ue manene, na ku mulombela na ku handeka nguendi, "Yinja kuno ku Masendonya na ku tukuatha." ¹⁰Keho omo ua muene chimona chiye, haye vene tuethekele kuya ku Masendonya, omo tuayonguele ngechiye Kalunga ua tuthanene ku va mbuluila mudhimbu ua chili kuli vakevo. ¹¹Ngocho vene tua tundile ku Tolouase mu vuato, tua yile na ku taleketha ku Samotalase, na litangua lya kushuama ko tuedhile ku Napoli. ¹²Keho mu ku tunda ku Filipi, likelyo limbo lya kama lya ku Masendonya, likelyo limbo lyakama lya ku tunga va Loma, keho tua kele muimbo lyakama liye matangua amo. ¹³Ha litangua lya thapalalo tua tuhukile hanja lya limbo kumukulo va ndonga, kuye kutua thinganyekele ku kala muhela ua ku lombela. Keho tua tumamene na ku handeka na vakentu vaye vakele kumo lika. ¹⁴Keho umo mukentu ua lidhina Lindiya, yikeye muka kulandetha mufuitilo ua ku venga, ua kuimbo lya Tiyatila, yikeye muka kulemetha Kalunga, tolilileni kuli yetu. Kalunga ua mu shokoluele mbunge mu ku tolilila viye vya handekele Paulu. ¹⁵Keho omo yikeye na va ka limbo lyendi vava mbuitikile, endi ua tu lombelelele yetu, na kuhandeka nguendi, "Nga muna thinganyeka ngechiye ange nji muka ku tcelela kumesho a Kalunga, yinja keho mua ku kala mu njivo yange." Keho yikeye ua tu thininikile yetu. ¹⁶Keho chakele ngechiye, ngue tua kele mu ku ya ku muhela ua ku lombela, ngechiye muna mukentu umo muka muthithimba ua kutaha ua li uanene, yikeye ua nehele vashokuayina nganyo ya yingi mu ku taha. ¹⁷Yikeye vene ua shuamene munima ya Paulu netu, na ku tambakanene, na kuhandeka nguendi, "Vamala ava vana kala vangamba va Kalunga uye ua ku tuvakana. Vambulula kuli yeni ngila ya vuovoke. ¹⁸Ua pangele evi ha matangua amengi. Vuno Paulu, ua muene mpolokosho ka kama kuli yikeye, ua tengulukile na ku handeka ku Mpundhi nguendi, "Nji ku leka mu lidhina lya Yesu Kilistu linga yitunde mo muli yikeye." Keho ya tuhukile mo ngechiye hantcimbu yiye vene. ¹⁹Muye muene uendi ua vimuene ngechiye vya ku tcelela kua vya ku uanamo mualolo vyahi, va kutile Paulu na Silase na ku vatuala ku muhela ua ku landethela kumesho ava ka kushika. ²⁰Keho omo vana va nehele ku li vaka kushika va handekele nguavo, "Vamala ava vakevo va Yundeya va tanganetha limbo lyetu lyakama. ²¹Vambulule vilika viye vya ku yeneka lishiko lya va Loma mu ku litambula ndi ku vipanga." ²²Keho mbunga ya va katukilele hamo lika na Paulu na Silase, na vaka vifuti na va ka kushika va va tavuile vidhala vyavo, keho va veshikile ngechiye va va pupile milamu. ²³Keho omo vana va pupile mikiki ya yingi hali vakevo, va vombilile muka menga na kuishika vavenya muka kamenga ava takamethe muachili. ²⁴Yikeye omo na tumbuile lishiko lya ngechiye ua vombilile mukati ka kamenga, keho ua hakele mikono yavo mu vinkuli. ²⁵Vuno ngue hakati kamatciki Paulu na Silase vakele na kulomba na kuimba madhina ku li Kalunga, na vaye vakuvavo va kele mukamenga va vovuile. ²⁶Keho vuathi vuathi kungangama kua chifuti, linga ngechiye vene vutamekelo vua kamenga vua ngangamene; haye vene vikolo vyoshe vya shokolokele, na malyenge avoshe va vutukile. ²⁷Vavenya kamenga omo ua nyangumukile kutulo keho ua muene vikolo vya ku kamenga vina shokoloka; ua shomuene mukuale uendi na ku yongola kuli tcihya vavenya, muomu ua thinganyekele vaka kamenga vana tuhuka mo. ²⁸Vuno Paulu ua tambekele na lijui lyakama na kuhandeka nguendi, "Keti uli lemeke yove vavenya, muomu tuva voshe motuli." ²⁹Keho lipesu ua thanene vindeya na ku shatukila mukati na ku ngangama muomu lyova, ua uile kumesho a Paulu na Silase, ³⁰na ku vatuhula mo na ku handeka nguendi, "Muene, vika nji kapanga

linga nji kovokeye?"³¹ Vahandekela nguavo, "Tcelela muli Muene Yesu, keho ukovoka, yove na va vushoko vuove."³² Va handekela lijui lya Muene kuli yikeye, hamo lika na vaye voshe va ka njivo yendi.³³ Kehu lipesu u va tambuile ntcimbu yiye vene ya vutici, na ku kusha vimbandu vyavo, na yikeye na vaye vaka njivo yendi yoshe va va mbuitikile vuathi.³⁴ Kehu ngue va nehele Paulu na Silase mu njivo yendi keho endi ua hakele vyakulya kumesho avo, endi ua kele na kuyanguluka kuakama na vaye vaka njivo yendi, ngechiye endi na tcelela mu li Kalunga.³⁵ Mualolo muye mulya kile litangua, vaka kushika va tumineko lijui kuli vaka kutakametha, na kuhandeka nguendi, "Echela vamala ovo vaye."³⁶ Kehu vavenya kamenga ua dhimbuile lijui eli kuli Paulu, na kuhandeka nguendi, "Vaka kushika vana tumu lijui kuli yange ku myechela muye. Muye vene tuhukeni hanja, na ku ya mu chivovo."³⁷ Vuno Paulu ua va lekele nguendi, "Va na tupupile kumesho a voshe na ku tupangula mulonga uahi, nambe ngocho etu vantu vaku Loma - keho va tumbilile mukamenga. Mualolo va yongola va tutume mu vushueke? Kuahi! Vecheleni venje vavenya na ku tutuhula mo."³⁸ Kehu mukandhita ua kuambuluile majui kuli muka kushika, keho muye muvovuile ngechiye Paulu na Silase vakele va ka Loma vakele na lyova.³⁹ Mu ka kushika uedhile na kuva lombelelelela vakevo na ku va tuhula mo, na ku vehula vaye kulahako na limbo lyakama.⁴⁰ Ngocho Paulu na Silase va tuhukile mo muka menga na kuinja kuimbo lya Lindiya. Muye Paulu Silase vamuene vamunayina, va li holuethela keho vayile kuimbo lya kama.

17

¹ Mualolo muye vana hiti mu membo akama ku Amefipolise na Apoloniya, va hetele ku Tesalonika, kuye kua kele thinangonga ya va Yundeya.² Paulu, Ngue ku chakele chilika chendi, uayile kuli vakevo, muomu vithapalalo vitatu vya matangua ua handekela navo vya mathona.³ Ua shokoluele mathona na ku alangulula ngechiye china vuahela Kilistu ku kuyanda na ku shituka lalo ku kutca. Endi ua handekela nguendi, "Yesu uye yinjambuluile kuli yeni yikeye Kilistu."⁴ Vamo va va Yundeya va tavele na kuli vandakana kuli Paulu na Silase, na kuli va Ngelengu vaka kulemetha Kalunga mbunga yakama na kuli vakentu vaye va tcimanene keti va vandende.⁵ Vuno va Yundeya mu ku shula na lifuua va likunguluile vamala vamo va ku vihya ku vantu va ngocho, keho mu ku kungulula mbunga, keho kuakatuile muyoyo uakama kuimbo lyakama. Vemanene ku njivo ya Yasone, va yonguele ku neha Paulu na Silase kuli vantu.⁶ Vuno muye muva yenekele kuva uana vakevo, va kokele Yosane na vamunayina vamo kuli vaka kushika kuimbo lyakama, na kutambakana nguavo, "Vamala vaye vana fuiki hantci hoshe vanenja kuno lalo.⁷ Yosane na va tambula, va na tambula na va voshe vana vyana mashiko a Sezale; va handekela ngechiye kuli muene mukuavo - yikeye Yesu."⁸ Kehu vahanene mpolokosho kumbunga na kuli vaka kushika kuimbo lyakama vaye vovuile vyuma evi.⁹ Vuno ku nima vana tambuile chiye kuli Yasone na kuli vakuavo va vechele vaye.¹⁰ Vutici vuye vamunayina vatumine Paulu na Silase ku Mbeleya. Muye muva hetele kuye, va kovelele mu thinangonga vya Yundeya.¹¹ Mualolo vantu ava vakele vachili va tuvakanene va ku Tesalonika, muomu vatambuile majui na mana akuvuaha, va tenguluile mathona kulitangua ku mona nga vyuma viye vya kele ngechiye vene.¹² Ngocho vene vavengi hakati kavo vatcelelele, haye vene na vakentu vamo va va Ngelengu na vamala vavengi.¹³ Vuno omo va Yundeya va ku Tesalonika va vuile ngechiye Paulu ua kele na kuambulula lijui lya Kalunga ku Mbeleya, vayile kuye, na ku tala na kulua na mbunga.¹⁴ Kehu haye vene, vamunayina va tumine Paulu kuya ku Kalunga ndonga, vuno Silase na Timoteo vathalele kuye.¹⁵ Vaye va tualele Paulu va mu hetethele ku Atena. Ngue omo vathile Paulu kuye, keho va na tambuile lijui lya kushika kuli Silase na Timoteo linga venje kuli yikeye vuathi ngue mu ku vuaha.¹⁶ Mualolo ntcimbu Paulu ua va tatelele vakevo ku Atena, Mpundhi yendi va mushangumuine yikeye ngue endi ua muene limbo lyakama lina shulu na miyombo.¹⁷ Ngocho ua handekela mu thinangonga na va Yundeya na vaye valemethela Kalunga, ngue kumuhela uakulandethela hamo lika na vaye vayomboloka ku kala kuye.¹⁸ Vuno lalo vamo vaka mana vaye va va tumbula va Epikiliyu na va Setoyiku vali uanene nendi. Vamo va handekela nguavo, "Chiyavingila ou ayongola kuhandeka vika? Vakuavo va handekela nguavo, "Na lifu ngue muka kuambulula vaKalunga veka," muomu endi ua mbuluile mudhimbu ua chili ua Yesu na ku shituka chendi.¹⁹ Kehu va kuatele Paulu na ku muneha yikeye ku Aleopangu, na kuhandeka nguavo, "Tudhivuke vati vi na kala vilongetha vino vya vihya viye vimua handekela?"²⁰ Muomu uli na ku neha vyuma vyeka ku matui etu. Ngocho vene tuyongola kudhivuka vati vina kala vyuma evi."²¹ (Mualolo voshe vaka Atena na vangendhi vaye vakele ko ka va pangele vyeka na ntcimbu yavo vuno kuambulula ndi ku tolilila chuma chahi.)²² Kehu Paulu ue manene hakati ka Aleopangu na ku handeka nguendi, "Eni vamala vaku Atena, njina mono ngechiye eni muka lemetha muakama mu vyuma vyoshe."²³ Muomu ngue njina fuitanganene na ku tala evi vi muli na ku lemetha njina uanene muyombo umo na chithoneka echi, "Kuli Kalunga uye kutuadhivukile." Vika ngocho eni mu ku lemetha ku ndhimba yeni, yikeye yi njina myambuila yeni.²⁴ Kalunga uye ua pangele chifuti na vyoshe viliho, yikeye Muene ua muilu na hantci, yikeye ka ka kala mu vi kungulukilo vya kutunga na mavoko.²⁵ Nambe mavoko avantu aka mupangele, ngue yikeye ayongola vimo, muomu yikeye vavenya ue ku hana vimo kuli voshe muono na muku na vyuma vyoshe vyeka.²⁶ Ku muntu umo lika endi na panga mishovo yoshe ya vantu vyakala hano hantci, na ve thekela myaka yavo na vitaula vyavo ya ku kela.²⁷ Linga va thetele Kalunga nga va ka mupapateya ngano na ku mu uana. Nambe yikeye ka kele hale netu voshe.²⁸ Muomu muli yikeye tuli na muono na kuenda na ku kala kuetu, ngue vamo veni vaka kuvuluka madhina va na handeka nguavo, 'Netu lalo tumbuto yendi.'²⁹ Ngocho vene, etu tumbuto ya Kalunga, kotua vuahela kuthinganyeka ngechiye vungulu vuna lifu na livue lya vunchele, ndi palata, ndi livue - vihanganga vya ku shonga na ku vithinganyeka vya muntu.³⁰ Ngocho vene vintcimbu viye vya ndhimba Kalunga ua panguike vya ku vihya, vuno mualolo aleka vantu ngechiye voshe va ka tenguluke ku vimbunge vyoshe.³¹ Omo yikeye na shovola litangua limo endi aka pangula chifuti mu vungulu muli lyala uye yana shovuele. Kalunga na mu hana ku tcelela ku li vantu voshe mu ku

mushituka ku kutca.³² Mualolo omo vanovuile vya chi shitukilo ku kutca, vamo va mu shauile Paulu; vuno vamo va handekele nguavo, "Tu yongola kuchuvua echi kuli yove lalo." ³³ Kunima yeiviye, Paulu ua tundile ho hakati kavo. ³⁴ Vuno vama vamo vali pandakanene nendi na ku tcelela, ha kati kavo lalo ha kele Ndiyonisiyu yikeye muka mbunga ya Aleopangu, na mukentu umo ua kuluka Ndamali, na vakuavo vamo hamo lika navo.

18

¹ Munima ya vyuma evi Paulu ua tundile ku Atena na kuya ku Kolintu. ² Kuye endi ua liuanene na ka Yundeya umo ua kuluka Akuila, ua themukile ku Pontu, haye vene hana tundile ku Yitalya hamo lika na mukentu uendi Pilisila, muomu Kalandiyu neshikile va Yundeya voshe kutunda ku Loma. Paulu ua yile kuli vakevo, ³ muomu endi ua kele muka vipanga vimo navo, ua kele navo na ku panga, muomu vyavo ku tunga vimbalaka. ⁴ Kehu Paulu ua mbuluile mu thinangonga mathapalalo oshe, ua thininikile voshe va Yundeya na va Ngelengu. ⁵ Mualolo Silase na Timoteo va tundile ku Masendonya, Paulu uovuile ntuima yendi vavenya ku lijui, ua mbuluile kuli va Yundeya ngechiye Yesu yikeye Kilistu. ⁶ Vuno omo vakevo va vyanene na ku shaula Kalunga, Paulu ua kukumuine vidhala vyendi na ku handeka navo nguendi, "Maninga eni akale ha mitue yeni vavenya; njina toko. Kutunda hano njiya kuli vaka Vifuti." ⁷ Kehu ua tundile kuye ua kovelele mu njivo ya umo lyala ua lidhina Titu Yustu, muntu uye ua ku lemetha Kalunga. Njivo yendi yakele muyehi na thinangonga. ⁸ Kilispu mukuluntu ua thinangonga, ua tcelela muli Muene, hamo lika na va ka njivo yendi voshe; kehu vaka Kolintu va vengi muku vuako va tcelelele na ku va mbuitika. ⁹ Muene ua handekele kuli Paulu kumatciki muchimona nguendi, "Keti ukale na lyova, vuno handeka kehu keti uholoke. ¹⁰ Muomu ange njili nove kehu naumo uahi akashangumuka mu ku kuvulumuna, njili mo na vantu vavengi muimbo lino lyakama." ¹¹ Paulu ua tumamene kuye na vingonde vitanu nayimo, ua longethele lijui lya Kalunga ha kati kavo. ¹² Vuno omo Ngaliu ua kele nguvulu ua ku Akaya, va Yundeya vakatukilile Paulu na chidhango chimo lika, kehu va mutualele ku chitumamo chaku pangula. ¹³ Va handekele nguavo, "Lyala ou ali na ku thininika vantu kulemetha Kalunga ngechiye ku vuaha kuahi ku majui alishiko." ¹⁴ Vuno omo Paulu ua kele mu ku kuanya, Ngaliyu ua handekele kuli va Yundeya, "Eni va Yundeya, nga chili chakele lijui lya vuhenge ndi kuvihya, nga vuchili vua nji vuahela kumi tolilila yeni. ¹⁵ Vuno nga vi na kala vimpata vya majui na madhina na majui eni alishiko, taleni vyo vavenya. Kehu ko nji yongola ku kala muka kupangula ku vyuma evi. ¹⁶ Ngaliu ua va shekele ku chitumamo cha ku pangula. ¹⁷ Kehu vaye voshe vakuatele Sostene, mukuluntu ua thinangonga, na ku mupupa yikeye kumesho achipundi cha muka kupangula. Vuno Ngaliu komine mbunge lyaviye vyoshe viva pangele. ¹⁸ Paulu, omo natumamene kuye matangua amengi, ua lithikile na vamunayina kehu uatundile kuye na vuato ku Siliya na Pilisila na Akuila. Kulutue endi muhela ua Kalunga ndonga, Senkili, endi ua tevuile vinkambu vyendi muomu ua kele nalyuvuathano. ¹⁹ Kehu vahetele ku Efeso, Paulu ua thile Pilisila na Aquila kuye, vuno endi vavenya uayile mu thinangonga na ku handeka nava Yundeya. ²⁰ Muye va lombele Paulu mu ku kala ntcimbu yakama, yikeye katavele ko. ²¹ Vuno mu ku lishika navo, endi ua handekele nguendi, "Njika hiluka kuli yeni lalo nga chidhango cha Kalunga litava." Kehu ua tumamene mu vuato ua ku Efeso. ²² Muye Paulu ua shulukile ku Sesaliya, endi ua kandukile na ku hinduitha mbunga ya Yelusalema kehu ua shelele ku Antiyoka. ²³ Kehu omo na kele ntcimbu yimo kuye, Paulu ua tundileho na ku fuitangana ku membo aku Ngilata na Filingiya, mu ku koletha vandonge voshe. ²⁴ Mualolo ka Yundeya ua luka Apolo, ua themukile ku Alesandeya, yikeye muka kuhandeka muachili uedhile ku Efeso kehu ua kele na ndhili muma thona. ²⁵ Apolo vana mulongethele mungila ya Muene. Kehu omo yikeye ua kele na ntuima mu mpundhi yendi, endi ua handekele na kulongetha muachili vyuma vya Yesu, vuno endi ua dhivukile vya kumbuitika kua Youano. ²⁶ Apolo ua shangumukile ku handeka mu thinangonga. vuno muye Pilisila na Akuila va muvuile yikeye, va mutambuile yikeye na ku mulanguluila yikeye ngila ya Kalunga mukutuvakana ku vuaha. ²⁷ Kehu omo uakele na mbunge ya kuya ku Akaya, vamunayina vamu holuethetele yikeye na ku thona ku li vandonge va ku Akaya linga va mu tambule yikeye. Muye na kuhetele, endi ua vakuathele vaye vatcelelele mu kavumbi. ²⁸ Apolo ua payethele va Yundeya na ndhili, vikevyo kumesho a voshe, ua muethele ku vi thona ngechiye Yesu yikeye Kilistu.

19

¹ Kehu cha kele ngechiye omo Apolo ua kele ku Kolintu, Paulu ua tuvakanene ku chifuti chiye na kuinja kuimbo lya kama lya Efeso, kehu ua li uanene na vandonge vamo kuye. ² Paulu ua handekele na vakevo nguendi, "Muatambuile Mpundhi Yakuyela muye mua tcelelele?" vakevo vahandekile kuli yikeye nguavo, "Kuahi, nambe vya ku Mpundhi Yakuyela etu kotua vya vuile ko." ³ Paulu ua handekele nguendi, "Vami mbuitikile vati?" Kehu vahandekile nguavo, "Mu ku mbuitika kua Youano." ⁴ Kehu Paulu ua kuanyene nguendi, "Youano ua mbuitikile na ku mbuitika kuye kua ku muetha kutenguluka kua vimbunge. Endi ua lekele vantu nguendi ngechiye va tcelele muli umo uye akenja kunima yendi, uye yikeye, Yesu." ⁵ Muye vantu va vyuvuile evi, va va mbuitikile mu lidhina lya Muene Yesu. ⁶ Kehu muye Paulu ua va kambekele mavoko endi hali vakevo, na Mpundhi Yakuyela yedhile hali vakevo kehu va handekele mu vindaka na ku polofeta. ⁷ Voshe vaye vakele ngue vama likumi na vavali. ⁸ Paulu ua kovelele mu thinangonga na kuambulula na ku likehetha ntcimbu ya vingonde vitatu, ku handeka na ku vathininika vakevo vya vumuene vua Kalunga. ⁹ Vuno muye vamo va Yundeya vakele na lithino, va shangumukile ku handeka viye vya ku vihya omo ngila yiye ku mesho ambunga. Kehu Paulu uava thile kehu ua tambuile vandonge hamo lika nendi, ua handekele navo ku nkala litangua mu vilonhetha vya Tilanu. ¹⁰ Kehu evi vya shuenethele ko ntcimbu ya myaka yivali, ngechiye voshe vaye va kele mu Asiya vovuile lijui lya Muene, va Yundeya na va Ngelengu. ¹¹ Kalunga ua pangele vikomoketho vya kama ku mavoko aPaulu, ¹² ngechiye nambe

kuli mavedhi vintanga na vidhala vya ku kudhaleka ku mivila yen keho mavedhi ava tundile na vimpundhi viye vya kuvihya vya tuhukile mu li vakevo.¹³ Vuno vamo vaye va Yundeya vaka kuendangana ngocho. Vakevo va shangumukile kutumbula lidhina lya Muene Yesu ku li vaye vakele na vimpundhi vya ku vihya muye muva handekele nguavo, "Nji kunkula hali Yesu uye ue kuambulula, nji ku leka linga utuhuke mo." ¹⁴ Sasendote uakama, uye ua lidhina Sekeva, ua kele na vana vendi va vamala vatanu na vavali vaye vapangele evi. ¹⁵ Mpundhi ya kuvihya yakuanyene vakevo nguavo, "Yesu nji mudhivuka, na Paulu nji mudhivuka; vuno yove yiya cho?" ¹⁶ Mpundhi ya kuvihya yiye yakele mu muntu ya va yombokele ya va tuvakanene cha va viyithile. Ngocho va tuhukile mo munjivo mushenga shenga na ku lemana. ¹⁷ Keho voshe vachivuile echi, voshe va Yundeya na va Ngelengu, vaye vakele ku Efeso. Va kele na lyova, na lidhina lya Muene Yesu va li shangalele. ¹⁸ Vavengi lalo vaye va ka kutcelela vedhile na ku litavela na kuambulula vipanga vyavo vya kuvihya viva pangele. ¹⁹ Vavengi vaye vapangele vya vulodhi va nehele mikanda yavo hamo lika, na ku yitcimika ku mesho avoshe. Muye muva tande ndando yavo, ya kele makumi atanu ya makulukadhi a vimbongo vya livue lya ku vuaha. ²⁰ Ngocho lijui lya Muene lyali shandanganene muakama ngechiye na ku tuvakana. ²¹ Mualolo kunima ya vyuma evi vya huile, Paulu ua thinganyekele mu Mpundhi yendi omo na hitanganene ku Masendonya na Akaya, kuya ku Yelusalema; endi ua handekele nguendi, "Omo nji na kala kuye, nji na pande lalo ku mona Loma." ²² Paulu na tumine ku Masendonya vavali vaye va mu pangelele yikeye, Timoteo na Elastu. Vuno endi vavenya ua kele ku Asiya kancimbu kakandende. ²³ Keho ngue kuncimbu yiye kua katukile muyoyo na ukeuo keti ua undende omo ngila yiye ya Efeso. ²⁴ Muomu umo ua kuluka Ndemeteliyu nkulungu ya mavue aku vuaha yikeye muka kupanga tunjivo tua Ndiyana, ua nehele nganyo na yikeyo keti yayindende kuli vaka ku tupanga. ²⁵ Ngocho ua va kunguluile vaye hamo lika na veka vaka vipanga viye na ku handeka nguendi, "Vamala, muna dhivuka ngechiye vufuko vuetu vutunda ku vipanga tupanga vimbongo vya vingi. ²⁶ Muna mono na ku vua ngechiye, keti lika ku Efeso, vuno ngue ku Asiya yoshe, ou Paulu nathininika na ku tengulula vantu vavengi. Endi na handeka ngechiye va kalunga va kupanga na mavoko keti kalunga. ²⁷ Keho ku vuli vusonde keti ngechiye lika vipanga vyetu vino vika shavuka" ²⁸ Muye mova vyuvuile evi, va shulile na vukalu va tambakanene nguavo, "Ua kama Ndiyana ua vaka Efeso." ²⁹ Limbo lyoshe lyakama lya shulile na muyoyo uye keho vatuhukile voshe mukati kandhango. Vana kuatete Ngayu na Alistaliku, vakevo vatundile ku Masendonya vaka kuenda na Paulu. ³⁰ Keho omo Paulu ua yonguele ku kovela mu mbunga ya vantu vaye, vuno vandonge kava mutavethele. ³¹ Na vamo vaka kushika ku Asiya vaye vakele va vuthamba vendi, va va tumine kuli yikeye na ku mu lombelela keti akovele mundhango. ³² Vantu vamo va tambakanene chuma chimo lika, na vamo chuma cheka, muomu vimbunga vya kele na muyoyo ua kama. Vavengi vamo kova vidhivukile vika vyova likunguluile kumo. ³³ Keho va tundithile Alesandre ku mbunga, va Yundeya va mushuenethele kulutue. Keho Alesandre ua shovueyele na livoko ua yonguele ku li hakuila ku vantu. ³⁴ Vuno muye vakevo vamuene ngechiye endi ua kele ka Yundeya, voshe vatambakanene na lijui limo lika ngue ku ntcimbu ya vi ola vivali, na kuhandeka nguendi, "Ua kama Ndiyana ua ku Efeso." ³⁵ Muye muka kuthona ua kuimbo lya kama na holothuele mbunga, endi ua handekele nguendi, "Eni vamala vaka Efeso, muntu muka ka dhivukitha ngechiye limbo lyakama yikeyo yitakametha tembele ya Ndiyana uye uakama na muyombo uye uatundile kuli Yupitale. ³⁶ Omo umo uahi atha kuvyana vyuma evi muna pande kuholoka keti kupanga vya vuathi vuathi ngocho. ³⁷ Muomu muna neha vamala ava kuno, vakevo keti vaka kupanja mu tembele ndi vaka kushaula Kalunga ketu ua mukentu. ³⁸ Ngocho vene nga Ndemeteliyu, na vaye vemanethele vali nendi nga vali lijui lya umo, kupangula ku kuli na vaka vungulu kuvali. Ngocho va lya mbuluile. ³⁹ Vuno nga muthetela vyuma vya vinkanda vyeka, vatha ku vipangula ku vimbunga vya vantu. ⁴⁰ Muomu chili vene tuli na vusonde ngechiye va ka ku pangula omo muyoyo ua litangua muomu ko kuakele kashuilo, keho vati tuka ambulula omo vimbunga vino." Keho omo na handekele ngechiye endi ua shanduile vimbunga.

20

¹ Keho omo muyoyo ua likelele, Paulu ua tumithile vandonge keho uava mamuine, keho ua lishikile navo, endi ua handekele keho ua tundile mu kuya ku Masendonya. ² Keho omo natuvakanene membo aye keho ua handekele majui amengi na ku va mamuna, endi uedhile ku Ngelesiya. ³ Kunima endi nakala ko vingonde vitatu kuye, nomo va Yundeya vamu hakelele vutmba omo ne ku yile mu vuayo Siliya, keho endi ua thinganyekele ku hiluka ku Masendonya. ⁴ Keho va mu thindikiyile yikeye na kuya ku Asiya, Sapatulu ua ku Mbelelya, yikeye muna Pilu; na Alistaliku na Sekeliya vaka Tesalonika vaka ku tcelela; Timoteu; na ku Tikiku na Tolfimu va ku Asiya. ⁵ Vuno vamala ava vana tumamenene ku lutue, na ku tumamamena muomu kuli yetu Toloase. ⁶ Keho tua tundile ku Filipu mu vuato kunima ya matangua ambolo ya kuyeneka hingo, keho mu matangua atanu tuedhile kuli vakevo mu Toloase. Kuye tuakele ko matangua atanu na avalu. ⁷ Keho ku litangua lya kulivanga lya chivike, omo tua kele kumo mu ku padhula mbolo, Paulu ua handekele ku li vaka ku tcelela. Ua kanene kutunda ko litangua lya kushuamako, keho ua lahethele vinkanda vyendi noho hakati ka vutciki. ⁸ Keho kua kele vindeya vya vingi ku njivo yakuilu kuye ku tua kele kumo. ⁹ Keho umo mukuenje ua lidhina Yutiku ua tumamene kulikende, uye ua uililile mu tulo tua tuakama. Ngue Paulu ua handekele ntcimbu ya laha, mukuenje ou, nolo na nakotha, ua uile ku njivo ya mu chitatu, keho va munonene na tci. ¹⁰ Vuno Paulu ua shelelele, ua lyoluele vavenya ha li Yikeye, na ku mu vumbatela yikeye. Keho endi ua handekele nguendi, "Keti mu kaluitha vimbunge muakama, muomu ali na muono." ¹¹ Keho endi ua londele kuilu lalo na ku pamuna mbolo na ku lya. ¹² Keho va nehele ka mukuenje na muono, keho vali holuethale mua kama. ¹³ Eto vavenya mu ku livanga ku ya ku vuato tuayile ku Aso, kuye kutua thinganyekele kuambata Paulu ku vakuluntu vandhango. Muomu muana va lekele kupanga, muomu endi kayonguele ku hita kuntunda. ¹⁴ Muye ua liuanene netu ku Aso, tua mu tambuile mu ku londa mu vuato ua kama na ku ya ku Mitilene. ¹⁵ Keho mu ku

tunda kuye na ku heta ku litangua chishali cha lihata na Kiu. Litangua lya kushuama ko tua kuatele chishali cha Samose, na ku nima ya litangua tuedhile kuimbo lya kama lya Miletu. ¹⁶Muomu Paulu na thinganyekele kuya na vuato kutuvakana Efeso, linga ngechiye endi keti aka kale ko ntcimbu ku Asiya; muomu endi uendelele mu ku heta mu Yelusalema ha litangua lya Pentecosta, nga vya kele vya vyathi kuli yikeye ku panga ngocho. ¹⁷Keho ku Miletu ua tumine vamala ku Efeso na ku thana vakuluntu venje kuli yikeye. ¹⁸Keho omo vahetele kuli yikeye, endi ua handekele navo nguendi, "Yeni vavenya muna dhivuka, kutunda litangua liye lya kulivanga omo nja lyatele mu Asiya, vati nja kele neni ntcimbu yoshe. ¹⁹Na ku pangela Muene na ku likehetha kuoshe na mishodhi na vyetheko viye vya yombolokele ku li yange muomu lya muhela ua va Yundeya. ²⁰Muna dhivuka ngechiye kunja fuitanganene mu ku mya mbulila vyoshe viye vyathele ku mi koletha ku mi kuatha, nja mi longethele ku mesho avoshe na ku njivo ya njivo. ²¹Na kuambulula vumbangi kuli vaYundeya na va Ngelengu ku tengulula vimbunge kuli Kalunga na ku tcelela Muene uetu Yesu Kilistu. ²²Keho mualolo taleni, omo vana nji kutu mu Mpundhi, njiya ku Yelusalema, na ku yeneka kudhivukitha vika vikayomboloka kuli yange kuye. ²³Kuvanga ngechiye Mpundhi Yakuyela yina nja mbuluila vumbangi ku membo akama oshe nguendi mikole na tuyando vina nji tumamena. ²⁴Vuno ange ka nja thinganyekele ngue muono uange uli na vungulu, nga nji na manetha chetheko change, na vipanga viye vi nja tambuile ku li Muene Yesu, na kuambulula vumbangi mudhimbu ua chili vua kavumbi ka Kalunga. ²⁵Keho mualolo, taleni, nji na dhivuka ngechiye eni voshe ha kati keni njendanganene na kuambulula vumuene, ko muka mono chihanga change lalo. ²⁶Ngcho vene nji myambulula vumbangi ku litangua lya lelo, ngechiye ange nji na toko ku maninga avantu voshe. ²⁷Muomu konja kua telele mu kuambulula vi yongola vyoshe vya Kalunga. ²⁸Litakametheni eni vavenya, na vutanga vuoshe, ku vukevuo Mpundhi Yakuyela na mi puitha Tunyungi, mu ku litha mbunga ya Muene, yiye yana landele na maninga end ivavenya. ²⁹Njina dhivuka ngechiye omo njina tundu, vinkuidhi va vukalu va ka kula ha kati keni keho kova ka tetela vutanga. ³⁰Nambe ha kati keni vavenya ha ka katuka vamala, keho va kahandeka vya vungulu, mu ku shanduola vandonge kunima yavo. ³¹Ngcho vene vingileni. Thinganyekeni ngechiye ntcimbu ya myaka yitatu konja likelelele kumamuna voshe na mishodhi vutici na mutanya. ³²Mualolo nji mi kundika kuli Kalunga, na ku lijui lya kavumbi kendi, likelyo lyatha ku mitunga na ku mihana vya kuhinga ha kati ka voshe va na toko. ³³Konja li veyele livue lya ku vuaha, ndi livue lya vunchele, ndi vidhala. ³⁴Yeni vavenya muna dhivuka ngechiye mavoko ano akeo apangele viye vinja yenekele na vya vaye va kele nange. ³⁵Mu vyuma vyoshe nja mihanene chimuetho linga mupange ngechiye muna pande ku kuatha vaka ku hona na ku vuluka majui aye a Muene Yesu, ahandekela vavenya nguendi: ' Kuhana kutuvakana ku tambula mu ku vedhuka. ³⁶Keho omo na handekele ngechiye, ua tcikamene na ku lombana navo voshe. ³⁷Keho voshe valilile muakama mu ku shangala Paulu na ku mutcemba. ³⁸Vuthiua vua tuvakanene muakama muomu lijui olo lya na handekele, ngechiye kova ka mono chihanga chendi lalo. Keho va mu thindikiyile mungila yendi ku vuato.

21

¹Keho omo chakele ngechiye etu tua litepele navo na ku shuluka mu vuato, keho tua shungamene na ku Kose, keho litangua lya kushuamako ku Londese, keho kutunda kuye tua hetele ku Palata. ²Keho omo tua uanene vuato vuakama vua ku javuka ku Fenisiya, tua kovelele na ku shuluka mu vuato. ³Keho omo tua hetele ngechiye tua muene Sipulu, tua yithile ku livoko lya chimoshue, tua yile muvuato ku Siliya, keho tua shulukile ku Tilu, muomu kuye vuato vua kama vuna pandele kutha vitenga vyavyo. ⁴Keho omo tua uanene va ndonge, tua kele ko matangua atanu na avala. Nava valekele Paulu hali Mpundhi Yakuyela, ngechiye keti aye ku Yelusalema. ⁵Keho omo chakele ngechiye tua manethele matangua aye, tua tundile ko tua yile vungendhi vuetu, keho vakevo voshe hamo lika na vakentu vavo na vana vavo, vatu thindiyikiyile mungila yetu noho tuna tuhukile muimbo lya kama. Keho tua tcikamene kumukulo, tua lombele, ⁶na ku lishika kuli umo na mukuavo. Keho tua londele mu vuato vuakama, na ku hiluka kuimbo. ⁷Keho omo tua manethele vungendhi vua kutunda ku Tile, tua hetele ku Tolemainda. Keho tua hinduithile vamuna nana na kukala navo litangua limo. ⁸Keho litangua lya kushuamako tua tundileko, keho tua hetele ku Sesaliya. Tua kovelele munjivo ya Filipu, uye umo ua vatanu na vavali, keho tua kele nendi. ⁹Mualolo lyala ou uakele na vana vendi va vavakentu kanda vashomboke vaye vapolofetele. ¹⁰Ngue omo tua kele matangua amo kuye, ku Yundeya kua tundile kapolofeto ua kuluka Angambu. ¹¹Keho mukuinja ku li yetu na ku tambula muiva ua Paulu. Endi ua likutile vavenya ku vilyato na ku mavoko na ku handeka nguendi, "Muna handeka Mpundhi Yakuyela, 'Ngechiye va ku Yelusalema va ka kuta lyala uye muka muiva ou, keho va ka muhana ku mavoko a vaka Vifuti. ¹²Keho omo tuovuile vyuma evi, etu na vaye vakele ku muhela uye tua mulombebelele linga keti aye ku Yelusalema. ¹³Keho Paulu ua kuanyene ko nguendi, "Vika muli na ku panga, ku lila na ku tavula mbunge yange? Muomu ange njina puithamo keti lalo lika kunji kuta, vuno lalo ku katcila mu Yelusalema muomu lidhina lya Muene Yesu." ¹⁴Keho omo Paulu katavele ku mu thindikiyila kuetu, tua likelele, keho tua handekele nguetu, "Chidhango cha Muene chi pange." ¹⁵Kunima ya matangua ano, tua tambuile vinjato vyetu na kuya ku Yelusalema. ¹⁶Keho vamo va vandonge vaye va ku Sesaliya va yile netu. Va yile na umo Manasoni, lyala ua ku Sipulu, yikeye ndonge ua laya, neya tuka ku kala nendi. ¹⁷Keho omo tuna hetele ku Yelusalema, vamuna nana va tu tambuile yetu na kushangala. ¹⁸Litangua lya kushuama ko Paulu ua yile netu kuli Tiango, na vakuluntu voshe va kele ko. ¹⁹Keho na va hinduithile vakevo, ua vambuluile chimo na chimo vyuma viye vya na pangele Kalunga ha vipanga vyendi hakati ka vaka Vifuti kuhitila muvilongetha vyendi. ²⁰Keho vakevo omo va vyuvuile va shangalele Kalunga na ku handeka nguavo, "Muna mono, vamuna nana, makulukadhi angahi ali hakati ka va Yundeya vaye va na tcelela. Keho vakevo voshe vadhangama mu ku haka mashiko. ²¹Keho va na valeka omo yove, ngechiye yove uli na kulongetha va Yundeya voshe vali hakati ka

vaka Vifuti kuivala vya Mosesa, na ku leka keti va lovole vana vavo, nambe keti vende mu vilika viye.²² Ngocho vene tuka panga vika? va kovua vungulu vene ngechiye ove unenja.²³ Ngocho vene panga echi chi tuna ku leka. Tuli na vamala vauana vaye vali nalyuvuathano.²⁴ Tambula vamala ava, keho litokethe hamo lika navo, keho uva fuelele vyavo, linga vateule mitue yavo. Ngocho voshe vaka dhivuka ngechiye ko kua kele vungulu ku vyuma viye vi va vambuluile omo yove. Vuno ngechiye ove lalo uli na kuenda mua ku vuaha, na ku takametha majui alishiko.²⁵ Vuno omo vaka Vifuti vaye vana tcelela, tuna thono na ku leka ngechiye va li takamethe ku viye vya ku kombeleya mahamba, na ku maninga na ku vukuidhi.²⁶ Keho Paulu ua tambuile vamala vaye, keho litangua lya kushuamako ua litokethele hamo lika navo. Ua kovelele mu tembele ua mbuluile kuhua cha matangua avo a ku litoketha omo vaka va kombeleya vakevo voshe,²⁷ Keho omo matangua aye atanu na avali ana ku huile, vamo va Yundeya vaye va ku Asiya, omo va mu muene Paulu mutembele, va sha ngumuine mbunga yoshe, na ku kambeka mavoko hali yikeye.²⁸ Vatambakanene nguavo, "Vamala va Yisaleli tukuatheni. Ava vakevo vamala vaye va longetha voshe kuoshe ku vyana vantu, na majui alishiko, na muhela ou. Keho lalo ua nehele va Ngelengu mutembele na ku jualetha muhela ou ua kuyela."²⁹ Muomu laya va muene Tolofimu muka Efeso hamo lika nendi muimbo lyakama, yi va yonguele nguavo Paulu na munehele mutembele.³⁰ Keho membo akama oshe ayanguluke, na vantu va shatukile, keho va kuatele Paulu. Va mukokele hanja lya tembele, keho haye vene va shokele vikolo.³¹ Ngue omo va thetelele ku mu tcihya yikeye, mudhimbu uedhile kuli mukuluntu ua va kandhita, ngechiye Yelusalema yoshe na ko kua kele muyoyo.³² Keho haye vene ua tambuile va ka ndhita na vakuluntu vaka ndhita na ku shatukila mu mbunga. Keho omo vakevo omo vamuene mukuluntu ua va ka ndhita uakama na va ka ndhita, va likelele ku pupa Paulu.³³ Keho mukuluntu ua va ka ndhita uakama ua shuenene ko na ku kuata livoko lyendi ku li Paulu, na ku vashika ngechiye linga vamu kute na malyenge avali. Keho ua vehuile nguendi yikeye yiya na yikeye vika napanga.³⁴ Keho vamo vatambakanene vyuma vimo keho vamo vyuma vikuavo mukati ka mbunga. Omo mukuluntu ua vaka ndhita kathele kudhivukitha vungulu muomu lya muyoyo uoshe, keho ueshikile ngechiye Paulu linga vamu tuele kuimbo lyakama.³⁵ Muye ua hetele ku vilondelo, endi va muka kuile vaka ndhita muomu muyoyo ua mbunga.³⁶ Muomu mbunga yiye ya vantu yiye ya va shuamene munima na ku tambakana muakama nguavo, "Mu tcihyeni!"³⁷ Ngue Paulu omo va yonguele ku mu tuala kuimbo lya kama, endi ua handekele na mukuluntu ua va kandhita nguendi, "Chitava nji handeke nove ndi? Mukuluntu ua va ka ndhita ua handekele nguendi, "Una dhivuka chi Ngelengu ndi? ³⁸Keti yove uye muka Yingito uye ku matangua aye ana hiti, ana shangumukile ndhita keho ua tuelele vamala mu limbalanda lyangocho makulukadhi auana a vamala va ka kutcihya vantu ndi?"³⁹ Paulu ua handekele nguendi, "Ange nji ka Yundeya, ua kuimbo lya kama lya Talusu mu Silisiya, mundambo ua limbo lya kama na likelyo keti lya lindende. Nji na ku lombelela yove, njitave linga nji handeke na vantu."⁴⁰ Keho omo mukuluntu ua va kandhita ua mu tavethele, Paulu ua katukile ha vilondelo ua shovueyele vantu na livoko lyendi. Keho omo va holokele kulu muakama, endi ua handekele navo mundaka ya Luhevelu. Endi ua handekele nguendi,

22

"Vamuna nana na vatata, tolilileni ku lyohyela kuange vu nji mileka mualolo."² Muye mbunga yovuile Paulu ngechiye ua handekele navo mundaka ya Chihevelu, va holokele kulu. Endi ua handekele nguendi,³ "Ange njika Yundeya, ua ku themukila ku Talusu ya Silisiya, vuno nja lilongethelele muimbo lya kama ku myanja ya Ngamalyele. Va nji kolethele kushuama ku mashiko ava tata vetu. Njina dhangamene omo Kalunga, ngue yeni voshe lalo ku litangua lya lelo.⁴ Keho nja yandethele ngila eyi na ku kutca, mu ku kuta na kushoka mu kamenga vamala na va kent, ⁵ngue sasendote uakama atha kunjambulula vumbangi, na mbunga yoshe ya vakuluntu. Keho nja yile ku Ndamasiku mu ku neha ku Yelusalema vaye vakele kuye mu ku va yandetha.⁶ Keho vya yombolokele ngechiye muye njakele mu vungedhi na ku heta ku Ndamasiku, ngue hakati ka litangua, vuathi vuathi cheke chakama cha muilu cha nji tuililile na ku njidhengeleka.⁷ Keho nja uile hantci, keho njovuile lijui lya handekele nange nguendi, 'Saulu, Saulu, vika vi unji yandethela yange?'⁸ Keho nja kuanyeneko nguange, "Yove yiya, Muene?" Endi ua handekele nange nguendi, 'Yange Yesu ua Nazaleta, uye yuli na ku yandetha.⁹ Na vaye vakele nange chili vene va muene cheke, vuno ku vovuile lijui lya uye ua handekele nange.¹⁰ Keho nja handekele nguange, "Vika nji kapanga Muene?" Na Muene ua handekele nange nguendi, ' Hinduka linga uye ku Ndamasiku. Keho kuye vaka kuleka vyuma vyoshe viye vi va na ku tumbikila kupanga.'¹¹ Keho omo ange ko njathele kumona omo vungulu vua cheke chiye, vaye vakele nange va nji kuatele ku livoko, njedhile ku Ndamasiku.¹² Kuye nja ka uanene lyala umo ua kuluka Ananiya, yikeye muka kulemetha Kalunga ngue majui alishiko keho uakele na lutcimo lua kuvuaha hakati ka vaka Yundeya voshe vakele kuye.¹³ Uedhile kulyange, ue manene kumo lika nange na kuhandeka nguendi, 'Muna yina Saulu, tambula kumona kuove.' Ngechiye ku ntcimbu yiye vene nja mutalele.¹⁴ Keho endi ua handekele nguendi, 'Kalunga Tata uetu na ku tumbula ku dhivuka chidhango chendi, na ku mona uye umo muka Vungulu, na ku vua lijui lyendi litunda mu kanua kendi.¹⁵ Muomu uka kala mukaleho uendi kuli vantu voshe ua vyuma evi vya namono na kuvua.¹⁶ Mualolo vika uka tumamena? Katuka, linga vaku mbuitike, na ku kusha milonga yove, mu ku thana lidhina lyendi.'¹⁷ Kunima nja hilumukile kuYelusalema, keho muye munja lombele mu tembele nja tengulukile muomu.¹⁸ Nja mu muene ahandeka nange nguendi, 'Shatuka na ku tunda ku Yelusalema vuathi, muomu kova ka tambula vumbangi vua kulyange.'¹⁹ Keho nja handekele, nguange, 'Muene, vakevo vavenya vana nji dhivuka ngechiye nja hakele mukamenga na ku pupa vantu mu vithinangonga voshe vaye va ka kutcelela.²⁰ Keho omo va mbalumune maninga a Sitefanu mukaleho uove, ange njemanene ko, na ku tava ko na kutakametha vidhala vyavaye va mu tcihile.'²¹ Vuno yikeye ua nji lekele nguendi, "Kaye, muomu nji ka kutuma hale ku li va ka Vifuti."²² Keho va mu tolililile yikeye noho na mane

vuye vumbangi. Kehu va kolethele majui avo na ku handeka nguavo, "Mutcihyeni na ku mutunditha ho hantci, muomu ko chitava ngechiye endi amone muono."²³ Kehu omo vatambakanene, va shuluile vidhala vyavo, kehu vashele likungu mu mpundhi,²⁴ Mukuluntu uakama ua vakandhita ueshikile Paulu linga va mu nehe kuimbo lyakama. Endi ueshikile ngechiye va mu konke na ku mupupa, linga endi vavenya adhivuke vika vana tambakanene vya yikeye ngechiye.²⁵ Muye va na mukutile na mikole, Paulu ua handekele kuli mukuluntu ua vaka ndhita uye uakele kuye nguendi, "Chi tava eni ku pupa muntu uye ua ku Loma, kehu endi kanda va mupangule ndi?"²⁶ Muye mu kuluntu ua vandhita uo vuile evi, endi uayile ku li mukuluntu uakama ua vakandhita na ku muleka yikeye, na ku handeka nguendi, "Vika uyongola kupanga? Muomu lyala ou muka limbo lya Loma."²⁷ Mukuluntu ua kama ua vakandhita uedhile na ku handeka na yikeye nguendi, "Njileke, ove uka Loma ndi?"²⁸ Paulu ua handekele nguendi, "Mukemuo."²⁸ Mukuluntu ua vakandhita ua kuaneyene, "Njatambuile vundambo ovuo na ndando yakama ya vimbongo viye vaka chifuti change vana yongola." Vuno Paulu ua handekele nguendi, "Ange nji muka chithemua cha Loma."²⁹ Kehu haye vene vaye ne ku mu konkele vamuthile yikeye vuathi. Mukuluntu ua vakandhita ua kele na lyova lalo, muye endi ua lilongethele ngechiye Paulu ua kele mu ka Loma, muomu endi ua mu kutile.³⁰ Vuno litangua lya kushuamako, mukuluntu ua vakandhita ua yonguele kudhivukitha vya vungulu vua mulonga uka va Yundeya va mu tumbuilile, ua mu vutuile kehu ue shikile mukuluntu ua va sasendote na mbunga yoshe mu ku likungulula. Kehu endi ua nehele Paulu na ku muhaka yikeye mukati kavo.

23

¹Paulu ua talele ntoma ku mbunga na ku handeka nguendi, "Vamuna nana, njili na muono kumeshe a Kalunga na mbunge ya chili na ku litangua lya lelo." ²Kehu sasendote ua kama Ananiya ue shikile vaye vemanene ha muyehi neni ku mu veta ku mulomo. ³Kehu Paulu ua handekele kuli yikeye nguendi, "Kalunga aka ku pupa, ove chivumbe cha ku kulonga na mpemba. Ove una tumama ku chipundi cha kupangula ngue ku majui alishiko, kehu uva leka ku nji pupa na ku vindika majui alishiko." ⁴Kehu vaye ve manene kuye va handekele nguavo, "Omo mukemuo ukuitha ngamba sasendote ua kama ua Kalunga?" ⁵Paulu ua handekele nguendi, "Ange kunja dhivukile, vamuna nana, ngechiye endi sasendote uakama. Muomu vana thono nguavo, 'Muka ku leka vantu vove keti umu tumbule mulonga.'" ⁶Muye Paulu uamuene ngechiye mutamba umo uakele va Sanduseu na vakuavo va Faliseu, kehu ua tambakanene mu mbunga nguendi, "Vamuna nana, ange nji ka Faliseu, muna ua va Faliseu. Muomu njili na lutcelelo lua kushituka kua va ka kutca ngechiye ange va ka njipangula." ⁷Muye ua handekele ngechiye, kua katukile vimpata hakati ka va Faliseu na va Sanduseu, na mbunga ya li shandanganene. ⁸Muomu va Sanduseu va handekele ngechiye ko kuakele kushituka, ndi tungelu, ndi vimpundhi, vuno va Faliseu va tava kuli voshe. ⁹Kehu kua katukile muyoyo uakama, kehu vamo vaka ku thona vaku mutambela ua va Faliseu, va katukile vali yongele muakama, va handekele nguavo, "Kotua uanene mulonga muli muntu ou, kehu vati nga mpundhi ndi kangelu yina handekele nange?" ¹⁰Kehu omo kua katukile vimpata vya kama, mukuluntu ua vakandhita ua kele na lyova ngechiye Paulu mu ku mu tavola mu vi mpindi vi mpindi, ua shikile vaka ndhita kushuluka mo na ku mutunditha hakati kavo na ndhili, na ku mu neha kuimbo. ¹¹Kehu vutici vuye vua shuameneko Muene uemanene hamo lika nendi, kehu ua handekele nguendi, "Vua helela, muomu ngue una nji tumbula vumbangi ku Yelusalema, ngocho vene muna vuahela kuhana vumbangi lalo ku Loma."¹² Muye mulyedhile litangua, vamo va Yundeya vapangele vutumbe kehu va li kutile na chikunku, va handekele nguavo, ku va kali ndi kunua kuvanga vana tcihi Paulu. ¹³Na vaye vapangele vutumbe vuno va yonguele makumi auana. ¹⁴Vayile kuli sasendote uakama na vakuluntu kehu va handekele nguavo, "Tuna likunkula mua kama ka tu ka makela nakamo kahi ku vanga tuna tcihi Paulu. ¹⁵Mualolo, ngocho vene, eni hamo lika na mbunga handekeni na mukuluntu ua vakandhita ua kama linga amu nehe kulyeni, ngue mu na yongola lijui lyendi mu ku dhivuka vuino. Ngue yetu ntcimbu kanda achi shueneko yetu vano mu ku tcihya. ¹⁶Vuno muna ua munayina ua Paulu ua mukentu, ngocho ua yile na ku kovala muimbo lyakama na ku leka Paulu. ¹⁷Kehu Paulu ua thanene umo ua va kuluntu ua vakandhita na ku handeka nguendi, "Tuala mukuenje ou kuli mukuluntu ua vakandhita uakama, muomu endi hovili vimo vya yongola ku muleka." ¹⁸Ngocho mukuluntu ua vakandhita ua mutualele kuli mukuluntu uakama na ku handeka nguendi, "Paulu muka kamenga ua nji thanene ange kuli yikeye, kehu ua njihuile kuneha mukuenje kuli yeni. Endi ali na vimo vya ku handeka ku lyove." ¹⁹Kehu mukuluntu uakama ua vakandhita ua kama ua mukuatetele ku livoko lyendi kehu ua mu tuatele ku muhela ua kuholoka na ku muhula yikeye, "Vika vya yongola ku njileka?"²⁰ Kehu yikeye ua handekele nguendi, "Va Yundeya va na lyuvuathana kulomba kuneha Paulu ku mbunga yimene, ngue va na yongola kuihula vimo mu ku dhivuka vuino. ²¹Vuno keti uva tave vakevo, muomu kuna muvandamena vamala vakuheta ku makumi auana muomu lya yikeye. Vana lihaka vavenya mu chikunku nambe ku kulya ndi kunua noho va na mutcihi yikeye. Nambe mualolo ku vali laya, va tatela ku tavethela kuove." ²²Ngocho mukuluntu ua kama ua vakandhita ue thile mukuenje linga aye, kunima ya ku mukunkula nguendi, "Keti uleke umo ngechiye una njambuluila vyuma evi." ²³Kehu endi uathanene vakuluntu va vakandhita vavali venje kuli yikeye na ku handeka nguendi, "Vua yetheni vihita vivali vya vakandhita va ye na ku Sesaliya, na tukambe makumi atanu na avala lalo, na vaka makunga vihita vivali. Muka tunda ko kuno ha ntcimbu ya mu chitatu ya vutici." ²⁴Kehu uava lekele ku yongola tuthitu linga va hake ho Paulu, kehu va mu hetethe muachili kuli nguvulu Feliksi. ²⁵Kehu ua thonene mukanda ua ngechiye: ²⁶Kalandiyu Lisiya kuli nguvulu Feliksi ua muka vukama vua ku tuvakana, chihindu. ²⁷Lyala ou va mukuatetele kuli va ka Yundeya kehu va yonguele ku mutcihya yikeye muye munjedhile kuli vakevo na vakandhita na ku muovola yikeye, muomu njovuile ngechiye yikeye ka Loma. ²⁸Kehu mu ku mudhivukitha vika va mutumbula yikeye, ngocho nja mu tambuile yikeye ku mbunga yavo. ²⁹Nja lilongethele ngechiye endi va mu vangeyele omo lya vimpata lya majui

amashiko, vuno ngechiye kua kele mulonga uye ua pande ku tca ndi mikole. ³⁰Keho omo vanji yomboluele ngechiye va na mupangela vutumbe lyala ou, keho njina mu tumu vuathi kuli yove, na ku leka vaye vambuluile lijui lyavo lalo kulyove. ³¹Ngocho vakandhita va shuamene vyova va lekele. Keho ua tambuile Paulu na ku muneha yikeye ku matciki ku Antipatili. ³²Ku litangua lya kushuamako, vuingi vua vakandhita vaka tukambe ku ya nendi, keho va hilukile kuimbo. ³³Muye vaka tukambe va hetele ku Sesaliya na ku hana mudhimbu ku li nguvulu, keho lalo va tumbikile Paulu kuli yikeye. ³⁴Muye nguvulu na utandele mukanda, endi ue huile Paulu chifuti cha kele. Muye endi ua lilongethele ngechiye endi ua ku Silisiya, ³⁵endi ua handekele nguendi, "Njika kutolilila muachili omo vaka kuambulula va nenja kuno." Keho endi ue shikile yikeye ngechiye ku mu takametha munjivo ya vu muene vua Helonde.

24

¹Kunima yamatangua atanu ana hiti, Ananiya sasendote ua kama, vakuluntu vamo, na lihako ua lidhina Teletulu ua yile kuye. Vamala ava vambuluile vumbangi vua Paulu kuli nguvulu. ²Muye Paulu ue manene kumesho a nguvulu, Teletulu ua shangumukile kuambulula na ku handeka kuli nguvulu nguendi, "Muomu hali yove tuli na chivovo, na ku takametha kuove kuye kua ku vihya ku na vuaaha ku mu shovo ou. ³Tuli na ku vitambula na ku shangala hoshe ngechiye upanga, ua kutuvakana Feliksa. ⁴Ngocho ngechiye ku teua nji ku honetha lalo, nji ku lombela ku tu tolilila ku ngodhi yove tu majui ove. ⁵Muomu tu na uana lyala ou muka kutambuitha muka shangumuna ndhita hakati ka va Yundeya hantci hoshe, na yikeye na kele mukuluntu ua Nazaleta. ⁶Yikeye lalo uakele ua ku jualetha tembele, ngocho tua mu kuatele yikeye. ⁷Muye muna muethekele Paulu vya vipanga vyoshe evi, ukatha kuambulula vya vyuma vyoshe viye vimuna vangeya yikeye." ⁸Na va Yundeya lalo valivandakanene nendi ku lijui olyo, na kutumbula vungulu vua vyuma vyendi. ⁹Vuno muye nguvulu na mushovueyele linga ahandeke, Paulu ua kuanyene nguendi, "Nji na dhivuka ngechiye ove una kala ngadhi ku mushovo ou myaka ya yingi, keho ngocho njili na liyango mu kuambulula ange vavenya ku li yove. ¹⁰Uka mbulula yove vavenya ngechiye matangua ka aka tuvakana likumi na avali omo nja kandukile ku Yelusalema mu ku lemetha. ¹¹Muye mu vanji uanene mu tembele, ku va nji uanene na ku linyangela na umo, nambe mu ku shangumuna vantu, nambe mu vithinangonga, ndi kuimbo lyakama. ¹²Nambe vakevo ku vatha ku ku muetha vungulu vua vyuma evi vi vali na ku nji vangeya navyo. ¹³Vuno evi njina kutava, ngechiye ange njili na ku pangela Kalunga ua va tata yetu, kutcelela vyoshe vya lyuvuathano na majui alishiko, nevi va na thono kuli vapolofeto. ¹⁴Njili na ku tcelela kuli Kalunga, ngue ava vene va li na ku tala lalo, ngechiye ku kala chishituko cha vaka vungulu na vaka ku vihya. ¹⁵Ngocho njili takametha lalo kukala na mbunge yaku yongola mulonga ntcimbu yoshe kuli Kalunga na ku vantu. ¹⁶Mualolo kunima ya myaka yayingi yina hiti, njedhile na ku neha vuana ku mushovo uange na ku kombeleya. ¹⁷Muye munja pangele evi, vaYundeya va ku Asiya va nji uanene ange njili mutembele, na mbunga ndi muyoyo uahi. ¹⁸Vamala ava vana pande kukala kuno kumesho ove na ku njambulula, nga vakele na vimo kulyange. ¹⁹Ndi ava vene vambulule mulonga uka vaka uanene kulyange muye njemanene kumesho ya mbunga yava Yundeya. ²⁰Kuvanga mpamo lijui eli limo lika liye linja tambakanene muye njemanene hakati kavo, kushuama kushituka cha vaka kutca njili ku chipangulo ku mesho ove lelo." ²¹Keho Feliksi, uye ua dhivukile vya ngila yiye, ua vemanethele vya kutolilila. Endi ua handekele nguendi, "Muye Lisiya mukuluntu uakama enja kutunda ku Yelusalema, nji kateta mulonga." ²²Keho ueshikile mukuluntu ua vakandhita ngechiye va ka mutakamethe vuno kukala kulyendela ngechiye keti va vindike vuthamba vuendi ku mu pangela. ²³Kunima yamatangua, Feliksi ua hilukile hamo lika na muka njivo yendi Ndulusila, uye ua kele ka Yundeya, keho uo vuile kuli yikeye vya kutcelela muli Kilistu Yesu. ²⁴Vuno muye Paulu ua handekele vya vungulu, na ku likehetha, Feliksi ua honene muakama na ku handeka nguendi, "Kaye kuove mualolo ngechi. Vuno muye njika mona ntcimbu ya chili, ange nji ka kuthana yove." ²⁵Keho ha ntcimbu yiye vene endi ua tcelele ngechiye Paulu ahana vimbongo kuli yikeye, ngocho endi ua mutuminine ntcimbu yayingi yikeye na ku handeka na yikeye. ²⁶Vuno muye myaka yivali ya huile, Polisiu Festu ua kele nguvulu kunima ya Feliksi, vuno Feliksiua yonguele chivovo kuli vaYundeya, ngocho endi ua thile Paulu mu mikole.

25

¹Ngocho vene Festu muana kovelele mu chifuti, na matangua atatu ana hitile, endi ua yile kutunda ku Sesaliya mu ku kanduka ku Yelusalema. ²Vakuluntu va vasasendote na vaye vaka vukama ha kati ka vaYundeya, va muambuluile vya Paulu, keho valombebele Festu. ³Na ku muihula yikeye amu pangele vya vingulu vya kuli Paulu- ku neha yikeye ku Yelusalema, muomu vamu vuayethele ku mu tcihila yikeye mungila. ⁴Vuno Festu ua kuanyeneko ngechiye va kele na ku takametha Paulu ku Sesaliya, keho yikeye vavenya ua yonguele kuya kuye mualolo. ⁵Ngocho vene, vaye vatha," ua handekele nguendi, "Va kaya kuye hamolika netu. Nga ku uli mulonga kuli lyala uye, cha chili muka muka muambulula yikeye." ⁶Festu ua kele keti matangua aku tuvakana atanu na atatu ndi likumi lya matangua keho endi ua yile ku Sesaliya, keho ha litangua lya kushuamako endi ua tumamene ku chitumamo cha kupangula na ku leka Paulu linga vamu nehe kuli yikeye. ⁷Muye na kuheta, va Yundeya va ku Yelusalema vemanene muyehi, na kuneha milonga yayingi ya yikalu yiye kuvathele ku uana. ⁸Paulu ua lyohyelele endi vavenya na ku handeka nguendi, "Nambe ku majui alishiko lya va Yundeya ndi ku tembele ndi kuli Sezale kunja viyithile ko." ⁹Vuno Festu ua yonguele lalo chidhango kuli va Yundeya, ngocho endi ua kuanyene Paulu na ku handeka nguendi, "Uyongola kuya ku Yelusalema na ku kupangula kuli yange vyaku vyuma evi kuye ndi?" ¹⁰Paulu ua handekele nguendi, "Nji nemana kumesho achi tumamo cha Sezale kuye ku vana pande kunji panguila. Kuli va Yundeya kunja pangele ko mulonga, ngue yove una dhivuka muachili." ¹¹Ngocho nga yange nji muka kupanga vya kuvihya, keho nga nji na pange vimo vika vya kutca, ko njika vyana kutca. Vuno nga na vimo vyahi vi va li

na ku nji tumbula ava, na umo uahi atha ku nji hana kuli vakevo. Nji ka lihita kuli Sezale." ¹² "Kunima Festu na mane kuhandeka na mbunga, endi ua kuanyene nguendi, "Una lihiti kuli Sezale. Kuli Sezale u kaya!" ¹³ Mualolo matangua amo, Muene Angilipa na Mbenisi va hetele ku Sesaliya na ku hinduitha Festu. ¹⁴ "Kunima vana kele kuye matangua amengi, Festu ua mbuluile lijui lya Paulu kuli Muene; endi ua handekele nguendi, "Lyala umo Feliksi ua muthile ngue muka kamenga. ¹⁵ "Muye nja kele mu Yelusalema, sasendote uakama na va kuluntu va vaYundeya va njambululile vya lyala ou, keho va nji lambelelele ku mu hitha. ¹⁶ "Nja kuanyene kuli vakevo ngechiye keti chilika cha vaka Loma ku hana muntu ku kutca kuvanga uye yi vatumbula na vaye va mutumbula va liuane luholo ku luholo keho yikeye atha kulyovola ku lijui olyo va mutumbula. ¹⁷ "Ngocho vene, muye va kungulukile kuno, ko nja tatelele, vuno litangua lya kushuama ko nja tumamene mu chipundi cha kupanguila keho nja shikile ngechiye va nehe lyala uye. ¹⁸ "Muye va ka kumu vangeya vemanene, ko va nehele lijui lya ku vihya ngue munja thinganyekele kuli yikeye. ¹⁹ "Vuno va kele na vimpata omo vimo vya ku lemetha chavo, umo Yesu uye ua tcile, muye Paulu ua tambuile nguendi ali na muono. ²⁰ "Keho ange omo nja kele na chishoti mu ku pangula vyuma evi, keho nja mui huile yikeye nga endi nga ayongola kuya ku Yelusalema linga tu ka mupangule vyuma evi. ²¹ "Vuno muye Paulu ua tambuile ngechiye tu mu takamethe, nja mu shikile yikeye mu ku kala mu malyenge noho nji ka mutuma kuli Sezale. ²² "Angilipa ua handekele kuli Festu nguendi, "Nange vene lalo nji na yongola kutolilila lyala ouo." "Yimene," Festu ua handekele nguendi, " Uka mu tolilila yikeye." ²³ "Ngocho litangua lya kushuama ko, Angilipa na Mbenisi vedhile na thenga ya kama; va kovelele mu njivo yiye hamo lika na vakandhita na va kuluntu va limbo liye lyakama. Keho kulishiko lya Festu va nehele Paulu. ²⁴ "Festu ua handekele nguendi, "Muene Angilipa na vamala eni voshe muli kumo netu, muna mono lyala ou; yiva tumbuile mbunga yoshe ya va Yundeya kuli yange ku Yelusalema na kuno lalo, keho vatambakanene kuli yange ngechiye endi keti amone muono. ²⁵ "Vuno nja uanene ngechiye yikeye ka pangele na vimo vyahi vyana pandele kutca, muomu endi vavenya ua lihithile kuli Sezale, nja tinganyekele ku mutuma ku Loma. ²⁶ "Vuno konja kele na vimo vya chili vya ku muthonena kuli Muene Angilipa, linga ngechiye mu na mu konko nji kale nevi vya ku thona. ²⁷ "Muomu kulyange vina kala ngue vuheve ku tuma muka kamenga umo keho ku likela lalo kutuma majui aye ova mutumbula yikeye."

26

¹ "Keho Angilipa ua handekele na Paulu nguendi, "Tuna ku tava ulya mbuluile yove vavenya.". Keho Paulu uoluele livoko lyendi na ku lyohyela yikeye. ² "Njina litumbula muka ku vedhuka Muene Angilipa, mu nji li na ku lyohyela kumesho ove lelo kuli va Yundeya, ³ muomu yove vene ua tuvakana mana muakama ku vilika vyoshe na majui oshe ali hakati ka vaYundeya. ngocho vene njina kumbelela ngechiye unji tolilile na ka thingimiko. ⁴ "Vungulu, vaYundeya voshe vana dhivuka vati muono uange kutunda vukenje ku mushovo uange vavenya na ku Yelusalema. ⁵ "Vadhivukile vya ku kutunda ha kulivanga, nga va na yonguele kuambulula, ngechiye ange nja yoyole ngue ka Faliseu ku vilika vya mbunga yiye yaku tuvakana ku koletha ku ku lemetha kuavo. ⁶ "Mualolo nji nemana muno linga vanji pangule muomu lya kutcelela lya likumiyo lya pangele Kalunga kuli va Tata vetu. ⁷ "Ku lyuvuathano liye mishovo yetu likumi na yivali mu ku tcelela ku heta mu ku pangela Kalunga vutiki na mutanya, muomu ku tcelela oku, Muene, ngechiye va Yundeya vali na ku njivangeya. ⁸ "Vika muna yongola kunji pangula nguene ngechiye Kalunga katha kushitula ku kutca?" ⁹ "Mualolo ngechiye, nange vavenya nja thinganyekele ngechiye kupanga vyuma vya vingi ku lidhina lya Yesu ua Nazaleta. ¹⁰ "Nja pangele evi mu Yelusalema. Nja shokele vantu vavengi va kuyela va Kalunga ku mashiko nja tambuile kuli mukuluntu ua va sasendote; keho muye muva vatcihile, yange nja va viyithile na lijui lyange. ¹¹ "Nja vayandethele ntcimbu ya yingi mu vithinangonga vyoshe na ku va thininika vakevo linga va shaule Kalunga. Nja kele na vukalu vuakama na ku yandetha vakevo nambe ku membo akama ambala. ¹² "Ntcimbu nja pangele evi, nja yile ku Ndamasiku na ndhili na lishiko ku li sasendote uakama; ¹³ "na mungila ya kuya kuye, hakati ka litangua, Muene, nja muene mutangeko ua tundile muilu ngechiye ua tokele ngue mutanya, cha nji tuililile kuoshe na vaye vendele nange. ¹⁴ "Muye etu voshe tua uile hantci, njovuile lijui lya handekele kulyange mu ndaka ya Chihevelu, Saulu, Saulu, vika vyunji yandethela? China kolela yove ku lipupa nange. ¹⁵ "Keho ange nja handekele nguange, 'Yove yiya, Muene?' Na Muene ua kuanyene ko nguendi, ' Yange Yesu uye yuli na kuyandetha. ¹⁶ "Vuno hinduka na kuimana ku myanja yove; muomu njina yombolokelele kulyove, ku kuhaka ngue ngamba na mukaleho ua vyuma evi vya na nji muena navyo na vyuma viye vinji ka kuyomboluela; ¹⁷ "nji ka kuovola ku vantu na ku li vaka Vifuti kuli vakevo njika kutuma ove, ¹⁸ "mu ku kuashula mesho avo na ku vatengulula vakevo ku muthithi na ku tengulula mutanya na ku tunda ku ndhili ya Satana na ku tenguluka kuli Kalunga, linga vatambule kuhinga hakati ka vaye vana toko mu ku tcelela mulyange. ¹⁹ "Ngocho vene, Muene Angilipa, ko nja kele na vimpata ku chimona chiye cha muilu; ²⁰ "vuno, kuli vaye va ku livanga nja mbuluile kuli vaye vaka Ndamasiku, keho ku li vaka Yelusalema, na ku chifuti choshe cha Yundeya, na ku li vaka Vifuti lalo, nja vahanene majui aye ngechiye vatenguluke vimbunge na ku tenguluka kuli Kalunga, mu ku panga vipanga viye vina vuahela ku tenguluka kuavo. ²¹ "Muomu vikevyo vene va Yundeya va nji kuatele mu tembele na ku yongola ku nji tcihya. ²² "Ngocho vene omo nji na tambula ku kuatha kuye kutunda kuli Kalunga noho ha litangua olyo, na ku hana vumbangi ku vyoshe vya vindende na kuli evi vya kama na ku handeka vimo vyahi kuvanga viye viva natumbuile vapolofeto na Mosesa nguavo vika yomboloka - ²³ "ngechiye Kilistu aka yanda, na yikeye aka kala ua kulivanga ku kushituka ku kutca endi aka mbulula mutanya ku vantu vetu vavenya na kuli vaka Vifuti. ²⁴ "Ngue Paulu ua lyovuele vavenya ngechiye, Festu ua handekele na lijui lya kama nguendi, "Paulu una dhaluka; kuli longetha kuove kukekuo kua kudhalula." ²⁵ "Vuno Paulu ua handekele nguendi, "Ange ku nja dhalukile, muka vukama ua kutuvakana Festu, vuno nji handeka majui avungulu. ²⁶ "Muomu muene na dhivuka vyuma evi; keho ngocho

nji handeka ngocho, muomu echi kuva chipangele mu mbango.²⁷ Muene Angilipa, ua tcelela vapolofeto? Nji dhivuka ngechiye ua tcelela." ²⁸ Angilipa ua handekele kuli Paulu nguendi, "Mu ntcimbu ya yihi una njipuiitha mu Kiliste?" ²⁹ Paulu ua handekele nguendi, "Njilomba kuli Kalunga, ngechiye nambe mu ntcimbu ya yihi ndi ya laha, keti yove lika, vuno na voshe vaye vana njitolilila lelo, linga vakale ngue yange, vuno keti na malyenge akamenga." ³⁰ Kehu Muene ua katukile, na nguvulu, na Mbenisi lalo, na vaye voshe va tumamene na vakevo; ³¹ Muye vathile muhela uye, va lihandekethele umo na mukuavo na ku handeka nguavo, "Muntu kapangele na vimo vyahi vya tcila ndi mikole." ³² Angilipa ua handekele kuli Festu nguendi, "Tuna pande kuechela lyala ou nga kalihitile kuli Sezale."

27

¹ Muye vana yonguele ngechiye etu tu kaya ku Yitalya mu vuato, va kundikile Paulu na vaka kamenga vakuavo kuli mukuluntu ua va kandhita ua kuluka Yulyu, uye ua ku li Angustu. ² Kehu mu ku kovala muvuato vua kama vua ku Andelamitiyu, vukevo vua yonguele kuya ku vikuma vya Kalunga ndonga ua ku Asiya. Ngocho tua yile ku Kalunga ndonga. Na Alistaliku, muka Masendonya ua yile kumo lika netu ku Tesalonika. ³ Litangua lya kushuamako tua shulukile ku Sindone, kuye Yulyu ua pangele ngodhi na Paulu keho ua mu tavethele kuya kuli vavuthamba vendi linga vamu kuathe. ⁴ Kehu kuye mu kushuluka muvuato mu Kalunga ndonga na ku hita ha muhehi na Sipulu, muomu mpundhi ya tu vindikile. ⁵ Muye mutua tuvakanene Kalunga ndonga uye na shungama Silisiya na Pamefiliya, tua hetele ku Mila, limbo lyakama lya Lisiya. ⁶ Ngocho, mukuluntu ua vakandhita ua ka uanene ko vuato vumo vua ku Alesandeliya vua kuya ku Yitalya. Ua tuhakele mo. ⁷ Muye tunendele kamandende mu matangua amengi keho tua ku hetele mua kukala muhehi na Kenindu omo mpundhi koya tu tavethele keho mutua hitile sinyi liye lya Keleta, lya lishungama na Salemone. ⁸ Kehu mua mukalu vene tua hitile ha muhehi nacho na ku heta ku muhela umo ua kuluka Muakama ku Vuaha, ha muhehi na limbo lya kama lya Laseya. ⁹ Kehu omo ntcimbu yakama ya hitile, na vungendhi vua kele na vu sonde mualolo, muomu ntcimbu yiye va Yundeya kuli kela kulya mualolo yi na hiti laya, Paulu ua va mamuine, ¹⁰ na ku handeka nguendi, "Eni vamala, njina mono ngechiye vungendhi vuka neha kayando na ku vihya muakama, keti ku vutengi na vuato lika, vuno ku myono yetu lalo." ¹¹ Vuno mukuluntu ua vakandhita ua tolilile muakama muka kushinga na ku li vavenya vuato, na ku vyana viye vya handekele Paulu. ¹² Muomu muakama chiye cha kele cha chindende mu ku tumamena chithika choshe, ngocho vaye va vengi va handekele nguavo va tunde ku vuato vuye, keho nga vathetela kuheta kuimbo lyakama lya Fenikisi, na kuthikama kuye chithika choshe. Fenikisi ukeuo muhela ua kutulila mato akama a Keleta, una taleketha kuoshe kuvutunde tangua lya chifuti na mu vuihi vua chilyo lya chifuti. ¹³ Muye mpundhi ya tundililile muvuihi vua chimoshue lya chifuti kamandende, va yonguele ngechiye va na tambula chidhango chavo, ngocho va shulukile kuye, va hitile ha muhehi na mukulo ua Keleta. ¹⁴ Vuno kunima ya ntcimbu ya yihi kua pupile mpundhi mu vuihi vua chimoshue ua chifuti na ku vutunde tangua, na ku tameka ku va pupa ha chiludhi. ¹⁵ Muye vuato vuakama ka vuathele kutaleketha ku mpundhi yakama, ngocho tua litavele, tua hungumukile. ¹⁶ Kehu mu ku hita kusinya liye lya chiludhi cha kutumbula Kaunda, tua thele ku kuta vuato cha kele cha ku kola. ¹⁷ Muye tuna vuyundula vuato kuilu, va pangethele mikole, vethekele kuli kuatha na kuli yakela vuato. Kehu omo va kele na lyova ngechiye ha ku uila ha vutenda, va shuluile vintanga vya vuato, keho va hungumukile ngechiye. ¹⁸ Kehu omo tua fuitanganene muakama na mpundhi ngechiye litangua lya kushuamako, va shangumukile kumbila mu chishali. ¹⁹ Kehu kulitangua lya mu chitatu va mumbilile vitenga vya vuato vuakama na mavoko avo. ²⁰ Muye litangua na vintanga ntanga kuvya tangekele hali yetu matangua amengi, na mpundhi yakama yapupile hali yetu, na kutcelela kua kuingi kuye etu tu kovoka va kuivalele. ²¹ Muye litangua lina hiti na kuyeneka vya kulya, keho Paulu uemanene hakati kavo ua handekele nguendi, "Eni vamala tolililini kulyange, na kuyeneka kuimaneka ku Keleta, ngocho ngue ku uana kulemana na ku dhimbalettha. ²² Mualolo nji milombelele ku koletha, muomu kuye ko ku kakala ku dhimbalettha mukati keni, vuno ku dhimbalettha lika kua vuato. ²³ Muomu vutciki vuno kangelu ua Kalunga ku li uye yinji pangela, uye lalo yinji lemetha - tungelu tuendi vemanene kuli yange ²⁴ na ku handeka nguavo, 'Keti ukale na lyova, Paulu. Una pande kuimana kumesho a Sezale, na ku tala, Kalunga mu ku fungila voshe vaye va li na kuenda mu vuato hamo lika nove. ²⁵ Ngocho vene eni vamala vya kilileni! Muomu njina tcelela Kalunga ngechiye chi kayomboloka ngue cha kele cha kunjileka. ²⁶ Vuno tuka uila mu chiludhi chimo." ²⁷ Muye vutciki vua mu likumi na auana vuna hetele, ngue tuna hungumukile noku noku mu Kalunga ndonga ya Andeliya, hakati ka vutciki va ka vuato vathinganyekele ngechiye va kele na ku shuena ku chifuti chimo. ²⁸ Kehu vethekele kulova kua mema, va ku uanene vulahe makumi avali, kunima ya ntcimbu ya yindende, kua katukile chitimo chakama keho yakele likumi nayitanu. ²⁹ Va kele na lyova ngechiye mpamo tuka uila ha mavue, ngocho vethelele vikathi viuana na ku lombamba ngechiye chimene chinje vuathi. ³⁰ Kehu omo vaka vuato va kele na ku teua vuato vuakama na ku shuluiitha tu vuato tua muono mu Kalunga ndonga, ngue vayonguele kuechela vikathi ku mukulo ua vuato. ³¹ Vuno Paulu ua handekele na mukuluntu ua vakandhita nguendi, "Kuvanga eni mukala mu vuato ka mu katha kuovoka." ³² Kehu vakandhita vatetele mikole ya vuato keho ya tutukile. ³³ Kehu muye litangua lya kele na ku tuhuka, Kehu Paulu uava lombelele vakevo voshe na ku tambula vya kulya vimo. Endi ua handekele nguendi, "Litangua eli likelyo litangua lya mu likumi na auana liye mu li na kutumamena na ku likela kulya - na kulya na vimo vyahi. ³⁴ Ngocho njina milombela ku tambula vya kulya vimo, muomu echi chatha ku myohyela mu kuovoka, muomu nambe vinkambu ka vi katca ku mitue ya umo ueni. ³⁵ Muye endi na handeka evi, ua tambuile mbolo na ku shangala Kalunga ku mesho avoshe. Kehu ua pamuine mbolo na ku shangumuka kulya. ³⁶ Kehu voshe ua va kolethele na ku tambula lalo vya kulya. ³⁷ Tuva voshe tua kele muvuato tua kele 276 ya vantu. ³⁸ Muye muve kutile ve huithile vuato mu kumbila tiliku mu Kalunga ndonga. ³⁹ Muye litangua lina kile, ko vadhivukile chifuti chiye, vuno vamuene linema limo

na mukulo ua musheke, keho va lihandekethele nga vatha kushungika vuato vuakama.⁴⁰ Kehu mu ku mbila vikathi keho ua vathile mu Kalunga ndonga. Ha hantcambu yiye vene va vutuile mikole ya vikathi vya ku shinga navyo vuato, keho va yunduile ku mpundhi vintanga vya kulutue, keho va shungamethele kulinema.⁴¹ Vuno vuato vuakama mu ku heta ku muhela umo kuye mankimba ali uanene, va fundisile vuato, keho chongo ya fundile ya kolele ko, keho china ya shangumukile ku vatuka kundhili ya mankimba.⁴² Kehu vakandhita vayonguele kutcihya vaka kamenga kuteua vamo va tane na ku teua.⁴³ Vuno mukuluntu ua vakandhita, omo ua yonguele kuovola Paulu, ngocho endi ua vindikile chidhango chavo, ua va lekele ngechiye vaye vathele kutana va li uithile mu chishali, va livange kuheta kuntunda.⁴⁴ Kehu vaye vamala vali honene linga va vashuame, vamo ha mavaya, na vakuavo na vyeka vya kele muvuato vua kama. Kehu cha yombolokele ngechiye etu voshe tua ku hetele ku ntunda.

28

¹Muye mu tuovokele, tua lilongethele ngechiye chiludhi va chitumbula Malita. ²Keho na vandambo va tumuethetele ngodhi yikeyo keti ya yindende, vuno va tu vuikilile tuhya keho va tutambuile tuva voshe muomu kua kele na ku noka nyondhi na lithika.³ Vuno muye Paulu ua kunguluile chikutila cha viti na ku vihaka ha tuhya, keho limbuambua ua tuhukile muomu lya ntuima keho ua mushumine na kumukakatela kulivoko lyendi. ⁴Muye vandambo vamuene linoka liye lya vushungu liyenjelela ku livoko lyendi, va lihandekethele umo na mukuavo nguavo, "Lyala ou muka ku tcihya vantu uye novoka ku Kalunga ndonga; vushungu kuvua tavele yikeye akale na muono."⁵ Vuno endi ua nyanguilile kathitu mutuhya na ku vavala kuahi. ⁶Vakevo vatatelelele ngechiye yikeye aka dhimba ndi a katca. Vuno omo vatatelelele ntcimbu yakama na ku mona ngechiye na vimo vyahi vya yombolokele kuli yikeye, va tengulukile mana avo na ku handeka ngechiye nguavo yikeye Kalunga.⁷ Mualolo ha muhehi na muhela kuye kua kele mahya kuli mukuluntu ua chiludhi, lyala lidhina lyendi Pumbiliu. Yikeye ua tu tambuile ua tu yumbuile matangua atatu na ngodhi. ⁸Cha yombolokele ngechiye yishe ya Pumbiliu ua kele na ku vavala mathika thika na limo lya ku tuhuka maninga. Muye Paulu ua yile kuli yikeye, endi ua lombele, ua kambeleke mavoko endi hali yikeye, na ku mukanguitha yikeye. ⁹Kunima yevi vina yombolokele, na vakuavo lalo vakele na ku vavala chiludhi chiye vedhile na vakevo ua vakangukithile. ¹⁰Vakevo lalo vantu vatu thingimikile na tuthingimiko tua tuingi, va tuhanene viye vitua yonguele.¹¹ Ku ima ya vingonde vitatu ya hitile tua yile mu vuato vuakama vumo vua ku Alesandeliya vukevuo vua kele chithika ku chiludhi, hamo lika "Na vana va Kalunga." ¹²Kunima tuna hetele kuimbo lyakama lya Silakusa, tua kele kuye matangua atatu.¹³ Mu ku tunda kuye tua hitanganene na ku heta kuimbo lyakama lya Lengiyu. Kunima ya litangua limo mpundhi ya kutunda muvuihi vua chimoshue lya chifuti ya shangumukile, na mu litangua lya mu chivali tuedhile kuimbo lyakama lya Pudhulo. ¹⁴Kuye tua ka uanene vamuna nana keho vatu thanene tu kale navo matangua atanu na avalu. Mungila yiye tuedhile ku Loma. ¹⁵Kuli vamuna nana kuye, kunima vovuile vya kuli yetu, vedhile mu ku tushesha yetu ngue ku Malandethelo a Apiyu na ku vitola vitatu vya Tavena. Muye Paulu ua muene vamunayina, endi ua shangalele Kalunga keho va likolethele. ¹⁶Muye tua kovelele mu Loma, Paulu vamu tavethele kukala lika lyendi na muka ndhita uendi uye ua mu takamethele yikeye. ¹⁷Keho chakele ngechiye omo matangua atatu ana hitile Paulu ua thanene hamo lika vamala vaye vakele vakuluntu hakati ka va Yundeya. Muye vedhile kumo, endi ua handekele navo nguendi, "Vamuna nana, nambe njina panga vyahi ku vantu ndi vilika vya shukulu uetu, va nji kundikile mu mavoko a vaka Loma ngue muka kamenga ku Yelusalema. ¹⁸Kunima va na njikonkele vayonguele kunjehela, muomu ko va uanene mulonga ua kutca kulyange.¹⁹ Vuno omo va Yundeya va handekele vya ku chidhango chavo, vanji thininikile ku lihitila kuli Sezale, nambe keti ngue nja kele na vimo vya kuambulula vya mushovo uange. ²⁰Muomu chihula echi, ngocho vene omo nja mi lombelele ku nji mona na ku handeka neni, muomu vana njikutu na malyenge omo kutcelela cha va Yisaleli. ²¹Keho va handekele kuli yikeye nguavo, "Nambe ku Yundeya ko tua tambuile mikanda ya kuku tumbula yove nambe, vamuna nana vaye va nenja kuno ko vatambuile nambe ku handeka vimo vya ku vihya. ²²Vuno etu tuna yonguele kuvua kulyove vika muna thinganyeka vyevi, muomu tuna dhivuka ngechiye va li handeketha ku lemetha chino choshe. ²³Muye va na mulekele litangua yikeye, vantu vavengi vedhile kuli yikeye ku muhela uendi ua kuyela. Endi ua va languluilile viye mu kuambulula vumbangi vua vumuene vua Kalunga. Endi uethekele ku va thininika vakevo vya Yesu, vyoshe ku mashiko a Mosesa na kuli va polofeto, kutunda chimene hoho chinguedhi. ²⁴Vamo vatcelelele viye vyuma vya handekele, vamo ku vatcelelele. ²⁵Muye va yenekele kutava hali umo na mukuavo, vatundile ho kunima ya handekele Paulu lijui limo nguendi, "Na Mpundhi Yakuyela ya handekele mua chili hali kapolofeto Yisaya kuli va shukulu veni. ²⁶Endi ua handekele nguendi, 'Kaye kuli vantu ava na ku handeka nguove, "Kuvua mu kovua ko, vuno komu ka dhivuka; kutala, muka tala, vuno ku mu ka vi dhivuka. ²⁷Muomu vimbunge vya vantu ava vina dhiki, na matui avo ke ku tolilila muachili, na mesho avo va na fuikinitha, ku teua vaka mone na mesho avo na ku tolilila na matui avo, na ku dhivuka na vimbunge vyavo na ku tenguluka lalo, keho nji ka vakanguitha vakevo."²⁸ Ngocho vene, muna pande kudhivuka ngechiye vuovoke ou ua Kalunga va na utumina kuli vaka Vifuti, keho va kovua ko. ²⁹³⁰Paulu ua kele myaka yivali yoshe ya kushula mu njivo yendi ya kuli fuetela vavenya, keho ua tambuile voshe vaye vedhile kuli yikeye. ³¹Ua mbuluile vumuene vua Kalunga keho ua longethele vyuma vya kuli Yesu Kilistu na ku likehetha na umo ua muvindikile uahi.

Loma.

¹Paulu, ntuama ua Yesu Kilistu, va mu thanene kukala Kapostolu, naku mu hangula ku mudhimbu ua chili ua Kalunga, ²Uye uve shikile laya ku vapolofeto vendi muma thona aku yela, ³kutuala hali munendi uye ua kumu yati ua Muene Ndaviti ha ntcitu. ⁴Kuhitila Mumpundhi ya kuyela vamu tumbuile na ndhili kupua Muna Kalunga kuhitila ha ku hinduka kuku tca, Yesu Kilistu Muene uetu. ⁵Muli yikeye tua uana kavumbi na vupostolu vua kuononoka mu lutcelelo ha kati ka mishovo yoshe, Omo Iya lidhina lyendi. ⁶Hakati ka mishovo eyi, neni lalo vami thana kupua vaka Yesu Kilistu. ⁷Kuli voshe vali mu Loma va yongola Kalunga keho lalo vava thana kupua vantu va kuyela: Kavumbi ka kale neni na chivovo cha kutunda kuli Kalunga Tata na Muene uetu Yesu Kilistu. ⁸Hakulivanga, nji shangala Kalunga Tata kuhitila muli Yesu Kilistu kuli yeni muva voshe, muomu kutcelela kueni ku vambulula hantci hoshe. ⁹Kalunga Tata yikeye mukaleho uange, vonje kupangela mu Mpundhi yange mu mudhimbu ua munendi, muku tuala munje ku mi tumbola ntcimbu yoshe. ¹⁰Ntcimbu yoshe nje kui hula mu kulomba kuange linga hamo vi pua mo mu chidhango cha Kalunga Tata linga nji ye kuli yeni. ¹¹Ambe ange nje ku thinganyeka ku mi mona, linga njimihane ko vuana vumo vua mumpundhi yakuyela, linga njimi kolethe. ¹²Hakeho, nange lalo nji yongola nji uane ndhili mukati keni, kuhitila mu lutcelelo lueni nolu luange. ¹³Mualolo kunji yongola linga eni mukale kundhimba, vakuetu, hakeho ntcimbu yoshe nje ku yongola kuinja kuli yeni (vuno honi kuhita kuahi noho ntcimbu yino), linga tua ku uane vushuka muli yeni lalo, ngue muye mu tua lingile ha kati kava ka vifuti. ¹⁴Ange njimu ka makongo ku Vangelengu na kuvantu va ka vifuti vyeka, kuli voshe vaka ku dhangama nava va kaku heva. ¹⁵Hakeho ngue kuli yange njina li vuayethela kuambulula mudhimbu ua chili kuli yeni neni muli mu Loma. ¹⁶Nga ange kunja kele na shuama ya mudhimbu ua chili, nga ukeuo ndhili ya Kalunga Tata ya vuovoke vua vaye voshe va kaku tcelela, kuli vaYundeya mbangelo amba vaNgelengu. ¹⁷Nga muli ukeuo vuchili vua Kalunga vuli leketha tunda lutcelelo ya lutcelelo, ngue muva na thono, "Muka vungulu ovoke muku tcelela" ¹⁸Nga vukalu vua Kalunga vuli leketha kutunda kuilu kuli voshe vaka mafuti na vaka kuyeneka vuchili vaye muli vakevo kuhitila mu ku yeneka vuchili va shueka vuchili. ¹⁹Evi mukonda Iya viye viva dhivuka kutuala kuli Kalunga va vimona muli vakevo. Mukonda ua va muetha vyo. ²⁰Muomu Iya vifua vyendi vyamu vushueke, madhina avyo ndhili ya myaka yoshe na vutuntu vuendi, vavi mona vuino vuino, kutundilila kukupanga kua lifuti, vavi nongonuene muli viye vyoshe viva panga. Hakeho kuvethi naha haku lyamenena. ²¹Evi muomu, nambe muvadhivukile vya kutuala kuli Kalunga, kuva mushangalele ngue Kalunga, ndi vamu hane kushangala. Nambe ngocho, avo vakele vaka kuheva mu vithinganyeka vyavo, na vimbunge vyavo vya kuyeneka kulangunuka vyakele mu muthithi. ²²Va limuethela ngue vaka kudhangama, vuno vapuile vaka kuheva. ²³Va chinjithile vungulu vua Kalunga uye uaku kalelelaho muomu Iya kulemetha chifua cha Iyala uye atha kutundaho, Iya tudhila, Iya tuthitu va mikono yiuana, na tuthitu vaku likoka hantci. ²⁴Muye vene Kalunga ua vahanene kumashungu a vimbunge vyavo ku madhilo, kulingila mivila yavo yishauke mukati kavo. ²⁵Vakevo vavenya va chinjithile vuchili vua Kalunga na vishaki, kumo nauye kushangala na kutcelela kupanga muntcimbu ya muka kupanga, uye yova shangala myaka yoshe. Amen. ²⁶Muomu Iyevi, Kalunga ua vahanene ku kuthimpa kuakuyeneka kathingimiko, muomu vakentu vavo va chinjitha chidhango cha vuntu vua vuntu na chidhango ca vuntu vua vungocho. ²⁷Mukemo lalo, vamala lalo vathile chidhango cha Kalunga na vakentu vavo na ku uema mumashungu a kuli yavo vavenya. Ava vakevo vamala vaye vapangele vipanga vya shuama na vamala vakuavo na kutambula muli vakevo kashitiko ka kuvafuila kutuala ku mashevu avo. ²⁸Muomu kova tavethele kukala na Kalunga mukuidhiva kuavo, ua vahanene ku mana a kuvihya, linga vapange vyuma vya kuyeneka kushungama. ²⁹Vava shulitha na vishaki vyoshe, kuvihya, kuliveyela, na kushishua. Vashula chipululu, kutciha, vimpata, mashevu, na vithinganyeka vya kuvihya. Vakevo vaka kutuaha, ³⁰ngoma ya kuthika kuvali, vaka vidhindo vya Kalunga, kuyeneka kathingimiko, vukalu, ku lihametha, vaka ku neha vingila vya kupanga milonga; kuve ku thingimika vithemi vavo. ³¹Nga kuyomboloka kuahi, lutcelelo lua lundende, vakola vimbunge vyavo, naku yeneka ngodhi. ³²Avo vovua mashiko a Kalunga, kuli vaye vapanga vyuma ovyo vanafuila kutca. Vuno honi keti lika muku panga vyuma evi lika, va ketavetha vakuavo navo vaka kuvipanga.

2

¹Muye vene eni kamuekele naha hamu lihengela, ove muntu, ove muka kupangula, muomu viue kupangula vakueni viye kuku hitha navyo yove vavenya. Neni vaka kupangula mue ku panga vyuma vimo lika. ²Vuno honi tuvi dhivuka ngueta kupangula cha Kalunga chakala kutuala muvungulu muche ku uila hali vaye voshe vaka kupanga vyuma vyacho. ³Vuno valuka vyuma evi, ove muntu, ove muka kupangula vaka kupanga vyuma vyacho nambe mu ue kuvipanga nove. Mua kuatha kuteua vukalu vua Kalunga? ⁴Ndi mue ku thinganyeka kamandende kutuala ku vufuko vua ngodhi yendi, kashitiko kendi kaye kaku kotokela, na kutatelela chendi? Kumu dhivuka ngueni ngodhi ya Kalunga va yi hakelaho linga yitu tuamenene kuku litavela? ⁵Vuno Iya ku kaluua kuendi na kukola vimbunge vyeni ngocho muna lihakela vukalu halitangua Iya vukalu, likelyo litangua litu ka mona kupangula cha Kalunga cha vungulu. ⁶Kalunga akahana fueto ku muntu ku muntu kutuala kuvipanga vyendi: ⁷Kuli vaye voshe vana koletha mu vipanga vya chili vana uana vungulu, kathingimiko na kukola mu lutcelelo, vaka va hana muono ua myaka yoshe. ⁸Vuno Iya vaye voshe ve kulikela vishoti avo vavenya, kuve kuononoka ku vungulu vuno ve kuononoka kuma shevu, vukalu na kunyengua kua kama ku kenja. ⁹Kalunga aka hana tuyando na vuthiua vua kama ku myono ya vaye voshe va panga mulonga, kuvangelela kuli kaYundeya, kuka manethela kuli kaNgelengu. ¹⁰Vuno honi vumgulu, kathingimiko, na chivovo vi kenja kuli vaye voshe vaka kupanga vya chili, kuva Yundeya ha kulivanga, umbu kuva Ngelengu. ¹¹Muomu kumue kulitepetha muli Kalunga. ¹²Muomu va vengi va panga milonga omo Iya ku yeneka mashiko vaka tca na mashiko ahi, amba lalo va vengi va panga milonga ntcimbu oyo vana dhivuka mashiko navo lalo vaka vapangula na mashiko. ¹³Muomu keti vaka kuvua mashiko va

vyukilila ku mesho a Kalunga, vuno vaye lika vaka kupanga kutuala ku lishiko va kovoka.¹⁴ Muomu vaka ku yeneka kutava, vaye kuvakele na mashiko, ve kupanga vya mashiko kuhitila ha chithemua, vapua mashiko kuli yavo vavenya, nambe muva yeneka kukala na mashiko.¹⁵ Mu lyevi va leketha nguavo vipanga vya thetela mashiko vavi thona mu vimbunge vyavo. Mana avo a fua lalo vukaleho kuli yavo vavenya, na vithinganyeka vyavo ku viye kuva vangeya nambe kuvohyela kuli yavo vavenya¹⁶ na kuli Kalunga lalo. Evi vika fua mo hali tangua liye lya ka lyaka pangula Kalunga vyoshe viva panga vantu mu vushueke, kuhitila mumudhimbu uange ua chili, muli Yesu Kilistu.¹⁷ Vuno nga uli thana yove vavenya ka Yundeya na kuhuimina ha mashiko, na kuli shangaletha muli Kalunga,¹⁸ na kudhivuka chidhango chendi naku tavethela vya ku vyukilila viye vya chili muomu vaku tuma vyo kuhitila mumashiko,¹⁹ ambe nga una vitambula nove vavenya kupua ntuaama lutue ku tupuputua, cheke kuli voshe vali mumithithi,²⁰ muka ku tuamenena maheve, mulongithi ua vanike vavandende, na kulingila ukale na mashiko mu chifua cha mana na vungulu, keho vati evi vika nehetha vitanga mukuovoka kua muono uove?²¹ Eni vaka ku longetha vakueni, kumue kulilongetha yeni vavenya?²² Eni vaka kuhandeka ngueni keti mupange vukuidhi, eni mue kuvu panga ndi? Eni vaka kudhinda miyombo, mue ku puanja tembele ndi?²³ Eni vaka kuli shangalethela mumashiko, mue kushaula Kalunga muku yeneka kuononoka ku mashiko ndi?²⁴ "Lidhina lya Kalunga va lishaula hakati kavaka kuyeneka kutava muomu lyeni", ngue omuo vene muva na thono.²⁵ Nga kulovoka chakala na lutcelelo kuli yeni nga muthingimika mashiko, vuno nga mu ka ku yomboka mashiko, kulovoka kuove ku kapua vulima.²⁶ Nga, muye, muka kuyeneka kulovoka a puithamo viye vyoshe vya yongola mashiko, ngueni kuatha kuahi kuyeneka kulovoka chendi va chipuithe kulovoka?²⁷ Ambe kuatha kuahi muka kuyeneka kulovoka hachi themua kuhitha muka kulovoka nga yikeye na puithamo mashiko nambe kalovokele? Echi muomu muakala na mashiko hamathona na kulovoka, kanda yeni lalo vaka kuvyana mashiko!²⁸ Nga yikeye keti ka Yundeya ha vuntu vuendi vua laya, nambe kulovoka chiye chalaya viye nguetu ha ntcitu.²⁹ Vuno yikeye ua pua kaYundeya muinti lyendi, na kulovoka chendi chamumbunge, mu mpundhi, keti cha muvihaneka. Kushangala chavo vantu avo kuche ku tunda ku vantu vuno chitunda kuli Kalunga.

3

¹Keho vungulu muka va kele navuo va Yunda? Na lukulu muka lua ku mukanda? ²Evi vya chili mungila yoshe. Chakulivanga, va Yunda kova tcelelele na kuyombolola kua Kalunga.³ Nga vati omuo vaYunda vamo ko vakele na lutcelelo? Kuyeneka kutcelela kuavo kuatha kutambula ho kutcelela kua Kalunga. ⁴Keti vika kale, Ambe kuchakele ngachiye, linga Kalunga amu uane kukala vungulu, nambe mukukala nguavo nkala muntu muka vishaki. Ngue muva vithona, "Nguavo chitava vakulekethe kukala kuvuaha kua majui ove, na yove lalo ukathambue haye ho mukaya ku chipangulo.⁵ Vuno nga kuyeneka kuyela kuetu kuyomboloka kuyela kua Kalunga, vika vituatha kuhandekako? Kuatha tuhandeke nguetu Kalunga kayelele muku neha vukalu vuendi kuli yetu? (Ange njili na kupangetha vimpata vya vuntu.) ⁶Keti vikakale! Ambe keho vati Kalunga muaka pangula lifuti?⁷ Vuno nga kuvuaha kua Kalunga muvishaki vyange vuhana kushangala kuakama kuli yendi, vika nolo viva nji panguila ngue muka milonga? ⁸Vika vyakuyenekela kutumbula, ngue muva tuvangeya kutuhandeka, na vimo vitukatava kuhandeka, "Lingeni tupange vihya, linga vungulu vuinje"? Kupangula chavo hasha.⁹ Vika keho? Tuli nakulyamena etu vanenya? Kuahi. Muomu tua vangeya laya voshe va Yunda na vaNgelengu, voshe, mu kukala muku vihya. ¹⁰Evi ngue muva vithona: "Kukuakele ua kuvuaha naumo uahi.¹⁰ Ngue muva chi thona: "Naumo uahi ua kuyela;¹¹ Naumo uahi ua vikuatetele mana. Naumo uahi uathetelele Kalunga. ¹²Voshe vana tengulukila kuako. Voshe kumo vanakala vimantu vyangocho. Naumo uahi a kapanga vya vingulu kuahi, keti nambe umo."¹³ Milivu yavo mbumbo ya kushokoloka. Vindaka vyavo vyakuitha. vushungu vua manoka vuakala kuinti lya milomo yavo." ¹⁴Tunua tuavo tuashula na kuthinga na kushasha."¹⁵ Myanja yavo yathia muku mbalumuna maninga. ¹⁶Kutangula na kayando vyakala muvingila vyavo. ¹⁷Vantu ava kanda vadhivuke ngila ya chivovo." ¹⁸"Kukua kele lyova lya Kalunga kulutue lya mesho avo."¹⁹ Ngechi tunadhivuka nguetu evi vyoshe vya tumbula mashiko, a handeka na vaye vali muitci lya mashiko. Evi kulingila nguavo tunua tuoshe vaka tuholuetha, na lifuti lyoshe vaka likundiye kuli Kalunga. ²⁰Evi muomu yahi ntcitu yova kemanena muvipanga vya mashiko mumesho endi. Muomu mumashiko munenja vutumbe vua vihya.²¹ Vuno kutunditha ko Mashiko ku vuaha kua Kalunga vana vulingitha vavudhivuke. Evi vyakele vukaleho ku mashiko na vaPolofeto, ²²ovyo, vuvuahe vua Kalunga mu kutava muli Yesu Kilistu ku voshe vatava. Muomu kovakele kutepetha.²³ Nga voshe vaviyitha na ku yeneka vungulu vua Kalunga, ²⁴na muye vanavamenena na kuvutuka hakavumbi kuhitila muku hitila muli Kilistu yesu.²⁵ Muomu Kalunga ua hanene Kilistu Yesu ngue vuvuahe mukutava mumaninga endi. Ua hanene Kilistu mukupua vukaleho vua kuyeneka kahangu kendi, muomu kuyeneka kulema kua kuvihya kuendi ²⁶mukuthimpa kuendi. Evi vyoshe vyayombolokele muku leketha vushunga hantcambu yino yamualolo. Vyoshe lika muku leketha nguavo endi kahanguile, na kuleketha nguavo endi akamena muntu woshe muomu lutcelele muli Yesu.²⁷ Kuiko hani kuli kulihametha? Vana kuthiko. Muomu vika? ha vipanga? Kuahi, vuno ha chitume cha kutcelela. ²⁸Tumanetha hani nguetu muntu vamuamena haku tcelela kunonako vipanga vya mashiko.²⁹ Ndi Kalunga yendi Kalunga ua vaYunda lika? Ketu yakeye Kalunga ua vakavifuti? Mukemo, nava kavifuti lalo. ³⁰Nga, mukemo, na kuyeneka kulovoka muku tcelela. ³¹Keho muku tambula mashiko muomu lya kutcelela ndi? Ketu vikakale! Vuno, tuyelula mashiko.

4

¹Vika cho tuka handeka nguetu Avilahama, shukuluetu kutuala ku ntcitu, tuna uana? ²Nga Avilahama vamu thambuetha ku vipanga, nga ali naha ha lishangalela, vuno keti kumesho a Kalunga. ³Vika mathona ana handeka?

"Avilahama ua tcelelele muli Kalunga, ngechi va mutandela mukua vuchili.⁴ Omuo nga yikeye uye apanga, fueto yendi kove ku yitanda ngue vuana, vuno fueto yovyo vya na panga.⁵ Kuli uye ke kupanga, vuno atcelela kuli uye yathambuetha muka mulonga, lutcelelo luendi va lu tanda ngue muka kuvuaha.⁶ Ndaviti lalo atumbuitha kuvedhuka ku muntu muye ya tanda Kalunga muka vungulu ua ku yeneka kupanga.⁷ Nguendi "Vana vedhuka vaye vova nechela ku milonga yavo, na vaye vova na fuika milonga yavo.⁸ Uavedhuka muntu uye Muene ka mutandela mulonga.⁹ Kehu kuvedhuka oku vana ku tumbuila vaka kulovoka lika, ndi na ku vilima lalo? Nga etu tuhandeka ngueto, "Avilahama, kutcelela kuendi vamu tandeilekuo mu kupua muka vungulu"¹⁰ Vamu tandeilekuo vati? Te na lovoka laya ndi ali ku vulima? Ketu te na lovoka, vuno te ali kuvulima!¹¹ Avilahama ua tambuile chimuetho cha kulovoka chikecho chimuetho chavungulu vua ku tcelela chiye cha kele nacho ntcimbu te ali ku vulima. Ngachiye yikeye aka pue yishe ya voshe va ka ku tcelela nambe vali kuvulima navo vungulu vaka va tandela vuo.¹² Yikeye yishe yakulovoka kuli vaye keti vaka kulovoka lika, vuno vonda lalo mu myanja ya kutcelela ngachiye kuli tate yetu Avilahama, kukeko ua kele nakuo ntcimbu ali kuvulima.¹³ Muomu Avilahama ko va muishikile nambe mbuto yendi, apua suana ya vifuti ha majui a lishiko, vuno ha vungulu vua tcelelele.¹⁴ Muomu vaka majui alishiko nambe vakevo vaka kuhinga . Kutcelela nga cha pua cha mavoko-voko, keho litavathano liye nga lya dhimangana.¹⁵ Muomu majui alishiko ane ha vukalu, vuno kuye ku kua kele majui alishiko, kuye vene kukua kele milonga.¹⁶ Muomu evi vikevyo vinapu vya ku tcelela ngachiye chinapu chama voko-voko. Kulingila lyuvuathano li kanyame ku mbuto ya Avilahama, keti kuli vaye lika vali muintci ya lishiko, vuno kuli vaye lalo va tuala lutcelelo lua Avilahama. Yikeye yishe yetu tuva voshe,¹⁷ ngue mova na chithono , "Njina ku puitha yishe ya miyati ya yingi." Kumesho yaue yo ua tcelela, yikeye , Kalunga, uye ue ku hana muono kuva ka kutca na kuthana viye kovya kele ko vi kala ko.¹⁸ Uye vene yomu tatelela, nevi vya kutatelela vya hiko ua tcelela ngachiye aka kala yishe ya miyati ya yingi ngue kuviye vya vya handeka nguavo "kukupua mbuto yove".¹⁹ Kehu kavothsikile muku thselela, ua hakele muvila uendi ukeuo ngue ua ku tsha (yikeye ua kele na chihita cha myaka) na vunchimi vya Sala.²⁰ Vuno Avilahama mu kutala viye vya mutumbuilile Kalunga kakele na lyova lya ku tcelela. Vya muhanene ndhili muku tcelela na ku shangala Kalunga.²¹ Ua vi tavele vuino vya mutumbuilile Kalunga ua vi puithilemo.²² Mukemo vene "vamutandelele vyo ku vungulu".²³ Vuno majui "va a tandeilele kuli yikeye" kova a thonenene kuli yikeye lika.²⁴ Vuno netu lalo, vaka tu tandela vyo netu vaka ku tcelela uye ua hinduile Yesu Muene uetu kukutca.²⁵ Uye yova hanene muomu lyamilonga yetu.

5

¹ Omo yetu tunathambua muku tcelela, tuli na chivovo na Kalunga muli Muene uetu Yesu Kilistu.² Muli yikeye mukemo tuna uana vukovelelo muku tcelela mungodhi yino yituli nayo, na kuvuayelega mu lukulahelo lua vungulu vua Kalunga.³ Ketu ovyo lika, vuno tu litumba mu tuyando tuetu. Tunadhivuka ngueto tuyando tuekuneha kukanyama.⁴ Vuno kukanyama tuekuneha kukola mumbunge, vuno kukola mumbunge kuekuneha kutcelela,⁵ na kutcelela kukue kuneha shuama muomu ngodhi ya Kalunga uayi shuhuila muvimbunge vyetu muMpundhi yaKuyela yiye yiva tu hanene.⁶ Muomu mutua kele te kanda kutuakele nandhili, hantcimbu yavungulu Kilistu ua tcililile vaye vaku yeneka kutava.⁷ Muomu keti vya vyathi kutcila muntu muka vungulu, nambe hamo kualu umu alikuminya kutcila muntu muka vungulu.⁸ Vuno Kalunga ua muethele ngodhi yendi kuli yetu, muomu etu te kanda tu vaka milonga, Kilistu mukemo muatu tcililile.⁹ Navua-navua, keho, ngechi natu thambuetha na maninga endi, a ka tuamena ku vukalu vua Kalunga.¹⁰ Muomu nga ntcimbu tua kele tuvaka nkole. Tuali hambele na Kalunga kuhitila mukutca kua mona. Kehu muvanatu uaneketha na Kalunga vaka tuamena mukuovoka vuendi.¹¹ Vuno keti evi lika, vuno tueku yolela muli Kalunga kuhitila muli muene uetu Yesu Kilistu, kuhitila muli ou yotu dhivuka na uana kulihamba echi.¹² Kehu hani, omu lya muntu umu milonga yedhile hantci, keho mungila eyi kutca kuedhile kuhitila kumilonga. Na kutca kua yile kuvantu, muomu voshe vaviyithile.¹³ Muomu noho ku mashiko, milonga yakele hantci, vuno mulonga ku vautandela muntu nga mashiko ahiko.¹⁴ Nambe ngocho, kutca chatuminine kuli Andama noho kuli Mosesa, na ku vaye voshe kova pangele mulonga ngue mulonga ua Andama ua kele chimuetho cho uye a kenja.¹⁵ Vuno hani vuana kuvukala ngue ku pangula. Muomu kupangula kua umu muatcile vavengi, vyuma vingahi yina tupangela ngodhi ya Kalunga na vuana kuhitila ha kavumbi ka muntu umu. Yesu Kilistu ua uaneketha vavengi.¹⁶ Muomu vuana keti lukulu lua kuviyitha kua muntu uye umolika. Kupangula kuashuamene mulonga umu na kuneha kashitiko, vuno vuana vua shuamene vaka milonga vavengi na kuneha kuthambua.¹⁷ Muomu nga, mulonga ua umu, kutca keudhile kuhitila mu umu, vuingi vua kupua kuiko vuve ku uana mu vuingi vuakavumbi na vuana na vungulu vukale mu kuovoka kueni kuhitila mu umu, Yesu Kilistu.¹⁸ Kehu, mulonga ua umu ua nehelele kashitiko ku vantu voshe, ngocho vungulu vua muli umu muedhile kuthambua na muono ua vantu voshe.¹⁹ Vuno mu ku yeneka kuvua kua umu vavengi va va hakelele mu milonga, Nambe ngocho kuhitila mu u likonkeka kua umu va vengi vava puithile vaka vungulu.²⁰ Vuno mashiko edhile mu kuilanetha vaka milonga. Vuno oku kuakala milonga yayingi, na ngodhi yayingi ku tuvakana kukeko ko yakala.²¹ Evi vya yombolokele linga, mulonga ua tua lethele kuku tca, nambe ngocho ngocho yedhile kuhitila muvungulu vua muono ua myaka yoshe, yayaye kuhitila muli Muene uetu Yesu Kilistu.

6

¹ Kehu vika vitu kahandeka? Tupukule namulonga linga kavumbi kalane ndi? ² Ketu ngocho. Etu tua tcile mumulonga, vati lalo tuovokela mo? ³ Kumu dhivuka nguenu vaye voshe va vengi vava mbuitikile muli Kilistu Yesu vava mbuitikile hamo nendi mu kutca chendi? ⁴ Vatu shitikile nendi muva tu mbuitika ngue mu kutca kuendi. Ngue omo muva hinduile Yesu ku

kutca mu vungulu vua yishe, netu lalo tuatha kuenda mu muono ua uha. ⁵Muomu amba tuna lifu nendi mu chifua cha kutca chendi, mukemuo lalo muva ka tu vandakana hamo nendi na kuhinduka kuendi kuku tca. ⁶Evi tuvi dhivuka ngueto, vuntu vuetu vavu mbambeyele hamo nendi linga va viyitheho muvila ua mulonga. Evi mukemuo mo vya yombolokele linga keti tukale mu vundungo vua mulonga. ⁷Uoshe uye natci yikeye nathambua ku milonga. ⁸Vuno nga etu tuna tci naKilistu, tuna tava ngueto tangua tu kovoka hamo nendi. ⁹Tunadhivuka ngueto muomu Kilistu na kuhinduka ku kutca, kaatha ku tca lalo; kutca ngechi kuli kuintci lyendi. ¹⁰Muomu kushuama kukutca kua tcile ku mulonga, ua tcile mua lumo lika. Vuno muono ua novoka, ua kala Kalunga. ¹¹Omuo vene, neni lalo muna fuila kukala ngue mua tcila ku mulonga, vuno mukovoka kuli Kalunga muli Kilistu Yesu. ¹²Mukemo hani keti muethelele mulonga upangethe mivila yeni ya kutca mukuononoka kumashungu avo. ¹³Keti muethelele vaka mbunga yeni va viyithe, vapue vitua vya ku pangetha mashevu. Vuno li leketheni kuli Kalunga ngue vaye va vahindula kukutca na kuva neha ku muono, keho leketheni vaka mbunga yeni kuli Kalunga ngue vitua vya ku pangetha mu vungulu. ¹⁴Keti mutavethele milonga yimituvakane. Muomu eni keti vaka mashiko, vuno vaka kavumbi. ¹⁵Keho vati? Tulinge mulonga muomu keti tuva ka muintci lya mashiko, vuno vaka kavumbi, keti mukemuo? ¹⁶Kumua dhivukile ngueni amba muli hana ngue vindungo, munapu vindungo kuli ou u muononoka? Eni kuatha mu pue vindungo ku milonga, eyi yi mi tualettha kukutca, ndi vindungo ku kuononoka, oku kumi tuala ku vungulu. ¹⁷Vuno honi tu shangala Kalunga! Muomu mua kele vindungo vya milonga vuno muonononoka na vimbunge kuvi longetha viva mihanene. ¹⁸Vana mi vutula kumilonga, na kumi puitha vangamba mu vungulu. ¹⁹Ange ku kuanya ngue muntu ua ngocho muomu milonga ya ntcitu yeni. Muomu muye mumua leketha vaka mbunga yeni ngue vandungo kuku yuala na muvushiko, vinehetha muamo vushiko, mukemuo lalo mu muva leketha muvuchili vua ku toketha. ²⁰Muomu mo muakele vandungo va milonga, mua vutukile ku vungulu. ²¹Kuntcimbu yiye, vushuka vuka mua uana mu vuima vya ku mikolettha shuama? Muomu fueto yavuo ndi kutca. ²²Vuno omo vana mivutula kumilonga yeni keho vana mikutu vundungo kuli Kalunga, muli na vushuka vua kutoketha evi vikalengela mu kuovoka kua myaka yoshe. ²³Muomu fueto ya milonga kutca, vuno vuana vua Kalunga Tata muono ua myaka yoshe muli Kilistu Yesu Muene uetu.

7

¹Ndi komu vidhivuka, va munanana (muomu ange nji handeka na vantu va dhivuka lishiko), ngue lishiko lishika muntu ku nkala ntcimbu ya kuovoka kuendi? ²Muomu mukentu ua kuambata vana mu vandakana halishiko kuli lyala lyendi ntcimbu ali nakuovoka, vuno nga lyala a tca, a vutuka ku lishiko lya vulo. ³Keho, ntcimbu lyala lyendi ovoka, nga akala na lyala ueka, vaka muthana nguavo chikuidhi. Vuno nga, ambe lyala a tca, na vutuka ku lishiko, nga endi keti akala na lyala ueka. ⁴Keho hani, va munanana, neni lalo mua tcile kulishiko kuhitila mumuvila ua Kilistu. Evi kulingila vami vandakane kuomo na mukuavo, yikeye uye, kuli yaue uva hinduile ku vatci, linga, tuime vushuka vua Kalunga. ⁵Muomu muye mutua kele munthitu, mashungu aku viha ahindukile ku medhi alishiko, aye apangethele mbunga yetu linga yime vushuka vua kutca. ⁶Vuno ngechi vana tuvutula ku lishiko. Tua tcile kuli viye vyatu vindikile. Evi linga tupangele mua muha yaMpundhi ya kuyela, keti lalo mumukanda ua laya. ⁷Vika tuka kuhandeka hani? Lishiko vavenya mulonga ndi? Keti mukemo movikakala. Nambe ngocho, ange konja dhivukile mulonga. Muomu nga konja dhivukile kuliveya ambe lishiko lihandeka, "Keti uliveyele." ⁸Vuno mulonga ua kovelele kuhitila mu mashiko na kunehetha mulonga uoshe una kakatela muli yange. Muomu ambe nga lishiko lyahi, mulonga unatci. ⁹Kunthimbu yimo ange njovokele ku yeneka lishiko, vuno muye mashiko edhile, mulonga ua uanene muono, nange nja tcile. ¹⁰Mashiko aye aneha muono ha kutengulukile kutca kuli yange. ¹¹Muomu mulonga ua uanene ngila kuhitila mumashiko na kunjikuitha yange. Kuhitila mumashiko anji tciha. ¹²Lishiko lya kuyela, na mashiko akuyela, vungulu, na vuchili. ¹³Keho viye vya kele vya chili vika kala vya kutca kuli yange? Keti mukemo. Vuno mulonga, linga ukale ku uleketha ngue mulonga, ua neha kutca muli yange kuhitila mulyaviye vya kele vya chili, na kuhitila mulishiko mulonga uatha ku tuvakanena. ¹⁴Muomu tudhivuka ngueto lishiko lya kala ha Mpundhi, vuno ange muka ntcitu. Va nji landetha kuvundungo vua milonga. ¹⁵Muomu vinje kupanga, kunje ku vikuata vuino. Muomu vinji yongola kupanga, kunje ku vi panga, keho vinja yeneka kuyongola, nje kuvi panga. ¹⁶Vuno ambe njina panga viye kunja yonguele, nji kuatetha ko lishiko nguange lishiko lya chili. ¹⁷Vuno ngechi keti yange lalo njekuvipanga, vuno mulonga uye ua kala muli yange. ¹⁸Muomu nji nadhivuka nguange muli yange, nguavo muntcitu yange, kumua kele vya chili. Muomu kuyongola vya chili kuli yange, vuno kunji vyatha kuvi panga. ¹⁹Muomu vya chili viye vinji yongola, ange kunje ku vipanga, vuno milonga yiye kunja yonguele, yikeyo nji panga. ²⁰Ngechi nga ange njipanga vinji nayaneka kuyongola kupanga, keho kovi kakala viye yange yange panga, vuno mulonga uye ua kala muli yange. ²¹Keho, ange nji uana lishiko eli: Muye ange nji yongola kupanga vya chili, oho vene na mulonga unenja kuli yange. ²²Muomu nji yolela mu lishiko lya Kalunga na muntu ali mukati kange. ²³Vuno ange njimona lishiko lya ku litha muvilyo vya muvila uange. Likelyo lyeku liluitha na liye lili mumana ange. Vika nji tambula na kunji kuta na lishiko lya mulonga uye uakala mumitambela yamuvila uange. ²⁴Ange nji muntu ua kayando! Yiya aka njamena ku muvila ou ua kutca? ²⁵Vuno vishangala kuli Kalunga Tata kuhitila muli Yesu Kilistu Muene uetu! Keho, ange vavenya njipanga lishiko lya Kalunga namana ange. Nambe ngocho, na ntcitu njipanga lishiko lya mulonga.

8

¹Ngechi koku ka kala kuvyana ava vali muli Kilistu Yesu. ²Muomu lishiko lya Mpundhi yaKuyela ya muono muli Yesu Kilistu uye uatu vatula ku lishiko lya milonga na kutca. ³Muomu vya lishiko kulyatha kupanga muomu kolyakele na ndhili

kuhitila muntcitu, Kalunga ua vyathele. Yikeye ua tumine Munendi uendi vavenya muchifua cha muvila ua mulonga ua nthitu mukupua chikombelo cha milonga, nendi ua uanene milonga mu ntcitu. ⁴Endi uavi pangele evi muku puitha mo lishiko kuli yetu, Etu vaye ve kuenda muchifua cha ntcitu, vuno tue kuenda muchifua cha Mpundhi yakuyela. ⁵Vaye voshe vovokela muntcitu vahaka mana avo muvyuma vya nthitu, vuno ava vovokela mu Mpundhi yakuyela vahaka mana avo ku vyuma vya Mpundhi yakuyela. ⁶Muomu mana ova haka muntcitu akeuo kutca, vuno mana ova haka muMpundhi akeuo muono na chivovo. ⁷Mana amu ntcitu akala na vimpata kuli Kalunga, muomu ke kuononoka kulishiko lya Kalunga, nambe kuatha kupanga ngocho. ⁸Voshe vali mu ntcitu kovatha kuya Kalunga ku mbunge. ⁹Nambe ngocho, ove keti ua ku ntcitu vuno ua mu Mpundhi, nga Mpundhi ya Kalunga yakala muli yove vuino. Vuno nga umo ueni kakele na Mpundhi ya Kilistu, endi kakele ko kuli yikeye. ¹⁰Nga Kilistu ali muli yeni, namuvila una tci kushuama ku mulonga, vuno mpundhi yili na muono kushuama ku vuchili. ¹¹Nga Mpundhi yendi yiye ya hinduile Yesu kukutca yili muli yove, endi uye ua hinduile Kilistu kukutca a hana muono lalo ku mivila yeni kuhitila hali Mpundhi yendi, yiye yili muli yeni. ¹²Keho, vamunanana vavamala, etu tuva ka makongo, vuno keti mu ntcitu uovokele ha ntcitu. ¹³Muomu nga uovokela muntcitu, ove uli muku tca, vuno nga mu Mpundhi uhaka kutca kua muvila, eni mukovoka. ¹⁴Muomu vavengi vana va tuamenena ku Mpundhi ya Kalunga. ¹⁵Eni komua tambuile Mpundhi ya vundungo linga mukale na lyova lalo, vuno mua tambula Mpundhi, yiye yo tue kulilila, "Abba", Tata. ¹⁶Mpundhi yendi vavenya yakele kumpundhi kuMpundhi nguavo etu vana va Kalunga. ¹⁷Nga etu tu vana, keho netu lalo tu visuana, vasuana vaKalunga. Etu tu visuana livandakana na Kilistu, nga tuyanda hamo nendi linga netu lalo vaka tu shangala hamo lika nendi. ¹⁸Muomu ange njivi thinganyeka muka kuyanda ka ntcimbu yino kaka tuvakanene ku vuetheketha na vungulu ovuo vuva muetha kuli yetu. ¹⁹Muomu lyaku yongola ku tatelela kua kupanga na kutatelela kumuetha kua vana va Kalunga. ²⁰Muomu kukupanga kua themenene ku vungocho, vuno keti ku chiyongola chavo, Vuno muomu lyendi ou uavi hakele ngocho, muku tatelela, ²¹vya kukupanga vavenya vaka vyamena muku vula vundungo, evi vika kovala mu vuovoke mu vungulu ku vana va Kalunga. ²²Muomu tudhivuka vyoshe vya kupanga vili na ku teta cha kuvavala hamo nambe ngechi. ²³Keti ovyo lika, vuno nambe yetu vavenya, etu tuli na vushuka vua chili vua kulivanga vua Mpundhi, netu tuli mukati-kati, omo tu tatelela mua kama aku tu puithe vana vendi, na muku kula mivila yetu. ²⁴Muomu lu tcelelo luetu mukemuo mutuovokela. Echi kutcelela chova mona keti kutcelela. Muomu yiya atcelela evi vya mona yendi? ²⁵Vuno nga kutcelela yiye kanda tumone, tuvi tatelela naku kanyama. ²⁶Mungila yiye vene, Mpundhi yakuyela lalo yeku tuamena muvu dheye vuetu. Muomu kotu dhivuka vati motu lombaa, vuno Mpundhi yakuyela vavenya yeku tu lombela kuli Kalunga na majui a kulila aye kotuatha kutumbula. ²⁷Vuno uye ueku tala muvimbunge vyetu adhivuka mu vya fua viyongola vya Mpundhi, muomu Mpundhi yeku kuatelamo kulombela kua vantu va Kalunga vakuyela kutuala muavi yonguela Kalunga. ²⁸Tudhivuka ngueto vaye voshe vayongola Kalunga, ueku panga vyoshe vya chili, kuvaye vamu yongola. Kuli vaye vene vova na thana ku chidhango chendi. ²⁹Muomu vaye va hanguile Kalunga vakevo lalo va hanguile kuva puitha ngue munendi nguendi yikeye akale munendi ua mbeli ha kati ka vi ndualume voshe. ³⁰Vuno vaye voshe va thanene Kalunga, vaye va thanene, ovo navo uava thambuethale. Vaye va thambuethale, avo navo uava shangalele. ³¹Keho vika tuka handeka kutuala ku vyuma evi? Ambe Kalunga ali netu, yiya atui manena? ³²Yikeye kakohyela munendi vuno yikeye aka muhana muku tu kuatelamo yetu, vati ayeneka lalo kuvutuka muku tu hana vyuma vyoshe? ³³Yiya atha kuvangeya vaye vana hangula Kalunga? Kalunga yikeye muka kuva thambuetha. ³⁴Yiya cho umo atha kuviyitha? kanda Yesu Kilistu, uye ua tcile ayoya, uye ua hindukile uye ali ku livoko lya chilyo lya Kalunga, muku tu handekela ko kuli Kalunga. ³⁵Yiya cho atha ku tu tunditha ku ngodhi ya Kilistu? Tuyando, vishoti, kuyandetha, njala, vudhi, vushonde ndi mukuale? ³⁶Ngue mua handeka mathona nguao, "Munganyo yove etu vana tu tchila mo matangua oshe. Vana tu puitha ngue vinjui viya kuku vi tcihya." ³⁷Muli vyoshe vyuma evi yetu tuna tuvakana muli yikeye uye ua tu yongola yetu. ³⁸Muomu njina tava nguange nambe kutca, nambe muono, nambe tungelo, nambe nguvulu, nambe vyahi viliho, nambe vyahi vikenja, nambe vindhili, ³⁹nambe vulahe, nambe vulove, nambe nkala chuma cha ku panga, vyatha ku tu tepetha ku ngodhi ya Kalunga, uye ali muli Muene uetu Yesu Kilistu.

9

¹Ange njihandeka vuchili muli Kilistu nguange. Ange kunje ku kuitha, na mana ange apua vukaleho nange muMpundhi yakuyela ²ngachiye njili na vuthiua vua kama na kuvavala chiye ku che kuhua mu mbunge yange. ³Muomu ange vavenya njinayonguele nguange vanji thinge na kunji tunditha kuli Kilistu muomu lya va munanana vavamala, va vushoko vuange vaha ntcitu. ⁴Vakevo vana vaYisaleli. Vaye vana hangula, na vungulu, na litavathano, na vuana vua lishiko, na vipanga vya Kalunga, na ku tceleletha. ⁵Avo ku vankaka vavo vaye kuli vakevo Kilistu uedhile na kathingimiko ku ntcitu _endi yikeye Kalunga ua vyuma vyoshe. Vamu shangale myaka yoshe. Amen. ⁶Vuno kuvya puile ngue lijui lya Kalunga lina hono. Muomu keti nkala uoshe ali mu Yisaleli nguavo ka Yisaleli mpundu. ⁷Nambe voshe vapuile vana vaAvilahama mpundu. Vuno, "Kuhitila muli Yisake mukemuo mova kamitumbula." ⁸Ngachiye, vana va ntcitu keti vana va Kalunga. Vuno vana va litavathano vava tumbula mbuto. ⁹Muomu eli likelyo lijui lya litavathano: "Hantcimbu yino ange nji kenja, na munike ua lyala kuli Sala." ¹⁰Keti evi lika, vuno kunima Lembeka nendi lalo uakele namivila yivali kuli lyala umo, tata yetu Yisake_ ¹¹Muomu vana te kanda vachi vatheme, te kanda va pange vyuma vya chili nambe vya ku vihya, kulingila chiyongola cha Kalunga linga chima ne, keti mukonda lya vipanga, vuno muomu lya uye muka ku thana _ ¹²Vavi handekele kuli mukentu, "Ua mukuluntu aka pangela ua nchongo." ¹³Ngue omo muva na thono: "Yakomba nja yonguele, vuno Yesau nja dhindile." ¹⁴Vika keho vi tuka handeka? Kuli Kalunga kua kala kuyeneka kutcelela ndi? Ketu vikale ko. ¹⁵Muomu endi ua handekele na Mosesa nguendi, "Ange nji kovuila ngodhi uye yinji kovuila ngodhi, ambe njika tetela uye

jinji ka tetela." ¹⁶Keho, keti ngue mukonda lya uye a yongola, ndi muomu lya uye muka ku shatuka, vuno muomu lya Kalunga, muka kumuetha ngodhi. ¹⁷Muomu vithoneka vi handeka kuli Falao nguavo, "Omumo lya chiyongola echi njaku katuile, linga njilekethe ndhili yange muli yove, ambe upanga lidhina lyange va lyambulule ku vifuti vyoshe." ¹⁸Keho, Kalunga ua kala na ngodhi kuli uye uoshe uva na yiyonguela, amba kuli uye uva na yonguela vukalu, veku muhana vukalu. ¹⁹Eni muka handeka nange ngueni, "Vika endi nolo a uana mashevu? Muomu yiya lalo atha kuimana kuchidhango chendi?" ²⁰Kutunditha ko ovyo, muntu, yove yiya ueku kulimbulula muku liluitha na Kalunga? Kuatha chiye chiva vumba chi kuanye na muka ku chi vumba, "Vika vanji pangela mu chifua echi?" ²¹Muka kushonga vuma kakele na mpoko ku vuma muku pangetha vuma ovuo vene a pange chitenga cha ku pangethetha vyuma vya kathingimiko, na chitenga cha ku pangethetha vyuma vya madhilo. ²²Vati nga Kalunga, uye a yongola kuleketha vukalu vuendi ambe naku tcimanetha ndhili yendi, kakatela na ndhili ya yingi ya ngodhi vitenga vya vukalu viva vuahethela kunongetha? ²³Vati nga uavi pangelele a lekethe vufuko vua vungulu vuendi mu vitenga vya ngodhi, viye vya vuayethele vya vungulu? ²⁴Vati nga uavi pangelele lalo kuli yetu, vaye yendi lalo va thana, keti ngue hakati ka vaYundeya lika, vuno namu vaka mafuti navo? ²⁵Ngue yendi mua handekele lalo muli Hoseya nguendi: "Njika thana vantu vange vaye kuva kele vantu vange, nava ka chidhango chendi vaye kuva kele vaka chidhango. ²⁶Keho vika kala ngue vaye hova handeka kuli vakevo, Eni keti mu vantu vange; haye vaka va thana vana va Kalunga ua muono." ²⁷Yisaya ua lilile kutuala kuli Yisaleli, "Nambe omo muya kele nomola ya vana va Yisaleli ya fuile ngue livu lya ku Lifuta, chika kala nguavo vaka kuli thupaho vakevo va kovoka, ²⁸muomu Kalunga aka puithilila mo vihandeka vyendi hano hantci na malanga ahi." ²⁹Ngue kapolofeto Yisaya ua handekele ku ntcimbu ya kunima, "Nga Kalunga uavi mbunga katu thile va tekuluila vendi, nga tuna lifu ngue Sandoma, na kukala ngue Ngomola." ³⁰Vika tuka handeka lalo? Nguetu vaka mafuti, vaye kuva tondele vungulu, va uanene vungulu, vungulu haku tcelela. ³¹Vuno Yisaleli, uye ua yonguele vuchili vua lishiko, kuva heteleko ku vaheteleo. ³²Muomu lya vika? Muomu kuva a tondele na lutcelelo, vuno ngue nguavo muvipanga. Va lyatele ha livue lya ku punduka, ³³ngue omo muva thona, "Tala, nji haka mu Siyono livue lya ku punduka ambe livue lya milonga. Ue uoshe a tava muli likelyo ka kevu shuama."

10

¹Vamunanana, viyongola vya mbunge na kulomba kuange kuli Kalunga uavo, vuovoke vuavo. ²Ku vukaleho vyange kuli vakevo vana lihana kuli Kalunga, vuno keti kutala kumana. ³Muku yeneka kuvua vungulu vuavo vavenya vua kutunda kuli Kalunga, Kutonda kutumbika vya vungulu vuavo vavenya kuvathele kuononoka ku vungulu vua Kalunga. ⁴Muomu Kilistu yikeye apuithamo majui alishiko avu chili kuli uoshe amu tava. ⁵Kuli Mosesa ua thonene kutuala ku vungulu vua kutunda kumashiko: "Muntu ou uekupanga vungulu vua mashiko ue ku kala na muono kutuala mu vungulu." ⁶Vuno vungulu vuye vue ku tunda kuku tcelela vuhandeka vuino: "Keti uhandeke mu mbunge yove nguove yiya alonda muilu?" (ou aneha Kilistu hantci); "keti uhandeke, "Yiya ashelela mu china ku chethi na mandanda?" (ou, aneha Kilistu ku vutci). ⁸Vuno vika vihandeka ovyo? "lijui lili muhyehi nove, mukana kove na mumbunge yove". Olyo likelyo lijui lya kutcelela, yiye tuli na kuambulula. ⁹Nga uyitava na kanua kove na kulitavela nguavo Yesu yikeye Muene, naku tcelela mu mbunge yove nguavo Muene vamu hinduile kuvatci, ukovoka. ¹⁰Omo umo atava na mbunge na kukala na vungulu, na kanua alihana akovoka. ¹¹Muomu mathona akuanya nguao, "Uoshe uye atava muli yendi kaka mu koletha shuama". ¹²Muomu kuhangula kuahi ha kati kava Yundeya nava Ngelengu. Muomu Kalunga umo lika yikeye vene Kalunga ua voshe, yikeye vu fuko vuoshe kuli vaye voshe va muthana. ¹³Uoshe akathana lidhina lya Muene akovoka. ¹⁴Vati vaka muthana avo cho kuva mu tavele? Vati vatava muli yikeye uye kuvo vuile? Vakovua vati nga mukua kuambulula uahi? ¹⁵Vati vaka ambulula, mpano vavatumine? _Ngue omu vathona, "Vati vya vuaha myanja yavaye vambulula mudhimbu ua chili!" ¹⁶Vuno kati voshe va thingimika mudhimbu ua chili. Muomu Yisaya ahandeka nguendi, "Muene, yiya aka tava kuambulula chetu?" ¹⁷Keho kutcelela kutunda ku kuvua, na kuvua kulijui lya Kilistu. ¹⁸Vuno njihandeka nguange, "Kuvevuile ndi?" Mukemuo vene. "Kuohya kuavo chayile kuoshe-kuoshe kumavu, na majui avo ayile kualenga chifuti." ¹⁹Ange nolo njihula nguange, "Chili vene va Yisaleli kuva dhivukile?" Ha kulivanga Mosesa ua va limbuluile nguendi, "Ange njika myuvuitha lifuua na vantu vaye kuvethi na muyati. Njika mutceka na vukalu namu yati uye ku ue kuvua, aka mihana vukalu." ²⁰Keho Yisaya ua thimpile muku handeka nguendi, "vana njiuana vaye kuva chi tcelelele nja yombolokele kuli vaye kuva nji huile." ²¹Vuno kuva Yisaleli nguendi, "Litangua lya mutuntu njoluele mavoko ange kuvantu vaka lithino nava ka vimpata."

11

¹Ange njihandeka nguange, Kalunga kavyana vantu vendi ndi? Kuahi keti mukemuo. Muomu nange lalo njika Yisaleli njimbuto ya Avilahama njimukua mushovo ua Mbenjamini. ²Kalunga kombilile kuti vantu vendi, vaye vavangenge kuthuka njala. Njika mudhivuka ngue omo mathona atumbula vya Eliya? Vati mualambebele kuli Kalunga kuli vaka nkole yavo vaYisaleli? ³Muene vana tcihi vapolofeto vove, vana uithila hantci mitula yove; ngocho yange lika njina thalaho, nange ua thetela kunji tunditha muono uange." ⁴Vuno ku kuanya cha Kalunga nguendi vati? nguendi, "njina lipunguila makulukadhi atanu na avali kuli vantu vaye kova tcika menene kamponya". ⁵Nambe mualolo vene kuna dhala vi thupo ngue kuku hangula cha kavumbi. ⁶Vuno nga chili mu kavumbi, keti cha vipanga, kuahi; nga ngocho, ku kavumbi keti mu kavumbi lalo. ⁷Vati honi? vyuma evi vya thetelele Yisaleli, kova vi uanene, na vakuavo vaka kukola vimbunge. ⁸Ngue omo vana thono nguavo: "Kalunga kava hanene Mpundhi ya kuheva na mesho aku yeneka kumona, na matui aku yeneka

kuvua, kulitangua lino vene.⁹Na Ndaviti ua kuanene nguendi, "Echele ni mesa yavo yikale nganjo na vuanda, na chishevukitho, na kulingula chavo.¹⁰ Mesho ana vuvila vui, linga keti vamone, na myono yikulumane ku tuoli lelaho.¹¹Ange njihandeka nguange, "Vashevukile linga va ue ndi?" Ketu mukemuo. Vuno ku ua chavo, kuovoka kunenja kuli va ka vifuti, linga vovue lifuua.¹²Mualolo nga kulihana chavo china lingitha vufuko kuli va ka vifuti, kudhimbalettha china tuvakana muakama-kama,ndi?¹³Vuno mualolo ange njihandeka neni eni vaka Vifuti, omo yange kapostolo ua va ka vifuti, ngocho nji shangala vipanga vyange.¹⁴Nga chitava njika lingitha va vushoko vuange lifuua. Ku ovola vamo ha kati kavo.¹⁵Muomu nga vava vyanene nga china pu ku lyechele cha vaka hantci, kuva tambula chavo chika kala ngue vika? Ketu ngue muomo ua ku kutca ndi? ¹⁶Nga omo vushuka vua kulivanga vua chili, novu vuna thalaho vua chili lalo. Nga mudhi ua chili, na mintango lalo ya chili.¹⁷Vuno nga mintango yimo vavi vatuike, nove u muntango ua Olivela ya kumuthenge, vaku yotekeya ku yikeyo, keho utambula hamo lika na yikuavo ndhili ku midhi ya Olivela, ¹⁸keti ulihamethe na mintango. Muomu nga ulihametha, keti ngue yove ua kuata mudhi, vuno mudhi ukeuo uaku kuata yove.¹⁹Vika uka handeka, nguove, "Mintango vavi vatuike linga ange vanji nungikileko." ²⁰Mua vungulu. Omo kova tcelelele vava va tuile ko, keho ove ua mana ha lutcelelo luove. Ketu ulihamethe, vuno kala na lyova. ²¹Nga Kalunga ka tetelele muntango ua chithemua, nove kaku tetela.²²Taleni ngocho, thinganyeka ngodhi na ku kaluua cha Kalunga: ku kaluua che dhile kuva Yundeya vaye va uile, vuno kuli yove ngodhi ya Kalunga nga vaka ku vatula lalo.²³Na vakevo lalo, nga kova tuelelelaho naku yeneka kutcelela, vaka va yotekeya. Muomu Kalunga atha kuva yotekeya lalo. ²⁴Muomu ove nga vaku vatuike ku Olivela ya kumuthenge ku chithemua chove, keho vaku yotekeya kuchiti cha Olivela ya chili, oyo ko ua themukile nayo, eyi ya themukilako ku yiyotekelako lalo ku Olivela yayo vene, ko chi tuvakana muakama-kama ndi?²⁵Muomu konji yongola linga uyeneke kuvindhivuka, vamuna-nana, ya lihundu eli, keti na linya-nyamena lya vithinganyeka vyeni vavenya: Muku lihametha cheni, ngechiye ku kaluua chino china uana va Yisaleli, noho kumanetha cha vaka vifuti chikecho chinenja.²⁶Keho va Yisaleli voshe va kovoka, ngue omo vanathona: "Ku Siyono kukekuo kuka tunda Muovole, aka tunditha vya kushaula Kalunga ka Yakomba, ²⁷eli likelyo litavyathano lyange navo, mukemuo njika tunditha milonga yavo."²⁸Omo lya mudhimbu ua chili vana lingi vitodhi omo lyeni. Vuno honi kuku hangula, vava yongola muomu va shokuayina. ²⁹Omo vuana na kuthana cha Kalunga ku che ku aluluka.³⁰Muomu yeni laya mua kele na lishiko kuli Kalunga, vuno mualolo muna uana chikeketima omo lithino lyeni. ³¹Mungila eyi vene, mualolo ngechi va Yundeya vakala na lithino. Vitundamo linga va uane ngodhi ya ngodhi hiye himu na tambula yeni. ³²Muomu Kalunga na thoko voshe muomu lithino, linga ovuile voshe ngodhi.³³Naa, vua lova vumo vufuko kumo na mangana na mana a Kalunga! Vati chapua kuhandekela chendi ku chitava ku yidhivuka, na vingila vyendi ku chitava kuvi shuamangeya! ³⁴Muomu yiya a dhivuka mbunge ya Muene? nambe yiya uye ua pua muka kumu leka vinguli?³⁵Nambe yiya ua kulivanga ua hana nkala chuma kuli Kalunga, linga Kalunga a mu hiliuthile vyo? ³⁶Muomu vyuma vyoshe vya tunda kuli yikeye, na kuli yikeye kukekuo kua shula vyuma vyoshe, na vyuma vyoshe linga vi hane vungulu ku myaka yoshe. Amen.

12

¹Ange nji mi thindiya ngocho, va munanana, ku ngodhi ya Kalunga, muhane mivila yeni ngue chikombelo cha muono, kulela, yiye yiva tava kuli Kalunga. Echi chikecho chipanga cheni cha mi tcimanena. ²Keti uli hake ku chifua cha lifuti, keho li lundulule na kulipanga ua muha, panga evi udhivuke vya chili, viva tambula, na vityongola vya Kalunga.³Muomu kavumbi ka nji hanene kuli yange nji handeka kuli nkala uoshe ali mukati keni: keti uli thinganyekele ove vavenya kuvu kama ku tuvakana mu ua kala, vuno ku tuvakana, thinganyeka na kupangula, nkala chitepetho cha kutcelela chiye cha mihana Kalunga.⁴Tua kala na vilyo vya vingi mu muvula umo lika, vuno keti vilyo vyoshe vya kala na vipanga vya kulifua.⁵Muomu lika, netu tua kala tuva vengi mu tu na pu muvula umo lika muli Kilistu, na vilyo vya ku litha.⁶Tua kala na mavuana akulitha kushuama ku vungulu vuva tuhana. Nga vuana vua umo vukevuo vu polofeto, lingeni vavi pange kushuama muna pu lu tcelelo luendi. ⁷Nga vuana vua umo kupanga, muecheleni apange. Nga umo ua kala na vuana vua kulongetha, muecheleni alongethe. ⁸Nga umo vuana vuendi vua kuthimpitha, muecheleni a thimpithe. Nga umo vuana vuendi vua kuhana, muecheleni avipange na liyango. Nga umo vuana vuendi vua kutumina, muecheleni avi pange na liyango. Nga umo vuana vuendi vua kuleketha ngodhi, lingeni vavipange na liyango.¹⁰Echeleni kuyongola chikale cha ku yeneka kukuitha. dhinden vya ku vihya kaleni ku vyuma vya chili. ⁹Kutuala kuku liyongola cha vamunayina vava mala, kaleni na kuliyongola umo na mukueni. Kutuala ku kathingimiko, lithingimikeni umo na mukuavo.¹¹kutuala kuku dhangama, keti mu kokovoke kutuala Mpundhi, pangeleni Kalunga. ¹²Yolela muku tatelela, kanyameni ku kayando, tceleleni muku lombela. ¹³Kuatheni kuthetela kua vantu va kuyela va Kalunga. Uana vingila vya vingi muku leketha va ngedhi va yumbuleni.¹⁴Va vedhuka vaye va mitcihya, va vedhuke na ku yeneka kuva thinga. ¹⁵Yoleleni navo va yola; lileni navo va lila. ¹⁶Kaleni va mana a kulifua kuli umo na mukuavo. Ketu uthinganyeke mungila ya kulihametha keho tambula vantu va vihutu. Ketu udhangame mu vithinganyeka vyove vavenya.¹⁷Keti uhiluithile mukueni vya kuvihya lalo. Panga vya chili kumesho a mbunga yoshe. ¹⁸Ambe kuatha, omo vya hata kuli yove, kala na chivovo na vantu voshe.¹⁹Keti mu hiliuthile eni vavenya, liyongoleni, vuno haneni ngila ku vukalu vya Kalunga. Muomu vana mathona nguavo, "Kuhiluithila cha kala kuli yange, njika hiliuthila, mukemuo a kuanya Muene. ²⁰Keho "ambe mukua chidhindo chove ali na njala, mulithe. Ambe ali na lihila muhane mema, ambe upanga evi uka lundika manungu a tuhia ha mbandamutue uendi." ²¹Keti aku tuvakane muka chidhindo chove, tuvakana muka chidhindo chove na vuchili.

13

¹Nkala muono uo nonoke kumashiko akama, muomu yahiko mpoko mpano noho yakutunda kuli Kalunga. Mpoko Yiye yakala ho Kalunga ua yihangula. ²Keho honi ou enda vungungu mpoko yacho a luitha lishiko lya Kalunga; voshe lalo vayi vyanetha va ka li nehela chihitho chavo vavenya. ³Muomu vaka kushika keti vaka ku teuetha vaka kupanga vya chili, vuno vaye va panga vya kuvihya. Eni mue kuliveyela kuyeneka lyova lyovaye vali na mpoko ndi? Pageni viye vya chili, keho muka uana vishangala vyendi. ⁴Muomu yikeye ngamba ya Kalunga kuli yeni mu vungulu. vuno nga mupanga mulonga, kaleni na lyova; muomu endi ke kuambata ngocho muele. Muomu endi ngamba ya Kalunga, endi vukalu vuendi kuvoshe ava vapanga mulonga. ⁵Ngocho vene ononoka, keti muomu lya vukalu vuendi lika, vuno muomu lijui lya mumbunge yove. ⁶Muomu lyevi neni muekufueta lithimu. Muomu vaye vali na mpoko vakevo va ngamba vaKalunga, vakevo va hetethamo vyuma evi kushua kumo. ⁷Nkala uoshe mufueteni viye vina mu tyama: lishimu kuli vavenya, mulambu kuye kuna tyama, nakathingimiko kuye kuka na tyama. ⁸Keti mu kale na makongo kumuntu, kutunditha ko kuliyongola umo na mukuavo. Muomu uoshe ayongola mukuavo yikeye nahetethamo lishiko. ⁹Mashiko, "Keti upange vukuihi, keti utcihye, keti upuanje, keti uliveyele," keho ambe ku lishiko lyeka lalo vali kutila omu, "Yongola mukueni ngue yove vavenya." ¹⁰Chidhango kuche kuvuitha mukueni kuvavala. Ngocho vene, liyango kupuitha mo lishiko. ¹¹Muomu lyevi muna dhivuka ntcimbu, yiye yina hete mo vene linga muhinduke ku tulo. Muomu ngechi vuovoke vuetu vuli hamu yehi-yehi kutuvakana mutua tavele mbangelo. ¹²Vutciki vuna hiti, na mutanya muyehi nakuinja. Keho ngechi tuetheleni vipanga vya mumuthithi, na kudhala vitua vya cheke. ¹³Tuendeni mua chili, ngue mumutanya, keti muvilika vya muyoyo ndi vunkolue; keti lalo tuende mu vukuidhi ndi mumashungu akuvihya, keti lalo mu vimpata ndi lifuua. ¹⁴Vuno dhaleni Muene Yesu Kilistu, keti lalo mutalelele ntcitu, linga yipange mashungu ayo.

14

¹Tambuleni nkala uoshe nadheye mu lutcelelo, keti mumu paye na kumu kuanya. ²Muntu umo ali na lutcelelo mukulya nkala vyoshe, mukuavo cho ua kudheya alya lika vushuka vua mbuto. ³Uye ue kulya vyoshe keti a thembulule mukuavo uoshe ke kulya vyoshe, nauye ke kulya vyoshe keti apayethe mukuavo muka kulya vyoshe. Muomu vavenya Kalunga namu tambula. ⁴Yove yiya cho, ove upayetha ngamba yambala? Kumesho a shokuayina kuakeko kuemanena ndi kua uila. Vuno vaka mu katula, muomu Muene kuatha kumulinga akatuke. ⁵Muntu umo amona litangua limo ngue lya tuvakana akuavo. Mukuavo cho amona matangua ngue alifua. Muntu ku muntu alyuvue muachili ngue munayi mana endi. ⁶Uoshe uye amona litangua; ali muena muli Muene, nauye alya, alila muli Muene, muomu ashangala Kalunga. Uoshe uye kalile, ali kelela kulya omo lya Muene ; nendi lalo ashangala kuli Kalunga. ⁷Muomu naumo uetu uahi alyovokela endi vavenya, nambe na umo uahi lalo ali tcila endi vavenya. ⁸Muomu ambe tuovoka, tuovokela omo lya Muene, nambe tutce, tutcila omo lya Muene. Keho nambe nga tuovoke ndi tutce, nolo tuvantu vaKalunga. ⁹Muomu ku vutumbe ovu Kilistu ua tcile keho uo vokele lalo, linga a pue Muene ua voshe vatca nava va yoya. ¹⁰Vuno ove, vika upayethela munanoko? Nove lalo vika uthembuluila munanoko? Muomu tuva voshe tukemana kulutue lua chituamo cha chipangulu cha Kalunga. ¹¹Muomu vana vi thono, "Ngue munjovoka," nguendi Kalunga, "mavuli oshe aka ntcikama, na nkala ndaka yika li tavela kuli Kalunga." ¹²Keho ngechi, nkala uetu uoshe aka hana vukaleho vuendi vavenya kuli Kalunga. ¹³Keho keti tuli tulipangule yetu vavenya, vuno tokola evi, uahi a hakela munayina livue apunduke mo ndi choshe chiye chimu tangenetha. ¹⁴Ange njina dhivuka na kulitombola na Muene Yesu nguange vyahi vya ku li yualetha avyo vavenya. Uye lika amona nkala chuma nguendi cha ku juala, kuli yendi cha yuala vene. ¹⁵Ambe u vavaletha munanoko ku mbunge muomu lya vyakulya, ku uende lalo mu chilemo. Ketu u vihitho uoshe uye ua tcila Kilistu na vyakulya vyove. ¹⁶Ngechi honi keti utavethele viye vi ua mona nguove vya chili vavi kuanye nguavo vya kuvihya. ¹⁷Muomu vu Muene vua Kalunga keti vya vyakulya ndi vya kunua, vuno vya vungulu, chivovo, na kuyolela mu Mpundhi Yakuyela. ¹⁸Muomu uye apangela Kilistu mu chifua echi yikeye uva na tambula kuli Kalunga keho lalo vantu vana mu tava. ¹⁹Keho ngechi tushuameni vyuma vya chivovo na vyuma viye vili tunga helu lya vikuavo. ²⁰Keti muviyithe vipanga vya Kalunga omo lya vyakulya. Vyuma vyoshe vya toka, vuno keti mua chili muntu alye nkala chuma chiye chipangetha umo a punduke. ²¹Keti mua chili ulye ntcitu, nambe kunua vinyu, nambe kupanga chuma chiye cha punduka munanoko. ²²Lutcelelo lu ua kala naluo, lupue luove naKalunga. Ua vedhuka uoshe uye ayeneka kuli payetha yendi vavenya kulyevi vya tavethela. ²³Uoshe a takanya a paya ambe alya, muomu kuvya tundile ku lutcelelo. Keho vyoshe viye vya yeneka kutunda ku lutcelelo vikevyo mulonga.

15

¹Vuno yetu vaka ndhili tua pande kuli dhika kutotoka vakaku yeneka ndhili keti ngue kupanga kuyongola chetu vavenya. ²Yetu voshe muntu ku muntu a yongola mukuavo na vipanga vya chili vya ku mukoletha navyo. ³Muomu na Kilistu lalo ka pangele chiyongola chendi vavenya. Vuno ngue omo va chi thona, " tupayo tua vaye va ku payethele tua uililile hali yange." ⁴Muomu vyoshe viva thonene laya, vavi thonene ku tu longetha linga ku kakatela na kukulembetheka vya kuthona linga tukale na ku tatelela. ⁵Vuno Kalunga ua lukakatela na kulembetheka ami hake mukati keni mukale na mbunge yimo lika ngue hali Kilistu Yesu. ⁶Panga na mbunge umo na kanua kamo mu kushangala Kalunga, yikeye yishe ya Muene uetu Yesu Kilistu. ⁷Ngocho vene li temuini ni ha kati keni ngue omo Kilistu na mi tambuile vuino linga mumu shangale Kalunga. ⁸Muomu nguange Kilistu vana mu puitha ngamba ua va ka kulovoka omo vungulu vua Kalunga, linga a kolethe matavathano aye ava hanene va kukueta, ⁹muomu va ka vifuti va shangale Kalunga omo ngodhi yendi. Ngue omo vana thono nguavo, "Ngocho vene nji ka kuhindula hakati ka vakua vifuti na lijui lyove njika limbila lidhina lya vishangala." ¹⁰Keho lalo nguendi "vuikilileni eni vakua vifuti hamo na vantu vendi." ¹¹Keho lalo eni voshe vakua vifuti

"shangaleni Muene na vantu voshe vamu shangale."¹²Keho lalo Yisaya ua handekele nguendi, "Kuka kala chikota cha Njese, keho ou aka fuka na kushuana vaka vifuti vaka tatelela."¹³Vuno Kalunga ua ku tatelela ami shulithe na ku vuahelela kuoshe na ngodhi yoshe muku tcelela linga mu thumpuoke na ku tatelela mungolo ya Mpundhi Yakuyela muka kale nalutcelelo.¹⁴Vamunanana, yange vavenya nja tcelela omo yeni. Nguange yeni vavenya mua shula na ngodhi mua shula na mana oshe. Muatha lalo kuli mamuna umo na mukuavo.¹⁵Muomu nji mi thonekela muakama mu kuthimpa muku mi shulitha lalo omo kavumbi kaye ka na nji hanene Kalunga.¹⁶Ngechiye nji pue ngamba ya Kilistu Yesu kuli va ka vifuti mu kupanga, na vinkanda vya chili vya Kalunga linga nkombelo ya vaka vifuti yiyanguluke muomu va yitoketha na Mpundhi Yakuyela.¹⁷Ngocho vene njili na kulishangala change muli Kilistu Yesu ku vyuma vya kundama kuli Kalunga.¹⁸Muomu kanji ku kaluka kuhandeka vimo kuvanga evi vya pangele Kilistu hali ange, na liji na kupanga mu kuononuethe vaka vifuti.¹⁹Na ndhili ya kudhivuka na vikomouetho na ndhili ya Mpundhi Yakuyela. Ngechiye kutunda ku Yelusalema, kushelela nja hele na ku Yili na kuambulula vyoshe vya vinkanda vya chili vya Kilistu.²⁰Chili vene njethekele kuambulula vinkanda vya chili ngechiye keti kuye ku vana tumbula Kilistu aya linga keti nji tunge ha huvula lua mbala.²¹Vuno ngue omo vachi thona nguavo, "Vaye kovevuile lutcimo luendi vakevo vaka mu mona, keho vaye kovevuile va kevua."²²Ngocho vene va nji tanguile ntcimbu muku yeneka kuinja kuli yeni.²³Vuno mualolo ka njethi nechchi chi nji tumbika lalo ku vifuti vino keho myaka eyi ya yingi nja kala muku shunguiya kuinja oko.²⁴Ngocho hoshe hanji yila ku Sipanya, muomu njili na ku tatela ku mimona ku vungendhi ovu munji kuate omo ha katete nji ka vyukilila hamo muku kala neni.²⁵Vuno mualolo ngue nji chi kuya ku Yelusalema mu ku kuatha vantu va Kalunga va kuyela.²⁶Muomu vaka Masendoniya nava ka Akaya va chi yonguele kuhana vuana ku vihutu va kala ha kati kava ka kuyela ku Yelusalema.²⁷Chili va chi yongola vene vana pu vaka makongo vavo. Muomu nga vaka vifuti, vatambula vyuma vyavo vya Mpundhi ya pande kuva kuavo, lalo na vyuma vya muvila.²⁸Ngocho vene muye nji ka manesa echi no mo njina kundika vushuka ovu keho nja ku hita ku lyeeni mukuya ku Spanya.²⁹Keho nja dhivukile ngechiye omo njiya kulyeni njinja na kushula cha vivedhikitho vya Kilistu.³⁰Vuno vakuetu njimi kandlelela hali Muene uetu Yesu Kilistu na ha chiyongola cha Mpundhi Yakuyela, ngechiye mu likoethe mumo nange mu malombelo eni kuli vaye omo yange.³¹Linga nji kovo ke kuli vaye vaka mashiko vali ku Yundeya na vipanga vyange linga vavi tumbule vaka kuyela vaku Yelusalema.³²Ngechiye nji kenja kulyeni naku yola ku chiyongola cha Kalunga linga nji huime hamo neni.³³Mualolo Kalunga muka ngodhi a kale neni voshe. Amen.

16

¹Nji kuhane kuli Fembe munayina uetu ua mukentu, Vaye vi ngamba ya tembele oyo yili mu Senkeli, ²chikuma linga mu mutambule muli Kalunga. Pageni evi mu mana aku tuvakana vantu va kuyela va Kalunga, na ku puitha mo nkala vyoshe vya ku mukuatha kutunda kuli yeni, muomu ali ua kama muku kuatha vavengi na kuli yange lalo.³Kunda ho Pilisilana Akuila, vakuetu vaka vipanga muli Kilistu Yesu, ⁴yiya ou omo lia muono uange va vetuetha miono yavo. Nji hana kushangala kuli yavo, keti yange lika, vuno lalo ku vitembele vyoshe vya vaka vifuti.⁵Kundaho vi tembele ovyo vya mumembo. Kundaho Epaenetase muthamba uange, uye ua kele vushuka vua kulivanga ku Asiya kuli Kilistu.⁶Kunda ho Maliya, uye ua pangele muakama omo lyove.⁷Kunda ho Andolonikasa na Njunya, vakuluntu vange nava vakuetu vamu kamenga, vava dhivuke kuva positolu, na yavo vakale muli Kilistu kulutue lyange.⁸Kunda ho Ampiliatase, muthamba uange muli Kalunga.⁹Kunda ho Ambanase, vakuetu va vipanga muli Kilistu, na Sitase, muthamba uange.¹⁰Kunda ho Apelese, veta vethele muli Kilistu. Kunda ho ovo va muimbo lya Alisitombolase.¹¹Kunda ho Helondiane, vakuluntu vange. Kunda ho ovo va muimbo lya Nasisase ou ua muli Kalunga.¹²Kunda ho Talafaena na Talafosa vaka vipanga vya Kalunga. Kunda ho Pelesise mukuetu, ou na pange muakama muli Kalunga.¹³Kundaho Lufase, ua kuhangula muli Kalunga, na vayina na vange.¹⁴Kunda ho Asinikitase, na Felengone, na Helemese, na Patolombase, na Helemenase, na vamunana vavamala vaye vakele navo.¹⁵Kunda ho Filolongase na Njuliya, Neliase na munayina uendi ua mukentu, na Olimpase, na vantu va kuli kelela va Kalunga ovo vakele navo.¹⁶Likundeni ho umo na mukuavo muku li tcemba na ku yela. Vitembele vyoshe vya muli Kilistu vina mi kunduho.¹⁷Ngechi njina mi kandlelelela, vamunana vavamala, mu thinganyeka ovo va neyetha ho kulitepatha naku shevuitha. Vali na kuya ku lutue lya vilongetha vyove una lilongetha. Tundako kuli yavo.¹⁸Vantu va chifua ocho kuva pangelele Kalunga ketu Kilistu, vuno lya memo avo. Omo lya vulelu naku neha vihandeka vyaku shevuitha vimbunge vya va kua ku konkama.¹⁹Omo lya chimuetho chove cha kathingimiko cha hetele ku nkala umo. Nji yolela, ngocho kuli yove, vuno nji yongola ukale ua kudhangama kuli viye vya chili, nava kua kuyena mulonga kulyevi vya kuvihya.²⁰Kalunga ua chiyulo mualolo aka tcena satana muintci lya mikono yeni. Ngodhi ya Kalunga ketu Yesu Kilistu yikale neni.²¹Timoteo, mukuetu mukua vipanga, na mi kunduho, na Lusiyasi, na Njasone, na Sosipata, vakuluntu vange.²²Yange, Teshase, Ou ua thona mukanda ou, njina mi kundu ho muli Kalunga.²³Ngayase, na ntcimanetha yange na vitembele vyoshe, na kunduho, Elastusa, muka kuhaka vimbongo vya muimbo lya kama, na mikundu ho, hamo na mukuenje uendi Kuatathe.²⁴Mukanda ua chili ku ua kele na velesikulu eyi. Ngodhi ya Kalunga ketu Yesu Kilistu yikale neni voshe. Amen.²⁵Ngechi kulyendi ou atha kuku pangetha na ndhili ku shuama ku mudhimbu uange na kuambulula kua Yesu Kilistu. Kushuama kuku yombolola kua tuyando tuye tuva shuekele mu vushueke ha myaka ya laha,²⁶vuno ngechi vya yombolokele na kuvipanga vavi dhivuke ha vithona vya kapolofeto ku vifuti vyoshe, haku kuatetha ko kua Kalunga ua ku kalelelako, muku neha kathingimiko ka kutcelela.²⁷Hali Kalunga ua ku dhangama lika, kuhitila hali Yesu Kilistu, vungulu vu kaleleko myaka yoshe. Amen.

1 Kolintu

1

¹Paulu, yu va thanene kuli Kilistu Yesu a kale ka apostolu mu chidhango cha Kalunga, na munayina yetu Sostene, ²ku chikungulukilo cha Kalunga ku Kolintu, vaye va vana toketha muli Kilistu Yesu na ku va thana va kale vantu va ku yela, hamo lika na vaye voshe vali mu muhela va ka tambakana lidhina lya Muene Yesu Kilistu, yikeye Muene uavo netu. ³Ngodhi na chivovo cha Kalunga Tata na Muene Yesu Kilistu vi kale neni. ⁴Muomu lyeni njika hana ku shangala kuli Kalunga kange muomu ngodhi yendi na Kilistu Yesu ya mi hana. ⁵Na mi hana vu fuko mu vingila vyeka na vyeka, mu vihandeka na mu mana, ⁶ngue mu vana tava vumbangi vua Kilistu ngue vuchili hakati keni. ⁷Ngocho vene muli na vuana vua chithithimba ngue mu mua tatelela navua ku yomboloka kua Muene Yesu Kilistu. ⁸A ka mi koletha lalo noho ha ku manethela, linga mu ka thambue ha litangua lya Muene Yesu Kilistu. ⁹Kalunga ua mu ngulu, yikeye ua mi thanene mu lyuvuathano lya Munendi Yesu Kilistu Muene uetu. ¹⁰Ngocho njina mi kandeleda, va munanana, mu lidhina lya Muene uetu Yesu Kilistu, linga mu tave, na katapetho ka yeneke mukati keni. ¹¹nji na mi kandeleda linga mu lyuvuathane kumo lika na mana amo lika na vutumbe vumo. ¹²Muomu vaKoloyi vana nji leke vyeni, vamunanana, nguavo mukati keni muli vimpata. ¹³Evi nji na vi tumbula vene: Nkala uoshe hakati keni a ka kuanya, nguendi, "Ange njili na Paulu," ndi nguendi, "Njili na Apolo", ndi nguendi, "Njili na Sefasi", ndi nguendi, "Njili na Kilistu. ¹⁴Yesu kuma ua li tepetha ndi? Paulu va mi kulikila uo ndi? Eni va mi mbuitika mu lidhina lya Paulu ndi? ¹⁵Nji na shangala kuli Kalunga nguange na umo ueni yi nja mbuitika uahi, kuvanga lika Kilistu na Ngayu. ¹⁶Ku teutha umo a ka kuanya nguendi va mu mbuitika mu lidhina lyange. ¹⁷(Nja mbuitikile lalo njivo ya Setefanu. Ku tunditha ko ovo, ku nji dhivuka nga nja mbuitikile ko va kuavo veka.) ¹⁸Muomu Kilistu ka nji tumine kumbuitika vuno kuambulula majui a chili keti na majui a mana, linga keti nji dhimangane ndhili ya chiti cha kulindakana cha Kilistu. ¹⁹Muomu vimpande vya chiti cha ku lindakana vya kala vya vuheve ku va ka ku tca. Vuno ha kati ka vaye va novoka, vi na kala ndhili ya Kalunga. ²⁰Muomu va na thono, nguavo, "Nji ka viyitha mana a vaka mana. Keha nji ka nona ho mana a vaka mana." ²¹Muka mangana uiye? Na mu ka kuli longetha uiye? Ndi mu ka vimpata vya chifuti kuiko ali? Kalunga kuma keti ua tengulula lidhangamena lya vantu mu vuheve ndi? ²²Muomu chifuti ku cha dhivukile Kalunga na mana a cho, Kalunga cha mu tokele ku mbunge kuli vaye va tava ku hitila mu majui a vuheve. ²³Muomu va Yundeya va thetela vi dhivukitho vya ku komoketha na vaNgelengu va thetela mana. ²⁴Vuno tua mbulula ku kulika kua Kilistu, ku keko kua kala chipundukitho kuli vaYundeya na vuheve kuli va ka vifuti. ²⁵Vuno kulyavaye vu va thana kuli Kalunga, vaYundeya na va Ngelengu voshe, tuambulula Kilistu ngue ndhili na mana a Kalunga. ²⁶Muomu vuheve vua Kalunga vukevuo vua tuvakana mana a vantu, na ku dheya kua Kalunga ku tuvakana ndhili ya vantu. ²⁷Taleni ku thana kueni, vamunanana. Ketu muva voshe mua dhangamene mu vuntu. Ketu muva voshe mua kele vaka vukama. Ketu mu va voshe vaka vumuene. ²⁸Vuno Kalunga ua shovuele vyuma vya vuheve mu chifuti linga vi shaukithe va ka mana. Kalunga ua shovuele vya kudheya mu chifuti linga vi shaukithe viye vya ndhili. ²⁹Kalunga ua shovuele vya vindende vi va thembulula mu chifuti. Na yikeye ua shovuele vyuma vi va yeneka ku tanda ko, linga vi lekethe vungocho vya viye vi va tandela ku vungulu. ³⁰Ua vi pangele evi linga muvula keti u ka lihamethe ku mesho endi. ³¹Muomu lyevi vya pangele Kalunga, mualolo mu li muli Kilistu Yesu, uye ua kele mu ka mana a kutunda kuli Kalunga. Ua kele vu chili vuetu, kuyela, na vuvoke. ³²Ngue mu va na thono, "Uye a li hametha a li hamethe muli Muene."

2 ¹Muye mu njedhile kulyeni, va munanana, ku njedhile na vinkanda vya vingulu nambe mana ngue mu njambulule vuchili vua mu vushueke vua Kalunga. ²Muomu nja tumbule ku dhivuka na vimo vyahi munja kele hamo lika neni kuvanga Yesu Kilistu, na ku kulika kuendi. ³Nja kele neni mu ku dheya na mu lyova na mu ku ngangama kua kama. ⁴Keho lijui lyange na kuambulula kuange ku vya kele na ku shuamangeya vya mana, vuno ku leketha kua Chithithimba na ndhili, ⁵kuteutha lu tcelelo lueni ku lukala mu mana a vantu, vuno mu ndhili ya Kalunga. ⁶Mualolo tu kuanya mana mu kati ka vaye va na kulu, vuno keti mana a chifuti chino ndi a va ka kushika va myaka yino, vaye va hita. ⁷Vuno, tu ka kuanya mana a Kalunga a vuchili mu vushueke, na mana a vushueke aye a tumbikile Kalunga ku panga ku lutue lya myaka linga va tu shangale. ⁸Na umo uahi hakati ka vaka kushika va ntcimbu yino ua vi dhivukile, muomu nga va vi dhivukile, nga ku va kulikile Muene mu ka vungulu. ⁹Vuno ngue mu va na thono, nguavo, "Na lisho lyahi lina mono, na litui lyahi linovu, na muntu umo uahi ua thinganyeka vya vuayethela Kalunga vaye va mu yongola" ¹⁰Muomu Kalunga na yombolola vyuma evi ku hitila mu Chithithimba. Muomu Chithithimba che ku thetela vyuma vyoshe, nambe vya Kalunga viye vya vanda. ¹¹Vuno yiya a dhivuka vithinganyeka vya muntu ambe keti Chithithimba chiye cha kala mulyendi? Keha lalo, na umo uahi a dhivuka vushueke vua Kalunga kuvanga Chithithimba cha Kalunga. ¹²Vuno ku tua tumbule chithithimba cha mu chifuti vuno Chithithimba chiye chi tunda lika kuli Kalunga, linga tu dhivuke vyuma vya tu hana Kalunga ngocho. ¹³Tu kuanya vya vyuma evi mu majui keti a ku tunda ku mana a muntu vuno a ku tunda ku Chithithimba, ku langununa vyuma vya ha chithithimba ku vantu va ka chithithimba. ¹⁴Muntu uye ka kele na chithithimba ka tambula vyuma evi vya hata ku Chithithimba cha Kalunga, muomu vya vuheve kuli yikeye. Yikeye katha ku vi dhivuka muomu vikevyo vya shula na chithithimba. ¹⁵Uye ali na chithithimba a talulula vyuma vyoshe, vuno endi na umo a mu talulula yikeye uahi. ¹⁶Muomu yiya atha ku dhivuka mana a Muene, nguendi a mu leketha?" Vuno tuli na mana a Kilistu.

3

¹Keho ange, va munanana, ku njathele ku kuanya neni ngue vantu vaka chithithimba, vuno ngue vantu va ntcitu, ngue lalo vanike va vandende muli Kilistu. ²Nja mi hanene mavele, keti vya kulya vya ku kuata, muomu ku mua li vuayethelele

vyo; nambe mualolo ko mua li vuayethelele.³Muomu kanda mu chili mu ntcitu. Muomu nga mukati keni muli chipululu na muyoyo, kuma ngocho ku mu panga ha ntcitu ndi, keho ku muekuenda lalo mu vuntu vueni ndi? ⁴Muomu nga umo a kuanya, nguendi, "Nji shuama Paulu," na mukuavo nguendi, "Nji shuama Apolo," ngocho keti mu vantu vangocho ndi? ⁵Apolo cho yiya? Na Paulu yikeye yiya? Tuva voshe tu vangamba mulyaue yu mua tava, ngue Muene mua hanene vipanga ku nkala uoshe.⁶Ange nja tombেকে keho Apolo ua hakele ko mema, vuno Kalunga ua vi kulithile. ⁷Ngocho honi, nambe uye a tombeka na uye a mbalumuina ko mema voshe va ngocho. Vuno Kalunga lika uye a vi kulitha.⁸Mu ka ku tombeka na mu ka ku mbalumuina mema voshe mumo lika, keho nkala uoshe a uana fueto yendi ku shuama ku vipanga vyendi. ⁹Muomu tu vantu vamo lika vaka ku pangela Kalunga. Eni mu na kala lihya lya Kalunga, na chivumbe chendi. ¹⁰Ngue ku ngodhi ya Kalunga yi va nji hana ku kala ngue muka ku tunga vuino, njala laya luvula keho mukueto ueka a tungila ho. Vuno nkala muntu a tale vuino nguendi vati mua tungila ho. ¹¹Muomu na umo uahi a tunga luvula lueka ku tuvakana lu vana tungu laya, yikeye, Yesu Kilistu.¹²Nga nkala uoshe a tungila ha luvula na livue lya vunchele, livue lya kutoka, livue lya kuvuaha, viti, vishoni nambe vishati, ¹³vipanga vyendi vi ka li yombolola, muomu litangua li ka vi yombolola. Muomu va ka vi yomboluela mu tuhya. Tuhyu tuketuo tu ketheka vipanga vya na panga nkala umo.¹⁴Nga vipanga vya umo vi thala ho, yikeye a ka tambula fueto; ¹⁵vuno nga vipanga vya umo vina uema, a ka dhimbaletha, vuno vavenya a kovoka, ngue mu tuhya.¹⁶Ku mua dhivukile ngueni yeni tembele ya Kalunga na Chithithimba cha Kalunga mu chili mulyeni? ¹⁷Nga umo a viyitha tembele ya Kalunga, Kalunga nendi a ka mu viyitha. Muomu tembele ya Kalunga ya yela, keho ngocho neni lalo yeleni.¹⁸Na umo uahi ali kuitha endi vavenya. Nga hali umo mukati keni a thinganyeka nguendi ua dhangama mu ntcimbu yino ya mualolo, a li puithe "Chiheve" linga a ka kale mu ka ku dhangama. ¹⁹Muomu mana a mu chifuti chino a vuheve kuli Kalunga. Muomu vana thono, nguavo, "Yikeye a kuata vaka mana ku ku dhangama chavo." ²⁰Keho lalo, "Kalunga a dhivuka nguendi vithinganyeka vya va ka mana vya ngocho."²¹Muomu lyevi, na umo uahi a li hametha mu muntu. Vyuma vyoshe vikevyo vyeni, ²²nambe Paulu, ndi Apolo, ndi Sefase, ndi chifuti, ndi muono ndi kutca, nambe vyuma vili ho, ndi vyuma vikenja kulutue. Vyuma vyoshe vikevyo vyeni, ²³keho neni lalo va ka Kilistu, na Kilistu ua Kalunga.

4

¹Mukemo muntu na pande ku tu thinganyeka vantu, ngue vindungo va Kilistu na vaka vushueke vua vuchili vua Kalunga. ²Mualolo vika va thetela kuli vantuama lutue ngechiye vana va uana vakevo vaka ku tcelela.³Vuno ange chuma cha chindende lika chiye chi mu nji pangula yeni ndi chipangulo cha vantu. Muomu ange kuli pangula ange vavenya. ⁴Ange kunja muene hova nji uanena mulonga, vuno ngechiye ku vyatha ku nji thambuetha. Ou a ka nji pangula yange yikeye Muene. ⁵Ngocho vene, keti mu ka pangula na chimo chahi nga ntcimbu kanda yi hete mo, kulutue Muene a kenje. A ka neha vyuma vya li shueka mu muthithi ku mutanya na ku yombolola vi thinganyeka vya mu vi mbunge. Keho nkala uoshe a ka uana vishangala kuli Kalunga. ⁶Ngocho, va munanana vange, vyuma evi nja vi hatethela kulyange na Apolo muomu lyeni, linga mu li longethele ko vya ku tumbula nguavyo, "Keti mu tuvakanethe haye ha va mi thonena." ku teutha umo ueni a ka leketha nguendi hali umo ua ku tuvakana mukuavo. ⁷Muomu yiya ua mona ku litepa hakati keni na vakueni? Vika mua kala navyo vi mua yeneka ku tambula? Nga mua vi tambula, vika mu ka li hamethela vyo ngue keti vya ku mi hana?⁸Ngechi laya muli na vyoshe vi mua yonguele! Laya muna fuku! Muna shangumuka ku hinga vumuene -kulyetu mu na li tunditha ko! Chili vene, nga mua hingile vumuene, netu ku tua hinga hamo lika neni. ⁹Muomu nji thinganyeka nguange Kalunga na tu haka va apostolo va kunima-nima, ngue vaye va va na hana chi thingo cha ku tca. Vana tu haka ngocho linga chifuti ku tungelu, na ku vantu.¹⁰Etu tu viheve muomu lya Kilistu, vuno muli Kilistu eni mua dhangama. Etu tuna hono, vuno eni muna kanyama. Eni vana mi thingimika, keho etu cho ku va tu thingimikile. ¹¹Na ku ntcimbu yino ya mualolo tu tca njala na lihuila, mudhi una tu kovela, va tu pupa, na membo ku tua kele nao.¹²Tu na fuitangana muakama, ku panga na mavoko etu vavenya. Muye mu va tu fueya, tu shangala ko. Mu va tu yandetha, tu li kanyameka. ¹³Muye mu va tu fueya, tu kuanya na chivovo. Tu na kala va ku kombela vya hantci na mavanda a vyuma vyoshe, na lelo lino.¹⁴Ku nja thonene vyuma evi linga nji mi shauithe, vuno ku mi mamuna lika ngue mu vana vange va ku mbunge. ¹⁵Muomu nambe nga muli na tunyungi vavengi muli Kilistu, kumua kele na va yishe yeni vavengi. Muomu nja kele nji yishe yeni muli Kilistu Yesu mu vinkanda vya chili. ¹⁶Ngocho nji mi lombela linga mu kale va ka ku nji temuinina.¹⁷Evi vikevyo vinji na mi tuminina Timoteu, munange ua ku mbunge ua lutcelelo muli Muene. A ku mi vuluitha vi ngila vyange muli Kilistu, ngue mu nje ku longetha nkala kuoshe na mu viuano vyoshe. ¹⁸Ngocho eni vamo mu li shangala, ngue ku nji kenja ko kulyeni.¹⁹Vuno nji kenja mualolo kulyeni, nga Kalunga na tava. Keti ngue nja ku dhivuke lika majui a ngocho a vaka ku li hametha, vuno nja ku mone na ndhili yavo. ²⁰Muomu vumuene vua Kalunga ku vua kele mu tunua vuno mu ndhili. ²¹Vika mu yongola? Mu yongola linga njinje na mulamu ndi na chidhango ndi mu chithithimba cha ngodhi?

⁵ ¹Vana tuambuluila nguavo muli vukuidhi mukati keni, na vukuidhi vuacho vuye ku vua kele ko nambe ku vaka vifuti: Ngue lyala a kala kumo na mukentu ua yishe. ²Mulishangalettha! Kuma ku mue ku vavalettha vimbunge vyeni, linga ou ua vi pangele va mu tundithe hakati keni ndi?³Muomu nambe mu muvila nji ua hi ko, mu chithithimba mu nji li. Muomu njina pangula laya uye ua vi pangele, ngue nange ku nja kele. ⁴Muye mu mu li uana mu lidhina lya Muene uetu Yesu nange njili neni mu chithithimba, na ndhili ya Muene uetu Yesu ha yi li, ⁵muntu ua ngocho mu ka mu kambeka mu livoko lya Satana mu ku tcihya vuntu vuendi, linga muono uendi u kovoke ha litangua lya Muene.⁶Ku li hametha kueni keti kua

chili. Ku mu dhivuka ngueni hingo yayindende yatha ku futunuiha muintci uoshe ndi? ⁷Li tunditheni hingo ya laya linga mu kale muintci ua uha, uye ku ua kele na hingo, ngue mu mua yi yeneka yeni. Muomu Kilistu, yinjui yetu ya Pasovala, vana mu kombeleya. ⁸Ngocho lingeni tu li thambe mj chiuano, keti lalo na hingo ya laya, hingo ya mana a ku vihya na ku juala. Vuno, tu li thambe na mbolo ya kuyeneka hingo ya yingulu na vuchili. ⁹Nja mi thonenene mukanda nguange keti muli kuate vuthamba na vantu vaka vukuidhi. ¹⁰Ku nja tumbuile vaka vukuidhi va hano hantci, ndi vaka vutha, ndi vaka milami, ndi vaka mahamba, muomu ngocho vene muna pande ku tunda hano ha nti. ¹¹Vuno mualolo nji mi thonena nguange keti muli kuate vuthamba na nkala umo u muli thana nendi ngueni munayina yeni vuno a panga vukuidhi, ndi muka vulumbi ndi muka mahamba, ndi muka ku tuka, ndi muka ku penda ndi muka milami. Nambe kulya keti mukalye nendi. ¹²Muomu vati nji li haka mu ku pangula vaye va hanja lya chiuano? Vuno, keti nga mu pangula vaye vali mu chiuano ndi? ¹³Vuno Kalunga ue ku pangula vaye vali hanja. "Tunditheni mo muntu ua kuvihya mu kati keni."

6

¹Ambe umo ha kati keni a li kuanya na mukuavo, na vuahela ku neha vinkanda vyendi kuli vaka vifuti kuma keti ku vantu va ku yela va Kalunga ndi? ²Ku mua dhivukile ngueni vantu va kuyela va Kalunga va ka pangula chifuti ndi? Ambe mu ka pangula chifuti, kuma ku mua tha ku toketha ho vinkanda vya vi ndende ndi? ³Ku mua dhivukile ngueni tu ka pangula tungelu ndi? Lungahi, honi, lu tu ka pangula vinkanda vya ntcimbu yino? ⁴Nga honi mu pangula vya ku tuala ku vyuma vya ntcimbu ya mualolo, vika mue kuambulula vakueni ku vantu vaye va ku yeneka ku tava? ⁵Evi nji vi handeka linga nji mi lekethe mu mu na li shaukitha eni vavenya. Ngocho uahi ha kati keni ua kuatha ku tunditha ho vimpata ha kati ka vantu na munayina ndi? ⁶Vuno umo mukati keni vaka ku tava kuambulula vene mukuavo_kuli vaka kuyeneka ku tava! ⁷Muomu eni mu ka li tuala eni vavenya ku vi mpangulo ngocho mua vihya. Vika ku mu tavela ku mi panga mua ku vihya? Vika ku mu tavela nambe nga va mi kuithe? ⁸Vuno eni vavenya mu ka panga vya kuvihya na ku kuanya vishaki, keho mu ka vi pangela kuli va munayina yeni! ⁹Muna vi dhivuka ngueni vaka kuyeneka ku tava ku va ka hingi vumuene vua Kalunga ndi? Keti va mi kuithakuithe: nambe va ka vukuidhi, ndi va ka mahamba, ndi vaka ku panga lishungu vamala na vamala, ¹⁰nambe vaka ku puanja, ndi vaka vulumbi ndi vaka ku penda ndi vaka milami ndi vaka ku shauka ku va ka hingi vumuene vua Kalunga. ¹¹Muye mukemo mu va kele vamo veni. Vuno mualolo va na mi tanetha, vana mi toketha, vana mi thambuetha mu lidhina lya Muene Yesu Kilistu na mu Chithithimba cha Kalunga. ¹²"Vyuma vyoshe ange kuatha ku vi panga," vuno keti nkala choshe chi ka nji kuatha. "Vyuma vyoshe kuatha nji vi pange," Vuno kuchi katha ku nji leka yange. ¹³"Vyakulya vikevyo vya limo, na limo likelyo lya vyakulya," vuno Kalunga a ka vi tunditha ho vyoshe. Muvila ku va u pangelele vukuidhi. Vuno, muvila ukeuo ua Kalunga, na Kalunga a ka pangela muvila. ¹⁴Kalunga ua shituile Muene keho netu lalo a ka tu shitula na ndhili yendi. ¹⁵Ku mua dhivukile ngueni mivila yeni yikeyo vilyo vya Kilistu? Kehu kuatha nji tambule vilyo vya Kilistu na ku va vandakaana kumo na chikuidhi ndi? Ku vyatha ku kala ngocho! ¹⁶Eni ku mua dhivukile ngueni uoshe a li vandakana na muka vukuidhi na kala muvila umo lika nendi ndi? Ngue mu va thona nguavo, "Vavali va ka kala muvila umo lika." ¹⁷Vuno uye na li vandakana kuli Kalunga a ka kala chithithimba chimo lika nendi. ¹⁸Shondolokeni ku vukuidhi! Nkala mulonga ueka ua ka panga muntu ua ka panga hanja lya muvila, vuno muka vukuidhi a ka viyitha muvila uendi vavenya. ¹⁹Kumua dhivukile ngechiye mivila yeni yikeyo tembele ya Mpundhi ya ku yela, yiye ya kala mulyeni, yu mua tambula kuli Kalunga ndi? Kumua dhivukile ngechiye eni keti mu veni vavenya? ²⁰Muomu va mi landa na ndando. Kehu honi shangaleni Kalunga keni na mivila yeni na mu vithithimba vyeni, evi vya hata kuli Kalunga.

7

¹Ngocho ngue ku mathona a mua thona: "Vya vuaha lyala keti a kuate mukentu." ²Kehu honi muomu mashungu a vukuidhi vua vuingi, nkala lyala a kale na mukentu uendi vavenya, na mukentu lalo nendi a kale na lyala lyendi vavenya. ³Lyala na pande ku puitha mo vipanga vyendi vya ku kala kumo na mukentu uendi, na mukentu lalo ngocho. ⁴Mukentu ka kele na ndhili ku muvila uendi vavenya, kuvanga lyala lyendi lika. Ngue ngocho vene, lyala nendi ka kele na ndhili ku muvila uendi vavenya, kuvanga mukentu uendi lika. ⁵Keti mu ka li tepe umo na mukuavo, kuvanga mu na lyuvuathana ha ntcimbu yimo yi mu haka ho eni vavenya. Pageni ngocho linga mu ka li kuate eni vavenya mu ma lombelo. Kehu mukenja hamo lalo, ku teuetha Satana keti a ka myetheke muomu kuyeneka ku li takametha kueni vavenya. ⁶Vuno evi nji vi kuanyena mu ku mi tava vuno keti ngue majui a lishiko. ⁷Chidhango change te nga nkala uoshe a kale ngue yange. Vuno nkala umo Kalunga ua mu hana vuana vuendi vavenya. Uye a li na vuana vueka, mukuavo a li na vuana vueka. ⁸Ku lyavaye ku vambatele na vantuluue nji kuanya ko nguange va kale ngechiye vene, ngue yange. ⁹Vuno nga ku vatha ku li takametha vavenya, vana pande kuambata. Muomu vi vuaha linga vambate ku tuvakana ku pinda na mashungu. ¹⁰Ngocho kuli vaka kuambata nji mi leka lijui eli_keti nguange, vuno Njambi nguendi_mukentu keti a li tepethe ku lyala lyendi ¹¹(vuno nga a li tepetha ko, a kale ngechiye mundhango ndi kuvanga mpano a li hiluithe na lyala lyendi), na lyala lalo keti a vyane mukentu uendi. ¹²Vuno ku vyoshe nji na kuanya nguange - keti nji Muene ange - ngechiye nga munanana umo ali na mukentu uendi uye ua kuyeneka ku tcelela keho nga endi a yongola ku tumama hamo lika nendi, keti a vyane mukentu uendi. ¹³Nga mukentu a li na lyala lyendi ua kuyeneka kutcelela ndi shokuayina ua ku yeneka ku tcelela, keho nga a li na chidhango cha ku tumama hamo lika nendi, keti a mu vyane. ¹⁴Muomu lyala ua ku yeneka ku tcelela va mu tandela ku mutambela ua mukentu, na mukentu uaku yeneka kutcelela nendi va mu tandela ku lyala lyendi. Nga ngocho vanike ku va ka toko, vuno va na pande ku li kalela. ¹⁵Vuno nga mu ka ku yeneka ku tcelela a ya, muecheleni a ye. Mu

vyuma vya ngechiye, a kale lyala ndi mukentu ka shuamene lyuvuathano lyavo. Muomu Kalunga ua tu thanena tu kale mu chivovo. ¹⁶Muomu vati u dhivuka, ove mukentu, nguove u ka pangela lyala lyove? Ndi vati u dhivuka, ove lyala, nguove u ka pangela mukentu uove? ¹⁷Ngocho vene, ngue Muene mua hana nkala umo mutambela uendi, nkala umo ende ngue mua na mu thana Kalunga. Eli likelyo lishiko lyange mu vimbunga vyoshe. ¹⁸Kulyo uye yu va lovuele muye mu va mu thanene linga a tcelele ndi? Ketu a li lekethe ngue ku va mu lovuele. Kulyo uye yu va yeneka ku lovola muye mu va mu thanene ku ku tcelele ndi? Ketu va mu lovole. ¹⁹Muomu ketu ku lovoka ndi ku yeneka ku lovoka ku na tuvakana. Vya vingulu ku shuama mashiko a Kalunga. ²⁰Nkala umo na pande ku kala mu ku mu thana kuendi muye mua kele ha mu thanene Kalunga mu ku tcelele. ²¹Ove ua kele ngamba muye mua ku thanene Kalunga ndi? Ketu u kale na vishoti no vyo. Vuno nga uatha ku vutuka, li tambuile ntcimbu ya cho. ²²Muomu muntu uye ua na thana Muene ngue ngamba, yikeye mu ka ku vutuka ua Muene. Ngocho vene, na uoshe uye ua kele muka ku vutuka mu va mu thanene mu ku tcelele yikeye ngamba ya Kilistu. ²³Eni va na mi landa na ndando, ngocho ketu mu kale vangamba va vantu. ²⁴Va munanana, mu nkala ngila muye mua kele muntu muye mu va mu thanene, nkala umo a kale muye vene na Kalunga. ²⁵Mualolo ku vakentu vakuyeka kuambata, ko nji kala na lishiko lya Muene. Vuno nji mihana mana ngue umo uye, ku chiyongola cha Muene, vya ku tcelele. ²⁶Ngocho vene, nji thinganyeka ngechiye muomu kayando kaye ka kenja ko, vya chili muomu muntu linga akale ngue mua kala. ²⁷Una likuata na muka njivo yove ndi? Ketu u thetele ku muvyana. Nga une chela mukentu uove, ketu uka thetele mukentu. ²⁸Vuno nga ku ua mbatele, ko ua pangele mulonga, keho nga muna muketu ua mbata, yikeye ka pangele mulonga. Vuno voshe vaye va chifua a panga chifua cha kayando ka vuthitu, keho nji yongola ku mi tunditha ko ku lyevi. ²⁹Vuno evi njihandeka, munanana: ngocho ntcimbu ya yindende. Ku tunda nahano, voshe vaye vali na vakentu vavo vakale ngue ko vakele navo. ³⁰Voshe vaye valila na voshe vaye va yolela ngue ku va yolelele, na voshe vaye valanda ngue ku va fukile vimo, ³¹na voshe vaye va kuata vyuma vya hantci va pange ngue ko va kuatele ko mua kama ku vyoshe. Muomu chifua cha vyuma vya hantci vi li na ku lenga. ³²Nji yongola ngechiye yeni ketu mukale na vishoti ku mbunge. Lyala ua kuyeneka kuambata vithinganyeka vyendi vya vyuma vya Muene, vati amu yongola yikeye. ³³Vuno lyala ua kuambata vithinganyeka vya vyuma vya hantci, vati atha kuyongola mukentu uendi - ³⁴Mukentu ua kuyeneka kuambata ndi muna mukentu yikeye a thinganyeka vyuma vya Muene, vati atha ku litepa ku muvila na mu chithithimba. Vuno mukentu ua kuambata yikeye a thinganyeka vyuma vya hantci, vati atha kuyongola mumala uendi. ³⁵Nji handeka evi muomu kuvedhuka kuveni vavenya, ketu ngue ku mitela nganjo. nji handeka evi muomu vika vya vingulu, ngechiye muka lihana kuli Muene na ku tenguluka kuahi. ³⁶Vuno nga umo a thinganyeka ngechiye endi na viyitha vu kuenje vuendi na chivovo - nga yikeye na kulu laya mu kuambata keho vikale ngocho - yikeye na pande ku panga vika vya na yongola. Yikeye ka viyithile. Vana pande ku lyambata. ³⁷Vuno nga yikeye na kuata na ndhili mu mbunge yendi, nga kethi na lishungu vuno ali nandhili ya ku li tumina yendi vavenya ku chiyongola chendi, nga na tokola ngechiye mu mbunge yendi vavenya ku panga evi, mu ku tulika muna mukentu uendi, endi aka panga muachili. ³⁸Ngocho umo uye na mbata muna mukentu uendi na panga muachili, na umo uye ka ka muambatetha na panga mua kuvuaha. ³⁹Mukentu vana mukuatakana kuli muka njivo yendi ntcimbu endi ali na muono. Vuno nga lyala lyendi natci, mukentu na vutuka kuambata nkala umo yana yongola, vuno muli Muene lika. ⁴⁰Vuno muku pangula mukentu ali naliyango lya ku kala ngue muana yongola. Keho nji na thinganyeka ngechiye lalo ali na Mpundhi ya Kalunga.

8 ¹Mualolo kushuama vya kulya vya ku kombeleya ku miyombo: tu na dhivuka ngechiye tuva voshe tuli na mana. Mana a ku hametha, vuno chidhango cheku vuayetha. ²Nga umo ali hakati keni a dhivuka vimo, endi muntu uye nolo kanda a dhivuke viye vyana pande ku dhivuka. ³Vuno nga umo hakati keni ali na chidhango cha kalunga, ngechiye muntu va na mudhivuka ku li yikeye. ⁴Ngocho vene, ku shuama ku vya kulya vya ku kombeleya ku miyombo: Tuna dhivuka ngechiye miyombo kuya kele na hamo hahi mu chifuti choshe, keho ngechiye kuye ko kuakele Kalunga vuno umo lika. ⁵Muomu nambe nga hakale vaye vu ve kutumbula nguavo va kalunga, nambe vakale va muilu ndi vahantci (ngue mu vakala va "kalunga" vavengi na vi "myene" vya vingi), ⁶Muomu etu kua kala Kalunga umo lika, Tata, kuli yikeye kua tunda vyuma vyoshe na muli yikeye tu uana muono, na Muene umo lika Yesu Kilistu, muli yikeye vyuma vyoshe vi li, mu li yikeye tuli lalo. ⁷Vuno ketu nkala uoshe ali na mana aa. Vuno vamo va nedhilila mahamba vene aku lemetha miyombo, na vya kulya evi ngue vya kele ku chikombeleyo cha miyombo. Vi mbunge vyavo vili kuye muomu vi na hono na milonga. ⁸Vuno vya kulya ketu vileketho vyetu kuli Kalunga. Kotu ka dhimbalatha vimo nga tu ka yeneka ku vilya, ndi vi vuaha nga tu vilya. ⁹Vuno dhangameni nguavo ku vutuka kuveni ketu ku kale vyuma muomu umo uye nahono mu ku tcelele. ¹⁰Muomu ngechiye kualo umo na ku mono, uye ali na mana, alya vya kulya mutembele ya miyombo. Ketu yikeye mu ka ku hona ku mbunge mu ku lya vika vya vana hana ku miyombo. ¹¹Ngocho muomu vuthamba uove va kuyeneka ku tcelele vungulu ua kupanga na miyombo, va ku yeneka ndhili yimo, munanana muomu uye Kilistu ua tcile, vana yi viyitha. ¹²Vuno muye mu u viyithila munanoko ua lyala na ku lemaha kua ku hona, una panga mulonga kuli Kilistu. ¹³Ngocho vene, nga vyakulya yi viyitha munanoko, ko nji kali mbunda lalo, ngechiye ketu yika mushevuithe munanana uange mu kuua.

9

¹Ange ketu ua kuvutuka ndi? Ange ketu kapostolu ndi? Kanda nji mone Yesu ndi? Ove ketu muka vipanga vya Muene ndi? ²Nga ketu nji kapostolu ku li vakuetu, hashu kulyeni. Muomu yeni vambangi vange mu vupostolu uange mu li Muene. ³Evi vikevyo ku lyamena kuange ku li vaye vanjamena. ⁴Ko tuakele na vungulu mu kulya na mu ku nua ndi? ⁵Kotuakele na vungulu lya kutambula mukentu uye ua ku tcelele, ngue vapostolu vamo, na vamunanana muli Muene na Sefasi ndi? ⁶ndi

yange lika na Mbanabasa ku tuatha ku likela kupanga ndi? ⁷Yiya uye apanga ngue mukandhita mu nganyo yendi vavenya? Yiya a tombeka chiti mu lihya na ku yeneka ku lya ko vushuka? Ndi yiya a takametha vutanga keho a yeneke ku shilula ko mahini? ⁸Keti nji na handeka vyuma evi ku shuama ha ndhili ya vuntu ndi? Ketu majui alishiko a handeka lalo evi ndi? ⁹Muomu vana thono mu mashiko a Mosesa nguavo, "Ketu ufuike kanua ka ngombe muye mua lya." Chili vene ngechiye Kalunga a takametha ngombe ndi? ¹⁰Ketu ali na kuhandeka vya kulyetu ndi? Vana thono kulyetu nguavo, muomu uye a pulula na pande ku pulula na ku tcelela, na uye a panga na pande ku panga na ku tcelela viye vya ka kunguiya. ¹¹Nga tu kuna vyuma mu vi thithimba hakati keni, chikakala chakama kulyetu ha ku tya vyuma vya vuthitu kulyeni? ¹²Nga ku vali vamo vali nandhili kulyeni, ketu tuli navyo nambe vya vingi ndi? Vuno ku tua tambuile evi vya vingulu. Ndi tua pangele vyuma vyoshe linga ketu tu vishueke ku vinkanda vya ku vuaha muli Kilistu. ¹³Ko mua dhivukile ngechiye vaye voshe va panga mutembele vakevo ve kulya mutembele ndi? Ko mudhivuka ngechiye vaye ve ku panga kulutue ve ku lyavadhela viye va hana ku lutue ndi? ¹⁴Mu ngila yiye vene, Muene ueshikele ngechiye vaye voshe va mbulula vinkanda vya kuvuaha vaka uana muono uavo ku vinkanda vya kuvuaha. ¹⁵Vuno ku njambulule vimo vyevi vya vingulu. Kehu ku nja thonene evi ngocho linga vimo va vipange kulyange. Vi ka vuaha nga yange nji katka- na umo uahi aka lihametha kuange mu vungocho! ¹⁶Muomu nga njambulula vinkanda vya ku vuaha, ku nja kele na vimo vi nji ka lihametha, muomu njina pande ku vi panga evi. Kehu chikele change nga ku njambulula vinkanda vya ku vuaha! ¹⁷Muomu nga nji vi panga na chidhango, njili na fueto yange. Vuno nga ketu na chidhango kanda njili na vishoti viye vi va nji tcelelelele. ¹⁸Kehu fueto yange yika? Muye mu njambulula, nji hana vinkanda vya ku vuaha ku yeneka ku fuetetha keho ngocho ketu nji tambule vipanga vyange vya vingulu mu vinkanda vya ku uaha. ¹⁹Muomu nambe mu nja vutuka kuli voshe, nja kala ngamba ua voshe, linga nji ka tuvakane ko vyavingi. ²⁰Kuli vaYundeya, nja kele ngue nji kaYundeya, linga nji tuvakane vaYundeya. Kuli vaye va kala muintci lya mashiko, nja kele ngue nange nji muka mashiko linga nji tuvakane vaye va kala muintci lya mashiko. Nja vipangele ngocho nambe mu nja yenekele ku kala muintci lya mashiko. ²¹Kuli vaye va kala hanja lya mashiko, nja kele ngue umo uavo, nambe vene mu nja yeneka ku kala hanja lya mashiko, vuno tua kala muintci lya mashiko a Kilistu. Nja vi pangele linga nji tuvakane vaye va kala hanja lya mashiko. ²²Kuli va ka ku hona nja kele ngue muka ku hona, linga nji tuvakane vaka ku hona, ngechiye linga nji tuvakane vaka ku hona. Nja kele ngue vyuma vyoshe ku vantu voshe, ngechiye linga njo vole ko vamo. ²³nji ka panga vyuma vyoshe mu lidhina lya vinkanda vya ku vuaha, linga nji ka li vandakane mu vi vedhukitho. ²⁴Eni ku mu dhivuka ngechiye mu ku shatuka voshe vaka ku shatuka vaka shatuka, vuno umo lika ua ku tuvakana ho? Ngocho shatukileni fueto. ²⁵Nkala muka ku shatuka ue ku li takametha endi vavenya mu vyuma vyoshe. Ve ku vi pangela linga va uane vufuko vuye vya ku lenga, vuno etu tue ku vi pangela linga tu uane vufuko vuye ku vye ku lenga. ²⁶Ngocho vene omu mukemo mu nje kushatuka chili, ketu ngue ngocho; mukemuo mu nje ku lua, nji lua chili ngue nji pupa mu mpundhi. ²⁷Vuno nji hana muvila uange naku u pangetha vungamba, ku teua mu nji nambuluila kuli vakevo yange vaka nji vyana.

10

¹Ange ku nji yongola linga mu kale kundhimba, va munanana, nguavo va yishe yetu vendelele muintci lya lishelua na voshe va yavukile kalunga-ndonga. ²Voshe va va mbuitikile muli Mosesa mu lishelua na mu kalunga-ndonga, ³na voshe va lile vyakulya vya ha chithithimba. ⁴Voshe va nuine vyakunua vya hachithithimba. muomu va nuine ku livue liye lya va shuamene, na livue lyacho likelyo Kilistu. ⁵Vuno Kalunga ka va tokele ku mbunge yendi chingi chavo, na vivimbi vyavo ua vi shanduelele mu limbalanda. ⁶Kehu vyuma evi vya kele chileketho kulyetu, linga ketu tu kale na mashungu a vyuma vya ku vihya ngue mu va kele vakevo. ⁷Ketu mukale vaka miyombo, ngue mu vakele vamo. Evi ngue muva vi thona, "Vantu va tumamene mu kulya na kunua, kehu va katukile mu kueha." ⁸Ketu tu li vandakane mu vukuidhi, ngue mu va pangele vakevo. mu litangua limo lika, makulukadhi vihita makumi atatu a vantu a tcile muomu lyevi. ⁹Nambe ketu tuetheke Kilistu, ngue vakevo mu va muethekele keho manoka a va tcihile. ¹⁰Eni lalo ketu mu li tetele, ngue vakevo mu va pangele keho tungelu vaka ku tcihya va va tcihile. ¹¹Ngocho vyuma evi vya va yombolokelele ngue chileketho kulyetu. va vi thonena mashiko etu_ etu va ka ntcimbu ya ku manethela. ¹²Kehu uoshe a li thinganyeka vavenya nguendi uemana mulingeni a takamethe ketu a ue. ¹³Vitheteko na vimo vyahi vya mi hita viye ku vya hetele vantu voshe. Vuno honi Kalunga ua mungulu. Katha ku mi talelela mu vyetheko vya ku tuvakana ha ndhili yeni. Na mu vitheteko a ka mishokuelela ngila ya ku tunda mo, linga muathe ku kanyama mo. ¹⁴Ngocho vene, vaka chidhango change, teueni miyombo. ¹⁵Nji kuanya neni ngue vantu vaka ku vya, linga mu tale vuino vyuma vi nji mi leka. ¹⁶Nganja ya vishangala yitue ku shangala, kuma ketu vya ku li vandakana mu maninga a Kilistu ndi? Mbolo yi tue ku tavula, kuma ketu ya kulivandakana mu muvila ua Kilistu ndi? ¹⁷Muomu mbolo yimo lika, yetu vaye tuvavengi tuli mu muvila umo lika. Tu tambula kumo ku mbolo yimo. ¹⁸Thinganyekeni vaka Yisaleli vaka ntcitu. Ketu vaka kulya ku vikombelo kuma ketu vaka ku li vandakana ku mutula ndi? ¹⁹Kehu vika vi nji kuanya? Nguange miyombo yili vuino ndi? Ndi nambe vya kulya vya ku kombelela miyombo vili vuino ndi? ²⁰Vuno nji kuanya vya vyuma vive ku kombelela, nguange ve ku kombelelela vimpundhi vya ku vihya vuno ketu Kalunga. Ku nji yongola linga mu kale vaka ku li vandakana na vimpundhi vya ku vihya! ²¹Ku muatha munue ku nganja ya Kalunga keho lalo ku nganja ya vi mpundhi vya ku vihya. ku muatha kulya ku tafula ya Kalunga keho lalo ku tafula ya vimpundhi vya ku vihya. Ndi tueku shangumuna Kalunga na na lifuua ndi? ²²Etu tuli na ndhili ya ku mu tuvaka ndi? ²³"Vyuma vyoshe kuatha nji vi pange," vuno ketu vyoshe vya nji vuahela. "Vyuma vyoshe kuatha nji vi pange," vuno ketu vyoshe vi tunga vantu. ²⁴Na umo uahi a li thetelela vungulu. Vuno, nkala umo a thetelela vungulu vya mukuavo. ²⁵Lyeni vyoshe vya ku landetha ha vulandethelo ketu muihule na vishoti vya mu vimbunge.

²⁶Muomu " mavu a Kalunga, na vyoshe vya kala ho." ²⁷Nga mu ka ku yeneka ku tcelela a mi kumuna ku kulya, keho mu yongola kuya, lyeni vyoshe viva mi hana keti mulihule na vishoti vya mu vimbunge. ²⁸Vuno nga umo a mi leka nguendi, "Evi vana vi kombelela ha chikombelo," keti mu lye ko, ku lingila uye na mi kumuna, na vishoti vya ku vimbunge. ²⁹vishoti vya lyala ueka, nji na tumbula nguange, keti vyove. Muomu ku vutuka kuange vika va ku pangula na vishoti vyeka? ³⁰Nga nji tambula vyakulya na kushangala, vika cho vi va nji shauila chuma chi nji na shangalela? ³¹Ngocho vene, nambe nga mulye ndi munue, nambe vyoshe vi mu panga, vishangala vi kale vya Kalunga. ³²Va Yundeya, na mbunga ya Kalunga keti va mi uanene mulonga. ³³Ngue munje ku toketha yange vantu ku vimbunge mu vyuma vyoshe. Ku nji li thetelela vungulu vuange lika, vuno vua vavengi. nji vi pangela ngechiye linga vo voke.

11

¹Nji temuinineni yange, ngue munja temuina yange Kilistu. ²Ngocho nji mi shangala muomu mue ku nji vuluka mu vyuma vyoshe. Nji mi shangala muomu mua kuatelela vi dhilika viye vi nja mi hanene. ³Ngocho nji yongola linga mu dhivuke ngueni Kilistu yikeye mutue ua nkala lyala, lyala yikeye mutue ua nkala mukentu, keho Kalunga yikeye mutue ua Kilistu. ⁴Nkala lyala uye a lombamba ndi a polofeta na ku mutue uendi na fuiiki ko a shauitha mutue uendi. ⁵Vuno nkala mukentu uye a lombamba keho ka fuiiki ku mutue uendi a shauitha mutue uendi. Muomu vina li fu ngue uye na teula ku mutue uendi. ⁶Muomu nga mukentu ka fuiiki ku mutue uendi, ku kehetha ko vinkambu vyendi. Muomu nga suhama ku mukentu nga ka tete ku vinkambu nambe nga ka teula mutue uendi a fuiiki ku mutue uendi. ⁷Lyala keti a fuiiki ku mutue uendi, muomu yikeye chifua na vungulu vya Kalunga. Vuno mukentu yikeye vungulu vya lyala. ⁸Muomu lyala ku va mu pangele ku mukentu. Vuno, mukentu va mu panga ku lyala. ⁹Muomu nambe lyala ku va mu pangelele mukentu. vuno, mukentu yikeye u va pangela lyala. ¹⁰Echi chikecho chidhivukitho chamukentu linga a kale na chileketho cha ndhili ku mutue uendi, muomu lya tungelo. ¹¹Nambe vene ngocho, muli Kalunga, lyala ka tcelela kuli mukentu uendi, nambe mukentu ka tcelela ku lyala lyendi. ¹²Muomu ngue mukentu mua tunda ku lyala, na lyala lalo ua tunda ku mukentu. Na vyuma vyoshe vya tunda kuli Kalunga. ¹³Liyongoleni yeni vavenya: Ku vuaha mukentu linga a lombamba kuli Kalunga keho kumutue uendi ka fuiiki ko? ¹⁴Nambe chifua a cho vavenya ku cha mi longethele nguacho nga lyala a kala na vinkambu vya laha, chi kala shuama yendi ndi? ¹⁵Nambe ku che ku mi longetha nguacho nga mukentu a li na vinkambu vya laha, vi kala kathingimiko kendi ndi? ¹⁶Vuno nga umo a yongola ku vi vyana, ku tuakele na vilika vikuavo vyahi, nambe vimbunga vya Kalunga. ¹⁷Vuno mu lishiko lya ku shuama ko, ku nji ka mi shangala. Muomu nga mu kala hamo, ku vi ka kala vya chili vuno vya ku vihya. ¹⁸Muomu ha ku livanga, nji novu ngechiye muye mue kala hamo mu vimbunga, mu ka kala na ku litepa, keho thinya limo nje ku vi tava. ¹⁹Muomu mukati keni muna pande ku kala vaka ku tanganetha, linga vaye va chili va kale vileketho kulyeni. ²⁰Muomu nga muinja kumo, keti vya kulya Muene mu lya. ²¹Muye mu mu lya, nkala uoshe ue kulya vyakulya vyendi vavenya kulutue linga va kuavo va lye vyavo. Uye ovua njala, mukuavo cho na penda. ²²ku mua kele na vinjivo vya ku lila na ku nuina mo ndi? Eni mue kushaula mbunga ya Kalunga na ku shauitha vaye kuva kele na vimo ndi? Vati nji mi leka? nji mi shangale ndi? Ku nji mi shangalela vyo evi? ²³Muomu viye vi nja mi hana nja vi tambula kuli Muene, ngue Muene Yesu, vu tciki vuye vu va muendele vungungu, ua nonene mbolo. ²⁴Mua manene ku shangala, ua yi tavuile keho ua kuanene nguendi, "Ou ukeuo muvila uange, u nji mi hana. Vi pangenini linga mu ka nji vuluke yange." ²⁵Mungila yiye vene ua tambuile lalo nganja te vana mane kulya, keho ua kuanene nguendi, "Eli likelyo lyuvuathano lya liha mu maninga ange. Vi pangenini linga ngocho ntcimbu yoshe yi mu nua, mu ku nji vuluka yange." ²⁶Muomu ntcimbu yoshe yi mu ka lya mbolo eyi na ku nua ku nganja eyi, muambulula ku tca kua Muene noho ha kenja. ²⁷Uye uoshe, a lya mbolo na ku nua ku nganja ya Muene mu chifua cha ku vihya a ka uana mulonga ua muvila na maninga a Muene. ²⁸Muntu a li tale yendi vavenya ha kulivanga, keho mu chifua echi kuatha linga a lye mbolo na ku nua ku nganja. ²⁹Muomu uoshe a lya mbolo na kunua ku nganja keho ka yongola muvila ou a lya na li pangula yendi vavenya. ³⁰Vikevyo vi mua kela vavengi mukati keni ku hona na ku vavala, neni vamo mu na kotha tulo. ³¹Vuno nga tu li talulula etu vavenya, ku va ka tu pangula. ³²Vuno nga Muene a tu pangula, va tu longetha, linga keti va tu payethe kumo lika na chifuti. ³³Ngocho vene, va munanana, muye mu muinja mu kulya, li tateleleni. ³⁴Nga umo a tca njala, a lile ku njivo yendi vavenya, linga mu muinja kumo ku vi ka kala vya ku pangula. Na vyuma vikuavo vi mua thona, mu nji kenja nji ka mi hana mashiko a kuavo.

12

¹Ku tuala ku vuana vya chithithimba, va munanana, ku nji yongola mu kale ku ndhimba. ²Muna dhivuka ngueni mu mua kele te keti va ka ku tava, mua dhimbalele ku miyombo ya ku yenekela ku kuanya, mu nkala chifua choshe, va mi dhimbalethele. ³Keho nji yongola ku mi leka nguange mu na dhivuka ngueni na umo uahi ua ku kuanya mu Chithithimba a kuanya nguendi, "Yesu yikeye chikunku." Na umo uahi a kuanya nguendi, "Yesu yikeye Muene," Noho mu Mpundhi Yakuyela. ⁴Ngocho ma vuana a litepa, vuno Chithithimba chimo lika. ⁵Vi mbunga vya li tepa, vuno Muene umo lika; ⁶keho na vipanga vya li tepa, vuno Kalunga a ka panga mu vyoshe. ⁷Keho ku nkala umo va mu hana vimo ku Chithithimba linga a kuatehe voshe. ⁸Muomu umo Chithithimba a mu hana mangana, mu kuavo cho vana mu hana mana. ⁹Mukuavo ueka va mu hana lu tcelelo ha Chithithimba, mu kuavo lalo vuana vya ku kanguitha. ¹⁰Mukuavo va mu hana vuana vya vikomoketho, na mukuavo vya ku polofeta. Ku mukuavo vuana vya ku tepetha vi thithimba, na mukuavo vya ku kuanya vi ndaka vya ku li tepa tepa, na mukuavo vuana vya ku langununa vindaka. ¹¹Vyoshe evi vipanga vya umo na Chithithimba umo, mu ku hana mavuana ku nkala uoshe vuendi vavenya, ngue mua na mushovola. ¹²Muomu ngue

muwila umo lika keho ua kala na vilyo vya vingi na vilyo vyoshe vya muwila umo lika, na Kilistu ngocho. ¹³Muomu ha Chithithimba tuva voshe va tu mbuitika mu muwila umo, a kale kaYundeya ndi kaNgelengu, nambe ngamba ndi ua ku vutuka, na voshe va va pangele mu kunua ku Chithithimba. ¹⁴Muomu muwila keti chilyo chimo lika, vuno vya vingi. ¹⁵Nga lihindi li kuanya ngualyo, "Muomu ange keti nji livoko, ange ku nja likuata ku muwila," Kuli kala chili nguavo keti lya ku muwila. ¹⁶Nambe nga litui li kuanya ngualyo, "Muomu keti yange lisho, keho ku nja likuatele ku muwila," ku li kala ngualyo keti lya ku muwila. ¹⁷Muomu nga muwila uoshe ua kele lisho, nga ku tolilitha vika? Nga muwila uoshe ua kele litui, nga ku humbitha vika? ¹⁸Vuno Kalunga ua haka nkala chilyo, na nkala choshe, mu muwila ngue mua vi yonguelele. ¹⁹Nga vyoshe vya kele chilyo chimo lika, muwila nga kuiko ua kala? ²⁰Keho ngechi vilyo vya vingi, vuno muwila umo lika. ²¹Lisho kulyatha ku kuanya na livoko ngualyo, "Ange ku nji ku thetela." Nambe mutue ku ukuanya na muanja nguauo, "Ku nji ku yongola." ²²Vuno vilyo vya muwila viye vye ku moneka ngue vya ku hona vikevyo vina tu kala, ²³na viye vi tue ku thinganyeka ngue tu vya vindende, vikevyo vi tu hana vuino vua kama, na viye vi tu ka shueka tu vihane kathingimiko. ²⁴Na vilyo viye vi tue kuyeneka ku leketha ku vya ku tu hana kathingimiko ka ngechiye. ²⁵Ua vi pangela evi linga keti mu kale ku litepa mukati ka muwila, vuno vilyo vi li takamethe chimo na chikuavo na chidhango. ²⁶Nga chilyo chimo chi yanda, vilyo vyoshe viyandela kumo; nambe nga chilyo chimo va chi shangala, vilyo vyoshe vi yolela kumo. ²⁷Ngocho eni mu vilyo vya muwila ua Kilistu na umo ku umo ali chilyo chao. ²⁸Na Kalunga na shovola mu mbunga ha ku livanga va apostolo, va polofeto va mu chivali, valongishi va mu chitatu, na vaye va ka ku panga vikomoketho, mavuana a ku kanguitha, va ka ku kuatha, vaka kuendetha, na vaka vindaka vya kuli tepa tepa. ²⁹Keho voshe vapostolo lika ndi? Voshe va polofeto lika ndi? Voshe va longishi lika ndi? Voshe ku panga vi komoketho ndi? ³⁰Voshe va kala na mavuana a ku kanguitha? Voshe ve ku kuanya mu vindaka ndi? ³¹Voshe ve ku toloka vindaka ndi? Vuno liveyeleni mavuana a kama. Keho nji ka mi leketha ngila ya yingulu.

13 ¹Nga nje ku kuanya mu vindaka vya vantu na tungelu. Vuno ku nja kele na chidhango, nji na li fu ngue ku tenda kua vunengu ndi ku thika kua ngenjo. ²Hamo nja kala na vuana vua ku polofeta na ku dhivuka vuchili vua mu vushueke na mana, na ku kala na lutcelelo luoshe ngue kuendetha mikinya. Vuno ku nja kele na chidhango, ngocho nji ua ngocho. ³Nga nji hana vi tenga vyange vyoshe nji kuatehe vihutu, nambe nga nji li hane muwila uange va u tcimike. Vuno nga ku nja kele na chidhango, nevi vi nji uana vyahi. ⁴Chidhango chikecho ku kanyama na ngodhi. Chidhango keti chipululu keho ku che ku lishangaletsa. Ku che kulishauitha ⁵nambe vukalu vuahi. Ku che ku li thetelela vyacho vavenya. Ku che ku kala na vukalu, nambe ku che ku shueka vya ku vihya. ⁶Ku che ku yolela mua ku vihya. Vuno, chi yolela mu vuchili. ⁷Chidhango cha kala na vyuma vyoshe, chi tcelela vyuma vyoshe, chi tatelela vyuma vyoshe, chi kanyama mu vyuma vyoshe. ⁸Chidhango ku che ku lenga. Nga kuli vu polofeto, vu ka hita. Nambe ku kuanya vi ndaka ku ka likela. Nga kuli mana, a ka hita. ⁹Muomu tu dhivuka vya vindende ke ho tu polofeta mua mundende. ¹⁰Vuno mu chinja cha ku vuaha, chiye cha chindende va ka chi tambula ho. ¹¹Mu nja kele te nji munike, nja kuanyene ngue nji munike, na mana a vunike, na vithinganyeka vyange vya kele vya vunike. Mualolo mu nji na kolo, nji na chela vya vunike. ¹²Muomu mualolo tu li tala mu ntalelo tu mona kavuivuvui, vuno ngechi mesho na mesho. Mualolo nji dhivuka ko mua mundende, vuno nji ka dhivuka mua muingi ngue mu va nji dhivuka yange mua muingi. ¹³Vuno ngechi vyuma evi vitatu: ku tcelela, ku tumamena, na chidhango. vuno ha kati kavyo chidhango chi na tuvakana.

14

¹Shuameni chidhango na ku liveyela vuana vua ha chithithimba, mukemuo linga muka handeke vya vu polofete. ²Muomu uye ue ku kuanya mu vi ndaka ke ku kuanya na vantu vuno na Kalunga. Muomu uahi a muvua muomu a handeka vushueke mu Chithithimba. ³Vuno uye a polofeta a kuanya na vantu linga a va tunge, na ku va mamuna, na ku va dhembeleka. ⁴Uye a kuanya mu vindaka lika a li koletha lika endi vavenya, vuno uye a polofeta a tunga mbunga. ⁵Keho chidhango change nga muva voshe mu kuanye mu vindaka. Vuno nambe nga ku tuvakana, njina yonguele nga mu polofete uye mu ka ku polofeta ua tuvakana mu ka ku kuanya mu vindaka (noho ueka a vi langununa linga mbunga yi uane ku kola ku vimbunge). ⁶Vuno mualolo, va munanana vange, nga nji nja kulyeni keho nji kuanya mu vindaka, vika vi nji mi kuatha? ku njatha, noho nji mi leke vya ku yomboloka, nambe vya mana, nambe vupolofeto, ndi ku longetha. ⁷Ngue muye vene, nga vyuma ku vyethi na muono vi tuhula majui_ ngue malumbendo ndi chithandhi_ nga ku vi tende majui a ku li tepa, muntu vati a dhivuka nguendi oloyi liyui lya lumbendo ndi lya chithandhi? ⁸Muomu nga lumbendo lu thika keho ku va luvu vuino, muntu vati a dhivuka nguendi ngechi ntcimbu yi na hete ya ku li vuayethela ndhita? ⁹Na ndaka vene ngocho. Nga u tengulula lijui lyove keho vantu ku va kuvu vuino, vantu vati va kovua vya ku kuanya? Ove u ka kuanyena mpundhi. ¹⁰Muli vindaka vya vingi muno mu chifuti, na limo lyahi lya yeneka ku tumbula vyuma. ¹¹Vuno nga ku nji dhivuka vika vi yi tumbula ndaka, nji ka kala nji ngendhi kuli mu ka ku kuanya na muka ku kuanya a ka kala ngendhi kulyange. ¹²Vili kulyeni. Muomu nga mu li veyela vuana vua Chithithimba vu yomboloke, theteleni vuye vu kuatha mbunga linga yi kole. ¹³Keho uye a kuanya mu vindaka na pande ku lombamba linga a vi langunune. ¹⁴Muomu nga nji lombamba mu ndaka, chithithimba change chi lombamba, vuno vi thinganyeka mana ange a mu ngocho. ¹⁵Keho vika vi nji panga? Nji ka lombamba na chithithimba change, vuno nji ka lombamba lalo na mana ange. Nji kamba na chithithimba change, keho nji kamba lalo na mana ange. ¹⁶Umba ngocho, nga u shangala Kalunga mu chithithimba, muntu ueka vati a ka kuanya nguendi "Ame" nga ka dhivuka vya na handeka? ¹⁷Muomu chili vene ue ku shangala vuino, vuno mukueni ku ua mu tungile. ¹⁸Nja shangala kuli Kalunga nguange ange nje ku kuanya mu vindaka ku mi tuvakana muva voshe. ¹⁹Vuno mu mbunga

hashako nji kuanye majui a tanu linga nji longethe vakuetu, ku tuvakana makulukadhi likumi lya majui a mu vindaka.²⁰ Va munanana vange, keti mu kale mu vanike mu vithinganyeka vyeni. Vuno, ku shuama ku ku vihya, kaleni ngue tumbututu. Vuno mu mana eni kaleni ngue vakuluntu.²¹ Mu majui a lishiko va na thono nguavo, "Na vantu va vindaka vyeka na milungu ya vangendhi nji ka kuanya na vantu ava. Nambe ngocho ku va ka njuvu," nguendi Muene.²² Kehu, vindaka vikevyo chileketho, keti kuli vaka ku tava, vuno kuli vaka ku yeneka ku tava. Vuno vu polofeto vukevuo chileketho, keti cha vaka ku yeneka ku tava, vuno cha vaka ku tava.²³ Nga, mbunga yoshe yinja kumo na ku kuanya mu vindaka, na vantu veka na vaka kuyeneka ku tava va kovala mo, ku va ka kuanya nguavo mua dhaluka ndi?²⁴ Vuno nga muva voshe mua polofetele keho va ka kuyeneka ku tava na vantu va kundhimba va kovala mo, nga va shaula ku lyaviye vi vo vua. A ka shaula ku lyaviye vi va kuanya.²⁵ Na vushueke vua mu mbunge yendi vu ka yomboloka. Kehu kunima, a ka tcikama ku mavuli na kulemetha Kalunga. A kambulula nguendi chili vene Kalunga a li mukati keni.²⁶ Vika vi ka shuamako ngechi, va munanana? Mu muinja kumo, nkala uoshe a li na samo, na chilongetha, ku yombolola, ndaka, nambe na ku langununa. Vi pangeni vyoshe linga mu tunge mbunga.²⁷ Nga nkala umo a kuanya mu ndaka, va kale va vali nambe vatatu, nkala umo na ntcimbu yendi, keho umo a langununa vi va kuanya.²⁸ Vuno nga uahi a langununa, ua ngocho a holoke mu mbunga. Nkala uoshe a kuanye mu mbunge yendi na Kalunga.²⁹ Va polofeto vavali ndi vatatu va kuanye, keho va kuavo va tolilile keho va li yongole vi va kuanya.³⁰ Vuno nga uye na tumama ali na vimo vya thetela ku yombolola, ua ku livanga a holoke.³¹ Muomu nkala umo a ka polofeta umo linga nkala umo a ka li longethe keho a dhangame.³² Muomu vithithimba vya va polofeto vyononoka va polofeto.³³ Muomu Kalunga keti kalunga ua ku tanganetha, vuno ua chivovo. Eli likelyo lishiko mu vimbunga vyoshe vya vantu va ku yela va Kalunga.³⁴ Vakentu va holoke mu vimbunga. Muomu ku va va tavethele ku kuanya. Vuno, vashuame, ngue mua handeka majui a lishiko.³⁵ Nga hali vi va yongola ku li longetha, va kehule vamala vavo ku membo. Muomu ku shauka nga mukentu a kuanya mu mbunga.³⁶ Lijui lya Kalunga kulyeni lya tunda ndi? Kulyeni lika lya heta ndi?³⁷ Nga uoshe a li thinganyekela vu polofeto ndi mu ka chithithimba, a tave nguendi vyuma vi nja mi thonena vikevyo mashiko a kutunda kuli Kalunga.³⁸ Vuno nga umo ka vi tava, a kale ngocho vene keti mu mu tave.³⁹ Ngocho honi, va munanana, mu vimbunge vyeni liveyeleni vu polofeto, keho keti mu vyanethe nkala umo a kuanya mu vindaka.⁴⁰ Vuno vyuma vyoshe vi pangeni vuino mungila ya yingulu.

15

¹Keho ngechi nji yongola linga mu dhivuke, va munanana, majui a mangulu aye a njambulule kulyeni, aye a mua tambuile na haye ho mu nemana,² na ku aye mu novoka, nga mu a kuatelela aye a nja myambululile, mpano mua tavele lika mu ngocho.³ Muomu nja mi nehelele viye via kuvuaha vi nja tambuile yange ha ku livanga, ngue Kilistu ua tcililile milonga yetu mu ku tuala ha mathona,⁴ va mu shitikile, keho va mu shituile ha litangua lya mu chitatu mu ku tuala ha mathona.⁵ Kilistu ua li yomboluelele kuli Sefase, keho kulyavaye likumi na vavali;⁶ keho haye vene, ua li yombuelele lalo kuli va munayina vetu va ku tuvakana vihita vitanu. Vavengi vavo kanda va li na muono, vuno vamo vana uila mu tulo tua ku tca.⁷ Kehu ua li yombuelele kuli Tyango, keho na kuli va apostolo voshe.⁸ Ha ku manethela, ua li yombuelele ku lyange, ngue kulyaue kambututu ka kele mu ku mu neha.⁹ Muomu ange kapostolo ua mundende. Ku nja vuahelele ku nji thana kapostolo muomu nja yandethele mbunga yambala ya Kalunga.¹⁰ Vuno mu ngodhi ya Kalunga yange uno, na ngodhi yendi mulyange ku ya yile mu ngocho. Vuno, nja fuitangana muakama ku tuvakana voshe. Vuno keti yange, kavumbi ka Kalunga kali nange.¹¹ Ngocho vene nambe nga yange ndi vakevo, tuva voshe tuambulula keho ngocho yeni mua tcelelele.¹² Ngocho nga Kilistu va muambulula nguavo ua shituka ku kutca, eni vamo vika mue ku kuanyena ngueni ku kua kele kushituka ku kutca?¹³ Vuno nga ku kua kele kushituka ku kutca, ngocho nambe Kilistu ka shitukile ku kutca;¹⁴ keho Kilistu nga ka shitukile ku kutca, na kuambulula kuetu kua mu ngocho, na lutcelelo lueni lua ngocho.¹⁵ Kehu lalo, vana tu uana ngue tu vambangi va vishaki vua Kalunga, muomu tuambulule ngueto Kalunga ua shituile Kilistu ku kutca. Yikeye ka mu shituile, nga chili vene vaka kutca ku va shituka.¹⁶ Muomu nga vaka kutca ku va shituka, nambe Kilistu ku va mu shituile;¹⁷ keho Kilistu nga ku va mu shituile, lu tcelelo lueni lua ngocho keho nolo muli mu vaka ku vihya.¹⁸ Kehu vaye vana uila mutulo tua kutca muli Kilistu vana tci.¹⁹ Nga mu muono uno lika tu kala na lutcelelo muli Kilistu, va ka tuvula ngodhi ha kati ka vantu voshe.²⁰ Vuno ngocho Kilistu va mu shituile ku kutca ngue yikeye vushuka vua vaye va na kotha.²¹ Muomu kutca kuedhile ha muntu umo, ha muntu umo hakeho hanedhila kushituka ku kutca.²² Muomu muli Andama voshe va tca, keho muli Kilistu lalo voshe va ka va hiluithila ku muono.²³ Vuno nkala umo mu ngila yendi: Kilistu, yikeye vushuka vua ku livanga, keho lalo vaye voshe va hata kuli Kilistu va ka va hiluithila ku muono ha kuinja kuendi.²⁴ Kehu kulenga kua chifuti ku kenja, muye mua ka hana vumuene kuli Kalunga Yishe, muye mua ka tunditha ho mashiko oshe na ndhili yoshe na vukama.²⁵ Muomu na pande ku hinga noho ha ka haka vaka chidhindo chendi voshe kuintci lya myanja yendi.²⁶ Muka chidhindo ua ku manethela ku viyitha yikeye ku tca.²⁷ Muomu "na haka vyuma vyoshe kuintci lya myanja yendi." Vuno nga a kuanya nguendi "nonuenetha vyuma vyoshe," tu na dhivuka ngechiye na lithala ho ku vya handekele uye ua vyononothuele kuli yikeye.²⁸ Kehu vyuma vyoshe mu va na vi haka muintci lyendi, Mona vavenya a ka li haka muintci lyauye ua hakele vyuma vyoshe muintci lyendi, ngue Kalunga a kale muoshe.²⁹ Ndi ngocho vaye va va mbuitika vati va ka panga muomu lya vaye vaka kutca? Nga vaka kutca ku va shituka na kumo kuahi, vika va va mbuitikilila?³⁰ Vika vi tua li hakela etu vavenya mu tuhya nkala ntcimbu?³¹ Ange nje kutca nkala litangua! Oku chili vene ku li shangalettha kuange mulyeni, ku nja kala nako muli Kilistu Yesu Muene uetu.³² Vika nji uana mo, mu vithinganyeka vya muntu, nga nja luile ngocho na tuthitu ku Efeso, nga vaka kutca kuva ka shituka? "Tuyeni tu lye na kunua, muomu ku

tu tci.³³ "Keti va mi kuithakuithe: "Vuthamba vua ku vihya vu viyitha vimbunge vya chili." ³⁴ "Keti mu pende! Kaleni mua mungulu! Ketu mu kale na ku panga mulonga. Muomu vamo veni ku mu dhivuka Kalunga. Nji mi leka vyo linga shuama yi mi kole.³⁵ Vuno umo a ka kuanya nguendi, "Vati va ka shitula vaka kutca, na mivila yika va kenja nayo?" ³⁶ "Ove chiheve! Chiye chu kuna ku che ku thoka noho chi na tci.³⁷ Chiye chu kuna keti chikecho muvila uye u ka tuhuka ko, vuno nona ya ngocho. Kuatha yi kale tiliku ndi mbuto yeka. ³⁸ Vuno Kalunga a ka yi hana muvila ngue mua u yonguela vavenya. ³⁹ Ketu mivila yoshe ya li fua. Vuno, kuli umo ua vantu, umo ua tuthitu, na ukuavo ua tudhila, na ukuavo ua vantci. ⁴⁰ Kuli lalo mivila ya muilu na mivila ya hantci. Vuno vungulu vua muvila ua muilu vua li fuila na vungulu vua muvila ua hano hantci vueka. ⁴¹ Kuli vungulu vumo vua litangua, na vungulu vukuavo vua ngonde, na vungulu vua vinta ntanga. Vungulu vua vintanga ntanga yimo vua li tepa na vungulu vua ntanga ntanga yikuavo. ⁴² Ngocho na ku shituka ku kutca. Chiye chi va na kunu chatha kutca, keho chiye chi thoka ku chatha ku tca. ⁴³ Va chi kuna chi shauka; chi thoka mu vungulu. Va chi kuna chi hona; chi thoka na ndhili. ⁴⁴ Va chi kuna na muvila ua ngocho; chi thoka na muvila ua chithithimba. Nga kuli muvila ua ngocho, kuli lalo muvila ua chithithimba. ⁴⁵ Kehu vana thono lalo nguavo, "Lyala ua ku livanga Andama ua tengulukile muvila muono." Kehu Andama ua ku kotokela yikeye chithithimba ua ku hana muono. ⁴⁶ Vuno lyala ua chithithimba keti yikeye ua li vangele kuinja vuno lyala ua ngocho oshe ua chithithimba. ⁴⁷ Lyala ua ku livanga ua hantci, va mu panga ku likungu. Lyala ua mu chivali ua muilu. ⁴⁸ Ngue muye vene mua fua lyala ua ku likungu, na vaye lalo va va panga ku likungu mu va fua, keho mua fua lyala ua muilu, nava va muilu mu va fua. ⁴⁹ Ngue omu mu tua tambula chifua cha likungu, mukemo mu tu ka tambula chifua cha muilu. ⁵⁰ Kehu nji mi leka ngechi, va munanana, nguange ntcitu na maninga ku atha kuhinga vumuene vua Kalunga. Nambe viye vye kutca kuvyekuatha kuhinga vya kuyeneka kutca. ⁵¹ Tolileni! nji mi leke ko vushueke vumo: Ku tu ka ndanda tuvavoshe tulo tua ku tca, vuno va ka tu tengulula. ⁵² Va ka tu tengulula mu kantimbu ka ka ndende, ngue muye muli ka kemuina lisho, ku ku manethela lumbendo. Muomu lumbendo lu ka thika, keho vaye va vola va ka shituka ku muono, keho va ka va tengulula. ⁵³ Muomu mivila ya ku vola yina pande ku dhala mivila ya ku yeneka ku vola, na mivila ya kutca yina pande ku dhala mivila ya ku yeneka kutca. ⁵⁴ Vuno nga eyi mivila ya ku vola yi na dhala mivila ya ku yeneka ku vola, na mivila ya kutca yina dhala ya ku yeneka kutca, keho ku kenja lijui ngualyo, "Kutca vana ku mini mu ku tuvakana." ⁵⁵ "Ove kutca, ndhili yove kuiko yili? Kutca, ndungu yove kuiko yili?" ⁵⁶ Ndungu ya kutca yikeyo mulonga, na ndhili ya mulonga yikeyo lishiko. ⁵⁷ Vuno vishangala kuli Kalunga, uye ua tu hana ku tuvakana hali Muene uetu Yesu Kilistu! ⁵⁸ Ngocho vene, va munanana, yimaneni nga keti muende. Ntcimbu yoshe lihakeni mu vipanga vya Muene, muomu muna dhivuka ngueni vipanga vyeni muli Muene ku vya yile mu ngocho.

16

¹ Kehu ku tuala ku vimbongo vya vantu va ku yela va Kalunga: Ngue mu nja lekele vi mbunga vya ku Ngalata, neni omo vene. ² Ha litangua lya ku livanga lya mu chivike, nkala umo ha ahake vimo kunjivo ngue mua na vedhuka. Vipangeni evi linga ngechiye vene keti ku kale kutambula milambu muye mu nji kenja. ³ Muye mu nja ku heta, vaye voshe va mu ka tavethela, nji ka va hana mi kanda na ku tuala mavuana eni ku Yelusalema. ⁴ Nga vi ka vuaha linga va kaye nange, tu ka ya mumo. ⁵ Vuno nji ke nja kulyeni mu nji hita mu Masendonya. ⁶ Muomu nji ka hita mu Masendonya. Hamo nja ku tumama neni nambe chithika cha ku nji hitila kuno, linga mua ku nji thindikiye ko mungila yange, kuoshe ku nja ku yila. ⁷ Muomu ku nji yongola kua ku mi hita lika. Nji na tumamena kua cha ku kala neni, nga Muene na tava. ⁸ Vuno nji chi ka kala mu Efeso noho ha Pendekosta, ⁹ muomu vana nji shokuelela chikolo, na vaka chidhindo vavengi. ¹⁰ Mua kenja Timoteu, mu ka mone ngueni a li neni na lyova lya hi, muomu a fuitangana ku vipanga vya Kalunga, ngue mu nji panga yange. ¹¹ Ketu mu tavethele muntu linga a mu shaule. Mu thindikiyeni mu ngila yendi na chivovo, noho a ka heta ku lyange. Muomu nji na mu tumamena kuinja na vamunayina. ¹² Kehu Apolo, nji mu mamuna lalo linga a ku mi meneke na vamunayina. Vuno keti chidhango chendi nguendi linga enje mualolo. Vuno, a kenja ha ntcimbu yayingulu. ¹³ Litakametheni, yimaneneni njikiti mu lutcelelo, pangeni ngue vamala, kaleni mu na kolo. ¹⁴ Pangeni vipanga vyeni vyoshe na chidhango. ¹⁵ Kehu mu dhivuka va ku njivo ya Setefanu, ngueni vakevo vushuka vua ku livanga vua Akaya, na vakevo va li hakele mu ku pangela vantu va ku yela va Kalunga. Ngechi nji na mi lombo vamunanana, ¹⁶ linga mushuame vantu va chifua ocho na uoshe uye a li kuatha netu mu ku fuitangana. ¹⁷ Nji yolela kuinja kua Setefanu, Fulutunatu, na Akayiku. Muomu va na mi kuatela mo mu vi panga vyeni. ¹⁸ Va na huimitha chithithimba change nechichi cheni. Ngocho, taveni vantu va ku kala ngue vakevo. ¹⁹ Vimbunga vya mu Asia vi na tumu chihindu kulyeni. Akuila na Pilisila va na tumu chihindu muli Muene na mbunga yili muimbo lyavo. ²⁰ Vamunanana yetu voshe nguavo chihindu cheni. Li menekeni muva voshe na ku li tcemba kua kuyela. ²¹ Ange, Paulu, nji thona evi na livoko lyange vavenya. ²² Nga umo ka yongola Muene, a kale ua kuthinga. Muene uetu, yinja! ²³ Ngodhi ya Muene Yesu yi kale neni. ²⁴ Chidhango change chi kale neni muva voshe muli Kilistu Yesu.

2 Kolintu

1

¹ Paulu ka positolu ua Kilistu Yesu ku chidhango cha Kalunga, na Timoteo munayina uetu, na kuli vantu voshe va Kuyela va Kalunga muimbo lyoshe lya Akaya. ² Kavumbi ka kale muli yeni na chivovo cha Kalunga Tata yetu na Muene Yesu Kilistu. ³ Ua ku shangala Kalunga na Yishe ua Muene uetu Yesu Kilistu. Yikeye Kalunga ua ku dhembeleka kuoshe. ⁴ Kalunga

ue ku tudhembeleka ku kayando ketu koshe, linga tuathe kudhembeleka ava va li na ku mona kayando kamo. Tudhembeleka chiye cha na tu dhembaleka nacho Kalunga.⁵ Muomu ngue kayando ka Kilistu tu na tuilanena, linga kudhembeleka kuetu lalo kune lana hali Kilistu.⁶ Vuno nambe nga tu kayanda, tu kayandela kudhembeleka kueni vuovoke vueni; nambe nga va ka tu dhembaleka, va ka chipanga mu ku mi dhembaleka yeni, va ka chipangetha kulongetha muakama ku tuyando tuye vene tuli kuyanda yetu lalo.⁷ Ngocho vene kutcelela kuetu kua kuli yeni, muomu tuna dhivuka ngechiye ngue mulitepela kayando, lalo mu ka litepela kudhembeleka kuetu.⁸ Muomu ka tu yongola ngechiye eni, vamuna nana, mu ka kale kundhimba ya kayando ketu ko tuamuene ku Asiya. Omo tua kele na kulema kua ndhili yetu, linga ngechiye tua dheyele muono uetu vene.⁹ Chili, netu vavenya tua lihandekethele ngueto tu katca. Vuno ngechiye linga keti tu tcelele yetu vavenya, vuno kuli Kalunga uye ashitula va ka kutca.¹⁰ Yikeye ua tuohyelele ku kutca kua kama ngechiye mualolo vene aka tuohyela yetu lalo. Mu li yikeye tuna haka kutcelela kuetu ngechiye aka tuohyela yetu.¹¹ Neni lalo mu ku tu kuatha yetu mu ku lombaa kueni. Kehu vavengi vaka hana kushangala omo yetu muomu kavumbi kano tu na ka mono kuhitila mu ku lombaa kua kuingi.¹² Muomu kulihametha kuetu oku, vumbangi vua chishoti cha mbunge yetu ngechiye mu ku tcelela kua mbunge ya vungulu ku mesho a Kalunga keti na mana a vuthitu vuno kavumbi ka Kalunga tunende hano hantci na ku lyeni tuna yongola vene.¹³ Vyahi tuna thono kulyeni ngechiye eni ko mua vitandele na kutava, na ku tcelela ngechiye eni ko muka shulu kutava.¹⁴ Ngue omo vamo va ha kati keni va tutava ngechiye tu na kala ku lihametha kueni ngue omo yeni lalo mu ka kala netu vene ku litangua lya Muene uetu Yesu, ngue yetu tuka mihametha yeni.¹⁵ Muomu njina kala na ku tcelela ngechiye nja tumbule kuinja kulyeni ha ku livanga, linga ngechiye yeni mu ka tambula kavumbi ka kuavo.¹⁶ Nja thinganyekele ku ka mitalela yeni mungila yange ya ku Masendoniya. Kehu nja yonguele ku mi talela ho yeni lalo mu vungendhi ua ku Masendoniya, kehu eni mu ka nji kuathe mu kuya ku Yundeya.¹⁷ Muye nja thinganyekele ngechiye, nja kele na vimbunge vivali ndi? Nambe evi vinji thinganyeka kushuama ku ntcitu, linga ngechiye njihandeka nguange "Mukemuo, ndi mukemuo" na "Kuahi, ndi kuahi" ha ntcimbu yimo?¹⁸ Vuno ngue Kalunga ua kutcelela, majui etu kuli yeni keti "Mukemuo" na "Kuahi."¹⁹ Muomu Muna Kalunga, Yesu Kilistu, uye Silivanu, Timoteo na kuambulula hakati keni, keti "Mukemuo" na "Kuahi." nambe, endi mua kala "Mukemuo."²⁰ Muomu likumiyo lyoshe lya Kalunga likelyo "Mukemuo" muli yikeye. Linga lalo muli yikeye tuhandeka ngueto "Amen" ku vungulu ua Kalunga.²¹ Mualolo Kalunga uye akolettha yetu hamo lika neni muli Kilistu, kehu endi uatu vuavuelele yetu,²² Yikeye lalo ua tuhakele chidhivukitho kehu ua tu hanene chidhivukitho yikeye Mpundhi mu vimbunge vyetu ngue viuanamo vya viye vikenja.²³ Vuno mukaleho ua mbunge yange nji tumbula vene Kalunga ngechiye konjedhile ku Kolintu linga ngechiye nji katha ku mi pangula yeni.²⁴ Evi keti muomu tuyongola ku kala muene ha kutcelela kueni. Nambe, etu tu vaka kupanga hamo lika neni mu ku yolela, ngue munemana kulu mu kutcelela kueni.

2

¹ Ngocho nja tokuele ange vavenya ngechiye konji kenja lalo kuli yeni na vuthiua. ² Nga nji ka muvuitha vuthiua, yiya aka nji yoletha vuno uye umo vene yinja nehethela vuthiua kuli yange? ³ Nja chi thonene nguange ku teua omo nji kenja nji kakale na vuthiua kuli vaye va na pande ku njiyoletha. Muomu njili na vuovoke ueni uoshe ngechiye kuyolela kuange ku keko ku yolela ku keko muli navo. ⁴ Muomu njina mi thonena na kayando ka kama, hamo lika na mbunge ya vu kalu na mishodhi ya yingi. Ketu nja thonene yeni ngue ngechiye ku mi vuitha vuthiua. Nambe, nji yongola yeni mu dhivuke vukama vua chidhango chiye njili nacho muomu yeni. ⁵ Nga umo novuitha vuthiua, endi ua hakethele vuthiua keti kuli yange, vuno nange ko nji ka mihetethela cho muakama - kuli yeni voshe. ⁶ Kayando kano ko va na mi fuetethela ngechiye vantu vavengi va napu mo. ⁷ Ngocho vene mua chili nga ko muechela milonga na ku mudhembeleka, kuteua uye aka liua na vuthiua vuendi vua ku tuvakana. ⁸ Ngocho vene nji mikandelela ngechiye mu ka pange nendi na chidhango. ⁹ Evi vikevyo vinji na thono linga ngechiye njatha ku myetheka na kudhivuka nga mu vaka kushuama mu vipanga vyoshe. ¹⁰ Nga uye yi u nechela umo, nange njika muechela uye muntu lalo. Viye vinji nechela vimo - muomu yeni njinechela kumesho a Kilistu. ¹¹ Kuteua Satana keti atu tuvule yetu. Muomu ko tua kele kundhimba ya vidhango vyeni vya kuvihya. ¹² Chikolo va chishokoluele kuli yange muli Muene muye njedhile kuimbo lyakama lya Toloase mu kuambulula mudhimbu ua chili ua Kilistu kuye. ¹³ Mbunge yange koyathele ku huima muomu kunja uanene muna nana Titu kuye. Ngocho nja lishikile navo na kuya ku Masendoniya. ¹⁴ Vuno kushangala ku kale muli Kalunga, uye mu ka kuvulitha muli Kilistu ntcimbu yoshe. Muli yetu endi na yombolola vueko vua mangana a yikeye kuoshe. ¹⁵ Muomu etu vaka Kalunga tuna kala vueko vua kuyomboloka kua Kilistu, hakati ka vaye va novoka na hakati ka vaye vaka dhimbala. ¹⁶ Kuli vantu vaye vaka dhimbala, vukevo vueko vua kutca mu kutca. Kuli vaye vamo va novoka, vukevo vueko vua muono ku muono. Uye una tuvakana vyuma evi? ¹⁷ Muomu etu ko tua lifuile ngue vaye va vengi va ka kuviyitha lijui lya Kalunga. Nambe, na vungulu, tu ka handeka muli Kilistu, ngue vaka Kalunga, kumesho a Kalunga.

3

¹ Tu ka shangumuka kulishangala yetu vavenya lalo ndi? Ko tuyongola mikanda ya kutumbula kuli yeni ndi ya kutunda kulyeni, ngue vantu vamo? ² Yeni vavenya muna kala mukanda uetu ua ku tuambulula, vana uthono mu vimbunge vyetu, kudhivuka na ku utanda vantu voshe. ³ Muna yomboloka laya ngechiye eni muna kala mukanda ua Kilistu, uye ua hita mulyetu. Ketu ya kuthona na tinta vuno na Mpundhi ya Kalunga ua Muono. Ketu va vithonene ha vitale vya livue, vuno ku vitale vya mbunge vya vantu. ⁴ Tuna tcelela ngechiye kumesho a Kalunga muli Kilistu. ⁵ Ketu ngue yetu lika lyetu tuka puithamo mu ku thinganyeka vimo na mana ngue kuinja kulyetu. Nambe, kukala kuetu kutunda kuli Kalunga. ⁶ Kalunga

uye ua tu pangele mu ku kala vindungo vya lyuvuathano lya lihya. Eli likelyo lyuvuathano keti lya ku mukanda vuno lya ku Mpundhi. Muomu mukanda uka tcihi, vuno Mpundhi yika hana muono.⁷Mualolo vipanga vya kutca - viye vya kuthona na ku chokola mavue - vyedhile mu vungulu ngechiye vana va Yisaleli ko vathele kutala ntoma ku chihanga cha Mosesa. Muomu lya vungulu vua chihanga chendi, na vungulu vukevuo vua kele na ku tunda.⁸Vipanga vya Mpundhi vingahi yika tuvakana na vungulu ndi?⁹Muomu nga vipanga vya ku chihitho vya kele na vungulu vipanga vya kuvuaha nga vya kutuvakana muakama mu vungulu!¹⁰Muomu chili vene, ngechiye cha vungulu ko cha muene vunguluku lyevi, muomu lya vungulu ua kutuvakana muakama.¹¹Muomu nga chiye chahitile cha kele na vungulu, echi chi ka kala ntcimbu yoshe china tuvakana muakama vungulu!¹²Ngocho vene omo tu li na ku tcelela, kua ngechiye.¹³Ko tua kele ngue Mosesa, uye ua fuikile ntanga ku chihanga chendi linga ngechiye vana va Yisaleli ko vathele kutala ntoma ku kuhua chechi cha kele na ku tunda ko.¹⁴Vuno vithinganyeka vyavo vya lemene. Muomu na lelo vene mu ku tanda lyuvuathano lya laya, liye vene lya keleko. Kova linonene ko, muomu Kilistu lika va na linonene ko.¹⁵Vuno nambe lelo, muye vatanda Mosesa, kuli fuika chacho chakala mu vimbunge vyavo.¹⁶Vuno muye muntu a tenguluka kuli Muene, ku lifuika chacho vaka chitunditha ko.¹⁷Mualolo Muene yikeye Mpundhi. Kuye kuli Mpundhi ya Muene, kuye kuli kuovoka.¹⁸Mualolo yetu voshe, tuli na chihanga cha kufukuka, taleni vungulu vua Muene. Tuna hilumuka na chifua chiye vene cha vungulu kuli chikuavo, ngue kuli Muene, uye yikeye Mpundhi.

4

¹Ngocho vene, muomu tuli na vipanga evi, ngue yetu tuna tambula ngodhi, kotua kele na ku hona.²Vuno, tuna vyanene viye vya mu vushueke na ngila ya shuama. Kotu panga mafeno akuonga navo, nambe lijui lya Kalunga kotu ka liviyitha, vuno mu ku yombolola vungulu, tuli na ku litambula yetu vavenya kuli vantu voshe kumesho a Kalunga.³Vuno nga mudhimbu uetu ua chili vina lifuika, vya lifuika kuli vaye vaka dhimbala.⁴Kuli vakevo Kalunga ua ntcimbu yino na fuika vithinganyeka vya vaye vaka kuyeneka tcelela. Ngue viuana mo, keti vathe kumona mutangeko ua mudhimbu ua chili ua vungulu ua Kilistu, uye yikeye ua mu chifua cha Kalunga.⁵Muomu etu kotue kulyambulula yetu vavenya, vuno Kilistu Yesu ngue Muene, keho yetu vavenya ngue vindungo veni muomu chidhango cha Yesu.⁶Muomu Kalunga yikeye umo uye ua handekele nguendi, "Mutanya uka tanguluka ku mu thithi." Yikeye na tangeka vimbunge vyetu, mu ku hana mutangeko ua mana a vungulu ua Kalunga ku chihanga cha Yesu Kilistu.⁷Vuno vufuko vuno tu li nauo mu vindeho vya vuma, linga ndhili ya ku tuvakana muakama ua Kalunga keti kulyetu.⁸Vatu tceka kuoshe vuno ko tua kehele. Tuli na vitanga vuno ko tua honene.⁹Vatu shuamangeya mu ku tu yandetha; va tu uitha hantci vuno ko tua tcile;¹⁰Mu kuambata ntcimbu yoshe kutca cha Yesu mu mivila yetu, linga ngechiye muono ua Yesu lalo aka yomboloka mu mivila yetu.¹¹Muomu yetu vaye tuli na muono ve ku tu kundikile kutca cha Yesu, linga ngechiye muono ua Yesu uyomboloke mu mivila yetu ya kutca.¹²Ngocho kutca chili na ku panga yetu, vuno muono upanga muli yeni.¹³Vuno omo tuli na mpundhi chiye chimo lika cha kutcelela ngue omo va na chi thono nguavo: "Nji na tcelela, ngocho nji handeka." Yetu lalo tu tcelela, keho ngocho etu lalo tuhandeka,¹⁴Muomu tuna dhivuka ngechiye uye ua shituile Muene Yesu yikeye lalo aka tushitula hamo lika na Yesu keho aka tuyombolola hamo lika neni ku chihanga chendi.¹⁵Muomu vyuma vyoshe muomu yeni, ngechiye kavumbi kaye ka kaheta ku vantu va vengi na va vengi mu ku vuedhelela ku shangala ku vungulu vua Kalunga.¹⁶Ngocho etu keti tu hone. Nambe ngocho vuntu vuetu vua mivila vu li na kuvola, vuntu vuetu vu li na ku litengulula nkala litangua.¹⁷Muomu kayando ketu ka kathi hantcimbu yimo lika yi tu nehela vungulu vuye vua ku yongola vua kutuvakana muakama ka vua kulenga.¹⁸Omo yetu ko tu katala vyuma vya ku yomboloka, vuno viye ko vya yombolokele. Vyuma viye umona vya ntcimbu yino lika, Vuno vyuma ngechiye ko vika yomboloka myaka ya ya ye.

5

¹Muomu tuna dhivuka ngechiye nga njivo yetu ya hano hantci -na vi mbalaka -yina thihuka, tuli neyi ya na tungu kuli Kalunga. Njivo keti ya kutunga na mavoko avantu, vuno ya myaka kaye kulenga, ya muilu.²Muomu mu yino mbalaka tuli na ku vinjuoka na ku shunguiya linga va tu dhike na vi njivo vyetu vya kutunda muilu.³Nga ngechiye muomu mu ku dhala keti va tu uane mushenga shenga.⁴Muomu chili vene ntcimbu tu chili mu vimbalaka evi, tue ku vinja, omo tuli na kulema. Ketu ngue tuli shulule. Nambe, tuna yongola kuli dhaleka, linga ngechiye keti echi cha kutca chika dhimangane mu muono.⁵Vuno umo uye atu pangela linga tumone echi vene yikeye Kalunga vene, uye ua tuhanene chidhivukitho cha Mpundhi yiye yikenja ko.⁶Ngocho vene vintcimbu vyoshe tu li na kuli kehetha, tuna dhivuka ngechiye etu tuli kuimbo mu mivila vene, tuli hale na Muene.⁷Muomu tuenda na ku tcelela keti na kumona.⁸Ngocho tuli na ku likehetha. Tu ka yongola kutunda ku mivila linga tukale hamo lika na Muene.⁹Ngocho vene tuka panga lalo ngila yetu, nambe tu li ku membo ndi kuako, tu ka muya ku mbunge.¹⁰Muomu tuva voshe tuka yomboloka kumesho achitumamo cha ku panguila cha Kilistu, ngechiye nkala uoshe aka tambula vipanga vyendi vya na panga mu mivila, nambe muomu vya chili ndi muomu vya kuvihya.¹¹Ngocho vene, omo tuna dhivuka lyova lya Muene, tuli na ku thininika vantu. Vuno vina yomboloka kumona kuli Kalunga, keho njina tcelela ngechiye ku chishoti cha mbunge yeni tuna yomboloka lalo.¹²Katu ka litumbula yetu vavenya lalo kuli yeni, vuno kumi hana echi cha kuli hametha nacho omo yetu, ngocho muathe ku kuanya vaye va li na ku lishangala na vyuma vya ku mona keti nevi vya ku mbunge.¹³Muomu nga etu tu vaka ku dhaluka, mukemo vya kuli Kalunga; keho nga etu tu vaka mana, mukemo muomu kuli yeni.¹⁴Muomu chidhango cha Kilistu chili na ku thininika yetu, muomu tuna thinganyeka evi: Ngechiye muntu umo ua tcile muomu voshe, keho ngocho vene tuva voshe tu natci.¹⁵Endi ua tcilile muomu voshe, ngocho voshe vaye vali namuono linga keti vakale na muono uavo vavenya vuno muomu

yikeye uye ua tcile muomu lyavo keho ua shitukile.¹⁶ Muomu lyevi, ku tunda hano ko tu kadhivuka na umo uahi ku muvila, nambe ngocho tuna dhivuka Kilistu mu muvila. Vuno mualolo ko tu mu dhivuka yikeye lalo ngechiye.¹⁷ Ngocho vene, nga umo ali mu li Kilistu, endi na kala ua muha muku mupanga. Na vyuma vya laya vina hiti. Taleni, va na kala va vaha.¹⁸ Vyuma evi vyoshe vya kuli Kalunga. Uye na tu hambetha yetu kuli Kilistu vavenya na ku tuhana yetu vipanga vya ku hambetha.¹⁹ Ngechiye evi, Kalunga ua kele mu li Kilistu mu ku hambetha va ka hantci kuli yendi vavenya, keti vatande milonga ku li vakevo. Endi na tu kundika lijui lya kuhambetha.²⁰ Ngocho vene etu tu miluua va Kilistu, ngue Kalunga ali na kuli yombolola muli yetu. Tu mi kandlelela omo Kilistu nguendi: "Lithambeni kuli Kalunga!"²¹ Uye ka dhivukile mulonga ua mu puithile mulonga muomu yetu, ngocho etu tu ka kale va ka vungulu va Kalunga mu li yikeye.

6¹ Netu mu ku panga mumo lika nendi, tu mi kandlelela lalo keti mutambule kavumbi ka Kalunga mu ngocho.² Muomu endi na handeka nguendi, "Ku ntcimbu ya yingulu nja ku tolililile kuli yeni, keho ha litangua lya kuovola nja ku mi kuathele yeni." ³ Keti mupange na chimo chahi cha ku shevuitha linga vipanga vyetu vitoke noho ha ku payela hahi.⁴ Nambe, kuvyuma vyoshe tu litumbule ngue vindungo vya Kalunga mu vipanga vyakama, mu kayando, mu vuhutu, mu ku kaluua, ⁵ mu ku tupupa, mu kamenga, mu luodhi, na mu madhidhi, mu vilavu lavu vya tulo, mu njala, ⁶ mu kuyela, mu mana, mu ku tatela, mu kuyanguluka, na mu Mpundhi Yakuyela, na chidhango cha ku vuaha, ⁷ mu lijui lya vungulu, na mu ndhili ya Kalunga. mu ku lidhaleka vitua vya vungulu ku livoko lya chilyo na livoko lya chimoshue.⁸ Na vungulu na ku shahuka, na lutcimo lua ku vihya, na lutcimo lua vungulu, ⁹ etu tupanga ngue vantu kova tudhivuka, kuma yetu vaye va kutcimana, ngue yetu vaye tua tcile, omo - taleni - etu tu chili na muono, ngue etu watu yandethele muomu lya vipanga, kuma etu kuva tu tcihile. ¹⁰ Tu panga ngue vaye vali na vuthiua, omo etu ntcimbu yoshe tu yolela, ngue vihutu, kuma tu panga vufuko vya vuingi, ngue vyahi tuli navyo, omo tuka fuka vyuma vyoshe.¹¹ Tuna handeka vungulu vuoshe kuli yeni, va Kolintu, na vimbunge vyetu vina shokoloka muakama. ¹² Eni keti muva vandende muli yetu, vuno vimbunge vyeni vya vindende. ¹³ Mualolo mu ku hiluithilamo chimo lika - nji kahandeka ngue vana vange - lihametheni yeni vavenya lalo. ¹⁴ Keti mu likutile mukambo hamo lika na vaye vaka kuyeneka kutcelela. Muomu vungulu na ku vihya vyatha ku li vandakana? Muomu vati mutangeko uka liyongola na muthithi? ¹⁵ Na lyuvuathano lika lyatha ku kala ha kati ka muka kutcelela na uye katcelelele? ¹⁶ Tembele ya Kalunga yili kuata vati na mahamba? Muomu etu tu na kala yimo tembele ya Kalunga muka muono, ngue muana handekele Kalunga: "Njika kala muli vakevo na kuenda hamo lika navo. Njika kala Kalunga kavo na vakevo vaka kala vantu vange."¹⁷ Ngocho vene, "Tuhukeni ha kati kavo, na ku litepa navo," muana handeka Muene. "Nechi cha kuvihya keti mu chikuate, keho njika kutambula. ¹⁸ Njika kala Yisho yeni, keho neni muka kala vana vange vavamala na vana vange vavakentu.

7

¹ Vaka chidhango chetu, omo tuli na limkumiyo eli, tu taneni yetu vavenya ku madhilo oshe aku mivila na ano aku mpundhi. Mu ku tantuluitha kuyela mu lyova lya Kalunga.² Pangenji njivo yetu! Etu kotua viyithile naumo uahi. Naumo uahi yitua viyitha ndi na umo uahi yi tuna kuithi. Ko njika handeka evi ngue ku mi hitha. ³ Muomu nji na handeka laya ngechiye vimbunge vyeni vili kumo, muomu etu tutca kumo na muono kumo lika. ⁴ Kuthimpa kuange kuakama kuli muli yeni, keho na ku lihametha kuange kuakama muli yeni. Njina shulu na ku dhembeleka. Nji ka shula na ku yolela mu kayando ketu koshe. ⁵ Muye tuedhile ku Masendonya, mivila yetu ko ya uanene kuhuima. Kuoshe vene, va tu yandethele hanja mu kulua na ku kala na lyova mukati. ⁶ Vuno Kalunga , uye na ku dhembeleka vaye va vandende, ua tu lembedhekele na kuinja kua Titu. ⁷ Keti na kuinja kueni lika ngechiye Kalunga ua tu lembedhekele yetu. Vuno lalo vya ku dhembeleka ngechiye Titu viye vya na tambuile kuli yeni. Omo ua tulekele malungiya eni, kulinyenga cheni, na ku dhangama cheni omo yange. Ngocho nja yolelele mua kutuvakana muakama.⁸ Nambe ngocho nji na milingithile vuthiua na mukanda uange, ko nji ka liveyela cho. Vuno ko njika liveyela cho muye nja muene ngechiye mukanda uange ua mi lingithile yeni vuthiua vuakama, nambe ngocho ha ka ntcimbu ka kandende. ⁹ Mualolo nji yolela, keti muomu mua kele mu vuthiua, vuno muomu vuthiua vueni umi neha ku kulitengulula. Muomu eni muovuile vuthiua ua chidhango cha Kalunga, linga keti mu mone ku viyitha muomu yetu. ¹⁰ Muomu vuthiua ua chidhango cha Kalunga vya luluitha na ku tuala ku vuovoke vukevo kovue ku shulilila: vuno vuthiua vya hantci, vunehetha kutca. ¹¹ Muomu taleni vuthiua vuye vu muovuile ku chidhango cha Kalunga vu mi nehela kudhangama kuakama. Na ku liholomona muakama, na vukalu vya kama, na lyova lyakama, na malungila akama, na lifuua lya lingi, na ku yanguluka kutala ngechiye kulingula chika kala ko ndi! Ku vyoshe vene eni muna yombolola ngechiye yeni vavenya mua kele ku vyuma evi. ¹² Nambe ngocho njina thono kuli yeni, ko nja thonene omo uye ua pangele mulonga, vuno ngechiye kudhangama cheni muomu yetu chika yomboloke kuli yeni ku mesho a Kalunga.¹³ Ngocho vene va na tu dhembeleka. Kehu ku dhembeleka kuetu tua yolelele muakama lalo muomu lya ku yolela kua Titu, muomu Mpundhi yendi yakele na kukoletha yeni voshe. ¹⁴ Muomu nga njili hametha kuli yikeye vya kulyeni, na shuama ko ya njikuatele. Vuno ngue omo tua milekele vyuma vyoshe na vungulu mukemo lalo na ku lihametha kuetu kua muli yeni kuli Titu china yomboloka cha vungulu. ¹⁵ Kehu chidhango cheni china tuvakana muakama kuli yeni omo yikeye a thinganyeka kuononoka cheni voshe, ngue omo muna mutambuile yikeye na lyova na ku ngangama. ¹⁶ Njili na ku yolela muomu ku vyuma vyoshe njina thimpa ku viye vya kuli yeni.

8

¹Tu yongola yeni mudhivuke, vamuna nana, vya ku kavumbi ka Kalunga kaye ka na hana ku vi kungulukilo vya Masendonya. ²Ngue omo mu vimuetho vya vingi vya kayando, kuilana kua ku yolela kuavo na vuhutu vuavo vua ku tuvakana muakama vya ku vufuko vua vuana vuavo vua vuingi. ³Muomu yange nji mukaleho vuavo ngechiye mu vathele na ku tuvakana kuatha kuavo, keho va hanene liyango lyavo vavenya ⁴va tu kandlelelele na ku taleka muakama linga va tambule ku kavumbi kano mu ku vuedhelela netu mu ku kuatha vantu vakuyela va Kalunga. ⁵Evi ko vya yombolokele ngue etu viye tuna tcelela, vuno ha kulivanga valikundikile vakevo vavenya kuli Muene na kuli yetu ku chidhango cha Kalunga. ⁶Ngocho vene tuna kandlelelele Titu, uye ua shangumukile laya vipanga evi, mu ku manethela hakati keni vipanga evi vya kavumbi. ⁷Vuno eni muna lihono na vyuma vyoshe - mu ku tcelela, mu majui, mu mana, na mu ku takama kuoshe, na chidhango cheni kuli yetu. Taleni ngechiye eni muka lihona ko lalo ku kavumbi aka. ⁸Ko nji ka handeka ngue ku mishika vuno linga ha kukanyama kua vakueni nji mutheko vungulu lalo vua chidhango cheni. ⁹Muomu kavumbi ka Muene uetu Yesu Kilistu. Nambe ngocho ua kele muka kufuka, muomu yeni ua li puithile chihutu, ngechiye mu vu hutu vuendi mu ka kala na vufuko. ¹⁰Njika handeka ngue omo mu nji na yongola ngechiye nji ka kukuatha. Muaka umo una hitile ho, eni keti mua livangele kupanga vimo, vuno muna yongola ku vipanga ovyo. ¹¹Mualolo vimanethele. ngue omo kua kele chidhango mu ku yongola ku ka kala lalo ku manethela, ngue echi mu li nacho. ¹²Muomu nga kuli laya chidhango chitava ngue omo muntu ali nacho, keti ngue nechi ka kele nacho. ¹³Muomu keti ngue veka va va tundithile ho na ku lemua muomu yeni, vuno muomu vungulu. ¹⁴Vuno ku puitha mumo lika ntcimbu yino vika vayongola. Echi chikecho lalo ngechiye kuyongola chavo chi ka miyongole omo yeni muka toka, keho ngechiye kuye ku kala kuachili. ¹⁵ngue omo vana chi thono nguavo: "Na umo uye ali na vya vingi ka lengethele ko vimo, keho na umo ali navya vindende ka yekele na vimo vyahi." ¹⁶Vuno ku shangala kuli Kalunga, uye na mi hakela ku takama chiye vene mu mbunge ya Titu. ¹⁷Muomu na tava kutambula ku kandlelela chetu, vuno endi ua kele lalo mu ku takama. Endi uedhile kuli yeni mu chidhango chendi. ¹⁸Tuna tumu hamo lika neni muna nana uye ua tcimana ku mudhimbu ua chili muka kuambulula ku vimbunga vyoshe. ¹⁹Keti evi lika, vuno endi lalo va mushovuele ku mbunga mu ku tuthindikiya na kavumbi aka, ka keko yetu tu pangela ku vungulu vua Muene na ku chidhango chetu. ²⁰²¹Tu kala ngechiye umo aka tu haka ku mulonga ku vuana ou uakama vu tu kapanga yetu. Muomu tuka yongola vya vungulu, keti ngue ku mesho a Muene lika, vuno lalo kumesho a vantu. ²²Keho tuna tumu hamo lika navo muna nana mukuavo. Tuna muethekele yikeye mua muingi na ku uana kutakama muomu lya vipanga. Nambe liyango lya kama mualolo na tuvakana kutakama omo na mi tcelela muakama. ²³Nga vamo va kuihula vya Titu, endi muketu na yikeye lalo mukuathi uange kuli yeni. Nga vakuihula vamuna nana, vaye tunganda tua vimbunga. Vakevo va ka vungulu kuli Kilistu. ²⁴Ngocho va lekethe chimuetho cha chidhango, na ku leketha kuli vaka ku lihametha omo yeni ku mbunga.

9 ¹Kushuametha ku vipanga vya vantu va kuyela va Kalunga, ko cha nji vuahelele ange ku thona kuli yeni. ²Njina dhivuka chidhango cheni, chiye chi nja likamethele kuli vantu vaku Masendonya. Nja valekele ngechiye Akaya ua kele na ku li vuayethela kushangumuka muaka uali. Chidhango cheni china mamuna va vengi vamo ku vipanga. ³Mualolo njina tumu vamuna nana ngechiye kuli hametha kuetu omo yeni ko chika kala cha ngocho, vuno ngue omo njina handeka muli vuayethele ku kala. ⁴Kuteua, nga vamo vaka Masendonya nga venja hamo lika nange, ko vaka mi uana muna vyahelela lumu laya - tuna teua ku mi tambula yeni - muomu chi ko vuithe shuama muli yeni. ⁵Ngocho vene njina thinganyekele nguange ku lambelela va muna nana vatuumene kuli yeni, linga va vuayethe vuana vuendi umo uye mua lyuvuathanene laya ngocho vukevuo mu vuayethe vumo vuana, keti ngue vya ku thina. ⁶Vuno echi vene nguange: Uoshe uye aka kuva kamandende akatya lalo tua tundende, na uoshe uye akuva vya vingi akatya vya ku vedhukitha. ⁷Muntu ku muntu ahane ngue omo na yongola mu mbunge yendi, keti ngue na tuthinika, muomu Kalunga aka yongola uye ahana na ku yanguluka. ⁸Keho Kalunga atha kupanga ngechiye kavumbi koshe ka ka lihona ko kuli yeni, ngocho ngechiye, mu vyuma vyoshe, eni linga mukale na viye vi muna yongola. Evi vika kala ngechiye eni muka vuedhelela ku vipanga vyoshe vya chili. ⁹Ngue omo va na chithono nguavo, "Endi uye na shanduola vufuko vuendi na ku vu hana ku vihutu. Vungulu vuendi vuka kalelela ku myaka kuye kulenga." ¹⁰Keho uye ahana mbuto kuli muka kulima uye akuva na mbolo muomu vya kulya lalo aka hana na ku vuedhelela mbuto mu ku yikuva. Endi aka vuedhelela ko mihako ya vungulu vuendi. ¹¹Ngocho eni muka fuka vyuma vyoshe linga muka hane vuana vuoshe vya vuingi vukevuo kushangala kuli Kalunga ku hitila muli yetu. ¹²Muomu vipanga vya ku kuatha ngechiye ko vi puithamo lika viyongola vantu vaka kuyela va Kalunga, vuno vilithaletha lalo na ku shangala kua kuingi kuli Kalunga. ¹³Muomu ha chimuetho echi cheni ku vipanga vino vakevo va dhumbangeya Kalunga omo kushuama cha kutava kuendi ku mudhimbu ua chili ua Kilistu nomo vuana vuendi vya vuingi vya kuhana kuli vakevo ku vantu voshe. ¹⁴Omo vavenya lalo, muomu vali na ku milombela. Vapanga evi muomu lya kavumbi ka Kalunga kutuvakana muakama kaye kali muli yeni. ¹⁵Tuna shangala kuli Kalunga omo vuana vuendi vukevuo ko vutava kutumbula.

10

¹Yange vene, Paulu, nji mi kandlelela, mu ku likehetha na ku konkama muli Kilistu. Ange kumesho eni njina likehetha hakati keni, vuno nga nji ua hiko nje ku kanyama muakama neni. ²Chili vene nji mi kandlelela ngechiye, kuteua nji ka kala neni nji kanyame mu ku kaluka ngue omo mu nji nayongola nguavo tu vaka kuenda mu vu thitu. ³Muomu nambe ngocho tu kenda mu vuthitu, ko tu panga ngue vya vuthitu. ⁴Muomu mu vitua vya ndhita yetu keti vya ku vuthitu. Vuno kumesho a Kalunga vili na ndhili ya kama kuviyitha vyuma ku ngocho. Na ku viyitha vyuma vyoshe vya laha vi va

tungila mu ku vindika mana a Kalunga. Na ku kuata vithinganyeka vyoshe vishuame muli Kilistu. ⁶Keho tuna liviyithila mu kushuama kua vipanga vyoshe, ngue omo kushuama kueni ku kapua mo. ⁷Eni mue kutala viye vya ku mesho. Nga umo ali tcelela ngechiye endi muka Kilistu, ali thinganyeke endi vavenya ngechiye yikeye na kala muka Kilistu, netu lalo ngocho vene. ⁸Muomu nambe nga nji lihametha muakama omo ndhili yetu yiye ya na tuhanene Muene mu ku mikolettha, keti ngue ku mi viyitha yeni, ko nji ka kala na shuama. ⁹Keti ngue konja yonguele ku mi teutha na mathona ange. ¹⁰Muomu vantu vamo vahandeka nguavo, "Mathona eni alema na ndhili, vuno ku mu mona ku mivila yendi ko ya kele na ndhili. Majui endi ko vyakele na ndhili mu ku a tolilila. ¹¹Uoshe aka handeka ngechiye a thinganyeke echi, ngue omo tu na kala na majui aku thona mu mukanda ntcimbu tu ka yeneka ku kala na kupanga omo tu liho. ¹²Muomu ko tue ku kanyama mu ku livandakama nambe mu ku lyetheka na vamo va litumbula vakevo vavenya. Vuno vakevo vavenya na ku vetheka yavo vavenya hamo lika na vakuavo, kova kele na mana. ¹³Vuno ko tu ka lihametha mu ku tuvakana chetheko chetu. Vuno etu tuka panga ngocho netheka na chetheko chiye cha na tuhele Kalunga kuetheka kuli yetu, linga tu hete kulyeni. ¹⁴Muomu ko tue kulyolola ngue kocha tu vuayelele ngue ko tua hetele kulyeni. Tua kele vaku livanga tuna hete kulyeni na mudhimbu uachili ua Kilistu. ¹⁵Ko tu ka lihametha mu ku tuvakana chetheko chetu na vipanga vya veka. Vuno tu li na ku tatelela kua ngechiye ngueto omo kutcelela cheni chi ka kula, keho na vipanga vyetu hakati keni vika livuedhelela muakama, ¹⁶linga tuambulule mudhimbu ua chili ku vifuti viye vi li kulutue lya membo eni, keti ngue tuli hamethe mu vipanga ya veka vya ku hua laya. ¹⁷"Vuno uoshe umo uye a lihametha, a lihamethe muli Muene." ¹⁸Muomu uye aka litumbula vavenya ko va ka mutumbula, vuno uye aka tumbula Muene vaka mutumbula.

11

¹Nga mua lihakele hamo lika nange mu vuheve vumo. Vuno muna yongola kulihaka hamo lika nange vene! ²Muomu njili na lifuua lyeni. Njili na lifuua lya kutunda kuli Kalunga muomu yeni, muomu njina mihangetha kuli lyala umo lika. Linga nji mu kundike kuli Kilistu ngue muna mukentu ua kuyela. ³Vuno njili na lyova ngechiye, ngue omo linoka lya kokeueyele Eva na ku dhangama chendi, mpano vithinganyeka vyeni vika mutuala kuako na ku yela vili muli Kilistu. ⁴Muomu nga uye akenja akuambulula Yesu ueka uye yetu ko tua muambuluile. Ndi mu ku tambula ngechiye mpundhi yimo kutuvakana yiye yomuatambuile. Ndi mudhimbu uachili ueka uye umua tambuile. Muna muhakela vyuma evi mua kuvuaha vene! ⁵Muomu ange nji na thinganyeka ngechiye ko njathele munima vapositolu vaye va ku tuvakana. ⁶Vuno nambe njina shauka ku lijui, keti ku mana ange ndi. Vuno hoshe vene tu na yombolola vyuma evi kuli yeni. ⁷Mpano njina pangele mulonga omo njina lihake yange vavenya ku vundende linga yeni mukale ku vukama? Muomu njina mbuluile mudhimbu ua chili ua Kalunga kulyeni. ⁸Nja puanjele vi mbunga vyeka mu ku tambula fueto kuli vakevo linga nji mi pangele yeni. ⁹Muye nja kele hamo lika neni na ku yongola vyuma, na umo uahi nja lemuuithile. Muomu viyongola vyange vya li uanene na vamuna nana vaye vatundile ku Masendonya. Mu vyuma vyoshe vi njina hakele yange vavenya mu ku kala na ku lemua kuli yeni, keho ngocho vene njika kala na ku vipanga ngechiye. ¹⁰Ngue mu vungulu vua Kilistu vuli muli yange, ngocho vene kuli hametha kuange na umo uahi aka ku holoketha kuvilyo vimo vya Akaya. ¹¹Omo vika? Muomu ange konji dhivuka chidhango cheni? Kalunga na chi dhivuka. ¹²Keho vika nji kapanga ange nji ka kala na ku panga vene, ngechiye nji ka vatule ha kavalekelo ka ku kovelela vaye yongola kavalekelo linga omo mu ve kuli hametha va ka kale ngue yetu vene. ¹³Muomu vantu va chifua ocho vapositolo na vaka kupanga vishaki. Vali pangethele vavenya ngue vapositolo va Kilistu. ¹⁴Keho evi keti vimikomokethe, muomu nambe Satana yendi vavenya ngue kangelu ua mutangeko. ¹⁵Evi keti vikomoketho nga vindungo vendi va lihake vavenya ngue vindungo vya vungulu. Kumanethela kuavo ku ka kala ku vipanga vina vayombolokela. ¹⁶Njika handeka lalo nguange. Vuno na umo uahi aka thinganyeka ange nji chiheve. Vuno nga u vipanga, nji tambuleni ngue nji chiheve ngocho nji ka lihamethe kamandende. ¹⁷Evi njili na kuhandeka mualolo na ku lihametha na chidhango - keti Muene na hana vyo linga njihandeki - nji ka kuanya ngue nji chiheve. ¹⁸Muomu vantu vavengi va li hametha kushuametha ku vipanga vyavo vya vuthitu, nange lalo nji ka lihametha. ¹⁹Muomu eni mue ku thingimika vaye viheve. Muomu eni vavenya mu vaka kudhangama! ²⁰Muomu eni mue kulihaka hamo lika navamo nga endi ami haka vindungo yeni, nga endi amilandetha yeni, nga endi ami hametha yeni, ndi nga endi ami pupa kuchihanga. ²¹Ange nji ka handeka kuli yeni shuama ngechiye ko tua kele na ndhili mu ku panga ngechiye. Nga umo ali kehetha - nji ka handeka ngue nji chiheve - nji ka kala muka kuli kehetha. ²²Vakevo va Hevelu ndi? Ngocho nange vene. Vakevo va Yisaleli ndi? Ngocho nange vene. Ketu va ka chikota cha Avilahama ndi? Ngocho nange vene. ²³Vakevo vana kala vindungo va Kilistu ndi? (Nji handeka ngue muka kudhaluka.) Nji na tuvakana muakama: mu vipanga vya kulema, mu tumenga tua tuingi, ku mikiki ko chi tava kuitanda ku kutca kuntcimbu vya vingi. ²⁴Kuli va Yundeya va nji pupile vintcimbu vitanu "Mu ku puitha makumi auana a makiki ku litulu limo." ²⁵Lutatu va nji pupile na milamu. Ntcimbu yimo va nja thele mavue. Lutatu nja vombela mu vuato. Nja kele mo vutici na mutanya mu ndhinda mu Kalunga ndonga. ²⁶Nja kele mu vungendhi vintcimbu vyavingi, na vushonde vua mu ndonga, na vushonde ua vaka ku puanja, na vushonde kuli vantu vange, na vushonde kuli vaka Vifuti, na vushonde kuimbo lyakama, na vushonde mu muthenge, na vushonde mu Kalunga ndonga, na vushonde kuli vamuna nana va vishaki. ²⁷Ku vipanga na ku kayando, na mu vilavulavu vya vingi ku matiki, na munjala na ku lihuila, ku kulikela kulya, na mathika na ku mudhi. ²⁸Ku haka ku vyuma evi vili hanja lya muvula, ku chili echi chi nji li kuyongola mu vithinganyeka vyange muomu lya vimbunga vyoshe. ²⁹Yiya uye nayeneka ndhili, keho ange keti ua kuyeneka ndhili? Uye na va temuinine mu ku kala, keho ko nja uemene ko? ³⁰Nga njina pande ku lihametha, njika lihametha nevi vya ku yeneka ndhili. ³¹Kalunga yikeye Yishe ya Muene Yesu, uye umo yivana vedhukitha muakama, na dhivuka ngechiye ange keti muka vishaki! ³²Ku Ndamasiku, nguvulu ua Muene

Aleta ua ha kele va ka kutakametha vikolo vya limbo lyakama lya Ndamasiku mu ku njii kuata yange. ³³Vuno va njii tuhuithile chikolo cha likende cha kele muchivumbe, keho njii li shoshele ku mavoko endi.

12

¹Njina pande kuli hametha, nambe nga vyahi vinji ka uana. Vuno njika ya ku vimona na ku viyombolola kuli Muene.

²Njina dhivuka muntu muli Kilistu muna hiti myaka likumi lya myaka na myaka yiuana - nambe mu muvila ko njii ka dhivuka mo, Kalunga nadhivaka mo -vamu tualele na kuilu lya mu chitatu. ³Keho njina dhivuka ngechiye muntu ou - nambe muintci lya muvila, ndi hanja lya muvila, ko njii vidhivukile, Kalunga na vidhivuka - ⁴ngue omo va mu tualele na ku lihungu limo na ku tolilila majui ngechiye vantu keti va handeke. ⁵Hali muntu ua ngechiye njii ka lihametha. Vuno ange vavenya ko njii ka lihametha, kuvanga vya kuyeneka ndhili. ⁶Nga njika shovola ku lihametha, ko njii ka kala chiheve, muomu njii ka handeka vya vungulu. Vuno njika likela kuteua umo aka njii thingimika muakama ku tuvakana viye vyali naku mona kuli yange ndi kutolilila kuli yange. ⁷Ngocho vene kuteua njii ka lishangala muakama omo vukama vya kutuvakana vya viye vi va njii yomboluelele, keho vanji hakele manja mu muvila, na kanganda ua kuli Satana mu ku njii pupa - ngocho linga keti njii lishangale yange vavenya. ⁸Omo chuma echi njina chi kandelega vintumbu vitatu kuli Muene nguange chi njii tunde. Vuno endi ua handekele kuli yange, "Kavumbi kange vina pu mo, muomu ndhili yiputhamo kuyeneka ndhili." ⁹Ngocho vene njii ka lihametha vya kuyeneka ndhili yange, ngechiye ndhili ya Kilistu yatha ku kala muli yange. ¹⁰Vikevyo vene njii na ku vyukilila ha kuyeneka ndhili, mu ku tuka, mu vuhutu, mu kayando, na mu kuma mbunge. Muomu ntcimbu yoshe njina yeneka ndhili, keho njii li na ndhili. ¹¹Njina kala njii chiheve! Mua njii thininikile ku vyuma evi, muomu njina pande kunjishangala kuli yeni. Muomu na kumo kuahi ku njina thalela kunima ya vapositolu vaye va ku tuvakana, nambe ngocho vene njii muntu ua ngocho. ¹²Vungulu vene vidhivukitho vya vapositolu viye viva pangele hakati keni na lukakateya luoshe, na vidhivukitho na ku na ku vileketho na vikomoketho. ¹³Muomu ha kati ka vimbunga vikuavo, ngechiye ange ko njii kele na mulonga kuli yeni? Nje cheleni ange muomu lya vipanga vyange vyaku vihya! ¹⁴Taleni! Njina livuayethela kuinja kuli yeni ntcimbu ya muchitatu. Keho ange mualolo lalo ko njii ka lemuiitha yeni, muomu ko njii tondele viye vya kuli yeni. Njii yongola yeni. Muomu vanike va vandende vana pandele ku hakela vithemi vavo. Ndi, vithemi vana pandele ku hakela vanike vavandende. ¹⁵Ange njii ka yongola muakama kuechela vyange kuli manethela yange vavenya omo myono yeni. Nga njili na chidhango chakama, keho eni muka njii yongola kamandende? ¹⁶Vuno ngue omo vene, njina mi lemuiithile yeni. Vuno omo njina dhangamene njina mikuatela ha ku mi kokueya. ¹⁷Njina mi lila vyuma vimo hakati ka vaye vo njina tumu kuli yeni ndi? ¹⁸Njina kandelega Titu kuya kuli yeni, keho njina tumu vamuna nana vakuavo hamo lika nendi. Titu na mi lila vimo ndi? Ko uendele na mpundhi yimo lika ndi? Vidhango vyetu keti vimo lika ndi? ¹⁹Vuno njina thinganyeka ntcimbu eyi yoshe eyi ngueni tuli na ku liholo malambi kuli yeni? Kumesho Kalunga ngechiye tu li na ku vihandekela muli Kilistu. Vuno vyuma vyoshe va ka chidhango change, vika mikoletsa. ²⁰Muomu njili na lyova ngechiye muye njina linga keti njii ka mi uane ngue omo mu njina yongola. Njili na lyova ngechiye kuye kuna kele kulishumanga, chipululu, vukalu vuakama, ku lihametha, ku lifueya, na kuli haletha na vikocho kocho. ²¹Njili na lyova ngechiye muye mu njii kenja, Kalunga kange aka njii kehetha lalo kumesho eni. Keho njika lilila vavengi va li na milonga mualolo keho uye ka ka tenguluka mu ku toka na vukuidhi na ku mashungu aku vihya vova pangele.

13 ¹Yino ntcimbu ya muchitatu ngechiye njili na kuinja kulyeni. "Ku tunua tua va kaleho vavali ndi vatatu." ²Njii na handeka mo laya keho njika handeka lalo ngue muye munja kele neni muntcimbu ya mu chivali ngechiye mualolo njii uahiho njii ka chi handekela vaye va na viyitha mulonga lalo ko njii ka va pangula vakevo. ³Omo mu yongola chidhivukitho cha Kilistu ou ali na ku njii handeketha. Uye kayenেকেle ndhili kutuvakana yeni. Nambe, endi muka ndhili yeni. ⁴Muomu endi va mu kulikile muli vaka kuyeneka ndhili, vuno endi ali na muono ku ndhili ya Kalunga. Muomu netu lalo tuna yeneka ndhili muli yikeye, vuno tuka kala na muono muli yikeye ku ndhili ya Kalunga hakati keni. ⁵Lyethekeni yeni vavenya, kutala nga eni muli na ku tcelela. Lyethekeni yeni vavenya. Ndi komua li dhivukithile eni vavenya ngechiye Yesu Kilistu ali muli yeni ndi? - Kuvanga mpamo mu va ngocho. ⁶Keho njili na kutcelela ngechiye etu keti tuva ngocho. ⁷Mualolo tu lombi kuli Kalunga ngechiye keti mu pange vya ku vihya. Ko njii lombele evi ngechiye tuka yomboloke mua chili. Nambe, njii lombi ngechiye linga mupange vika vya kuvuaha, nambe ngocho tuna kala ngue vaye va ngocho. ⁸Muomu ko tuatha ku panga vyuma evi ku vungulu, vuno muomu lika vya vungulu. ⁹Muomu tuli na ku yolela muye tuna yeneka ndhili keho eni muli na ndhili. Tuli na kulombi lalo ngechiye linga muka pue mo. ¹⁰Njii na thono vyuma evi ntcimbu njii uahi ko kuli yeni ngechiye muye njii ka kala neni keti njii pange vukalu ngue ndhili yiye Muene ua njii hana yo mu ku koletha keti ngue mu ku thihula. ¹¹Mu ku manethela, vamuna nana, yoleleni! Yangulukeni, lihluetheni, kaleni na mbunge yimo lika, kaleni na chivovo. Keho Kalunga ua chidhango na chivovo chikale hamo lika neni. ¹²Lihinduitheni umo na mukuavo hamo lika na kutsemba mpundhi. Na vantu vakuyela va Kalunga vana mu hinduithila ho yeni. ¹³Kavumbi ka Muene Yesu Kilistu, na chidhango cha Kalunga, na ku likuata na Mpundhi Yakuyela yi kale hamo lika neni.

Ngalata

1

¹Paulu, ka Apostolu_keti ka Apostolu ua ku vantu nambe ua ku chidhango cha muntu, vuno hali Yesu Kilistu na Yishe Kalunga, uye ua mu hinduile ku kutca_ ²na va munayina vetu va njili navo, ku vimbunga vya vikungulukilo vya ku Ngalata:³Ngodhi kulyeni na chivovo cha Tata Kalunga na Muene Yesu Kilistu, ⁴uye ua li hanene vavenya ku milonga yetu linga a tuovole ku ntcimbu yino ya kuvihya, ngue ku chidhango cha Tata Kalunga, ⁵vungulu vu kale kuli yikeye ku myaka na myaka. Ame.⁶Ange nji na komoka kumona yeni muna tenguluka vuathi-vuathi ku tunda kuli uye ua mi thanene mu ngodhi ya Kilistu. Nji na komoka muomu mu na tengulukila ku vinkanda vyeka, ⁷keti hamo kuli vikuavo veka, vuno kuli vantu vamo va mi tanganetha va thetela ku tengulula vinkanda vya Kilistu.⁸Vuno nambe nga yetu nambe kangelu ua muilu tu myambulula vinkanda vyeka ku tunditha ko viye vi tua myambulula, a kale ua kuthinga. ⁹Ngue mu tu na handeka laya, nambe ngechi nji handeka lalo, "Nga umo a myambulula vinkanda vyeka ku tunditha ko viye vi muovuile, a kale ua kuthinga." ¹⁰Muomu ange kunji thetela vantu linga va nji shangale ndi Kalunga? Kuma nji thetela ku toketha vantu ku vimbunge ndi? Ambe nolo nji toketha vantu ku vimbunge, keti nji ngamba ya Kilistu.¹¹Muomu nji thetela mu dhivuke, va vuthamba vuange, ngueni vinkanda vi njambulula keti vya Kalunga. ¹²Kunja vi uanene ku muntu na umo uahi, nambe ku nji longetha vyo. Vuno, Yesu Kilistu ua nji yomboluela vyo.¹³Muovua vi panga viye vi nja pangele mu Yundeya, muye mu nja yandethele mbunga ya Kalunga ku tuvakanena na ku yi viyitha. ¹⁴Navua navua nja thingimikile Kalunga ua mu Yundeya ku tuvakana chingi cha vaye va nja li puile navo chitco. Muye mukemo mu nja kele na vukalu vya kama ku vaye ku va shuamene ka kulu ka vakuku vange.¹⁵Vuno Kalunga, mua nji tundithile ku limo lya vanana, na kunji thana na ngodhi yendi, ¹⁶ua nji yombuelele Munendi, linga nji muambulula hakati ka vaka vifuti, ku nja li kuanyethele nambe na ntcitu ndi na maninga. ¹⁷Ku nja yile ku Yelusalema kulyavaye va kele va apostolu kulutue luange. Vuno, njayile ku Alaviya keho nja ka hilukile lalo ku Ndamasku.¹⁸Keho munima ya myaka yitatu nja yile ku Yelusalema mu ku ka meneka Sefase keho nja ka kele nendi myaka likumi na yitanu. ¹⁹Vuno ku nja ka muene ko kapostolu mukuavo lalo kamane Tiango lika, munayina ya Muene. ²⁰Mulyevi vinji mi thonena, nji mi leka vuino kumesho a Kalunga nguange ku nja mi kuithile.²¹Keho nja yile ku vifuti vya Silya na Silisia. ²²Kuva ka nji dhivukile ku vantu va mu Yundeya vaye va kala muli Kilistu. ²³Vuno vovuile lika mu va handeka nguavo, "Lyala uye ua tu yandethele ngechi youambulula lutcelelo luye lua viyithile laya." ²⁴Keho va shangalele Kalunga muomu yange.

2

¹Keho munima ya myaka likumi na yiuana nja yile lalo ku Yelusalema na Mbalambasa, kumo na Titu. ²Nja yile ko muomu Kalunga ua nji lekele linga tuye ko na ku ka va leka vinkanda viye vi njambulula hakati ka vaka vifuti. Nja ka vi lekele ku vantu va kele ngue vaka kulihametha mu vushueke, kulingila keti nji shatuke_nambe kunja shatukile_mu ngocho.³Vuno nambe Titu, ou ua kele nange na yikeye lalo kaNgelengu, ku va mu thininikile ku lovoka. ⁴Vamunayina yetu vedhile muvushueke mu kua ku litaletu mu tua vutuka ku kala muli KilistuYesu. Va thetelele linga va tu tengulule vindungo, ⁵vuno ku tua tavele kuva shuama nambe kamandende, linga vuchili vya vinkanda vya chili vi kale-kale mulyeni.⁶Vuno vaye va kele ngue vaka kulihametha (muoshe mu va kele kulyange na vimo vyahi, Kalunga ka kele na kahangu)_ovo, va nji kuanya nguange va kele ngue vaka kulihametha nevi vi va tavele ko vyahi ku lyange. ⁷Vuno mungila yeka, va vi muene nguavo ange va nji tcelela kuambulula vinkanda vya vingulu ku va ka kuyeneka ku lovoka, ngue mu va tcelelele Petulu kuambulula vinkanda vya vingulu ku va ka ku lovoka. ⁸Muomu Kalunga, ou ua pangethele Petulu mu vipanga vya vupostolu ku vaka ku lovoka, ua nji pangethele nange ku va ka vifuti.⁹Va Tiango, na Sefase, na Youano, vaye va va tcimanethele nguavo vingundhi, va muene vuana vuange, keho va tu tambuile na li voko lya chilyo nange na Mbalambasa linga tupange hamo lika navo. Va tavele linga etu tuye ku va ka vifuti vakevo cho ku va ka ku lovoka. ¹⁰Va lombele lika ku vuluka vihutu, vikevyo vene vya kele mu muono uange.¹¹Vuno Sefase muedhile ku Antyoka, nja mu vyanene kumesho endi nguange ua pangele vya ku vihya. ¹²Muomu te nolo kanda va mala vamo va tunde kuli Tiango, Sefase ua shangumukile kulya kumo na va ka Vifuti. Vuno mu va ku hetele ava va mala ua li kelele na kushondoloka ku va ka Vifuti. Muomu ua kele na lyova lya vaye vaka kulovoka.¹³Na vaYundeya va kuavo voshe va lingile chivembulu kumo nendi. Nambe Mbalambasa nendi va mu lingithile a pange chivembulu. ¹⁴Vuno mu nja muene nguange mana avo keti a vuchili vya vinkanda vya vingulu, Nja kuanyene na Sefase kumesho avo voshe nguange, "Ambe u Kayundeya vuno una li fu ngue mu ka Vifuti keti ngue Kayundeya, vati u thininika vaka Vifuti va kale ngue va Yundeya?"¹⁵Etu vavenya tu vaYundeya ha chithemua keti ngue va ka Vifuti va kujuala; ¹⁶vuno tuna dhivuka ngueta na umo uahi a thambuile ku vipanga vya lishiko vuno a thambuile ku kutcilyela muli Kilistu Yesu. Netu tua tcelela muli Kilistu Yesu linga tu thambue mu kutcelela muli Kilistu Yesu keti ngue mu vipanga vya lishiko. Muomu mu vipanga vya lishiko na ntcitu na yimo yahi yi va ka thambuetha.¹⁷Vuno ambe, muntcimbu tu chi thetela kuthambua muli Kilistu, netu vavenya naua tu kale va ka kujuala, chili vene Kilistu a tavethela mulonga ndi? Kuahi! ¹⁸Muomu nga nji tungulula viye vi nja lundumuine, nji leketha ngue nange mu ka kupokola mashiko. ¹⁹Muomu mu lishiko nja tcile mu lishiko, linga njovoke kuli Kalunga.²⁰Va nji kulika hamo na Kilistu. Keti yange lalo njili na muono, vuno Kilistu a li mulyange. Muono ou u njovoka nauo mu ntcitu njovoka nauo mu ku tcelela muli Muna Kalunga, ou ua nji yonguele na ku li hana vavenya muomu lyange. ²¹Kunji li handunuka na Ngodhi ya Kalunga, muomu ambe nga vungulu vya kele ku majui a lishiko, keho Yesu ua tcile ngocho!

3

¹Eni vaka Ngalata va ku heva! Yiya na mi louo ngechi? Mumesho eni va kuli kile Yesu Kilistu ku chiti cha kulindakana.

²Echi chikecho chuma chimo lika chi nji thetela ku li longetha kulyeni: Mua tambula Mpundhi ya kuyela mu vipanga vya

majui a lishiko ndi mu ku tava viye vi muovuile? ³Omu mu muna shangumuka na Mpundhi ya kuyela, ngocho mu ka manetha lalo na ntcitu ndi? ⁴Muna yandela vyuma vya vingi mu ngocho ndi chili vene mu ngocho ndi? ⁵Uye a hana Mpundhi ya kuyela kulyeni na kupanga vikomoketho mukati keni kuma ngueni muomu lya majui a lishiko, ndi ku kuvua mu kutcelela? ⁶Ngue vene Avilahama "ua tavele Kalunga keho va mu tandelee vyo vungulu," ⁷ngocho vene, uvueni honi, ngueni voshe vaka ku tcelela vakevo vana va Avilahama. ⁸Mathona, mu ku mona Kalunga a ka thambuetha vaka Vifuti mu kutcelela, ambuluile Vinkanda vya vingulu laya kuli Avilahama, "Mulyove vifuti vyoshe vi ka vedhuka." ⁹Keho ngocho, vaka kutcelela vana vedhuka hamo na Avilahama, lyala ua lutcelelo. ¹⁰Voshe va hata ku vipanga vya majui a lishiko vali muintci lya chithingo; ngue mu va vi thona nguavo, "Ua kuthinga uoshe uye ka kele mu vyuma vyoshe vi va thona mu mukanda ua lishiko, na ku vi panga." ¹¹Ngocho muna vyuvu ngueni na umo uahi a ka thambua kumesho a Kalunga ku majui a lishiko, muomu "vantu va kuyela va kovokela mu kutcelela." ¹²Vuno lishiko keti a ku tcelela, vuno, "Muntu uye a panga-panga vipanga vya majui a lishiko ovokele vene muli akeo." ¹³Kilistu ua tuohyelele ku chithingo cha majui a lishiko, omo ua kele chithingo omo yetu, muomu vana thono, "Chithingo chikala kuli uoshe uye ali kulika kuchiti." ¹⁴Linga kuvedhuka cha Avilahama hamo chickenja kuli vaka vifuti muli Kilistu Yesu, linga vaye vaka kutcelela tukatha kutambula kukulahetha kua Mpundhi. ¹⁵Vamuna nana, nji kuanya ngue vya vuntu. Nambe ngocho nga muntu a haka litavathano ku majui alishiko, na umo uahi a ka litunditha muku dhimangana nambe kuvandakana ko. ¹⁶Ngechi kuli Avilahama vavi kuanyene vya litavathano na kumbuto yendi. Ketu nguavo, "ku vimbutu vyendi" ku tumbula vavengi, vuno ku umo, "naku mbuto yove," Uye yikeye Kilistu. ¹⁷Ngechi vinji handeka vino, Majui aLishiko, akeo e dhile kunima ya myaka vihita viuana na makumi atatu(430) kovathele kudhimangana kulyuvuathana liye lya hakeleho laya Kalunga. ¹⁸Na vusuana vu kenja na majui alishiko, hakeho kuvu kenja ha lyuvuathano. Vuno Kalunga na vuhakela Avilahama haku lyuvuathana. ¹⁹Keho vika vye manenaho ya majui alishiko? Va vandakanene muomu lya milonga, noho kumbuto ya Avilahama uye a kenja kuli yikeye lyuvuathano vali tungile. Lijui lya lishiko va lihakele mundhili ya tungelo mukukala livoko lya lihako. ²⁰Ngechi lihako yikeye ua kele kutuvakana muntu umo, vuno Kalunga yikeye umolika. ²¹Umba majui a lishiko a vindika vati lyuvuathano lya Kalunga? Ketu mukemo! Muomu nga hanakele majui alishiko liye lyatha kuhana muono. Nambe kuvuaha kuinja na majui alishiko. ²²Vuno hamathona kuli vaye vana shoko vuima hamilonga. Kalunga ua vipangele evi linga lyuvuathano li kovole ha kutcelela muli Yesu Kilistu vaka lihana kuli vava vatcelela. ²³Haye kulutue kutcelela kuinje, etu vatu kutile mu kamenga mu majui alishiko noho lutcelelo luka yomboloke. ²⁴Ngocho vene majui alishiko ana tukalela mulongithi uaku tuneha kuli Kilistu, linga tu thambue haku tcelela. ²⁵Vuno mualolo hakutcelela kunenja, ku tuethi lalo muintci lya mulongithi. ²⁶Muomu eni muva voshe vana va Kalunga ha kutcelela muli Yesu Kilistu. ²⁷Mukemo vavengi vaye mua limbuitikile muli Kilistu yeni vavenya mua dhalele Kilistu. ²⁸Uahiko kaYunda ndi Kangelengu, uahi ko ndungo nambe uaku vutuka, uahi ko mumala ndi mukentu, eni vuva voshe muvamolika muli Yesu Kilistu. ²⁹Ngocho nga yeni muvaka Kilistu eni mbuto ya Avilahama, na vasuana kushuama ku lyuvuathano

4

¹Nji handeka nguange suana, ambe ali ua mundende, ka litepele chifua na ngamba, nambe muali yikeye va venya ua vyoshe. ²Vuno a li mu mavoko ava kakutuamena noho ku litangua lya mutumbikila yishe. ³Ngocho lalo, mu tua kele vanike, va tu puithile vindungo va viye vi tua shangumukile hano hantci. ⁴Vuno muya hetelemo ntcimbu, Kalunga ua tumine Munendi, ua kuthema ku mukentu, ua ku themukila mu mashiko. ⁵Ua vi pangele linga a kule mu majui a lishiko, netu tu uane kukala vana vendi. ⁶Muomu eni mu vana, Kalunga na tumu mpundhi ya mona mu vimbunge vyetu a thana nguendi, "Abba, Tata." ⁷Keho ku ua kele lalo ndungo, vuno u munendi, nga munendi, keho uli lalo suana muli Kalunga. ⁸Vuno ntcimbu yiye, te kanda mudhivuke Kalunga, va mi puithile vindungo kuli vaye, kundhili yavo, keti tumponya. ⁹Vuno ngechi mu muna dhivuka Kalunga, vati lalo muatha kuhilukila kunima na ku vipanga vya kuvihya vi mua shangumukile navyo? Muthetele lalo kuhilukila ku vundungo ndi? ¹⁰Mu ka tatela matangua na vingonde vya vihya na vintcimbu na myaka! ¹¹Njili na lyova lyeni nguange hamo nja mipangela ngocho. ¹²Njina mikandelela, vamuna-nana, fueni yange, ngue munji na mifu. Ku mua nji viyithilile. ¹³Vuno munadhivuka ngueni muomu lya vuvedhi vya muvula nja mya mbuluilile mudhimbu ua chili ntcimbu ya kulivanga. ¹⁴Nambe mu va myetheka muvula uange, kumua nji thembuluile ndi munji vyane. Vuno mua nji tambuile ngue kangelo ua Kalunga, ngue yange Kilistu Yesu vavenya. ¹⁵Keho vivedhikitho vyeni vino? Ange nji mihana vukaleho nguange, nga vya kola mua chokovuele mo mesho eni vavenya na kunji hana. ¹⁶Keho ngechi, njina kala muka chidhindo cheni muomu nji mi leka vu chili? ¹⁷Vakevo vali na kuyongola nandhili kumi vula, vuno kuvethi na vutumbe vya chili. Va yongola va mi shokele hanja linga mudhangame muku va tonda. ¹⁸Cha chili ntcimbu yoshe kudhangamena vuchili, keho keti noho njili mukati keni. ¹⁹Vana vange va vandende, njuvua lalo kuvavala kua kumi thema noho Yesu na kolo muli yeni. ²⁰Njina yonguele kukala hamo neni ngechi naku tengulula lijui lya ngenjo, muomu njili navitanga neni. ²¹Njile keni, eni muli veyela ku kala muintci lya majui a lishiko, ku muekuvua majui a lishiko ndi? ²²Muomu vathono viye Avilahama ua kele na vana vendi vavali vavamala, umo ua muthemene na ndungo ua mukentu keho umo na mukentu ua kuvutuka uaku yeneka kuambata. ²³Umo ua themukile ku mukentu ua ndungo hantcitu, vuno mukuavo ua themukile ku mukentu ua kuvutuka ha litavathano. ²⁴Vipanga evi vya kala ngue vithimo, muomu ava vakentu vana pu matavathano avali. Eli limo lya ku mukinya ua Sinai, lya themene vana va ku vundungo, yikeye Hangale. ²⁵Ngechi nakala mukinya ua Sinai mu Alavia, na yikeye nemanena ho Yelusalema ya mualolo, muomu ali mu vundungo na vana vendi. ²⁶Vuno Yelusalema yili muilu yikeyo yina vutuka, nendi lalo yina uetu. ²⁷Muomu vana thono, "Yolela, ove ntcimpi ku ue kuthema; lila na kutambakana yolela, ove uyeneka kuya na kuvavala cha kuthema kambututu;

muomu vanike va uye ali mungocho vavengi kutuvakana va uye ali na lyala."²⁸Vuno eni vamuna nana, vanike va litavathano ngue Yisake.²⁹Kuntcimbu yiye uye yiva themene kuntcimbu ua yandethele uye yiva themene ku Mpundhi. Vina fu ngue muololo.³⁰Vuno vika a kuanya mathona? "Sheka mukentu ua ndungo na mona. Muomu muna ndungo ua mukentu ka kahingi vu suana kumo na muna mukentu uakuvutuka.³¹Mukemo, va munanana, etu keti tuvana va mukentu ua ndungo, vuno va mukentu ua kuvutuka.

5

¹Mu kuechela Kilistu ua tuechelele. Ngocho vene yimaneni na ndhili, keti muhilukile ku mukambo ua vundungo.²Taleni, yange Paulu, nji mileka nguange nga uli hana linga ulovoke, Kilistu kakele na theho kuli yeni lalo.³Ange nji ambulula vukaleho kunkala muntu ali hana linga alovoke yikeye anyunga mashiko oshe.⁴Eni muna hangunuka kuli Kilistu, eni vava kathambuetha ku mashiko muna tundu ku kavumbi.⁵Mukemo haMpundi, mu lutcelelo, tuna tatelela na ndhili muku tcelela mu vuchili.⁶Muli Kilistu Yesu nambe kulovoka ndi vulima kuvi panga vimo, vuno kutcelela kupanga kuhitila mu chidhango.⁷Eni muashangumukile vuino. Yiya ua mivindikile linga keti muthingimike vungulu?⁸Chishoti chino ku cha tundile kuli uye ua mithanene!⁹Kahingo kakandende kafutumitha muakama.¹⁰Njili na lutcelelo muli Kalunga linga keti muthinganyeke vyeka.Umo uoshe uye a kamihana kulua tua kayando ku chipangulo, uoshe ali hano.¹¹Vamuna nana ange kanda njambulula kulovoka, muomu vika ange nolo kanda vanji yandetha? Ambe ngocho choua cha chilindakano china tunduko.¹²Ngue ovo vami tanganetha, njina thinganyeka vali vatule avo vavenya.¹³Kuli yeni va mithana ku kuvutuka, vamuna nana. Vuno keti mupangethe kuvutuka kueni mungila yavantu, kuhitila muchidhango kuli kuatha ku umo na mukuavo.¹⁴Muomu majui alishiko va ashulitha mu lijui limolika; "Yongola mukueni ngue yove vavenya."¹⁵Vuno nga muli shumanga na kupanga ngodhi umo na mukuavo, vipangeni linga keti muli tanganethe umo na mukuavo.¹⁶Vuno nji kuenga nguange, endeni mu Mpundhi keho kumu kambata liyango lya ntcitu.¹⁷Muomu ntcitu yiyongola ku vindika yiye Mpundhi na Mpundhi yivindika vuntcitu. Muomu evi vye Kuli evi vindika umo namukuavo, ngocho komuatha mupange yiye vimu na yongola.¹⁸Vuno nga Mpundhi ya Kalunga yiku tuamenena, keho kumuethi ku majui alishiko.¹⁹Ngechi vipanga vyantcitu vya yomboloka: vukuidhi, madhilo, mashungu akuvihya,²⁰kulemetha mahamba, vulodhi, vundungo, kuli kuanya, lifuua, vukalu, kuli tepetha, kuli hangula, kushangumuna,²¹kuliveya, kupenda, muyoyo ua ku vi uano, na vyuma vyaku lifua nevi. Nji mi nangula, ngue omo nja minanguile laya, ngechiye voshe veku vipanga ovyo kuva kahingi vumuene vua Kalunga.²²Vuno muhako ua Mpundhi ukeuo kakondhi, kuyolela, kavumbi, lukakatela lua ngodhi, ngodhi, vuhuanga vua chili,²³kukonkama, kulipokuetha, ku kuethi majui alishiko a vindika evi.²⁴Keho voshe vana kala vana va Yesu Kilistu va na kulika vuntcitu hamo na vidhango na mashungu avuo.²⁵Ambe tu kala mu Mpundhi, mu Mpundhi lalo tuenda.²⁶Keti tuli hametha na kulishangumuna umo na mukuavo na kuliveyela umo na mukuavo.

6

¹Vamuna-nana, nga muntu umo vamu uana na panga mulonga, eni vaka mpundhi ya Kalunga mulongetheni ou na kumu handekela mua chili, evi muatha ku vipanga na kuli kehetha. Keho dhangameni, linga keti va myetheke.²Likuatetheni umo na mukuavo ku milonga yeni, mukemo mu ka vipanga na ku hetethamo majui a lishiko a Kilistu.³Muntu nga athinganyeka nguendi napu vimo, yikeye kakele na vimo vyahi, a likuitha endi vavenya.⁴Muntu ku muntu a litale ku vipanga vyendi, nga yikeye atha kuli shangala ha kanda kendi keti hali mukuavo.⁵Mukemo muntu kumuntu a kambata vutengi vuendi va venya.⁶Muntu uye yiva longetha majui na pande ku tepa vyuma vyoshe vya chili a hane kuli uye a li na kumu longetha.⁷Keti muli kuithe. Kalunga kuve kumu tcopa, viye vyoshe vya kuna muntu vikevyo vyaka uana mo muku kunguiya.⁸Kuli uye a kuna mbuto mu kuvihya kuendi, kuye ku vihya kuendi kukeko kua ka uana mo kutca. Kuli uye a kuna ku Mpundhi, ku Mpundhi kuaka uana muono ua myaka ya yaye.⁹Keti tu hone mu kupanga vya chili, muomu muye kuntcimbu ya chili tu ka tya, nga ku tu hono.¹⁰Mukemo vene, mu tu uana vuko velelo, tu pangeni vya chili ku vantu voshe, muakama kuli vushoko va kundama ku limbo lya lutcelelo.¹¹Taleni vukama vua mathona anji na mi thonekela na livoko lyange vavenya.¹²Vaye voshe va mithininika kulovoka, ku mivila va yongola kuli shangala ngua vantu va chili. Vavi panga evi muku teua kuyanda ku chiti chaku lindakana cha Yesu.¹³Nambe vaye va li lovola vakevo vavenya kunyunga lishiko, vuno va yongola yeni lika mu lovoka linga vali shangale vya ha mivila.¹⁴Mukemo ange ku nje kulishangala kuvanga ha chiti chaku lindakana cha Muene Yesu Kilistu, hali yikeye mavu va a kulika kuli yange nange kuli akeo.¹⁵Nambe vulima, nambe kulovoka navimo vyahi, vuno viye vili na konda vya kpaanga kua kuha.¹⁶Kuli vaye voshe vekuovoka ngue muchetheko echi, chivovo na ngodhi vikale navo, na vaye va Yisaleli va Kalunga.¹⁷Kutunda hano na umo uahi anji hane chishoti, kuli yange njambata vimuetho.¹⁸Kavumbi ka Yesu Kilistu ka kale mupundhi, vamuna-nana. Amen.

Efeso

1

¹Paulu, kapostolu ua Kilistu Yesu, ngue ku chiyongola cha Kalunga, vantu vakuyela muli Kalunga vali ku Efeso, ava vali na ku tu tcelela muli Yesu Kilistu.²Mu Efeso, kavumbi ka kale neni na chivovo cha kutunda kuli Kalunga Tata uetu kuli Muene Yesu Kilistu.³Vamushangale Kalunga na Yishe ya Muene uetu Yesu Kilistu, ua tuvedhukitha na vyoshe vivedhukitho vya Mpundhi yachili mu mihela ya muilu muli Kilistu.⁴Kalunga uatu hangule muli yikeye te nolo vapange

mavu, linga tukale vakua kuyela, nava kua ku yeneka kahenga kumesho endi mu chidhango.⁵Mu chidhango Kalunga uatu hanguile, uatu vandakana mukutu haka muli munendi Yesu Kilistu, kutuala haku shangala cha chili ku vipanga vendi.⁶Linga chishangale kakodhi ka kavumbi kendi kakeko na tu vuedhelelako, hali umo ya yongola.⁷Muli Yesu Kilistu tu novoka mu maninga endi na ku tuechela kuku vihitha chetu, ngue ku vufuko vua kavumbi kendi.⁸Yikeye ua vuedhelela kavumbi kendi kuli yetu na mana oshe linga tuidhivithe.⁹Kalunga na tuidhivitha vya kushueketha via ku chidhango chendi, kutuala kuli evi vya yonguele, nevi vya lekethele muli Kilistu,¹⁰na kumona ca vitumbika mukushula cha ntcimbu, mu ku neha vimantu vioshe hamo, vyoshe vimantu via muilu na hano hantci, muintci lya mutue umo, nambe Kilistu.¹¹Muli Kilistu vana tuhangula ngue vashuana. Vatu hanguile kulutue lua ntcimbu kushuama ku vidhango vyo uye aka panga vyoshe kushuama ku chidhango chendi.¹²Kalunga uatu hanguile vashuana linga etu, vaye vaku livanga kutcelela muli Kilistu, tuka kala vaku shangala ku vungulu vuendi.¹³Muli Kilistu, neni lalo, muye mu muovuile lijui lya vushunga, mudhimbu ua kuovoka cheni, muetavele muli yendi keho vami vandakanene na mpundhi yachili, yiye ya litavathano,¹⁴yiye yikeyo lukulahetho luetu lua kushuana noho tukawane ku kupala mpundu, kuvishangala vya kavumbi kendi.¹⁵Mukemuo ange kutunda honjovuile vyaku tuala kukutcelela cheni muli Muene Yesu na mu kuyongola chendi kuvantu voshe vakuyela vaKalunga.¹⁶Ko nja likelele kumi shangala kuli Kalunga muku mitumbula na mukulomba hange.¹⁷Njilombaa nga chiye Kalunga ua Muene uetu Yesu Kilistu, Yishe ya vungulu ami hana Mpundhi yamana na kuyombolola mumana endi.¹⁸Njilomba ngachije nguange mesho a vimbunge vyeni linga atue cheke, ngue mu muna dhivuka ku tatelela cha viye uami tuamenene muhete kuvungulu vua vusuana vuendi muli vantu vendi vakuyela.¹⁹Muvi lombelo vyange njina milombela mudhivuke ndhili yendi yakama kuli yetu, vakua kutava kutuala kuvipanga vya ndhili yendi.²⁰Eyi yikeyo ndhili yapangethele Kalunga muli Kilistu haku mu hindula ku kutca na kumu tumbika ku livoko lyendi lya chilyo mu mihela ya muilu.²¹Ua tumbikile Kilistu helu lya mashiko oshe na lijui lya lishiko na ndhili na mishovo yoshe na lidhina nkala eli vatumbula Kilistu atua menena, keti mu myaka yino lika vuno ku myaka ya kulutue lalo.²²Kalunga ua haka vimantu vyoshe kuinthi lya Kilistu na ku muhana mu chikungulukilo, linga akale mutue ua chi kungulukilo.²³Ngeleka muvila uendi, kushula chendi cha shulitha vyoshe na kuoshe.

2

¹Ngue vyove, ua tcile mu vi vulumuna na mulonga ueni.²Omo mu muendele lumo kutuala kumyaka ya chifuti echi. Muovokele kutuala ku mashiko ampoko ya mpundhi, oyo yipanga mu lidhima vana vavamala uaka lithino.³Tuva voshe tua tuna kele mukati ka vantu ava, kuli shulitha na mashungu akuvihya avuntu vuetu, na kupanga mashungu amuvila na mana. Ha chithemua tua kele vana va vukalu, ngue vakuavo vali na vuntu.⁴Vuno Kalunga mpite mu ngodhi muomu lya chidhango chendi chakama uye ua tuyongola.⁵Nambe mu tuatcile na milonga, ua tuneha kumuono muli Kilistu ku ngodhi yendi tunovoka.⁶Kalunga ua tu tushituile tuva voshe na Kilistu, Kalunga ua tupanga tutumame tuva voshe hamo lika ku muhela ua muilu muli Kilistu Yesu,⁷Ngocho ku myaka yikenja aka yombolola vupite vuendi vuakama vua kungodhi yendi na kuambulula mungodhi yendi kuli yetu muli Kilistu Yesu.⁸Ngocho ku ngodhi na tuovola ha lutcelelo, evi kuvyedhile kuli yeni, vya kele vya vuana vua Kalunga,⁹Keti vya ku vipanga, ngocho naumo uahi aka li hametha.¹⁰Muomu tuna kala Kalunga na vaka vipanga vyendi, vaku panga muli Kilistu Yesu tupange vipanga viye viya na vithinganyeka vya Kalunga myaka yetu ngocho tukenda muli vakevo.¹¹Ngocho vene vulukeni viye homua kele vaka vifuti mu ntcitu. Vana kuthana " kuva lovokele na vika cho vathana " kulovola" muntcitu upanga na mavoko avuntu.¹²Muomu ha ntcimbu yiye vamu tepele kuli Kilistu, vaka kuinja mu chifuti cha Yisaleli, kamua kele na msatavathano amajui alishiko, kuyeneka lutcelelo, na ku yeneka Kalunga mu chifuti.¹³Vuno eni laya muakele kula hako mualolo munenja muhyehi hyehi muli Kilistu Yesu na maninga a Kilistu.¹⁴Muomu yikeye chivovo chetu, muomu miyatiy yivali ua tu puithile umo. Muntcitu yendi ua pokola chitungu chiye cha hakati ketu cha tuhangununa.¹⁵Na tunditha vutodhi na muvila uendi, vukevuo majui alishiko aku vidhilika linga apange yikeye va venya nava ye vantu vavali vakele muntu umolika uamuha ngachiye kukale chivovo.¹⁶Keho ava hambethe kuli Kalunga voshe vavali mumuvila umo lika na chiti chaku lindakana, muku muhaka muku mutcihya vutodhi.¹⁷Keho uedhile na kuambulula chivovo kulyeni muna kele kulako nachivovo kuli vakele muhyehi.¹⁸Muomu hali Yesu tu voshe tuna kovelela muli umo mu Mpundhi Yakuyela kuli Tata.¹⁹Ngocho vene, keti ngue muvangendhi lalo nambe vaka ku lishuka, vuno mu vandambo hamo nava ka kuyela, eni muvaka njivo ya Kalunga.²⁰Vana mitungu na luvula lua vaPostolu na va Polofeto, Kilistu Yesu vanenya yikeye livue lyamu mbango.²¹Muli yikeye njivo yoshe yina litokakana mua chili, yili na kukola muku kala tembele ya kuyela mu li Muene.²²Muli yikeye eni lalo vali na kumitunga mumo, linga mukale njivo ya Kalunga muli mu Mpundhi Yakuyela.

3

¹Muomu evi yange, Paulu njili muka kamenga ua Yesu Kilistu muli yeni vaka vifuti.²Ange njina vitambula nguange ngechi mo munovu ange va njihana chipanga cha kavumbi ka Kalunga muomu lyeni.³Ange nji mi thonena ngue mukunji yomboluela vyo. Vuno vuchili vua kushueketha kuli hungu eli linji mithonena yeni.⁴Nga mu vitanda evi, nga muvi dhivuka nga mumona vuchili vua kushueketha muli Kilistu.⁵Mumemo amo vuchili kovua vudhivukile kuvana vavo. Vuno vavi yombolola ha mpundhi yakuyela ku vapostolu nava polofeto vava hanguilile ku vipanga vyendi.⁶Lihungu eli lya vungulu vuye nguavo vaka vifuti navo vasuana, navo lalo vamo vamuvila, navo vana vatceleletha muli Yesu Kilistu kuhitila mu mudhimbu ua chili.⁷Ange nji ngamba ua mudhimbu ua chili ua vuana vua Kalunga vua kavumbi ka hanene Kalunga kuhitila mu vipanga vya ndhili yendi.⁸Kuli yange-nambe movanji haka muntu ua ku kotokela kuvantu va

Kalunga vakuyela. Kavumbi va nji hana ko. Muku ambuluila vaka vifuti viye kuva thetelele vupite vua Kilistu,⁹ na ku neha cheke ku nkala uoshe mu vana viyongola na lihungu vali shuekele muli Kalunga uye ua pangele vyuma vyoshe.¹⁰ Viyongola vavi pa gele kuhitila mu chikungulukilo linga vaka kusuana na vaka ndhili ya mihela ya muilu mu kudhivukitha vya vingi vya mangana aye Kalunga.¹¹ Evi vya kele kushuama ku vutumbe vua yaye vuye vua puithilemo muli Yesu Kilistu Muene uetu.¹² Muli Kilistu tuli na kuthimpa keho tuatha ku kovala ko na ku yakunguluka muomu tuna mu tcelela muli yikeye.¹³ Mukemo tumi kandeleda ngechiye keti muhone muomu lya tuyando tunji mona ange muomu lyeni, vukevuo vungulu vuendi.¹⁴ Muomu vyuma evi nji tcikama ku mavuli ange kuli Tata,¹⁵ muli yikeye mishovo yoshe ya muilu neyi yahantci yina tambula madhina ayo.¹⁶ Nji kandeleda linga yikeye a hane kuli yeni ngue ku vukama vua vungulu vuendi, linga yeni mu kole na ndhili ha Mpundhi yendi ya chili yiye yili muli yeni.¹⁷ Njilomba Kilistu akale mu vimbunge vyeni haku tcelela: linga eni mu shoke midhi namu kulitungitha mu chidhango chendi,¹⁸ muku kanyama muku dhivuka hamo navoshe vaka kuyela voshe ngue vati muchi kala muvuihi namu vulahe na muvulahe vua kuilu na mukulova,¹⁹ naku dhivuka kuyongola cha Kilistu china tuvakana chidhivukitho, linga mushule na kuheta ku kushula choshe cha Kalunga.²⁰ Mualolo kuli uye ahatha kupanga muaku tuvakana navua-navua mukutuvakana vyoshe viye vitulomba, nevi vitu thinganyeka, ngue kundhili yiye yipanga mukati ketu,²¹ kuli yikeye kukale ku vuaha mu mbunga mungeleka na muli Kilistu Yesu kuvikota namemo oshe aku myaka ya yaye. Amen.

4

¹Ngocho vene ange ndungo muli muene njimikandeleda nguange muende ngue muvana mithana vami thanene cho. ²Na kuli kehetha choshe na ku konkama choshe nantcintca ya ngodhi liyandeleni hakati keni umo na mukuavo na chidhango. ³Dhangameni mukunyunga vumo vua Mpundhi Yakuyela halishitiko lya chivovo. ⁴Kuli muvila umo lika na Mpundhi, ngue lalo muva na mithana mulu tcelelo lumo lika mu ku kuthana cheni. ⁵Muene umo lika kutcelela chomolika kumbitika chimo lika. ⁶Kalunga umo lika yikeye Yishe ya voshe vali helu lya voshe vali hakati kavoshe nambe vili muli vyoshe na ku vyoshe. ⁷Vuno kavumbi vana kahana kuli yetu muntu ku muntu, ngue kuchitheteko cha vuana vua Kilistu. ⁸Ngocho nguendi: mua londele muilu ua tuelele vandungo ua hanene vuana ku vantu. ⁹Vika chiyomboloka echi "Ua londele," keti chikecho chika nga keti ku tumbula nga chiye yikeye uashulukile lalo kuintci lya hantci. ¹⁰Uye uashulukile yikeye lalo uye ualondele kuilu lya melu oshe, linga ashulithe vyuma vyoshe. ¹¹Keho yikeye ua hakele vamo vakale vaPolofeto, vamo vaPolofeto vamo vaka kuambulula, mudhimbu ua vungulu vamo tunyungi, vamo valongithi. ¹²Mukutantu luitha vaka ku yela, muku panga vipanga muku tungitha muvila ua Kilistu. ¹³Noho etu voshe tuhete ku vumo vua kutcelela, na ku dhivuka muna Kalunga noho nambe vantu vakukola tuhete kuchitheteko cha chitco cha kushula cha Kilistu. ¹⁴Kati pue lalo vanike vakuhungu muka noku nakupekumuka nampunthi yoshe yaviye vivalongetha naku kuitha tjavantu, mukuthangama thangameni nakushevuitha. ¹⁵Vunoni mukuhandeka vutjili na tjilemo tukoleni muviuma vioshe muli ikeye Kilistu ikeye mutue. ¹⁶Kuli ikeye muvila uoshe ualitokakana muatjili ua kundama kumo namanungu oshe ahana ko, kutjisheteko tjavipanga via vilio via uo muvila uli kulitha nakulitungitha mu tjilemo. ¹⁷Ngocho vene njihandeka echi na ku chitumbula vuka leho muli Muene nguange keti muende ngue vaka vifuti muvutha vua vimbunge vyavo. ¹⁸Mu vana dhivala kumana avo vana lihangua ko ku muono ua Kalunga movachili kudhimba muomu ku kalua kuvimbunge vyavo. ¹⁹Vakevo kova kele na shuama vana lihana kumasungu akuvihya, mu kupanga matshiko oshe na chipululu. ²⁰Vuno eni Kilistu uoshe ka mua lilongethele ngachiye. ²¹Nga muna muvu, keho nga vana milongetha muli yikeye omo vungulu vuli muli Yesu. ²²Ngechiye shululeni muntu uye ua laya na chifua cha muono ua laya, uye ua kuvihya na mashungu akukuitha. ²³Keho kaleni vantu vavaha muchi mbembethi cha vimbunge vyeni. ²⁴Dhaleni muntu uye ua muha, yivana panga na chifua cha Kalunga muvu vuaha na ku yela cha vungulu. ²⁵Ngocho vene etheleni vishaki handekeni vuchili muntu na mukuavo muomu tuna kala vilio vya muvila umo lika. ²⁶Handukeni vuno keti mupange vya kuviha litangua keti litoke na vukalu vueni. ²⁷Satana keti mu muthile muhela. ²⁸Uye ua puanjele keti apuanje lalo vuno muachili apange na mavoko endi viye vya chili, ngocho aka haneko uye naviyeneka. ²⁹Lijui lyakuviha keti lituhuke mutunua tueni, ku vanga lijui lyachili mukukoletha ou na liyeneka. Linga lihane muachili kulya va lito lilila. ³⁰Keti muvavalethe Mpundhi ya Kalunga yikeye chimuetho cheni na kulitangua lya kuovoka. ³¹Nyanya yoshe, navukalu, namatoto, namu yoyo, navishaki, vitunde hakati keni koshe. ³²Vuno kaleni umo namukuavo vaka vimbunge vya chili vaka chikeketima lyecheleni umo namukuavo ngue Kalunga lalo muana myechela milonga yeni muli Kilistu.

5

¹Ngocho vene kaleni vakua kutambulutha Kalunga, ngue vana vange vanja yongola. ²Lalo endeni mu chivovo ngue Kilistu mua tuyonguele hakeho ua lihanene vavenya muomu lyetu, nkombelo yayingulu naku lihana kuli Kalunga. ³Vuno keti kukale vithinganyeka vya vupangala na madhilo oshe, nambe kuliveyela ndi chipululu ha kati keni, muomu evi kuvya kele ko ku vantu kuyela vaKalunga. ⁴Keti kukale madhilo, keti kukale vihandeka vya shuama nambe kuhandeka vya sanda, evi vyoshe vya ku viha. Vuno hana pande kukala kushangala. ⁵Muna dhivuka chili vene naumo uahi nambe muka vukuidhi, ua madhilo, nambe muka chipululu yikeye mu kaku lemetha mahamba ka kakala na vusuana mu vumuene vua Kilistu na Kalunga. ⁶Keti muitave na umo uahi ami shongangeye na vinguli vya mavoko-voko, muomu ku viuma evi vukalu vua Kalunga vukenza kuvaka lithino. ⁷Ngocho vene keti muli vandakane navo. ⁸Muomu muakele mumuthithi, ngechi muli mumutanya muli Kalunga. Endeni ngue vana vamutanya. ⁹(Muomu vushuka vua mutanya uli na vuchili vuoshe, na kuvuaha cha chili.) ¹⁰Na kulilongetha vika viaku ya Kalunga kumbunge. ¹¹Keti mu livandakane na

vushuka vua muthithi, vuno va vyaneni. ¹²Muomu shuama nambe kutumbula vipanga vyove kupanga mukushueketha. ¹³Vuno vyuma vyoshe vana viyombolola kumutanya, navikevyo uatha ku vimona. ¹⁴Muomu ku vyoshe vi yomboloka mumutanya, ngocho a handeka nguendi, "Hinduka, ove mukua kundanda, shituka kukutca, na Kilistu aku tuile cheke. ¹⁵Tala vuino vati mo uenda keti ngue va lilayi vunoni muka kudhangama. ¹⁶Lyohiele ntcimbu muomu matangua ana vihya. ¹⁷Ngocho vene keti mukale malayi vuno uvueni vana yongola Kalunga. ¹⁸Kati mupende vinyu, viye vili na vuhuka vuno lishulitheni na Mpundhi ya kuyela. ¹⁹Handekeni umo na mukuavo ni visamo na mamadhina akulemetha na madhina aha Mpundhi, yimbeni naku shangala Kalunga na vimbunge vyeni vyoshe, ²⁰ntcimbu yoshe haneni shangaleni ku nkala evi, mulidhina lya Muene Yesu Kilistu kuli Kalunga Tata, ²¹lihaneni umo namukuavo na lyova lya Kilistu. ²²Vakentu lihaneni ku vamala veni ngue kuli Kalunga. ²³Muomu lyala yikeye mutue ua mukentu, ngue Kilistu naua napu mutue ua ngeleka, yikeye vene muovole ua muvila. ²⁴Ngocho vene ngeleka yili hana kuli Kilistu, lalo vakentu neni lihaneni ku vamala veni kunkala vyoshe. ²⁵Eni vamala yongoleni vakentu veni, ngue Kilistu mua yongola chiku ngulukilo na ku lihanene yendi vavenya omo yikeyo. ²⁶Linga a lelethe, na ku mitoketha mu ku mikusha namema amathona, ²⁷linga akale hangeleka kuliyendi vavenya na vungulu kayeneke chipenga na munkonya, nkala vipanga ovyo, vuno lileletheni na kuvyukilila. ²⁸Mungila yiye vene vamala yongoleni vakentu veni vavenya yikeyo mivila yeni. Nkala ou ua yongola mukentu uendi ua liyongola endi vavenya. ²⁹Uahi ua dhinda muvila uendi vavenya, vuno au lithe na ku ulela, ³⁰ngue omo Kilistu lalo mua lelele mbunga yendi. ³¹Muomu tuna kala lyala a katha yishe na viyina, na ku livandakana na mukentu uendi keho voshe vavali vaka kala muvila umolika. ³²Ovu vuchili vuaku shueketha - vuno nji handeka vya Kilistu nevi vya chikungulukilo. ³³Nambe ngocho, nkala ou a yongole mukentu uendi vavenya lalo, keho mukentu a thingimike lyala lyendi.

6

¹Eni vana vetu ononokeni kuva kuluntu veni muli Muene muomu mukemo mua chili. ²Thingimika yisho na vanoko [likely lyoi lya lishiko lya kulivanga lya kuli tavathana]. ³Linga ukale mua chili, na ku kala ntcimbu yalaha hano hantci. ⁴Neni lalo va yishe, keti mushangumune vana veni vuno valekeni na ku valongetha na ku vamamuna muli Muene. ⁵Vindungo ononokeni kuli vimyene vyeni kutuala kuntitu na kathingimiko kakama na ku ngangama, navuchili ua mumbunge yeni. ⁶Kaleni vaka kuononoka keti lika muye mu vamitalela, linga kupangela kumesho ng kuvua yetha vimbunge vya vantu, kuahi kuvanga ngohoni vantuama lutue vakilistu na kupanga chidhango cha Kalunga ya mbunge yove. ⁷Pangeni nachidhango cha chili kuli kalunga keti kuvantu. ⁸Muomu tuna dhivuka ngueta chimantu choshe chachili cha panga muntu uoshe, mukemuo lalo muaka tambula kuli Muene nambe muna ndungo ndi muka kuvutuka. ⁹Vimyene, pangetheni vangamba mungila ya chili. Ketu muva yandethe. munadhivuka nguenu ngechiye voshe Muene na uye ueni ali muilu, na yikeye keku hangula. ¹⁰Muku manuthula koletheni ko muli Muene, nandhili ya vukama vuendi. ¹¹Lilemekeni vitua vyoshe vya Kalunga linga muhathe kuvyana kukola cha Satana. ¹²Muomu kulua chetu keti na vuntitu ndi na maninga, vuno na vusuana, namvukama nava kua kusuana vahano hantci vaka muthithi uno. Navimbunge vya muthithimba vya kuvihya vya kuilu. ¹³Ngocho vene tambuleni vitua vyoshe vya Kalunga linga muhathe kuvyana kuli tangua lyakuvihya, keho muku manethula, kuimana nandhili. ¹⁴Ngocho vene yimaneni navuchili muna vuvitika muvimbunda vyeni muiva. vuvyuke muna vuhaka ntelo ya kuntulo. ¹⁵Keho kumahindi eni munadhala na kuli vua yetha namu vimbunge ua chili vya chivovo. ¹⁶Kulyevi tambuleni ntelo yakutcelela yimuatha kudhima na yomikili yoshe ya tuhya yiye yamu kaku vihya. ¹⁷Keho tambuleni likoli lya kuovoka na mukuale ua Mpundhi ukeuo lijui lya Kalunga. ¹⁸Hamo nakulomba kuoshe naku kandlela choshe muku lombamba ntcimbu yoshe mu Mpundhi. Keho taleleni nandhili yoshe na mukukalua choshe ngue muye kulomba muomu vantu vaKalunga voshe vayela. ¹⁹Nange vene linga vanji hane lijui muye munja shama kanua kange, njilangulule lihingu lya mudhimbu ua chili na kuthimpa. ²⁰Muli kelyo nji kanganda mumikole nga chiye chinji handeke na ku thimpa, ngue munji yongola kukuanya. ²¹Vuno muka dhivuka vyuma vyange muachili, Tikiko mukueta yitua yongola yikeye lalo muka vipanga vya ku tcilikinya muli Muene, yikeye aka milanguilila vyuma vyoshe. ²²Njina tumu kulyeni mukemuo vene, linga mu dhivuke motuli keho alembedheke vimbunge vyeni. ²³chivovo chikale na vakuetu na chidhango hamo na kutcelela, vya kuli Kalunga yishe na Muene Yesu Kilistu. ²⁴Kavumbi kakale na voshe va yongola Muene uetu Yesu Kilistu na chidhango kache kua luluka.

Filipu

1

¹Paulu na Timoteo, vangamba va Kilistu Yesu, kuli voshe vaka kuyela muli Kilistu Yesu vaye vali mu Filipu, hamo na vakuluntu na va ndyakunu. ²Kavumbi kakale neni na chivovo cha Kalunga Tata yetu na Muene Yesu Kilistu. ³Njishangala kuli Kalunga kange hoshe hanji mi vulukila, ⁴ntcimbu yoshe mu vilombela vyange muomu yeni voshe, nje ku lombamba na kuyolela ⁵muomu kuli kuata kuenu mu ku shuenethako ku lutue vinkanda vya chili kutunda ku litangua lya kutameka noho lelo. ⁶Munja tcelela nguange uye na shangumukile vipanga vya ku vuaha muli yeni aka yanguluka na ku litangua oloyo lya Kilistu Yesu. ⁷Ngue muana vuaha vene kuli yange kuthinganyeka ngocho muomu yeni voshe, muomu njili neni mumbunge, muomu njili muma lyenge na muku hakuila na mu ku koletha vinkanda vya chili yeni voshe muna tambula hamo nange ku kavumbi. ⁸Muomu Kalunga yikeye mukaleho uange, muomu vi ntcimbu vingahi muomu yeni muva voshe chidhango cha chi votci cha Kilistu Yesu. ⁹oku ku kekuo ku lombela kuange: ngechiye vaka chidhango veni linga

vakakateye mua muingi na mu mana oshe, ¹⁰linga muye mo muvitambula viye vya kuvuaha, na yikeye linga akale na ku yeneka mulonga noho ha litangua lya Kilistu, ¹¹shulitheni na vushuka vya kutcelela kuye kukenja kuli Yesu Kilistu ku vungulu na kushangala Kalunga. ¹²Ngechi nijiyongola yeni mudhivuke, vamuna nana, vika vya yombolokele kuli yange vuchili njipange mudhimbu uachili. ¹³Ngue vya ku uanamo, malyenge ange muli Kilistu vyedhile kumutanya. ¹⁴Keho vamuna nana vavengi vali muli Muene muomu lya malyenge ange, na kutuvakana kukanyama mu kuambula lijui lya Kalunga na lyova lyahi. ¹⁵Vamo chili vambula Kilistu omo kuliveya na vimpata, na vamo lalo na liyango lya chili. ¹⁶Ava vachi panga omo chidhango, omo va dhivuke ngechiye va na njihaka mo muomu mukuohyela mudhimbu ua chili. ¹⁷Vuno vaye vakuavo vambulula Kilistu omo vana litepe, keti mua vungulu. Vathinganyeka kunji katuila kayando mu malyenge ange. ¹⁸Vika honi? Evi lika Kilistu va li na ku muambulula mueka nambe na chi vembulu ndi mu vungulu, keho omo vene njika yolela. Mukemo, nji ka yolela, ¹⁹muomu njina dhivuka ngechiye evi vi ka panga vuovoke vuange, omo vilombelo vyeni na ku hana Mpundhi ya Yesu Kilistu. ²⁰Ngue ku ku thetela kuange kua kama na ku tatela kuange ngechiye shuama ko yi kanji kuata, vuno na ku kanyama kuoshe ngue ntcimbu yoshe, na mualolo vene Kilistu va ka mu vaka mushangaaletha mu muvila, nambe na muono ndi mu ku tca. ²¹Muomu kuli yange mu muono muli Kilistu na ku tca tuna ku tuvakana. ²²Vuno nga muono uli muntcitu, nga vikevyo vinji hana vushuka ku vipanga muomu yange. Keho njili na vitanga mu kuhangula? ²³Muomu njili na vitanga ha kati kevi vivali. Omo njili na chidhango kutunda hano na ku kala na Kilistu, vikevyo vili hale, ²⁴vuno ku kala muntcitu vya nji uahela muomu vya chidhango cheni. ²⁵Keho evi vene nguange, nji na dhivuka ngachiye nji ka kala na ku kala neni voshe, muomu kushuenetha kueni na ku yolela kuli mu ku tcelela, ²⁶linga kuli hametha kueni mu li Kilistu Yesu muye mu nji kenja lalo. ²⁷Vuno pageni viye vya ku vuaha vina pande ku kala mudhimbu ua chili ua Kilistu, linga viye nambe mo njikenja kulyeni ndi mo nji na yeneka ko, nji na pande kumyuvua, mu nemana mu mpundhi yimolika, na vithinganyeka vi molika mu ku panga mu mo lika muomu lya kutcelela kua mudhimbu ua chili. ²⁸Keti va mi teuethe mu nkala ka thingimiko kuli voshe vaye vaka vidhindo vyeni. Evi vikevyo vimuetho kuli vakevo vya ku mi tanganetha, vuno vya vuovoke vueni na vukevuo vya kuli Kalunga. ²⁹Muomu va mi hanene vyo vya vuana muomu kuchi dhango cha Kilistu keti lika kutcelela muli yikeye, vuno lalo mu kuyanda muomu lya chidhango chendi, ³⁰mu ku kala na chipanga chiye chimua muene muli yange, na vuno muvyuvua muli yange vene.

2

¹nga kuchili mu li Kilistu kumamuna vamo chimo, nga kudhembeleka chimo cha chidhango, nga ku likuata kumo mu Mpundhi, nga ngodhi na ku litetela, ²ngocho shulitheni kuyolela kuaange, ngocho kaleni va ka mbunge yimo lika, ngocho kaleni na chidhango chimo lika, litavethyeni kumo, na mbunge yimo lika. ³na vimo vyahi vimu kapanga vya ku mi tepetha ngue vya kuli hametha yeni vavenya. ⁴Na umo uahi ayongola muomu yendi vavenya, vuno yeni voshe viye vya va kueni. ⁵Kaleni na mbunge yeni vavenya ngue uye lalo ua kele muli Kilistu Yesu, ⁶yikeye, omo ua kele na muvila ngue Kalunga, ka yonguele kunlifua kumo na Kalunga ngue vyuma vya ku katela. ⁷Vuno ua lihanene yendi vavenya, ua tambuile muvila ua vu ngamba, na yikeye va mu themene muchifua cha muntu. Na ku muuana mu chifua cha lyala, ⁸ua lihakele ku vu ndende na kuononoka na kutca, nambe kutca ha chiti cha kulindakana! ⁹Ngocho vene Kalunga lalo ua mu hakele ku vu kama vya kutuvakana, na kumu hana lidhina liye lya ku tuvakana madhina oshe, ¹⁰ngocho mulidhina lya Yesu mavuli oshe aka tongama, vili muilu nevi vili hantci na viye vili muintci lya hantci, ¹¹keho vindaka vyoshe vika litava ngechiye Yesu Kilistu yikeye Muene, ku vungulu vya Kalunga Yishe. ¹²Ngocho vene, vaka chidhango change, ngue yeni muna tamunuka ntcimbu yoshe, keti omo lika njiliko, vuno vuovuno mua kutuvakana omo nji uahiko, pageni ku vuovoke vueni na lyova na ku ngangama. ¹³Muomu Kalunga yikeye apanga mulyeni voshe chidhango na vipanga muomu vya liyango lyendi. ¹⁴pageni vyoshe na kuyeneka kuli nyenyeta ndi vimpata ¹⁵linga mu kale vaka kuyela muyeneke ku mipaya na ku vungulu, vana va Kalunga vaka kuyeneka chipanga ha kati ka chikota cha ku henga na ku vihya, ha kati kavo vami mona ngue cheke cha hano hantci, ¹⁶mu ku va tangelala lijui lya muono ngocho njika kala nevi vya kuli hametha navyo ku litangua lya Kilistu ngechiye ku nja shatukile ngocho ndi kupanga ngocho. ¹⁷vuno nambe nga ange vana njimbalumuna ngue chikombelo cha ku kombelela na vipanga vya kutcelela kuove, njina shangala na kuyolela hamo lika neni voshe. ¹⁸Keho ngechiye vene yoleleni lalo na ku shangala hamo lika nange. ¹⁹Vuno njina tcelela muli Muene Yesu ku tuma Timoteo kuli yeni mjualolo linga ange lalo nji mone kulembedheka muye nji ka dhivuka ku kala kueni. ²⁰Muomu konja kele na muntu ueka ua mbunge yimo nange akome mbunge omo kukala kueni. ²¹Muomu voshe va yongola vyuma vyavo, keti vyuma vya Yesu Kilistu. ²²Vuno eni muna dhivuka vati na futu, muomu ngue muna apangela yishe, linga endi apange nange mu mualolo ua chili. ²³Nji na tcelela kumu tuma yikeye mualolo ngue nji tala vati vyuma vikenda mumo lika nange. ²⁴Vuno njina tcelela muli Muene ngechiye ange vavenya lalo njikenja ntcimbu yayindende. ²⁵Vuno nijiyongola ngechiye cha nji uahela mu ku mitumina Epafolonditu. Yikeye muna nana na muka vipanga mukuetu na mu ka ndhita na mukuetu, na kanganda ueni na ngamba muomu vinja yongola. ²⁶Muomu yikeye ali na malungiya kuli yeni na yikeye uomine mbunge mu ku kala neni voshe, muomu uovuile yeni ngechiye ua vavalele. ²⁷Muomu chili vene ua vavalele ha muhyehi na kutca. Vuno Kalunga yikeye ua kele na ngodhi kuli yikeye, keti kuli yikeye lika, vuno nange lalo, linga keti nji kale na vuthiua ku vuthiua. ²⁸Ngocho vene njina mutumu vuathi, linga muye muka mumona lalo muka yolela, na ku kala na vuthiua ua vundende. ²⁹Ngocho vene, mutambulenli muli Muene na liyango lyoshe. Keho thingimikeni vantu ngue yikeye. ³⁰Muomu omo vipanga vya Kilistu ua kele muhyehi na kutca. Ua kovelethele muono uendi muku njihana viye vinja yenekele ku vipanga vyeni ku lyange.

3

¹Mu ku manetha, va muna nana, yoleleni muli Muene. Muomu ange mu ku thona vyuma vimo lika kuli yeni, ka vi kanjihana mulonga vuno kuli yeni vya vuaha. ²Dhangameni muomu tutali vaye. Dhangamenimuomu vaye vaka kupanga mulonga. dhangameni muomu vaka kulilovola. ³Muomu yetu tu na kala vaka kulovoka, va ka kulemetha mu Mpundhi ya Kalunga, na ku lihametha muli Kilistu Yesu, na ku kutcitu kutue kutcelela ko. ⁴Nambe ngocho, yange vavenya nji ne kuatha kutcelela mu vu tcitu. Nga umo ueka chamu vuahela ku tcelela mu vu thitu, nambe yange njika tuvakana. ⁵Nja lovokele ha litangua lya mu chitanu na atatu, nja yandethele vantu va Yisaleli, va ku mushovo ua Mbenjami, ka Hevelu ua va Hevelu; ku viye vya ku lishiko, va Faliseo. ⁶Ngue muomu zeal, nja yandethele mbunga yaku chikungulukilo; ngue muomu kutcelela muintci lya lishiko, ange kanja muene mulonga. ⁷Vuno viye vya kele nganyo kuli yange, vikevyo vinja tambuile ngue vya kudhimbala muomu lya Kilistu. ⁸Chili vene, njina tande vyuma vyoshe linga vidhimbale muomu kutuvakana muakama kua ku dhivuka Kilistu Yesu Muene uange. Muomu yikeye nja muene kutca kua vyuma vyoshe, keho nja vitandele ngue vishualukuta- linga nji uane Kilistu ⁹keho va nji uanene muli yikeye, keti na vungulu vumo vuange, vuye vua ku majui alishiko, vuno vuye vuli ha ku tcelela muli Kilistu- ua kuvuha kuli Kalunga kuye kua kutcelela. ¹⁰Linga nji mu dhivuke yikeye na ndhili ya kushituka kuendi na ku yanda kuendi, linga nji kale ngue yikeye ha kutca kuendi, ¹¹nga hamo nji heta ku chishitukilo cha kutca. ¹²Keti ngue nja heta laya vyuma evi, ndi ngue nji na yanguluka, vuno nji shatukila kulutue nji ka mone nga njatha kukuata chiye cha na nji kuatele nacho Kilistu Yesu. ¹³Vamuna nana, ka nji kulitanda ngue nja kuata laya. Vuno echi chimo njili na kupanga: Kuivala vika vili kunima na ku yombolola viye vili kulutue, ¹⁴nji sha tukila kulutue kukumanethela ku chidhangametho cha ku thana kuye kua Kalunga muli Kilistu Yesu. ¹⁵Ngocho vene etu voshe tuna kulu, tuka leni na vithinganyeka vyevi; nga ku vimo mbunge yeka echi lalo Kalunga aka mi yomboluelacho. ¹⁶Vuno hoshe ho tua heta ha keho tuendeni ho. ¹⁷Vamuna nana, kaleni vaka kunji temuinita yange, keho taleni vaye vekuenda ngue yetu tua myethekela cho. ¹⁸Vavengi venda- vakevo vutuna myambulula ntcimbu yayingi, keho mualolo nji myambulula na ku lila- ngue vitodhi va chiti chaku lindakana. ¹⁹Kuhua kuavo kutca. Muomu Kalunga kavo memo, na vungulu vuli na shuama. va yongola vyuma vya hantci. ²⁰Muomu vundambo vuetu vuli muilu, kukekuo lalo tutatela Muovole, MueneYesu Kilistu. ²¹yikeye aka panga mua muha muvila ua kuvihya kuetu linga uka lifue na muvila ua vungulu vuendi ngue ku kupanga kuendi atha kuononuetha vyuma vyoshe kuli yendi vavenya.

4

¹Ngocho vene, vamuna nana vaka chidhango change vaye vonja yongola muakama, va kuyolela na nkata yange, yima neni na ndhili muli Muene, vaka chidhango change. ²Nji leketha Yondiya, keho nji leketha Sintike, va kale muli Muene. ³Chili, nji ku kandeleda ove lalo, mukuetu ua chili ua ku membo, ku kuatha vakentu ava vapangele mumo nange mukuilanetha mudhimbu ua chili, kumo na Kelemente na voshe vamo vakuetu veka vaka kupanga, madhina avo voshe ali muMukanda ua Muono. ⁴Yoleleni muli Muene ntcimbu yoshe. Njika handeka lalo nguange, yoleleni. ⁵Ngodhi yeni yi yomboloke ku vantu voshe. ⁶Na vimo vyahi mu mina mbunge, vuno mu vyoshe muku lombi na muku kandeleda ha mo na kushangala, tumbuleni vidhango vyeni kuli Kalunga, ⁷naka kavumbi ka Kalunga, chiye cha tuvakana mangana oshe chi ka katametha mbunge yeni na vithinganyeka vyeni muli Kilistu Yesu. ⁸Muku manethela, vamuna nana, nkala vyuma vya vungulu, nkala vyuma vya kathingimiko, nkala vyuma vya kuvuaha, nkala vyuma vili na lutcimo lua chili, nga kuvili vimo vi yongola vya chili, nga ku vili vimo vi uyongola kushangala, thinga nyekeneni evi. ⁹Vyuma ovyo vi mua lilongethele, vimua tambuile, vi mua vuile, vi mua muene muli yange, panga vyuma ovyo, na Kalunga ua kavumbi aka kala muli yeni. ¹⁰Vuno nji yolela muakama kama muli Muene muomu mualolo muku manethela muna shangumuka na ku njithinganyeka muomu yange. Eni chili mua nji thinganyekele vene, vuno komua uanene mo vukovelelo. ¹¹Keti ngue nji na handeka vimo vinja yeneka. Muomu nja lilongethele muoshe munja kala, mukemo kuyolela. ¹²Njina dhivuka kukala ku vundende keho njina dhivuka kudhumbangeya, mu vyuma nkala na muvyuma vyoshe njina lilongetha mangana aye aku kuta na kukala njala kudhumbangeya na ku yongola. ¹³Njatha vyoshe muli uye ueku nji koletha. ¹⁴Ntcimbu yoshe, mua pangele muachili muku kala nange mutuyando. ¹⁵Eni vaFilipu dhivukeni viye mu ku tameka kua mudhimbu uachili, muye munja tundile ku Macendoniya, cha hiko chikungulukilo muvi panga vya kuhana na ku tambula lika lyove. ¹⁶Nambe muye munja kele kuTesalonika, mua tumine kunjikuatha muomu viyongola vyange vina tuvakana mumo. ¹⁷Keti nja thetelele vuana. nambe, nja thetelele vushuka vuye vuli vuedhelela ku makongo ove. ¹⁸Nja tambuile vyoshe vya kushula, nambe kutuvakana. ¹⁹Njina vi hanene mua chili mualolo viye vinja tambuile kuli Epafonditus vyuma viye vyuna tumu. Vili na kunika mua chili, likumiyo vana litambula na ku lishangala kuli Kalunga. ²⁰Kalunga kange aka tambula viyongola vyeni vyoshe vyeni kushuama kuvupite vuendi chivovo muli Kilistu Yesu. Mualolo kuli Kalunga ketu na Yishe akale chivovo kache kuhua na ku yaye. Amen. ²¹Hinduleni vantu va Kuyela va Kalunga muli Kilistu Yesu. Vamuna nana vaye vali nange vana mihinduitha ho. ²²Voshe vantu va Kuyela vaye vana mihinduitha, ngue vaye voshe vaku njivo ya Cezale. ²³Chivovo cha Muene Yesu Kilistu chikale cheni cha mpundhi ya kuyela.

Kolose

1

¹Paulu Kapositolo ua Kilistu Yesu kuchiyongola cha Kalunga na Timoteu mukuetu. ²Kuli vaka kuyela na vakuetu vaka vungulu muli Kilistu vali ku kuKolose; chivovo kulyeni nkeke vya kutunda kuli Kalunga Tata yetu; ³Tushangala kuli

kalunga yishe ya Muene uetu Yesu Kilisitu na kumi lombela ntcimbu yoshe.⁴Omo tu novu kutcelela cheni muli Kilisitu Yesu na chiyongola chi muli nacho kuli voshe kuaku tcelela; ⁵Omo kutatelela chiye chiva na muhakela muilu chikecho, chimuo vuila laya mulijui lya vungulu vua vinkanda vya chili. ⁶Viye vineha kuli yeni ngue vinahata lalo hoshe hano ha ntingi kuima vushuka na kulikuitha ngue vyeka linga mulyeni lalo kutunda kulitangua liye muovuile keho muudhivukile kavambi ka Kalunga mua vungulu. ⁷Ngue omo mua lilongetha Epapilase mukuetu ua chidhango chetu chaku vupanga yikeye napu ngamba ua vungulu ua Kilisitu ku yetu. ⁸Yikeye lalo uati uambuile liyango lyeni mu Mpundhi yakuyela. ⁹Muomu eli vene liyango etu lalo kutunda ku litangua liye tua chi vilile ka tualikelele kulombela na ku mi tumbula vuetu ngechiye mukashule na kudhivuka chiyango cheni mumana oshe na mana oshe naMpundhi; ¹⁰Muende ngue kuli Muene na kumuya ku mbunge mu vyoshe vya vungulu na kulikulitha mu kadhivuka Kalunga. ¹¹nakuli koletha na ngolo yoshe ngue kuvu kama vua vungulu vuendi kulukatela uoshe na ndhili kuli Tata yikeye na ngodhi hamo naku yola-yola ¹²Naku shangala kuli Tata yikeye natu vuayethela linga tutumbule ku vungulu vu vaka kuethela mu mutanya. ¹³Ykeye atu ohyela ku ndhili ya milima keho natu hakaa ku vu Muene uaMona uye ua kuyongola kuendi; ¹⁴Muli yikeye tuli na ku patuka chetu kuechela chamilonga yetu. ¹⁵Yikeye chifua vene cha Kalunga uye keku kuatha ku mona yikeye mbeli ua kupanga choshe; ¹⁶Muomu muli yikeye va pangele vyuma vyoshe vili muilu na hano hantci vyuma vya kumona navyuma viye kotuatha kumona nambe vusuana chipue vu muene chipue vumuene nambe vukama; vyuma vyoshe vavi pangele hali yikeye, na kuli yikeye; ¹⁷Keho yikeye ua livanga kulutue umba vyuma vyoshe keho muli yikeye vyuma vyoshe vi kala-kala. ¹⁸Keho mutue ua muvila uye ukeuo mbunga; yikeye chishatukilo Mona ua mbeli ua vange kuthemuka ku kutca linga muvyuma vyoshe a kale na vukama. ¹⁹Muomu vya tokethele Kalunga kumbunge vutuntu vuendi kukala muli Mona ²⁰Keho hali yikeye ku hambetha vyuma vyoshe na yikeye vavenya omo na lilingitha ngodhi ha maninga hachiti chendi hali yikeye nguange nambe vyuma vya kuvihya ndi nambe vyuma vya muilu, ²¹Neni mua kele laya va ngendhi na vilodhi mu vithinganyeka vyeni vipanga vyetu vya kuvihya; ²²Vuno mualolo nami hametha mu muvila ua ntcitu yeni ha kutca, kumiyombolola vaka kuyela na vaka kuvihya keho na ha vupayelo hahi kumesho endi. ²³Nga muka kala muku tcelela kua ku tunga na kukolethe, keho nga komu katunduko kuku tatela chiye cha mudhimbu ua chli vimuo vuile, yiye vaka mbuluile hoshe ho vapangele vyuma muintci lya lilu, mudhimbu ua chili uye una nji puitha ngamba ange Paulu. ²⁴Vuno nji yolela mu tuyando tuange muomu lyeni, keho nji puithamo vyange viye vya lihonene ku tuyando tua kilistu tua muvila uendi, ukeuo chikungulukilo; ²⁵Kuli yikeye va njipuithile ngamba ngue kuku panga cha Kalunga chi vanji hele omo yeni muku puithamo lijui lya Kalunga; ²⁶Chikecho lihundu liye lyova shuekele myaka na myaka na kuvi kota; vuno mualolo lya yomboloka kuli vaka kutcelela. ²⁷Kuli vakevo cha yonguele Kalunga ku kuyombolola vati va lua vufuko vua vungulu vua lihundu eli hakati kati vaka vifuti viye Kilisitu ali mulyeni kutate lela kua vungulu. ²⁸Tukambula na kudha ngametha vantu voshe mu mathona oshe linga tuyomboloke vantu voshe va ku tantuluka muli Kilisitu. ²⁹Muomu vakevo panga lalo nji fuitangana nji lua ngue omo yikeye anji pangetha na yikeye apanga mulyange na ndhili.

2

¹Muomu nji yongola nga chiye mudhivuke Ndhili yonje kupanga nayo kulyeni, nava ye vali kulaondisiya, na va voshe vaje kanda va mone chihanga change cha vuntu; ²Ngocho vimbunge vuavo va limbetheke, vali vandakana kumo muchilemo, na ku vufoko vuoshevua ku thivuka chili, chili mana, linga vadhivuke lihundu lya Kalunga likelyo Kilistu; ³Muli yikeye mua kala vufuko vuoshe vua ku shula vua kudhivukitha mana. ⁴Ange nji kuanya nguange na umo uahi hakati keni vami kuithe na vinguli vya vishaki. ⁵Nambe yange nji uahiko ku ntcitu, nolo njili neni muMpundhi. na ku yolela na kumona kuvuaha kuange, na kukolethe na kutcelela kueni muli Kilisitu. ⁶Ngocho vene ngue momua tambuile Kilisitu Yesu Muene, nga ngocho endeni muli yikeye. ⁷Shokeni midhi na ku litunga muli yikeye, na kukothe mu ku tcelela kueni ngue omo vana milongethele, kushumpoka na ku shangala. ⁸Dhangameni ku teutha umo aku minyangula na mana avishaki avu ngocho, kutuala kukakulu kavantu, na ku ndhili ya mpundhi ya hantci na vikevyo kuli Kilistu. ⁹Muomu muli yikeye mua kala kumanetha choshe chamu muvila. ¹⁰keti muli yikeye muna shulu, yikeye mutue uavu muene uoshe; ¹¹Muli yikeye lalo va milovuele na kulovoka chiye chova yenekele kupanga cha vuntu mu kuvutula muvila ua ntcitu, vuno kulovoka cha Kilisitu; ¹²Vana tu shitika hamo nendi muku mbuitika, mukemuo lalo vami hinduile hamo nendi ha ku tcelela vipanga vya Kalunga uye ua mu hinduile ku kutca. ¹³Muye muakele vaka kutca ha kuviyitha kueni na kuyeneka kulovoka kua ntcitu yeni, ua mipuithile vaka muono mu vavoshe kuku viyitha kuetu tuva voshe. ¹⁴Omo ua dhimanganene muomu uye mu va nathona majui a lishiko a kutu vindika na kutu dhilika ngila, mu tundithaho, na kupanga vya hachiti chaku livandakana. ¹⁵Omo mua yongola vu muene na vukama, na vi hakele ha ntalela, keho mu kuvitu vakana mukana ua vali yolele. ¹⁶Ngocho vene na umo uahi aka mipangula omo vya kulya, ndi vya kunua, ndi ngonde ya yihya ndi nambe litangua lya ku huima. ¹⁷Echi chanapu chivule cha vyuma viye vikenja vuno vi tumbula chili Kilisitu. ¹⁸Na umo uahi ami nyeke chidhangametho cheni muka lithingimika ngocho naku lemetha tungelo, vaku pangula yove kutunda ku ndando yove vantu va chifua ocho vaka kovele mu vyuma vya muene, mu ku lihametha na vithinganyeka vya vuntcitu. ¹⁹Yikeye ka kakatelela ku mutue uye, ukeuo muvila uoshe uli kulitha chiye cha muli Kalunga muku likolethe na ku li vandakana na manunga na mitcipa vye ku kuatha muvila uoshe, kulithe chino vana tu hanacho kuli Kalunga. ²⁰Nga mua tcelelamo na Kilisitu kuli viye vya vuntu vua hantci, muomu vika ngue vaka hantci, veku kala kala mu vyuma lipokuetha kuvi dhila. ²¹Nguavo, keti mukuatoko, nambe ku muakeleko, nambe kuinikako munye? ²²(Vyoshe ovyo vyo mueku panga muka tca navyo) ngue kuvidhila na ku longetha cha vantu? ²³Ovyo vili na chifua cha mana omo veku

lemetha vya ku viyongola vyavo, naku konkama na kuli yandetha ku mivila yavo; vuno ovyo ko vyakele na mulyo mu ku vindika ma shungu a vu ntcitu.

3

¹Nga Kalunga na mi hindula yeni muli Kilisitu, theteleni vyuma vya mailu, muye Muana tumama Kilisitu kuli voko lya chilyo cha Kalunga. ²Thinganyekeni vya kuhata ku vyuma vya mailu, keti vyuma vya hantci. ³Muomu muatcile myono yeni na kuyishueka na Kilisitu muli Kalunga. ⁴Muye mua kayomboloka Kilisitu, yikeye muono ueni, ambe eni lalo mukayomboloka lalo muvungulu vuendi. ⁵Keho vihakeni kukutca, keho, mashungu aye a hantci- vukuidhi madhilo viyongola vyaku vihya, na chipululu chakecho kamponya. ⁶Kuvyuma ovyo kukekuo kuye vunyengue vua Kalunga vukenja hali vana valithino. ⁷Muvyuma ovyo mukemuo lalo mumuendela mu muakele muo. ⁸Vuno mualolo munapande kumbila kuti vyuma vyoshe vya vukalu vuakama, vukalu, chidhango chakuvihya, kutanganetha, na majui a shuama amu tunua tueni. ⁹Keti mulikuithe umo namu kuavo kutunda ha muechelelela vuntu vua laya na vipanga vyavyo, ¹⁰Eni munadhala vuntu vuavuha vuye vu milingitha mukale vaka mana muku tuala ku chifua cha uye ua chipangele. ¹¹Kuye kukua kele Kangelengu ndi kaYunda, muka kulovoka ndi chilima, vaka vifuti, vakaSikitiya, vindungo, vaka kuvutuka, vuno Kilistu yikeye na mu vyoshe. ¹²Ngocho ngue vamo vana hangula Kalunga, vakuyela na kuyongola, kaleni na vimbunge vya ngodhi, kuononoka, kukonkoma na ku kanyama. ¹³Liyandeleni umo na mukuavo, keho lyecheleni kuli umo namu kuavo, nga umo ali nevi vyalinyengele hakati ka vakuavo lalo, muecheleni mungila yiye vene yova myechelele yeni kuli Muene. ¹⁴Helu lya vyuma vyoshe evi, kaleni naliyango, vikevyo lidhitiko lya kutantuluka. ¹⁵Lingeni chivovo cha Kilisitu chitumine mu vimbunge vyeni. Muomu mu chivovo chiye mukemuo muva mithanene mumuvila umo lika. ¹⁶Pangeni lijui lya Kilisitu lilane mulyeni li longetheni na umo namu kuavo na mangana oshe, kuimba visamo na madhina, na madhina amu Mpundhi muku shangala Kalunga muvi mbunge vyeni. ¹⁷Keho vyoshe vimu kapanga mulijui nambe muvilina, pangeleni vyoshe mulidhina lya Yesu muene. Haneni kushangala kuli Yishe Kalunga kuhitila muli yikeye. ¹⁸Eni vakentu ononokeni kuvamala veni ngue kupuitha mumo vene muli Muene. ¹⁹Vamala yongoleni vakentu veni keti mushashe na kuva pangetha. ²⁰Vanike thingimikeni vakuluntu voshe, omo ovyo muene vya muvuayethela. ²¹VaTata, keti mushangu mune vana veni linga vakevo keti vaka hone kuthingimika. ²²Vindungo thingimikeni vimyene veni muku tuala kuvantu muvyuma vyoshe, kochi kapanga na mesho muvipanga, ngue vivuahe kuvantu vuno na mbunga ya vungulu. Uvuileni muene lyova. ²³Nkala vimupanga pangeni na kutunda kumbunge ngue kuli muene keti ngue na vya kuvantu. ²⁴Munadhiyuka nguene muka tambula fueto ya kutunda kuli muene ya kuhinga yikeye Kilisitu muene uye a mupangela. ²⁵Muomu uoshe umo kalinga vyaku vihya akatambula mulonga uye ua kuyeneka kuvuaha viye vya pangele, na ku yeneka kuhangula.

4

¹Vimyene, haneni kuvindungo viye vya vungulu na kushungama, tuna dhivuka lalo nguavo muakala na Muene ua mailu. ²Shuenetheniko mukudhila kulya namu kulomba kaleni muna yanguluka muku shangala. ³Lombeleni kumo yetu lalo, linga kalunga atu shokuelele chikolo cha majui, muka handeka lihungu lya kilisitu. muomu lyevi, vana njikutu. ⁴Lomba linga njivi tokethe, omo njiyongola kuhandeka. ⁵Enda mumana kulyovo vali hanja, na ku ntcimbu. ⁶Vihandeka vyeni vikale na ngodhi ntcimbu yoshe pangeni vavi hake na mukele linga mudhivuke nguavo vati kukuanyana cha nkala muntu. ⁷Ngue kuvyuma vina hata, Tychus ava lingitha va mudhivuke kuli Yeni yakeye mukuluntu uange ua chidhango, ngamba ua lutcelelo, na vandungo vakuetu muli Muene. ⁸Njina mutumu kuli yove omu lyevi linga uaku dhivuke vishoti vyetu. kuvili vyuma vimo na vilanetha vya laya vyava ngelengu kumo na vilangununa vimo vya laya vyava ngelengu evi vina handeka ngechi njamu tuma kulyove omu lyevi kuatha adhivuke vishoti vyove na kukolettha vimbunge vyeni. ⁹Njina mutumu kumo na Onesimu, olu lutcelelo na kuyongola, vakala mulyove vakavi dhivukitha kulyeni vyuma vyoshe vihite kuno. ¹⁰Alistaliku muka ndolongo mukuetu njimi meneka kumo na Mako, mpanji ya Mbanambasa (kuli ou muna mashiko; amba enja kulyove, mutambuleni). ¹¹Na Yesu yiva thanene Yusu uye uathanene Justus. lika lyavyo vya kuholoka vakevo vaka panga vakuetu vamu vumuene vua Kalunga, vana kala vaka kunji dhembeleka kulyange. ¹²Epafalase nami hanako vihindu. umo ueni na ndungo ya Yesu Kilisitu. Ntcimbu yoshe ueku kuluila mumalombelo. linga uimane ua kushula na kumitcelela muvi dhango vya Kalunga. ¹³Ange njivi kalela vukaleho ue kupanga mua kama omo lyove kulyavo vali lalo Laodicea navaye vali mu hika polise. ¹⁴Luka chimbanda yitua yongola na Ndemese vana mi hindui thaho. ¹⁵Hinduitheniho vamunayina vetu mu Laondisia, na Nimifase, na ngeleka yili muli yikeye. ¹⁶Omo muomu vau tandeke hakati ketu, ukayi tandeke mungeleka ya Londisia hakuyi tandela lalo mukanolo na kumona nguavo muomu una tundu mu Londisia. ¹⁷Handeka kuli Alekipuse" tala muvipanga una tambula kuli Muene, nguavo Uvi puithemo. ¹⁸Chihindu chili muma voko ange Paulu vulukeni Malyenge ange. Na ngodhi yikale neni.

1 Tesalonika

1 ¹Paulu, Silivanus na Timoteo kuchi kungulukilo Tesalonika kuli Kalunga Tata na Muene Yesu Kilistu. Kavumbi na chivovo chikale neni. ²Ntcimbu yoshe hana kushangala kuli Kalunga muomu yeni voshe ngue mu tu mitumbula kushuama mu ma lombelo etu. ³Tuthinganyeka kulutue Kalunga na Tata uetu kuvi panga vyendi vya kutcelela, vipanga vya chidhango na kathingimiko ka ku tcelela muli Muene uetu Yesu Kilistu. ⁴Vamunana va chidhango muli Kalunga, tuna

dhivuka yendi ua tu thanene,⁵ Muomu mudhimbu uetu uedhile kuli yeni keti mathona lika, vuno lalo mu ndhili, mu Mpundhi Yakuyela, na vyakama vimu ka uana. muye vene, nove lalo dhivuka vantu muka tuakele hakati keni muomu lya chidhango.⁶Yeni muakele na kupanga netu na Muene uye ua tambuile majui amengi mukuyolela kua Mpundhi Yakuyela .⁷Ngue vi uana mo, ua kele chimuetho kuli voshe vali mu Macendonia na Akaniya uye atcelela.⁸Muomu kuli yeni kuli yeni kuna tambakana Muene keti ku Macendoniya na Akaya, vuno kutcelela kuove muli Kalunga kua tuhukile kuoshe. muye vene keti uka kuanye na vimo.⁹Muomu vakevo vavenya kua mbulula kushuama yetu vika vimo vitua kala navyo hakati keni na vati uka tenguluka kuli Kalunga mu vakalunga veka lemetha Kalunga ua chili na muono,¹⁰keho mu kutatelelela muli Mona kutunda muilu, uye ya hinduile kutca- Yesu, uye ua tuohyelele yetu kuvu kalu vu kenja.

2

¹Muomu yeni vavenya muna dhivuka, vamuna-nana, kuinja kuli yeni keti vipange vya vungocho. ²Nambe, ngue momu na dhivuka, nambe mua yandele nava va mipangethele vya shuama ku Filipi, va tu nehele muli Kalunga ketu muku kuanya neni mudhimbu ua Kalunga³Muomu ko tua likelelele kuthinganyeka vipanga vyeni vyaku yeneka kuyela nambe kumikuitha. ⁴Muku dhivukitha vaye vana yongola Kalunga Ngue muye muva tutambuile kuli Kalunga muku tcelela kua mudhimbu, linga tuka kuanye, keti mu ku shangala muntu, vuno Kalunga. Yikeye umo uye atala vimbunge vyetu. ⁵Muomu ku tuadhivukile na mathona aku lelemetha, ngue mumu navidhivuka, nambe mathona aku fuika vakala vutha - Kalunga yikeye mukaleho uetu. ⁶Ndi tua kuthetele vungulu kuli vantu nambe kuli yeni ndi kuli vakueni.⁷nga tua litumbuile muku kala vapostolo va Kilistu. Nambe tua kele vaka vukama hakati keni ngue mukentu aholuetha munendi yendi vavenya. ⁸Muye vene tua kele na liyango kuli yeni. tua shangalele mu ku lya vadhela neni keti ku mudhimbu ua Kalunga lika, vuno lalo vya muono uetu. Muomu muna kala vetu. ⁹Muomu muna vuluka, vamuna-nana, vipanga vyetu na vya ndhili. matciki na mutanya tua pangele linga keti tukale na mulonga kuli yeni voshe muye mu tua mbuluile mudhimbu ua Kalunga.¹⁰Muna kala na vukaleho, na Kalunga lalo, vati kuyela, namukuvuaha, na kulinyenga vya kele vishoti kuli yeni vaye vaka kutcelela. ¹¹Ngue omo muna dhivuka mu tua pangele ku muntu ha kati keni, ngue yishe ali na vana vendi, ¹²Mu ku mimamuna na ku mikolettha na mukuambulula linga yeni muende ngue kua chili kuli Kalunga yikeye ami thana ku vuMuene na vungulu vuendi vavenya.¹³Muomu ku vyuma evi yetu lalo shangala Kalunga ntcimbu yoshe, ngechi muye mu utambula mathona a Kalunga aye uuo vuile kuli yetu, ua vitambuile keti ngue mathona a muntu, vuno ngue a vungulu vene, mathona a Kalunga, akeuo lalo apanga muli yeni va ka kutcelela.¹⁴Muomu yeni, va muna - nana, mua kele vaka kutanguka mu chikungulukilo cha Kalunga chiye cha kele muYundeya muli Kilistu Yesu. Muomu lalo mua yandele kuli vantu veni vavenya, ngue muva vipangele kuli vaYunda. ¹⁵Vaye voshe vatcihile Muene Yesu na va Polofeto na kuli uye ua tu tuhuithile hanja. kuva shangalele Kalunga. Nambe vakele kuli vantu voshe. ¹⁶Vatu ye ne kethele ku kuanya na va kaVifuti linga vakovoke. Vya tundilemo viye vya shulithile nkala hoshe milonga yavo haha ndende. Vuno vukalu vukatambula vakevo kuku manethela.¹⁷Vuno yetu, va muna-nana, tua litundithile ko kuli yeni haka ntcimbu ka kandende, kumuntu keti mu mbunge. Tua kele na chidhango cha kama, muku mona chi hanga chove. ¹⁸Muomu tuyongola kuinja kuli yeni-yange vene, Paulu, omo lalo Satana na tuvindika. ¹⁹Muomu vya kutcelela chetu, ndi kuyolela ndi kukala naliyango kulutue lya Muene uetu Yesu ku kuinja kuendi? Ketu yeni ndi? ²⁰Muomu yeni vaka vungulu na ku yolela.

3 ¹Mu ku manethela vamuna nana ,tulombeni linga lijui lya Muene lishatuke keho liuane vungulu ngue omo mulili muliyeni. ²Tua tumine Timoteo, muna-nana uetu na muka vipanga muketu muli Kalunga mu mudhimbu ua Kilistu, mu kukolettha kushuama kuku tcelela kuove, ³Linga naumo uahi atha kuku teuetha vya ku mishovo. Muomu yeni vavenya muna dhivuka viye vitua minikilile.⁴Vu chili, muye mutua kele neni, tua mi lekele ha kuli vanga viye vitua yandelelele na ku yomboloka ngocho, ngue mumu na vidhivuka. ⁵Muomu echi vene ange lalo, omo kunjathele ku koletha lalo, nja tumine linga nji dhivuke vya ku tcelela kueni. Kehu kufuita ngana kuetu chika kale mu ngocho.⁶Vuno omo Timoteo uedhile kuli yetu muku tunda kuli yeni na ku tunehele mudhimbu ua kuvuaha omo ku tcelela na chidhango cheni. Endi ua tu lekele viye yetu ntcimbu yoshe tuli na kuvuluka vya chili vyetu, na viye vimua tatela mu ku tumona yetu ngue yetu lalo muku mimona . ⁷Muomu kulyevi, va muna -nana, mua tukolethele muomu vya kutcelela kueni, ⁸Muomu tuovoka, nga tuimana muli Muene. ⁹Muomu tuka shangala vati kuli Kalunga omo yeni, muomu kuyolela kuye ko tua kele kulutue lya Kalunga ketu hali yeni? ¹⁰Vutciki na Mutana tua lombele muakama -kama linga tuka mone chihanga chendi na ku mihana viye vina yeneka muku tcelela kueni.¹¹Vuno Kalunga Tata uetu vavenya, na kuli Muene uetu Yesu, atuala ngila yetu kuli yeni. ¹²Keho Muene yikeye ami kulithe na ku milanetha mu chidhango umo na mukuavo, na kuvantu voshe, ngue omo mutua pangele neni. ¹³linga akolethe mbunge yeni, naha ha ku mipayela hahi kumesho aKalunga na kuli Tata uetu ha kuinja kua Muene Yesu hamo na vantu vendi vaka kuyela voshe.

4

¹Muku manutha, muna-nana, tumi lombelela na ku mimamuna muli Muene Yesu. ²Ngue omo muna tambuile vilongetha kuli yetu muye muenda na ku toketha Kalunga, linga mupange muakama-kama.³Muomu eli liyango lya Kalunga, kuyela kueni, kuye kumi dhilitha muku panga vukuidhi, ⁴linga yeni voshe kumuntu mudhivuke kukala na va kenturi veni muku yela na kathingimiko. ⁵keti na ku theta kua lishungu, ngue vaka vifuti vaye vatca kuva dhivuka Kalunga. ⁶Ngechiye na umo uahi aka vulumuna na ku viyithila va munayina kuchuma echi. Muomu Muene yikeye mukua kulingula vyuma evi,

ngue omo tua minanguile laya na kuambulula vene.⁷ Muomu Kalunga katu thanene vaka kuyeneka kuyela, vuno vaka kuyela.⁸ Muye vene, uye avyana kavyana muntu, vuno Kalunga, uye ahana Mpundhi yendi Yakuyela kuli yeni.⁹ Vuno vamuna nana va chidhango, kuvya mifuililele umo ami thonena vyo, muomu yeni vavenya vana longetha Kalunga muku yongola umo na mukuavo.¹⁰ Muomu chili vene muvi panga navoshe vamuna nana vaye vali mu Masendoniya yoshe.¹¹ Yetu lalo tumi lombela muku mithetela kuetheka kuholoka, na ku panga na mavoko eni, ngue omo tua mishikile,¹² Linga muende mua chili kumesho avaye vali hanja keho kumuka yeneka nachimo chahi.¹³ Vuno kotua yonguele kumileketha, vamuna nana, vya kuli voshe vaye vana kotha, linga keti muvua vuthiua, ngue vaye kuva kele na kutcelela.¹⁴ Muomu nga tuna tcelela ngueta Yesu ua tcile na kushituka lalo, nambe vene Kalunga aka neha Yesu kuli vaye vana kotha mutulo muli yikeye.¹⁵ Muomu evi tu kuanya kuli yeni vya mathona aMuene, yetu vaye tuli na muono, vaye vana thile ku kuinja kua Muene, na hamo hahi tuka honena kulutue lya vaye vana kotha tulo.¹⁶ Muomu Muene vavenya aka tunda muilu. Akenja na mutambi ua kama, na lijui lya kangelu ua kama na lumbendo lua Kalunga, na vatci muli Kilistu vaka shituka mbangelo.¹⁷ Kehu yetu vaye tuli na muono va thile, tuva voshe va ka tuambata hamo navo muma shelua keho tuka liuana na Muene mu mpundhi. Kehu tuka kala na Muene ntcimbu yoshe.¹⁸ Ngocho vene likoletheni umo na mukuavo na mathona ano.

5

¹Vuno vya vintcimbu na myaka, vamuna nana, kunja yonguele viye vimo vana thono kuli yeni. ²Muomu yeni vavenya mudhivuka vu chili chili ngachiye litangua lya Muene likenja ngue muka kupunja kuma tciki. ³Muye muva kuanya, " Chivovo na kuohyela," keho kuviyitha kua mulonga kukenja kuli vakevo. vika kala ngue mukentu uye ali na mivila yivali ovua kuvavala muku kusulumuna. Koku ka kala kushevuka.⁴ Vuno yeni, va muna nana, ku muakele ku muthithi ngechiye litangua oloyo lika mi uana ngue muka kupuanja. ⁵Muomu muva voshe mu vana va cheke na vana va mutanya. Keti vana vama tciki ndi va mumu thithi. ⁶Ngocho vene, keti tukothe tulo ngue veka. Nambe, tukale mukuvigila na ku yeneka kupenda. ⁷Muomu kuli voshe vaye vakotha vapanga ovyo ku matciki, na vaye voshe va penda vapanga ngocho kuma tciki. ⁸Vuno etu tuva ka mutanya, keti tupende tu dhaleni ntelo ya kuntulo na ku tcelela neyi ya chidhango na lutcelelo lua vuovoke. ⁹Muomu Kalunga katu hanguilile kuvu kalu, vuno mu ku tambula vuovoke muli Muene uetu Yesu Kilistu, ¹⁰Uye ua tcile muomu lyetu, nambe tuna shuka ndi tu kotha tulo, tukovoke hamo lika nendi. ¹¹Muye vene liko letheni umo na mukuavo, ngue mua vipanga laya.¹² Vuno tumi kandlela, vamuna nana, kudhi vukitha vaye vafuitangana ha kati keni na vaye va mishika muli Muene na vaye veku mimamuna, ¹³Na ku yongola vakama kama na chidhango omo vipanga vyavo. Kaleni na chivovo ha kati keni. ¹⁴Kehu tumi mamuna, vamuna nana: nanguleni vaye kuve kuenda mua chili, thimpitha vaka vuyeye, kukolettha vaka kudheya, na kuononoka ku voshe.¹⁵ Taleni ngechiye naumo uahi ahiluithe kuli mukuavo kumulonga na mulonga, vuno shuama ngeyeni ntcimbu yoshe viye vya chili, umo kuli mukuavo, na kuli voshe vene. ¹⁶Yoleleni ntcimbu yoshe. ¹⁷Kuvyoshe hana kushangala. ¹⁸Muomu chikecho chidhango cha Kalunga muli Kilistu Yesu muomu yeni. ¹⁹Keti mudhime mpundhi Yakuyela. ²⁰Keti muyengule vya vupolofeto. ²¹Ethekekeni vyuma vyoshe. Kuateleni viye vya chili. ²²Likeleni kuvipanga vyoshe vyaku vihya. ²³Kehu Kalunga ua chivovo vavenya ami yelettha mpundhi yeni, keho muono, na muvula yikale ya kushula naha ha kuinja kua Muene uetu Yesu Kilistu. ²⁴Muka kutcelela uye umo a mithana yeni, naumo uye lalo avi panga.²⁵ Vamuna nana, lombeni netu lalo, ²⁶Hinduitheni vamuna nana na kutcemba kua kuyela. ²⁷Njimikunkula muli Muene linga mukanda ou vau tandeleva vamuna nana voshe. ²⁸Chivovo cha Muene uetu Yesu Kilistu chikale neni.

2 Tesalonika

¹ ¹Paulu, Silivanu, na Timoteo, ku chikungulukilo cha ku Tesalonika muli Kalunga Tata uetu na Muene Yesu Kilistu. ²Chivovo na kavumbi cheni kuli Kalunga Tata uetu na kuli Muene Yesu Kilistu. ³Tu shangala kuli Kalunga ntcimbu yoshe omo yeni, vamuna nana, muomu kutcelela kukeni china kulu muakama kama, nomo hakati keni na chidhango cha vantu voshe kuli vakueni voshe chishule. ⁴Ngachiye tulihamethe yetu vavenya muli yeni vya chikungulukilo cha Kalunga omo kuthimpa na kutcelela kukeni na ku mipaketha kukeni, na ku tuyando muli na ku yanda. ⁵Chikecho vene chimuetho cha kupangula vaka kuyela va Kalunga, linga yeni muka vuluke vumuene vua Kalunga vukevuo vumua yandela. ⁶Muomu nga mukemuo mua chili kuli Kalunga ku vaka kayando ava vana miyandetha. ⁷Na ku liyeni muli na ku yanda chili ku huima hamo netu muye Muene Yesu akayomboloka mu ku tunda muilu na tungelo vaka ndhili. ⁸Mu mulengi ua tuhya, muku linguila ava kuva dhivuka Kalunga, navaye voshe kuva ononoka mudhimbu ua Muene uetu Yesu. ⁹Vakevo vaka mona chihitho chikecho kutca vene cha ntcimbu yoshe ya yaye mu ku tunda kumesho aMuene na kuye kuvungulu vua ndhili yendi. ¹⁰Omo yikeye akenja muku mona vungulu muli vaka kuyela vendi, keho ku litangua liye va ka mu komoka muli vaye voshe vatcelela, muomu vukaleho kuli yeni kua kele kutcelela. ¹¹Muomu evi lalo tumi lombela ntcimbu yoshe, ngechiye Kalunga ketu apange nguendi muna vuahela mu ku mithana cheni na ku ndhili ya ku puithamo liyango na ku tcelela kua vipanga. ¹²Tulomba evi linga lidhina lya Muene Yesu na vungulu muli yeni, na muli yikeye, ngue kavumbi ka Kalunga uetu na Muene Yesu Kilistu.

² ¹Vuno vamuna nana, tumi kandlela omo kuinja kua Muene uetu Yesu Kilistu na kuli kungulula kuetu kuli yikeye, ²linga keti muhilu muke vuathi mu vithinganyeka vyeni, ambe kungangama, hamo ku mathona ngue aku tunda kuli yetu, nguavo litangua lya Muene lili muhyehi na kuinja. ³Naumo uahi ami kutha na hamo hahi. Muomu kenja ku vanga

chitanguitho chinenja , na muntu muka mulonga aka yomboloka, yikeye muna ngehena.⁴Uye avyana na ku hitakana kuvyuma vyoshe vi ve kutumbula Kalunga nambe evi vive kulemetha, ngechiye yikeye vavenya a tumama mu chikungululuko cha Kalunga na ku litumbula vavenya nguendi yikeye Kalunga.⁵Ko muvuluka ngechiye omuye njakele neni nja milekele vyuma evi? ⁶Keho mualolo muna dhivuka echi chivindika ngechiye yikeye aka yomboloka ku ntcimbu yendi. ⁷Muomu lihungu lya shaula vidhilika na kupanga laya, vuno kuli umo avindika noho vaka tunditha ko. ⁸Keho aka yomboloka uye muka kushaula vidhilika, Muene Yesu aka mutcihya na muku vua kanua kendi, na ku minongetha mu ku yomboloka ha kuinja kuendi. ⁹Uye ndi ku kala kuendi chi tunda ku vipanga vya Satana na vyoshe vya ndhili na vidhivukitho na vikomoketho vya vishaki. ¹⁰Na ku kuitha kuoshe cha vuhenge kuli ava vali na kutca, muomu va vyanene chidhango cha vuchili na kuovoka. ¹¹Muomu echi vene Kalunga na va tumina chipanga cha ku shevuiitha linga vatcelele vishaki. ¹²Linga vavihithe voshe vaye kava tcelelele mu vu chili nambe kumashungu aku yeneka kuyela.¹³Vuno tu shangala kuli Kalunga ntcimbu yoshe, omo yeni vamuna nana vayongola Muene kuthetela Kalunga ua shovuele kuovoka ha ku lemetha kua Mpundhi yakuyela na mu ku tcelela kua vuchili. ¹⁴Vikevyo vya nami thanenene ha mudhimbu ua chili linga mutambule vungulu vua Muene uetu Yesu Kilistu. ¹⁵Ngocho vene vamuna nana, kaleni na ndhili kakateyeni viye viva milongethele, nambe lijui nambe mathona. ¹⁶Mualolo Muene uetu Yesu Kilistu vavenya, na Kalunga Tata uetu, uye uatu yongola na ku lembedheka kua myaka yoshe ya yaye na ku kandlela kua chili ha kavumbi keni. ¹⁷Yikeye aka milembedheka mbunge yeni na kuyi koletha muvi panga vyoshe vya vuaha na mu lijui lyoshe.

3

¹Vamuna nana, tulombeni linga lijui lya Muene lishatuke keho li uane vungulu, ngue muye muli kuli yeni, ²Keho ngechiye etu tuovoke kuvantu va ngocho vakevo vaka milonga, muomu voshe vatcelela. ³Vuno Muene yikeye muka chili, aka mikolettha, na ku minyunga kuli uye muka milonga. ⁴Netu tuna tcelela muli Muene omo yendi ngue mue kupanga viye vitue shika keho muku panga vyendi. ⁵vuno tumishika mulidhina lya Muene uetu Yesu Kilistu. ⁶ngechi njimishika keti muli tepe vavenya vamuna nana muli dhina lya Muene uetu Yesu Kilistu. ⁷Muomu yeni vavenya muna dhivuka ngue omu mo muna pande ku temuina, muomu ha kati keni ko tua pangele vya ngocho. ⁸nambe mbolo yaumo ka tua lile ngocho, kuvanga na kufuitangana na ku hona tua pangele vutici na mutanya, ngechiye keti tuhonethe umo ha kati keni. ⁹Keti ngue yetu kotua kele na mpoko, vuno tua lipuithile chimuetho kuli yeni linga mutu tutemuina. ¹⁰Muomu nambe mutua kele nendi, echi vene cho tua mishikile, nguetu, nga umo kayongola kupanga keti alye lalo. ¹¹Muomu tuovuile vamo ha kati keni vana kala vaka kuenda ngocho, na ku panga kuahi, ¹²vuno vana kala vaka vishaki. vuno ava veku panga omu tuvashika na ku va mamuna muli Muene Yesu Kilistu, ngechiye vapange vipanga na ku holoka, linga valye mbolo yavo vavenya. ¹³Vuno eni vamuna nana, keti muhone muku panga mua chili. ¹⁴Keho nga umo katava kulijui lyetu lya mukanda uno, taleni muntu ouo, ngechiye keti muli kuate nendi, muli kuata nendi linga akale na shuama, ¹⁵Vuno keti mu muyongole ngue muka chindhindo, vuno muna ngule muna noko. ¹⁶Vuno Muene ua chivovo vavenya ami hane chivovo ntcimbu yoshe. Muene akale neni voshe. ¹⁷Chihindu change, Yange, Paulu, nalivoko lyange vavenya, chikecho chidhivitho mumikanda yoshe. Ngue munje kuthona. ¹⁸Kavumbi ka Muene uetu Yesu Kilistu ka kale neni voshe.

1 Timoteo

1

¹Paulu, ka postulu ua Kilistu Yesu kuchiyongola cha mashiko aKalunga Muovole uetu na Kilistu Yesu kutcelela kuetu, ²kuli Timoteu, munange yinja yongola mu ku tcelela: Kavumbi, ngodhi na chivovo kuli Kalunga Yishe na Kilistu Yesu Muene uetu. ³Ngue nji shangala kuli Kalunga, u nje kupangela muye munja tundile ku Macendoniya, kukala mu Efeso linga uathe ku tumina vantu vamo keti kulongetha mashiko aku likalela. ⁴Omo nji thinganyeka mishodhi yove nji li na vuthiua na kumona. Evi vye ku vuedhelela ku vithimona ku tuvakana liyango lya Kalunga, vuye vua kutcelela. ⁵Omo nji vuluka kutcelela, chiye ko cha kele na chivembulu chuna kele nacho chikecho cha kele cha chili na ku tcelela. ⁶mukemuo vene nji ku vulukitha linga ushelelethe vuana vuye vua Kalunga vuli muli yove ha kukambeka mavoko ange. ⁷Muomu Kalunga ka tu hanene muthithimba ua lyova vuno ku ndhili na liyango na ku likehetha. ⁸Vuno tuna dhivuka viye vya lishiko lya chili nga umo ua lipangethele. ⁹Muna dhivuka evi, lishiko liye kova lihakele mu muhela muomu lyala uaku vuaha, vuno muomu vantu va kuvihya na kuyeneka lishiko, muomu vantu vakuyeneka kushuama kalunga na mulonga, muomu voshe vaye va kuyeneka kuyela na ku thana, muomu voshe vaye vatcihile yishe na yina yavo, muomu vaka kutcihya. ¹⁰Vuno mualolo cha yomboloka ha kuinja cha Muovole uetu Kilistu Yesu yikeye ua manethele kutca keho ha vipanga vya chili ua nehele kumutanya muono na chiye ko cha kele na kutca. ¹¹Kukekuo ku vanji shovuele ku kala muka kuambulula na kapostolo na mulongithi. ¹²Nji mushangala Kilistu Yesu Muene uetu. Endi ua nji kolethele, muomu yikeye ua njiyonguele muka kutcelela, na ku nji shovola yange kukala muka vipanga. ¹³nambe nga yange nja kele laya muka ku shaula Kalunga na muka kuyandetha na muka viyitha, vuno nja muene ngodhi muomu nja vipangele kundhimba nolo kanda nji tcelele. ¹⁴Na kavumbi ka Muene uetu ka shule muakama na kutcelela na liyangoliye lili muli Kilistu Yesu. ¹⁵Lya chili lijui eli keho voshe vana pande kuli tambula likelyo eli Kilistu Yesu uedhile hano hantci mukuovola mulonga ha kati kavo yange nja tuvakana. ¹⁶Vuno muomu evi nja muene ngodhi, linga muli yange ngue uye, ua tuvakana, Kilistu Yesu aka yombolole lukakateya luendi luoshe lua ngodhi ngue chimuetho kuli vaye vaka kutcelela kutunda haye mu ka tambula muono ku ue kuhua. ¹⁷Mualolo kuli Muene uye ke kuhua ua yaye kakele na kutca, ka tuatha ku mu mona, yikeye lika Kalunga, kuli

yikeye kukale kathingimiko na vungulu ku myaka na myaka. Amen.¹⁸ Lishiko eli nji kundika kulyove munange Timoteo, ngue omo ku vupolofeto vuye vua ku ku tumbula yove laya, linga vukeyuo uka lua ndhita ya chili, ¹⁹mu ku kakateya ku tcelela na chishoti cha kuvuaha. Vikevyo vamo mu ku vyumbila kuako va hona ku kutcelela. ²⁰Ha kati kavo kuli Himeneu na Alesandele, vakevo va nja kundikile kuli Satana linga valilongethe keti vashaule Kalunga.

2 ¹Ngocho vene nji ku mamuna ha ku livanga ngechiye ku kandlela, vilombela, ku hakuila na ku shangala va ka ku vipanga muomu vantu voshe, ²Muomu vimyene na voshe vali ku vukama, linga etu tu tumame na chivovo na ku holoka mu ku lemetha Kalunga na mu vu huanga vuoshe. ³Echi chikecho cha kuvuaha cha yongola Kalunga muovole uetu. ⁴Yikeye ayongola vantu voshe vovoke va hete ha ku dhivuka vungulu. ⁵Muomu kuli Kalunga umo lika, na muka kukoletha muomu Kalunga na muntu, muntu Kilistu Yesu. ⁶Ua lihanene yendi vavenya ngue fueto muomu voshe, ngue vukaleho vua vungulu. ⁷Muomu vipanga evi vavi shovuele na kapostolo- nji mileka vungulu, kunja mikuithile- na mulongithi ua vaka Vifuti mu ku tcelela na vungulu. ⁸Ngocho vene, nji yongola vamala mu nkala muhela mu ku lombela na ku yelula mavoko muilu aku yela kuyeneka vukalu ndi vimpata. ⁹Ngechiye vene, vakentu vali dhengeye na vidhala, na shuama na ku litakametha ove vavenya, keti vinkambu vya kuvinda ndi olu ndi vihiho ndi vidhala vya ndando ya kama. ¹⁰Vuno ngue vati vakentu va vuchili muomu va li tumbula vaka kulemetha Kalunga vipanga vya chili. ¹¹Mukentu ali longethe na ku kuholoka na ku li kehetha. ¹²Kunja tavethele mukentu alongethe, ndi kutumina lyala, vuno aholoke kulu. ¹³Muomu va pangele Andama ha kulivanga, umba Eva. ¹⁴Keho Andama kova mukuithile, vuno mukentu va mukuithile na ku tambula va viyithile mulonga. ¹⁵Vuno yikeye akovoka mu ku thema vana va ka ku tcelela na liyango na ku litakametha ove vavenya.

3

¹Vihandeka evi vya vungulu: nga umo ueni ayongola kukala vukuluntu, ndi ayongola vipanga vya vungulu. ²Ngocho vene mukuluntu ale ua kuyela. Lyala ua mukentu umo lika. Yikeye akale muka kuli kehetha, muka kupanga viye vya chili, muka kuyumbula. Na vuahela kukala ku longetha. ³Kakele kanua ngue muka kupenda ku vinyu, keti muka kushaula, vuno yikeye muka kuthingimika, kulikehetha, na chivovo. Keti muka yongola vimbongo. ⁴Yikeye muka ku longetha vuino mu njivo yendi vavenya, na vana vendi vamu tave na ku muthingimika muoshe. ⁵Muomu nga muntu ka dhivuka kulongetha vaka njivo yendi, vati atakametha mbunga ya Kalunga? ⁶Ayeneke naha ha ku shaukila, linga kuteua ali shangalethe na ku ua mu chetheko cha Satana. ⁷Keho akale lalo na vukaleho vua chili ha kati ka vaye vali hanja, linga vaye keti va ka uile muka shauka na mu nganjo ya Satana. ⁸Muye vene, vandi yakunu vana vuahela kukala vaka kathingimiko, keti vaka vindaka vivali, keti vaka kunua vinyu vya vingi, keti vaka chipululu ku nganyo ya ngocho. ⁹Vakevo vakale na lihungu lya kutcelela na mbunge ya kuyela. ¹⁰Keho avo lalo va vetheke ha kulivanga, keho va pange ngue va ndi yakunu nga kova kele na ha hovava shaukila. ¹¹Muye vene, vakentu lalo va na vuahela kukala vaka kathingimiko, keti vaka vishaki, vuno keti vaku penda na kutcelela mu vyuma vyoshe. ¹²Vandi yakunu vakale vamala va mukentu umo lika. vaka kulongetha vana vavo na vinjivo vyavo. ¹³Muomu vaye vana panga mua chili muomu va nemana vavenya na ku kanyama kua kama mu kutcelela kuye kuli muli Kilistu Yesu. ¹⁴Ngue vyuma evi njina thono kuli yeni, njina tcelela njinja kuli yeni mualolo. ¹⁵Vuno nga nji kalako ntcimbu, nji thona linga mu dhivuke vati vantu vana vuahela kupanga munjivo ya Kalunga, yikeyo mbunga ya Kalunga muka muono, ngundhi na chiyakelo cha vungulu. ¹⁶Na kuno ko kua kele vimpata lihungu lya Kalunga lyakama: "Yikeye uye ua yombolokele mu ntcitu ua thambuele mu Mpundhi Yakuyela, tungelo va mu muene, va muambulule ha kati ka vaka vifuti, na ku mutambula va mu tualele muilu mu vungulu."

4 ¹Vuno Mpundhi ya handekele vuchili, ngechiye ku vintcimbu vya ku manethela vamo va ka dhimbala ku kutcelela na ku tolilila vi mpundhi vya ku shevuitha na ku vilongetha vya ndemone ²ha chivembulu cha vaka vishaki, va ka litcimika ku vi mbunge vyavo. ³Valeketha vantu kuambata na ku valongetha kuli kela ku vya kulya vimo viye vya Kalunga ua pangele linga vavi tambule na ku shangala kuli vaye va tcelela na ku dhivuka vungulu. ⁴Muomu vyoshe vya panga Kalunga vya chili, na vimo vyahi vitua vuahela kuvyana. ⁵Muomu vya yela ku lijui lya Kalunga na mu ku lombela. ⁶Nga uvuluitha vamuna nana vyuma evi, uka kala ngamba ua chili ua Kilistu Yesu. Muomu mu ka kulya ku majui aku tcelela na ku vilongetha vya na shuamene. ⁷Vuno vyana vithimo vya ngocho nevi vya vakentu va kukulupa, keho likolethe ove vavenya mu ku lemetha Kalunga. ⁸Muomu kuli koletha ka mandende mu ku vuaha, vuno kulemetha Kalunga kuna vuaha muomu vyuma vyoshe. Vili na lyuvuathano muomu muono tuli nauo na muono ukenja. ⁹Mathona ano avungulu ashula mu ku atambula. ¹⁰Muomu mukemuo vene tuli na ku fuitangana na ku lua muomu tuna tcelela Kalunga muka muono, uye muovole ua vantu voshe, vuno chili vene vaka kutcelela. ¹¹Evi vya ka hana vantu na kulongetha vyuma evi. ¹²Na umo uahi apaye vukuenje vuavo, vuno kala chimuetho kuli vaye va tcelela mu lijui, mu ku panga kuove, mu chidhango, mulu tcelelo na mu ku yela. ¹³Noho njikenja, dhangama na ku tanda, na ku mamuna, na ku longetha. ¹⁴Keti uivale vuana vuye vuli muli navuo, vukeyuo vu ua tambuile ku vupolofeto muye muva kumbekekele mavoko avakuluntu. ¹⁵Takametha muomu vyuma evi. Kala mu vikevyo, linga kushuena kuove kuyomboloke kuli voshe. ¹⁶Litale mua chili ove vavenya, na ku lilongetha kuove. Kala vene mu vyuma evi. Muomu mu ku panga ngechiye uka lyohyela yove vavenya na kuli vaye va ka kutolilila.

5

¹Mukuluntu keti umu handekele. Vuno umu mamune ngue yisho, vakuenje ngue vamuna noko, ²vakuluntu va vakentu ngue vayina veni, na vana vavakentu ngue vamunanoko vava kentu, na kuyela kuoshe. ³Thingimika vakentu vantuluue, vaye va na kala vantuluue vene. ⁴Vuno nga umo ntuluue ali na vana ndi vatekulu, cha chili vaye va valilongetha ha kulivanga kulemetha Kalunga, ha kati kava vushoko vavo. Pageni vafuete va kuluntu vavo, muomu evi vye shangaletha Kalunga. ⁵Vuno uye na kala ntuluue ua vuchili, ali ua ku livanga, va na tcelela muli Kalunga na ku shuametha mu ku shangala na mu ku lomba matciki na mu tanya, ⁶Vuno uye ue ku lihana vavenya mu ku shuama vya hano hantci yikeye na tci muomu ali na muono. ⁷Valongethe vakevo mu vyuma evi lalo, linga keti va kale naha ha ku mishauila. ⁸Vuno nga umo aka yongola vya vushoko vuendi, muakama vene vya vaka njivo yendi vavenya, yikeye na yeneka kutcelela kuye mu ku vihya na ku tuvakana uye katcelelele. ⁹Naumo uahi va mu thone ngue ntuluue kuvanga na puitha myaka makumi atanu na limo, yikeye lalo ua kele mukentu ua lyala umo lika. ¹⁰ua tcimana muomu vipanga vyendi vyaku vuaha, nambe endi ua kele na liyango muomu vanike, ndi endi ua kele kuyumbula vangendhi, ndi ua kele kukusha myanja ya vantu va Kuyela vaKalunga, ndi ua kele kukuatha va ka kuyanda, ndi ua kele na kukanyama mu ku panga vipanga vyoshe vya chili. ¹¹Vuno ngue muomu vya vana vantuluue vaye vali na myaka ya yindende. Muomu vana hungumuka kuli Kilistu va yongola kuambata. ¹²Vali nehela chihitho muomu vana vyana lyuvuathano lyavo lya kulivanga. ¹³ha ntcimbu yiye vene, va lilongethele lalo kukala na vulua na kuya nkala njivo ya njivo. Ketu vaka vulua lika, vuno lalo vaka kuhandeka vya ngocho na vakuavo, na kuhandeka vyuma viye kovya va vuahelele kukuanya. ¹⁴Ngocho vene yongola vakentu vaye vali na myaka ya yindende linga ua mbate, kuthema vana, ku longetha kunjivo yavo keti va hane vu kovelelo ku chitodhi ngechiye ava kuite vingamba. ¹⁵Muomu vamo vana tenguluka laya na kukava Satana. ¹⁶Nga umo mukentu muka kutcelela ali na va ntuluue, cha chili ava kuate keti mbunga yi lemuue, linga yikeyo yika kuatha vaye va na kala vantuluue va vangulu. ¹⁷Vakuluntu vaye vaka kulongetha mua chili va va yonguela tuthingimiko tuvali, mua kama vaye vapangele mu lijui na mu ku longetha. ¹⁸Muomu vithona nguavyo, "Keti ukute kanua ka ngombe mua lya mbuto" na "Mu ka kupanga na vuahela fueto yendi." ¹⁹Keti utave lijui lya ku tambula mukuluntu, kuvanga ku va kaleho vavali ndi vatatu. ²⁰Vaye vapanga mulonga handekela ku mesho avoshe linga vakuavo vakale nalyova. ²¹Nji kuishika ku mesho aKalunga, na Kilistu Yesu na tungelo vaye vo vana hangula, ngechiye upange vyuma evi na ku pangula ngocho kuahi, na vimo vyahi vya kapanga mu ku pangula vulemu. ²²Keti ukambeke mavoko ove ha muntu vuathi. Nambe ku milonga ya veka keti uli hakeko. Litakamethe linga uka yele. ²³Keti unue lalo mema. Vuno tu vinyu tua tundende muomu limo lyove namu mavedhi aye ue kuvavala nauo ntcimbu yoshe. ²⁴Milonga vya vamo vantu vika yomboloka, na vi va tuamenena ku lutue ku chipangulo. Vuno vamo viva kava mu nima. ²⁵Ngechiye lalo ku li vipanga vya ku vuaha vya yombolokele, vikevyo ka vi katha kuvanda.

6

¹Vaye voshe va na kala vangamba va ku vundungo va yongole va muene vavo ngue vakathingimiko koshe muakama. Vana vuahela kupanga linga lidhina lya Kalunga na vilongetha keti vika yeneke kathingimiko. ²Keho vaye va li kutcelela muene keti vamuetha kuyeneka kathingimiko muomu vamunayina. Nambe, va pangele na liyango lya kama. Muomu voshe vaye vatambula viuanamo vya kutcelela na chidhango. Longetheni na ku yongola vyuma evi. ³Nga umo alongetha lishiko lya vishaki na ku yeneka kutava majui avungulu aMuene uetu Yesu Kilistu na ku vilongetha vya Kalunga, ⁴Yikeye nali kametha ngocho. Kadhivuka na kamo kahi vuno na dhalukila vinkanda vya kuhandeka na vimpata vya majui, vikevyo vye ku neha kuli veye, muyoyo, kushaula, navi thinganyeka vya kuvihya, ⁵na kukandula vimpata ku vantu vaka kuvihya ku vi thinganyeka vyavo na vuchili ka va kele navuo vakevo va yongola nguavo kulemetha Kalunga kukekuo kunganyala. ⁶Vuno kulemetha Kalunga kuna kala nganyo yakama, ⁷muomu na chimo chahi tuedhile nako hano hantci, na chimo chahi tuka hiluka lalo. ⁸Vuno omo tuli na vya kulya na madhalo, nevi vene tuka tumama na vyo. ⁹Vuno vaye va yongola kufuka va uila mu vyetheko, na mu nganjo. Va ka uila muma shungu a mengi avu heve na ku vihya, ngechiye akeo eku dhivilitha vantu mu ku vetheka na mu ku tca. ¹⁰Muomu chidhango cha vimbongo chikecho mudhi ua mulonga ueka na ueka. Vamo mu ku vishuama va na tenguluka mu ku tcelela keho va na lituvhu na vuthiua vya vuingi. ¹¹Vuno ove, muntu ua Kalunga, teua vyuma evi. Keho shuamangeya vungulu, kulemetha Kalunga, kutcelela, chidhango, lukakateya na ku likehetha. ¹²Lua ndhita yiye ya ku tcelela kuata ku muono uye ka ue kuhua, ku kekuo ku va kuthanenene kukekuo vene ua li tavelele mu ku litavela mua chili kumesho ava kaleho vavengi. ¹³Nji kulongetha ku mesho aKalunga, uye ahana muono kuvyuma vyoshe, na ku mesho a Kilistu Yesu, uye ua litavelele ku mesho aPontu pilatu, ¹⁴ngechiye uka nyunga lijui lya lishiko na katoma kahi na ha kumushauila hahi, noho aka yomboloka Muene uetu Yesu Kilistu. ¹⁵Kalunga aka yomboloka chikecho ku vi ntcimbu Kilistu yikeye aka yomboloka, yikeye uye umo lika muka kuhinga ua ku shangala, na Shuku uye atumina na Muene uye apangela, ¹⁶yakeye lika kakele na kutca, atumama mu cheke ka chi tava ku shuena ko, yakeye na muntu na umo uahi na mumono. Kuli yakeye kukale kathingimiko na vukama vya myaka ya yaye. Ame. ¹⁷Shika vaye vana fuku ku ntcimbu ya mualolo keti va tcelela vufuko vuye vye kutca. Nambe, vatcelele muli Kalunga. Yakeye ue ku tu hana mu ku fuka vyuma vyoshe mu ku vuaha. ¹⁸Ngechiye lalo va pange mua ngodhi ngechiye va fuke na vipanga vya ku vuaha, ngechiye va kale na mbunge ya ku pangela vyavo, na chidhango cha ku hana. ¹⁹Ngechiye va ka lihakela vavenya luvula lua ku vuaha lua ku ntcimbu yikenja ko, linga va kuate muono uye una kala muono ua vungulu. ²⁰Timoteo,

takametha viye vi va na kuhana, na ku teua vihandeka vya ngocho na kuvyana kua mana aye avishaki, ²¹vakevo vamala vamo mu ku litumbuila vyo va nayi laya mu kutcelela. Kavumbi ka kale neni.

2 Timoteo

1

¹Paulu, kapostolu ua Kilistu Yesu kuchidhango cha Kalunga, kutuala ku likuminyo lya muono uye uli muli Kilistu Yesu, ²Kuli Timoteo, munange unjayongola: Kutatelela, Ngodhi, na Chiyulo vya kutunda kuli Kalunga Tata na Kilistu Yesu Muene uetu vikale nove. ³Njishangala Kalunga, unje kupangela kutunda kuvakuluntu vange, na mbunge ya kuyela, ngue ntcimbu yoshe njeku mivuluka mu malombelo ange, mutana na vutcki. ⁴Omuo nje kuvuluka mishodhi yeni, ngocho njiyongola kumimona, linnga njika shule na kuyolela kua kama. ⁵Omuo njivuluka kutcelela kuove kua vungulu, kuye kuvakele nakuo vashokuanoko Loisi na vanoko Yunisi. Njinatcelela nguange na muli yove lalo mukuli kutcelela kucho. ⁶Ngocho njiku vulukitha uvuetheteleko vuana vua kuhanene Kalunga hanja kambekele mavoko ange. ⁷Muomu Kalunga katuhanene chithithimba cha lyova, vuno cha ndhili na chidhango na ku lipokuetha. ⁸Ngocho keti uvue shuama ya vukaleho vua Muene uetu, nambe keti ukale na shuama omo lyange, Paulu, nji chindhinda chendi. Vuno tambulako mutambela ua kayando omuo lya mudhimbu ngue kundhili ya Kalunga. ⁹Kalunga yikeye ua tuovuele uatu thanene kuthana kua kuyela. Yikeye Kalunga ua vipangele evi, keti ngue omo vipanga vyetu, vuno omo lya vutumbe na kutetela kuendi vavenya. Ua tuhanene vyuma evi muli kilistu Yesu kuntcimbu ya laya kukakulu. ¹⁰Vuno mualolo kuovola kua Kalunga kunaymbolokele ha kuinja kua muovole uetu kilistu Yesu. Yikeye na maneho kutca na muono uye ku ue kuhua kucheke kuhitila mu mudhimbu. ¹¹Omuo lyevi, vanji hangule kupua muka kuambulula, kapostolu, na mulongithi kuli vaka vifuti. ¹²Mukemuo vene njili na kuyandela vyuma evi. Vuno kunjethi na shuama, muomu njina mudhivuka yiya yinjitcelela. Njinadhivuka nguange na yikeye atha kunjinyungila viye vyana njikundika noho litangua liye. ¹³Nyunga chileketho chamaui aye munovu kuli yange, na kutcelela na chidhango cha muli kilistu Yesu. ¹⁴Chuma chiye chachili chakukundika Kalunga, chinyunge hali Mpundhi ya kuyela, uye ua tumama muli yetu. ¹⁵Unadhivuka nguove, vantu voshe vakala mu Asia vana njitaleketha nima, hakati kavo hali Fingelu na Helemongene. ¹⁶Kalunga afungile ngodhi njivo ya Onesifolu, muomu yikeye ue kunji talatala vintcimbu vya vingi endi lalo kakele nashuama ya maketanga ange avana njikutu. ¹⁷Omo muakele mu Loma, uanji tcelelele vuino vuino, mukemuo mua njiuanene. ¹⁸Muene amufungile ngodhi ya kutunda kuli yikeye ha litangua olyo. Una dhivuka vuino, kukutca chendi muye munjakele ku Efeso.

2

¹Ngocho vene, munange, likoethe muku tcelelela kuye kuli muli Kilistu Yesu. ²Vyuma vyunovu kuli yange hakati kava kaleho vavengi, vikundike kuvantu va vungulu vaye vakatha kulongetha ko vakuavo lalo. ³Yanda muakama hamo nange ngue lishualale ua chili ua Kilistu Yesu. ⁴Lishualale naumo uahi omo achili kuvipanga achilidhenga dhenga navyuma vya muono, linga avuayethe kumbunge ya uye ua muhaka kuvipanga vya vushualale. ⁵Keho lalo, muka kulitceka muku shatuka, katambula vuana kuvanga ashatuke muaya mashiko. ⁶Na ndimi lalo uye ueku fuitangana muakama napande kutambula ku vimbuto vyendi vya livanga. ⁷Yongola vuino havyuma evi vinji kuleka, muomu Muene a kakuhana kuvuithitha mu vyuma vyoshe. ⁸Vuluka Yesu Kilistu, ua kuchikota cha Ndaviti, uye ua shitukile kukutca. Evi vinapu vinkanda vya kuambulula kua mudhimbu uange vungulu, ⁹muomu vikevyo nji yanda na kunjikuta na maketanga ngue muka kuviyitha. Vuno lijui lya Kalunga kuva likutule. ¹⁰Ngocho njikoletha mu vyoshe omo lya vaye vava nahangula, linga lalo vatumbule kuovoka kua muli Kilistu Yesu hamo na vungulu vuye vua myaka yoshe. ¹¹Evi vikevyo vihandeka vya vungulu: "nga tunatci hamo nendi, tukayoya lalo hamo nendi. ¹²Nga tukoethako, tukashituka lalo hamo nendi nga tumuvyana, nendi lalo aka tuvyaana. ¹³Nga kutukala vaka vungulu, yikeye akakala muka vungulu, muomu kukutca, kakali vyana vavenya." ¹⁴Kava vuluithe vyuma evi, vanangule kumesho aKalunga linga keti vali luithe na majui; Kuchi kala vuino, chikecho chiviyitha lika vaye va tolilila. ¹⁵Panga choshe linga uyomboloke muka kuvuaha kumesho a Kalunga, ngamba uye kakele navimo vya kumuvuitha shuama, muka kupanga vuino mu kulongetha lijui lya vungulu. ¹⁶Vuno vyana vihandeka vyacho, vikevyo vituala kukushaula Kalunga. ¹⁷Vihandeka vyavo vika yamodhoka ngue mbandu ya mukongo. Hakati kavo hakala Himeneu na Filetu. ¹⁸Vakevo vana tanguka va nayi vana tundu mungila ya vungulu. Nguavo kushituka ku kutca kuna hiti laya, vali na kutanganetha kutcelela kua vamo. ¹⁹Vuno luvula lua kukola lua Kalunga lua kala laya. Luli na chidhivukitho echi: "Muene adhivuka vaye vanapu vendi" Lalo "Uoshe atumbula lidhina lya Muene napande kutunda kukuvihya." ²⁰Munjivo vufuko kumuakele lika lalo vinchuua vya Olu na Palata. Kuvili lalo vinchuua vya viti na vuma. Vimo vya kathingimiko, na vimo vya kashahundu. ²¹Voshe vali yelettha avo vavenya kutunda kukashaundu, vaka mupuitha nchuua ya kathingimiko. Yikeye vana mutepeko, vaka mupangetha kuli shokuayina, na kumupangetha ku vipanga vyoshe vya kuvuaha. ²²Teua mashungu avukuenje. shuamangeya vungulu, kutcelela, chidhango, na chivovo hamo lika na vaye vatambakana kuli muene na vimbunge vya kuyela. ²³Vuno vyana vihandeka vya vuheve na vihula vya ndhimba. Omo unadhivuka nguove vikevyo vye kuneha vimpata. ²⁴Ngamba ya Muene kakele navimpata. ²⁵Yikeye muka ngodhi kumesho avoshe, muka vuino mukulongetha, na kukakateya na kuli konkeka mukulongetha vaye vaka kumulutha. Linga hamo Kalunga avahana kutenguluka mangana avungulu. ²⁶Linga vatenguluke kumana va putuke ku nganjo ya Satana, uye uava kutile linga vapange na kuononoka ku chidhango chendi.

3

¹Dhivuka nguove, kumatangua aku manethela kukakala vintcimbu vya vikalu. ²Omo vantu vakapua vaka kuliyongola vavenya, vaka kuyongola vimbongo, vaka kulishangalettha, vaka kuli yundula vakevo vavenya, vaka kushaula, vaka kuyeneka kuononoka kuvithemi vavo, vaka kuyeneka kushangala, vaka kuyeneka kuyela, ³vakapua vaka vukenya, vaka kuyeneka kutetela vakuavo, vaka vukaleho vuavishaki, kuve kulitakametha avo vavenya, vaka luodhi, vaka kudhinda vya chili. ⁴Vakapua vaka vungungu, vaka vuhuka, vaka kulihametha, vaka kuyongola muakama senga ya hano hantci kutu vakana kuyongola Kalunga. ⁵Vakakatela chifua cha kulemetha Kalunga, Vuno vavyana ndhili yacho. shondoloka ku vantu vachifua chiye. ⁶Omo vamo vavo vantu vekuya naku kovala muvinjivo na kukuata vakentu vakuheva. Vakentu ava vana lemua na mulonga uye uva tuala mukupanga chifua cha nkala mashungu. ⁷Vakentu vaye vekulilongetha ntcimbu yoshe, vuno kuvatha kuheta ha mangana akudhivuka vungulu. ⁸Ngue muye va Yane na Yambele mu vemanene mukutcihya Mosesa, nga chiye valongithi vavishaki vane mana mukuluitha vungulu. Vakevo vantu vaye vana vihya muvithinganyeka, vana hono kutcelela vana kala vaka makuli. ⁹Vuno vakevo kuvatha kushuenethako kulutue. Omuo vuheve vuavo vuka yomboloka kuli vantu voshe, ngue mu vuayombolokele kuli mala vaye. ¹⁰Vuno ngue yove, ua shuamene kulongetha kuange, kutua menena kuange, chidhango change, kutcelela kuange, kuyanda kuange kualaha, chidhango, kuthimpa, ¹¹na kuyandetha change, na tuyando tuange, na vyoshe viye vya pangele kuli yange ku Antioka, ku Ikoniu naku Lisitala. Ange njathimpile mutuyando tuange tuoshe. Muvyushe evi, Muene ua njohyelele. ¹²Voshe vayongola kuyolela mukulemetha Kalunga vakamona kuyandetha. ¹³Vuno vantu vaka vihya na vaka mathino vakatunda mukuvihya vakaya mu kuvihilila, vaka kuitha kuitha vakuavo na kulikuiitha vavenya. ¹⁴Vuno mulyeni, Kaleni muvyuma viye viua lilongethele na kuimana mukutcelela. Una dhivuka kuli veyu na lilongethele vyo. ¹⁵Kutatunda kuvunike vuove una dhivuka vithona vya kuyela. Viye vyatha kukuhana mana ku kuovoka kuamu kutcelela muli Kilistu Yesu. ¹⁶Vithoneka vyoshe vya na huimina Kalunga na muku uendi. Vyaku vuaha kulongetha, kuhandekela, kushungametha, na kulongetha muvushunga. ¹⁷Linga muntu ua kalunga akale ua mutuntu, ua kuli vuayethela ku nkala vipanga vya chili.

4

¹Njikuishika kumesho a Kalunga na Kilistu Yesu, uye a kahakela vaka muono na vakakutca, nomo muakenja na vuMuene vuendi mu kuhinga: ²Ambulula lijui, livuayethele lumu nambe kuli ntcimbu ya chili nambe yahiko. Payetha, handekela, mamuna, na lukakatela luoshe na kulongetha. ³Omo ntcimbu yikenja omo vantu kuva katolilila kuku longetha kua vungulu. Mukemuo vaka lilundikila valongithi vavengi vaka valongethe kutuala ngue kumashungu avo vavenya, omuo vaka kala na matui avo akuvua vaka tolilila viye viva kalongetha. ⁴Vaka tunditha mana avo kukutolilila vya vungulu, na kuya mana avithimo. ⁵Vuno ove, kala namana achili mu vyuma vyoshe. Yanda muakama; panga vipanga vya muka kuambulula mudhimbu ua vungulu, puithamo mutamba ua vipanga vyove. ⁶Ngechiye ange vana njikombelela laya. Na ntcimbu yange yatunda mumuono ua hano hantci yinahete. ⁷Njinalu ndhita ya chili, njinamanetha fueto yange, njinatakametha kutcelela kuange. ⁸Chimpalala cha vungulu vana njihakelacho, chiye Muene, nga njivua vuchili, akanjihana ha litangua liye, na keti kuli yange lika, vuno kuli voshe vaye lalo vana yongola kuinja kuendi. ⁹Panga choshe uinje kuli yange vuathi vuathi. ¹⁰Muomu Ndamasi na njithi. Endi nayongola vyuma vya hano hantci nayi ku Tesalonika. Kalesente nayi ku Ngalata, na Tito nayi ku Ndalamatia. ¹¹Luka lika ali nange. Hitula Mako uinje nendi kuno muomu ue kunjikuatha muvipanga. ¹²Vuno Tikiku njina mutumu ku Efeso. ¹³Kapote kaye konjathile ku Toloase kuli Kalupu, amba omo uinja kuno, na mavulu, muakama vene mavulu aye avikanda. ¹⁴Alesanda uye muka kufula vunenengu napanga vyuma vya kuvihya vyavingi kulyange. Muene aka muhana fueto yendi kutuala ngue kuvipanga vyendi vya napanga. ¹⁵Nove lalo litakamethe kuli yikeye, muomu yikeye ua uithile muakama majui etu. ¹⁶Muku lyamena kuange kua kulivanga, naumo uahi uemanene mumo nange. Vuno voshe vanji teuele. Ketu vavatandele vyo. ¹⁷Vuno Muene ua kele hamo nange nanji kuatha linga, muli yange, mudhimbu ua vungulu ukale ua mutuntu muku uambulula, na voshe vaka vifuti vaka uvue. Nange lalo vanji putuithile mukana ka Ndumba. ¹⁸Muene akanjohyela ku vipanga vyoshe vya kuvihya na kunjinyunga muvumuene vuendi vya muilu. Kuli yikeye kukale vungulu ku myaka na myaka kuyekuhua. Amen. ¹⁹Hinduitheniho Pilisila, Akuila, na ku njivo ya Onesifolu. ²⁰Elasitu ua thalele ku Kolintu, vuno Tolofimu nja muthile ku Miletu te avavala. ²¹Panga choshe uinje kuno ntcimbu mathika nolo kanda chihete. Eumbulu na kuhinduitha, na Pundeni lalo, na Linu, na Kalandia, na vamunanana voshe. ²²Muene akale hamo na vithithimba vyendi. Kutatela kueni kukale neni voshe.

Titu

¹¹Paulu, ngamba ya Kalunga na kapostolu ua Yesu Kilistu ngue ku kutcelela kua vaye va na hangula Kalunga na kudhivuka vuchili vuye vuliya na Kalunga, ²mu ku tatelela muono ua Kalunga uye ku ue kuhua, uye ke ku kuitha, uye ua tcelelethele kulutue lua myaka yoshe. ³Ha ntcimbu ya yingulu ua lekethele lijui lyendi mukuambulula mudhimbu uye uva nji tcelelela ngue mua njishika Kalunga Muovole uange. ⁴Kuli Titu, munange ua mungulu mu lutcelelo luetu kumo. Ngodhi na chivovo cha Kalunga Yishe ya Kilistu Yesu Muovole uetu. ⁵Muomu lyevi nja ku thililile ku Keleta, linga u vuayethe vyuma viye nolo vi chihue na kuvuavuetha vakuluntu munkala limbo lya kama ngue munja ku leka. ⁶Mukuluntu ayeneke kumu uana mulonga, na lyala ua kuambata mukentu umo, navana vaka kutcelela vakevo kuve kuvatumbula vaka kuyeneka vishoti ndi kuyeneka kuononoka. ⁷Mukuluntu ua chikungulukilo ayeneke mulonga, omo

yikeye apanga vipanga vya Kalunga. Keti akale navutha, keti akale na vukalu vua vuathi, keti akale muka kupenda vinyu, keti akale muka kupupa na lifuua lya ngocho.⁸Ua kakateya lijui liye lya chili lya litavathano na viye vituambulula, atha kumamuna na mudhimbu uye ua vungulu na kupayetha vaka kuvyana.⁹A kakatele ku majui a chili ava longethele, linga a mamune vakuavo vilongetha vya vungulu na ku vuayetha vaye va mu vyana.¹⁰Muomu kuli vaka vimpata vavengi, vaka kuhandeka ngocho nava ka ku kuithakuiitha, muakama vaka kulovola.¹¹Vana pande ku va vindika. Va tanganetha vinjivo vyoshe mu ku longetha viye kuvya fuililile vya shuama ya ngocho.¹²Kapolofeto umo uavo na kuanya nguendi, "Vaka Keleta va kuitha ngocho, tuthitu tua kuvihya, na vilenda vya litcita."¹³Vumbangi ovu vua chili. Keho honi,va vuayethe vuino-vuino, linga va kale na vungulu mu lutcelelo luavo,¹⁴keti va tolile vithimo vya vaYundeya nambe mashiko a vantu vaye va thembulula vungulu.¹⁵Kuli va ka kuyela, vyuma vyoshe vya yela. Vuno kuli va ka kuvihya na vimpata, vyahi ko vya yela, vuno mana avo voshe na vithinganyeka vyavo vya juala.¹⁶Avo va li tava nguavo va dhivuka Kalunga, vuno va mu vyana na vipanga vyavo. Avo va ku vihya, va thina, kuve ku panga vyuma vya chili.

2¹Vuno ove una pande kukuanya vya vungulu vua kuvuha.²Longetha vakuluntu vavamala keti vapende, vakale vaka kathingimiko vaka kusilikinya na chitimo cha kutcelela, mu chidhango mu lukakateya.³Muye vene, longetha vakuluntu va vakentu vakale vaka kathingimiko, keti vaka kufueya, ndi vindingo vya kupenda muakama vinyu, vuno mukale vaka kulongetha vya chili,⁴linga valongethe vakentu vavanike mukuyongola vamala vavo na ku yongola vana vavo,⁵kukala vaka kusilikinya na kuononoka kuva mala vavo vavenya, linga majui aKalunga keti aka kuanye vya kuvihya.⁶Muye vene, mamuneni ko vamala vavanike vakale vaka kupanga vya chili.⁷Mu vingila vyoshe lipuithe chimuetho cha vipanga vya chili. Muvilongetha vyove, leketha mudhimbu uove uye u na toko, una vuaha,⁸na ukeuo ua vungulu uye una yeneka kapayo, linga voshe vaye va ku luitha va tce shuama muomu kuvethi nevi vyetu vya kuvihya viva handeka.⁹Vindingo vyononoke ku vimyene vyavo mu vyuma vyoshe, linga va va tokethe ku vimbunge vuno keti ku kala vimpata navo, keti va va puanje, vuno va lekethe lutcelelo luoshe lua chili, linga mu vyuma vyoshe va shangale vilongetha vya Muovole uetu Kalunga.¹¹Muomu ngodhi ya Kalunga yina yombolokela mu vuovoke vua vantu voshe.¹²Yi tu longetha kuvyana vya kuvihya na mashungu a hantci, na kulinyunga, na kuimana mu vuchili, na kukala muli Kalunga ha ntcimbu yino yituli,¹³ntcimbu tuchi tata linga tu uane viva tu tceleletha, na ku yomboloka kua vungulu vua Kalunga ketu ua kama na Muovole Yesu Kilistu.¹⁴Yesu ua li hanene vavenya linga a tuohyele ku milonga yetu na ku li tokethela vantu vaye vali na chidhango cha kupanga vipanga vya chili.¹⁵Kuanya vyuma evi, vya kumamuna vantu linga va vi pange, keho vuayetha na ndhili yoshe. na umo uahi aka ku thembulula.

3¹Va vulukithe linga vononoke ku vakuluntu na vaka kushika, va vatolilile, vali vuayethele nkala chipanga cha chili, keti va tuke naumo uahi, keti valipupe, va kale na ngodhi, na kuleketha chivovo ku vantu voshe.³Muomu laya netu tua kele viheve nava ka kuthina. Tua kele vantu va ka ku likuithakuiitha na vindingo vya mashungu amengi na kulishangaletha. tua kele va kuvihya na kuliveyela. tua li jualethele na ku lidhinda umo na mukuavo.⁴Vuno honi mu ku yomboloka kua ngodhi ya Muovole uetu Kalunga na chidhango chendi ku vantu,⁵keti muomu tua pangele vya vingulu, vuno mu ngodhi yendi ua tuovola, na mu ku kusha kua vuntu vua vuha mu Mpundhi ya kuyela,⁶uye ua tu shuilile ku hitila muli Muovole uetu Yesu Kilistu,⁷linga mu ku mu langununa mu ngodhi yendi, kuatha tu ka kale va suana tu tatelela muono ua myaka yoshe.⁸Mathona ano achili akuvuaha. njithetela ushuame vyuma evi, linga voshe vaye vatcelela muli Kalunga vadhanga muku panga vipanga vya chili. Vyuma evi vya chili na seho kuli voshe.⁹Vuno teua vimpata vya uheve na vikota na kukandula vimpata na kumajui alishiko. Vyuma ovyo kuvyakele na seho ya ngocho.¹⁰Vyana uoshe uye aneha kulitepetha hakati keni, kunima ya ku mamuna umo ndi vavali,¹¹kudhivuka muntu uye atenguluka mungila ya kuvuaha na mulonga na kulipangula vavenya.¹²Muye mu njituma Aletema ndi Tikiku, dhangama na kuinja vuathi kulyange Kunikopoli, kuye konjina thinganyeka kukala hachithika.¹³Panga vyoshe tuma mungila ya Zenase uye ngadhi na Apollo, linga wayeneke navimo vyahi.¹⁴Vantu vetu vana pande kuli longetha lalo kupanga vya chili viye vihana vyuma viye viva na yeneka, ngue vaka kuyeneka kuima vushuka vua chili.¹⁵Voshe vaye vu tua kala navo vana kuhinduitha. Hinduitha vaye vatuyongola yetu mu lutcelelo. Ngodhi yaKalunga yikale neni voshe.

Filemone

1

¹Paulu, chindhinda cha Kilistu Yesu, na munayina Timoteo, kuli Filemone muka chidhango chetu na muka kupanga hamo,²na kuli Afiya munayina uetu ua mukentu na kuli Alikipu lishualale hamo netu naku mbunga yili muimbo lyeni.³Na kavumbi kakale neni na chivovo cha kuli Kalunga Tata na kuli Muene Yesu Kilistu.⁴Njishangala kuli Kalunga muye munji haka mukulomba kuange,⁵Muomu njinovu vya kutcelela chove chiye chi uli nacho kuli Muene Yesu na chidhango uli nacho kuli vantu vaka kuyela.⁶Njilomba ngachiye kulyavadhela cha kutcelela kuove chipange nandhili kuli Kilistu muku dhivuka vyuma vyoshe vya vingulu viye vili mulyeni.⁷Muomu njakele na kuyolela na kudhembeleka muakama muomu muchidhango chove, muomu mbunge ya vantu vaka kuyela yina kolela hali yove munana.⁸Ngocho vene, nambe nja thimpa muakama muli Kilistu mu kudhivukitha vika vya kapanga,⁹Muomu omo chidhango, china tuvakana kuku kandeleda, omo njina nalihana ngechiye yange Paulu, njina kulupana lalo chindhinda cha Kilistu Yesu.¹⁰Njikukandeleda omo munange yinja thema Onesimus, uye unja themenene mumaketanga.¹¹Muomu Yikeye uakele chimantu changocho mualolo unakala ua mungulu kulyove na kulyange.¹²Yikeye yinja hiluithile kulyove, yendi uye muka mbunge yange.

¹³Yikeye yinja yonguele kukala nendi linga aku pangele yange muomu ntcimbu nji chili muma ketanga amu dhimbu ua chili. ¹⁴Vuno nja ku lyuvuathane nove kunja yonguele kupanga vimo. linga ngodhi yove keti yikale ngue kapandi kove vuno vya kuchidhango. ¹⁵Muomu evi ualitepele kulyove hantcimbu oyo, linga uaku kale nendi kumyaka yoshe. ¹⁶Keti lalo ngue ndungo, munanana utua yongola . Endi ua kuyongola muakama kulyange, na kutuvakana kulyeni, muoshe muntcitu na kuli Muene. ¹⁷Ngocho vene nga ukala muthamba uange, mutambule ngue yange. ¹⁸Nga naku viyithila ndi na kutambula vimo, vihane kulyange. ¹⁹Yange, Paulu, njina thono nalivoko lyange. Njika kufueta vyo - keti uka vitumbule ngove nja kukolota ange yove lyavenya. ²⁰Mukemo, munanana, linga nji uanene ko kulyove muli Muene; koletha mbunge yange muli Kilistu. ²¹Omo nja tcelela kutamunuka kuove, njiku thonekela. munji nadhivukila ngachiye ove uka tuvakana evi vinjina handeka. ²²Hantcimbu yiye vene, vuayethela njivo yaku huimina yange, muomu njina tcelelela muvilombela vyeni nji kahluka kulyeni. ²³Epafalase, chindhinda kumo nange muli Kilistu Yesu, na mihinduithilaho. ²⁴Keho Mako, Alistaliku, Ndemasi, Luka, vaka kupanga hamo lika nange. ²⁵Kavumbi ka Muene uetu Yesu Kilistu vikale mu mpundhi yeni. Amen.

Vahevelu

1 ¹Kalunga kulaya ua handekele nava kuku yetu hali va polofeto vintcimbu vya vingi na muvingila vya kulithatha. ²Vuno matangua ano, aku kotokela na handeka netu hali Munendi, uye yana puitha suana ua vyuma vyoshe, hali yikeye lalo ua pangele vyuma vyoshe. ³Yikeye nakala kutua cheke cha vungulu vua Kalunga. Yikeye chifua cha Kalunga vavenya, akoletha vyuma vyoshe na lijui lyendi lya ndhili. Omo na shokolola laya ngila mulonga ua vantu voshe ua vuthambuetha, na tumama kulivoko lya chilyo lya Kalunga, muka ndhili yoshe. ⁴Munendi ua mu puithile uakama kutuvakana tungelu kulidhina lya kutuvakana lyavo lalo. ⁵Muomu ku vaye tungelu Kalunga nahandeka nguendi, "Yove una kala Munange, litangua lya lelo njina kala Yisho"? Ndi kuli vaye tungelo vana handeka Kalunga nguendi, "Yange njikakala Yishe kuli yendi, nendi aka kala Munange kuli yange"? ⁶Vuno lalo, muye Kalunga ane ha munendi uambeli hano hantci, akuanya nguendi, "Tungelo voshe va Kalunga vamulemethe yikeye." ⁷Keho na tungelo na handeka nguendi, "Yikeye na puitha tungelo vendi mpundhi, na vindungo vyendi na vapuitha mulengi ua tuhya. ⁸Vuno munendi nguendi, " Chitumamo chove, cha vumuene uove, Kalunga, cha kala cha myaka na myaka kuye kuhua. Na mbueti ya vuovoke yikeyo mbueti ya vumuene vuove. ⁹Una yongola vuchili una dhindi kuvihya. Ngocho Kalunga, Kalunga kove, na kuvuvuetha na madhi akuyolela kutuvakana kuendi. ¹⁰" Keho ove Muene, ha kulivanga ua hindile luvula lua hantci. Na lilu vipanga vya mavoko ove. ¹¹Akeo aka dhimangana, vuno ove uka kalelela. Akeo aka kula ngue vidhala. ¹²Uka adhenga ngue lipayi ngue chikoveyo, keho akeo aka kala muamo. Vuno ove uakala mumo lika na myaka yove koyi kahu." ¹³Vuno Kalunga ua kuanyene kuli vaye tungelo tuendi kunkala ntcimbu nguendi, "Tumama kuno kulivoko lya chilyo, noho njika puitha vitodhi vove ngue kachitumamo ka muintci lya myanja yove"? ¹⁴Keti ku tungelo voshe vakala vimpundhi vaye veku mupangela, na kuli vaye vovatuma muku takametha muomu voshe vaye vatambula kuovoka?

2

¹Ngocho vene tuna pande kunyunga lalo viye vi tunovu, kuteua tuhungumuka. ²Muomu nga lijui liye liva handekele na tungelu lya kolele, uoshe uye ayeneka kulishuama ayeneke kuononoka ku likelyo aka uana fueto yevi vya pangela, ³Etu tukovoka vati nga kutu nyungu vuovoke vuakama? vukevu vua nambuluile ha kulivanga Muene na vaye vana vuvuile vana vuambuluile kuli yetu. ⁴Kuntcimbu yiye vene Kalunga lalo uambuluile vukaleho hamo navo mu kupanga vidhivukitho na vikomoketho na ndhili yayo na mukupangela vuana vua mu Mpundhi Yakuyela ngue kuchidhango chendi. ⁵Muomu keti kutungelu va Kalunga va na hanene chifuti chickenja ko, kuli viye vituhandeka . ⁶Vuno umo na hana vukaleho, na kuhandeka nguendi, "Muntu yikeye yiya, viye linga mu muthinganyeke? Ndi muna muntu, vaye linga mu mu takamethe"? ⁷Yove ua mupuithile kamandende muintci lya tungelu; ua mudhalekele nkata ya vungulu na kathingimiko. ⁸Uo nonothuele vyoshe muintci lya myanja yendi." Muomu mu kuononuetha vyuma vyoshe kuli yikeye Kathile na kamo kahi kaku thala ho mu kuononoka. Vuno mualolo kanda tumone vyoshe vina muononoka. ⁹Vuno tuna mono uye yivana puitha ua mundende muintci lya tungelu, yikeye Yesu vene, muana yandele na kutca vana muhakela nkata ya vungulu na kathingimiko. Linga Kalunga ua kele kutca muomu lya voshe. ¹⁰Muomu vya muvuahela uye yiva napangela vyoshe, na yikeye ua pangela vyoshe, Mukuneha vana vendi ku vungulu, kutantuluitha tuyando kapitau ua vuovoke vuavo. ¹¹Muomu uye ueku yelettha na vaye vanayeke vana kala vamo lika. Ngocho yikeye kakele na shuama kuvatumbula ava tumbula vamunayina. ¹²Nahandeka nguendi, "Njika tumbula lidhina lyove ku vamuna-nana, hakati kambunga njika kushangala." ¹³Keho lalo, "njika mutcelela." Keho lalo, Taleni, yange navaye vana njihana Kalunga. ¹⁴Ngocho na vamo vana tumbula ntcitu na maninga, Yesu nendi lalo ua lipuithile ngue vakevo ua tambuile chithemua chavo cha vuntu vua hano hantci, Yikeye ua pangele ngechiye hakutca, atcimike uye ua kele nampoko ya kutca, yikeye, Satana. ¹⁵Keho ohyele vaye vali kuvundungo muono uavo uoshe muomu lyova lya kutca. ¹⁶Chili chishoti cha Yesu keti ku tungelo lika, vuno mbuto ya Avilahama ya kuatha. ¹⁷Ngocho yamivuahela muvyuma vyoshe kulipuitha kumo na vakuavo, linga akale sasendote uakama muka ngodhi na muka vuchili kuviye vya Kalunga, ku kombeleya mulonga ua vantu. ¹⁸Muomu yikeye vavenya muana yanda nomu muana mono vyetheko, akatha lalo kukuatha vaye vekumona vyetheko.

3

¹Ngocho vene vakuetu mumpundhi, vaye vathanene muilu. Thinga nyekeni Yesu, uye kapostolu na sasendote uakama ua kutcelela kuetu. ²Ua kele ua kutcelela kuli Kalunga uye ua muhanguile, ngue Mosesa uakele lalo ua kutcelela munjivo ya Kalunga yoshe. ³Muomu Yesu ka kutunga njivo vamuthingimika na vuana vua kutuvakana njivo, mu chifua chiye vene Yesu na tuvakana kathingimiko ka Mosesa. ⁴Muomu nkala njivo umo nayitungu, vuno muka kutunga vyuma vyoshe yikeye Kalunga. ⁵Muomu Mosesa ua kele muka vuchili munjivo yendi yoshe ngue ndungo ua kuambulula vyuma viye viva kahandeka kulutue. ⁶Vuno Kilistu ngue munendi muka kushuama na njivo yendi, njivo yendi ndi yetu vene. Nga tukakateya kuthimpa na kulishangala kuetu naha kumanethula. ⁷Ngocho vene, ngue muanahandeka Mpundhi Yakuyela yihandeka nguayo: "Lelo, nga movua lijui lya Kalunga. ⁸keti mukaluuthe vimbunge vyeni, haye hova mushangumuine, ngue kulitangua liye lyamu muthenge mova muethekele. ⁹Haye hova njethekele vakuku yeni muku njihakela vyetheko, Keho vamuene vipanga vyange makumi auana amyaka: ¹⁰Ngocho vushoko vuye vua njikoshele; Keho nguange, vashevuka ntcimbu yoshe mu vimbunge vyavo. Vuno vaka dhivukile vingila vyange ¹¹Ngue munja lithingile lalo muvukalu vuange. nguange, kuva kakovelamo muchifuti chinja yonguele kuvahana linga vaka huiminemo. ¹²Dhangameni, vamuna-nana, hamo na mukuavo hakati keni hali nambunge yakuvihya ya vimpata na mukushevuka kuli Kalunga muka muono. ¹³Vuno linanguleni umo na mukuavo kuli tangua kuli tangua. muva chitumbula nguavo, "lelo," Kuteue umo hakati keni akalua mukukuiitha kua mulonga. ¹⁴Muomu tuna tambula kilistu, nga tukakateya kutcelela kuetu kua kulivanga na kukolethako noho hakumanethela. ¹⁵Mova vihandeka evi nguavo, "Lelo, nga movua lijui lya Kalunga keti mukaluuthe vimbunge vyeni, ngue haye homua mushangumuine. ¹⁶Vaye vamu shangumuine mova vyuvuile, vey kuma? Ketu vaye voshe vatundile ku Yingito kumo na Mosesa? ¹⁷Kalunga ua kele navukalu naveya myaka makumi auana? Yikeye ua kele navukalu na vantu vaye vapangele mulonga, vivimbi vyavo vya lundumukile kumikinya? ¹⁸Kuli vey vaye vathingile kuva ka kovelamo mukuhuima kuendi, nga keti vaye vaka lithino ndi? ¹⁹Keho tuna mono ngechiye vakevo kuvathele ku kovelamo muomu lya vimpata.

4

¹Ngocho vene, tukaleni nalyova kuteua mpano, omo kunathala ku lyuvuathana chimo yinja ku kovele mu kuhuima kuendi, umo ua hakati keni aka hona. ²Muomu chili vana tuleke vinkanda vyachili, ngue kuli vakevo lalo. Vuno lijui liye livo vuile kulya vathile, muomu ka valitambuile mu kutcelela kumo na vaye va vyuvuile. ³Muomu yetu vaye vaka kutcelela tuka kovele mukuhuima chiye, ngue muanahandeka nguendi, "Ngue munja lithingile lalo muvukalu vuange, nguange, kava ka kovele muomu kuhuima change, nambe vipanga vya huile kutunda ha kupanga chifuti. ⁴Muomu nahandeka kumo vya litangua lyamu chitanu na avalu ngechiye: "Na Kalunga ua huimine mu litangua lya muchitanu na avalu ku vipanga vyendi vyoshe. ⁵Keho mukemuo lalo mulithona nahandeka nguendi, "Kava kakovele mo muomu kuhuima kuange. ⁶Ngocho vene, kuna lihono vamo va ka kovele mo, muomu vaye vo vambuluile vinkanda vya chili laya vahonene kukovele mo, muomu lidhina lyavo. ⁷Tutumbula lalo litangua limo lelo, ngue hali Ndaviti ku ntcimbu ya yingi kulutue, ngue mutuna handeka laya, "Lelo nga movua lijui lyendi, keti mu kaluuthe vimbunge vyeni. ⁸Muomu nga Yehoshua ua huimithile vantu, nga Kalunga kemikile lalo litangua likuavo kulutue. ⁹Ngocho kuna lihono vantu vaKalunga kuhuima chimo cha litangua lya thapalalo. ¹⁰Ngocho vene nakovele mukuhuima kuendi, yikeye vavenya ua huimine kuvipanga vyendi vyoshe, ngue Kalunga ua huimine kuvipanga vyendi. ¹¹Ngocho vene tuli takametheni linga tuka kovele mo mukuhuima kuye, kuteua umo aua muchimuetho chiye chalithino. ¹²Muomu lijui lya Kalunga lili na muono, lya takama lya vambuka ku tuvakana mpoko ya vutuethi vuvali. Nambe lituva na kutepetha muono na muthithimba, na manunga navoshe lyavambuka kuyongola vithinganyeka na vidhango vya mbunge. ¹³Chuma na chimo chahi chakushueka kuli Kalunga, vuno vyuma vyoshe viye vivapangele kukua kele vyuma vya kufuika, vyoshe vili hamutanya kumesho endi kuli yikeye tuva voshe tuka lyambulula yetu vavenya. ¹⁴Ngocho vene motuli nendi sasendote uakama uye yikeye na tuvakana lilo, Yesu Muna Kalunga, tukuateni nandhili kukutava kuetu. ¹⁵Muomu kotuakele na sasendote uakama uye atha kututetela kukuhona kuetu vuno tuli nendi, uye namono vyetheko vyoshe, ngue yetu vene, vuno yikeye kakele na mulonga. ¹⁶Ngocho tushueneni na kuthimpa kuchitumamo cha kavumbi linga tuka tambule ngodhi, keho tu uane kavumbi kakutu kuatha hantcimbu ka tu kayeneka.

5

¹Muomu sasendote uoshe uakama, uye yuvana tambula vantu, vana muhangula vantu kuvyuma vya Kalunga, linga akombeleye vuana, navikombelo vya kuvihya. ²Uye atha kupangula vipanga vya vindungo nava ka kushevuka, muomu yikeye namono kudheya. ³Muomu kulyevi, yendi lalo napande kuhana chikombelo muomu cha mulonga uendi vavenya, ngue yendi na panga muomu lya mulonga ua vantu. ⁴Keho naumo uahi nali hangula kathingimiko muomu yendi vavenya. Nambe uye lika yanathana Kalunga, ngue Aloni. ⁵Mungila yiye vene, nambe Kilistu kali hakele ku vungulu linga akale sasendote uakama. nambe uye nahandekela kuli yikeye na kuhandeka nguendi, "Ove uMunange; litangua lyalelo njina kala nji Yisho." ⁶Ngue mua nahandeka mumu hela ukuavo lalo nguendi, "Ove usasendote ua kumyaka yoshe, kunima ya chifua cha Melekezendeke. ⁷Yikeye kumatangua avu thitu vuendi, Kilistu ua lihanene ua lombele na kukandelela na mutambi uakama namishodhi kulya uye atha ku muohyela ku kutca, nomu vamuvuile vovuile lyova kuli kalunga. ⁸Nambe yikeye ua kele Mona, uali longethele kuononoka kuvyuma viye vya yandele. ⁹Endi vamu puithile ua kuvuaha na kukala, muomu kuli voshe vaye vamuononoka, muka vuovoke ka vuakuyeneka kuhua vuayaye. ¹⁰Kalunga ua mutumbuile sasendote ua kama ua kuchifua cha Melekizendeke. ¹¹Ahano vyavingiho vya kuhandeka, vuno vya vikalu kuvi langulula, muomu yeni kuvua vuino kuahi. ¹²Muomu ntcimbu eyi yayingi vyami vuahela ngachiye umo akale

mulongithi, muomu vyami vuahela umo amilongethe viye vya vindende vya kulivanga vya ku majui aKalunga. Munatenguluka vaka kuyongola mahini, keti vyakulya vya kukola. ¹³Muomu uoshe uye atambula mahini kadhivuka vuino lijui lyaku vuaaha, muomu yikeye kambututu. ¹⁴Vuno vyakulya vyakukola vina vuahela vaye vanakolo. Vaye vene mova napanga navo vali navuino vuavo vana dhangama vatha kuhangula vya chili nevi vya kuvihya.

6

¹Ngocho mukutha vilongetha viye vya vyuma vya kulivanga vya kilisitu tushueneni kukutantuluka, keti tushangumuke lalo naku tenguluka mbunge yitunde kuvipanga vyakutca, naku tcelela kalunga. ²Navilongetha vya kumbuitika nolu lua kushituka kuavatci nevi vya chipangulo cha myaka yoshe. ³Netu lalo tu kapanga nga Kalunga atava. ⁴Muomu vaye vakele nacheke laya, vaye vamahelele vuana vuye vya muilu, vaye vatambuile Mpundhi yakuyela, ⁵keho vamahelele lijui lya kuvuaha lya Kalunga, nandhili yantcimbu yiye yikenjako. ⁶Keho vatangukile, kachitava kuva hiluitha lalo linga vavuluke. Vakevo vali na kukuliika Muna Kalunga lalo na kumu shaula kumesho ambunga. ⁷Muomu livu liye lye kunua mema aKalunga aye ekuno kelaho, keho lyekushoketha mbuto ya vuahelela vaye valilima. Lyeku tambula vivedhikitho kuli Kalunga. ⁸Vuno nga lithoketha manja na vithoka vya mongu, kuli vuaha, lishuena kuchithingo, kuhua chalyo ku uema. ⁹Vuno vavuthamba vange tuna tcelela tua kumone vyavyo kulyeni, viye vina hata ku kuovoka, nambe tuna handeka ngachiye. ¹⁰Muomu Kalunga keti mukaku henga evale vipanga vyendi na chidhango chimuna muetha ku lidhina lyendi. Muomu yeni muakuathele vaka kuyela, nolo vene muchiva kuatha. ¹¹Netu tuyongola ngachiye yeni voshe mumone kutambula ngachiye linga mupuiithemo mukutalela, naha kumanuthula. ¹²Keti mupange na vulua. Vuno tambuluitheni vaye vakashuama kulyuvuathana mukutcelela nalukatela. ¹³Muomu Kalunga ua lyuvuathanene na Avilahama, omo kathele kuli thinga hali muka kumutuvakana, ua lithingile hali vavenya. ¹⁴Nguendi, chili vene mu ku vedhuka, njika kuvedhukitha vene, na mukuilanetha njika kuilanetha vene. ¹⁵Keho omu ua kakatele mua kama ua tambuile viye vya muishikile. ¹⁶Muomu vantu veku lithinga hali uye ua vatuvakana, mova lithinga kutumbula vuchili. vimpata vyavo voshe vyavyathi. ¹⁷Mukemuo Kalunga ua yonguele kuleketha na vuana vya kuli vaka kuhinga lyuvathano liye. Ngachiye lijui lyendi kalyatha kutenguluka mueka, ua vanda kaneneko kulithinga linga omo vyuma vivali viye kavitava kuvitengulula. ¹⁸Mukemuo Kalunga katha kuhandeka vishaki. Endi ua pangele evi linga vaye vavali vaka kuyeneka kutengulula vyuma-na viye kutuatha muomu Kalunga keku tukuitha, uye kuli koletha etu tuvaka kuteuelako linga tuovoke mukukuata mukutalela chiye chivana tuhakela kulutue; ¹⁹Chikecho tuli nacho na kutcelela muomu ngundhi yamuono uetu, yikeyo yachili.chakola.chikovala muchiye chakala munima yantanga. ²⁰Muye Yesu, uye ua kele ntuamalutue na kukovelamo omo yikeye sasendote ua kama ua kumyaka yoshe kuchifua cha Melekizendeke.

7

¹Melekizendeke ua kele muene ua ku Salema, sasendote ua Kalunga muka kutuvakana vyoshe, ua yile na ku kaliuana-na Avilahama muye mua hilukile muakatcihile muene, na ku muvedhukitha. ²Kuli yikeye viye Avilahama ua pangele Chimo kulikumi kuvyuma vyoshe, yikeye ua kele ua kulivanga. Ngue kunkumbu yalidhina, Muene ua chili, keho lalo muene ua salema lyalanguluka. Muene ua chivovo. ³Yikeye kakele na yishe, nayina uahi, na chikota chahi. Matangua endi kashangumukile na muono uendi kaua huile, vuno yikeye ua lifua na Muna Kalunga, akala sasendote ua myaka yoshe kayekuhua. ⁴Vuno yongoleni vukama vya muntu uye, kuli yikeye chana hana mukuluntu Avilahama chimo kulikumi vya viye vya chili vya uanene mundhita. ⁵Keho chili vene vaye vana vaLevi vekutambula vipanga vya vusasendote, vali na lishiko lya kumajui alishiko kutambula chimo kulikumi kuvantu, kuva kuluntu vavo nambe vakevo vanatuhuka vatekulu va Avilahama. ⁶Vuno Melekizendeke, uye kekutanda chikota chendi kuli vakevo, yikeye natambula chimo cha kulikumi kuli Avilahama. Keho navedhukitha uye alina lyuvuathanano. ⁷Vuno kuchitava kuvyana uye ua tuvakana ue kuvedhukitha uye ua mundende. ⁸Keho hano vantu vekutambula chimo kulikumi, vuno vamo vambulula vukaleho nguavo muka kuovoka. ⁹Keho ngue mutue kuhandeka. Levi, uye ue kutambula chimo kulikumi. Yikeye ua tambuile chimo kulikumi kuli Avilahama. ¹⁰Muomu Levi ua kele mu muvila ua vakuku vendi muye melekizendeke ua uanene Avilahama. ¹¹Vuno nga kutantuluka chakeleko kasasendote ua Levi (muomu vakevuo vantu vatambuile majui alishiko). Vika nakatukila sasendote ueka ua chifua cha Melekezendeke keti ua kutumbula ku chifua cha Alone. ¹²Muomu vusasendote vualuluka, Keho una pande lalo kualulula majui alishiko. ¹³Muomu umo uye atumbula vyuma evi, ua kulihata kumu shovo uavo. Ukeuo na umo uahi napande kumutula. ¹⁴Muomu tuna mono ngachiye Muene uetu ua themukile, na mushovo uye Mosesa kahandekela vya vusasendote vyahi. ¹⁵Vika vitu kuanya nambe vuino chili vene, nambe kushungama muye kuchifua cha Melekezendeke kuka katuka sasendote ahinduka. ¹⁶Yikeye vana puithamo. Ketu kulishiko lya majui alishiko avuthitu. Vuno kundhili yamuono ua myaka yoshe. ¹⁷Muomu vamuhanena vukaleho, nguavo ,ove usasendote uaku myaka yoshe, ngue kuchifua cha Melekezendeke. ¹⁸Muomu vadhimangana lishiko lyalaya mulya vihya na kuvua kuahi. ¹⁹Muomu majui alishiko katantu luithile vimo lyahi. Keho va neheleko kutalela chimo cha kutuvakana, ha chikecho tuli na kushuena kuli Kalunga. ²⁰Keho omo kachitava kuvanga nachithingo. ²¹Muomu vakevo chili vava puithile vusasendote nachithingo chahi. Vuno yikeye nachithingo chaue ua mutumbuile, nguendi, muene nalithingi. Nendi katengulukile una kala sasendote uakumyaka yoshe. ²²Ngocho hakeho Yesu nahilumuka chiuaneketho chalitavathano lya kutuvakana. ²³Keho vakevo chili vakele vusasendote vavengi, muomu kava kele ho, muomu kutca kavathele kupanga vipanga vyavo. ²⁴Vuno yikeye muali ntcimbu yoshe alina vusasendote kuvue kuhua. ²⁵Ngocho atha kuohyela naha kumanethela vaye vashuena kuli Kalunga hali yikeye. Muomu yikeye ovoka ntcimbu yoshe na ku valombela. ²⁶Muomu sasendote uakama ua ngechiye

mutuyando tuetu, yikeye ua kuyela, Kakele na mulonga, na ku kutuvakana muilu.²⁷Yikeye kayonguele, ngue vasasendote vakama kukombeleya vikombelo kulitangua kulitangua, haku livanga muomu mulonga uendi, keho muomu mulonga ua vantu. Endi ua pangele lumu muomu viye vyoshe ua lihanene vavenya.²⁸Muomu majui alishiko ahangula kuvantu vaSasendote vakama, vaka kuvihya, vuno lijui lyalishiko, liye lyedhile munima ya majui alishiko, Iya hangula Mona, uaku tantuluka kumyaka yoshe.

8¹Vuno kuli vyuma vitu lina kuhandeka, lijui lyakama, tuli nasasendote uakama ua ngachiye, yikeye uatumama kulivoko Iya chilyo Iya chitumamo chavu Muene muilu.²Ykeye ngamba ua mu muhela uakuyela, yatembele yiye yavuchili, yikeye ua yitunga, keti muntu.³Muomu voshe vasasendote vakama vana vahangula kukombeleya vuana, navi kombelo. Ngocho napande lalo akale nevi vyaku kombeleya.⁴Vuno nga uakele hantci, nga kakele sasendeto, kuvali Iaya vasasendote vaka kukombeleya vuana, ngue kumajui alishiko.⁵Vakevo vapange viye vinakele chimuetho namuchithithimba vya vyuma vya muilu, ngue Kalunga ua hanguile Mosesa muayonguele kutunga tembele, muomu nguendi, Tata, upanga vyoshe. Ngue kucheketho chiye chonja kulekele kumukinya.⁶Vuno mualolo yikeye natambula vipanga vya kutuvakana vuana vua, yikeye lalo nakala ngadhi yalyuvuathano ua kutuvakana navuana vua likelyo lyakutunda kumashiko akutuvakana navua.⁷Muomu nga lyuvuathano liye lyaku livanga lyakele hakupayela, nga kavathetelele muhela ueli Iyamu chivali.⁸Muomu Kalunga uamuene mushovo mulonga, muahandekela ngue matangua enja mukemuo nahandeka, Muene. Monji kapanga lyuvuathano lyalihya nanjivo ya Yisaleli, keho nanjivo ya Yunda.⁹Keti ngue monja pangele na vakuavo, ku litangua oloyo monja vakuatela ku livoko mu kuvatuhula muchifuti cha Yngito. Muomu kavakele thimbu mulyuvuathano Iyange, keho yange kanja vatalele lalo, nguendi Muene.¹⁰Eli likelyo lyuvuathano liye linji kapanga ku njivo ya Yisaleli kutunda kumatangua aye - muana handeka Muene. njika haka majui alishiko ange muvithinganyeka Iyamana avo, na nge lalo njika thona mu vimbunge vyavo. Kehu njikala Kalunga kavo, na vakevo vaka kala vantu vange.¹¹Kehu kovakatha kulongetha muntu mukuavo vaka vifuti na kuli munayina, na kuhandeka nguavo, dhivuka Muene.¹²Muomu voshe vakanyi dhivuka, kuli vamo vavandende noho kulyavaye vakama.¹³Muomu njikavakalela ngidhi yaku milonga yavo yoshe, na ku milonga yavo kunjika vuluka lalo.¹⁴Mukutumbula eli lyuvuathano "Iyalihya," endi nalipuiha liye lyuvuathano Iya kulivanga Iya likale likuluntu, na vati linja lyakama na kukula, lili muhyehi mukuhua.

9

¹Nambe lyuvathano Iya kulivanga lyakele namashiko muomu muku lemetha na muhela ua hantci.²Muomu va vuayethele tembele. Munjivo yaku livanga, muye yakele lambi, nametha, na kuvimbolo viye vili kuchihanga, vamutumbula muhela uakuyela.³Kunima yantanga yiye yamuchivali yakele munjivo yatembele, yakutumbula muhela uakama uakuyela.⁴Yikeye uakele mutula ua olu muomu hakutcimika vihamba. Yikeyo lalo yakele chikatha cha chalyuvathano, yiye va fuikile na olu. Mukati muakele olu ya mbolo ya mana, namu lamu ua Alone uye uatuikilile vintemo, na vitale vya lyuvuathano.⁵Kehu helu lyachikatha ya lyuvuathano, vungulu vua fuikile vithithimba vyavo muhela ua ngodhi, vyuma viye kutuatha vuovuno kukuanya muchimo na chimo.⁶Munima ya vyuma viye viva uayethele, va sasendote ntcimbu yoshe vaka kovala munjivo ya hanja Iya ngeleka muku panga vyavo.⁷Vuno sasendote uakama ua kovelele munjivo ya muchivali, lumolika munkala muaka, kuvanga na maninga aye akeo aku kombeleya muomu yendi vavenya muomu vantu vana viyitha mulonga.⁸Na Mpundhi Yakuyela yituleketha, ngachiye ngila yaku muhela ua kuyela kanda yiyomboloka, omo tembele yiye yaku livanga yemana.⁹Yikeyo yina kala chimuetho cha ku ntcimbu ya mualolo. Na kumashiko ayo vakombeleya vuana-navikombelo vikevyo kavyatha kutantuluitha mbunge yamuka ku lemetha.¹⁰Vina kala lika hamo na vyakulya na vya kunua na vya kutana vyeka na vyeka, muomu mashiko aku muvula noho ntcimbu ya yiha.¹¹Kilisitu uedhile ngue sasendote uakama ua vyuma vya kuvuaha viye vikenjako. Hatembele yiye yatuvakana kuhama na kutantuluka. Keti ya kupanga na mavoko, yimo yakuyeneka, kayakundamene kukupanga chifuti chino.¹²Keti vya maninga avi mpembe na vana vavingombe. Vuno namaninga endi vavenya, ua kovelele mo lumu lika ku ntcimbu yoshe mumuhela uakuyela, muana tambula kuovoka kua kumyaka yoshe.¹³Muomu nga maninga avi mpembe na vingombe na vinkombe nalito lyatuhya. Mova thampuila nalyova yeva na juala, nga mukutoketha vuthitu.¹⁴Kehu maninga a Kilisitu, uye na likombeleye na kuhenga chahi kuli Kalunga hali Mpundhi yiye kuye kuhua Keti akatuvakane kutoketha vimbunge vyeni kuvipanga vyakutca Iya mupangele kalunga ua muono.¹⁵Muomu yikeye nakala lihako Iya kulyuvathano Iya lihya. Evi ngechiye, omo kutca chinenja, chaku tukula kuvi vulumuna viye lyaku lyuvuathano Iya kulivanga, vaye vova nathana vakatambula nkuminyo yavivedhukitho kavyekuhua vyayaye.¹⁶Muomu kuye kuakala lyuvathano, Kuna pande kukala kutca cha uye ua chi shikile.¹⁷Muomu lyuvuathano Iya kuhinga lili na ndhili haye hali kutca, muomu na hamo hahi lika vuahela omo umo uye ua li shikile nolo ali na muono.¹⁸Ngocho vene lyuvathano Iya kulivanga kolyathele kukala kuye kuaku yeneka kupangetha maninga.¹⁹Muomu muye Mosesa ualekele vantu voshe mashiko, ngue muvatumbule ku majui alishiko, uatambule maninga avana vavingombe navimpembe, hamo namema na maka avinjui akuvenga ngengu, na ku myangela vavenya na ku vantu voshe.²⁰Kehu ua kuanyene nguendi, "Ano maninga alyuvuathano liye Iyamishikile Kalunga."²¹Kehu lalo tembele na vihondo vyoshe vya kupanga navyo, uavi myangelele vene namaninga aye.²²Majui alishiko, njatha kuhandeka nguange. "Vyuma vyoshe veku vitoketha na maninga, keho nga kuahi kumbalumuna maninga, keho nga kuahi kuechela milonga."²³Ngocho vene vyuma evi vina kala vya kutemuinina kua vyuma vya muilu Iya va vitokethe nevi vikombelo vya tuthitu. Vuno vyuma vili muilu, navikombelo vya kutuvakana evi.²⁴Muomu Kilisitu ka kovelamo mumuhela ua kuyela ua kupanga namavoko ua kulifua

10

11

generated on Tue Jun 17 12:44:11 2025

kutcelela vambatele Enoke, linga keti amone kutca. "Endi kavamu uanene, muomu Kalunga ua muambatele." Muomu va nambulula vukaleho vuendi ntcimbu kanda vamutuale ua muyile kumbunge Kalunga. ⁶Vuovuno nga kutcelela kuahi kotuatha kumuya kumbunge, muomu uye enja kuli Kalunga napande kutcelela ngachiye yendi muka kufueta vaye vamu thetela. ⁷Vya kele ha kutcelela chiye Noa, Kalunga ua munanguile viye vya yeneka kumona, na lyova kuli Kalunga uashongele vuato mukuohyela vakanjivo yendi. Mukemuo ua panguile vaka hantci na ku kala muka kuvua kushuama vuchili vuye vuakala mu kutcelela. ⁸Vya kele hakutcelela chiye Avilahama vamuthanene, uononokele mukuya ku chifuti chiye chiva yonguele kumuhana ku kachihinga. Kehu uayile kadhivukile kuayile. ⁹Vya kele hakutcelela ua kele mukakulishuka muchifuti chiye cha likumiyo. Ngue kuchifuti keti chendi, uakele muvi mbalaka, ngue mua pangele Yisake naYakomba. Ava navakevo lalo vatambuile likumiyo lyachifua chimo lika kuli Kalunga. ¹⁰Omo Avilahama ua vandamenene nganda yiye Kalunga ya muinikilile kumuntu ngila, nganda yiye ya luvula lua myaka yoshe. ¹¹Chakele hakutcelela, nambe Sala vavenya ua kele ntcimbi, ua tambuile ndhili ya kuthema. Echi chayombolokele nambe muana kulu laya, nambe endi ua shuamene ngue kutcelela cha umo uye yiva hanene likumiyo. ¹²Ngocho vene, kuli umo lyala - nayikeye uakele ngue mutci, kuathemukile vavengi ngue musheke ua kumukulo ua Kalunga ndonga, kutha kuutanda. ¹³Ava voshe vatcile na kutcelela kava uanene viye vya tumbuile Kalunga, vuno va vimuene hale, na ku va vitavele nguavo vaka vifuti na vyendangana vahano hantci. ¹⁴Muomu vaye vahandeka vyuma evi vipange mu kuyombolola ngachiye vali na kuthetela chifuti chavo vavenya. ¹⁵Nga mukemuo muvana vithinganyekele chifuti chiye kuva tundile, nga vana muene ntcimbu ya ku chi hilukila. ¹⁶Vuno mualolo vayongola chifuti chatuvakana, chikecho chimo cha muilu. Ngocho vene Kalunga kakele na shuama muva mutumbula Kalunga kavo, ntcimbu nava vuayethela limbo lyakama. ¹⁷Chakele hakutcelela chiye Avilahama, muye muva muethekele uakombebele Yisake. chili uye ua yolelele mukutambula likumiyo uakele na ku kombelela munendi umo lika. ¹⁸Chakele ngachiye Avilahama kuli uye yiva handekele nguendi, "Muli Yisake uye mbuto yove vaka yitumbula. ¹⁹Avilahama ua thinganyekele Kalunga atha kushitula Yisake nambe kukutca vene, na ku handeka nguavo, na kukekuo ku chifua chacho uamutambuile lalo. ²⁰Chakele lalo ha kutcelela cha vyuma vyedhile muye Yisake ua vedhukithile Yakomba na Esau, kuvyuma vikenja kulutue. ²¹Ha kutcelela chiye Yakomba mua yonguele kutca, ua vedhukithile vana vaYosefe voshe. Yakomba ualemethete, na ku kulumana hamulamu uendi. ²²Chakele ha kutcelela chiye Yosefe muakele muhyehi nakutca, ua handekele vya kutumbula cha vana vaYisaleli mu Yingito. Uahandekete vati vapanga vya kushama kuvitcihya vyendi. ²³Chakele ngachiye ha kutcelela chiye Mosesa muye muva muthemene, vithemi vendi vamushuekele vingonde vitatu, muomu va mumuene yikeye ua kele kambututu ua ku vuaha. Kehu kova teuele lishiko lya muene. ²⁴Chakele ha kutcelela chiye Mosesa, kunima yikeye omo ua kulile, ua vyanene va mutumbule muna Falao. ²⁵Ua hanguile ngue kutuvakana kuli pandakana kuma pakatho avantu va Kalunga kuvyu kilila yolela ya mulonga ntcimbu. ²⁶Kushaula muli Kilistu endi ua talele nguendi vupite vuakama kutuvakana vupite vuoshe vua mu Yingito, muomu endi ua tumbuile fueto yakulutue. ²⁷Cha kele ha kutcelela chiye Mosesa uatundile muYingito, kateuele vukalu vua muene, muomu ua likolelele mukumona uye umo yivayeneka kumona. ²⁸Cha kele ha kutcelela ua nyungile mbolo yakuyeneka hingo na kumyangela maninga kuvikolo ngachiye uye kangelu muka kutcihya keti atcihye vana vavamala vambengelo. ²⁹Cha kele ha kutcelela vahitile hakati kalishali lyakuvenga, ngue hantunda. Na vaka Yingito muku temuina mo voshe vatcile. ³⁰Cha kele ha kutcelela likuma lya Yeliko lya lundumukile hantci, omo vadhengeleke matangua atanu naavali. ³¹Cha kele ha kutcelela uye chikuidhi Lahave, kava mutcihile hamo navaye vakaku yeneka kuononoka kuli Kalunga, na kutambula vangendhi na chivovo. ³²Kehu vika njihandeka lalo? Muomu njika hana vya ntcimbu ya kuambulula cha Ngindiyone, Mbalake, Samusoni, Yafeta, Ndaviti NaSamuele navaPolopheto. ³³Cha kele kuhitila ha kutcelela vatambuile vumuene, vapangele vya vuku vuaha na kutambula likumiyo. va dhikile tunua tua vindumba. ³⁴Vadhimine ndhili ya tuhya, vovokele kuvutuethi vua mukuale, muku hona va kolele, vatuva kanene ndhili kundhita, va shekele vimbunga vya vakandhita va vangendhi. ³⁵Mukentu uatambuile vakatca vamo muku shituka. Vakuavo vamuene tuyando tuakama. Ka va tavele kutambula kuovoka linga vatambule chishitukilo cha kutuvakana. Vakuavo vamuene kuyandangela ³⁶Kehu vakuavo vamuene tuyanda na kushaula na ku va pupa, chili vene, malyenge na tumenga lalo. ³⁷Vavashele mavue. Vavatetangele navisaha. Vavatapele na mikuale. Vendanganene navilambu vya vimpembe. Vayandele na vuhutu, tuyando na lamba. ³⁸Vya hano hantci kavya va vuahetele, vali tanganene mu mpambo na mumikinya namuvina na mummyandhi ya hantci. ³⁹Nambe voshe ava vamuene vukaleho vua ku kutcelela kuavo, ku va tambuile likumiyo. ⁴⁰Muomu Kalunga na tupangela evi vya kutuvakana, linga keti tuvapangele vyachili.

12

¹Ngocho vene, lalo lishelua lya kama lya ngechiye lya vakaleho lya tudhengeleka, tuetheleni vyoshe vi tu honetha, na mulonga uye ue kutu thakatela ntcimbu yoshe, keho tushatukeni mu kukakatela ntcimbu yi va na tuhakela. ²Tutaleni kuli Yesu muka kuvuaha na ku tantulukitha kutcelela kuetu, yikeye kuyanguluka kuye ku va muhakele ua yandele ha chiti cha ku lindakana, ua yenguile shuama yacho, na ku tumama kuli voko lya chilyo lya chitumamo cha Kalunga cha vu Muene. ³Thinganyekeneni vaka ndolongo, ngue yeni navo muli, nava vayanda, ngue kumo vamiyandetha. ⁴Nolo kanda mu vyana na ku maninga na kuluuu na milonga. ⁵Kehu munevala kunangula chiye cha handekele netu ngue vana vendi, "Munange, keti uthinganyeke kuononoka kulongetha kua Kalunga, nambe aku dhangametha mua kuhandekela. ⁶Muomu uoshe ya yongola Muene amulongetha. Kehu aveta makote munendi uoshe uye yayongola. ⁷Kakataleni mutuyando ngue munendi atambula kudhangametha kua kutunda kuli yishe. Muomu mona uye yishe ke ku mulongetha. ⁸Vuno nga yeni kova milongethele na voshe vamonaka ko. Kehu eni muvana vavi kuidhi, keti muvana vavuchili. ⁹Kehu lalo, tuakele na

vatata, vaye vahano hantci vaka ku tulongetha, katu tuvakana kuononoka kuli Yishe yamuthithimba, keho tukangangama. ¹⁰Vatata vachithemua cha hano hantci vatungangametha kancimbu kaka ndende lika, ngue mu kuna yomboloka vungulu kumesho avo. Vuno yikeye omo vuino vuetu, linga tuka tambule kuyela chendi. ¹¹Kulongetha kuoshe ka kueku yoletha kuntcimbu ya mualolo. Vuno kueku vavaletha. Vuno kulutue kuima vushuka vua chivovo kulyava yova lilongethele nako vukevo vushuka vuachili. ¹²Ngocho yunduleni mavoko eni aye ana yechelela koletheni mavuli eni munahono. ¹³Endeni muvingila vya kuvuaha, navilyato vyeni, linga chiye cheku vedhuka keti chitunde mungila vuno chikanguke vene. ¹⁴Kaleni chivovo mukuvuayetha vantu voshe, na kuyela, muomu nga muntu na yeneka ka ka mono Muene. ¹⁵Dhangameni kuteua umo aka hiluka munima ku kavumbi kaKalunga, kuteua mudhi umo ua ku kalumuka umishokela muku mitangula. Ngue muti ua ku kashasha uye ukula-na kuneha tuyando tua tuingi navushungu vuauo. ¹⁶Dhangameni kuteua ku ka kala umo chikuidhi, muomu muntu kakele na mpundhi, ngue Esau, uye ua landethele vukuluntu vuendi kuli mukuenje uendi navya kulya vya vindende. ¹⁷Munima yevi, mu nadhivuka yikeye ua yonguele kutambula chivedhukitho, kuli yishe. Vuno vamu vyanene, muomu ka uanene mbunge yaku tenguluka, nambe mualilile namishodhi kavi uanene. ¹⁸Muomu yeni kamuedhile ngue vana va Yisaleli vetcile kumukinya ua sinya liye yashukumine na tuhya na kudhivala na muthithi, na mpundhi yakama. ¹⁹Na kuimba luneta na ku lijui lya majui na lijui oloyo vantu vaye va lyu vuile vakandelelele nguavo keti vahandeke lalo lijui na limo lyahi lyeka navo. ²⁰Muomu kava yathele ku kolethako kuviye viva valekele nguavo, "Nga nambe tuthitu vakuata mikinya, vana pande ku vasha mavue. ²¹Nachifua chavo chaku teuetha na vuana vua ngechiye Mosesa ua handekele nguendi, njili na ku ngangama na lyova. ²²Vuno munenja kumukinya ua Siyono, na limbo lya Kalunga muka muono. Yelusalema ya muilu, na ku mbunga yatungelo vavengi. ²³Na ku viuano vya voshe, na vya kuvuano vya vimbeli vaye vo vana thono muilu. Na kuli Kalunga ngodhi na voshe, na ku muthithimba ya vaka kuvuaha ava vovana tantuluithe. ²⁴Eni munenja kuli Yesu, lihako lya likumiyo lya yisho na ku maninga aku myangela, aye ahandekele mu kutuvakana aAvele. ²⁵Taleni ngechiye keti mu vyane ou ahandeka. Muomu ngavaye va vyanene uye uava nanguile hano hantci, nga etu tukovoka vati nga tutaleketha ko nima kulya uye aku tuleka vya muilu. ²⁶Lijui lyendi vya ngangamethele mavu aye. Vuno mualolo nathika nguendi, lumo lika lalo, njika ngangametha keti mavu lika vuno na lilu. ²⁷Keho lijui eli, "Ntcimbu yimo lika lalo," litumbula kutunda kua viye vikangangama. Muomu vikevyo vyuma vya kupanga, linga viye kavya kangangamele vika lihona ho. ²⁸Ngocho mutu tambula vumuene vuye kuvuatha kungangametha tukaleni kavumbi, linga tupange vipanga vya kuyongola Kalunga na ku mulemetha na ku mukomoka. ²⁹Muomu Kalunga ketu yikeye tuhya vaku uemeka

13

¹Kakatelani muku liyongola umo na mukuavo ngue va vuthamba muli Kilisitu. ²Keti muivale kumuetha chidhango kuvangendhi. Muomu vamo vana yumbula tungelu na ku dhivuka kuahi. ³Vulukeni vaye vali mundolongo ngue muli mundolongo mumo navo. Vulukeni vaye vali na kuyanda ngue neni lalo muli na kuyanda mumo navo. ⁴Vulo vuna pande ku kala na kathingimiko ku voshe, na vulo vuna pande kukala vaka kulitcelela umo namu kuavo muomu Kalunga aka pangula vaka kupanga vupangala na vukuidhi. ⁵Keti mukakatele kuyongola vimbongo; vya kilileni navie vi muli navyo, muomu Kalunga vavenya nahandeka nguendi, "Nahamo hahi hanjika kuthila." ⁶Ngocho tuatha kuthimpa vuino muku handeka nguethu, "Muene yikeye mukuathi uange, kanji kovua lyova; muntu aka njipanga vika?" ⁷Vulukeni vaye vami lekele, vaye va myambulule lijui lya Kalunga na kuthinganyeka kuhua kua myono yavo. Tambuluithe kutcelela kuavo. ⁸Yesu kilisitu yikeye ua kele ko dhau na lelo, na ku myaka yoshe. ⁹Keti muhungumuke na vinkanda nkala vyeka na vyeka muomu vyachili mbunge yikoletheko na kavumbi. Ketu na vya kulya. vikevyo vya vuahela vaye vali hakele mo. ¹⁰Tuli na mutula, na vaye vapangela ngeleka kava kele nampoko ya kulyako. ¹¹Muomu vivimbi vya tuthitu vaye. Maninga avo sasendote uakama ukuneha mukati ka kuyela ngue kukombelela kua mulonga, va vitcimika hanja lya chilombo. ¹²Ngocho Yesu lalo linga ethele vantu na maninga endi vavenya, ua yandele hanja lya chikolo cha limbo lya kama. ¹³Ngocho tuyeni kuli yikeye hanja lya chikolo, na kuambata shuama yendi. ¹⁴Muomu kotua kele nalimbo lya kukalele ho hano. Vuno tutceleleni liye likenja ko. ¹⁵Ngocho hali yikeye tuna kombelela chikombelo chaku shangala Kalunga ntcimbu yoshe, yikeye mihako yamilungu yakutava kulidhina lyendi. ¹⁶Vuno kupanga ngodhi keti muviale, muomu kukombelela kua ngachiye vikevyo vya yongola Kalunga. ¹⁷Ononokeni kulya vaye vali na kuva kuluntu veni, keho vataveni, muomu vali na ku takametha myono yeni, ngue vaye vo vahana kuyela kuli Kalunga linga va vipange na kuyolela, keti na kuvinjoka, muomu kacha mi vuahalele. ¹⁸Katu lombeleni ko, muomu tuna tcelela ngachiye tuli na mbunge ya chili tuyongola kuovoka na kuvuaha muvyuma vyoshe. ¹⁹Keho njimikandelela kuvi panga evi na vuana vua panga, linga njihiluithe vuathi kulyeni. ²⁰Mualolo Kalunga ua chivovo, uye ua shituile lalo kukutca uye kanyungi uakama uavinjui na maninga alikumiyo kayekuhua yayaye, yikeye Muene uetu Yesu. ²¹Yikeye ami tantuluithe muvyoshe vya chili muku panga chidhango chendi, na kupanga mulyetu viye vya yongola kumesho endi, hali Yesu Kilisitu: kuli yikeye kukale vungulu kumyaka na myaka! Amen. ²²Njili na kumikandelela vamuna nana, nguange, tolilileni na ku thimpa ku lijui eli lya kumikoletha, ou mukanda njina mithonekela na majui ano amandende. ²³Dhivukeni ngachiye muna yina yetu Timoteo mualolo vana muechela kutunda mundolongo, nga alivanga ko kuinja, nga kumo nendi tuinja tuakumi taleleho. ²⁴Haneni vihindu kuli voshe vantuama lutue veni na kuli voshe vaka kuyela. Vaka Yitalia vana mikundhuo. ²⁵Kalunga amyuvuile ngodhi muva voshe.

Tiango

1

¹Tiango, muka kupangela Kalunga na Muene Yesu Kilistu, kumishovo ya likumi na yivali ya lishanda; Chihindu cheni!
²Vamunanana vavamala, voshe yangulukeni muomu hita mu vyetheko vya kuli thatha. ³Muna dhivuka ngechiye kuetheka kua kutcelela kueni kuka mihana kukanyama. ⁴Lingeni kukanyama kumanethe vipanga vyakuo keho mukale vakushula na kukanyama, keti muyeneke chimo. ⁵Vuno nga hakati keni hali umo athetela lyano, alombe kuli Kalunga, yikeye muka kuhana vyoshe kekuvyana voshe vakumulomba, na yikeye aka muhana vyo. ⁶Vuno yikeye alombe na kutcelela, keti na kutakanya kuahi. Muomu nga umo atakanya nafu ngue linkimba lya ndonga Kalunga lyekuenda kumpundhi lipekumuka. ⁷Ngocho uye muntu keti athinganyeke nguendi aka uana vimo vya kutunda kuli Muene; ⁸Yikeye muka kutakanya, vingila vyendi vyoshe ku vuaha kuahi. ⁹Linga shongo yetu alishangale muomu vukama vuendi, ¹⁰vuno ngavo muomu vana muhaka ku vundende, vuno aka tca ngue nchani ya mumuila. ¹¹Muomu litangua lye kutumbuka na misha ya tuhya na kutcimika muila. Nchani yumbukako na kuvuaha kuayo kunalenge. Mungila yimo lika, ngavo aka lenga hakati ka vungendhi vuendi. ¹²Ua vedhuka muntu uye akanyama ku vyetheko. Ngocho kunima na hiti vyetheko, endi aka uana nkata ya muono, eyi yova tumbuthila vaye vayongola Kalunga. ¹³Na umo uahi akuanya ambe va muetheka, "Ange na njetheka Kalunga," Muomu Kalunga koye muetheka mpundhi yaku vihya, nambe yikeye vavenya kekuetheka na umo uahi. ¹⁴Vuno nkala muntu va muetheka ku lishungu lendi, liye limu tuala kuakuo na kumukoka. ¹⁵Kunima ya lishungu lina kulu, lithema mulonga, kunima ya mulonga unakulu, uthema kutca. ¹⁶Keti va mikuithe va munanana vonjayongola. ¹⁷Nkala vuana vua chili na nkala vuana vua kushula vutunda kuilu. Vushelela vutunda kuli Tata ua cheke. mulyendi ko muakele kutenguluka nambe chithithimba. ¹⁸Kalunga ua hangula kutuhana kuthema na lijui lya vuchili, linga tu kale vushuka vua kulivanga vua kupanga kuendi. ¹⁹Muna vi dhivuka evi, va munana vonjayongola: linga nkala muntu avyuvue vuathi, livandeka kukuanya, na kulivandeka vukalu. ²⁰Muomu vukalu vua muntu ko vuatha kupuithamo vungulu vua Kalunga. ²¹Ngocho vene theni kuvihya kuoshe na kuilana kua vyuma vya mulonga. Kuli kehetha muku tambula lijui lya kalaho, liye lyatha kuovola myono yeni. ²²Kaleni vaka kupanga majui muvipanga keti va kutolilila lika, na kuli kuitha. ²³Muomu nga umo mu ka kuvua lijui keti muka kupanga, endi na kala ngue muntu uye ali tala ku vuaha kua chihanga chendi mukatalelo. ²⁴Ali tala vavena keho aya oho vene evala mua na fu. ²⁵Vuno muntu uye a tala vuino mu mashiko achili a kuvutuka, na kushuametha kuvipanga, keti apue lika muka kuvua lika uye muka kuivala, muntu ou a ka vedhuka mu vipanga vyendi. ²⁶Nga nkala uoshe a thinganyeka ngechiye yikeye muka ku lemetha na kuyeneka kutakametha ndaka yendi, a kuitha mbunge yendi na matavelo endi a ngocho. ²⁷Matavelo endi akushuka na kuvuaha kumesho a Kalunga na Yishe akuatha vakuyeneka va yishe yavo nava kutcitca vamala vawo , na kulinyunga ove vavenya kumadhilo amu lifuti.

2

¹Vamunana, keti muhone ku tcelela Muene uetu Yesu Kilistu, Muene ua kuvuahelela , keti muthingimike vamo lika.
²Muomu nga umo a kovala muchiuano cheni na dhala vidhala vua kunchele nevi vya kukedhimina, mba chihutu lalo ali muvidhala vya kuvihya ako velamo muchiuano. ³Nga mutala kumuntu nadhala vidhala vya thenga na kuhandeka nguendi, "Tumama kumuhela ua chili, Vuno uleka chihutu nguove "yimana oko vene" ndi "Tumama hantci kuma hindi achitumamo change", ⁴komua lihithile yeni vavenya? Komua puile vaka kupangula vakuvihya ndi? ⁵Tolilileni, vamunana vonjayongola, keti Kalunga ua shovuele vihutu va hantci vakale vaka kufuka na ku tcelela na vaka ku hinga vumuene vuye kuli vaye vamu yongola ndi? ⁶Vuno eni muna shaula vihutu! Ketu vaka ku fuka vami yandetha ndi? Ketu vakevo vami kokela kuvi ndhango ndi? ⁷Ketu veku shaula lidhina lya kathingimiko livana mitumbula nalyo ndi? ⁸Nga, mu puithamo lijui lya lishiko lya muene ngue kumathona, "Yongola mukueni ngue ove va venya," u panga mua chili. ⁹Vuno nga uthingimika vantu vamo, upanga mulonga, keho ku lijui lya lishiko ngue vaka ku panga mulonga. ¹⁰Nga nkala uoshe a shuama mashiko oshe , keho kashevuka limo, na panga mulonga mukupokola mashiko oshe. ¹¹Nga uye umo ua kuanyene , nguendi , "Keti upange vupangala," Ua kuanyene lalo nguendi , " Ketu ukatcihye." Nga kou panga vupangala, vuno nga utcihya , una yomboka mashiko. ¹²Ngocho kuanyeni, na kupanga ngue vaye voshe vaka vahitha na majui alishiko naku panga chidhango. ¹³Muomu chipangulo kocha kele na ngodhi kuli vaye voshe valeketha kuyeneka ngodhi. Ngodhi yohyela muku pangula. ¹⁴Chikala vati, vamunanana, nga umo a kuanya , nguendi ali na lutcelelo, vuno kakele navi panga? Keho lutcelelo kuatha ku muohyela, ndi? ¹⁵Munanoko ua lyala ndi ua mukentu nga ali mishenga-shenga naku yeneka vyakulya vyali tangua lya ngongo. ¹⁶Ketu umo uaha kati keni a kuanye navo nguendi , "Enda nachivovo, kaleni muntuima na ku yishulitha," Nga koua hanene na vyuma vya fuila ku muvila, konduethi muka? ¹⁷Ngocho vene kutcelela chacho vavenya, nga ko cha kele na vipanga, china tci. ¹⁸Nga umo aka kuanya nguendi, "Uli na lutcelelo , ange njili na vipanga." Njilekethe lutcelelo luove nange njika ku leketha lutcelelo lua vipanga vyange. ¹⁹Ove ua tcelela ngachiye Kalunga yakeye umo lika, upanga mua chili. Vuno nambe vandemone va tcelela evi naku ngangama. ²⁰Uyongola kudhivukitha, muntu ua litha, kutcelela cha kuyeneka vipanga china pu cha ngocho? ²¹Ketu Avilahama tate uetu keti yakeye ua thambuele na vipanga muye mua kombelele munendi Yisake kumuyombo,ndi? ²²Una mono ngechiye kutcelela cha pangele hamo na vipanga vyendi, keho ku tcelela chi yanguluka na vipanga. ²³Mathona apuilemo , "Avilahama ua tcelelele Kalunga, keho vamu tumbuille kavuthamba ua Kalunga. ²⁴Muna mono ngechiye muntu a thambua na vipanga, keti muku tcelela lika. ²⁵Mungila oyo vene lalo, keti Lahave yakeye chikuidhi ua thambuele na vipanga muye mua

tambuile tunenga, naku vatuma ku ngila yayo. ²⁶Muomu ngue muvila uakala na mpundhi yina tci, nambe lutcelelo ko lua kele na vipanga luna tci.

3

¹Keti mukale valongithi vavengi, vamunana, muomu muna dhivuka ngechiye vaka tu pangula muakama. ²Muomu etu voshe tue ku punduka muvingila vya vingi. Nga umo ka punduka na lijui, endi muntu apuitha mo, atha kunyunga muvila uendi uoshe. ³Omuo nga tuhaka vitoma mu tunua tua tukambe linga va tu shuame, etu lalo tumina mivila yavo yoshe. ⁴Taleni lalo mato, nambe akeuo akama-kama ngechiye, keho aya na mpundhi ya kama, va a dhengetha na chikathi cha chindende-ndende kuoshe kua na yongola vavenya. ⁵Mungila eyi, ndaka yikeyo kachilyo ka kandende-ndende, keho yili shangala na vyuma vya kama. Taleni lalo muthenge ua kama-kama u uema ku tuhya tua tundende-ndende. ⁶Ndaka nayo yina pu tuhya, chifuti cha kuvihya ha kati ka vilyo vyetu, moyi na pu ndaka, yi viyitha muvila uoshe, shuameka ndeho ya muono, nalyakelyo vavenya, ya shuamekele tuhya tualutengo. ⁷Muomu mishovo yoshe ya tuthitu, na tudhila, na vyoshe vyaku kalava, voshe nevi vya mumema ndonga Kalunga ve kuvi longetha avyo vantu vavilongetha. ⁸Vuno ndaka yamuntu naumo uahi atha kuyilongetha. Ayo mulonga, ya kala na vushungu vua kutcihya. ⁹Yikeyo yeku shangala Kalunga Tata, na yikeyo yeku kunkula vantu, yiya ua pangele Kalunga mu chifua chendi. ¹⁰Mukanua kamo lika mu tu ka vishangala naku kunkula, vamunana, vyuma evi keti vikale ngocho. ¹¹Kuatha mulithima limo mu tuhuke mema aku shasha naa akutovala ndi? ¹²Kuatha chiti chamukuyu chinehe madhi ndi? vamunanana, ndi cha vinyu ndi? Nambe mema a mukele a katha mema aku tovala. ¹³Yiya muka mana na kuvua ha kati keni? Linga muntu ouo a lekethe naku lithingimika muku konkama. ¹⁴Muomu nga muli na lifuua lya kushasha naku lihangula muvimbunge vyeni, keti mulihake kuvukama na kuhandeka vishaki ku vuchili. ¹⁵Aa keti mana atunda kuilu. Nambe, vili hantci, vya kuyeneka mpundhi chili, na vandemone. ¹⁶Muomu aha hali lifuua na chitaka mbunge, hakeho hali muyoyo na vipanga vyoshe vya ku vihya, ¹⁷Vuno mana atunda muilu hakulivanga achili, keho chivovo-mukuyongola, kuathiua kulomba, ashula na nghodhi, na vushuka vua chili, na vimpata vyahi, na vufue vuahiho. ¹⁸Na vushuka vua chili vavu muena kuvantu vaka chivovo vaye valinga chivovo.

4

¹Kuiko kue kutundilila muyoyo na vimpata mukati keni? Kuma keti vye ku tunda ku mashungu eni eku miluitha mukati keni? ²Eni mutonguela vyuma vuno komuviuana, vyo munayeneka. Mutciha na kuliveya, keho eni komu vyuana. Muli kuanya na kulipupa. Ko mufuku muomu ko mua vithetelele. ³Mulomba eni ko miviuana muomu mue kulomba muakuvihya, linga muvi pangethe ku mashungu eni. ⁴Eni vakua vupangala! Komu dhivuka nguenu vuthamba vua lifuti vua pua chidhindo kuli Kalunga? Mukemo uoshe uye a yongola kuli kuata vuthamba na lifuti na li puitha vavenya chitodhi cha Kalunga. ⁵Ndi mu thinganyeka nguenu lithona lya mbulula vishaki, "Mpundhi yakala mulyetu ya kala na lifuua ndi"? ⁶Vuno Kalunga uekuhana nghodhi ya ku tuvakana, ngocho mathona ahandeka nguao "Kalunga a vyana va ka vaka kuli hametha, vuno ovuila ngodhi va ka kulikehetha." ⁷Lihaneni kuli Kalunga. Vyaneni satana, na yikeye a ka mishondoloka. ⁸Shueneni muhyehi kuli Kalunga, na yikeye aka kala muhyehi neni. Toketheni mavoko eni, eni va ka kuvihya, toketheni thimbunge vyeni, eni vaka kuthinganyeka. ⁹Yonjueni, chukukeni na kulila! Viyolo vyeni vipue kuyonjua ndi kuyanguluka kuenu kupue vuthiua. ¹⁰Likehetheni eni vavenya kumesho a Kalunga keho yikeye aka mi yundula. ¹¹Keti ku li kuanya mua kuvihya umo na mukuavo, vamunanana. Muntu uoshe a fueya mukuavo ndi apangula mukuavo na paya lishiko na kuhitha lishiko. Nga upangula lishiko, ko ua puile muka ku panga vya lishiko, vuno una pu muka ku pangula. ¹²Umo lika muka ku hana lishiko na muka kupangula. Yikeye lika muka kuovola na ku viyitha. Yove yiya, ove muka kupangula muka kulihata nove? ¹³Mualolo tolilila, eni mue ku kuanya nguenu, "Lelo ndi himene tuka ya muimbo lyakama lya chingandi, tuka kale ko muaka, kupanga ndando, na ku uana konuethi." ¹⁴Yiya nadhivuka vika vi ka yomboloka himene, umba vati uka fua muono uendi? Muomu muna pu ngue fuka ya kuija ha ntcimbu ya yihi umba na yidhimangana. ¹⁵Ngechiye vene, muna pande kuhandeka nguenu "Nga nayongola Muene, tukala na muono na kupanga evi na viye." ¹⁶Vuno eni muli tuntula na kuli shangalela vutumbe vuenu vua vukenya. Kulituntula kuoshe oku kua ku vihya. ¹⁷Ngocho vene nga umo adhivuka kupanga vuchili vuno keku vupanga, yikeye na lingi mulonga.

5

¹Yinjeni mualolo, eni vaka kufuka, lileni oku muli tetela mukonda tuyando tu kenja kuli yeni. ²Vufuko vuenu vuna volo, vidhala vyeni vina liua ku tuntembulu. ³Kavue ka vunchele na vimbongo vyeni vina kuata nkalaue. Keha nkalaue yayo yikeyo lalo yikapua vukaleho kuli yeni. Vikalya ntcitu yeni ngue tuhya. Muna li lundikila vufuko vuenu ku matangua aku manethela. ⁴Taleni, fueto yiye yi mua hona kuhana vaye vaka kupanga mulihya lyeni vali na ku lilila kuli yeni. Kulila kua vaka ku kupanga china hete mumatui a Muene ua vimbunga. ⁵Hantci mua kele va ka kupanga vya hantci, mua yonguele kulya na kushuama ngeya senga ya hantci eni vavenya. Keha hano honi muna hindala ngue vingombe viye viya muku ka vi tciha. ⁶Mua hitha naku tcihya muntu mukua vucili. Yikeye ke ku mi vyana. ⁷Thimpeni, va munanana noho ha kuinja kua Muene. Taleni, vati muka kulima ue ku tatelela kuima kua mbuto ya kuvuaha. Ya kutunda mulivu, nendi ue kuthimpa noho mbuto ye ku uana mema aku livanga na mema aku kotokela. ⁸Neni lalo thimpeni. Koletheni myono yeni mukonda kuinja kua muene kuli mu hyehi. ⁹Keti mukale na vimpata, va munanana, kuli umo na mukuavo, linga keti vami

hithe. Taleni muka kuhitha nemana ku chikolo. ¹⁰Vakuetu tambuleni chimuetho, cha kuyanda na kuthimpa kua vapolofeto, vaye va handekele mu lidhina lya Muene. ¹¹Taleni, tuva tambula va ka kuvedhuka ava vana likanyameka. Munovu mua kolele Yombi, keho muna dhivuka chikuma cha Muene, omu mua kala na ngodhi na chikeketima. ¹²Muku tuvakana vyuma vyoshe, vakuetu keti mu lithinge , na lilu, nambe na hantci, nambe na chithingo cha-cho. Nambe, "Kutava" kueni kukale "Omo vene muomu nakuanya vene mukemo" naku "Vyana" kueni kukale "Ku vyana vene", kuteua mu kaua kuchi pangula. ¹³Hali umo a yanda mua kama ha kati keni ndi? Muetheleni alombe. Hali umo ali muku yola-yola ndi? Embe lidhina lya ku shangala. ¹⁴Hakati keni hali umo ava vala ndi? Athane vakuluntu va ngeleka; va valombe nendi. Va mu kuite madhi muku mu vua vuetha mu lidhina lya Muene. ¹⁵Kulomba kua muka ku tcelela ku ko hyela uye a vavala, keho Muene aka mu kanguitha. Nga umo na panga vya kuviha, Kalunga a ka muechela milonga yendi. ¹⁶Ngocho vene litaveleni milonga yeni umo na mukuavo, na kulombela linga mukanguke. Kulombela kua muntu muka vuchili ali nandhili muvipanga vyendi. ¹⁷Eliya ua kele muntu ua kufua yetu. Yikeye ua lombelele mua kama nguendi nyondhi keti yinoke, ngocho vene nyondhi koya nokele hantci myaka yitatu na vingonde vitanu na yimo. ¹⁸Ngocho vene ua lombelele lalo. Lilu lya nokethele mema, na livu lya tuhuithile vushuka. ¹⁹Vamunana, nga umo ha kati keni na shevuka ku vuchili, keho umo aka mu hiluitha. ²⁰Ou a dhivuke nguendi ou a hiluitha muka kuviha kuku viha kuendi ako hyela muono ku kutca, aka fuika kuviha kua kuingi.

1 Petulu

1

¹Petulu ka positolo ua Yesu kilistu, kuli ava vanahangula, vaka kushandoka, vashandokelele ku Pontu na kuNgalata, naku Kapandosiya ku Asiya naku Mbitiniya; ²Evi ngue vya kumana a Kalunga Tata, muye mu kutambula kuvipanga vya Sipilitu, muomu mukuononueha na mukushambuitha maninga aYesu Kilistu. Na kavumbi kakale neni, na chivovo cheni chilane. ³Uakushangala Kalunga yikeye Yishe ya muene uetu Yesu Kilistu, Ku chikeketima chendi chakama, endi uatuhana kuthemuua kuakuha mukutatelela muono mukushituka kua Yesu Kilistu mukutca. ⁴Evi muomu vya kuhinga viye kovyeye kuviha, vuye vuyeneka kujuala, na kuyeneka kudhimbala. Vana mishuekela vuo muilu. ⁵Eni vaka mitakametha na ndhili ya Kalunga ha kutcelela kuvuovoke vuye vuvana vuayetha kuvu yombolola kuntcimbu ya kukotokela. ⁶Muyolela muakama kuli evi, nambe kuntcimbu yino vene muomu mukakala nakuliveya namu vyetheko vyavingi, ⁷Echi chileketho cha kutcelela kueni, mulyo uacho yakutuvakala olu yiye yekutca, nambe va chetheke na tuhya. Chaka thingimiko haku yomboloka kua Yesu Kilistu. ⁸Komua mumuene ngachiye, vuno muatava mulyendi. Komua mumuene ngachiye, vuno muatava muli yikeye na kuyolela yakushula na vumpahu. ⁹Ngechi mukutambula kueni vavenya yavipanga vya kutcelela kueni, na vuovoke vua myono yeni. ¹⁰Vapolofote vaye vamyambulule vupolofeto vua kavumbi kakeja kuliye, vatondele na kutcetela na vuana vua vuovoke ovuo. ¹¹Vathetelele mu kupanga vyuma viyombolola muntu ndi ntcimbu yiye Mpundhi ya Kilistu yakele muli vakevo yileketha muye mualitavelele kulutue luamavoko vya tuyando tua Kilistu na kuvumpahu vuye vuka shuamako. ¹²Vya yombolokele kuli vakevo ngachiye keti kuli vavenya vuno kuli yeni vakele na kupanga vyuma evi viva nambulula kuliye hali vaye vamyambululile dhinkanda dhaku vuaha muli Sipilitu Santu uye yivatumine muilu, tungelo vayonguele vavidhivuke vyuma ovyo. ¹³Vuahetheni vithinganyeka vyeni, keti mukolue, tateleleni na kutantulukuka mu kavumbi kaye kava minehelele haku yomboloka kua Yesu Kilistu. ¹⁴Ngue vanike vakathingimiko, keti ngue vaka vukatuithi, keti mulipuithe ngue vakavifua vya laya kuntcimbu ya ndhimba yeni. ¹⁵Vuno ngue uye ua mithanene uayela, eni lalo kaleni vaka kuyela kuvipanga vyeni vyoshe. ¹⁶Muomu vanathono nguavo, "Kaleni vakakuyela; muomu Ange njayela. ¹⁷Ngocho nga mutambakana ngue "Tata" uye uekupangula muntu kumuntu ngue kuvipanga vyendi, keho kethi nakathingimiko kumivila ya vantu, endini na lyova ntcimbu ya vungendhi vueni. ¹⁸Munadhivuka nguene kuva mipatuile navyuma vya kuvola ngue Palata ndi Olu, mukuovoka kueni kuangocho kumua tambuile kuli vakukuyeni. ¹⁹vuno na maninga achili akama a Kilistu, uye uakele ngue muna yinjui ua kuyeneka mavala. ²⁰Kilistu vamushovuele ntcimbu te kanda vapange lifuti, vuno ua yombolokele kukumanethela vintcimbu muomu lyeni. ²¹Yeni hali yikeye munatava kuli Kalunga, uye ua mushituile kukutci, keho ua muhanene vumpahu. linga kutcelela naku tatelela kueni vikale kuli Kalunga. ²²Muna yeletha myono yeni mukuononoka kueni kua vushunga mukuyongola vakueni na chivembulu chahi liyongoleni vene umo namukuavo navuana vuamu vimbunge vyeni. ²³Muvana mitheme luvali keti nambolo yakuvola kuahi, vuno nambuto yakuyeneka kuvola ,halijui lya Kalunga , likelyo lili namyono yoshe. ²⁴Muomu mbunda yoshe yinapu ngue muila na vumpahu vuayo vuoshe ngue nchani ya muila. Na muila ua kuma, na nchani yilalumuka. ²⁵vuno lijui lya Muene lika-kala ntcimbu yoshe. Eli likelyo lijui lya dhinkanda dhyachili vambuluile kuli yeni.

2

¹Ngocho vene umbileni kuti vimpundhi vuoshe vya kuviha, na yindhi yoshe, na kukokueya kuoshe nakuliveya kuoshe na kutuaha. ²Ngocho vene tumbututu vakuthema mualolo, theteleni mahini ampundhi aye kakele na kukokueya, linga mukule nao kuvuovoke; ³Nga mu amakela ngue muene yikeye ua chili. ⁴Kuli yikeye munenja yikeye livue lya muono liye liva vyanene vantu, vuno kuli Kalunga lya kuhangula, lya mulyo ua kama. ⁵Neni lalo muna pu ngue mavue amuono oo vamitungitha linga mukale njivo ya mpundhi mukukala mpundhi yakuambulula yiye yamihana mpundhi yakulihana muku tambula Kalunga kuhitila muli Yesu Kilistu. ⁶Mathona ahandeka evi: "Taleni, njihaka mu Siyono livue lya kutuvakana mumbango; lya kuhangula na mulyo ua kama, nkala uoshe amutcelela nchuama koyi kamukolo. ⁷Ngocho

vene kuli yeni vakua kutcelela ali namulyo ua kama . vuno kuli ava kuva mutcelela, livue liye liva vyanene vaka kutunga, likelyo vene lina lingi mutue ua mbango. ⁸keho livue lya kupunduka vantu, livue liye lika vcautha. "muomu vapunduka kulijui liye- omo vali nalithino kukekuo vavahanguilile .⁹Vuno eni munapu mushovuo ua kuhangula, muva sasendote ua vimuene. Chikota chakuyela, vantu vana fuku Kalunga vavenya, linga mungeleka vuvuahe vua kutuvakana vua uye ua mithanene mutunde kumithithi linga muinje kucheke chendi chaku komoketha. ¹⁰Eni laya komuapuile vantu, vuno mualolo muvantu va Kalunga; laya komua muene ngodhi, vuno mualolo muna mono ngodhi. ¹¹Vaka kunjiyongola, Njimi thana ngue vakavifuti na vyendangani, kulikela kumashungu ambunda, akeo alua ndhita ya muono ueni. ¹²Lingeni vipanga vyachili hakati kavakua vifuti, linga muva mivangeya ngue vaka kupanga vya kuvihya, vakevo muvamona vipanga vyeni vya chili viye vivapanga na ku shangala Kalunga halitangua lya kayomboloka. ¹³Ononokeni kumashiko oshe ova nahaka ho vantu muomu mukushuama muene, Ononoka kuoshe kuli muene muka ku tuvakana voshe. ¹⁴Nambe kuvimyene ngue ava vavanatumu kulingula vaka kupanga vya kuvihya nakushangala vaka kupanga vya chili. ¹⁵Muomu vikevyo viyongola vya Kalunga, navipanga vyachili munapayetha ndhimba ya vantu vaka kuheva. ¹⁶Kaleni ngue vana va chithemua, vuno keti mupange na chithemua cheni ngue chifuiko cha mulonga, vuno pangen ni ngue vindungo vya Kalunga. ¹⁷Thingimikeni voshe, yongoleni vakueni. Kaleni nalyova lya Kalunga , thingimikeni muene. ¹⁸Vindungo, ononokeni kuli vashokuayina yeni nakathingimiko keni koshe. Ononokeni keti kuli vaka kupanga vya chili nakuli ava vashukuanoko lalo. ¹⁹Muomu evi vikevyo vya kavumbi, muomu mbunge ya kutava kuli Kalunga muntu akolethe kutuyando mukuyanda ngocho namulonga uahi. ²⁰Muomu haka muka lishangalela, nga omo muna panga vya kuvihya? Vuno nga mupanga vya chili na kuyanda ha ntcimbu vakuyandetha, evi vituvakana kavumbi kakuli Kalunga. ²¹Muomu kuli vikevyo viye viva mithanene, Kilistu ua miyandela lalo. Ua mitcililile chitambulutho, linga mushuame mu myanja yendi. ²²Yikeye kapangele mulonga, nambe ku-kokueya kova viuanene mukanua kendi. ²³Yikeye vamutukile,endi katukileko lalo, ua yandele , kali halelele vuno ua likundikile kuli uye muka kupangula mua chili. ²⁴Yikeye vavenya uambatele milonga yetu mu muvila uendi kuchiti chiye kutu kakala na milonga keho tukakala namuono muomu muvuchili vuendi. Mu vipanga viva kukanguithile navyo. ²⁵Muomu eni muadhimbala ngue dhinjui, vuno mualolo munahiluka kuli kanyungi yikeye mukuluntu ua myono yeni,

3

¹Mungila yino vene, ononokeni kuvamala veni vavenya. Panga evi nambe nga vamala vamo kuvononoka kumajui, nambe lijui lyahi livakoka na vipanga vya vampuevo vavo. ²Muomu vakamona vipanga vyeni vya vuchili hamo lika nalyova. ³Pangen keti kulivuahetha helu mukuvinda vinkambu, nakudhala viye vya thenga vya olu, nambe mukudhala vidhala. ⁴vuno chikale cha vuntu vua mbunge ha vidhala na vidhala viye kuvye kuvola, viye vya mpundhi yaku kulithingimika na kuholoka. vikevyo vya mulyo ua kama kumesho aKalunga. ⁵Muomu evi kukakulu vakentu vayela, vaye vatatelele Kalunga valivuayethele vononokele kuvamala vavo vavenya. ⁶Ngue, Sala, uo nonokele kuli Avilahama, ua mutumbuile muene, neni munapu vana vendi mualolo, nga mupanga viye vya chili keho nga komukakala nalyova. ⁷Mungila yiye vene, eni vamala tumameni nava kent ueni kushuama mukulyuvua, ngue chitenga chiye cha chivotci. muomu vanapu vasuana kumolika neni kukavumbi kamuono; ngocho vene kulomba kueni keti vava vindike⁸Mukumane netha , kaleni nambunge yimolika, vakangodhi, vakakuyongola ngue vana vaumo, , na mbunge ya kuomoka na ku konkama; ⁹Keti mulingule kuvihya na kuvihya ndi vituka na vituka. kuahi, vyukilileni navi vedhukitho, muomu vikevyo vamithanene linga muhinge vivedhikitho. ¹⁰"Umo uye ayongola muono na kumona matangua achili ndaka yendi yilikele vya kuvihya na milungu yendi keti yihandek vya ku-kokola; ¹¹Linga atenguluke ku vyakuvihya na kupanga vya chili ; athetele chiyulo, nakuchishuama, ¹²Na mesho aMuene ali kuvakua vuchili, namatui endi kukulomba kuavo vuno chihanga cha Muene chivindika vaye vaka kupanga vya kuvihya. ¹³Yiya umo uye amilemeka nga mudhangama nevi vya chili yiya aka panga muakuvihya? ¹⁴vuno nga muyanda muomu lya vuchili, munavedhuka, keti muteue viye vimu teua. Ket mume vimbunge vyeni. ¹⁵Vuno vuahetheni Kilistu ngue Muene mu vimbunge vyeni vya kuyela. Ntcimbu yoshe mukukuanya nkala uoshe amihula lijui lya kutatelela viye vimuli navyo. vuno na kukonkama na lyova. ¹⁶Kaleni na mbunge kudhangama linga mo vamivangeya vantu nashuama yivakola muvathiulula vipanga vyeni vya chili muli Yesu Kilistu. ¹⁷Vyatuvakana, nga Kalunga avi yongola, nambe muyande vya chili keti mukupanga vya chili nambe mukupanga kuvihya. ¹⁸Kilistu lalo ua yandele muomu milonga. Muka vuchili uye uyandele muomu yetu, uye mukua vuchili, linga atu tuale kuli Kalunga. Vamuhakele kukutca chavutci, vuno ua kele namuono uaha mpundhi. ¹⁹Mumpundhi lalo, ua yile na kuambulula muvi mpundhi vaye vali mualolo mukamenga; ²⁰Vaye vakele lithino kulaya ngue mulukakatela lua ngodhi ya Kalunga. kumatangua , a Noua, Muye movashangumukile kupanga vuato, vavandende lika, vantu vovokele, myono yitanu nayitatu vovokele kumema. ²¹Akeo kumbuitika nachifua chao chachili ali na kumyohyela mualolo . akeo kumbuitika vene, keti kumbila kuti mathilo avunthitu , vuno kukonkama kua mbunge ya kutantuluka kuli Kalunga. hakushituka kua Yesu Kilistu. ²²Yikeye ali kuchilyo cha Kalunga, muanayi mulu; tungelo navakavukama nandhili yina muononoka.

4

¹Ngocho vene, muomu Kilistu ua yandele muvunthitu, neni lalo shuleni vithinganyeka vyangachiye. Muomu nkala uoshe nayandele muvunthitu nalikele milonga. ²Ngachiye vya kuthala ho, kumuntu uye, muomu vyantcimbui yeni muvunthitu keti mukale namuono mumashungu avantu. vuno kuviyongola cha Kalunga³Muomu ntcimbu yinapumo mukupanga chidhango cha vakavifuti, mukuenda nakupanga milonga, namashungu, nakupenda vinyu. Namuyoyo ua kuviuano,

nakujuala kua kupenda, naku pangela mahamba akuvihiya. ⁴Muvali na kukonkama muomu kamueku shatuka kumo navo kuye kukushula chavo chakuvihiya, mukemo mo vamishaula. ⁵Vakevo vakapanga konda nauye nalivuayetha laya mukupangula ava vali namuono nava vanatci. ⁶Muomu mova nambulula dhinkanda vya chili ngue vantu vali kuvunthitu. vuno vaka kala namuono yamu mpundhi ya Kalunga yekupanga. ⁷Vuno kumanetha kua vyuma vyoshe kuli muhyehi. ngocho vene dhangameni, na kuli kehetha muvithinganyeka vyeni muomu vya chidhango cha kulomba. ⁸Mukutuvakana vyuma vyoshe, kaleni nachivovo chaku liyongola umo namukuavo, muomu chidhango chifuika vyuma vyavingi. ⁹Liyumbuleni kuli umo namukuavo nakuyeneka kundhinda. ¹⁰Kulyeni vamo muna tambula vuana, vipangeni mukulyavela kuli umo namukuavo, kutcelela mukuendetha likuto lya Kalunga lya kufua muamuo. ¹¹Nga umo akuanya, linga vikale vya kumajui aKalunga. nga umo apanga apange ngue kundhili yana muhana Kalunga. linga muvyuma vyoshe mukushangala Kalunga kuhitila muli Jesu Kilistu. ha vumpahu vua Yesu Kilistu na kungolo ya myaka yoshe. Amen. ¹⁴¹²Vanjiya kumbunge, keti mukomoke kuethaka kua tuhya kua hakati keni ngue chuma chakukomoka na miyomboluela, chikecho chinenja kulyeni mukumyethaka. ¹³Mumuli nakutambula tuyando tua Kilistu, yoleleni, linga neni lalo muyolela na kushangala hakuyomboloka kua vumpahu vuendi. /v14 Nga vana mishaula mulidhina lya Kilistu, keho munavedhuka vene, muomu Mpundhi ya vumpahu na Mpundhi ya Kalunga yili halyeni. ¹⁵Vuno naumo uahi ueni ayanda ngue muka kutcihya, nambe ngue muka kupuanja, nambe ngue muka kupanga vya kuvihya ndi muka kulihaka kuvyuma vyambala. ¹⁶Vuno nga umo ayanda ngue muka Yesu, linga keti ovue shuama; vuno, ashangale Kalunga mulidhina olyo. ¹⁷Muomu ntcimbu yinapu yakupangula yitameka kunjivo ya Kalunga. Nga vakatameka netu, vika kala vati vituhukamo kuli vaye vayeneka kulikehetha midhimbu ua Kalunga? ¹⁸Keho "Ambe kukola kuovola vakuyela, vika fua vati kuli vaka kuyeneka kutava kalunga na vaka milonga?" ¹⁹Ngocho vene lingeni kuli voshe vayanda muomu lya chidhango cha Kalunga uye ahaka muku tcelela myono yavo naku kutcelela Shakapanga mukupanga muachili.

5 ¹Ange njinangula vakuluntu vahakati keni, muomu ange lalo njimukueni mukuluntu keho njimukaleho ua tuyando tua Kilistu, nange lalo umo uye atha kuavela muvungulu vuye vuka yomboloka. ²Kaleni tunyungi tua vutanga vua Kalunga viye vya mihana, pangeni ngue vaka kutalelela-keti ngue muku mithininika, muomu muchi dhango cheni, ngue mua viyonguela Kalunga- keti tuka ua nemo shuama vuno lyachidhango cha chili. ³Keti mukale ngue dhimyene kuvantu kuli ava vakala mumavoko eni, Vuno kaleni chitemuinitho ku vutanga. ⁴Keho muye muene ua tunyungi nayomboloka, muka tambula vungulu kovue kuhua. ⁵Ngocho mungila yiye vene, eni vakuenje, lihaneni kuvakuluntu veni. Eni voshe, likehetheni na kupangela umo namukuavo. muomu Kalunga avyana vaka kuli hametha, vuno ahana likuto kuli vakua kulikehetha. ⁶Omo vene likehetheni muinithi lya livoko lya Kalunga lya ndhili linga amihake kuvukama kuntcimbu yachili. ⁷Umbileni chishoti cheni choshe kuli yikeye muomu ami takametha. ⁸Keti mupende, vingileni, chitodhi cheni satana enda ngana ngue ndumba avoloma endangana, athetela ou yalya. ⁹Mu vyaneni nakukoletha muku tcelela kueni, munadhivuka vakueni hovali hano hantci, vamonaka kayando kamo lika. ¹⁰Kunima yaka ntcimbu kakandende unayandele, Kalunga ua likuto lyoshe, uye ua mithanene ku vungulu vuendi vuoshe muli Kilistu, yikeye vavenya aka kupuitha mo, naku mitumbika, naku mikoletsa. ¹¹Kuli yikeye kukale vukama kumyaka na myaka yoshe, Amen. ¹²Njina kuhinduitha ngue munana unja tcelela nji thono tumo tuatundende kuli Silivano munana ua chili Mukemo njimu thinganyeka. Mukunangula na kuambulula vukaleho vua likuto lya Kalunga kuvuchili, mukemuo yimaneni naku kanyama. ¹³Mukenu uye ali mu Mbambilone, uye yiva hangule hamo lika neni. nami hinduitha. Na Mako lalo, munange ua lyala nami hinduitha. ¹⁴Lihinduitheni umo namukuavo naku livumbatela kua chidhango, chivovo chikale neni muvavoshe muli vaye muli Kilistu.

2 Petulu

1

¹Simoni Petulu, ngamba na kapostolo ua Yesu Kilistu kuli vaye vana tambula netu kutcelela kumolika kua vuino muakama kuku vuaha kua Kalunga ketu Muovole uetu Yesu Kilistu. ²Chivovo chikale kuli yeni mukudhivuka Kalunga na Muene uetu Yesu. ³Kuvyuma vyoshe ndhili ya Kalunga yamuono na vukalunga uoshe vuye vua tuhanene kuhitila mana aKalunga, uye ua tuthanene kuhitila mu likuto lyendi vavenya na lutcimo. ⁴Muye vene ua tuhana matavathano endi akumona vuana vua vuino uakama-kama; linga hakeho mukatambula muchifua cha Kalunga, mo munovoka kukuvihya chili hantci kumashungu. ⁵Muomu mungila eyi, panga muakama muku vuedha kuvuahelela kulutcelelo, na kulitakametheni eni vavenya, muku litakametha ove vavenya vuedheleleni ko mana, ⁶Kumana vuedheleleniko kulitakametha eni vavenya vuedheleleniko kukanyama kueni, ku kukanyama kueni vuedheleleni ko vukalunga vuendi, ⁷kuvukalunga vuendi vuedheleleniko chidhango cha vunayina, na kuchidhango chavuyina vuedheniko kuliyongola. ⁸Nga vyuma evi vinapu vyeni keho vikula, Kovimipuitha vaka vulua nambe vaye kuve kuima vushuka mukudhivuka Muene uetu Yesu Kilistu. ⁹Muomu ou ayeneka vyuma evi yikeye kapuputua, amona evi vili muhyehi lika, nevala vana mutoketha kumilonga yendi yalaya. ¹⁰Ngocho vene vamunana, pangeni vyoshe mukupanga kuthana kueni na kushovola, muomu nga mupanga vyuma evi ko mupunduka nahamo hahi. ¹¹Muomu mukemuo vaka mihane muakama kukovela muvu Muene vuye kuvue kuhua vua Muene uetu yikeye Muovole uetu Yesu Kilistu. ¹²Muye vene ange njikakala nakutatela mu kumivukitha yeni kuvyuma evi, nambe muna vidhivuka, nambe muli nandhili na vuchili muli nayo. ¹³Njina thinganyeka, Muachili ntcimbu yinjili muntcingi yino-kuminangula-nakumi vuluitha. ¹⁴Muomu njidhivuka ngachiye mukutunda muntcingi ya ngendhi kuinja vuathi ngue muana njiyomboluela vyo Muene uetu Yesu Kilistu. ¹⁵Njikapanga kundhili

yoshe litakamethe tcimbu yoshe kulutue lua kutca kuange ntcimbu yoshe muku vuluka vyuma evi.¹⁶ Muomu kotua shuamene kudhangamena kua vithimo vyo vatele muye mova pangele muku mileketha kua ndhili na kuinja kua Muene uetu Yesu Kilistu, vuno tuakele dhimbangi vyakumona- namesho etu vungulu vuendi.¹⁷ Muomu yikeye ua tambuile kathingimiko na vungulu vua Kalunga Tata muye lijui valinehele kuli yikeye ku vungulu vua likuto, ua kuanyene nguendi, "Ou yikeye munange yinjayongola, yikeye ua njiya kumbunge." ¹⁸Netu vavenya tuo vuile lijui eli lya tundile muilu, motua kele nendi kumukinya ua kuyela.¹⁹ Muomu tuli na lijui lya vupolofeto livana koletha muakama, likelyo lipanga muku tolilila ko ngue muna yinjui lyakutoka kumuhela ua muthithi noho litangua na ntanga-ntanga ya chimene-mene yi yomboloka mumbunge yeni.²⁰ Hakulivanga dhivukeni echi, ngechiye vuahiko vupolofeto vua kuvithoneka vulanguluka kuchidhango chaumo.²¹ Muomu vupolofeto navumo vuhahi vuedhile kuchidhango cha muntu. Vuno vantu vakuaneyene vya Kalunga omo Mpundhi Yakuyela yava pangethele.

2

¹Vapolofeto va vishaki vedhile kuvantu, na valongithi vavishaki vakenja lalo kuli yeni. Vakevo vakaneha kulishueketha, chakulitepetha chakutca kuli vakevo, na vakevo kuvyana vene kalunga uye ua valandele. valikokela kutca kuavuathi-vuathi. ²Vavengi vashumangeya vipanga vyavo vya kuvihya, keho vakevo ngila ya kuvuaha yikashauka. ³Keho omo chipululu vaka haka vutumbe nendi majui aku kuitha. Chihitho chavo chenja laya, na chipangulo chavo keti kukotha. ⁴Muomu Kalunga kovuilile tungelo vaye vapangele milonga. vuno ua vombilile ua vahakele muchina cha muthithi, linga vatatele litangua lya kupangula kuavo. ⁵Lalo, kayandethele chifuti cha laya. Keho, vuno uo hyelele Noua naveka vatanu navavali. Yikeye muka kuambulula vuchili, muye muanehele livadhi hantci-vaka kushaula kalunga. ⁶Kalunga ua puithile membo aSandoma naNgomola lito na kuhitha mukutca ngue napuitha chimuetho kulyava valina kupanga vya kushaula Kalunga. ⁷Vuno uo hyelele muka kuvuaha lika Lote, ou uo mine mbunge muakama kama omo muono ua vipanga vya kuvihya vya vantu. ⁸Muomu uye muka kuvuaha ua kele hakati kavo kuli tangua kuli tangua, vamu yandethele mukuvuaha kua muono uendi muomu kuli viye vama na kutolila. ⁹Muene nadhivuka kuohyela ku vyetheko vya vaye vamu pangela, nakutakametha vaka kuvihya nakayando noho litangua lya kupangula. ¹⁰Vuno vene ava vekuendela muvu thitu mulishungu lya kuli jualettha vashaula vungulu. Vaka vuheve na vakavidhango vyavo vavenya, Kuve kuteua kushaula kua vungulu vumo. ¹¹Tungelo nambe nga vana tuvakana kuvu kama nandhili, vuno kave kuvahitha na kumesho a Muene. ¹²Vuno vantu ava, ngue tuthitu kava kele namana, vana vatheme ngue tuthitu vaye veku kuata na kuva tcihya. Vashaula vyuma viye kuvadhivuka, chili vene kukutca chavo kuke ko kuka vatcihya. ¹³Vakatambula fueto yakuvihya vyevi vyova panga vya kuvihya. Vathinganyeka nguavo kuka kala kufuka kuli tangua olyo nakuyolela. Vakevo shuama na kuvihya. Vaka yolela vya vipanga ntcimbu yiye valile chiuano hamo neni. ¹⁴Vali namesho akushula navu kuidhi, keho kavatha kulikela milonga. Vashongangeya vimbunge viye kovya kele, vali nambunge yinedhilila chipululu, vakevo vana vachikunku!¹⁵ Mukutha ngila yachili vadhimbalele, vana shuama ngila yambalame munambeole. Uye ua yonguele fueto yakuhongomoka. ¹⁶Vuno ua mukandele muomu kuvi yitha kuendi, chindongi keku kuanya, ua kuanyene na lijui lya vuntu ua vindikile vutha likelyo vua kapolofeto. ¹⁷Vantu ava manjunda kavekele namema, mbundu yekupukumuka nampundhi yakama. Vana va vua yethela kudhivala kuamuthithi. ¹⁸Muomu mukukuanya majui angochi aku lishangala ngocho. Vashongangeya mashungu avuthitu, navipanga vya kuvihya, vaye vane kutameka kuli vaka kushevuka. ¹⁹Vavadhaleka vuana vua chithemua, ntcimbu vakevo vanapu vindungo vya kuvihya. Muomu chiye chana hono muntu chikecho china mupuitha vundungo. ²⁰Nga vana tameka kumadhilo ahantci mukudhivuka Muene yikeye muovole Yesu Kilistu keho lalo hakumanetha kuavo kua kuvihya kutuvakana kualaya mua tamekele. ²¹Muomu kuatuvakana kuvuaha nga kavadhivukile ngila yavuchili nakutha lijui lya lishiko lya kuyela lijui livava kundikile. ²²Chithimo chiye cha kuvuaha kuli vakevo: "Katali nahilukila lalo kulyevi vya nashanjele endi vavenya, nangulu uye natanene nahilukila kulyalanga muli lombo.

3

¹Vonjayongola muakama, uno ukeuo mukanda ua muchivali unjina mithonena, Keho mumikanda yoshe yivali njihindula vithinganyeka vyeni vya chili muku mivulukitha. ²Linga muvuluke majui ova nakuanya laya vapolofeto vakuyela na kulijui lya lishiko lya Muene uetu na Muovole likelyo nali hana kuhitila kuli vapistolo veni. ³Hakulivanga dhivukeni ngachiye kumatangua aku aku manethela kukenja vaka kusempulula nakuyengula. Vakendela hamashungu avo vavenya. ⁴Vaka kuanya nguavo, " litavathano lya kuinja kuendi kuiko kuli, muomu kutunda litangua liye vatata vetu vayile mutulo, vyuma vyoshe vili vene ngue muvyakele laya, hakutunda hakupanga kua lifuti." ⁵Muomu echi vanevala muakama kuchidhango chavo kutunda kulaya ku lijui lya Kalunga lya pangele hantci lya tundile kumema na kuenda kumema. ⁶Muye hantci hantcimbu yiye yayi viyithile, mukushula na mema. ⁷Na lijui liye vene muilu na hantci vana vishuekela tuhya, muku vashueketha litangua lya kupangula, na kutca kua vantu vaka kushaula Kalunga. ⁸Vakueto vonja yongola, keti muivale chuma echi, Ngechiye litangua limo kuli Muene linapu ngue likulukadhi lya myaka, nali kulukadhi lya myaka ngue litangua limo lika. ⁹Muene keku toketha ho lyuvua thano lyendi, ngue vamo veku kuanya nguavo, ali malanga. Vuno ali nalukakatela ngodhi neni, kayongola umo ueni akatce, vuno ngachiye voshe vakahete ku kuku tenguluka. ¹⁰Vuno litangua lya Muene likenja ngue muidhi, kuli kelyo melu aka hita na muthindo ua kama. Keho vyuma viliho vika shengumuka natuhya tuakama, na hantci na vyuma vyoshe viliho vika uema. ¹¹Vuno vyuma evi vyoshe vika shengumuka vati mu kakala eni navipanga vyeni vyoshe vya kuyela na kulemetha Kalunga. ¹²Mukutatelela naku

livuayethela litangua lya kuyomboloka cha Kalunga omo likelyo lili lika shuama lika shengunuka na vyuma vyoshe vika shengunuka nantuima yakama.¹³Vuno ngue kulikuatakanu lyendi, tutalela lili lya lihya na lifuti lya lihya, hakeho hakakala kuvuaha.¹⁴Ngocho vene vakadhango change, momuli na kutalela vyuma evi, litakametheni linga vami uane nachivovo, nachito chahi naha hakumipayela hahi kumesho endi.¹⁵Keho thinganyekeni ngachiye kukakatela kua ngodhi kua Muene uetu lukeluo vuovoke, ngue muana mithonena mukuetu yitua yongola Paulu, ngue kumana aye ova namuhana.¹⁶Paulu akuanya mumikanda yendi yoshe, natu mbuilamo vyuma evi, muli yikeye muvili vyuma vimo vya vikalu muku vyuvua. Evi vakandhimbala nava kova kolele valina kuvengetha, ngue muvye kupanga lalo vithoneka vikuavo, muku litciha vavenya.¹⁷Ngocho vene, vaka chidhango change, mukudhivuka vyuma vyaku laya, dhangameni eni vavenya muku hungumuka na kushevuka kua vaka milonga, Keho mutanguka kuku tcelela kueni kua kundende.¹⁸Vuno kuleni nalikuto na mana a Muene uetu na Muovole Yesu Kilistu. Kuli yikeye kukale vungulu mualolo na kuli tangua kalye lenga nalitangua mulyaya omo. Ame!

1 Youano

¹ Viye vya kele ha kulivanga ha ku livanga- viye tu novu, viye tuna mono na mesho etu, vi tu na tale, na mavoko etu ana kuata ko - ku lijui lya muono.²Lalo, muono ua yombolokele, netu tuna u mono, keho tuli na kuambulula vumbangi, na ku myambuila muono uye ka ue kuhua, uye ua kele kuli Tata keho ua yombolokele kuli yetu.³Viye vi tu na mono na kuvua, vikevyo vi tu myambuila, linga yeni lalo muli kuata netu. Chili kuli kuata kuetu kuli hamo na Tata na Munendi Yesu Kilistu.⁴Lalo nevi vi tuna thono, linga liyango lika shule.⁵Ano akeuo majui aye otuo vuile kuli yakeye na kuambulula kuli yeni: Kalunga yakeye mutanya keho muli yakeye ko mua kele muthithi.⁶Nga tuhandeka ngueta, tuli kuateni nendi na kuenda muthithi, tu ka handeka vishaki ka tu panga vungulu.⁷Vuno nga tuenda mu mutanya ngue yakeye ali mu mutanya, tu li na kuli kuata umo na mukuavo na maninga a Yesu Mona aka tukusha ku milonga yetu yoshe.⁸Nga tu handeka ngueta, ko tua kele na mulonga, tu ka likuitha yetu vavenya, na vungulu vya himo muli yetu.⁹Vuno nga tuli tavela milonga yetu yakeye muka kutcelela na kuechela milonga yetu, na ku tu toketha yetu ku ku vihya kuoshe.¹⁰Nga tu handeka ngueta ka tua pangele mulonga, tu na muhaka muka vishaki na lijui lyendi lyahi mo muli yetu.

2

¹Vana vange va vandende nji mi thonena vyuma evi linga keti mu pange mulonga. Vuno nga umo apanga mulonga tu li na likumiyo kuli Tata, Yesu Kilistu, umo uye muka kuvuaha.²Yakeye chikombeleyo muomu lya milonga yetu, vuno lalo muomu lya hantci hoshe.³Mukemo tu na dhivuka ngechiye tua mudhivukile, nga tutakametha majui endi alishiko.⁴Umo uye ahandeka nguendi, "nji dhivuka Kalunga " vuno ke ku takametha majui alishiko lyendi endi muka vishaki, na vungulu muli yikeye ua himo.⁵Vuno uoshe ue ku takametha lijui lyendi, muli yikeye vungulu vya chidhango cha Kalunga ua kele ua ku vuaha. Kuli evi tu na dhivuka ngechiye tuli muli yikeye: ⁶nkala uoshe ahandeka nguendi, akala muli Kalunga na vuahela kuenda lalo ngue muendekele yikeye.⁷Vaka chidhango change, ku nja mi thonenene lijui lya lishiko lya lihya, vuno lijui lya lishiko lya laya liye lya mua kele nalyo ha ku livanga. Lishiko lya laya likelyo lijui liye lya muovuile.⁸Ange nji mithonena lishiko lya lihya, liye lya vungulu muli Kilistu na ku li yeni, muomu muthithi uli na ku hita, na mutanya ua vungulu uli na ku tuila cheke.⁹Uye umo akahandeka nguendi ali mu mutanya na ku dhinda muna yina ali mu muthithi na mualolo muali lalo.¹⁰Uye ayongola munayina akala mu mutanya na muli yikeye na chimo chahi chi munona mo chahi.¹¹Vuno umo uye adhinda muna yina na kuenda mu muthithi; ka dhivuka kuiko kuaya muomu muthithi una dhivaletsha mesho endi.¹²Njika thonena kuli yeni, vanike, muomu milonga yeni vana yechela muomu lya lidhina lyendi.¹³Njina thonena kuli yeni, va yishe , muomu muna dhivuka umo uye ua kele ha kulivanga. Njika thonena kuli yeni, vakuenje, muomu uye muka mulonga muna mu tuvakana. Njina thono kuli yeni, vanike , muomu muna dhivuka Yisho.¹⁴Njina thono kuli yeni, va yishe , muomu muna dhivuka umo uye ua li vangele. Njina thono kuli yeni, vakuenje, muomu muli na ndhili, na lijui lya Kalunga lika kala muli yeni, keho uye muka mulonga muka mu tuvakana.¹⁵Keti mu yongole mavu ndi vyuma viye vili hantci. Nga umo ayongola vya hantci, chidhango cha Tata kucha kele mo muli yikeye.¹⁶Muomu vyoshe vili hantci - lishungu lya kutcitu, na lishungu lya mesho, na ku viyongola vya muono - keti vya kuli Tata vuno vya hantci.¹⁷Keho mavu ahita na lishungu lyauo. Vuno nkala uoshe ue ku panga chidhango cha Kalunga aka kala myaka yoshe.¹⁸Vanike, yino yikeyo ntcimbu ya ku manethela. Ngue mu mua vyuvuile ngechiye ante kilistu akenja, mualolo va na katuka va ante kilistu va vengi va nenja. Kuli evi tuna dhivuka ngechiye yikeyo ntcimbu ya ku manethela.¹⁹Vakevo va tuhukile muli yetu, vuno kava kele ko kuli yetu. Muomu nga va kele vetu nga vana tumamene netu. Vuno va tuhukile, va yombolokele ngechiye ko va kele ko kuli yetu.²⁰Keho uye ua kele umo ua Kuyela, na ku li yeni voshe mua vi dhivukile.²¹Kanja thonene kuli yeni muomu komua dhivukile vungulu, vuno muomu mu vu dhivuka, keho muomu vishaki na umo uahi atunda ku vungulu.²²Muka vishaki vuno uye umo avyana ngechiye Yesu yikeye Kilistu? Muntu uye yikeye ante kilistu, uye vene avyana Yishe na Mona.²³Naumo uahi avyana Mona ali na Yishe. Nkala umo atava kuli Mona ali na Yishe lalo.²⁴Muomu yeni, chiye chimu novu ha kulivanga chi kale muli yeni. Nga chiye chu muovuile ha kulivanga chikale muli yeni, neni lalo mukala muli Mona na muli Yishe.²⁵Eli likelyo lyuvuathano lya na tu hana - lya muono ka ue kuhua.²⁶Njina thono vyuma evi kuli yeni vya kuli vaye va yongola ku mi shevuitha.²⁷Ngue muomu yeni, ku vuavuetha kuye ku mua tambuile kuli yikeye ku ka kala neni, keho keti uka thetele umo linga aku longethe. Vuno ngue ku vuavuetha kuendi ku milongetha yeni vyoshe na viye vya vingulu keti vishaki keho ngue muye cha milongethele, chikale muli yeni.²⁸Mualolo, vanike, kaleni muli yakeye linga muye mua ka yomboloka tu ka kale na kuli kehatha keti

shuama kulutue lya kuinja kuendi.²⁹ Nga mua dhivukile ngechiye endi ua vungulu, muna dhivuka ngechiye nkala umo uye apanga viye vya vingulu na themuka kuli yikeye.

3

¹Taleni chidhango cha ku tuvakana Tata na tu hana cho, ngechiye va tu tumbula vana va Kalunga, keho chili vene tu kakala. Muomu mu vithinga nyeka vene, vaka mavu kava tudhivuka muomu ka va mu dhivukile yikeye. ²Va ka chidhango change, mualolo tu vana va Kalunga, keho kanda chi chi yomboloke mu tu ka kala. Tuna dhivuka ngechiye Kilistu aka yomboloka tuka lifua nendi, muomu tu ka mu mona ngue muafua yikeye. ³Nkala uoshe uye ali na ku tcelela echi muli yikeye na li yeletha ngue muana yele yendi. ⁴Uoshe uye apanga mulonga ashaula lalo majui ali lishiko, muomu mulonga ukeuo ue ku shaula majui alishiko. ⁵Keho muna dhivuka ngechiye yikeye ua yombolokele mu kuambata milonga, na muli yikeye komua kele mulonga. ⁶Uoshe aka kala muli yikeye keku panga mulonga. Uoshe uye ue kupanga mulonga nolo kanda amu mona ndi ka mudhivuka yikeye. ⁷Vanike va vandende, na umo uahi keti ami tanganethe. Uye ue kupanga vya vungulu ali mu vuvungulu, ngue Kilistu mu ka vungulu. ⁸Uye ue ku panga mulonga yikeye muka Satana, muomu Satana yikeye ue kupanga mulonga kutunda ha kulivanga. Vikevyo vya na yombolola Muna Kalunga linga alekethe vipanga vya Satana. ⁹Uoshe uye na themuka kuli Kalunga ke ku panga milonga muomu mbuto yendi yika kala muli yikeye. Keho katha ku panga milonga muomu na themuka kuli Kalunga. ¹⁰Mukemo vana va Kalunga va yomboloka, na vana va Satana navo vayomboloka: uoshe ke ku panga vungulu keti ua Kalunga, nambe umo uye ke kuyongola munayina. ¹¹Muomu lino likelyo lijui liye limu novu kutunda ha kulivanga: Ngechiye tu li yongole umo na mukuavo. ¹²Keti ngue Kayini, uye ua kele muka mulonga na ku tcihya mukuenje uendi. Vika vya tcihilile mukuenje uendi? Muomu vipanga vyendi vya kele vya ku vihya na mukuenje uendi vya kele vya vingulu. ¹³Vamuna nana keti mukomoke nga vaka hantci va midhinda yeni. ¹⁴Etu tuna dhivuka ngechiye tuna tundu ku kutca tuna hete ku muono, muomu tuyongola vamuna nana. Uoshe uye ka kala na chidhango aka kala mu kutca. ¹⁵Uoshe uye adhinda munayina yikeye muka kutcihya. Neni muna dhivuka ngechiye muka kutcihya muono ka ue kuhua ka ue kukala mo. ¹⁶Mukemo tuna dhivuka chidhango, muomu Kilistu ua lihanene muono uendi muomu yetu. Yetu lalo tuna vuahela kuhana myono yetu kuli vamuna nana. ¹⁷Vuno uoshe ali na vufuko vua hano hantci, keho amona munayina vuhutu, na ku panga nendi vulumbi, vati chidhango cha Kalunga chika kala muli yikeye? ¹⁸Vana vange, va vanike, keti muyongole vya majui ndi vya mu vindaka, vuno mu vipanga na mu vungulu. ¹⁹Mukemo tu ka dhivuka ngechiye tu vaka vungulu, na ku holoketha vimbunge vyetu ku mesho endi. ²⁰Muomu nga vimbunge vyetu yitu payetha, Kalunga ua tuvakana vi mbunge vyetu, na yikeye adhivuka vyuma vyoshe. ²¹Vaka chidhango change, nga vimbunge vyetu kavi ka viyitha, tuli na kuyolela kuli Kalunga. ²²Keho nkala chuma chi tulomba tuka chi tambula kuli yikeye, muomu tue ku takametha majui alishiko endi na kupanga vyuma viye vimu nehela kuyolela. ²³Eli likelyo lishiko lyendi: Liye li tu tcelela mu lidhina lya Mona Yesu Kilistu na ku yongola umo na mukuavo, ngue yikeye ua tuhanene lishiko eli. ²⁴Uye uoshe atakametha majui a lishiko lya Kalunga endi aka kala muli yikeye, na Kalunga aka kala muli yikeye. Keho mukemuo tu na dhivuka ngechiye endi aka kala muli yetu, ha Mpundhi yiye yana hana kuli yetu.

4

¹Vaka chidhango change, keti mu tcelele ku nkala mpundhi vyoshe. Nambe kuetheka mpundhi ku tala nga ya kutunda kuli Kalunga, muomu vapolofeto vavengi va vishaki vana lishandanganena hantci hoshe. ²Mukemuo mu muka dhivuka Mpundhi ya Kalunga - mpundhi yoshe yi tava ngue Yesu Kilistu nenja na muvila ua ntcitu ukeuo ua Kalunga, ³Na mpundhi yoshe ka yi tava kuli Yesu keti ya kuli Kalunga. Yikeyo mpundhi ya antekilistu, uye yu muovuile akenja, na mualolo laya yili hantci. ⁴Vana vange va vanike, muli Kalunga, na ku tuvakana vakevo, muomu umo uye ali muli yeni na tuvakana uye ali hano hantci. ⁵Vakevo vaka hantci; mukemuo veku handekela vya hantci, keho vaka hantci vaka tolilila vakevo. ⁶Etu tu vaka Kalunga. Nkala uoshe adhivuka Kalunga a tolilila yetu. Uye keti ua kuli Kalunga keku tu tolilila. Kulyevi tuna dhivuka mpundhi ya vungulu na mpundhi ya ku shevuitha. ⁷Vaka chidhango change, tu liyongoleni umo na mukuavo, muomu chidhango chikecho cha Kalunga, na uoshe uye ali na chidhango vana mutheme kuli Kalunga na ku dhivuka Kalunga. ⁸Muntu uye ka kele na chidhango ka dhivuka Kalunga, muomu Kalunga yikeye chidhango. ⁹Muomu lya chidhango echi cha Kalunga va chi yombolole muli yetu, viye Kalunga na tumu Munendi umo lika hano hantci linga tuka mone muono muomu lya yikeye. ¹⁰Mukemuo muli chidhango, keti ngechiye tuyongola Kalunga, vuno ngechiye yikeye ua tu yongola, keho ua tumine Munendi akale chikombeleyo muomu lya milonga yetu. ¹¹Vaka chidhango change, nga Kalunga na tu yonguele ngechiye, netu lalo tuna vuahela kuli yongola umo na mukuavo. ¹²Na umo uahi ua mona Kalunga. Nga tuli yongola umo na mukuavo, Kalunga aka kala muli yetu, na liyango lyendi lika tumama muli yetu. ¹³Mukemuo mu tu na dhivuka ngechiye tu li muli yikeye, nendi muli yetu, muomu yikeye ua tu hana yetu vimo vya ku Mpundhi yendi. ¹⁴Netu lalo tuna vi mono na kuambulula vumbangi ngechiye Yishe ua tumine Mona mu ku kala muovole ua hantci. ¹⁵Uoshe uye atava ngechiye Yesu yikeye Muna Kalunga, Kalunga aka kala muli yikeye na yikeye aka kala muli Kalunga. ¹⁶Keho tua dhivukile na ku tcelela chidhango chiye Kalunga ali nacho kuli yetu. Kalunga yikeye chidhango, na uoshe uye akala mu chidhango cha Kalunga na Kalunga aka kala muli yikeye. ¹⁷Muomu lya chi dhango echi chipanga mua vungulu hakati ketu, linga tukale na kuononoka hali tangua lya kupangula, muomu ngue yikeye, linga tuva voshe tuli hano hantci. ¹⁸Mu chidhango komua kele lyova. Vuno chidhango cha ku yanguluka chikombila lyova kuti, muomu lyova lye kuneha kayando. Vuno na umo uye ali na lyova kova mupangele kuvuaha mu chidhango. ¹⁹Etu tu yongola muomu

Kalunga ua tu yonguele yetu ha kulivanga. ²⁰Nga ahandeka nguendi, "Njiyongola Kalunga" vuno adhinda munayina, yikeye nakala muka vishaki. Muomu uoshe uye kayonguele munayina, uye ya mona, ka kayongola Kalunga, uye kanda amu mone. ²¹Eli likelyo lishiko lalo lina tundu kuli yikeye: Nkala uoshe ayongola Kalunga na pande lalo kuyongola munayina uendi.

5

¹Uoshe atcelela ngechiye Yesu yikeye Kilistu, na themuka kuli Kalunga: Na uoshe uye ayongola yishe lalo ayongola mona yana theme yikeye. ²Mukemuo tuna dhivuka ngechiye tuyongola vana va Kalunga: muye mu tu yongola Kalunga na kuononoka ku mashiko endi. ³Muomu echi chikecho chi dhango cha Kalunga: chiye tu takametha mashiko endi. Na mashiko endi keti aku kola. ⁴Muomu nkala uoshe uye athemuka kuli Kalunga aka tuvakana vya hantci. Keho ku tuvakana echi chi tuvakana vya hantci chikecho kutcelela kuetu. ⁵Keho yiya umo uye atuvakana vya hantci? Kuli umo uye atcelela ngechiye Yesu yikeye Muna Kalunga. ⁶Yesu Kilistu vene yikeye uye nenja na mema na maninga: Yesu Kilistu. Yikeye nenja keti na mema lika, vuno na mema na maninga lalo. Mpundhi yikeyo yimo yiye yihana vumbangi, muomu lya Mpundhi ya vungulu. ⁷Muomu vali vatatu vaka kuhana vumbangi: ⁸Mpundhi, na mema, na ku maninga. Vatatu ava vali mulyuvuathano limo lika. ⁹Nga tu tambula vumbangi vua vantu, vumbangi vua Kalunga vuna tuvakana. Muomu vukevuo vumbangi vua Kalunga vuye vua hanene kuli Munendi. ¹⁰Uye uoshe atcelela muli Muna Kalunga ali na vumbangi kuli vavenya. Nkala uoshe uye ka katcelela Kalunga na mu panga muka vishaki, muomu endi katcelelele ku vumbangi vua Kalunga vuye vua hanene kushuama kuli Mona. ¹¹Na vumbangi ovu vukevuo: Kalunga na tu hana muono ka ue kuhua, na ku muono ou uli muli Mona. ¹²Uye ali na Mona ali na muono. Uye kakele na Muna Kalunga ka kele na muono. ¹³Njina mithonena vyuma evi linga mudhivuke ngechiye muli na muono ka ue kulenga- kuli yeni muna tcelela muli dhina lya Muna Kalunga. ¹⁴Echi chikecho kulikehetha chiye chi tuli nacho, ngechiye nga tulombela vimo vya lihata na liyango lyendi, yikeye atuvua yetu lalo. ¹⁵Nga tuna dhivuka ngechiye yikeye atuvua yetu lalo- nkala vyoshe vitu lombi kuli yikeye- tuna dhivuka ngechiye tuli navyo vyoshe vitu lombi kuli yikeye. ¹⁶Nga umo atala munayina apanga mulonga ukeuo keti vua ku tca, yikeye a lombe, na Kalunga aka muhana muono. Kuli vaye vaka mulonga kauwe kuneha kutca. Kuli mulonga ngechiye keti ua kutca; kunja handekele nguange ngechiye endi amu lombele kuli viye. ¹⁷Kuvihya kuoshe kukeko mulonga, vuno kuli mulonga ka ue ku nehetha ho kutca. ¹⁸Tuna dhivuka ngechiye uoshe uye na themuka kuli Kalunga, ka kapanga mulonga. Vuno umo uye na themuka kuli Kalunga aka mutakametha muachili, na milonga yimo kayi kakuata livoko kuli yikeye. ¹⁹Tuna dhivuka ngechiye etu tu vaka Kalunga, na ku dhivuka ngechiye hantci hoshe kua lihata na ndhili ya uye muka mulonga. ²⁰Vuno tuna dhivuka Muna Kalunga nenja na tu hana mangana linga tudhivuke yikeye uye ua vungulu. Netu lalo tuli muli yikeye muka vungulu, muli Mona Yesu Kilistu. Ou yikeye Kalunga ua vungulu na muono ka ue kulenga. ²¹Vanike va vandende, litakametheni ku miyombo.

2 Youano

¹¹Ange mukuluntu njithona kuli mukentu ua kuhangula na vana vendi, vaye va nja yongola mu vuchili_ keti hamo yange lika, vuno na voshe vaye vana dhivuka vuchili_ ²muomu lya vuchili ovu vua kala muli yetu novu vua kala netu myaka na myaka. ³Ngodhi, na chivovo cha Kalunga Tata na Yesu Kilistu, Muna Yishe, mu vungulu na chidhango vi ka kala netu. ⁴Njili na liyango lya kama mu kua ku uana vana vove vamo venda mu vuchili, ngue mu tua tambula lishiko eli kuli Tata yetu. ⁵Ngocho nji na ku kandeleda shukulukambu, ove muna mumbanda_ keti ngue mu nji na ku thonena lishiko lya lihya, vuno uye u tuovua kutunda ku ku livanga_ linga tu li yongole umo na mukuavo. ⁶Echi chikecho chidhango, tuende ngue ku mashiko endi. Eli likelyo lishiko, ngue mu uovua kutunda ku mbangelo, ngualyo uende mo. ⁷Muomu vaka ku tangananetha va vengi vana li shandanganena mu chifuti, kuva yongola kutava nguavo Yesu Kilistu uedhile na muvila ua ntcitu. Ou yikeye muka kutangananetha yikeye antekilistu. ⁸Linyungeni, linga keti mu dhimbalethe viye vi mua pangela, vuno linga mu tambule fueto ya kushula. ⁹Ou uoshe a tuelelela ho keho ka kala mu vilongetha vya Kilistu ka kele na Kalunga. Vuno uye a kala mu vilongetha evi, ali na Yishe na Mona voshe. ¹⁰Nga umo a kenja kulyeni vuno ka mi longetha vilongetha evi, keti mu ka mu tambule mu vinjivo vyeni nambe ku mu hinduitha kuahi. ¹¹Muomu ku nkala uoshe uye a mu hinduitha yikeye a li haka mu vipanga vya kujuala. ¹²Njili na vya vingi vya ku mi thonena, vuno kunji yongola ku thona ha mukanda na tindya. Vuno, nji na tumamena kuija nja ku kuanye neni mesho na mesho, linga liyango lyetu li hete mo. ¹³Vana va munanoko va vakentu vaye va va hangula vana mi hinduitha.

3 Youano

¹¹Mukuluntu ua mbunga kuli Ngayu, uye unja yongola muvungulu. ²Ua chidhango, njilomba ngachiye vyoshe vyende nachivovo chikale nove na ku kala navukangule, ngue omo mbunge yove yina vedhuka. ³Muomu njika yolela muye munana enja na ku kala mbangi ua vungulu, ngue omo wenda mu vungulu. ⁴Njili na kuyolela kuakama kulyevi, mukuvua viye vana vange venda mu vungulu. ⁵Muthamba uange, ove ua tcelela ntcimbu yoshe yiye yu ka pangela vya vingulu va munanoko nambe vangendhi ⁶vaye vali na vumbangi vua chili vua chidhango chove kumesho a mbunga ya chikungulukilo. U ka panga vuino ambe u ka va kuatha mu vangendhi vuavo mu ngila ya kufuila kumesho a Kalunga, ⁷muomu mu lidhina va katukila, kuva tambuile na vimo vyahi ku va ka Vifuti. ⁸Keho honi tu va tambuleni linga tu li vandakane mu vipanga vya vingulu. ⁹Nja thonene chuma chimo ku chi kungulukilo, vuno Ndiotelefe, ou ua yongola

kukala ua kama mukati kavo, ka tu tambula. ¹⁰Keho nga njinja, nji ka vuluka viye vya ka panga, ku tu vangeya vishaki na majui a kuvihya. Ovyo lika ku vya mu puilililemo, keti guavo a kavyana lika ku tambula va munayina yendi vavenya, vuno a ka vindika lalo voshe vaye va thetela ku va tambula keho ava sheka mu chikungulukilo. ¹¹Muthamba uange, keti u temuinine vya kuvihya vuno temuinina vya vi ngulu. Uye a ka panga vya vi ngulu yi keye ua Kalunga; ua kupanga vya kuvihya ka muene Kalunga. ¹²Ndemetelyo ua uanene vumbangi vua vungulu kunkala umo na vuchili vuacho. Netu tuli na vumbangi vuendi, neni muna dhivuka ngueni vumbangi vuetu vua vu chili. ¹³Nja kele na vyuma vya vingi vya kuthona kuli yove, vuno kunji yongola ku ku thonena vyo na tindya. ¹⁴Vuno nji na tumamena ku ku mona mualolo, keho nja ku kuanye nove mesho na mesho. ¹⁵Chivovo chikale hamo nove. va vuthamba vana ku hinduitha. Hinduitha ho va vuthamba vetu ku lidhina ku lidhina.

Yunda

1

¹Yunda, ngamba ya Yesu kilistu yikeye lalo munayina ua Tiango, kulyava vovathanene, muli Kalunga Tata mu chivovo, na mu kunyunga kua Yesu Kilistu: ²Ngodhi na chivovo na ngodhi yililanethe kuli yeni. ³Vaka chidhango change, muye munjapangele muoshe muku mithonena kutuala ku vuovoke vuetu, nja mithonenene kutuala muku mimamuna linga muluile muakama kutcelela kuye kuvana mikundikila lumo kuvantu voshe vaka kuyela vaKalunga. ⁴Omuo vantu vamo vana lipuitha ngocho movushueke hakati keni. Vantu ava vova tumbuile laya kuchipangulo echi kukakulu laya. Vakevo vantu vaka kushahula Kalunga veku tengulula kutcetela kua Kalunga ketu mukupuitha vyuma vya kuvihya, na kuli vaye vavyana Muene uetu na Kalunga, Yesu Kilistu. ⁵Njiyongola kumivuluitha vyuma evi nambe mua vidhi laya ngocho Kalunga uovuele vantu va Yisaleli kutunda kuchifuti cha Yingito, vuno kulutue lalo uava tcihile vaye kuva tcelelele. ⁶Na tungelo, lalo vaye kuvanyungile mpoko ya mihela yavo, vuno vaye vedhile ku muhela uavo uaku kala uachili-Kalunga nava kutiya mumalyenge amyaka yoshe, mumithithi ya kuintci noho ha litangua lyakama lya kupangula. ⁷Ngue omo Sandama na Ngomola na Vimbongi vyahateleko valikundikile ku Vukuidhi namu kushuama vipanga vyavo. Vanavahaka ngue chimuetho chava vakayanda na chihitho chatuhya ku myaka yoshe. ⁸Muye vene mungila yiye vene, nava vaka kulota vinjodhi lalo vavitha mivila yavo. Vayengula vaka vukama, vashilula vaka vungulu. ⁹Vuno nambe kangelo uakama Mikaye, Muye mua lidhungile na Chitodhi na kulinyeka mivila ua Mosesa, Kashukile kutuhula lijui lyakumupangula. ¹⁰Vuno ua mulekele nguendi, "Muene aku payethe!" Vuno vantu ava vekushaula vyoshe nevi kuva dhivuka na kuvuithitha; nevi vivadhivuka vya kuchithemua chavo ngue tuthitu kuvakele na vulanguluke, vikeyo viye vika vatcihya. ¹¹Luvinda luavo! Muomu vanende mungila ya Kayini na kulihaka mumutupu ua Mbalame na kushevuka kuendi kua nganyo. Vana tci muva tcihile Kola muva mute ngulukilile. ¹²Vantu ava vanapu vushonde ha viuano vyeni vya chiyongola, valya hamo neni nashuama yahi vakevo tunyungi valilitha avo vavenya. Vanapu mashelua akuyeneka mema apekumuka na mpundhi; viti vya kuchukumuka, viti vya kuyeneka vushuka vya kutca luvali, yakutukuka na midhi. ¹³Vanapu mankimba amu mema Kalunga, atutumuka lifulu lya shuama yavo vavenya, vintangantanga vya kuendangana ngocho, Vaye vana vuayethela kukala mumithithi ya kudhivala vui kumyaka yoshe. ¹⁴Enoke, uye ua puile ua muchitanu navavali kutunda kuli Andama, ua mbuluile vupolofeto vuavo, uakuanyene nguendi, "Talen! Muene akenja na makulukadhi na makulukadhi avoshe vaka kuyela. ¹⁵Akenja mu kuteta kupangula hali voshe. Akenja mukuitha voshe vaka kushaula Kalunga kuvipanga vyavo vyoshe viva pangele mungila ya kushaula Kalunga, mumajui oshe akuvihya aveku kuanya vaka milonga mukuluitha Kalunga." ¹⁶Vantu ava vaka kupangela, vaka kulinyenyeta, vaka kushuamangeya mashungu avo akuvihya. Tunua tuavo tue kuli kametha mukutambakana, vathingimika mivila ya vakuavo linga vauanene ho vimo. ¹⁷Vuno eni, vaka chidhango change, vulukeni majui aye avahandekele laya Vapostolo va Muene Yesu Kilistu. ¹⁸Vamu kuanyene nguavo, "Kunthimbu ya kukotokela kuka kala vaka kupangula vaka kuvangeya mashungu avo a kashaundu." ¹⁹Vantu ava vakakuneha katepetho, vakevo vakahantci vakevo kuva kele nampundhi. ²⁰Vuno eni vakachidhango change, litungeni eni vavenya mukutcelela kueni kuakuyela, lalo lombeni mu Mpundhi Yakuyela. ²¹Kaleni muchidhango cha Kalunga, naku tatelela ngodhi ya Muene uetu Yesu Kilistu uye akaneha kuvoka kua myaka yoshe. ²²Kaleni nangodhi navaye vali navimpata. ²³Ovoleni vakueni nakuvashitula muchoto; kuli vamo vovuile ngodhi nalyova, dhindeni vidhala viva najualetha na vuthitu. ²⁴Vuno kuli uye atha kumupangela keti mupunduke naku panga mukemane kumesho endi avungulu namulonga uahi nakuyolela kuakama, ²⁵kuli kalunga umo lika muovole uetu hali Yesu Kilistu Muene uetu, kukale vungulu, navukama, nakutumina, nandhili, kutunda kumyaka yakukakulu ketu, nalelo lino, nakumyaka namyaka kuye kulenga. Amen.

Kuyombolola

1

¹Kuyombolola kua Yesu Kilistu kuye kua muhanene Kalunga amuetha kuli ngamba yendi Youano atuma kangelu kendi kuli yikeye. ²Youano uambuluile vumbangi vua majui aKalunga na kuhana vumbangi vua yombuelele hali Yesu Kilistu, na vyuma vyoshe viye vya mune. ³Ua vedhuka uye umo atanda muakama vya vupolofeto na ku tolilila majui avu Polofeto navaye vovua na ku shuama viye vivana thono mu mukanda ou, muomu ntcimbu yili ha muhehi. ⁴Youano, ua thonenene ku vimbunga vitanu na vivali vya mu Asiya: Kavumbi kuli yeni na chivovo chauye uakala ko, na uye ua kele na uye akenja, na mithithimba yitanu na yivali yiye yili kulutue lya chitumamo chendi cha vumuene, ⁵na kuli Yesu Kilistu, yikeye

mukaleho ua ku tcelela, ntuama ua ku kutca, keho yikeye muka ku shika vimyene vya hantci. Kuli umo uye ua tuyongola yetu keho na tu vutula ku milonga yetu na maninga endi- ⁶Endi ua tu hakele tukale vimyene, va sasendote kuli Kalunga na Yishe - ku li yikeye ku kale vungulu na ndhili ku myaka na myaka. Amen. ⁷Taleni, youenja hamashelua; Vantu voshe vaka mu mona, hamo lika navaye vamutuvile likunga. Mishovo ya vantu voshe vahano hantci va ka lila muomu lya yikeye. Mukemo, Amen. ⁸Yange Alefe na Omenga," ua handekele Muene Kalunga nguendi, "Naumo uye aliko, na uye ua kele ko, na uye akenja ko, muka Ndhili yoshe." ⁹Yange, Youano- munanoko ua lyala na umo uye ua muene tuyando na vumuene na ku likehetha kuakama kuye kuli muli Yesu- ua kele ha chiludhi cha kutumbula Patomosi muomu mu lijui lya Kalunga na vumbangi vua Yesu. ¹⁰Ange njakele mu Mpundhi ha litangua lya Muene. Njo vuile kunima yange lijui lyakama ngue chindindimo. ¹¹Lya handekele ngualyo, "Thona viye vyu mona mu mukanda, keho uka vitume ku viuano vitanu na vivali - ku Efeso, ku Similina, ku Pelengamu, ku Tatila, ku Salende, ku Filandelefia, na ku Laondisiya." ¹²Keho nja tengulukile muku tala lijui liye lya handekele nange, na ku tenguluka njamuene vilambi vitanu na vivali vya vunchele. ¹³Keho hakati ka vilambi hakele umo ua kulifua ngue muna muntu, ua dhalele chikoveyo chalaha ku shelela ku myanja yendi na likutu muiva ua vunchele muntulo yendi. ¹⁴Mutue uendi na vinkambu vyendi vyatokele ngue maka a Yinjui ua kutoka to - ngue mema akukonda - na mesho endi akele ngue mulengi ua tuhya. ¹⁵Myanja yendi ya vyadhimine ngue vunengu vua kutangeka, ngue vana vu yeletha mulutengo, na lijui lyendi ngue lijui lyamema amengi. ¹⁶Yikeye ua kuatele vintanga ntanga vitanu na vivali mu livoko lyendi lya chilyo, mukana kundi mua tuhukile mo mukuale ua vutuethi kuvali. Chihanga chendi cha vyadhimine ngue litangua lya hakati kamutue. ¹⁷Muye munja mumuene, nja uililile ku myanja yendi ngue muntu ua kutca. Ua kambekela livoko lyendi lya chilyo hali yange na ku kuanya nange nguendi, "Keti ukale na lyova. Yange ua ku livanga na ku mathela ¹⁸na uye umo ali namuono. Njaticile, vuno tala, njili na muono ku myaka yoshe! Njili na ndhili ya ku tuvakana kuthana vukalo ua vaka kutca na ku vatakametha." ¹⁹Ngechi vene thona vyuma vyoshe viye viliko mualolo, na vyuma viye vikashuamako kulutue kunima yeve. ²⁰Echi chikecho kulangulula cha vintanga ntanga vitanu na vivali viye vyunamono mulivoko lyange lya chilyo, na vilambi vitanu na vivali vya vunchele: vintanga ntanga vitanu na vivali vina kala tungelu va vimbunga viye vitanu na vivali, na vilambi viye vitanu na vivali vina kala vimbunga vitanu na vivali."

2

¹"Kuli kangelu ua ku mbunga ya Efeso thona nguavo: 'Eli likelyo lijui lya kutunda kulyaue na kuata vintanga ntanga vitanu na vivali kuli voko lyendi lya chilyo na muka kuenda ngana hakati ka vilambi vitanu na vivali vya vunchele, ²"Njina dhivuka viye vyu napanga, njina dhivuka ku fuitangana kuove na ku likehetha kuove, njina dhivuka vaye vaka ku vihya ko uatha ku kala navo, vuno ove kuethaka vaye vali tumbula vaPostolu, vana yomboloka ngechiye kuma vana kala vaka vishaki. ³Ange njina dhivuka ku koletha kuove nomu mo unambata tuyando omo lidhina lyange, vuno ko uahonene. ⁴Vuno njili nechi kulyove omo unethela chidhango chove ngechiye kunima cha ku livanga. ⁵Thinganyekeni ngechiye kulyeni mua uile. Tenguluku milonga yeni na kupanga viye viua pangele ha ku livanga. Kuvanga una tenguluka ku milonga yove, nji kenja kulyove na kutunditha lambi yove ku muhela uayo. ⁶Vuno uli navyo evi: Una dhindi viye vya pangele Nikolau, viye vinja ndhinda lalo. ⁷Nga uli na matui, tolilila viye vi yi handeka Mpundhi ku vimbunga. Kuli vaye vonjina hana ndhili ya kulya ku vushuka vua chiti cha muono, chiye chili mu lihya lya Kalunga." ⁸"Kuli kangelu ua mbvunga yili mu Smilina thona nguove: 'Lijui lyauye umo ua ku livanga na ku manethela, na umo uye ua tcile na uye ua kele na muono lalo: ⁹"Njina dhivuka kayando kove na vuhutu vuove, vuno una fuku. Njina dhivuka na ku shaula Kalunga vaye va litumbula va Yundeya, vuno keti vakevo. Vana kala va ka thinangonga yimo ya Satana. ¹⁰Keti ukale na lyova lya viye vyu kayanda. Tala! satana ayongola kumbila vamo vendi mu kamenga ngechiye vaka myetheka, keho muka yanda ha matangua likumi. Kala mu kutcelela noho kutca, keho njika kuhana nkata ya muono. ¹¹Uye ali na matui ovue, ovue viye vi yi nahandeka Mpundhi ku vimbunga. Uye umo a tuvakana ndhili ko chi ka mu uana kutca kua mu chivali." ¹²"Kuli kangelu ua mbunga ya Pelengamu thona nguove: 'Eli likelyo lijui lya kutunda kuli uye ali na ndhili yamukuale yavutuethi kuvali: ¹³"Nji dhivuka kuye ku uakala, ku keko kuakala chitumamo cha Satana. Vuno ove ua kuatelela ku lidhina lyange. Njina dhivuka nguange ku ua vyanene lutcelelo luove muli yange, nambe mu matangua a Antipa mukaleho uange umo ua kutcelela, uye uva tchile hakati keni, muye mua kala Satana. ¹⁴Vuno njili na vyuma vya vindende kulyove: Kuvali vamo hakati keni vaye va shuamangeya vilongetha vya Mbalame, uye ua longethele Mbalake ku haka chingoua ku mesho a vana va Yisaleli kulya viye viva kombeleya ku muyombo na kupanga vukuidhi. ¹⁵Mungila yiye vene, uli na vamo vaye vana lihata ku vilongetha vya vaka Nikolau ngechiye. ¹⁶Tenguluka, muye vene! Nga ku ua tengulukile, nji kenja vuathi kulyove, na kuluitha vantu vaye na mukuale ua mukana kange. ¹⁷Linga uye uoshe ali na matui, ovue viye vi yi handeka Mpundhi ku vimbunga. Kuli uoshe uye na tuvakana, njika vahana manna ya mu vushueke, keho nji ka vahana livue lya kutoka hamo lika na lidhina lya lihya li vana thono ha livue, lidhina liye na umo uahi na lidhivuka vuno uye lika na litambula." ¹⁸"Kuli kangelu ua mu mbunga ya mu Tatila thona nguove: 'Eli likelyo lijui lya Muna Kalunga, uye ali na mesho ngue mulengi ua tuhya na myanja ngue livue lya ku vuaha: ¹⁹"Njina dhivuka vipanga vyove: Chidhango chove na ku tcelela na vipanga na ku likehetha kuakama. Njina dhivuka ngechiye vipanga vyove vya ku manethela vina tuvakana viye viua pangele ha ku livanga. ²⁰Vuno njili nechi kulyove: omo uli na kutava mukentu uye Yezevele, uye ua litumbuile vavenya kapolofeto. Ku vilongetha vyendi akuitha vangamba vange ku panga vukuidhi na kulya vya kulya vya kumbeleya ku miyombo. ²¹Njina muhana ntcimbu linga a tenguluke kumulonga uendi, vuno yikeye kayongola ku tenguluka ku vukuidhi vuendi. ²²Tala! Njika mumbila ku muhela navaye va pangele nendi vukuidhi hamo lika nendi mu

kayando kakama, kuvanga va tenguluka ku milonga yendi. ²³Njika tcihya vana vendi, keho vimbunga vyoshe vika dhivuka ngechiye yange uye umo athetela vithinganyeka na vimbunge. Njika hana ku nkala umo ku shuama ku vipanga vyendi. ²⁴Vuno kulyeni voshe muli muTatila, kuli uoshe uye ka shuama vilongetha evi keho kadhivuka vyuma vimo tumbula vya kulova vya Satana - kulyeni nji handeka nguange, 'Ko nja hakele ko milonga yimo kulyeni.' ²⁵Ku nkala vyoshe, muna pande ku kuatelela noho nji kenja. ²⁶Uye uoshe a tuvakana na uye a takametha vipanga vyange noho ha kumanethela, ku li yikeye njika hana ndhili kuli vaka vifuti. ²⁷Aka va shika nambueta ya vutale, ngue vindeho vya nkulungu vitavoka vivala vala. ²⁸Ngue munjina vi tambula kuli Tata, njika mu hana ntanga ntanga yakama. ²⁹Linga uye uoshe ali na matui, ovue vika yi handeka Mpundhi ku vimbunga."

3

¹"Kuli kangelu ua mbunga ya mu Salende thona nguove: 'Lijui lya uye na kuata vimpundhi vitanu na vivali vya Kalunga na vintanga ntanga vitanu na vivali. "Njina dhivuka vipanga vyoshe. Uli na lidhina liye lya muono, vuno uatca laya. ²Hinduka na ku koletha vika vina lihono ko vuno vithetela kutca, muomu ko nja uanene ko vipanga vyove mukushula ku mesho a Kalunga kange. ³Ngocho vene, thinganyeka, evi vi una tambula na kuvua. Vishuame, na ku tenguluka. Vuno nga kuuhinduka, njikenja ngue muka ku puanja, na ku yeneka kudhivuka ntcimbu yi njikenja kulyove. ⁴Vuno uli na madhina amandende mu Salende vaye vayenekele kutoketha vikoveyo vyavo, keho vakenda hamo lika nange, keho vakadhala vya kutoka, muomu vana vuaha. ⁵Uye uoshe a tuvakana vaka mudhaleka vidhala vya kutoka, keho kunjika dhimangana lidhina lyendi mu Mukanda ua Muono, keho njika litavela lidhina lyendi kumesho a Tata, na tungelu tuendi. ⁶Linga uoshe uye ali na matui, ovue vi yi handeka Mpundhi ku vimbunga. ⁷"Kuli kangelu ua mu mbunga yamu Filandelefiya thona nguove: 'Eli likelyo lijui lya umo uakuyela na vuchili_ na kuatelela sapi ya Ndaviti, a shokolola chikolo na umo uahi a hatha ku chishoka, endi nga na shoko na umo uahi atha ku chishokolola. ⁸"Njina dhivuka vipanga vyove. Tala, njina haka kumesho ove chikolo cha kushokoloka chiye na umo uahi akatha ku chishoka. Njina dhivuka ngechiye uli na ndhili ya yindende, vuno ngechiye una shuama lijui lyange keho ku ua vyanene lidhina lyange. ⁹Tala! nji ka ku hana vya ku thinangonga ya Satana, vaye va litumbula vavenya vaYundeya vuno keti vakevo, vaka vishaki_ Njika vaneha kulyove na ku tcikama ku myanja yove, keho vaka dhivuka ngechiye kuma nja ku yongola. ¹⁰Muomu una takamethele lishiko lyange mu ku likehetha muakama, njika ku takametha ku ntcimbu ya vyetheko viye vikenja hantci hoshe, mu kuetheka vaye voshe vali na muono hano hantci. ¹¹Njili na kuinja mualolo. Kuatelela ku vyoshe uli navyo linga na umo uahi aka tambula nkata yove. ¹²Uye a tuvakana njika mu haka ngundhi mu njivo ya Kalunga. Nambe lalo aka tuhuka mo, keho hali yikeye njika thona lidhina lya Kalunga kange, na lidhina lya limbo lyakama lya Kalunga kange (yikeyo Yelusalema ya yihya, yiye yitunda muilu kuli Kalunga kange), keho na lidhina lyange lya lihya. ¹³Linga uye uoshe ali na matui, ovue vi yi handeka Mpundhi ku vimbunga. ¹⁴"Kuli kangelu ua mbunga ya Laondisiya thona nguove: 'Eli likelyo lijui lya Ame, mukaleho ua kutcelela ua vuchili, yikeye muka kushika ha vyuma vyoshe vya panga Kalunga. ¹⁵"Njina dhivuka vipanga vyove vyoshe ngechiye nambe una tontola ndi una shaluka. Njina yongola ngechiye u kale na ku tontola ndi ushaluke! ¹⁶Ngocho, muomu ove una yukuma _ keti ushaluke ndi utontole_ nji yongola ku ku shanja mukana kange. ¹⁷Muomu una handeka nguove, 'Njina fuku, njili na vufuko vuavuingi, na vimo vyahi vinji thetela.' Vuno ku udhivuka ngechiye ove muka ku vihya, muka ku vindama, chihutu, kapuputua, na mushengashenga. ¹⁸Tolilileni ku vi nangula vyange: Landa kulyange vunchele vya kutoketha ku tuhya linga ukale muka kufuka, na vidhala vyachili vya kutoka ngocho lidhaleke yove vavenya keho keti ulekethe shuama ya mushenga-shenga uove, na vihamba vya mesho a ku kuita ku mesho ove linga umone. ¹⁹Nji vyana na ku pupa nkala uoshe uye yinja yongola. Ngocho vene, kala una dhangama na ku litengulula. ²⁰Tala, njinemana ku chikolo na ku ngongola. Nga umo ovua lijui lyange na kushokolola chikolo , njika kovala mu njivo yendi na kulya kumo lika nendi, na yikeye hamo lika nange. ²¹Uye uoshe a tuvakana njika mu hana ndhili ya kutumama hamo lika nange ku chitumamo change cha vumuene, ngue yange lalo munja tuvakana na ku tumama hamo lika naTata ku chitumamo chendi. ²²Linga uye uoshe ali na matui, ovue vi yi handeka Mpundhi ku vimbunga."

⁴ ¹Munima ya vyuma evi nja talele, njamuene chikolo cha ku shokoloka muilu. Lijui lya ku livanga liye li njovuile lya handekele kulyange ngue mbendo, na kuhandeka ngualyo, "Yinja kuno kuilu, keho njika ku lekethe vyuma vika yomboloka kunima ya vyuma evi." ²Haye vene nja kele mu Mpundhi, keho nja muene chipundi cha vumuene vana chi tumbika muilu, na umo ua tumamene ho ha chitumamo. ³na uye umo ua tumamene ho ha chitumamo ua kulifua ngue livue lya yasepe na salendonyu. Kuye kua kele Nkongolo ya dhengeleleke chitumamo. Na Nkongolo ya kele ngue esemeanda. ⁴Mu ku chidhengeleka chitumamo kua kele vitumamo vikuavo vya vumuene makumi avali na viwana, na vitumamo viye hatumamene makumi avali na a kana a vakuluntu, va dhalele vidhala vya kutoka, na vinkata vya vunchele kumitue yavo. ⁵Ku chitumamo chiye cha vumuene kua tundile mihyato, na ku tyavoka na chindindimo cha Kalunga. Kulutue lya chitumamo kua kele mitangeko ya vilambi yitanu na yivali vya shuamene, vilambi viye vya kele vitanu na vivali mithithimba ya Kalunga. ⁶Kulutue lya chitumamo echi cha vumuene kua kele ngue vindulu vya mu Kalunga ndonga, ngue kilistale. Mukati ka chipundi na mu ku chidhengeleka chitumamo kua kele tuthitu va uana va muono vana shulu na mesho ku lutue na ku nima. ⁷Kathitu ua kulivanga ua kele ngue ndumba, ua mu chivali ngue muna ngombe, ua mu chitatu ua kele na chihanga ngue muntu, ua mu chiuana ua kele ngue ngonga ua ku pulula. ⁸Ku nkala kathitu ua vaye vauana ua kele na vimbava vitanu na yimo, na mesho a ku shula kuilu na hantci. Vakevo matciki na mutanya ko ve ku huima nguavo, "Ua kuyela, ua kuyela, ua kuyela yikeye Muene Kalunga muka ndhili yoshe, uye ua kele

ko, uye a liko, na uye a kenja ko."⁹Muye vaye tuthitu va muono va ka hana vungulu, kathingimiko, na ku shangala kuli uye na tumama ha chitumamo cha vumuene, uye umo ali na muono ku myaka na myaka,¹⁰vaye vakuluntu makumi avali na vauana va kulumana kulutue lya uye na tumama ha chitumamo na ku mu thingimika uye ali na muono ku myaka na myaka. Volola vinkata vyavo kulutue lya chitumamo, na ku handeka nguavo,¹¹"Ua ku vuaha yove, Muene uetu na Kalunga ketu, ku tambula vungulu na kathingimiko na ndhili, muomu yove ua pangele vyuma vyoshe, na ku chidhango chove vya kele mo keho va vi pangele."

5 ¹Keho mu livoko lya chilyo lya uye ua tumamene ku chitumamo cha vumuene, nja muene mo lidhengenunono liye li va thona helu na ha nima lyayo, va li shokele na vileketho vitanu na vivali. ²Mukemo nja muene kangelu ua ndhili ua tambakanene na lijui lya kama nguendi, "Yiya ua ku vuaha atha ku fukula lidhengenunono eli na ku tavula mo vileketho vyalyo?"³Na umo uahi ua muilu ndi ua hantci ndi ua muintci lya hantci uathele ku fukula mukanda uye ndi ku u tanda. ⁴Keho nja lilile muakama muomu kuva uanene na umo uahi na vuahela ku fukula mukanda ndi ku utanda. ⁵Vuno umo ua va kuluntu ua handekele nange nguendi, "Keti ulile. Tala! Ndumba ua kutunda ku mushovo ua Yunda, Mudhi ua Ndaviti, yikeye natuvakana. Atha ku fukula chidhivukitho chauro vitanu na vivali."⁶Keho nja muene muna Yinjui nemana mukati ka chitumamo na hakati ka tuthitu va uana na hakati ka vakuluntu. Ku mu tala ngue uye yi vana tcihile. Endi ua kele na vimbanga vitanu na vivali na mesho a tanu na avali, viye yitanu na yivali vikevyo mpundhi vitanu na vivali vya Kalunga vya tumine hantci hoshe. ⁷Ua katukile na ku nona liye lidhengenunono mu livoko lya chilyo lya uye ua tumamene ha chitumamo cha vumuene.⁸Muye mua nonene lidhengenunono, vaye tuthitu va muono vauana na vakuluntu makumi avali na vauana va uile hantci kumesho a muna Yinjui. Kuli uoshe uavo va kele na vithandi na malonga a vunchele a shulile na vihemba vya ku tcimika, evi vikevyo kulomba kua vantu va kuyela va Kalunga.⁹Vembile lidhina lya lihya nguavo: "Yove ua ku vuaha ku tambula lidhengenunono na ku fukula vidhivukitho vyalyo. Muomu va ku tcihile, na maninga ove ua landelele Kalunga vantu va mishovo yoshe, na vindaka vyoshe, na vantu voshe, na vifuti vyoshe."¹⁰Una va puitha vumuene vakevo na va sasendote vaka ku pangela Kalunga ketu, keho vaka hinga hano hantci."¹¹Keho nja talele na kuvua majui a tungelu vavengi vaye vana dhengeleka chitumamo na tuthitu va muono na vakuluntu. Vuingi vuavo vya hetele ku makumi a makulukadhi a ku makumi na makulukadhi a ku makulukadhi. ¹²Va handekele na majui akama nguavo, "Ua ku vuaha muna Yinjui, uye yiva tcihile, linga a tambule ndhili, vufuko, mana, kukueya, kathingimiko, vungulu, na ku shangala."¹³Njovuile nkala cha kutanga chili muilu na hantci na muintci lya hantci na mu Kalunga ndonga_ vyoshe vya kala mo_ vya handekele nguavyo, "Kuli umo uye na tumama ha chitumamo cha vumuene na muna Yinjui va mu shangale, na kathingimiko, na vungulu, na vukama ku myaka ku ye kulenga. ¹⁴Vaye tuthitu vauana va muono va handekele nguavo, "Ame!" na vakuluntu va uile hantci na ku lemetha.

6 ¹Nja muene muna Yinjui muye mua fukuile chidhivukutho cha ku livamga cha ku vitanu na vivali, keho njo vuile umo ua vaye tuthitu vauana va muono a handeka na lijui lya kuohya ngue chindindimo cha Kalunga ngualyo, "Yinja!" ²Nja talele kuye keho kua kele kakambe ua ku toka. Muka kuendela ho ua kuatetelele vuta vya lungusha, na yikeye va mu hanene nkata. Uedhile ngue muka ku tuvakana linga a tuvakane.³Muye mua fukuile muna Yinjui chidhivukitho chamu chivali, njovuile kathitu ua mu chivali a handeka nguendi, "Yinja!" ⁴Keho kakambe mukuavo lalo ua tuhukile_ ua mavala a kuvenga. Uye uendelele ho va mu hanene ku tunditha chivovo hantci, linga vantu va li tcihye umo na mukuavo. Muntu uye va mu hanene muele ua kama kama.⁵Muye muna Yinjui mua fukuile lalo chidhivukitho cha mu chitatu, nja muene kathitu ua muono ua mu chitatu ua handekele nguendi, "Yinja!" Nja muene kakambe ua ku dhivala, mu ka kuendela ho ua kuatetelele vyetheketho vivali mu livoko lyendi. ⁶Njovuile ngue lijui li tunda mukati ka vaye tuthitu va muono va uana ngualyo, "Njongo yimo ya tiliku ya ndando ya mbongo yimo ya livue lya ku toka, na vinjongo vitatu vya salende ha ndando ya mbongo yimo ya livue lya ku toka. Vuno keti uvi viyithe madhi na vinyu."⁷Muna Yinjui mu ku fukula chidhivukitho cha mu chiuana, njovuile kathitu ua muono ua mu chiuana a handeka nguendi, "Yinja." ⁸Keho nja muene kakambe ua ku tokoloka. Uye uendelele ho va mu lukile lidhina lyendi Kutca, na muhela vya vatci vya mu shuamene. Va va hanene ndhili ku mutambela umo ua mu chiuana ua hantci, ku tcihya na ndhili ya muele, na njala na kutca, na vikashama vya hantci.⁹Muna Yinjui mu ku fukula lidhengenunono lya mu chitanu, nja muene muintci lya muyombo myono ya vaye vo va tcihile muomu lya lijui lya Kalunga na vumbangi uo va hanene. ¹⁰Va lilile ku tambakana na lijui lyakama nguavo, "Ntcimbu vingahi, Muene ua voshe, ua ku yela na vuchili, noho una pangula vantu ava va ka hantci, na kulingula ku maninga etu?" ¹¹Keho nkala umo va mu hanene chidhala cha kutoka, va va lekele nguavo va chi tetelele ko ntcimbu lika noho vana pu mo na vakuavo va chi va tcihye, ngue mu va va tcihya vakevo.¹²Njamuene muna Yinjui a fukula chidhivukitho chamu chitanu nachimo, tala kuakele mandunduma akama kama. Litangua lyadhivalele ngue chikeleya chaku dhivala, ¹³Vintanga ntanga vya uililile hantci kutunda kuilu, ngue vushuka vya mukuyu vya vu vishu vulundumukila hantci kutunda ku chiti muye chilinenenga ku mpundhi yakama. ¹⁴Lilu lya tundile ngue mukanda ua ku dhenga vali na ku udhengela hamo lika. Mikinya yoshe na minkundu yoshe vavi tundithile ku mihela yavyo.¹⁵Keho vimyene vya hano hantci na vaka ku hinga nava kuluntu va kandhita, vaka kufuka na vaka ndhili, navantu voshe veka lalo, vindungo nava keti vindungo, va vande muvina namumavue namuintci lya mavue a mikinya. ¹⁶Va handekele ku mikinya na mavue nguavo, "Yinjeni mutuule nakutufuika kutunda kumesho auye na tumama ku chitumamo na ku vukalu vya muna Yinjui. ¹⁷Muomu litangua lyakama lya vukalu linahete. Yiya atha kuimana ko?"

¹Munima yevi nja muene tungelu vauana va nemana ku vimbango viuana vya hantci, vemikile vimpundhi viuana vya hantci mpundhi na yimo yahi yi pupa hantci, ndi ha Kalunga ndonga, ndi ku nkala chiti. ²Nja muene kangelu mukuavo a tundilila ku vukilo vya litangua, na chidhivukitho cha Kalunga ua muono. Ua lilile na lijui lya kama ku tungelu vaye vauana vo va hanene ndhili ya ku vihitha chifuti na Kalunga ndonga nguendi: ³"Keti mu vihitha chifuti, ndi Kalunga ndonga, ndi viti kuvanga tuna haka chidhivukitho cha Kalunga ha vihanga vya vangamba va Kalunga ketu." ⁴Njovuile vuingi vuo vaye vo va hakele mu chidhivukitho: 144,000, vo va hakele ku mishovo yoshe ya vantu va Yisaleli: ⁵makulukadhi likumi na avali va ku mishovo ua Yunda, makulukadhi likumi na avali va ku mishovo ua Luvene, makulukadhi likumi na avali va ku mishovo ua Ngande, ⁶makulukadhi likumi na vavali va ku mishovo ua Aseli, makulukadhi likumi na avali va kumushovo ua Naftali, makulukadhi likumi na avali vaku mishovo ua Manase, ⁷makulukadhi likumi na avali va ku mishovo ua Simiyone, makulukadhi likumi na avali va ku mishovo ua Levi, makulukadhi likumi na vavali va ku mishovo ua Yisakale, makulukadhi likumi na avali va ku mishovo ua Zembulone ⁸Makulukadhi likumi na avali va ku mishovo ua Yosefe, makulukadhi likumi na avali va kumushovo ua Mbenjamini va va hakele vidhivukitho. ⁹Munima yevi nja muene, kua kele mbunga ya kama na umo uahi ua kuatha ku va tanda_ va ku nkala chifuti, na mishovo, na vantu na nkala ndaka_ va nemana kulutue lya chitumamo cha vumuene na kumesho a muna Yinjui. Va dhalele vidhala vya kutoka na vakevo va kuatele mintango ya tunkoma mu mavoko avo, ¹⁰Keho va tambakanene mua kama nguavo: "Vuovoke vua shuama kuli Kalunga ketu, uye na tumama ku chitumamo cha vumuene, na kuli muna Yinjui!" ¹¹Tungelu voshe vemanene na kudhengeleka chitumamo cha vumuene na vakuluntu na vaye tuthitu va uana va muono, keho va tcikamene ku chitumamo cha vumuene. Va lemethele Kalunga, ¹²va handekele nguavo, "Ame! kushangala, vungulu, mana, tuhana kushangala, kathingimiko, na ndhili, na vukama vili kuli Kalunga myaka na myaka! Ame!" ¹³Umo ua vakuluntu ua nji huile nguendi, "Veya ava, vana dhala vya kutoka, kuiko vana tundu?" ¹⁴Nja mu kuanyene nguange, "Muene, una va dhivuka," keho ua kuanyene nange nguendi, "Ava vakevo vana tundu mu kayando ka kama. Vana kushu vidhala vyavo na ku vatoketha mu maninga a muna Yinjui. ¹⁵Muomu lyevi, vali kulutue lya chitumamo cha Kalunga, na ku mupangela mutanya na vutici mu tembele yendi. Uye na tumama ha chitumamo cha vumuene aka va fuika na njivo yendi. ¹⁶Vakevo kova kovu lalo njala, ndi lihuila. Na litangua koli ka venyeka, ndi ntuima yahi. ¹⁷Muomu muna Yinjui uye ua hakati ka chitumamo cha vumuene ka va takametha, a ka va tuamenena ku vishali vya mema a muono, na Kalunga a ka va kokota mishodhi yoshe ku mesho avo."

8 ¹Mjuye mua fukuile muna Yinjui chidhivukitho cha mu chitanu na vivali, muilu mua holokele kulu mutamba ua ntcimbu yimo. ²Keho nja muene tungelu vatanu na vavali vemana kumesho a Kalunga, va va hanene vimbendo vitanu na vivali. ³Kangelu mu kuavo uedhile, ua kuatele lilonga lya vunchele vya vihamba, nemana ku muyombo ua vihamba. va mu hanene vihamba ngechiye va vi kombelele hamo lika na vya vantu voshe vakuyela va Kalunga ku muyombo ua vunchele ua vihamba kulutue lya chitumamo cha vumuene. ⁴Keho muintci ua vihamba_ na vilombelo vya vantu vakuyela va Kalunga_ va katukile kulutue lya Kalunga kutunda mu livoko lya kangelu. ⁵Kangelu ua tambuile lilonga lya vihamba ua li shulitha na tuhya tua ku muyombo. Keho ua chumbilile hantci, keho kua kele kundunduma kua Kalunga, na kutitimina, na mihyato, na kungangama kua hantci. ⁶Vaye tungelu vatanu na vavali vaye va kele na vimbendo vitanu na vivali vali vuayethelele laya linga va thihe. ⁷Kangelu ua ku livanga ua thikile mbendo yendi, kuanokele nyondhi ya mavue na tuhya tua ku livandakana na maninga. Va vyumbilile hantci ngechiye mu tambela ua mu chitatu u ueme, mutambela ua mu chitatu ua viti ua uemene, na muila uoshe ua kudhivuluka ua uemene. ⁸Kangelu ua mu chivali ua thikile mbendo yendi, keho chuma chimo cha ku lifua ngue mukinya uakama ushukuma tuhya va umbilile mu Kalunga ndonga. Mutambela ua mu chitatu ua Kalunga ndonga a tengulukile maninga, ⁹chingi cha tuthitu vamuono va mu Kalunga ndonga va tcile, na chingi cha ma mato akama va viyithile. ¹⁰Kangelu ua mu chitatu ua thikile mbendo yendi, keho ntanga ntanga ya kama ya uile kuilu, ya tangekele cheke ngue lambi, ha mitambela ya mu chitatu ya vindonga na ha vindundhi vya mema. ¹¹Lidhina lya ntanga ntanga yikeyo Ntakuidhi. Memu a mu chitatu a tengulukile ntakuidhi, na vantu vavengi va tcile ku mema aye a shashele. ¹²Kangelu ua mu chiuana ua thikile mbendo yendi, na mutambela ua mu chitatu ua litangua ua dhimine, kumo-kumo na mutambela ua mu chitatu ua ngonde na mutambela ua mu chitatu ua vintanga ntanga. Keho mutambela uavyo ua mu chitatu ua tengulukile muthithi; mutambela ua mu chitatu ua mutanya na mutambela ua mu chitatu ua vutici kokua kele myedhi. ¹³Nja talele, keho njovuile chungu ua puluile kuilu- kuilu na ku kuua na lijui lya kama nguendi, "Chikele, chikele, chikele, kulya vaye voshe vakala hantci, muomu tungelu vaye vatatu va kele na ku thika vimbendo lalo.

9

¹Keho kangelu ua mu chitanu ua thikile mbendo yendi. Nja muene ntanga ntanga ya muilu ya uililile hantci. Ntanga ntanga yiye va yi hanene chipatululo cha china chiye ko chakele naha ho cha lengela ²Ua shokoluele china chiye, na muintci ua tuhukile mo ngue muintci ua ku tunda mu tuhya tua kama. Litangua na mpundhi vya dhivalele ku muintci uye ua tuhukile mu china. ³Mu muintci uye mua tundile vimbimba vyedhile hantci, va vi hanene ndhili ngue vinyeue vya hantci. ⁴Va vi lekele keti vi viyithe muila ua hantci ndi vimeni ndi viti, vuno vantu lika vaye vana yeneka chidhivukitho cha Kalunga ha vihanga vyavo. ⁵Vakevo ko va va tavethele ku tcihya vantu, vuno va va yandethe lika vingonde vitanu. Ku vavala kuavo kuka kala ngue kushuma kua nyeue muye mua ka shumu muntu. ⁶Ku matangua aye vantu va ka thetela

kutca vuno kova ka ku uana. Va ka yongola ngue va tce, vuno kutca ku ka teua kuli vakevo.⁷Viye vimbimba vya kele ngue tukambe vaye vo va na vuayethela ku ndhita. Ha mitue yavo hakele vyuma vya ku kala ngue vinkata vya livue lya vunchele, na vihanga vyavo ngue vihanga vya vuntu.⁸Vinkambu vyavo ngue vinkambu vya vakentu, na madho avo a kele ngue madho a vindumba.⁹Ha vintulo vyavo ha kele vintelo vya ku dhala ngue vintelo vya vikungu, na ntcindo ya vimbava vyavo ngue matemba na tukambe tua tuingi tu shatuka mu ndhita.¹⁰Va kele na mikila ya vindungu ngue vya vinyeue; na mu mikila yavo mua kele ndhili ya ku viyitha vantu vi ngonde vitanu.¹¹Va kele na kangelu ua kele na vipatululo vya china chiye kulova kuac ho kulenga kuahi ngue yikeye muene uavo. Lidhina lyendi lya mu Chihevelu lyikelyo Abaddon, lidhina lya mu Chingelungu cho nguavo Apollyon.¹²Kayando ka ku livanga kana hiti. Taleni! Munima yeve ku kenja lalo tuyando tuvali.¹³Kangelu ua mu chitanu na umo ua thikile mbendo yendi, keho njovuile lijui litunda kumbinga ya muyombo ua vunchele uye ua yomboloka ku mesho a Kalunga,¹⁴ua lekele kangelu ua mu chitanu na umo uye ua kele na mbendo nguendi, "Vutula tungelu vauana vaye vo va kuta kundonga ya kama yaYufelate."¹⁵Tungelu vaye va uana vo va vua yethele ha ntcimbu yiye, litangua liye na ngonde va va vutuile va ka tcihye mutambela ua mu chitatu ua vantu.¹⁶Kuilana kua va kandhita vaye vendelele ha tukambe va kele 200,000,000. Mu njovuile kuilana kuavo.¹⁷Muye muakemo muo nja muene tukambe mu chimona change na vaye vendeleleho: Vintelo vyavo vya kuvenga ngue tuhya, vya ku vunduluka na ku venguluka. Mitue ya tukambe ya li lekethele ngue ya vindumba, na mu tunua tuavo mua tuhukile tuhya, na muintci, na lifulu.¹⁸Mutambela ua mu chitatu ua vantu ua tcile ku tuyando tuye tutatu: tuhya, na muintci, na lifulu vya tuhukile mu tunua tua tuye tukambe.¹⁹Muomu ndhili ya tuye tukambe ya kele mu tunua tuavo na ku mikila_ muomu mikila yavo ya kele ngue manoka, ya kala na mitue ya ku tuiha vantu vimbandu.²⁰Vantu voshe vaye va thaleleko, vo va yenekele ku tcihya na kayando, kova li tavelele milonga yavo yo va pangele, ndi ku likela ku lemetha vimpundhi vya ku vihya na miyombo vya livue lya vunchele, vya livue lya kutoka, na livue lya vunkengeledhi, na livue-livue na viti_vyuma viye koveye ku mona, kuvua ndi kuenda.²¹Nambe ku litavela ku ku tcihya kuavo, ndi ku vulodhi vuavo, ndi ku vukuidhi vuavo, ndi ku ku puanja kuavo.

10 ¹Keho nja muene kangelu mukuavo ua ndhili a shuluka muilu. Ua kele mu lishelua, helu lya mutue uendi ha kele nkongolo. Chihanga chendi cha kele ngue litangua na myanja yendi ngue vingundhi vya tuhya.²Ua kuatelele ka lidhengununo ka kandende, kaye ku va fukuile mu livoko lyendi. Ua lyatele lihindi lyendi lya chilyo ha Kalunga ndonga na lihindi lyendi lya chimoshue ha ntunda.³Keho ua tambakanene na lijui lya kama ngue kanua ka ndumba. Muye mua tambakanene, mititimo yitanu na yivali ya handekele na majui ayo.⁴Muye mu ya handekele mititimo yitanu na yivali, nja yonguele ku thona, vuno njovuile lijui muilu ngualyo, "Shueka lihingu lyo yina handeka mititimo yitanu na yivali. Ketu u vi thone."⁵Keho uye kangelu uo nja muene nemana ha Kalunga ndonga na hantunda uoluele livoko lyendi lya chilyo muilu.⁶Ua lithingile kuli uye ali na muono ku myaka na myaka, uye ua pangele lilu na vyoshe vya kalamo, hantci na vyoshe vya kala ho, Kalunga ndonga na vyoshe vya kalamo, keho kangelu ua handekele nguendi, "Koku ka kala kutatelela kuakama.⁷Vuno litangua liye kangelu ua mu chitanu na vavali aka thika mbendo yendi, keho lihingu lya Kalunga li ka heta mo, ngue muambulule mudhimbu ua chili ku vangamba vendi va vapolofeto."⁸Lijui lyo njovuile lya muilu lya nji handekethele lalo ngualyo: "Kaye, tambula lidhengununo lya ku fukula mu livoko lya kangelu uye nemana hamema na hantunda."⁹Keho nja yile kuli kangelu na ku mu leka a nji hane lidhengununo lya lindende. Ua nji lekele nguendi, "Tambula lidhengununo eli linga u lye. Li ka lingitha limo lyove li ka shashe, vuno mu kanua kove li ka tovalelele ngue vuki."¹⁰Nja tambuile kalidhengununo ka kandende mu livoko lya kangelu keho nja lile. Ka tovalelele mu kanua kange ngue vuki, vuno munima ya kulya, limo lyange lya shashele.¹¹Keho kuli umo ua kuanyene nange nguendi, "Una pande ku polofeta vantu va vengi, na vifuti, na vindaka, na vimyene."

11

¹Keho va nji hanene lihongo lya kele ngue mulamu ua kuetheketha. Va nji lekele nguavo, "Katuka uetheke tembele ya shukulu Kalunga na muyombo, na vaye va lemethelamo.²Vuno keti uetheke hanja yavo muomu vana yi hana ku vaka vifuti. Vaye va ka lyatangela limbo lya kama lya kuyela vingonde makumi auana na vingonde vivali.³Nji ka hana vumbangi vange vavali va kambulula vupolofeto ha matangua a ku heta ku 1,260, va ka dhala vikeleya."⁴Vumbangi vakevo viti viye vivali vya olivela na vilambi yiye yivali yi nemana kumesho a Muene ua hantci.⁵Nga umo a ketheka ku va viyitha, tuhya tuka tunda mu tunua tuavo tuka dhimitha vaka chidhindo chavo. Uye uoshe a ka thetela ku va viyitha va ka mu tcihya mu ngila eyi.⁶Vumbangi ava vali na ndhili ya ku shoka lilu linga nyondhi keti yinoke ha ntcimbu ya litangua liye chi polofeto. Vali na ndhili ya ku tengulula mema a kale maninga na ku viyitha hantci hamo lika na mishovo yoshe ya tuyando muye muoshe mova na yongola vavenya.⁷Mova ka mana ku hana vumbangi vuavo, kathitu uye a ka tuhuka ku china chiye cha kuyeneka kulenga a ka lua ndhita navo. A ka va tuvakana na ku va tcihya.⁸Mivila yavo yi ka kotha mu vingila vya limbo lya kama (yiye yo va thana nguavo Sandoma na Yingito) kuye ku va kulikile Muene uavo.⁹Vamo va ku vantu, va ku mishovo, na ku vindaka , na ku vifuti va ka tala mivila yavo matangua a tatu na mutamba ua litangua. Kova ka va tavethela kuva haka mu mbumbo.¹⁰Voshe va kala hantci va ka yolela na ku shangala. Va ka litumina mavuana muomu lyava vapolofeto vavali va nehele tuyando kuli yavaye va kele hantci.¹¹Vuno munima ya matangua a tatu na mutamba ua litangua na ku muono ua kutunda kuli Kalunga u ka vakovela, keho ka kemana ku myanja yavo. Lyova lya kama li ka vauana vaye va ka va mona.¹²Keho va kovua lijui lya kama li ka tunda muilu li ka handeka navo ngualyo, "Londen kuno!" Keho va ka ya muilu mu lishelua , na va ka chidhindo chavo va ka va tala.¹³Ha ntcimbu yiye ha

ka kala kungangama kua hantci kua kamakama, na mutambela ua mu likumi ua limbo lya kama u ka lundumuka. Vantu va ku heta ku makulukadhi atanu na avalu va ka tca kungangama kua hantci, na vaye va kovoka mo va ka shangala kuli Kalunga ua muilu. ¹⁴Kayando ka mu chivali ka na hiti. Taleni! Chikele chamu chitatu chinja vuathi vuathi. ¹⁵Keho kangelu ua mu chitanu na vavali vathikile mbendo yendi, na majui a kama a handekele muilu nguavo, "Vumuene vua chifuti vuna kala vumuene vua Kalunga na kilistu uendi, keho a ka shika myaka yoshe." ¹⁶Vakuluntu makumi avalu na vauana, vaye va tumama ha vitumamo vyavo vya vumuene kumesho a Kalunga, va tcikamene ku mavuli avo na ku lemetha Kalunga. ¹⁷Va handekele nguavo, "Tuna ku shangala, Shukulu Kalunga muka ndhili yoshe, ove ua kala nove ua keleko, muomu una tambula ndhili yove ya kama keho una shangumuka ku shika." ¹⁸Vaka vifuti va kele na vukalu, vuno vukalu vuove vunenja, ntcimbu ya ku pangula vaka ku tca na ku hana fueto ku vangamba vove vapolofeto na vantu va kuyela va Kalunga, na vaye va kele na lyova lya lidhina lyove, voshe va vandende nava va kama. Ntcimbu yove yina hete mo na ku viyitha vaye va viyithile hantci." ¹⁹Keho tembele ya muilu ya Kalunga va yi shokoluele na ntcimbu ya lyuvuathano lyendi va vi muene muintci lya tembele. Keho kuakele ku vyatha kua mihyato, kutitimina, , ku ndunduma kua hantci, na nyondhi ya mavue.

12 ¹Chileketho chakama cha yombolokele muilu: Mukentu na dhala litangua, na ngonde kuintci lya myanja yendi na nkata ya vintanga ntanga likumi na vivali ku mutue uendi. ²Ua kele na mivila yivali, keho ua li tetelele mu ku thema, mu ku vavala ha ku thema mona. ³Chileketho chikuavo cha yombolokele muilu: Taleni! Kua kele mukithi uakama ua mitue yitanu na yivali na vimbinga likumi, ua kele na vinkata vitanu na vivali ha mitue yendi. ⁴Mukila uendi ua kokele mutambela ua mu chitatu ua vintanga ntanga muilu na ku vyumbila hantci. Mukithi uye ue manene kulutue lya uye mukentu ua kele hamuyehi na ku thema, ngechiye muye mua thema, a lye munendi. ⁵Ua themene munike, muna lyala, uye a ka shika vifuti vyoshe na mulamu ua chikungu. Vuno kambututu uye va mu teuethetele kuli Kalunga na ku chitumamo chendi cha vumuene, ⁶keho mukentu ua teuelele mu muthenge, muye mua mu vua hethetelele Kalunga muhela uendi, linga a ka mu takamethele mo hamatangua a ku heta ku 1,260. ⁷Mualolo kuye kua kele ndhita muilu. Mingeli na tungelu vendi va luile na uye mukithi, na yikeye ua kele na tungelu vendi keho navo va luile. ⁸Vuno mukithi ka kele na ndhili ya ku tuvakana. Keho muilu ko mua kele lalo muhela uendi ua kukala na tungelu vendi. ⁹Uye mukithi ua kama_yikeye linoka ualaya uye u va tumbula nguavo chitodhi ndi Satana, uye ua kuithile mavu oshe_u vombilile hano hantci, na tungelu vendi navo va vombilile hamo lika nendi. ¹⁰Keho njovuile lijui lya kama muilu ngualyo: "Mualolo vuovoke vunenja na ndhili na vumuene vua Kalunga ketu, na ndhili ya kushika ya Kilistu. Muomu muka kuvangeya vamunayina vetu vana mumbila hantci, uye umo ua va vangeyele kumesho a Kalunga ketu mutanya na vutci. ¹¹Va mu tuvakanene na maninga a muna Yinjui na lijui lya vumbangi vuavo, muomu kova yonguele myono yavo nambe ha kutca kuavo. ¹²Ngocho vene yangulukeni, eni va muilu neni mua kalamo! Vuno chikele cheni vaka hantci na Kalunga ndonga, muomu chitodhi nenja kulyeni! na shulu vukalu vuakama na ku ngechiye ali lika na ntcimbu ya yindende! ¹³Muye mua muene mukithi nguendi va na mu mbila hantci, ua shuamene uye mukentu ua nehele mumike ua lyala. ¹⁴Vuno mukentu uye va mu hanene vimbava vivali vya chungu ua kama linga a pulule na ku teuela ku muhela ua mumuthenge uye u va mu vuayethelele. Uye ua kele muhela uye uo va ka mu takametha, ha ntcimbu, ha vintcimbu na hamutamba ua ntcimbu_ku mu shueka kumesho a linoka. ¹⁵Uye linoka ua shanjele mema mukana kendi ngue ndonga, linga luhanjo lumu hitule mukentu. ¹⁶Vuno mavu a shokoluele kanua kao na kumina ndonga yiye ya shanjele mukithi mukana kendi. ¹⁷Keho mukithi ua kele na vukalu vua uye mukentu keho ua hilukile na ku ka luitha vaye va thaleleko ku mbuto yendi, vaye vaka kushuama ku mashiko a Kalunga na ku kuatela ku vumbangi vua Yesu. ¹⁸Keho uye mukithi ua katukile ha musheke ua ntunda ya Kalunga ndonga.

13 ¹Mukemo mu nja muene kathitu a tuntuka mu Kalunga ndonga. Yikeye ua kele na vimbinga likumi na mitue yitanu na yivali. Ha vimbinga vyendi ha kele vinkata, keho ha nkala mutue uendi ha kele lidhina lya ku shaula Kalunga. ²Kathitu uye ua kele ngue lishumbu. Myanja yendi ya kele ngue ya ulusu, na kanua kendi ngue ka ndumba. Mukithi ua mu hanene ndhili yendi, Chitumamo chendi cha vumuene, na ndhili ya kama ya kushika. ³Mutue umo ua kathitu ua kele ngue vana u tu mbandu ya ku tca. Vuno mbandu yacho va yi thakele. Vantu voshe vya va komokethele. ⁴Na vakevo lalo va lemethele uye mukithi, muomu ua hanene kathitu ndhili yendi ya kushika. Va lemethele kathitu, na ku handeka nguavo, "Yiya ngue uye kathitu?" na "Yiya ua kuatha ku mu luitha?" ⁵Kathitu uye va mu hanene kanua ka ku kuanya majui a kulishangaletha na ku shaula. Va mu tavethele kushika vingonde makumi auana na avalu. ⁶Keho ua ashamene kanua kendi na ku kuanya majui a shaula Kalunga_na lidhina lyendi, na muhela uye ua kele, na vaye va kala muilu. ⁷Kathitu va mu tavethele muhela ua kulutha vantu va kuyela va kalunga na ku tuvakana. Keho lalo, na ndhili ya kushika nkala mushovo, na vantu na vindaka na vifuti. ⁸Voshe vaye vali hantci va ka mu lemetha, uye uva yeneka kuthona lidhina lyendi, kutunda ku kupanga kua chifuti, mu mukanda ua muono, uye ua shuama ku muna Yinjui uye yu va tcihya. ⁹Nga uoshe ali na matui, ovue ko. ¹⁰Nga umo va mu kamenga, mu kamenga vene a kaya. Nga umo vaka mu tcihya na muele, na muele vene vaka mu tcihya. Hano hali ku thana kua vaka ku likehetha kuakama na ku tcelela kua vantu va kuyela va Kalunga. ¹¹Keho nja muene kathitu mukuavo ua tuhukile muintci lya hantci. Endi ua kele na vimbinga vivali ngue vilambi, keho ua handekele ngue mukithi. ¹²Keho yikeye ua panga na ndhili yoshe ya kathitu keho endi ua pangele hantci hoshe na vaye va kele mu ku lemetha kathitu ua ku livanga - uye ua mbandu yiva kanguithile. Keho nja muene lalo kathitu mukuavo. Ua kele na vimbinga vivali ngue muna Yinjui, ku kuanya kuendi ngue mukithi. ¹²Ua pangethele ndhili yoshe ya kushika ya kathitu uye ua mbangelo ua shikile kumesho endi, ua lingithile chifuti nava va kalamo va lemethe kathitu ua

mbangelo_ uye ua mbandu yi va thakele.¹³Ua pangele vikomoketho vya kama. Yikeye lalo ua lingithile tuhya tu tunde muilu tua kushukuma hantci kumesho a vantu.¹⁴Ua pangele vikomoketho evi mu muhela ua kathitu ua kulivanga, ua kuitha kuithile vaka chifuti, linga va pangele chifua cha kathitu_ uye u va tuvile muele, vuno nolo ua kele na muono.¹⁵Keho va mu hanene ndhili ya ku fudhila muku mu chihanga cha kathitu linga a handeke na ku panga vantu voshe vaye va vyanene ku tcikamena kathitu ku va tcihya.¹⁶Yikeye lalo kakateyele vantu voshe, va vandende nava va kama, vaka kufuka na vihutu, vakuvutuka na vindungo, vakale na vileketho ku mavoko a chilyo ndi ha vihanga vyavo.¹⁷Uahi ua thele kulanda ndi kulandetha kuvanga ua kele na chileketho cha kathitu, eyi yikeyo, nomola ya kuleketha lidhina lyendi.¹⁸Oku ku thana kua va ka mana. Nga nkala uoshe ali na mana, a tande nomola ya kathitu. Muomu yikeyo ya muntu. Nomola yendi yikeyo 666.

14

¹Njatalele keho nja muene muna Yinjui nemana ha mukinya ua Siyono. Hamo lika na vantu va ku heta ku 144,000 ava va va thona lidhina lyendi neli lya yishe ha vihanga vyavo. ²Njovuile lijui litunda muilu ngue kupupa kua mema a mengi na mititimo. Lijui lyo njovuile ngue vaka kuthika chithandhi.³Vembile lidhina lihya kumesho a chitumamo cha vumuene na tuthitu va muono vauana na vakuluntu. Naumo uahi ua lilongethele lidhina liye kuvanga mu 144,000 vo va landele ku chifuti. ⁴Ava vakevo vaye va yeneka kuli jualetsa na vakentu, muomu kanda limone lumo na vakentu. Avo vaka ku shuamangeya muna Yinjui kuoshe kuye kua ya. Vakevo va kovokamo mukati ka vantu ngue mbuto ya ku livanga ya Kalunga na muna Yinjui. ⁵Vakevo ku vashuamene vya vishaki mu tunua tuavo; muomu vavuaha.⁶Keho nja muene kangelu mukuavo a pulula muilu, uye uakele na mudhimbu ua chili ua myaka yoshe ua mbuluile kuli vantu va kala mu chifuti_ ku nkala chifuti, mishovo, na vindaka, na vantu voshe. ⁷Ua tambakanene na lijui lya kama, "Uvuileni Kalunga lyova na ku mu shangala. Muomu ntcimbu ya kupangula kuendi kuna hete. Mulemetheni, uye ua pangele lilu, na hantci, na Kalunga ndonga, na vishali vya mema."⁸Kangelu mukuavo_ua mu chivali_ua shuamene ko, ua handekele nguendi, "Yinau, yinau yikeyo Mbambilone ya kama, uye ua lingitha mishovo yoshe kunua ku vinyu vya vukuidhi vuayo."⁹Kangelu mukuavo_ua mu chitatu_ua shuamene ko, ua handekele na lijui lya kama nguendi, "Nga umo a lemetha uye kathitu na chihanga chendi a kale na chimuetho ha luholo na halivoko lyendi, ¹⁰nendi a ka nua vinyu vya vukalu vua Kalunga, vinyu eyi yova yeneka ku vandakana va yi haka mu nganja ya vukalu vuendi. Muntu uye a ka yi nua vaka mu yandetha na tuhya na lifulu kumesho a tungelu tua kuyela tua Kalunga na kumesho a muna Yinjui."¹¹Muintci ua tuyando tuavo u londa ku myaka na myaka, keho vutici na mutanya ku huima kuahi_ vaka ku lemetha kathitu na chihanga chendi, na nkala uoshe a li na chimnuetho cha lidhina lyendi. ¹²Kuno kuli kuthana kua vantu vaka ku li kehetha vakuyela va Kalunga, vaye vatakametha mashiko a Kalunga na ku tcelela muli Yesu."¹³Njovuile lijui li tunda muilu ngualyo, "Thona evi: Va vedhuka vaka kutca vaye va tcila muli Muene." "Mukemo," Mpundhi yina handeka nguayo, "Ngechiye va huime ku vipanga vyavo, muomu vipanga vyavo vika va shuama."¹⁴Nja talele, keho nja muene lishelua lya kutoka. Ha lishelua ha tumamene umo ngue muna muntu. Ali na nkata ya vunchele na kuata mpoko ya ku tya ya ku homona mu livoko lyendi. ¹⁵Keho kangelu mukuavo ua tuhukile mu tembele ua tambakanene na lijui lya kama kuli uye ua tumamene halishelua: "Kuata mpoko yove keho shangumuka kutya. Muomu ntcimbu ya kutya yinenja, muomu mbuto ya chifuti yinahi."¹⁶Ngocho uye ua tumamene ha lishelua uombilile mpoko yendi hantci, na mbuto ya chifuti choshe va yi tile.¹⁷Kangelu mukuavo ua tuhukile mu tembele ya muilu; nendi ua kele na mpoko yendi ya kuhomona ya ku tya nayo. ¹⁸Kangelu mukuavo lalo ua tuhukile muyombo ua vihamba, uye ua kele na ndhili ya ku tuhya. Ua tambakanene na lijui lya kama kuli uye ua kele na chititho cha kuhomona nguendi, "Kuata mpoko yove ya ku homona linga u kunguiye vushuka vuoshe vua vinyu vua hantci, muomu vushuka vuavyo vunahi."¹⁹Ngocho kangelu uombilile mpoko yendi hantci na na ku kunguiya vushuka vua vinyu vya hantci. Keho ua vyumbilile nkombe ya kama ya vukalu vua Kalunga. ²⁰Ngocho nkombe ya vinyu va yi kamuininine hanja ya limbo lyakama, maninga a hitile noho kuilu lya mitue ya tukambe, tua kuheta ku ntunda ya 1,600.

15 ¹Keho nja muene chidhivukitho muilu, cha kama na ku komoketha: Mua kele tungelu tuli na tuyando vatanu na vavali, vakevo tuyando tua ku manethela, muomu mukemo mu vu ka huila vukalu vua Kalunga.²Nja muene ngue Kalunga ndonga ua makende a ku vandakana na tuhya. Ku mukulo ua Kalunga ndonga kuemanene vantu vaye va tuvakanene kathitu na chihanga chendi na ku tuvakana nomola ya vaye vane manena ho lidhina lyendi. Va kuatelele vithandi vya va hanene Kalunga.³Ngocho vembile lidhina lya Mosesa, ngamba ua Kalunga, na lidhina lya muna Yinjui: "Vipanga vyove vya kama vikomoketha, Muene Kalunga, ua kama. Ngue na vuchili mu vingila vyove, Muene ua vifuti vyoshe. ⁴Yiya uye a yeneka ku ku teua yove, Muene, na kushangala lidhina lyove? Muomu yove lika ua kuyela. Vifuti vyoshe vikenja na ku tcikama ku mesho ove muomu vungulu vua vipanga vyove vina yomboloka."⁵Munima yeve nja muene, na tembele yili na mbalaka ya vumbangi ya shokolokele muilu. ⁶Ku muhela ua kuyela kua tuhukile tungelu vatanu na vavali va kuatelele tuyando tutanu na tuvali. Va dhalele vya kutoka, kuvyadhima na miva ya vunchele havintulo vyavo.⁷Umo ua tuthitu vaye va uana ua hanene tungelu vatanu na vavali malonga a vunchele a kushula na vukalu vua Kalunga, uye ua myaka yoshe. ⁸Tembele ya shulile na muinthe ua ku vungulu vua Kalunga na ku ndhili yendi. Na umo uahi uathele ku kovala mo noho tuyando tutanu na tuvali tuatungelu vatanu na vavali va na tu manethele.

16

¹Keho njovuile lijui lya kama li tuhukila mu tembele li tambakana na tungelo vaye vatanu na vavali ngualyo, "Yeni mu ka mbalumuine hantci malonga atanu na avali avukalu vua Kalunga."²Kangelu ua ku livanga ua yile ua ka mbalumuine lilonga lyendi hantci; vimbandu vya ku vihya vya kuvavala vyedhile ha vantu vaye va kele na chimuetho cha kathitu, vaye va lemethele chihanga chendi.³Kangelu ua mu chivali ua mbalumuine lilonga lyendi mu Kalunga ndonga, ngue maninga a muntu ua kutca, na nkala chuma choshe cha muono mu Kalunga ndonga cha tcile.⁴Kangelu ua mu chitatu ua mbalumuine lilonga lyendi mu vindonga na mu vishali vya mema, na vi kevyo vya tengulukile maninga.⁵Njovuile kangelu ua mema nguendi, "Yove ua vuchili_umo uye ali ko na uye ua keleko, umo ua Kuyela - muomu ua payethele vyuma evi.⁶Muomu va mbalumuine maninga a vantu va ka kuyela va Kalunga na vapolofeto, u na va hana maninga vanue; mukemo muva na vuahela.⁷Njovuile muyombo u tava ko nguauo, "Mukemo, Muene Kalunga muka ndhili yoshe, ku pangula kua vuchili na vungulu."⁸Keho kangelu ua mu chiwana ua mbalumuine lilonga lyendi ha litangua, keho va li tavethelele ku tcimikaka vantu na tuhya.⁹Keho vantu va uemene na tuhya tua vukalu, na vakevo lalo va shauile lidhina lya Kalunga, uye ali na ndhili tuyando otu, ku va li tavele ndi ku mu hana vungulu.¹⁰Kangelu ua mu chitanu ua mbalumuine lilonga lyendi ha chitumamo cha kathitu, na mithithi ya fuikile vumuene vuendi. Keho va tcakinine vindaka vyavo muomu kuvavala.¹¹Va shauile Kalunga ua muilu muomu lya kuvavala na vimbandu vyavo, na vakevo nolo vene va vyanene ku litava ku vipanga vyavo vya ku vihya.¹²Kangelu ua mu chitanu na umo ua mbalumuine lilonga lyendi mundonga yakama, Yufalate. Na mema a totele linga yi vuayethe ngila ya vimyene vaye va ka tundilila ku vu kilo vua litangua.¹³Keho nja muene vi thithimba vitatu vya ku vihya vina kala ngue manjunda a tuhuka mu tunua tua mukithi, na kathitu, na muli kapolofeto ua vishaki.¹⁴Muomu vakevo vithithimba vya ku vihya vaka kupanga vidhivukitho na vi komoketho. Va tuhukile ku vimyene vya mu chifuti choshe mu ku va kunguiya voshe hamo lika ku ndhita ya litangua lya kama lya Kalunga muka ndhili yoshe.¹⁵("Talen! Ange njinja ngue muka ku puanja! Ua vedhuka uye a takametha, keho na dhala vidhala vyendi ku teuetha a ka tuhuka mushengashenga keho vamone shuama yendi.")¹⁶Keho va va nehele kumo lika ku muhela uye u va tumbula mu chihevelu nguavo Alimangindo.¹⁷Keho kangelu ua mu chitanu na vavali ua mbalumuine lilonga lyendi mu mpundhi. Keho lijui lyakama lya tuhukile mu tembele na ku chitumamo cha vumuene, ngualyo, "Vi na hu!"¹⁸Kua kele ku vyathula kua mihyato, na majui, mititimo, na ku ndunduma kua kama kua hantci ku ndunduma kuacho kua ku tuvakana nkala kuoshe kuye kua yomboloka kutunda ha ku kala muntu muno mu chifuti, kundunduma oku kua tuvakanene muakama.¹⁹Keho limbo liye lya kama va li tepele mu mitamba yitatu, na membo vaka vifuti a lundumukile. Keho Kalunga ua thinganyekele Mbambilone ya kama, ua hanene limbo liye nganja yi va shulithile vinyu vya ku vukalu vuendi.²⁰Nkala chiludhi chadhimbalele, na mikinya ku va yi uanene ko lalo.²¹Mema a kama a mavue, a kulema kuetheketha mu kulema kumo, a nokelele ha vantu. Keho vakevo va shauile Kalunga muomu lya kaye kayando ka mavue ka tuvakanene muakama.

17

¹Umo ua vaye tungelu vatanu na vavali va kuatelele malonga a tanu na avali uedhile na ku kuanya nange nguavo, "Yinja, njika ku leketha vitanga vya mukentu ua chikuidhi ua kama uye na tumama hamema a mengi, "Na panga vukuidhi na vimyene vya hantci, na vinyu vya vukuidhi vuendi voshe vaye va kala hantci va pendele."³Mukemo kangelu ua njambatele mu mpundhi ua nji tualele mu kati kamikinya, keho nja muene mukentu na tumama ha kanthitu ua kuvenga uye ua kele na madhina a mengi a kushaula Kalunga. Kathitu uye ua kele na mitue yitanu na yivali na vimbinga likumi.⁴Mukentu ua dhalele vya ku dhivala nevi vya kuvenga ua li fuikile na vunchele, mavue a kuvuaha, na makayi. Yikeye ua kuatelelele nganja ya livue lya vunchele yina shulu na vyuma vya kuvihya na ku juala kua vukuidhi vuendi.⁵Mu luholo luendi va thonenemo lidhina lya kulanguluka mu vushueke: "Mbambilone yakama, vayina ya vukuidhi na vyuma vya kuvihya vya hantci."⁶Ange njamuene mukentu uye ua pendele na maninga a vantu vakuyela va Kalunga na maninga a vimbingi vya Yesu. Muomu munja mumuene yendi, ange njakomokele muakama.⁷Vuno kangelu ua handekele nange, Muomu vika ove ukomokela? Ange njika kulanguluila vulanguluke vya kushueka kua mukentu na kathitu uye ali na mitue yitanu na yivali na vimbinga likumi.⁸Kathitu uye viua muene ua keleko, kaka kalako mualolo, keho a yongola ku tundilila kuchina ku chakele na kulenga. Keho endi akaya ku kutca.Keho vaye vakala hantci, muye madhina avo kuva athanene mumukanda ua muono kutunda ku kushangumuka kua hantci - vakevo vaka komoka muye vakamona kathitu muomu endi uakele lumo, mualolo uahiko keho akenja.⁹Vami tumbula vya mana ngechiye ali navi thinganyeka. mitue yiye yitanu na yivali yina kala mikinya yitanu na yivali hakeho hatumamene mukentu.¹⁰Vakevo lalo vimyene vatanu na vavali. Vimyene vatanu vauile umo uahi, na mukuavo kanda enje, keho muye akenja, endi aka kala ko ka ntcimbu ka kandende.¹¹Kathitu uye uakele lumo lika, mualolo uahimo, nolo endi ali Muene ua muchitanu na vatatu. Endi uakala kuli vaye vatanu na vavali na kuya ku kutca kuendi.¹²Vimbinga likumi viye vi uamuene vikevyo likumi lya vimyene vaye kanda vatambule vumuene, Vuno vaka vatavethela ku kala vimyene ha ntcimbu yimo lika na kathitu.¹³Ava vali na mana amo lika, keho vana hana ndhili yavo na ku tavethela kuli kathitu.¹⁴Vaka hana fueto ya ndhita ya ku luitha muna Yinjui. Keho muna Yinjui aka va tuvakana muomu yikeye Muene ua vimyene na Shukulu ua va shukulu - keho vaye voshe vali hamo lika nendi vaka vatambula, va ka vashovola na vaye vaka ku tcelela.¹⁵Kangelu ua handekele kulyange nguendi, "Mema una muene, haye hatu mamene muka vukuidhi, akeo vantu, vimbunga, vifuti, na vindaka."¹⁶Vimbinga likumi vi uamuene-vakevo na tuthitu vaye vadhindile muka vukuidhi. Vaka vungocho na mishenga shenga , vakevo vakalya mbunda yendi, kumana vaka mutcimika uoshe natuhya.¹⁷Omo Kalunga nahaka muvimbunge vyavo kuambatelamo chipanga chendi

muku tava kuva hana ndhili yavo ya kuishika kathitu noho majui a Kalunga aka puemo.¹⁸ Mukentu uye uamuene yikeye limbo lyakama li li na ndhili kuishika kuilu lya vimyene va hantci.

18

¹Munima ya vyuma ovyo ange nja muene kangelu mukuavo enja ashuluka muilu. Endi uakele na vutavethelo vuakama, na hantci hoshe hatuile cheke cha vungulu vuendi. ²Endi uatambakanene na lijui lyakama, nguendi, "Yinahu, yinahu Mbambilone yakama! yina tenguluka muhela ua vimpundhi vya kuvihya, na vuteuelo vua mithithimba vya vimpundhi vya kuvihya na tudhila vaku vihya. ³Muomu vifuti vyoshe vina penda vinyu vya vipanga vyendi. Vimyene va hantci vapangele nendi vukuidhi. Vaka vindando va hantci vafukile kutundilila ku ndhili yamashungu endi. ⁴Keho njovuile lijui likuavo litunda muilu lya handekele ngualyo, "Tuhukeni mutunde kuli yikeye, vantu vange, linga keti mulikuate kumo na mulonga uendi, linga keti mulikuate na mulonga uendi. ⁵Milonga yi nahete na muilu vene, keho Kalunga navuluka vipanga vyendi vya ku vihya. ⁶Mufueteri ngue muekufueta vakuavo, mufueteri luvali ngue ku vipanga vyendi, munganja yashingile, mushingileniyo luvali. ⁷Ngue mua lishangalele yendi vavenya na ku kala mu mashungu aku vihya, muhaneni vyendi vya kayando na kulila. Muomu nahandeka mumbunge yendi nguendi," Ange njina tumama ngue muene ua mukentu, keho ange keti nji mukentu ua ntuluue, keho kunji kamono vuthiua. ⁸"Ngocho vene litangua limo kayando kendi kakenja ha li mukentu: kutca, vuthiua, na njala. Keho vaka mutcimika na tuhya, muomu Muene Kalunga muka ndhili, na yikeye a ka mupangula. ⁹"Vimyene va hantci vapangele vukuidhi keho va kele nendi na mashungu aku vihya va kalila na vuthiua muye mu va kamona muinthe ua kuuema kuendi. ¹⁰Vakemanena hale, na lyova lya kayando kendi, na kuhandeka nguavo, "Chikele, chikele muimbo lyakama, Mbambilone, limbo lyakama lya ndhili! Muomu ntcimbu yimo lika kupangula ku nenja. ¹¹"Na vaka vindando vahantci valila na vuthiua muomu uahi a kalanda vindando lalo. ¹²Vindando livue lya vunchele, na livue lya kutoka, na mavue achili, na makayi, na ntanga ya chili, yakudhivala, na sende, na yakuvenga, na viti vyoshe vya kunika muachili, na vindeho vyoshe vya vimbinga vya njamba, na vindeho vyoshe viva napanga na viti vya chili, livue lya kuvuaha, vikungu na mavue, ¹³Sinamone, na vihamba vya vyakutova, na vihamba vya kutcimika, na madhi akunika muachili, vinyu, madhi, vunga vua kuhya ntcatu, na tiliku, na vingombe na vinjui, tukambe, na makalu na mivila, na myono ya vantu. ¹⁴Keho vushuka uye uanguele muono uove una ku fuku. Na vyoshe vya utupuke na thenga vi na dhimbala, keho ku vaka viuana lalo. ¹⁵Vaka vindando va vyuma vya chili evi vaye va kele na vufuko omo yikeye va kemanena hale nendi muomu lyova lya kayando kendi, kulila na vuthiua muakama. ¹⁶Va kahandekela nguavo, "Chikele, chikele limbo liye lyakama liye linadhala ntanga ya chili, ya kudhivala, ya kuvenga, uali fuikile na livue lya vunchele, livue lyachili na makayi! ¹⁷Muomu ku ntcimbu yimo lika vufuko vuoshe vuna vihya." Uoshe mukuluntu ua vuato, mumala uoshe muka vuato, vaka kujavula, na uoshe, na voshe vaye vekuua vya kuovoka navyo mu Kalunga ndonga vemanene hale. ¹⁸Vatambakanene mu vamuene muintci uaku uema kuendi. Va handekele nguavo, "Limbo lika lyakama lina lifu ngue limbo lyakama?" ¹⁹Vakevo vashela likungu hamitue yavo, na kutambakana, kulila na vuthiua, "chikele, chikele limbo liye lyakama kukekua voshe va kamato ku Kalunga ndonga va fukile ku vufuko vuendi. Muomu ntcimbu yimo lika vufuko vuna vihya." ²⁰"Yoleleni omo yikeye, ove lilu, eni vantu vaka kuyela na va Postolu na vapolofeto, muomu Kalunga nanaha kupangula kuendi hali yikeye!" ²¹Kangelu ua ndhili uanonene livue ngue lyakama lya kutua vunga ua lyumbilile mu Kalunga ndonga, na ku handeka nguendi, "ngechiye vene, Mbambilone, limbo lyakama, vaka yumbila na muyoyo kuva kayimono na nahamo hahi. ²²Na lijui lya vaka kuthika vithandi, vaka kuimba, vaka viuaua na vaka vimbendo ku vaka vovu na ku kanua kavo. Nambe umo nkulungu ua nkala ovyo kuvaka muuana mulyove. Na lijui lya kutua kua vunga lya myaka kuvaka lyuvu na mulyove. ²³Na cheke cha lambi ku yi ka tangeka na muli yove. Na lijui lya vavenya vulo ku mu ka lyuvu lalo mulyeni, muomu vaka vindando voshe na vimyene vya hantci, na vifuti vyove ua vikuithile na vulodhi vuove. ²⁴Muli yikeye maninga a vupolofeto na a voshe vantu vakuyela va Kalunga va auanene, na maninga a voshe vova tcihile va hantci.

19

¹Munima ya vyuma evi ange njovuile vimo vyohyele ngue lijui lya mbunga yakama ya vantu muilu vathana ngualyo, "Haleluya. Kuovoka, Vungulu, na ndhili ya kala kuli Kalunga ketu. ²Ku pangula kuendi kua chili na kuvuaha, muomu yikeye napangula chikuidhi uye uakama ua viyithile hantci na vikuidhi vendi. Yikeye na lingula maninga, avangamba vendi ku livoko lyendi. ³Vahandekela ntcimbu ya muchivali: "Hallelujah! Muintci ua tuhukile kuli yikeye ku myaka na myaka ya yaye. ⁴Keho makumi avala na vauana avakuluntu na tuthitu vauana vamuono vauile na kulemetha Kalunga, uye ua tumamene ha chitumamo cha vumuene. Vahandekela nguavo, "Ame. Hallelujah!" ⁵Keho lijui lya tundile ku chitumamo cha vumuene, na kuhandeka ngualyo, "Shangaleni Kalunga ketu, eni voshe vangamba vendi, eni vaye muli na lyova lya yikeye, voshe va vandende na va vaka ndhili. ⁶Keho ange njovuile kuohya kumo ngue lijui lya kama lya mbunga ya vantu, ngue kuohya kua mema a mengi, keho ngue chikumo cha muvyatha, u handeka ngualyo, "Hallelujah! Muomu Muene ashika, Kalunga ketu, ua Ndhili yakama. ⁷Tukaleni muachili na kuyolela na ku muhana vungulu! Muomu vulo vua muna Yinjui vunenja, na mukentu uendi nali vuayethela yendi vavenya. ⁸Yikeye va mutavethele adhale vya ku vyadhima nevi vya kutoka vintanga vya kuvuaha" (Ngocho vintanga vya kuvuaha vikevyo vaka kupanga vya chili vya vantu va kuyela va Kalunga). ⁹Keho kangelu ua handekele nange nguendi, "Thona evi: Vana vedhuka ava vova nathana ku kulya kuavulo vua muna Yinjui." Yikeye uahandekela nange nguendi; "Majui ano a vuchili a Kalunga." ¹⁰Ange nja uililile ku myanja yendi ku mulemetha yikeye, vuno endi uahandekela nange nguendi, "Keti upange evi! ange njimu ka

kupangela mumo lika nove keho nji munanoko vaye vana kuata vumbangi vua Yesu. Lemetha Kalunga, muomu lya vumbangi vua Yesu yikeye mpundhi ya vupolofeto."¹¹Keho njamuene lilu lina shokoloka, keho taleni na kakambe ua kutoka ua kele mo. Umo ualondeleho uakuluka muka ku tcelela na muka vuchili. Hamo lika na ku pangula na kuhana ndhita.¹²Mesho endi akala na mulengi ua tuhya, na kumutue uendi kuli vinkata vyavingi. Endi ali na lidhina liva nathono hali yikeye liye naumu uahi alidhivuka vuno yendi vavenya.¹³Endi nadhala vidhala vyaku dhivala mu maninga, na lidhina lyendi vamulukile likelyo Lijui lya Kalunga.¹⁴Vakandhita vamuilu va mushikuile hatukambe va kutoka, vadhalele vintanga vyachili, vya kutoka na ku kusha.¹⁵Mukanua kendi muatuhukile muele ua kuhomona ukeuo ua ka pupa nauo vifuti, nendi a ka va shika na mulamu ua chikungu. Endi a kalyalela likina lya kutcena vinyu ya vukalu vua Kalunga ua Ndhili yoshe.¹⁶Endi ali na lidhina lya kuthona ha vidhala vyendi na ha litafu lyendi: "Muene ua vimyene na Shukulu ua va shukulu."¹⁷Ange njamuene kangelu nemana halitangua. Endi uatambakanene na lijui lyakama kutudhila voshe va ku pululuka vamuilu, "Yinjeni, kunguluki livandakaneni muomu lya kulya chakama cha Kalunga.¹⁸Yinjeni mulye mbunda ya vimyene, mbunda ya vaka kushika, mbunda ya vamala vaka vukama, mbunda ya tukambe na vaye valondeleho, na mbunda ya vamala voshe, na mbunda ya vaka chithemua na vindungo, na vaye vavandende na vaka ndhili."¹⁹Ange njamuene kathitu na vimyene va hantci na vaka ndhita vavo. Vakevo valikunguluile na kupanga navo ndhita na uye ualondele hakakambe na va kandhita vendi.²⁰Vakuatele kathitu hamo lika na vapolofeto va vishaki vaye va pangele vikomoketho kulutue lyendi. Na vikomoketho viye vya kuithile vaye vatambuile chidhivukitho cha kathitu na vaye va lemethele chihanga chendi. Voshe vavali vavombilile na myono mulishali lya tuhya lyakushuama na lifulu.²¹Vathaleleho vava tcihile na muele uye uatuhukile mukanua ka uye ualondele hakakambe. Tudhila voshe valile mbunda ya vaka kutca.

20 ¹Keho njamuene kangelu ashelela atunda muilu, ali na chipatululo cha kuchina cha kulova na ku yeneka kulenga, endi uakele na lilyenge lyakama mulivoko lyendi.²Endi ua kuatele mukithi, linoka uye ua laya, yikeye chitodhi, ndi Satana, muomu va mukutile likulukadhi lya myaka.³ua mumbilile muchina cha kulova cha kuyeneka kulenga. uapateleko na ku hakako chidhivukitho helu lyendi. Ngechiye keti a kuithe vifuti noho likulukadhi lya myaka linahu. Hanima yacho, vaka muechela ka ntcimbu ka kandende.⁴Keho njamuene vitumamo vya vumuene. Navaye va tumamene ho va va hanene ndhili ya ku pangula. Keho njamuene lalo myono ya vaye vo va tetele mitue muomu lya vumbangi vua Yesu na mulijui a Kalunga. Vakevo kuva lemethele kathitu ndi chihanga chendi, keho va vyanene kutambula chidhivukitho ku vihanga vyavo na mu mavoko avo. Vakele na muono, keho vashikile hamo lika na Kilistu ha likulukadhi lya myaka.⁵Vaka kutca vaye vathaleleko kuva yoyele noho likulukadhi lya myaka linahu. Echi chikecho kushituka cha kulivanga.⁶Vavedhuka na kuyela voshe vaye vaka kala kuchi shitukilo cha ku livanga! Kuli vakevo kutca cha muchivali kuchi kakala na ndhili hali vakevo. Vaka kala vasasendote va Kalunga nava vaKilistu na kushika hamo lika nendi likulukadhi lya myaka.⁷Muye mu lyahetele ku ku manethela kua likulukadhi lya myaka, Satana vamuechelele atunde mukamenga kendi.⁸Endi aka ya na ku kuitha vifuti mu vimbango viuana vya hantci-Ngonge na Mangonge-kuvaneha hamo lika va lue ndhita. Vaka kala vavengi ngue musheke ua Kalunga ndonga⁹Vayile valishandelele muchana hantci muku dhengeleka chilombo cha vantu vakuyela vaKalunga-limbo lya kuyongola .Vuno tuhya tuashelelele kutunda muilu tuava uemekele.¹⁰Satana, uye uava kuithile kuithile, vamumbilile mulishali liye lishuama na lifulu, muomu muvombilile kathitu na kapolofeto ua vishaki. Vakayanda mutanya na vutcki myaka yoshe ku ye kulenga.¹¹Keho ange njamuene chitumamo cha kutoka na uye na tumamaho. Hantci na muilu vateuele vya kutunda kuchihanga chendi, vuno kuvauanene muhela u vaya.¹²Ange njamuene vaka kutca- vaka ndhili na vaka kuyeneka ndhili - vanemana kulutue lya chitumamo, namikanda vayi fukuiele. Keho vafukuile mukanda ukuavo - mukanda ua muono. Vaka kutca vavapanguile navyo vivathonekele mu mikanda, kushuama ku vipanga vyavo.¹³Kalunga ndonga ua hanene vaka kutca vakele muli yikeye. Kutca na muhela ua vaka kutca vyahanene vaka kutca vakele mulivakevo, nava kakutca vava panguile mu kushuama ku vipanga vyavo.¹⁴Kutca na muhela va vyumbilile mulishali lya tuhya. Echi chikecho kutca kuamuchivali-lishali lya tuhya.¹⁵Nga lidhina lya umo ku va liuanene vana lithono mu mukanda ua muono, Endi vamumbilile mulishali lya tuhya.

21

¹Keho njamuene lilu lya lihya na hantci amaha, muomu lilu lya kulivanga na hantci ha kulivanga vina hiti vinayi, na Kalunga ndonga uahiko.²Njamuene limbo lyakuyela, Yelusalema ya yihya, yikeye yashelelele kutunda muilu kutunda kuli kalunga, vana yivuayetha ngue mukentu yivahana kuli yishamunendi.³Njovuile lijui lyakama litunda ku chitumamo cha vumuene lihandeka ngualyo, "Talen! Muhela uakala Kalunga uli hamo lika navantu, keho yikeye ali hamo lika navo. Vaka kala vantu vendi, na Kalunga vavenya aka kala navo na yikeye akakala Kalunga kavo.⁴Endi aka thikumuna mishodhi kumesho avo, keho ku ku kakala kutca, ndi vuthiua, ndi kulila, ndi kuvavala. Vya kupanga vyoshe vina hiti.⁵Uye ua tumamene ha chitumamo cha vumuene ua handekele nguendi, "Talen! Ange nji panga vyuma vyoshe vya viha." Uahandekele nguendi "Thona evi vyoshe muomu majui ano ku vuaha na vuchili."⁶Endi ua handekele nange nguendi, "Vyuma evi vinahu! Ange nji Alefe na Omenga, vushangumukilo na vumanuthuilo, Kuli uye ali na lihuila njika muhana kunua keti kuandando mema a muono.⁷Uye a tuvakana akahinga vyuma evi vyoshe, Ange njikakala Kalunga kendi, nendi akakala munange.⁸Vuno ngue ku vaka lyova, na vaye kuva tcelele nava ka kuvihya, na vaka kutcihya, nava kavukuidhi, na vilodhi, na vaka mahamba, na vaka vishaki voshe, muhela uavo ukakala lishali lya tuhya chakushuama na lifulu. Echi

chikecho kutca cha muchivali.⁹Umo uavaye tungelu vatanu navavali uedhile kuli yange, uye uakele na malonga atanu na avali akushula na tuyando tutanu na tuvali tuaku manethela, nendi ua handekele nguendi, "Yinja kuno. Leketha vulo, mukentu ua muna yinjui." ¹⁰Keho endi ua njikakuile mu mpundhi kunjituala ku mukinya uakama ua kulaha na kunjileketha limbo lyakuyela Yelusalema yishelela kutunda muilu kuli Kalunga. ¹¹Yelusalema yakele na vungulu vua Kalunga, ya vyadhimine ngue livue lya kuvuaha muakama kama, ngue livue lya kilistale yakukusha lya Yasepe. ¹²Yikeyo yakele na chivumbe chakama cha kulaha chakele na vikolo likumi na vivali natungelu likumi na vavali kuvikolo. Havikolo vathoneneho madhina amishovo likumi na yivali ya vana va Yisaleli. ¹³Kuvukilo vua litangua kuakele vikolo vitatu, ku vutokelo vua litangua vikolo vitatu, ku vuihi vua chimuosue ua chifuti vikolo vitatu, na ku vuihi vua chilyo ua chifuti vikolo vitatu. ¹⁴Chivumbe cha limbo lyakama chakele na maluvula likumi na avali, hali yavyo vana thono ho mathona ava Postolu likumi na vavali va muna Yinjui. ¹⁵Umo uahandekete nange uakele na chetheketho cha mulamu uva panga na livue lya vuncelele mukuethaka limbo lyakama, vikolo vyalyo na vivumbe vyalyo. ¹⁶Ngocho limbo lyakama va lyalele mu chetheko. Muvulahe vualyo vuakele hamo lika na muvuihi. Endi uethekele limbo lyakama na chetheko cha lihongo, Vulahe uamakulukadhi likumi na vivali (muvulahe vuayo, na muvuihi, na muvutuntuke vuakele mumo lika.) ¹⁷Endi lalo uethekele chivumbe chayo, 144 chihita cha vitavu na vitavu makumi auana na viuana vya kuetheka na vyetheko vya muntu (chiye chetheko cha kangelu lalo). ¹⁸Chivumbe va chitungile na Yasepe na limbo lyakama vayitungile na livue lya vuncelele lya kuyela ngue makende akukusha. ¹⁹Ngocho na luvula valu hakele na nkala mushovo ualivue lya kuvuaha. Lya kulivanga lyakele lya yasepe, lyamuchivali lya safila, lyamuchitatu lya kalesendinya, lya muchiuana lya esemelanda. ²⁰Lya muchitanu lya salendonyu, lyamuchitanu na limo lya salenda, lya muchitanu na avali lya kilisolita, lya muchitanu na atatu lya mbelelu, lya mucitanu na auana topasilu, lya mulikumi kelisopalesu, lya mulikumi na limo yasintu, lya mulikumi na avali ametisita. ²¹Vikolo likumi na vivali vya kele vya makayi; kunkala chikolo vachipanga na pelola likayo lya likalyalyo. Vingila vya limbo lyakama vyakele vya kuyela vya livue lya vuncelele, ngue makende aku thanyoka. ²²Ange ku njamuene Tembele muimbo lyakama, ngocho Muene Kalunga ua kuilu lya vyoshe na muna Yinjui vakevo Tembele yayo. ²³Limbo lyakama ku lya tcelele litangua ndi ngonde linga vituilemo cheke muomu vungulu vua Kalunga vua tuilililemo cheke, na lambi yikeyo muna Yinjui. ²⁴Vifuti vikenda hacheke cha limbo lyakama. Vimyene vya hantci vaka neha vungulu vuavo kuli yikeyo. ²⁵Vikolo vyayo kuva kavishoko mutanya uoshe, na kuye ko ku kakala vutici vuahi. ²⁶Vakaneha vungulu na kathingimiko ka vifuti kuli yikeyo, ²⁷Vuno nachimo chahi cha ku vihya chika kovelela mo, nambe naumo uahi uava ka kupanga vya ku vihya ndi vya vishaki, Vuno vaye lika madhina avo vana athono mu mukanda ua muono ua muna Yinjui.

22

¹Kangelu ua njimuethete ndonga ya mema amuono, akutoka ngue Kilistale. Vya lishikuile vitundilila ku chitumamo cha Kalunga ndi cha muna Yinjui ²kuhita mukati ka vingila vya limbo lyakama. Kunkala mutambela ua ndonga kuakele chiti cha muono, chemine vushuka mishovo likumi na yivali, yikeyo yemine vushuka vuayo ku nkala ngonde. Vimaho vya chiti vikevyo vya vukangule vya chifuti. ³Kuye ku ku kakala chithingo chimo. Chitumamo cha vumuene vua Kalunga nechchi cha muna Yinjui vikakala muimbo lyakama, na vaka vipanga vendi va kamupangela. ⁴Vakevo vakamona chihanga chendi, na lidhina lyendi lika kala ku vihanganga vyavo. ⁵Kuye ku ku ka kala vutici navo kuva kathetela na cheke ku lambi ndi cheke chalitangua muomu Muene Kalunga aka vyadhimina hali vakevo. Vaka kala kumyaka na myaka. ⁶Kangelu uahandekete nange nguendi, "Majui ano akeo aku vuaha. Muene, Kalunga ua mpundhi ya vapolofeto, uatumine kangelu kendi ku kaleketha vaka ku mupangela viye vika kalako muvuathi-vuathi." ⁷"Talen! Ange njiya vuathi-vuathi! uavedhuka uye ashuama kumajui a vapolofeto vua mukanda ou." ⁸Yange, Youano, nji umo uye uovuile na kumona vyuma evi. Mukemuo ange muku vyuvua na kuvimona, ange njauile na kulemetha myanja yakangelu uye uanji muethete vyuma evi. ⁹Endi uahandekete nange nguendi, "Keti uvipange ovyo! Ange njimuka kupangela kumo nove, njimunanoko ueni mu vapolofeto, na vaye vashuama ku majui amukanda ou. Lemetheni Kalunga!" ¹⁰Keho uahandekete nange nguendi, "Keti ushoke na chidhivukitho cha majui avapolofeto vua mu mukanda ou, muomu ntcimbu yili muyehi. ¹¹Kuli muka kuvihya, muecheleni ashuenetheko kupanga vya kuvihya. Kuli muka ku lijualettha, muecheleni ashuenetheko kuli jualettha. kuli muka kuvuaha, muecheleni ashuenetheko ku kuvuaha. Kuli muka kuyela muecheleni ashuenetheko ku kuyela." ¹²"Talen! Ange njinja vuathi vuathi. Fuetu yili kuli yange, muku liliutha kufueta ku umo naumo muku shuama ku vipanga vyendi. ¹³Ange nji Alefe na Omenga, ua kulivanga na kukotokela, ua kulivanga na ku manethela. ¹⁴Vavedhuka vaye vakusha vidhala vyavo vaye vaka kala ndhili yakulya ku chiti cha muono na kukovela muimbo lyakama mu vikolo. ¹⁵Hanja hali tutali, vaka vulodhi, vikuidhi, vaka kutcihya, Vaka mahamba na uoshe uye ayongola kupanga vya vishaki. ¹⁶Yange, Yesu njina tumu kangelu kange ku kala mukaleho kulyeni ku vyuma evi muvimbunga. Yange nji mudhi na mbuto ya Ndaviti, ntangantanga ya kutangeka. ¹⁷Keho Mpundhi na uye ambata vakahandekete nguavo, "Yinja!" Etheleni uye novu ahandeka nguendi, "Yinja!" Uye uoshe ali na lihuila, muetheleni enje, na uoshe a yongola, muetheleni atambule vuana na mema amuono. ¹⁸Ange njikela vumbangi nkala uye ovua majui avapolofeto vua mukanda uno. Nga uoshe avandakanako Kalunga aka muvandakanenako tuyando tuye tuvana thono mu mukanda uye. ¹⁹Nga uoshe aka tepako kumajui ava nathono mumukanda ou ua vapolofeto Kalunga aka tundithako vimo vyendi ku chiti cha muono muimbo lyakama lya kuyela vivana thono mu mukanda ou. ²⁰Umo ali navumbangi ku vyuma evi ahandeka nguendi, "Mukemo! Yange njinahete mualolo." Ame! Yinja, Muene Yesu! ²¹Ngodhi ya Muene Yesu yikale na voshe. Ame.